

# VALTIOPÄIVÄT

1912

## PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—26

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA TOUKOKUUN 7 PÄIVÄÄN



HELSINGISSÄ 1912  
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA





# Valtiopäivät

1912.

## Pöytäkirjat.

Noudattaen Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan Nikolai II Armollista avointa kirjettä ja käskyä 12 päivältä tammikuuta 1912 kokoontui 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1911 valittu Suomen Suuriruhtinaanmaan Eduskunta 1 päivänä maaliskuuta 1912 maan pääkaupunkiin Helsinkiin varsinaisille valtiopäiville. Samana päivänä esittivät Eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten senaattori **Ernesti Rikard Rainesalolle**, jolle Keisari ja Suuriruhtinas oli sanotun tehtävän uskonut.

Suomen Eduskuntana ovat nykyään seuraavat kansan valitsevat edustajat eri vaalipiirittain lueteltuina:

### Uudenmaan läänin vaalipiiri:

**Aro, Verner**, räätäli.  
**Erkko, Eero**, sanomalehdentoimittaja.  
**Hallstén, Onni**, filosofianmaisteri.  
**Hjelt, Vera**, ammatintarkastaja.  
**Hänninen, Edvard Valpas**, sanomalehdentoimittaja.  
**Kuusinen, Otto Wilhelm**, sanomalehdentoimittaja.  
**Laine, Oskari**, maanviljelijä.  
**Lindelöf, Uno Lorentz**, ylimääräinen professori.  
**Lundström, Ernst William**, kirjaltaja.  
**Lylykorpi, Oskari**, puuseppä.  
**Manner, Kullervo**, sanomalehdentoimittaja.

**Mechelin, Leopold Henrik Stanislaus**, senaattori.

**Mynttinen, Juho**, talollinen.

**Nybergh, August**, senaattori.

**Perttilä, Valfrid**, kirvesmies.

**Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander**, professori.

**Schybergson, Ernst Emil**, pankinjohtaja.

**Sirén, Aatto**, kirvesmies.

**Sohlberg, Hedvig**, seminaarinjohtajatar.

**Strömberg, Johan**, maanviljelijä.

**Söderholm, Karl Gustaf**, hovioikeudenneuvos.

**Wiik, Karl Harald**, filosofianmaisteri.

**Wrede, Rabbe Axel**, vapaaherra, senaattori.

### Turun läänin eteläinen vaalipiiri:

**Aalle, Ida**, neiti.

**Annala, Walentin**, ratavartija.

**von Born, Victor Magnus**, vapaaherra.

**Eloranta, Evert**, luennoitsija.

**af Forselles, Jenny**, filosofiantohtori.

**Hedberg, John**, sanomalehdentoimittaja.

**Helenius-Seppälä, Matti**, valtiotieteentohtori.

**Kaskinen, Juho**, maanviljelijä.

**Knuutila, K. O.**, maanviljelijä.

**Kärnä, Pekka**, kansakoulunopettaja.

**Latvala, J. W.**, kansakoulunopettaja.

**Rannikko, Juho**, torppari.

**Roos, S. W.**, kirkkoherra.

**Sipilä, Wilho**, lääninrovasti.

**Sundblom, Julius**, toimittaja.

**Tainio, Taavi**, toimittaja.

**Yrjö-Koskinen, Iida**, rouva.

**Turun läänin pohjoinen  
vaalipiiri:**

**Aromaa, Emanuel**, jalkineentekijä.  
**Aronen, Juho Nestori**, sahantyömies.  
**Grönvall, Reinhold**, lääninrovasti.  
**Gylling, Edvard Otto Wilhelm**, filosofiantoh-  
 tori.  
**Hannula, Edvard**, rovasti.  
**Ingman, Lauri Johannes**, jumaluusopinto-  
 tori.  
**Junnila, Taave Ananias**, maanviljelijä.  
**Kanervo, Wilhelmina**, tynnyrintekijän vai-  
 mo.  
**Kivikoski, Juho Fredrik**, puhuja.  
**Laine, Isak Wilho**, puuseppä.  
**Lautasalo, Johan**, palstatilallinen.  
**Leivo, Juho Oskari**, sanomalehdentoimittaja.  
**Lilius, Frans Oskar**, lakitiedettentohtori.  
**Paasikivi, Juho Kusti**, lakitiedettentohtori.  
**Rainio, Juho**, sanomalehdentoimittaja.  
**Rantanen, Frans Vihtori**, kirvesmies.  
**Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm**, maanvilje-  
 lijä.

**Hämeen läänin eteläinen  
vaalipiiri:**

**Astala, Juho**, maanviljelijä.  
**Danielson-Kalmari, Johan Richard**, valtio-  
 neuvos.  
**Jalava, Oskari**, peltiseppä.  
**Jalonen, Heikki**, piirisihteeri.  
**Jokinen, Alma**, rouva.  
**Jokinen, Väinö**, toimittaja.  
**Kairamo, A. Osw.**, senaattori.  
**Marttila, Otto**, torppari.  
**Salmi, Hulda**, opettajatar.  
**Wuolijoki, Sulo**, filosofianmaisteri.  
**Yrjö-Koskinen, Lauri Almos**, vapaaherra, ti-  
 lanomistaja.

**Hämeen läänin pohjoinen  
vaalipiiri:**

**Huotari, Anni**, rouva.  
**Huotari, Anton**, sanomalehdentoimittaja.  
**Häyrynen, Heikki**, satulaseppä.  
**Kaakko-oja, Kalle**, torpparinpoika.  
**Murros, Kaapo**, sanomalehdentoimittaja.  
**Nevanlinna, Ernst Fredrik**, filosofiantoh-  
 tori.  
**Paunu, J. Penna**, kaupanhoitaja.  
**Pohjola, Juho Kustaa**, kirjailija.  
**Saarinen, Emil**, puhuja.

**Wiljakainen, Kaarle**, sanomalehdentoimit-  
 taja.  
**Yrjö-Koskinen, Eino Sakari**, vapaaherra,  
 rehtori.

**Wiipurin läänin läntinen  
vaalipiiri:**

**Airola, Matti Aleksanteri**, sanomalehdento-  
 mittaja.  
**Arajärvi, Juhani**, pankinjohtaja.  
**Castrén, Jonas**, lakitiedettenkandidaatti.  
**Hultin, Tekla**, filosofiantoh-  
 tori.  
**Kirves, Juho**, viilaaja.  
**Lehtimäki, Konrad**, piirisihteeri.  
**Paasivuori, Matti**, kirvesmies.  
**Pietinen, Matti**, tehtailija.  
**Pärssinen, Hilja Amanda**, opettajatar.  
**Riihelä, Tahvo**, maanviljelijä.  
**Tulikoura, Juho**, pienviljelijä.  
**Typpö, Taneli**, pienviljelijä.  
**Wuorimaa, Arthur Olivier**, rovasti.

**Wiipurin läänin itäinen  
vaalipiiri:**

**Arokallio, Gustaf**, rovasti.  
**Hanninen, Antti**, talollinen.  
**Kiuru, Yrjö**, maanviljelijä.  
**Kotonen, Anton**, varatuomari.  
**Kurikka, Juhani**, agronomi.  
**Lallukka, Juho**, kauppaneuvos.  
**Mäkelä, Vihtori**, rataesimies.  
**Nuora, Aapo**, kansakoulunopettaja.  
**Oranen, Esko**, maanviljelijä.  
**Poutiainen, Matti**, maanviljelijä.  
**Pullinen, Erkki**, agronomi.  
**Pykälä, Kalle Kustaa**, maanviljelijä.  
**Relander, Lauri**, agronomi, filosofianmais-  
 teri.  
**Svinhufvud, Pehr Evind**, kihlakunnantuo-  
 mari, hovioikeudenasessori.  
**Turunen, Otto Wilho**, vaihdemies.  
**Walavaara, Nestori**, sanomalehdentoimittaja.  
**Virkki, Mikko**, mökkiläinen.

**Mikkelin läänin vaalipiiri:**

**Brander, Uuno**, ylitarkastaja.  
**Eronen, Oliver**, torppari.  
**Hakala, Kalle**, sanomalehdentoimittaja.  
**Huttunen, Pekka**, lampuoti.  
**Kananen, Juho**, torppari.

Kunnassalo, Oskari, rakennusmestari.  
 Peurakoski, Juhana Oskari, metsänvartija-  
 koulun johtaja.  
 Renvall, Heikki, lakitiedettentohtori.  
 Ruohutla, Robert, maanviljelijä.  
 Savolainen, Anni, ompelijatar.  
 Tanttu, August, maanviljelijä.  
 Waljakka, Albin, kirjaltaja.  
 Wiljomaa, Johannes Eliel, kihlakunnantuo-  
 mari.  
 Wuorinen, Kalle Heikki, vuokraaja.

Kuopion läänin läntinen  
 vaalipiiri:

Hahl, Eero, agronomi.  
 Heiskanen, Samuli, maanviljelijä.  
 Homén, Theodor, professori.  
 Hämäläinen, Kalle, sanomalehdentoimittaja.  
 Kääriäinen, Heikki, torppari.  
 Lapveteläinen, Taavi, kirvesmies.  
 Miettinen, Olli, vuokraviljelijä.  
 Nylander, Hannes, ylitarkastaja.  
 Oksman, Pekka Wille, rautasorvari.  
 Paasonen, Armas, asemamies.  
 Salo, Ari, maalari.  
 Snellman, Juho, maanviljelijä.  
 Wäänänen, Nestor, torpparinpoika.

Kuopion läänin itäinen  
 vaalipiiri:

Koponen, Albin, levyseppä.  
 Kronqvist, Efraim, maalari.  
 Kurkinen, Severi, työmies.  
 Lonkainen, Matti, torppari.  
 Pennanen, Pekka, maanviljelijä.  
 Puhakka, Onni, maanviljelijä.  
 Rautapää, Hugo Valentin, lakitiedettentohtori.  
 Sainio, Juho Waltteri, sokerileipuri.  
 Talas, Onni, lakitiedettentohtori.  
 Tikkanen, Paavo, puuseppä.  
 Watanen, Helena, vaimo.

Waasan läänin itäinen  
 vaalipiiri:

Etelämäki, Juho, kansakoulunopettaja.  
 Jalkanen, Kustaa, maanviljelijä.  
 Kautto, Juho, pikkutilallinen.  
 Koivisto, Aleksander, maanviljelijä.  
 Latvala, Matti, vuokraaja.  
 Listo, Akseli August, esittelijäsihteeri.

Mäkelä, Santeri, pikkutilallinen.  
 Mänty, Kaarle, vahtimestari.  
 Pohjaväre, Emanuel, leipuri.  
 Tuomi, Onni, toimittaja.  
 Warvikko, Kaarlo Juho, kauppias.

Waasan läänin eteläinen  
 vaalipiiri:

Alkio, Santeri, kirjailija.  
 Estlander, Ernst, professori.  
 Gädde, Gustaf, maanviljelijä.  
 Honkajuuri, Mauri, pankinjohtaja.  
 Iipponen, Mikko, maanviljelijä.  
 Lanne, Kaarlo, maanviljelijä.  
 Mäki, Jaakko, palstatilallinen.  
 Neovius, Arvid, filosofiantohtori.  
 Nordlund, Karl Ivar, pastori.  
 Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja.  
 von Troil, Eric, vapaaherra, hovioikeuden-  
 asessori.  
 Täg, August, maanviljelijä.

Waasan läänin pohjoinen  
 vaalipiiri:

Björk, Matts Viktor, varatuomari.  
 Bäck, Alfred Johannes, kirkkoherra.  
 Grotenfelt, Julius, prokuraattori.  
 Herttua, Oskari, maanviljelijä.  
 Inberr, Johan, lautamies.  
 Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä.  
 Malmivaara, Wilhelm, rovasti.  
 Storbjörk, Johan, lautamies.  
 Tokoi, Oskar, pienviljelijä.  
 Torppa, Juho, maanviljelijä.

Oulun läänin eteläinen  
 vaalipiiri:

Castrén, Arthur, pormestari.  
 Hoikka, Matti Viktor, seppä.  
 Kallio, Kyösti, maanviljelijä.  
 Karhi, Otto, maanviljelijä.  
 Komu, Juho Alfred, toimittaja.  
 Leino, Antero, ratamestari.  
 Pulkkinen, Salomo, pikkutilallinen.  
 Mannermaa, Juho Abraham, tuomiokapitu-  
 lin asessori.  
 Saalasti, Filip, agronomi.  
 Tervo, Samuli, piirisihteeri.  
 Typpö, Leonard, maanviljelijä.  
 Törmä, Heikki, taloudenhoitaja.  
 Vahe, Iisakki, maanviljelijä.

Oulun läänin pohjoinen  
vaalipiiri:

**Ahmavaara, Pekka**, maanviljelijä.  
**Herrala, Hilda**, neulojatar.  
**Junes, Antti**, maanviljelijä.  
**Lehtonen, Frans**, seppä.  
**Lohi, Kalle**, maanviljelijä.  
**Waarala, Juho**, maanviljelijä.

Lapinmaan vaalipiiri:

**Fränti, Aleksanteri**, opettaja.

Näistä edustajista olivat, kuten senaattori Rainesalon antamasta luettelosta havaittiin, muut tulleet saapuville ja näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, paitsi ed. Björk, Junnila, Renvall, Strömberg, Sundblom, Virkki ja Iida Yrjö-Koskinen.

# 1. Lauvantaina 2 p. maaliskuuta

klo 10 a. p.

## Päiväjärjestys.

- |                                                                                                           |        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali.                                                             | Siv. 5 |
| 2) Ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista. | 6      |
| 3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.                                                              | 7      |

## Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asettuu ijältään vanhin eduskunnan jäsen, Uudenmaan läänin vaali-piiristä valittu senaattori L. Mechelin ja lausuu:

Arvoisat kansanedustajat! Sen määräyksen mukaan, jonka valtiopäiväjärjestyksen 23 § sisältää, olen minä velvollinen johtamaan puhetta, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä. Olen kutsunut hovioikeudennotarin Iivar Ahavan pitämään pöytäkirjaa.

Senaattori Rainesalo on lähettänyt eduskunnalle luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Pyydän sihteerin toimittamaan nimenhuudon sen luettelon mukaan.

## Nimenhuuto

sen jälkeen toimitetaan mainitun luettelon mukaan ja havaitaan saapuvilla olevan kaikki siinä mainitut 193 edustajaa.

Ikäpuhemies: Saan ilmoittaa, että seuraavat edustajat ovat näyttäneet minulle asianmukaisesti hyväksytyt valtakirjat: Taave Ananias Junnila, Johan Strömberg ja Julius Sundblom.

## Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

### 1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaali.

Ikäpuhemies: Nyt ovat vaalit toimitettavat, ensiksi puhemiehen vaali ja sitten perättäin kumpaisenkin varapuhemiehen vaali. Pyydän sihteerin toimittamaan nimenhuudon aakosellisessa järjestyksessä.

Vaalin toimittamisen jälkeen lausuu

Ikäpuhemies: Vaalissa ovat saaneet ääniä: edustajat Svinhufvud 69, Listo 41, Wuolijoki 6, Hänninen-Valpas 2, Arajärvi 1, Arthur Castrén 1 ja Gylling 1. Yhteensä 121 ääntä.

Eduskunnan puhemieheksi on siis valittu edustaja Svinhufvud.

Ikäpuhemies: Nyt on toimitettava ensimmäisen varapuhemiehen vaali.

Kun kaikki jätetyt vaaliliput ovat avatut ja lasketut ilmoittaa

Ikäpuhemies: Vaalissa saivat ääniä edustajat Wuolijoki 86, Söderholm 52, Listo 43, Paasikivi 7 sekä Arajärvi, Jonas Castrén, Gylling, Hänninen-Valpas, Murros ja Tokoi kukin 1 äänen. On äänestetty myöskin hovioikeuden-asessoria Pehr Evind Svinhufvudia, mutta tämä lippu ei ole lukuun otettava. Kun tässä vaalissa ei kukaan ole saanut ehdotonta äänten enemmistöä, on toimitettava toinen äänestys.

Sen tapahduttua ilmoittaa

Ikäpuhemies: Toisessa äänestyksessä saivat ääniä: edustajat Wuolijoki 89, Söderholm 54, Listo 44, Paasikivi 3, sekä Arajärvi, Jonas Castrén, Hänninen-Valpas, Malmivaara ja Relander kukin 1 äänen. Yhteensä 195 ääntä. Siis ei nytkään kukaan saanut ehdotonta enemmistöä, jonka vuoksi kolmas äänestys on toimitettava.

Minulle lausutun toivomuksen mukaan saan kuitenkin ilmoittaa, että vaalitoimitusta jatketaan vasta puolen tunnin loma-ajan jälkeen.

Istunto keskeytetään kello 11,40 a. p.

## Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 12,15 päivällä.

Äänestyksen toimittamisen jälkeen lausuu I k ä p u h e m i e s: Ääniä ovat saaneet edustajat Söderholm 98, Wuolijoki 92, sekä Helenius-Seppälä, Hänninen-Valpas, Listo ja Paasikivi kukin 1 äänen.

Eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi on siis valittu edustaja S ö d e r h o l m.

Nyt seuraa toisen varapuhemiehen vaali ja ilmoittaa sen tapahduttua

I k ä p u h e m i e s: Ääniä ovat saaneet edustajat Listo 94, Wuolijoki 14, Grotenfelt 4 ja Jonas Castrén 2 sekä Arajärvi, Arthur Castrén ja Gylling kukin 1 äänen.

Eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi on siis valittu edustaja L i s t o.

Sen jälkeen puhemies Svinhufvud sekä varapuhemiehet Söderholm ja Listo kukin vuoroonsa antavat kokoontuneen eduskunnan edessä valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

## Puhemiehen tervehdyspuhe.

Puhemiehen paikalta puhemies S v i n h u f v u d lausuu:

Arvoisat edustajat! Paljon on tapahtunut sen jälkeen kun viimeksi erkanimme, paljon sellaista, joka tärisyttää mieltämme. Olemme nähneet kansalaisten vapautta ja oikeutta sorrettavan, edistystämme vaikeutettavan. Lakeja ja määräyksiä on ilmestynyt, jotka loukkaavat lainsäädäntöoikeuttamme; ollaanpa vielä aikeessa silpoa maataamme ja kansaamme. Mihin tällaiset toimenpiteet tähtäävät, ei ole vaikea käsittää. Mutta Suomen kansan velvollisuus on olla alistumatta sen valtiollisen autonomian hävittämiseen. Suomen maa ja kansa muodostavat kokonaisuuden ja meillä on oikeus elää kansana, oikeus kehittyä ja vaurastua omien lakiemme suojassa. Tämän oikeuden puolustaminen kuuluu jokaiselle Suomen kansalaiselle ja etupäässä Suomen eduskunalle.

Arvoisat edustajat! Lausun teidät tervetulleiksi uuteen valtiopäivätyöhön, ja kiitän teitä vaalin kautta minulle osoittamastanne luottamuksesta.

Ennenkuin ryhdytään työhön, on vielä surulla ja kaipauksella mainittava, että yksi riivistämme, Justus Ripatti, on mennyt manalle. Hän kuoli viime tammikuun 16 päivänä.

## 2) Alam. ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

P u h e m i e s: Sihteeri ilmoittaa, että hänellä on jo valmiina tarkistettavaksi kirjelmä Hänen Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiehen vaalista.

Sihteeri lukee:

Suurivaltaisn, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne saa Suomen Eduskunta alamaisesti ilmoittaa, että Eduskunta on voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1912 vuoden valtiopäivien ajaksi ja että täten on valittu:

p u h e m i e h e k s i kihlakunnantuomari, hovioikeudenasessori, molempain oikeutten kandidaatti Pehr Evind Svinhufvud;

e n s i m ä i s e k s i varapuhemieheksi vanhempi jäsen lainvalmistelukunnassa, hovioikeudenneuvos, molempain oikeutten kandidaatti Karl Gustaf Söderholm; sekä

t o i s e k s i varapuhemieheksi esittelijäsihteeri Akseli August Listo.

Suomen Eduskunta pysyy alati,

Suurivaltaisn, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne  
uskollisimmin alamaisena.

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 1912.

Stormäktigste, Allernädigste Kejsare och Storfurste!

Hos Eders Kejserliga Majestät får Finlands Landtdag i underdånighet anmäla, att Landtdagen, jämlikt 23 § i gällande landtdagsordning, denna dag förrättat val af talman och tvänne

vicetalman för 1912 års landtdag och att därvid utsetts:

till talman härads höfdingen, hofrätts-assessorn, jurisutriusque kandidaten Pehr Evind Svinhufvud;

till förste vicetalman äldre ledamoten i lagberedningen, hofrättsrådet, jurisutriusque kandidaten Karl Gustaf Söderholm; samt

till andre vicetalman referendarie-sekreteraren Akseli August Listo.

Finlands Landtdag framhärdar,

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste,

med djupaste undersåtliga trohet.

Helsingfors den 2 mars 1912.

Kirjelmä hyväksytään ja selitetään tarkistetuksi.

### 3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

P u h e m i e s: Seuraa neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat vuoroonsa

Ed. K a i r a m o: Yhdeksi kansliatoimikunnan jäseneksi pyydän ehdottaa ed. Hallsténin.

Ed. M a n n e r: Kansliatoimikunnan jäseniksi pyydän ehdottaa ed. Tokoin ja Airolan.

Ed. A h m a v a a r a: Yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Erkon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kun ainoastaan neljä ehdokasta on ehdotettu, niin eduskunta hyväksynee kansliatoimikunnan jäseniksi ehdotetut edustajat Airolan, Erkon, Hallsténin ja Tokoin.

Tähän eduskunta suostuu.

### Valtiopäiväin avaaminen.

P u h e m i e s: Valtiopäivien juhlamenojen ohjaaja ilmoittaa, että valtiopäivien juhlallinen avaaminen tapahtuu maanantaina tämän maaliskuun 4 päivänä Keisarillisen linnan valtaistuin-salissa sen jälkeen kun valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa on päättynyt ja että jumalanpalvelus alkaa k:lo 12 päivällä.

Seuraava istunto on ensi maanantaina klo 10 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,10 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.





## 2. Maanantaina 4 p. maaliskuuta

klo 10 a. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

---

Nimenhuudossa merkitään läsnäoleviksi edustajista muut, paitsi ed. Alma Jokinen ja Rautapää.

---

#### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että edustaja Björk on minulle näyttänyt asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjansa ja siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

---

#### Sihteerin ja tulkkien toimet.

Puhemies: Vielä saan ilmoittaa, että olen ottanut herra Iivar Ahavan toimimaan sihteerinä siihen asti, kunnes sihteerintoimi tulee täytetyksi, ja herrat K. V. Puuskan ja Karl Manelinin toimimaan tulkkeina toistaiseksi.

Nämä toimenpiteet hyväksytään.

---

#### Suljettu istunto.

Puhemies: Ensimmäisenä asiana tänään tulee esitettäväksi se puhe, jonka puhemies tulee pitämään valtaistuinsalissa. Koska asia mielestäni on sitä laatua, että se olisi käsiteltävä suljetussa istunnossa, olen tyhjentänyt kuuntelijaparvet ja jätän työjärjestyksen 21 §:n mukaan eduskunnan ratkaistavaksi, onko asia käsiteltävä suljetussa vaiko julkisessa istun-

nossa. Ehdotukseen asian käsittelystä suljetussa istunnossa liittyy puhemiesneuvoston ehdotuksena se lisäys, että, jos asia käsitellään suljetussa istunnossa, pöytäkirja istunnosta julaitaan heti, niin pian kun se on tarkistettu.

#### Keskustelu:

Ed. Kuusinen: Ehdotan, että istunto pidettäisiin julkisena.

Ed. Wrede: Jag ber få förorda talmanens förslag, att frågan måtte behandlas inför slutna dörrar.

Ed. Manner: Minä pyydän kannattaa ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Ed. Ahmavaara: Pyydän kannattaa puhemiehen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska puhemiehen ehdotusta, että asia käsiteltäisiin suljetussa istunnossa, on vastustettu, tulee asiasta äänestettäväksi.

#### Äänestys ja päätös: •

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen asian käsittelemisestä suljetussa istunnossa, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt, että asia on käsiteltävä julkisessa istunnossa.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittola. Eduskunta siis on päättänyt että puhemiehen valtaistuinsalissa pidettävän puheen käsittely on tapahtuva istunnossa, joka ei ole julkinen, vaan jonka pöytäkirja heti tarkistamisen tapahduttua on julkisuuteen saatettava.

---

**Puhe, jonka puhemies on pitävä valtaistuinsalissa.**

**P u h e m i e s:** Vaikka eduskunnan enemmistö useammilla edellisillä valtiopäivillä on ollut sitä mieltä, että puhemiehen pitäisi valtiopäiviä avattaessa supistaa puheensa ainoastaan siihen, mikä valtiopäiväjärjestyksen 24 §:n mukaan ehdottomasti on lausuttava, olen kuitenkin katsonut maan aseman nykyään olevan sellaisen, että puhemiehen tulisi valtaistuinsalissa puheessaan muutamain sanoin kosketella tapahuneita laittomuuksia, jotta jo valtiopäivien alussa saataisiin kansan käsitys nykyisestä valtiollisesta suunnasta ilmausutuksi. Olen sen vuoksi valmistanut seuraavan puheen, jonka pyydän saada lukea eduskunnalle:

Teidän Ylhäisyytenne! Esittäessäni Suomen eduskunnan alamaiset tunteet korkealle Hallitsijallemme, katson velvollisuudekseni tuoda ilmi maassa vallitsevan tuskallisen mielialan ja syyt siihen. Useita eduskunnan hyväksymiä erittäin tarpeellisia lainuudistuksia ei ole Hallitsijalle esitetty ja ovat ne siten jääneet toteuttamatta; valtion tulo- ja menoarviota järjestettäessä on hallitus, mielivaltaisia näkökohtia noudattaen, jättänyt tärkeitä sivistystarpeita tyydyttämättä; Suomen luotsi- ja majakkalaitos on päätetty eroittaa Suomen hallinnosta; noudatettavaksi on julkaistu Venäjän lainsäädäntölaitosten päätöksiä asioista, joista oikeudellisesti voidaan päättää ainoastaan Suomen Eduskunnan suostumuksella; onpa vielä annettu tiedoksi, että osa Suomen aluetta ajkotaan liittää Keisarikuntaan. Nämä toimenpiteet ovat nykyisen valtiollisen suunnan tuloksia ja ristiriidassa Suomen perustuslakien kanssa.

Tuo suunta vie maamme perikatoon ja Suomen kansa on oikeutettu vaatimaan, että hallitus palaa lakia kunnioittavaan ja kansan parasta edistävään menettelyyn.

Suomen eduskunnan puolesta ilmituon sen alamaisen kunnioituksen Hänen Majesteettillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle.

**Keskustelu:**

**Ed. W r e d e:** För min del kan jag icke finna annat än att det tal, herr talmannen nyss uppläste, utgör ett värdigt uttryck för hvad finska folket i närvarande tid känner och tänker. Det har lyckats talmannen att i korta och träffande drag karaktärisera det väsentliga af det, som

under senaste tid händt på det politiska området, af de åtgärder, som vidtagits i strid mot Finlands grundlagar och i syfte att förstöra vår rättsordning. Det är också enligt min tanke fullkomligt i sin ordning, att ett dylikt tal af talmannen hålles. Det vore ju onaturligt, om finska folkets representanter skulle, då de nu församlas, utan att gifva något uttryck åt uppfattningen om den i landet rådande situationen, gå till sina vanliga arbeten. Ett sådant förfarande skulle väl icke förekomma i någon representation på jorden under liknande förhållanden. Det är visst sant, att formen i andra representationer icke är den, hvarom här nu är fråga, utan i de flesta fall den af en adressdebatt i anledning af trontalet, men saken är ju dock densamma. Vi hafva här icke denna form, utan en, som grundar sig på den urgamla seden, att representationen genom sin främste man, eller under ständslandtdagarna genom alla sina talmän, gifver uttryck åt folkets tankar och känslor vid landtdagens början. Det skall kanske sägas, att möjligheten står öppen för representationen att själf göra detta genom de former, som L. O. i sådant afseende erbjuder, nämligen adress eller petition. Men erfarenheten har tyvärr visat, att dylika framställningar icke kunna blifva färdiga och af landtdagen antagna redan i landtdagens början, under dess första dagar, hvilket dock i detta fall vore nödvändigt. Och i hvarje fall, äfven om med god vilja på alla håll ett sådant ärende kunde jämförelsevis snabbt bringas till slutligt afgörande, har det dock icke den betydelse, som om landtdagens sammankomst öppnades med ett dylikt uttalande af dess talman. Jag kan därför icke finna annat än att det vore mest förenligt med landtdagens plikt i närvarande läge och med situationens beskaffenhet, om talman skulle hålla det tal han uppläst, och ber därför få på det lifligaste tillstyrka detta.

**Ed. A h m a v a a r a:** Nuorsuomalaisen eduskuntaryhmän puolesta on minulla kunnia ilmoittaa, että ryhmä on sitä mieltä, että nykyisissä oloissa tulisi valtaistuinsalissa pidettävän tervehdyspuheen olla asiallinen, ja että siinä olisi huomautettava siitä lain ja yhteiskuntajärjestyksen polkemisesta, mitä nykyinen hallitus harjoittaa ja siitä huolesta, mikä kansassamme tämän johdosta on vallitsemassa. Kun puhemiehen nyt ehdottama puhe mielestäni sisältää juuri tämän, niin pyydän puolestani kannattaa sellaisen puheen pitämistä kuin herra puhemies on ehdottanut.

Ed. A r a j ä r v i: Herra puhemies ja eduskunta tuntee ne syyt, jotka edellisillä valtiopäivillä ovat määränneet vanhan suomalaisen puolueen kannan valtiopäiväjärjestyksen 24 §:n säätämän alamaisen kunnioituksen ilmituomiseen nähden.

Olemme jälleen vakavasti harkinneet, missä muodossa puhemiehen olisi tänään valtaistuinsalissa ilmituotava eduskunnan alamainen kunnioitus Keisarille ja Suuriruhtinaalle. Yksimielinen mielipiteemme on, ettei tätä tilaisuutta olisi nytkään pyrittävä käyttämään maassa vallitsevan tuhoisan hallitussuunnan synnyttämän raskaan mielialan ilmituomiseksi, vaan että olisi tyydyttävä lausumaan ainoastaan se, mitä mainitsemani valtiopäiväjärjestyksen pykälä nimenomaan määrää. Odotamme, että herra puhemies eduskunnan puolesta ilmituo tämänluontoisen alamaisen kunnioituksen Keisarille ja Suuriruhtinaalle.

Ed. E s t l a n d e r: Också jag anser att talmannen borde hålla ett tal i den anda, som genomgår det af honom upplästa. Enligt min tanke är en protest mot det förtryck, som nu öfvergår vårt land, icke blott landtdagens främsta, utan dess enda verkliga uppgift.

Ed. H a h l: Maalaisliittolaisten puolesta on minun ilmoitettava, että ryhmän enemmistön mielestä tulisi valtaistuinsalissa pidettävän vastauspuheen, johdonmukaisesti lähinnä edellisillä kerroilla käytettyä tapaa nuodattaen, olla mahdollisimman lyhyt, sisältäen ainoastaan sen, mitä valtiopäiväjärjestyksen 24 § välttämättömästi vaatii, kun nimittäin eduskunnalla on tilaisuus toisessa yhteydessä perusteellisemmin tuoda hallitsijan tietoon viimeaikaisista toimenpiteistä johtunut huolestunut kansan mieliala.

Ed. B ä c k: Minun täytyy valittaa että tahdotaan nytkin estää puhemiestä pitämästä puhetta valtaistuinsalissa. Minkätähden venäläiset hallituspiirit eivät suo puhemiehen lausuvan mitään, paitsi noita tavallisia alamaisuuden sanoja, sen me helposti käsitämme. Tahdotaan nimittäin alentaa tämän eduskunnan arvoa, tahdotaan tehdä siitä tavallinen semstvokokous. Mutta me kaiketi emme hyväksy tällaista käsitystä. Suomalaisen katsantokannan mukaan kohtaavat valtaistuinsalissa hallitsija ja eduskunta toinen toisensa tasa-arvoisina valtiomahteina. Ja jos me pidämme kiinni tästä käsityksestä, niin on eduskunnalla oikeus ja velvollisuus puhemiehensä kautta juuri nyt kyseessä

olevassa tilaisuudessa ilmituoda surunsa niistä oloista, jotka maata raskauttavat. Minä lämpimästi kannatan niitä, jotka täällä ovat ilmoittaneet mielipiteenään, että puhemiehen olisi tällä kertaa lausuttava jotain muuta kuin tavallisia kohteliaisuussanoja. Minä luulen että suuri osa kansastamme myöskin toivoo, että puhemies puhuu suunsa puhtaaksi.

Ed. T o k o i: Siinä yksityisessä neuvottelussa, joka täällä pidettiin, meidän ryhmämme mielipiteet jo tuotiin esille. Ne mielipiteet ovat ryhmässämme yhä vieläkin olemassa. Myöskin ne syyt, joiden perustuksella meidän ryhmämme on ennen asettunut sille kannalle, että puhemiehen tulisi rajoittua ainoastaan siihen, mitä valtiopäiväjärjestys nimenomaan määrää, ovat edelleenkin olemassa. Se puheen luonnos, jonka herra puhemies tässä esitti, on, sikäli kuin sitä näin ensi kuulemalta voi käsittää, sangen lyhyt, suppea ja erinomaisen yksilöllinen; ja koska, kuten luonnollista, tällaisen puheen asiallinen tarkoitus ei voi tulla kysymyseenkään sinä lyhyenä aikana mikä nyt on käytettävänä, niin olisi enemmän kuin arveluttavaa, jos eduskunta taikkapa meidän ryhmämme ottaisi vastuulleen, sitä, mitä siinä sanotaan. Siitäkin syystä meidän ryhmämme on asettunut sille kannalle, että tulisi rajoittua siihen, mitä valtiopäiväjärjestys nimenomaan määrää. Mutta haluaisin kuitenkin tietää, aikooko herra puhemies tästä kysymyksestä edes äänestyttyä, vai aikooko herra puhemies menetellä yksilöllisen käsityksensä mukaan?

Ed. H e l e n i u s - S e p p ä l ä: Vähältä osaltani kannattaisin puhemiehen ehdotusta sitäkin suuremmalla syyllä, kun hänen puhe-ehdotuksensa ei ainoastaan ole huomautettu tunnetuista raskaista perustuslainrikkomisista, vaan myöskin on valitettu sitä kansan kannalta ymmärtääkseni varsin tärkeätä tosiasiaa, että useita lainsäädäntöuudistuksia, esimerkiksi kieltolakia ja kunnallisasetuksia, muita mainitsematta, ei ole hallitsijalle edes esitetty. Eduskunnan puhemiehellä on perustuslain mukaan mahdollisuus tässä tilaisuudessa esittää kansan hätä suoraan hallitsijan korville, tavallisten sivumahtien voimatta sitä estää. Kun näin on, ja hänen omatuntonsa käskisi häntä puhumaan, ei minun mielestäni ole oikein, että koetetaan estää häntä tekemästä sitä, minkä hän itse katsoo velvollisuudekseen.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Jokainen eduskunta, jolla on hiukankaan itsetietoisuutta ja kä-

sitystä oman ja kansansa oikeuden säilyttämisestä, katsoisi ensimmäiseksi tehtäväkseen panna voimakkaan ja vakavan vastalauseen jokaista sitä ja samalla sen edustamaa kansaa kohdannutta oikeuden loukkausta vastaan. Se eduskunta, joka pelosta tai jostakin muusta syystä toisin menettelisi, olisi itse osottanut, ettei se ansaitse elää, ja että se itse on ansainnut kohtalonsa. Suomen kansaa ja sitä edustavaa Suomen kansan eduskuntaa on viime aikoina kohdannut mitä syvimät oikeuden loukkaukset. Mitä onkaan tapahtunut sen jälkeen, kun Suomen kansan eduskunta viime kerralla oli koolla! Kesäkuun 30 päivänä 1910 ilmestyneen laittoman venäläisen lain perustuksella on Venäjän duuma ja valtakunnanneuvosto hyväksynyt kaksi eri lakia, toisen, joka säättää venäläisten kansalaisten pääsemisestä Suomen valtioturvikoihin, Suomessa oleskelevien venäläisten oikeudesta päästä kunnallisiin luottamustoimiin ja niiden oikeudesta ottaa osaa valtiopäivämiesvaaleihin ja tulla valtiopäiville valituiksi. Jo tämä yksi ainoa Venäjän duuman ja valtakunnanneuvoston hyväksymä ja jo vahvistettu venäläinen laki on sitä laatua, että se ei ainoastaan vie eduskunnalta yhden sen tärkeimpiä oikeuksia, vaan se uhkaa koko meidän kansaamme mitä suurimmalla onnettomuudella. Toinen venäläinen laki koskee, kuten tie­memainitun toisen duuman ja valtakunnanneudamme, Suomen kansan verotusoikeutta. Viimemainitun toisen duuman ja valtakunnanneuvoston hyväksymän lain perustuksella Suomen valtioturvastosta otettaisiin ilman eduskunnan suostumusta tänä vuonna 13 miljoonaa markkaa, joka summa vuosittain kasvaisi yhdellä miljoonalla markalla, kunnes se nousisi 20 miljoonaan, joka suunnaton summa käytettäisiin venäläisiin tarkoituksiin. Siis selvää Suomen kansan eduskunnan verotusoikeuden polkemista.

Mutta ei siinä kyllin. Jo on Venäjällä asetettu virallinen komitea, jonka tehtäväksi on annettu tehdä ehdotus kahden Wiipurin läänin kunnan erottamisesta Suomesta ja yhdistämisestä Venäjään. Ja minkälainen kohtalo näiden pitäjien asujamille valmistettaisiin, sen ne kyllä tietävät, jotka tuntevat, missä asemassa Wiipurin lääni oli silloin kun se oli yhdistetty Venäjään.

Millaisessa tilassa on persoonallinen vapaus tätä nykyä, siitä on paraimpina todistuksena se seikka, että muutama linnankomendantti katsoo itsensä oikeutetuksi karkoittamaan Suomen kansalaisen linnan alueilta.

Asiain näin ollen pitäisi eduskunnan ensimmäisenä tehtävänä olla arvokkaan ja vakavan

vastalauseen paneminen tapahtuneita tai tekeillä olevia oikeudenloukkauksia vastaan, käyttää tilaisuutta ensimmäisenä tekonansa ilmoittaa käsityksensä näistä oikeudenloukkauksista. Puhemies on ehdottanut, että hän eduskunnan esmiehenä ilmoittasi valtaistuinsalissa pidettävässä puheessa sen oikeuskäsityksen, joka näiden tapahtumien johdosta vallitsee Suomen kansaneduskunnassa ja sen edustamassa kansassa. Erinäiset ryhmät tässä eduskunnassa ovat mielipiteenään lausuneet, että puhemies ei käyttäisi tätä tilaisuutta Suomen kansaneduskunnan käsityksen esilletuomiseen. Minun on vaikea ymmärtää tätä tällaista käsitystä, joka astuu näiden ryhmien edustajien lausunnoista esille. Ja jos minulle olisikin mahdollista käsittää sen ryhmän syitä, joka muodollisista perusteista tahtoo asettua kielteiselle kannalle puhemiehen ehdottamaan puheeseen nähden, niin on minun tuiki mahdotonta käsittää niitä muita ryhmiä, jotka, ei muodollisista, mutta muista syistä ilmoittavat mielipiteensä olevan, ettei puhemies käyttäisi sitä ainoastaan sopivata tilaisuutta, jonka hän itse ja kolme tämän eduskunnan ryhmää katsovat ainoaksi sopivaksi tilaisuudeksi eduskunnan oikeuskannan esittämiselle. Jos nyt tämän johdosta niin käy, että puhemies, noudattaen eduskunnan enemmistön käsitystä, ei yhdy Suomen kansan oikeuskäsitystä tulkitsemaan valtaistuinsalissa, niin samalla tulee näille muille ryhmille, jotka ovat vastustaneet puhemiehen ehdotusta, si­veelliseksi velvollisuudeksi keksiä muita keinoja, joiden kautta Suomen eduskunta ensi tilaisuudessa, ilman vähintäkään ajan viivytystä, panee vastalauseensa sitä kohdannutta oikeuden loukkausta vastaan ja niitä laittomia venäläisiä lakeja vastaan, joilla pyritään riistämään siltä sen tärkeimmät oikeudet ja jättämään eduskunta pelkäksi kuoreksi ilman sisällystä.

Meillä on viime valtiopäiviltä surkea esimerkki siitä millä tavalla käsiteltiin sitä adressiprotestia, jonka kautta muutamit ryhmät olivat katsoneet eduskunnan asiaksi panna vastalauseensa kesäkuun 30 päivänä vuonna 1910 ilmestynyttä valtakunnallista lainsäädäntöä koskevaa duumalakia vastaan. „Jäljet pelottavat.”

Mutta jos ne ryhmät, jotka vastustavat puhemiehen ehdottaman puheen pitämistä eivätkä jotakin muuta keinoa keksi, jos he täten aikaansaavat sen, että Suomen eduskunta äännettyänsä katsotaan mukautuneeksi niiden laittomuuksien alle, jotka eduskunnan viime kokouksen jälkeen ovat tapahtuneet, (Vasemmalta: Sairas puhuja! Puhemies: Hiljaa!)

laittomien lakien alle, joilla tarkoitetaan riistää eduskunnalta sen tärkeimmät tehtävät, niin se olisi enemmän kuin valitettava asia, josta Suomen kansa epäilemättä tulevaisuudessa tulee antamaan tuomionsa. Minä uskallan kumminkin luulla ja toivoa, että ainakin porvarilliset ryhmät tässä eduskunnassa tulevat niin menettelemään, että, jos puhemiehen ehdottama puhe jäisi pitämättä, jossakin toisessa yhteydessä arvokas ja vakava vastalause kansaamme kohdannutta laittomuutta vastaan tulee, mikäli mahdollista pian, jo heti valtiopäivien alussa, eduskunnassa päätetyksi asianomaiseen paikkaan toimitettavaksi.

Ed. Kotonen: Katson asiakseni lyhyesti ilmoittaa olevani sitä mieltä, että eduskunnan velvollisuus itseään ja kansaamme kohtaan asiain nykyisessä tilassa vaatii, että eduskunta heti valtiopäiväin alussa puhemiehensä kautta julkilausuu kansamme käsityksen siitä valtiollisesta sorrosta, joka kansaamme päivä päivältä yhä raskaampana painaa.

Ed. Kallio: Vaikkakin minä persoonallisesti olen sitä mieltä, että tällä kertaa puhemiehen pitäisi käyttää tätä tilaisuutta ja tuoda heti ilmi se mieliala, mikä maassa vallitsee, niin ed. Castrénin lausunnon johdosta, pyydän kumminkin lausua, mikäli tunnen mielipiteitä meikäläisessä ryhmässä, että maalaisliittolaiset tulevat kaikin tavoin myötävaikuttamaan siihen, että, vaikkakin ryhmän enemmistö on tullut täällä ilmituotuun päätökseen, tämä surullinen asema, mihinkä maa on hallituksen laittomien toimienpiteiden johdosta joutunut, tulee täydellisesti eduskunnan puolelta ilmituoduksi.

Ed. Schybergson: Jag vill hoppas, att herr Kallio skall hafva rätt både i afseende å sin egen grupp och i fråga om de andra grupperna, som icke kunna enas om att talmannen skall hålla ett tal, sådant som han själf hade önskat. Jag vill hoppas att alla grupper skola se till, att omedelbart eller inom de allra närmaste dagarna från landtdagens sida den protest kommer till stånd, som talmannen i sitt tal afsett.

Ed. Kuusinen: Kun ed. Kotonen lausui kannattavansa puhemiehen puhe-ehdotusta ja unohti mainita, että hänellä ei ole ollut sosialidemokraattisessa ryhmässä ainoatakaan kannattajaa tuolle mielipiteelleen, niin pidän tarpeellisenä sen tässä ilmoittaa.

Muuten tuntuu koko tämä puhemiehen ehdotus hiukan omituiselta. Puhemies on yksityisessä neuvottelussa päässyt täysin selville siitä, että eduskunnan suuri enemmistö on tuollaista puhetta vastaan, tosin aivan eri syillä; sosialidemokraatit aivan eri syillä kuin suomettarelainen ryhmä ja maalaisliittolaiset ehkä vielä kolmansilla syillä. Ja kuitenkin puhemies esittää tuollaisen puhe-ehdotuksensa, eikä nimenomaiseen kysymykseenkään anna vastausta, tuleeko hän noudattamaan tässä asiassa eduskunnan enemmistön mielipidettä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tapahtuneesta keskustelusta huomaa, että eduskunnan enemmistö ei tälläkään kertaa tahdo muuta sanottavaksi kuin sen, mihin valtiopäiväjärjestyksen 24 § ehdottomasti velvoittaa. Kun sen ohessa eduskunnalla on tilaisuus lähimmässä tulevaisuudessa saada lausutuksi sanansa maamme valtiollisesta asemasta, tulen valtaistuinsalissa tänään supistamaan puheeni mahdollisimman lyhyeksi.

Suljettu istunto on nyt päättynyt.

Puhemies: On ilmoitettava että edustaja Virkki on näyttänyt asianmukaisesti tarkastetun valtakirjansa ja siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Puhemies: Vielä on ilmoitettava että kokoonnutaan tänne k:lo 11,45 mennäksemme kirkkoon ja että täysi-istuntoa jatketaan puolen tunnin kuluttua sen jälkeen kun juhlalliset avajaiset valtaistuinsalissa ovat päättyneet.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 11,10 a. p.

## Valtiopäiväin avajaiset.

### Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Puhemies ja varapuhemiehet etumaisina saapuivat eduskunnan jäsenet kirkkoon, jossa jumalanpalvelus alkoi laululla, jota maisteri Heikki Klemetin johdolla esitti Suomen Laulun sekakuoro, laulaen L. Madetojan hymnin „Ei mitään multa puutu”. Sitä seuranneen suomalaisen alttaritoimituksen aikana kuoro esitti H. Klemetin „Sactuksen”, I. Krohnin „Amenen” sekä R. Faltinin „Hilariuksen kiitosvirren” ja lopuksi vanhan suomalaisen virsisävelmän erästä vuodelta 1624 säilyneestä käsinkirjoitetusta koraalikirjasta. Saarnan piti suomeksi ja ruotsiksi edustaja rovasti Reinhold Grönvall, ja oli sen aiheena P. Johanneksen evankeliumin 8 luvun 31 ja 32 värssyn sanat „Niin Jesus sanoi niille juutalaisille, jotka häneen uskoivat: jos te pysytte minun puheessani, niin te totisesti minun opetuslapseni olette. Ja teidän pitää totuuden ymmärtämän, ja totuuden pitää teidän vapahattaman”. Saarnan jälkeen vielä toimitettiin ruotsinkielinen alttaritoimitus ja mainittu kuoro lauloi M. Putron säveltämän motetin „Herra Meidän Jumalamme”.

Jumalanpalveluksen päätyttyä läksivät eduskunnan puhemies ja varapuhemiehet sekä edustajat Keisarilliseen linnaan.

### Valtaistuinsalissa

edustajat asettuivat paikoilleen, puhemies ensimmäiseksi oikealle puolelle ja varapuhemiehet lähemmäksi häntä. Sittenkun kenraalikuvernööri niiden kera, jotka häntä saattoivat, oli tullut saliin ja asettunut valtaistuimen portaiden ääreen, lausui hänen ylhäisyytensä venäjänkielellä:

„Kaikkeinkorkeimmasta käskystä ja Hänen Majesteettinsa Keisarin korkeassa nimessä tervehdin minä Eduskunnan jäseniä ja julistan nämä varsinaiset valtiopäivät avatuiksi”.

Tämän jälkeen Eduskunnan puhemies suomeksi lausui:

„Suomen Eduskunnan puolesta ilmoitan sen alamaisen kunnioituksen Hänen Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle”.

Kenraalikuvernöörin sanat suomeksi ja ruotsiksi käännettyinä luki julki senaattori Wladi-

mir Markoff, puhemiehen sanat käänsi venäjäksi ylikielenkääntäjä A. F. Ringvall.

Kenraalikuvernööri nyt luki julki venäjänkielellä laaditun luettelon niistä esityksistä, jotka Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas armossa on tahtonut eduskunnan käsiteltäviksi antaa, ja sisälsi mainittu luettelo, jonka suomennoksen ja ruotsinnoksen senaattori Markoff luki julki, seuraavat esitykset:

1) Arm. esit. n:o 1 varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

2) Arm. esit. n:o 2 varojen osottamisesta kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913.

3) Arm. esit. n:o 3 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913.

4) Arm. esit. n:o 4 suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta.

5) Arm. esit. n:o 5 leimasuostunnasta.

6) Arm. esit. n:o 6 suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913.

7) Arm. esit. n:o 7 koskeva suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913.

8) Arm. esit. n:o 8 siitä verosta, joka palo- viinan valmistamisesta vuonna 1913 on suoritettava, sekä sanotun veron käyttämisestä.

9) Arm. esit. n:o 9 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1913.

Kun tämä oli tapahtunut, palasi kenraalikuvernööri sisähuoneisiin, saatettuna samoin kuin valtaistuinsaliin tullessaankin. Myöskin eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet sitten läksivät salista ja kokoontuivat eduskunnan istuntosaliin jatkamaan

### Täysi-istuntoa

k:lo 2,30 i. p.

### Valitsijamiesten lukumäärä.

P u h e m i e s: Tässä istunnossa on ensinnä määrättävä valitsijamiesten lukumäärä. Eduskunnan työjärjestyksen 5 §:n mukaan tulee puhemiehistön tehdä asiasta ehdotus; ja puhemiehistö ehdottaa, että eduskunta näilläkin valtiopäivillä päättäisi valittavaksi 45 valitsijamiestä eli saman määrän kuin kaikilla tämän edellisillä eduskuntavaltiopäivillä.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.



Niiden valiokuntain jäsenten lukumäärä, jotka mainitaan V. J:n 35 §:n 1 momentissa.

**P u h e m i e s:** Niinikään puhemiehistö ehdottaa, että eduskunta jo tässä istunnossa määräisi niiden valiokuntien jäsenten lukumäärän, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa ja että jäseniä valittaisiin niihin sama lukumäärä kuin viime vuoden valtiopäivillä eli siis valtiovarainvaliokuntaan 21 jäsentä, pankkivaliokuntaan 13 jäsentä ja muihin puheenalaisiin valiokuntiin eli perustuslakivaliokuntaan, lakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan kuhunkin 17 jäsentä.

Nämäkin ehdotukset hyväksytään.

**Tulkkien ja painatustöiden valvojan asettaminen.**

**P u h e m i e s:** On ilmoitettava, että kansliatoimikunta on päättänyt eduskunnalle ehdottaa, että näilläkin valtiopäivillä asetettaisiin kaksi tulkkia, toinen yleistulkki tulkitsemaan ruotsalaisten lausuntojen ponnet suomeksi ja toinen yksityistulkki ruotsinkieltä puhuvia kansanmiehiä varten. Sitäpaitsi ehdottaa kansliatoimikunta asetettavaksi myös painatustöiden val-

vojan toimen ja että eduskunta, jos se nämä ehdotukset hyväksyy, jättäisi kansliatoimikunnan toimeksi kaikkien näiden virkailijain ottamisen.

Kansliatoimikunnan puheenalaiset ehdotukset eduskunta hyväksyy.

**Valitsijamiesten vaali.**

**P u h e m i e s:** Valitsijamiesten vaali tulee tapahtumaan ensi keskiviikkona kello 1 päivällä, jonka vuoksi siis ehdokaslistat vaalia varten ovat sihteerille jätettävät viimeistään ennen kello kahtatoista päivällä huomenna tiistaina.

Seuraava täysi-istunto on huomenna kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.





### 3. Tiistaina 5 p. maaliskuuta

klo 1 p.

#### Päiväjärjestys.

##### Ilmoituksia:

##### Esitetään:

1) Arm. esit. n:o 1 varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

2) Arm. esit. n:o 2 varojen osottamisesta kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkeitua varten vuodeksi 1913.

3) Arm. esit. n:o 3 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913.

4) Arm. esit. n:o 4 suostunnanluontosen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta.

5) Arm. esit. n:o 5 leimasuostunnasta.

6) Arm. esit. n:o 6 suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913.

7) Arm. esit. n:o 7 koskeva suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913.

8) Arm. esit. n:o 8 siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta vuonna 1913 on suoritettava, sekä sanotun veron käyttämisestä.

9) Arm. esit. n:o 9 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1913.

\*

10) Sihteerin vaali.

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. Jonas Castrén.

##### Ilmoitusasiat:

Vapautusta myönnetään yksityisten asiain takia ed. Jonas Castrénille tämän päivän istunnosta.

#### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä,

Siv. koskeva armollinen esitys n:o 1 esitetään ja pannaan puhemiehistön ehdotuksesta pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

17 2) Varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkeitua varten vuodeksi 1913

„ koskeva armollinen esitys n:o 2 esitetään ja pannaan niinkään pöydälle puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

18 3) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1913.

„ koskeva armollinen esitys n:o 3 esitetään; ja lausuu sen tehtyään

„ Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa tämänkin armollisen esityksen pantavaksi pöydälle ensi perjantain istuntoon.

##### Keskustelu:

„ Ed. Tokoi: Minä ehdotan, että tämä esitys pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään istuntoon.

„ Ed. Gylling: Minä kannatan ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Pöydällepanopäivään nähden on kaksi eri ehdotusta, toinen puhemiehistön ehdotus, että esitys pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon ja toinen, ed. Tokoin ehdotus, että se pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon. Nimitän viimeksimainittua ehdotusta ed. Tokoin ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa on puheenaoleva armollinen esitys, ed. Tokoin ehdotuksen mukaisesti, pantu pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Armollinen esitys n:o 3 on siis päätetty panna pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään istuntoon.

**4) Suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista**

koskeva armollinen esitys n:o 4,

**5) Leimasuostuntaa**

koskeva armollinen esitys n:o 5,

**6) Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913**

koskeva armollinen esitys n:o 6,

**7) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhinaanmaassa vuonna 1913**

koskeva armollinen esitys n:o 7,

**8) Sitä veroa, joka paloviinan valmistamisesta vuonna 1913 on suoritettava sekä sanotun veron käyttämistä**

koskeva armollinen esitys n:o 8,

**9) Varain osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1913**

koskeva armollinen esitys n:o 9 esitetään peräkkäin ja pannaan jokainen puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

**Sihteerin vaali.**

**P u h e m i e s:** Saan ilmoittaa eduskunnalle, että olen julistanut sihteerinviran haettavaksi ja määrännyt hakuajan päättyväksi tänä päivänä kello 12. Hakuajan kuluessa on ainoastaan yksi hakija ilmoittautunut, nimittäin eduskunnan tähänastinen sihteeri **I i v a r A h a v a**; ja että kansliatoimikunta, jonka työjärjestyksen mukaan tulee antaa hakemuksesta lausuntonsa, mielihyvällä puoltaa hänen ottamistaan sihteerintoiimeen.

Eduskunta päättäneen ottaa herra Ahavan sihteeriksi työjärjestyksen 4 §:ssä mainituksi ajaksi?

Eduskunta tähän suostuu.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

K. V. Puuska.

**P u h e m i e s:** Seuraava istunto on huomennä klo 1 päivällä, ja on muistettava, että silloin on valitsijamiesten vaali. Samalla pyydän puhemiehistön puolesta ilmoittaa, että on ajateltu varata torstaipäivä valitsijamiehille valiokuntavaaleja varten. Tästä seurannee, että valitsijamiesten tulisi kokoontua perustautuviin toimiin jo heti niin pian kuin vaalin tulos on eduskunnassa julistettu.

Täysi-istunto päättyi klo 1,37 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 4. Keskiviikkona 6 p. maaliskuuta

klo 1 p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### 1) Valitsijamiesten vaali.

Nimenhuudossa merkitään läsnä oleviksi kaikki valtiopäiville saapuneet edustajat.

#### Ilmoitusasiat:

##### Kanslian virkailijat.

**P u h e m i e s:** Eduskunnalle on ilmoitettava, että kansliatoimikunta on ottanut eduskunnan notariksi varatuomari Armas Makkosen, kanslistiksi neiti Bärtha Rainion, ruotsalaisen kanslian päälliköksi maisteri John Grönlundin ja saman kanslian notariksi herra Arvid Nordströmin.

#### Päiväjärjestyksessä oleva asia:

##### Valitsijamiesten vaali.

**P u h e m i e s:** Päiväjärjestyksessä on valitsijamiesten vaali. Vaalia varten on jätetty viisi ehdokaslistaa, jotka ovat painetut vaalilippuun, joka on jaettu edustajille. Listassa n:o 5 on korjattava painovirhe nimessä, joka on oleva Puhakka.

Vaalitoimitukseen olen pyytänyt professori Ernst Lindelöfin asiantuntijaksi. Nyt kehoitaisin niitä edustajia, jotka ovat toimineet asiamiehinä listojen sisäänjättämisessä, tulemaan avustamaan puhemiestä lippuja avattaessa.

Niin pian kuin vaaliliput ovat jätetyt ja aukaistut, keskeytetään istunto ja vaalin tulos julistetaan tänään illalla kello 7.

Tämän jälkeen valitsijamiesten vaali toimitetaan ja kun vaaliliput ovat avatut ja lasketut keskeytetään täysi-istunto kello 2,05 päivällä.

### Täysi-istuntoa

jatketaan k:lo 7 i. p.

#### Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee vaalitoimituksessa asiantuntijana toimineen professori Ernst Lindelöfin laatimasta kirjelmästä seuraavan:

Valitsijamiesten vaalissa 6 p. maaliskuuta 1912, jota varten oli sisäänjätetty viisi eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

|              |                |
|--------------|----------------|
| Listan n:o 1 | 85 äänestäjää. |
| „ n:o 2      | 42 „           |
| „ n:o 3      | 26 „           |
| „ n:o 4      | 17 „           |
| „ n:o 5      | 26 „           |

siis yhteensä 196 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

|                |              |
|----------------|--------------|
| Listasta n:o 1 | 20 ehdokasta |
| „ n:o 2        | 9 „          |
| „ n:o 3        | 6 „          |
| „ n:o 4        | 4 „          |
| „ n:o 5        | 6 „          |

yhteensä 45 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

|                |               |
|----------------|---------------|
| Listasta n:o 1 | 6 varajäsentä |
| „ n:o 2        | 3 „           |
| „ n:o 3        | 2 „           |
| „ n:o 4        | 2 „           |
| „ n:o 5        | 2 „           |

yhteensä 15. Mutta koska listassa n:o 1 ei ollut useampia kuin 25 ehdokasta, ei varajäseniä siitä voida määrätä useampia kuin 5.

Valituiksi ovat tulleet:

**Listasta n:o 1.**

Jäseniksi: Aalle, Salmi, Aro, Aromaa, Hoikka, Pohjaväre, Häyrynen, W. Jokinen, Kirves, Kotonen, Lapveteläinen, Tokoi, Lundström, Murros, Koponen, Herrala, Mäki, Rainio, Wiik ja Komu.

Varajäseniksi: Kananen, Marttila, Oksman, Tervo ja T. Typpö.

**Listasta n:o 2.**

Jäseniksi: Hallstén, Hanninen, Iipponen, Kairamo, Malmivaara, Peurakoski, Ruohutula, Sipilä ja Vahe.

Varajäseniksi: L. A. Yrjö-Koskinen, Mannermaa ja Sjöstedt-Jussila.

**Listasta n:o 3.**

Jäseniksi: Grotenfelt, Sundblom, Hjelt, Lindelöf, Roos ja Storbjörk.

Varajäseniksi: Inberr ja Björk.

**Listasta n:o 4.**

Jäseniksi: Lahdensuo, Pykälä, Kallio ja Lohi.

Varajäseniksi: Relander ja Saalasti.

**Listasta n:o 5.**

Jäseniksi: Astala, Fränti, Arokallio, Pietinen, Puhakka ja Snellman.

Varajäseniksi: Jalkanen ja Kaskinen.

In fidem:

Ernst Lindelöf.

Puheenvuoron saatuaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Iipponen: Pyydän, että eduskunnan valitsijamiehet jäisivät tänne istunnon päätyttyä.

Puhemies: Puhemiehistön puolesta on ilmoitettava, että puhemiehistö on määrännyt suuren valiokunnan vaalin tapahtumaan ensi maanantaina.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 5. Perjantaina 8 p. maaliskuuta

klo 11 a. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

Valiokuntain jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos julistetaan.

#### Esitetään:

1) Arm. esit. n:o 1 varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

2) Arm. esit. n:o 2 varojen osottamisesta kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913.

3) Arm. esit. n:o 4 suostunnanluontoi-  
sen pääima- ja kuponkiveron suorittami-  
sesta.

4) Arm. esit. n:o 5 leimasuostunnasta.

5) Arm. esit. n:o 6 suostuntaverosta  
mallasjuomain valmistamisesta vuonna  
1913.

6) Arm. esit. n:o 7 koskeva suostuntave-  
roa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaan  
maassa vuonna 1913.

7) Arm. esit. n:o 8 siitä verosta, joka  
paloviinan valmistamisesta vuonna 1913  
on suoritettava, sekä sanotun veron käyt-  
tämisestä.

8) Arm. esit. n:o 9 varain osottamisesta  
valtiopäiväkustannusten suorittamiseen  
vuonna 1913.

9) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna  
1910.

10) Ehdotus nykyistä valtiollista ase-  
maa koskevan alamaisen adressin lähettä-  
misestä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.  
Homén, Pullinen ja Wrede.

### Ilmoitusasiat:

P u h e m i e s: Ed. vapaaherra Wrede on il-  
moittanut olevansa sairauden takia estetty saa-  
pumasta tämän päivän istuntoon. Ed. Pulli-  
nen pyytää yksityisten asiain takia vapautusta  
tästä ja huomispäivän istunnosta ja ed. Koto-  
nen samoin yksityisasian takia tästä illasta ensi  
tiistai-iltaan saakka.

Nämä vapautuksenpyynnöt hyväksytään.

#### Valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos.

P u h e m i e s: Eduskunnalle on ilmoitettava  
valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tu-  
los.

Tämän jälkeen sihteeri lukee valitsijamie-  
hiltä saapuneen kirjelmän ja siihen liitetyn  
pöytäkirjan. Ne ovat näin kuuluvat:

Suomen Eduskunnalle!

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat  
täten kunnioittaen Suomen Eduskunnan tie-  
toon että valitsijamiesten puheenjohtajaksi on  
valittu allekirjoittanut Grotenfelt ja lähettävät  
samalla Suomen Eduskunnalle perustuslakivalio-  
kunnan, lakivaliokunnan, talousvaliokunnan,  
valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan  
vaalia koskevan pöytäkirjan, josta käy selville,  
ketkä ovat valitut sanottuihin valiokuntiin va-  
kinaisiksi ja ketkä varajäseniksi. Helsingissä,  
maaliskuun 7 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa torstaina maaliskuun 7 päivänä 1912. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset jäsenet paitsi ed. Tokoi, jonka sijassa oli varajäsen Marttila.

## 1 §.

Asiantuntijaksi oli puheenjohtaja vaaleja varten kutsunut saapuville professori E. Lindelöfin.

## 2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että määrääjän kuudessa oli sisäänjätetty toimitettavia perustuslaki-, laki-, talous-, valtiovarain- ja pankkivaliokunnan jäsenien vaaleja varten kuusi ehdokaslistaa (Liitteet n:o 1, 2, 3, 4, 5 ja 6), joista listat n:o 1, 2 ja 4 sisälsivät ehdokaslistan kutakin edellämäinnittua valiokuntaa varten ja listat n:o 3 ja 6 muita paitsi valtiovarainvaliokuntaa varten sekä lista n:o 5 ainoastaan valtiovarainvaliokunnan jäsenten vaalia varten. Tarkastaessa sisäänjätettyjä ehdokaslistoja oli ne kaikki huomattu täyttävän vaalijärjestyksen määräämät ehdot.

## 3 §.

Puheenjohtajan ehdotuksesta päätettiin toimittaa vaali siten, että valitaan ensin jäsenet perustuslaki-, laki-, talous- ja pankkivaliokuntaan sekä heti sen jälkeen valtiovarainvaliokuntaan.

## 4 §.

Avustamaan vaalitoimituksessa pyysi puheenjohtaja ehdokaslistan sisäänjättäjiksi valtuutettuja valitsijamiehiä nimittäin: ed. Sundblom, Lohi, Puhakka, Rainio ja Vahe. Samat hyväksyttiin myöskin pöytäkirjan tarkastajiksi.

## 5 §.

Vaaleissa kannatti ehdokaslistaa n:o 1 kuusi, ehdokaslistaa n:o 2 neljä, ehdokaslistaa n:o 3 kuusi, ehdokaslistaa n:o 4 kaksikymmentä, ehdokaslistaa n:o 5 viisitoista ja ehdokaslistaa n:o 6 yhdeksän äänestäjää. Noudatettavan vaalijärjestyksen nojalla oli siis valittava varsinaiseksi jäseniksi valiokuntaan, jossa on 21 jäsentä

|          |       |             |
|----------|-------|-------------|
| listasta | n:o 1 | 2 ehdokasta |
| „        | 2     | 1 „         |
| „        | 4     | 9 „         |
| „        | 5     | 7 „         |

jota paitsi listoilla n:o 1, 2 ja 4 oli yhtä suuri oikeus 2:teen paikkaan, ja valiokuntaan, jossa on 17 jäsentä

|          |       |             |
|----------|-------|-------------|
| listasta | n:o 1 | 2 ehdokasta |
| „        | 2     | 1 „         |
| „        | 3     | 2 „         |
| „        | 4     | 8 „         |
| „        | 6     | 4 „         |

sekä valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä

|          |       |             |
|----------|-------|-------------|
| listasta | n:o 1 | 1 ehdokas   |
| „        | 2     | 1 „         |
| „        | 3     | 1 „         |
| „        | 4     | 6 ehdokasta |
| „        | 6     | 2 „         |

jota paitsi listoilla n:o 1, 3 ja 6 on yhtäläinen oikeus 2:een paikkaan.

Arvottaessa 2:sta paikasta valtiovarainvaliokuntaan ratkaisi arpa ne listojen n:o 1 ja 4 hyväksi. Pankkivaliokunnan 2:sta paikasta arvottaessa määräsi arpa ne listoille n:o 1 ja 6.

Vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan tuli siten valittavaksi varajäseniä

21 jäseniseen valiokuntaan

|          |       |            |
|----------|-------|------------|
| listasta | n:o 1 | 2 henkilöä |
| „        | 2     | 1 „        |
| „        | 4     | 4 „        |
| „        | 5     | 3 „        |

17 jäseniseen valiokuntaan

|          |       |           |
|----------|-------|-----------|
| listasta | n:o 1 | 1 henkilö |
| „        | 2     | 1 „       |
| „        | 3     | 1 „       |
| „        | 4     | 3 „       |
| „        | 6     | 2 „       |

13 jäseniseen valiokuntaan

|          |       |           |
|----------|-------|-----------|
| listasta | n:o 1 | 1 henkilö |
| „        | 2     | 1 „       |
| „        | 3     | 1 „       |
| „        | 4     | 3 „       |
| „        | 6     | 2 „       |

Kun vaalin tulos oli laskettu huomattiin valituiksi:

Perustuslakivaliokuntaan

jäseniksi:

Wrede  
Estlander

listasta n:o 1  
„ „ „

|                   |                |
|-------------------|----------------|
| Alkio             | listasta n:o 2 |
| Talas             | " " 3          |
| Castrén, A.       | " " "          |
| Aro               | " " 4          |
| Hämäläinen        | " " "          |
| Hänninen          | " " "          |
| Kuusinen          | " " "          |
| Lehtimäki         | " " "          |
| Walavaara         | " " "          |
| Manner            | " " "          |
| Kurkinen          | " " "          |
| Danielson-Kalmari | " " 6          |
| Ingman            | " " "          |
| Torppa            | " " "          |
| Mannermaa         | " " "          |

## varajäseniksi:

|            |                |
|------------|----------------|
| Söderholm  | listasta n:o 1 |
| Relander   | " " 2          |
| Pennanen   | " " 3          |
| Rantanen   | " " 4          |
| Tainio     | " " "          |
| Salmi      | " " "          |
| Malmivaara | " " 6          |
| Nevanlinna | " " "          |

## Lakivaliokuntaan

## jäseniksi:

|               |                |
|---------------|----------------|
| Nybergh       | listasta n:o 1 |
| Rosenqvist    | " " "          |
| Poutiainen    | " " 2          |
| Lilius        | " " 3          |
| Heiskanen     | " " "          |
| Kotonen       | " " 4          |
| Airola        | " " "          |
| Aronen        | " " "          |
| Hakala        | " " "          |
| Huotari, Anni | " " "          |
| Lapveteläinen | " " "          |
| Tuomi         | " " "          |
| Rantanen      | " " "          |
| Grönvall      | " " 6          |
| Wiljoma       | " " "          |
| Tulikoura     | " " "          |
| Ruohtula      | " " "          |

## varajäseniksi:

|        |                |
|--------|----------------|
| Björk  | listasta n:o 1 |
| Oranen | " " 2          |
| Hultin | " " 3          |

|           |                |
|-----------|----------------|
| Kuusinen  | listasta n:o 4 |
| Wiik      | " " "          |
| Kanervo   | " " "          |
| Typpö, L. | " " 6          |
| Warvikko  | " " "          |

## Talousvaliokuntaan

## jäseniksi:

|            |                |
|------------|----------------|
| Hedberg    | listasta n:o 1 |
| Inborr     | " " "          |
| Lohi       | " " 2          |
| Kaskinen   | " " 3          |
| Riihelä    | " " "          |
| Aromaa     | " " 4          |
| Kananen    | " " "          |
| Kautto     | " " "          |
| Mäkelä, V. | " " "          |
| Saari      | " " "          |
| Savolainen | " " "          |
| Typpö, T.  | " " "          |
| Koponen    | " " "          |
| Peurakoski | " " 6          |
| Rautapää   | " " "          |
| Vahe       | " " "          |
| Mynttinen  | " " "          |

## varajäseniksi:

|                      |                |
|----------------------|----------------|
| Roos                 | listasta n:o 1 |
| Kiuru                | " " 2          |
| Nylander             | " " 3          |
| Oksman               | " " 4          |
| Wäänänen             | " " "          |
| Marttila             | " " "          |
| Listo                | " " 6          |
| Yrjö-Koskinen, E. S. | " " "          |

## Valtiovarainvaliokuntaan

## jäseniksi:

|           |                |
|-----------|----------------|
| Mechelin  | listasta n:o 1 |
| Neovius   | " " "          |
| v. Born   | " " "          |
| Kallio    | " " 2          |
| Gylling   | " " 4          |
| Kirves    | " " "          |
| Komu      | " " "          |
| Kronqvist | " " "          |
| Sainio    | " " "          |
| Murros    | " " "          |
| Rainio    | " " "          |
| Turunen   | " " "          |

|            |                |
|------------|----------------|
| Wuolijoki  | listasta n:o 4 |
| Paasonen   | " " "          |
| Ahmavaara  | " " 5          |
| Arajärvi   | " " "          |
| Hallstén   | " " "          |
| Honkajuuri | " " "          |
| Hultin     | " " "          |
| Kairamo    | " " "          |
| Pietinen   | " " "          |

varajäseniksi:

|                  |                |
|------------------|----------------|
| af Forselles     | listasta n:o 1 |
| Bäck             | " " "          |
| Helenius-Seppälä | " " 2          |
| Tainio           | " " 4          |
| Tervo            | " " "          |
| Törmä            | " " "          |
| Leivo            | " " "          |
| Kärnä            | " " 5          |
| Puhakka          | " " "          |
| Herttua          | " " "          |

#### Pankkivaliokuntaan

jäseniksi:

|                |                |
|----------------|----------------|
| Schybergson    | listasta n:o 1 |
| v. Troil       | " " "          |
| Lahdensuo      | " " 2          |
| Arokallio      | " " 3          |
| Huotari, Anton | " " 4          |
| Lonkainen      | " " "          |
| Mänty          | " " "          |
| Paunu          | " " "          |
| Törmä          | " " "          |
| Waljakka       | " " "          |
| Junnila        | " " 6          |
| Lallukka       | " " "          |
| Warvikko       | " " "          |

varajäseniksi:

|             |                |
|-------------|----------------|
| Tåg         | listasta n:o 1 |
| Junes       | " " 2          |
| Wiljakainen | " " 3          |
| Aronen      | " " 4          |
| Jalonen     | " " "          |
| Kanervo     | " " "          |
| Arajärvi    | " " 6          |
| Ruotula     | " " "          |

Vakuudeksi:

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja tarkastettu ja oikeaksi havaittu

Helsingissä, maaliskuun 8 p:nä 1912.

K. A. Lohi

Iisakki Vahe.

Juho Rainio.

Onni Puhakka.

Julius Sundblom.

#### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

##### 1) Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä

koskeva armollinen esitys n:o 1, joka tämän kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon esitetään ja ilmoittaa puhemies, että puhemiehistö ehdottaa sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. J o n a s C a s t r é n: Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:n nojalla tulee hallituksen varsinainen valtiopäivien alussa eduskunnalle antaa esitys varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä ja samalla siihen liittää laskelma valtion vakinaisista varoista ja tarpeista ensitulevaksi varainhoitokaudeksi. Valtiopäiväjärjestyksen määräämä laskelma onkin liitetty käsillä olevaan armolliseen esitykseen, mutta laskelman menopuolelle on otettu eria, joihin minä tahtoisin kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota kun esitys ja laskelma valtiovarainvaliokunnassa tulevat käsiteltäviksi.

Sivulla 22 on otsakkeen alla „sekalaisia yleisiä menoja” mainittu „erinäisiä määrärahoja” 2,354,402: 40 vuodelta 1912 ja 2,757,000 markkaa vuodeksi 1913. Laskelman 38 sivulla selostaan, mitkä nämä erinäiset määrärahat ovat. Hallitus myöskin ilmoittaa, että „Keisarilliseen Senaattiin on osaksi aikaisemmin ja varsinkin viime aikoina saapunut joukko kysymyksiä ja hakemuksia erinäisten virkamiesten ja palvelijain palkkausten parantamisesta”. Tämän johdosta on Senaatti, saattaakseen syntyneet palkanjärjestelyasiat yhtenäisen käsittelyn alaiseksi, asettanut komitean valmistelemaan tähän kuuluvia asioita ja lausumaan mielipiteitä sekä puheeksitulleiden korotusten suotavuudesta, että myöskin alkaen komitean puoltamat korotukset pitäisi ja voitaisiin ottaa käytäntöön.



Tässä yhteydessä lausutaan laskelman perusteluissa, että „kun on edellytettävissä, että tämä palkanjärjestely tulee vaatimaan noin miljoonan markkaa, on vuoden 1913 laskelmiin katsottu olevan mainittua järjestelyä varten otettava vuodeksi 1912 merkityn määrärahan lisäksi vieläkin 300,000 markkaa.”

Tässä eduskunnassa on enemmän kuin yhden kerran lausuttu mielipiteitä virkamiesten palkain korotuksesta. Minä toivon, että valtiovarainvaliokunta omistaa tälle erälle ja sen perustelulle kaikkea sitä tarkkaavaisuutta ja huomiota, jonka se epäilemättä ansaitsee, estääkseenä ettei edelleenkin maan budjetti tulisi rasitettavaksi aiheettomilla palkankorotuksilla, jotka hallitus itse laskee nousevan miljoonaksi markaksi vuodessa.

Vieläkin kummallisempi ja oudompi erä on huomattavissa laskelman sivulla 22, jossa se löytyy erityisen harvennetun otsakkeen alla, joka kuuluu: „Korvaus valtakunnan rättertiin Suomen Suuriruhtinaanmaan väestöstä valtakunnanneuvostoon ja valtakunnan duumaan valittujen jäsenten säädettyjen päivärahojen ja matkakustannusten menoista 79,884: 27 vuodelta 1912 ja 80,000 markkaa vuodelta 1913”. Kuten jokainen eduskunnan jäsen tietää, ei eduskunta ole valinnut edusmiehiä Venäjän duumaan eikä valtakunnanneuvostoon. Eduskunta on jättänyt noudattamatta kehoituksen ryhtyä tällaiseen vaaliin, mutta siitä huolimatta katsoo hallitus asiakseen ehdottaa siirrettäväksi Valtakunnan rahastoon duumaan ja valtakunnanneuvostoon valittaviksi ehdotettujen jäsenten palkat. Mitä tarkotetaan tällä kummallisella erällä? Miten tämä erä, kun ei yhtään Suomen edusmiestä ole duumaan eikä valtakunnanneuvostoon valittu, tulisi käytettäväksi, se jää hallituksen salaisuudeksi. Toivon, että valtiovarainvaliokunta luopi valon tämän hämärän seikan yli, ja että se poistaa tuon aiheettoman erän vakinaisten valtiovarain menojen joukosta.

Laskelman 22 sivulla on niinikään siirtojen joukossa huomattava siirto sotilasrahastoon vuodelta 1912 11 miljoonaa markkaa ja vuodelta 1913 11,950,000 markkaa. Nämä erät muodostavat sotilasmaksut, nuo kuuluisat sotamiljoonat, joita oman käden oikeudella otetaan Suomen valtiorahastosta. Uskallan ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta myöskin poistaa tämän erän, jonka siirtämiseen yleisestä valtiorahastosta sotilasrahastoon, sieltä maksettavaksi Venäjän valtakunnan rahastoon, eduskunta ei koskaan ole antanut suostumustaan. Laskelma antaisi kyllä muissakin kohdin aihetta huomautuksiin, vaikka

en tällä kertaa tahdo niillä vaivata eduskuntaa. Mitä tulee itse esitykseen varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, niin ehdottaa hallitus eduskunnan hyväksyttäväksi uuden suostuntabudjetin vuodeksi 1913, jonka mukaan muun muassa tulisi yksistään suostuntavaroja käytettäväksi kunnallääkäreiden palkkaamiseen 210,000 markkaa, tuberkuloosin vastustamiseksi 400,000 markkaa, siveellisyystyön kannattamiseksi 50,000 markkaa, kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkeituksia varten 10,784,000 markkaa ja tieteen ja taiteen kannattamiseksi 189,000 markkaa.

Mutta hallitus ei ainoastaan ehdota että mainittuja tarkoituksia varten käytettäisiin eduskunnan päättämiä suostuntavaroja, vaan se myöskin ilmoittaa ettei hallitus missään tapauksessa tule suostumaan siihen, että yleisen valtiovaraston varoja käytettäisiin hallituksen ehdottamassa suostuntabudjetissa lueteltujen erien suorittamiseksi. Esityksessä sanotaan: „Niillä perusteilla, jotka ovat mainitut viime valtiopäivillä annetussa esityksessä, katsoo hallitus myöskin olevansa pakotettu pitämään siten laadittua suostuntarahaston budjettiehdotusta lopullisena ilmoituksena niistä menoista, joita hallitus valtiorahaston tilaan nähden ei missään tapauksessa ole vuodeksi 1913 paneva valtiorahaston maksettavaksi, jonka tähden menojen suorittaminen tulee riippumaan siitä, katsooko eduskunta tarpeelliseksi peittää ne käytettävimpinä olevilla varoilla”. Siis suoranainen uhka jättää kyseenalaiset kulttuuritarpeet tyydyttämättä, ellei eduskunta taivu hallituksen käsitystä noudattamaan. Tästä kaikesta käypi siis selville, että hallitus yhä edelleen vastoin perustuslain määräyksiä pitää kiinni budjetin kahtia jaosta. Toiseen osaan budjettia kuuluu yleinen valtiorahasto, sotilas- ja sotilashuonerahasto, joista hallituksen käsityksen mukaan hallitsija yksinensä määrää. Toinen osa budjetissa on suostuntarahasto, jota on käytettävä niitten valtiomenojen suorittamiseksi, joita hallitsija ei pidä yleisen valtiorahaston maksettavana. Kuinka väärä, kuinka oikeudeton ja kuinka sekä valtiopäiväjärjestyksestä että muita perustuslain määräyksiä vastaan sotiva tämä hallituksen käsitys on, se on jo valtiovarainvaliokunnan edellisissä mietinnöissä ja itse eduskunnassa moneen kertaan tätä ennen todistettu ja osotettu. Minä uskallan lausua sen toivomuksen, että valtiovarainvaliokunta tehdessään ehdotusta tulo- ja menoarvion järjestämiseksi vuodeksi 1913 tulee noudattamaan perustuslain määräyksiä budjetin kokonaisuudesta ja sen säädöksiä siitä että eduskunta on oikeu-

tettu tutkimaan, riittävätkö vakinaiset valtion tulot tarpeisiin vaiko ei ja siitä riippuen myöntämään tai kieltämään suostuntaa.

Ed. Gylling: Minä en tahdo kiinnittää eduskunnan huomiota tämän surkean asiakirjan yksityiskohtiin vaan hiukan kuvata sitä tapaa, jolla tämä asiakirja on laadittu. Esityksen sivulla n:o 2, alkavan uuden kappaleen alussa lueaan: „Vaikka uusia menoja päinvastoin niukasti on otettu tai ehdotettu otettavaksi valtiotrahaston rahasaantoon, niin tämän rahaston varat, erittäin ylempänä mainitun sotilasrahastoonsiirron vuoksi, eivät riitä kaikkiin rahasaantoon sisältyvien menojen suorittamiseen ja sen tähden täytyy hallituksen pyytää Eduskunnalta suostuntaa.” Ja todella osottavatkin ne laskelmat, jotka sisältyvät tähän esitykseen, ettei sieltä ylijäämää jää; se on jotain 22,000 mk., mitä tämän mukaan olisi tuloja enempi kuin menoja. Aivan samallinen oli se esitys, joka jätettiin viime valtiopäiville. Sieläkin oli tuollainen nätti ja pyöreä pikkusumma pistetty esitykseen todistamaan, että valtiotrahaston varat ovat todellisesti aivan riittämättömät. Ja tällaisen laskelman tulokseen hallitus sitten asiallisesti vetoo kieltäessään varoja tärkeimpiin tarpeisiin, mihinkä varoja tarvitaan, ja pyytää niitä varten suostuntaa. Kun valtiotrahaston tulot eivät muka riitä, tarvitaan suostuntaa tai muussa tapauksessa näitä menoja ei voida suorittaa.

Kuten tiedämme on hallitus jo tällaisia vaatimuksia toteuttanut useampina vuosina, vuonna 1909, 1910 ja seuraavina vuosina yhä räikeämällä ja räikeämmällä tavalla. Sietää sentähden hiukan tarkastella, missä määrin hallituksen tällaiset laskelmat ja päätelmät ovat oikeita, missä määrin ne pitävät kutinsa.

Ottakaamme vuosi 1910. Muistammehan että jo tuona vuonna suuria, eduskunnan sivistystarkoituksia varten myöntämiä määrärahoja hallituksen taholta jätettiin maksamatta, siitä syystä että muka valtion varat eivät niiden suorittamista sallineet. Jos tarkastamme sitä kertomusta valtiovaraston tilasta vuodelta 1910, joka on tälle eduskunnalle jaettu, huomataan että tänä vuonna valtiotrahaston säästövarat joka tapauksessa kasvoivat enemmän kuin 5 miljoonalla markalla, ja huolimatta siitä, että tänä vuonna laittomia maksuja, muiden muassa sotilasmaksut, myöskin suoritettiin. Ne summat, jotka hallitus poisti budjetista, olisi aivan hyvin voitu suorittaa niillä varoilla, jotka pantiin säästöön ja joilla kasvatettiin valtiotrahaston säästö pääomia.

Ja aivan samalla tavalla on ollut asianlaita vuonna 1911. Muistammehan, miten valtiopäiville tuli esitys 3 miljoonan lisämäärärahan myöntämisestä kansakoululaitosta varten v. 1911, johon tarkoitukseen eduskunta kyllä oli osottanut varatkin vuoden 1910 valtiopäivillä, mutta joita hallitus ei kuitenkaan katsonut voitavansa suorittaa, koska sen mielestä valtiotrahastossa ei ollut tähän tarkoitukseen riittäviä rahoja. Niistä tiedoista, jotka annetaan tässä nyt esillä olevassa esityksessä, käy kuitenkin selville, että myös vuonna 1911, huolimatta siitä, että sotilasmiljoonat maksettiin, valtiotrahaston varat ovat kasvaneet enemmän kuin 2 ½ miljoonalla markalla ja että tosiasiallisesti siis valtiotrahaston tulot myöskin mainittujen 3 miljoonan suorittamiseen olisivat riittäneet. Jos vielä ottaa huomioon, että hallitus on tänä aikana useita muitakin laittomia menoeria suorittanut, käy tämä seikka vieläkin selvemmäksi.

Tämän seikan olen tässä tahtonut todeta, koska se mielestäni kuvaa, mitenkä hallitus esittää esityksissään ja suostuntapyyntöissään tietensä valheellisia ja tietten tehtyjä laskelmia osoittaaksensa suostuntatarvetta, jota todellisuudessa ei ole olemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Armollinen esitys lähetettäne valtiovarainvaliokuntaan?

Tähän suostuen eduskunta päättää lähettää armollisen esityksen valmistelemaa käsittelyä varten valtiovarainvaliokuntaan.

2) Varojen osottamista kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913,

koskeva armollinen esitys n:o 2, sekä

3) Suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista

koskeva armollinen esitys n:o 4, jotka kuluvaan kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja lähetetään keskustelutta puhemiestön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Leimasuostuntaa

koskeva armollinen esitys n:o 5, joka tämän kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään, ja ilmoittaa puhemies puhemiestön ehdottavan tämänkin armollisen esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

## Keskustelu:

Ed. Lilius: Pienenä lisätodistuksena, — vaikka sitäkään ei nyt enää tarvittaisi, — nykyisen hallituksemme kyvystä täyttää korkea tehtävänsä on eräs kohta esilläolevassa esityksessä. Toisessa pykälässä (siv. 20) lausutaan, että „kun perunkirjoituskirja annetaan sisään sinetillä suljettuna, pitää sen päällykseen olla kirjoitettu toimitusmiesten todistus siitä, että kirja on leimattu säädettyyn määrään”. Tällainen säännös on löytynyt entisissäkin leimasuostunta-asetuksissa, mutta se johtui siitä, että perintökaaren 9 luvun 4:ssä oli säädetty, että perunkirjoituskirja voitiin jättää oikeuteen joko suljettuna tai avonaisena. Sitten on asetuksessa viime syyskuun 7 päivästä säädetty, että perunkirjoituskirja on aina avoimena oikeuteen jätettävä. Tätä asetusta meidän armollinen esivaltamme nähtävästi ei ole tuntenut. Oikea käsi ei ole tietänyt, mitä vasen käsi on tehnyt. Tahtoisin kiinnittää arvoisan valiokunnan huomiota tähän seikkaan, että tällainen ristiriita tulisi poistetuksi.

Ed. Jonas Castrén: Käsilläolevassa armollisessa esityksessä ilmoittaa hallitus, että sen on välttämätön pakko myöskin vuodeksi 1913 pyytää suurempaa suostuntaa kuin nykyään maksettavien suostuntojen tuotto on. Ja samalla tehdään tässäkin armollisessa esityksessä vieläkin kerran tiettäväksi, että valtiorahaston maksettavaksi ei tule vuodeksi 1913 pantavaksi mitään osaa niistä menoista, joihin hallitus on pyytänyt määrärahaa suostuntavaroista.

Saadaksensa leimasuostunnan nousemaan ehdottaa hallitus uusia esineitä verotettaviksi ja mainitsee sellaisina notarintodistukset, passit, tullikamarin laskut, tullikamarin passit, osakekirjat ja vekselit. Yksistään tuon ehdotetun verotuksen perustuksella laskee hallitus kertyvän leimaveroa noin 2,700,000 markkaa enemmän kuin ennen. Mutta vaikka hallitus ilmoittaa välttämättömäksi pakoksi pyytää eduskunnalta lisäsuostuntaa, katsoo se siitä huolimatta asiakseen ehdottaa leimamaksun vähennettäväksi, mikäli koskee paloviinan sekä muiden väkijoumain passituksesta suoritettavaa leimamaksua sekä mikäli se koskee sellaisten resolutsionien, päätösten ja pöytäkirjanotteitten leimalla varustamista, joilla myönnetään oikeus anniskella tai vähittäin myydä väkijuomia tai väkeviä mallasjuomia. Niinikään ehdottaa hallitus leimasuostuntaveroa vähennettäväksi sirkus-, varietee- ja akrobaatti- y. m. näytäntöjen luvan antamisesta

kuin myöskin metsäkontrahdeista. Nuo huojennukset, jotka hallitus ehdottaa paloviinan sekä väkijoumien kuljetuksen kuin myöskin väkijoumien anniskelun ja vähittäinmyymisoikeuden hyväksi, eivät suinkaan ole vähäiset. Hallitus esittää väkijoumien passituksesta suoritettavaksi leimaveroa vaan 2 markkaa 5 markan asemasta ja resolutsioneista, päätöksistä ja pöytäkirjanotteista, jotka koskevat oikeutta anniskella tai vähittäin myydä väkijuomia tai väkeviä mallasjuomia, ehdottaa hallitus vähennettäväksi kymmenenneksi osaksi siitä, mitä niistä tätä nykyä leimaveroa suoritetaan. Leimasuostuntaveron metsänhakkuukontrahdeista taas ehdotetaan laskettavaksi yhdestä prosentista ja kahdesta markasta puoleksi prosentiksi ja markaksi viideksikymmeneksi penniksi. Viimein ehdottaa hallitus että eläkekirjat tykkäänään vapautettaiisiin sitä leimamaksusta, jonka alaisia ne nykyisin ovat.

Minä tahtoisin puolestani kehoittaa valtiovarainvaliokuntaa ottamaan harkittavakseen, onko vähintäkään syytä suostua näiden hallituksen ehdottamien uusien esineiden verottamiseen ja niihin helpotuksiin, joilla hallitus tahtoo suositavaksi väkijoumien kuletusta ja liikettä. Minä puolestani olen sitä mielipidettä ettei kumpaankaan ehdotukseen, ei uusien esineiden verottamiseen eikä entisistä verotusesineistä suoritettavan leimasuostunnan alentamiseen, olisi suostuttava, vaan että jos leimasuostunta katsotaan tarpeelliseksi se olisi pysytettävä entisessä määräsään.

Ed. Toppa: Samalla kun minä pidän luonnollisena että valtiovarainvaliokunta tulee ehdottamaan leimaveron niihin veroesineisiin nähdä, mitkä nyt ovat voimassa, samallaisiksi kuin ne nykyään ovat, huolimatta hallituksen ehdotuksista niiden alentamiseksi, pyydän minä tämän yhteydessä kuitenkin saada lausua erään toivomuksen valtiovarainvaliokunnalle ja pyydän että valiokunta ottaisi sen harkittavakseen. Tämä toivomus tietää sitä, eikä olisi syytä että kuntien säästöpankkien myöntämiä kiinnityslainoja koskeva leimasuostunta voitaisiin lakauttaa. Tämä tarkoittaa niiden velka- ja pöytäkirjain leimojen poistamista, jotka siinä tulevat kysymykseen. Tämä siitä syystä, että varsinkin nykyään on yhä enemmän ja enemmän kiinnitetty huomiota siihen että pikkuviljelijät, jotka useimmiten kääntyvät maalaiskuntien säästöpankkien puoleen, saadakseen tällä tavoin vakavamman lainan tarvitsemiinsa menoihin, voisivat vapautua siitä — jos kohtakin pienestä

— rasituksesta, mikä syntyy tässä suhteessa leimaveron kautta. Tämä siitäkin syystä, että säästöpankit ovat toisessa asemassa kuin muut rahalaitokset senvuoksi, että niillä on rajoitettu korkoeroitus laina- ja talletuskoron välillä, kuin myös että niistä johtuvat säästöt käytetään yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

#### 5) Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913

koskeva armollinen esitys n:o 6, joka tämän kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään; ja ilmoittaa puhemies puhemiesehdottavan sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Kun hallitus käsillä olevassa armollisessa esityksessä lausuu myös mielensä siitä, mitä erinäiset ehdotetut toimenpiteet vaikuttavat „raittiuspyrintöjen” kannalta, lienee syytä jotakin lausua asiassa — suurimmassa lyhykäisyydessä — eduskunnan taholta.

Niinkuin armollisesta esityksestä näkyy, on oluttulva maassamme jälleen nousemassa. Nykyiset toimenpiteet eivät siis raittiuden kannalta ole olleet riittäviä. Sitä merkellisempää on, että hallitus ehdottaa mallasuostunnan tuntuvaa alentamista. Toivottavasti eduskunta johdonmukaisesti kannallaan pysyen päinvastoin ryhtyy harkitsemaan, eikä veroa jälleen voitaisi ruveta korottamaan. Etenkin olisi aika harkita, eikä voitaisi korottaa, eikä suinkaan alentaa, sitä alinta veromäärää, jonka oluttehtaan täytyy suorittaa, jos se vuoden kuluessa liikettään harjoittaa. Myöskin ovat suuret oluttehtaat viime aikoina joutuneet parempaan asemaan pienten oluttehtaitten rinnalla, kun suuremmasta mallasäärästä progressiivisesti nousevaa veroa ei ole vastaavassa määrässä korotettu silloin, kun veroa on muuten nostettu.

Nämätkään toimenpiteet eivät ole tosin riittäviä. Me olemme väkijuomaoloissa sellaisessa asemassa, että siitä on iloa ja hyötyä ainoastaan alkoholikapitalisteille. Nykyiselle senaatille näyttävät, niinkuin hyvästi tiedetään, eduskunnan päätökset ja hallitsijan nimenomainen käsky juovutusjuomalainsäädännön uudistamiseen ryhtymisestä olevan paljasta ilmaa. Näin ollen olisi

kaikissa sopivissa tiloissa painostettava tätä senaatin — hallitsijan tahdon kanssa selvästi ristiriidassa olevaa — laiminlyöntiä. Mutta samalla kun tätä seikkaa olisi tarpeellisella ponnella painostettava, olisi mielestäni jo aika sen ohessa ryhtyä harkitsemaan, eikä voitaisi ryhtyä joihinkin väliaikaisiin toimenpiteisiin kipeimpien epäkohtien korjaamiseksi nykyisissä väkijuoma-asetuksissa kieltolakiehdotuksen ratkaisua odoteltaessa. Näiden väliaikaisten toimenpiteiden laadusta ei tietysti tässä yhteyksessä sen enempää puhuminen. Olen tahtonut vain huomauttaa, että puheena oleva armollinen esitys on raittiuskannalta katsoen erinomaisen epätydyttävä, vaikka hallitus armollisen esityksen sivulla 5 sanoo erinäisiä „asianymmärtäjiäkin” käyttäneensä asian arvostelemiseksi juuri raittiussyrintöjen kannalta.

Ed. Tokoi: Tässä yhteydessä lienee paikallaan kajota siihen mielestäni perin omituiseen asiaintilaan, mikä nykyään meillä vallitsee. Siitä huolimatta, että eduskunta on kaksi kertaa hyväksynyt kieltolain ja vielä lisäksi viime istuntokaudella hyväksynyt anomuksen, johon tosin tämän eduskunnan enemmistöstä eli porvaristosta vain hyvin pieni osa yhtyi, ja jossa nimenomaan anottiin, että eduskunnan hyväksymät kieltolait viipymättä esitettäisiin hallitsijalle ja että ne myös pian vahvistettaisiin, siitä huolimatta hallitus kuitenkin yhä uudestaan tulee eduskunnan luokse esityksillä, joissa vaaditaan veroa kannettavaksi väkijuomilta, niinkuin nyt tässä esityksessä esitetään mallasjuomilta; ja heti myöhemmin tulee toinen esitys, jossa ehdotetaan paloviinaveroa kannettavaksi. Minun mielestäni tämä asiaintila on sellainen, että se eduskunnan puolelta vaatii jotain muutakin eikä ainoastaan sitä, mitä edustaja Helenius-Seppälä täällä puheessaan tarkotti. Edustaja Helenius-Seppälä tuli siihen johtopäätöksen, että raittiuskannalta katsottuna näiden verojen korottaminen olisi edullista, koska sen kautta luultavasti supistettaisiin väkijuomien käyttöä tässä maassa. Kuitenkin, niinkuin kokemukset osoittavat, eivät veronkorotukset ole vieneet toivottuihin tuloksiin, josta meidän taholta on kyllä aikoinaan huomauttettukin ja hallituskin eräässä toisessa esityksessä, nimittäin esityksessä leimasuostunnasta, mainitsee, että se vaatii lainsäätäjän taholta aivan erikoista käsittelyä. Siis verotuskeinoina lienee aivan toivotonta saada tässä maassa väkijuomien käyttöä supistetuksi edes siihen määrään, kuin edustaja Helenius-Seppälä sitä toivoisi, sitä vähemmän

kokonaan lakkautetuksi. Se siis vaatii erikoiskäsittelyä, ja eduskunta on tämän erikoiskäsittelyn suorittanut kieltolain muodossa. Mutta tätä esitystä ei ole vahvistettu. Mutta niin kauvan kuin eduskunta seisoo tällä kannalla, millä se nykyään seisoo, nimittäin että se aina ottaa auliisti vastaan hallituksen esittämät väkijuomien verotusta koskevat esitykset, hallitus niiden kautta pääsee tarkotustensa perille ja saa tuloja vuosittain puoliväliin toistakymmentä miljoonaa markkaa. Mitä syytä hallituksella silloin on koettaa saada kieltolakeja hyväksytyksi? Ei mitään. Päinvastoin sillä on syytä koettaa säilyttää nykyinen asiointi. Hallituksella olisi syytä esittää kieltolaki hyväksyttäväksi vasta sen jälkeen kun sillä ei olisi väkijuomaliikkeestä penninkään hyötyä. Silloin olisi tietysti hallitukselle hyödyllisempää esittää kieltolaki hyväksyttäväksi, koska väkijuomaliike aina muodossa tai toisessa painaa alas kansan varallisuutta, ja silloin, jos tässä massa ei olisi väkijuomaliikettä olemassa, kansan varallisuus luultavasti jonkun verran karttuisi ja hallitus voisi toivoa muilla keinoilla ja muilla veroilla saavansa varoja niihin tarkoituksiin, joita sillä on. Silloin kieltolain hyväksyttäväksi esittäminen olisi sille edullisempi kuin sellaisen asiointilan säilyttäminen, että väkijuomaliikettä harjoitettaisiin ilman verotusta.

Mutta muutenkin itse eduskunnan arvon kannaltakin tämä asiointi on lievemmin sanoen perin omituinen. Se on suorastaan sellainen, niinkuin eduskunta ei antaisi mitään arvoa niille päätöksille, mitä se on ennemmin kieltolakiasiasa tehnyt. Minä pyytäisin kysyä herroilta edustajilta: mitä aiotte tämän asian suhteen tehdä? Mitä aikoo esimerkiksi edustaja Castrén tehdä, joka niin usein pitää asianaan hyökätä hallituksen kimppuun useissa pikkuasioissa? Aijotaanko antaa tämän asiointilan jatkua? Se on suorastaan noloa. Tämä lyhimmittäin sanotuna itse asian pääpiirteistä.

Mutta tämän kysymyksen yhteydessä on vielä mielestäni eräitä muitakin kohtia, joista tässä yhteydessä täytynee huomauttaa. Ensinnäkin on huomioon otettava, että, mikäli julkisuudessa on sanomalehdissä kerrottu, erinäiset väkijuomateollisuuden harjoittajat, mallasjuomateollisuuden harjoittajat, paloviiniateollisuuden harjoittajat yhdistyneinä ovat käyneet anomassa hallitukselta nykyisen asiointilan jatkamista, toisin sanoen, ettei kieltolakeja vahvistettaisi. He ovat siis asettuneet suorastaan eduskunnan tahtoa vastaan. Tästä tietysti intoa saaneina ovat viime vuonna muuttamat yksityiset panimonomistajat,

sellaiset pienemmät työmiehet herran viinimässä, kuin esimerkiksi Voltin panimon omistaja, sikäli kuin sanomalehdissä on kerrottu, kääntyneet hallituksen puoleen ja pyytäneet siltä veronperuutusta, esim. tuo mainittu panimon omistaja sen vuoksi, että hänen oluthehtaansa ei ole ollut käynnissä kuin ainoastaan kolme kuukautta. Ja hallitus on myöntänyt pyydetyn veron peruutuksen, kuten sanomalehdissä on kerrottu, yhdeksältä kuukaudesta. Kuitenkin paikkakunnalla tiedetään, että sanottu tehdas voi valmistaa koko vuoden tarpeensa kolmessa kuukaudessa, ja jatkaa myöntiä ympäri vuoden ja käyttää tehdastansa ainoastaan kolme kuukautta. Mutta jos se saa veronperuutuksen yhdeksältä kuukaudesta, niin tämä minun luullakseni on lievimmin sanoen voimassaolevien asetusten kiertämistä. Tämä on niin ymmärrettävää, sillä meidän maassamme näyttää tämä senaatissa juokseminen, hallituksessa käynti niin yhden kuin toisenkin yhdistettyjen pääomainsijain, kapitalistiryhmien sekä yksityisten taholta tulleen niin päiväjärjestykseen, että yksinpä jo yksityiset persoonatkin juoksevat siellä mikä mitään asiaa ajamassa, mikä mallasjuomatehtaansa puolesta, mikä yksityinen virankärkkyjä pyytämässä, että toisia samanlaisia sivuutettaisiin hänen edestänsä, ja niin edespäin. Mutta näillä juoksemisilla on kuitenkin yhteistä se, että kaikki tarkoittavat anoa, että tämä hallitus, jota he pitävät asianaan sitten yhdessä tai toisessa kysymyksessä haukkua tai toisin sanoen pikkusen nälvii, niinkuin edustaja Castrén, käyttäisi vaikutusvaltaista asemaansa siten, että se joko kiertäisi voimassaolevia asetuksia taikka estäisi eduskunnan hyväksymiä asetuksia voimaantulemasta, toisin sanoen, että se estäisi kansan tahtoa ilmi tulemasta, kansan tahtoa tulemasta esille juuri sellaisena kuin se on. Tämä tällainen asiointi tuntuu suoraan sanoen nololta, se tuntuu melkein inhoittavalta. Mutta jos senaatti menettelee samalla tavalla venäläisten pääomainsijain suhteen kuin se menettelee kotimaisia pääomainsijain kohtaan, silloin viritetään laillisuus-anomuksia, adresseja ynnä muita. Millä oikeudella silloin käydään hallituksen kimppuun yhdestä laittomuudesta, kun ei tahdota sitä huomauttaa toisista laittomuuksista? Minun luullakseni sen asianomaisen valiokunnan asiana, johon tämä kysymys menee, olisi myöskin kajota tämän kysymyksen siihen puoleen, mistä minä tässä olen puhunut, siihen ilmeiseen lainkiertämiseen, mikä tässä nyt mainitsemassani tapauksessa on esiintynyt. Mutta pääasia on se, että



se asianomainen valiokunta tarkoin harkitsisi ja punnitsisi sitä seikkaa, eikö nykyisissä oloissa, asiain nykyisellä kannalla ollen, olisi edullisempaa, olisi parasta, että hallitukselta kielletäisiin kaikki verot, sekä mallasjuoma- että paloviina-verot, koska minun luullakseni vain sen kautta tarmokkaasti edistettäisiin kieltolain vahvistamista, ja toiseksi siitakin syystä, että minä ainakin itse puolestani mieluummin näkisin, että varat nykyään olisivat paljon enemmänmiin vaikka mustilaisen taskussa kuin nykyisen hallituksen.

Ed. S o h l b e r g: Den föreliggande propositionen visar, att vår nuvarande inhemska regering har en mycket stor omsorg om bryggeri-näringsens främjande och fortbestånd. Den förrebar nämligen intet annat skäl för här föreliggande förslag till ändring af nu gällande maltdrycksförordningar. Jag anser emellertid på goda grunder att en höjning af alkoholprocenten i de svagare maltdryckerna icke vore en lycklig lösning af frågan och vågar därför uttala den förhoppningen att statsutskottet icke skall godkänna det i sådant syfte gjorda ändringsförslaget. Likaså vågar jag uttala den förhoppning, att utskottet efter mogen pröfning äfven skall finna här gjorda öfriga ändringsförslag ur det allmännas synpunkt mindre väl betänkta, och vidblifva tidigare landtdagars beslut.

Ed. H e l e n i u s - S e p p ä l ä: Edustaja Tokoin lausunnon johdosta tahtoisin sanoa, että kokemus on nyt kumminkin osoittanut, että sen mukaan kuin juovutusjuomaveroja nostettiin, juovutusjuomien kulutus aleni, mutta kun veron korotus lakkasi, niin myöskin kulutuksen aleneminen on lakannut. Johdonmukaisesti siis pitäisi jälleen ryhtyä verojen korotukseen. Tämän armollisen esityksen puitteissa ei minun ymmärtääkseni raittiuden kannalta voida muuhun toimenpiteeseen ryhtyä. Jos kieltolaki-ehdotus, jota edustaja Tokoikin oli viimeksi tekemässä, tulisi vahvistetuksi vaikka heti, niin kumminkin menisi vuosikausia, ennenkuin se laki astuisi voimaan. Näin ollen lähivuosina tulisi, jos puheenalaiset verot otettaisiin pois, viinan hinta alenemaan murto-osaksi siitä, mitä se nyt on, ja oluen hinta samalla tavalla alenemaan. Siten tulisi maahan väkijuomatulva, jolla raittiuden kannalta asioita arvosteltaessa, ei suinkaan valmistettaisi kansaa kieltolain toteuttamiseen.

Ed. E. S. Y r j ö - K o s k i n e n: Minunkin täytyy tunnustaa, etten käsitä ajatuksenjuoksua

edustaja Tokoin evästyksessä. Hän huomautti, että oluen nauttiminen huolimatta korotetusta verosta on lisääntynyt, ja päätti siitä, että mallasuostunta pitäisi kokonansa poistaa. Arveleeko siis edustaja Tokoi, että oluen nauttiminen vähenisi, jos vero kokonaan poistettaisiin? Myöskin mainitsi edustaja Tokoi, että kieltolakia vain estetään sillä, että tämänlaisia veroja myönnetään. Jos kieltolakia säätämällä voitaisiin saada lisää veroja, niin käsittäisin hänen tarkoituksensa. Mutta kun näin ei ole, niin minun täytyy kysyä häneltä samaa, mitä edustaja Tokoi kysyi edellisiltä puhujilta, nimittäin: millä tavalla hän itse oikeastaan aikoo nykyistä rahaselkkausta selvittää?

Ed. T o k o i: Edustaja Yrjö-Koskinen siteerasi minun lausuntoani niinkuin eräs tunnettu persoona erästä suurta kirjaa. Minä en sanonut sitä, mitä hän sanoi minun sanoneen, vaan sanoin nimenomaan että ei ainakaan veron korotuksella päästä siihen tulokseen että väkijuomain kulutus tai nauttiminen laskeutuisi edes siihen määrään, kuin edustaja Helenius-Seppälä toivoo, sitä vähemmän että se ollenkaan lakkaisi. Ja siinä väitteessäni minä pysyn. Mitä taas tulee väitteeseeni että hallituksella ei ole mitään syytä esittää kieltolakia vahvistettavaksi niin kauan kuin eduskunta auliisti aina kun sille esitys tehdään, myöntää varoja niihin tarpeisiin, joita hallitus niin kipeästi tarvitsee, ja pitäisi kai tämän seikan olla selvän edustaja Yrjö-Koskillekin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

#### 6) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913

koskeva armollinen esitys n:o 7, joka tämän kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

#### 7) Siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta vuonna 1913 on suoritettava sekä sanotun veron käyttämisestä

annettu armollinen esitys n:o 8, joka tämän kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään, ja ilmoittaa puhemies puhemiehistön ehdottavan sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

## Keskustelu:

Ed. Listo: Edellisillä valtiopäivillä on valtiovarainvaliokunta käsitellyt paloviinaveroa suostuntaverona. Valtiovarainvaliokunta on mietintöönsä tavallisesti ottanut näin kuuluvan ponsilauseen: „Valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että eduskunta, edellyttäen, että puheena-oleva suostunta havaitaan tarpeelliseksi, hyväksyi ehdotuksen asetukseksi” j. n. e. Valiokunnan käsitystä paloviinaveron luonteesta on kuitenkin eduskunnassa, erittäinkin eduskunnan eräiden lakimiesten joukosta, vastustettu, ja kerran on myöskin eduskunnan suuri valiokunta noussut vastustamaan valtiovarainvaliokunnan käsitystä, esittäen että niin kauan kuin paloviinan valmistusta koskevan 1892 vuoden asetuksen 1 § on voimassa, paloviinaveroa ei ole suostuntaverona pidettävä, vaan on se katsottava jatkuvaaksi veroksi, jonka suuruuden ainoastaan eduskunta aikakausittain määrää. Suuren valiokunnan huomautusta ei kuitenkaan eduskunnan enemmistö, nimittäin vasemmisto ynnä eräät oikeistossa, tahtonut ottaa huomioon. Kuinka hyvänsä, tästä kysymyksestä, jonka johtopäätökset vievät tietysti eri suuntiin aina sen mukaan, mille periaatteiselle kannalle asetutaan, on olemassa epäselvyyttä eduskunnan keskuudessa, ja näin ollen minusta tuntuu tarpeelliselta, että valtiovarainvaliokunta ottaa kysymyksen selvittääkseen. Minä rohkenen sentähden ehdottaa, että samalla kuin eduskunta lähettää käsillä olevan armollisen esityksen valtiovarainvaliokuntaan valmisteltavaksi, eduskunta samalla päättäisi kehottaa valtiovarainvaliokuntaa armollisen esityksen johdosta valmistettavassa mietinnössään antamaan eduskunnalle selvityksen myöskin paloviinaveron luonteesta.

Ed. Vuorimaa: On ollut vanha tapa jo useilla valtiopäivillä peräkkäin siirtää vero, joka kannetaan paloviinan valmistuksesta, ilman keskustelua kulkulaitosrahastoon. Minä pyytäisin kuitenkin nyt esittää eduskunnan ja ennen kaikkea valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi, eikä olisi tällä kertaa syytä siirtää viinaveroraha tai osa siitä kunnille kuntien sivistystarjoitusten ja tarpeiden edesauttamiseksi. Me tiedämme nimittäin, että lisääntyvä edistys on luonut kunnille yhäti uusia tarpeita. Mutta tiedämme myöskin että varoja niiden tyydyttämiseksi ei ole samassa määrässä lisääntynyt, vaan päinvastoin ovat ne supistuneet. Kansakoulualalla on täytynyt monessa suhteessa supistaa kuntien toimintaa koulujen edistämiseksi, esimerkiksi koulukeittiöiden ja muiden sem-

moisten hankkimiseksi lapsille. Sitäpaitsi kansanopistot ovat joutuneet nykyään tukalaan taloudelliseen asemaansa. Sitten on syntynyt uusia tarpeita esimerkiksi terveys- ja sairashoidon alalla. Keuhkotauti lisääntyy ehtimiseen meidän maassamme ja mitään sanottavaa järjikestäistelua sitä vastaan ei voi tapahtua muuta kuin kuntien avulla. Sen kyllä osottaa sivistysmaiden, niinkuin Englannin esimerkki. Suuret miljoonalaitokset, sanatooriot eivät koskaan voi tehokkaasti vähentää tuberkelitartuntaa. Englannissa on sentähden 25 vuoden kuluessa kuntien avulla taisteltu keuhkotautia vastaan sillä seurauksella, että se on alentunut 50 % sen kautta, että jokainen kunta on valmistanut pienen kodin, joka on muodostettu sen mukaan, kuinka monta henkeä kuoli vuodessa keuhkotautiin. Kun meidän maassamme voidaan laskea että noin 8-tuhantisessa kunnassa, jossa on keskimäärin 100 kuollutta, on 9 kuollut keuhkotautiin, niin tarvittaisiin siis semmoinen koti, johon sopii noin 7 tai 8 potilasta, johon keuhkotautiset sairastuttuaan voivat tulla asumaan ja saada paraimman mahdollisen hoidon, mikä on saatavissa, jonka ohessa he senkautta tulevat estetyiksi levittämästä ympäristöönsä, sukulaistensa ja naapuriensa piiriin tätä vaarallista tautia.

Voidaan kyllä kysyä, onko oikeutettua käyttää viinaverorahoja muuhun kuin kulkulaitosrahastoon. Kun tarkastetaan viinan valmistuksen ja sen verohistoriaa, niin huomataan, että verot, joista vuosisatojen kuluessa on ollut taistelua hallituksen ja eduskunnan välillä, ovat käytetyt toisiin tarkoituksiin kuin kulkulaitosrahastoon. Vuonna 1864, kun hallitus eduskunnalle esitti viinan kotitarpeen polttamisen lopettamista ja että annettaisiin viinan valmistus urakalle, niin se esitti, että siitä verosta, joka sen johdosta karttuu, siirrettäisiin ensiksi vanha viinavero-aksiisi vastike 660,000 kruunulle. Jäännösrhat siitä jaettaisiin eri tarpeisiin, pääasiallisesti juuri kuntia koskeviin; esimerkiksi maanteitten ja hollikyydin ylläpitämiseksi sekä siltavoutikappojen ja käärijäkappojen maksamiseen. Eduskunta ei silloin kokonaisuudessaan hyväksynyt hallituksen esitystä, mutta määräsi kuitenkin aksiisivastikkeen hallitukselle, niinkuin luonnollista oli, sitten tarkastuskustannukset, sitten 1 miljoonaa markkaa kunnille jaettaviksi korvaukseksi siitä vahingosta, mikä heille tuli, kun he luopuivat kotipoltto-oikeudesta, sitten vielä neljänneksen osan kunnille silloisten sivistysrientojen edistämiseksi, jotka tähän aikaan koskivat maanviljelyksen ja taloudellisen elämän edistämistä ja opetusta.

Vuoden 1867 valtiopäivillä tehtiin samoin, mutta 1872 vuoden valtiopäivillä valiokunta esitti viinaverorahan siirrettäväksi kulkulaitosrahastoon kokonaisuudessaan ja kunnille ainoastaan 400,000 markkaa ja perustelee se tämän ehdotuksensa sillä, „että kunnilla ei ole kykyä hoitaa niin suuria ja rajattomia rahamääriä eikä niitä oikein käyttää”. Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen lisäten että „400,000 markkaa on niin pyöreä ja sopiva summa, jota voidaan helposti jakaa”. Kuten tästä huomataan, on viinavalmistuseroja käytetty kuntien eduksi ja kuntien sivistystarpeitten tyydyttämiseksi, eikä 1872 esitetyt syyt niitten kieltämiseksi kunnilta ole enää päteviä. Ei siis voi olla kysymystä siitä, ettei eduskunta voisi myöskin nyt määrätä niitä samaan tarkoitukseen.

Mutta millä rakennetaan rautateitä? Armollisen esityksen mukaan kulkulaitosrahastosta pitäisi jäädä ainakin 3 miljoonan markan säästö ensi vuoteen, vaikka on laskettu 2 miljoonaa markkaa uusiin rautateihin, joita ei eduskunta ole vielä hyväksynyt. Ja vaikkei säästöä jäisikään, niin mikä on parempi: rakentaako rautateitä kansan omilla varoilla, vaiko ottaa sitä varten lainoja? Siitä voi kyllä olla eri mielipiteitä. Toiset voivat väittää että on parempi käyttää omia varoja, mutta toiset taas että maassa, jossa on vähän pääomia, on edullisempaa käyttää ulkomaalaisia pääomia ja antaa ne pääomat, joita maassa on, sivistystarkoituksiin.

Kaikissa tapauksissa voisi minun mielestäni siirtää viinaverorahasto tällä rahanhoitokaudella kunnille sivistystarpeiden tyydyttämiseksi, jollei kokonaan niin ainakin se osa, mikä armollisessa esityksessä kulkulaitosrahastosta jää jällelle ensi vuotta varten, nimittäin 3 miljoonaa markkaa.

Ed. Söderholm: Då frågan om brännvinskattens natur tyckes komma upp vid alla landtdagar, utan att dock någonsin ha blifvit föremål för en mera uttömmande, sakkunnig utredning, kan det vara skäl, att en sådan nu kommer till stånd. Och ber jag därför få förena mig om det af hr Listo gjorda förslaget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Armollinen esitys lähetettäne puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan?

Tähän eduskunta suostuu.

Puhemies: Tämän lisäksi on ed. Listo ed. Söderholmin kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi kehottaa valtiovarainvaliokuntaa armollisen esityksen johdosta valmistettavassa mietinnössään antamaan eduskunnalle selvityksen myöskin paloviinaveron luonteesta. Tämä ed. Liston ehdotus ei ole puhemiesneuvoston ehdotukselle vastakkainen. Eduskunta senkin hyväksynee?

Eduskunta hyväksyy ed. Liston ehdotuksen.

#### 8) Varain osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1913

koskeva armollinen esitys n:o 9, joka tämän kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja lähetetään keskustelutta puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

#### 9) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1910

esitetään ja pannaan puhemiehistön ehdotuksesta pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

#### 10) Nykyistä valtiollista asemaa koskevan alamaisen adressin

lähettämistä tarkoittava ed. Ahmavaaran, Mechelinin y. m. ehdotus esitetään.

Ed. Mechelin lukee sen julki suomen- ja ruotsinkielellä.

#### Keskustelu:

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Pyydän evästyksen tapaan lausua sen toivoni, että valiokunnan, johon tämä lähetetään, onnistuu lyhyessä ajassa antaa aijotulle adressille se muoto, jota tällainen hallitsijalle osoitettu valtiollinen asiakirja vaatii. Että tämä muoto monessa kohden, sekä mitä pituuteen että myöskin lauseiden muotoon ja yleiseen sävyyn tulee, koko lailla poikkeaa siitä esityksestä, jolla adressin lähettämistä eduskunnalle ehdotetaan, se kai ei kaipaakaan lähempää todistelua.

Puhemies: Puhemiehistön puolesta saan ilmoittaa, että puhemiehistö, sen varalta että asia tahdottaisiin panna pöydälle, on katsonut, että pöydällepano voisi tapahtua huomispäivänä pidettävään täysi-istuntoon. Pöydällepanoehdosta puhemiehistö kuitenkin ei tee.



Ed. Manner: Minä pyytäisin ehdottaa tämän kysymyksen pantavaksi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Kuusinen: Samalla kun kannatan edustaja Mannerin tekemää ehdotusta, pyydän vastustaa sitä ehdotusta, että tätä varten asetettaisiin erityinen valiokunta, sillä minun tietääkseni tällaiset asiat ovat olleet aina perustuslakivaliokunnan valmisteltavana, enkä ymmärrä, mistä tämä epäluottamuslause nykyiselle perustuslakivaliokunnalle johtuu.

Ed. Mechelin: Detta förslag till adress innefattar tillika ett uttryck af den mening, att med adressens aflåtande icke bör fördröjas. Med afseende härå får jag för min del uttala den förhoppning, att landtdagen måtte anse en bordläggning till ett plenum i morgon vara tillräcklig och icke godkänna förslaget att bordläggning skulle ske ända till tisdagen. Med förslaget om tillsättandet af ett särskildt utskott är icke någon miss-tanke uttalad mot grundlagsutskottet, ty det ligger i elektorernas hand att sammansätta det särskilda utskottet, om så anses nödigt, af ungefär samma personer som de, hvilka sitta i grundlagsutskottet. Men det särskilda utskottet är i tillfälle att omedelbart, utan att taga beaktning med vanliga förberedande åtgärder, som inleda utskottens verksamhet, skrida till granskning af adressen och afgifvande betänkande. Därför synes det mig, att ett särskildt utskott är mera motsvarande ändamålet.

Ed. Anton Huotari: Kannatan ed. Kuusisen tekemää ehdotusta, että tätä asiaa varten ei asetettaisi erikoisvaliokuntaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon. Edustaja Manner on tehnyt sen ehdotuksen ja edustaja Kuusinen on ehdotusta kannattanut. Edustaja Mechelin on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomispäivänä pidettävään istuntoon. Sen ohessa ovat ehdotuksentekijät ehdottaneet erikoista valiokuntaa tätä asiaa varten. Sitä ehdotusta täällä on vastustettu, ja on ehdotettu, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Mielestäni on äänestettävä ensin siitä, onko tämä adressiehdotus nyt lähetettävä valiokuntaan vai pöydälle pantava ja sitten, jos eduskunta päättää sen pöydälle pantavaksi, mihin päivään se on pöydälle

pantava. Jos asia pannaan pöydälle, niin kysymys, mihin valiokuntaan se on lähetettävä, tällä kertaa raukeaa. Jos taas eduskunta päättää, ettei asiaa panna pöydälle, niin tulee heti äänestettäväksi siitä, mihin valiokuntaan se lähetetään.

Tällainen menettely hyväksytään.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian heti lähetettäväksi valiokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt, että asia pannaan pöydälle.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ehdotus pöydällepanosta on siis hylätty ja eduskunta on päättänyt lähettää asian heti valiokuntaan.

Puhemies: Nyt tulee äänestettäväksi, mihinkä valiokuntaan adressiehdotus lähetetään. On ehdotettu, että se lähetettäisiin erikoiseen adressivaliokuntaan; toinen ehdotus on, että se lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo lähettää adressiehdotuksen erikoiseen valiokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt adressiehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 88 ei-ääntä; eduskunta siis on päättänyt, että asia lähetetään erikoiseen valiokuntaan.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että ennenkuin eduskunta ryhtyi päättämään, mihinkä valiokuntaan adressiehdotus olisi lähetettävä, olisi ollut jo sopivinta sallia ensin keskustelu itse asiasta. Mutta mikään ei estä sallimasta tämän keskustelun tapahtuvan nytkin. Keskustelun jälkeen tulee sitten päätettäväksi valiokunnan jäsenten lukumäärästä.

#### Keskustelu:

Ed. Hänninen-Valpas: Meille useille eduskunnan jäsenille tuli täällä valiokuntaan lähetettäväksi päätetty adressiehdotus tunnetuksi vasta sitten, kun edustaja Mechelin tässä tilaisuudessa luki sen huonosti suomeksi. Me olisimme halunneet aikaa miettiä, olisiko tuo asiakirja ollut sen arvoisen, että se olisi ollut valiokuntaan lähetettävä vai ei. Kun eduskunnan enemmistö ei an-

tanut meille miettimisen aikaa, pyydän minä merkitä pöytäkirjaan vastalauseeni tuommoista menettelyä vastaan, joka tärkeän asian käsitellessä on kerrassaan hylättävää. (Hyvä-huutoja vasemmalta.)

Ed. Kuusinen: Kun tässä on näin hyvää aikaa, niin tahtoisin parilla sanalla evästää tätä asiaa sen nyt valiokuntaan mennessä.

Tämä adressiehdotus kuuluu valmistuneen eduskunnan kaikkien porvarillisten ryhmäin valtuutettujen yhteisissä neuvotteluissa, ja se osottaa mielestäni kaikin puolin, että eduskunnan porvarilliset ryhmät eivät ole näissä asioissa vieläkään ottaneet entisistä kokemuksista varteen mitään oppia. Eduskunnan porvarilliset tekivät esim. viime valtiopäivillä samallaisen aloitteen samanluontoisista asioista kuin mitä tässäkin adressiehdotuksessa kosketellaan jaluultavasti vielä muistetaan, minkälainen tulos siitä tuli. Näytään kyllä porvarillistenkin ryhmäin puolelta jossain määrin käsitettävän, että silloin kuin tällaiset adressit tulevat sisällöltään ja muodoltaan sellaisiksi, etteivät sosialidemokraattisen ryhmän edustajat voi niitä kannattaa, on niillä silloin verrattain mitätön merkitys. Mutta siitä huolimatta porvarilliset ryhmät eivät kuitenkaan tahdo tällaisissa asiakirjoissa lausuttavan mitään muuta kuin sellaisia mielipiteitä, jotka ovat Suomen yläluokan etujen vaatimia tai porvarillisten puolueiden vaaliagitatsionia varten tarpeellista. Ja kun sitten sosialidemokraattisen ryhmän edustajat eivät ole valmiit rientämään kannattamaan sellaisia lausuntoja, jotka vain tuollaisia mielipiteitä ilmituovat, niin silloin monet porvarilliset heti hyvin suurella ja hurskaalla äänellä valittavat, että sosialidemokraatit „rikkovat yhteisen isänmaallisen rintaman”. Mitenkä kävi viime valtiopäivillä? Meidän puoleltamme kylläkin kovastikin koetettiin korjata porvarillisten tekemää adressialotetta sellaiseksi, että se olisi edes jossain määrin lähimainkaan vastannut kansan syvien rivien toivomuksia ja ajatuksia. Perustuslakivaliokunnassa meidän puoleltamme tehtiin noin 50 eri muutos- ja lisäysehdotusta, täysi-istunnossa noin parikymmentä. Kaikki ne järjestänsä hylättiin eduskunnan porvarillisten ryhmien enemmistöliiton yksimielisellä voimalla. Sosialidemokraattinen ryhmä oli näin ollen pakotettu täysi-istunnossa lopuksi äänestämään kokoteidän adressianne vastaan, ja siitä tuli sitten tulokseksi sellainen asiakirja, jota työväen keskuudessa hyvin pienellä arvonannolla nimitetään „herrojen adressiksi”.

Nyt herraspuolueet tarjoavat täällä taas aivan samantapaista alotetta hyväksyttäväksi. Tässä ei ole tarpeen eikä ole mahdollistakaan käydä seikkaperäisesti arvostelevaan luettua adressiehdotusta, mutta jo ensi kuulemalta jokainen helposti huomaa, että niitä asioita, jotka ovat työväen mielestä kaikkein tärkeimpiä tällä alalla, ei siinä ole kosketeltukaan muuta kuin parilla taballisesti epäselvällä korulauseella. Toisia sellaisia asioita ei siinä ole edes mainittukaan, ja toisia taas, mitä siinä on mainittu, on mainittu sillä tavalla, ettei sitä muodon eikä sisällöksen puolesta luullakseni sosialidemokraattinen ryhmä voi hyväksyä. Jos siis tämä adressiehdotus tulisi valiokunnasta, johon se menee valmisteltavaksi, palaamaan tänne täysi-istuntoon pääasiassa jotenkin samanlaisena, kuin mitä se nyt on, niin ei pitäisi herrojen olleenkaan ihmetellä, jos sosialidemokraattinen ryhmä olisi pakotettu sitä vastustamaan. Mutta olen puolestani aivan varma, että sosialidemokraatit puolestaan tulevat valiokunnassa, kuten täysi-istunnossakin, tekemään tämänkin asian yhteydessä runsaasti muutosehdotuksia ja muita ehdotuksia, joita ehdotuksia hyväksymällä eduskunnan porvarillisilla ryhmillä olisi mainio tilaisuus saada tämäkin alote sellaiseksi, että sen kautta tulisi hyvin helposti rakennetuksi kokoon se „yhteinen isänmaallinen rintama” täällä eduskunnassa. Minun mielestäni olisi ennen kaikkea tarpeellista, että asianomaisen valiokunnan olisi, ennenkuin se edes puuttuu valmistavastikaan tarkastamaan nyt esitettyä alotetta, otettava huomioon ne aloitteet, joita samanlaatuista asioista tietääkseni tullaan sosialidemokraattisen ryhmän puolelta täällä esittämään. Ja silloin luulen myös, että valiokunnan olisi tultava siihenkin johtopäätökseen, että jo adressimuoto näissä asioissa on näillä valtiopäivillä aivan yhtä sopimaton kuin mitä se oli viime valtiopäivilläkin, ja että olisi parasta tehdä kosketelluista asioista anomuksia, ehkäpä useampiakin. Pelkään vain puolestani, että eduskunnan porvarillisten edustajain isänmaallisuus ja se isänmaallinen yksimielisyydenharrastuskin tulee taas tässä asiassa lopultakin osottautumaan paljon heikommaksi kuin heidän luokkapolitiittiset harrastuksensa.

Siitä vielä tahtoisin sanoa sanan, kun täällä on pantu niin suurta painoa siihen, että eduskunnan nyt pitäisi ilman muuta mahdollisimman kiireesti, aivan ensi tilassa, valmistuttaa valiokunnalla tästä lopullinen adressiehdotus ja sitten vielä kiireellisemmin se suinpäin yksimielisesti täysi-istunnossa hyväksyä. Jollei tuollaisella kiireellä ole mitään sivutarkoituksia,

niin mielestäni siitä on sanottava ainakin se, ettei noin ummessa silmin hosumalla koskaan mitään kunnollista jälkeä tule, kuten jokainen tietää. Ja sen yksimielisyydenkin tavottelun takia voisi kenties paljon paremmin vaatia, että päinvastoin tällainen asia olisi valtiopäivillä päätettävä kaikkein viimeisimpänä, jotta silloin voitaisiin porvarillisten edustajain täällä muissa asioissa tekemistä päätöksistä tuoreen kokemuksen perusteella tehdä johtopäätös, kannattaisiko sosialidemokraattisen ryhmän edes näissä asioissa tavotella ja olisiko lopulta mahdollistakaan löytää yhteistä kannanilmaisua porvarillisten ryhmien kanssa, vaiko ei. Parilla teeskentelevällä korulauseella „sosialisista uudistuksista”, joita kuului äsken esitetyssä adressiehdotuksessa olevan, sellaisilla ei pitäisi porvarillisten ryhmien koettaakaan sokaista ei työväen edustajia eikä työväkeä. Ei se kumminkaan kannata.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Tulee päätettäväksi, kuinka monta jäsentä on valittava siihen erikoisvaliokuntaan, jonka eduskunta on päättänyt asetettavaksi adressiehdotuksen valmistelevaa käsitte-lyä varten. Puhemiehistö ehdottaa tähän valiokuntaan asetettavaksi 17 jäsentä. Ehkä tämä hyväksytään?

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

**Ed. Heiskanen:** Pyydän että lakivaliokunnan jäsenet kokoontuisivat huomenna k:lo 11 säätytalolle.

**Ed. Danielson-Kalmari:** Vapaaherra Wreden puolesta, joka sairauden tähden on tänään estetty olemasta täysi-istunnossa saapuvilla, pyydän kehottaa perustuslakivaliokunnan jäseniä saapumaan huomenna k:lo 3 säätytalolle.

**Ed. Mechelin:** Minä pyytäisin valtiomainvaliokunnan jäseniä kokoontumaan säätytalolle huomenna k:lo 2.

**Ed. Hedberg:** Pyytäisin talousvaliokunnan jäseniä jäämään tänne istunnon päätyttyä valitsemaan valiokunnan puheenjohtajaa.

**Ed. Grotenfelt:** Saan pyytää eduskunnan valitsijamiehiä hyväntahtoisesti jäämään tänne hetkisen ajaksi täysi-istunnon päätyttyä.

**Puhemies:** Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 6 i. p. Sen jälkeen on istunto maanantaina kello 2 päivällä. Maanantain istunnossa tulee suuren valiokunnan vaali toimitettavaksi ja vaaalilistat sitä varten ovat siis jätettävät sihteerille ennen kello 12 päivällä ensi sunnuntaina.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,55 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 6. Lauvantaina 9 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

Adressivaliokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos julistetaan.

Siv.  
37

#### Esitetään:

Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1910.

39

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Söderholm.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahmavaara, von Born, A. Castrén, Danielson-Kalmari, Estlander, Hannula, Hjelt, Homén, Kaskinen, Knuutila, Kotonen, Lallukka, Lilius, S. Mäkelä, Paasikivi, Pullinen, Schybergson, Sipilä, Sohlberg, Wrede ja L. A. Yrjö-Koskinen.

#### Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän päivän istunnosta saavat sairauden vuoksi ed. Hjelt ja Wrede sekä yksityisasiain takia von Born, Estlander, Lallukka, Knuutila, Schybergson, Sohlberg ja L. A. Yrjö-Koskinen, sekä perheessään tapahtuneen sairastumisen takia ed. von Troil viikon ajaksi.

### Valiokuntien puhemiehet ja varapuhemiehet.

**P u h e m i e s:** Eduskunnalle ilmoitetaan, että valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa mainittujen valiokuntien puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi ovat valitut seuraavat edustajat:

perustuslakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. W r e d e ja varapuheenjohtajaksi ed. M a n n e r m a a ;

valtiovarainvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. M e c h e l i n ja varapuheenjohtajaksi ed. A r a j ä r v i ;

lakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. N y b e r g h ja varapuheenjohtajaksi ed. K o t o n e n ;

talousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. R a u t a p ä ä ja varapuheenjohtajaksi ed. K a s k i n e n , sekä

pankkivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. S c h y b e r g s o n ja varapuheenjohtajaksi ed. L a l l u k k a .

#### Tulkkien ottaminen.

**P u h e m i e s:** Kansliatoimikunnan puolesta ilmoitetaan, että kansliatoimikunta on näiden valtiopäiväin ajaksi ottanut n. s. yleistulkiksi toimittaja K. V. Puuskan ja yksityistulkiksi maisteri Karl Mannelinin.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### Adressivaliokunnan jäsenet ja varajäsenet.

**P u h e m i e s:** Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä erityisen valiokunnan valitsemisesta.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät kunnioittaen Eduskunnalle pöytäkirjan tänään toimitetusta jäsenten ja varajäsenten vaalista erityiseen valiokuntaan, jonka Suomen Eduskunta on määrännyt asetettavaksi käsittelemään Eduskunnalle jätettyä adressialotetta. Helsingissä, maaliskuun 9 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

Pöytäkirja tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa lauantaina, maaliskuun 9 päivänä 1912. Saapuvilla oli kaikki varsinaiset jäsenet paitsi Arokallio, Hjelt, Kotonen, Pietinen ja Storbjörk, joitten sijalle astui varajäsenet Kaskinen, Inborr, Mattila, Jalkanen ja Björk.

#### 1 §.

Asiantuntijaksi oli puheenjohtaja vaalitoimitukseen pyytänyt professori E. Lindelöf'in.

#### 2 §.

Adressiasiaa käsittelemään asetettavan, 17 jäsenen erityisen valiokunnan jäsenten vaalia varten oli määrä-ajan kuluessa sisään jätetty viisi eri ehdokaslistaa. (Liitteet n:ot 1, 2, 3, 4 ja 5), jotka kaikki täyttävät vaalijärjestyksen määräämät ehdot.

#### 3 §.

Äänestyksessä kannatti ehdokaslistaa n:o 1 kuusi valitsijaa, ehdokaslistaa n:o 2 yhdeksän valitsijaa, ehdokaslistaa n:o 3 neljä valitsijaa, ehdokaslistaa n:o 4 kuusi valitsijaa ja ehdokaslistaa n:o 5 kaksikymmentä valitsijaa. Noudatettavan vaalijärjestyksen mukaan oli valiokuntaan siten valittava ehdokaslistasta n:o 1 kaksi jäsentä, ehdokaslistasta n:o 2 neljä jäsentä, ehdokaslistasta n:o 3 yksi jäsen, ehdokaslistasta n:o 4 kaksi jäsentä ja ehdokaslistasta n:o 5 kahdeksan jäsentä.

Vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan on näin ollen varajäseniksi valittava listasta n:o 1 yksi henkilö, listasta n:o 2 kaksi henkilöä, listasta n:o 3 yksi henkilö, listasta n:o 4 yksi henkilö ja listasta n:o 5 kolme henkilöä.

Kun vaalin tulos oli laskettu huomattiin valituiksi

jäseniksi:

|                   | listasta n:o 1 |
|-------------------|----------------|
| Mechelin          | " " "          |
| Wrede             | " " "          |
| Danielson-Kalmari | " " 2          |
| Ingman            | " " "          |
| Torppa            | " " "          |
| Mannermaa         | " " "          |
| Alkio             | " " 3          |
| Talas             | " " 4          |
| Castrén, A.       | " " "          |
| Aro               | " " 5          |
| Hämäläinen        | " " "          |
| Hänninen          | " " "          |
| Kuusinen          | " " "          |
| Lehtimäki         | " " "          |
| Walavaara         | " " "          |
| Manner            | " " "          |
| Kurkinen          | " " "          |

varajäseniksi:

|            | listasta n:o 1 |
|------------|----------------|
| Söderholm  | " " "          |
| Malmivaara | " " 2          |
| Nevanlinna | " " "          |
| Kallio     | " " 3          |
| Pennanen   | " " 4          |
| Rantanen   | " " 5          |
| Tainio     | " " "          |
| Salmi      | " " "          |

#### 4 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin eri ehdokaslistain sisäänjättäjiksi valtuutetut: Sundblom, Vahe, Lohi, Fränti ja Rainio. Samat olivat myös vaalissa avustamassa.

Vakuudeksi:

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja tarkistettu ja hyväksytty Helsingissä 9 p:nä maaliskuuta 1912.

A. Fränti.  
K. A. Lohi.

Iisakki Vahe.  
Julius Sundblom.  
Juho Rainio.

**Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja  
hoidosta vuonna 1910**

esitetään ja lähetetään keskustelutta puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti p a n k k i v a l i o k u n t a a n.

Seuraava täysi-istunto on ensi maanantaina k:lo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 6,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.





## 7. Maanantaina 11 p. maaliskuuta

klo 2 p.

### Päiväjärjestys.

Siv.

#### Ilmoituksia:

Suuren valiokunnan vaali.

41

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi paitsi ennen vapautuksen saaneita ed. Hjelt, Kotonen, S. Mäkelä, Pärssinen, Renvall ja Tainio.

#### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan, että ed. Renvall ja Iida Yrjö-Koskinen ovat puhe-  
miehelle näyttäneet asianmukaisesti tarkastetut  
valtakirjansa ja siis oikeutetut ottamaan osaa  
eduskunnan istuntoihin.

Puhemies: Vapautusta valtiopäivätoista  
pyytävät: sairauden takia ed. Renvall lääkärin-  
todistuksen nojalla tämän kuun 25 päivään saak-  
ka, ed. Hjelt ensi perjantaihin saakka ja ed.  
Pärssinen tämän päivän istunnosta. Ed. Tuli-  
koura pyytää yksityisasiain takia vapautusta  
ensi keskiviikosta alkaen yhden viikon ajaksi.  
Nämä vapautuksenpyynnöt hyväksytään.

#### Adressivaliokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Puhemies: Adressivaliokunnan puolesta  
ilmoitetaan, että se on valinnut puheenjohtajak-  
seen ed. Mechelin'in ja varapuheenjohta-  
jakseen ed. Ingman'in.

### Päiväjärjestyksessä oleva asia:

#### Suuren valiokunnan vaali.

Puhemies: Päiväjärjestyksessä meillä tä-  
nään on suuren valiokunnan vaali. Määräajan  
kuluessa on jätetty viisi ehdokaslistaa, jotka  
ovat painetut ja yhdistetyt vaalilipuksi, joka  
on jaettu edustajille. Vaalitoimituksessa on  
pyydetty professori Lindelöf'in olemaan saapu-  
villa asiantuntijana. Kehotan niitä edustajia,  
jotka ovat asiamiehinä sihteerille jättäneet vaali-  
listat, avustamaan vaalilippujen aukaisemisessa.  
Vielä ilmoitetaan, että niinpiankun liput ovat  
avatut, istunto keskeytetään ja että vaalin tulos  
julistetaan tänään illalla kello 8.

Sittenkun vaaliliput ovat avatut ja luetut,  
keskeytetään istunto klo 2,50 i. p.

### Täysi-istuntoa jatketaan

klo 8 i. p.

#### Suuren valiokunnan jäsenten vaalin tulos.

#### Sihteerilukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 11 p.  
maaliskuuta 1912 on sisäänjätetty viisi eri ehdo-  
kaslistaa, ja on kunkin listan hyväksi äänestä-  
nyt:

|              |                |
|--------------|----------------|
| Listan n:o 1 | 82 äänestäjää. |
| „ n:o 2      | 17 „           |
| „ n:o 3      | 26 „           |
| „ n:o 4      | 25 „           |
| „ n:o 5      | 43 „           |

yhteensä 193 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaita valittu:

|                |              |
|----------------|--------------|
| Listasta n:o 1 | 26 ehdokasta |
| „ n:o 2        | 5 „          |
| „ n:o 3        | 8 „          |
| „ n:o 4        | 8 „          |
| „ n:o 5        | 13 „         |

yhteensä 60 ehdokasta.

Valituiksi ovat tulleet seuraavat edustajat:

Listasta n:o 1: Eronen, Wuolijoki, Airola, Tuomi, T. Typpö, Leivo, Aromaa, Kautto, Perttilä, Lylykorpi, J. V. Latvala, Tokoi, Mäki, Paasivuori, Oksman, Mänty, Lonkainen, Watanen, Wäänänen, Pohjaväre, Tikkanen, Savolainen, Marttila, Kunnassalo, I. V. Laine ja Lehtonen.

Listasta n:o 2: Hahl, Oranen, Junes, Leino ja Matti Latvala.

Listasta n:o 3: Astala, Nylander, Jonas Castrén, Kaskinen, Lilius, Pennanen, Renvall ja Riihelä.

Listasta n:o 4: Wrede, Söderholm, Grotenfelt, Gädda, Rosenqvist, Roos, Sohlberg ja Sundblom.

Listasta n:o 5: Hallstén, Iipponen, Koivisto, Lanne, Listo, Mannermaa, Mynttinen, Paasikivi, Rannikko, Rautapää, Waarala, Wiljomaa ja Lauri Yrjö-Koskinen.

#### Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien varajäsenten lukumäärä.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta nyt päättäisi toimitus- ja tarkastusvaliokuntien varajäsenten lukumäärän näillä valtiopäivillä samaksi kuin viime valtiopäivilläkin eli kumpaisessakin valiokunnassa 18:ksi.

Tämä ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Edustaja Nordlund pyytää sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla vapautusta valtiopäivätöistä toistaiseksi.

Ed. Nordlundin vapautuksenpyyntöön eduskunta suostuu.

Seuraava istunto on huomenna tiistaina klo 6 i. p.

Istunto päättyy klo 8,26 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 8. Tiistaina 12 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Esitetään:

- |                                           |    |
|-------------------------------------------|----|
| 1) Arm. esit. n:o 3 kulkulaitosrahas-     |    |
| tosta vuodeksi 1913.                      | 43 |
| 2) Kertomus valtiovarain tilasta v. 1910. | 44 |
| 3) Anomusehdotus n:o 1 Eduskunnan         |    |
| 15 ja 16 p:nä marraskuuta 1909 hyväksy-   |    |
| mien työväensuojelusta tarkoittavien ase- |    |
| tusten voimaansaattamisesta.              | 55 |

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Hjelt, Homén, Knuutila, Kotonen, Mechelin, S. Mäkelä, Nordlund, Renvall ja von Troil.

#### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Vapautusta pyytävät yksityisasiain takia ed. Mechelin tämän illan istunnosta ja ed. Knuutila kolmeksi päiväksi tästä päivästä lukien.

Näihin pyyntöihin eduskunta suostuu.

#### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

##### 1) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1913

koskeva armollinen esitys n:o 3, joka kuluvaan kuun 5 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Siv.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Snellman: Tästä armollisesta esityksestä se osa, mikä koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään tai Savonradalta keski-Suomen radalle ja jossa on myös käsitelty yhdysradan suuntaa Suomenjoelta Suolahteen, olisi mielestäni lähetettävä rautatievaliokuntaan. Suuresti epäilen, onko valtiovarainvaliokunnalla muiden paljojen töitensä ohella aikaa perin pohjin yleensä käsitellä rautatieasioita. Erittäinkin tämän yhdysradan aikaansaaminen vaatisi mitä perinpohjaisinta käsittelyä, suurinta harkitsemista muun muassa mistä ja mihin rata on rakennettava. Kunnioittaen siis pyydän esittämään sellaisen muutosehdotuksen, että tästä mietinnöstä se osa, mikä koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään, lähetettäisiin rautatievaliokuntaan.

Ed. Warviko: Minä kannatan edustaja Snellmanin tekemää ehdotusta.

Ed. Tokoi: Kun viime istuntokauden lopulla käsiteltiin valtiovarainvaliokunnan mietintöä kulkulaitosrahastosta, niin tämän käsittelyn yhteydessä tein silloin niiden todistelujen perustuksella, joita täällä esitin, muiden muassa siihen mietintöön sen lisäehdotuksen, että siinä sanottaisiin eduskunnan puolelta sitä, että eduskunta pitää välttämättömänä „että yleensä rautatierakennuksilla käytettäisiin säännöllistä, järjestynyttä työväkeä ja ettei ketään mielipiteittensä tähden vainottaisi”. Tämän lisäyksen tein minä sillä syyllä, niinkuin täällä useat puheenvuoron käyttäjät todistelivat, että sekä työväen järjestäytymisen että järjestyneen työväen sortoa ja yleensä

mielipiteiden vainoa on rautateiden rakennuksilla hyvin suuressa määrässä harjoitettu. Silloin erinäiset puheenvuorojen käyttäjät, niin kuin esimerkiksi edustaja Hultin, valittivat sitä, että ehdotus tehtiin liian myöhään, ettei sitä voitu ottaa tarpeellisen harkinnan alaiseksi. Samoin edustaja Renvall lausui muiden muassa seuraavaa: „Tämän asian asiallisen tärkeyden vuoksi minun täytyy asettua sille kannalle, että edustaja Tokoin tekemä ehdotus ei nyt antaisi aiheutta enempään toimenpiteisiin, mutta sen sijaan asia vastaisuudessa otettaisiin valtiopäivillä paremman valmistuksen jälkeen perusteellisemman ja perinpohjaisemman käsittelyn alaiseksi”. Samoin edustaja Hallstén lausui puheenvuorossaan seuraavaa: „Samalla kun myönnän että se kysymys, johon edustaja Tokoi on kiinnittänyt huomiota, on sellainen, joka ansaitsee eduskunnan täyttä huomiota, olen myös sitä mieltä, ettei sitä voida nyt näin valmistamatta ratkaista”. Samoin silloinen valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, samoin kuin nykyinenkin puheenjohtaja edustaja Mechelin oli periaatteessa samaa mieltä, mutta hän myöskin sanoi, että tämä ehdotus tehtiin silloin liian myöhään, joten sitä ei voida ottaa käsittelyn alaiseksi.

Tämä harvinainen myötätunto tai huomaa-aisuus, joka silloisen ehdotuksen osaksi tuli tämän Eduskunnan enemmistönkin puolelta, on minua tavallaan rohkaissut uudistamaan nyt tämän ehdotuksen hyvissä ajoin, niin ajoissa ettei kenenkään tarvitsisi vetäytyä ainakaan sen syyn taakse, ettei tätä ole ajoissa esitetty. Ja siitä syystä pyydän minä nyt kiinnittämään Eduskunnan huomiota tähän asiaan, että esimerkiksi edustaja Hultin säästyisi niiltä valiteluilta, joihin hän oli pakotettu turvautumaan viime istuntokaudella, samoin kuin muutkin porvarillisen enemmistön edustajat, ja pyydän, että valtiovarainvaliokunta kiinnittää siihen sitä ansaittua ja täyttä huomiota, jonka he viime istuntokauden lopulla sanoivat omaksvansa tähän kysymykseen nähden.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto on ehdottanut että armollinen esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Edustaja Snellman edustaja Warvikon kannattamana en esittänyt sellaisen muutosehdotuksen, että armollisesta esityksestä se osa, mikä koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään lähetettäisiin

siin rautatievaliokuntaan. Muu osa armollista esitystä olisi tämänkin ehdotuksen mukaan menevä valtiovarainvaliokuntaan. Asiassa on siis äänestettävä näiden ehdotusten välillä.

### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo armollisen esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Snellmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa-ääntä ja 103 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä edustaja Snellmanin muutosehdotuksen, joten arm. esityksestä n:o 3 siis on päätetty lähettää valtiovarainvaliokuntaan muu osa, paitsi se, mikä koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään, joka on päätetty lähettää rautatievaliokuntaan.

### Rautatievaliokunnan jäsenluku.

**Puhemies:** Koska nyt on päätetty, että tulee asetettavaksi rautatievaliokunta, niin saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto, siltä varalta, että tällainen päätös syntyisi, on päättänyt ehdottaa, että rautatievaliokuntaan valittaisiin 17 jäsentä.

Tämä ehdotus hyväksytään.

### 2) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1910,

joka kuluvan kuun 8 päivänä pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitetään ja ilmoittaa puhemies että puhemiesneuvosto ehdottaa kertomuksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

### Keskustelu:

**Ed. Hämäläinen:** Käsillä oleva kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1910 sisältää muun ohella merkinnän siitä, että sanottuna vuonna on viety Suomen valtionvaroista 11 miljoonaa markkaa Venäjän sotilastarkoituksiin. Arvatenkin tulee tämä laitton anastus antamaan valtiovarainvaliokunnalle aiheutta koskettelemaan sitä annettavassaan mietinnössä. Olemme kuitenkin jo useilla edellisillä valtio-

päivillä saaneet nähdä, että eduskunnan enemmistöpuolueiden mielestä nämä nyttemmin aivan jokavuotiseksi tulleet ja vuosi vuodelta suurenevat miljoona-anastukset ovat moitittavia ainoastaan muodollisista syistä, toisin sanoen ainoastaan siitä syystä, että valtaryssät vievät Suomen kansan varoja oman käden oikeudella, antamatta tämän maan porvarillisille puolueille sitä kunniaa, että nämä saisivat myöntää nuo miljoonat laillisella tavalla. Kun kuitenkin tämä miljoonajuttu, jonka kanssa eduskunta ja valtiovarainvaliokunta näilläkin valtiopäivillä on pakotettu olemaan tekemisessä toisessakin yhteydessä, on, kuten sanottu, tullut jatkuvaksi painajaiseksi kansallemme, niin täytyy kiinnittää huomiota sen asialliseenkin puoleen.

Suomen köyhälistön vastustus tässä asiassa ei lähde yksistään laillisuussyistä. Köyhälistö on tässäkin asiassa pakotettu taistelemaan käytännöllistenkin etujensa puolesta. Työtekevä väestö tietää raskaasta kokemuksesta, että hallituksen harjoittama sotilasmiljoonien kiskominen vahingoittaa sitä sekä suoranaisesti että välillisesti. Nuo työtekevä väestön työn tuloksista kootut miljoonat tarvittaisiin välttämättömästi nälän ja kurjuuden vähentämiseksi köyhälistöluokan keskuudessa. Mutta valtaryssät apureineen menettelevät aivan päinvastoin. Kansan omat kipeimmätkin tarpeet jätetään tyydyttämättä ja sen sijaan käytetään siltä kiskotut varat virka- ja rahavallan tarvitseman sotilaslaitoksen ylläpitämiseksi.

Minkälainen on sitte tuo sotalaitos ja minkälainen se hallitusjärjestelmä, jota tuon sotalaitoksen avulla pidetään pystyssä, nämä ovat myöskin laskuun otettavia seikkoja tätä miljoonajuttua arvostellessamme. Millä tavalla oikeastaan tulevat käytetyiksi Suomen maan hyödyksi ja parhaaksi nuo venäläisiin sotilastarkoituksiin viedyt miljoonat? Eli toisin sanoen, mitä hyvää olemme saaneet vastikkeeksi noista täältä viedyistä miljoonista? Näihin kysymyksiin ovat virkaryssien lakkaamattomat sortotoimet etsimättöminä vastauksina. Siis noillakin Suomen kansalta kiskotuilla pistinmiljoonilla osaltaan edistetään ja tuetaan sitä orjuutusta ja sortoa, sitä rikoksellista ja veristä hallitusjärjestelmää, jonka kirousta sekä Suomen että Venäjän kansat saavat niin raskaasti tuntea. Ja onhan sanomalehdissä äskettäin kerrottu muun muassa eräästä Korewon komiteasta ja sen ohjelmasta, joka osoittaa, etteivät sortajaryssät suinkaan aijo tyytyä ainoastaan pistinmiljoonia koskevaan duuma-

lakiinsa ja erääseen toiseen, vaan tahtovat kiireen kaupalla tehdä Suomen kansan osalliseksi maailman maineen saavuttaneen tosivenäläisen hallitus- ja oikeudenkäyntijärjestelmän mahdollisimman monista hedelmistä. Minkälaista „maan hyötyä ja parasta” näin ollen edelleenkin on odotettavissa, varsinkin maamme köyhälistölle, vastikkeeksi täällä kiskotuista ja kiskotavista miljoonista, se on jo tuostakin päättään helposti käsitettävissä.

Mutta sen lisäksi ei Suomen köyhälistö, kysymyksen ollessa tähän miljoonajuttuun suhtautumisesta, voi olla samalla muistuttamatta niistä julmista vainoista ja vääryyksistä, mitä jo venäläiset luokkatoverimme erityisesti ovat saaneet kärsiä saman sortojärjestelmän puolelta. Lienee asianmukaista tässä johtaa muistiin tuolta alalta joku yksityiskohtainen esimerkki, joka osaltaan on räikeänä näytteenä siitä hallitus- ja oikeusjärjestelmästä, jota nyt tahdotaan kaikessa loistossaan ulottaa Suomeenkin. Tarkoitin sitä kohtaloa, sitä hirveätä oikeusrikosta, jonka uhreiksi Venäjän köyhälistöluokan edustajat, toisen valtakunnanduuman sosialidemokraattiset jäsenet joutuivat. Onhan nimittäin nyttemmin täysin selvästi käynyt ilmi, millä tavalla Venäjän hallitus menetteli tässä jutussa. 14 päivänä kesäkuuta 1907 pani hallitus vireille syytteen valtiopetoksesta 55 toisen duuman sosialidemokraattisen ryhmän jäsentä vastaan ja vaati heidät heti luovutettaviksi oikeudelle. Duuman komitea, tutkittuaan syyteainehistoa, hylkäsi luovutusvaatimuksen, koska, kuten kadettipuolueen jäsen, asianajaja Teslenko, joka oli ollut toisen duuman tätä asiaa käsitelleen valiokunnan esittelijänä, duuman istunnossa viime lokakuun 30 (17) päivänä selitti: „Toisen duuman komitea oli vakuutettu, yksimielisesti vakuutettu, ettei tässä suinkaan ollut käsiteltävänä sosialidemokraattien maan-kavallus, vaan Pietarin suojelusososton tekemä salaliitto toista valtakunnanduuma vastaan”. Kun valiokunnan mietintö, joka perustui päteviin todistuksiin, oli valmis, hajoitettiin toinen duuma päivää ennen sen julkilukemista, joten komitea ei voinut esittää paljastuksiaan. Duuman hajoituksen ja valtiokaappauksen ohella hallitus heitti 37 sosialidemokraattisen ryhmän jäsentä vankeuteen. Asetettuina poikkeuksellisen oikeuden eteen, tuomittiin syytetyt, jotka itse vaativat julkista oikeudenkäyntiä, joulukuun 14 päivänä 1907 suljettujen ovien takana, pieniä poikkeuksia lukuunottamatta, pitkäaikaisiin kuristushuonerangaistuksiin ja elinkautiseen karkoitukseen Siperiaan, perustuen

nämä tuomiot Pietarin suojeluspoliisin urkijoitten varta vasten järjestämän provokatsionin ja salavehkeilyn kautta seipitettyihin väärin todistuksiin.

Näin katalalla tavalla syöstiin 37 Venäjän työväenluokan edustajaa nääntymään sanoin selittämättömissä kärsimyksissä, jotka ovat kestäneet jo yli 4 vuotta, vieden tällä ajalla eräitä tuomituista marttyyrikuolemaan, eräitä toisia taas vaarallisiin tauteihin, kuten esim. keuhkotautiin ja mielenvikaisuuteen. Hallituksen ja sen apurien menettely joutuu vieläkin huonompaan valoon sen kautta, ettei Venäjän oikeusministeri vieläkään ole suostunut jättämään toisen duuman sosialidemokraattien asiaa uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi täyden totuuden selville saamiseksi, ja turhaan ovat myöskin duuman vastustuspuolueet koettaneet saada aikaan julkista keskustelua duumassa tästä hämmästyttävästä jutusta. Ja tätä salakähmäisyyttä ja asian julkisen tutkimisen estämistä jatkavat vallanpitäjät huolimatta kaikista julkitulleista paljastuksista, huolimatta m. m. siitäkin, että eräs entinen Pietarin salaisen poliisin agentti on nyttemmin itse tunnustanut suojelusosaston päällikön käskystä laatineensa perusteet keinotekoista oikeusjuttua varten ja nyt katumuksen tuntoon tultuaan anonut, että hänen rikokselliset tekonsa jätettäisiin oikeuden tutkitaviksi.

Tässä yhteydessä, jossa meillä on arvosteltavanamme sotilasmiljoonien laitton kiskominen kansaltamme, ja kun eräät piirit tässä eduskunnassa ehkä tulevat näilläkin valtiopäivillä julkituomaan auliuttaan näitten miljoonien maksamiseen, kunhan sen vaan saavat tehdä laillisesti, ei työväenluokan edustaja ole saattanut olla vetämättä esille muutamaa tuollaista tyyppillistä esimerkkiä, joka osottaa minkälaista järjestelmää noita kuuluisia pistinmiljoonia maksamalla kannatetaan. Ja nimenomaan tämän esimerkin valitsemiseen oli minulla sitäkin enempi syytä, koska Suomenkin sosialidemokraattinen köyhälistö ja myöskin sen eduskuntaryhmä on yhtynyt siihen kansainvälisen sosialidemokratian omaksumaan vaatimukseen, että viattomasti kärsivien toisen duuman sosialidemokraattien asia on otettava uudestaan tuomioistuimessa käsiteltäväksi.

Ed. P a a s o n e n: Täällä eduskunnassa on puhuttu hirveän paljon rautateitten taloudenhoidosta, on tuotu esimerkkejä siitä, kuinka huonosti meidän valtionrautateittemme taloutta hoidetaan ja millä tavalla sitä pitäisi hoitaa. So-

sialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta on näytetty, kuinka tämä taloudenhoito kumminakin on kurjaa, kuinka tätä rautateiden taloutta oikeistaan hoidetaan niin, että siitä ei ole niin suurta hyötyä kuin voisi olla koko yhteiskunnalle. Kun meikäläisten taholta on tuotu esimerkkiä siitä kurjasta taloudenhoidosta, on rautatiehallituksenkin taholta ruvettu parantamaan rautateiden taloudenhoitoa. Mutta niitä epäkohtia, mitä siellä on olemassa, on ruvettu parantamaan sillä tavalla, että on rautateiden palvelijakunnan elinehtoja ruvettu monella muotoa huonontamaan. Rautatien henkilökunnan työpäivää on pitennetty ja henkilökuntaa on vähennetty siitä huolimatta, että liikenne on lisääntynyt, ja liikenteen lisääntymisestä on ollut seurauksena töitten lisääntyminen rautateiden palvelijakunnalle. Niitä todellisia epäkohtia, mitä on vedetty esille siitä, että liikkuvaa kalustoa aivan turhanpäiten kuljetetaan paikasta toiseen, ja monilta muilta eri aloilta, ei rautatiehallituksen taholta ole ensinkään otettu huomioon.

Nämä tällaiset epäkohdat ovat jätetyt tykkään huomioon ottamatta.

Viime kesän aikana paljastui esimerkiksi Kajaanissa tapaus, joka aikanaan herätti hyvin suurta huomiota, ja jonka katson siitä syystä velvollisuudekseni tuoda eduskunnan puhujalavalta ilmi. Koko viime kesän aikana, kun puutarvaa kuljetettiin Kajaanista noin 40—50 lastia vuorokaudessa, herätti veturimiehistössä suurta huomiota se, että vaunut olivat niin raskaasti lastattuja, että junat eivät tahtoneet jaksaa vetää 23—24 vaunua. Useita kertoja tekivät asianomaiset veturinkuljettajat huomautuksia niille, joiden olisi tullut huolehtia siitä, ettei vaunuja liikaa kuormitettaisi, mutta nämä huomautukset eivät antaneet aihetta asianomaisten, nimittäin Kajaanin rautatieviranomaisten taholta, minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Veturimiehet ihmettelivät kovasti, kuinka ihmeen tavalla junat olivat niin raskaita. Useita kertoja katselivat he rahtikirjoista, kuinka paljon vaunuihin oikeastaan oli kuormitettu, kun ne olivat niin raskaita, ja ajattelivat, että kyllä kai niissä oli myöskin kuormitusta sen mukaan, mutta niihin oli tavalisesti kuormitettu 7,600—8,250 kg.

Tällä lailla kehittyivät asiat niin, että heinäkuun 11 päivänä, kun tavarajunan n:o 1363 piti lähteä Kuopiosta, ei se päässytkään ylös niin sanotusta Kasarminmäestä, vaan täytyi sen palata takaisin ja vähentää junasta neljä vaunua. Tämä juna oli aivan tavallisen kokoinen, mutta vaunuihin oli kuormitettu niin paljon ylimää-

räistä tavaraa, että veturi ei jaksanut niitä vetää, tapaus, joka muuten ei ole ollut mikään harvinainen Kajaanin—Kuopion rataosalla viime vuosina. Kun nämä vaunut jätettiin Kuopion asemalle, oli saapuvilla muitten muassa se kuljettaja, joka oli tuonut junan pohjoisesta päin, ja tämä vaati, että vaunut pitäisi vaakata Kuopion asemalla, sekä lausui mielipiteenään, että niissä oli paljon liikaa kuormitusta. Nämä vaunut seisoivat useita vuorokausia Kuopion asemalla, mutta niitä ei kumminkaan vaakattu ennenkuin 12 päivänä, jolloin päivästäjämiehistö, kun vaunut olivat niin sanotulla vaakaradalla, punnitsi vaunut ja tulos oli, että lastissa oli 1,500 kilogrammaa yli kantavuuden eli lastia kaikkiaan 11,500 kg. Paljonko lienee ollut rahtikirjoihin merkittynä, siitä ei ole mitään tietoa. Heinäkuun 13 päivänä punnittiin sitten Kuopiossa jokainen Kajaanista tuleva tavaravaunu ja useammassa vaunussa oli noin 2,900 kg enemmän tavaroihin, kuin rahtikirjat osottivat rahtimaksua. Niinpä esim. seuraavat: Vaunu n:o 64034, taara, (vaunun paino) 6,240 kg, brutto (vaunun paino, lasteineen) 17,600 kg, lastin painoa 11,360 kg; rahtikirjaan oli merkitty 8,250 kg; näin ollen liikaa lastia ilman rahtimaksua 3,110 kg. Vaunu 64069, taara, (vaunun paino) 6,250 kg, brutto, (vaunun paino lasteineen) 17,300 kg, lastin painoksi jäi 11,050 kg; rahtikirjoihin oli merkitty 8,250 kg. Liikalastia ilman rahtimaksua siis 2,800 kg. Vaunu n:o 65412: vaunun paino 6,550 kg, vaunun paino lasteineen 16,800 kg, lastin painoksi jäi 10,250 kg ja rahtikirjoihin oli merkitty 7,600 kg; liika-rahtia ilman rahtimaksua siis 2,650 kg.

Kuten nämä numerot osottavat, täytyy tulla siihen tulokseen, että jossakin täytyy löytyä vika, kun niin suunnattomassa määrässä vaunuja kuormitetaan liikaa; ja että tämä ei ollut mikään harvinainen yksityistapaus, sen oli veturimiehistö pitemmän ajan jo huomannut. Oli aivan säännöllistä, että Kajaanin asemalla kuormitettiin liikaa vaunuja.

Esimerkin vuoksi voimme mainita että Kajaanista menee päivittäin noin 50 vaunua lautatavaraa, suurimmaksi osaksi Kotkaan sekä jonkun verran Haminaan ja Sörnäisiin. Rahti tuhannelle kilogrammalle tekee Kotkaan Smk 11:20—13:—. Jos vaunussa löytyy 3,000 kg ilmaista tavaraa, tuottaa se valtiolle vahinkoa noin 35—40 markkaa vaunua kohti, joka tekee päivää kohden noin 1,750—2,000 markkaa. Ja minä voin oman näkemäni perusteella todistaa, että tällaista liikakuormitusta Kajaanin asemalla ei ole tapahtunut ainoastaan viime kesän ai-

kana, vaan on sitä jatkunut koko sinä aikana, minä Kajaanista on puutavaraa lähetetty etelään päin. Tällä tavalla meidän virkaherrat hoitavat rautatietaloutta, niin että siitä koituu mahdollisimman suuri hyöty rautatielaitokselle! Kun sitä näin hoidetaan, niin on luonnollisesti silloin syytä kiristää palvelijakunnan palkoista ne pennit, jotta sitten voitaisiin saada näyttämään siltä, että rautatielaitos kumminkin kannattaa hyvästi.

Kajaanin asemapäällikkö ja virkamiehet tähän sanomalehdessä olleeseen paljastukseen vastaavat hyvin huvittavalla tavalla. He luulevat pääsevänsä vitsailemalla koko asiasta, ja ehkäpä he ovat tähän asti päässeetkin vitsailemalla, mutta ei ole varmaa, pääsevätkö edelleenkin asiasta sillä. Heidän antama vastauksensa on niin kuvaava, etten voi olla sitä täällä eduskunnalle esittämättä. Se on ollut Kajaanin lehdessä perjantaina 11 päivänä elokuuta 1911 ja on seuraavansisältöinen:

„Puutavaralähetykset Kajaanin asemalta. Sosialistilehdissä on viime aikoina kiihkeästi ja siltä taholta tunnetuksi tulleella häikäilemättömyydellä koitettu käydä rautatievirikailijoiden yleensä ja erittäinkin Kajaanin aseman virkailijoiden kimppuun puutavaralähetysten painojen takia. Tämän johdosta pyydämme julkaista seuraavan selityksen:

Puutavaralähetysten painon olemme tavallisesti määritelleet koepunnituksen perusteella, joka on toimitettu kerta viikossa, mutta kun on huomattu tavaralan laadussa muutoksia, ja jos kuormitus on antanut aihetta epäilykseen, että vaunuissa olisi tavallista suurempi paino, on punnitus aina toimitettu ja rahti luonnollisesti laskettu sen mukaan. Milloin on huomattu vaunuissa olevan painoa yli vaunujen kantavuuden, on lähettäjää velvoitettu vähentämään kuormaa. Kun puutavara suurissa lautatarhoissa kuivuuteen nähden on kokolailla erilaista eri paikoissa, voi helposti sattua, että jostakin tapulista on kuormattu raskaampaa tavaraa ja tullut painoa yli viimeisessä punnituksessa saadun keskimäärän. Kun tämä keskimääräinen paino tavallisesti on ollut H. ja K. vaunuissa 8,500 à 9,000 kg sekä O ja JK parissa 15,000 à 16,000 kg vaunua kohden, niin valtio poikkeustapausten sattuessa ei ole tullut häviölle, kun on ollut sellaisiakin H-vaunuja yleensä, joissa paino on ollut ainoastaan 7,000 kg —. Vilkkaamman liikkeen aikana, jolloin kuormattiin noin 50 à 60 vaunua päivässä, olisi ollut mahdotonta punnita kaikkia vaunuja, kun asemaratapiha on kovin ahdas eikä alkuaan ajateltukaan näin suurelle liikkeelle.



Näin ollen on ollut pakko turvautua ylempänä mainittuun menettelytapaan ja määrätä paino koepunnituksen perusteella, mikä hirsivaunujen — HJ ja O vaunujen — suhteen on ollut vaikeampi, kun vaa'alle mahtuu ainoastaan puoli lastia kerrallaan, eikä koepunnitus siis voi olla tarkka.

Tahdomme huomauttaa, että näiden herjausten alkusyyt ja vaikuttimet ovat aiheutuneet siitä, että sosialistinen veturimiehistö vasten tahtoaan siirrettiin täältä Kuopioon viime toukokuun 1 p:nä erinäisten asiain takia, joista tässä ei ole tarpeellista mainita.

Kaikki puheet asiamiestoimista on pelkkää valhetta, sillä minkäänlaista liikkeenharjoittajain asiamiestointia ei kellään aseman virkailijalla ole, ja kaikki puhe lahjomisesta on sosialistilehdille ominaista parjausta.

Kun Kuopiosta oli viranomaisilta tullut tieto, että siellä toimitetut punnitukset eivät olleet yhtäpitäviä Kajaanissa merkittyjen painojen kanssa, niin Liikennetarkastaja saamiensa tietojen perusteella ei katsonut olevan syytä enempään toimenpiteisiin asiassa. Kuitenkin toivomme, että Rautatiehallitus panisi toimeen tarkemman tutkimuksen, niin ehkä sitten voisimme olla rauhassa sosialistien kostopuuhilta.

Jos jokin muu porvarillisista lehdistä on maininnut näistä seikoista, niin pyytäisimme, että ottavat tämänkin lehtiinsä.

Kajaanissa elokuun 8 p:nä 1911.

Jul. Keravuori. O. V. Kaukolahti.  
Asemapäällikkö. Ensikirjuri.

H. J. Toivanen. Uno Lagerstam.  
Vaakamestari. Toinen kirjuri."

Tällainen on Kajaanin aseman virkailijain lausunto asian johdosta. Tämä lausunto kuvaa ainoastaan sitä, että nuo herrat ovat koettaneet kieräilemällä, yleisöä harhaanjohtamalla ja valehtelemalla pelastaa asemansa, sillä se asema ei ole todellakaan ollut kadehdittava. Esimerkiksi kirjoituksessa sanotaan, että „kaikki puhe asiamiestoimesta on pelkkää valhetta, sillä minkäänlaista liikkeenharjoittajain asiamiestointia ei ole millään virkailijalla ollut ja kaikki puhe lahjomisesta on sosialisteille ominaista parjaamista". Siitä sosialisti-lehdestä, missä tämä asia on paljastettu, nimittäin Savon Työmiehestä, minä olen lukenut monta kertaa asiaa koskevan kirjoituksen hyvin tarkasti, mutta en ole huomannut puolellakaan sanalla mainittavan mitään lahjomisesta, enkä, että virkamiehillä olisi siellä ollut

minkäänlaista liikkeenharjoittajain asiamiestointia. Minua ihmetyttää siksi, minkätähden nämät herrat virkamiehet rupeavat puolustamaan itseään sellaisiakin syytöksiä vastaan, joita heitä vastaan ei ole ollenkaan tehty. Eikö teitäkin hyvät herrat siellä oikeistossa ihmetytä näiden Kajaanin virkamiesten puhdistautumishalu, kun he haluavat puhdistautua vaikka heitä ei ole syytetty? Minua on ihmetyttänyt se kovasti myöskin, mutta minä olen otaksunut, että tämän takana on ehkä jotakin. Ehkäpä näiden virkamiesten omatunto tässä asiassa ei ole aivan puhdas. Minä en tiedä, onko Kajaanin herra asemapäällikkö saanut lahjoja Kajaanin puutavaraosakeyhtiöltä. Minä en tiedä myöskään onko ensimmäinen ja toinen kirjuri saanut lahjoja. Minä en tiedä, onko vaakamestari Toivanen saanut lahjoja Kajaanin puutavaraosakeyhtiöltä. En väitäkään, että he ovat saaneet lahjoja. Minä en väitä, että vaakamestari Toivanen olisi saanut ilmaisia puita puutavaraosakeyhtiöltä. Minä en käy väittämään sitä, sillä se on porvarillinen liikesalaisuus, josta minulla ei ole tietoa. Ja kun minulla ei ole tietoa, niin en voi lähteä väittämään. Mutta minua ihmetyttää näiden herrojen puhdistautumishalu, kun he haluavat puhdistautua syytöksistä, joita heitä vastaan ei ole tehty. Ja minua ihmetyttää myöskin herra liikennetarkastaja Granfeltin lojaalisuus, kun hän on päättänyt, ettei hän pidä minkäänlaista tutkintoa asiassa. Tämä on herra Granfeltin mielestä niin pieni asia, ettei siitä kannata pitää tutkintoa, vaikka on ehkä satojatuhansia markkoja valtionvaroja kysymyksessä. Herra paratkoon, jos tästä pidettäisiin tutkinto, niin ehkä virkamiespiireissä pitäisi tehdä jonkinlaisia leikkauksia, ja tähän on hyvin ikävää Suomen rehellisille virkamiehille! Kummin-kin voi olla eri mieliä olemassa rautatieläispiireissä, eri mieliä niissäkin piireissä, jotka eivät ole sosialisteja, siitä seikasta millainen tämä Kajaanin herrojen asemapäällikön ja virkamiesten vastalauselma oikeastaan on, ja siksi luen täällä erään toisen lausunnon, jonka Kajaanin lehdessä ovat antaneet ei-sosialistiset rautatieläiset:

„Vastaus herroille Kajaanin aseman virkailijoille. Luettuamme teidän kirjoituksenne Helsingin Sanomain numerossa 182 emme voi mitenkään vaijeta, sillä siksi harhaan siinä koetatte johtaa tositaupauksia tekemällä asiasta puolueasian. Olimme tilaisuudessa ei-sosialisteina lukemaan Savon Työmiehestä ensimmäisen kirjoituksen Kajaanin asemalla tapahtuneista



väärinkäytöksistä puutavaroiden rahdista kuljettamisesta, ja oli tuo kirjoitus harvinaisen asiallinen ja tyyni, jota kirjoitustapaa ei juuri ole tottunut näkemään tuon suunnan sanomalehdissä. (Puhuja: Tätä kohtaa minä kyllä en hyväksy!). Se että kirjoitukselle toisin ajattelevienkin täytyy antaa tunnustus, johtui siitä, että tuo kirjoitus perustui todistettavaan totuuteen. Emme tuossa kirjoituksessa huomanneet mitään syytöstä, jossa olisi mainittu enemmän teidän kuin muidenkaan rautateiden virkailijoiden asiamiestoimista ja lahjuksien otosta. Käsittämättömäksi jää näin ollen huomautukseenne „kostosta”.

Korkeintaan tuo kirjoitus näytti syyttävän teitä huolimattomuudesta viranteossanne ja vaativan tutkintoa siitä, kuka arvoisista herroista on tuon „rahdin alennuksen” aiheuttanut.

Suorastaan säälittävältä tuntuu vetoomukseenne „että herjausten alkusyyt ja vaikuttimet ovat aiheutuneet siitä, että sosialistinen veturimiehistö vasten tahtoaan siirrettiin täältä Kuopioon ensimmäisenä päivänä toukokuuta erinäisten asiain johdosta, joita tässä ei ole tarpeellista mainita.”

Noita siirrettyjä veturimiehiä oli ainoastaan 4 miestä, kun siihen sijaan puolisen sataa veturimiestä, valtava enemmistö heistä lukeutuen porvarillisiin puolueisiin, tuli tekemisiin teidän ylikuormitettujen puutavaralastienne kanssa. Tämän te hyvin tiesitte, sillä lakkaamattahan veturimiehistö huomautti vaakamestarille, että noissa vaunuissa on tavattomassa määrässä ylipainoa, kumminkaan siitä apua tulematta, ennenkuin Kuopion asemapäällikkö lähetti huomautuksen ylikuormituksesta, ja samoina päivinä myöskin Savon Työmies julkaisi paljastuksensa näköjään Kuopion aseman punnituksen perusteella. Ja vasta silloin tuli muutos teidän lähettämistavassanne, sillä siitä päivästä lähtien lastien lastaustapa muuttui aivan huomattavasti ja silloin vihdoinkin alettiin punnita lähetettävien vaunujen kuormitusta, joka punnitus saikin ihmeitä aikaan. Heti ensimmäisenä päivänä, kun puutavaroiden lähettäjät eivät olleet valmistuneita tuohon „punnitsemiseen”, täytyi heidän keventää vaunujaan syytämällä jo valmiiksi lastattuja lankkuja ja lautoja pitkin ratapihaa suuret läjät.

Ihmeitä sai myöskin tuo punnitus aikaan heinäkuun 13 päivän jälkeen, vaikkakin lastaustapa muuttui todistettavasti keveämmäksi, sillä kirjoittamanne rahtikirjat alkoivat osoittaa joskus H-vaunuihinkin 10,000 kilogram-

maa, vaikka ne ennen paljastusta enempi kuormitettuinakaan eivät osoittaneet maksettavaa rah tia, kuin korkeintaan 8,500 kilogrammaa ja säännöllisesti osoittelivat ne vaan 7,600 eli 8,500.

Mitä J. ja O. vaunuihin tulee niin varsinkin J. vaunut olivat niin tavattomasti kuormitettuja, että veturi- ja junamiehistö pelkäsi niiden lastien korkeutensa tähden mäkipaikoissa ja jyrkissä kaarteissa kaatuvan. Paljastuksen jälestä niidenkin lastaustapa on muuttunut matalammaksi, vaikkakin niidenkin rahdin ylöskanto näyttää nousseen 2,000 jopa 3,000 kilogrammaan lastia kohden.

„Paljastuksen” jälestä ei ole kuulemma tarvinnut väliasemille jättää vaunuja purettaviksi ja uusiin vaunuihin lastattavaksi niiden laakerien palamisen johdosta, kuten tapahtui useana päivänä silloin, kuin oli muodissa tuo Kajaanin ylikuormitus, ja tämänkin muutoksen voi laskea suureksi hyödyksi valtion taloudelle.

Te arvoisat herrat toivotte, että rautatiehallitus toimeenpanisi tarkemman tutkinnon Kajaanin ylikuormituksen suhteen. Samaa on myöskin toivonut laaja rautatieläisryhmä, enemmistönä porvarillisia, ja uskoneet, että te arvoisat herrat tulisitte sen jyrkästi vaatimaan voidaksenne yleisölle tyydyttävästi selvittää, mistä johtui tuo Kuopiossa kymmenen todistajan läsnäollessa punnittujen vaunujen ylikuormitus ja rahtikirjoihin merkittyjen painojen 2,000 ja 3,000 kg. eroitus valtion talouden tappioksi. Tämän asian näytätte kokonaan unohtaneen kirjoituksessanne yleisölle uskoitellessanne, että liikakuormitus oli aiheutunut siitä, että olette joutuneet — puolueuhreiksi.

Mitä siihen tulee, että Kajaanin ratapiha olisi niin ahdas, että siinä suurempana liik aikana ei ole voitu punnita vaunuja, on se aivan totuudesta poikkeava, sillä jälestä 13 päivän heinäkuuta on punnittu jokainen lähtevä vaunu, vaikkakaan ratapihaa ei ole laajennettu metriäkään.”

Tämän kirjoituksen on allekirjoittanut „ei-socialistisia” rautatieläisiä, ja tämä puolestaan todistaa, että ne kirjoitukset, jotka asiasta olivat Savon Työmieheissä, olivat aivan tosia, ja että kysymyksessä on todellakin sellaisia huijauksia, joista eivät „suuren isänmaankaan” rautatieherrat tarvitsisi häpeästä punastua meikäläisten rautatien virkaherrain töitä kat sellessään. Onhan kysymyksessä suuret rahassumat, joita on pitemmän aikaa rautateiden

pussista annettu yksityisten kapitalistien hyväksi. Samaan aikaan rautateiden palvelijakuntaa puristetaan kaikella muotoa ja koetetaan sen elämää ja asemaa tehdä mahdollisimman tukalaksi.

Kun tämä asia, niin huomattava kuin se onkin, ei ole senjälkeen saanut rautatiehallituksessa minkäänlaista huomiota, vaan on rautatiehallitus päättänyt kokonaisuudessaan painaa villasella koko asian, en minä ole voinut olla eduskunnassa tuomatta tätä esille, jotta eduskunta voisi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että asiasta laillinen tutkimus toimitettaisiin; sillä onhan asia sen arvoinen, että se ansaitsee tulla tutkinnonalaiseksi. Voihan sattua — vaikkakin on syytä epäillä, että viime kesäisten paljastusten jälkeen ei Kajaanissa uskallettaisi ryhtyä tällaiseen — että jos tällaiset asiat saadaan villaisella painaa, voitaisiin joissakin toisissa paikoissa yksityisten liikkeenharjoittajien eduksi valtion varoja samalla tavoin suoraan kavaltaa, vaikkapa se tapahtuisi sitten siinäkin muodossa, että rautatienvirkamiehet ovat huolimattomia tehtävissään, ja vaikkakaan heille ei siitä mitään persoonallista hyötyä olisi.

Muuten, mikäli minä olen saanut tietää, on Kajaanin Puutavaraosakeyhtiö maksanut niille työläisille, jotka ovat olleet näitä puutavaroita lastaamassa, ylimääräistä palkkiota siitä, minkä nämä ovat saaneet kuormatuksi vaunuihin yli tavallisen määrän. Minä en tietysti ole saanut tähän varmoja todistuksia, sillä ymmärtänette, hyvät herrat, että se työläinen tahi työnjohtaja, joka rupeaisi tällaista asiaa todistamaan näin yksityisesti, joutuisi koko porvariston, koko työnantajaluokan boikottearauksen alaiseksi siinä määrässä, että hänen elämisen mahdollisuutensa eivät enää olisi turvattu; ja silloin ei mielellään olla valmiita todistamaan tällaisia epäkohtia, vaikka niitä olisi olemassakin, kun on tieto siitä, että menettää leipänsä. Se merkitsee kumminkin hyvin paljon. Mutta jos oikeudellisia todistuksia tarvitaan, jos oikeudessa tarvitaan todistaa näiden asioiden todenperäisyyttä, niin silloin olen vakuutettu, että löytyy todistajia, jotka voivat näyttää toteen hyvin huvittavia seikkoja.

Muuten toivon, että tämä asia eduskunnan taholta otetaan käsiteltäväksi, ja että rautatiehallitus pakotetaan toimittamaan tutkimukset, olivatpa sen tutkimuksen tulokset kuinka ikäviä tahansa muutamille virkamiehille.

Ed. Ahmavaara: En tahdo mennä kosketelemaan itse asiaa, josta edellinen puhui

lausui. Saattaa olla epäkohtia kylläkin olemassa sillä alalla, jota hän kosketteli, mutta minun täytyy valittaa, että eduskunnan jäsen, joka kuuluu siihen valiokuntaan, johon asia menee, rupeaa täällä niin seikkaperäisesti kertomaan asiasta, vieläpä yksityisten henkilöiden nimiä mainitsemaan, kun hänellä, jos hän olisi halunnut epäkohtaa korjata, olisi parempi tilaisuus valiokunnassa tuoda yksityiskohtia julki. Minä toivon, että edustaja Paasonen jättää myös jotakin tietojaan valiokuntaa varten ja ettei täällä evästyksessä puhuttaisi asiassa kaikkia, mitä siitä ollaan tietävinään. Tässä eduskunnassa on se huono tapa, että valiokunnan jäsenet evästelevät itseänsä valiokuntaan, ja se nyt on jotenkin ikävää kuulla.

Ed. Kirves: Täällä on ed. Ahmavaara saattanut minunkin valiokunnan jäsenenä sanomaan muutamia sanoja. Ed. Ahmavaaran pitäisi muistaa, kuinka moneen jaostoon valtiovarainvaliokunta kaikilla edellisillä valtiopäivillä on ollut jaettuna. Kun edustajat eivät vielä tiedä, mihin jaostoon he joutuvat ja mitä asioita kussakin jaostossa tulee esille, niin ei ed. Ahmavaaran asiain näin ollen pitäisi mennä tuomitsemaan niitä, jotka tahtovat tuoda mielialpiteensä ilmi eduskunnassa, syystä etteivät tiedä tulevatko ollenkaan siihen jaostoon, missä kysymys tulee pohdittavaksi. Tätä ei ed. Ahmavaara kuitenkaan näy muistaneen.

Ed. Jalonen: Tämä nyt käsiteltävänä oleva Keisarillisen Suomen Senaatin Valtiovaraintoimituskunnan kertomus vuodelta 1910 sisältää taaskin yhden lisätodisteen siitä tavasta, mikä meidän maassamme nykyään valtiovarainhoidossa vallitsee. Todellakin surullisen lisätodistuksen. Täällä ilmenee monia eri kohtia, jotka selvästi näyttävät, että Suomen kansan varoja ei ole käytetty kyseessäolevana toimintakautena Suomen kansan parhaaksi. Erityistä huomiota minussa on herättänyt se että Suomen valtion maaomaisuus tuottaa niin perin vähän valtiolle tuloja. Täällä mainitaan, että kruununvirkataloista on tullut noin 339,316: 14 ja lampuotiveroja noin 458,071: 32. Meillä kuitenkin on havaittavissa siellä, missä näitä kruunun sotilasvirkataloja löytyy, että niissä seuduissa on sotilasvirkatalojen vuokraajat jonkunlaisia pikkupohattaja, jotka torppareiltaan saavat enemmän veroja, kuin mitä he itse suorittavat kruunulle. Tätä asiaintilaa ei ole vielä riennetty korjaamaan, se nähtävästi satuisi kipeästi niihin vuokraajiin, jotka siten

tulisivat menettämään hyvänpuoleiset tulonsa. Nämä tulot tulisivat näet osittain siirtymään valtion kassaan, ja voitaisiin niitä käyttää Suomen kansan parhaaksi. Meidän maassamme on niin kutsuttuja valtion maanviljelyskoulutiloja, ja mikä ihmeellisempää on, on juuri se, että nämä koulutilat tuottavat tappiota. Niisähän pitäisi toki olla hyvin harjaantuneet ammattimiehet, joiden tulisi neuvoa nuorukaisia sellaisiksi henkilöiksi, jotka muitakin kykenevät neuvomaan ja ohjaamaan maatalousasioissa, niin että maatalous sen kautta hyötyisi. Siitä huolimatta kuitenkin näkee valtiovarainhoitotuskunnan merkitsemän 97,000 markan tappion. Tämä tappio ei kuitenkaan ole lopullinen, vaan siihen sisältyy myöskin vähän lisäkettä. Vuoden 1910 kuluessa on tuo kokonaismäärä, mitä valtion koulutiloille on uhrattu, noussut 1,090,931 markkaan 30 penniin. Tuloja on ollut näillä koulutiloilla 777,343 markkaa 69 penniä, joten erotus kokonaisuudessaan on 313,587 markkaa 61 penniä. Tässä on kuitenkin palkkoja noin 106,000 markkaa. Sen lisäksi siinä on opistoille ruokarahoja, huoneiden ylläpitorahoja ynnä muita sellaisia, jotka koskevat juuri oppilaskuntaa. Nyt kuitenkin pitäisi ottaa huomioon se seikka, että oppilaat yleensä varsinkin alemmilla luokilla maanviljelysopistoissa tekevät työtä, kuten yleensä renkimiehet maanviljelystiloilla, ja heille jää varsin vähän aikaa varsinaisiin tieteellisiin opintoihin. Tämän kautta siis maanviljelystilat saavat halpaa työvoimaa, joten käy yhä merkillisemmäksi, miten ne tuottavat tappiota, kun niillä on ilmainen työvoima. Voisikohan valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon tätä kohtaa, niin että se tulisi edes jotenkin korjatuksi, sillä onhan kovin ikävää, että tuollaiset verottomat maat tuottavat tappiota, varsinkin kun siellä pitäisi olla hyviä ammattimiehiä. Lieneekö syy sitten siinä, että siellä on kovin huonoja liikkeenjohtajia, jotka liikeasioissa panevat nurin asiat ja siten tuottavat tappiota valtiolle.

Metsätalous toki on tuottanut voittoa. Mutta kyllä hallitus onkin koettanut tarjota myöskin metsiä myytäväksi niin suuressa määrässä, ettei ole aivan kaikilla tarjotuilla puumäärillä ollut edes ostajia, mikäli metsähallituksen tiedonannoista käy selville. Varsinkin Oulun läänissä näkee, että hinnoittelut ovat olleet jotakuinkin alhaiset. Siis metsätaloudessa ei hallitus ole mielestäni tarpeeksi huolehtinut hallituksen varallisuuden kasvamisesta, vaan näyttää tälläkin alalla enempi pidetyn huolta

siitä, että tukkiruhtinaat kaikkialla maassamme mahdollisimman paljon hyötyisivät, että heidän miljoonansa kasvaisivat. Valtion taloudelle olisi mielestäni paljon edullisempaa, että valtio itse laittaisi tästälähin sahoja ynnä muita laitoksia, joissa näitä tavaroita jalostettaisiin markkinoille vietäviksi ja siten saataisiin valtion säästövaroiksi niitä varoja, joita nykyään menee kaikenlaisten keinottelijoiden yliarvoksi. Monia muita kohtia tässä on ollut, mutta niistä on jo osaksi mainittu ja valtiovarainvaliokunta ottaa luonnollisesti huomionsa, mitä huomaa jotakin oikeasta suunnasta poikkeavaa.

Ed. Manner: Kun tässä käsiteltävänä olevassa valtiovarain kertomuksessa on mainittu myös vankilain menoja, niin tekee mieleni hiukkasen jutella herroille, varsinkin valtiovarainvaliokunnan herrasjäsenille, siitä vankilakomennosta. Tehän tiedätte, että vankilakomento kuuluu ihan välittömästi siihen teidän suuresti ylistämäänne ja lujasti pystyssä pitämäänne porvarilliseen järjestelmään. Vankiloihinhan te luokkaoikeuksienne avulla lähettätte ihmisiä, jotka tavalla tai toisella katsotte vaarallisiksi teidän rauhallenne.

Tämä vankilakomento tulee kuitenkin koko kalliiksi. Vuonna 1910 on se meidänkin maallamme maksanut lähes puolen neljättä miljoonaa markkaa. Se tekee noin 2,4 prosenttia kaikista Suomen vakinaisista valtion menoista. Tämäkin menoerä jo on suuri verrattuna niihin varoihin, jotka käytetään esimerkiksi alkeisopetuksen hyväksi ja kansakoululaitoksen ylläpitämiseksi, jotka kaksi alaa varmastikin ovat paljon hyödyllisemmät kuin tämä vankilaskasvatus.

Mutta kuten tiedetään, seuraa tästä vankilakomennosta vielä monenlaisia muitakin kuluja. Minä tänä päivänä viimeksi luin Suomettaresta erään papin kirjoituksen, jossa hän rohkeasti ja tosiolojen mukaisesti väitti vankiloita rikollisuuden korkeaopistoiksi. Se mies, minustakin nähden, osasi oikeaan. Se, että vankilat meillä, niinkuin muuallakin, ovat olleet ja porvarillisen järjestelmän aikana tulevat olemaan rikollisuuden korkeita-opistoja, se tavalansa jo sanoo, minkälaisia muita jatkuvia menoja vankilat välillisesti aiheuttavat yhteiskunnalle ja valtiolle. Tuntuvastihan ne aiheuttavat ja synnyttävät sairauksiakin. Minä muistan kuulleen, että viime vuonna yksistään Helsingin kuritushuoneesta oli 18 henkilöä

mielenvikaisina siirretty Turun kuritushuoneen mielivikaisten osastoon. Nämä tällaiset, itse asiassa kyllä vähäpätöisiltä näyttävät seikat puhuvat kuitenkin hyvin julmaa kieltä Suomenkin vankilakomennosta.

Olisi syytä yhä uudestaan ja uudestaan käydä koko nykyisen vankilakomennon kimpuun niin kauvan, kunnes se saataisiin edes jonkun verran inhimillisemmäksi, varsinkin kun siihen käytetään tuntuvasti kansan varoja. Mutta minulla puolestani ei ole tällä kertaa aikomus erityisesti ruveta tutkimaan tätä teidän rakasta vankilajärjestelmääne senkin takia, että meillä sosialidemokraateilla mahdollisesti on tilaisuus eräässä toisessa yhteydessä se tehdä. Minun tekee mieleni vaan erikoisesti kosketella, tosin päällimmäisin, eräisiin nykyisessä Suomen vankilajärjestelmässä havaittaviin ilmiöihin, ilmiöihin, jotka todistavat niin päivän selvästi, kuinka vallassa olijat, varsinkin vankilaviranomaiset ja vankilaviranomaisten kaitsijat suorastaan laiminlyövät noudattaa niitä ohjesääntöjä, niitä määräyksiä, joita he itsellensä ovat vankilain hoidosta säättäneet. Ja minä luulen, että siitä tulee selvenemään, että niitten viranomaisten puolelta, joitten tehtävänä ensi kädessä olisi huolehtia siitä, että nykyinenkin vankilakomento säilytettäisiin ja pysytettäisiin edes sellaisena, kuin laaditut ohjesäännöt edellyttävät, on suuria poikkeuksia ja rikkomuksia siinä suhteessa tehty.

Katsotaanpa esimerkiksi ruuanpitoa. Meidän vankiloitten kaikista menoista nieli tämän valtiovarain kertomuksen mukaan ruuanpito yksistään noin viidennen osan. Vankilan ohjesäännöt määräävät, että ruoka vankilassa on oleva ravitsevaa, terveellistä ja puhdasta. Mutta onko se sitä? Minä en ollenkaan tässä tahdo ruveta koskettelemaankaan sitä seikkaa, tulisiko sitä nykyisten ohjesääntöjen ja hallintojen määräämää vankilain ruokakomentoa yleensä parantaa, minä vaan panen kyseenalaiseksi, täytetäänkö edes noita vähäisiä vaatimuksia, niitä pikkuisia vaatimuksia, joita tässä suhteessa vallanpitäjät ovat asettaneet itsellensä? Tehän tiedätte, ainakin useat sosialistit, — sillä tuskinpa monet läsnäolevista herroista ovat itse olleet tilaisuudessa edes tarkastuksissa tutustumaan vankilain ruokakomentoon vaikka ehkäpä se teille herroillekin lienee tuttua, — että silakat ja leipä muodostavat vankien pääravinnon. En tahdo sanoa, ettei niillä tule toimeen. Kyllä niillä toimeen tullaan ja vielä sieltä poisikin päästään silläkin ravinnolla. Mutta nämä silakat ja leivät siellä useasti ovat sen-

laatuiset, että ne eivät ansaise terveellisen, ravitsevan ja puhtaan ruuan nimeä. Tuore hyvä silakka on epäilemättä hyvä silloin, kun on nälkä, mutta silakka, joka on kullankellertävää, härskiintynyttä, josta lihat lähtevät pois kun hännästä heiluttaa, sellainen silakka, hyvät herrat, ei suinkaan ole terveellinen eikä se minun luullakseni ole ravitsevakaan, eikä se vastaa puhtauden vaatimuksia, jos sen nenäänsä nostaa. Tällaisia silakoita tarjotaan hyvin useasti Suomen vankiloissa.

Ja jos muistutuksia siitä tehdään vankilaviranomaisille, niin useissa tapauksissa, jos ei ole juuri majesteettirikollinen, saa vain olan kohautuksen ja huomautuksen, että „pidä kitas kiinni”. Joskus nämä vankilaviranomaiset kyllä suostuvat juttelemaankin asiasta ja syyn tavallisesti lykkäävät muiden niskoille. Useilta tahtoiltani olen kuullut ja omasta kokemuksestani tiedän hiukkasen, että useasti huonojen silakkain olemassaoloon lykätään syyn niin kutsuttujen hankkijain niskoille. Sanotaan, että ne panevat silakkanelikkoon huonoja ja härskiintyneitä silakoita pohjalle ja päälle hyviä. Paha asia kylläkin. Minä en tahdo kieltää sitä. Mutta eivätkö vankilaviranomaiset, tirehtöörin, vartimestarit ja mitä kaikkia heitä lienee, ole sitä varten, että heidän pitää valvoa, että vankilaan hankitaan hyviä silakoita ja hyvää ravintoa yleensä? Heidän palkoillaan pitäisi minusta sentään jaksaa ja viitsiä huolehtia edes hitusen verran siitä, minkämoisia ravintoaineita valtion laitokseen ostetaan valtion varoilla.

No, entä sitten leipä! Ainakin lääninvankiloissa on leipä osoittautunut olevan useimmissa tapauksissa huonosti valmistettua, kelvollisista aineista kylläkin tehtyä, mutta joko huonosti paistettua tai muuten kehnosti valmistettua. Joko se on liiaksi kypsytetty, poltettu, tai on se jätetty raa'aksi. Tämän huomion ovat epäilemättä kaikki ne, jotka ovat olleet pakotetut käyttämään hyväksensä tuota vankilan ravintoa, tehneet. Syy tähän lienee suureksi osaksi siinä, että vankilan viranomaiset eivät tarpeeksi valvo leivän valmistusta. Ainakin lääninvankiloissa toimitetaan leivän valmistus vankityövoiman avulla. Ja jos pannaan kokemattomia, leivän valmistukseen tottumattomia miehiä tai naisia valmistamaan leipää, leipomaan ja paistamaan sitä, niin on itsestään ymmärrettävää, että tällaisella harjaantumattomalla työvoimalla valmistetun leivän täytyy olla kehnousta ja kelvotonta.

Tähän vankilain „terveelliseen, ravitsevaan ja puhtaaseen ravintoon” kuuluu myös muutamia grammoja lihaa päivässä. Ohjesäännöt ja van-

kilan ruokaresepti määräsivät, että kunkin vangin lihansaantipäivänä on saatava määrätty annos, mutta käy hyvin useasti niin, ettei ruokakupissa perunoiden ja ryyrien joukossa näe edes kynnenkokoista lihakappaletta. Näin toisinaan.

Nämä tällaiset epäkohdat johtuvat siitä, että vankilain viranomaiset eivät tarpeellisella huolella valvo asioita, eivät täytä velvollisuuksiaan, eivätkä suorita tehtäviään, jotka heille virkavelvollisuuksiensa ja ohjesääntöjen mukaan kuuluisivat.

No, entäs sitten se puhtaus! Useimmat ihmiset arvattavasti omasta kohdastaan rakastaisivat puhtautta sikäli, kun se olisi mahdollista. Mutta vankiloissa se ohjesäännön puhtautta koskeva määräys, joka erikoisesti on vankien noudatettavaksi pantu, laiminlyödään hyvin usein, kun tulee kysymykseen virkailijoiden suhtautumisen asiaan. Ei ole mitään harvinaista, vaan läänivankiloissa Suomessa ihan tavallista, että kannettomat päivällis ruokakupit tuodaan tuntia tai kolme neljännestuntia ennen päivällisajan alkamista jokaisen asianomaisen vankikopin eteen lattialle, jossa ne saavat seisoa tuonnista ruoka-aikaan asti. Siinä kulkevat edestakaisin käytävällä työssä toimivat vangit. Siitä ohi kulkevat myös vartijat. Voi ymmärtää, minkälaiseksi noiden ruokakuppien sisältö muuttuu sen jälkeen kuin niiden edessä on tallustanut ihmisiä, esim. vartijat, jotka samoilla likaisilla saappaillaan kulkevat vankilan käytävissä, joilla he tulevat kaupungista työhönsä. Päivällisruuissa ei niin helposti ruuan värin takia huomaa, että siinä on tomua ja roskaa, mutta se onnellinen, joka on sattunut saamaan lääkärin avulla itselleen maitotilkkasen, on tilaisuudessa huomaamaan, kun tuo maito on seisonut 15 minuuttia kopin oven takana, että sen pinta usein on täynnä hienoa tomua ja likaa. Näitä tällaisia ruokia saa sitten vanki nieleksiä, huolimatta siitä, onko niissä ruuissa tuberkelibasilleja tai mitä muuta epäterveellistä tahansa.

Siisteysjuttuun, puhtausjuttuun vankilassa on myöskin laskettava siellä vallitseva saunakomento. Sivistyneet ihmiset, jotka ovat tottuneet ainakin kerran viikossa kylpemään ja kylvyn jälkeen ruumiinsa kuivaamaan, vaatisivat myöskin vankilassa saada edes pikkuisen rievun, jolla voisi nahkaansa kuivata, sen jälkeen kun ovat saaneet suihkun tai ammekylvyn. Mutta vankilassa ei tällaisia ylellisyyksiä tarjota.

Minulla esimerkiksi oli koppitoverina eräs nuorsuomalainen herra, joka kertoi, että kun hän ensikerran meni saunaan ja kylvettyään pyysi saada pyyheliinan, niin vartija hyvin la-

koonisesti vastasi, ettei täällä ole tapana antaa pyyheliinaa, vaan täällä on tapana pyyhkiä pintansa likaisiin vaatteisiinsa! Tämä herra oli hirveästi pahoillaan, ja ymmärrän, että oli syytäkin olla. Minäkin olin. Tämä esimerkki ei ole itsessään niin suuri, mutta sekin todistaa, millä tavalla vankilaviranomaisten puolesta siisteyttä ja puhtautta tahdotaan noudattaa.

Toisena esimerkkinä vankilan puhtauskomentosta voim mainita, että vanki, joka tirehtöörin tai johtokunnan määräyksestä on joutunut erikoiseen rangaistuskoppiin, ei vankilassa vallitsevan ja tapana olevan järjestelmän mukaan, huolimatta siitä, saako hän kahdeksan päivää yhtämittaa pimeätä tai valoisa koppiä, saa pestä naamaansa eikä lakaista koppinsa lattiaa, vaan saa rypeä liassa ja loassa niinkuin sika pahnoissaan. Ja kuitenkin vankilan jokaisen kopin seinässä olevan ohjesäännön mukaan vangeille tyrkytetään ensimmäisenä ja tärkeänä velvollisuutena noudattaa puhtautta ja siisteyttä, jopa niin pitkälle, että jos sattuu tapaamaan vuodepiteeessään kirpun, niin siitä on ilmoitettava vartijalle.

Tässä yhteydessä on myös mainittava se, että peitteet, joita vangeille vuoteessa käytettäväksi annetaan, hyvin harvoin joutuvat pestäviksi. Tulee uusi mies taloon, niin silloin annetaan joku ennen käytetty peite ja se taasen jatkuvasti toiselle. Mikäli minä olen selville saanut, niin tuskin kertaakaan vuodessa niitä huopapeitteitä pestään. Jokainen hitusenkin älyävä ihminen voi käsittää, että tällaisesta saman peitteen käytämisestä useilla vangeilla voi olla mitä suurimpia terveydellisiä vaaroja. (Vasemmalta: Haiseeko?) Kyllä, monta kertaa on sekin havaittu.

Astiajn pesu vankilassa on myöskin hyvin huolimattomasti toimitettu. Ei ole mitään harvinaista, että päivällisruoka kupissa tai maitoastiasissa huomaa edellisen käyttämisen jälleitä, kuivaneita vellin tai puuron hiutaleita reunassa. Kerran minulle tuotiin lusikka, jonka varsi oli yltympäri silattu saippualla.

Nämä muutamakin esimerkit riittänevät osoittamaan, että Suomen vankilakomento, joka maksaa sentään lähes puolen neljättä miljoonaa markkaa, ei ole niinkään hyvää, kuin tahdotaan väittää, että se ei ole edes sellaista kuin sen pitäisi nykyisten ohjesääntöjen ja nykyisten voimassa olevien määräysten mukaan olla.

Tuollainen riippuu ja johtuu epäilemättä hyvin paljon siitä, että vankiloissa vallitsee täydellinen mielivaltakomento. Tirehtööri ja johtokuntahan siellä ovat oikeutetut määräämään. Ja paljon ja pitkälle ei apua saa vaikkapa joku van-



ki tuntiessaan oikeutensa loukatuksi yrittäisi vankeinhoitohallitukseltakin siihen apua hakea. Se mielivalta, joka vankiloissa niin huomattavaa osaa näyttelee, se esiintyy varsin räikeänä ja suorastaan vahinkoa tuottavana työolojen järjestämisessä. Eduskunnan jäsenille lienee tunnettua, että vankilan ohjesääntö määrää jokaisella vangilla olevan oikeuden ensikädessä päästä entisen ammattinsa mukaiseen työhön jopa valita sellaisen työn, johon hän voi hankkia, mitä erityistä haittaa vankilalle tuottamatta, itsellensä työvälineet ja aineet ulkopuolelta vankilaa. Mutta tässä suhteessa tehdään Suomen vankiloissa paljon väkivaltaa vangeille, varsinkin niille vangeille, jotka tahtoisivat harjoittaa kirjallista työtä. Minä tiedän kyllä, että eri vankiloissa Suomessa nuodattetaan erilaista menettelystä, Helsingin lääninvankilassa toista kuin esimerkiksi Viipurissa tai Vaasassa. Vankilan ohjesääntö nimenomaan huomauttaa, että vangeille on toimitettava sellaista työtä, että he päästyään voisivat menestyksellä ja häiriöittä jatkaa entistä ammattiaan tai opetella jotakin uutta, jotta he sen avulla voisivat elättää itsensä. Sen, joka on ennen työskennellyt tai tahtois vankilasta päästyään työskennellä kirjallisissa tehtävissä, sen on meikäläisissä vankiloissa ylen vaikea hankkia itselleen niitä edellytyksiä, joita tällaiseen tarvittaisiin. Vankilakirjastot ovat perin kehnot. Se luettelo, jonka vankeinhoitohallitus on vankilakirjastoihin „sopivista” kirjoista antanut laatia, on sangen vanhanaikainen. Sen sisältö on laadittu tuollaisten ummehtuneiden nukkuneiden virastoherrojen älyn mukaan eikä siinä ole otettu huomioon vaatimuksia, joita uusi aika asettaa. Ja jos vangeilla olisi itsellensä halua korjata sitä, mitä vankila on laiminlyönyt tässä suhteessa, niin se monin paikoin ja monta kertaa kohtaa ihan voittamattomia vaikeuksia. Helsingin lääninvankilasta esimerkiksi on pari kolme kokemusta siitä, kuinka lääninvankilan tirehtööri, vaikka hänen on ollut pakko myöntää, että vakava opiskeleminen on työtä, ja vaikka hän vangin tekemästä „omasta” opiskelutyöstä olisi saanut ohjesäännön mukaan vankilalle korvauksen asianomaiselta vangilta, ei kuitenkaan ole sallinut vangin tuota vakavaa opiskelutyötänsä varten hankkia ulkopuolelta vankilaa kirjoja, turvautuen siihen ohjesäännön pykälään, jossa määrätään, että vangin vapaa-aikoinaan on lupa käyttää vankilan kirjastoa. Kuinka tämä ohjesäännön pykälä on selitettävissä? Helsingin lääninvankilan herra tirehtööri kieltää vangin, joka tahtois opiskella ja siitä maksaa korvauk-

sen vankilalle, hankkimasta itsellensä tätä opiskelua varten kirjoja, kun sen sijaan Viipurin ja Vaasan lääninvankilain tirehtöörit samaan aikaan myöntävät noita kirjoja, antavat niitä laatikkoittain! Kummalla taholla tässä seurataan ohjesääntöä, Helsingin lääninvankilassa vai Vaasan ja Viipurin? (Vasemmalta: Kohta ei missään! Puhemies: Hiljaa, hiljaa!)

Tällaisten vaikeuksien tekeminen ja aikaansaaminen tietysti aiheuttaa niille, jotka siitä joutuvat kärsimään, mitä ikävimpiä juttuja. Jos joku henkilö, joka useamman kuukauden vankeusrangaistuksen aikana ei katso terveydentilansa sallivan ruumiillista työtä, eikä myös voi vankilan puoleltakaan saada kirjutustyötäkään, ja hän kuitenkin jaksaisi ja tahtois harjoittaa lukutyötä ja siitä maksaa ohjesäännön velvoittaman korvauksen vankilalle, ei saa kirjoja tuota työtänsä varten, niin se on kerrassaan epäinhimillistä, etten sanoisi hävytöntä.

Näihin muutamiin viittauksiin voin tässä tyytyä, kun luulen niiden kyllin selvästi jo osoittavan meikäläisen vankilakomennon laatua ja toimintatapaa. Voin arvata kyllä ennakkolta, että monet vankiloita ja vankienhoitoa lähellä olevat herraskaiset kieltävät nämäkin minun esittämäni seikat kokonansa taikka sanovat, että niitä on ylenpaljon suurenneltu. Mutta vangit, jos niitä tahdottaisiin kuulla, voisivat vakuuttaa vallan toista, ja minä olen vakuutettu myöskin siitä, että vankilain palveluskunnasta, vartijoista useimmat olisivat niin rehellisiä, että uskaltaisivat esimiestensä vihaa ja vainoakin pelkäämättä todistaa ja tunnustaa, että asiat todella ovat niin, missä pahemmin, missä lievemmin. Toivoisin, että valtiovarainvaliokunta kiinnittäisi huomiota tätä kertomusta käsitellessään ja siitä mieltä valmistessaan myöskin vankilakomennon ja erikoisesti sen tähän puoleen ja harkitsisi, eikö kannattaisi Suomen vankilaviranomaisille, niin pienille, kuin suurillekin siellä, antaa kelpo näpsäys, muistuttaa, että heidän on pidettävä kiinni sentään edes ohjesäännöistä ja määräyksistä, eikä niitä noin mielimäärin poljettava ja lokaan tallattava. Sillä jos tällaista jatkuu, jos vankilajärjestelmä ja -komento vielä muuttuu huonommaksi kuin se nyt jo on, niin sillä koko vankilaelämä tehdään vallan sietämättömän kurjaksi. Se on jo nykyäänkin kylliksi surkeaa. Arvelen, että porvarit valtiovarainvaliokunnassa voisivat näistä minun toivomuksista, jos he eivät niitä usko, ottaa selvää, vaikkapa kutsua tirehtöörejä, vahtimestareita, vartijoita ja joitakuuta vankejakin asiantuntijoiksi, kannattaa niitä ja tehdä niistä huomautuksen, ja

luulen että heilläkin nykyisin taitaisi olla siihen syytä, sillä jos ryssäläiskomento jatkaa menettelystänsä täällä Suomessa edelleenkin samaan suuntaan kuin nyt, niin ei kai kauvan kestäne, ennenkun suomettarelaisen senaatin oikeusosaston sijassa istuu joitakin hosiainoffeja, ja ehkäpä silloin saavat Suomen herratkin lähteä majesteettirikoksista tai muista pikkusynneistä linnaan. Ja minä vakuutan, että vallan toisenlaista on vanhilassa taittaa mädänneen ja härskin silakan niskoja ja pureskella joko poltettua tai huonosti paistettua leipää kuin matkustella Suomen valtion varoilla, eduskunnan porvarien suosiollisella avulla, terveyttään hoitamassa ulkomailla.

Ed. Alkio: Valiokunnan huomiota pyytäisin kiinnittää lääninhallituksien huostassa oleviin rahastoihin. Esimerkiksi Vaasan lääninhallituksen huostassa tietääkseni on noin 770,000 markan suuruinen hätäapurahasto, mutta sen olemassaolosta ei ole tässä kertomuksessa puhuttu sanaakaan, vaikka toisten lääninhallituksien huostassa olevat samanlaiset rahastot ovat kyllä mainitut. Minä luulen aavistavani syyn, minkätähden tässä kertomuksessa ei ole Vaasan lääninhallituksen huostassa olevista hätäapuvaroista mainittu. Kun tämän rahaston hoitaja viime vuonna kuoli, saatiin selville, että rahaston tilejä ei oltu 7 vuoteen tarkastettu. Rahaston olemassaolosta ei ollut minkäänlaista tietoa. Onni onnettomuudessa sattui kumminkin olemaan se, että rahastonhoitaja oli rehellinen mies, jonka jälkeen tili oikealla tavalla tehtiin. Mutta esimerkiksi komitean jäsenet, jotka olivat 7 vuotta takaperin valitut komiteaan, eivät kaikki tietäneet tästä komitean jäsenyydestä mitään. Kun siis tässä kertomuksessa valtiovarain tilasta ei mitään mainita tästä rahastosta, kehoittaisin että valtiovarainvaliokunnan jäsenet ottaisivat selkoa siitä, millä kannalla asia nyt on.

Ed. Jonas Castrén: Käsillä olevan kertomuksen 20, 21 ja 22 sivulla olevasta vertailevasta taulusta valtion vakinaisista tuloista vuodelta 1910 ilmenee että puheenalaiset tulot vuodelta 1910 olivat kokonaista 8,932,581 markkaa 54 penniä suuremmat, kuin miksi eduskunta oli ne laskenut. Ja epäilemättä on asianlaita aivan samanlainen, mikäli koskee vuotta 1911. Eduskunta on sanotulta vuodelta laskenut hyväksymässään laskelmassa valtion tulot aivan liian alhaisiksi. Minä tahtoisin puolestani mitä vakavammin kehoittaa valtiovarainvaliokuntaa ai-

kaansaamaan laskelmissaan muutoksen. Kun eduskunta hyväksyy laskelman valtion menoista ja tuloista, niin se siinä perustaa hyväksymisensä valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen. Olisi sentähden syytä että valtiovarainvaliokunta tehdessään laskelmansa ensi tulevaksi rahainhoitokaudeksi vihdoinkin arvioisi valtiontulot siten ettei niin suunnattomia ylijäämiä synny kuin tähän saakka on tapahtunut. Tällaiseen muutettuun menettelyyn valtion tuloja laskettaessa on sitä enemmän syytä koska hallitus, kuten myöskin tästä kertomuksesta käy esille, merkitsee ylijäämän pääomaksi yleiseen valtiorahastoon, sen sijaan että se olisi käytetävä seuraavan vuoden valtion tulo- ja menoarvion järjestelyyn. Jos valtiovarainvaliokunta tätä kehoitustani noudattaa, tultaisiin suostuntaa tarvitsemaan paljon vähemmän kuin tähän saakka. Ei ole valtionvarojen järkiperaiselle ja perustuslainmukaiselle käytölle sopivaa että valtiovarainvaliokunta ja sen laskelmiin nojautuva eduskunta, kuten tähän saakka on tapahtunut, liian alhaiseksi laskemalla valtion tulot avittaa sitä menettelyä, jota hallitus tätä nykyä noudattaa pidättämällä yleisessä valtiorahastossa niin suuria varoja kuin suinkin ja siten koettamalla pakottaa eduskuntaa myöntämään suurempaa suostuntaa kuin tarpeellista olisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1910 lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

### 3) Eduskunnan 15 ja 16 päivänä marraskuuta 1909 hyväksymään työväen suojelusta tarvoittavain asetusten voimaansaattamista

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anomusehdotus n:o 1 esitetään.

Ed. Paasivuori, luettuansa anomusehdotuksen ponnet ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan ja että eduskunta velvoittaisi perustuslakivaliokunnan heti ryhtymään käsittelemään tätä anomusehdotusta.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa että anomusehdotus lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan. Puhemiesneuvosto nimittäin edellyttää, että näilläkin valtiopäivillä tehdään aloitteita, jotka aiheuttavat työväenasiainvaliokunnan asettamisen.

**Keskustelu:**

**Ed. Hänninen-Valpas:** Työväenasiainvaliokuntaan tulee paljon aloitteita, jotka vaativat koko sen valiokunnan huomion ja vievät siellä paljon aikaa. Minun mielestäni olisi turha lisätä sitä aineiden paljoutta lähettämällä tämä anomusehdotus sinne. Perustuslakivaliokunnassa sitä vastoin ei ole vielä mitään työtä; se valiokunta siis, jos se tahtois, voisi hyvin äkkiä käsitellä tämän anomusehdotuksen ja tuoda ehdotuksen eduskunnalle. Minun mielestäni näin ollen on aivan luonnollista, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Pyydän kannattaa edustaja Paasivuoren molempia ehdotuksia.

**Ed. Wrede:** Jag ber att få förorda talmanskonferensens förslag. Det har visserligen förekommit förut, att till grundlagsutskottet hänskjutits framställningar, som gått ut på, att landtdagen skulle anhålla, att ett af landtdagen förut handlagdt ärende blefve föredraget för monarken. Men det kan vara tvifvelaktigt, huruvida en sådan praxis är riktig. Här kommer det till att den andra klämman i petitionsförslaget förutsätter ett sakligt ingående på frågan angående behöfligheten och lämpligheten af en sådan lagstiftningsåtgärd, hvarom här är fråga, och denna fråga hör åtminstone alldeles säkert icke till grundlagsutskottets behandling, utan till socialutskottets. Det är därför enligt min tanke riktigt, att ärendet går till socialutskottet.

**Ed. Kuusinen:** Aivan samoilla perusteilla kuin vapaaherra Wrede tällä kertaa vastustaa tämän asian tulemistä perustuslakivaliokuntaan, hän olisi voinut esimerkiksi viime valtiopäivillä vastustaa kieltolaki-asiassa perustuslakivaliokunnan tehtävää anomus- tai adressiehdotusta, sillä sellaisena se sinne meni; mutta ei silloin herra Wrede enempää kuin kukaan muukaan perustuslakivaliokunnan jäsenistä nostanut ollenkaan kysymyksen alaiseksi tuon kieltolakiä koskevan aloitteen siirtämistä talousvaliokuntaan, jossa kieltolaki oli ennen asiallisesti käsitelty, vaan aivan yksimielisesti tuo asia käsiteltiin perustuslakivaliokunnassa, jonne tuollaiset asiat aivan luonnostaan kuuluvat sen johdosta, kun niissä arvostellaan hallituksen toimintaa. Ja aivan samansuuntaiset ponnet tulivat siinä asiassa hyväksytyiksi täällä eduskunnassa, kuin mitä aloitteen allekirjoittajat tässä nyt ehdottavat, niin että on aivan turha tuoda esiin tuommoisia tekosyitä. Kun tiedetään, että työväenasiainvaliokuntaan menee näillä valtio-

päivillä ainakin kaksi isoa eduskuntaesitystä — suomalaisen puolueen taholta on luvattu sinne lähettää esitys tapaturmavakuutuksesta ja meidän taholtamme tulee esitettäväksi esitys työttömyysvakuutuksesta, — niin silloinhan on selvää, että tämä anomusaloite siellä viivytäisi noita tärkeitä lakiehdotuksia. Ei luulisi, että herrat nyt viitsisivätkään tällaisessa asiassa jarruttaa.

**Ed. Jonas Castrén:** Minä pyytäisin puolestani oikaista niitä väitteitä, joita viimeinen puhuja on tehnyt. Kun viime valtiopäivillä edustaja Kuusisen mainitsema asia oli käsiteltävänä eduskunnassa valiokuntaan lähettämistä varten, niin perustuslakivaliokunnan porvarilliset jäsenet vastustivatkin sen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Kun se kuitenkin sinne lähetettiin, teki perustuslakivaliokunta nimenomaisen ehdotuksen siitä, että asia lykättäisiin talousvaliokuntaan. Näin on asian todellinen laita. (Vasemmalta: Mistä semmoinen tulee? Puhemies: Hiljaa!)

**Ed. Danielson-Kalmari:** Minä luovun.

**Ed. Hänninen-Valpas:** Edustaja Castrén väittää, että perustuslakivaliokunnan jäsenet yleensä olivat sillä kannalla. Mutta perustuslakivaliokunnassa oli ainoastaan niukka enemmistö sillä kannalla; suuri vähemmistö oli sitä mieltä, että asia oli käsiteltävä perustuslakivaliokunnassa. Tämänkin anomusehdotuksen yhteydessä tulee etupäässä kysymyksen asian viivyttely senaatissa, siis on kysymys senaatin toimenpiteestä. Valtiopäiväjärjestyksen 40 §:n 2 momentti kuuluu: „Kysymykset, jotka johtuvat siitä, että eduskunnalla on oikeus tarkastaa hallituksen jäsenten virkatoimien laillisuutta, ovat myöskin perustuslakivaliokunnan valmisteltavat.” Tämän momentin mukaan kuuluisi tällainen asia selvemmin perustuslakivaliokuntaan, kuin minnekään muuhun valiokuntaan. Kun nyt tahdotaan tätä anomusehdotusta lykätä toiseen valiokuntaan, niin johtuu se kai aivan yksinkertaisesti siitä syystä, että koetettaisiin viivyttellä tätä anomusehdotusta niin, ettei se valmistuisi tällä istuntokaudella. Muuta järkevää syytä ei minun mielestäni siihen ole olemassa.

**Ed. Lilius:** Kun täällä vasemmiston puolelta on väitetty, että porvarilliset tahtoisivat tätä asiaa viivyttellä, estää sen esille tulemistä,



niin minä omasta puolestani tahtoisin julki-  
lausua, että hyvin valittaisiin, jos päätöstä ei  
tässä eduskunnan puolelta tehtäisi. Se moite,  
joka tässä on kohdistettu hallitusta vastaan, on  
niin oikeutettu, että luulen, ettei kukaan por-  
variston puolelta kiellä sen oikeutusta. (Va-  
semmistosta: Ohoo! Puhemies: Hiljaa!) Tässä  
tuo moite tosin on kohdistettu ainoastaan yh-  
teen kohtaan, mutta se on ilmiönä kokonaisesta  
järjestelmästä, ja siitä järjestelmästä me kaikki  
kärsimme. Koko se seisahdus lainsäädännös-  
sämme, joka on tämän nykyisen hallintojär-  
jestelmän tuloksena, on niin valitettava, että  
minä luulen, että kaikissa porvarillisissa pii-  
reissä se täysin tunnustetaan. Senvuoksi minä  
puolestani toivoisin, että tämän asian tärkeys,  
sen periaatteellinen puoli tulisi valiokunnissa  
voimakkaasti esille tuoduksi. Minä siltä kan-  
nalta katsottuna luulisin, että asia voitaisiin  
jättää perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.  
Mutta siihen nähden että perustuslakivalio-  
kunta saa muita hyvinkin tärkeitä kysymyk-  
siä pohdittavakseen, ja toisaalta kysymys, tältä  
nalta katsoen luulisin, että asia voitaisiin  
ettei epäilyksiä siitä voi olla, ettei työväen-  
asiainvaliokuntakin sitä tyydyttävästi ratkai-  
sisi, minä puolestani pyydän kannattaa puhe-  
miesneuvoston asiassa tekemää ehdotusta.

Ed. Hänninen-Valpas: Edellinen pu-  
huja väittää, että perustuslakivaliokunnassa on  
muuta tärkeitä asioita. Minä sanoin äsken,  
ettei siellä ole kerrassaan mitään asioita vielä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kaksi ehdotusta on tehty.  
Toinen on puhemiesneuvoston ehdotus, että asia  
lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan, toi-  
nen ed. Paasivuoren ynnä muiden, että asia lä-  
hetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Näiden  
ehdotusten välillä on äänestettävä.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo lähettää anomusehdotuksen työ-  
väenasiainvaliokuntaan äänestää „jaa”; jos „ei”  
voittaa, on eduskunta päättänyt lähettää sen pe-  
rustuslakivaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 79 jaa-ääntä ja 95  
ei-ääntä. Eduskunta siis on päättänyt lähettää  
anomusehdotuksen n:o 1 perustuslaki-  
valiokuntaan.

#### Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Grotenfelt: Eduskunnan valitsija-  
miehiä pyydetään hyväntahtoisesti jäämään  
tänne vähäksi aikaa täysi-istunnon jälkeen.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 6  
i. p.

#### Vielä puheenvuoron pyydettyänsä lausuvat

Ed. Kuusinen: Odotamme, milloin ed.  
Paasivuoren toinen ehdotus joutuisi äänestyk-  
sen alaiseksi. Ed. Paasivuori teki kaksi ehdo-  
tusta ja vasta ensimmäisestä on äänestetty.

Ed. Paasivuori: Kyllä minä ehdotin,  
että eduskunta velvottaisi perustuslakivalio-  
kunnan heti ryhtymään käsittelemään tätä  
anomusta.

Puhemies: Jos edustaja Paasivuoren  
lausunnon loppuosa, jonka minä käsitin vain  
ehdotukseen liittyväksi toivomukseksi, oli tar-  
koitettu eri ehdotukseksi, niin siitä olisi ollut  
mainittava silloin, kun minä selostin tehdyt  
ehdotukset. Mitään kirjallista ehdotusta mi-  
nulle ei ole jätetty. Minun ymmärtääkseni  
muistutus on tehtävä silloin kun tehdään se-  
lostus ehdotuksista, sillä jälestäpäin, kun asian  
käsitteily jo on päättynyt, on mahdotonta ottaa  
enää jotakin seikkaa äänestyksen alaiseksi.  
Kun näin ei ole tehty en luule asiaa tässä yh-  
teydessä enää voitavan ottaa esille.

#### Saatuaan puheenvuoron lausuu

Ed. Kuusinen: Kun kerran se ehdotus,  
jonka ed. Paasivuori teki, on sellainen, ettei  
siitä päättäminen ole millään tavalla tullut  
estetyksi eduskunnan äskeisen päätöksen  
kautta ja se olisi ollut samassa yhteydessä rat-  
kaistava, jos puhemies olisi huomannut aika-  
naan ne molemmat, niin ei mikään minusta  
estä puhemiestä sitä nyt äänestytymästä, sem-  
minkin kun se edustaja, joka kannatti ed. Paasi-  
vuoren ehdotusta, nimenomaan ilmoitti, että  
hän kannattaa ed. Paasivuoren molempia eh-  
dotuksia.

Puhemies: Pyydän vielä huomauttaa,  
että ehdotus asian käsittelemisestä valiokun-

nassa heti, kuuluu työsuunnitelman tekoon ja että työsuunnitelma V. J:n 73 §:n mukaan on puhemiesneuvoston eduskunnalle ehdotettava. Siitäkään syystä ei tässä yhteydessä voitaisi äänestää ed. Paasivuoren ehdotuksen loppuosasta. Muutoin pysyn edelleen siinä käsityksessä, että huomautus olisi ollut tehtävä silloin kun minä selostin asian.

Ed. Kuusinen: Koska puhemies ei ole vielä julistanut keskustelua päättyneeksi tästä asiasta, niin minä pyydän vielä, vaikka käsitänkin ettei puhemiehen menettely tule muutumaan, huomauttaa, että ei eduskunta vielä koskaan ole sellaista käytäntöä hyväksynyt, niinkuin esimerkiksi suuri valiokunta on joskus tehnyt, nimittäin että, jollei puhemiehen selostelua vastaan päätösehdotuksista tehdä huomautusta, niin eduskunta silloin olisi hyväksynyt sen selostelun. Mutta kun puhemies on tahtonsa ilmaissut, niin ei kai tässä hänen tahtoaan vastaan voitane nyt muutosta välittömästi aikaansaada. Sitä paitsi puhemies kyllä kai muistaa vanhasta käytännöstä varsin hyvin, että tämän tapaisia ehdotuksia ja myös eduskunnan päätöksiä täällä on tehty aivan riippumatta siitä työsuunnitelmasta, jonka puhemiesneuvosto ehdottaa.

Puhemies: Minä en muista sellaista käytäntöä täällä ennen olleen, mutta tahdon keskeyttää istunnon puoleksi tunniksi ja kutsua puhemiesneuvoston kokoon tästä asiasta neuvottelemaan.

Istunto keskeytetään puoleksi tunniksi klo 8,50 i. p.

## Täysi-istuntoa jatketaan

klo 9,15 i. p.

Puhemies: Olen ottanut selkoa käytännöstä edellisillä valtiopäivillä ja käytäntö on ollut juuri sellainen, kuin minä tässä ilmoitin, että kysymykset, jotka koskevat jonkun asian käsittelemistä valiokunnassa kiireellisenä, on pidetty työsuunnitelmaan kuuluvina. Sen vuoksi tällaisten asiain on katsottu pitävän tulla puhemiesneuvoston valmisteltavaksi. Koska kuitenkin ehdotus, josta tässä oli puhe, ei tullut huomioonotetuksi silloin, kun selostusta tehtiin, eikä muistutusta tätä selostusta vastaan ole tehty, katson etten enää tällä kertaa voi sitä ehdotusta äänestytää. Asianomaisilla ehdotuksentekijöillä on kuitenkin oikeus erikseen nostaa kysymys edustaja Paasivuoren y. m. anomusehdotuksen käsittelemisestä perustuslakivaliokunnassa kiireellisenä, tehtyään siitä sellaisen ilmoituksen ennen istuntoa, kuin työjärjestyksessä vaaditaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 9. Perjantaina 15 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

#### Esitetään:

1) Lakienvastaisten ja kansalle vahingollisten lainsäädäntöhankkeitten sillensä jättämistä tarkoittava ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 15.

2) Rautatien rakentamista Kajaanin kaupungista Ristijärven ja Hyrynsalmen kautta Kiantojärvelle Suomussalmella tarkoittava ed. Pulkkinen anom. ehd. n:o 13.

3) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Nurmekselta Kuhmoniemen kirkolle koskeva ed. Pulkkinen y. m. anom. ehd. n:o 14.

4) Yhdysliikkeen aikaansaamista Sotkamon ja Kuhmoniemen vesistöjen välille koskeva ed. Pulkkinen ja Karhin anom. ehd. n:o 4.

5) Rautatien rakentamista Heinolasta Jyväskylään tarkoittava ed. Viljomaan y. m. anom. ehd. n:o 2.

6) Rautatien rakentamista Koljolan asemalta Kasiniemen kautta Käkisalmeen koskeva ed. Arokallion anom. ehd. n:o 3.

7) Kemijärven pitäjään muodostettavain uudistalojen metsänsaantioikeuden rajoitusten poistamista tarkoittava ed. Vaaralan y. m. anom. ehd. n:o 5.

8) Ehdotuksen asetukseksi Ulosottolain 1 luvun 1 § muuttamisesta sisältävä ed. Schybergsonin edusk. esit. n:o 1.

9) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Annalan y. m. edusk. esit. n:o 2.

10) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Hultinin y. m. edusk. esit. n:o 3.

Siv.

63

64

65

11) Ehdotuksen laiksi, jonka kautta kumotaan Rikoslain 10:n luvun 1 ja 2 §, sisältävä ed. Anni Huotarin y. m. edusk. esit. n:o 4.

12) Ehdotuksen laiksi Rikoslain 22 luvun 1, 2 ja 4 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 5.

13) Ehdotuksen lisäykseksi Rikoslain Voimaannpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen edusk. esit. n:o 6.

14) Vankiloissa käytettyjen vanhettuneiden rangaistusten poistamista ja vankilain sisällisen järjestyksen muuttamista tarkoittava ed. Anton Huotarin y. m. anom. ehd. n:o 6.

15) Yhtenäisen maarekisterijärjestelmän aikaansaamista tarkoittava ed. Hannisen y. m. anom. ehd. n:o 7.

16) Aviovaimon toimivaltaa ja pesän omaisuuden hallintoa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Anni Huotarin y. m. anom. ehd. n:o 8.

17) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Alma Jokisen y. m. anom. ehd. n:o 9.

18) Ehdotuksen asetukseksi metsänhoidosta ja toimenpiteistä sen rappiolle saatamisen estämiseksi sisältävä ed. Taneli Typön y. m. edusk. esit. n:o 7.

19) Ehdotuksen asetukseksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi sisältävä ed. Peurakosken y. m. edusk. esit. n:o 8.

20) Ehdotuksen asetukseksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi sisältävä ed. Lohen y. m. edusk. esit. n:o 9.

21) Lääkärin palkkaamista Kuhmoniemen ja Sotkamon kuntia varten, tarkoittava ed. Pulkkinen ja Karhin anom. ehd. n:o 10.

22) Hengellisen hoidon järjestämistä

Siv.

65

”

”

”

”

”

”

”

”

”

66

”

mielisairasten hoitolaitoksiin tarkoittava ed. Sipilän y. m. anom. ehd. n:o 11.

23) Sairastuvan perustamista Hyrynsalmen kuntaan tarkoittava ed. Pulkkinen anom. ehd. n:o 12.

24) Suomen Eduskunnan Pankkivaikuttamien kertomus Eduskunnan Pankkivaikuttamille vuodelta 1911.

Siv.

66

"

"

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Astala, von Born, Hjelt, Junnila, Kaskinen, S. Mäkelä, Nordlund, Pietinen, Renvall, von Troil ja Tulikoura.

### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Sairauden takia pyytää ed. Hjelt lääkärin todistuksen nojalla vapautusta valtiopäivätoimista yhdeksi viikoksi. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta: ed. Malmivaara tästä illasta ensi maanantaiaamuun saakka, ed. Pietinen ja Junnila tämän päivän istunnosta, ed. Kaskinen tästä päivästä ensi tiistaihin asti, ed. O. Laine huomiseksi ja ensi maanantaiksi, ed. Perttilä ensi maanantaiksi sekä ed. Rautapää ja Listo tämän istunnon loppuosasta. Ed. vapaaherra von Born pyytää vapautusta tämän päivän istunnosta erään kunnallisen toimen täyttämistä varten.

Näihin vapautuksenpyyntöihin suostutaan.

Toimitus-, tarkastus- ja rautatievaliokuntain jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut eräs kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen Suomen Eduskunnan tietoon, että tänään toimitetussa toimitusva-

liokunnan, tarkastusvaliokunnan ja rautatievaliokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalissa, joita varten oli määrääjän kuluessa jätetty viisi eri ehdokaslistaa (Liitteet n:ot 1, 2, 3, 4 ja 5), jotka kaikki täyttävät vaalijärjestyksen määräämät ehdot, tuli valituksi

### Toimitusvaliokuntaan

jäseniksi:

|             | listasta n:o | 1 |
|-------------|--------------|---|
| Estlander   | "            | 2 |
| Wiljakainen | "            | 3 |
| Rautapää    | "            | " |
| Kärnä       | "            | " |
| Wuolijoki   | "            | 5 |
| Airola      | "            | " |
| Lundström   | "            | " |
| Tokoi       | "            | " |
| Aalle       | "            | " |

varajäseniksi:

|                      | listasta n:o | 1 |
|----------------------|--------------|---|
| von Troil            | "            | " |
| Söderholm            | "            | 2 |
| Brander              | "            | " |
| Hultin               | "            | 3 |
| Hallstén             | "            | " |
| Torppa               | "            | " |
| Wiljomaa             | "            | " |
| Yrjö-Koskinen, E. S. | "            | " |
| Kanervo              | "            | 5 |
| Hänninen-Valpas      | "            | " |
| Jalava               | "            | " |
| Pärssinen            | "            | " |
| Manner               | "            | " |
| Kuusinen             | "            | " |
| Wiik                 | "            | " |
| Perttilä             | "            | " |

### Tarkastusvaliokuntaan

jäseniksi:

|            | listasta n:o | 1 |
|------------|--------------|---|
| Roos       | "            | 2 |
| Lilius     | "            | 3 |
| Listo      | "            | " |
| Paasikivi  | "            | " |
| Pulkkinen  | "            | 4 |
| Sirén      | "            | 5 |
| Gylling    | "            | " |
| Hämäläinen | "            | " |
| Kronqvist  | "            | " |

## varajäseniksi:

|                   |                |
|-------------------|----------------|
| af Forselles      | listasta n:o 1 |
| Neovius           | " " 2          |
| Talas             | " " 2          |
| Arokallio         | " " 3          |
| Ingman            | " " 3          |
| Laine, O.         | " " 4          |
| Yrjö-Koskinen, L. | " " 4          |
| Mynttinen         | " " 5          |
| Latvala, M.       | " " 5          |
| Junes             | " " 6          |
| Jalava            | " " 6          |
| Kanervo           | " " 7          |
| Paasivuori        | " " 7          |
| Aalle             | " " 8          |
| Aro               | " " 8          |
| Kuusinen          | " " 9          |
| Pärssinen         | " " 9          |
| Murros            | " " 10         |

## Rautatievaliokuntaan

## jäseniksi:

|            |                |
|------------|----------------|
| Roos       | listasta n:o 1 |
| Tåg        | " " 2          |
| Snellman   | " " 2          |
| Arokallio  | " " 3          |
| Hanninen   | " " 3          |
| Junnila    | " " 4          |
| Lallukka   | " " 4          |
| Wuorinen   | " " 5          |
| Pykälä     | " " 5          |
| Tainio     | " " 6          |
| Leivo      | " " 6          |
| Mäkelä, W. | " " 7          |
| Hoikka     | " " 7          |
| Lonkainen  | " " 8          |
| Watanen    | " " 8          |
| Tikkanen   | " " 9          |
| Jalonen    | " " 9          |

## varajäseniksi:

|            |                |
|------------|----------------|
| Strömberg  | listasta n:o 1 |
| Jalkanen   | " " 2          |
| Peurakoski | " " 3          |
| Grönvall   | " " 3          |
| Oranen     | " " 4          |
| Annala     | " " 5          |
| Pohjaväre  | " " 5          |
| Lehtonen   | " " 6          |

Kun toimitusvaliokunnassa jäi täten kaksi varajäsenpaikkaa täyttämättä sentähden, että ehdokaslistalla n:o 5 ei ollut niin monta ehdokasta, kuin siitä olisi ollut varajäseniä valittava sanottuun valiokuntaan, päättivät valitsijamiehet ehdottaa, että Suomen Eduskunta myöntäisi mainitun ehdokaslistan laatijain täydentää siinä suhteessa ehdokaslistaa.

Helsingissä, maaliskuun 15 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten  
puolesta:

Julius Grotenfelt.

Puhemies: Valitsijamiesten kirjelmässä mainittua ehdotusta ei tällä kertaa vielä esitetä, vaan tulee se vastedes eduskunnalle esitettäväksi.

## Valtiovarainvaliokunnan jakautuminen kahteen osastoon.

Puhemies: Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalta on saapunut kirjelmä, jossa valtiovarainvaliokunta ilmoittaa valiokunnan päättäneen jakautua kahteen osastoon, joista kumpikin antaa lausuntonsa valiokunnan nimessä; ja kun valiokunta tämän johdosta on havainnut tarpeelliseksi, että sen vakinaisten jäsenten lukua olisi lisättävä kolmella, niin valiokunta ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että on valittava 3 lisäjäsentä valtiovarainvaliokuntaan.

Tätä ehdotusta puhemiesneuvosto puoltaa.

## Keskustelu:

Ed. Airola: Minä pyydän vastustaa tätä ehdotusta, ottaen huomioon sen, että jos valiokuntiin ruvetaan valitsemaan jäseniä useassa eri erässä, niin voidaan sen avulla saattaa mitättömäksi se suhteellisuus, jonka pitäisi olla käytännössä.

Ed. Jalonen: Minä kannatan edustaja Airolan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiovarainvaliokunta on ehdottanut, että eduskunta päättäisi valtiova-

rainvaliokuntaan valittavaksi kolme lisäjäsentä; edustajat Airola ja Jalonen ovat tätä ehdotusta vastustaneet.

Puhemiehen selostus myönnetään oikeaksi.

#### **Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen kolmen lisäjäsenen valitsemisesta valtiovarainvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittolla; eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan tekemän ehdotuksen.

#### **Suuren valiokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.**

**Puhemies:** Suuri valiokunta ilmoittaa eduskunnalle, että se on puheenjohtajakseen valinnut edustaja Liston ja varapuheenjohtajakseen edustaja Liliuksen.

#### **Eduskunnan 15 ja 16 p:nä marraskuuta 1909 hyväksymien, työväensuojelusta tarkoit- tavain asetusten voimaansaattamista**

koskevan ed. Paasivuoren y. m. anomusehdotuksen n:o 1 käsittelyn julistamisesta kiireelliseksi on ed. Paasivuori ehdottanut näin kuuluvassa kirjelmässä:

#### **Suomen Eduskunnalle.**

Eduskunta t. k. 12 p:nä päätti seuraavan anomuksen lähettää perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi:

1:ksi, että Keisari ja Suuriruhtinas käskisi ryhdyttäväksi sellaiseen toimenpiteeseen, että Suomen Eduskunnan 15 ja 16 päivänä marraskuuta 1909 hyväksymät asetukset työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammattitehtävissä, ammattivaaralta suojelemisesta ja ammattitarkastuksesta kiireellisesti toimitettaisiin Keisarin ja Suuriruhtinaan tutkittaviksi, ja

2:ksi, että sanotut asetukset mahdollisimman pian arm. vahvistettaisiin ja saatettaisiin noudatettaviksi.

Kun tämä anomusehdotus on mielestäni erittäin tärkeä, niin pyydän ehdottaa, että Eduskunta päättäisi velvoittaa perustuslakivaliokunnan mainittua anomusehdotusta käsittelemään kiireellisenä, ennen muita asioita.

Helsingissä, 15 p:nä maaliskuuta 1912.

Matti Paasivuori.  
(Edusmies).

**Puhemies:** Mitä tulee tähän ehdotukseen niin sitä en voi äänestyttyä syystä, että valtiopäiväjärjestyksen 72 § määrää, että Keisarin ja Suuriruhtinaan esitykset ovat sekä täysi-istunnossa että valiokunnissa otettavat ensimmäisinä käsiteltäviksi, ja samoin valtiopäiväjärjestyksen 69 § säättää että, jos eduskunta ei tyydy puhemiehen toimenpiteeseen, asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jonka tulee viipymättä asiasta antaa perusteltu ja selvä lausunto. Minusta tämä ed. Paasivuoren ehdotus sotii näitä valtiopäiväjärjestyksen pykälää vastaan, enkä senvuoksi katso voivani sallia sanotusta ehdotuksesta äänestettävän.

#### **Keskustelu:**

Ed. Kuusinen: Salliiko puhemies tehdä tähän muutosehdotuksen?

**Puhemies:** Kyllä.

Ed. Kuusinen: Minä pyydän kannattaa ehdotusta sillä muutoksella, että ehdotus ei koske armollisia esityksiä. Niin ehdotuksen tarkoitus onkin ollut.

**Puhemies:** Pyydän vain huomauttaa, että mainitsin kaksi syytä: ehdotus sotii valtiopäiväjärjestyksen sekä 72 §:ää vastaan että myöskin 69 §:ää vastaan. Viimemainittu pykälä koskee perustuslakivaliokunnan lausuntoja, siinä tapauksessa ettei eduskunta tyydy puhemiehen toimenpiteeseen. En katso edustaja Kuusisenkaan nyt tekemää ehdotusta sel-laiseksi, josta äänestäminen olisi mahdollinen.

Ed. Manner: Minä pyydän ehdottaa, että ed. Paasivuoren ehdotuksessa mainittu anomusehdotus käsiteltäisiin perustuslakivaliokunnassa kiireellisesti ja ennen muita asioita, mikäli se valtiopäiväjärjestyksen ja eduskunnan työjärjestyksen estämättä voi käydä päinsä.

Ed. Kuusinen: Minä otan takaisin äskeisen ehdotukseni ja yhdyin tähän ed. Mannerin ehdotukseen.

**Puhemies:** Tämän ed. Mannerin ehdotuksen johdosta pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvosto siltä varalta, että ed. Paasivuoren tekemä kirjallinen ehdotus korjattaisiin sellaiseksi, että siitä voitaisiin äänestää, päätti puolestaan lausua että, koska aika aloitteitten tekemiseen ei ole vielä kulunut umpeen eikä ole vielä tiedossa mitä muita asioita perustuslakivaliokuntaan vielä tulee, puhemiesneuvosto ei katso voivansa ehdotusta puoltaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Edustaja Manner on edustaja Kuusisen ynnä muiden kannattamana ehdottanut, että edustaja Paasivuoren ehdotuksessa mainittu anomusehdotus käsiteltäisiin perustuslakivaliokunnassa kiireellisesti ja ennen muita, mikäli se valtiopäiväjärjestyksen ja eduskunnan työjärjestyksen estämättä voi käydä päinsä. Tätä ehdotusta ei puhemiesneuvosto ole puoltanut. Tulee siis äänestettäväksi siitä, hyväksytäänkö tämä edustaja Mannerin ehdotus vai ei.

Puhemiehen selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ehdotus:

**Puhemies:** Esitän hyväksyttäväksi seuraavan äänestys ehdotuksen: Ken hyväksyy edustaja Mannerin ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa on ed. Mannerin ehdotus hylätty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

**Ed. Ahmavaara:** Eiköhän tulisi puhemiesneuvoston ehdotuksen olla „jaa”?

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto on ainoastaan antanut lausuntonsa tehdystä ehdotuksesta ja minun ymmärtääkseni on selvintä äänestää siten, että ne, jotka kannattavat edustaja Mannerin ehdotusta äänestävät „jaa” ja että ne, jotka tahtovat sen hylättäväksi, kuten puhemiesneuvosto, äänestävät „ei”.

Puhemiehen esittämä äänestys ehdotus hyväksytään.

#### Päätös:

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 91 ei-ääntä. Eduskunta on siis ed. Mannerin ehdotuksen hylännyt.

**Puhemies:** Ennenkuin nyt siirrytään päiväjärjestyksessä olevien asiain käsittelyyn, pyydän muistuttaa, että puhemiesneuvoston ehdotukset siitä, mihin valiokuntaan mikin asia on lähetettävä, eivät tarkoita olla puhemiesneuvoston lausuntona aloitteen asiallisesta puolesta, onko se hyväksyttävä vai hylättävä. On myös huomautettava että aloitteentekijän ehdotusta siitä, mihin valiokuntaan asia on lähetettävä, on kannatettava, jotta se voisi tulla äänestyksen alaiseksi, milloin se sattuu olemaan toisenlainen kuin puhemiesneuvoston.

#### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

##### 1) Lakienvastaisten ja kansalle vahingollisten lainsäädäntöhankeitten sillensä jättämistä

tarkoittava ed. Salon y. m. anom.ehd. n:o 15 esitetään ja lähetetään ed. Mannerin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti valmistelemaa käsittelyä varten perustuslakivaliokuntaan.

##### 2) Rautatien rakentamista Kajaanin kaupungista Ristijärven ja Hyrynsalmen kautta Kiantojärvelle Suomussalmella

tarkoittava ed. Pulkkinen anom.ehd. n:o 13 esitetään ja ehdottaa ed. Pulkkinen asian lähetettäväksi rautatievaliokuntaan.

#### Keskustelu:

**Ed. Talas:** Kuten tunnettu, päätti eduskunta toisilla valtiopäivillä vuonna 1909 puolestansa hyväksyä uusia rautateitä, joiden yhteenlaskettu kustannusarvio nousee noin 50 miljoonaan ja joiden yhteenlaskettu pituus tekee kuudettasataa kilometriä. Tätä eduskunnan päätöstä ei vielä ole hallitsijalle esitelty ja näin ollen eduskunnalla ei liene syytä jälleen puolestansa hyväksyä uusia rautateitä. Minä sen vuoksi ehdotan, että nyt tehty anomus hylättäisiin, samaten kuin tulen ehdottamaan, että muutkin rautatieanomukset hylätään.

**Ed. Estlander:** Vid senaste session uttalade jag såsom min öfvertygelse, att landtdagen borde på grund af de politiska förhållandena förfara såsom landtdagen 1904—1905

förfor. Min öfvertygelse har sedan dess icke förändrat sig, och om jag nu, lika litet som senast, väcker förslag att landtdagen måtte så förfara, är det därför, att jag har öfvertygat mig om, att denna min mening icke uppbäres inom landtdagen. Jag har endast velat ha detta antecknat till protokollet då landtdagen skri- der till behandling af petitions- och motions- förslagen.

Ed. Lindelöf: Jag ber få understöda lbgm. Talas' förslag.

Ed. Bäck: Jag ber få anmäla, att jag omfattar den af hr Estlander antydda ståndpunkten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Anomusehdotusta on vastustettu. On siis äänestettävä ja kun ei ole tehty muuta kuin yksi ehdotus siitä, mihin valiokuntaan asia menee, niin voimme heti äänestää ehdotuksen lähettämistä valiokuntaan tai sen hylkäämisestä. On siis kaksi ehdotusta: toinen anomuksentekijän, että asia lähetettäisiin rautatievaliokuntaan — myös puhemiesneuvosto katsoo, että asia, jos se tulee lähetettäväksi valiokuntaan, on lähetettävä rautatievaliokuntaan, — ja toinen ehdotus, että anomusehdotus hylättäisiin.

Puhemiehen selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo puheenaolevan anomusehdotuksen lähetettäväksi rautatievaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on anomusehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 92 jaa- ja 89 ei-ääntä. Eduskunta siis on päättänyt lähettää anomusehdotuksen rautatievaliokuntaan.

### 3) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Nurmeksesta Kuhmoniemen kirkolle

koskeva edustaja Pulkkinen y. m. anomusehdotus n:o 14 esitetään ja lähetetään puhemiesneuvoston ja ed. Pulkkinen yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

### 4) Yhdysliikkeen aikaansaamista Sotkamon ja Kuhmoniemen vesistöjen välille

koskeva edustajain Pulkkinen ja Karhin anomusehdotus n:o 4 esitetään ja ehdottaa ed. Pulkkinen sen lähettämistä talousvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin rautatievaliokuntaan.

Ed. Pulkkinen: Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että asia lähetetään rautatievaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään rautatievaliokuntaan.

### 5) Rautatien rakentamista Heinolasta Jyväskylään

tarkoittava ed. Wiljomaan ynnä muiden anom. ehd. n:o 2 esitetään ja lähetetään se puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti rautatievaliokuntaan.

### 6) Rautatien rakentamista Koljolan asemalta Kasiniemen kautta Käkisalmeen

koskeva ed. Arokallion anomusehdotus n:o 3 esitetään ja lähetetään ed. Arokallion ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

### 7) Kemijärven pitäjään muodostettavain uudistalojen metsänsaantioikeuden rajoitusten poistamista

tarkoittava edustaja Waaralan y. m. anomusehdotus n:o 5 esitetään ja lähetetään ed. Waaralan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävästä ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

### 8) Ehdotuksen asetukseksi Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta

sisältävä edustaja Schybergsonin eduskuntaesitys n:o 1 esitetään ja lähetetään ed. Schybergsonin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävän ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.



**9) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Annalan y. m. eduskuntaesitys n:o 2 esitetään; ja lausuu ed. Annala, esitettyään asian lähettämistä lakivaliokuntaan, toivomuksenaan, että asia nyt jo tällä istuntokaudella loppuunkäsitteläisiin.

Eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

**10) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Hultinin y. m. eduskuntaesitys n:o 3 esitetään ja lähetetään ed. Hultinin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

**11) Ehdotuksen laiksi, jonka kautta kumotaan Rikoslain 10:n luvun 1 ja 2 §,**

sisältävä ed. Anni Huotarin y. m. eduskuntaesitys n:o 4 esitetään ja lähetetään ed. Anni Huotarin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**12) Ehdotuksen laiksi Rikoslain 22 luvun 1, 2 ja 4 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Pärssisen y. m. eduskuntaesitys n:o 5 esitetään ja lähetetään ed. Pärssisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti valmistelevalle käsittelyä varten lakivaliokuntaan.

**13) Ehdotuksen lisäykseksi Rikoslain voimapanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan**

sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen eduskuntaesitys n:o 6 esitetään ja lähetetään ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**14) Vankiloissa käytettyjen vanhettuneiden rangaistusten poistamista ja vankilain sisällisen järjestyksen muuttamista**

tarkoittava ed. Anton Huotarin y. m. anomusehdotus n:o 6 esitetään ja lähetetään ed. Anton

Huotarin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**15) Yhtenäisen maarekisterijärjestelmän aikaansaamista**

tarkoittava ed. Hannisen y. m. anomusehdotus n:o 7 esitetään ja lähetetään ed. Hannisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**16) Aviovaimon toimivaltaa ja pesän omaisuuden hallintoa koskevan lainsäädännön uudistamista**

tarkoittava ed. Anni Huotarin y. m. anomusehdotus n:o 8 esitetään ja lähetetään ed. Anni Huotarin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**17) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista**

tarkoittava ed. Alma Jokisen y. m. anomusehdotus n:o 9 esitetään ja lähetetään ed. Alma Jokisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

Puhemies: Seuraavat kolme eduskuntaesitystä koskevat aivan samaa asiaa, joten ne esitetään yhdessä.

**18) Ehdotuksen asetukseksi metsänhoidosta ja toimenpiteistä sen rappiolle saattamisen estämiseksi**

sisältävä ed. Taneli Typön y. m. eduskuntaesitys n:o 7,

**19) Ehdotuksen asetukseksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi**

sisältävä ed. Peurakosken y. m. eduskuntaesitys n:o 8, ja

**20) Ehdotuksen asetukseksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi**

sisältävä ed. Lohen y. m. eduskuntaesitys n:o 9. Ed. T. Typön, Peurakosken ja Lohen sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten

mukaisesti ne jokainen lähetetään talousvaliokuntaan.

**21) Lääkärin palkkaamista Kuhmoniemen ja Sotkamon kuntia varten,**

tarkoittava ed. Pulkkisen ja Karhin anomusehdotus n:o 10 esitetään ja lähetetään ed. Pulkkisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**22) Hengellisen hoidon järjestämistä mielisairasten hoitolaitoksiin**

tarkoittava ed. Sipilän y. m. anomusehdotus n:o 11 esitetään ja ehdottaa ed. E. S. Yrjö-Koskinen anomusehdotuksen lähetettäväksi sisivistysvaliokuntaan.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän asian lähettämistä talousvaliokuntaan.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa, julistetaan keskustelu päättyneeksi; ja kun ed. E. S. Yrjö-Koskinen ehdotusta ei ole kannatettu, ei se tule äänestyksen alaiseksi vaan eduskunta päättää lähettää asian talousvaliokuntaan.

**23) Sairastuvan perustamista Hyrynsalmen kuntaan**

tarkoittava ed. Pulkkisen anomusehdotus n:o 12 esitetään ja lähetetään ed. Pulkkisen ja pu-

hemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**24) Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus Eduskunnan Pankkivaliokunnalle vuodelta 1911.**

**Puhemies:** Haluaako kukaan tästä asiasta käyttää puheenvuoroa? Ellei, niin enempään toimenpiteeseen asiasta tällä kertaa ei ole aihetta, koska kertomus on annettu Pankkivaliokunnalle.

Asia ei tällä kertaa anna aihetta toimenpiteisiin.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

**Ed. Grotenfelt:** Valitsijamiehiä pyydetään jäämään tänne täysi-istunnon jälkeen.

**Puhemies:** Seuraava istunto on ensi maanantaina k:lo 6 i. p. ja saan jo edeltäpäin ilmoittaa, että sitä seuraava istunto pidetään tiistaina, arvatenkin k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 10. Maanantaina 18 p:nä maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

#### Esitetään:

1) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten vaalilain kohtain muuttamisesta sisältävä ed. Helenius-Seppälän edusk. esit. n:o 10.

2) Suomen perustuslain pyhänä pitämistä ja maan sisäisen itsenäisyyden turvaamista koskeva ed. Arokallion y. m. anom. ehd. n:o 40.

3) Eduskunnan 31 p:nä lokakuuta 1908 hyväksymäin kunnallisasetusten voimaansaattamista tarkoittava ed. Tokoin y. m. anom. ehd. n:o 16.

4) Ehdotuksen asetukseksi ulkopuolella avioliittoa syntyneistä lapsista sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. edusk. esit. n:o 11.

5) Ehdotuksen asetukseksi painovapaudesta sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. edusk. esit. n:o 16.

6) Ehdotuksen painoasetukseksi sisältävä ed. Erkon y. m. edusk. esit. n:o 23.

7) Ehdotuksen asetukseksi, jolla Rikoslain 3 luvun 1 § muutetaan toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Vuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 17.

8) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 21 luvun 4, 5, 7, 9, 13 ja 14 §:n muuttamisesta toisin kuuluviksi sisältävä ed. Vuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 18.

9) Ehdotuksen asetukseksi 9 p:nä kesäkuuta 1892 annetun, paloviinan ja muitten poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuoimien myynnistä, kuljetusta ja varastossa pitämistä koskevan asetuksen 6 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Helenius-Seppälän y. m. edusk. esit. n:o 19.

10) Ehdotuksen asetukseksi 9 p:nä kesäkuuta 1892 annetun, paloviinan ja muitten poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuo-

mien myymistä, kuljetusta ja varastossa pitämistä koskevan asetuksen 15 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 20.

11) Ehdotuksen asetukseksi eräistä viinien ja muitten miedomprien väkijuomien kaupan rajoituksista 2 p:nä toukokuuta 1895 annetun armollisen asetuksen 1 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 21.

12) Ehdotuksen asetukseksi eräistä viinien ja muitten miedomprien väkijuomien kaupan rajoituksista 2 p:nä toukokuuta 1895 annetun armollisen asetuksen 2 ja 3 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Liston edusk. esit. n:o 22.

13) Sairastuvan perustamista Turtolan kuntaan koskeva ed. Juneksen anom. ehd. n:o 37.

14) Rautatien rakentamista Kokkolan kaupungista Suolahteen, tarkoittava ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 27.

15) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Suonnejoen asemalta Savon radalla Ylivieskan asemalle Oulun radalla sekä arm. esityksen antamista sanotun radan rakentamisesta, tarkoittava ed. Etelämäen y. m. anom. ehd. n:o 28.

16) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle tarkoittava ed. Grönvallin y. m. anom. ehd. n:o 29.

17) Rautatien rakentamista Haapamäen asemalta Virtain, Parkanon ja Kankaanpään kautta Poriin tarkoittava ed. Tuomen y. m. anom. ehd. n:o 30.

18) Tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Järvenpään asemalta Mäntsälän Pukkilan, Orimattilan, Artjärven ja Elimäen kuntien kautta Korian asemalle tarkoittava ed. Mynttisen y. m. anom. ehd. n:o 31.

Siv.

71

Siv.

69

70

19) Rautatien rakentamista Kangasalan asemalta Lahteen tarkoittava ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 32.

20) Tutkimuksen toimittamista Kangasalan asemalta Lahteen rakennettavaa rautatietä varten sekä sanotun rautatien rakentamista tarkoittava ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd. n:o 33.

21) Tutkimuksen toimeenpanemista Lahdesta Päijänteen länsipuolitse Jyväskylään rakennettavaa rautatietä varten, tarkoittava ed. Kaakko-ojan y. m. anom. ehd. n:o 34.

22) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten, joka Lylyn aseman kohdalla yhdistäisi Pohjanmaan radan Päijänteseen, tarkoittava ed. Kaakko-ojan y. m. anom. ehd. n:o 35.

23) Tutkimuksen toimeenpanemista radan rakentamista varten Tornion asemalta Tornion ulkosatamaan Röyttään ja sinne perustettavan kauppasataman sopivaisuudesta sekä arm. esityksen antamista tämän radan rakentamisesta käsittelevä ed. Juneksen anom. ehd. n:o 36.

24) Tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Suolahden asemalta Ylivieskan asemalle sekä arm. esityksen antamista mainitun radan rakentamisesta koskeva ed. Jalkasen anom. ehd. n:o 41.

25) Erään Vuokseen laskevan vesistön perkaamista koskeva ed. Pykälän y. m. anom. ehd. n:o 42.

26) Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisarinpitäjissä tarkoittava ed. Ahmavaaran ja Fräntin anom. ehd. n:o 38.

27) Lainsäädäntötoimenpidettä hakukelpoisuuden tunnustamiseksi naiselle valtion virkoihin koskeva ed. Hultinin ja Iida Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 39.

28) Tutkimuksen toimittamista puutavaraliikettä haittaavista epäkohdista sekä tärkeimpien liikeväylien y. m. valtiolle lunastamista tarkoittava ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 17.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Hjelt, Anni Huotari, Nordlund, Renvall, Tainio, von Troil ja Tulikoura.

Siv.

71

„

72

„

„

74

„

„

„

## Ilmoitusasiat:

Vapautusta myönnetään eduskuntatyöstä sairauden takia ed. Pohjolalle tästä istunnosta ja lääkärintodistuksen nojalla ed. Tainiolle toistaiseksi sekä yksityisasiain takia ed. Anni Huotarille tämän illan istunnosta, ed. Sipilälle ensi keskiviikkoamusta seuraavaan lauantai-iltaan ja ed. Pykälälle tämän viikon ajaksi.

### Valtiovarainvaliokunnan lisäjäsenet.

**P u h e m i e s:** Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät kunnioittaen Suomen Eduskunnalle pöytäkirjan kuluvaan kuun 15 päivänä toimitetusta lisäjäsenten vaalista valtiovarainvaliokuntaan. Kuten vaalipöytäkirjasta lähemmin käy selville, on varsinaisiksi jäseniksi valiokuntaan tullut valituksi varajäsenet **Helenius-Seppälä**, **Kärnä** ja **Tainio** sekä uusiksi varajäseniksi edustajat **Kanervo**, **Junes** ja **Sjöstedt-Jussila**.

Helsingissä maaliskuun 18 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

**Julius Grotenfelt.**

### Erikoisvaliokuntain asettaminen.

**P u h e m i e s:** Puhemiesneuvoston puolesta on ilmoitettava, että puhemiesneuvosto niihin aloitteisiin nähden, joita nyt jo on tehty, katsoo olevan syytä ehdottaa eduskunnalle, että eduskunta päättäisi asetettavaksi neljä erikoisvaliokuntaa, samat kuin edellisilläkin valtiopäivillä on ollut tavallista, nim. laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja työväenasiainvaliokunnan.

Puhemiesneuvoston ehdotuksen hyväksyen eduskunta päättää asetettavaksi laki- ja talous-

valiokunnan, sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja työväenasiainvaliokunnan.

### Rautatievaliokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

**Puhemies:** Rautatievaliokunta ilmoittaa, että se on puheenjohtajakseen valinnut ed. Lallukan ja varapuheenjohtajakseen ed. Arokallion.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Ehdotuksen asetukseksi erinäisten vaalilain kohtain muuttamisesta

sisältävä ed. Helenius-Seppälän eduskuntaesitys n:o 10 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Helenius-Seppälän sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

#### 2) Suomen perustuslakien pyhänä pitämistä ja maan sisäisen itsenäisyyden turvaamista

koskeva ed. Arokallion y. m. anomusehdotus n:o 40 esitetään.

#### Keskustelu:

**Ed. Wrede:** Tässä alotteessa ehdotetaan alamaisen anomuksen tekemistä siitä, että Keisarillinen Majesteetti suvaitsi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että Suomen perustuslait jälleen pidettäisiin pyhänä sekä maamme saisi niin lainsäädäntöön kuin hallintoonkin nähden nauttia oikeuksiensa mukaista sisäistä itsenäisyyttä.

Tämän aloitteen ovat allekirjoittaneet edustajat Arokallio, Bäck, Fränti, Gädde, Homén, Kallio, Pennanen, Pykälä, Rosenqvist, Sundblom, Wiljakainen ja Wrede.

I detta memorial föreslås aflåtande af en underdånig petition därom, att det täcktes Hans Kejsarliga Majestät att vidtaga sådana åtgärder, att Finlands grundlagar åter blefve hållna i helgd samt landet finge med afseende å såväl lagstiftning som styrelse och förvaltning återjuta sin rätt till inre själfständighet.

Finlands landtdag befinner sig för närvarande i ett läge så svårt, att man icke gerna kan tänka sig detsamma svårare. Det är numera icke fråga endast om enskilda kränknin- gar af grundlagarna eller fall af maktmiss- bruk från regeringens eller vissa myndighe- ters sida. Vårt land har utsatts för en aktion af den ryska statsmakten, representerad af dess regering och lagstiftande institutioner, en ak- tion, som går ut på att fullständigt upphäfva den rättsliga ställning, hvilken tillförsäkrades detta land genom det högtidliga bekräftandet af landets grundlagar vid dess förening med Ryssland. Ännu har visserligen icke en sådan förändring formligen proklamerats. Tvärtom har det sagts, att Finland komme att i rent inre angelägenheter få bibehålla sin förra ställning. Emellertid är det klart, att i den mån det upp- ställda programmet genomföres, det är förbi med den inre själfständighet, som enligt Kej- sar Alexander I:s ord tillkommer Finland och hvilken innefattar rätt till egen lagstiftning samt till egen styrelse och förvaltning i alla angelägenheter utom de, hvilka angå förhål- landet till främmande makter. Finland skulle i sådant fall nedsjunka till ställningen af en provins, dess regering blefve en lokal styrelse för ett visst område, dess landtdag en provin- siell församling, som egde befatta sig endast med rent lokala angelägenheter, och dess folk en förtryckt och utarmad befolkning utan egen politisk existens och utan möjlighet att upp- rätthålla och utveckla sin egendomliga kultur.

Huru skall nu landtdagen under sådana för- hållanden förfara för att kunna fullgöra sin plikt att efter förmåga försvara landets rätt? Det enda landtdagen kan göra är att själf tro- get fasthålla vid konstitutionen och att i fram- ställningar till landets monark åter och åter häfda landets rätt samt ådagalägga, till hvilka följder det nuvarande regeringssystemet måste leda. Detta kommer visserligen den nu för- samlade landtdagen att göra i den adress, hvar- till förslag redan föreligger, men en utförlig- gare och fullständigare framställning har synts denna gång så mycket mer påkallad, som en sådan var under beredning redan vid senaste landtdag, ehuru ärendet då af särskilda orsa- ker icke hann slutbehandlas.

Väl är det sant, att åsikterna om hvad landt- dagen bör uttala och huru det bör sägas inom representationen äro mycket delade, och att det därför är svårt att få ett gemensamt uttalande till stånd, men denna meningsolikhet hänför sig ju dock icke till hufvudfrågan eller landets

förhållande till den nuvarande ryska politiken. Om dennas fördärlighet för landet och om landtdagens skyldighet att gentemot densamma försvara landets rätt finnes i denna församling icke mer än en mening. Vid sådant förhållande hafva undertecknade efter samråd med andra landtdagsmän trott oss böra framlägga detta förslag till petition, öfvertygade som vi äro att, om blott Finlands folk troget fasthåller vid sin rätt, den dag slutligen skall gry, då rätt och sanning äfven här skola vinna seger.

Enär petitionen redan är tryckt och utdelats bland landtdagens medlemmar, torde en uppläsning däraf vara öfverflödig. Vi anhänga värdsamt om petitionens remiss till grundlagsutskottet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

### 3) Eduskunnan 31 p:nä lokakuuta 1908 hyväksymän kunnallisasetusten voimaan saattamista

tarkoittava ed. Tokoin y. m. anomusehdotus n:o 16 esitetään ja lähetetään ed. Tokoin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

### 4) Ehdotuksen asetukseksi ulkopuolella avioliittoa syntyneistä lapsista

sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. eduskuntaesitys n:o 11 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Grotenfeltin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

### 5) Ehdotuksen asetukseksi painovapaudesta

sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. eduskuntaesitys n:o 16 esitetään.

Sen johdosta lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Grotenfelt: I grundlagen af den 20 augusti 1906 angående yttrande-, församlings- och föreningsfrihet bestämmes, att stadganden om hvad vid dessa rättigheters utövande bör iakttagas skola utfärdas i den ordning, som gäller för stiftande af allmän lag. Då emellertid en sådan lagstiftningsåtgärd på tryckfrihetens gebit icke har kommit till stånd,

och i följd däraf förhållandena på nu ifrågasvarande rättsområde blifvit allt mera otillfredsställande och bekymmersamma ju längre det lidit, hafva undertecknarna af denna motion ansett det vara en angelägenhet af vikt att i motionsväg underställa frågan om en allmän lagstiftning angående tryckfrihet landtdagens pröfning. Det nu föreliggande motionsförslaget är i hufvudsak lika lydande med det förslag i ämnet, som inlämnades vid senaste landtdag, men hvars behandling då icke medhanns. Jag anhängar värdsamt, att denna motion, som är undertecknad af representanterna Mechelin, Neovius, Sundblom, af Forselles, Wrede, Söderholm och mig, måtte remitteras till lagutskottet.

### 6) Ehdotuksen painoasetukseksi

sisältävä ed. Erkon y. m. eduskuntaesitys n:o 23 esitetään yhdessä ja lähetetään ed. Grotenfeltin ja Erkon sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

### 7) Ehdotuksen asetukseksi, jolla Rikoslain 3 luvun 1 § muutetaan toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Vuorimaan y. m. eduskuntaesitys n:o 17 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Vuorimaan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

### 8) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 21 luvun 4, 5, 7, 9, 13 ja 14 pykäläin muuttamisesta toisin kuuluviksi

sisältävä ed. Vuorimaan y. m. eduskuntaesitys n:o 18 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Vuorimaan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

### 9) Ehdotuksen asetukseksi 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun, paloviinan ja muitten poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuomien myymistä, kuljetusta ja varastossa-pitämistä

koskevan asetuksen 6 pykälän muuttamisesta sisältävä ed. Helenius-Seppälän y. m. eduskuntaesitys n:o 19 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

- 10) Ehdotuksen asetukseksi 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun, paloviinan ja muitten poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuomien myymistä, kuljetusta ja varastossapitämistä

koskevan asetuksen 15 pykälän muuttamisesta sisältävä ed. Kallion y. m. eduskuntaesitys n:o 20 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kallion ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

- 11) Ehdotuksen asetukseksi eräistä viinien ja muitten miedompien väkijuomien kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun arm. asetuksen 1 pykälän muuttamisesta

sisältävä ed. Kallion y. m. eduskuntaesitys n:o 21 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kallion ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

- 12) Ehdotuksen asetukseksi eräistä viinien ja muitten miedompien väkijuomien kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun arm. asetuksen 2 ja 3 pykälän muuttamisesta

sisältävä ed. Liston eduskuntaesitys n:o 22 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Liston ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

- 13) Sairastuvan perustamista Turtolan kuntaan

koskeva ed. Juneksen anomusehdotus n:o 37 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Juneksen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

- 14) Rautatien rakentamista Kokkolan kaupungista Suolahteen

tarkoittava ed. Torpan y. m. anomusehdotus n:o 27 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Torpan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

- 15) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Suonnejoen asemalta Savon radalla Ylivieskan asemalle Oulun radalla sekä arm. esityksen antamista sanotun radan rakentamisesta

tarkoittava ed. Etelämäen y. m. anomusehdotus n:o 28 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Etelämäen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

- 16) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle

tarkoittava ed. Grönvallin y. m. anomusehdotus n:o 29 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Grönvallin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

- 17) Rautatien rakentamista Haapamäen asemalta Virtain, Parkanon ja Kankaanpään kautta Poriin

tarkoittava ed. Tuomen y. m. anomusehdotus n:o 30 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Tuomen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

- 18) Tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Järvenpään asemalta Mäntsälän, Pukkilan, Orimattilan, Artjärven ja Elimäen kuntien kautta Korian asemalle

tarkoittava ed. Mynttisen y. m. anomusehdotus n:o 31 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Mynttisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

- 19) Rautatien rakentamista Kangasalan asemalta Lahteen

tarkoittava ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 32 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

- 20) Tutkimuksen toimittamista Kangasalan asemalta Lahteen rakennettavaa rautatietä varten sekä sanotun rautatien rakentamista

tarkoittava ed. Wiljakaisen y. m. anomusehdotus n:o 33 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed.

Wiljakaisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävin ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**21) Tutkimuksen toimeenpanemista Lahdesta  
Päijänteen länsipuolitse Jyväskylään rakennettavaa rautatietä varten**

tarkoittava ed. Kaakko-ojan y. m. anomusehdotus n:o 34 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Kaakko-ojan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävin ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**22) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten, joka Lyllyn aseman kohdalla yhdistäisi  
Pohjanmaan radan Päijänteeseen**

tarkoittava ed. Kaakko-ojan y. m. anomusehdotus n:o 35 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kaakko-ojan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävin ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**23) Tutkimuksen toimeenpanemista radan rakentamista varten Tornion asemalta Tornion ulkosatamaan Röyttään ja sinne perustettavan kauppasataman sopivaisuudesta sekä arm. esityksen antamista radan rakentamisesta**

käsitlevä ed. Juneksen anomusehdotus n:o 36 esitetään; ja lausuu siitä puheenvuoron saatuaan

Ed. June: Pyydän sen lisäksi, mitä jo anomuksessa on esitetty, muutamain sanoin arvoisan rautatievaliokunnan huomioon saattaa eräitä tietoja ja laskelmia, jotka mielestäni osaltaan puhuvat kyseessäolevan ratapätkän puolesta.

Kun esillä olevan anomuksen nyt suljen arvoisan rautatievaliokunnan erityisempään huomioon, en suinkaan sillä tahdo sanoa, että se olisi ainoa tarpeellinen monien muiden rautatieanomusten joukossa. En myöskään pyydä kiinnittämään siihen tarkkaavaisuutta sen vuoksi, että sen toteuttamisella valtio saisi verrattoman apulähteen rautateiden yleiselle taloudelle. Sellaisia luullakseni ani harvoin on voitu esittää lyhyemmistä tai pitemmistäkään rautateistä. Mutta minä pyydän kiinnittämään anomukseeni arvoisan eduskunnan ja rautatievaliokunnan suosiollista huomiota ensinnäkin siitä

syystä, että kysymyksessä olevan asian lopullinen toteuttaminen ja toimeenpano on valtiotaloudelle rahallisten kustannusten puolesta verrattain pieni mutta perä-Pohjolalle sen sijaan ja monessa suhteessa erinomaisen tärkeä ja painava. Onhan perä-Pohjolan taloudellinen elämä paljon enemmän kuin monien muiden seutujen riippuvainen ulkomaisesta liikevaihdosta. Onhan niiden seutujen karu luonto ja kylmä ilmanala pakottanut järjestämään talouden melkein yksinomaan ulkomaisen viljan varaan, puhumattakaan niistä muista tuotteista mitä sieltäpäin tuodaan. Ja onhan taas sikäläisten seutujen vienti ulkomaille puutavaroissa, turkiksissa ja muissa Lapin antimissa siksi huomattava, että sen luullakseni pitäisi antaa tukea anomuksen oikeutukselle. Tämä tietysti sen vuoksi, että minkäänlainen tuottava ja oikeudenmukainen liike ja välitys joko ulkomaiden tai etäämpänä olevan kotimaan rannikko-seutujen kanssa ei ole mahdollinen niin kauvan kuin siltä puuttuu kelvollinen satama yhdysliikenteineen emäratiojen kanssa. Useissa eteläisemmissä liike- ja kaupunkikeskuksissa onkin sen vuoksi satamain järjestely sivu- tai muine haararatoineen toimitettu yhtä rintaa varsinaisen emäradan kanssa, mutta täällä sen toimeenpano jäi tuonnetuksi. Vertauksen vuoksi olkoon tässä mainittuna, että kun Ruotsin puolella suunnitellaan rataa Haaparantaan, niin yhtä rintaa, melkein pä, mikäli on kuulunut, koko rannikolle rakennettavan radan suunta riippuu siitä, mistä löydetään hyvä ja sopiva satama.

Ei olisi mielestäni tälläkään puolella enää vitkasteltava. Perä-Pohjolan niin yksityisen kuin valtionkin liike-elämä, maanviljelys ja metsänhoito, vieläpä rajaseutuominaisuuskin asettavat mielestäni valtiolle velvollisuuksia, joita sopivissa tiloissa ja suhteissa tulisi järjestää sellaisella tavalla, että kaikenlainen liikkeenharjoitus niin yksityisille kuin valtiollekin tulisi mahdollisimman yksinkertaiseksi ja tuottavaksi. Ja siihen mielestäni yhtenä ja erinomaisen vaikuttavana renkaana on kysymyksessä olevan noin 9 kilometrin pituisen radan rakentaminen ja sen päähän satamaolojen järjestäminen. Että tavaravälitystä on kyllä harjoitettu ja tullaan ehkä vieläkin harjoittamaan, on totta, mutta minkälaisissa oloissa, on toinen asia. Siitä pari sanaa. Jos otetaan nyt tarkastettavaksi esimerkiksi Tornion jokialueen tuonti ja vienti, niin on se sellainen, että kaikki meritse tuotava tavara on lossattava ensin Röytässä proomuihin eli niin kutsuttuihin seili-



paatteihin, joita sielläpäin on käytetty, ja niillä täytyy tavarat kuljettaa 9—10 kilometrin matka väkevää virtaa pitkin, useinkin monen höyrypaatin vetämänä ylös Tornion kaupunkiin. Samoin se puutavaramäärä, mitä paikkakuntalaiset kesällä kuljettavat ehdotetun radan päässä olevilta sahoilta. Mitä taasen alaspäin, varsinkin pienempään puutavaramäärään tulee, niin on sen kuljetus jokseenkin samanlaista. Edestakaisia lastauksia ja lossauksia vain yhtä mittaa. Jos sitten ajattelee tätä välitystä Kemini kautta, niin, vaikkakin rata koskettaa täällä matalaa merenrantaa, tuon mataluuden vuoksi on siellä sama proomuutus ja monin kerertainen lastaus ja lossaus vaikeutena. Tähän tulee lisäksi vielä turha, monien penikulmien pituinen rautatiematka, mikä kaikki tuottaa tietysti liikakustannuksia. Mainitakseni vielä senkin, että kaiken tämän hankaluuden vuoksi ei Tornion- eikä Keminjokien voimakkaita koskia voida siihen määrin ottaa teollisuuden palvelukseen kuin olisi toivottavaa ja varmasti tapauksikin, jos suora, keskeymätön ja mahdollisimman lyhyt rautatieyhteys olisi parhailla edellytyksillä varustetun sataman kanssa. Ne yritykset ja toimenpiteet, mitä tähän suuntaan on pantu vireille, ovat tietenkin lähteneet edellytyksistä, että hankaluudet poistetaan niin pian kuin mahdollista. Olisi senvuoksi erittäin noloa ajatella, että nyt, kun rautatie kulkee pitkin rannikkoa, jopa ensimmäisellä asteella kohti Lappiakin, sen „porstuaan” Rovaniemeen, yhä edelleen saisi kapalossaan uinua jo itselleen rautatietaloudelle, puhumattakaan muista kansallistalouden haaroista, niin välttämätön laitos kuin on hyvä satama.

Pyytäisin vielä esittää muutamia tietoja ja numeroita, mikäli nyt käytettävissäni on, ehdotetun satamaradan paikallisesta luonteesta, ynnä asutuksesta ja liike-elämästä seudulla.

Ensiksikin saanen mainita, että ehdotettu rata tulisi kulkemaan jotenkin tasaisten ja suurelta osaltaan Tornion kaupungin omistamien maiden lävitse, mikä työkuksannuksiin ja varsinkin maanlunastuksiin nähden tulisi hyvin huokeaksi. Toiseksi ei radalle tulisi isompia siltoja muita kuin yksi noin 40 metrin pituinen, ja kivi- ja soraaita on vieressä aivan radan varrella.

Väestö on taasen kylässä, jonka läpi rata tulisi kulkemaan, viimevuotisen henkikirjoituksen mukaan 1525 vakinaisesti siellä asuvaa. Sen lisäksi on radan päässä Röytän ja Kuusiluodon sahalaitoksilla, jotka alalleen ovat suurimpia perä-Pohjolassa, keskimäärin noin 1,000 à 1,200

työpässillä olevaa henkeä vakinaisissa töissä ja kesän aikana lastaus- y. m. satunnaisissa töissä vähintään 300 henkilöä. Yleinen asukasluvu radan sataman puoleisessa päässä olisi niinmuodoin noin 3,000. Jos nyt lasketaan, että mainitusta asukasmäärästä noin puolet eli 1,500 henkeä ovat täysi-ikäisiä ja ne tekisivät kukin esimerkiksi 10 matkaa vuodessa ja radan pohjoispäässä asuva tai muualta sahalaitoksilla asioillaan kulkeva väestö esimerkiksi kuudennen tai seitsemannen osan mainitusta luvusta, niin suunnitellun ratapätkän matkustajaliikkeen voipi huoletti arvostella, meno ja paluu siihen luetuna, 35,000 henkilöksi.

Tämä matkustajaliikenteestä. Mitä sitten tulee tavaraliikenteeseen, niin täytyy siinä ottaa huomioon kaksi eriluontoista liikenteen haaraa. Ensiksikin se minkä Tornion kaupungin ynnä läheisen maaseudun liikemiehet välittävät kotija ulkomaisia tavaroita, ja toiseksi se, mikä kulutetaan paikallistarpeena radan päässä olevissa sahalaitoksissa sekä muualla radan kosketusalueella.

Ensimmäisessä osastossa on tietysti huomattavimpana eränä ulkomainen ja osaksi kotimainenkin tuonti. Asianomaisen rautatieaseman ja liikennekonttorien laskujen mukaan teki se viime vuonna pyöreissä luvuissa 4,200,000 kg. Jos tähän lisätään se puutavaramäärä, minkä Tornion kaupunki tuottaa vuosittain ehdotetun radan varrella olevasta metsästään, ja muut edempänä asuvat paikkakuntalaiset jo mainituilta sahalaitoksilta, mikä lasketaan noin 2,000 m<sup>3</sup>:ksi, vastaten painossa noin 700,000 kg., niin olisi ylöspäin tuonti 4,900,000 kg.

Alasvienti taasen on laskettava henkilöluvun ynnä liikelaitosten kulutuksen mukaan. Kun tähän ei ole varmoja numeroita, niin täytynee ottaa yleisistä tilastoista apua. Tulli-, maanviljelys- ja teollisuushallitusten tilastoissa mainitaan, että kulutus keskimäärin henkilöä kohden eläntoon, karjanrehuiksi ja tehdastuotteisiin oli 775,04 kg vuodessa. Jos tästä vähennetään vaikka puolet oman maan tuotteisiin sekä jo tuonnin puolelle laskettuun määrään, niin olisi alasvienti vähintään 1,100,000 kg. Lisäämällä tähän vielä sen ruoka- y. m. tavaramäärän, jolla satamassa käyvät lukuisat, satamääriin nousevat laivat varustavat itsensä pitkille merimatkoille, voi radan paikallisen liikenteen nykyistenkin olosuhteiden vallitessa määrätä 6 à 6,5 miljoonaksi kiloksi.

Kuinka suureksi ja tuottavaksi se sitten voisi muodostua, kun rata saataisiin, on tietysti vaikea määritellä, mutta joka tapauksessa on var-

maa, että se laajenisi ja suurentuisi moninkertaiseksi.

Kun näin on kysymyksessä paljo suurempi ja laajakantoisempi asia kuin jonkin pienen yksityisen kaupungin satamaolojen järjestely, jollaiseksi sitä monet asioita tuntemattomat ehkä täälläkin ovat taipuvaisia olettamaan, kun on kysymyksessä, niinkuin jo edellä olen viitanut, koko perä-Pohjolan, niin Tornion kuin Kemijoki-aluetta koskevan liike-elämän, maanviljelyn ja metsänhoidon, niin yksityisten kuin valtionkin, elvyttämisen, kehittämisen ja mahdollisimman tuottavaksi saamisen apukeino, niinkin vähillä kustannuksilla kuin tässä on kysymyksessä, kun sen lisäksi on kysymyksessä oikeastaan Tornion ja Rovaniemen rautateihin kuuluva täydennystyö, niin tuntuisi yhä jatkuva vitkastelu ja laiminlyönti tässä niin tärkeässä asiassa melkein pänteeksi antamattomalta. Ehdotan siis, että tämä anomus lähetettäisiin rautatievaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään rautatievaliokuntaan.

**24) Tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Suolahden asemalta Ylivieskan asemalle sekä armestyksen antamista mainitun radan rakentamisesta**

koskeva ed. Jalkasen anomusehdotus n:o 41 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Jalkasen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävistä ehdotuksista rautatievaliokuntaan.

**25) Erään Vuokseen laskevan vesistön perkaamista**

koskeva ed. Pykälän y. m. anomusehdotus n:o 42 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Orasen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**26) Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisarinpitäjissä**

tarkoittava ed. Ahmavaaran ja Fräntin anomusehdotus n:o 38 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Fräntin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**27) Lainsäädäntötoimenpidettä hakukelpoisuuden tunnustamiseksi naiselle valtion virkoihin**

koskeva ed. Hultinin ja Iida Yrjö-Koskisen anomusehdotus n:o 39 esitetään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu sen johdosta

Ed. Hultin: Vaikka anomusehdotuksen allekirjoittajat ovatkin täysin tietoisia siitä, että nykyiset valtiolliset olot suuresti vaikeuttavat naisten puheenaolevan oikeutetun toivomuksen toteutumista, on meistä kuitenkin näytännyt tärkeältä, että eduskunta tässä samoin kuin monessa muussakin kysymyksessä aloitteellaan ja päätöksellään osottaisi, mitä uudistuksia tämän maan yleinen mielipide katsoo oikeuden, köhtuuden ja yhteiskunnallisen kehityksen vaativan. Ehdotan, että tämä alote lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

**28) Tutkimuksen toimittamista puutavara-liikettä haittaavista epäkohdista sekä tärkeimpien liikeväylien y. m. valtiolle lunastamista**

tarkoittava ed. Hahlin y. m. anomusehdotus n:o 17 esitetään ja lähetetään ed. Hahlin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.**

Puhemies: Tarkastusvaliokunta ilmoittaa, että se puheenjohtajakseen on valinnut edustaja Gyllingin ja varapuheenjohtajakseen edustaja Paasikiven.

**Erikoisvaliokuntain jäsenluku.**

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi niihin neljään erikoisvaliokuntaan, jotka se äskettäin päätti asetettavaksi, valittavaksi 17 jäsentä kuhunkin.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. G r o t e n f e l t : Saan pyytää eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tänne vähäksi aikaa täysi-istunnon jälkeen.

Seuraava istunto on huomenna tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



# 11. Tiistaina 19 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

## Päiväjärjestys.

### Ilmoituksia:

#### Esitetään:

1) Ehdotuksen alamaiseksi anomukseksi lainsäädännössä tapahtuneen seisahtumisen johdosta sisältävä ed. Mechelinin anom. ehd. n:o 56.

2) Sortotoimenpiteitten lopettamista ja kansalaisten oikeuksien turvaamista tarkoittava ed. Hämäläisen y. m. anom. ehd. n:o 57.

3) Ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta sisältävä ed. Heiskasen y. m. edusk. esit. n:o 24.

4) Ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta sisältävä ed. Storbjörkin y. m. edusk. esit. n:o 25.

5) Ehdotuksen asetukseksi vesioikeuslain 2 luvun 14 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Hedbergin edusk. esit. n:o 12.

6) Ehdotuksen asetukseksi vesioikeuslain 2 luvun 18 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 13.

7) Ehdotuksen muutokseksi merilain 31 §:ään sisältävä ed. Tulikouran y. m. edusk. esit. n:o 14.

8) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä sisältävä ed. Astalan y. m. edusk. esit. n:o 15.

9) Avustuksen myöntämistä erinäisille timentekolahkoille tarkoittava ed. Koiviston y. m. anom. ehd. n:o 45.

10) Kuntaa laajempien yhdyskuntien itsehallintoa koskeva ed. Liliuksen y. m. anom. ehd. n:o 46.

11) Niiden lahjoitusmaa-alueiden tilallisten, joitten maista on muodostettu kruununpuistoja, oikeuttamista lunastamaan ne

Siv.

79

,

,

,

,

80

,

,

,

81

,

yhteismetsiksi, koskeva ed. Pykälän y. m. anom. ehd. n:o 18.

12) Niiden lahjoitusmaa-alueiden tilallisten, joitten maista on muodostettu kruununpuistoja, oikeuttamista lunastamaan ne yhteismetsiksi, koskeva ed. Arokallion anom. ehd. n:o 19.

13) Kansakoulun muodostamista muitten oppilaitosten pohjakouluksi tarkoittava ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 20.

14) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista valtion kannattamista kouluista koskeva ed. J. W. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 21.

15) Kotien perustamista turvattomia lapsia sekä niiden äitejä varten koskeva ed. Alma Jokisen y. m. anom. ehd. n:o 22.

16) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen Suomalaiselle yhteiskoululle tarkoittava ed. Arokallion anom. ehd. n:o 23.

17) Komitean asettamista n. s. vivisektionikysymyksen selvittämiseksi, käsittelevä ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 24.

18) Erinäisiä toimenpiteitä yleisten kirjastojen edistämiseksi koskeva ed. Liliuksen y. m. anom. ehd. n:o 25.

19) Toimenpidettä keskuskirjaston perustamiseksi koskeva ed. Liliuksen y. m. anom. ehd. n:o 26.

20) Ehdotuksen asetukseksi a) pientiloista sekä b) »Suomen maalaisväestön asutusrahastosta» sisältävä ed. Paasikiven y. m. edusk. esit. n:o 26.

21) Ehdotuksen asetukseksi a) pientiloista sekä b) »Suomen maalaisväestön asutusrahastosta» sisältävä ed. Storbjörkin y. m. edusk. esit. n:o 27.

22) Ehdotuksen asetukseksi a) pientiloista ja b) »Suomen maalaisväestön asutusrahastosta» sisältävä ed. L. A. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 36.

Siv.

81

,

,

,

82

,

,

,

83

,

,

,

23) Arm. esityksen antamista erinäisistä torppain, lampuotitilain ja mäkitupa-aluiden vuokramiehille myönnettävistä oikeuksista sekä vuokra-olojen järjestämisestä sellaisilla vuokra-alueilla tarkoitettava ed. Gyllingin anom. ehd. n:o 60.

24) Ehdotuksen asetukseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 65 § muuttamisesta sisältävä ed. Kairamon, y. m. edusk. esit. n:o 37.

25) Ehdotuksen muutokseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrastaa maalisk. 12 p:nä 1909 annettuun asetukseen sisältävä ed. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 28.

26) Määrärahan myöntämisestä ryhmäasutuksen toimeenpanemista varten Pelson suolla Oulun läänissä tarkoitettava ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 48

27) Määrärahan myöntämistä maanviljelyksen ja karjanhoidon elvyttämiseksi Kaajanin kihlakunnassa käsittelevä ed. Karhin ja Pulkkinen anomusehd. n:o 49.

28) Toimenpiteitä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet kärsimään sen johdosta, että maalisk. 12 p:nä 1909 vahvistettu asetus torpan y. m. vuokrasta ei astunut voimaan ennen 14 päivää maalisk. sanottuna vuonna tarkoitettava ed. Lautasalon y. m. anom. ehd. n:o 50.

29) Yhtiöiden ja sellaisten yksityisten, jotka harjoittavat puutavaraa raaka-aineena kuluttavaa teollisuutta, velvoittamista luovuttamaan metsämaansa kunnille koskeva ed. Elorannan anom. ehd. n:o 51.

30) Kruunun metsämaitten asuttamisen edistämistä tarkoitettava ed. Ahmavaaran ja Fräntin anom. ehd. n:o 52.

31) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun mailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa tarkoitettava ed. Fräntin y. m. anom. ehd. n:o 53.

32) Maataloudellisten yhdistysten valtioavun saannin turvaamista tarkoitettava ed. Kurikan y. m. anom. ehd. n:o 47.

33) Ehdotuksen asetukseksi työstä kauppa- ja konttoriliikkeissä sisältävä ed. Pärsisen y. m. edusk. esit. n:o 29.

34) Ehdotuksen laiksi työriitojen sovittamisesta sisältävä ed. Vuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 30.

Siv.

84

,

,

,

,

,

,

85

,

,

,

,

,

35) Ehdotuksen laiksi elinkeinolain 19 §:n 1:sen kohdan muuttamisesta sisältävä ed. Kirveen y. m. edusk. esit. n:o 31.

36) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta sisältävä ed. Hallsténin edusk. esit. n:o 32.

37) Ehdotuksen laiksi merimiesten tapaturmavakuutuksesta sisältävä ed. Hallsténin edusk. esit. n:o 34.

38) Ehdotuksen laiksi työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 35.

39) Ehdotuksen asetukseksi lasten sekä nuorten henkilöiden kaupan- ja elinkeinoharjoittamisesta kadulla sisältävä ed. Herralan y. m. edusk. esit. n:o 33.

40) Valtion kannatusavun myöntämistä niille työväen ammattijärjestöille, jotka ensi talven aikana järjestävät työttömäin avustusta, koskeva ed. Pohjolan y. m. anom. ehd. n:o 54.

41) Sosiaalisen päätoimiston perustamista tarkoitettava ed. Lundströmin y. m. anom. ehd. n:o 55.

42) Vankilanpalvelijain oikeudellisen ja taloudellisen aseman turvaamista tarkoitettava ed. Jalavan ja Tikkasen anom. ehd. n:o 43.

43) Maallenusupaikkojen hankkimista erinäisiin Laatokan kalastuspaikkoihin tarkoitettava ed. Kirveen y. m. anom. ehd. n:o 44.

44) Kivennavan ja Uudenkirken pitäjien erottamishankkeitten sillensä jättämistä koskeva ed. Airolan y. m. anom. ehd. n:o 58.

45) Lainsäädäntötoimenpiteitä oikeuden myöntämiseksi naiselle valtionvirkoihin pääsemiseen, tarkoitettava ed. Talaan ja Liliuksen anom. ehd. n:o 59.

Pöydällepanoa varten esitetään:

46) Adressivaliokunnan mietintö n:o 1 Eduskunnassa tehdyn ehdotuksen johdosta alamaisten adressin lähettämisestä Keisarikunnalle Majesteetille.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hjelt, Nordlund, Pykälä, Renvall, Tainio, von Troil ja Tulikoura.

Siv.

85

86

87

**Ilmoitusasiat:**

**Puhemies:** Ed. Hahl pyytää yksityisasiain takia vapautusta huomisesta alkaen yhden viikon ajaksi. Ed. Vahe pyytää niinikään yksityisasiain takia vapautusta ensi perjantaista tulevan viikon keskiviikkoon.

Nämä vapautuksenpyynnöt hyväksytään.

**Toimitusvaliokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.**

**Puhemies:** Toimitusvaliokunta ilmoittaa että se on puheenjohtajakseen valinnut ed. Wuolijoen ja varapuheenjohtajakseen ed. Rautapään.

**Päiväjärjestyksessä olevat asiat:****1) Ehdotuksen alamaiseksi anomukseksi lainsäädännössä tapahtuneen seisahduksen johdosta**

sisältävä ed. Mechelinin anomusehdotus n:o 56 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Mechelinin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**2) Sortotoimenpiteitten lopettamista ja kansalaisten oikeuksien turvaamista**

tarkoittava ed. Hämäläisen y. m. anomusehdotus n:o 57 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Hämäläisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**3 ja 4) Ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta**

sisältävä ed. Heiskasen y. m. eduskuntaesitys n:o 24 ja ed. Storbjörkin y. m. eduskuntaesitys n:o 25 esitetään yhdessä, ja esittää ed. Heiskasen edellisen johdosta, että eduskunta asettaisi erityisen jakolakioliokunnan, koska eduskuntaesitys on niin tärkeä, että se olisi saatava valmiiksi näillä valtiopäivillä; ja olisi eduskuntaesitys lähetettävä mainittuun asetettavaan jakolakioliokuntaan.

Ed. Storbjörk myös ehdottaa, että asetettaisiin erityinen jakovaliokunta, jonka toimeksi

puheenaolevien eduskuntaesitysten valmistava käsittely olisi annettava.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että nämä eduskuntaesitykset lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, ja kun valtiopäiväjärjestyksen 55 §:n mukaan eduskuntaesitykset, ellei niitä heti yksimielisesti lähetetä valiokuntaan, ovat pantavat pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon, niin nämä eduskuntaesitykset ovat jätettävät pöydälle. Tulee ratkaistavaksi, mihin istuntoon nämä eduskuntaesitykset pannaan pöydälle.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Arajärvi: Pyydän ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle perjantain istuntoon.

Ed. Ahmavaara: Pyytäisin ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Lindelöf: Jag ber att få understöda förslaget om bordläggning till nästa plenum, bland annat på den grund att val af medlemmar till särskilda utskott ega rum om torsdag och bestämmandet af medlemmar till dessa utskott väsentligen beror på utgången af det förslag, som här har väckts.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Ed. Arajärvi on ehdottanut eduskuntaesitykset pantaviksi pöydälle ensi perjantain istuntoon, ed. Ahmavaara ja Lindelöf että ne pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemiehen selostus asiasta myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Ed. Arajärven ehdotuksesta, jota ei ole kannatettu, ei voida äänestää, joten jää järeille ed. Ahmavaaran ja Lindelöfin ehdotus, että eduskuntaesitykset pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Molemmat eduskuntaesitykset tämän jälkeen päätetään panna pöydälle seuraavaan istuntoon.

**5) Ehdotuksen asetukseksi vesioikeuslain 2 luvun 14 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Hedbergin eduskuntaesitys n:o 12 esitetään ja ehdottaa ed. Hedberg, että se lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Kun on ilmestynyt erimielisyyttä tämänkin eduskuntaesityksen lähettämisestä valiokuntaan, niin täytyy tämänkin asian jättää pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Kysymys on siis siitä, mihin istuntoon tämä eduskuntaesitys on pantava pöydälle.

Puheenvuoron saatuaan ed. **Hedberg** ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** On ainoastaan yksi ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon.

Tämän ehdotuksen eduskunta hyväksyy ja eduskuntaesitys pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

#### 6) Ehdotuksen asetukseksi vesioikeuslain 2 luvun 18 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. **Arosen** y. m. eduskuntaesitys n:o 13 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. **Arosen** ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

#### 7) Ehdotuksen muutokseksi merilain 31 §:ään

sisältävä ed. **Tulikouran** y. m. eduskuntaesitys n:o 14 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. **Rannikon** ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

#### 8) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja käyttämisestä

sisältävä ed. **Astalan** y. m. eduskuntaesitys n:o 15 esitetään ja ehdottaa ed. **Astala** sen lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan sekä siltä osalta, mikä koskee tieveron maksamista ja sen käyttämistä, valtiovarainvaliokuntaan.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan. Kun siis erimieliä on ilmestynyt siitä, mihinkä valiokuntaan tämä asia on lähetettävä, niin on tämä eduskuntaesitys pantava pöydälle. Kysymys on vain siitä, mihin istuntoon se on pantava pöydälle.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

**Ed. Mechelin:** Jag ber att få föreslå bordläggning till fredagens plenum.

**Ed. Ahmavaara:** Minä ehdotan, että tämäkin asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

**Ed. Astala:** Minä kannatan edustaja **Ahmavaaran** ehdotusta.

**Ed. Neovius:** Jag ber att få understöda förslaget om bordläggning till fredagen.

**Ed. Jonas Castrén:** Minusta ei ole lainkaan olemassa mitään syytä, joka puoltaisi tämän asian lykkäämistä ensi perjantain istuntoon. Tämä sama esitysehdotus on jo monilla valtiopäivillä ollut esillä. Se on nytkin rakennettu samalle periaatteelle kuin ennen. Esitysehdotuksen sisältö siis ei aiheuta sen pöydälle panemista ensi perjantaihin. Minäkin vastustan tämän asian pöydällepanemista perjantain istuntoon ja ehdotan sen pantavaksi pöydälle ensi istuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Pöydälle panosta on kaksi eri ehdotusta. Edustaja **Mechelin** on edustaja **Neoviuksen** kannattamana ehdottanut asian pantavaksi pöydälle ensi perjantain istuntoon, edustajat **Ahmavaara** ja **Astala** ovat ehdottaneet sen pantavaksi pöydälle ensi istuntoon.

Puhemiehen selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo panna asian pöydälle ensi istuntoon, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt asian pantavaksi pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta siis on päättänyt panna asian pöydälle ensi istuntoon.



**9) Avustuksen myöntämistä erinäisille  
tientekolahkoille**

tarkoittava edustaja Koiviston y. m. anomusehdotus n:o 45 esitetään ja lähetetään edustaja Koiviston ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**10) Kuntaa laajempien yhdyskuntien itsehallintoa**

koskeva edustaja Liliuksen y. m. anomusehdotus n:o 46 esitetään ja lausuu sen johdosta

Ed. Lilius: Kunnalliselämän elpymisen viime aikoina on tehnyt yhä tuntuvmaksi sen puutteen meidän lainsäädännössämme, että kunnallisjärjestelmässä ei ole ylemmänasteisia kunnallisia yhdyskuntia. Tämän tarpeen tyydyttämiseksi on viime aikoina eri osissa maata pidetty kunnallispäiviä. On kuitenkin ilmeistä, etteivät tällaiset tilapäiset neuvottelevat kokoukset voi mainittua tarvetta tyydyttää. Tämä tarve vaatii vaatimalla asianmukaisempaa tyydyttämistä. Kun sen lisäksi lainvalmistelukunta hiljakkoin on laatinut mietinnön, jossa se seikkaperäisesti esittää niitä periaatteita, joita sen mielestä olisi noudatettava vastaista lainsäädäntöä asiassa aikaansaataessa, olemme, tämän anomuskirjelmän tekijät, katsoneet, että ajankohta nyt on tullut, jolloin tämä tärkeä asia jälleen otetaan päiväjärjestykseen. Toivotavasti ne syyt, jotka aiheuttivat aikoinaan tämän anomusehdotuksen raukeamisen, jo ovat hävinneet. Ehdotan anomusehdotuksen lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi, minkä jälkeen anomusehdotus edustaja Liliuksen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

**11) Niiden lahjoitusmaa-alueiden tilallisten,  
joitten maista on muodostettu kruunun-  
puistoja, oikeuttamista lunastamaan  
ne yhteismetsiksi**

koskeva edustaja Pykälän y. m. anomusehdotus n:o 18 esitetään ja lähetetään edustaja Orasen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**12) Niiden lahjoitusmaa-alueiden tilallisten,  
joitten maista on muodostettu kruunun-  
puistoja, oikeuttamista lunastamaan  
ne yhteismetsiksi**

koskeva edustaja Arokallion anomusehdotus n:o 19 esitetään ja lähetetään edustaja Arokallion ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**13) Kansakoulun muodostamista muitten oppi-  
laitosten pohjakouluksi**

tarkoittava edustaja Pärssisen y. m. anomusehdotus n:o 20 esitetään ja lähetetään ed. Pärssisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**14) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista  
valtion kannattamista kouluista**

koskeva edustaja J. W. Latvalan y. m. anomusehdotus n:o 21 esitetään ja ehdottaa ed. Latvalan sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Sohlberg: Denna petitions återuppträdande i landtdagen kunde låta oss förmoda, att i våra folkskolor, hvilka närmast afses, öfver hufvudtaget råder barbarism med hänsyn till kroppsstraffets användande. Så är emellertid ingalunda fallet, såvidt min erfarenhet räcker till. Redan nu finnas flera städer, hvilka i sina folkskolreglementen afskaffat denna straffart. Likaså torde det antal folkskollärare, som icke använda kroppsaga vara större än det, som begagnar den. Denna fråga kommer att finna sin lyckliga lösning äfven utan landtdagens inskrifande, ty skolans målsmän hafva redan tagit saken om hand. Senaste folkskolinspektorsmöte omfattade nämligen enhälligt den resolution, att kroppsstraff bör i folkskolan afskaffas. Alltså behöfs här icke någon ytterligare påtryckning. Och då frågan icke håller enligt mitt förmenande hör till de skolfrågor, om hvilkas framläggande för landtdagen tidigare landtdagar petitionerat, vore jag för min del böjd att föreslå en remissvägran. Men emedan jag har föga utsett att vinna pluralitet för ett sådant förslag, ber jag att till kulturutskottet få hemställa att behandla frågan efter förtjänst.

Ed. Wiik: Den senaste talarinnans yttrande därom, att såvidt hennes erfarenhet räckte till,

någon barbarisk aga icke förekomme i folkskolan, torde endast kunna förklaras sålunda, att den ärade talarinnans erfarenhet i detta fall icke räcker till, eller kanske snarare sålunda, att de barn som besöka folkskolan icke tillhöra samma samhällsklass, som den ärade talarinnans representerar. Tidningarna ha under senare tider mångfaldiga gånger haft att berätta om de mest upprörande fall af misshandel i folkskolorna.

Ed. Hedberg: Jag ber att endast få understöda det uttalande fröken Sohlberg här har gjort rörande föreliggande petition.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Mitään ehdotusta anomusehdotuksen hylkäämisestä ei ole tehty. On vain kysymys sen lähettämisestä valiokuntaan. Eduskunta päättäneen sen lähettää sivistysvaliokuntaan.

Tämän jälkeen anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

#### 15) Kotien perustamista turvattomia lapsia ja niiden äitejä varten

koskeva ed. Alma Jokisen y. m. anomusehdotus n:o 22 esitetään ja lähetetään ed. Alma Jokisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

#### 16) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle

tarkoittava ed. Arokallion anomusehdotus n:o 23 esitetään ja lähetetään ed. Arokallion ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

#### 17) Komitean asettamista n. s. vivisektioni-kysymyksen selvittämiseksi

käsittelevä ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 24 esitetään ja lähetetään ed. Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävän ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

#### 18) Erinäisiä toimenpiteitä yleisten kirjastojen edistämiseksi

koskeva ed. Liliuksen y. m. anomusehdotus n:o 25 esitetään.

Sen johdosta lausuu

Ed. Lilius: Tämä anomusehdotus tarkoittaa samoin kuin samanlaiset anomukset edellisiläkin valtiopäivillä 75,000 markan määrärahan myöntämistä vuodeksi 1913 kansankirjastojen kannattamiseksi. Ehdottaisin siihen nähden, että tästä asiasta on sivistysvaliokunta kaksikin kertaa jo laatinut laajan mietinnön, jossa se periaatteellisesti on ehdotusta kannattanut, että asia tähän selvitettyyn tilaan nähden lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että anomusehdotus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Ed. Lindelöf: Jag ber att få understöda ldgm. Lilius förslag. Det är säkert endast en onödig omväg att hänskjuta detta ärende till kulturutskottet. Statsutskottet kan mycket väl direkte behandla det, då det redan af tidigare landtdagar blifvit godkändt i samma form hvori det här föreligger.

Ed. Mechelin: Jag har visserligen i talmanskonferensen varit med om att tillstyrka remiss till kulturutskottet, men efter de upplysningar, som nu hafva lämnats om ärendets beskaffenhet, skulle jag förena mig om dess remiss till statsutskottet. Det är ju en enkel anslagsfråga.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty kaksi ehdotusta, toinen puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan, toinen edustaja Liliuksen, jota on kannatettu, että se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemiehen selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian, puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti, lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta, edustaja Liliuksen ehdotuksen mukaisesti päättänyt, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla; asia siis on päätetty lähettää valtiovarainvaliokuntaan.

**19) Toimenpidettä keskuskirjaston perustamiseksi**

koskeva ed. Liliuksen y. m. anomusehdotus n:o 26 esitetään.

Sen johdosta lausuu

Ed. Lilius: Se kansanvalistamistyö, jota kansankirjastot välittävät, on tosin vanhimpia maassamme, mutta kannatuksen puutteessa se on hyvin vähän kehittynyt. Niinkuin edellinenkin anomusehdotus osoittaa, on kerta toisensa jälkeen turhaan saatua pyytää kannatusta yleisistä varoista. Esilläoleva anomusehdotus tarkoittaa nyt yleisen, Helsinkiin perustettavan keskuskirjaston aikaansaamista, joka yhdistävänä ja johtavana, neuvovana ja välittävänä voisi palvella toisia paikallisia kirjastoja. Tässä esitysehdotuksessa laajemmin esiintuoduilla perusteilla ehdotetaan, että Helsinkiin perustettaisiin sellainen keskuskirjasto ja sitä varten asetettaisiin erityinen tässä lähemmin kokoonpanoltaan määrätty johtokunta sekä että eduskunta myöntäisi sellaisen kirjaston perustamiskustannuksiin 400,000 markan määrärahan jaettuna vuosille 1913—1917 ja että vuoden 1913 osalle määrättäisiin 80,000 markkaa. Ehdottaisin, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

**20—22) Ehdotuksen asetukseksi a) pientiloista sekä b) „Suomen maalaisväestön asutusrahastosta”**

sisältävä ed. Paasikiven y. m. eduskuntaesitys n:o 26, ed. Storbjörkin y. m. eduskuntaesitys n:o 27 ja ed. L. A. Yrjö-Koskisen y. m. eduskuntaesitys n:o 36 esitetään toistensa yhteydessä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat niiden johdosta

Ed. Paasikivi: Ehdotan nämä esitysehdotukset lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan ja, mikäli koskee asiain rahallista puolta, valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Storbjörk: Jag skulle föreslå, att denna motion remitteras till agrarutskottet, och i den finansiella delen till statsutskottet.

Ed. Paasikivi: Minä olin siinä luulossa, että puhemiesneuvosto on tehnyt semmoisen ehdotuksen kuin lausuin, mutta koska minulle nyt ilmoitettiin, että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa nämä asiat lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää rahallisesta puolesta valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, niin minulla ei ole mitään syytä olla yhtymättä tähän ehdotukseen.

Puhemies: On ilmoitettava, että puhemiesneuvosto ehdottaa, että puheenaolevat eduskuntaesitykset olisivat lähetettävät maatalousvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää asian rahallisesta puolesta valtiovarainvaliokunnan lausuntoa.

Ed. Storbjörk: Jag kan nog förena mig om ldgm. Paasikivis förslag.

Ed. Kuusinen: Pyytäisin näitä asioita pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Puhemies: Koska asioita on pyydetty pöydälle, niin ne jäävät pöydälle. Kysymys on vain siitä, mihin istuntoon ne jäävät pöydälle.

Ed. Paasikivi: Minun luullakseni eduskunnan jäsenillä on ollut tilaisuus näihin kysymyksiin perehtyä, sillä nämähän ovat olleet sellaisia erityisesti rakastettuja asioita tässä eduskunnassa. Minä luulisin senvuoksi, että riittäisi, jos pantaisiin nämä asiat pöydälle ensiksi tulevaan istuntoon.

Ed. Jonas Castrén: Kannatan ed. Paasikiven ehdotusta.

Ed. Murros: Minä kannatan ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Pöydällepanosta on kaksi ehdotusta: toinen että eduskuntaesitykset pantaisiin pöydälle ensi istuntoon, joka on ed. Paasikiven ja Castrénin ehdotus, ja toinen, että ne pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon, joka on ed. Kuusisen ja Murroksen ehdotus.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken tahtoo puheenaolevat eduskuntaesitykset pantaviksi pöydälle ensi istuntoon, äänestää

„jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt panna ne pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt, että eduskuntaesitykset n:o 26, 27 ja 36 pannaan pöydälle ensi istuntoon.

- 23) Arm. esityksen antamista erinäisistä torppain, lampuotitilain ja mäkitupa-alueiden vuokramiehille myönnettävistä oikeuksista sekä vuokraolojen järjestämisestä sellaisilla vuokra-alueilla**

tarkoittava ed. Gyllingin anomusehdotus n:o 60 esitetään ja ehdottaa ed. Gylling sen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Kuusinen: Minä ehdottaisin että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Ed. Manner: Minä pyydän kannattaa ed. Kuusisen ehdotusta.

Puhemies: Koska asiaa on vaadittu pöydälle, on kysyttävä, onko keskustelu asian pöydällepanosta päätynyt?

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Kuusinen ed. Mannerin kannattamana ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon. Tulee siis ensin ratkaistavaksi, onko jatkettava asiallista käsittelyä vai onko asia pantava pöydälle.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta ed. Kuusisen ja ed. Mannerin ehdotuksen mukaisesti päättänyt, että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

- 24) Ehdotuksen asetukseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun asetuksen 65 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Kairamon ynnä muiden eduskuntaesitys n:o 37 esitetään ja lähetetään ed. Kairamon ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 25) Ehdotuksen muutokseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maaliskuun 12 päivänä 1909 annettuun asetukseen**

sisältävä ed. Elorannan y. m. eduskuntaesitys n:o 28 esitetään ja lähetetään ed. Elorannan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 26) Määrärahan myöntämistä ryhmäasutuksen toimeenpanemista varten Pelson suolla Oulun läänissä**

tarkoittava ed. Saalastin y. m. anomusehdotus n:o 48 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Saalastin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 27) Määrärahan myöntämistä maanviljelyksen ja karjanhoidon elvyttämiseksi Kajaanin kihlakunnassa**

käsittelevä ed. Karhin ja Pulkkinen anomusehdotus n:o 49 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Pulkkinen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 28) Toimenpiteitä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet kärsimään sen johdosta, että maaliskuun 12 p:nä 1909 vahvistettu asetus torpan y. m. vuokrasta ei astunut voimaan ennen 14 päivää maaliskuuta sanottuna vuonna**

tarkoittava ed. Lautasalon y. m. anomusehdotus n:o 50 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Lautasalon ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**29) Yhtiöiden ja sellaisten yksityisten, jotka harjoittavat puutavaraa raaka-aineena kuluttavaa teollisuutta, velvoittamista luovuttamaan metsämaansa kunnille**

koskeva ed. Elorannan anomusehdotus n:o 51 esitetään ja ehdottaa ed. Eloranta, että se lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Kun ed. Elorannan ehdotusta, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan, ei ole kannatettu, niin se raukee, ja eduskunta siis hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, että asia lähetetään talousvaliokuntaan?

Ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään siis talousvaliokuntaan.

**30) Kruununmetsämaitten asuttamisen edistämistä**

tarkoittava ed. Ahmavaaran ja Fräntin anomusehdotus n:o 52 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Ahmavaaran ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**31) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun mailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa**

tarkoittava ed. Fräntin y. m. anomusehdotus n:o 53 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Fräntin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**32) Maataloudellisten yhdistysten valtioavun saannin turvaamista**

tarkoittava ed. Kurikan y. m. anomusehdotus n:o 47 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kurikan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**33) Ehdotuksen asetukseksi työstä kauppa- ja konttoriliikkeissä**

sisältävä ed. Pärssisen y. m. eduskuntaesitys n:o 29 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Pärssisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

sisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**34) Ehdotuksen laiksi työriitojen sovittamisesta**

sisältävä ed. Vuorimaan y. m. eduskuntaesitys n:o 30 esitetään ja lähetetään ed. Vuorimaan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**35) Ehdotuksen laiksi elinkeinolain 19 §:n 1:sen kohdan muuttamisesta**

sisältävä ed. Kirveen y. m. eduskuntaesitys n:o 31 esitetään ja lähetetään ed. Kirveen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**36) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta**

sisältävä ed. Hallsténin eduskuntaesitys n:o 32 esitetään ja lähetetään ed. Hallsténin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**37) Ehdotuksen laiksi merimiesten tapaturmavakuutuksesta**

sisältävä ed. Hallsténin eduskuntaesitys n:o 34 esitetään ja lähetetään ed. Hallsténin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**38) Ehdotuksen laiksi työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta**

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. eduskuntaesitys n:o 35 esitetään ja lähetetään ed. Paasivuoren ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**39) Ehdotuksen asetukseksi lasten sekä nuorten henkilöiden kaupan- ja elinkeinon harjoittamisesta kaduilla**

sisältävä ed. Herralan y. m. eduskuntaesitys n:o 33 esitetään ja lähetetään ed. Herralan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**40) Valtion kannatusavun myöntämistä niille työväenjärjestöille, jotka ensi talven aikana järjestävät työttömäin avustusta**

koskeva ed. Pohjolan y. m. anomusehdotus n:o 54 esitetään ja lähetetään ed. Salon ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**41) Sosialisen päätoimiston perustamista**

tarkoittava ed. Lundströmin y. m. anomusehdotus n:o 55 esitetään ja lähetetään ed. Lundströmin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**42) Vankilain palvelijain oikeudellisen ja taloudellisen aseman turvaamista**

tarkoittava ed. Jalavan ja Tikkasen anomusehdotus n:o 43 esitetään ja lähetetään ed. Jalavan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**43) Maallenuspaikkojen hankkimista erinäisiin Laatokan kalastuspaikkoihin**

tarkoittava ed. Kirveen y. m. anomusehdotus n:o 44 esitetään.

Sen luettuansa lausuu

Ed. Kirves: Eduskunnan jäsenet kyllä muistanevat kuinka viime syksynä pyydettiin avustusta Viipurin läänin kuvernööriltä, joka lähetti poliisimiehiä häätämään kalastajia erästä saaresta myrskyiselle Laatokalle, ja kuinka nämä kalastajat sen johdosta olivat pakotetut suostumaan luostarin antamiin määräyksiin ja suoriuttamaan luostarin määräämän kalastusveron päästäksensä lähtemästä myrskyiselle taipaleelle. On luonnollista, että maanomistajalla on oikeus omistusoikeuden mukaan kieltää maallenusu, mutta näillä saarilla ei ole edes annettu hätäsatamaa sitä tarvitseville, kun maallenusukielto on nykyään ollut niin ankara. Kun asianlaita on tällainen, niin luonnollisesti olemme olleet pakotetut kääntymään eduskunnan puoleen anomuksella, että tässä kohden saataisiin jonkunlaista muutosta parempaan päin, sillä olot ovat tulleet siksi sietämättömiksi, että niitä on mahdoton kauemmin kärsiä. Jollei pikaista parannusta saada näissä asioissa, uhkaa Laatokan ympäristöllä ja rannikoilla asuvia kalastajia

täydellinen epätoivon tila, sillä silloin kalastus paraimmilla kalastuspaikoilla tulee mahdottomaksi. Pyydän ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ed. Kirveen ehdotusta asian lähettämisestä talousvaliokuntaan ei ole kannatettu, niin se raukee ja eduskunta päättäneen puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia menee valtiovarainvaliokuntaan.

**44) Kivennavan ja Uudenkirkon pitäjien erottamishankkeiden sillensä jättämistä**

koskeva ed. Airolan y. m. anomusehdotus n:o 58 esitetään.

Sen johdosta lausuu

Ed. Airola: Viime vuosina on sortajiemme keskuudessa suurella innolla puuhattu maamme silpomista siten, että Viipurin lääni tai jokin sen osa erotettaisiin muun Suomen yhteydestä ja liitettäisiin keisarikuntaan. Kuten tunnettua, edistyi tämä tuhoisa puuha viime vuoden kuluessa niin pitkälle, että nämä silpomishankkeet viime kesänä saivat esittelyssä kaikkein korkeimmassa paikassa Hänen Majesteettinsa Keisarin hyväksymisen periaatteessa. Kun siis tämä silpomisuhka ei ole enää pelkänä uhkana, vaan Hallitsijan valmisteltavaksi hyväksymä, niin on katsottu alotteenteko asiasta tarpeelliseksi. Tämän aloitteen ovat allekirjoittaneet kaikki Viipurin läänistä valitut sosiaalidemokraattiset edustajat paitsi tuomari Kotonen, ja päättyy anomusehdotus ponteen, jossa ehdotetaan anottavaksi, „että Hallitsija käskisi heti luopumaan suunnitelluista maamme silpomishankkeista”. Ehdotan, että asia lähetetään perustuslakivaliokunnan valmisteltavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

#### 45) Lainsäädäntötoimenpiteitä oikeuden myöntämiseksi naisille valtion virkoihin pääsemiseen

tarkoittava ed. Talaan ja Liliuksen anomusehdotus n:o 59 esitetään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu sen johdosta

Ed. T a l a s: Varsin yleinen lienee käsitys maassamme, että naisille suotu mahdollisuus päästä valtion virkoihin on liian ahdas. Kaikki valtion virat eivät tosin enää ole naisilta suljetut, mutta yleensä rajoittuu naisten virkakelpoisuus ainoastaan eräänlaisiin alempiin virkoihin. Muutamia tärkeämpiinkin virkoihin on tosin naisia nimitetty, mutta silloin miltei poikkeuksetta saavuttamansa erivapauden nojalla. On kai kumminkin ilman muuta todistamista selvää, että erivapaus ei ole oikea keino tällaisen epäkohdan poistamiseksi. Erivapaus on katsottava luonteeltaan ainoastaan hätäkeinoksi, johon voidaan turvautua, milloin tilapäinen epäkohta on poistettava, mutta lainsäädännössä ilmenneitä epäkohtia, joiden luonne on enemmän pysyväinen, ei voida erivapauden kautta saada poistetuksi. Naisten virkakelpoisuuden rajat on sentähden lainsäädännön kautta mielestämme laajennettava. On monasti ehdotettu, että tämä laajennus saataisiin toimeen yhden yleisen eduskuntalain kautta. Tätä tietä kumminkaan luullaksemme ei tätä parannusta ainakaan varsin nopeaan saatane aikaan. Käytännöllisempää lienee, jos naisten virkakelpoisuutta voidaan laajentaa eri aloilla sitä myöten, kun se käypi mahdolliseksi, joten ei tarvitsisi odottaa uudistusta, joka käsittäisi koko maan virkalaitoksen. Tällaista menettelytapaa voitaisiin noudattaa, jos se este, jonka nykyään perustuslaki panee naisten pääsulle valtionvirkoihin, poistettaisiin. Tämän anomuksen tarkoituksena on sentähden anoa, että sanottu este poistettaisiin, ja kuuluu anomuksen ponsi, „että eduskunta Keisarilliselta Majesteetilta alamaisesti anois armollista esitystä laiksi, jonka kautta poistettaisiin perustuslaissa naisten pääsulle valtion virkoihin oleva este.” Anomuksen ovat allekirjoittaneet edustajat Lilius ja minä.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että anomus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu asiassa julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

#### Pöydällepanot:

#### 46) Adressivaliokunnan mietintö n:o 1 Eduskunnassa tehdyn ehdotuksen johdosta alamaisten adressin lähettämisestä Keisarilliselle Majesteetille

esitetään pöydällepanoa varten.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle huomispäivän, keskiviikon istuntoon.

#### Keskustelu:

Ed. T o k o i: Kun tämä nyt esitetty ja pöydälle pantavaksi ehdotettu adressivaliokunnan mietintö sisältää ehdotuksen alamaisten adressin lähettämisestä Hänen Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle ja kun tällainen alamaisten adressi aina on pakostakin siksi tärkeä valtiollinen asiakirja, että se vaatii mitä perinpohjaisinta ja tunnollisinta tutustumista jokaisen edustajan puolelta, niin siitä syystä minä rohkenen ehdottaa, että tämä mietintö pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. L y l y k o r p i: Kannatan edustaja Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. K a l l i o: Koska ryhmät ovat tähän adressivaliokunnan mietintöön olleet tilaisuudessa jo varemmin tutustumaan, — niinpä sosialidemokraattinenkin ryhmä, — sillä, valiokunnan istunnossa ilmoitettiin, että mietintö on ollut ryhmässä jo käsiteltävänä ja että siellä myöskin on hyväksytty yksimielisesti siihen liitetty vastalause, niin ei luulisi sosialidemokraattisen ryhmänkään puolelta olevan mitään aihetta tähän lykkäykseen. Sentähden minä pyydän kannattaa puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia pantaisiin pöydälle huomispäivän istuntoon.

Ed. H ä n n i n e n - V a l p a s: Adressivaliokunnan mietintö näkyy sisältävän noin 18 sivua. Huomiseksi on ilmoitettu ainakin joitakin valiokuntain kokouksia. Siis valiokunnissa olevat edustajat eivät ehdi tarkastamaan mietintöä päivällä. Heille jäisi ainoastaan muutamia harvoja hetkiä tuohon tärkeään asiakirjaan tutustuakseen. Se on epäilemättä liian vähän, jos halutaan perehtyä siihen niin tunnollisesti, kuin edustaja Tokoi täällä tarkoitti. Minua ihmetyttää, että porvarilliset edustajat eivät soisi tämöisessä tärkeässä asiassa pitemmältä aikaa. Mitä sosialidemokraattiseen ryhmään tulee, ei sille ryhmällekkään ole annettu paljon aikaa käsitellä sitä. Se sai sunnuntaina pitää yhden



istunnon ja siinä sunnuntaipäivän istunnossa hätäisesti käsitellä tätä ehdotusta. Se saattoi tutustua siellä sosialidemokraattisen ryhmän valiokuntajäsenten vastalauseeseen ainoastaan pääkohdissa, ei edes vastalauseen yksityiskohtiin. Ainakin sosialidemokraattisen ryhmän edustajat tarvitsisivat aikaa jo sen takia että saisivat paremmin perehtyä valiokunnan sosialidemokraattien vastalauseeseen, joka vasta tänään on päässyt julkisuuteen. Ei pitäisi eduskunnan porvarillisten ryhmien terroriseraa toisia edustajia. Ei pitäisi tehdä mahdottomaksi semmoista tarkkaan harkintaan perustuvaa käsittelyä, jota Valtiopäiväjärjestys ehdottomasti edellyttää, ellei tahdota suorastaan asettaa kiertoteitse rikkomaan Valtiopäiväjärjestyksen tarkoitusta.

Ed. T a l a s: Itse adressiin perehtymistä varten lienee tuskin tarpeellista, että tämä kysymys pantaisiin pöydälle perjantain istuntoon, mutta viimeinen arvoisa puhuja lausui, että se olisi tarpeellista, jotta sosialidemokraattinen ryhmä voisi perehtyä siihen vastalauseeseen, jonka sanotun ryhmän jäsenet ovat liittäneet tähän mietintöön. Minä voisin kyllä ymmärtää tämän perustelun, jos ei adressivaliokunnassa olisi ilmoitettu, että sosialidemokraattisen ryhmän jäsenten vastalause hyväksyttiin yksimielisesti mainitun ryhmän kokouksessa. Minä uskallan toivoa, että ennenkuin sosialidemokraattisen ryhmän kokous on hyväksynyt yksimielisesti vastalauseen, he ovat myöskin ottaneet siitä selkoa.

Ed. M a n n e r: Edellisen puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että adressivaliokunnassa ei ilmoitettu meidän ryhmämme hyväksyneen yksimielisesti vastalauseetta, vaan hyväksyneen yksimielisesti vastalauseen t e o n, ja siis sillä tiedonannolla me olemme ilmoittaneet vain ryhmän valtuuttaneen meidät teemmään vastalauseen. — Tämän pikkuisen lykkäyksen tässä, jota on pyydetty, katson olevan tarpeen senkin takia, että perustuslaillisetkin ehtisivät tarkemmin tutustumaan meidän vastalauseeseemme, jotta voisivat siitä ottaa huomioon mahdollisia muutoksia adressiin.

Ed. K o t o n e n: Minäkin pyytäisin saada lausua, ettei ole voitu sosialidemokraattisessa

ryhmässä hyväksyä vastalauseetta, vielä vähemmän hyväksyä sitä yksimielisesti, koska vastalause ei ole sosialidemokraattisessa ryhmässä valmiiksi muodosteltuna ollut edes käsiteltävänä eikä nähtävänäkään. On ainoastaan ilmoitettu, että vastalause ajetaan tehdä, ja siitä on ryhmä sitten tehnyt päätöksen.

Ed. T a l a s: Edustaja Manner ilmoitti adressivaliokunnassa, että sosialidemokraattisen ryhmän jäsenten tekemä ehdotus vastalauseeksi yksimielisesti hyväksyttiin ryhmän kokouksessa.

Ed. K o t o n e n: Jos sellainen ilmoitus on tehty, jota en voi uskoa edustaja Mannerin tehneen, on se ilmoitus ollut virheellinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Pöydällepanosta on kaksi ehdotusta: toinen puhemiesneuvoston, että mietintö pantaisiin pöydälle huomiseen eli keskiviikon istuntoon, toinen ed. Tokoin y. m. ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian pantavaksi pöydälle huomiseen eli keskiviikon istuntoon, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt, että mietintö pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 87 ei-ääntä. Eduskunta siis on päättänyt, että mietintö pannaan pöydälle huomiseen istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 12. Keskiviikkona 20 p:nä maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Ainoa käsittely:

1) Adressiehdotus, joka koskee nykyistä valtiollista asemaa Suomessa.

Asiakirjat: Adressivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Ahmavaaran ja Mechelinin y. m. adr. ehd. n:o 1.

##### Esitetään:

2) Ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta sisältävät ed. Heiskasen y. m. edusk. esit. n:o 24 ja ed. Storbjörkin y. m. edusk. esit. n:o 25, jotka eilispäivän istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon.

3) Ehdotuksen asetukseksi vesioikeuslain 2 luvun 14 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Hedbergin edusk. esit. n:o 12, joka eilispäivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

4) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä sisältävä ed. Astalan y. m. edusk. esit. n:o 15, joka eilispäivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

5) Ehdotuksen asetukseksi a) pientiloista sekä b) »Suomen maalaisväestön asutusrahastosta» sisältävät ed. Paasikiven y. m. edusk. esit. 26, ed. Storbjörkin y. m. edusk. esit. n:o 27, sekä ed. L. A. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 36, jotka eilispäivän istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon.

6) Arm. esityksen antamista erinäisistä torppain, lampuotitilain ja mäkitupa-alueiden vuokramiehille myönnettävistä oikeuksista sekä vuokraolojen järjestämisestä sel-

laisilla vuokra-alueilla tarkoittava ed. Gylingin anom. ehd. n:o 60, joka eilispäivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon.

7) Toimenpiteitä obligationilainojen hankkimiseksi kunnille maanviljelystarkoitukseen koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 61.

8) Teiden tekemiseen Lapissa myönnetyn määrärahan korottamista koskeva ed. Fräntin anom. ehd. n:o 62.

9) Viinaverorahojen siirtämistä kuntien käytettäväksi tarkoittava ed. Vuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 63.

10) Ehdotuksen asetukseksi Maakaaren 16 luvun 15 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Kärnän y. m. edusk. esit. n:o 38.

11) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 25 luvun 4 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 39.

12) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 43 luvun 1 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Lanteen y. m. edusk. esit. n:o 40.

13) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Liliuksen edusk. esit. n:o 41.

14) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain voimaanpanemisesta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 20 §:n 2 kohdan muuttamisesta sisältävä ed. Nuoran ja Wiljakaisen edusk. esit. n:o 42.

15) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 64.

16) Arm. esityksen antamista laiksi evankelis-luterilaista uskoa tunnustavien Suomen kansalaisten ulkomailla solmittujen avioliittojen pätevydestä tarkoittava ed. Mannermaan anom. ehd. n:o 65.

17) Toimenpidettä tavaraliikkeen lakkauttamiseksi valtionrautateilla sunnuntai- ja

Siv.

98

99

”

”

”

”

”

”

”

”

100

”

”

juhlapäivinä tarkoittava ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 66.

18) Marraskuun 9 p:nä 1868 annetun, kiinnitystä kiinteään omaisuuteen koskevan asetuksen 22 ja 29 §:n muuttamista tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 67.

19) Määrärahan myöntämistä vapaiksi päässeitten vankien y. m. kohottamiseksi tarkoittava ed. Mannermaan anom. ehd. n:o 68.

20) Ehdotuksen asetukseksi elinkeinolain 18 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Warvikon edusk. esit. n:o 43.

21) Ehdotuksen asetukseksi, jolla paloviiinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 kohta muutetaan toisin kuuluviksi, sisältävä ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 44.

22) Ehdotuksen asetukseksi 2 päivänä huhtikuuta 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelemisestä annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Helenius-Seppälän edusk. esit. n:o 45.

23) Ehdotuksen asetukseksi tammikuun 24 p:nä 1902 annetun mallasjuomain myyntiä ja anniskelua koskevan asetuksen muuttamisesta sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja Arajärven edusk. esit. n:o 46.

24) Toimenpiteitä metsänhoidon edistämiseksi koskeva ed. Homénin anom. ehd. n:o 69.

25) Kunnallismetsäjärjestelmän edistämistä tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 70.

26) Komitean asettamista alkoholistien hoitoa koskevain kysymysten selvittämiseksi tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 71.

27) Varieteenäyttäjien tuottaman pähennuksen vastustamista tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 72.

28) Määrärahan myöntämistä kotiteollisuuden edistämistä tarkoittavaksi rahastoksi käsittelevä ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 75.

29) Ehdotuksen asetukseksi joulukuun 8 p:nä 1873 kaupunkien kunnallishallituksesta annetun asetuksen 7 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Lallukan ja Kärnän edusk. esit. n:o 47.

30) Rauhoitettujen lintujen suojelemista tarkoittavaa lainsäädäntötoimenpidettä kos-

Siv.

100

"

"

"

"

"

"

"

101

"

"

"

"

"

Siv.

101

"

keva Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 73.

31) Määrärahan myöntämistä merimieskoululaivan hankkimista ja ylläpitoa varten tarkoittava ed. Renvallin ja Arokallion anom. ehd. n:o 74.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hahl, Nordlund, Pykälä, Renvall, Tainio ja Waarala.

### Ilmoitusasiat:

**P u h e m i e s:** Ed. Waarala on ilmoittanut sairauden takia olevansa estetty saapumasta tämän illan istuntoon. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Wuolijoki yhden viikon ajaksi, ed. Murros ensi perjantaiksi, ed. Lehtimäki ensi perjantaiksi ja lauantaiksi, ed. Kivikoski tämän istunnon loppuosasta.

Nämä vapautuksen pyynnot hyväksytään.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Adressiehdotus,

joka koskee nykyistä valtiollista asemaa Suomessa ja jota on valmistelevasti käsitelty eilis-päivän istunnossa tähän istuntoon pöydälle pannussa adressivaliokunnan mietinnössä n:o 1, esitetään ainoaa käsittelyä varten.

**P u h e m i e s:** Eduskunnalle ilmoitetaan, että ensin sallitaan yleiskeskustelu asiassa ja sen jälkeen esitetään, jos se käy tarpeelliseksi, adressiehdotus kappaleittain. Kuitenkin huomautetaan, että sellaiset muutosehdotukset, jotka koskevat adressia kokonaisuudessaan, ovat jo yleiskeskustelun aikana ilmoitettavat. Esimerkiksi ehdotus adressin hylkäämisestä tai sellainen ehdotus, kuin sisältyy valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen viimeiseen ponteen, eli että koko adressi lähetettäisiin takaisin valiokuntaan, ovat siis ilmoitettavat jo yleiskeskustelun aikana. Silloin käy mietinnön erikoiskohdiltaan tarkastaminen ehdolliseksi.

**Keskustelu:**

Ed. Tokoi: Samasta syystä, kuin minä eilen illalla jo mainitsin, rohkenen minä ehdottaa, että tämä mietintö pantaisiin vielä pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Lylykorpi: Kannatan Tokoin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, niin tulee se valtiopäiväjärjestyksen mukaan myöskin jämmään pöydälle. Kysymys on vain pöydällepanopäivästä, joksi on ehdotettu perjantaita.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi ja eduskunta päättää panna adressiehdotuksen pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon.

**2) Ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta**

sisältävät ed. Heiskasen y. m. eduskuntaesitys n:o 24 ja ed. Storbjörkin y. m. eduskuntaesitys n:o 25, jotka eilispäivän istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Viime kerralla jo tämän asian lähettämisestä valiokuntaan tehtiin kaksi ehdotusta. Puhemiesneuvosto ehdotti sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, eduskuntaesityksen tekijät ehdottivat sen lähetettäväksi jakolaki-valiokuntaan.

**Keskustelu:**

Ed. Arajärvi: Pyydän puolestani kannattaa puhemiesneuvoston tekemää ehdotusta. Sillä jos tätä asiaa varten asetetaan erityinen jakolaki-valiokunta, niin tuottaa se suurta haittaa asiain käsittelylle yleensä eduskunnassa ja erittäin myöskin jakolain käsittelylle. Kun meidän ryhmässä on keskusteltu puheenalaisen asian hoitamisesta eduskunnassa, on oltu yksimielisesti sitä mielipidettä, että jakolakiasian käsittely voittaa, jos se tulee käsitellyksi laki- ja talousvaliokunnassa.

Ed. Ahmavaara: Kun laki- ja talousvaliokunnalle, johon puhemiesneuvosto tätä asiaa on ehdottanut, lähetettiin eilen illalla useita tärkeitä ja sangen laajaperäisiä eduskuntaesityksiä ja -anomuksia, niiden joukossa m. m. maantiesetukset, niin ei voi ollenkaan

olla luultavaa, että valiokunta näin ollen ehtisi myöskin käsittelemään tällaisen perin tärkeän ja laajakantoisen asian, kuin tämä nyt esillä oleva jakoasia on. Senvuoksi, ja kun minä soisin että nuo muutkin asiat, erityisesti maantiesasia, tulisivat myös käsitellyiksi, rohkenen kannattaa sitä ehdotusta, että asiaa varten asetettaisiin erityinen jakolaki-valiokunta, johon tämä asia lähetettäisiin. Tämän teen sitäkin suuremmalla syyllä, kun on toivottavaa, että tästä jakoasiasta tulee myöskin armollinen esitys annettavaksi vielä näille valtiopäiville, joten se siis tulee ensimmäisenä käsiteltäväksi ja työntää kaikki muut asiat syrjään. Niin ollen saattaisi käydä niin, ettei tulisi mistään valmista. Minusta kaikki syyt siis puhuvat sen puolesta, että asetetaan erityinen jakolaki-valiokunta.

Ed. Kallio: Samoilla perusteilla kuin edellinen puhuja kannatan minäkin jakolaki-valiokunnan perustamista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kaksi ehdotusta on tehty, toinen puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, toinen edustajain Heiskasen ynnä muitten, että se lähetettäisiin erityiseen jakolaki-valiokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken tahtoo puheenaolevat eduskuntaesitykset lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt ne lähetettäväksi erityiseen jakolaki-valiokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 137 jaa- ja 51 eiantä; eduskuntaesitykset on siis päätetty lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

**3) Ehdotuksen asetukseksi Vesioikeuslain 2 luvun 14 §:n muuttamisesta**

sisältävä edustaja Hedbergin eduskuntaesitys n:o 12, joka eilispäivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Tässä asiassa on puhemiesneuvosto ehdottanut eduskuntaesityksen lähe-

tettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, eduskuntaesityksen tekijä on sen ehdottanut lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Hedberg: Då vi just nu remitterat till lag- och ekonomiutskottet ett vidlyftigt ärende och samma utskott redan tidigare fått emottaga en mängd omfattande betydelsefulla ärenden, är det temligen gifvet att, om denna motion remitteras till lag- och ekonomiutskottet, den ovillkorligen drunknar där. Däremot har ekonomiutskottet icke några vidlyftigare ärenden, men å andra sidan flere skogsvårdsfrågor att behandla, hvarför utskottet kommer att nödgas ställa sig au jour med skogsförhållanden och skulle sålunda utan synnerligt ökade svårigheter kunna behandla äfven denna fråga, som ju egentligen är en skogsfråga. Därför ber jag ännu att få stå vid mitt förslag, att motionen remitteras till ekonomiutskottet.

Ed. Jonas Castrén: Edustaja Hedbergin esittämällä syillä tahtoisin minä kannattaa ehdotusta asian lähettämisestä talousvaliokuntaan.

Ed. Peurakoski: Minä myöskin kannatan niillä perusteilla, jotka täällä on esitetty että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on tehty kaksi ehdotusta, toinen puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, toinen edustaja Hedbergin, että se lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo eduskuntaesityksen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt lähettää sen talousvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; asia menee siis laki- ja talousvaliokuntaan.

#### 4) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä

sisältävä edustaja Astalan ynnä muiden eduskuntaesitys n:o 15, joka eilispäivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Tämän eduskuntaesityksen lähettämisestä on kaksi ehdotusta: toinen puhemiesneuvoston, että eduskuntaesitys lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, toinen edustaja Astalan, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan sekä, mikäli asia koskee tieveron maksamista ja sen käyttämistä, valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Astala: Minä tarkoitin, että se lähetettäisiin ainoastaan lausunnon antamista varten, mikäli koskee tieveron maksamista ja sen käyttämistä, valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Kallio: Erään kerran lähetettiin tämä sama lakiehdotus ainoastaan laki- ja talousvaliokuntaan ja kun laki- ja talousvaliokunta oli saanut ehdotuksensa valmiiksi, täytyi eduskunnan lähettää se täältä uudelleen valtiovarainvaliokuntaan. Sentähden olisi minusta käytännöllisempää, että se lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, kumminkin siten, että se hankkii samalla valtiovarainvaliokunnan lausunnon, raha-asiallisesta puolesta, kuten edustaja Astala viimeksi on ehdottanut.

Ed. Neovius: Jag förordar remiss till lag- och ekonomiutskottet med villkor att statsutskottet höres angående denna sak, som gäller införande af ny skatt. I fjol hade man visserligen förfarit på annat sätt. Men det synes vara en följd af L. O:s bestämmelser i § 43, att statsutskottet i dylika fall bör på ett eller annat sätt höras. Den omständigheten att statsutskottet tidigare afgifvit betänkande i saken kan icke göra det öfverflödigt att utskottet äfven nu höres.

Ed. Jonas Castrén: Kuten eduskunta muistaa, jätettiin viime valtiopäiville samanlainen eduskuntaesitys kuin se, mikä nyt on eduskunnassa lähettämistä varten valiokuntaan käsiteltävänä. Se kohtalo, mikä tuli viime valtiopäivien eduskuntaesityksen osaksi sekä suuressa valiokunnassa että vihdoin eduskun-

nassa, oli suuresti valitettava. Molemmat, sekä asetusehdotus tierasituksen siirtämisestä valtion huostaan kuin myöskin asetusehdotus tieverosta hylättiin eduskunnassa. Enemmistön muodosti hylkäämispäätöstä tehtäessä sosiaalidemokraatit ja osa porvarillisia kaupunkiedustajia. Asiaa käsiteltäessä viime valtiopäivillä rohkenin minä lausua sen ajatuksen, että porvarillisten olisi koetettava aikaansaada sopimus maantierasitusasiassa ja siten pyrittävä sen läpiajamiseen eduskunnassa. Valitettavasti kyllä ei tämä ajatus ole saavuttanut tähän saakka kyllin vastakaikua. Tämän johdosta rohkenen minä kunnioittaen laki- ja talousvaliokunnalle ehdottaa, että laki- ja talousvaliokunta koettaisi niin kiireellisesti kuin suinkin käsitellä esilläolevaa esitysehdotusta ja antaisi siitä sellaisen eduskuntaesityksen periaatteelle rakennetun mietinnön, joka voisi, jos mahdollista koota ympärilleen porvarilliset ainekset ja siten taata ainakin porvarillisten kannatuksen asialle eduskunnassa.

Vihdoin tahdon minäkin kannattaa täällä tehtyä ehdotusta siitä, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan sillä edellytyksellä, että laki- ja talousvaliokunta veroasiasta aikaan vaatii valtiovarainvaliokunnan lausunnon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Asiassa on tehty kaksi ehdotusta, toinen puhemiesneuvoston, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, toinen ed. Astalan, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan sekä lausunnon antamista varten, mikäli koskee tieveron maksamista ja sen käyttämistä, valtiovarainvaliokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### **Äänestys ja päätös:**

Ken tahtoo puheenaolevan eduskuntaesityksen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, sekä lausunnon antamista varten, mikäli koskee tieveron maksamista ja sen käyttämistä, valtiovarainvaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 105 „jaa” ja 85 „ei” ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että eduskuntaesitys lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

#### **5) Ehdotuksen asetukseksi a) pientiloista sekä b) „Suomen maalaisväestön asetusrahastosta”**

sisältävät ed. Paasikiven y. m. eduskuntaesitys n:o 26., ed. Storbjörkin y. m. eduskuntaesitys n:o 27 sekä ed. L. A. Yrjö-Koskisen y. m. eduskuntaesitys n:o 36, jotka eilispäivän istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

**P u h e m i e s:** Tässä on huomautettava, että puhemiesneuvosto on ehdottanut eduskuntaesitykset lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää lausunto valtiovarainvaliokunnalta, mikäli koskee asian raha-asiallista puolta.

**Ed. G y l l i n g:** Eduskunnalla oli jo tilaisuus viime keväänä tutustua näihin eduskuntaesitysehdotuksiin ja sentakia täällä jo tiedetäänkin, minkälaatuisia ja minkä hengen lapsia ne ovat. Kun ne nyt, vaikka ne viime vuonna päätettiin yli vaalien lykätä, taas otetaan esille näillä valtiopäivillä, katson tarpeelliseksi asiaa valiokuntaan lähetettäessä evästää sitä muutamalla sanalla.

Sille, joka on tarkannut maatalousolojen kehitystä meidän maassamme viimeisinä vuosikymmeninä, on täytynyt käydä epäamättömän selväksi, että ennestään kehittynyt maalaisolon vanha järjestys, jossa torpparilaitos ja mitä siihen kuuluu, on olennaisena osana, on hajoamistilassa. Aivan viimeiseen aikaan saakka on meillä säilynyt tällainen feodalinen monen vuosisadan kehityksen tulos aivan entisessä asussaan. Yhä edelleen samalla lailla kuin vuosisatoja aikaisemmin suorittavat meillä alustalaiset säännöllisesti taksvärkkitoitonsa, yhä edelleen hoidetaan suurta osaa suurviljelystä meillä pakkopäivätöillä ja yhä edelleen komentelevat meillä suurviljelijät suuria alustalaisjoukkoja — kaikki sellaisia piirteitä, jotka ovat ominaisia maatalousoloille, jotka kuuluvat feodalisen kehitysjaksoon. Puolestansa taas alustalaisten olot sellaisina, kuin ne meillä ovat, epävarmat, riippuvat maanomistajain mielivallasta, ovat samanlaatuiset kuin ne tavataan niissä maissa, joissa feodaliset maatalousolot ovat huonoimmilleen kehittyneet.

Vuosi vuodelta on kuitenkin viime aikoina se ristiriita, joka on olemassa tuon vanhan torpparilaitoksen, sen maataloudellisen järjestyksen, jossa torpparilaitos on niin oleellisenä osana sekä muun taloudellisen kehityksen välillä käynyt yhä syvemmäksi ja yhä enemmän

kouraantuntuvaksi. Yhä enemmän on merkkejä, jotka osottavat näissä maalaisoloissa mitä selvimpiä ja täydellisimpiä rappeutumisen merkkejä. Huomaamme, kuinka kapitalistinen kehitys, joka kauan aikaa on jättänyt maatalousolot koskemattomiksi, yhä enemmän on nyt alkanut tunkeutua myös näiden olojen alalle. Kapitalistiset maanomistajat eivät ole enää torpparityövoimillakaan hoidetuilla suurtiloilla harvinaisia. Ja missä tällainen kapitalistinen talous tällaisilla suurtiloilla pääsee valtaan, siellä näemme heti hyvin suuria ja tuntuvia muutoksia entisiin oloihin kehittyvän.

Kapitalistinen suurviljelijä ei halua eikä tahdo tyytyä sellaiseen toimintavapauttaan ja maataloutensa hoitoa niin monessa suhteessa haittaavaan ja estävään järjestelmään, joka vallitsee tuollaisella feodalisella torpparityövoimalla hoidetulla suurtilalla. Tällaiset maanomistajat haluavat suurempaa, voimaperäisempää maanviljelystä kuin ennen, haluavat laajentaa peltojansa ja heille koko torpparilaitos on osaksi hyödytön, osaksi suoraan esteenä. Me näemme, että missä tällainen maanviljelys kehittyy, kehittyy rinnan torpparien häätämisen. Äskettäin on ollut tässä eduskunnassakin esillä tässä suhteessa kuvaava ja hyvin valaiseva esimerkki, nimittäin Tikkamannilan torpparit lähellä Jyväskylää. Siellä kapitalistisen maanviljelyn voimaan päästessä koko entinen torpparilaitos suoraan pyyhittiin pois ja torpparit häädettiin maantielle. Tämä tapaus, vaikkakin sen tässä mainitsen esimerkkinä, ei ole poikkeustapaus, se on tapaus, joka on säännöllisenä esiintynyt meillä jo vuosikymmenien aikana. Jo 60-luvulla ja 70-luvun alussa eteläosassa maata, mutta myöhemmin yhä yleisempänä ilmiönä koko maassa, näemme tällaisen torpparien häätämisen pääsevän valtaan.

Lisävirikettä torppain hävittämiseen on puoleltansa antanut metsäin kasvava arvo ja metsäkapitalismin vaikutus entisiin maatalousoloihin. Myöskin tällaiselle kapitalismille on torpparilaitos ja entiset alustalaisolot olleet osittain hyödyttömiä, osittain suorastaan estäneet metsän vapaata käyttämistä. Myöskin tällaiset maanomistajat ovat ilman muuta ja ilman suuria välittämättä alustalaistensa paremmista tai huonommista oikeuksista joukottain heitä häätäneet, osittain supistaneet heidän oikeuksiaan.

Joukottain onkin sentähden viime vuosikymmeninä torppareita y. m. alustalaisia tiluksiltaan suistunut, tullut häädetyksi. Sellaista nopeaa ja voimakasta kasvua, mikä aikaisemmin torpparilaitoksen alalla oli havaittavissa,

ei enään 1880 luvun jälkipuoliskolla esiinny. Torpparilaitoksen kehitys ensiksi pysähtyi kasvussa, ja viime vuosina se yhä selvemmin ja selvemmin alkaa taantua.

Kaikkialta se ei kuitenkaan häviä. Erinäisissä olosuhteissa se voi säilyäkin myös kapitalistisena aikana. Löytyy yhä edelleen maanomistajia, jotka säilyttävät torpparinsa, eivätkä niitä ainakaan säännöllisesti hädä. Mutta tämä tällainen maatalous on useimmissa tapauksissa ja ainakin huonoimmissa tapauksissaan maataloutta, joka on kehityksessä takapajulla, joka ei tahdo eikä kykene seuraamaan maataloudellisia edistysaskeleita ja sentähden jää loiseläjäksi, joka pysyy pystyssä ainoastaan niiden vapaitten ja ilmaisten työpäivien ja sen työn riistämisen avulla, joka maanomistajalle torpparilaitoksen kautta on mahdollista. Tällaisesta maataloudesta on meillä myös hyvin tuores esimerkki nähtävänä, nimittäin Laukon olot. Siellä tapaamme maatalouden, jossa maanomistaja oli muodostunut verenimijäksi, jossa entiset alustalaisolot olivat säilyneet, mutta sensijaan sitä riippuvaisuutta, joka sitoo alustalaiset vanhaan isäntäänsä, maanomistajaan, käytettiin mitä äärimmäisimmällä tavalla ja mitä pisimmälle saakka alustalaisten riistämiseksi maanomistajan hyväksi. Kaikki tällaisten olojen yksityiskohdatkin tulivat kyllä erittäin räikeästi Laukon jutun yhteydessä myöskin tässä eduskunnassa paljastetuiksi. Tietysti tällainenkin takapajulle joutunut maatalous on joutunut kapitalistisen kehityksen kanssa tekemisiin, mutta ainoastaan erinäisissä suhteissa. Kapitalismi on maanomistajalle lisännyt ainoastaan mahdollisuutta tuhлата enemmän kuin aikaisemmin ja sitä varten myöskin tehnyt hänelle välttämättömäksi suuremmassa määrässä kuin ennen kiristää alustalaisilta verosuorituksia.

Kun tällaiset uudet voimat, kapitalistisen kehityksen voimat, ovat alkaneet vaikuttaa torpparioloihin, on selvää, että torpparien asema tämän uuden kehityksen jaloissa on täytynyt käydä sietämättömän huonoksi, sietämättömän epävarmaksi ja heidän taloudellinen asemansa myöskin kokonaan varmaa perustusta vailla olevaksi. Laki ei viime aikoina ole yleensä näitä alustalaisia turvannut, ja jos luomme yleiskatsauksen siihen lainsäädäntöön, tosin vähäiseen, joka, sitten kun Suomen valtiopäivät 1860 luvulla alkoivat toimintansa, on koskenut torpparilaitosta ja yleensä alustalaisoloja, näemme siinä yleispiirteenä, ei näiden alustalaisten aseman parantamisen, vaan niitten huo-



nontamisen. Kielletään pitkäaikaiset, enemmän kuin 50 vuotta kestävät vuokrasopimukset. Suullisella vuokrapuheella asuvat jätetään kokonaan maanomistajain mielivallan alaisiksi. Maanomistajaa helpoitetaan häätämään alustalaisensa tiluksiltaan. Lainsäädäntö pyrkii rajoittamaan heidän metsänkäyttöoikeuttaan. Tällaisilla keinoilla yksin lainsäädäntökin on myötävaikuttanut siihen, että torpparien ja alustalaisten asema juuri vuosisatain vaihteessa oli muodostunut niin tavattoman suuressa määrässä maanviljelijän mielivallasta riippuvaksi ja aivan epävarmaksi, jollaisena sen kaikki tunnemme. Vasta 1909 vuoden taannehtiva asetus, joka 7 vuoden ajan esti torpparien mielivaltaiset häädöt, on saattanut alustalaisten, torpparien niinkuin mäkitupalaiistenkin olot edes jonkun verran varmemmiksi, jonkun verran turvallisemmiksi. Eihän tuokaan asetus mikään ihmeellinen ollut. Ainoa ja pääasiallinen hyvä, mikä siinä oli, oli ainoastaan tuollaisen rauhoitusajan suominen. Ja vuodesta 1916 alkaen päättyy myös tämä hyvä. Tämän jälkeen ovat torpparit, alustalaiset yhä edelleen entisessä epävarmassa asemassaan. Voipa sanoa: he ovat huonommassa ja vielä epävarmemmassa asemassa, kuin olivat silloin, kun taannehtiva asetus säädettiin, jo siitäkin syystä, että kapitalistisen kehityksen hajottavat voimat, jotka jo ennenkin ovat meidän maatalousoloihimme vaikuttaneet, silloin ovat vielä selvemmin päässeet tuntumaan. Maanomistajain häätämistä, heidän pyrkimyksensä häätää torpparinsa niiltä tiluksilta, joita he usein sukupolvet toisensa jälkeen ovat asuneet, on silloin jo tästäkin syystä täytynyt tulla melkoista suuremmaksi.

Näitä seikkoja ja näkökohtia mielestäni on pidettävä taustana, kun lähtee arvostelemaan niitä eduskuntaesityksiä, joita nyt taas eduskunnalle tarjotaan. Näiden esitysehdotusten kyllä sanotaan koskevan maan hankintaa tilattomalle väestölle, mutta jo viime vuotisessa eduskunnassa, kun näistä asioista oli puhe, olin tilaisuudessa huomauttamaan, että niiden tosiasiallinen vaikutus aivan empimättä tulisi olemaan se, että niiden kautta jollakin tavoin edistettäisiin alustalaisten siirtymistä maanomistajiksi. Näitä aloitteita on sen takia arvosteltava etupäässä juuri tältä kannalta, siltä kannalta, millainen vaikutus niillä on näiden nykyään aivan epävarmassa tilassa olevain alustalaisten siirtämiseksi maanomistajiksi, missä määrin ne turvaavat tämän siirtymisen ja millaisilla ehdoilla.

Että tällainen vuokramiesten siirtyminen maanomistajiksi sinänsä on edistysaskel, sitä ei yleensä ole kiellettävä. Turvattu asema vuokramiehenä tai turvattu asema maanomistajana, siinä ei ole erotus kovin suuri, pääasia on, että alustalaiset joutuvat asemaan, jossa heidän taloudellinen toimeentulonsa on turvattu ainakin sellaisilta ryöstöpyyteiltä, joiden alaisina he nykyään ovat. Mutta millä tavalla nämä aloitteet tämän siirron tahtovat toimittaa? Niissä jätetään se aivan kokonaan alustalaisten ja maanomistajain vapaiden sopimusten varaan. Se tahtoo sanoa: toiselta puolelta maanomistajan varaan, jolla on kaikki edut puolellansa ja toiselta puolen ovat sopimuksen tekijänä alustalaiset, joilla ei ole mitään etua puolellaan, ja jotka sentähden ovat kaikki maanomistajain armoilla. Seuraus on aivan selvä. Se tulee viemään siihen, että siirtyminen maanomistajiksi tulee tapahtumaan tavalla, joka on alustalaisille mahdollisimman epäedullinen ja suureksi osaksi merkitsee ehkä vielä tuntuvoimalla tavalla kuin tähänastinen torpparien häätäminen näiden alustalaisten omaisuuden ryöstämistä. Tämä on asiallisesti katsottuna edustajien Paasikiven ja Storbjörkin esitysehdotusten vaikutus.

Että ne toimenpiteet, joita näissä asetusehdotuksissa esitetään, jo sinänsä ovat aivan epätydyttäviä, siinä suhteessa, voidaan ehkä vedota edustaja Paasikiven puoluetoverin, professori Gebhardin tässä asiassa äskettäin esittämiin mielipiteisiin. Professori Gebhard, joka nyt on, sanoisinko, jonkun verran enemmän agrariipolitikko kuin edustaja Paasikivi, on katsonut, että alustalaisten siirtämistä maanomistajiksi ei ole jätettävä tuollaisten vapaiden sopimusten varaan, vaan se olisi erityisellä vapauttamislainsäädännöllä aikaansaattava. Hän on tosin ehdottanut porvarillista ja aivan yleispiirteistä suunnitelmaa, joka sekin jättäisi suuren osan alustalaisten omaisuutta maanomistajien käsiin. Mutta kuitenkin hänen ehdotuksensa sisältää jonkunmoisen torpparien vapauttamislainsäädäntösuunnitelman. Aikoinaan samantapaisen, kenties vielä pitemmälle menevän, ehdotti eräs toinen samaan ryhmään kuuluva edustaja, nimittäin silloinen edustaja Lagerlöf. Nämä tällaiset ehdotukset, joita tietysti meidän kannaltamme ei voida pitää täydellisinä, eikä lopullisesti tarkotukseen vievinä, on kuitenkin nyt heitetty romukoppaan ja sijaan tyrkytetään tätä edustaja Paasikiven ehdotusta, josta hänen puoluetoverinsa professori Gebhard todistaa selvillä luvuilla, että se kaikissa suhteissa on yhtä tehoton ja mahdoton ja että — professori Gebhard ei

sitä tosin lausu, mutta se voidaan tässä lisätä — se myös on kyseessäoleville kaikille maalaisväestön ryhmille torppareille samoin kuin tilattomillekin yhtä epäedullinen. Edellyttäen juuri että edustaja Paasikiven ehdotus tulisi näillä valtiopäivillä uusittavaksi, on sosialidemokraattisen ryhmän taholta jätetty toinen aloite, joka tarkoittaa samaa kysymystä, nimittäin alustalaisten siirtämistä maanomistajiksi, ja on siinä tämä asia ehdotettu järjestettäväksi sillä tavalla, ettei alustalaisten omaisuus joudu porvaripuolueiden ehdottaman ryöstön alaiseksi. On ehdotettu, että laissa, joka hallituksen taholta eduskunnalle annettaisiin, määrättäisiin yleiset perusteet, joiden mukaan torppari olisi oikeutettu ostamaan tiluksensa omikseen. Ensiksikin laissa olisi määrättävä yleiset perusteet sen hinnan laskemiseksi, joka olisi pantava pohjaksi, kun tällainen torppa tai muu alustalaistila siirtyisi alustalaisen omaksi, eikä tätä seikkaa olisi jätettävä vapaan sopimuksen varaan.

Mutta toiselta puolen on katsottu ettei yksin tällaisen perushinnan määräämisellä asia olisi autettavissa. On nimittäin olemassa suuri joukko alustalaisryhmiä, jotka jo nykyään tosiasiallisesti omaavat sen tilan, jota viljelevät. Sellaisiahan ovat kaikki ne perintötorpat, jotka 1895 vuoden asetus maatilain osittamisesta salli ilman muuta lohkaista itsenäisiksi tiloiksi tai erottaa palstatiloiksi. Suuri osa tällaisia perintötorppia on vielä päättilasta lohkaistematta ja samallaisia tai sen luontoisia asumisoikeuksia on torppareilla hyvin lukuisasti ainakin pohjois- ja keskiosissa maata. Laki ei ole tällaisia asumisoikeuksia yleisesti tunnustanut; osittain on koetettu niitä nimenomaan torppareilta ryöstää, kieltämällä pätevyys perinnölliseltä vuokrasopimukselta, josta kuitenkin torppari on maanomistajan kanssa vapaasti sopinut. Olisi kohtuullista, että tällaiset alustalaiset ilman muuta, ilman ostohinnan maksamista tai ainakin hyvin vähäisestä lunastushinnasta saatettaisiin maanomistajiksi. Myös tästä olisi perusteet säädettävä laissa. Niinikään olisivat vuokramiehet oikeutettavat saamaan täydellisen korvauksen kaikista niistä parannuksista, niistä työntuloksista, joita he itse uutisviljelysten ja -raivausten muodossa tai muuten ovat tiluksiinsa sitoneet. Jo 1908 vuoden jälkimäisillä valtiopäivillä maatalousvaliokunta tämän kannan täydellisesti hyväksyi. Siinä valiokunnassa oli muistaakseni puheenjohtajana ed. Paasikivi, vaikka hän ei ollenkaan nyt näy muistavan niitä päätöksiä ja suunnitelmia. Näitä samoja etuuksia hän nyt tahtoo torppareilta ryöstää. Silloin maatalousvaliokun-

nassa nimenomaan tahdottiin takautuvilla säännöksillä turvata tämä korvausoikeus torppareille, huolimatta siitä, ettei heillä lain mukaan nimellistä oikeutta ollut ja tämä periaate oli oikea. Tämä sama periaate laajemmassa muodossa on nyt uudestaan otettava käyttöön.

Näitä näkökohtia, joita olen esittänyt, on anomusehdotuksessa, jonka olen muiden muassa allekirjoittanut, tarkemmin esitetty. Tässä anomuksessa esitetyllä tavalla eikä sellaisen suunnitelman mukaan, kuin nyt esillä olevassa esitysehdotuksessa on ehdotettu, olisi torppari vapautus toimitettava. Tahtoisin sentähden evästyksenä maatalousvaliokunnalle lausua, kun se ryhtyy näitä asioita käsittelemään, että se päättäisi nyt kyseessä olevat esitykset hyljätä ja sen sijaan yhtyä sellaiseen anomusehdotukseen, kuin sosialidemokraattisen ryhmän puolelta on ehdotettu.

Ed. Paasikivi: Minä en ajatellut tässä käyttää puheenvuoroa enkä tahdo pitkältä eduskunnan aikaa kuluttaa mutta edellisen puhujan lausunto kehoittaa minua kuitenkin pari sanaa lausumaan. Ensiksi tahtoisin lausua mielihyväni siitä, että nyt olemme nähtävästi vihdoin viimeinkin päässeet siitä komediasta, jota on kestänyt useita vuosia, — kun sosialistit nyt ovat nähtävästi tuon kuuluisan viljelyspakkoasian jättäneet. Se tulee olemaan suureksi helpotukseksi eduskunnalle ja myöskin maatalousvaliokunnalle, joka näitä asioita valmistelee, ettei sen nyt sitä humbugia enää tarvitse käsitellä. (Vasemmalta: Asiaan! Puhemies: Hiljaa!) En ollut sitä ollenkaan odottanut ja omasta puolestani se on ollut minulle iloinen yllätys, että asiat nyt ovat tälle kannalle kehittyneet.

Edellisen puhujan lausunto aiheuttaisi paljon oikaisujakin. Hän esitti entisen vuokralainsäädännön kehitystä, miten, — jos minä oikein ymmärsin — hänen mielestään entinen vuokralainsäädäntö, ainakin ennen vuoden 1909 lain antamista, tarkoitti tehdä helpommaksi ja helpommaksi maanomistajille vuokramiesten kiristämisen ja vuokramiesten työvoiman hyväkseen käyttämisen. Se on nyt kuitenkin kolailla rohkea väite, sillä kyllähän jokaisen, joka vertailee niitä, tosin suhteellisesti harvoja, asetuksia, jotka 1890-luvullakin valmistettiin ja 1902 viimeksi saivat lain muodon, täytyy myöntää rohkeaksi väitteet, että siinä ikäänkuin tarkoituksella pyrittiin taaksepäin. Kyllä se oli eteenpäinmeno, vaikkakin joidenkuiden mielestä kenties liian pientä. Minä en kuitenkaan tahdo tähän sen enempää kajota, sillä se asia on



kuitenkin vähän tämän kysymyksen ulkopuolella.

Edustaja Gylling on edelleen kosketellut niitä esitysehdotuksia, jotka täällä nyt ovat esillä, ja joista minäkin olen allekirjoittanut yhden, ja hän perusti koko lausuntonsa siihen, että tässä nyt on se yksinomainen keino, jolla tahdotaan vuokrakysymystä ratkaista. Viime valtiopäiväin maatalousvaliokunnan mietinnössä ja täällä eduskunnassakin lausuttiin julki, että vuokrakysymys on kyllä yksi kohta siinä, mitä näidenkin ehdotusten kautta tarkoitetaan saavuttaa. Vuokrakysymyksen järjestäminen on yksi niitä asioita, joita näiden ehdotusten nojalla tahdotaan edistää. Mutta se lausuttiin myös selvästi, että se ei suinkaan ole näiden ehdotusten yksinomainen tarkoitus. Omasta puolestani voin lisätä, että minun luullakseni kyllä vuokrakysymys vaatii, että se otetaan vielä ulkopuolella näitä ehdotuksia harkinnan alaiseksi, jolloin ne toimenpiteet, joita siinä kenties vielä lisäksi on tarpeen, tulevat harkittaviksi.

Tällä kertaa ei ole nyt kumminkaan kysymys siitä, vaan on tarkoitus saada aikaan toimenpiteitä, jotka veisivät kehitystä tarkoitettua päämäärää kohti, joskin kenties vielä jotkut muutkin toimenpiteet tällä alalla ovat otettavat harkinnan alaisiksi. Senvuoksi edustaja Gyllingin esitys kulki kokonansa väärään suuntaan, mutta en tässä yhteydessä katso olevan syytä lähteä tätä erinomaisen laajaa ja erinomaisen vaikeata asiaa enemmän koskettelemaan. Siihen tulee tilaisuus tuonnempana.

Ed. T o k o i: Minullakin lienee syytä tuoda esille iloni siitä, että edustaja Paasikivi on tällä kertaa hyvin tyytyväinen. Sen oikeastaan pitäisi merkitä myöskin sitä, että tämä kysymys tällä kertaa menee onnelliseen ratkaisuun. Kuitenkin edustaja Paasikiven lausunto antoi aiheutta siihen luuloon, että hänen taholtaan yhä edelleen itsepintaisesti ja kiinteästi koetetaan pysytellä sillä pohjalla, jolle pohjalle rakentui se esitysehdotus, joka viime vuoden valtiopäivillä tässä eduskunnassa käsiteltiin, ja joka nyt uudelleen on täällä taas esityksenä jätetty. Jos asianlaite on niin, niin minä puolestani silloin rohkenen epäillä, että tämä asia ei mene tyydyttävään ratkaisuun.

Täällä ed. Gylling jo puheenvuorossaan toi esiin niitä seikkoja, mitenkä kapitalistinen kehitys, sikäli kuin se ulottuu maatalouden alalle, vienee ehdottomasti siihen, että nykyiset varsinaiset maanvuokraajat, varsinainen torppariväestö joutunee väistymään uudemman ajan ka-

pitalistisen maataloustuotannon tieltä. Siitä on jo olemassa kyllin esimerkkejä, jotka tietysti jatkuvat vieläkin runsaammin seuraavana aikakautena. Kuten me tiedämme, niin vuoden 1916 kuluttua ja sitä seuraavina lähimpinä vuosina joutunee, niinkuin virallisten tietojen mukaan on todennettu, suurin osa, noin kolme neljäsosaa, toisten tietojen mukaan vähän enemmän, ainakin kaksi kolmattaosaa nykyisistä vuokralaisista sellaiseen asemaan, että he ovat kokonaan maanomistajan mielivallasta riippuvaisia, pakotettuja joko sitten lähtemään pois tiloiltaan, jos maanomistajat hyväksi näkevät, tai mukautumaan niihin vaatimuksiin, mitkä maanomistajain taholta heille esitetään.

Kun asianlaite on tällainen, ja kun tiedetään, että se väestö muodostaa erittäin suuren osan maatalviljelevästä väestöstä, ja kun tiedetään, että tällaisen hädän uhan alaiseksi joutunee noin satakunta tai toista sataa tuhatta vuokramiestä perheineen, niin on selvää, että näiden heittäminen yhtäkkiä tielle ei käyne päinsä, ilman että se synnyttää vakavampia yhteiskunnallisia levottomuuksia, hyvinkin vakavia ristiriitoja. Ja juuri näiden ristiriitojen tavallaan torjumista, torjumista sillä tavalla, että maanomistajille jäisi mahdollisimman suuri riistämisoikeus, tarkoittaa se esitysehdotus, joka nyt tässä tänä päivänä juuri esitetään.

Täällä edustaja Gylling jo todensi sen seikan, että silloin kun aletaan ratkaista kysymystä vuokramiesten nykyisen turvattoman aseman auttamisesta tavalla tai toisella, käynee se päinsä pääasiassa kahdella eri tavalla: joko sillä tavalla, että heidät muutetaan vapaiksi itsenäisiksi tilallisiksi, sellaisiksi kuin yleensä pienviljelijät meidän maassamme ovat, taikka sitten sillä tavalla, että vuokra-asetukset muutetaan kokonaan periaatteiltaan toisenlaisiksi, nimittäin sellaisiksi, että kaikkinaisen riisto maanomistajan puolelta käy mahdottomaksi. Kun kuitenkin on aivan todenmukaista, että niin pitkälle meneviä uudistuksia tai korjauksia vuokralainsäädännössä ei voitane ajatella, ainakaan niin kauvan kuin tämä eduskunta pysyy sellaisena kuin se nykyään on, niin jällelle jäänee tuon toinen mahdollisuus, nimittäin se, että heidät saatetaan sellaisiksi itsenäisiksi tilallisiksi kuin yleensä pienviljelijät ovat, toisin sanoen vapauttamalla heidät siitä vuokralaisen asemasta, alustalaisasemasta, jossa he tähän saakka ovat olleet. Ja tätä tarkoittaa se anomusehdotus, joka täällä myöhemmin esitetään tämän kysymyksen jälkeen ja joka on useampien sosialidemokraattien allekirjoittama.

Koska tässä ei voine olla tämän esitysehdotuksen vastapainoksi koskettelematta muutamia seikkoja siitä anomuksesta, johonka minä tässä jo olen viitanut, niin minun täytyy vielä huomauttaa, että se rakentuu olemukseltaan aivan toisille periaatteille kuin tämä nyt esitetty esitysehdotus, nimittäin sille periaatteelle, että samalla kun vuokraviljelijät muutetaan itsenäiseksi pientilallisiksi, samalla heille myös tunnustetaan ne oikeudet, mitkä he vuokralaisina ollessaan ovat ansainneet ja itsellensä hankkineet. Heille tunnustetaan se asuma-oikeus ja oikeus niihin parannuksiin, jotka he vuokraviljelijöinä ollessaan ovat tiluksillaan tehneet, ja se heille vähentämättä pidätetään, tai alennetaan heidän maksettavaa lunastushintaa niin etteivät he tule maksamaan lunastusta siitä, minkä he ovat jo itselleen täysin laillisesti hankkineet. Mutta tämä silloin onkin oleellisesti pohjaltaan aivan toista kuin tämä nyt esitetty esitysehdotus.

Koska minullekin toivottavasti tarjoutuneen tilaisuus joko valiokunnassa tai ehkä eduskunnassa myöhemmin kajota tähän kysymykseen yksityiskohtaisemmin, niin siitä syystä minäkin rajoitun tässä tähän näin pääasiassa ylimalkaiseen lausuntoon, todeten sen seikan, että nämä asiat ovat pohjaltaan kaksi eri asiaa. Ed. Paasikivi kyllä mainitsi, että vuokrakysymys otetaan ulkopuolella näitä kysymyksiä, nimittäin tätä asetusehdotuskysymystä, vielä uudestaan harkittavaksi ja tarkastettavaksi. Mutta ottakaa huomioon että jos eduskunta kerran periaatteensa hyväksyy sen käsityksen, mikä esiintyy nyt näissä esitetyissä asetusehdotuksissa, niin silloin se periaatteessa on jo ratkaissut tämän kysymyksen, ja silloin tämän vuokralaiskysymyksen ratkaisu ei enää käyne päinsä sillä tavalla että vuokramiesten oikeudet tulisivat siinä nimeksikään huomioon otetuiksi. Siitä syystä minä tahdon tähän seikkaan kiinnittää huomiota. Sillä kyllä tosiasiaassa niin on että tässä ed. Paasikiven ynnä muitten anomusehdotuksessa on tahdottu periaatteessa ratkaista tämä vakava vuokrakysymys ja ratkaista se, ettenkö sanoisi, perin ovelalla, melkein salakavalalla tavalla, sitoen eduskunnan kädet jo etukäteen siten, että se tulisi ratkaisemaan tämän kysymyksen maanomistajia tyydyttävällä tavalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto on ehdotanut että eduskuntaesitys lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää

lausunto valtiovarainvaliokunnalta, mikäli koskee kysymyksen raha-asiallista puolta.

Puhemiesneuvoston mainittu ehdotus hyväksytään.

**6) Armollisen esityksen antamista erinäisistä torpain, lampuotitilain ja mäkitupa-alueiden vuokramiehille myönnettävistä oikeuksista sekä vuokraolojen järjestämisestä sellaisella vuokra-alueella**

tarkoittava ed. Gyllingin anomusehdotus n:o 60, joka eilispäivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

**Puhemies:** On ehdotettu että anomusehdotus lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

**Keskustelu:**

**Ed. Tokoi:** Minä tahdon vielä ilahuttaa ed. Paasikiveä ilmoittamalla että kun saimme jo edellä pääpiirteissään esitetyksi, mitä asiassa ajattelempa, niin emme tahdo enää jatkaa evästykseskustelua.

**Ed. Paasikivi:** En minäkään tahdo paljon jatkaa. Mutta tämä anomusesitys on minun tehnyt sikäli ilahuttavan vaikutuksen että nyt kai me sosialistien kanssa olemme yhtä mieltä siitä, kannattaako pienviljelys vai ei. Siitä viime vuonna oli suuri riita. Mutta koska nyt sosialistit ovat siirtyneet myöskin tälle alalle, jolla tarkoitetaan luoda itsenäisiä pienviljelijöitä ja pientiloja, niin olemme sillä tavalla siirtyneet periaatteellisesti samalle pohjalle, eli toisin sanoen: sosialistit ovat siirtyneet sille pohjalle, jolla me niin kutsutut porvarit olemme seisoneet. (Vasemmalta: Te olette porvareita! Puhemies: Hiljaa!) Sen vuoksi tämä seikka minussa juuri herättää toiveita, että näillä valtiopäivillä saadaan näissä kysymyksissä parempia tuloksia aikaan kuin viime valtiopäivillä.

**Ed. Gylling:** Kyllä taisi tulla ed. Paasikiven ilo vähän liian aikaisin. Sillä pyydän huomauttaa ettei siitä pienviljelys kostu eikä huonone, jos torppari muutetaan maanomistajaksi. Samanlaisena pienviljelijänä hän pysyy, kuin aina on ollut; ero on vaan siinä, etteivät maanomistajat pääse hänen omaisuuttaan riistämään. Tässä on siis vain kysymys ryöstö-

oikeuden lakkauttamisesta eikä suinkaan pien-  
viljelyksen edistämisestä.

Ed. Tokoi: Luovun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja ano-  
musehdotus lähetetään maatalousvalio-  
kuntaan.

**7) Toimenpiteitä obligatsioonilainojen hankkimi-  
seksi kunnille maanviljelystarkoituksiin**

koskeva ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 61  
esitetään ja ehdottaa ed. Alkio sen lähetettä-  
väksi valtiovarainvaliokuntaan,  
jonka tulisi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi,  
pyytää lausunto maatalousvaliokunnalta.

Tämä ehdotus, joka on sama kuin puhemies-  
neuvoston, hyväksytään.

**8) Teiden tekemiseen Lapissa myönnetyn määrä-  
rahan korottamista**

koskeva ed. Fräntin anomusehdotus n:o 62 esi-  
tetään ja lähetetään ed. Fräntin ja puhemies-  
neuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti  
valtiovarainvaliokuntaan.

**9) Viinaverorahojen siirtämistä kuntien  
käytettäväksi**

tarkoittava ed. Vuorimaan y. m. anomusehdotus  
n:o 63 esitetään ja lähetetään ed. Vuorimaan  
ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten  
mukaisesti valtiovarainvaliokun-  
taan.

**10) Ehdotuksen asetukseksi Maakaaren 16 luvun  
15 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Kärnän y. m. eduskuntaesitys n:o  
38 esitetään ja lähetetään ed. Kärnän ja puhe-  
miesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukai-  
sesti lakivaliokuntaan.

**11) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 25 luvun  
4 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. edus-  
kuntaesitys n:o 39 esitetään ja lähetetään ed.  
Iida Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtä-  
pitävään ehdotusten mukaisesti lakivalio-  
kuntaan.

**12) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 43 luvun  
1 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Lanteen y. m. eduskuntaesitys n:o  
40 esitetään ja lähetetään ed. Lanteen ja puhe-

miesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukai-  
sesti lakivaliokuntaan.

**13) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 44 luvun  
1 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Liliuksen eduskuntaesitys n:o 41  
esitetään.

Sen johdosta lausuu

Ed. Lilius: Aivan viime aikoina ovat lu-  
kuisat kunnat eri osissa maata määränneet  
uhkasakkoja aseitten kantamista vastaan eri-  
laisissa tilaisuuksissa. Tässä on kansamme  
terve itsensä säilyttämiskaava, käyttäen hyö-  
dykseen välittömästi sillä käytettävänä olevia  
keinoja, koettanut luoda suojaa sitä valitetta-  
vaa seikkaa vastaan, että meidän maassamme  
esiintyy rikoksia toisen henkeä ja ruumiillista  
koskemattomuutta vastaan suuremmassa mää-  
rässä kuin kenties missään muussa maassa.  
Tästä menettelytavasta on kuitenkin johtunut  
mitä suurin kirjavuus yksityiskohtaisissa mää-  
räyksissä. Samalla kuin muutamit kunnat  
ovat aivan yleisesti määränneet kiellon juhlati-  
laisuuksista yleensä, ovat toiset kieltäneet aseit-  
ten kantamisen julkisissakin paikoissa, toisin  
sanoen m. m. yleisellä maantielläkin, siis myös  
tiellä työpaikkaan. Samanlainen kirjavuus on  
huomattavissa myöskin rankaisumääräyksiin  
nähdessä. Niissä ei ole ensinkään otettu huo-  
mioon niitä yleisiä periaatteita, joita maamme  
lainsäädännössä on noudatettu rankaisumää-  
räyksiä säädettäessä. Tähän kirjavuuteen näh-  
den olen luullut olevan hyödyksi, jos kerran  
tässä todellakin tahdotaan parannusta oleviin  
oloihin, että yleiseen rikoslakiin otettaisiin tätä  
tarkoittava määräys. Senvuoksi olen ehdotta-  
nut lisäyksen tehtäväksi rikoslain 44 luvun 1  
§:ään. Ehdotan, että tämä eduskuntaesitys lä-  
hetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja edus-  
kuntaesitys lähetetään lakivaliokun-  
taan.

**14) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain voimaan-  
panemisesta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun  
asetuksen 20 §:n 2 kohdan muuttamisesta**

sisältävä ed. Nuoran ja Wiljakaisen eduskunta-  
esitys n:o 42 esitetään ja lähetetään ed. Nuor-  
an ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdo-  
tusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**15) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista**

tarkoittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 64 esitetään ja lähetetään ed. Iida Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**16) Arm. esityksen antamista laiksi evankelisluterilaista uskoa tunnustavien Suomen kansalaisten ulkomailla solmittujen avioliittojen pätevyydestä**

tarkoittava ed. Mannermaan anomusehdotus n:o 65 esitetään ja lähetetään ed. Mannermaan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**17) Toimenpidettä tavaraliikkeen lakkauttamiseksi valtion rautateillä sunnuntai- ja juhlapäivinä**

tarkoittava ed. Malmivaaran y. m. anomusehdotus n:o 66 esitetään ja lähetetään ed. Malmivaaran ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**18) Marraskuun 9 p:nä 1868 annetun, kiinnitystä kiinteään omaisuuteen koskevan asetuksen 22 ja 29 §:n muuttamista**

tarkoittava ed. Junnilan y. m. anomusehdotus n:o 67 esitetään ja lähetetään ed. Junnilan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti lakivaliokuntaan.

**19) Määrärahan myöntämistä vapaiksi päässeitten vankien aseman y. m. kohottamiseksi**

tarkoittava ed. Mannermaan anomusehdotus n:o 68 esitetään ja lähetetään ed. Mannermaan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävistä ehdotuksista valtiovarainvaliokuntaan.

**20) Ehdotuksen asetukseksi Elinkeinolain 18 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Warvikon eduskuntaesitys n:o 43 esitetään ja lähetetään ed. Warvikon ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**21) Ehdotuksen asetukseksi, jolla paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 kohta muutetaan toisin kuuluviksi,**

sisältävä ed. Alkion y. m. edusk. esitys n:o 44 esitetään ja lähetetään ed. Alkion ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**22) Ehdotuksen asetukseksi 2 päivänä huhtikuuta 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelemisestä annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta**

sisältävä ed. Helenius-Seppälän edusk. esitys n:o 45 esitetään ja lähetetään ed. Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**23) Ehdotuksen asetukseksi tammikuun 24 p:nä 1902 annetun mallasjuomain myyntiä ja anniskelua koskevan asetuksen muuttamisesta**

sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja Arajärven edusk. esitys n:o 46 esitetään ja lähetetään ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

**24) Toimenpiteitä metsänhoidon edistämiseksi**

koskeva ed. Homénin anomusehdotus n:o 69 esitetään ja ehdottaa ed. Homén sen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

**Ed. Homén:** Minä kyllä myönnän, että olisi paikallaan lähettää esilläoleva anomusehdotus myöskin talousvaliokuntaan, mutta koska asia kumminkin on tuleva valtiovarainvaliokuntaan, ja on pelättävä, että talousvaliokunnalla ei ole aikaa asian käsittelemiseen sekä koska asia on sitä laatua, ettei se vaadi paljon selvitystä, rohkenen luulla että olisi käytännöllisempi lähettää se heti valtiovarainvaliokuntaan, joka kyllä voi saada asiasta täyden selvän. Minä senvuoksi pysyn ehdotuksessani, että asia lähetettäisiin suoraan valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hultin: Minä kannatan tehtyä ehdotusta, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On kaksi ehdotusta siitä mihin valiokuntaan anomusehdotus olisi lähetettävä: toinen puhemiesneuvoston, että se lähetettäisiin talousvaliokuntaan, toinen anomusehdotusentekijän, jota on kannatettu, että se lähetettäisiin valiovarainvaliokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Asia on siis päätetty lähettää talousvaliokuntaan.

#### 25) Kunnallismetsäjärjestelmän edistämistä

tarkoittava edustaja Pullisen y. m. anomusehdotus n:o 70 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Pullisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

#### 26) Komitean asettamista alkoholistien hoitoa koskevain kysymysten selvittämiseksi

tarkoittava edustaja Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 71 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

#### 27) Varieteenäyttäjien tuottaman pahennuksen vastustamista

tarkoittava edustaja Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 72 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Helenius-Seppälän ja puhe-

miesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

#### 28) Määrärahan myöntämistä kotiteollisuuden edistämistä tarkoitavaksi rahastoksi

käsittelevä edustaja Alkion y. m. anomusehdotus n:o 75 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Alkion sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti talousvaliokuntaan.

#### 29) Ehdotuksen asetukseksi joulukuun 8 päivänä 1873 kaupunkien kunnallishallituksesta annetun asetuksen 7 §:n muuttamisesta

sisältävä edustajain Lallukan ja Kärnän eduskuntaesitys n:o 47 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Lallukan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

#### 30) Rauhoitettujen lintujen suojelemista tarkoittavaa lainsäädäntötoimenpidettä

koskeva edustaja Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 73 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Iida Yrjö-Koskisen sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

#### 31) Määrärahan myöntämistä merimieskoululaivan hankkimista ja ylläpitoa varten

tarkoittava edustajain Renvallin ja Arokallion anomusehdotus n:o 74 esitetään ja lähetetään keskustelutta edustaja Arokallion sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 8,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



# 13. Perjantaina 22 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

## Päiväjärjestys.

### Ilmoituksia:

#### Ainoa käsittely:

1) Adressiehdotus, joka koskee nykyistä valtiollista asemaa Suomessa, joka asia 20 p:nä tätä kuuta pantiin toisen kerran pöydälle.

Asiakirjat: Adressivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Ahmavaaran ja Mechelinin y. m. adr. ehd. n:o 1.

#### Esitetään:

2) Eduskuntatalovaltuuskunnan kirjelmä koskeva Eduskunnan tarvetta varten valmistettavaa huoneistoa.

3) Esityksen antamista, joka kieltää kaiken kiertelevän eläinten näyttelyn, tarkoitava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 76.

4) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista v. 1913 koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 77.

5) Maalaiskansakoulujen yhteyteen perustettavia yleisiä kansankirjastoja koskeva ed. Etelämäen y. m. anom. ehd. n:o 78.

6) Valtioavun myöntämistä työväen voimistelu- ja urheiluseuroille, tarkoitava ed. Hännisen ja Lylykorven anom. ehd. n:o 79.

7) Valtioavustuksen myöntämistä Helsingistä Pusulaan rakennettavaa rautatietä varten tarkoitava ed. Erkon ja Hallsténin anom. ehd. n:o 80.

8) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Epilän—Kuloveden pysäkkien väliltä Porin radalla Mietoon tai Koskenkorvan asemalle Seinäjoen—Kristiinan radalla tarkoitava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 81.

Siv.

106

9) Tutkimuksen toimeenpanemista Salosta Riihimäelle rakennettavaa rautatietä varten tarkoitava ed. Renvallin y. m. anom. ehd. n:o 82.

10) Valtioavun ja valtiolainan myöntämistä hankkeissa olevaa Hämeenlinnasta Päijänteen rantaan rakennettavaa rautatietä varten, tarkoitava ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 83.

11) Tutkimuksen toimeenpanemista rannikkoradan rakentamista varten Helsingistä Viipuriin tarkoitava ed. J. Castrénin y. m. anom. ehd. n:o 84.

12) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Paimion asemalta Riihimäelle ja arm. esityksen antamista mainitun radan rakentamisesta tarkoitava ed. Kärnän y. m. anom. ehd. n:o 85.

13) Rautatien rakentamista Porista Kurun—Ruoveden kautta Haapamäelle tarkoitava ed. Kaakko-ojan ja E. S. Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 86.

14) Tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Risteen asemalta Porin radalla Loimaan asemalle Turun—Toijalan radalla, tarkoitava ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 87.

15) Rautatien rakentamista Värtsilän asemalta Hiiskoskelle, tarkoitava ed. Talaan y. m. anom. ehd. n:o 88.

16) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Siikajoen ja sen sivujokien perkkausta varten koskeva ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 89.

17) Lainsäädäntötoimenpidettä häätöjen uhkaamain torpparien, lampuotien ja mäkitupalaisten aseman turvaamiseksi tarkoitava ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 90.

18) Esityksen antamista 12 p:nä maaliskuuta 1909 torpan y. m. vuokrasta annetun asetuksen soveltamista aikaisempiin

Siv.

106

”

”

”

”

”

”

”

”

vuokrasuhteisiin koskevan asetuksen 5 §:n muuttamisesta tarkoittava ed. Elorannan y. m. anom. ehd. n:o 91.

19) Toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle tarkoittava ed. Helelius-Seppälän anom. ehd. n:o 92.

20) Kuoletuslainojen myöntämistä pien-tilallisille Karjalan kannaksella heidän taloutensa parantamiseksi koskeva ed. Nuoran y. m. anom. ehd. n:o 93.

21) Vesiperäisten maitten viljelyskuntoon saattamiseksi myönnettävän määrärahan lisäämistä tarkoittava ed. Puhakan y. m. anom. ehd. n:o 94.

22) Kruunun metsämaiden asuttamisen järjestämistä tarkoittava ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 95.

23) Maamiestalvikurssien sekä karjanhoito-oppilaitosten ylläpitämiseksi myönnettävään määrärahaan korottamista tarkoittava ed. Herttuan y. m. anom. ehd. n:o 96.

24) Suomesta Pietariin vietävän maidon kuljetuksen ehtojen parantamista valtionrautateillä, keskevä ed. Hannisen y. m. anom. ehd. n:o 97.

25) Valtion maanviljelystarkoituksiin harjoittaman lainausliikkeen uudestaan järjestämistä tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 98.

26) Komitean asettamista kotiteollisuustyöväen aseman suojaamiseksi tarvittavain toimenpiteitten tutkimista varten tarkoit-  
tava ed. Savolaisen y. m. anom. ehd. n:o 99.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Grönvall, Hahl, Karhi, Murros, Nordlund, Pykälä, Renvall, Sipilä ja Tainio.

### Ilmoitusasiat:

Yksityisasiain takia saavat vapautusta ed. Grönvall tästä päivästä ensi tiistai-iltaan, ed. Hanninen ensi tiistain istunnosta, ed. Vuorimaa ensi keskiviikkoon saakka, ed. Karhi tästä illasta tämän viikon loppuun, ed. Storbjörk tämän kuun 26 päivästä saman kuun 30 päivään, ed. Sirén huomisesta ensi keskiviikkoon saakka ja ed. Schybergson ensi tiistaksi.

Siv.

106

**Laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja työväenasiainvaliokunnan jäsenet ja varajäsenet.**

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät kunnioittaen Suomen Eduskunnalle pöytäkirjan tänään toimitetusta jäsenten ja varajäsenten vaalista laki- ja talousvaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan, maatalousvaliokuntaan ja työväenasiainvaliokuntaan. Kuten pöytäkirjasta lähemmin käy selville, oli määräjän ku-  
luessa jätetty sanottuja vaaleja varten viisi eri ehdokaslistaa, jotka kaikki täyttivät vaalijärjestyksen määräämät ehdot, ja tuli niistä valituksi

### Laki- ja talousvaliokuntaan

j ä s e n i k s i:

|                   | listalta n:o 1 |
|-------------------|----------------|
| Astala            | " " "          |
| Fränti            | " " "          |
| Iipponen          | " " 2          |
| Koivistö          | " " "          |
| Laine, O.         | " " "          |
| Yrjö-Koskinen, L. | " " "          |
| Grotenfelt        | " " 3          |
| Bäck              | " " "          |
| Hahl              | " " 4          |
| Paunu             | " " 5          |
| Hoikka            | " " "          |
| Häyrynen          | " " "          |
| Lylykorpi         | " " "          |
| Perttilä          | " " "          |
| Saarinén          | " " "          |
| Virkki            | " " "          |
| Kunnassalo        | " " "          |

v a r a j ä s e n i k s i:

|            | listalta n:o 1 |
|------------|----------------|
| Nylander   | " " "          |
| Wuorinen   | " " 2          |
| Junnila    | " " "          |
| Strömberg  | " " 3          |
| Kiuru      | " " 4          |
| Eronen     | " " 5          |
| Kääriäinen | " " "          |
| Tikkanen   | " " "          |



**Sivistysvaliokuntaan****jäseniksi:**

|                     |                |
|---------------------|----------------|
| Homén               | listalta n:o 1 |
| Nuora               | " " "          |
| Lanne               | " " 2          |
| Malmivaara          | " " "          |
| Sipilä              | " " "          |
| Yrjö-Koskinen, Iida | " " "          |
| Lindelöf            | " " 3          |
| Sundblom            | " " "          |
| Relander            | " " 4          |
| Annala              | " " 5          |
| Etelämäki           | " " "          |
| Herrala             | " " "          |
| Jokinen, W.         | " " "          |
| Kivikoski           | " " "          |
| Latvala, J. W.      | " " "          |
| Salmi               | " " "          |
| Huotari, Anton      | " " "          |

**varajäseniksi:**

|              |                |
|--------------|----------------|
| Fränti       | listalta n:o 1 |
| Typpö, L.    | " " 2          |
| Hanninen     | " " "          |
| af Forselles | " " 3          |
| Alkio        | " " 4          |
| Kunnassalo   | " " 5          |
| Waljakka     | " " "          |
| Laine, I. W. | " " "          |

**Maatalousvaliokuntaan****jäseniksi:**

|                  |                |
|------------------|----------------|
| Castrén, Jonas   | listalta n:o 1 |
| Brander          | " " "          |
| Paasikivi        | " " 2          |
| Pullinen         | " " "          |
| Rannikko         | " " "          |
| Sjöstedt-Jussila | " " "          |
| Björk            | " " 3          |
| Storbjörk        | " " "          |
| Saalasti         | " " 4          |
| Eloranta         | " " 5          |
| Huttunen         | " " "          |
| Lautasalo        | " " "          |
| Eronen           | " " "          |
| Mäki             | " " "          |
| Sirén            | " " "          |
| Tokoi            | " " "          |
| Marttila         | " " "          |

**varajäseniksi:**

|            |                |
|------------|----------------|
| Tantt      | listalta n:o 1 |
| Kaakko-oja | " " 2          |
| Torppa     | " " "          |
| Gädda      | " " 3          |
| Pulkkinen  | " " 4          |
| Gylling    | " " 5          |
| Jalonen    | " " "          |
| Miettinen  | " " "          |

**Työväenasiainvaliokuntaan****jäseniksi:**

|                      |                |
|----------------------|----------------|
| Erkko                | listalta n:o 1 |
| Kurikka              | " " "          |
| Knuutila             | " " 2          |
| Waarala              | " " "          |
| Vuorimaa             | " " "          |
| Yrjö-Koskinen, E. S. | " " "          |
| Hjelt                | " " 3          |
| Sohlberg             | " " "          |
| Karhi                | " " 4          |
| Jalava               | " " 5          |
| Jokinen, Alma        | " " "          |
| Lundström            | " " "          |
| Paasivuori           | " " "          |
| Pohjola              | " " "          |
| Pärssinen            | " " "          |
| Salo                 | " " "          |
| Lehtonen             | " " "          |

**varajäseniksi:**

|             |                |
|-------------|----------------|
| Wiljakainen | listalta n:o 1 |
| Wiljomaa    | " " 2          |
| Kaakko-oja  | " " "          |
| von Troil   | " " 3          |
| Latvala, M. | " " 4          |
| Hänninen    | " " 5          |
| Pohjaväre   | " " "          |
| Aalle       | " " "          |

Samalla saavat valitsijamiehet saattaa Suomen Eduskunnan tietoon, että toimitusvaliokuntaan on aikaisemmin valittujen 16 varajäsenen lisäksi valittu varajäseniksi edustajat Perttilä ja Paasivuori. Täten raukeaa ehdotus, jonka valitsijamiehet tämän kuun 15 päivänä päivätyssä kirjelmässä ovat Suomen Eduskunnalle tehneet kahden varajäsenen valitsemisesta sanottuun valiokuntaan.

Helsingissä, maaliskuun 21 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

## Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

### 1) Adressiehdotus.

Esitetään adressivaliokunnan mietintö n:o 1 ja siinä valmistelevasti käsitelty ed. Ahmavaaran, Mechelinin y. m. tekemä adressiehdotus, joka koskee nykyistä valtiollista asemaa Suomessa, joka asia 20 p:nä tätä kuuta viimeksi esitettiin, mutta silloin vielä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

**Puhemies:** Mitä asian esittämistapaan tulee, niin huomautan, että asiassa ensin sallitaan yleiskeskustelu ja että sitten siirrytään, jos katsotaan tarpeelliseksi, adressiehdotusta kappale kappaleelta tarkastamaan. Jo yleiskeskustelun aikana tietysti saadaan tehdä semmoisia ehdotuksia, jotka koskevat koko ehdotusta, niinkuin esim. ehdotus adressiehdotuksen hylkäämisestä tai sellainen ehdotus kuin se, jonka vastalauseen viimeinen ponsi sisältää. Mutta vastoin sitä, mitä viime täysi-istunnossa lausuin, on minun ilmoitettava, että vielä erikoiskäsittelyn jälkeenkin voidaan tehdä ehdotuksia tämän adressiehdotuksen hylkäämisestä ja samoin voidaan silloin tehdä sellaisenkin ehdotus kuin se, minkä vastalauseen viimeinen ponsi sisältää, joka niinkään kohdistuu koko adressiehdotukseen. Huomautan siis että tässä olen vähän muuttanut esittämistapaa siitä, millaiseksi sen viime istunnossa ilmoitin.

### Keskustelu:

**Ed. W a l a v a a r a:** Nyt esilläoleva adressivaliokunnan enemmistön esittämä ehdotus alamaiseksi adressiksi sisältää sellaisia ajatuksia, joita ei voi keskustelematta sivuuttaa. Tässä esiintyy uudestaan ja uudestaan se vanha ajatuskanta, johon meitä tämän eduskunnan oikeisto on koettanut totuttaa jo monet vuodet, se ajatuskanta, että venäläisten anastajaluokkien (Puhemies koputtaa) hyökkäykset Suomea vastaan tarkoittavat vaan yksinomaan oikeudenloukkausta sinänsä. Kun tämän huoneen oikeisto lähtee siitä ajatuksesta, että venäläisten vallassaolijain hyökkäykset tarkoittavat yksinomaan oikeudenloukkausta, niin on selvä, että he sivuuttavat kokonaan muut elävän elämän synnyttämät näkökohdat, mitkä ovat todellisuena syynä venäläisten anastajaluokkien (Puhemies koputtaa) harjoittamaan Suomen sortamiseen.

Tunnettuahan on nimittäin, että Suomen sortaminen ei ole yksinomaan oikeuden loukkaamista, vaan se on myös kansallisuussortoa ja anastushalua. Me tiedämme, että venäläisillä virkamiehillä on tarkoituksena saada täältä Suomesta virkapaikat haltuunsa. On nimittäin tiettyä, että venäläiset katsovat, kuten kaikki muutkin valtiot, Suomea siirtomaakseen, jonka he ovat valloittaneet, niinkuin he sanovat, „venäläisellä verellä”. He pitävät itsestään selvänä, että kun he ovat tämän Suomen valloittaneet, niin heillä on myös oikeus saada täällä virkapaikat haltuunsa. Venäläiset teollisuudenharjoittajat ja kapitalistit puolestaan eivät voi myöskään käsittää muuta kuin että Suomen kaupan ja teollisuuden sekä markkina-alueiden täytyy välttämättömästi olla heidän käsissään, ja sen vuoksi he tässä asiassa joutuvat ristiriitaan Suomen virkamiesluokan sekä Suomen varakkaitten luokkien kanssa. Suomen varakkaat luokat ja virkamiesluokat kuitenkin koettavat saada venäläisille virkamiehille ja varakkaille luokille tyydytystä toisella tavalla. He nimittäin koettavat säilyttää Suomen virka- ja markkinapaikat kansallisille virkamiehille ja kansallisille kapitalisteille. Senvuoksi he koettavatkin esittää kompromisseja venäläisille vallassaolijoille, ja sellaiselle sovittelediplomatialle perustuu koko tämä nyt esilläoleva adressiehdotuskin. Siinä koetetaan tarjota venäläisille vallassaolijoille niin paljon etuja, kuin saattaa tapahtua ilman että tarvitsisi loukata itse Suomen varakkaiden luokkien ja Suomen virkamiesluokkien etuja. Senvuoksi meidän porvaristomme on yksimielinen tarjoomaan sotilasmiljoonat venäläisille, kun he saavat vain tarjota ne laillisessa järjestyksessä. He ovat valmiit tarjoomaan myöskin venäläisille virka- ja varakkaammille luokille linnoitusalueita, he selittävät, ettei Suomen oikeudelle ole mitään vaaraa, vaikka venäläiset järjestävät täällä linnoitusalueet sellaisiksi, ettei mitään haittaa synny venäläisten sotalinnoitusten edistämiseksi ja sotalaitoksen tarkoituksille. He ovat myöskin valmiit tarjoomaan köyhälistön kansalaisvapaudet ja työväenluokan luokkataisteluvapaudenkin venäläisen virkavallan tuhohtavaksi. Mutta venäläisten vallanpitäjien taholta ei näe vilaustakaan halusta tällaiseen sovinnonhierontaan. Se, etteivät venäläiset ole halukkaita kompromissiin, johtuu siitä, että he ovat voimakkaampia. Eiväthän nykyaikaiset valtiot ole mitään kansallisuusvaltioita, vaan ne ovat sullotut yhteen mitä erilaisimmista kansallisuuksista, ja jokaisen valtion vallassaoleva

luokka katsoo jokaisen maan ja valtion alueella asuvat eri kansallisuudet, jotka kuuluvat samaan tullialueeseen, omaksi riistoalueekseen. Kun niin muodoin Venäjän vallassaoleva luokka ei tunne mitään tarvetta käyttää kompromissia meidän vallassaolevien luokkien kanssa, ei se myöskään tyydy näihin pikkutarjouksiin, vaan tahtoo kaikki. Senvuoksi tämä Suomen sortaminen tulee vieläkin vaikeammaksi ja vieläkin pahemmaksi työväenluokalle. Tässä on myöskin se raja, mihin asti kotimainen porvaristomme yhdessä työväenluokan kanssa vastustaa venäläisten vallassaolijain taantumuksellisia pyrkimyksiä ja niiden anastamishalua.

Tämä adressiehdotus lähtee siitä näkökohdasta, että Suomen autonomia, sellaisena kuin se nykyään esiintyy, on lähtenyt Venäjän hallitsijan ihanteellisesta politiikasta tarkoituksella toteuttaa oikeutta vain sen itsensä vuoksi. Kun se lähtee tästä näkökohdasta, niin se tietysti sivuuttaa ja vastustaa sitä käsitystä, että Suomen autonomia ja Porvoon valtioteko on seurauksena senaikaisista yhteiskunnallisista, valtiollisista ja taloudellisista olosuhteista ja että se on niiden tukemana syntynyt. Kun se alkuun lähtee tällaisesta näkökohdasta, niin on aivan selvää että sen täytyy lopulta myöskin tulla siihen, mihin se nyt tulee, siihen toivottomaan tulokseen että, niinkuin tämän ehdotuksen loppukappaleessa sanotaan: „Suomen kansa ei voi luopua siitä toivosta” j. n. e. Se se on tässä adressiehdotuksessa pahin kohta, senvuoksi että se ei ole oikea. Ellei Suomen kansalla todellakaan olisi muuta toivoa kuin tämä väärä toivo, niin silloin olisimme aivan onnettomalla tolalla. Mutta kuten sanottu, sitä toivoa ei Suomen kansalla ole. Se on siitä toivosta jo aikoja luopunut, ainakin Suomen työtä tekevä luokka ja senvuoksi tässäkin kohdassa adressi perustuu väärälle pohjalle. Ja kun se perustuu väärälle pohjalle, niin sen täytyy myöskin johdonmukaisesti tulla väärään lopputulokseen.

Kun näin on asianlaita, ei se, joka ei hyväksy sitä, mitä tässä adressiehdotuksessa sanotaan, voi olla tässä tilaisuudessa lausumatta toista käsitystä. Suomen kansa ei suinkaan voi luottaa mihinkään muuhun kuin historialliseen kehitykseen, olla vakuutettu varmasti siitä tosiasiasta, että historialliset voimat luovat sekä Suomelle että Venäjälle vahvan työväenluokan, joka voi ja varmasti pystyy lopettamaan kansallisuus-sorron yhtä hyvin kuin kaiken muunkin sorron ja vääryyden. Se on se vakaumus, jonka takana Suomen työtätekevä luokka on, ja sen vuoksi se lähtee aivan toisenlaisista käsityksistä. Osak-

si näillä syillä olen minä tullut siihen käsitykseen, mikä vastalauseessa esitetään. Ehdotan että tämä vastalause tulisi hyväksytyksi ja tämä adressiehdotus lähetetyksi perustuslakivaliokuntaan, jotta tämä asia voitaisiin ottaa uudestaan käsittelyn alaiseksi ja tuoda esiin sekä niitä näkökohtia, joita vastalauseessa on esitetty, että paljon muita tämän asian yhteydessä olevia seikkoja, jotka selittäisivät ja osottaisivat minkälaisessa asemassa me nykyään olemme.

**P u h e m i e s:** Viimeinen puhuja kai ehdotti hyväksyttäväksi vastalauseeseen liitettyä viimeistä pontta?

**Ed. W a l a v a a r a:** Kyllä.

**Ed. M e c h e l i n:** Jag har ansett mig böra yttra några ord i anledning af de anmärkningar, som emot adressförslaget blifvit framställda i den till betänkandet fogade reservationen. Att jag därvid måste gå till väga styckevis, enligt reservationens innehåll, bör icke strida emot reglerna för uttalanden i den allmänna debatten. Reservanterna hafva mot första stycket i adressförslaget uttalat sig på följande sätt, sid 8:

„I första stycket af utskottspluralitetens adressförslag säges på ett enligt vår mening synnerligen olämpligt vis, att förstörelseverket mot Finlands rättigheter utförts af „den ryska politiken”, ehuru en stor del af representanterna för ryska folkets politik, särskildt representanterna för Rysslands arbetare, beredvilligt och kraftigt kämpat just för det finska folkets rättigheter. Förtryckandet af det finska folket är endast en de ryska maktägande inkräktargruppernas politik, och enligt vår tanke borde i landtdagens uttalanden städse göras en sträng åtskillnad mellan denna politik och den politiska verksamhet, som utöfvas af den nationalistiska sträfvan den bekämpande delen af det ryska folket.”

Denna anmärkning beror nu helt och hållet på ett missförstånd af allmänt använda politiska termers betydelse. När man talar om den ryska politiken, om Rysslands politik, eller Tysklands, eller Englands politik, så afser man därmed alltid statsmaktens i detta land politik, icke de olika meningsriktningar, som förefinnas inom olika grupper af samhället. Jag tänker att alla i vårt land med glädje och tacksamhet förnummit, huruledes äfven inom de ryska kamrarna och särskildt inom duman många män framträdit och med värme och insikt kämpat mot de förslag, som afsett att rubba Finlands rätt. Detta

skall i vårt land aldrig förgätas. Jag tror jämväl såsom i reservationen antydes, att långt ut bland Rysslands folk den politik, som regeringen bedrifver mot Finland, är ogillad, men vi kunna icke, då vi tala om de rättskränkningar, som skett mot Finland, härvid begagna andra uttryck än sådana, som innefatta den ryska statsmaktens åtgärder. Den senaste ärade talaren har nu utlagt i sitt yttrande enahanda syn på tingen som den, hvilken framträder just beträffande den första punkten i reservationen. Jag vill icke här ingå på frågan, om hvilken utveckling inom nationerna, som skall bringa det därhän, att statsmakten står i harmoni med hela folket. Det ligger utom räckvidden för det nu föreliggande ärendet.

Mot det andra stycket i adressen göres ganska vidlyftiga anmärkningar och tilläggsförslag. Äfven dessa vittna om en oriktig uppfattning om hvad frågan gäller. Det som nu måste tillbakavisas är, att den lagstiftande makten i kejsardömet företagit sig att fastställa en anslagspost i storfurstendömet budget. Sådant har icke skett förut. Det är detta som nu måst såsom en rättsvidrighet framhållas. Att i sammanhang därmed beröra frågan om lagstiftningen beträffande värneplikten och att denna ovillkorligen fordrar Finlands landtdags medverkan, är helt enkelt beroende därpå, att man vid ärendets behandling inom kejsardömet lagstiftning velat utgå från uppfattningen såsom vore Finlands medborgare skyldiga utgöra värneplikt till kejsardömet och att det nu gällde blott ett vederlag härför. Någonting annat än det, som här är uttaladt, är i detta sammanhang icke af nöden. Grunderna för maktens fördelning inom Finlands budgeträtt hör icke hit. Äfven de afgöranden angående statsutgifterna, som träffas af monarken, äro finska beslut, icke den ryska maktens beslut. Reservanternas tyckas tro, att denna korta bevisning, som utskottet framlägger, skulle vinna i styrka genom att tillfogas det med kursiv tryckta stället å sid. 9: „Enligt grundlagarna skola finska statsmedel alltid användas till Finlands gagn och bästa”. Men detta skulle icke stärka den bevisning, som här erfordras. Ty äfven om den ryska lagstiftande makten skulle falla på tanken att påbjuda en post i Finlands budget, hvilken uppenbarligen vore af största nytta, så skulle vi utan tvifvel äfven därom säga: det påbudet gäller icke, det är rättsvidrigt. — Att härutöver, såsom reservanternas önska det, framlägga ett helt program för militärfrågans lösning är långt ifrån väl öfvervägdt. Det tillhör Finlands landtdag, att när

omsider den riktiga vägen i detta ärende beträdes och en proposition till landtdagen aflåtes angående värnepliktslagens grundlagsenliga afgörande, — det tillhör Finlands landtdag att då pröfva hvad som kan godkännas och hvad som bör förkastas eller hvad som skall ställas mot det förslag, som från regeringens sida kommer. Men vid denna landtdag hafva icke dessa sidor blifvit pröfvade, och kunna icke heller blifva pröfvade. Det är icke håller behöfligt i det ärende som nu föreligger.

I fråga om ryssars rättigheter i Finland föreligger också egentligen endast den uppgiften att göra det klart, att frågan icke fått en rättsenlig lösning därigenom, att den ryska lagstiftande makten utfärdat ett påbud i ämnet. Det har dock skett uti förslaget till adress på ett sätt, som innebär ett tydligt erkännande däraf, att här är en fråga som påkallar lösning, ett ändamål, som bör tillgodoses, att således en skälighet utvidgning af ryssarnas rättigheter i Finland bör komma i fråga. Men det säges, att då skall det ske genom proposition till Finlands landtdag. Att nu nödvändigtvis i detta sammanhang uppställa ett program för en sådan lag, som landtdagen skulle kunna antaga, är icke håller väl betänkt, ty hvad denna lag skall innehålla, det bör landtdagen pröfva såsom ett ärende för sig, förberedt genom särskild utskottsbehandling. Man bör icke taga för lätt frågan om hvad allt en ny lag skall komma att innehålla.

Sedan yttra sig reservanternas ganska summariskt angående de båda stycken, som behandla, det ena, frågan om lotsverkets undanryckande från Finlands administration, det andra, frågan om tvänne socknars i Viborgs län annektering till kejsardömet. Reservanternas anse, att från dessa stycken i adressförslaget böra uteslutas, i det förstnämnda, det ställe, där det står, „att lotsverket utan att rubbas i sin rättsliga ställning kan tillgodose de anspråk, som af marinministeriet i krigsflottans intresse uppställas” och från det andra stycket den sats där det säges: „Då det dessutom är uppenbart, att de militära syften, som uppgifvits föranleda ifrågavarande områdes afskiljande från Finland, kunna tillgodoses utan en sådan kränkning af Finlands grundlagar” o. s. v. Reservanternas hafva sökt inlägga en helt annan mening i de af mig nu upplästa ställena, än i dem finnes eller i dem kan finnas. Det är icke fråga om att genom dessa yttranden gifva stöd åt en politik, som på ett „omänskligt sätt” vill utföra förtryck medels militär. Det är nödvändigt, att anföra det, som i adressförslaget härom är sagdt. Gentemot det

faktum, att man från rysk sida i brist på andra eller öfverhufvudtaget i brist på några som hålst hållbara skäl för dessa båda ohållbara åtgärder framskjutit militärintressena såsom betingande detta lösryckande af lotsverket från dess samband med Finland och detta annekterande af finskt område, är det nödvändigt att påminna om, hvad ingen sakkunnig skall kunna bestrida, nämligen att frågan om militärintressenas tillgodoseende skulle kunna lösas utan sådan kränkning af Finlands rätt.

Uti adressförslaget följer efter de nu af mig berörda fyra första styckena ett stycke, som blifvit infördt på initiativ af reservanterna. I det första förslaget till adress hade icke någon skild uppmärksamhet egnats åt den kommitte, som under en viss herr Korevos ledning erhållit i uppdrag att utarbета lagförslag afsedda för Finland. Sedan man i utskottet ytterligare öfvervägt, hvad genom tidningspressen blifvit känt här om, så fann man det från reservanternas sida framlagda förslaget, att äfven denna kommitté och dess program skulle beröras, fullt berättigadt. Därför infördes i kort affattning det, som här är sagdt på sid. 4 i betänkandet och hvari programmet för denna kommittés arbeten borde vara ganska tydligt och riktigt karakteriseradt.

Hvad sedan vidkommer det följande stycket, som handlar om lagstifningens i vårt land förklaring, så skulle väl utskottets pluralitet haft grundade skäl att förvänta, att icke någon anmärkning häremot skulle höjas från resevanternas sida. Ty det är väl så tydligt som möjligt i detta stycke betonadt, hvilken vikt man i Finland liksom i alla nutidens stater särskildt bör fästa vid den sociala lagstiftningen, den lagstiftning, som skall bereda de djupare samhällslagren större möjlighet till andlig och materiel förkofran. Oaktadt detta är tydligen uttaladt och ehuru utskottet enligt minoritetens önskan äfven infört en förteckning på några af de viktigare af de lagförslag af social innebörd, som blifvit obehandlade, så har dock en reservation framlagts, som söker lägga en alldeles oriktig färg i detta stycke. Man yrkar på att det uttryckligen skall begäras, att hithörande lagar icke blott skola hastigt komma under afgörande, utan äfven sanktioneras. Det är ju i och för sig en naturlig önskan, att en lag, som landtdagen godkändt, måtte blifva sanktionerad. Men det är en önskan, som icke behöfver uttalas. Landtdagen skall väl aldrig votera en lag, om ej landtdagen vill, att den skall komma till stånd. Dessutom är det ju i ingen händelse det, hvaröfver man nu har skäl att uttala sitt särskilda missnö-

je. Vi uttala vårt missnöje däröfver, att vederbörande auktoriteter försummat sin plikt att utan dröjsmål föredraga färdiga lagförslag. Det är det, som närmast bör undanrödjas. Det måste komma till afgörande. Om Majestätet begagnade sig af sin rätt och icke skulle fastställa alla dessa lagar, så bör det då i konstitutionell ordning utarbetas nya lagförslag till landtdagen. Allt försenande af dessa reformer är det som adressförslaget här emotsätter sig.

Reservationen uppehåller sig ganska vidlyftigt vid det stycke på sid. 5, som börjar med orden „Gagneliga och varaktiga resultat” o. s. v. Frågan om det motstånd olagliga påbud i landet böra möta hafva reservanterna velat hafva annorlunda behandlad, de ha inlämnat ett vidlyftigt förslag i denna sak. Enligt majoritetens åsikt har den ledande principen blifvit tydligt uttalad i följande sats: „Den (den konstitutionella rättsordningen) kan ej gifvas till spillo; Finlands folk måste gentemot olagliga påbud troget fasthålla vid landets rätta lagar.” Då representationen talar i folkets namn, så är det i denna allmänna form den ledande principen bör uttalas inför monarken. Frågan, huruvida manande ord och moraliskt stöd behöfvas för att tillämpningen af denna princip i landet må blifva så omfattande som möjligt, den frågan är en för det finska samhället inre angelägenhet, hvilken vi ingalunda hafva någon anledning att underställa monarken. Vi hafva genom anförda sats uttalat det finska folkets allmänna ståndpunkt i denna sak och det är det, som hörde till adressen, icke detaljerna af principens tillämpning. Reservationen angriper äfven de sista staserna i samma stycke. Emellertid innehålla dessa två satser på ett kort och värdigt sätt en erinran om hvad lojaliteten, lagtroheten, i grunden betyder och hvilket stöd det ger åt den konstitutionella monarkin, om folket hyser vördnad för lagarna.

Den benägenhet att se saken från klassintressenas ståndpunkt, att så att säga vilja betrakta de existerande staterna såsom ett agglomerat af olika klasser med olika intressen, men utan någon bindande enhet i något hänseende, den återfinnes också i hvad som anmärkes mot det sista stycket i adressen. Reservanterna hafva här framställt det, jag tillåter mig säga, öfverraskande förslaget, att man icke skulle säga: „respekterandet af Finlands konstitution står, såsom historien vittnar, icke i strid med det stora ryska rikets intressen”, utan borde man enligt reservanternas mening säga, att „respekterandet af Finlands konstitution icke står i strid med de d j u p a l e d e n s af det ryska folket intressen”.

Jag vill ingalunda påstå, att icke häri kan ligga en full sanning, men visserligen skulle landtdagens uttalande genom denna ändring högst väsentligt försvagas. Ty om man så begränsar detta uttalande, så skulle det betyda, att respekterandet af Finlands konstitution är en sak, som endast de djupa lederna i Ryssland förstå sig på, som endast med deras intressen är förenligt, medan de öfriga delarna af det ryska samhället däremot icke kunna respektera Finlands konstitution. Så beskedligt och inskränkt behöfver Finlands landtdag icke uttala sig i denna sak.

Oberoende af hvad från reservanternas sida i denna sak blifvit sagdt, kan och bör, synes det mig, Finlands landtdag öppet och bestämt förklara detta, att respekterandet af Finlands konstitution, såsom historien vittnar, icke står i strid med det stora ryska rikets intressen. Jag vet mycket väl, att man därborta på andra sidan gränsen anser det förmätet af oss att tilltro oss någon förmåga att bedöma en sådan storpolitisk sak. Men jag tror mig också veta, att vår horisont icke är så trång och vår blick icke så skum, att vi icke skulle kunna fullt genomskåda, hvad det ryska rikets intressen kräva och icke kräva i angelägenheterna mellan Ryssland och Finland. I själfva verket hafva vi mycket mer möjligheter än vederbörande i kejsardömet att bedöma sådana åtgärders betydelse och verkan, som afse ordnandet af förhållandena mellan Ryssland och Finland, eller åtgärder, med hvilka den ryska makten vill inskrida på Finlands rättsområde, ty dylika åtgärder och påbud beröra alls intet eller högst obetydligt det ryska lifvets gång, men här i Finland förspörjas verkningarna däraf. Här kan man erfara och bedöma, huruvida den ryska politikens åtgärder varit kloka, riktiga, ändamålsenliga eller om de varit kortsynta, fördärflika, rättsvidriga, såsom fallet varit på senare tider. Redan de fyra frågor, hvilka i adressförslaget äro främst berörda, bära vittne därom, att man icke därborta förstätt, hvad det ryska rikets intressen kräva. Det kan icke vara öfverensstämmande med det ryska rikets intressen och värdighet att i militärfrågor anlita ett förfaringssätt, som är liktydigt med att under fredstid vilja göra krigsbyte. En militärkontribution af finska medel, uttagna på grund af maktspråk med skenbart stöd af en lag, som icke är en lag, är i högsta grad nedsättande för kejsardömet värdighet, oberoende af dess storlek, oberoende däraf om beräkningarna varit hänsynsfulla eller icke. Den ryska lagen om ryssars rättigheter i Finland

faller under enahanda omdöme. Huru annorlunda skulle icke de ryssar, som komma till Finland och vilja vistas här och deltaga i vårt samhällslif och verka för ett närmande mellan de två grannfolken, huru annorlunda skulle de icke finna det, om det skedde på basen af lag, som landtdagen godkänt och som alla villigt tillämpa. Nu, då de infinna sig, åberopande den af ryska makten utfärdade lagen i ämnet, kunna de icke få röna ett vänligt tillmötesgående af någon rättänkande finsk medborgare. Och är det väl rimligt att omsorgen om ryska rikets intressen skulle hafva kräft den oerhörda kränkning af Finlands grundlagar, som egt rum genom påbudet om finska lotsverkets ställande under rysk administration! Man vet ju att en stor del af de främsta fackmännen i Ryssland allvarligen afrådt från detta steg, som måste i praktiskt hänseende endast leda till förvirring och skada.

Särskildt må här påminnas om tvänne stora exempel på bristande blick för rikets intressen, nämligen åtgärderna af den 2 juni 1908 och den 30 juni 1910. Den första, som har beredt ministerrådet tillfälle att blanda sig i Finlands angelägenheter, strider mot Finlands grundlag utan att bereda kejsardömet någon motsvarande fördel. Det kan icke vara till fördel för kejsardömet, om dess ministerråd, som har svårt att medhinna sina egna uppgifter, därjämte behandlar en massa med finska angelägenheter och bringar deras lösning på sned. All den granskning från det ryska ministerrådets sida, som erfordras i sådana finska frågor, som verkligen beröra Ryssland, stod till buds redan därförinnan och hade kunnat, om man så velat, nogare regleras. Och hvad gagn har kejsardömet af lagen af den 30 juni 1910, som står som en mörk fläck mot hela samtidens rättsmedvetande? Sålunda må vi icke tveka att positivt uttala detta, att respekterande af Finlands konstitution står, såsom historien vittnar, icke i strid med det stora ryska rikets intressen. Och då därtill klarlägges, att de rättsliga grunder, på hvilka Finlands förening med kejsardömet Ryssland är bygd, hafva hängden af lag såväl för Ryssland som för Finland, så är detta något, som enhvar med någon insikt i statsrätt måste underskrifva.

På de grunder jag nu anført, vågar jag hysa den förhoppningen, att reservationen icke skall vinna majoritetens i landtdagen godkännande.

En viss obenägenhet för att i adressform behandla den viktiga fråga, som här föreligger, synes särskildt hafva inverkat på reservanter-



nas uppfattning. Reservanterna mena, att man i en adress icke kan så fullständigt som i en petition framlägga alla fakta och bevis. Häruti hafva de fullkomligt rätt, och enahanda uppfattning hyses i vidsträckta kretsar af landtdagen, hvilket ju också redan trädt i dagen, då det är föreslaget, att i en särskild petition på ett omfattande sätt behandla vanstyret och rättskränkningarna från den senaste tiden. Det ena bör dock icke hindra det andra. Jag hoppas, att denna omfattande petition, hvars material så att säga dagligen ökas, skall komma till stånd, att den skall medhinnas inom landtdagstiden. Men efter landtdagens slut räcker det ännu en tid, innan petitionen blir expedierad, och så räcker det, man vet icke huru länge, innan den gått sin väg genom kanslierna och kommer under sådan pröfning, att däruti anförda skäl och fakta verkligen kunna göra sig gällande. Men adressen kan och bör gå fram sin väg utan sådana uppehåll. Tanken om aflåtandet af en adress har framgått ur känslan af hvad landtdagens värdighet kräver, ur behöfvat att göra det uppenbart för monarken, för Ryssland och för eget folk, hvilken landtdagens allmänna åskådning är gentemot det senaste årets rättskränkningar. Ett sådant uttalande är en politisk nödvändighet. Öppet måste förhållandet vara mellan Finlands representation, det enda statsorgan som numera för landets talan, och de krafter, hvilka, i stället för att vilja närma Finlands folk till Rysslands folk, gräfvat en allt djupare, iskyld graf mellan dem, som ega makten i kejsardömet, och detta folk, som icke önskar annat än ett lugnt och fredligt kulturarbete. (Hyvä-huutoja.)

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Muutama sana käsilläolevan adressiehdotuksen ja siihen liitetyn vastalauseen johdosta. Vastalauseentekijät ehdottavat loppupponnessa, että koko tämä asia lähetettäisiin uuteen valiokuntaan siellä muodostettavaksi yhdeksi taikka useammaksi anomukseksi. Minun täytyy tunnustaa, että senjälkeen kun tällaisia anomuksia on ehdotuksina lähetetty perustuslakivaliokuntaan kaikista asioista, jotka koskevat meidän valtiollista selkkaustamme, ja sen jälkeen kun varmasti tiedetään, että on tekeillä suuri anomus, joka on valmistettava näitten valtiopäiväin kuлуessa, en voi käsittää, mistä syystä vastalausijat itsekään oikeastaan vaativat pontensa hyväksymistä. Edustaja Walavaaran puhe ei voinut selittää minulle tätä asiaa enempi kuin

mitään muutakaan. (Vasemmalta: Adressi on huono. Puhemies: Hiljaa, hiljaa!) Vastalauseen perusteluista en tahdo sen enempää puhua. Lukuunottamatta erästä kohtaa, josta tuonnempana, ne sisältävät tuota samaa päättöntä valtiollista hurjastelua, johon täällä siltä taholta on saatu tottua ja jonka pääkappale on se, että koko maailman tulee pyöriä meidän mielijohteittemme ympärillä. Huippuunsa tämä katsantokanta nyt, kuten ennenkin, kohooa sotilasmaksukysymyksessä, joka päättyy ponteen, ettei eduskunta tulisi hyväksymään Venäjän hallituksen vaatimaa sotilasapumaksua siinä-kään tapauksessa, että asiasta tehtäisiin eduskunnalle laillinen ehdotus. Tämä lause pitäisi nyt panna hallitsijalle aijottuun addressiin, kaikei selvittämään vallitsevaa ristiriitaa! Eduskunnan kai pitäisi koko maailmalle julistaa, että Suomen kansa tahtoo, loiseläjänä kansojen joukossa, antaa yksistään venäläisten rahoillaan ja verellänsä maksaa meidän maamme ulkonaisesti turvatus aseman! Tämän ajatuksen pitäisi, kaiken senkin jälkeen, mitä Venäjän taholta on meidän kiusaamiseksemme tehty, saada jokainen suomalainen punastumaan. Ansioksi vastalauseelle tulee tässä kohdin kuitenkin merkitä, ettei tällä kertaa puhuta mitään „miliisistä”.

Viipymättä tämän kauempaa vastalauseessa, täytyy minun valiokunnan mietinnöstä ikäväkseni lausua se käsitys, ettei valiokunnan adressiehdotukseen mielestäni täytyä niitä vaatimuksia, joita täytyy panna nyt lähetettäväksi aijotulle valtiolliselle asiakirjalle. Valiokunta ehdottaa hallitsijalle lähetettäväksi melkein sanaan sanaan saman kirjelmän, jolla tämä asia pari viikkoa sitten esitettiin eduskunnalle. Se ei ole mikään adressi, se on vastalause, joka eräissä kohdin muistuttaa lainopillista riitakirjoitusta. Eikö siis valiokunnan enemmistön mielestä meidän kansallamme ole nykyhetkeillä Venäjän yksinvaltiijaalle ja lainsäädäntölaitoksille mitään muuta sanottavaa kuin tämä: Me olemme oikeassa ja te olette väärässä? Sitä kaiketi valiokunta sentään ehdotuksellaan tarkoittanee, että hallitsijalle lähetetty adressi tarjoisi edes jonkun lähtökohdan ristiriidan sovittamiseksi, mutta sellaista lähtökohtaa olen turhaan etsinyt. Lukuunottamatta loppusanoja, jotka jokseenkin irtonaisina liittyvät adressiehdotuksen runkoon, se kokonaisuudessaan ei ole mitään muuta kuin protesti.

Huomio kääntyy tässä suhteessa erityisesti pariin kohtaan. Puhuttaessa venäläisten kansalaisoikeuksista valiokunta ehdottaa lausutta-

vaksi: „On sentähden välttämätöntä, että tämä asia tulee uuden, Suomen perustuslakien mukaisen käsittelyn alaiseksi; ja on laki silloin sekä sisällyksen että muodon puolesta tuleva olennaisesti erilaiseksi kuin puheenalainen venäläinen laki”. Toisin sanoen, valiokunta tahtoo eduskunnan lausumaan, että jos eduskunta saa kysymyksen käsitelläkseen, niin se kyllä pitää huolta, ettei samansuuntaista lakia synny kuin se, minkä Venäjän yksinvaltiyas ja lainsäädäntölaitokset ovat laatineet. Arveleeko valiokunta tällaisilla vakuutuksilla erikoisesti lisävänsä sen ratkaisun mahdollisuuksia, jota se puolestaan katsoo ainoaksi oikeaksi, nimittäin että Suomen eduskuntakin saisi olla mukana säätämässä lakia, joka koskettelee yleisvaltakunnallisen ja Suomen erikoisen lainsäädännön rajoja? Ihme kyllä, vastalause tässä kohdassa sisältää ilmeisesti paljon järkevämpää. Siinä ainakin avonaisesti tunnustetaan, että tässä asiassa vallitsee epäkohtia, joita Suomen taholta ollaan valmiit korjaamaan, kunhan suodaan siihen tilaisuus perustuslakien säätämässä järjestyksessä. Tällaista ajatusta, sekä tässä asiassa että myöskin sotilaskysymyksessä, vieläpä lausuttuna mitä sitovimmassa muodossa, ei mielestäni pitäisi puuttuman yhdestäkään valtiollisesta asiakirjasta, jolla kansamme nykyisessä ristiriidassa kääntyy hallitsijaltansa anomaan turvaa koko kansallisen olemassaolonsa tuhoamiseksi suunnattuja hyökkäyksiä vastaan.

Sivulla 3 valiokunta ehdottaa sanottavaksi, että suomalaiset luotsit sen johdosta, että heidän asemansa luotsilaitoksen muuttamisen johdosta venäläiseksi virastoksi täydelleen muuttuu, eivät ole velvolliset jäämään palvelukseen. Tätä lauselmää ei nähdäkseni enään puhtaasti lainopilliseltakaan kannalta voi pitää onnistuneena, koskahan luotseilla, niinkuin muillakin valtion virka- ja palvelusmiehillä, on yleensä oikeus, milloin haluavat, pyytää eroa virastaan, niinkuin nyt ovatkin tavallisessa järjestyksessä tehneet. Jos sitävästoin tällä tahdotaan lausutuksi, kuten seuraavasta lauseesta voi päätätä, että luotsit eroamalla virastaan ovat täyttäneet isänmaallisen velvollisuutensa, niin täytyy minun ensinnäkin sanoa, että itse sanontatapa on erittäin huonosti valittu. Tämän ajatuksen ilmausuminen lankeaa sitäpaitsi aivan ilmeisesti nyt lähetettäväksi aijotun adressin tehtävän ja tarkoituksen ulkopuolelle. Adressiin pantuna se ei ole muuta kuin uusi ilmaus siitä vähämielisestä isänmaallisuuden rehentelystä, jolla tässä maassa vuosikausia on upeiltu, ja

jota melkoiselta osalta saamme kiittää siitä umpikujasta, mihin olemme joutuneet.

Useat kohdat valiokunnan ehdotuksessa saatavat, siltä kannalta kuin valiokunta on tehtävänsä käsittänyt, olla hyviäkin, mutta kokonaisuudessa ehdotus mielestäni on tarkoitukseensa kelpaamaton. Joskin tietäisi aivan varmasti, että aiotusta adressista, oli se laadittu miten taitavasti tahansa, ei tällä hetkellä lähitisi mitään apua, niin tulee sittenkin pitää mielessä, ettei ole varsin yhdentekevää, jos se vaikuttaa, vaikkapa vähäisenkin, päinvastaiseen suuntaan. Vanhan sananlaskun lausuma ajatus: „Yksi hävinneen kaikki” on ymmärtääkseni ainakin valtiollisena toimiohjeena kaikissa oloissa hyljättävä.

Tulee sen ohessa muistaa, että tekeillä on nyt historiallinen asiakirja, jota luetaan luultavasti vuosisatain takaa. Pitäisihän sen edes jälkimaailmalle osoittaa, että eduskunta ei ainoastaan ole osannut pitää kiinni siitä asemasta, jonka Venäjän hallitsijan valtioteot ovat kansallemme luoneet, ja jonka kansamme puolestaan on vuosisataisella uskollisuudella hallitsijoitansa ja valtakuntaa kohtaan vahvistanut, vaan että eduskunta myöskin on käsittänyt, minkälaista esiintymistä hetki siltä kulloinkin on vaatinut.

Minä en parhaitenkaan tahtoen voi katsoa käsilläolevan mietinnön vastaavan näitä vaatimuksia, enkä siis voi äänelläni adressiehdotuksen hyväksymistä kannattaa.

Ed. Arajärvi: Puhuminen on hopeata, vaitiolo kultaa. Tämä sääntö on noudatettava myöskin politiikassa, ja ennen kaikkea sellaisessa tilanteessa, jossa meidän isänmaamme nyt on. Mainitsemaani ohjetta ei ole kuitenkaan niin ymmärrettävä, että kansaneduskunnan olisi hallitsijan edessä jokaisessa tilaisuudessa tahi kokonaan vaijettava. Päinvastoin itsekukinhan meistä tietää ja syvästi tuntee, että emme täyttäisi edustajavelvollisuuttamme enempi hallitsijaa kuin edustamaamme kansaakaan kohtaan, ellemmme oikealla ajalla ja sopivalla tavalla ilmausuisi sitä, että nykyisen hallitussuunnan takia ankarassa ahdistuksessa elävä Suomen kansa toivoo ja odottaa, että Keisari ja Suuriruhtinas on jälleen ohjaava Venäjän valtakunnan politiikan Suomessa laillisuuden varmalle tielle. Tämän velvollisuuden tunnon alaisena on suomalaisen puolueeseen lukeutuva eduskuntaryhmä yhtynyt siihen alotteeseen, jonka johdosta ja mukaan nyt käsiteltävänä oleva mietintö on syntynyt.



Kenellekään tietysti ei ole eikä saakaan olla mikään salaisuus se, ettei mainittu alote eikä läheisesti sen mukainen mietintö, puhumatta-kaan viimeksimainittuun liitetystä vastalauseesta, kannaa sitä valtiollisten asiain pitelyn ja sanontatavan leimaa, jota suomalaisen eduskuntaryhmän mielestä olisi yleensä ja erittäin meidän kansamme asemassa tavoiteltava. Tästä huolimatta me tulemme tilanteen velvoittamina kannattamaan mietintöä, koska se on, Suomen kansan eri valtiollisia puolueita eroittavia näkökohtia vältellen, niin kokoonpantu, ettei siinä asiallisesti ole lausuttu mitään sellaista, jota ei jokainen isänmaallinen kansalainen voisi ja tahtoisi hyväksyä.

Vastalauseessa esiintyvät lisäpyyyteet hallitsijalle lähetettävän kirjelmän sisällykseen nähden sen sijaan ovat niin hajoittavaa laatua, että, mitä mieltä muuten eri puolilla oltaneekin vastalauseen kokonaisuudesta erilleen otetuista yksityiskohdista, ei sitä saattane ratkaisevalla hetkellä omaksua kukaan, jota toden-teolla elähyttää halu saattaa eduskunta yhte-näiseen, yksimieliseen esiintymiseen valtaistui-men luona.

Hallitsijalle lähetettävien valtiollista asemaa koskettelevien asiapaperien sisällyksen suhteen on vanha suomalainen puolue edellisillä valtiopäivillä ollut sitä mieltä, että niissä olisi eduskunnan tullut peittelemättömän asiallisesti ilmituoda myöskin auliutensa kohdaltansa yhdessä hallitsijan kanssa järjestämään niin sanotut yleisvaltakunnalliset asiat molempien maiden todellisia tarpeita ja oikeutettuja vaatimuksia tyydyttävällä tavalla. Tämän ajatus-kantamme oikeutuksesta pidämme edelleen kiinni, vaikka nyt katsommekin itsellemme mahdolliseksi esittää sen toisten asiain yhteydessä. — Mainitakseni kuitenkin pari esimerkkiä, joihin täällä edellisetkin puhujat ovat koskettelleet: Suomen kansan tulee osaltansa olla valmis hyväksymään kohtuulliseksi havaitsemansa sotilasmenot sekä järjestämään maassa asuvien venäläisten oikeudet ajan tarpeita tyydyttävälle kannalle. Mutta meidän puoleltamme on jo edellisillä valtiopäivillä tarpeellisen selvästi ja avomielisesti ilmaistu kanta näistä kummastakin valtiollisen riitakysymyksemme kipeimmistä kohdista. Tässä yhteydessä siis asiaan pitemmälti puuttuminen ei liene tarpeellista.

Tämän sanottuani tunnen olevani valmis ja velvollinen kannattamaan mietintöä sekä kunioittavimmin kehoittamaan, että eduskunta sen nyt hyväksyisi.

Ed. Heiskanen: Suomen kansa on kaikkialla maaseudun joka kolkassa ollut surun ja murheen painama niistä lakiemme loukkauksista, jotka tässä käsillä olevassa adressissa mainitaan; ja on kansaa pyrkinyt painamaan epätoivon valtaan se, että kaikilla elämän aloilla esiintyy aina ja yksinomaan venäläistytymistoimenpiteitä. Tällaisessa olotilassa kansa varmaan on odottanut ja toivonut, että eduskunta heti kokoontultuaan koettaisi saada käänteestä tästä laittomuuden tilasta säännöllisiin oloihin, joissa taas päästäisiin kehittämään maan sisäisiä asioita omien laillisessa järjestyksessä laadittujen lakien pohjalle. Siis on mielestäni eduskunnan epäamätön velvollisuus kansan ja maan edun tähden lähettää Majesteetille tämä adressi, jossa niin selvästi ja peittelemättä jukilausutaan kansan ajatukset lakiemme polkemisesta. Pyydän että adressi yksimielisesti hyväksyttäisiin lähetettäväksi.

Ed. Lehtimäki: Täällä on valitettu sitä, että sosialidemokraatit ovat panneet vastalauseen tätä valiokunnan mietintöä vastaan eivätkä ole yhtyneet siihen sellaisenaan. Täällä on toiselta puolen tuotu esiin oikeita myönteisyyden korkeita veisuja jo pari kappaletta, mutta koska minä luulen, ettei niihin juuri meidän puoleltamme kannata vastata, jätän ne sil lensä. Sen sijaan minä tahtoisin huomauttaa hiukan, mistä johtuu se, että sosialidemokraatit ovat panneet tässä asiassa vastalauseen. — Jo tämän adressin synty ja sen käsittely eduskunnassa osaltaan on vaikuttanut tähän. Tehän muistatte, hyvät herrat, miten te keskenänne sen alotteen ensin laaditte, ilman että sosialidemokraateilla oli pienintäkään tilaisuutta saada siinä mielipiteensä tuoduksi julki. Sitten kun se esitettiin täällä eduskunnassa, tehtiin sekin siten, etteivät työväen edustajat olleet tilaisuudessa sellaiseen tarkastukseen ja arvosteluun, kuin tällainen asia olisi antanut aihetta. Ja kun se sitten tuli valiokuntaan, niin siellä on kaikkia meidän huomautuksiamme ja ehdotuksiamme järjestelmällisesti vastustettu. Kaikki tärkeimmät ehdotuksemme on äänestetty kylmäverisesti nurin 9 äänellä 8 vastaan. Luultavasti on herroilla jo ennestään ollut sopimus, että siihen ei saa tulla mitään työväenedustajain mielipiteitä. Kaikesta päättäen tämän asian käsittely on näyttänyt siltä, kuin herrat luulisivat yhä elävänsä siinä ajassa, jolloin he yksin luokkavaltansa nojalla päättivät Suomen kansan asioista ollenkaan

välttämättä tämän kansan mielipiteistä. He eivät ole lainkaan tahtoneet tietää, että tässä eduskunnassa on edustettuna myöskin Suomen työväenluokka ja että senkin mielipide olisi tällaisessa asiakirjassa huomioonotettava. Täällä ed. Yrjö-Koskinen sanoi, että sosialidemokraatit tahtoisivat, että kaikki tanssisivat heidän pillinsä mukaan. Mutta rohkeneeko edustaja Yrjö-Koskinen väittää että tässä olisi otettu edes vähääkään Suomen työväenluokan edustajain mielipiteitä huomioon? Tämä menettely jo on osaltaan vaikuttanut sen että olemme pakotetut tekemään vastalauseen. — Näytteenä siitä, miten epä-isänmaallisia ja epäkansanvaltaisia tämän eduskunnan herrat porvarit ovat tässäkin asiassa olleet, tahdon lausua mielipiteeni eräästä tärkeästä erimielisyyden syystä, nimittäin siitä kannasta, jolle adressivaliokunnan porvarillinen enemmistö asettui kun on kysymys virkamiesten vastarinnasta laittomia sortotoimenpiteitä vastaan.

Siinä alkuperäisessä aloitteessa, joka valiokuntaan lähetettiin, oli muun muassa sellainen lause, että „tämän maan kansalaisten täytyy laittomia käskyjä vastaan uskollisesti pitää kiinni maansa oikeista laeista”. Tähän ehdottivat sosialidemokraatit, että lisättäisiin sana „ja viranomaisten”, jotta lause olisi tullut kuulumaan: „tämän maan kansalaisten ja viranomaisten tulee uskollisesti pitää kiinni maansa oikeista laeista”. Tällä tarkoitettiin sitä, etteivät virkamiehetkään saisi taipua laittomia käskyjä noudattamaan ja toimeenpanemaan, ja tällä tarkoitettiin antaa myöskin tukea niille virkamiehille, jotka jo noudattavat maansa lakeja — sikäli kuin sellaisia löytyy. Mutta silloin ilmoitti suomalaisen puolueen johtaja, herra Danielson-Kalmari juhlallisesti ja uhkaavasti, että jos tällainen määritelmä tulee adressiin, niin siinä tapauksessa se menee myttyyn! Ja saman puolueen edustaja Ingman huomautti, että kun suomalaisen puolueen kokous on päättänyt, että se jättää tämän laittomiin käskyihin alistumisen kunkin virkamiehen omaksi asiaksi, niin hän ei myöskään voi sitä kannattaa. Kaikista uhkauksista huolimatta meni tämä meidän ehdotuksemme sillä kertaa lävitse, sillä maalaisliiton edustaja sai sellaisen hurjan rohkeudenpuuskan, että äänesti meidän mukamme, ja näin ollen se tuli valiokunnan mietintöön. Sitten kun tuli toinen lukeminen, silloin oli asiasta tietysti jo herrojen kesken sovittu. Silloin ehdotti puheenjohtaja, että tämä kohta muutettaisiin kuuluvaksi siten, että Suomen kansan tulee

pitää j. n. e., niin että sana „virkamiehet” kaikessa tapauksessa poistettaisiin. Silloin meidän taholtamme ehdotettiin pitempi lausunto mietintöön tästä asiasta. Minä luen sen tässä, jotta eduskunta on tilaisuudessa arvostelemaan, mikä siinä niin kauheata olisi. Se oli tällainen:

„Tässä yhteydessä ei eduskunta myöskään voi olla Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne avoimesti esiintuomatta, miten Suomessa nykyään olevat hallitusviranomaiset, keisarikunnan ministerien antamia ohjeita seuraten, menettelevät maamme valtiovirkain ja virkamiesten suhteen, ja miten eduskunnan käsitys suomalaisten virkamiesten nykyisistä velvollisuuksista isänmaansa palveluksessa on kokonaan toinen kuin hallituksen.

Hallitusvalta ei virkanimityksissään noudata sitä, minkä Suomen perustuslaki julistaa ainoaksi perusteeksi tässä kohdin sanoessaan, että vain taito, ansio, kyky ja koeteltu kansalaiskunto saa olla määräävänä valtion virkoja täytettäessä. Päinvastoin nykyinen hallitus, joka ei laillisin keinoin voi toteuttaa tarkoituksiansa, suosii ja hakee virkoihin ala-arvoisia henkilöitä, kunhan nämä vain alistuvat maan laeista välittämättä palvelemaan hallituksen politiikkaa. Sen ohella hallitus vaatii ennestään valtion palveluksessa olevia virkamiehiä tekoihin, jotka joko suoranaisesti ovat lainvastaisia tai joka tapauksessa välittömästi liittyvät semmoisiin, samalla koettaen istuttaa heihin sellaista kansallisesti ja siveellisesti turmiollista käsitystä, että muka virkamiehen velvollisuus hallitsijaa kohtaan vaatisi häntä unohtamaan hänen kansakuntansa ja isänmaansa kalleimmat tavarat vain sentähden, että vallassa oleva hallitusjärjestelmä tahtoo ne hävittää.

Kaksi kallisarvoista omaisuutta tahdotaan Suomen kansalta nykyään lähinnä viedä, sen itsemääräämisoikeus ja lain alainen kansalaisvapaus. Näiden puolustamisen ja säilyttämisen tulee eduskunnan käsityksen mukaan olla silmämääränä jokaisella valtion virkamiehellä, heillä ennen kaikkia muita. Onneton on se maa ja kurja se kansa, jossa muut voimat kuin halu palvella maata ja kansakuntaa pääsevät määräämään virkamiesten askeleita. Siellä merkitsee pian hallitsijan ja valtion palveleminen viheliäistä nöyräselkäisyyttä kulloisiakin käskijöitä kohtaan ja yhtä alhaista huolenpitoa vain omasta menestyksestä. Suomalaisten virkamiesten on juurrutettava mieliinsä se katsantokanta, että lain tulee olla heidän toimensa ehdottomana ohjeena, jonka panemia rajoja ei kukaan viran-

omainen, olkoon hän missä asemassa tahansa, saa sivuuttaa ja että tämän mukaisesti vain sen nojalla, mitä laissa on säädetty, on oikeus rajoittaa kansalaisten vapautta. Suomalaiset virkamiehet eivät saa laittomuuteen alistumalla antaa aiheutta sellaisen käsityksen syntymiseen ja vaikiintumiseen omassa maassa tai Venäjällä, että kansamme tai edes melkoinen osa siitä kannattaa Suomea vastaan suunnattuja sortotoimia sekä tahtoo lopullisesti mukaantua uusiin venäläisten lakien kautta Suomen kansalle pakotettuihin oloihin. Virkamiehet eivät saa myöskään missään suhteessa ikäänkuin sovittautua sen tilan kanssa, joka tänne, sikäli kuin kansa ei voi sitä estää, enemmän tai vähemmän syntyy nykyisen valtajärjestelmän toimeenpanemana, sillä siitä johtuu se vaara, että pian heidän tuntosensa tylsistyy, että he johtuvat siihen oikeudeettomuuteen, johon Suomen itsenäisyyden hävittäjät tahtovat kansamme asettaa, ja heikkenee heidän halunsa edes päästä nousemaan alennustilastaan. Tosin heitä voidaan ehkä mahtikäskyllä erottaa viroistaan, jolleivät taivu laittomiin tekoihin. Niin on jo moniaita erotettukin. Mutta väärä ja harhaanviepä onkin se käsitys, että pyrkimys pysyttää virat suomalaisten, laittomuksiin alistuvain virkamiesten hallussa on omiaan pelastamaan maotamme vaikeuksista ja turvaamaan sen tulevaisuutta. On ilmeistä, ettei virkamiesten jääminen paikoilleen voisi estää maotamme kohtaan suunnitellun hävitystyön toimeenpanoa. Epävarmaa on myös, onnistuisiko suomalaisten virkamiesten nykyisen hallitusjärjestelmän aikana edes laittomiin käskyihin alistumalla ajan pitkään virka-asemiansaahan säilyttää. Edelleen johtaisi virkamiesten alistuminen, koska suurin osa kansasta ei sitä hyväksy, todennäköisesti jyrkkiin ristiriitoihin, toisaalta virkamiesten ja heidän kannattajainsa, toisaalta kansan muun osan välillä, varsinkin milloin kansalaisten tärkeät oikeudet ja vapauudet ovat kysymyksessä. Sillä kansan enemmistö tahtoo ja sen täytyy välttämättä taistella huonoja aineksia vastaan, jotka hyväkseen käyttäen nykyisiä epäsäännöllisiä ja laittomia oloja pyrkivät virkamiesalalla esille. Eduskunta toivookin, että tällaisena aikana, jolloin vihamielinen valtajärjestelmä ahdistaa kansaamme ja koettaa riistää siltä senkin vähäisen vapauden turvan, jonka nykyiset Suomen lait sille takaisivat, kansassamme olisi palava kiintymys niihin elämänmuotoihin, joiden yhteinen tunnus on lainalainen kansalaisvapaus, sekä väkevä vastenmielisyys ja halveksuminen sellaista hallitusvaltaa ja sen avustajakuntaa kohtaan, joka tahtoo

asettaa vallitsevien mielivallan lain yläpuolelle."

Tällainen oli se ehdotus, jonka sosialidemokraatit ehdottivat, enkä minä ymmärrä, mikä tässä on sellaista, jota eivät esim. perustuslailliset olisi tässä maassa monen monta kertaa sanoneet. Ei siinä ole edes niitä „räikeitä sanoja", joita tämän eduskunnan herrat ja rouvat niin kauheasti toisinaan pelkäävät! Mutta siitä huolimatta, vaikka meidän taholtamme nimenomaan huomautettiin, että tätä voidaan lyhentää ja muokata, kunhan vain se asia tulee jollakin tavalla mainituksi — siitä huolimatta tämä ehdotus hylättiin. Sitä ei otettu edes keskustelun alaiseksi.

Ja myöskin toinen ehdotuksemme, jossa tahdottiin, että edes jossakin muodossa siitä mainittaisiin, tuli samalla tavalla hyljättyksi. Nyt oli maalaisliiton edustajakin jo tällä kertaa peräytynyt entisestä kannastaan. Hän vakuutti, että hänen täytyy tehdä se siitä syystä, että saataisiin tämä adressi menemään lävitse, ja hän ajatteli, että suomettarelaiset eivät siinä tapauksessa yhdy, jos siihen tulisi tämä määritelmä virkamiehistä.

Tästä menettelystä johtuu sangen monenlaisiin ja omituisiin johtopäätöksiin. Tärkein minun mielestäni on se, että jos eduskunta moisen menettelyn jälkeen tämän asiakirjan nyt hyväksyy, niin se merkitsee sitä, ettei eduskunta pidä pahana, vaikka virkamiehemme alistuvatkin laittomuksiin. Kuten herrat tietävät, aletaan meillä valtakunnanlakia entistä suuremmalla tarmolla toteuttaa. Onko teidän mielipiteenne siis todellakin se, että suomalaisten virkamiesten ei tule näitä toimenpiteitä vastustaa? Jos sellaiseen asiakirjaan hyväksytään kohta, josta saa moisen käsityksen eduskunnan mielipiteestä, on siitä maallemme minun mielestäni mitä turmiollisimpia seurauksia.

Ensinnäkin pyydän huomauttaa vain siitä rappeutumisesta, mikä virkamieskunnassamme silloin tulisi tapahtumaan, ellei eduskunta velvoita heitä tällaisina aikoina noudattamaan maansa oikeita lakeja. Meillä on sangen surullisia kokemuksia siitä, miten virkamiehemme tällaisina taantumusaikoina ovat alistuneet kaikenmoisiin laittomiin tekoihin ja miten virkamieskunta rappeutuu. Meillä ilmestyy lukuisasti sellaisia virkamiehiä sekä ylempiä että alempia, joihin nähden perustuslain ylevä määräys, että vain „taito, ansio, kyky ja koeteltu kansalaiskunto" saavat olla määräävinä valtion virkoja täytettäessä, muuttuu veriseksi ivaksi! Meillä ilmestyy virkamiehiksi sellaisia olioita,

jotka eivät tahdo tietää kerrassaan mitään Suomen laeista, vaan polkevat sellaisetkin perustuslakien määräykset jalkoihinsa, joiden pitäisi taata Suomen kansalle mitä kalleimpia oikeuksia, ja silloin kun heiltä kysytään, mihin lakiin he perustavat moisen toimintansa, vastaavat he röyhkeästi: „Ei mihinkään lakiin”. Mutta ajatella, jos eduskunta nyt antaa siunauksensa tuollaisille olioille, niin kuinka paljon niitä silloin alkaakaan ilmestyä! Minä rohkenen mennä pitemmälle ja väittää, että tämä ei ole ainoastaan siunaus. Se merkitsee enemmän. Jos eduskunta, sen jälkeen kun porvaripuolueitten johtajat valiokunnassa ovat ilmoittaneet, mistä syystä he eivät tätä tahdo mainittavaksi, hyväksyy valiokunnan adressiehdotuksen, niin tulee siitä suoranainen valtakirja tällaisille virkaan pyrkiville lurjuksille ja onnenonkijoille. Ja kun he eduskunnalta tuollaisen valtakirjan saavat, niin silloin voitte ajatella, millaiseksi meidän virkamieskuntamme muuttuu, ja silloin voidaan ajatella myöskin, mitä ristiriitoja voi syntyä tuollaisen lurjusmaisen virkamiessakin ja kansan välillä. Sillä tietäkää, hyvät herrat että, jos te päätätte täällä mitä tahansa, Suomen kansan valtava enemmistö ei koskaan tule hyväksymään tällaisia virkamiehiä, se tulee aina tuntemaan inhoa sellaisia kohtaan, jotka omia etujaan silmällä pitäen alentuvat sortajien kätyreiksi, ja se tulee myöskin taistelemaan kaikkia Suomisyöjiä ja heidän tällaisia apureitaan vastaan kaikilla laillisilla keinoilla. Ja kun toiselta puolen sitten menetellään laittomasti, ei välitetä mitään laillisista muodoista, niin siitä ymmärrätte, että tämä katkeruus voi puhjeta sellaisiin muotoihin, jotka kaikkein vähimmin ovat voitettavia ainakin meidän kannaltamme, vaan joista hyötyä on ainoastaan sortajille.

Sitten toinen seikka, joka ei suinkaan ole vähemmän tärkeä, nimittäin se että, jos eduskunta nyt tästä asiasta ei sano mitään muuta — eivätkö herrat todellakaan tahdo ymmärtää, — siinä välillisesti tehdään mitä turmiollisin myönnytys Venäjän taantumusvallalle, sillä onhan selvää että, kun tämä taantumusvalta huomaa, ettei eduskuntakaan tahdo, että virkamiehet vastustaisivat taantumusvallan sortotoimenpiteitä, esim. „valtakunnan lakia”, silloin se yhä yltäy niissä toimenpiteissään, sillä onhan selvää, että v o i m a siellä on ainoana mittapuuna. Niin paljon kuin siellä voidaan sortaa, niin paljon siellä myös sitä tehdään. Ja kun he huomaavat, että heillä on täällä puolustajia, silloin he tuntevat itsensä paljon voimakkaammiksi. — Jos tässä taas on t a r k o i t u k s e n a myöntymyksen

tekeminen, niin se on eri asia. Kuitenkin suostanee kysyä, mitä hyötyä siitä luullaan olevan. Mitä herrat ovat hyötynet tähänastisesta myöntymyspolitiikastaan? Tässä olisi tilaisuus tehdä monenlaisia johtopäätöksiä teidän myöntymyspolitiikkanne „hyödyllisyydestä”, mutta se jääköön. Kysyn vain: mitä herrat ovat hyötynet siitä, että menivät myöntämään miljooneja Venäjän taantumusvallalle? Oliko siitä mitään hyötyä? Ja mitä hyödyttiin siitä, että suomettelaiset bobrikoffilaisvuosina myöntyivät kaikkiin Venäjän taantumusvallan vaatimuksiin? Jokainen hiukankin asioita seuraava tässä maassa tietää, ettei se ole kerrassaan mitään hyödyttänyt. Sillä juuri sen jälkeen kuin te myönnytyksiä olette tehneet, sen jälkeen kun te olette miljoonia sinne myöntäneet — juuri sen jälkeen on sieltä tullut mitä röyhkeimpiä ja julkeimpia vaatimuksia. Tässä, jos missään, on loistavasti toteutunut se vanha suomalainen sananlasku, että „jos pahalle antaa sormen, se vie koko käden!”

Entä sitten syyt, joilla on puolustettu tätä menettelyä? Täällä ensinnäkin valiokunnan arvoisa puheenjohtaja, herra Mechelin äsken selitti, että virkamiehet kuulumat Suomen kansaan ja silloin kun kerran tässä sanotaan, että Suomen kansan tulee noudattaa lakia, niin silloin tarkoitetaan tällä myöskin virkamiehiä. Toiseksi huomautettiin ainakin valiokunnassa, ettei sitä m u o d o n p u o l e s t a sovi lausua, ja että se on sisäinen asiamme, jota meidän ei tule huutaa adressissa. Mitä ensinnä tulee tähän ensimmäiseen väitteeseen, niin ei minun mielestäni voida tätä paremmin kuin muitakaan ottaa vakavalta kannalta, sillä onhan nyt selvä asia, että virkamiehet ovat eri asemassa tällaisena aikana, että heidän jos kenenkään tulisi pitää kiinni ehdottomasti maansa oikeista laeista ja taistella taantumusta vastaan, ja nykyään varsinkin tulisi eduskunnan sanoa siitä jotakin, varsinkin kun toiselta puolen pyritään siihen, että virkamiehet saisivat myöntyä. Eduskunnan velvollisuus olisi siis ainakin minun mielestäni lausua tästä mielipiteensä ja eduskunnan velvollisuus olisi myös ollut antaa tunnustus niille, jotka muutenkin noudattavat „maansa oikeita lakeja”, ja tukea heitä. On sangen kuvaavaa, että vaikka näinä päivinäkin on useita virkamiehiä erotettu laittomasti, niin tämän eduskunnan porvarillisella enemmistöllä ei ole kerrassaan mitään sanottavaa tästä! Ne joutavat mennä, siitä ei tahdota sanoa mitään. — Nuo toiset syyt ovat, jos mahdollista, vielä lyhyempiä. Sillä ettei tämä muodon puolesta sopisi, eihän sitä kukaan järkevä ihminen voi ottaa vakavalta kannalta.

Viime vuonnahan se sopi muodon puolesta aivan hyvin adressiin, ja kun tälläkin kerralla sanotaan, että Suomen kansan täytyy pitää kiinni maansa oikeista laeista, niin eikö silloin yhtä hyvin voi sanoa, että myöskin virkamiesten on pidettävä kiinni maansa laeista? Ja yhä enemmän paljastuu tämä väite, jos huomautamme siitä, että tässä adressissakin on sanottu aivan samanluontoisesta asiasta. Kun nimittäin puhutaan käskystä, jolla luotsi- ja majakkalaitos venäläistytetään, niin sanotaan: „Sillä vaikka mainittu käsky ei ole oikeudellisesti pätevä, seuraava sen täytäntöönpanosta, että luotsilaitoksessa palvelevien sekä ylempien että alempien toimimiesten virka-asema tosiasiallisesti täydelleen muuttuu, minkä johdosta he eivät ole velvolliset jäämään palvelukseen. Suurin osa luotseista jo onkin ilmoittanut eroavansa ja siten osoittanut alttiuttansa maansa lakien puolesta kestämiään suuria mieskohtaisia uhrauksia”. Kukaan ei voi kieltää, ettei tämä olisi meidän sisäisiä asioita koskeva. Ja jokainen, joka lukee tämän, tulee samallaiseen tulokseen kuin ed. Yrjö-Koskinen, että tässä epäsuorasti kehoitetaan luotseja eroamaan, kun sanotaan, että he „eivät ole velvolliset jäämään palvelukseen”, ja toiseksi annetaan tunnustus niille lakkolaisille, jotka jo ovat eronneet. Ja se onkin aivan oikein, niin pitääkin tehdä! Mutta miksei silloin uskalleta tätä sanoa kaikille virkamiehille. Minä en ainakaan löydä muuta selitystä kuin sen, että luotseja voidaan kehottaa olemaan niin isänmaallisia ja eromaan sentähden, että he ovat työmiehiä, joilla ei ole suuria palkkoja ja lihavia eläkkeitä, ja sentähden ei niiden ole väliä, mutta muiden korkeampien virkamiesten, joilla on sellaisia, täytyy saada ne pitää silläkin uhalla, että alistuvat laittomuuksiin. Herrojen johdonmukaisuus on siis siinä, että työmiehen kyllä sopii olla isänmaallinen, mutta herrojen ei ole väliä.

Minun mielestäni tästä selvenee, että nämä kaikki ovat teko syitä, joilla tahdotaan peittää sitä tosiasiaa, että perustuslailliset ovat alentuneet aivan suomettarelaiten tasalle. Suomettarelaiset ovat määränneet, ettei siinä saa olla mitään virkamiehistä, ja senvuoksi nämä korskeat laillisuuden ritarit ovat nöyrästi tähän taipuneet, ja senvuoksi tahdotaan näillä muutoseikoilla peittää tätä surullista tosiasiaa! Joku voi kyllä huomauttaa, että tässä on vain kysymys yhdestä sanasta ja että tässä on liioiteltu. Mutta kyllä asia on todellakin tärkeä. Asia on tullut sille asteelle tämän menettelyn kautta, että on periaatteessa eduskunnan nyt ratkaistava se, tuleeko Suomen virkamiesten alistua nöyräsei-

käisinä kaikkiin Venäjän taantumusvallan laittomiin määräyksiin vai tuleeko tämän virkamiehistön vastustaa niitä. Ja te hyvät herrat, te tulette sen tänä iltana äänellänne ratkaistamaan, siitä ette pääse mihinkään! Ja jos te edellisen valitsette, hyväksymällä tämän adressin, niin silloin se merkitsee, ettei Suomen porvaristo ainoastaan peräydy Venäjän taantumusvallan edessä, vaan se viskaa aseet kädestään ja syöksyy suoraan pakoon.

Tämä luo myöskin sangen omituisen valon eri puolueiden menettelytapaan. Se osoittaa ensinnäkin, että suomalainen puolue virkamieskysymyksessä on aivan samalla kannalla kuin Bobrikoffin aikana. Viime aikoina on kyllä pidetty jonkunlaista hälinää tässä puolueessa muka siitä, että siihenkin puolueeseen kuuluvien virkamiesten tulisi ryhtyä vastustamaan, ainakin julkeimpia Venäjän taantumusvallan käskyjä. Joku sivullinen on voinut ajatella, että ehkä siinä on jotakin tottakin mukana, mutta kyllä puheenalainen menettely adressiasiansa osoittaa, että se ei ole ollut muuta kuin paraadia. Jos joku „Uusi Aura” panhaa vaikka kuinka urhoollisesti virankärkkyjöitä vastaan, niin se ei mitään merkitse, se on ainoastaan temppu, jolla koetetaan vahvistaa äänestäjä- ja kannattajajoukkoa, tuota kiittämätöntä ja kovakorvaista joukkoa, joka kaikista ponnistuksista huolimatta pienenee kuin pyy maailmanlopun edellä! Mutta itse puolueeseen nähden tällä ei ole kerrassaan mitään merkitystä. Sillä yhtä röyhkeästi ja kynnillisesti kuin tämän puolueen johtajat 1907 vuoden valtiopäivillä ilmoittivat, että menettelytapa tulee pysymään aivan samanlaisena kuin sortovuosina, ja huudahtivat, ettei ole „mitään kaduttavaa”, aivan samalla tavalla julistaa tämän puolueen johtaja Danielson-Kalmari adressivaliokunnassa vuonna 1912, että jos tulee määräs virkamiehistä adressiin, silloin adressihomma menee ehdottomasti myttyyn! Sillä kuten tämä uhkaus todistaa, heidän puolueeseensa kuuluvilla virkamiehillä tulee aina olla vapaat kädet ryhtyä „pelastamaan isänmaata”. Ei siis sekään, että tämän puolueen edustajajoukko yhä vähenee, ole saanut heitä luopumaan menettelytavasta, ja minä luulenkin, ettei se menettelytapa muutu, ennenkuin meille tulee toiset „marraskuun päivät”. Silloin nämä herrat ehkä alkavat puuhaamaan lakiasäättävää kansalliskokousta niinkuin viime kerralla.

Entäs perustuslailliset? Heidät asettaa tämä myöskin sangen omituiseen valoon. Se osoittaa, että he ovat luopuneet niistä periaat-



teista, joita he ovat tähän asti ainakin sanoneet kannattavansa. Minulla on täällä eräs pieni kirja, jonka nimi on: „Nuorsuomalaisen eli perustuslaillis-suomenmielisen puolueen ohjelma, hyväksytty puolueen edustajakokouksessa 9-10 päivä joulukuuta 1906”. Siinä sanotaan muun muassa kappaleessa, jonka otsikkona on „Perustuslaillisuuden ja laillisuuden asia”: „Puolue lausuu julki syvänä vakaumuksenaan, että Suomen kansan oikeudentunnon säilyttämisen ja siihen perustuvan kansallisen itsenäisyyden lujimpana tukena sekä rauhallisen uudistustyön edellytyksenä on tarkka laillisuuden ja oikeusjärjestyksen noudattaminen. Tästä johtuu ensiksikin, ettei kelläkään kansalaisella, ei yksityisellä eikä virkamiehellä, ei ylhäisellä eikä alhaisella ole oikeutta minkään syyn varjolla tai hyvien tarkoitusten nimessä poiketa laista, olkoonpa se yhteiskunnallista tai valtiollista luonnetta”. Kolmannessa kohdassa on siinä luettuna: „että puolue kaikella tarmolla työskentelee laillisuuden ja oikeuden eteen eikä lakkaa vaatimasta laillisuuden palauttamista maahamme, ennenkuin se toteutuu koko laajuudessaan kaikilla valtiohallinnon ja oikeudenkäytön aloilla”, ja neljänneksi huomautetaan vielä, että „puolue voi ryhtyä valtiolliseen yhteistoimintaan ainoastaan sellaisten ryhmien kanssa, jotka täydelleen tunnustavat ja noudattavat näitä periaatteita”. Tällä tavoin sanotaan siinä, ja minä olisin tilaisuudessa, jos tahtoisin, lukemaan tämänkin eduskunnan pöytäkirjoista sängen useita lausuntoja ja poimimaan vielä useampia artikkeleita ja kirjoituksia, kuin herra Jonas Castrén kerran poimi työväen lehdistä, ja ne osoittaisivat, että tämä puolue on ainakin uskottellut Suomen kansalle, että laillisuus ja laista kiinnipitäminen on tämän puolueen kulmakiviä, perusteita. Mutta nyt kun suomettarelaiset ovat suvainnet määrätä, että „te ette saa mainita mitään tästä”, niin silloin nämä samat herrat ovat täydellisesti suomettarelaisella kannalla. Ne eivät salli, että eduskunta kehottaisi virkamiehiä vastustamaan laittomia määräyksiä, vaan ovat täydellisesti samaa mieltä entisten bobrikofilaisten kanssa! Tämä osoittaa, että porvariit lopultakin ovat yhtyneet täydellisesti, ja se osoittaa, etteivät he tahdo vastustaa niitä voimia, joiden tarkoituksena on meidän maamme itsehallinnon ja vapauksien täydellinen hävittäminen. Sillä sanokaapas hyvät herrat, mitä todella on järeillä teidän vastustustoimenpiteistänne, kun te tästäkin luovutte. Jos te tämän ehdotuksen tällaisena hy-

väksytte, niin alkää herran nimessä silloin tulko puhumaan mitään vastustuksestanne!

Voitane kysyä, mistä kaikki nämä seikat johtuvat. Sosialidemokraatit ovat aina sanoneet, että ne johtuvat tämän eduskunnan porvarillisen enemmistön ja sen edustaman kansanluokan taloudellisista eduista. Tämä on kyllä aina synnyttänyt jonkinlaista hälinää. Sitä on pidetty jonkinmoisen pyhyiden häväistykseenä, että uskalletaan näin sanoa. Mutta jos asiaa tarkemmin katsoo, niin huomaa, että se pitää paikkansa. Jos me otamme esimerkiksi jonkun suurkauppiaan ja oletamme, että taantumus yhä yltyy, niin huomaamme, ettei se hänen etuihinsa koske läheskään niin kipeästi kuin työväen etuihin. Suurmaanviljelijän ja muiden kapitalistien laita on aivan samoin. Virkamiehille on tosin hiukan haittaa tällaisista ajoista, sillä voi saada potkut, jos ei ole kyllin nöyrä, mutta kun opettelee nimensä kirjoittamaan venäjäksi ja osoittaa muuten myötemielisyyttä, niin saa kyllä pitää virkansa, saapa ylennyksiä, palkankorotuksia, arvonimiä sekä vihdoin pääsiäisen aikana vielä prenikoita rintaansa, ja hohtokivisormuksia, nuuskarasioita ja sensemmoisia. Ja jos löytyykin joitakin sellaisia virkamiehiä, jotka eivät tule myöntymään, niin virkamiesluokka yleensä kyllä myöntyy; sen on entinenkin kokemus osoittanut, ja näin ollen ei tämä taantumus virkamiesluokan etuihin paljon koske. Jos eduskunta nyt päättää aivan samoin kuin suomettarelaisen puolueen edustajakokous, ettei se sano tästä asiasta mitään, vaan jättää virkamiesten „isänmaallisesta harkinnasta” riippuvaksi, tahtovatko he suostua laittomuuksiin vai ei, on varsin selvää, että sellaisia „taipuvia” tulee entistä enemmän. Sillä ei se isänmaallinen harkinta niin tavattoman luotettava ole, kuin sitä huudetaan!

Kun nyt tämänkin eduskunnan porvarillisten enemmistö on suurmaanviljelijöitä, suurkauppiaita ja muita kapitalisteja sekä virkamiehiä, niin onhan luonnollista, ettei heidän ole pakko vastustaa taantumusta sillä tarmolla kuin työväen, ja sentähden he voivat adressin tällaisenaakin hyväksyä, kuten minä arvaan tänä iltana tapahtuvan. Vieläpä voidaan sanoa, että porvarilliselle enemmistölle on taantumuksesta hyötyäkin jossakin suhteessa; sillä jos kunnallislaki, työväensuojelulait, kielto-laki ja muut uudistukset jäävät hyväksymättä, niin eikö se ole edullista porvaristolle? Nämä uudistuksethan ovat kaikki sellaisia, että ne riistävät heiltä sellaisia oikeuksia, joita heillä

tähän asti on ollut. Ja jos myöskin työväkeä ahdistetaan taantumuksen taholta ankarasti, niin silloin työväen kurissapitäminen on helpompaa porvaristolle. Tästä me näemme, että on taantumuksesta välillisesti jonkun verran hyötyäkin porvaristolle. Se tässä vain on kummallista, ettei tätä saisi sanoa. Miksi sitä kielletään, kun se kumminkin on totta? Ja se tavaton yksimielisyys, mikä adressivaliokunnassakin ilmeni eri porvarillisten puolueiden johtajien kesken, se osoittaa että asia on, niin kuin sanoin. Sama yksimielisyys vahvistaa myöskin sitä meidän taholtamme esitettyä väitettä, että tämän maan työväestö on suurempi vihollinen tämän maan porvaristolle kuin Venäjän taantumusvalta.

Jos tämän eduskunnan valtapuolueilla onkin syytä olla yksimielisiä, niin minun mielestäni löytyy täällä sentään ainakin jokin ryhmä, jolla minun nähdäkseni ei olisi syytä tähän yhtyä. Minä tarkoitan maalaisliittolaisia. Minun mielestäni heidän etuihinsa kuuluisi ehdottomasti taantumuksen vastustaminen kaikissa sellaisissa muodoissa missä sitä vastustaa voidaan. Jos teidän edustajanne onkin erehtynyt — sillä voimmehan me ihmiset erehtyä — äänestämään suurporvarien mukana adressivaliokunnassa, niin antakaa hyvät maalaisliittolaiset te hänelle tämä anteeksi, mutta älkää millään ehdolla ruvetko sentään suomettelaisiksi! Te Pohjanmaan ja Karjalan pikkutalonpojat, teidän selkänne sattuu sortajan solmupiiska samaan aikaan kuin muunkin työväen, ja niin ollen teidän etuihinne kuuluisi vastustaa taantumusta.

Tässä maassa on kyllä tavattoman paljon puhuttu siitä „isänmaallisuudesta”, jonka pitäisi muka olla määräävänä näissä asioissa meidän porvarillisten puolueittemme kesken. Mutta sen kansaluokan keskuudessa, jota me täällä edustamme — rohkenen sen sanoa suoraan — siellä ei enää luoteta teidän isänmaallisuuteenne! Jos siellä ottaa puheeksi tämän isänmaallisuuden ja väittää, että sellaista löytyy, niin siellä tehdään kysymyksiä, joihin herrojen olisi ehkä hieman vaikeanpuoleista vastata. Siellä kysytään, missä se isänmaallisuus on ollut silloin, kun on myönnetty miljoonia Venäjän taantumusvallalle ja tehty muita myönnytyksiä. Missä se on ollut silloin, kun teidän puolueisiinne kuuluvat edustajat käyvät Pietarin teillä, pokkuroimassa Venäjän hallitusherroja, jotta sellaiset Suomen työtätekevälle väestölle edulliset lait kuin työväensuojelulait ja muut jäisivät hyväksymättä? Ja

missä se on ollut silloin kun näihin puolueisiin kuuluvat herrat käyvät haalimassa sieltä rikkureita työtaisteluihin? Ja missä se isänmaallisuus on ollut näinä vuosina, jolloin he ovat kynsin hampain vastustaneet kaikkia sellaisia uudistuksia, jotka olisivat turvanneet myöskin tämän maan työtätekevän luokan etuja ja niin ollen vahvistaneet sen vastustuskykyä taantumusta vastaan? Eivätköhän nämäkin esimerkit riittä todistamaan, ettei näissä paremmin kuin muissakaan asioissa isänmaallisuus suinkaan ole ollut määräävänä, ettei tässä ole pidetty silmällä isänmaallisuutta vaan luokkasetuja, ja että teidän paljon puhuttu isänmaallisuutenne, hyvät herrat, on fraasi, jota runsaasti viljelette juhlapuheissa, mutta jolla ei ole kovin paljon tekemistä silloin, kun teidän luokkaetunne ovat toisella puolella. Ei tietysti voi vaatiakaan, että te olisitte isänmaallisia siinä suhteessa kuin me tarkoitamme, se olisi melkein samaa kuin vaatisi, että nälkäisen susilauman tulisi olla sääilivä lammasta kohtaan! Mutta sitä me voisimme kai vähitellen alkaa toivoa, että te olisitte sen verran rehellisiä, että uskaltaisitte tunnustaa, minkä tähden te tällä tavoin peräydytte venäläisen taantumusvallan edestä. Sitä myöskin luultavasti voisi vaatia että, kun tämä adressiasiakin nyt on esillä, te ette syyttäisi meitä siitä, ettei se tule yksimielinen, että siihen liitetään vastalause, sillä te itse, hyvät herrat, olette sitä tahoneet! Minä luulen että nämäkin kokemukset yhä enemmän tulevat vakaannuttamaan sitä käsitystä työväestössä, että sen ei ole luotettava porvarillisten apuun taistelussa venäläistä taantumusta vastaan, ja että työväestöllä ei tule olla mitään yhteistä teidän kansanne, hyvät herrat!

Vaikka onkin todennäköistä, että te hyväksytte tämän adressin tänä iltana ja siten astutte taas askeleen myöntyväisyyden tiellä, luovutte siitä taistelusta, mitä jotkut ryhmät ovat käyneet tähän asti, niin siitä huolimatta ei työväestö tule luopumaan taistelusta taantumusta vastaan. Millä tavalla tätä taistelua käydään, siitä ei tarvitse tässä paikassa puhua. Huomautan vain, kuten täällä jo viitattiin, että me emme luota niiden voimien apuun, joihin te luotatte. Te sanotte täällä Suomen kansan nimessä, ettette te voi luopua „siitä toivosta että Teidän Keisarillinen Majesteettinne on jälleen ohjaava Venäjän politiikan Suomea kohtaan laillisuuden varmalle tielle”. Me emme tähän luota, se sanottakoon suoraan. Jos me toisten apuun luotamme, niin silloin me luotamme en-



nen kaikkea Venäjän köyhälistöön. Me tiedämme, että taloudellinen kehitys menee eteenpäin Venäjälläkin, tiedämme että siellä lisääntyy vuosittain suunnattomat joukot työväkeä, jotka eivät omista muuta kuin työvoimansa, että tämä joukko tulee taloudellisten etujensa pakkottamana järjestäytymään ja vaatimaan itsellensä oikeutensa sekä pitämään myös taantumusvaltaa jonkun verran kurissa, niin että jos me itse teemme voitavamme täällä, se ei voi meitä nujertaa! Ja vaikka se sen tekisiikin väliaikaisesti, niin me nousemme uudestaan! Eikä yksin Venäjällä, vaan koko maailmassa käy kehitys siihen samaan suuntaan, että työläisjoukot järjestyvät ja lisääntyvät tavattomasti. Jos ette tahtoisi ummistaa silmiänne, hyvät herrat, niin te huomaisitte miten puoli maailma on kuohumatilassa tälläkin hetkellä, ja tämän kuohunnan aiheuttajana on juuri nykyisen taloudellisen kehityksen synnyttämä uusi voima, työväki, voima, jota te hyvät herrat, ette tällä kertaa vielä tahdo ottaa lukuun, ette tahdo ymmärtää, mutta joka kuitenkin tulevaisuudessa tulee ottamaan vallan käsiinsä. Tästä huomaatte, hyvät herrat, että meillä todellakin on voimia, joihin voimme hieman luottaa, eikä meidän tarvinne sentähden panna tuollaisiin tuulentupiin toiveitamme eikä meidän tarvitse valittaa että „tämä suunta vie meidän maamme perikatoon”, vaan me voimme rohkeasti jatkaa taistelua kaikkia sortajia vastaan.

Ed. Manner: Jo silloin kun tämän adressiehdotuksen pohjana oleva aloteasiakirja lähetettiin valiokuntaan, huomautettiin meidän sosialidemokraattien taholta, että eduskunnan porvarillisten edustajain isänmaallisuus ja isänmaallinen yksimielisyyden-harrastus tulee tässä asiassa lopultakin osottautumaan paljon heikommaksi kuin heidän luokkapoliittiset harrastuksensa. Se meidän taholta lausuttu otaksuma johtui siitä hämäräperäisestä kiireellisyydestä, jolla asia silloin ajettiin ja jolla sitä on alusta loppuun saakka ajettu. Mutta se johtui myöskin siitä, että meillä oli entisiä kokemuksia tällaisista adressijutuista ennestään. Minä viittaan vain viimevuotisiin kokemuksiin. Nyt, kun valiokunta on tehnyt työnsä valmiiksi, kun adressiehdotus on eduskunnan edessä valmiina, nyt meillä lienee syytä ja oikeuskin arvostella, kuinka paljon meidän tässä oletuksessamme silloin oli perää.

Minun nähdäkseni ovat herraspuolueita alusta asti johtaneet vissit yhteiset näkökohdat tässä

kysymyksessä. Siitä on todistuksena se tapa, millä porvarillinen sanomalehdistökin on suhtautunut tähän juttuun. Minä huomautan vain, että muutama päivä sen jälkeen, kun se alote, joka tämän adressiehdotuksen pohjana on, lähetettiin valiokuntaan, suvaitsi Uusi Suometar vihjata ja viitata, että eduskunnan porvarillisten aineiden ei tulisi ottaa huomioon ollenkaan sitä, mitä työväenedustajilla tässä eduskunnassa on sanottavaa. Vielä konnamaisemmin (Puhemies koputtaa) menetteli Hufvudstadsbladet vähän jälkeinpäin iljetessään sanoa, että maksettaisiin palkat kolmelta kuukaudelta kouraan sosialidemokraattisille edustajille, niin siten niistä muka parhaiten päästäisiin! Kun porvarillinen sanomalehdistö tällä tavalla on pyrkinyt asiaan vaikuttamaan, pyrkinyt provoseeraamaan teitä porvareita kaikkia yhteen, niin onko sitten kumma, että ainakin tähän asti teidän yksimielisyytenne on ollut kutakuinkin vahva. Tästä adressijutusta on tullut siten puoluekysymys, siitä on tullut l u o k k a k y s y m y s. Adressivaliokunnan herra puheenjohtaja huomautti valiokunnassa meille: tämä ei ole mikään puolueasia. Samaa hän viittasi täällä äskeisessä puheenvuorossaan. Mutta tuollaiset jutut ovat juoruja. Ne eivät perustu tosiasioihin, ne ovat vain lausuttuja eksyttämistarkoituksessa ja aikeissa peittää asian todellista laitaa.

Te, hyvät herrat, sanotte tässä adressiehdotuksessanne tahtovanne julkilausua Suomen kansan ajatukset „Venäjän politiikan” suhteen. Kyllä siitä asiasta todella kannattaakin lausua Suomen kansan ajatukset. Venäjän virka- ja rahavallan politiikka tällä Suomessa on jo vuosikausia jatkunut, ja se jatkuu paraillaan. Se pyrkii tuhoamaan Suomen itsehallinnon, se pyrkii sortamaan ja kuristamaan tämän kansan vapauksia; se menee vieläkin pitemmälle, se yrittää taloudellisesti nylkeä tätä kansaa, varsinkin sen työväenluokkaa, se yrittää meidän henkisen kehityksemme tukahuttaa. Mutta sillä on lisäksi eräs tarkoitus — onko se sivu- tai päätarkoitus, sitä en mene tässä sanomaan —, sen tarkoituksena on kaikissa tapauksissa myös harjoittaa luokkasortoa Suomen työtätekevää kansaa vastaan. Tuosta kaikesta todella sietää jotakin sanoa ja sietää sanoa enemmän ja paremmin kuin te, herrat, olette sanoneet adressiehdotuksessanne. Me emme ole koskaan kieltäytyneet olemasta mukana silloin, kun on lausuttava tuomio sorrosta, olkoon se luokkasortoa tai kansallisuussortoa, ja me olemme nytkin ensimmäiset sen te-

kemään. Mutta kysymys on siitä, miten se on sanottava ja mitä on sanottava. Siinä se onkin asian ydin tällä kertaa ja siinä meidän tiemme, hyvät herrat, eroavat. Suomen kansa ei ole enää mikään sellainen yhtenäinen massa, jossa tasa-arvoisina seisovat rinnatusten kaikki. Yhteiskunnallinen luokkakajoko on täällä luonut syvän kuilun eri yhteiskuntakerrosten välille. Se on luonut vastakkaiset edut ja niiden etujen pohjalla vastakkaiset katsantokannat. Niinkuin on olemassa riistettyjä ja riistäjiä, niin täytyy myös olla riistettyjen mielipiteet ja riistäjien mielipiteet.

Tämän tekin, hyvät herrat, kyllä tiedätte, tiedätte hyvinkin, ja kuitenkin te koetatte tässä adressissanne uskotella, te koetatte täällä pitämissänne kauneissa puheenvuoroissa uskotella, että te puhutte koko Suomen kansan nimessä ja koko Suomen kansan puolesta. Te uskottelette ajavanne koko Suomen kansan asiaa. Mutta te tiedätte myös toisenkin asian. Te tiedätte, että ryssäläinen sorto kohtaa erilailla teitä ja meitä. Te tiedätte, että ryssäläinen sorto kohtaa erilailla omistavia ja omistamattomia tässä maassa. Te olette vaan yhden painon alla, mutta työväenluokka saa seistä kahden tulen välillä. Sitä painaa ja kuristaa toiselta puolen venäläinen sortaja ja toiselta puolen kotimainen sortaja. Ja vaikka näin on, niin sitenkin te uskottelette, koetatte vakuuttaa ihmisille, koetatte vielä uskotella työläisillekin, että te ajatte kaikkien Suomen ihmisten, kaikkien luokkien asiaa tässä maassa.

Te voitte väittää, että tämä tällainen puhe on parhausta (Oikealta: Niinkuin se onkin). Te ehkä voitte repäistä vaatteenne, niinkuin entinen ylimäinen pappi. Joku teistä voi ehkä oikeiston puhujalavalta käsi sydämellä vakuuttaa, että asia näin ei ole, että tekin tahdotte rehellisin mielin käydä ryssäläistä kuristusta vastaan. En minä teidän haluanne epäilekään, sillä etunne teilläkin on täällä ajettavana. Eräs Suomen porvareiden suuresti kunioittama ulkomaalainen kirjailija on lausunut, että „porvari, jonka kukkaroon kajotaan, on peto”. Ja Suomen porvariensa kukkaroon yrittää myös venäläinen sortovalta kajota ja työntää sinne sormensa syvälle. Se se ajaa teitäkin vastarintaan, mutta toista on, mimmoiseen vastarintaan, ja millä lailla esiintymään. Tämä teidän adressiehdotuksenne on osaltansa siinä suhteessa hyvä osoitus ja todistus. Te pauhaatte ja puhutte siinä oikeuden loukkauksista, joita on tapahtunut ja joista on

puhuttava, mutta te ette todista mitään. Te vastaatte meille, jotka vaatisimme teitä todistamaan, että se ei sovi adressissa, tässä ei muka voi tulla sellainen kysymykseen. Te viittaatte moniin alotteisiin, joita teidän taholtanne on tehty ja joita meidän taholta on tehty, ja sanotte: niissä voidaan se todistelu suorittaa. Kyllä me nämä verukkeet tunnemme. Minä viitataan viime vuoteen. Tuliko silloin anomuspuuhista mitään? Ja jos te lähdette todistelemaan, niin miten te todistelite? Te todistelite useissa tapauksissa hirttonuoran työväen kulaan. Te teette tässä adressissanne protesteja, vastalauseita, mutta samalla te julkilausutte ja ilmaisette luottavanne yksilöitten kansoja pelastavaan voimaan. Minä en tahtoisi luulla, että te olette niin lapsellisia. Minä sainkin valiokunnassa tosiaankin sen käsityksen, että porvariedustajat siellä tuon luottamuslauseensa panivat vain fraasina, tyhjänpäiväisenä „hyvään tapaan” kuuluvana sanana. Te torjutte tässä adressissa hyökkäyksiä, mutta te suositte niitä voimakeinoja, joilla noita hyökkäyksiä toimeen pannaan ja pidetään pysyissä. Te moittitte tässä adressissanne venäläisiä vallanpitäjiä siitä, että ne harjoittavat kansallisuussortoa Suomessa, mutta itse te olette valmiit lankeamaan sokean itsekkääseen kansallisuuskiihkoonne, ja sen johtamana ja saattamana panette sellaisia lausuntoja tänne adressiin, kuin siellä on. Te moittitte muita kansallisuuskiihkosta, mutta te olette itse sellaisia. Te torutte niitä, jotka Suomen kansan kansalaisvapauksia yrittävät supistaa ja ryöstää, mutta te teette sen niin, että te säästätte toisia syyllisiä. Tässä adressiehdotuksessa te olette vihanne ja moitteenne esineiksi ottaneet ainoastaan hallintoviranomaiset, mutta säästäneet oikeusviranomaisia, joilla niilläkin syntejä tässä maassa on yllinkyllin. Samaa menettelytapaa te noudatatte muissakin asiakirjoissanne. Minä vain viittaan siihen anomusehdotukseen, jonka herra Arokallio on eduskunnalle jättänyt ja joka on valiokuntaankin lähetetty. Siinä huomautetaan myöskin näistä kansalaisvapauksien loukkauksista, siellä prikattiin erityisesti herrat Seyn ja Hosiainoff sekä sapelisenaahti, mutta yhdelläkään sanalla siellä ei ole moitittu niitä suomalaisia hallintoviranomaisia, jotka niin monella tavalla ovat osottaneet, että he eivät ole ryssäläisiä kuristajia hituistakaan parempia. Yhtään sanaa siellä ei ole uhrattu niitten oikeusviranomaisten moittimiseksi, jotka nekin ovat poliittisia tarkoituksiperiä ajaen olleet valmiit voimassa olevaa valtasuuntaa tukemaan.

Ja kaiken lopuksi te esiinnytte adressissanne suurina uudistusten ystävinä ja uudistusten harrastajina. Mutta kuitenkin teiltä riittää vain vähän vaivaa ja huolta siihen, että ne uudistukset todella tulisivat voimaan ja hyödyttämään Suomen kansaa. Juuri tässä viimeksi mainitussa kohdassa esiintyykin Suomen herraspuolueitten luokkapoliitiikka kaikkein räikeimpänä. Adressiin on saatu kappale, jossa valitellaan sitä todellakin surkuteltavaa asiantilaa, että uudistuslainsäädäntö meillä nykyisin on seisahduksissa. Vain sitkeän tappelun jälkeen sinne saimme pikkuisen luettelon niistä hallitsijalle esittämättä jääneistä eduskunnan hyväksymistä lakiehdotuksista. Se että herrat tuohon pikkuiseen myönnytykseen suostuivat, todistaa, että heidän omatuntonsa on kipeä. Näillä valtiopäivillä on huomattavissa muitakin ilmiöitä, jotka osottavat tätä samaa. Tänne on jätetty joukko anomusehdotuksia — minä vain viittaan herrojen Mechelinin, Wreden ja Arokallion anomusehdotuksiin —, joissa kaikissa, etupäässä juuri herra Mechelinin anomusehdotuksessa, valitellaan sitä, että tällainen seisahdustila uudistuslainsäädännön alalla on olemassa. Ja vieläkin enemmän! Porvarilehdet ovat jo kuukausmääriä lähes kerran viikossa sisältäneet artikkeleita, joissa tuota samaa asiantilaa on valaistu. Mistä tämä tällainen puuska on lähtenyt? Ovatko herrat todellakin ruvenneet katumaan sitä, että työväkeä tässä maassa on niin nyljetty, kuritettu ja uuvutettu, että se todellakin tarvitsisi jotain apua hädässäänsä, vaivassansa ja tuskassansa? Vai aikovatko herrat tällä tekosuopeudellaan vetää kansanjoukkoja talutusnuoraansa, niinkuin Bobrikoffin aikana? Vai olisiko herroilla ehkä aikomus valmistaa uusia vaaleja ja siltä varalta puhua näin kauniisti? Vai tarkoitatteko te todellakin täyttää totta? Näihin kysymyksiin, hyvät herrat, Suomen työväellä lienee oikeus saada suora ja rehellinen vastaus.

Tässä adressissanne te väitätte, että nykyinen ryssäläiskomento on synnä siihen seisahdukseen, joka tällä viitatulla alalla on olemassa, ja seisahdusta siinä tosiaan on olemassa. Työväki räkkääntyy suojeluksen puutteessa. Viinakapitaali riistää tunnottomasti. Työttömyys raivoaa hirveästi, aikaansaaden kauheita jälkiä. Kunnallinen harvainvalta rehoittaa mitä julmimpana. Kansan pohjakerrosten valistus- ja opetuspyrkimykset ovat laimassa. Herrojen luokkavallan kirous lyö leimansa kaikkialle ja on vaikuttamassa kaikkialla. Missä tähän on syyt? Onko todellakin

ryssäläiskomennossa yksin? Sitä te, hyvät herrat, väitätte adressiehdotuksessanne ja sitä te väitätte myöskin niissä aloitteissa, joista tässä olen maininnut. Kuinka voisikaan sellainen poliittinen suunta, jota Venäjän vallassaolevat luokat ajavat, kuinka voisikaan sellainen poliittinen kopla, kuin Venäjän vallassaolijat ovat, ajaakaan uudistuslainsäädännön alalla muuta, kuin mitä se täällä ajaa. Ryssäläiskomennon meno täällä Suomessa siinä suhteessa kyllä tunnetaan. Ministerineuvoston laiton sekaantuminen Suomen asioihin tietysti viivästyttää ja häiritsee monella tavalla lainsäädäntöä. Takäläisten veltostuneiden ryssäläiskomennon hallitusherrojen leväperäisyys ja huolimattomuus vaikuttaa samaa. Niiltä herroilta ei riitä aikaa uudistusten tutkimiseen ja esittelemiseen. Nämä herrat sen sijaan käyttävät kalliin aikansa uusien hallinnollisten kuristustoimenpiteiden suunnittelemiseen. Se järjestelmä siis, se myönnettäköön, on omiansa vaikuttamaan ehkäisevästi uudistuslainsäädäntöön. Se on tehnyt suuria syntejä siinä suhteessa. Mutta onko syy sittenkään yksin siellä? Te olette puhuneet uudistusten viipymisestä, mutta vaaditteko te, herrat, niitä uudistuslakeja, joita eduskuntakin on hyväksynyt, vahvistettaviksi? Sellaista vaatimusta esitettiin meidän taholta valiokunnassa tähän adressiin pantavaksi. Mutta siellä ei ollut miestä porvariryhmissä, joka olisi tähän suostunut. Ei edes herra Alkiokaan silloin suostunut siihen, vaikka hän hiukan myöhemmin eräässä toisessa yhteydessä oli valmis sen tekemään. Sellainen poliittinen viisaus kuin herra Alkion tässä hommassa on kerrassaan kummeksittavaa ja ihmeteltävää!

Niissä herrain anomusehdotuksissa, joissa on kosketeltu tätä samaa uudistusten viivyttämistä, ei ole sanallakaan mainittu, vaatimuksista puhumattakaan, että nämä tarpeelliset lait tulisi saada hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi. Sitä ei löydy ei herra Mechelinin, ei Wreden eikä Arokallion aloitteissa. Te väitätte, ettei tuollaista pyyntöä, ei edes toivomusta sovi panna adressiin eikä mihinkään eduskunnan asiakirjaan, sillä se muka loukkaisi hallitsijan oikeutta itse harkita, hyväksyäkö, vahvistaako vai olla vahvistamatta. Emmehän tahdokaan tällä kertaa ainakaan ruveta hallitsijan oikeutta rajoittamaan. Mutta meillä lienee oikeus esittää sellainen toivomus, että kysymyksessä olevat uudistuslait tulisivat vahvistetuiksi. Mutta siihen te, hyvät herrat, ette tahdo yhtyä. Herra Talas kyllä ilmoitti perustuslakivaliokunnassa eräässä toisessa yhteydessä, että hän puolestaan hartaasti kyllä

muka toivoisi, että kaikki nuo kyseessäolevat uudistuslait tulisivat vahvistetuiksi, mutta silti hän ei nyt jostain syystä kuitenkaan tahtoi panna sitä paperille eikä ainakaan eduskunnan asiakirjoihin. (Vasemmalta: Teeskentelyä! Puhemies: Hiljaa!) Herra Wrede eräässä toisessa yhteydessä myös huomautti, että korkein, mikä voitaisiin tällaisesta vahvistamisesta sanoa, olisi se, että huomautettaisiin hallitsijalle, että jos hän ei voisi hyväksyä, niin toimittaisi ainakin uuden esityksen. Kaiken lopuksi on vielä koetettu puikkelehtia valtiopäiväjärjestyksen taakse, jottei millään pakolla jouduttaisi vaatimaan noita uudistuslakeja vahvistettaviksi. On huomautettu, että valtiopäiväjärjestys muka edellyttää, että tällaisen lausunnon syntymiseksi olisi tapahtuva uusi asiallinen käsittely, ennenkun eduskunta voisi mennä tuollaista toivomusta ja vaatimusta esittämään. Nuo kaikki väitteet ovat turhanpäiväisiä. Ne ovat vain keksityt peittämään asian todellista laitaa, keksitty peittämään herrojen todellisia tarkoituksia ja mielitekoja. Te ette tahdo niitä lakeja hyväksyttäväksi, ja sentäki te ette tahdo myöskään sitä sanottavaksi.

Siihen voi esittää muutamia muitakin todisteita. Porvarissanomalehdissä on monta monituista kertaa huomautettu senaatille näistä asioista puhuttaessa, että senaatti edes suvaitsi hylätä nuo. Herrat olisivat tyytyväisiä, jos sapelisenaatii saisi sen verran saamattomuudessaan aikaan, että se edes hylkäisi ne. Samoissa lehdissä on myös ollut selittelyjä siitä, että hallitus on oikeutettu hylkäämään, jos se vain tahoo ja katsoo sen tarpeelliseksi. Mitä muuta ovat tuollaiset selittelyt, jotka kyllä itse asiassa perustuvat hallituksen nykyisten oikeuksien oikeaan ymmärtämiseen, kuin kehoitus niille, joilla valta on, menetellä siten, että nuo kysymyksessäolevat lait eivät ollenkaan tulisi hyväksytyiksi. Entä sitten ne tuttavalliset kanssakäymiset, joita herroilla on nykyisin ja aikaisemminkin ollut niiden venäläistytmissuunnan hallitusherrain kanssa! Viina- ja olutpatruunat ovat melkein jonossa käyneet senaatissa anelemassa, ettei kietolakia vaan millään muotoa saatettaisi voimaan. Teollisuusherrat ovat myös osansa siinä suhteessa uhranneet työväen suojelulakien tappamiseksi, jopa teollisuushallituksen on mainittavan teon tässä suhteessa tehnyt.

Ja että tällaisia tuttavallisia seurusteluja tarkoituksella tappaa näitä uudistuslakeja on olemassa ja tapahtuu, siitä herrojen omat lehdet antavat silloin tällöin meille muille kuolevaisille pikku viittauksia. Minä huomautan vain erästä äskettäin Dagens Tidningissä olleesta lau-

sunnosta, jossa sanotaan, että ne ovat kymmeniä ja satoja ne suomalaisten herrojen ja nykyisten sapelisenaatierien väliset salaiset suhteet. Hyvin vähän niistä suhteista tulee julkisuuteen, mutta sekin, mikä on julkisuuteen tullut, osoittaa kyllä, että ne ryssäläisten ja suomalaisten herrain yhteiset puuhut ja tarkoitukset eivät ole suinkaan Suomen kansan enemmistölle edullisia. Ja lisäksi: siltä ajalta, jolloin suomalaisilla herroilla oli tilaisuus olla hallituksessa vaikuttamassa lainsäädäntöön, on ikävä ja kyllin puhuva kokemus kielitolain kohtalosta.

Nämä tällaiset esimerkit, nämä tällaiset paljon puhuvat tosiasiat ne saavat työväen vakuumetuksi siitä, että teidän uudistusharrastuksenne sittenkin on samaa kuin ei mitään. Kun kerran niin on, niin silloin teillä ei ole oikeutta sanoakaan ajavanne uudistuksia. Tällaisesta menettelystä meillä on syytä tehdä se johtopäätös, että porvarit tahtovat käyttää hyväksensä nykyistä valtiollista asemaa kuristaaksensa työväkeä taikka estääkseen työväkeä ainakaan voimistumasta. Porvarit tahtovat kyllä käydä ryssäläistä sortajamahtia vastaan omin voimin, mutta tahtovat myöskin käyttää työväkeä apunansa siinä. Tällä lailla menettellessänne te, omia etuja tavoitellessanne, kansan suurten pohjajoukkojen edut unohetaan, kuitenkin kehtaatte sanoa ajavanne koko kansan, kaikkien kansankerrosten asiaa. Siihen te tähtäätte tässä adressissannekin.

Tähän asti tämän eduskunnan eri porvaripuolueet ovat näyttäneet voivan pysyä koko yksimielisinä. Mutta että siellä rakoilujakin on, että siellä erimielisyyttäkin on olemassa, siitä on hyvänä todistuksena herrojen Yrjö-Koskisen ja Arajärven lausunnot. Nämä herrat paljastivat, että tämä adressiehdotus, vaikka se jo on kyllin pehmyt, vaikka se on jo kyllin lievä, kuitenkin suomettarelaiselta kannalta nähtynä on liian jyrkkä, liian radikaalinen. Siinä ei suomettarelaiten mielestä ole vielä tarpeeksi lupauksia, tarpeeksi sovinnontarjouksia, tarpeeksi auliutta. Se tulee, mihiin te, herrat, yksimielisyydellänne olette päässeet, on teidän täytynyt saavuttaa kuitenkin siten, että teidän keskundessanne on täytynyt luopua koko joukosta erinäisiä teidän erikoisia mielivaatimuksianne. Suomettarelaiset ovat luopuneet tällä kertaa vaatimasta ehdotonta selvää alistuvaisuutta adressiin, perustuslailliset lailisuuskantansa. Ja siten te olette päässeet siihen, että yhdessä ajatte yhtenäisenä blokkina yhteistä politiikkaa omin lupinne kansan nimessä. Mutta te edustatte vain kolmea viidettä osaa Suomen

valitsijoista, ja lienevätkö niistäkään kaikki teidän kaksinaamaisen luokkapoliitikkanne takana? Ainakin  $\frac{2}{n}$  tämän eduskunnan valitsijoista seisoo kokonaan toisella kannalla. Luokkatietoinen työväki ei hyväksy teidän politiikkaanne, ei semmoisena kuin se on esiintynyt ennen ei semmoisena kuin se esiintyy tässä teidän adressianne, eikä semmoisena kuin se on esiintynyt teidän lausunnoissanne. Se vastustaa sitä. Uskallatteko te, herrat, tämmöisissä oloissa lähettää tämän adressin ja ottaa itse ottamanne valtuuden puhua koko kansan nimessä? Jos te sen teette, niin minä rohkenen sanoa: „Te valehtelette!” (Puhemies koputtaa). Te ette voi puhua koko kansan nimessä, te ette ole oikeutettuja sitä tekemään. Meidän vastalauseemme, meidän puheemme ja koko Suomen luokkatietoinen työväki tulee olemaan huutavana äänenä teitä vastaan; ne tulevat tuomitsemaan teidän luokkapoliitikkanne sellaisena, kuin se on esiintynyt ja sellaisena kuin se nyt esiintyy tässä adressiluonnoksessa. Ja mitä tahansa teettekin, luokkapoliitikastanne te ette saa isänmaallista. Se on ja pysyy sinä mikä se on.

Kun tämä adressi meidän vastalauseessamme esitettyjen syiden nojalla ja sen perusteella, mitä täällä meidän taholtamme on vielä lisäksi esitetty, on mielestäni puutteellinen ja köyhä, kun se väärin tulkitsee Suomen kansan pohjakerrosten ajatuksia, oikeammin: kun siihen niitä ei ole soviteltukaan, kun se siis ei voi edustaa kansan pohjakerrosten mielipidettä ja tahtoa, niin minä rohkenen vastalauseemme loppuponnon mukaan ehdottaa, että tämä asiakirja palautettaisiin uudestaan valiokuntaan. Täällä herra Yrjö-Koskinen tosin huomautti, että hän ei ymmärrä, mitä tämä enää tekee valiokunnassa, kun siellä jo on niin monia muita alotteita, joissa esitetään noita samoja asioita. Yhdistettäköön nämä adressin jututkin kaikki niihin. Parempi kuin lähettää tällainen asiakirja, tällainen köykäinen ja köyhä, tällainen valheellinen asiakirja, (Puhemies koputtaa) parempi on olla lähettämättä mitään. (Vasemmalta: Oikein! Hyvä!)

Ed. Rosenqvist: Jag har icke begärt ordet för att polemisera mot någon af de föregående talarena. Detta tillfälle synes mig öfverhufvud vara alltför allvarligt, för att utnyttjas till ett småaktigt inbördes kif, till ett kortsynt och trångsynt mästrande af andras tankar, till utkastande af bittra beskyllningar och grofva, perfida insinuationer.

För min del instämmer jag i allt hvad denna adress innehåller. Jag instämmer särskildt i

hvad adressens slutord ha att säga om den rätta troheten mot monarken och om folkets medverkan vid förverkligandet af monarkens höga uppgift att upprätthålla rättens herravälde.

Men jag hade dock i denna adress önskat finna ett oförtydbart uttryck jämväl för den djupa kränkning af allmänskliga normer, af själfva människovärdet, som är utmärkande för den nuvarande ryska politiken gentemot Finland och som särskildt är egnad att göra den till en folksjälen, folkkaraktären förstörande makt. Människoväsendets grundrätt, dess rätt att vara trogen gentemot rättsmedvetande och samvete, erkännes icke af denna statskonst utan trampas under fötterna. Trohet gentemot fosterlandets rättsordning, gentemot ämbetsed och ämbetsplikt straffas såsom brott och människor behandlas såsom medel för de politiska målens vinnande.

Vi vända oss till en människa. Såsom sådan borde vår höga monark få veta, att vår kamp icke endast gäller positiv rätt utan mänsklig och gudomlig grundrätt, att hans rike icke har ära eller vinning af att själfva grundstenarna för hvarje mänsklig samhällsbyggnad: laglydnad, trohet mot plikt och samvete, af den nuvarande regeringspolitiken i storfurstendömet Finland icke respekteras.

Vår höga monark har inför hela den civiliserade världen förklarat, att staternas säkerhet och folkens välfärd hvilat på rättvisans och billighetens principer. Skulle vi då icke kunna säga honom, att hans vilja i detta afseende för närvarande icke sker i vårt land, att ett system här förverkligas, som, på samma gång det kränker människovärdet, är egnadt att upplösa samhällsbanden, att förstöra och demoralisera.

Jag hade som sagdt önskat ett bestämdt eller ett bestämdare uttryck jämväl för dessa tankar i adressen. Emellertid får frågan icke mer fördröjas, icke ens med en dag uppskjutas, och vi kunna vara tacksamma för denna adress, för dess innehåll och form, dess värdefulla innehåll och dess värdiga form. Jag hoppas ock att den petition, som rörande samma ämne, efter hvad vi kunna förvänta, skall från landtdagen afgå till Hans Majestät, skall finna det möjligt att åtminstone i något afseende beakta de tankar jag här ofvan uttalat.

Ed. Kasinen: Esilläoleva adressi sisältää muiden siinä esiintuotujen lainrikkomusten ohella myöskin lyhyen viittauksen siihen toimenpiteeseen, johon venäläisen hallituksen taholta on ryhdytty Suomen luotsi- ja majakkalai-



toksen saattamiseksi Venäjän meriministeriön alaiseksi. Kaikilla uusilla aloitteilla, jotka tähtäävät suurempien muutoksien tekoon vähemmänkin tärkeillä yhteiskunta-aloilla, täytyy olla pätevät syyt, joista selviää, minkä tähden asiassa täytyy muutoksia tehdä. Kun luotsilaitostamme on ryhdytty muukalaistuttamaan, ei ainaakaan julkisuudessa ole mitään päteviä syitä venäläiseltäkään taholta voitu esittää tätä laitosta vastaan, vielä vähemmän on voitu edes väittääkään, että suomalaiset miehet eivät olisi pystyneet täyttämään tehtävänsä itse luotsaustoimessa. Sen, joka vähänkin on joutunut seuraamaan luotsiemme oloja ja elintapoja, täytyy eittämättömästi tunnustaa, että heidän on alun pitäen nuoruudestaan alkaen täytynyt niihin olosuhteisiin kasvaa ja tutustua. Ei ole suinkaan kadehdittava asema sillä ihmisellä, joka vuodet päästäänsä asuu jossakin monen peninkulman etäisyydessä muusta asutuksesta kaikkea kasvullisuutta vailla olevalla kalliolla. Ainoana liikeneuvona, jolla he johonkin yhteyteen muiden ihmisten kanssa pääsevät, on purjevene. Tällaisiin olosuhteisiin ovat kuitenkin luotsimme olleet aina tyytyväiset, aina valmiit tarjoamaan apua heitä tarvitseville vaikeimmissakin ja vaarallisimmissakin oloissa, suurimmissa myrskyissä. Suomen luotsit ovat aina vakavasti tunteet sen vastuunalaisuuden, mikä heillä on toisten ihmisten hengen ja omaisuuden säilymisen tähden. Tästä kaikesta on luotseille palkkioksi tarjottu, että he yhtäkkiä tempaistaan vieraitten kansalaisten komennettavaksi, noudattamaan vieraita lakeja ja asetuksia, sanalla sanoen muuttaminen nykyisestä asemastaan toiseen, aivan outoon ja tuntemattomaan tulevaisuuteen, josta jo on osittain kokemuksiakin saatu. Luotseja on heidän kansalaisoikeuksiaan tallettamalla syyttömästi kuljetettu ja pidätetty poliisilaitoksessa. Viime päivinä ovat sotilasviranomaiset alkaneet luotseja häätää aivan mielivaltaisesti. Yhden vuorokauden muuttoaika on mainitulta taholta näille kansalaisillemme myönnetty, kun he entisistä asuinsijoistaan saavat poistua perheineen päivineen vangitsemisen uhalla. Kuvaavaa on sekkin tälle uudelle järjestelmälle, että hallituksen taholta on joitakuista omaan kansaan kuuluvista heikoimmista aineksista viekoteltu tekemään houkuttelevia lupauksia luotseille, jos alistuvat ja uuden järjestelmänkin tultua jäävät paikoilleen. Mutta samalla kertaa ei ole jätetty käyttämättä uhkauksiakaan siitä, mitä seuraa, jos luvut lahjat ja antimet eivät tyydytä eivätkä muuta luotsiemme vakavasti harkittua eroamispäätöstä.

Kun ne huhut, jotka luotsilaitoksemme venäläistytymisestä olivat liikkuneet, alkoivat toteutua, kävivät luotsit levottomiksi. Toiset heistä päättivätkin kohta luopua ja jättää paikkansa. Se asema, mihin tämä uusi järjestelmä luotsit johtaa, saattoi heidät ajattelemaan sitä alennuksen tilaa, mihin heidät pakotettiin alistumaan. Se on johtanut luotsimme ajattelemaan, sopiiko heidän enää edelleen jäädä sellaiseen palvelukseen, joka tahtoo viedä mukanaan kaiken sen, mikä kansallemme on kalleinta, sille riutalle, josta se ei konsanaan ole pelastettavissa. Se seikka on saattanut luotsimme siihen vakaumukseen etteivät he osaltaan katso voivansa eivätkä tahdo olla mukana silloin, kun kansamme pyhimpiä oikeuksia sorretaan. Senvuoksi ovat luotsit päättäneet jättää toimensa, elinkeinonsa ja joukotain erota. Se vahinko, mikä tästä toimeenpiteestä koituu meriliikenteelle ja maamme kaupalle, ei ole vielä kokonaisuudessaan tiedossa eikä arvattavissakaan. Mutta joka tapauksessa saamme olla varmat, että vauriot eivät tule olemaan vähäpätöisiä. Sillä tavoin saatetaan näin tärkeä laitos meriliikenteessä sellaisen kansan käsiin, minkä omakaan meriliikenne ei ole osottanut suurtakaan kehitystä. Ne kansalaisemme, jotka tähän asti ovat palvelleet luotsilaitoksessa, ovat venäläiseltäkin taholta saaneet tunnustusta. Monet heistä ovat hallitsijaltakin saaneet merkkejä tunnustukseksi hyvästä palveluksesta. Sentähden ei ole mitään todellista syytä olemassa, minkä nojalla luotsilaitostamme on käyty heikontamaan.

Suomen luotsit ovat edellämäinitulla teollaan näyttäneet Suomen kansalle, mitenkä Suomen valtiollista laivaa on ohjattava laillisuuden väylälle. Alttiudella, joka on suurinta kiitosta ansaitseva, ovat he asettaneet maan ja kansan edun omaa etuaan ylemmäksi. Olkoon tämä luotsiemme jalo uhrautuvaisuus esimerkkinä muillekin. (Hyvä, hyvä!)

Ed. Kallio: Lähes vuosi on kulunut siitä, kun eduskunta viime kerran lähetti samanlaisessa tarkoituksessa kirjelmän hallitsijalle. Se ei johtanut mihinkään tuloksiin, ja sentähden epäilemättä on tullut monen mieleen epäily, onkotäläiseen yritykseen nyt ryhdyttävä. Mutta kun laittomuus kaikkialla rehoittaa entistään voimakkaampana, niin on luonnollista, että eduskunta ei täyttäisi tehtävänsä, ei vastaisi kansan toiveita, ellei se nytkin uudistetulla kirjelmällä osottaisi tämän hallitussuunnan laittomuutta.

Täällä on syntynyt eri mieliä siitä, olisiko lähetettävä adressi vai anomus. Minusta ne, jot-

ka tahtoisivat tähän kirjelmään sisällyttää paljon ja seikkaperäisesti asioita, ovat aivan oikeassa siinä, että anomusmuotoa on silloin käytettävä. Mutta jo alotteesta käypi selville, että sillä ei ole tarkoitettukaan ryhtyä seikkaperäisiin todisteluihin, mutta esittää ensimmäisenä lähetteenä eduskunnan puolelta se luonnonton asema, mihin täällä on jouduttu. Anomuksien kautta voidaan vielä täydentää tätä ja todistella silloin myös seikkaperäisesti, mihin tämä hävityspoliitiikka on täällä jo johtanut.

On valitettavaa, että aina kun tällaisia valtiollisia kysymyksiä eduskunnassa käsitellään, eduskunta esiintyy sangen rikkinäisenä, vaikka itse pääasiasta, Suomen autonomian turvaamisesta, kaikki ovat ehdottomasti yksimielisiä. Nytkin on tähän mietintöön liitetty vastalause. Sen sisällöstä ovat täällä jo monet edelliset puhujat tehneet sangen asiallisia huomautuksia. Minunkin mielestäni on se kaikessa tapauksessa sangen merkillinen asiakirja. Toisin paikoin nousee siinä myöntäväisyys korkeimpaan hymniinsä, jos käytän edustaja Lehtimäen sanoja, toisin paikoin ei suinkaan puutu tarmoa vastakkaiseen suuntaan, kuten esimerkiksi sotilasasiasta puhuttaessa. Myöntäväisyyttä on siinä taas hyvin suuressa mitassa (Vasemmalta: Ei siinä ole myöntäväisyyttä. Puhemies: Hiljaa, hiljaa!) venäläisten kansalaisoikeuksista puhuttaessa. Minä en tahdo sekaantua näiden kysymyksien selvittelyyn, sillä viimeainitusta ei ole ollut eduskunnalla tilaisuutta lausua sanaansa ja jälkimmäisestä, nimittäin sotilaskysymyksestä, on meillä tilaisuus teossa osottaa kantamme silloin, kun tulo- ja menoarviota eduskunnan puolelta laaditaan, jota koskevaan esitykseen hallitus tälläkin kertaa on laittomasti ottanut määrärahan.

Täällä ed. Lehtimäki erittäin suurella paatoksella puhui virkamieskysymyksestä. Tähän virkamiesrumpuun sopisi kyllä minunkin lyödä, niinkuin ed. Lehtimäenkin, sillä minulla ei suinkaan ole pelkoa, että valitsijani sitä moittisivat. Minusta kumminkin tämä kysymys on siksi vakava, että asian käsittelyyn sellaisella tavalla, kuin ed. Lehtimäki sitä täällä käsitteli, tämä hetki ei ole sopiva. Vastalauseessa tahdotaan 15 ja 16 sivuilla esittää tämä virkamiesasia siinä valossa, ikäänkuin eduskunta tahtoi luopua siitä, mitä se on viimeisessä adressissa tästä asiasta sanonut. Missään suhteessa eduskunta ei ole siitä luopunut, (Oikealta: Eikä luovu!) ja sosialidemokraatit saavat olla vakuutettuja, että niiden lauseiden takana ollaan tässä

eduskunnassa nytkin, jos vaan te, sosialidemokraatit, olette niiden takana; mutta esimerkiksi viime talvena, kun adressiehdotusta käsiteltiin, eivät mainitsemanne lauseet teitä tyydyttäneet.

Täällä ed. Lehtimäki, kun nyt ei ole adressissa käsitelty nimenomaan tätä kysymystä, tahtoi uskotella, että „eduskunta ei pidä pahana, jos virkamiehet alistuvatkin näihin laittomuustoimenpiteisiin”. Minusta tämä on niin julkeaa tahallista vääristelyä, että kansan edustajalta ainakaan se ei saisi tulla kysymykseen. (Oikealta: Hyvä!) Tässä adressissa ei ole yhtään kohtaa sellaista, joka tuollaisen valtakirjan antaisi Suomen virkamiehille. Suomen eduskunta ymmärtää, että sellaista tarmoa, kuin tällaisissa oloissa virkamiehiltä tarvitaan, kunnioittaa Suomen kansa, joka myöskin vaatii lakiemme noudattamista. Edustaja Lehtimäki manasi maalaisliittolaisia täällä juuri osottamaan sen. Minä voin vakuuttaa, että me sydämestämme juuri vaadimme lakiemme kunnioittamista virkamiehiltämme. Sellaista tarmoa tarvitsee kansa ja virkamiehet. Mutta niistä syistä, jotka sosialidemokraattiselle puolueellekin ovat hyvin tunnetut, ei tässä kirjelmässä tällä kertaa ole seikkaperäisesti tahdottu siihen kysymykseen kajota. (Vasemmalta: Ei sanallakaan!) Kumminkaan ei sellaista valtakirjaa olet tässä kenellekään Suomen kansalaiselle, ei virkamiehillekään annettu, kuin edustaja Lehtimäki tahtoo uskotella. (Vasemmalta: Koko adressi on semmoinen. Puhemies: Hiljaa, hiljaa! Vasemmalta: Kyllä se on).

Edustaja Lehtimäen tarkoitusperät minusta selviävät kaikkein selvimmin siinä, että hänen päätarkoituksensa ei olekaan muu kuin saada asiasta puhua jaaritella, sillä mitään käytännöllistä ehdotusta ei hän asiasta tehnyt. Täällä on jo keskustelun aikana oikealta ja vasemmalta tuotu sellaisia mielipiteitä julki, joiden yhteenörmäminen ehdottomasti suistaa karille tämän asian. Meille on kuitenkin kalliimpaa tämän adressin lähettäminen kuin siihen saada joku laiha sana asiasta, johonka seikkaperäisesti ei voida valitettavasti täällä olevien vastakkaisten pyrkimysten tähden kumminkaan kajota. Meille on tärkeintä, että eduskunta avonaisesti sanoo täten hallitsijalle, että hyödyllisiä ja pysyviä tuloksia ei voida koskaan saavuttaa politiikalla, joka asettaa vallan oikeuden edelle, ja sentähden Suomen kansan kaik-



kien jäsenten tulee noudattaa ja totella ainoastaan laillisia lakejaan. (Hyvä!)

Ed. Saarinen: Käsitän että tällä adressiasialla tahdotaan myöskin osottaa kansalle, mitä eduskunta tekee, tai mihin se aikoo pyrkiä asiain nykyisellä kannalla ollessa. Yhtenä heikkona puolena tässä adressissa on juuri se, mistä ed. Lehtimäki mainitsi, nimittäin että siinä ei sanota mitään sitovasti virkamiehistä. Jos kerran adressilla tahdotaan sanoa jotain meidän kansallemme, joka odottaa, että eduskunta tällaisen asiantilan vallitessa mielipiteensä lausuisi, niin totta sen pitää sanoa jotain myöskin yhdestä päivän kysymyksestä, nimittäin virkamiesasiasta. Alituiseenhan sanomalehdet kertovat, että siellä ja siellä se ja se hallinnollinen virkamies on tehnyt sitä ja sitä ja niin edespäin, ja jos eduskunta tällaisessa asiakirjassa siitä asiasta vaikenee, se on ehdottomasti heikkous.

Tämän adressiehdotuksen 6 sivulla lausutaan: „Suomen kansan täytyy laittomia käskyjä vastaan pitää kiinni maan laeista”. Tämä lause on niin epämääräinen, ettei sitä sellaisena tällaiseen asiakirjaan voi hyväksyä. On tietysti oikein, että kansan käsitys lakien merkityksestä laittomuuksista vastaan selvästi ilmoitetaan. Mutta sehän luullakseni kyllin hyvin muutenkin tiedetään, sillä Suomen kansaa ei vielä minun tietääkseni ole kansana syytetty laittomuuksista. Sitä vastoin suuri osa Suomen virkamiehistöä on tullut tunnetuksi lakien rikkomisista ja mielivaltaisten mahtikäskyjen täytäntöönpanosta. Tästä asiasta ei adressiehdotus kuitenkaan mainitse muuta kuin eräällä sekavalla lauseella perusteluissa. Ja tämä seikka on mielestäni sellainen, ettei sitä voida sivuuttaa piiloutumalla kansan laillisuusharrastusten taakse. Puheenalaista mietinnön kohtaa on tulkittu ja puolustettu huomauttamalla, että virkamiehetkin kuuluvat kansaan. Mutta se selitys ei tässä tapauksessa riitä. Se saattaa kyllä löytää vastakaikua niissä piireissä, joissa virkamiehyttä yleensä suositetaan ja joissa suuremmassa tai pienemmässä määrässä tullaan toimeen sen ammatin avulla. Varsinaisen kansan keskuudessa on asiasta kuitenkin toinen käsitys. Siellä tiedetään, etenkin työväen keskuudessa, että joka kerta kuin virkamies, olipa hän kuka tahansa, taipuu laittomuuksia toimeenpanemaan, koituu siitä hänelle ja hänen luokalleen etuja, jota vastoin iskun saavat kestää kansan laajat kerrokset.

Tästä syystä pidän välttämättömänä, että adressissa kansan rinnalla mainitaan myöskin virkamiehistö, virkamiehistö, joka juuri kansaa laittomuuksien tielle opastaa ja pakottaa. Kukaan tuskin kaipaa todistuksia siitä, etteikö jo osa virkamiehistöstä ole maamme lakeja rikkonut ja mahtikäskyjä käytäntöön soveltanut. Siitä on olemassa niin paljon esimerkkejä, että niitä ei ole mahdollisuus tässä käydä luettelemaan. Kun kuitenkin kerron sellaisen, niin teen sen osottaakseni, millaiselle kannalle joudutaan, jos hyväksytään näin pyöreä määritelmä kuin adressiehdotuksessa esitetään.

Noin parisen vuotta sitten ehdottivat Tampereen perustuslailliset järjestyneelle työväestölle, ja sikäli kuin kuulin olivat suomettarelaisetkin alkupuolen mukana, että pidettäisiin yhteinen kansalaiskokous, jossa lausuttaisiin julki kansan käsitys laittomuuksista, joitten alaiseksi maamme on joutunut. Työväestö arveli, että voidaanhan sitä kerran käydä herrojenkin kanssa marjaan, kun vain pidetään huolta siitä, ettei menetetä marjatuokkosia. Kokous pidettiin. Hyväksytyissä ponsilauselemissa sanottiin yhtä pyöreästi kuin tässä adressiehdotuksessa, ettei Suomen kansa voi laittomuuksiin taipua. Mutta ei kestänyt kauvan, ennenkuin porvarit jo peruuttivat sen sanansa. Kuukauden tai pari jälkeenpäin rikkoi Tampereen perustuslaillinen poliisimestari törkeästi perustuslaissa turvattua sananvapautta keskeyttämällä erään sosialidemokraattisen puhujan, nykyisen eduskunnan jäsenen, puheen. Tuon kertomani kokouksen päätöslauselman olisi luullut velvottavan Tampereen perustuslaillisia oikein isän hihasta rökittämään omaan sakkoihinsa kuuluvaa poliisipäällikköä. Mutta niin ei käynyt. Tosin perustuslaillisten taholla myönnettiin, että lain rikkominen oli tapahtunut, mutta siinä kaikki. Suomettarelaiset kuittasivat asian selittämällä että, jos puhuja olisi saanut jatkaa, olisi hän mahdollisesti puhunut sellaista, jota ei laki salli, ja ehkäpä vielä hyviä tapojakin vastaan. Tämän mukaan ei siis herrojen laillisuuspäätös vähääkään velvoittanut heikäläistä virkamiestä noudattamaan lakeja. Ryhtymättä tässä luettelemaan aivan viime aikoina tapahtuneita jokaisen tuoreessa muistissa olevia virkamiesten ja etenkin hallinnollisella alalla toimivien Venäjän hallitukselle hyvinkin nöyräniskaisten virkamiesten palveluksia, tahdon vielä huomauttaa, että tällaisessa asiakirjassa täytyy eduskunnan selvästi ja tinkimättömästi lausua julki vaatimuksensa juuri virkamiehiin nähden, niin ettei voi jäädä sijaa

sille käsitykselle, että virkamiesten omasta harkinnasta riippuu, noudattavatko he maan lakeja vaiko ei, jonka käsityksen suomalainen puolue kokouksessaan virkamiesten pääohjeeksi hyväksyi. Sellainen menettely vie sentapaisiin virkamiestyyppeihin kuin entinen Auran toimittaja, Viipurin nykyinen poliisimestari Vilho Pekonen. Hänen toimistaan ja tehtävistään kyllä jokainen täällä eduskunnassa tietää.

Ehdotan, että adressiehdotuksen 6 sivulla löytyvään lauseeseen, jossa mainitaan: „Suomen kansan täytyy” ja niin edespäin, lisättäisiin sellainen kohta, kuin tämän mietinnön 17 sivulla löytyvässä vastalauseen ponnassa edellytetään.

Ed. Wiik: Att ett adressförslag också vid denna landtdag sett dagen måste väl snarast tolkas som beroende på vanans makt, ty om man genomläser det nu föreliggande förslaget, kan man knappast få det intrycket, att hos dess upphofsmän skulle hafva förefunnits något djupare behof, att uttrycka öfverhufvudtaget någonting, utan saken är den, att man blifvit van vid att i landtdagens början skall produceras en adress, hurudan den än blir. Det förkunnas ljudeligen i tidningarna, att landtdagen skall afge „en värdig protest” mot de begångna våldsdåden, och i sammanhang därmed får man veta, att det är endast de ovederhäftiga och ansvarslösa socialisterna som störa den ljufva harmonin genom att sätta sig på tvären, och så skummar man af ovilja mot dem, för att de hindra den värdiga protesten att vara så fulltonig, som den eljest hade blifvit. Vidare får man veta, att socialisterna, såsom representanten Mechelin här senast i dag uttryckte sig, låta sig ledas af ensidiga klass-synpunkter, något som naturligtvis är fullkomligt fjärran från de borgerliga representanterna. Sedan kommer förslaget till utskott, och finska folket sitter en tid i spänning och väntar hvad af detsamma skall varda. Och när det kommer fram i form af papper och trycksvärta, får man se bekräftad den gamla sanningen, att när berget ligger i födslovända, så födes ett litet möss.

Jag kan knappast ens tro, att förslagets upphofsmän äro nöjda med det. Ty i detta adressförslag finnes ingenting, som vittnar om en sann medborgerlig känsla eller en äkta förtrytelse mot det man i adressen afser att klandra. Det innehåller i minst lika hög grad som fjolårets adress en massa fraser, som dels äro toma och intetsägande och vore mer läm-

pade att förekomma i något skåltal på svenska klubben eller i Suomalainen Nuija, dels missvisande och osanna, dels tvetydiga och synbarligen afsedda att kunna fattas på olika sätt. Det mest lysande exemplet på fraser af sistnämnda slag är den som lyder: „Finlands folk måste gentemot olagliga påbud troget fasthålla vid landets rätta lagar”. Landtdagsmannen Mechelin berörde af begripliga skäl med mycket lätt hand det ställe i reservationen, där nyss citerade mening kritiseras. Min partikamrat Lehtimäki har redan uttalat sig om denna mening, men jag har ansett nödigt att också på svenska språket måtte höjas en protest gentemot den erbarmliga ynkedom, som framträder i en sådan stilisering, för att sålunda om möjligt i någon mån motverka den lättbegripliga föreställning, som i allmänhet förefinns, att allting svenskt är liktydigt med bakåsträfvande.

Allt sedan den ryska våldspolitiken mot Finland tog sin början, har man ansett det vara klart att just på tjänstemännen, de som stå främst i breschen, hvilat ett mycket stort ansvar, och att folket därför måste ställa på dem den fordran att de skola obrottsligt iakttaga landets rätta lagar. Det är uppenbart att, om detta kraf är af betydelse under normala förhållanden, det är det i så mycket högre grad under de förhållanden som vi nu lefva i. Och det inses utan vidare, hvilka de praktiska följderna blefve, i den händelse att landtdagen underlåte att uttala sig därutinnan, genom omröstning beslöte att icke inrycka någonting angående tjänstemännens skyldighet att iakttaga landets lagar, trots att rörande finska folkets i öfrigt skyldighet i bemälda afseende säges någonting. Detta kan icke tagas annat än såsom ett erkännande däraf, att tjänstemännen äro undantagna från denna plikt, och det är en sådan tolkning, som man inom vissa delar af landtdagen vill inlägga i den citerade meningen. Andra åter hafva anmärkt, att tjänstemännen också höra till folket, och att det sålunda är tillräckligt att säga „Finlands folk”. På det sättet har man kommit derhän, att alla borgerliga partier äro tillfreds med denna mening.

Redan vid behandlingen af fjolårets adress spelade gammalfinska partiet första fiolen i den borgerliga konserten. Likväl blefvo de den gången kullröstade i tjänstemannafrågan. Sedan dess har utvecklingen skridit framåt, och man vågar helt enkelt i adressen icke infoga någonting, som icke skulle falla gammalfinska

partiet på läppen. Sålunda har det ännu en gång besannats, att hvarenda gång som herrar konstitutionella och suometarianer råka hafva någonting otaladt med hvarandra, blir det de konstitutionella, som draga det kortare strået. Orsaken är helt enkelt den, att gammalfinska partiet vet, hvad det vill, men detta kan, gunås så visst, icke sägas om de konstitutionella. Gammalfinska partiet vet, att det gör klokast i att icke binda sina händer under en tid, då det kan bli i tillfälle att „rädda fosterlandet” en gång till, på enahanda sätt som för tio år sedan.

Om sålunda det konstitutionella partiet har iakttagit den betänkligaste undfallenhet gentemot det gammalfinska partiet, har det däremot nog samt ställt sig afvisande mot alla förslag, som från socialistiskt håll framträdt. Och likväl är af de förslag, som socialisterna i adressutskottet väckt, intet enda sådant, att det skulle kunna sägas härflyta ur en speciellt socialistisk tankegång. Dessa förslag äro helt enkelt sådana, att de måste godkännas af herrar konstitutionella i den händelse dessa hade förblifvit sin ståndpunkt trogna. Dessa förslag innebära ingenting annat än ett konsekvent häfdande af den ståndpunkt de konstitutionella partierna under bobrikoffska tiden häfdade, och som de fortfarande häfda i ord, om icke annat så i sina valproklamationer. Dessa sakförhållanden visa än en gång, att det sist och slutligen är just de föraktade socialisterna, som hafva den klaraste känslan för det hvad den nationella hedern kräver. De visa än vidare, i huru hög grad de senaste årens häftiga klasskamp har förmått taga lifvet af de konstitutionella borgarnas politiska samvete.

Jag anser det icke vara underligt, att de borgerliga ställa sig afvisande mot ett sådant yrkande, som att i adressen måtte inryckas en anhållan därom, att Majestätet måtte stadfästa de af landtdagen godkända lagförslagen. Ty dessa lagförslag afse samt och synnerlig att sätta en gräns för den exploatering af de lägre folkklasserna, som nu försiggår, och det är dock klart att de samhällslager, som hafva sin ekonomiska vinning af att denna exploatering fortsättes icke kunna gå med om förslag, som afse dess kringskärande.

Men annorlunda ställer sig saken, då det blir fråga om rent konstitutionella kraf, som de socialistiska medlemmarna i adressutskottet framfört. Här har nämnts bl. a. frågan om militärkontributionen. Mina partikamrater i utskottet hafva velat hafva intaget i adressen ett uttalande därhän, att finska folket icke kom-

mer att samtycka till en sådan kontribution, ens om därom proponerades i laga ordning. De borgerliga hafva icke godkänt ett sådant förslag, och det är väl icke någon tillfällighet att senaste onsdag, samma dag då man kunde antaga att adressförslaget skulle komma att behandlas, i „Hufvudstadsbladet” ingick till ledning och undervisning för partiets representer i landtdagen en artikel, hvari förklarades att landtdagen icke kunde binda sina händer i antydt afseende, att det kunde vara bekvämt att i framtiden hjälpa sig från denna ledsamma fråga genom att betala en militärkontribution. Denna vore naturligtvis i ytterst hög grad nedsättande för finska folket såsom nation. Men man kan icke påstå, att öfverhufvudtaget de borgerliga partierna ens härintills haft någon synnerlig känsla för hvad nationens anseende kräver. (Oikealta: Bravo!)

Icke nog därmed, att man icke velat intaga ett uttalande af det slag som nämndes. Man har t. o. m. infört i adressförslaget meningar, som direkt gifva stöd åt vissa af den ryska regeringens sträfvanden, som för finska medborgare måste vara i högsta måtto motbjudande. Man har nämligen velat hafva uttaladt, att lotsverket utan att rubbas i sin rättsliga ställning kan tillgodose de anspråk, som marinministerium i krigsflottans intresse uppställer. Och vidare att de militära syften, som uppgifvits föranleda afskiljandet af Nykyrka och Kivinebb socknar, kunna tillgodoses utan kränkning af Finlands grundlagar. Det synes mig, att äfven om man saknar blick för hvad militära institutioner öfverhufvudtaget äro, om man i sin realpolitik icke vill eller icke vågar bidraga till allmänt mänskliga sträfvanden för att motarbeta krigets och den beväpnade fredens förbannelse, man likväl borde i egenskap af finska medborgare motsätta sig uttalanden af det slag som citerades, då man vet att den ryska militärmakten är det medel, hvarmed man upprätthåller den nuvarande ryska regeringsmakten och sålunda också dess politik mot Finland. Hvarje åtgärd, vare sig laglig eller olaglig, som bidrager till att stöda denna militära institution, borde sålunda vara motbjudande för finska medborgare. Dessa bägge citerade meningar äro i själfva verket de mest motbjudande jag finner i detta bedröfliga aktstycke, och jag ber därför, herr talman, att få föreslå, att ifrågavarande meningar måtte ur detsamma uteslutas.

Efter det adressförslagets författare afgifvit dessa lojalitetsbetygelser, som de antagligen

trott vara egnade att påverka stämningen på ort som vederbör, hafva de lyckats arbeta sig upp till en ljus optimism, som tager sig uttryck i adressens allra sista mening. Däri påstås att det finska folket icke kan afstå från förhoppningen, att den ryska politiken mot Finland skall af Hans Kejserliga Majestät åter länkas in på laglighetens säkra väg. Denna mening är i själfva verket ett koncentreradt uttryck af den stämning, som genomgår hela detta adressförslag. Än mer, den är ett koncentreradt uttryck af det som Finlands bourgeoisie för närvarande tänker och känner. Det har funnits olika åsikter om, på hvilken grund Finlands folk borde fota sitt motstånd mot den ryska våldspolitiken. Somliga hafva ansett, att det borde ske på grundvalen af vår lagliga rätt, andra hafva velat, att vi måtte förlita oss på frihetsrörelsen i Ryssland. En del har menat, att vi skulle lita på egen kraft, andra ha velat förtrösta på Gud eller på den högre världsordningen, som ju endast är en moderniserad form af Gud Fader. Adressförslagets upphofsmän hafva hittat på en utväg till, nämligen att Finlands folk måtte förtrösta på, att Hans Majestät genom sitt personliga ingripande skall åstadkomma en väsentlig förändring i en politik, som är resultatet af en lång historisk utveckling, och som står i innerligt sammanhang med den ryska maktägande klassens intressen. Det är nog mycket begärt, men det är i denna sköna förhoppning som adressförslaget utmynnar. En annan sak är sedan huruvida verkligen finska folket instämmer i denna förhoppning.

Då man ser, att adressens upphofsmän på många ställen i densamma äro måna om att framhålla, att det är finska folket som tänker och känner på det sätt i adressen står angifvet, måste man verkligen förvåna sig öfver det lättsinne, som tillåtit adressens upphofsmän att i densamma införa påståenden, som af åtminstone en mycket stor del af Finlands folk måste på det bestämdaste jäfvas. Åtminstone de trehundra tusen valmän, som valt till landtdagen de socialdemokratiska representanterna, äro icke redo att infria de löften som här blifvit nämnda, dessa löften om kommande lojalitet i diverse afseenden. Må herrar borgare se till, att de själfva kunna infria dem och icke riskera att hos den regering, till hvilken de vända sig, komma i samma anseende hvori de redan äro hos landets arbetande klass, nämligen ett anseende såsom varande de, hvilka säga det de icke mena och lofva det de icke komma att hålla.

Jag tager mig friheten att vända mig särskildt till de ärade representanter, som här, ehuru väl representerande borgerliga partier, likväl tillhöra det arbetande folket. Såsom svensk-talande tillåter jag mig att särskildt vända mig till representanterna för Österbottens svenska bondeklass. De hafva äran att representera en landsdel, som sedan urminnes tider varit känd för att icke tåla något herremannaförtryck. De böra känna stämningen däruppe och veta, att den icke är så alldeles odelad. De böra veta att en af dem, som för icke länge sedan i landtdagen representerade svenska folkpartiet i Österbotten, sedermera på grund af afsky för ynkedom inom detta parti vändt detsamma ryggen och slutit sig till vårt parti. När ni kommer hem till edra valmän och säger dem, att ni ingenting haft att invända emot ryska regeringens militära planer utan tvärtom varit med om uttalanden därhän, att dessa planer nog kunna i laga ordning vinna utförande i Finland — männe ni då kommer att mötas med alldeles odeladt gillande? Eller om talet kommer på tjänstemannafrågan, som, i fall jag icke alldeles misstager mig, är de österbottniska böndernas särskilda älsklingsämne, och man då frågar eder huruvida ni försökt hålla tjänstemännen i styr, och ni då svara sanningen: nog hade vi ju velat hafva in i adressen något litet om det, men suometarierna tillåto det icke.... Då kunna ni visserligen anföra som en förmildrande omständighet — om den nu är i så hög grad förmildrande — att ni icke handlat i enlighet med er egen åsikt, utan att ni följt ett parti, följt en hop mer eller mindre samvetsömma politiker, som i den svenska samlingens namn ledt er med sig, som utnyttjat edra röster till främjande af sina klassintressen, och som till slut i den svenska och fosterländska samlingens namn fört er till förbund med suometarierna.

Ed. Riihelä: Suomen eduskunta on ollut ennenkin tilaisuudessa, jopa monessa asiassa yksityiskohtaisestikin, esittämään hallitsijalle niitä oikeudenloukkauksia, joita miltei koko uuden eduskuntalaitoksen oloaikana on yhä räikeämmin esiintynyt. Nämät loukkaukset eivät kuitenkaan koskaan ole niin räikeinä, niin sydäntä järkyttävinä esiintyneet kuin viime istuntokauden jälkeen. Nyt on monta sellaista, jotka silloin vielä tuntuivat huhuille, toteutunut. Yksi katkerimmin koskevia loukkauksia on se sortotoimenpide, että kaksi Viipurin läänin kuntaa on päätetty erottaa muusta Suo-

mesta ja yhdistää keisarikuntaan. Karjalan ja Viipurin läänin kansa on jo aikaisemminkin sortoa enemmän kärsinyt kuin muu Suomi. Se kansa vielä sata vuotta sitten kantoi orjan iestä. Se oli täydellisessä maaorjuudessa. Silloin luonnollisesti kaikki kansallinen ja aineellinen edistyminen oli tukahutettu. Se oli niin maahan sidottu, että se lahjoitusmaan haltijan tekemässä kaupassa seurasi maata uudelle omistajalle aivan samalla tavalla kuin muikin omaisuus. Sata vuotta on tämä lääni saanut olla muun Suomen yhteydessä. Sen kansa on monessa suhteessa kohonnut muussa Suomessa asuvien kanssaveljiensä tasalle. Nyt on jälleen vaino tätä lääninä kovimmin kohdannut. Kaksi Karjalan kannaksen vilkasliikkeisintä kuntaa ajetaan eroittaa pois emämaasta ja toisissa rajaseudun kunnissa venäläiskansakiihkoisella taholla harjoitetaan kansan venäläistyttämistä koulujen ja yksityisen kiihotuksen kautta. Suomen eduskuntalaitoksen ja maamme hallituksen myötävaikutuksella järjestettiin lahjoitusmaaolot Viipurin läänissä siten, että entisistä maaorjista tuli vapaita itsenäisiä talonpoikia, jotka tuntevat tehtävänsä ja velvollisuutensa siinä työssä, joka meillä suomalaisilla on tällaisina vaikeina valtiollisina murrosaikoina suoritettavana.

Viime kulunut vuosi oli merkkivuosi koko Suomelle. Sata vuotta oli Viipurin lääni saanut elää ja edistyä muun Suomen yhteydessä. Aivan odottamatta tuli tieto viime elokuulla, että osa tästä läänistä ajetaan eroittaa pois Suomesta ja liittää yhteiskuntaan, johonsekansallisuudeltaan ja elämäntavoiltaan ei voi kuulua. Tämä oli katkera isku jokaiselle suomalaiselle ja ennen kaikkia uhattujen kuntien asukkaille. Tulee ajatelleeksi, voiko sellainen enää nykyisellä ajanjaksolla olla mahdollista. Kaiken ihmisyysden nimessä voimme toivoa, että sellainen oikeudenloukkaus ei voine tapahtua. Jos kuitenkin se, joka tuntuu mahdottomalta, sittenkin toteutuisi, niin voiko tämä kansa kestää kaiken sen, joka sitä on uhkaamassa? Me ehkä voimme luottaa siihen, että se kansa, joka orjan ikeen alla on säilyttänyt kansallisuutensa ja kielensä, tulee edelleenkin kovimmankin koettelemuksen kestäväksi. Se tulee säilymään suomalaisena, ja sitä on tukemassa muun Suomen myötätunto ja toivo paremman ajan koitosta, sekä ennen kaikkea oikeuden lopullisesta voitosta.

On näin ollen aivan oikein mielestäni eduskunnan velvollisuuskin lausua kansan oikeuskäsitys tätä mainitsemaani uhkaavaa oikeuden-

loukkausta vastaan, vaikkapa niinkin lyhyessä muodossa, kuin valiokunta mietinnössään ehdottaa ja tällaisessa adressissa on mahdollista. Toivottavasti on eduskunta tilaisuudessa eduskunnalle jätettyjen laittomia sortotoimenpiteitä koskevien anomusehdotusten yhteydessä tätäkin uhkaavaa toimenpidettä laajemmin koskettelemaan.

Esilläolevassa mietinnössä lausutaan lyhyessä muodossa arvokkaasti Suomen kansan mielihope tärkeimmistä maamme oikeudenloukkauksista, loukkauksista, joiden tarkoituksena on tehdä „Suomen loppu”, kuten on jo kiihkoisimpien nykyisen hallitusjärjestelmän kannattajien taholta Venäjän eduskunnassakin lausuttu. Me suomalaiset olemme varmoja, että niin ei tule käymään. Me tulemme vaikeimpinakin aikoina säilyttämään kansallisuutemme ja luotamusemme oikeuteen. Meillä on siksi paljon työtä tehty, ja siksi paljon on meillä vielä tehtävää, että meillä on oikeus elää suomalaisena kansana kansakuntien joukossa.

On joukko räikeitä oikeudenloukkauksia viime istuntokauden välillä tapahtunut. Vaino on kohdannut maan lakeja uskollisesti noudattavia virkamiehiä. Heitä on laittomalla tavalla pidätetty ja erotettu viroistaan, jopa on menty niinkin pitkälle, kuten adressiehdotuksessakin mainitaan, että yksityisten kansalaisten persoonallista vapauttakin on loukattu. Ja onhan yksi hyvinkin räikeä oikeudenloukkaus tapahtunut, josta ed. Kaskinen täällä erikoisesti laajemmin lausui. Minä täydellisesti yhdyin hänen lausuntoonsa tässä kysymyksessä. Tarkoitin luotsikysymystä.

Kaikesta lyhykäisyydestään huolimatta on esilläoleva adressiehdotus kokonaisuudessaan sellainen, josta, sikäli kuin olen tätä keskustelua seurannut, ei ole kukaan väittänyt, että siinä olisi mitään sopimatonta, mitään, jota ei voitaisi hyväksyä. Eri mielihän kyllä voidaan olla siitä, olisiko vielä paljon laajemmin ja vielä paljon enemmän otettava siihen. Täällä on kyllä jo sanottu ja osotettu, että siihen tulee tällä eduskunnalla olemaan vielä tilaisuus. Ja näin työn alkaessa voidaan kai toivoa, että eduskunta sittenkin tulee tämän hyväksymään. Sillä joskin se on aivan kuin luettelo rikossarjoista, joita on tapahtunut, syy ei ainakaan ole eduskunnan eikä sen valiokunnan, joka tämän adressiehdotuksen on valmistanut, vaan syy on niissä lukemattomissa oikeudenloukkauksissa, joita viime aikoina on tapahtunut ja joita ei voida äänettömyydellä sivuuttaa. Minä omasta puolestani hyväksyn täydellisesti adressiehdotuksen.



**M ä n t y:** Kyseessä olevan adressivaliokunnan mietinnön sivulla 4 alkavassa kappaleessa, joka alkaa sanoilla: „Politiikasta, joka tällaisten toimenpiteiden kautta” j. n. e. puhutaan niistä uudistuskiehdotuksista, joita jo eduskunta on aikaisemmin hyväksynyt, ja sanotaan tähän tapaan: „Kansa pitää kiinni siitä oikeutetusta vaatimuksesta, ettei viivytellä sellaisten ehdotusten ratkaisua”. Kun tämä tällainen sanontatapa ei vastaa sitä ajatusta, mikä minulla on, niin minä ehdotan että 7:n kappaleen loppuun sivulle 5 lisättäisiin seuraava lauselmä: „Eduskunta on sitä mieltä että tässä tarkoitetut eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset olisivat mahdollisimman pian vahvistettavat ja voimaan saatettavat”. Tämä ehdottamani lausunto on vastalauseessa sivulla 15.

**Ed. H e l e n i u s - S e p p ä l ä:** Aijoin lausua jonkun sanan tässä yhteydessä siitä, kuinka tärkeätä olisi kansamme sivistyspohjan kohottaminen ja mitä velvollisuuksia eduskunta adressiehdotuksessaan itselleen tulevaisuudessa siinä kohden asettaa, puhuessaan sosiaalisen lainsäädännön tärkeydestä. Mutta kun tänä iltana olen nähnyt, ettei ulkonainen „sivistys” eikä oppikaan aina auta, niin tyydyn ilmoittamaan, että tulen äänestämään adressiehdotuksen puolesta.

**Ed. P a u n u:** Minä pyydän kannattaa ed. Saarisen tekemää ehdotusta.

**Ed. K u u s i n e n:** Kun en ole aivan varma, onko erityinen ehdotus tehtävä siitä, että käsitellyä jatkettaisiin kappaleittain, niin tahtoisin sellaisen ehdotuksen tässä tehdä.

**P u h e m i e s:** Siihen saan sanoa, että kun on tehty eri ehdotuksia eri kappaleihin, johtuu siitä itsestään että adressiehdotus tulee myöskin kappaleittain esitettäväksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Yleiskeskustelun aikana on tehty seuraavat muutosehdotukset. Ed. Walaara ed. Mannerin kannattamana on ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi vastalauseen viimeisen ponnin, että siis eduskunta päättäisi lähettää valiokunnan enemmistön valmistaman adressiehdotuksen perustuslakivaliokuntaan ja velvoittaisi perustuslakivaliokunnan valmistaman siinä mainituista asioista yhden tahi useamman anomusehdotuksen. Tästä ehdotuksesta tullaan äänestämään sittenkun erikoistarkastus on päätynyt. Ed. Saarinen ed. Paunun kannattamana

on adressiehdotuksen 6 sivulla olevaan 10 kappaleeseen, siihen lauseeseen, joka alkaa sanalla „Suomen kansan täytyy laittomia käskyjä vastaan” j. n. e. ehdottanut muutoksen, joka sisältyy vastalauseen 17 sivulla olevaan kurssiivilla painettuun ponteen eli että „sopivassa muodossa lisättäisiin adressiehdotukseen kohta, jossa esiintuodaan, miten Suomessa nykyään ovat hallitusviranomaiset menettelevät maamme valtiotavirkein ja virkamiesten suhteen, ja selvästi lausutaan, että eduskunnan käsityksen mukaan suomalaisten viranomaisten velvollisuutena on laittomia käskyjä vastaan uskollisesti pitää kiinni maansa oikeista laeista”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Saarisen ehdotukseksi. Siitä tullaan äänestämään erikoistarkastuksessa, kun tullaan 10:n kappaleen kohdalle. Ed. Wiikin ehdottanut, että 4:n kappaleesta poistettaisiin se lause, josta mainitaan vastalauseen 13 sivulla, eli sanat „että luotsilaitos ilman sen oikeudellisen aseman järkyttämistä voi täyttää ne vaatimukset, jotka meriministeriö sotalaivaston hyväksi voi asettaa”. Lisäksi on ed. Wiik ehdottanut, että 5:n kappaleesta poistettaisiin ne sanat, jotka vastalauseen 13 sivulla ehdotetaan poistettaviksi, nimittäin: „Kun sitä paitsi on ilmeistä, että sotilaalliset tarkoitukset, joiden on väitetty vaativan puheenalaisten alueiden Suomesta erottamista, voidaan saavuttaa ilman tällaisia Suomen perustuslakien loukkaamista, tuntuu mahdottomalta” j. n. e. Nimitäin tätä ed. Wiikin ehdotukseksi. Näistä ed. Wiikin ehdotuksista tulee erikseen äänestettäväksi, jos ne saavat kannatusta. Ed. Mänty on ehdottanut 7:n kappaleeseen tehtäväksi sellaisen lisäyksen kuin löytyy vastalauseen 15 sivulla „että eduskunta on sitä mieltä että tässä tarkoitetut eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset olisivat mahdollisimman pian vahvistettavat ja voimaan saatettavat”. Tämä ehdotus tulee myös uudelleen esille, kun erikoistarkasteluun ruvetaan.

Puhemiehen selostus myönnetään oikeaksi ja ryhdytään esittämään mietinnössä ehdotettua adressia kappale kappaleelta.

**E n s i m ä i n e n k a p p a l e** hyväksytään keskustelutta.

**T o i n e n k a p p a l e.**

**Keskustelu:**

**Ed. J a l o n e n:** Minä ehdotan, että toisen kappaleen ensimmäisen lauseen jälkeen lisättäisiin seuraava lause: „Perustuslakien mukaan on

myös käytettävä Suomen valtiovarat aina Suomenmaan hyödyksi ja parhaaksi”.

Ed. J a l a v a: Kannatan ed. Jalosen tekemää ehdotusta.

Ed. L y l y k o r p i: Minä ehdotan, että toisen kappaleen yhteyteen lisättäisiin lausunto, ettei eduskunta tulisi hyväksymään Venäjän hallituksen vaatimaa sotilasapumaksua, vaikka pa asiasta tehtäisiin eduskunnalle laillinen ehdotus.

Ed. K i v i k o s k i: Minä kannatan ed. Lylykorven tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Adressiehdotuksen toista kappaletta vastaan on tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Jalonen ed. Jalavan kannattamana on ehdottanut, että ensimmäisen lauseen jälkeen olisi lisättävä seuraava lause: „Perustuslakien mukaan on myös käytettävä Suomen valtiovarat aina Suomenmaan hyödyksi ja parhaaksi”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Jalosen ehdotukseksi. Sitten on ed. Lylykorpi ed. Kivikosken kannattamana ehdottanut, että toiseen kappaleeseen liitettäisiin se lause, joka löytyy vastalauseen 11 sivulla, eli „ettei eduskunta tulisi hyväksymään Venäjän hallituksen vaatimaa sotilasapumaksua, vaikka asiasta tehtäisiin eduskunnalle laillinen ehdotus”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Lylykorven ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Kun nämä muutosehdotukset ovat keskenään erillisiä, on minusta äänestettävä niistä kummastakin erikseen, siis ensin toisen kappaleen ja ed. Jalosen ehdotuksen välillä, ja sitten toisen kappaleen ja ed. Lylykorven ehdotuksen välillä.

Tällainen menettely hyväksytään.

#### Äänestys ja päätös:

1) Äänestys adressiehdotuksen toisen kohdan ja ed. Jalosen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy adressiehdotuksen toisen kohdan tässä kohden mietinnön mukaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta hyväksynyt ed. Jalosen ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, ed. Jalosen ehdotus siis on hylätty.

2) Äänestys adressiehdotuksen saman toisen kohdan ja ed. Lylykorven ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy toisen kohdan valiokunnan mietinnön mukaan tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Lylykorven ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 80 ei-ääntä; adressin toinen kappale on siis tässäkin kohden hyväksytty mietinnön mukaan ja ed. Lylykorvenkin ehdotus on hylätty.

K o l m a s k a p p a l e.

#### Keskustelu:

Ed. K u u s i n e n: Adressivaliokunnassa eräs porvarillisten pääedustajia, suomettarelainen tohtori Ingman lausui, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tahtoo „vetäytyä pois vastaamasta tämän adressin mahdollisista seurauksista”. Herra Ingman ei tosin lausunut suoraan, mitä hän noilla seurauksilla tarkoitti. Minulla olisi melkein syytä, jos voisi odottaa suoraa vastausta, kysyä, tarkoittiko hän eduskunnan hajoittamista. Jos porvarilliset ryhmät ovat tämän asiakirjan hommaamisessa pitäneet silmällä tuota tarkoitusta, ja jos he siinä mielessä ovat tahtoneet estää eduskunnassa kansalle hyödyllisen eduskuntatyön, niin täytyy mielestäni meidän puoleltamme sanoa, että tässä on meillä yksi syy monien muitten lisäksi todellakin vetäytyä vastaamasta tällaisesta asiakirjasta. Sosialidemokraattien keskuudessa ei tuosta mahdollisesta porvarien tarkoituksesta ole edes keskusteltu. Eihän tiedetä sanoa sitä eikä tätä niistä mahdollisista „seurauksista”, enkä siihen puoleen tahdo nytkään puuttua.

Yleiskeskustelussa on selvinnyt, että tässä adressihommassa ja -ehdotuksessa jo sellaisena, kuin se edessämme julkisena on, meillä on tosiaankin monta syytä olla vastaamatta sen sisältyksestä. Yhdestä sellaisesta syystä, joka tässä adressiehdotuksen kolmannessa kappaleessa tulee kysymykseen, tahtoisin tässä jonkun verran puhua. Sillä se syy, mikä tässä on kysymyksessä, se olisi yksi niistä pääsyitä, vieläpä tärkeimpiä pääsyitä, mitkä jo viime vuonna pakottivat meitä sosialidemokraatteja vetäytymään vastaamasta porvarien adressin seurauksista.

Porvarilliset ehkä ajattelevat ihmetellen, että mitäpä seurauksia heidän viimevuotisesta adressistaan saattoi olla. Ja väärin olisikin sanoa esimerkiksi sellaista, että sen adressin kehnouden takia pääsi Venäjällä säädetyksi se sortolaki, jota Suomessa ryhdytään ensi toukokuusta



lähtien toimeenpanemaan. Jokainenhan tietää ja myöntää, että olisipa eduskunnan viime keväinen lausunto, adressi tahi anomus, ollut miten oivallinen tahansa, ei se olisi tässä suhteessa tulokseen mitään vaikuttanut. Mutta toisaalta on myös aivan varmaa, että, jos eduskunnan kirjelmä olisi tullut sellainen kuin sosialidemokraattisen ryhmän taholta ehdotettiin, tässä asiassa eduskunta olisi silloin mitä tehokkaimmin vaikeuttanut tuon venäläisen sortolain päätarkoituksen menestymistä, voi sanoa: nykyään olisi Venäjällä Suomen kansalla enemmän ystäviä ja vähemmän vastustajia, kuin mitä nykyään on.

Koska se ehdotuksemme, minkä valiokunnassa olemme tämän kappaleen yhteydessä tehneet, sisältää pääkohdiltaan, vaikka lyhemässä muodossa, samaa, mitä viime vuonna täällä eduskunnassa adressiasian yhteydessä toimme esiin, pyydän lyhyesti muistuttaa mieleen, mitä me silloin ehdotimme. Ehdotimme ensiksi, että adressiin olisi lisätty suora arvostelu venäläisen lakiehdotuksen laittomuudesta, tarkoituksesta ja vahingollisuudesta. Ehdotimme myös eduskunnan lausuttavaksi, että eduskunta toivoo helpotettavan Suomen asukkaiksi asettuvain keisarikunnan asukkaitten mahdollisuutta saada kansalaisoikeuksia tässä maassa. Samoin laajemmassa ehdotuksessa esitimme eduskunnan puolesta lausuttavaksi tässä asiassa eräitä sellaisia periaatteita, jotka eduskunta jo ilman laajempaa valmistelua voisi sanoa pitävänsä tarpeellisina huomioonotettaviksi silloin, kun asiasta lainmukaista uudistusta valmistellaan. Näistä lausuttiin vastalauseessamme muun muassa seuraavaa:

„Sellaisia periaatteita on mielestämme ensiksikin se, että Venäjän alamaishallitukselle on suotava Suomessa sama paino- ja sananvapaus sekä niinkään sama yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, kuin Suomen kansalaisilla Suomen lain mukaan on. On mielestämme itsestään selvää, että näiden tärkeiden oikeuksien pidättäminen Venäjän alamaishallituksessa sisältää heitä kohtaan vääryyden, joka olisi mitä pikimmin poistettava. Kuvaavaa on kyllä, että tätä vääryyttä ovat Suomessa viime vuosinakin käytännössä vaatineet ja harjoittaneet etupäässä Venäjän hallituksen ohjeita seuranneet kenraalikuvernöörit sekä heidän tahtonsa täyttäjinä kuvernöörit ja poliisiviranomaiset. Heidän toimestaan on Suomessa esimerkiksi hajoitettu venäläisten työläisten yhdistyksiä ja estetty Venäjän alamaishallituksen puolesta suomalaisen työväen kokouksissa. Eduskunnalla olisi tässä kohden syytä selvästi lausumalla osoittaa, että se puolestaan tahtoo suoda Venäjän alamaishallitukselle Suomessa täysin vapai-

ksi nämä oikeudet, joita Venäjän hallituksen tänne lähettämät virkamiehet heiltä kieltävät ja polkevat.

Samoin on mielestämme aivan oikeudenmukaista, että Venäjän alamaishallitukselle suodaan Suomessa pääasiallisesti samallinen vapaus elinkeinojen harjoittamiseen, kuin on Suomen kansalaisilla. Eihän veromaksu- tai edesvastuuvelvollisuuksien mahdollisuuden välttämisen olettamisella voida riittävästi puolustaa nykyistä tilaa, joka vaikeuttaa venäläisten mahdollisuutta harjoittaa elinkeinoja Suomessa muun muassa riippuvaisuudella kuvernöörien luvan myöntämisestä. Niillä aloilla, joilla elinkeinon harjoittamisvapaus on Suomen kansalaisiltakin laillisilla säännöstelyillä rajoitettu, riittäisi luullaksemme yleensä pääasiassa samallaisten säännöstely- ja rajoitusmääräysten ulottaminen myös Venäjän alamaishallitukselle.

Myöskään kunnallisten oikeuksien suhteen ei mielestämme ole pätevää syytä pitää Suomessa asuvia Venäjän alamaishallituksessa nykyisessä osittain syrjäytetyssä asemassaan. Kunnallisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden puute synnyttää heissä samaa oikeudettomuuden tunnetta, jota maamme köyhälistö saa saman puutteen takia yhä nykyäänkin tuntea. Kun Suomessa asuvat Venäjän alamaishallituksen puolesta ovat kunnallisissa asioissa pääasiallisesti samojen velvollisuuksien alaisia kuin muutkin kunnan asukkaat, on jo senkin takia heidät päästettävä oleellisesti samoilla ehdoilla kunnallista äänivaltaa käyttämään ja siten itse etujaan valvomaan kunnan asioissa.”

Eduskunnan porvarilliset eivät viime vuosina tahtoneet mitään kantaa tässä asiassa ilmaista. He tahtovat välttää itse asiasta. Tänä vuonna he yhtä vähän tahtovat tässä mitään selvää kantaa lausua. Turhaan me yritimme viime vuonna ja kenties yhtä turhaan tänä vuonna. Jo edellisenä vuonna, vuonna 1910, oli Suomen eduskunnalle tunnettu se Venäjän hallituksen sortolakiehdotus, mutta ei vielä 1911 vuoden valtiopäivillä porvarilliset ryhmät olleet valmiita tästä asiasta mitään selvää kantaa lausumaan, yhtä vähän kuin he ovat vielä tänä vuonna siihen valmiit. Ja luulenpa voivani vakuuttaa, että tässä asiassa eduskunnan porvarilliset eivät valmiiksi tulekaan, niin kauvan kuin Venäjällä nykyinen hallitusjärjestelmä vallitsee.

Venäläisten oikeuksien laajentaminen ei ole mieleistä eduskunnan porvarillisille ryhmille. Se on vastoin porvariston luokkaetuja. Eikä tietenkään tarvitse odottaa, että he minkäänlaisen siveellisten tasa-arvoisuusperiaatteiden johdosta ryhtyisivät niitä oikeuksia laajentamaan;

niihin ei ole meidän puoleltamme vedottukaan, mutta on sanottu, että olisi luullut toki selvän järjen tässä asiassa pakottavan porvarit ajoissa ottamaan huomioon oikeuden ja kohtuuden vaatimukset. Luotankin puolestani porvarillisten terveeseen järkeen tässä asiassa kumminkin sen verran, että uskaltaisinkin vakuuttaa, etteivät he ole toki niin itsepintaisia venäläisten oikeuksien laajentamisen vastustajia, kuin mitä nyt tästä heidän adressiehdotuksestaan saattaisi päättyä. Uskon puolestani, että kyllä eduskunnan porvarillisetkin ryhmät suostuisivat laajentamaan Suomessa olevan venäläisen väestön oikeuksia, jos he sillä hinnalla voisivat vain ostaa itselleen ja yläluokalle Suomessa rauhan Venäjän hallituksen ahdisteluilta. Mitäs, sehän olisi ainoastaan „hyvä kauppa”, semmoinen, johon porvaristo on kyllä taipuvainen kenen kanssa tahansa, kellä vain sattumalta valta käsissä on; samallinen hyvä kauppa, jota kai herrat Mechelin ja kumppanit ajattelivat 1905 ennen suurlakkoa, kun he kulkivat Pietarissa tarjoamassa sotilasmiljooneja. Mutta tässä asiassa ei nyt voida tehdä Venäjän kansan todellisen enemmistön kanssa sellaista hyvää kauppaa, josta voittoa osinko olisi heti paikalla nostettavissa, sillä Venäjän kansan enemmistö on vielä itsekkin oikeudettomana.

Mutta tässä asiassa ei porvaristo voi nyt tehdä kauppaa myöskään Venäjän hallituksen kanssa. Sillä se, mitä Venäjän virkavalta tässä asiassa Suomelta vaatii, se on sellaista, jota mikään valtiollinen puolue Suomessa ei voi myöntää. Venäjän virkavalta vaatii täällä täydellisiä virkioikeuksia venäläisille, se vaatii myös kaikkia valtiollisia oikeuksia, vaatii täydellistä erityisen Suomen kansallisuuden hävittämistä. Sitä ei voi täällä mikään valtiollinen puolue myöntää. Mutta porvarilliset eivät uskalla eivätkä tahdo edes sitäkään julkisesti sanoa.

Niitä oikeuksia taas, joiden myöntäminen venäläiselle väestölle täällä olisi kohtuullista, tahtooko venäläinen virkavalta niitä oikeuksia? Tahtooko se edes tärkeimpiä niistä, kansalaisvapauksia, saada täällä Suomessa venäläisille? Ei suinkaan, sen te kaikki tiedätte. Kansalaisvapauksia Venäjän virkavalta vihaa ja vainoo. Niitä se pikemmin tahtoo täältä suomalaisiltakin kokonaan pois riistää. Puheenaolevan taotuslain kautta, jota nyt ensi toukokuussa ryhdytään Suomessa toimeenpanemaan, ei tietenkään anneta täällä venäläiselle väestölle yhtään lisää kansalaisvapauksia, vaan sen kautta, jos mahdollista, yritetään tasottaa myöskin se vähäinen kansanvaltainen vapaus, mikä Suomen kansalla on, samallaiseksi mielivallan tilaksi,

joka Venäjällä vallitsee. Se on aivan selvää. Mutta eikö juuri tämä olekin se syy, jonka takia te, hyvät herrat Mechelin ja Danielson-Kalmari ja muut samanmieliset ette tahdo adressissa sanottavaksi suoraan sitä, mitä me olemme ehdottaneet? Kun Venäjän hallitus ei tahdo niitä oikeuksia, jotka oikeuden ja kohtuuden mukaan pitäisi antaa täällä venäläisille, sentähden teidän ette tahdo niistä mitään tässä puhua. Te vaikenette niistä oikeuksista, ajatellen kai, niin kuin ed. Arajärvi sanoi, että „vaikeneminen on kultaa”. Mutta tämä teidän itsekäs, raukkamainen ja kaksinaamainen vaikenemisenne, se puhuu sekin, ja se puhuu kaikuvasti, se puhuu niin, että se kuuluu Venäjälle asti. Ja siinä juuri on tämän asian vaarallinen ja Suomen kansalle vahingollinen puoli.

Ettekö te ole huomaavianne sitä, että vielä himokkaammin kuin mitä Venäjän virkavalta tahtoo täällä virka-oikeuksia, vielä himokkaammin se tahtoo saada synnytettyksi Venäjällä suomalaisvastaista kansallisuuskiihkoa. Sehän on suuresti mielissään siitä, että Suomessa ei venäläisellä väestöllä ole noita luonnollisia, oikeudenmukaisia vapauksia eikä oikeuksia. Juuri niiden puutteella se tahtoo harjoittaa Venäjällä suomalaisvastaista yllytystä. Siinä suhteessa tämä asia, josta nyt on puhe, on mielestäni niin paljon vaarallisempi kuin esimerkiksi sotilasmiljoona-asia. Sotilasmiljoonapakkoverotus on alastonta ryöstämistä eikä mitään muuta. Sillä ei ketään venäläisistäkään sokaista. Mutta jokainen venäläinen, joka asuu Suomessa, tuntee mielessään oikeudettomuudeksi sen, ettei hänellä ole täällä noita kohtuullisia oikeuksia. Ei hän voi olla siihen tyytyväinen, eikä Rajajoen toisellakaan puolen oleva venäläinen väestö; ei venäläinen työmies eikä venäläinen talonpoika voi olla tyytyväinen tällaiseen oikeudettomaan tilaan. Eikä tarvitse yhtään ajatella, ettei Venäjän hallitus ymmärrä, mikä etu sillä on siitä, että se tällaisessa asiassa, jossa se voi asettaa vaatimuksensa sellaisiksi, että ne ainakin osittain tuntuvat kansasta oikeutetuilta, pääsee näennäisen oikeuden verholla kaunistelemaan koko sitä anastuspolitiikkaansa, jota se Suomen kansaa vastaan on ryhtynyt harjoittamaan.

Muistanette, minkälaista kansankiihotusta Venäjän duumassa harjoitettiin hallituksenkin taholta silloin, kun tämä laki siellä oli ratkaistavana. Venäjän nykyinen pääministeri Kokotsoff huomautti, että hän käsittääkin Venäjän hallituksen päämiehen yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväksi „kohottaa kansallista tietoisuutta yli harmaan jokapäiväisen toiminnan”,

toisin sanoen harjoittaa venäläisen kansalliskiihkon yllyttämistä. Ja hän lausui nimenomaan tekevänsä sen „ainakin yhtä suurella vaakaumuksella” kuin Stolypin oli aikoinaan tehnyt. Tästä asiasta hän lausui muun muassa näin:

„Miksi 3-miljoonaisella Suomen väestöllä on oikeus nauttia täyttä kansalaisvapautta kaikkine valtiollisine oikeuksineen koko Venäjän keisarikunnan alueilla, kun sen sijaan 150-miljoonainen Venäjän väestö ei saata nauttia samoja oikeuksia saman jakamattoman Venäjän pienen osan rajain sisäpuolella?” Hän selitteli myös, että jo heti silloin kun Suomi liitettiin Venäjän yhtevteen, annettiin suomalaisille Venäjällä samallaiset kansalaisoikeudet, kuin itse venäläisillä siellä on, „mutta huolimatta siitä”, jatkoi hän, „että siitä asti on kulunut enemmän kuin sata vuotta, ei Venäjän kansalaisilla, Venäjän alamaisilla, juuri sillä kansalla, joka on aseiltaan yhdistänyt Suomen Venäjään, ole yhtä suuria oikeuksia kuin suomalaisilla.” „Jo alkeellisin oikeudenmukaisuus”, jatkoi hän, „kehoittaa meitä siihen, että se, mitä suomalaisten hyväksi tehtiin Venäjän keisarin käskystä v. 1808, tehtäisiin Venäjän lakiasäättävään laitosten suostumuksella ja meidän keisarimme tahdosta venäläisten hyväksi vuonna 1911.”

Jokaisen meistä täytyy käsittää, miten vahingollista Suomen kansan itsepuolustusasialle on, että suomisyöjät voivat edes senvertaisilla tosiasiallisilla perusteilla, kuin mitä heillä tässä asiassa todella on, väittää, että Suomen taholta muka olisi sorrettu ja tahdottaisiin sortaa venäläisten kohtuullisiakin oikeuksia, että siis muka Suomen kansa olisikin kansallisuussortaja ja että muka he, suomisyöjät, olisivat sorrettujen oikeuksien puoltajia. Tuolla kiihotusaseella voivat Venäjän vallanpitäjät toivoa saavansa paljon laajempaa ja varmempaa kannatusta ei ainoastaan tälle „oikeuksien tasoitussuunnitelmalle”, vaan ylipäänsä sille venäläistytämispolitiikalleen, koko sille hävitystyölleen, johon he „valtakunnan-aatteen” nimessä ovat Suomessa ryhtyneet.

Porvarilliset vastaavat tässäkin adressissa heille, että tuo venäläisten oikeuksia koskeva laki on laiton. Mutta kun suomisyöjät yllyttävät tässä asiassa venäläistä työmiestä tai talonpoikaa, niin paljonko luulette silloin tuon pelkän laillisuussyynne vastapainona painavan, kun ei silloin niillä aineksilla Venäjällä, jotka tahtoisivat puoltaa Suomen kansan asiaa, ole osotettavinaan tekoja ja todistuksia vastapainoksi hallituksen suomalaisvastaiselle yllytykselle. Virkaoikeuksista ei venäläinen työväestö

täällä välitä. Kyllä se tuntee venäläiset virkamiehen tarpeeksi hyvin, joten se tietää, minkälaisena vitsauksena ne olisivat Suomen kansalle. Mutta kansalaisvapauksia sekä kunnallisia ja elinkeino-oikeuksia se täydellä syyllä vaatii Suomessa oleville venäläisille.

Mitä ovat herrat Suomessa tähän asti tehneet venäläisten oikeudettomuuden korjaamiseksi? Viime syksynä kun asia oli duumassa käsiteltävänä, lausui eräs Venäjän kadettipuolueen lehti pilkallisesti, että „Suomen valtiopäivät eivät ole ehtineet” tehdä tässä asiassa mitään parannusta. Eipä tosiaan. Eikä se riitä Suomen porvaristolle tässä täydeksi puolustukseksi, ettei heillä ole ollut täyttä valtaa tehdä asiassa, mitä olisi tehdä pitänyt. Adressivaliokunnassa saatiin tässä suhteessa ilmi kaksi kullannuruista, kaksi tapausta, joissa Suomen porvarilliset vallassaolijat olivat jotain tehneet tässä asiassa. Herra Danielson-Kalmari tiesi ilmoittaa, että Suomen senaatti on kerran tehnyt hallitsijalle alistuksen siitä, että venäläisten elinkeinovapautta olisi täällä laajennettava. Tuon rinnalle voimme lisätä sen senaatin ehdotuksen, että venäläisten pääsyehdoja Suomen kansalaisiksi olisi helpotettava. Kenties joku voisi löytää vielä kolmannen samallaisen tapauksen. Nuo yritykset ovat rauenneet tyhjiin Venäjän virkavallan toimesta, mutta ne ovat toki olleet oikeansuuntaisia yrityksiä. Niitä on ollut vain liian vähän. Jokainen myöntää, että jos pannaan toiselle vaakalaudalle koko se surkea laiminlyönti, mitä tässä asiassa on Suomessa vallassaolijain taholta harjoitettu, ja toiselle nuo pari kullannuruista, niin jokainen näkee, ettei maksa vai vaa punnitakaan.

Tällä kertaa ei ole tilaisuutta korjata entisiä laiminlyöntejä, vaikkapa tahdottaisiinkin. Tulee vielä kerran sekun aika, jolloin niitä kenties voi Suomen eduskunta tosoteossa korjata. Mutta tällä hetkellä ei tässä asiassa ainakaan eduskunnan anomus tulisi Pietarissa hyväksytyksi, eikä ainoakaan eduskuntaesitys saisi vahvistusta. Tällä kertaa, kuten viime valtiopäivilläkin, voi olla kysymys ainoastaan siitä, tahtooko Suomen eduskunta lausua suorasti ja rehellisesti julki kantansa tästä asiasta, tahtooko se antaa selvän vastauksen venäläisen työmiehen ja venäläisen talonpojan kysymykseen, kun he kysyvät: „Onko se totta, mitä meille väitetään, että Suomessa ei tahdota antaa venäläisille noita kohtuullisia oikeuksia ja kansalaisvapauksia?” Mutta mitä nyt herrat tahtovat täällä vastata? Viime vuonna he vastasivat näin kuuluvalla korulauseella: „Mitä taasen tulee kysymykseen venäläisten oikeuksista Suomessa, niin varmaan-

kin eduskunta, sillä edellytyksellä että asia ratkaistaan lain mukaisesti suomalaisen lainsäädäntötoimenpiteen kautta, on oleva valmis myöntäväkuttamaan sanottujen oikeuksien laajentamiseen, huolenpitoon Suomenkin kansan eduista soveltuvalle tavalla.” Nyt on eduskunnalle ehdotettu lausunto tällainen: venäläisten oikeuksia koskeva laki on silloin, kun eduskunta saa siitä laillisen esityksen, „sekä sisällyksen että muodon puolesta tuleva olennaisesti erilaiseksi kuin puheenalainen venäläinen laki”, joka äskettäin on säädetty. Ed. Danielson-Kalmari lausui kerran adressivaliokunnassa, että hän kannattaa sen ehdotuksen tarkoitusta, mikä meidän puoleltamme tässä asiassa tehtiin. Tuo lupaus meitä huvitti sangen suuresti. Kun sitten nähtiin, minkälainen hänen ehdotuksensa oli, niin kävi asia vieläkin selvemmäksi. Se lisäehdotus valiokunnan ehdotukseen kuului näin: „On sentähden välttämätöntä että kysymys Suomessa oleskelevien venäläisten oikeuksien laajentamisesta, jonka järjestämiseksi eduskunnalla valitettavasti ei koskaan ole ollut tilaisuutta sille annetun armollisen esityksen perusteella myötäväkuttamaan, tulee uuden Suomen perustuslakien mukaisen käsittelyn alaiseksi” j. n. e. Siinä siis oli lisää oikeastaan vain tuo sana „valitettavasti”, jonka kai piti ilmaista sitä „auliutta” Venäjän hallituksen vaatimusten suhteen, jota suomettarelainen puolue kaikissa ehdotuksissaan tahtoi julkituoda. Samaa auliutta tässä suhteessa tahtoi äsken lausuttavaksi myös ed. Yrjö-Koskinen. Meidän täytyy sanoa, että meidän ehdotuksemme on tässä suhteessa hengeltään kerrassaan päinvastainen. Venäjän hallitukselle emme tahdo luvata mitään, mitä se täältä tahtoo. Kuten jo äsken viittasin, ne oikeudet, joita me tahdomme tarjota Suomessa olevalle venäläiselle väestölle, ovat sellaisia, joita Venäjän hallitus kaikkein viimeksi tahtoo. Erotus porvarillisten ja meidän kantamme välillä on tässä niin suuri kuin erotus yön ja päivän välillä. Mutta tuollaisia tyhjäpäiväisiä loruja porvarilliset tahtovat tarjota Venäjän kansalle näin tärkeässä asiassa ja tärkeissä asiakirjoissa. Luuletteko te tosiaan, ettei Venäjän kansalla ole ollenkaan lukutaitoa, ettei se ymmärrä, mitä tuollaiset lorut sisältävät.

Meidän mielestämme on tässä asiassa eduskunnan puolelta lausuttava selvä ja suora kannanilmaisuus ja lausuttava se erityisesti tällä hetkellä sen takia, että nyt, kuten kaikki tiedätte, alkaa Suomessa raskas taistelu, kansalle ja paremmille virkamiehillekin raskas taistelu puheenaolevan venäläisen lain toimeenpanosta, jonka taistelun Venäjän virkavalta täällä tulee

alottamaan. Eduskunnan lausunnossa on mielestämme kuvattava tuo laki siksi, mitä se on, vääräksi sortolaiksi, joka se on tarkotukseltaan ja sisällykseltään, vaikkei se sen sanamuodosta selvästi ilmi käy. Herra Mechelin tosin lausui valiokunnassa, että mahdollisesti olisi niitten virkamiesten suhteen, jotka tulevat taistelemaan tuon laittoman lain toimeenpanoa vastaan, epä-mukavaa, jos eduskunta lausuisi, että tällä alalla on minkäänlaista vääryyttä nykyisessä Suomen lainsäädännössä olemassa. Tuollainen käsitys on aivan sama, mikä porvareilla on ylipäänsä politiikassaan täällä Suomessa, peitellessään kotoisia epäkohtia. Ei kai väärä muutu oikeaksi siitä, ettei sitä vääräksi tunnusteta. Ja kellä on oikea asia, ei sen asian arvo suinkaan alene, vaan kohoaa siitä, jos sen asian kannattaja osottaa vastustavansa kaikkea vääryyttä, missä vääryyttä vain olemassa on.

Asian periaatteellisesta puolesta tahdon vielä hiukan huomauttaa. Porvarilliset alituisesti vatkuttavat, ettäsosialidemokraatit kiihottavat vihaan, luokkavihaan, vaikka se on porvarillinen luokkasorto, joka siihen kiihottaa. Mutta on toista vihaa, johon porvarilliset kansaa tarkoituksellisesti kiihottavat. Se on juuri sitä vihaa, jota Venäjän hallituskin nyt suomalaisia vastaan lietsoo, samaa, jota se lietsoo puolalaisia vastaan ja saksalaisia vastaan eikä vähimmin juutalaisia vastaan (ei tosin juutalaisia pankkiireja vastaan, sillä niiden kanssa ovat kansalliset vallassaolijat kaikissa maissa sovinnoissa; siitä alkaen nimittäin, kun kapitalismi syntyi, kun kristityistäkin tuli juutalaisia, siitä alkaen on kansallisviha rikkaita kapitalistisia juutalaisia vastaan ollut unohdettuna). Kansallisuusviha on pohjaltaan samaa joka maassa. Siihen verhotaan joka maassa porvarillisten taloudellisia ja valtiollisia eturiitoja, sillä koetetaan sotkea myös työväen luokkataistelua. Samaa se on Suomessakin. Porvarillisethan lietsovat täällä, ruotsalaiset suomalaisvihaa ja suomalaiset ruotsalaisvihaa, ja pian ehkä aletaan täällä lietsomaan venäläisvihaakin. Suomen suurin porvarillinen puolue lietsoo myös julkisesti juutalaisvihaa. Eikö edes tämän viimeisen seikan mainitseminen tässä yhteydessä osota teille, suomettarelaisen puolueen edustajat, teidän syvää henkistä sukulaisuuttane sen siveellisesti alhaisen kannan kanssa, jolla Venäjän nykyinen hallitus seisoo lietsoessaan kansallisuusvihaa suomalaisia vastaan? Samaahan on kaikki kansallisuussorto ja kansallisuusviha, ei ole toisen parempaa kuin toisenkaan.

Tuota kantaa vastaan asettaa järjestynyt sosialidemokraattinen työväki oman siveellisesti kor-

keamman kantansa. Sen valaisemiseksi pyydän lukea lyhyen kappaleen eräästä Suomen sosialidemokraattisen puolueen vuonna 1906 tekemästä päätöksestä; luulen näet, että sitä ei muisteta. Luen aluksi sen osan päätöksestä, joka koskee Suomen ruotsalaisia ja erityisesti venäläisiä asukkaita, joista nyt on kysymys:

„Ruotsinkieli on Suomen ruotsalaisen väestön kaikinpuolisessa kohottamisessa välttämätön ja sitäpaitsi länsimaisen sivistyksen ja siihen kuuluvien sosialidemokraattisten aatteiden Suomeen siirtämisessä suuresta merkityksestä, jonka tähden kokous ilmaisee suosivansa ruotsinkielisen sivistyksen Suomessa säilyttämistä ja edelleen kehittämistä.”

„Venäjänkieli on Suomen kansan keskuudessa ollut ja sen eräissä osissa yhä vielä on vihattu sentähden, että entisten valtuutettujen aiheuttamista verisistä ja muista taisteluista johtunut kansallisviha on periytynyt polvesta polveen ja sitä venäläisen virkavallan Suomessa harjoittama sorto yhä vireillä pitänyt suomenmaalaisen väestön kaikkien osien osaamatta tarkoin erottaa venäjänkieltä sitä käyttävistä sortajista. Mutta sosialidemokraattinen puolue julistaa, poistaakseen väärinkäsityksiä ja vähentääkseen kansallisvihaa, että venäjänkieltä ei ole sentähden vihattava, että on venäjänkielisiä sortajia. Venäjänkielen kehittämistä ja käyttämistä on Suomessa sallittava, venäjänkielellä ilmaistua, nykyaikaisia vapausaatteita sisältävää sivistystä on Suomessa edistettävä ja tutuksi tehtävä ja venäjänkielisen köyhälistön kanssa ryhdyttävä sosialidemokratian edellyttämään sovinnolliseen yhteistyöhön.”

„Kaikkiin kansallisuuksiin nähdessä julistaa Suomen sosialidemokraattinen puolue, kansainvälisen sosialidemokratian osana, että se tunnustaa kullekin kansallisuudelle oikeuden vaatia täyttä kielensä käyttämisen ja kehittämisen vapautta, mutta selittää, että noiden vapauksien ja oikeuksien saavuttaminen, hallinnollisilta ja anastusryhmiä itsekäältä sortopyyteiltä suojeleminen ja turvaaminen edistyy sen mukaan varmalle pohjalle kuin eri kansojen itsemääräysvalta laajenee ja kansainvälisen sosialidemokratian tahtova kansainvälinen sosialidemokratian valta kasvaa, jonka perusteella kokous kehottaa kielten, kansain ja kansallisuuksien vapauksia ja oikeuksia puoltavia kansalaisia edistämään sosialidemokratian vahvistamista.”

Voin lisäksi huomauttaa, että kansainvälisen sosialistitoimiston sihteeri Camille Huysmans on lausunut tästä Suomen sosialidemokratian päätöksestä arvostelun, että se hänen mielestään

erittäin hyvin vastaa kansainvälisen sosialidemokratian kantaa ja samalla myös vastaa sivistyksellisiä vaatimuksia.

Näette siis, että Suomen köyhälistön ja Venäjän köyhälistön välillä ei ole vallitsemassa ristiriitailaa, vaan sovinnollinen veljeystunne. Molemmiin puolin Rajajokea tehdään myös, olkaa siitä varmat, järjestyneen työväen puolelta kaikki mitä voidaan, ettei se onneton valtiollinen ristiriita, mikä nyt on vallitsemassa, pääsisi sotkemaan ja hämentämään näitten molempien maitten työväenluokkain välejä kansalliskiihkon myrkyllä. Kovin vähän on Suomen työväki toistaiseksi joutunut tekemisiin Venäjän työväen kanssa, joutunut vähän aatteelliseen vuorovaikutukseen tai tekemisiin käytännöllisessä elämässä. Syynä siinä on ollut osittain suuressa määrin esim. se keinotekoinen taloudellinen rajamuuri, jota Suomen ja Venäjän anastajaryhmät (Puhemies koputtaa) ylläpitävät yhä vieläkin Suomen ja Venäjän välillä, välitulli, jota he ylläpitävät omaksi itsekkääksi hyödykseen, mutta Suomen ja Venäjän kansojen vahingoksi ja nylkemiseksi. Siihen ovat myös olleet syynä Venäjän viranomaiset ja myöskin Suomen viranomaiset, jotka eivät ole tahtoneet sallia rauhallista vuorovaikutusta Suomen ja Venäjän köyhälistön kesken. Useimmiten, milloin Suomen työväki on täällä joutunut venäläisen työväen kanssa tekemisiin, on se tapahtunut silloin, kun suomalaiset riistajaryhmät ovat tuottaneet tänne Venäjän, mikäli mahdollista tietämättömintä työväen aineista lakon rikkureiksi. Tuollaisissa tapauksissa kyllä suomalaisten riistajaryhmäin kansallisuus-itsekäisyyskin antaa perään, samoin kuin silloin, kun on käytävä venäläisten valtaherrojen köykinrappusissa pokkuroimassa. Mutta on mainittava Venäjän järjestymättömänkin työväen kunniaksi, että monissa tuollaisissa tapauksissa venäläiset työläiset ovat, kun ovat kuulleet asian oikean laidan ja nähneet, mihin heidät on hoideltu, kääntäneet selkensä suomalaisille riistäjille, lähteneet täältä pois avustamatta niitä Suomen työväen sortamisessa, ovat lähteneet siitä huolimatta, että suomalainen poliisi on kaikin tavoin yrittänyt pidättää heidän passiaan, vaikka riistäjät ovat pidättäneet heille luvattuja työpalkkoja ja vaikka on ollut epäietoista, miten kauan kenties saavat Venäjällä nälkää nähdä, ennenkuin uuden työpaikan löytävät suomalaisten herrain petoksen kautta menettämänsä sijaan.

Ehkä myös eduskunnassa olevat Suomen heraspuolueitten jäsenet muistavat, miten Venäjän työväen edustajat ovat esiintyneet duumassa



silloin, kun siellä on Suomea koskevia sortolajeja käsitelty. Onko teidän mielestänne heidän lausunnoissaan ollut moitittavaa — tunnette kai niitä sen verran? Oletteko huomanneet niissä horjuvaisuutta? He ovat horjumatta puolustaneet Suomen kansan oikeuksia, huolimatta siitä, ettei siitä puolustamisesta ole Venäjän tyvälle ollut mitään välitöntä etua. Ne ovat puolustaneet Suomen kansaa kansainvälisen sosialidemokratian siveellisten periaatteiden perusteella. Eikö lukiessanne heidän lausuntojaan ole teidän kansallisuksenne tuntonne lävitse käynyt edes jonkinlainen pistos, jonkinlainen itsealennuksen tunne ja samalla jonkinlainen aavistus sosialidemokratian siveellisten periaatteiden korkeudesta? Ne toverit, jotka ovat edellä sanoneet, että sosialidemokratian kansallisuusperiaatteet johtuvat luokkaeduista, he ovat luonnollisesti täysin oikeassa. Mutta juuri siinä on ero, että työväen edut tässäkin asiassa ovat sopusoinnussa myös siveellisten periaatteiden kanssa. Ne ovat niin täydelleen sopusoinnussa, että, kun nähdään niitä sosialidemokratian siveellisiä periaatteita niin kirkkaina edustettavan, kuin niitä on edustettu duumassa Suomen asiaa käsiteltäessä, kun nähdään niitä niin kirkkaina heitettävän porvariston eteen, silloin tuntuu melkein, kuin heitettäisiin päärlyjä sellaisten olentojen eteen, jotka eivät päärlyjen arvoa ollenkaan käsitä, vaikka niille kyllä kaikki muu kelpaa.

Herrat tahtovat tässä tärkeässä asiassa täydelleen vaijeta raukkamaisesti ja kaksinaamaisesti (Puhemies koputtaa). Mutta silloin, kun herrat vaikenevat tässä, on sosialidemokraattien velvollisuus puhua. Jos te äänestätte meidän ehdotuksemme kumoon, niin kantamme mukainen vastalause, joka lausuu julki, mikä tässä asiassa on oikein ja mikä väärin, se on seuraava teidän päätöstänne, se on ilmoittava Venäjän kansalle, ettei täällä kumminkaan Suomen työväki, ja uskallanpa tässä asiassa vakuuttaa, ei Suomen kansan enemmistökään ole mikään kansallisuus-sortaja. Meidän puheemme kautta Suomen kansan enemmistö pesee kätensä siitä itsekkästä natsionalismista, jonka hengessä te toimitte. Te ette uskalla nykyisessä asemassa kääntyä Suomen kansan puoleen ettekä Venäjän kansan puoleen, koska te ette tahdo rikkoa siltoja Venäjän hallituksen kanssa, siltoja, joita ei ole olemassakaan, koska Venäjän hallitus on ne rikkonut. Te ette voi kääntyä myöskään Venäjän hallituksen puoleen, koska Venäjän hallitus ei ota teidän tarjouksianne vastaan. Ja siksi tämä tei-

dän adressinne — sanottakoon se julkisesti, koska ette ole sitä uskoneet valiokunnassa — se on kansan puolustuspoliitikassa teidän konkurssijulistuksenne. Teillä olisi vielä tilaisuus peruuttaa se. Miettikää, ennenkuin sen lähettätte julkisuuteen!

Ed. I n g m a n: Vastaukseksi tähän ed. Kuusisen pitkään puheeseen pyydän lukea yhden ainoan lauseen, joka kuuluu näin: „Mitä erittäin tulee Venäjän kansalaisille Suomessa tulevien oikeuksien laajentamiseen, uskomme puolestamme, että, kunhan säilytetään Suomen kansallisen elämän loukkaamattomuudelle välttämättömät takeet, Suomen eduskunnalle, jos se saa siihen laillisen tilaisuuden, on oleva mahdollista myötävaikuttaa tämän kysymyksen järjestämiseen sellaiselle kannalle, että Venäjän kansalaiset, luopumatta kansalaisoikeuksistaan keisarikunnassa, voivat, Suomeen pysyväisesti asettuneina, täällä pääasiallisesti päästä Suomen omille kansalaisille tulevien oikeuksien nauttimiseen.” Tämä lausunto annettiin suomalaisen puolueen eduskuntaryhmän nimessä ylimääräisillä valtiopäivillä 1910, jolloin sosialidemokraattisella taholla ei tiedetty mitään Venäjän kansalaisten oikeuksien laajentamisesta. Edustaja Kuusisen pitkä puhe ei ole ollut ollenkaan omiansa peittämään sitä tosiasiaa, että hän ja hänen toverinsa tässä asiassa, tosin hiljakseen ja haparoiden, kulkevat niitä jälkiä, joita me olemme astuneet.

Ed. A i r o l a: Ehdotan, että kyseenalaisen kappaleen toisen lauseen jälkeen sanojen „On sentähden” tilalle otettaisiin sellainen lausunto kuin se, mikä löytyy mietinnön vastalauseessa 12 sivun lopulla ja 13 sivun alussa olevassa ponnassa.

Ed. T u r u n e n: Pyydän kannattaa ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietinnön 3:ttä kappaletta vastaan on ed. Airola ed. Turusen kannattamana ehdottanut, että 3:nteen kappaleeseen sanojen „On sentähden” sijaan otettaisiin sellainen lisäys kuin vastalauseen 12 ja 13 sivulla olevassa kurssiivilla painetussa ponsilauseessa ehdotetaan. Tulen nimittämään tätä ed. Airolan ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy adressiehdotuksen 3:nneen kappaleen valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 83 ei-äänä. Ed. Airolan ehdotus siis on hylätty ja kolmas kappale hyväksytty.

**Neljäs kappale.**

**Puhemies:** Tässä on mainittava, että jo yleiskeskustelun aikana edustaja Wiik teki ehdotuksen, että neljänestä kappaleesta poistettaisiin sanat: „että luotsilaitos ilman sen oikeudellisen aseman järkyttämistä voi täyttää ne vaatimukset, jotka meriministeriö sotalaivaston hyväksi voi asettaa”.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lundström: Då ldgm. Wiiks förslag icke tidigare blifvit understödt, ber jag att få understöda detsamma.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Neljättä kappaletta vastaan on edustaja Wiik edustaja Lundströmin kannattamana ehdottanut, että äsken lukemani sanat poistettaisiin. Tulen nimittämään tätä edustaja Wiikin ehdotukseksi. Asiassa on äänestettävä.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puheenalaisen neljännen kappaleen valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Wiikin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; edustaja Wiikin ehdotus siis on hylätty.

**Viides kappale.**

**Puhemies:** Tähänkin kappaleeseen nähdessä on edustaja Wiik jo yleiskeskustelun aikana ehdottanut, että kappaleesta poistettaisiin, kuten vastalauseessa 13 sivulla ehdotetaan, viimeinen lause: „Kun sitäpaitsi on ilmeistä, että sotilaalliset tarkoituserät, joiden on väitetty vaativan puheenalaisten alueiden Suomesta erottamista, voidaan saavuttaa ilman tämmöistä Suomen perustuslakien loukkaamista, tuntuu mahdolltomalta” j. n. e.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lundström: Jag understöder hr Wiiks förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puheenalaisen viidennen kappaleen valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Wiikin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Wiikin tämäkin ehdotus siis on hylätty.

Kuudes kappale hyväksytään keskustelutta.

**Seitsemäs kappale.**

**Puhemies:** Tähän kappaleeseen nähdessä on edustaja Mänty ehdottanut tehtäväksi sellaisen lisäyksen, kuin vastalauseen sivulla 15 mainitaan, eli että: „eduskunta on sitä mieltä, että tässä tarkoitetut eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset olisivat mahdollisimman pian vahvistettavat ja voimaan saatettavat”.

Saatuaan puheenvuoron lausuu

Ed. Kautto: Minä pyydän kannattaa edustaja Männyn tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Seitsemättä kappaletta vastaan edustaja Mänty on tehnyt sen ehdotuksen, josta jo mainitsin, ja edustaja Kautto on ehdotusta kannattanut. Asiassa on siis äänestettävä.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puheenalaisen seitsemännen kappaleen valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Männyn ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 83 ei-äänä; ed. Männyn ehdotus siis on hylätty ja seitsemäs kappale adressiehdotuksessa on hyväksytty mietinnön mukaiseksi.



Kahdeksas kappale hyväksytään keskustelutta.

Yhdeksäs kappale niinkään hyväksytään keskustelutta.

Kymmenes kappale.

Puhemies: Tähän nähden on jo yleiskeskustelun aikana ed. Saarinen ed. Paunun kannattamana ehdottanut, että adressiehdotuksen 6 sivulla löytyvään lukuun, jossa mainitaan: „Suomen kansan täytyy laittomia käskyjä vastaan” j. n. e. lisättäisiin sellainen kohta kuin vastalauseessa 17 sivulla löytyvässä ponnassa ehdotetaan. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Saarisen ehdotukseksi.

Kun puheenvuoroa ei pyydetä, lausuu

Puhemies: Asiassa tulee siis äänestettäväksi 10:n kappaleen ja ed. Saarisen ehdotuksen välillä.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puheenalaisen kymmenennen kappaleen valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Saarisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 82 ei-äänä. Ed. Saarisen ehdotus siis on hylätty ja kymmeneskin kappale on hyväksytty mietinnön mukaiseksi.

Yhdestoista kappale hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Nyt on adressiehdotus kappale kappaleelta tarkastettu ja hyväksytty, mutta vielä on adressiehdotusta vastaan ed. Walavaara ed. Mannerin kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi valiokunnan mietintöön liitetystä vastalauseessa olevan viimeisen ponnien. Nyt tapahtuneen erikoiskäsittelyn jälkeen on tässä vielä tilaisuus, jos joku tahtoo, tehdä ehdotuksia, jotka koskevat koko adressia.

**Keskustelu:**

Ed. Tokoi: Sen jälkeen kun täällä eduskunnassa jokainen meidän tekemämme muutosehdotus on järjestelmällisesti hylätty, minä en rehellisen vakaumukseni mukaan voi tehdä

mitään muuta kuin ehdottaa adressiehdotuksen hylättäväksi. Tätä hylkäämisehdotustani täytynee minun perustella vielä muutamilla sanoilla.

Minä en voi olla lausumatta julki sitä, että minuun yleensä koko tämä adressiehdotuksen käsittely on tehnyt sangen vastenmielisen vaikutuksen. Ei siitä syystä etten minä tahtoisi, että tällaisen valtiollisen ja taloudellisen sorron ja kiristyksen vallitessa eduskunnan velvollisuus olisi lausua käsityksensä siitä selvästi ja peittelemättömästi julki, lausua se sellaisena juuri kuin on. Päinvastoin minä pitäisin sen erinomaisen tärkeänä ja välttämättömänä asiana. Mutta minun täytyy heti sanoa, että tämä koko adressiehdotuksen käsittely alusta loppuun ja koko adressiehdotus alusta loppuun on muodostunut, sanoisinko pansaroiduksi ehdotukseksi, jota vastaan jokainen oikeutettukin muistutus, jokainen oikeutettu vaatimus ja lisäys tai muutosehdotus, vieläpä siihen läheisesti tutustumisenkin on katsottu niiden taholta, jotka tätä adressiehdotusta tässä muodossaan ehdottamasti ovat tahtoneet läpi ajaa, sanoisinko valtiollisesti hyvin epäviisaaksi, melkeinpä rikokselliseksi teoksi. Ja tästä syystä on sen käsittely tehnyt vastenmielisen vaikutuksen. Sen lisäksi minun täytyy vielä todeta se tosiasia, että kaikesta siitä huolimatta mitä niiden taholta, jotka tämän adressiehdotuksen tätä nyt lopullisesti hyväksyttyä sanamuotoa ovat puolustaneet, kaikista heidän vakuutuksistaan huolimatta, Suomen kansan enemmistö, uskallan vakuuttaa, ainakin sen työtätekevä väestö, ei tunne sen käsityksiä vastaavaa otetun tähän adressiehdotukseen. Minun nähdäkseni sen valtiollisen asiakirjan, joka täällä eduskunnassa syntyy, sen täytyisi sisällykseltään, sanamuodoltaan, laadultaan olla sellainen, että Suomen kansan enemmistö ainakin voisi sen omaksua. Sen täytyisi muodostua — sanoisinko — sellaiseksi platformuksi, miltä pohjalta yleensä tämän sorron vastustamisen tulisi tapahtua. Sitäpaitsi minun nähdäkseni tässä nyt hyväksytyssä adressiehdotuksessa on se — sanoisinko — harhaan johtava käsitys, että sen kautta tahdotaan virittää tai vireillä pitää Suomen kansassa uskoa, että tällaisella asiakirjalla vaikutetaan yleensä Venäjän vallassa oleviin luokkiin, että tämän valtiollisen asiakirjan suoranainen välitön vaikutus olisi sellainen, että sen kautta tosiaankin Suomen kansa voi toivoa huojuennusta siinä valtiollisessa ja taloudellisessa sorrossa, jonka alla se nykyään elää ja kituu. Kun minun nähdäkseni sellaisen asiakirjan tulisi sisältää päinvastaista, nimittäin sen

tulisi, niinkuin minä jo sanoin, muodostua platformuksi, pohjaksi taistelussa tätä sortoa vastaan, sen tulisi synnyttää ja kasvattaa itseluottamusta ja ennen kaikkea luottamusta siihen taisteluun, mikä kaikkialla käy kautta koko tunnetun maailman sortojärjestelmää ja sortotoimenpiteitä vastaan, vaan tässä adressiehdotuksessa ei ole hajuakaan tuosta käsityksestä, niin siitäkkin syystä minä katson sitä valtiollisesti epäviisaaksi.

Minä luulen, että nämä syyt ovat riittävät tekemälleni ehdotukselle, että adressiehdotus hylättäisiin, ja minä olen sen tehnyt vakaumuksesta sekä edustajavelvollisuuteni muistaen.

Ed. Anton Huotari: Koska minäkään työläisten edustajana en voi äänelläni kannattaa sitä asiakirjaa, joka äskeisten äänestysten kautta on syntynyt, niin pyydän kannattaa edustaja Tokoin ehdotusta.

Ed. Kotonen: Niinkuin parlamentaarisen toiminnan tulokset ylimalkaan, niin on nytkin lopullisen muotonsa saanut adressiehdotus sen laatuinen, ettei se luullakseni täydellisesti tyydytä ketään tämän eduskunnan jäsentä. Minä puolestani olisin toivonut sen sekä muodoltaan että sisällöltään useissa tärkeissä kohdin toisenlaiseksi, kuin minä se nyt on edessäni. Esimerkiksi niitten näkökohtien, joihin adressivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa viitataan, olisi minun mielestäni pitänyt tulla tätä kirjelmää laadittaessa huomioon otetuiksi. Mutta kun minulla on pätevät syyt luulla, ettemme me täällä tässä suhteessa lähimmässä tulevaisuudessa parempaakaan aikaansaisi, ja kun minä toisaalta pidän tärkeänä, että eduskunta Suomen kansan puolesta ainakin nyt jo, kun istuntokausi on näin pitkälle kulunut, lausuu tinkimättömän vakavan protestin vainolaisemme toimenpiteitä vastaan, jotka uhkaavat tyrehdyttää ainakin ajaksi kansamme, eritoten sen työväestön, henkisen ja sosiaalisen kehityksen, niin minä huomioon ottaen senkin, että minun mielestäni tämä adressiluonnos, vaikkapa vaillinaisestikin, täyttää tuon protestitarkoituksensa, tulen äänestämään adressin hyväksymisen puolesta. — Samalla en voi olla lausumatta julki syvää valitustani siitä, että tämänkään illan keskusteluissa ei ole muistettu Ferdinand Lassallen ylevää lausetta: totuus ja rehellisyys vastustajaakin kohtaan, ennen kaikkea tulee työväen painaa se syvästi mieleensä, on miehen ensimmäinen velvollisuus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Adressiehdotusta vastaan kokonaisuudessaan on tehty kaksi muutosehdotusta. Edustajat Walavaara ja Manner ovat ehdottaneet hyväksyttäväksi vastalauseessa mietinnön sivulla 18 olevan ponsilauseen. Tulen nimittämään tätä edustaja Walavaaran ehdotukseksi. Edustaja Tokoi edustaja Anton Huotarin kannattamana on ehdottanut, että adressiehdotus hylättäisiin. Tulen nimittämään sitä ehdotusta hylkääväksi ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, on mielestäni meneteltävä seuraavasti: Kun tehty muutosehdotukset eli edustaja Walavaaran ehdotus ja hylkäävä ehdotus ovat toisillensa vastakkaisia, niin ei voida äänestää niistä erikseen. Ottamalla huomioon, että hylkäävä ehdotus on aina tuleva viimeiseksi, katsoisin oikeimmaksi menetellä siten, että ensin äänestetään adressiehdotuksen ja edustaja Walavaaran ehdotuksen välillä. Sitten se niistä, joka voittaa, asetetaan edustaja Tokoin tekemää hylkäävää ehdotusta vastaan.

Tämä menettelytapa hyväksytään.

#### Äänestys ja päätös:

1) Äänestys adressiehdotuksen ja edustaja Walavaaran ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy adressiehdotuksen mietinnön mukaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Walavaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 82 ei-äänä. Edustaja Walavaaran ehdotus siis on hylätty.

2) Äänestys adressiehdotuksen ja sen hylkäämisen välillä.

Ken hyväksyy puheenalaisen adressiehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on adressiehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 81 ei-äänä. Adressiehdotus on siis valiokunnan mietinnön mukaan hyväksytty.

Puhemies: Kun työjärjestyksen 37 §:n mukaan eduskunnan tulee itse lopullisesti hyväksyä adressin sanamuoto, niin on kysyttävä eduskunnalta, tahtooko eduskunta tarkistaa heti

nyt tämän sanamuodon. Eduskunta nyt tarkistanee ehdotuksen?

Tähän vastataan myöntävästi, joten eduskunta on tarkistanut adressiehdotuksen.

**Puhemies:** Asia on siis loppuun käsitelty.

**Puhemies:** Aika on jo kulunut sängen pitkälle, mutta on sentään lausuttu toivomus, että voitaisiin käsitellä päiväjärjestyksessä olevat asiat loppuun. Olisi nimittäin tärkeätä saada asiat siirretyiksi asianomaisiin valiokuntiin.

## 2) Eduskuntatalovaltuuskunnan kirjelmä,

koskeva eduskunnan tarvetta varten valmistettava huoneistoa, esitetään.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

**Ed. Listo:** Pyydän ainoastaan ilmoittaa, että tässä eduskuntatalovaltuuskunnan kirjelmässä mainitut eduskuntatalon luonnospiirustukset ovat eduskunnan jäsenten nähtävinä säätalolla entisen pappissäädyn istuntosalissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja kirjelmä pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

## 3) Esityksen antamista laiksi, joka kieltää kaiken kiertelevän eläinten näyttelyn

tarkoittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 76 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Iida Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

## 4) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista vuonna 1913

koskeva ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 77, esitetään ja ehdottaa ed. Hultin sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

**Puhemies:** Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Saatuaan puheenvuoron lausuu

**Ed. Lindelöf:** Jag ber att få understöda fröken Hultins förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Kaksi ehdotusta on tehty siitä, mihin valiokuntaan asia olisi lähetettävä: toinen, että se lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan ja toinen että se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Selostus myönnetään oikeaksi.

## Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo puheenalaisen anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, joten eduskunta siis on päättänyt lähettää anomusehdotuksen sivistysvaliokuntaan.

## 5) Maalaiskansakoulujen yhteyteen perustettavia yleisiä kansankirjastoja

koskeva ed. Etelämäen y. m. anomusehdotus n:o 78 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kivikosken sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaan sivistysvaliokuntaan.

## 6) Valtioavun myöntämistä työväen voimistelija urheiluseuroille

tarkoittava ed. Hännisen ja Lylykorven anomusehdotus n:o 79 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Hännisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

## 7) Valtioavustuksen myöntämistä Helsingistä Pusulaan rakennettavaa rautatietä varten

tarkoittava ed. Erkon ja Hallsténin anomusehdotus n:o 80 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Erkon ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**8) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Epilän—Kuloveden pysäkkien väliltä Porin radalla Mietoon tai Koskenkorvan asemalle Seinäjoen—Kristiinän radalla**

tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 81 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Junnilan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaan rautatievaliokuntaan.

**9) Tutkimuksen toimeenpanemista Salosta Riihimäelle rakennettavaa rautatietä varten**

tarkoittava ed. Renvallin y. m. anomusehdotus n:o 82 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. L. A. Yrjö-Koskisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**10) Valtioavun ja valtiolainan myöntämistä hankkeessaolevaa Hämeenlinnasta Pääjärven rantaan rakennettavaa rautatietä varten**

tarkoittava ed. Kairamon y. m. anomusehdotus n:o 83 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kairamon ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**11) Tutkimuksen toimeenpanemista rannikkoradan rakentamista varten Helsingistä Wiipuriin**

tarkoittava ed. J. Castrénin y. m. anomusehdotus n:o 84 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Jonas Castrénin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**12) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Paimion asemalta Riihimäelle ja arm. esityksen antamista mainitun radan rakentamisesta**

tarkoittava ed. Kärnän y. m. anomusehdotus n:o 85 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kärnän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**13) Rautatien rakentamista Porista Kurun—Ruoveden kautta Haapamäelle**

tarkoittava ed. Kaakko-ojan ja E. S. Yrjö-Kosken anomusehdotus n:o 86 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Kaakko-ojan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

tään keskustelutta ed. Kaakko-ojan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**14) Tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Risteen asemalta Porin radalla Loimaan asemalle Turun—Toijalan radalla**

tarkoittava ed. Sjöstedt-Jussilan y. m. anomusehdotus n:o 87 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Sjöstedt-Jussilan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**15) Rautatien rakentamista Värtsilän asemalta Hiiskoskelle**

tarkoittava ed. Talaan y. m. anomusehdotus n:o 88 esitetään, ja ehdottaa ed. Talas sen lähettämistä rautatievaliokuntaan.

Ed. Kurikka: Vuoden 1909 valtiopäivillä päätettiin toimeenpantavaksi taloudellinen ja koneellinen tutkimus, jonka olisi tullut selvittää, mikä suunta parhaiten tyydyttää Laatokan pohjoispuolella olevien seutujen tarvetta. Tätä eduskunnan päätöstä ei kuitenkaan ole voitu panna toimeen, kun Suojärven suunnan suhteen ei ole toimitettu tutkimusta. Tämän johdosta saan minä ehdottaa, että samalla kun rautatievaliokunta ottaa käsitelläkseen tämän ed. Talaan anomusehdotuksen, se myöskin ottaisi huomioon Suojärven suunnan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään ed. Talaan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**16) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Siikajoen ja sen sivujokien perkausta varten**

koskeva ed. Saalastin y. m. anomusehdotus n:o 89 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Saalastin ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

**17) Lainsäädäntötoimenpidettä häätöjen uhkaamain torpparien, lampuotien ja mäkitupalaisten aseman turvaamiseksi**

tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 90 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti rautatievaliokuntaan.

ed. Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 18) Esityksen antamista 12 päivänä maaliskuuta 1909 torpan y. m. vuokrasta annetun asetuksen soveltamista aikaisempiin vuokraus-suhteisiin koskevan asetuksen 5 §:n muuttamisesta**

tarkoittava ed. Elorannan y. m. anomusehdotus n:o 91 esitetään ja lähetetään keskustelutta ed. Elorannan sekä puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 19) Toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle**

tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anom. ehd. n:o 92 esitetään ja lähetetään ed. Helenius-Seppälän ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 20) Kuoletuslainojen myöntämistä pientilallisille Karjalan kannaksella heidän taloutensa parantamiseksi**

koskeva ed. Nuoran y. m. anomus. ehd. n:o 93 esitetään ja lähetetään ed. Nuoran ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 21) Vesiperäisten maitten viljelyskuntoon saattamiseksi myönnettävän määrärahan lisäämistä**

tarkoittava ed. Puhakan y. m. anom. ehd. n:o 94 esitetään ja lähetetään ed. Puhakan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 22) Kruununmetsämaiden asuttamisen järjestämistä**

tarkoittava ed. Saalastin y. m. anom. ehd. n:o 95 esitetään ja lähetetään ed. Saalastin ja pu-

hemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 23) Maamiestalvikurssien sekä karjanhoito-oppilaitosten ylläpitämiseksi myönnettävään määrärahaan korottamista**

tarkoittava ed. Herttuan y. m. anom. ehd. n:o 96 esitetään ja lähetetään ed. Herttuan ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

- 24) Suomesta Pietariin vietävän maidon kuljetuksen ehtojen parantamista valtion rautateilla**

koskeva ed. Hannisen y. m. anom. ehd. n:o 97 esitetään ja lähetetään ed. Hannisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

- 25) Valtion maanviljelystarkoituksiin harjoittaman lainausliikkeen uudestaan järjestämistä**

tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 98 esitetään ja lähetetään ed. Pullisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

- 26) Komitean asettamista kotiteollisuustyöväen aseman suojaamiseksi tarvittavain toimenpiteitten tutkimista varten**

tarkoittava ed. Savolaisen y. m. anom. ehd. n:o 99 esitetään ja lähetetään ed. Savolaisen ja puhemiesneuvoston yhtäpitävään ehdotusten mukaisesti työväenasiaivaliokuntaan.

---

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

---

Täysi-istunto päättyy kello 1,35 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 14. Tiistaina 26 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Esitetään:

1) Eduskuntatalovaltuuskunnan kirjelmä koskeva Eduskunnan tarvetta varten valmistettavaa huoneistoa, joka kirjelmä t. k. 22 p:nä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon.

2) Kertomus Suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta.

Siv.

147

151

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Grönvall, Hahl, I. W. Laine, Lehtimäki, Mänty, Nordlund, Renvall, Schybergson, Sipilä, Sirén, Tainio, von Troil ja Tuomi.

#### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Sairauden takia ed. Renvall pyytää lääkärintodistuksen nojalla vapautusta kahden viikon ajaksi ja ed. Mänty pyytää niinkään sairauden takia vapautusta tämän päivän istunnosta. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Lehtimäki, I. W. Laine ja Tuomi tämän illan istunnosta, ed. Kaakko-oja huomista alkaen yhden viikon ajaksi, ed. von Troil tästä päivästä yhdeksi viikoksi, ed. Pennanen eduskunnan seuraavasta istunnosta sekä ed. Heiskanen ja Nuora ensi viikon ajaksi.

Nämä vapautuksenpyynnöt hyväksytään.

### Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettu, että valtiovarainvaliokunnan toinen osasto on valinnut puheenjohtajaksi ed. Arajärven ja varapuheenjohtajaksi ed. Wuolijoen, laki- ja talousvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Grotenfeltin ja varapuheenjohtajaksi ed. Paunun, sivistysvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Lindelöfin ja varapuheenjohtajaksi ed. Wäinö Jokisen, maatalousvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Paasikiven ja varapuheenjohtajaksi ed. Jonas Castrénin, työväenasiainvaliokunta puheenjohtajaksi ed. Erkon ja varapuheenjohtajaksi ed. Paasivuoren.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Eduskuntatalovaltuuskunnan kirjelmä koskeva eduskunnan tarvetta varten valmistettavaa huoneistoa,

joka kirjelmä t. k. 22 p:nä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että kirjelmä lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Homén: Tuntuu siltä, kuin ei olisi paljon syytä puhua tästä asiasta. Näyttää nimittäin olevan melkein varmaa, että mielipiteet eduskunnassa ovat tämän ehdotuksen puolella. Kumminkaan en voi olla lausumatta muutamia epäilyksiä, pyytäen, että valtiovarainvaliokunta koettaisi saada aikaan tarkempaa tarkastusta ehdotuksesta.



Muutamia vuosia sitten, kun kysymys oli esillä, oli olemassa ehdotus tai montakin ehdotusta uuteen eduskuntataloon, joista muutamat olivat erinomaisen onnistuneet. Talo, sen ehdotuksen mukaan, joka silloin sai ensimmäisen palkinnon, olisi tullut maksamaan 3,150,000 markkaa. Istutustöitten ja muitten töitten talon ympärillä arveltiin maksavan noin 150,000 markkaa. Koko talo olisi siis tullut maksamaan 3,300,000 markkaa. Mutta kun talo ehdotettiin tähtitornin paikalle, olisi valtion tullut rakentaa uusi talo tähtitieteelliselle laitokselle, ja arveltiin sen maksavan 700,000 markkaa. Sillä tavalla koko summa nousi 4 miljoonaan markkaan, vaikka itse talon rakentaminen, kuten mainitsin, olisi maksanut vähän päälle 3 miljoonan. Vanhan säätytalon korjausten laskettiin silloin maksavan 1,300,000 markkaa. Vaikka näitten summien erotus oli aika suuri, oli eduskunnan enemmistö kuitenkin sitä mieltä, että olisi ryhdyttävä uuden talon rakentamiseen.

Nyt löytyy vanhan säätytalon korjaamiseksi toinen ehdotus, jota sanotaan paremmaksi, ja sen ehdotuksen mukaan tämä korjaus tulisi maksamaan 1,900,000 markkaa, siis lähes 2 miljoonaa markkaa. Tämä on paljon, kun ajatellaan, että on kysymyksessä vain lisäys ja korjaus vanhaan rakennukseen.

En tosiaankaan ole ymmärtänyt, mitä asiallisia syitä nyt on tullut esille, jotka aiheuttaisivat tämän mielipiteitten muutoksen, joka tavallansa tulee esille sen kautta, että kaikki jäsenet tässä toimikunnassa näkevät kannattavan uutta ehdotusta. Minusta tämä on joka tapauksessa kallista työtä, ja se tulee kalliiksi sen tähden, että korjaustyöt aina ovat kalliit. Siinä ei tuoteta paljon uutta, mutta vanhan muuttamiseen menee paljon rahoja. Jos rakennettaisiin uusi talo ja maksettaisiin siitä 3 miljoonaa markkaa tai suunnilleen niin paljon, olisi vielä säätytalo tontteineen jällellä. Ja tällä on suuri arvo. Tontti on hyvin suuri ja taloa käytetään alituisesti, myös silloin, kun valtiopäivät eivät ole koossa. Tällä rakennuksella tontteineen on siis melkoinen arvo, joka hyvin alhaisesti laskettuna on vähintään 2 miljoonaa markkaa. Jos nyt tätä rakennusta korjataan, johon työhön taas menee 2 miljoonaa, tulee rakennus sillä tavalla olemaan 4 miljoonan arvoinen. Siitä ei nyt pääse ja tämä on sangen paljon.

Onko se siis niin erinomaisen hyvä tämä uusi ehdotus? Tuskin. Sillä uusi rakennus, joka rakennetaan silmälläpitäen ainoastaan sitä tar-

koitusta, jota varten rakennus tehdään, voi aina tulla eheämmäksi ja paremmin täyttää sen tarkoituksen, jota varten se on valmistettu. Että puheenalaiset korjaustyöt nyt tulevat siksi kalliiksi, johtuu siitä, että ne ovat melkoisen suuria. Ehkä luullaan, että vanha säätytalo korjausten jälkeen jäisi melkein semmoiseksi, kuin se nykyisin on, että sitä ainoastaan laajennetaan itäänpäin ja rakennetaan lisää nuo pienet rakennukset fasadi-osasta vasemmalle ja oikealle, ja että siinä olisi kaikki. Asia ei suinkaan ole näin; korjaukset ovat päivnavoin hyvin tuntuva laatua. Portaista ei jää mitään jällelle. Valtuuskunnan selostuksessa sanotaan, että tuo keskikohta jää semmoiseksi kuin se nyt on, mutta niin ei ole asian laita. Jos nuo piirustukset, jotka ovat olleet näinä päivinä esillä entisen pappissäädyn istuntohuoneessa, pitävät paikkansa, niin tässä suhteessa tapahtuu suuria muutoksia. Alkupuoli portaista siirretään ovelle päin, nykyiset ylös johtavat portaat siirretään myös, ja tulee niiden päätekohta olemaan aivan likellä entisen pappissäädyn istuntohuoneen seinää. Käytävä ylhäällä tulee tällä paikalla paljon kapeammaksi, sen leveys olisi tuskin puolet siitä, mitä se nyt on. Monet huoneet uhrataan käytäviksi. Kaikki ne valiokuntahuoneet, jotka ovat itäpuolella, hävitetään pois, niistä tulee käytäviä sekä portaita; ja kuitenkin näitä huoneita on monta, kun huomioon otetaan molemmat kerrokset. Kaksi huonetta tulee lisää valtiovarainvaliokunnan huoneesta etelään päin, samaten perustuslakivaliokunnan huoneesta pohjoiseen; ja ehkäpä juuri tätä uutta ajatusta on pidetty niin erinomaisena, että sen kautta tahdotaan saada mielipiteet muuttumaan. Siihen rakennetaan kumpaankin paikkaan yksi vähän suurempi sekä yksi pienempi huone, ja tämä pienempi huone ei ole ollenkaan suurempi kuin nykyään ruotsalaisen kanslian käytettävänä oleva huone, joka muutetaan käytäväksi. Sitten tulee vielä mainittujen valiokuntien huoneitten ja uusien huoneitten välille käytäviä. Tällä tavoin tulee rakennukseen käytäviä ja käytäviä, ja sellainen on hyvin kallis rakennustapa.

Rakennusmuutoksen avulla voitetaan siis joka paikassa yksi keskinkertaisen suuri huone vain, ja tuo ei ole niin erinomaisen suuri parannus: molemmissa kerroksissa yhteensä neljä huonetta. Kyllä tuo yksi huone tulee erittäin kalliiksi, täytyy rakentaa monet seinät. Ei edes vanhat seinät tule pysymään muuttumatta paitsi ne, jotka fasadisivulla ovat pat-

saiden kohdalla. Valtiovarainvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan huoneissa on kuten tiedetään länsiseinällä yksi suuri ikkuna. Tyyli ja uudet valosuhteet vaativat, että tämä ikkuna täytetään. Siihen tulee seinä ja toiseen paikkaan kaksi uutta ikkunaa sen sijaan. Mitä jää jällelle? Ehkä tämä on kalliimpaa, kuin jos rakennetaan kokonaan uusi seinä. Porvarissäädyn huoneessa tyyli muka vaatii, että ikkunat pienennetään. Ne ovat nyt 4 metriä korkeita ja uudet tulevat olemaan 3 metriä korkeita. Patsaat muutetaan täydellisesti. Samoin alakerroksen seinissä dekoratsioonit, patsaat ja koristukset. Yläkerroksen seinät tehdään sileiksi ja ikkunat pienemmiksi. Entisen talonpoikaissäädyn istuntosalissa, joka tulisi olemaan suuren valiokunnan istuntosalina, tulevat ikkunat samaten tuntuvasti pienemmiksi. Minä vähän pelkään, että tuo huone tulee vähän pimeäksi, koska siinä ei nytkään ole liiaksi valoa. Kuten sanoin, mainitut seinät muuttuvat täydellisesti. Tämä maksaa tietysti aika lailla. Eikä valiokuntahuoneiden luku sentään tule paljoa suuremmaksi. Sen menettelyn kautta, että käytetään pappissäädyn entistä huonetta ja muutamia ryhmiä varten ajottuja huoneita valiokuntahuoneina, saadaan tarkoitettu määrä valiokuntahuoneita, joka, ellen erehdy, kumminkin on pienempi kuin mitä muutama vuosi sitten tahdottiin saada aikaan.

Tavallinen ihminen ihmettelee, mitä tuo tyhjä paikka, tuo hirmuisen suuri volyymi niin sanotun lehterikerroksen päällä oikeastaan hyödyttää. Siinä on tyhjä paikka, jonka seinät jo ovat korkeammat kuin lehterikerroksen seinät. Koristukseksiko tahdotaan saada tuota suurta kupoolia sinne päälle? Koko rakennus tulee tämän kautta näyttämään oopperatalolta. Jos kaukaa katselisi Helsingin kaupunkia, ehken tuo kumpula siellä tekisi jonkunmoisen vaikutuksen, kuinka kauniin, on kuitenkin epävarmaa. Muuten ei ymmärrä, miksi sellainen tyhjä paikka on sinne laitettu.

Kun tehdään niin suuria muutoksia tässä vanhassa säätytalossa, silloin rupee käsittämään, että kustannusarvio nousee niin suureksi, kuin se todella nousee, nimittäin likemmä 2 miljoonaan markkaan. On vaikea ymmärtää, että pidettiin niin kalliina luonnokset vallan uuteen, luonnonkivistä rakennettuun taloon, joista ehdotuksista etenkin se, joka sai ensimmäisen palkinnon, on todellinen taideteos, erinomaisen kaunis ja vaikuttava. Nyt korjataan ja korjataan tätä vanhaa taloa, joka kuitenkin tu-

lee, kuten on sanottu, kuoppaan. Tässä on paljon perää, sillä alapäinhän tuo mäki menee, kapeiden katujen välillä. Rauhankatu on hyvin kapea, eikä Kirkkokatu myöskään ole leveä. Miltä nyt näyttäisi tämä fasaadi Kirkkokadulle päin? Siinä olisi oikealla puolen tuo uusi hyvin korkea osa oopperanmuotoisine kupoolineen, jota viimeistä tosin alhaalta ehk'ei voi paljoa nähdä, koska katu on niin kapea, sitten matalampi keskikohta ja sitten vasemmalla tuo uusi, vanhan talon nurkasta ulospistävä lisärakennus! Eihän siinä ole mitään eheätä, se tulee luultavasti hyvin kummallisen näköiseksi. Kyllä minä pysyn siinä, että on parempi rakentaa uusi talo ja hätätilassa odottaa tätä jonkun aikaa kuin nyt koettaa päästä eteenpäin korjaamalla vanhaa taloa, koska kuitenkin korjaus maksaa siksi paljon, lähes yhtä paljon kuin uusi talo. Ja nyt tehdyn ehdotuksen mukaan tulisi rakennus kokonaan tiilikivistä, rappauksella varustettu. Uusi talo ehdotettiin luonnonkivistä rakennettavaksi. Siinä on tuntuva erotus.

Esilläolevan ehdotuksen hyväksi puhuu se, että asema on vanhassa kaupunginosassa, likellä muita valtion huoneita, senaattia, pankkia, kirkkoa, valtionarkistoa ja niin pois päin, mutta kaupungin keskitienoilla vanha säätytalo ei suinkaan ole, niin että monelle eduskunnan jäsenelle tulisi kuitenkin aika pitkä matka sinne. Onko nyt niin kiire tuolla talolla? Rohkenen luulla, että me voimme tulla toimeen vielä muutamia vuosia ilman sitä. Tietysti on jonkunlaista haittaa siitä, että täytyy työskennellä kahdessa paikassa, mutta ei se haitta ole kovin suuri. Koska nyt tämä lisäys- ja korjaustyö on hyvin kallis, niin minä puolestani en voi sitä kannattaa. Pyydän joka tapauksessa, että valtiovarainvaliokunta koettaisi saada myös asiantuntijain taholta jonkunlaista lausuntoa asiassa, sillä eduskuntatalovaltuuskunnan lausunto ei koske paljon asian teknillistä puolta, mikä onkin aivan luonnollista. Valtuuskunta itsekin ehdottaa, että kun rakennustyö alkaa, niin asetettaisiin joku toimikunta, johon kuuluisi asiantuntijoita.

Muutokset vanhassa talossa ovat paljon suuremmat kuin mitä monet eduskunnan jäsenistä, sen mukaan kuin olen huomannut, ovat otaksuneet, ja siitä johtuu, että, työ sillä aikaa kuin näitä muutoksia tehdään, tässä talossa kävisi jokseenkin vaikeaksi. Valiokunta on aikalailla optimistinen sanoessaan, että seinien repiminen ja portaitten muuttaminen ei häiritseisi työtä tässä talossa. Kyllä kai sittenkin on vaikea silloin tässä talossa työskennellä muiden kuin niiden, jotka suorittavat tätä korjaustyötä.

Ehdotan, että valtiovarainvaliokunta koettaisi saada asiantuntijain taholta selvitystä ja täydellisemmin punnitsisi asiaa, kuin mitä tähän asti on ollut mahdollista.

Ed. Listo: Minä pyydän eduskuntatalovaltuuskunnan tehtävästä huomauttaa, että eduskunta viime valtiopäivillä asetti valtuuskunnan antamaan lausunnon tavasta, jolla eduskuntatalon tarve olisi tyydytetty. Valtuuskunta on, sillä tavoin kuin sen lausunnosta näkyy, tullut siihen käsitykseen, että säätytaloa uudestaan rakentamalla ja korjaamalla voidaan saada tarkoituksenmukainen eduskuntatalo; ja siihen nähden, että säätytalon asema valtuuskunnan mielestä on eduskunnan työlle erinomaisen sopiva, ei valtuuskunta ole käynyt hakemaan uutta paikkaa eduskuntatalolle.

Ed. Homén on katsonut sitä suunnitelmaa, joka eduskuntatalovaltuuskunnan lausunnossa tulee näkyviin, epäkäytännölliseksi, ja verrannut sitä erääseen rakennussuunnitelmaan, joka aikoinaan oli aiottu toteutettavaksi Tähtitornivuorelle. Niinkuin ensimmäisellä sivulla eduskuntatalovaltuuskunnan lausunnossa näkyy, on kysymys eduskuntatalon rakentamisesta Tähtitornivuorelle käynyt mahdottomaksi sen kautta että Hänen Majesteettinsa Keisari ei ole hyväksynyt eduskuntatalon rakentamista sille paikalle. Sillä vertailulla, jonka ed. Homén teki valtuuskunnan suunnitelman ja Tähtitornivuorelle aiottun rakennushankkeen välillä, ei siis ole enää mitään todellista pohjaa. Mutta jospa olisikin, niin minun täytyy lausua epäilykseni siitä, saataisiinko niin vaativalle paikalle kuin Tähtitornivuori on, vähän yli 3 miljoonalla markalla tarkoituksenmukaista eduskuntataloa rakennetuksi. Minä en usko, että siitä tulisi mitään, tehtäköönpä arviolaskut kuinka hyvänsä. Me emme sillä rahalla saa tuolle vuorelle eikä muuallekaan sellaista eduskuntataloa, kuin minä me 2 miljoonalla markalla saamme säätytalon paikalle. Ja tämä on seikka, jonka pitäisi vakavasti puoltaa sitä, että kehitämme säätytaloa eduskuntatalon.

Ed. Homén on pitänyt sitä kustannusta, joka tarvitaan säätytalon muodostamiseksi eduskuntataloksi, liian korkeana. Myönnän, että 2 miljoonaa markkaa on melkoinen summa, mutta huomattava on, että jos tulevaisuudessa Suomen eduskunta kävisi tyytymättömäksi tähän taloon ja haluaisi rakentaa paremman, niin eiväthän ne rahat olisi hukkaan menneitä. Kyllä rakennus,

joka säätytalon laajentamisella saataisiin aikaan, tulevaisuudessa voitaisiin käyttää muihinkin tarkoituksiin. Joka tapauksessa minä luulen, että me nykyään pääsemme halvimmalla kustannuksella ja voimme nopeimmin toteuttaa eduskuntatalon aikaansaamisen, jos ryhdymme sitä säätytaloa tekemään.

Mitä lopuksi tulee niihin muistutuksiin, joita ed. Homén teki säätytalon rakennushankkeen arkkitektoonista puolta vastaan, niin valtuuskunta voi kernaasti tunnustaa, että sen jäsenet eivät ole olleet asianymmärtäjiä sillä alalla lainkaan, vaan meidän on ollut luotettava arkkitehtiin. Olemmekin sen takia ehdottaneet, että eduskuntatalo tehtäisiin pääasiassa niiden luonnospiirustusten mukaan, jotka professori Nyström on valtuuskunnalle valmistanut, ja että asetettaisiin asianymmärtävistä henkilöistä kokoonpantu rakennustoimikunta, joka sitten saisi seikkaperäisesti arvostella hra Nyströmin luonnospiirustuksia ja määrätä niihin tehtäviksi ne korjaukset, jotka esteettiseltä ja käytännölliseltä kannalta vielä katsottanee tarpeen vaatimiksi. Yhden huomautuksen pyydän kuitenkin ed. Homénin muistutusten johdosta tehdä. Hän moitti sitä, että se lyhty, joka tulisi rakennettavaksi aiottun täysi-istuntosalin päälle ja jonka kautta saataisiin valoa täysi-istuntosaliin, koska siihen on laitettava kattovalaistus, on liian korkea ja rumentava. Tuo lyhty ei kuitenkaan tulisi näkymään muualle kuin Suomen Pankkiin, sillä Nikolainkadulle se ei tulisi näkymään ollenkaan, eikä se myöskään näkyisi siivulta, koska lyhtyyn tulisi harjakatto, jotenka lyhdyn sivut muodostuisivat kalteviksi. Lyhdyn harja täytyy tehdä jonkun verran korkeammaksi kuin kauneuden kannalta ehkä katsottanee tarpeelliseksi, koska lumi jyrkempää pintaa myöten valuu helpommin pois eivätkä lumisateetkaan siis voi himmentää valaistusta salissa. Mutta, niinkuin sanottu, lyhty tulee näkymään hyvin vähän; ainoastaan ne, jotka erityisesti osaavat sitä katsoa, tulevat sen huomaamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Eduskunta hyväksynee puhe-  
miesneuvoston ehdotuksen, että kirjelmä lähetetään valtiovarainvaliokuntaan?

Tämä ehdotus hyväksytään.

**2) Kertomus Suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta**

esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puheenvuoroa pyytää ed. Paasivuori.

Puhemies: Mitä se asia koskee, josta ed. Paasivuori haluaa puhua?

Ed. Paasivuori: Se koskee erästä minun eduskuntaesitystäni.

Puhemies: Olisiko tehtävä joku ilmoitus siitä vai miten? Asiasta ei ole minulle ilmoitettu edeltäpäin.

Ed. Paasivuori: Minä olisin kysynyt, minkätähden ei esitetä minun eduskuntaesi-

tystäni työttömyysapukassoista, vaikka se on jätetty hyvissä ajoin sisälle ja vaikka myöhemmin jätettyjä asioita on täällä hyvin useita esitetty. Miksi se on tykkänään jätetty esittämättä?

Puhemies: Ed. Paasivuoren kysymyksen johdosta pyydän huomauttaa, että minä en tällä kertaa voi tästä asiasta sallia mitään keskustelua. Mutta voin ilmoittaa, että puheenalainen eduskuntaesitys arvattavasti tulee esille ensi perjantaina.

Seuraava istunto on perjantaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 15. Perjantaina 29 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

Puhemiehen tiedonanto ed. Paasivuoren y. m. eduskuntaesityksen n:o 48 johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi apurahan myöntämisestä työttömyysapukassoille.

#### Esitetään:

1) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta, joka kertomus täysi-istunnossa tämän kuun 26 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

2) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, joka koskee Puhemiehelle V. J:n 43 §:n mukaan tulevaa korvausta.

#### Pöydällepanoa varten esitetään:

3) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesitysten johdosta, jotka koskevat Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista.

4) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamista.

5) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 kotitalouskoulujen avustuksen korottamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Homén, Kaakko-oja, Nordlund, Puhakka, Schybergson, Tainio, von Troil ja Wrede.

### Ilmoitusasiat:

Siv.

154

155

„

„

„

„

Puhemies: Sairauden takia pyytää ed. Schybergson vapautusta täksi päiväksi. Samoin pyytää ed. Wrede sairauden takia lääkärin todistuksen nojalla vapautusta tästä päivästä ensi keskiviikkoon. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Manner ensi lauantaksi ja maanantaiksi, ed. Homén tämän illan istunnosta, ed. Virkki ensi lauantaista alkaen yhden viikon ajaksi, ed. Honkajuuri ensi maanantaiksi, tiistaksi ja keskiviikoksi, ed. Herttua huhtikuun 1 päivästä saman kuun 4 päivään, ed. Puhakka tämän päivän istunnosta, ed. Tanttu huomispäivästä alkaen ensi huhtikuun 11 päivään saakka, ed. Saarinen ensi tiistain istunnosta, ed. Alma ja Wäinö Jokinen tämän istunnon loppuosasta ja huomispäivästä. Ensi viikon ajaksi pyytävät vapautusta yksityisasiain takia seuraavat edustajat: Törmä, Walaavaara, Miettinen, Ahmavaara, Gädda, Tåg, Kallio ja Etelämäki.

Näihin vapautuksenpyyntöihin suostutaan.

#### Vapautuksia valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Wrede pyytää sairauden takia lääkärin todistuksen nojalla vapautusta perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä näiden valtiopäivien loppuajaksi.

Ed. Björk pyytää vapautusta lakivaliokunnan varajäsenyydestä syystä, että hän maatalousvaliokunnan varsinaisena jäsenenä on estetty ottamasta osaa lakivaliokunnan töihin.

Näihin pyyntöihin eduskunta suostuu.

**Laki- ja talousvaliokunnan jakautuminen kahteen osastoon.**

**Puhemies:** Laki- ja talousvaliokunta ilmoittaa kirjelmässä eduskunnalle, että valiokunta on jakautunut kahteen osastoon. Valiokunnan eri osastot ovat valinneet puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi, ensimmäinen osasto puheenjohtajaksi ed. Grotenfeltin ja varapuheenjohtajaksi ed. Lauri Yrjö-Koskisen, toinen osasto puheenjohtajaksi ed. Bäckin ja varapuheenjohtajaksi ed. Hahlin.

**Maalaiskansakoulujen yhteyteen perustettavia kansankirjastoja koskevan ed. Etelämäen y. m. anomusehdotuksen n:o 78 siirtäminen toiseen valiokuntaan.**

**Puhemies:** Sivistysvaliokunta on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän, jossa sivistysvaliokunta ilmoittaa, että se on valmisteltavakseen saanut maalaiskansakoulujen yhteyteen perustettavia kansankirjastoja koskevan ed. Etelämäen y. m. anomusehdotuksen n:o 78 ja että valiokunta 1911 vuoden valtiopäivillä on samasta asiasta antanut lausuntonsa mietinnössä n:o 3, joka koskee kansankirjastojen avustamista. Kun viimeksimainitusta asiasta näillä valtiopäivillä tehty ed. Liliuksen y. m. anomusehdotus n:o 25 on lähetetty valmistelevaa käsittelyä varten valtiovarainvaliokuntaan, niin sivistysvaliokunta ehdottaa, että myös ed. Etelämäen y. m. anomusehdotus n:o 78 siirrettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, koska mainittu anomusehdotus parhaiten sopii käsiteltäväksi edellämainitun ed. Liliuksen anomusehdotusten yhteydessä.

Puhemiesneuvosto puolestansa puoltaa tätä ehdotusta.

Ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään siis valtiovarainvaliokuntaan.

**Puhemiehen tiedonanto ed. Paasivuoren y. m. eduskuntaesityksen n:o 48 johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi apurahan myöntämisestä työttömyysapukassoille.**

**Puhemies:** Tämä eduskuntaesitys on painettu ja jaettu eduskunnan jäsenille, mutta

edustaja Paasivuoren on sallittu lukea se, jos hän tahtoo.

Edustaja Paasivuori lukee mainitun eduskuntaesityksen kokonaisuudessaan.

**Puhemies:** Tämän eduskuntaesityksen johdosta on minun tehtävä eduskunnalle seuraava ilmoitus:

Valtiopäiväjärjestyksen 29 §:n mukaan saa eduskuntaesityksen tehdä sellaisesta lainsäädäntötoimenpiteestä, jonka aikaansaamiseksi vaaditaan hallitsijan ja eduskunnan yhtäpitävä päätös. Tästä seuraa, että eduskuntaesitystä ei voida tehdä sellaisesta lainsäädäntötoimenpiteestä, jonka hallitsija yksin niinsanotun taloudellisen lainsäätämisoikeutensa nojalla voi säätää. Se eduskuntaesitys, minkä edustaja Paasivuori on tehnyt, sisältää kuitenkin lakiehdotuksen, jonka säätäminen, käsitykseni mukaan, kuuluu taloudellisen lainsäädännön alaan. Senvuoksi en katso voivani sallia tämän eduskuntaesityksen esittämistä valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemiehen tiedonannon johdosta syntyy seuraava

**Keskustelu:**

**Ed. Paasivuori:** Minä en tyydy tähän puhemiehen selitykseen ja ehdotan, että tämä asia lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, niin että se saa antaa siitä lausuntonsa.

**Ed. Leivo:** Minä pyydän kannattaa edustaja Paasivuoren tekemää ehdotusta.

**Ed. Kuusinen:** Sitäkin suurempi syy on kannattaa edustaja Paasivuoren ehdotusta, koska, kuten on kuultu, yksin puhemiesneuvostossakin useat vanhat „valtiomiehet” eivät ole olleet vielä selvillä siitä, olisiko tällainen puhemiehen menettely tämän työttömyyskysymyksen lieventämistä tarkoittavan ehdotuksen tappamiseksi aivan laillinen.

**Ed. Paasikivi:** Kun minä olin puhemiesneuvostossa, en voinut lausua mielipidettäni asiasta, koska en ollut nähnyt tätä aloitetta, joka nyt vasta on jaettu. Nyt kun sen olen nähnyt, olen kuitenkin havainnut, että puhemiehen mielipide ainakin minun mielestäni on aivan selvästi oikea. Senvuoksi minä, joka



kyllä olin myöskin ajatellut, että voisi olla syytä panna asia pöydälle, en ainakaan omasta puolestani sitä kaipa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Tehdyn ehdotuksen johdosta ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n nojalla alistan eduskunnan äänestyksellä ratkaistavaksi, hyväksyykö eduskunta puhemiehen toimenpiteen, vai tuleeko tämä puhemiehen esittämiskielto lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan sen ratkaistavaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen puheenalaisen toimenpiteen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt, että puhemiehen esittämiskielto valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisesti lykätään perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 93 ei-ääntä. Eduskunta siis on päättänyt, että puhemiehen esittämiskielto valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisesti lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

#### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

**1) Kertomus Suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta,**

joka täysi-istunnossa tämän kuun 26 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemiehen tämän jälkeen poistuttua ensimmäinen varapuhemies Söderholm, asettuen puhemiehen paikalle, ryhtyy puhetta johtamaan.

**2) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, joka koskee puhemiehelle V. J:n 43 §:n mukaan tulevaa korvausta,**

esitetään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan  
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä,  
Maaliskuun 27 p:nä 1912.  
N:o 7.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n säännökseen viitaten valtiovarainvaliokunta saa kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi:

että Eduskunnan Puhemiehelle tuleva määräraha niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä valtiopäiväin aikana on, kuluvalle istuntokaudella on oleva kaksituhatta viisisataa (2,500) markkaa kuukaudessa.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

L. Mechelin.

Kaarlo Ignatius.

Kirjelmässä olevan valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen eduskunta hyväksyy.

#### Pöydällepanot:

**3) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista**

koskevain ed. Annalan y. m. eduskuntaesityksen n:o 2 ja ed. Hultinin y. m. eduskuntaesityksen n:o 3 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1;

**4) Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamista**

koskevan ed. Schybergsonin eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2; sekä

**5) Kotitalouskoulujen avustuksen korottamista**

tarkoittavan ed. Hultinin y. m. anomusehdotuksen n:o 77 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään perättäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Grotenfelt: Pyydän eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tänne vähäksi aikaa täysi-istunnon päätyttyä.

Ensimmäinen varapuhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvostossa on ajateltu järjestää pääsiäisloma siten, että ensi tiistaina huhtikuun 2 päivänä on viimeinen istunto ennen pääsiäistä ja että jälkeen pääsiäisen seu-

raava istunto pidettäisiin keskiviikkona huhtikuun 10 päivänä k:lo 2 päivällä.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,23 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 16. Tiistaina 2 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Ainoa käsittely:

1) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 77.

##### Ensimmäinen käsittely:

2) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Annalan y. m. edusk. esit. n:o 2; ed. Hultinin y. m. edusk. esit. n:o 3.

3) Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamista tarkoittava eduskuntaesitys.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Schybergsonin edusk. esit. n:o 1.

##### Pöydällepanoa varten esitetään:

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi.

5) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1912 vuoden valtiopäivillä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Etelämäki, Gädä, Herttua, Hömén, Honkajuuri, Inborr, Jalkanen, Kallio, Lahdensuo, M. Latvala, Nordlund, Nuora, Penanen, Pietinen, Pärssinen, Rannikko, Renvall,

Siv.

158

161

Snellman, Strömberg, Sundblom, Tainio, Tanttu, von Troil, Tåg, Törmä, Walavaara, Waljakka, Virkki, Wrede, Wuolijoki ja Wuorinen.

#### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Vapautusta pyytävät ed. Inborr kahden viikon ajaksi hänen perheessään sattuneen kuolemantapauksen johdosta ja ed. Wuorinen tämän päivän istunnosta hänen perheessään sattuneen sairauden takia. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Jonas Castrén tämän kuun 15 päiväksi, ed. Junes yhden viikon ajaksi alkaen tulevan viikon tiistaista, ed. Alkio tämän tiistai-illan loppuistunnosta alkaen tulevan viikon keskiviikkoiltaan asti, ed. Jalkanen tämän päivän istunnosta ja tulevan viikon ajaksi, ed. Mannermaa huhtikuun 3 päivästä huhtikuun 12 päivään, ed. Kurikka huhtikuun 10 päivästä huhtikuun 17 päivään, sekä tämän illan istunnosta ed. Strömberg, Waljakka, Matti Latvala, Snellman ja Lahdensuo.

Näihin vapautuksenpyyntöihin eduskunta suostuu.

#### Uusi jäsen perustuslakivaliokuntaan ja varajäsen lakivaliokuntaan.

Puhemies: Valitsijamiehiltä saapunut kirjelmä luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että, siten kun Suomen Eduskunta on vapauttanut edustaja Wreden perustuslakivaliokunnan jäse-

nyydestä ja edustaja Björkin lakivaliokunnan varajäsenyydestä, valitsijamiehet kuluvaan kuun 29 päivänä pitämässään kokouksessa ovat valinneet jäseneksi perustuslakivaliokuntaan edustaja Söderholm'in ja varajäseneksi lakivaliokuntaan edustaja von Troil'in. Kun senkautta, että edustaja Söderholm, joka oli perustuslakivaliokunnan varajäsenenä, oli tullut valituksi varsinaiseksi jäseneksi samaan valiokuntaan, oli varajäsenen paikka sanotussa valiokunnassa tullut avonaiseksi, täyttivät valitsijamiehet mainitun paikan valitsemalla perustuslakivaliokuntaan varajäseneksi edustaja Rosenqvist'in.

Helsingissä, maaliskuun 30 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten  
puolesta:

Julius Grotenfelt.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Kotitalouskoulujen avustuksen korottamista

tarkoittavan ed. Hultinin y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 77 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime maaliskuun 29 p:nä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn asian ainoata käsittelyä varten.

**Puhemies:** Valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön 2 sivulla. Ellei kukaan halua puheenvuoroa, niin mietintö hyväksytään?

Mietintö hyväksytään.

**Puhemies:** Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan tämä päätös kuitenkin on ehdollinen ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

#### 2) Ehdotuksen Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta

sisältävän ed. Annalan y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 2 ja ed. Hultinin y. m. eduskuntaesityksen n:o 3 johdosta laadittu laki-

valiokunnan mietintö n:o 1, joka viime maaliskuun 29 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

### Keskustelu:

**Ed. Kotonen:** Kajoamatta asian tällä asenteella ollessa sen yksityiskohtiin, pyydän saada lyhyesti kosketella eräitä yleisiä näkökohtia, jotka ovat määränneet suhteeni nyt esilläolevaan lakiehdotukseen ja joiden toivoisin tulevan huomioonotetuiksi asiaa suuressa valiokunnassa ja eduskunnassa käsiteltäessä.

Varsin kaukainen ei vielä ole se aika, jolloin siviilioikeudenkäyttö miltei kaikkialla oli joko kokonaan tai ainakin suurimmaksi osaksi keskitettynä tuomarin käsiin ja senvuoksi myöskin varattomien ylettyvillä. Nykyisin sitävästoin vaikuttavat yhteiskunnalliseen oikeudenhoitoon asianajajat, notarit, täytäntöönpanoviranomaiset ynnä muut henkilöt, ja sen, joka tahtoo saada yksityisoikeutensa asianmukaisesti turvatuksi ja voimaansaatetuksi, täytyy kyetä tätä monimutkaista koneistoa hyväkseen käyttämään ja maksamaan siitä aiheutuvat kustannukset. Että yhteiskunnallinen oikeudenhoito on tämän työnjaon johdosta oleellisesti parantunut, sitä en tahdo panna kyseenalaiseksi. Mutta asian luonnosta seuraa, että nuo mutkallistuneet ja kallismaksuiset laitokset pääasiallisesti tulevat omistavien ja sivistyneiden kansankerrosten hyväksi, asettaen ne oikeutensa turvaamisessa ja täytäntöön saattamisessa äärettömän edulliseen asemaan omistamattomiin kansanluokkiin verraten. Toisin sanoen, oikeudenhoidon alalla on tapahtunut sama kehitysprosessi kuin kansantaloudessakin; oikeudenkoneisto on tullut niin täydelliseksi, ettei kansan suuri enemmistö kykene enää käyttämään sitä hyväkseen. Tämä koneiston monimutkaisuus ei kuitenkaan olisi niin turmiollinen varattomien kansankerrosten eduille ja oikeuksille, jos tuomarin olisi sallittu itsenäisesti ottaa osaa oikeudenhoitoon siviililainkäytönkin alalla. Asian luonnossa tosin on, ettei tuomari voi pakottaa ketään yksityisoikeuksiaan voimaansaatamiseen, koska nämä nykyisin vallitsevan porvarillisen oikeuden peruskäsityksen mukaan ovat asianomaisten itsensä yksityisiä. Mutta jos asianosainen itse kerran on kääntynyt oikeuden puoleen ja siten ilmaissut tarkoituksensa olevan saattaa oikeutensa voimaan, niin pitäisi uskottaman, että hän senjäl-

keen myöskin tahtoo käyttää kaikki oikeudelliset keinot tuon tarkoituksensa saavuttamiseksi. Mutta sitä juuri ei siviilioikeudenkäyntiä koskeva lainsäädäntö usko. Päinvastoin täytyy tuomioistuinta oikeudenkäynnin alkamisen jälkeenkin erittäin nykäästä jokaisen tärkeämmän askeleen ottamiseen, ikäänkuin jotakin vanhaa torkahtelevaa kellolaitosta, jota on vähän päästä puisteltava ja nyttävä, jotta se saataisiin aina joksikin aikaa uudelleen käyntiin. Tämä asiantila on selvästi varsin mukava ja edullinen omistaville kansanluokille, koskapa nämä, taloudellisesti ja useimmiten älyllisesti paremmin varustettuina osaavat oikeaan aikaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla nuo nykäisyt joko itse toimittaa tai asianajajillaan toimituttaa. Sitävastoin täytyy tuomarin passiivisuuden mitä turmiollisimmin vaikuttaa omistamattomien kansanluokkien oikeudensaantiin, sillä seisovathan he neuvottomina tuon monimutkaisen oikeudenkäyntikoneiston edessä. Ihmekö sitten, jos ne alkavatkin epäluulolla katsella koko oikeuslaitosta, varsinkin kun tähän vielä liittyy tietoisuus yhteiskunnassa vallitsevista luokkavastakohdista. Jotta tässä kosketellut epäkohdat tulisivat poistetuiksi, olisi koko oikeudenkäyntimenettelymme perinpohjin korjattava ja yhteiskunnan otettava asiakseen varattomien oikeudenetsijöiden etujen ja oikeuksien valvominen. Yksinkertainen oikeudentuntokin sitä vaatisi, sillä eihän ole olemassa suurempaa vääryyttä kuin mikä on siinä, että käsitellään samallaisina niitä, jotka eivät samallaisia ole. Meillä ei kuitenkaan ole toiveita sellaisen perinpohjaisen uudistuksen aikaansaamisesta vielä pitkiin aikoihin. Uudistustyömme on nykyisin, syistä, jotka kaikki tunemme, yleensäkin lamaanustilassa. Ja muutoinkin on oikeustieteellä se ominaisuus, että se kulkee ajastansa jälellä enemmän kuin mikään muu tiede ja kaikista viimeisenä joutuu ajan virtausten vaikutusten alaiseksi, muistuttaen siinä suhteessa maaseutukaupunkia, jossa pääkaupungin vanhettuneet muodit vielä käyvät täydellisistä uutuksista. Ei niin ollen auta muu kuin koettaa pikkuparannuksia tekeillä edes jossain määrin korjata sitä räikeän nurjaa asemaa, missä varaton ja kehittymätön henkilö oikeudenkäyntiin jouduttuaan on. Mutta onhan yhteiskunta ottanutkin nämä seikat huomioonsa säätämällä, että niiden, joita yleisesti asianajajina käytetään, on tuomioistuinten määräyksestä maksutta avustettava köyhiä oikeudenkävijöitä. Niin väitetään. Mutta juuri tuo näennäinen erioikeus sisältää mitä

ilmeisintä omistamattomien luokkien oikeuksien syrjäyttämistä. Sillä yhteiskunnassa, jossa jokainen palvelus tulee maksetuksi, ja jossa asianomaiset toimihenkilöt itse ovat pakotetut rahalla ostamaan jokaisen tarpeensa tyydytyksen, siellä ei voida järjestellisesti odottaakaan muuta, kuin että ne tehtävät, joista ei maksua suoriteta, toimitetaan huonosti ja vastenmielisesti. Nyt lausuttu soveltuu pääasiassa myöskin niin kutsuttuihin köyhien asianajajiin, joita on muutamiin kaupunkeihin asetettu.

Tämän köyhänapujärjestelmän varaan ei meidän siis auta suuria rakentaa. Täytyy keksiä muita keinoja köyhälistöä tälläkin alalla rasittavien räikeimpien vääryyksien lieventämiseksi. Enkä minä puolestani ole tällä kertaa keksinyt, enkä ole havainnut muittenkaan keksineen siihen keinoa, joka olisi parempi kuin se, minkä sisältää lakivaliokunnan enemmistön ehdotus, että asianajotoimen harjoittaminen tulisi kaikissa oikeusasteissa sallituksi jokaiselle hyvämaineiselle ja rehelliselle henkilölle, joka ei ole holhottava. Tuleehan siten varatuksi tilaisuus edes puoskarien käyttämiseen niille, jotka varattomuutensa vuoksi eivät ole tilaisuudessa oppineitten lääkärin apuun turvaamaan, niinkuin siitä on lakivaliokunnassa lausuttu. Ainakaan mainittavampia haittoja tuomioistuinten työlle tai oikeuselämälle yleensä siitä ei tule aiheutumaan, mutta kyllä jonkun verran huojennusta varattomille oikeudenetsijöille.

Ed. Hultin: Esilläoleva eduskuntaesitys aiheutuu kahdesta alotteesta. Sillä alotteella, jonka minä eräiden muiden muassa olen allekirjoittanut, tarkoitetaan pääasiallisesti ainoastaan sen nykyään vallitsevan vääryyden korjaamista, että nainen yksin sukupuolensa vuoksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n sananmuodon mukaan voidaan sulkea pois oikeudesta toimia oikeudenkäyntiapulaisena ja asianajajana sekä ylemmissä että alemmissa oikeuksissa. Valiokunta on ollut yksimielinen tunnustamaan, että tässä kohden on olemassa kohtuuttomuus sekä että tasapuolisuus ja käytännöllinen tarve vaatii ehdotettua lainsäädäntötoimenpidettä. Kun valiokunta on valmis vaihtamaan sanan „mies” puheena olevassa oikeuskaaren pykälässä sanaan „henkilö”, joka käsittää myös naisen, katsoo valiokunta siten tapahtuvan varsinaisen lainmuutoksen. Alotteentekijät olivat, nojautuen osaksi käytäntöön, osaksi toisten lainpaikkojen laajempaan tulkintaan, olleet sitä mieltä, että „mies”-sana tässä voi tarkoittaa

taa myös samaa kuin „henkilö”, joten ehdotettu sanojen vaihto sisältäisi ainoastaan lainselvennyksen. On ikävää, että lakivaliokunta on niin jyrkässä muodossa lausunut mielipiteensä, koska nykyinen käytäntö jo kulkee vapaamieliseen suuntaan.

Jättäen tämän erimielisyyden siksenä, tahdon toiselta puolen tyytyväisyydellä merkitä, että valiokunta toisessa kohdassa on samassa lainpaikassa tehnyt sananvaihdoksen, joka, samalla kun se täysin vastaa sitä, mitä nykyisellään lakitekillä tarkoitetaan, sisältää tunnustuksen, että naimisissakin oleva nainen saattaa esiintyä oikeudenkäyntivaltuusmiehenä. Tarkoitan sitä, että sanat „edusmiehen alainen” on vaihdettu sanaan „holhottava”. Kun avio- vaimo, vaikka onkin edusmiehen alainen, ei suinkaan ole holhouksen alainen, seikka, jota ei aina lainopillisella alalla ole täysin tunnustettu, ei oikeudenkäymiskaaren puheenalainen kohta uudessa muodossaan siis tulisi sulkemaan pois naimisissa olevaa naista oikeudesta esiintyä oikeudenkäyntivaltuusmiehenä tai oikeudenkäyntiapulaisena. Asianajon ammatintapaiseen harjoittamiseen tulee vielä luonnollisesti vaadittavaksi aviomiehen suostumus, kuten se nykyään vielä vaaditaan muunkin elinkeinon harjoittamiseen.

Eduskuntaesityksen n:o 2:n allekirjoittajain päätarkoitus näkyy olleen poistaa se opillinen kelpoisuusehto, mikä oikeudenkäyntivaltuusmieheltä vaaditaan asianajoon oikeudessa, samoin kuin nekin kelpoisuusehdot, mitkä ali-oikeus saattaa asettaa sille, joka ottaa ajaakseen toisen asiaa.

Kun minä puolestani en voi käsittää muuta, kuin että asianajo vaatii ammattitietoja, — jopa suuriakin — niinkuin mikä tahansa vähemmänkin mutkallinen ammatti semmoisia tietoja vaatii, niin asetun mainitussa suhteessa samalle kannalle kuin ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat. Tahdon mainita tämän siksi, että olen mietinnössä merkittynä asian käsittelyyn osaaottaneena. Kun olen ottanut osaa ainoastaan kolmanteen käsittelyyn, ei minulla ole ollut tilaisuutta allekirjoittaa vastalauseita.

Ed. Mechelin: Ehuru behandlingen af detta ärende i dag icke ännu har någon slutlig betydelse, har jag dock känt mig manad att i korthet gifva min ståndpunkt tillkänna, särskildt i anledning däraf, att den förste talaren med värme förfäktat en åsikt, som jag icke kan dela.

Lagutskottets betänkande innehåller i sin inledande del motiven såväl för pluralitetens som minoritetens ståndpunkt i den fråga, som hufvudsakligen varit föremål för meningsskiljaktighet, nämligen stadgandena i 2 § 15 kap. R. B. Jag tror det vore öfverflödigt att här upprepa de skäl, som från minoritetens sida blifvit i utskottet anförda. Det kan väl icke på ett vägande sätt bestridas, att ett framsteg egde rum, när de stadganden angående sakförare infördes, som för närvarande äro gällande. Det kan icke på fullgiltiga skäl ådagaläggas, att rättegångarna i högre instans skulle kunna tillbörligen, på ett för parterna förmånligt sätt, drifvas af andra, än dem, som äro lagkunniga. Det vore en reaktionär åtgärd, om landtdagen skulle godkänna betänkandet i denna del.

Den första ärade talaren har visserligen framfört det motiv, att man bör taga särskild hänsyn till de mindre bemedlades intressen i detta hänseende, men dessa intressen hafva ju tagits i betraktande genom andra stadganden i förslaget. Och hvad vidkommer rättegångar i första instans, uppställas icke de stränga kompetensvillkor för sakförare, som för rättegångar i högre instans. Att nu bringa till stånd en återgång till äldre stadganden i detta ärende, vore, synes mig, så mycket mindre välbetänkt, som vi hafva att emotse omfattande åtgärder för rättegångsväsendets reformering i enlighet med tidens kraf och medborgarnas behof. Den fråga, som nu är före, är ingalunda utan samband med rättegångsreformer i öfrigt, och är det också af detta skäl i legislativt hänseende en anomali, om man nu skulle införa den förändring, som utskottets pluralitet åsyftar.

Mig synes att så starka skäl tala mot pluralitetens i utskottet ståndpunkt, att man måste önska, att det slutliga resultatet må blifva det som reservanterna föreslå.

Ed. Anni Huotari: Tässä edustaja Hultin ensin lausui olevansa hyvillään siitä, että naisillekin annetaan tilaisuus esiintyä oikeudessa oikeudenkäyntiavustajina, mutta samalla hengenvedolla hän toiselta puolen tahtoi tätä oikeutta supistaa sellaiseksi, että se tulisi rajoitetuksi vain yläluokan naisiin niin, että, vaikka mainittuun toimeen pääsevät yksinkertaisemmatkin miehet, kaikki alaluokan naiset jäisivät siitä ulkopuolelle. Minä pyytäisin suurelle valiokunnalle ehdottaa, että se hyväksyisi tämän mietinnön muutoin, paitsi 10 §:n, jonka sijaan suosittelen toista vastalauseita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt.

Asia menee suureen valiokuntaan.

**3) Ehdotuksen Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta**

sisältävän ed. Schybergsonin eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime maaliskuun 29 p:nä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä valmisteltavasti käsitellyn asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa, ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee suureen valiokuntaan.

**Pöydällepanot:**

**4) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi**

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; sekä

**5) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1912 vuoden valtiopäivillä**

esitetään ja pannaan kumpikin puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle perjantaina tämän kuun 12 päivänä pidettävään istuntoon.

**Uusi puheenjohtaja perustuslakivaliokuntaan.**

Puhemies: Perustuslakivaliokunta ilmoittaa, että se on puheenjohtajakseen valinnut edustaja Söderholmin.

Seuraava täysi-istunto on 10 p:nä huhtikuuta klo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 6,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.





## 17. Keskiviikkona 10 p. huhtikuuta

klo 2 päivällä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alkio, Björk, Bäck, A. Castrén, J. Castrén, Danielson-Kalmari, Estlander, Gylling, Hanninen, Hannula, Inborg, Jalkanen, Junnila, Kiuru, Knuutila, Kotonen, Kurikka, I. W. Laine, Lehtimäki, Leivo, Malmivaara, Mannermaa, Nordlund, Paasikivi, Pulkkinen, Pullinen, Pykälä, Rainio, Roos, Salo, Sipilä, Sjöstedt-Jussila, Snellman, Storbjörk, Tanttu, Tikkanen, von Troil, Tulikoura, Vahe, Walavaara, Warvikko, Virkki, Wrede, Wuolijoki, Junes ja Iida Yrjö-Koskinen.

### Ilmoitusasiat:

**Puhemies:** Vapautusta valtiopäivätyöstä pyytävät ed. Tikkanen perheessään sattuneen sairauden takia yhden viikon ajaksi ja ed. Wrede sairauden takia tämän päivän istunnosta. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Salo tämän viikon loppuun ja ed. Kiuru perjan-

taihin tämän kuun 12 päivään saakka sekä tämän päivän istunnosta ed. Björk, Bäck, Estlander, Junnila, Pulkkinen, Pullinen, Roos, Warvikko, Danielson-Kalmari, Lehtimäki, I. W. Laine, Leivo, Rainio ja Malmivaara.

Näihin vapautuksenpyyntöihin suostutaan.

**Puhemies:** Mitään varsinaisia asioita ei ole tässä täysi-istunnossa käsiteltävänä.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 2,28 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 18. Perjantaina 12 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Kuluvan huhtikuun 2 päivänä pöydälle pantu puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1912 vuoden valtiopäivillä. 166

Toinen käsittely:

2) Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamista tarkoittava eduskuntaesitys. 192

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Schybergsonin edusk. esit. n:o 1.

Ainoa käsittely:

3) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi tarkoitava anomusehdotus. ”

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 20.

Pöydällepanoa varten esitetään:

4) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 koskeva Suomen postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuonna 1910. 193

5) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1911 koskevan tarkastuksen johdosta. ”

6) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3 koskeva Suomen Pankin käyttämättömiä voittovaroja. ”

Siv.

7) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamisesta. 193

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. J. Castrén, Inborr, Jalkanen, Junes, Kautto, Kurikka, Mannerman, Nordlund, Paasikivi, Salo, Tikkanen ja von Troil.

### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Edustaja Paasikivi pyytää sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla vapautusta eduskuntatöistä yhden viikon ajaksi. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Kautto tämän kuun 21 päivän iltaan saakka, ed. Perttilä yhden viikon ajaksi lukien tämän kuun 16 päivästä, ed. von Troil samoin yhden viikon ajaksi ja ed. Rautapää tästä istunnosta.

Näihin vapautuksenpyyntöihin suostutaan.

### Vapautus edustajatoimesta.

Puhemies: Ed. Nordlund, viitaten siihen lääkärintodistukseen, jonka hän jo aikaisemmin on jättänyt, pyytää, että hänet kokonaan vapautettaisiin edustajatoimesta. Puhemiesneuvosto puoltaa tätä anomusta.

Ed. Nordlundin pyyntöön eduskunta suostuu.

Puhemies: Tästä tulee annettavaksi ilmoitus Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunnalle valtakirjan antamista varten sille, joka edustajan sijan siten jouduttua avoimeksi, on voimassaolevan vaalilain säännöksen mukaan astuva poistuneen sijaan.

## Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

### 1) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1912 vuoden valtiopäivillä,

joka tämän kuun 2 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

**Puhemies:** Olen aikonut esittää puhemiesneuvoston ehdotuksen siten, että esitän ensin alkuosan eri pykälät ja sitten erikseen kunkin valiokunnan ja jokaisen valiokunnan asioista erikseen, ainakin ne, jotka muodostavat eri ryhmät erityisten roomalaisten numerojen alla.

§:t 1—3 ja 4 §:n ensimmäinen kappale hyväksytään keskustelutta.

### Perustuslakivaliokunta.

Ensimmäinen ryhmä hyväksytään keskustelutta.

Toinen ryhmä:

#### Keskustelu:

**Ed. Talas:** Toinen ryhmä perustuslakivaliokunnan työsuunnitelmassa on saanut puhemiesneuvostossa toisen muodon, kuin minkä valiokunta itse sille oli antanut. Valiokunta oli nimittäin puhemiesneuvostolle tekemäänsä ehdotukseen liittänyt sen muistutuksen, että samaan ryhmään kuuluvain asiain käsittelyjärjestys oli määrätty ainoastaan I ryhmän A osassa, joka käsitti asiat 1, 2 ja 3, ja tahtonut jättää valiokunnan vastedes päätettäväksi, missä järjestyksessä I ryhmän B osaan ja II ryhmään kuuluvat asiat olisivat käsiteltävät. Kun valiokunta täten oli tahtonut itselleen pidättää oikeuden myöhemmin ratkaista, missä järjestyksessä II ryhmään sijoitetut asiat olisivat käsiteltävät, niin valiokunta ei ryhtynyt näitä asioita erityisesti numeroimaan siinä järjestyksessä, jossa ne olisivat käsiteltävät. Tämä järjestys, jossa ne nyt ovat työsuunnitelmaan otetut, on näin ollen aivan sattuman aiheuttama ja minä luulen, että valiokunnassa ei juuri kukaan tätä järjestystä olisi puolustanut. Minä rohkenisin senvuoksi ehdottaa, että tässä tehtäisiin se muutos, että ne anomusehdotukset, jotka ovat merkityt II ryhmän kolmanneksi, otettaisiin saman ryhmän ensimmäiseksi, ja että ensimmäiseksi merkitty anomusehdotus siirrettäisiin kolmanneksi. Toisin sanoen ehdotan, että II ryhmään otettaisiin en-

simäiseksi asiaksi hakukelpoisuuden tunnustamista naisille valtion virkoihin tarkoittavat anomusehdotukset n:o 39 ja 59, toiseksi asiaksi hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisaripitäjissä koskeva anomusehdotus n:o 38 ja kolmanneksi asiaksi eduskuntaesitys n:o 10 sisältävä ehdotuksen asetukseksi erinäisten vaalilain kohtain muuttamisesta. Minä toivon, että tämä muutos täällä päätetään, koska sen kautta korjattaisiin erehdys, joka, niinkuin jo lausuin, sattuman kautta on työsuunnitelmaan tullut.

**Ed. Alkio:** Minä pyydän kannattaa ed. Talaan ehdotusta.

**Ed. Hultin:** Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni samaa ehdotusta.

Keskustelu perustuslakivaliokunnan työsuunnitelman II ryhmästä julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan tässä kohden on ed. Talas toisten kannattamana ehdottanut semmoisen muutoksen käsiteltävään II ryhmään, että tämän ryhmän ensimmäisenä asiana tulisi olemaan hakukelpoisuuden tunnustamista naisille valtion virkoihin tarkoittavat ed. Hultinin ja Iida Yrjö-Koskisen anomusehdotus n:o 39 sekä ed. Talaan ja Liuksen anomusehdotus n:o 59, ja että ed. Helenius-Seppälän eduskuntaesitys n:o 10 sisältävä ehdotuksen asetukseksi erinäisten vaalilain kohtain muuttamisesta siirrettäisiin kolmanneksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Talaan ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Talaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei äänet voitolla. Edustaja Talaan ehdotus on siis hyväksytty.

### Valtiovarainvaliokunta.

**Puhemies:** Esitetään asiat, jotka kuuluvat valtiovarainvaliokuntaan, ja ensimmäisenä se osa, joka koskee koko tätä valiokuntaa.

Puhemiesneuvoston ehdotus tältä osalta hyväksytään.

Samoin hyväksytään keskustelutta I osaston ja sen jälkeen II osaston työsuunnitelmaehdotukset.

### Lakivaliokunta.

**Puhemies:** Esitetään ensinnäkin se ryhmä, joka on merkitty roomalaisella ykkösellä.

#### Keskustelu:

**Ed. Kotonen:** Ehdotan, että neljäs ja viides asia tässä ensimmäisessä ryhmässä saisivat vaihtaa paikkaansa eli että neljänneksi asiaksi tulisi eduskuntaesitys n:o 11 sisältävä ehdotuksen asetukseksi ulkopuolella avioliittoa syntyneistä lapsista ja viidenneksi eduskuntaesitykset n:o 16 ja 23, jotka sisältävät ehdotuksen asetukseksi painovapaudesta. Järjestys tulisi siten olemaan se, miksi lakivaliokunta on sitä ehdottanut.

**Ed. Lilius:** Minä puolestani pyydän kannattaa puhemiesneuvoston ehdotusta, ja teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun minä lakivaliokunnassa kuuluin siihen vähemmistöön, joka tahtoi ryhmittää nämä asiat juuri tähän järjestykseen. Valiokunnan toiseen suuntaan menevän päätöksen perusteeksi ei voitu esiintuoda mitään pätevää syytä. Kuitenkin pitäisi jokaisella meidän maassamme olla selvillä, millainen sekasorto tätä nykyä vallitsee paino-oloissamme ja mitenkä tärkeätä on, että lainsäädäntötietä tämä sekasorto saatetaan järjestykseen. Minä siis pyytäisin, että eduskunta tässä asiassa kannattaisi puhemiesneuvoston ehdotusta.

**Ed. Vuorimaa:** Puhemiesneuvosto on neljänneksi asiaksi ensimmäiseen ryhmään asettanut esitysehdotuksen painovapausta. Mutta minä luulen, ettei löydy yhtään edustajaa, joka ei käsitä, että se työ, mitä painovapausta nähden tehtäisiin täällä, on aivan hukkatyötä, että nykyaika on kaikkein vähimmin sopiva painovapausta laatimiseen ja että kaikki työ, mikä siihen lasketaan, on aivan turhaa. Sitäpaitsi minun mielestäni ei se ole niin kiireellinen kään, vaan löytyy meillä kiireellisempiäkin asioita. Semmoisia ovat esimerkiksi se esitysehdotus, joka koskee teräaseen ja muun hengenvaarallisen aseiden käyttämistä (Vasemmalta naurua ja hyvähuutoja). Tuskin löytyy nykyään sitä iltamaa tai edes sitä perhejuhlaa, johon ei saavu kaikenlaisia huligaaneja häiritsemään ja silpomaan ihmisiä, paljastamaan aseita ja uhkaamaan niillä. Sentähden on kuntienkin täytynyt ryhtyä aivan erikoisiin toimenpiteisiin

korvatakseen rikoslain puutteellisuutta tässä suhteessa, mutta ymmärretään vallan selvästi, että tällaiset toimenpiteet ovat puutteellisia, ja sitäpaitsi eivät ne vaikuta sitä, mitä tarkoitetaan. Se esitys, joka tässä on kysymyksessä, ei tarkoita suinkaan teräaseen tai puukon kantamisen kieltä, vaan se tarkoittaa sitä, että rikoslaki täydennettäisiin siinä suhteessa, että yleinen syyttäjä voisi syyttää myöskin rikoksista, joita tehdään muuallakin, kuin vain julkisella maantiellä ja julkisissa kokouksissa, ja että rangaitukset teräaseitten tai hengenvaarallisten aseiden paljastamisesta ja puukotuksesta suurennetaan suuremmiksi, kuin mitä ne ovat nyt, jolloin päästään sakoilla tai jonkun kuukauden vankeudella, vaikka ihmisiä on tehty raajarikoiksi. Sentähden pyydän ehdottaa, että II ryhmässä 5:nä oleva esitysehdotus n:o 18 siirrettäisiin painovapausta säättämistä tarkoittavain esitysehdotusten n:o 16 ja 23 edelle.

Sitten on vielä II ryhmässä 10:nä asiana anomusehdotus n:o 7, joka jo on ollut monilla valtiopäivillä esitettynä mutta aina jätetty viimeisiin. Se koskee maarekisterin järjestämistä. Maarekisteri meidän maassamme on nykyään hyvin epämääräisellä kannalla. Voidaan sanoa, ettei oikeastaan löydy minkäänlaista maarekisteriä. Yksi osa on haettavissa maamittauskonttorista, toinen osa valtioarkistosta, yksi osa henkikirjurilta, toinen osa vihdoin käräjäkuntain tuomiokirjoista. Sentähden on syntynyt ja syntyy sängen suuria vaikeuksia omistusoikeuden suhteen, vieläpä löytyy yksi osa yksityisten takana, esimerkiksi silloin kun talot käyvät kädestä käteen pitemmän aikaa kauppakirjoilla ilman lainhuudatusta. On sentähden tapahtunut, ettei saada edes selville, kuka vihdoin on oikea omistaja, kun jälkimäiset ostajat eivät ole saaneet tai ymmärtäneet hankkia kaikkia edellisiä kauppakirjoja. Sitäpaitsi sattuu usein että, kun rasitustodistuksia poimitaan tuomiokirjojen pöytäkirjoista, syntyy erehdyksiä, jotka aikaansaavat monta häiriötä. Jos järjestettäisiin maarekisteri sillä tavalla, kuin se on muissa sivistysvaltioissa, eli siten että tiloja koskevat tiedot olisivat yhdessä paikassa, niin vältettäisiin monta pitkää riitaa, jotka nyt tämän epäjärjestyksen tähden syntyvät. On sanottu, että kunnallinen rekisterijärjestelmä, jonka nimismies hoitaisi, niinkuin anomusehdotuksessa ehdotetaan, on mahdoton sentähden, että nimismiehellä ei ole juridillistä pätevyyttä. Mutta eihän muissakaan maissa rekisterinpitäjältä vaadita mikäänlaista tuomiovaltaa tai riitaisten asiain ratkaisua, eikä tässä. Hänen on ainoastaan pidettävä rekiste-

riä, ja kaikki asiat, jotka tulevat riitaisiksi, tulee oikeus ratkaisemaan. Jos esimerkiksi tehdään tilankauppa, niin myyjä ja ostaja tai heidän asiamiehensä saapuvat rekisterinpitäjän luo, jolla on yleinen rekisterikirja. Siinä on eri lehti joka talosta ja lehdelle on merkitty eri sarakkeisiin talon kaikki kameraaliset suhteet. Asianomaiset saapuvat rekisterinpitäjän luo, jättävät hänelle kolmannen kappaleen kauppakirjasta, ja kun hän on tutkinut, että myyjä on oikea, niin hän merkitsee myöntipäivän, ostajan ja muun, mikä kauppakirjassa on mainittu, rekisteriin ja julki-ilmoittaa sen, niin että sillä, joka tahtoo nostaa riidan kaupasta, on tilaisuus tehdä se määrätyn ajan kuluessa.

Ne, joilla on jotakin tekemistä tämmöisten asiain kanssa, esim. ne, jotka ovat tilattoman väestön lainakassojen hoitajina, saavat alituisesti tuntea, kuinka monen mutkan perästä ja monen kustannuksen jälkeen vasta voidaan pieniäkin lainoja antaa kiinnitystä vastaan. Samoin on suurempien lainojen laita. Kun esim. otetaan hypoteekkilainoja, niin siinäkin vaaditaan paljon ja monilta viranomaisilta todistuksia ja kirjoja, ennenkuin voidaan selvä saada tilan oikeussuhteesta. Minä sentähden ehdotan, että tämä asia siirrettäisiin II ryhmän 10:nneksi kohdasta, jossa se nyt on, I ryhmän 5:nneksi asiaksi, joten painovapauslakiehdotus tulisi vasta niiden jälkeen. Ehdottamani kaksi asiaa sitä paitsi ovat lyhkäisiä, niin etteivät ne vie suurtakaan aikaa.

Ed. Anton Huotari: Puheenaolevassa I ryhmässä 6:na asiana anomusehdotuksen n:o 65 sijaan pyydän minä ehdottaa otettavaksi II ryhmästä asian n:o 3 eli anomusehdotuksen n:o 6, joka koskee vankilain sisäisen järjestyksen muuttamista. Tämä anomusehdotus on valtiopäivillä kerta toisensa jälkeen aina jäänyt käsittelemättä sen vuoksi, että se on asetettu työsuunnitelmaan niin myöhäiseksi, että sitä ei ole ehditty käsitellä; ainoastaan yhden ainoan kerran on valiokunta sitä alustavasti käsitellyt, mutta silloinkin jäi se kesken. Kysymys on siksi tärkeä, että se sietäisi vihdoinkin tulla käsitellyksi, sillä nykyään jo venäläistenkin taholta tehdään pilaa meidän vankilaoiostamme. Sen vuoksi olisi aika eduskunnan vihdoinkin jotain tässä asiassa tehdä.

Puhemies: Ed. Huotari ehdottaa siis, että toisen ryhmän kolmas asia siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän kuudenneksi asiaksi, ja ensimmäisen ryhmän kuudes asia siirrettäisiin sen si-

jaan toisen ryhmän kolmanneksi? Niinkö se oli?

Ed. Anton Huotari: Aivan niin.

Ed. Airola: Puhemiesneuvosto on muuttanut lakivaliokunnan sille laatiman ehdotuksen valiokunnan työsuunnitelmaksi sillä tavalla, että se asia, joka valiokunnan ehdotuksessa oli neljäntenä, on tullut viidenneksi ja päinvastoin. Tämä puhemiesneuvoston menettely vaikuttaa häiritsevästi valiokunnan työhön. Ehdotuksessa oleva viides asia olisi jo ehtinyt joutua käsittelyn alaiseksi valiokunnassa, ja tänään se tavaltaan jo otettiin käsittelyn alaiseksi. Valiokunnan jäsenet ovat miettimällä asiaa ja tutkimalla lähdekirjallisuutta valmistautuneet sitä käsittelemään. Jos nyt kuitenkin ennen aviottomain lasten aseman parantamista koskevaa aloitetta otettaisiin esille laaja asetusehdotus painovapaudesta, niin olisi selvää, että edellisen asian käsittely lykkäytyisi sangen pitkälle; ehkäpä kävisi niinkin, ettei sitä ehdittäisi koko istuntokauden aikana ollenkaan käsitellä, joten se valmistava työ, jota valiokunnan jäsenet ovat tehneet, menisi aivan hukkaan. Sen sijaan jos se voitaisiin, niinkuin valiokunta on ajatellut, heti kohta ottaa käsittelynalaiseksi, niin tässä tärkeässä asiassa valiokunta ehtisi laatia mietinnön niin ajoissa, että eduskuntakin ehtisi sen loppuunkäsitellä.

Mitä muuten tulee neljäntenä olevaan asiaan eli ehdotukseen asetukseksi painovapaudesta, en minä näe mitään syytä olevan, minkätähden se pitäisi tällä istuntokaudella käsittelynalaiseksi ottaa. Ed. Lilius taas ei nähnyt mitään syytä, minkä vuoksi sitä ei olisi käsittelynalaiseksi otettava.

Hän sanoi, että nykyään vallitsee sellainen sekasorto sananvapauteen nähden, että olisi erikoislailla saatettava tämä sekasorto häviämään. Asianlaita on kyllä niin, että suuri sekasorto vallitsee, mutta yhtä varmaa on, että tähän on hyvin suurena syynä se, että meidän kotimaiset viranomaisemme eivät ole tahtoneet seisoa horjumattomina laillisuuden kannalla, vaan ovat kiepsutelleet ja muuttaneet kantaansa aina sen mukaan, mitkä tuulet ylhäältäpäin ovat puhaltaneet. Valaisevana esimerkkinä voisinkin mainita esimerkiksi entisen perustuslaillisen hallituksen jäsenen senaattori ja professori Ståhlbergin menettelyn. Kun hän oli siinä ylistetyssä laillisessa senaatissa, niin silloin senaatti lakkautti painoasiamiesten virat kokonaan, koska katsoi marraskuun manifestin tehneen niiden olemassa-



olon tarpeettomaksi, siinä manifestissa kun painovapaus oli luvattu. Sittemmin nämä virat olivatkin pitkän aikaa lakkautettuina myöskin sen jälkeen kuin vuoden 1906 perustuslaki oli tullut voimaan. Mutta myöhemmin, kun ruvettiin vaatimaan niin sanottuja pakko- eli sakkokappaleita ja myöskin käytiin väittämään, että sellainen vaatimus muka olisi lakiin perustuva, tämä senaattori, joka senaatissa ollessaan oli ollut päättämässä painoasiamiesten virkain lakkauttamisesta, on esittänyt sellaisenkin kannan, että kirjapainojen olisi painoasiamiehille pakkokappaleita luovutettava. Jompikumpi kanta on tietysti ehdottomasti väärä, ja se osottaa myöskin, miten, sikäli kun taantumus on edistynyt, juristien ja viranomaisten kanta myöskin muuttuu. Samallaista kannanmuutosta on nähtävissä myöskin oikeusistuimissa alimmasta ylimpään asti, esimerkiksi juuri sanomalehtien ilmoittamisvelvollisuuteen nähden. Siinähan ovat tuomioistuimet muuttaneet menettelyään, omaksuneet milloin yhden milloin toisen laintulkinnan. Aluksi ei vaadittu ilmoittamisvelvollisuutta enemmän kuin luvanhakuvelvollisuuttakaan. Myöhemmin ruvettiin vaatimaan ilmoittamisvelvollisuutta ja nyt on hyvän aikaa jo näyttänyt siltä, kuin olisi senaatin oikeusosasto kallistunut täydellisesti jonkunmoisen myönnetytsjärjestelmän kannalle. Tällaiset seikat ovat aikaansaaneet sekasortoa ja se voisi lakata, jos oikeusistuimet sekä muut viranomaiset, jotka joutuvat painetun sananvapauden kanssa tekemisiin, täyttäisivät tehtävänsä tunnollisesti, pysyisivät uskollisina laillisuudelle, eivätkä antaisi minkään ylhäältäpäin tulevan vaikutuksen itseensä vaikuttaa.

Mutta huolimatta nyt tästäkin kaikesta, jos saataisiin tällainen laki nyt laadituksi, asiat eivät mielestäni ollenkaan paranisi. Nyt kyllä painettua sanaa sorretaan ja kuristetaan hyvin kovasti. Siitä todisteena ovat alinomaiset kaikenlaiset jumalanpilkkajutut, majesteettijutut ja jos jonkinlaiset painokannejutut, joiden nostamiseen hakemalla haetaan jonkinlaista aihetta. Jos tämä lakiehdotus tulisikin voimaan ei se tekisi loppua siitä kuristus- ja sortojärjestelmästä, joka nyt vallitsee. Päinvastoin se laillistuttaisi nykyisen sorron ja kuristuksen, sillä tämä eduskuntaesitys on alusta loppuun asti niin täynnä kaikenlaisia tavattoman pitkälle meneviä kuristumääräyksiä, että sen vallitessa voitaisiin painettua sanaa kuristaa mielestäni yhtä paljon kun nykyisinkin. Ja sitten on otettava varteen se seikka, että kuristaminen, sortaminen, joka tapahtuu laillisessa järjestyksessä syn-

tyneen lain nojalla, on paljon pahempi kuin sellainen kuristus, joka tapahtuu pelkän miellivallan nojalla.

Mitään toiveita ei myöskään ole siitä, että tästä ehdotuksesta valiokunnassa tai eduskunnassa saataisiin kuristumääräyksiä pois karsituksi. Entinen kokemus on osottanut, että porvaristo äärestä ääreen on tähän asiaan nähden aivan „kiitettävän” yksimielinen, ei suostu yhdenkään rajoitusmääräyksen poistamiseen. Vuonna 1908 se aivan selvästi näkyi.

Jos porvarilliset edustajat enemmistönä ollen ottavatkin tämän asian työsuunnitelmassa sellaiselle paikalle, että se ehtii tulla käsiteltyksi, niin sen käsittely sittenkin on hyödytön. Sillä olen vakuutettu siitä, että tässä eduskunnassa, nimittäin sen vasemmistossa, tulee olemaan niin paljon edustajia kuin tarvitaan estämään tämän lain tulemasta lopullisesti eduskunnan hyväksymäksi. Jollei muu tule auttamaan, niin uskon, että tullaan tekemään ehdotus asian lykkäämisestä yli vaalin, ja uskon myöskin, että sellainen ehdotus tulee saamaan niin paljon kannatusta, että se tulee voittamaan. Näin uskon käyvän sentähden, että tämä asetusehdotus on paljon kuristavampaa laatua kuin se kuristuslaki, nimittäin asetus yhdistyksistä, joka viime keväänä täällä laadittiin. Se sisälsi niin paljon kuristumääräyksiä että, jos kysymys sen yli vaalien lykkäämisestä olisi sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä ajoissa ehtinyt tulla käsittelyn alaiseksi, niin varmasti se olisi myöskin lykkäytynyt yli vaalien. Kun tämä asetusehdotus, niinkuin sanoin, on vielä paljon kuristavampaa laatua, niin sen kohtalo on varma. Sentähden on tarpeetonta, että keskusta ja oikeisto ryhtyvät turhaa työtä tekemään.

Tähän nähden ehdotan, että ensimmäisen ryhmän neljäntenä oleva asia, ehdotus asetukseksi painovapaudesta, siirretään vaikkapa toisen ryhmän viimeiseksi asiaksi, ja sen tilalle otettaisiin toisesta ryhmästä toinen asia, ehdotus laiksi, jonka kautta kumotaan rikoslain 10 luvun 1 ja 2 pykälä, jotka koskevat Jumalan sekä hänen pyhän sanansa ja sakramenttien pilkkaamista ynnä muita sellaisia rikoksia, joiden rangaistavaisuus olisi nykyisin jo hylättävä. Vielä ehdottaisin tämä neljännen asian tilalle otettavaksi toisen osaston kolmannen asian eli vankiloissa käytettyjen vanhettuneitten rangaistusten poistamista ja vankilain sisällisen järjestyksen muuttamista koskevan anomusehdotuksen. Ne voidaan helposti vähällä vaivalla valiokunnassa käsitellä. Niistä voi tulla valmis eduskuntapäätös ja, jos näin käy, tulevat ne ehkä,

huolimatta siitä valtiollisesta olotilasta, missä elämme, aikaansaamaan jonkinlaista, joskin pienempää, parannusta oleviin oloihin.

Ed. Hanninen: Pyydän ehdottaa, että toisen ryhmän 5:s ja 10:s asia eli eduskuntaesitys n:o 18 ja anomusehdotus n:o 7 muutettaisiin ensimmäisen ryhmän 4 ja 5 asian sijalle.

Ed. Vuorimaa: Sitten kun täällä on tehty ehdotus, että I:n ryhmän 4:s asia siirrettäisiin toiseen ryhmään pyydän minä oman ehdotukseni sijasta kannattaa ed. Hannisen ehdotusta.

Ed. Tulikoura: Kun valiokunnassa tehtiin työsuunnitelmaehdotusta, katsoi enemmistö, että eduskuntaesitys painovapauslaista ei tulisi saamaan suotuisaa päätöstä eduskunnassa, ja siihen nähden valiokunnassa ehdotettiin, että I ryhmän neljänneksi tulisi ed. Grotenfeltin y. m. eduskuntaesitys n:o 11 ulkopuolella avioliittoa syntyneitten lapsien oikeuden turvaamisesta, ja viidenneksi ed. Mannermaan anomusehdotus n:o 65, joka koskee evankelisluterilaista uskoa tunnustavien Suomen kansalaisten ulkopuolella maattamme solmittujen avioliittojen pätevyyden tunnustamista kotimaassa sekä vasta kuudenneksi painovapauslaki, ja sitten seitsemänneksi ed. Kärnän y. m. eduskuntaesitys Maakaaren 16 luvun 15 pykälän muuttamisesta. Pyytäisin siis tällaista ehdotusta hyväksyttäväksi.

Ed. Poutiainen: Pyydän saada kannattaa ed. Kotosen tekemää ehdotusta. Kun puhemiesneuvosto on esittänyt lakivaliokunnan työsuunnitelman täytyy minun sanoa, että se on menettelty oikein, kun se on asettanut painovapauslain etusijalle, sillä minä pidän, että nämä molemmat kysymykset ovat yhtä tärkeitä ja yhtä suuriarvoisia. Kun täällä eri edustajat ovat tehneet eri ehdotuksia, täytyy minun myöntää, että jokainen koettaa puolustaa sitä omaa aloitettaan, jonka hän on tehnyt, ja tärkeitä ne kaikki lienevät. Mutta täytyy katsoa, mitä valiokunta ehtii ja mitä se tekemättä jättää. Jos nyt nämä kaksi kysymystä, painovapauslaki ja ehdotus aviottomain lasten oikeudellisesta asemasta, asetetaan tähän, niin minun täytyy sanoa, että toisen näistä kumminkin täytyy jäädä kesken, ja on näin ollen turhaa, että me kiistelemme siitä, että asioita niin monta otettaisiin ensimmäiseen ryhmään. Siksi minä rohkenen ehdottaa, että kysymys aviottomain lasten oikeudellisesta asemasta otettaisiin neljänneksi, ku-

ten ed. Kotonen esitti, ja että painovapauslakiasia muutettaisiin viidenneksi.

Ed. Tainio: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Airolan tekemää ehdotusta ja esittäakseni samat syyt sen puolesta, mitä hän jo esitti. — Sitäpaitsi en malta olla huomauttamatta sitä erityistä puukon pelkoa, mikä ed. Vuorimaalla on, ja minkä hän pitää niin erinomaisen tärkeänä yhteiskunnallisena reformina, että sen takia täytyy syrjäyttää monet muut tärkeät, semmoiset kuin jumalanpilkkakysymys, kysymys vankilahoidon parantamisesta j. n. e. Mitä muuten tulee puukonkantokieltoon, täytyy minun rehellisesti myöntää, että on tehnyt sangen hauskan vaikutuksen katsella puukkoa eduskunnan puhemiehellä, se on tehnyt hyvin kodikkaan ja tutunomaisen vaikutuksen, ja minä olisin syvästi pahoillani, jos eduskunnan puhemiehellä ei olisi tilaisuus esiintyä „kauhavalainen” vyöllään.

Ed. Talas: Ed. Airolan lausunnossa oli eräs kohta, jota ei mielestäni voi vaitiololla sivuuttaa. Ed. Airola lausui nimittäin että, jos painovapauslaki saataisiin valiokunnassa valmiiksi ja täysi-istunnossa käsiteltynä laiseksi, seuraus kumminkin tulisi olemaan se, että tämä lakiehdotus pyydetäisiin lepäämään vaalien yli. Jos sosialidemokraattinen ryhmä — sen puolesta kaiketi ed. Airola puhui — tahtoo väärinkäyttää valtiopäiväjärjestyksen kyseessä olevaa määräystä, niin se on tietysti asia, josta sanottu ryhmä vastatkoon valitsijoilleen. Mutta missään tapauksessa sellainen uhka ei voi vaikuttaa eduskuntaan määrättäessä, missä järjestyksessä asioita otetaan käsiteltäväksi. Muuten mielestäni edustaja Airolan puhe oli erinomainen puolustus sille ehdotukselle, jonka puhemiesneuvosto on tehnyt, sillä se sekamelska, joka nykyään vallitsee juuri painolainsäädännön alalla, — sitähan edustaja Airola riittävästi valaisi — on paras todistus siitä, että olisi saatava aikaan painovapauslaki.

Ed. Airola: Edustaja Talaan puheen erään kohdan johdosta pyydän mainita, etten minä esiintynyt sosialidemokraattisen ryhmän valtuuttamana vaan aivan yksinomaan omissa nimissäni. Mutta lausuin sen arveluni kuitenkin varmuutena, koska olen vakuutettu, etteivät Suomeenkaan sosialidemokraatit voi hyväksyä sellaista kuristuslakiehdotusta, joka tässä nyt on kyseessä. Ei kukaan, joka on ollut kansalaisvapauksien ja vapaan sanan kannattaja, voi an-

taa suostumustaan sellaisten kuristusmääräysten laillistuttamiselle, joita nyt täällä oikeiston taholta ehdotetaan. Luulisin porvaristonkin keskuudessa löytyvän henkilöitä, jotka nousisivat tällaista häikäilemätöntä kuristushalua vastustamaan ja yhtyisivät sananvapautta puolustamaan sekä siinä mielessä kannattaisivat tekemäni ehdotusta.

Mitä tulee siihen, että se seikka, että tämä laki äänestetään yli vaalien, muka on valtiopäiväjärjestyksen väärinkäyttämistä, niin se on suorastaan tekaistu, se on keksitty. Sillä tämä asetusehdotus on todellakin niin kuristava, että sitä kukaan sananvapauden kannattaja ei voi hyvällä omallatunnolla päästää laiksi tulemaan, vaan käyttää kaikki ne keinot, jotka suinkin käytettävänä on, jotta ei mielivaltaan nojautuva kuristus ja sorto pääsisi laillistumaan.

Ed. Jalonen: Minä kannatan edustaja Huotarin tekemää ehdotusta.

Puhemies: En katso voivani julistaa asiassa vielä keskustelua päättäneeksi, sillä siihen nähden, että on tehty monia muutosehdotuksia, joita ei voi äänestettyä vastatusten, täytyy minun muuttaa esitystapa sellaiseksi, että esitän lakivaliokunnan työsuunnitelmaehdotuksen kohta kohdalta: alkaen ensimmäisen ryhmän ensimmäisestä asiasta, jolloin jokaisen asian kohdalla saa tehdä sitä koskevat muutosehdotukset. Ne, jotka jo on tehty, koetan ottaa edelleenkin huomioon. Täten voitetaan se etu, että voidaan ehdottaa asia toiseen paikkaan, milloin joku ehdotus asian siirtämisestä ei ole tullut hyväksytyksi.

Ed. Wiljomaa: Minä pyytäisin vain huomauttaa, että lakivaliokunnan työsuunnitelmassa mainitut kolme ensimmäistä asiaa ovat jo lähetetyt eduskuntaan.

Puhemies: Puheenaolevat kolme ensimmäistä asiaa on jo lähetetty eduskuntaan. Niiden paikka työsuunnitelmassa siis hyväksytään?

Tähän vastataan myöntävästi.

Puhemies: Tulee sitten kysymys, mikä otetaan I ryhmän neljänneksi asiaksi. Täällä tapahtuneen keskustelun kuluessa on ed. Kotosen ehdottanut, että viides asia tulisi neljänneksi asiaksi. Ja sitä on edustaja Poutiainen kannattanut. Ed. Tulikouran ehdotus on sama

kuin ed. Kotosen. Ed. Hanninen on ehdottanut, että neljänneksi asiaksi tulisi toisen ryhmän viides asia. Sitä on myöskin kannatettu. Ed. Airola on ehdottanut, että neljänneksi asiaksi otettaisiin toisen ryhmän toinen asia. Ed. Airola on tehnyt myös ehdotuksen, toisen osaston kolmannen asian siirtämisestä I ryhmään painovapauslain tilalle, mutta se ehdotus tarkoittanee, että asia on tuleva mainitun toisen asian jälkeen? Muita ehdotuksia minä en ole tässä kohden huomannut.

Ed. Airola: Ehdotukseni tietysti edellyttää, että nämä kaksi asiaa tulisivat neljännen asian tilalle ja että seuraavien numerojärjestys muuttuisi.

Ed. Söderholm: Jag begärde ordet med anledning af ldgm. Airolas uttalande i jåns, att det förslag till tryckfrihetslag, som nu remitterats till lagutskottet vore en „kuristuslaki”. Vore detta fallet så vore det dåligt bestäldt med tryckfriheten i hela världen, ty detta förslag kan i allt väsentligt täfla med hvilken tryckfrihetslag som helst.

Ed. Airola: Aina, kun on puhe tällaisista kuristuslaeista, porvarillisten taholta ei voida niiden puolustukseksi tuoda mitään muuta seikkaa kuin se, että muka muissakin maissa on yhtä kuristavia lakeja olemassa. Siitä ensiksikin saattaa olla toista mieltä, onko näin asianlaita. Mutta vaikkapa olisikin niin, että tämä olisi itse säännöksiin nähden yhtä hyvä kuin monien muitten maitten näistä asioista olevat lait, niin se ei asiaa muuttaisi. Ensiksikin toisissa maissahan on myöskin eduskunnissa porvaristo enemmistönä. Siellä laitetaan kuristuslakeja myöskin. Ja jos muualla tehdään jotain, joka kansalaisten oikeuksia loukkaa, polkee vapauksia, niin onko silloin välttämätöntä, että meillä siinä suhteessa pitää seurata toisten maiden esimerkkiä. Sitten toiseksi: vaikka meillä vielä ei ole tällaista kuristavaa lakia, niin sittenkin meillä sananvapautta kuristetaan rikoslain nojalla enemmän ja häikäilemättömämmin, kuin ehkä missään muussa maassa, tietysti lukuunottamatta Venäjää ja joitakin muita, vapauksiin nähden samalla tasolla olevia maita. Alkaa jo inhottaa, kun yhä vaan joka istuntokaudella tätä vanhaa virttä veisataan, virttä, joka todistaa vain, miten heikko puolustettava asia on.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun toisesta osastosta on ehdotettu niin paljon asioita siir-

rettäväksi ensimmäiseen osastoon, että sen kautta toisen osaston ensimmäinen asia jäisi ehkä vielä huonompaan asemaan kuin se nyt on, niin minä pyytäisin ehdottaa, jos joku ehdotustani hyväntahtoisesti kannattaisi, että toisen osaston ensimmäinen asia — edustaja E. S. Yrjö-Koskisen eduskuntaesitys n:o 6 ja edustajain Nuoran ja Wiljakaisen eduskuntaesitys n:o 42 — siirrettäisiin neljänneksi asiaksi. Se on pienempi asia, se ehdittaisiin kyllä käsitellä ja se tekisi hyvin usein tarpeettomaksi „puukkokiellon”, kuten se ehkäisisi monta muutakin pahaa.

Keskustelu I ryhmän neljänneistä asiasta julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Seuraavat muutosehdotukset on tehty puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan, mikäli on kysymyksessä ensimmäisen ryhmän neljäs sija. Ed. Kotonen on ehdottanut, että tälle sijalle asetettaisiin ensimmäisen ryhmän viides asia. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Kotosen ehdotukseksi. Ed. Hanninen on ehdottanut, että tälle sijalle asetettaisiin toisen ryhmän viides asia. Tulen nimittämään sitä ed. Hannisen ehdotukseksi. Ed. Airola on ehdottanut, että tälle kohdalle tulisi asetetuksi toisen osaston toinen asia. Tulen nimittämään sitä ed. Airolan ehdotukseksi. Näitä kaikkia ehdotuksia on kannatettu, ja ne tulevat äänestyksen alaisiksi. Ed. Helenius-Seppälä on lopuksi ehdottanut, että siirrettäisiin ensimmäisen osaston neljännelle tilalle toisen osaston ensimmäinen asia, mutta sitä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukeee.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin ovat ehdotukset keskenään vastakkaisia, joten on haettava vastaesitys puhemiesneuvoston ehdotukselle siten, että eri ehdotuksista äänestetään vastatusten. Voitanee menettellä siten, että ensin äänestetään vastatusten ed. Airolan ja ed. Hannisen ehdotuksista ja että asetetaan se, joka voittaa, ed. Kotosen ehdotusta vastaan, ja niistä se, joka voittaa, puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

Tällainen menettelytapa hyväksytään.

**Äänestys ja päätös:**

1) Äänestys ed. Airolan ja ed. Hannisen ehdotusten välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy edustaja Airolan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Hannisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 121 jaa- ja 61 ei-ääntä. Edustaja Airolan ehdotus on siis tässä äänestyksessä hyväksytty ja ed. Hannisen ehdotus on hylätty.

2) Äänestys ed. Airolan ja ed. Kotosen ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan hyväksyy edustaja Airolan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Kotosen ehdotus hyväksytty vastaesitykseksi.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla, joten ed. Airolan ehdotus on hylätty ja ed. Kotosen ehdotus on hyväksytty vastaesitykseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

3) Äänestys puhemiesneuvoston ja ed. Kotosen ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Kotosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 52 jaa-ääntä ja 129 ei-ääntä. Ed. Kotosen ehdotus on siis hyväksytty ja lakivaliokunnan työnsuunnitelman I ryhmän neljänneksi asiaksi on siis päätetty siirtää ehdotuksen asetukseksi ulkopuolella avioliittoa syntyneistä lapsista sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. eduskuntaesitys n:o 11.

5:s k o h t a:

**Puhemies:** Puhemiesneuvoston ehdotuksena tulee siis olemaan, että entinen neljäs asia eli eduskuntaesitykset n:o 16 ja 23 on oleva viidentenä asiana. Muutamia muutosehdotuksia tätä ehdotusta vastaan jo on tehty. Ed. Tulkoura on ehdottanut, että viidenneksi asiaksi tulisi ehdotettu kuudes asia eli anomusehdotus n:o 65, ja ed. Airola ehdotti jo aikaisemmin, että viidenneksi asiaksi tulisi toisen ryhmän kolmas asia eli anomusehdotus n:o 6 ja ed. Hanninen ehdotti, että viidenneksi asiaksi tulisi toisen ryhmän kymmenes asia eli anomusehdotus n:o 7.

**Keskustelu:**

Ed. Wiljomaa: Kun eduskunta nyt on päättänyt asettaa aviottomain lasten asemaa kos-

kevan lakiehdotuksen painovapauslain edelle, niin on selvää, ettei painovapauslakia enää näillä valtiopäivillä voida käsitellä loppuun lakivaliokunnassa. Näin ollen on minusta turhaa asettaa painovapauslakia viidenteen paikkaan, ja pyydän minä sen vuoksi saada kannattaa ed. Tulikouran ehdotusta, että tähän paikkaan tulisi puhemiesneuvoston ehdotuksen kuudennessa kohdassa oleva asia, joka koskee esityksen antamista laiksi evankelis-luterilaista uskontoa tunnustavien Suomen kansalaisten ulkomailta solmittujen avioliittojen pätevyydestä. Tämä asia on kylläkin tärkeä ja sen valmistelu kysyy verrattain vähän aikaa, joten on toivoa saada siitä jotakin valmista.

Ed. Airola: Kun minun äsken tekemäni ehdotus tuli äänestyksen alaiseksi kahdessa osassa, niin silloin ei sovellu enää se järjestys niille asioille, joista minä olin ehdotuksen tehnyt ja jonka puhemies nyt selosti. Sentähden, jottei ehdotus siinä muodossa enää tulisi äänestysenalaiseksi, luovun äsken tekemästäni ehdotuksesta ja ehdotan, että tälle tilalle, josta nyt on kysymys, otettaisiin toisen ryhmän toinen asia, joka koskee niin sanottujen jumalanpilkapyykäläisten poistamista rikoslaista. Pidän tätä asiaa tärkeämpänä kuin II ryhmän kolmantena olevaa asiaa, josta myöskin olen tehnyt ehdotuksen. Ehdotan siis, että kyseenalaiseen paikkaan otettaisiin toisen ryhmän toinen asia.

Ed. Söderholm: Det ärende, som här upptagits såsom n:o 6, nämligen landtdagsman Mannermaas petitionsförslag om åstadkommande af en lagstiftning angående giltigheten af äktenskap, som utom landet ingås, är utan tvifvel ett mycket viktigt ärende. Men det är redan så pass förberedt, att det såsom kändt redan en gång varit föremål för motion i landtdagen. Om man nu drifver fram en petition i ämnet, så försvårar man upptagandet af saken änyo i motionsväg. Tanken härpå är ingalunda öfvergifven för det att man ännu nödgats låta saken vänta för andra ärenden, som af landtdagen antagligen skulle behandlats såsom mer brådskande. Men man har att motse, antagligen redan nästa landtdag, en motion i ämnet och vid sådant förhållande är det icke nu skäl att besluta om en petition. Häraf följer också, att man ej har anledning att skjuta fram ärendet och skulle jag därför hemställa, att det ärende, som i talmanskonferensens förslag upptagits såsom n:o 4, skulle få bli n:o 5.

Ed. Aronén: Minä kannatan ed. Airolan tekemää muutosehdotusta sitäkin suuremmalla syyllä, kun tämä ehdotettu asia on siksi pieni, että se voitaisiin hyvin lyhyessä ajassa käsitellä, jos vain valiokunnalla on hyvää tahtoa.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada kannattaa ed. Söderholmin ehdotusta.

Ed. Hedberg: Äfven jag ber få understöda ldgm Söderholm.

Keskustelu työsuunnitelman I ryhmän 5:nneistä kohdasta julistetaan päätyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on tässä kohden tehty kolme muutosehdotusta. Ed. Tulikoura ed. Wiljomaan kannattamana on ehdottanut, että viidenneksi asiaksi hyväksyttäisiin nykyisessä ehdotuksessa oleva kuudes asia eli ed. Mannermaan anomusehdotus n:o 65. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Tulikouran ehdotukseksi. Ed. Airola ed. Arosen kannattamana on ehdottanut, että viidenneksi asiaksi hyväksyttäisiin toisen ryhmän toinen asia eli ed. Anni Huotarin y. m. eduskuntaesitys n:o 4, joka koskee rikoslain 10 luvun 1 ja 2 pykälän kumoamista. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Airolan ehdotukseksi. Ed. Hanninen jo edellisen keskustelun aikana on ed. Vuorimaan kannattamana ehdottanut, että viidenneksi asiaksi hyväksyttäisiin toisen ryhmän 10:s asia, joka koskee yhtenäisen maarekisterijärjestelmän aikaansaamista, eli anomusehdotus n:o 7. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Hannisen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin täytyy, koska kaikki muutosehdotukset ovat toisillensa vastakkaisia, äänestämällä niistä vastatusten, etsiä vastaesitys puhemiesneuvoston ehdotukselle. Olisi siis ensin äänestettävä ed. Airolan ja ed. Hannisen ehdotusten välillä ja asetettava niistä se, joka voitetaan, ed. Tulikouran ehdotusta vastaan ja taas näistä voittava puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Äänestys ed. Airolan ja ed. Hannisen ehdotusten välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy ed. Airolan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hannisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Airolan ehdotus on siis hyväksytty tässä äänestyksessä ja ed. Hannisen ehdotus on hylätty.

2) Äänestys ed. Airolan ja ed. Tulikouran ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Airolan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tulikouran ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 69 ei-ääntä. Ed. Airolan ehdotus on siis hyväksytty vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan ja ed. Tulikouran ehdotus on hylätty.

3) Äänestys ed. Airolan ja puhemiesneuvoston ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 85 ei-ääntä.

Ed. Airolan ehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus tässä kohden on hyväksytty.

#### 6:s k o h t a :

**P u h e m i e s:** Nyt esitetään ensimmäisen ryhmän kuudes asia. Tässä on huomattava, että jo edellisen keskustelun aikana teki ed. Anton Huotari ed. Jalosen kannattamana ehdotuksen, että ensimmäisen ryhmän kuudenneksi asiaksi tulisi toisen ryhmän kolmas asia.

#### Keskustelu:

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Minä ehdotan sille sijalle toisen ryhmän ensimmäisen asian.

Ed. Helenius-Seppälä: Pyydän kannattaa edustaja Yrjö-Koskisen ehdotusta.

Ed. Nuora: Minä myös pyydän kannattaa edustaja Yrjö-Koskisen ehdotusta.

Ed. Kotonen: Minä taas pyytäisin, että vähitellen lakattaisiin näitten muutosehdotusten

tekemisestä ja äänestytttämisestä, sillä aivan varmaa on, ettei lakivaliokunta ennätä käsitellä muita asioita kuin mitä on jo järjestyksessä hyväksytty.

Ed. A i r o l a: Edustaja Kotosen huomautus pitää osittain paikkansa. Kun tässä on laajoja asioita otettu työsuunnitelmaan, niin kyllä on sillä tavalla, että eduskuntaesityksiä ei ennätetä valiokunnissa enää saada valmiiksi niin ajoissa, että ne ehtisivät kiertää suuren valiokunnan ja sitten eduskunnassakin lopullisesti valmistua. Mutta joku anomusehdotus kyllä voi joutua valiokunnissa valmiiksi käsitellyksi, ja kun anomusehdotusten käsittely on paljon lyhyempää, niin saattaa anomusehdotus ehtiä vielä eduskunnassakin lopullisesti valmistua. Siitä syystä olisi suotava, että edustajat kannattaisivat sitä, että tälle tilalle otettaisiin toisen ryhmän kolmas asia, josta edustaja Anton Huotari on tehnyt ehdotuksen. Saattaa käydä niinkin että, kun edustaja Grotenfeltin alote aviottomain lasten aseman parantamisesta on valiokunnassa käsitelty, aika on mennyt niin pitkälle, että valiokunta huomaa turhaksi ryhtyä painovapauslain käsittelyyn, koska sitä ei ehdittäisi saada valmiiksi, ja silloin voi ottaa tämän anomusehdotuksen käsiteltäväksensä.

Ed. A r o n e n: Minä kannatan edustaja Airolan tekemää muutosehdotusta sitä suuremmalla syyllä, kun tiedetään, että useissa vankiloissa meidän maassamme epäkohdat ovat hyvin suuret tällä alalla. Ja kun tämä on anomusehdotus, niin voitaisiin se käsitellä jossain välissä, niinkuin edustaja Airola huomautti, silloin kun joku isommista asioista on jaostossa tai muuten sihteerin valmisteltavana. Valiokunta siis siten voisi saada tämän anomusehdotuksen käsitellyksi.

Keskustelu lakivaliokunnan työsuunnitelman I ryhmän 6:nesta kohdasta julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan tässä kohden on tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Anton Huotari useampien kannattamana on ehdottanut, että kuudennelle sijalle ensimmäisessä ryhmässä otettaisiin toisen ryhmän kolmas asia eli ed. Anton Huotarin y. m. anomusehdotus n:o 6. Tulen nimittämään tätä edustaja Anton Huotarin ehdotukseksi. Ed. E. S. Yrjö-Koskinen on ehdottanut, että kuudenneksi asiaksi hyväksyttäisiin toisen ryhmän ensimmäisen



nen asia eli eduskuntaesitykset n:ot 6 ja 42. Tätäkin ehdotusta on kannatettu. Tulen nimittämään sitä edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Mitä muuten tulee äänestystapaan, niin on ensin äänestettävä muutosehdotuksista vastakkain ja sitten asetettava se, joka voittaa, puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

**Äänestys ja päätös:**

1) Äänestys edustaja Anton Huotarin ja ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan hyväksyy edustaja Anton Huotarin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus hyväksytty vastaesitykseksi.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 82 ei-ääntä,

Ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus siis on hylätty.

2) Äänestys puhemiesneuvoston ja ed. Anton Huotarin ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Anton Huotarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 85 ei-ääntä. Puhemiesneuvoston ehdotus on siis hyväksytty ja ed. Anton Huotarin ehdotus hylätty.

**7:s kohta:**

**Puhemies:** Nyt esitetään ensimmäisen osaston 7:s asia. Edustaja Tulikouran ehdotus lienee juuri sisältänyt sen, että 7:s asia jäisi muuttamattomaksi.

Puheenaoleva kohta hyväksytään muuttamatta.

Ensimmäisen ryhmän lopussa oleva muistutus hyväksytään.

Lakivaliokunnan työsuunnitelman toinen ryhmä hyväksytään muutoksitta.

**Talousvaliokunnan työsuunnitelma** hyväksytään keskustelutta.

**Laki- ja talousvaliokunta.**

**Puhemies:** Ehkä voidaan esittää ne asiat, jotka kuuluvat ensimmäiseen osastoon, ja ne, jotka kuuluvat toiseen osastoon, erikseen,

Valiokunnan ensimmäisen osaston työsuunnitelman I ja II ryhmä hyväksytään keskustelutta.

Valiokunnan toisen osaston työsuunnitelmasta aiheutuu seuraava

**Keskustelu:**

**Ed. Mäki:** Minä ehdotan, että ensimmäinen asia ensimmäisessä ryhmässä muutetaan toiseksi asiaksi toiseen ryhmään ja että tämä toisen ryhmän toinen asia muutetaan ensimmäisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi, niin, että II osaston ensimmäinen ja viimeinen asia vaihtavat paikkaa.

**Ed. Anton Huotari:** Kannatan ed. Mäen ehdotusta.

Keskustelu laki- ja talousvaliokunnan II osaston työsuunnitelmasta julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on ed. Mäki ed. Anton Huotarin kannattama ehdottanut, että ensimmäisen ryhmän ensimmäinen asia, joka koskee tielakia, siirrettäisiin toisen ryhmän toiseksi asiaksi, ja toisen ryhmän toinen asia eli vesioikeuslain 2 luvun 18 §:n muuttamista koskeva eduskuntaesitys n:o 13 siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi, joten nämä asiat siis vaihtaisivat paikkaansa. Tulen nimittämään tätä ed. Mäen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 83 ei-ääntä; puhemiesneuvoston ehdotus on siis tässä kohden hyväksytty ja ed. Mäen ehdotus on hylätty.

**Sivistysvaliokunnan ja Rautatievaliokunnan työsuunnitelma** hyväksy-



tään keskustelutta puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisiksi.

#### Maatalousvaliokunta.

**Puhemies:** Esitetään roomalaisella ykkösellä merkitty ryhmä.

#### Keskustelu:

**Ed. Tokoi:** Pyytäisin ehdottaa tähän maatalousvaliokuntaa koskevaan työsuunnitelmaan sen muutoksen, että täällä roomalaisen kakkosen alla olevassa ryhmässä 8:lla merkitty asia, joka koskee armollisen esityksen antamista erinäisistä torpan, lampuoti- ja mäkitupatilain vuokramiehille myönnettävistä oikeuksista sekä vuokraolojen järjestämisestä sellaisella vuokra-alueella, muutettaisiin roomalaisella ykkösellä merkittyyn ryhmään eli ensimmäisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi ja että se asia, joka on nyt ensimmäisenä, jäisi saman ryhmän toiseksi asiaksi.

Tätä muutosehdotustani pyytäisin saada perustella sillä, että nämä esitysehdotukset, jotka nyt ovat ensimmäisenä asiana, nimittäin esitysehdotukset, jotka sisältävät ehdotuksia asetuksiksi pientiloista sekä Suomen maalaisväestön asutusrahastosta, ovat luonteeltaan sen laatuista, että niiden kautta tulisi oikeastaan määrättyksi ne perusteet, joiden määräämistä etupäässä sekin anomusehdotus, jonka minä pyytäisin nyt muuttaa näiden esitysehdotusten tilalle, tarkoittaa. Jos nämä esitysehdotukset keritään käsitellä ennenkuin tämä anomusehdotus, niin silloin anomusehdotukselta katkaistaan kokonaan kärki eli toisin sanoen tehdään koko tämän anomusehdotuksen käsittely joko suorastaan mahdottomaksi tai ainakin hyvin vaikeaksi. Ja koska tämä anomusehdotus on sen laatuinen, että se tarkoittaa niin suuren kansajoukon kuin koko vuokramiesluokan oikeudellisen ja taloudellisen aseman parantamista, niin ansainnee se tulla koko perustuksiaan myöten käsitteynalaiseksi ennen, kuin käsitellään mitään sellaista asiaa, joka saattaisi eduskunnan kädet tässä etukäteen sitoa. Kun sitä paitse tiedetään, että maanvuokra-asetukseen liittyvän taannehtivan asetuksen vaikutusaika loppuu jo vuonna 1916 ja sitä lähinnä seuraavina vuosina, ja kun tiedetään, että sen vaikutusajan loputtua hyvin suuri joukko vuokramiehiä joutuu sellaiseen olotilaan, että he jäävät irtisanomisen varaan — pätevien numerojen perustuksella otaksutaan noin 100,000 vuokramiehen tai sitäkin enemmän joutuvan siihen — ja kun tiedetään, että ne toi-

menpiteet, jotka tarkoittavat näitten aseman parantamista, ovat luonteeltaan sellaisia, että ne täytyy olla niin sanottuja takaantuvia eli toisin sanoen sellaisia, jotka käsitetään perustuslainluontoisiksi asioiksi, ja kun vielä tiedetään, että tällaisten asiain käsittely on hyvin hidasta ja vitkallista jo siitäkin syystä, että valtiopäiväjärjestyksessäkin niiden käsittely on määrätty toisenluontoiseksi kuin tavallisten asiain käsittely, näitä kun ei ensinkään voida ottaa esille suoranaisina eduskuntaesityksinä, vaan täytyy täällä vireillepana anomustietä, niin, jos tämä anomusehdotus nyt käsiteltäisiin tällä istuntokaudella, voitaisiin tästä odottaa armollista esitystä aikaisintaan vuonna 1914, jolloin tämän eduskunnan valtakausi loppuu. Ja koska ei ole odotettavissa, että täällä eduskunnassa olisi asian puoltajia niin suuri enemmistö, että armollinen esitys voisi tulla hyväksytyksi heti paikalla ensimmäisellä istuntokaudella, samalla istuntokaudella, jolla armollinen esitys annetaan, vaan on aivan uskottavaa, että se tulisi valtiopäiväjärjestyksen mukaan jäämään pöydälle yli seuraavien vaalien ja voitaisiin silloin ottaa käsiteltäväksi heti ensimmäisellä istuntokaudella seuraavien vaalien jälkeen eli vuonna 1915, niin se siis juuri nipin näpin kerkiäisi tulla loppuun käsitellyksi ennen tämän taannehtivan asetuksen vaikutusajan loppua. Mutta ellei tämän istuntokauden aikana tätä anomusehdotusta käsitellä, se minun luullakseni tietää sitä, että koko tämän kysymyksen ratkaisu menee niin myöhäiseen, että koko torppariväestön asema jää tuollaiseen sangen valitettavaan väliin, ja sen seuraukset lienevät hyvinkin kantavia, ja minä uskallan olettaa, että koko tilattoman väestön kysymys saa silloin erikoisemman luonteen, kuin mitä sillä vielä nykyään on. Siitä syystä itse tilattoman väestönkin ja varsinkin maavuokraajaväestön edun kannalta katsoen rohkenen tehdä tämän muutosehdotuksen, koska silloin tiedetään, että tämä kysymys tulee tällä istuntokaudella käsiteltäväksi. Ja minä toivon, että eduskunta yhtyy tekemääni muutosehdotukseen.

**Ed. Lautasalo:** Kannatan ed. Tokoin tekemää ehdotusta niillä perusteilla, joita hän tässä esitti.

**Ed. Gylling:** Minunkin tarkoitukseni on kannattaa sitä ehdotusta, jonka ed. Tokoi teki maatalousvaliokunnan työjärjestyksen muuttamiseksi sillä tavoin, että siinä nyt yhdeksännellä sijalla oleva asia tulisi siirretyksi ensimmäi-

seksi. Se asema, joka tällä anomusehdotuksella siinä nyt on, tosiasiasa merkitsee, ettei sitä ollenkaan käsitellä näillä valtiopäivillä. Kun pidetään mielessä, mitä maatalousvaliokunnasta yleensä on saatu eduskunnalle asioita lähetetyksi, tiedetään, että tämä asia ei voi valiokunnassa joutua edes valmistelemaan käsittelyn alaiseksi, vaan tulee siellä jäämään tällä istuntokaudella aivan käsittelemättä. Tämä työsuunnitelma merkitsee siis, jos eduskunta sen hyväksyy, koko anomusehdotuksen hiljaista hautaamista.

Tällaista hiljaista hautaamista olen kuullut puhemiesneuvostossa ja valiokunnassa erilaisilla syillä porvarillisten edustajain taholta puolustettavan. Muutamat ovat sanoneet, että asia, jota anomusehdotus koskee, on siksi suuri ja vaikea, ettei se missään tapauksessa voisi näillä valtiopäivillä tulla loppuunkäsittelyksi ja että siitä syystä asia ei voisi joutua muuta kuin valmistavan käsittelyn alaiseksi valiokunnassakaan. Mutta jo tuo valmistavakin käsittely, kuten mainitsin, tulee tosiasiasa olemaan mahdoton. Ei edes mitään valmistavaa käsittelyä, jos se sija, joka asialla nyt on työjärjestyksessä, säilytetään, tule sen osalle, se on aivan selvää.

Tällaiset väitteet näyttävät sitäkin perusteetomammilta, kun kerran valiokunta ensimmäiseen sijaan on asettanut kysymyksen tilattoman väestön asutusrahastosta, joka tosiasiasa tulee koskemaan aivan samaa asiaa. Ollaan siis valmiita mitä suurimmalla kiireellä ja ilman tuollaista perinpohjaista käsittelyä, jota nyt muka tahdotaan antaa tälle anomusehdotukselle, käsittelemään asiaa, joka on aivan samaa luonnetta ja tulee vaikutukseltaan olemaan samanlaatuinen.

Eräs toinen puolustus, joka on esitetty sen vaatimuksen tueksi, että tätä asiaa ei käsiteltäisi näillä valtiopäivillä ja että se kokonaan jätettäisiin päättämättä tässä eduskunnassa, on ollut se, että tätä kysymystä muka hallituksen puolelta on jo hiukan alettu valmistaa. Hallituksessa, se on senaatissa, on muka ollut jonkunlainen neuvotteleva komitea, joka on kysymystä ruvennut panemaan siellä alulle, on muka ruvennut tänä keväänä keräämään jonkunlaista tilastoa maanvuokraoloista. Ja kun hallituksessa tällä tavoin asia on pantu jonkunlaiselle alulle, on katsottu tällöin olevan asialle esteeksi, jos eduskunta tässä asiassa tekisi aloitteen; hallitus voisi siitä muka jonkun verran loukkaantua. Tämä katsantokanta lienee maatalousvaliokunnassa erinäisten porvariedustajain taholta tuotu esiin. Tietysti tällaisella verukkeella ei ole sen parempaa pontta kuin ensisijaini-tullakaan.

Kun torpparilaki oli eduskunnassa ensi kerran käsittelynalaisena vuosina 1907 ja 1908, oli hallituksella paljon enemmän ja suurempia valmisteluja ja aloitteita torppariasiassa tekeillä kuin nyt. Silloin ei yksin tilastoa kerätty, vaan Jonas Castrénin komitea ja hallitus suurella touhulla puuhasivat torpparilakia ja tilattoman väestön asuttamista. Mutta silloin ei katsottu porvarispuolueiden piirissä asiaa sellaisella hienotunteisuudella, ettei olisi muka voitu asiasta eduskunnassa aloitetta tehdä. Ei yksin anomusehdotuksia, vaan esitysehdotuksiakin silloin niiden taholta esitettiin samoilla valtiopäivillä, joille tuli hallituksen taholta armollisia esityksiä. Nyt sensijaan tälle nykyiselle erinomaiselle hallitukselle tahdotaan olla noin erinomaisen hienotunteisia. Tämän hienotunteisuuden voi ehkä käsittää sellaisissa henkilöissä, jotka kenraalikuvernöörinkanslian satavuotisjuhlassa olivat läsnä juomassa niitä maljoja, joita siellä tyhjennettiin nykyisen hallitussuunnan puolesta, ja „vaitiololla” kunnioittamassa ikimuis-tettavan Nikolai Bobrikoffin muistoa, kuten siitä sanomalehdetkin kertoivat. Mutta tässä eduskunnassa ei liene monta sellaista, jotka tällaisten seikkojen nojalla tahtoisivat olla esittämättä hallitukselle aloitetta.

Ei myöskään se seikka, että hallituksen taholta nyt on ryhdytty viimeinkin keräämään tilastollista aineistoa ja tarkempia tietoja torpparien vuokraoloista ja tämän vuoksi tulevaisuudessa jonkun ajan kuluttua mahdollisesti tulee olemaan parempi ja täydellisempi aineisto sen kysymyksen valaisemiseksi ja harkitsemiseksi, joka nyt on tässä esillä, voi millään tavoin puolustaa tämän asian tällä kertaa käsittelemättä jättämistä. On erittäin valitettava asia, ettei niitä vuosia, jotka äsken ovat kuluneet, ole käytetty tarkempain tietojen ja paremman valaistuksen hankkimiseksi tälle asialle; on valitettavaa, että tuo neuvotteleva komitea, joka kuulon mukaan senaatissa on maanvuokra-asiassa ollut, on kokonaan nukkunut ja nyt vasta alkanut herätä, kun sosiaalidemokraattinen puolue viime syksynä päätti torpparien asiasta tehdä aloitteensa ja kun puoluekokouksen päätös nyt anomusehdotuksen muodossa on tullut toteutetuksi. Sitäpaitsi tuollaisesta tilaston keräyksestä on jotenkin huono kokemus, kun otetaan huomioon, että tilattoman väestön alakomitea, jonka keräilyt alkoivat yksitoista vuotta sitten, ei ole saanut kuin kolmannen osan sitä työtä, jonka se aloitti, nyt vielä kukaan julkisuuteen. Sellaisen tarkemman ja paremman selvityksen odottamista, jota nyt luvattu tilasto-

keräily toisi mukanaan, epäilemättä saataisiin näin ollen odottaa vuosikausia, kenties toistakymmentä vuotta, niinkuin nykyisiä tilattoman väestön oloja koskevia tilastotietoja.

Nämä tällaiset syyt, joita valiokunnassa, osittain puhemiesneuvostossakin on esitetty syyksi, miksi muka tätä asiaa ei näillä valtiopäivillä voitaisi käsitellä, ne osottautuvat näin ollen lähemmin tarkastaessa oikeassa valossaan verukkeiksi, jollaisiksi ne ovat tarkoitettut, ja käy selvälle vielä paremmin se tosiasia, että nyt tällaisilla verukkeilla tahdotaan syrjäyttää kokonaan käsittelemättä jättää, tällainen tärkeä kysymys, josta meidän maatalousolojemme ja koko taloudellisen kehityksen kulku tulee mitä suurimmassa määrässä ensi tulevina aikoina riippumaan ja joka sitäpaitsi tulee olemaan niin erinomaisen tärkeä meidän suurilukuiselle torppariväestöllemme.

Ed. Brander: Kannattaessani puhemiesneuvoston ehdotusta maatalousvaliokunnan työsuunnitelmaksi, pyydän edustaja Tokoin tekemää muutosehdotusta vastaan ja edustaja Gyllingin lausunnon johdosta huomauttaa seuraavaa. Tämä pitkä ilta tänään on kaiketikin moneen edustajaan tehnyt ikävän vaikutuksen, kun me aikana, jolloin eduskunnan työkausi on jo puolessa, kiistelemme työsuunnitelman yksityiskohdista, kun jo moni valiokunta on sellaisia asioita käsitellyt melkeinpä valmiiksi asti, joista nyt täällä turhaan kiistellään. Mutta vielä oudompi muita on nyt tehty ehdotus, että valiokunnan ensimmäisenä oleva asia työnnettäisiin kauvemerkiksi asetettujen asioiden tieltä pois, toisin sanoen, valiokunnan työ pantaisiin aivan ylösalaisin. Tämä ei enää ole järkipiperäistä valiokunta- ja valtiopäivätyötä.

Mitä siihen tulee, että tämä kahdeksanneksi asetettu asia saisi hiljaisen hautauksen, niinkuin edustaja Gylling on väittänyt, niin ei tämä suinkaan pidä paikkaansa, jos vain asianomaisissa alotteentekijöissä ja kannattajissa on hyvää halua saada tämä asia alustavan käsittelyn alaiseksi. Tässä on nimittäin ilmoitettava, että maatalousvaliokunnassa on asetettu kaksi jaostoa, jotka tulevat rinnan käsittelemään toisessa ryhmässä olevia asioita, niin että toinen jaosto käsittelee etupäässä yleensä maanvuokrausasioita ja toinen puhtaasti maanviljelysteknillisiä asioita. Nämä jaostot ovat jo alkaneet toimintansa, sillä aikaa kun tämä ensimmäinen kysymys on niin pitkälle päässyt, että asetusehdotus on toisessa lukemi-

nessä käyty läpi ja myös päätetty pyytää asian johdosta valtiovarainvaliokunnan lausuntoa. Sil- lä aikaa kun asia on tässä asteessa, on jaostoilla hyvä aika rinnan käsitellä näitä toisia asioita, ja minä olen aivan varma siitä, että alustava käsittely saadaan aikaan toisen ryhmän kahdeksan- nesta asiasta. Ja minun käsittääkseni ei voitane vaatia enemmän kuin alustavaa käsittelyä asiassa, joka on niin hätäisesti valmisteltu, kuin tämä asia todellakin on. Sietää tällaista asiaa, joka kyllä koskettelee yhteiskuntamme perus- juuria niin syvästi kuin täällä edustaja Gylling on vakuuttanut, sietää sitä kypsyttää vähän enemmän kuin että se aivan valtiopäiväin alussa tulee uutena asiana sen puoluerhmän puolelta esille, joka tämän asian on luonut, sittenkun sen aikaisemmat maatalousreformiehdotukset ovat ajautuneet auttamattomasti karille. Käyttämättä tässä tämän enemmänä eduskunnan kyl- läkin kallista aikaa, minä siis näillä syillä vas- tustan tehtyä muutosehdotusta.

Ed. Tokoi: Edustaja Branderin lausunnon johdosta täytyynee minun huomauttaa, että tämän yksikamarisen eduskunnan olemassaolon aika- kana on minulle vakaantunut sellainen käsitys, että tämä työsuunnitelman laatiminen on ver- rattain tärkeää eduskuntatyötä, siitä yksinker- taisesta syystä, että täällä tavallisesti meidän ta- holtamme tehdyistä alotteista ensinnä tarkoin nuuskitaan, olisiko niissä mahdollisesti jotain perustuslainvastaista tai jotain siihen vivahta- vaa ja ne sen perustuksella hylätään taikka sit- ten toiseksi tavallisesti työjärjestyksessä työnne- tään niin takapajulle, etteivät ne mitenkään voi tulla käsittelyn alaisiksi, ja kun meillä ei ole minkäänlaista muuta mahdollisuutta koettaa saa- da niitä esille, kuin saada ne työjärjestyksessä sellaisille tiloille, että ne voivat tulla käsittelyn- alaisiksi, niin täytyy meidän pakostakin käyttää juuri tätä tilaisuutta niiden esilleottamiseksi.

Mitä tulee edustaja Branderin lausuntoon, että ne mahdollisesti tulevat alustavan käsittelyn alaisiksi, minä pyydän huomauttaa, että sen jaoston toimista, jossa edustaja Brander oli jäse- nenä maatalousvaliokunnassa, se työnnettiin juuri sen toisenkin osaston aivan lähes vii- meiseksi asiaksi, vaikka alkuperäinen suunnitelma valiokunnassakin oli saada se tuon osaston ensimmäiseksi asiaksi, juuri koska tiedettiin, että se saadaan sitten menemään kokonaisuena hiljai- seen hautaan. Ja kun vielä otetaan huomioon tämän työsuunnitelman alussa olevat pykälät, varsinkin 4:s pykälä, jossa määrätään, missä järjestyksessä asiat ovat valiokunnassa otettavat

esille, niin tietää se sitä, että tässä on todella tahdottu työntää se sille tilalle, ettei se mitenkään pääsisi eduskunnassa, tuskinpa valiokunnassakaan, esille tulemaan.

Ed. Eloranta: Samalla kun täydelleen kannatan edellä tehtyä ehdotusta, että työsuunnitelman toisen ryhmän kahdeksas asia siirretään ensimmäisen osaston ensimmäiseksi asiaksi, tahtoisin sen lisäksi vielä ehdottaa, että saman toisen ryhmän asioista numerolla 10 merkitty anomusehdotus maanvuokra-asetuksen takautuvan osan 5 §:n muuttamisesta siirrettäisiin ensimmäisen ryhmän toiseksi asiaksi ja että saman ensimmäisen ryhmän kolmanneksi asiaksi siirrettäisiin toisen ryhmän numerolla 7 merkitty asia, tarkoittava muutosehdotuksia voimassaolevan maanvuokra-asetuksen erinäisiin pykäliin. Neljänneksi asiaksi ensimmäisessä ryhmässä ehdottaisin toisen ryhmän numerolla 1 merkittyä asiaa, joka tarkoittaa maanvuokra-asetuksen 65 §:n muuttamista, ja ensimmäisen ryhmän viidenneksi asiaksi ehdottaisin toisen ryhmän numerolla 2 merkittyä asiaa.

Valiokunnan enemmistön menettely työsuunnitelmaa laadittaessa on ollut lievimmin sanoen omituinen. Täällä on esimerkiksi toisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi asetettu ed. Kairamon esitysehdotus maanvuokra-asetuksen 65 §:n muuttamisesta, ja saman asetuksen useamman pykälän muuttamisesta on tehty toinenkin esitysehdotus, mutta se toinen esitysehdotus on työnnetty työsuunnitelman toisen ryhmän seitsemänneksi asiaksi, vaikka nämä ovat aivan samanluontoisia, koskevat samaa asetusta ja olisivat kaiken järjen nimessä käsiteltävät rinnakkain eli toistensa yhteydessä. Nyt ne ovat kuitenkin erotetut kauaksi toisistaan ja on asetettu vain tämä yhtä pykälää koskeva muutosehdotus niin lähelle alkupäätä työsuunnitelmassa, että se tulisi käsitellyksi, mutta toiset on tahdottu syrjäyttää ja kuitenkin on täällä minun jättämäsäni esitysehdotuksessa muutosehdotuksia, jotka ovat tärkeimpiä kuin se, jota valiokunta aikoo etupäässä käsitellä, vieläpä on siinä muutamia sellaisiakin, joista ei luulisi olevan erimielisyyttä, niinkuin esimerkiksi suoranaisten, eduskunnan aikanaan tekemien erehdyksen korjaamista. Ja kun näistä seikoista huolimatta ei tahdotaisi käsitellä sitä, niin minä en tiedä johtuuko se pelkästään siitä, että se toinen aloite on sosialidemokraattien jättämä. Ainakin valiokunnassa suorastaan tuntui sellaiselta. Hyvin tärkeä on myös tämä jättämäni anomusehdotus, joka tarkoittaa maanvuokra-asetuksen takautuvan osan

viidennen pykälän muuttamista. Tunnettua on, että sillä alalla ovat vuokralautakunnat tehneet suunnattoman paljon torppareille ja maanvuokraajille yleensä turmiollisia päätöksiä. Kun ei laissa ole millään tavalla tarkkaan määritelty, kuinka korkeaksi vero saadaan laskea silloin, kun se päivätyöverosta muutetaan rahamaksukannalle, niin ovat vuokralautakunnat menneet näitä seikkoja järjestäessään suorastaan lain tarkoittamien rajojen ulkopuolelle ja siten saaneet aikaan päätöksiä, joista maanvuokraajain edut ovat suuressa määrässä tulleet kärsimään, ja sen epäkohdan poistamiseksi on tämä muutosehdotus tarkoitettu ja voitaisiin se verrattain lyhyessä ajassa valiokunnassa käsitellä. Mutta tämäkin on tahdottu syrjäyttää pelkästään vain sillä perustuksella, minkä edustaja Paasikivi valiokunnassa lausui, että nyt ei ole sopiva ajankohta maanvuokraoloja koskevien alotteiden esilleottamiseen. Minä en tiedä, milloin se sopiva aika tulee, mutta kyllä ainakin tällaisten epäkohtien korjaamiseen, joista jo on olemassa selvät todisteet, että ne ovat korjattavissa, olisi jo aika ryhtyä eikä pitäisi sallia, että yhä edelleen suuressa määrässä tehdään virheitä samalla alalla. Kun nämät työsuunnitelmaan ehdottamani muutokset tulisivat tehdyiksi, siirtyisivät nämät ehdottamani tärkeimmät asiat ensimmäiseen ryhmään ensimmäisiksi ja luonnollisesti siitä johtuisi, että ensimmäisen ryhmän asiat siirtyisivät saman ryhmän viimeisiksi ja toisessa ryhmässä järeille jääneet asiat jäisivät toiseen ryhmään siinä järjestyksessä, missä ne nyt jo ovat.

Ed. Pullinen: Edustaja Tokoin lausunon johdosta pyydän huomauttaa, että hänen ehdotuksensa siinä kohden, että ensimmäinen asia siirrettäisiin loppuun, on käytännöllistä merkitystä vailla, sillä ensimmäinen asia on jo valiokunnassa toisessa lukemisessa loppuun käsitelty. Jos se siirrettäisiin loppuun, merkitsisi se sitä, ettei sitä saisi valmiinakaan lähettää eduskunnalle. Niin ollen katson, että se olisi suorastaan valmiin asian hylkäämistä. Mitä sitten tulee toisen ryhmän asioihin, niin siinä olevat asiat 3, 4, 5, ja 6 on katsottu verrattain helposti käsiteltäviksi ja toiseksi koskevat ne rahamääräky-symyksiä, joten ne täytyy saada verrattain aikaisin valmiiksi, jos mieli saada ne ajoissa valtiovarainvaliokuntaan lähetetyiksi. Lisäksi ovat ne niin lyhyet, etteivät ne mitenkään tule viivyttämään maanvuokra-asetusten käsittelyä varsinkin kun on otettava huomioon, että valiokunnassa on asetettu kaksi eri jaostoa ja näistä toinen valmistamaan juuri maanvuokrakysy-

myksiä, joten on takeita siitä, että ne tulevat ainakin valmistavan käsittelyn alaisiksi.

Ed. Mäki: Minä kannatan edustaja Elorannan tekemiä muutosehdotuksia.

Ed. Kallio: Ei ole tosiaan suuria toiveita että täällä saataisiin muutoksia aikaan tähän puhemiesneuvoston ehdotukseen, sillä kuusi kertaa on jo lipuilla äänestetty ja yksi muutos on saatu aikaan, mutta siihen nähden, että toisessa ryhmässä olevat asiat 3, 4 ja 5 pitäisi saada käsitellyksi, kun budjeettimietintö laaditaan, uskallan ehdottaa, että ne muutettaisiin toiseen ryhmään 1, 2 ja 3 asiaksi.

Puhemies: Minä pyydän huomauttaa, että nyt on kysymys vain ensimmäisestä ryhmästä; toinen ryhmä otetaan käsiteltäväksi vasta jälkeinpäin. Olisi kysyttävä herra Elorannalta, tarkoittiko herra Eloranta näillä erinäisillä muutosehdotuksilla, jotka koskevat tämän toisen osaston kymmenennen, seitsemännen, ensimmäisen ja toisen asian siirtämistä, tehdä yhteäisen ehdotuksen, vai ovatko ne neljä eri muutosehdotusta?

Ed. Eloranta: Kyllä ne ovat neljä eri muutosehdotusta.

Keskustelu maatalousvaliokunnan työsuunnitelman I ryhmästä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on tässä kohden tehty viisi muutosehdotusta. Ed. Tokoi on niistä tehnyt yhden ja ed. Eloranta neljä, ja niitä kaikkia on kannatettu. Ed. Tokoi on ehdottanut, että toisen ryhmän kahdeksas asia eli toisin sanoen ed. Gyllingin ynnä muiden anomusehdotus n:o 60 siirretäisiin ensimmäisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Tokoin ehdotukseksi. Ed. Eloranta on ehdottanut ensiksikin, että toisen ryhmän kymmenes asia siirretäisiin ensimmäisen ryhmän toiseksi asiaksi, sitten että saman toisen ryhmän seitsemäs asia siirretäisiin ensimmäisen ryhmän kolmanneksi asiaksi, sitten että toisen ryhmän ensimmäinen asia siirretäisiin ensimmäisen ryhmän neljänneksi asiaksi, ja lopulta, että toisen ryhmän toinen asia siirretäisiin ensimmäisen ryhmän viidenneksi asiaksi. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia ed. Elorannan ehdotuksiksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee menettelytapaan äänestyksessä, niin ovat nämä muutosehdotukset kaikki erillisiä, joten niistä jokaisesta tulee aina erikseen äänestettäväksi ja puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

### Äänestys ja päätös:

1) Äänestys ed. Tokoin ehdotuksen ja puhemiesneuvoston ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tokoin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 82 ei-ääntä. Puhemiesneuvoston ehdotus on siis tässä kohdin hyväksytty ja ed. Tokoin ehdotus hylätty.

2) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja edustaja Elorannan ensimmäisen ehdotuksen välillä, joka koskee toisen ryhmän 10:n asian siirtämistä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Elorannan ensimmäinen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; ed. Elorannan ensimmäinen muutosehdotus siis on hylätty.

3) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja edustaja Elorannan toisen muutosehdotuksen välillä, sen, joka koskee toisen ryhmän 7:n asian siirtämistä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on edustaja Elorannan toinen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Ed. Elorannan toinen muutosehdotus siis on hylätty.

4) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja edustaja Elorannan kolmannen ehdotuksen välillä, sen, joka koskee toisen ryhmän ensimmäisen asian siirtämistä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Elorannan kolmas muutosehdotus hyväksytty.



Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Elorannan kolmaskin muutosehdotus siis on hylätty.

5) Äänestys puhemiesneuvoston ja ed. Elorannan neljännen muutosehdotuksen välillä, sen, joka koskee toisen ryhmän toisen asian siirtämistä.

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Elorannan neljäs muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet siis voitolla. Ed. Elorannan neljäskin muutosehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus, mitä tulee ensimmäiseen ryhmään, on hyväksytty.

Puhemies: Esitetään toinen ryhmä, mutta kun siihen tehtänee useita muutosehdotuksia, täytynee se ottaa kohta kohdalta esitettäväksi. Esitän siis ensinnä toisen ryhmän ensimmäisen asian.

#### Keskustelu:

Ed. Ahmavaara: Minä rohkenisin ehdottaa, että kolmannen ryhmän kolme asiaa siirrettäisiin toisen ryhmän ensimmäisiksi asioiksi, eli siis siihen numeroiksi 1, 2 ja 3, ja että toisen ryhmän 10:s, 11:s ja 12:s asia siirrettäisiin kolmanteen ryhmään. Minä voisin puhua paljonkin näitten tärkeitten asioiden puolesta, jotka tässä työsuunnitelmassa on esitetty kolmanteen ryhmään, mutta kun minun mielestäni on väärinkäytöstä, se, että tässä työsuunnitelman käsittelyssä viritetään täällä asiallinen evästyskeskustelu, niinkuin valitettavasti tänä iltana on tehty, en tahdo tehdä itseäni syypääksi tähän. Huomautan ainoastaan, että tästä ensimmäisestä asiasta on tehty ensi kerran anomusehdotus jo 1908 ensimmäisillä valtiopäivillä ja siten joka valtiopäivillä. Niin ollen minusta olisi jo aika, että tämä asia todellakin kerran tulisi käsiteltäväksi, ja koska nuo toisetkin asiat ovat samanluontoiset ja yhtä tärkeät, olisi ne samassa yhteydessä käsiteltävä.

Ed. Fränti: Pyydän saada kannattaa ed. Ahmavaaran tekemää ehdotusta.

Ed. Lohi: Minä pyydän myös kannattaa ed. Ahmavaaran tekemää ehdotusta. Kruununmaitten asuttamisellahan on hyvin suurimerkityksellinen kantavuus tilattoman väestön kysy-

mykseen yleensä, ja toivoisin että toisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi otettaisiin nämä kruununmaitten asuttamista koskevat asiat.

Ed. Mäki: Mitä vastustan tätä ed. Ahmavaaran tekemää ehdotusta, jota on kannatettu, sillä se on minun mielestäni suoraan sanoen hyvin julkea ehdotus. Kun niin tärkeiden alotteiden edelle, kuin on esimerkiksi ed. Gyllingin ja monien muitten, ehdotetaan pienempiä alotteita, sellainen jo tuntuu vähän vaikealta sulattaa, ja toivon, ettei eduskunnassa olisi tällä ehdotuksella suurempaa kannatusta.

Puhemies: Pyydän ed. Ahmavaaran ehdotuksen johdosta huomauttaa, että hänen ehdotuksestaan, mikäli se koskee sitä, että kolmannen ryhmän kolme asiaa siirrettäisiin toisen ryhmän ensimmäisiksi, kyllä käy päinsä nyt äänestää, mutta että hänen ehdotuksensa, että toisen ryhmän 10:s, 11:s ja 12:s asia siirrettäisiin kolmanteen ryhmään, otetaan esille vasta sitten, kun tullaan niin pitkälle, että siitä voidaan äänestää.

Keskustelu maatalousvaliokunnan työsuunnitelman II ryhmästä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on ed. Ahmavaara useampien kannattamana ehdottanut, että toisen ryhmän ensimmäisen asian tilalle siirrettäisiin kolmannen ryhmän asiat 1, 2 ja 3. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Ahmavaaran ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on edustaja Ahmavaaran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Puhemiesneuvoston ehdotus on siis hyväksytty ja ed. Ahmavaaran ehdotus on hylätty.

Toisen ryhmän muu osa ja kolmas ryhmä hyväksytään keskustelutta semmoisiksi, kuin ne ovat puhemiesneuvoston ehdotuksessa.

Työväenasiainvaliokuntaa ja Pankkivaliokuntaa koskeva puhemiesneuvoston ehdotuksen osa hyväksytään keskustelutta.

## 2) Ehdotus asetukseksi Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty edustaja Schybergsonin tekemä eduskuntaesitys n:o 1, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta.

**P u h e m i e s:** Suuri valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lakivaliokunnan mietinnössä olevan asetusehdotuksen. Asetusehdotus on siis pykälittäin esitettävä toiseen käsittelyyn.

Sen jälkeen §:t 1 ja 5 sekä asetusehdotuksen nimike hyväksytään ja asian toinen käsittely selitetään päättyneeksi.

## 3) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi

tarkoitava ed. Pärssisen y. m. anomusehdotus n:o 20 ja sen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuluvan huhtikuun 2 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn.

### Keskustelu:

**Ed. E. S. Y r j ö - K o s k i n e n:** Sivistysvaliokunta on, suunnitellessaan uutta koululaitostansa, jättänyt koskettelematta erään kohdan, jolla minun ymmärtääkseni tämän asian oikealle arvostelulle on mitä suurin merkitys, sen kysymyksen, pitääkö uudessa järjestelmässä vaatia pääsyttutkintoa niiltä, jotka kansakoulukurssin päätettyänsä, pyrkivät opintojansa edelleen jatkamaan keskikoulussa tahi lyseossa. Jos on tarkoituksena toimittaa oppikouluja niin paljon, että kaikki kansakoulusta pyrkijät voivat saada niissä sijaa, silloin tietysti käy ajatteleminen, että pääsyvaatimukseksi riittää kansakoulun päästötodistus. Jällellä on silloin vain se vaikeus, että täytyy päättää, minkä perusteen mukaan oppilaat jaetaan samalla paikkakunnalla toimivien oppikoulujen välillä, joista toiset saattavat olla huonompia, toiset parempia. Eiväthän vanhempien omat toivomukset voi siinä tulla ratkaiseviksi. Minun täytyy sen vuoksi olettaa, että valiokunta tahtoo pääsyttutkintoa säilytettäväksi, vaikkei sitä selvään mietinnössä mainita. Mutta siinä tapauksessa taas herää kysymys, eivätköhän ne edut, joita

uusi järjestely eräissä suhteissa eittämättä tarjoaa, joutuisi kokonaan melkoisten haittojen varjoon, jotka välttämättömästi siitä seuraisivat. Tulee näet muistaa, että suurena, kenties yleisimpänä syynä siihen, että oppikoulun I luokalle pyrkijöistä niin runsas osa on käynyt kansakoulua pitemmältä kuin kaksi luokkaa, on se kilpailu, joka heidän oppikoulun kynnyksellä täytyy kestää. Tämä koskee ensi sijassa juuri maalaishkansakoulujen oppilaita, jotka yhteisluokkaopetuksen vuoksi ovat kaupunkikoulujen oppilaitten rinnalla epäedullisessa asemassa. Uuden järjestelmän aikana sama kilpailu — jos pääsyttutkinto säilytetään — vaikuttaisi aivan samaa; se vain erotuksena, että oppilas, jonka ei, syystä tai toisesta, eikä suinkaan aina huonokäyisyydestä vaan joskus aivan satunnaisten seikkojen vuoksi, olisi onnistunut saada sijaa oppikoulun ensimmäisellä luokalla, täytyisi istua kaksi vuotta kansakoulun viimeisellä luokalla kypsyäkseen sillä tavoin uudelleen kilpailemaan paremmalla menestyksellä. Joita-kuita ehkäiseviä säännöksiä tässä tosin voisi ajatella, mutta suoranainen tutkinnon uudistamisen kielto tietysti loukkaisi kaikkea kohtuutta. Eiväthän ainoastaan toisaalta maalais- ja toisaalta kaupunkikansakoulujen oppilaat ole nyt puheenalaisena asiaan nähden eri asemassa; vielä suurempi on useasti ero, mikä syntyy sen johdosta, että eri opettajien kyky ja uutteruus toimessaan ovat perin erilaiset. Kaksivuotinen luokalla-istuminen huonon opettajan johdolla ei ole tietääkseni kasvatusopillisesti edullista; sitä vähemmän, jos oppilas kykynsä ja taitonsa puolesta sattuu olemaan luokkansa parhaita. Edelleen: jos pääsyttutkinto säilytetään, näyttää kuin olisi kaikille muillekin kuin kansakoulusta päässeille suotava oikeus kilpailemaan näitten kanssa. Niin sanotut valmistavat koulut silloin aivan yhtä hyvin kuin nytkin laskisivat kiistakentälle joukon oppikouluun pyrkijöitä, joilla olisi pääsyttutkintoa varten erityinen, kuinka sanoisin, väkikouluutus takanaan. Tätä vastaan nyt kansakoulun kokonaisuudessaan täytyisi astua kilpailemaan! Mielestäni ei voi pitää kansakoulun tehtävälle, joka on yleisinhimillisen, kaikille kansalaisille tarpeellisen tietopuolisen alukehityksen antaminen, juuri erin terveellisenä, jos sen vastedes vielä enemmän kuin nykyään, jopa viimeistä luokkaa myöten, täytyisi joutua pitämään silmällä pääsyvaatimusten suorittamista oppikouluun. Jospa edes voisi valiokunnan kanssa uskoa, että valmistavien koulujen luku ja laajuus uudesta järjestelystä vähenisi. Mutta luultavampaa päinvastoin on, että niitä



varakkaat käyttäisivät entistä enemmän. Valiokunnan enemmistö niin ollen todennäköisesti turhaan saisi odottaa tästä seikasta johtuvaa luokkavastakohtien lieventämistä s. o. luokkarakojen hälvenemistä. — Minkä johdosta muuten valiokunnan enemmistö tällä kertaa tätä asiaa erittäin harrastaa, on minulle tuntematonta.

Niihin muistutuksiin nähden, joita taasen oppikoulun kannalta täytyy tehdä uutta järjestelyä vastaan, yhdyn kaikkiin puolin ensimmäiseen vastalauseeseen. Valiokunta sanoo: „Koulumiesten tehtäväksi jää uudistuksen yksityiskohtainen suunnittelu”. Niin suuri luottamus koulumiehiä kohtaan on epäilemättä heille hyvin mairitteleva, sillä mitään muuta vaikeutta ei oikeastaan koko asiassa ole kuin sen „yksityiskohtainen suunnittelu”. Mutta pelkään puolestani, että koulumiehet valiokunnan lausunnon johdosta eivät voi pidättää surumielistä hymyä. Valiokunta tosin sanoo tuntevansa koulumiehiä, jotka muun muassa arvelevat vierasten kielten opetuksessa, senkin jälkeen kuin kaksi alinta luokkaa oppikoulusta on karsittu, kyllä suoriuduttavan, osaksi käytännöllisemmän opetusmenettelyn, osaksi sen johdosta että kaikkiin kieliin nähden asetetaan nykyistä lievemät vaatimukset ja että tyydytään ainoastaan kielen ymmärtämiseen. Keitä nuo koulumiehet ovat, en puolestani tunne. Mutta jos he tai joku valiokunnan enemmistöön kuuluvista osoittaa yhdenkään tämän maan oppikoulun, joka opettaa oppilaansa jotakin vierasta kieltä, tai edes toista kotimaista kieltä, todellakin ymmärtämään, niin tunnen heitä kohtaan kiittolisuutta.

Valiokunta pyytää armollista esitystä. Tuo esitys voi saapua lausunnon antamisen vaatimuksena, ja se voi sisältää yhtä ja toista, jota eduskunta ei tällä hetkellä arvaakaan, muun muassa juuri mitä tulee vierasten kielten opetukseen. Muistan joskus kuulleen latinalaisen elämänohjeen: „Quieta non movere”, joka suomeksi olisi: „Elä mene söyrimään sellaista, jonka söyrimisestä voi tulla pahempaa”. Tätä ohjetta käy soveltaminen myös valtioelämän alalle.

Esitetyn perustuksella kunnioittaen ehdotan, että eduskunta hylkää valiokunnan mietinnön.

Ed. Bäck: Jag har tagit mig friheten föreslå att det föreliggande ärendet måtte bordläggas till nästa plenum.

Ed. Storbjörk: Jag skulle be få förena mig om landtdagsman Bäck's förslag.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, tulee sen jäädä pöydälle. On kysymys ainoastaan pöydällepanopäivästä. On ehdotettu että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Tämä ehdotus hyväksytään.

### Pöydällepanot:

#### 4) Suomen postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuonna 1910

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 1,

#### 5) Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1911 koskevan tarkastuksen johdosta

laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2,

#### 6) Suomen Pankin käyttämättömiä voittovaroja

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, ja

#### 7) Lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamista

koskeva lakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksesta ensi tiistain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i.p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,05 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 19. Tiistaina 16 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

#### Kolmas käsittely:

1) Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamista tarkoittava eduskuntaesitys.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Schybergsonin edusk. esit. n:o 1.

#### Toinen käsittely:

2) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Annalan y. m. edusk. esit. n:o 2; ed. Hultinin y. m. edusk. esit. n:o 3.

#### Ainoa käsittely:

3) Kertomus Suomen postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1910.

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 ja mainittu kertomus.

4) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1911 koskevan tarkastuksen johdosta.

Asiakirja: Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus pankkivaliokunnalle vuodelta 1910.

5) Suomen Pankin käyttämättömiä voittovaroja koskeva ehdotus.

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3; pankkivaltuusmiesten kertomus Suomen Pankin toiminnasta vuodelta 1911.

6) Kansakoulun asettamista kokonaisudessaan oppikoulun pohjakouluksi tarkoittava anomusehdotus.

Siv.

193

”

218

”

”

—

Siv.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 20.

#### Ensimmäinen käsittely:

7) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamisesta.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 5.

#### Pöydällepanoa varten esitetään:

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 arm. esityksen johdosta, joka koskee varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913.

220

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 arm. esityksen johdosta, joka koskee suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913.

221

10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa ruumiillisen rangaistuksen poistamista kouluista ja kasvatuslaitoksista.

”

11) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululla tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kautto, Kurikka, Nybergh, Oranen, Paasikivi, Perttilä, Tainio, Tikkanen ja von Troil.

### Ilmoitusasiat:

**P u h e m i e s:** Ed. Schybergson pyytää sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla vapautusta valtiopäivätoista neljän viikon ajaksi. Ed. Tikkanen pyytää hänen perheessään sattuneen kuolemantapauksen johdosta vapautusta yhden viikon ajaksi tästä päivästä alkaen. Ed. Nybergh pyytää sairauden takia vapautusta tämän päivän istunnosta. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Lallukka tämän illan loppuistunnosta ensi maanantaihin asti, ed. Hänninen ensi keskiviikosta alkaen tämän viikon loppuun ja ed. Oranen tämän kuun 16 ja 17 päiviksi.

Näihin vapautuksenpyyntöihin eduskunta suostuu.

### Vapautus suuren valiokunnan jäsenyydestä.

**P u h e m i e s:** Ed. Söderholm pyytää vapautusta suuren valiokunnan jäsenyydestä syystä, että häneltä, sen jälkeen kun hänet nyttemmin on valittu perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaksi, mainitun toimen takia ei riitä aikaa suuren valiokunnan jäsenen tehtävien suorittamiseen.

Edustaja Söderholmin vapautuksenpyyntöön eduskunta suostuu.

### Uusia armollisia esityksiä.

**P u h e m i e s:** On ilmoitettava, että Keisarillisen Senaatin jäsen tulee jättämään eduskunnalle kaksi armollista esitystä.

Eduskuntaan saapuu esittelijäsihteeri Arthur Degerholmin seuraamana senaattori Ernesti Rikard R a i n e s a l o. Hän lausuu: Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin päätöksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteetin armolliset esitykset, nimittäin:

n:o 10, normaaliraiteisen rautatien rakentamisesta Raasulin kylästä Raudun pitäjältä Hiitolan asemalle Karjalan radan varrelle; ja

n:o 11 tarpeellisen määrärahan osottamisesta niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1912, muun muassa, kansakoululaitosta sekä sivistys- ja muita kulttuuritarkoituksia varten, joihin 1911 vuoden eduskunnan myöntämät varat eivät riitä.

**P u h e m i e s:** Eduskunta on ottava armolliset esitykset perustuslainmukaiseen käsittelyyn.

### Puhemiehen tiedonanto ed. Airolalle majesteettirikoksesta tuomitun vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoyrityksestä.

**P u h e m i e s:** Edustaja Airola on jättänyt eduskunnan puhemiehelle seuraavan kirjelmän:

Suomen Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Kun minä tämän kuun 11 päivän aamuna vielä perheineni olin nukkumassa, saapui asuntooni Vuorikadulla n:o 8 kaksi tuntematonta miestä, jotka, kuten myöhemmin sain tietää, olivat ulosottoapulaisia tästä kaupungista. Ilmoittamatta, keitä olivat, vaativat miehet päästä sisälle, ja kun pukeuduttuani päästin heidät huoneeseeni, samalla kutsuen viereisessä huoneessa asuvat edustajat F. Rantasen ja J. Rainion paikalle, selittivät he, että minun olisi heti paikalla pitänyt heidän kanssaan lähteä Katajanokan lääninvankilaan, missä minun olisi tullut alkaa kärsiä majesteettirikoksesta minulle tuomittua puolen vuoden vankeusrangaistusta. Huomautustani, että, vaikkapa valtiopäiväjärjestyksen 10 ja 12 §§:äin ei katsottaisikaan estävän laillisen tuomion täytäntöönpanoa, niin ainakin täytyisi minulle myöntää aikaa asiaini järjestämiseen sekä asetuksen sallima tilaisuus itse ilmoittautua rangaistusta kärsimään, minkä tulisi tapahtua Wiipurin eikä tšekäläisessä lääninvankilassa, ei otettu varteen. Myöskin kielsivät telefonilla ilmoittamasta tapahtumasta eduskunnan ja valiokuntani puhemiehelle. Kiellosta huolimatta menin puhelimen luo asiasta puhuakseni lakivaliokunnan puheenjohtajan sekä eduskunnan puhemiehen ja raatimies Lindbergin kanssa. Seurauksena oli, että miehet lopulta poistuivat asunnostani, selittäen, että minun, jollen tahtoisi että minut asunnostani noudettaisiin, olisi seuraavana päivänä ollut saavuttava Helsingin kaupunginvoudin konttoriin vankilaan vietäväksi. Myöhemmin samana päivänä ilmoitettiin minulle, että asian ratkaisu oli lykätty viikoksi eteenpäin, ja eilen sain sitte ilmoituksen, että minun, jos pakkokeinojen käyttämistä tahdon välttää, on ensi torstaina mentävä kyseenalaista rangaistusta kärsimään.

Mielestäni valtiopäiväjärjestyksen 10 ja 12 §:ien mukaan minua ei voida estää edustajavelvollisuuttani loppuun asti täyttämästä. Mutta

vaikkapa, kuten on väitetty, mainitsemani valtiopäiväjärjestyksen pykälät eivät estäisikään laillisen tuomion täytäntöönpanoa Valtiopäiväin aikana, niin sittenkin on mielestäni — yritettäessä saattaa minua kärsimään sanottua rangaistusta — sivuutettu ne muodot, joita lain mukaan olisi ollut noudatettava, ja muutenkin käyttäydytty kohtaani sopimattomalla tavalla. Huomattava myöskin on, että, jos minä vapaaehtoisesti lähtemällä tai viranomaisten viemänä joudun paikkakunnalle, missä minun olisi usein mainittu vankeusrangaistus kärsittävä, saattaa turvallisuuteni joutua vakavan vaaran alaiseksi, koska minut, kuten tunnetaan, on laitotomalla ukaasilla sieltä karkoitettu ja uhattu väkivallalla, jos sinne palajaisin.

Tähän kaikkeen nähden pyydän kunnioittaen, että herra Puhemies, annettuaan asiasta tiedon Eduskunnalle, ryhtyy tarkoitusta vastaaviin pikaisiin toimenpiteisiin, sekä sen johdosta, mitä minua kohtaan jo on tapahtunut, kuin myöskin siihen nähden, että minä saisin esteettömästi perustuslainmukaisen edustajavelvollisuuteni loppuun asti täyttää, sekä nauttia niitä etuja ja oikeuksia, joita minulle kansalaisena ja erityisesti kansanedustajana lakien mukaan kuuluu.

Helsingissä, 16 päivänä huhtikuuta 1912.

M. A. Airola.

**Puhemies:** Ed. Airolan pyynnöstä olen siis esittänyt asian eduskunnalle ja saan ilmoittaa, että olen esittänyt sen myös puhemiesneuvostossa.

#### Keskustelu:

**Ed. Anton Huotari:** Samalla kun minä paheksun sitä tapaa, jolla ulosottoviranomaiset ovat kohdelleet ed. Airolaa tässä vangitsemistilaisuudessa, pyydän itse asiasta lausua mielipiteeni.

Valtiopäiväjärjestys sanoo mielestäni epäammattomän selvästi, ettei edustajaa valtiopäivien aikana voida vangita muissa kuin niissä kahdessa tapauksessa, jotka luetaan valtiopäiväjärjestyksen 12 §:ssä. Sanottu pykälä sisältää näet määräyksen: „Valtiopäiväin aikana älköön edustajaa eduskunnan suostumuksetta vangittako rikoksesta, ellei tuomioistuin ole määrännyt häntä vangittavaksi taikka häntä tavata verekseltä rikoksesta, josta ei voi tulla vähempää rangaistusta kuin kuusi kuukautta vankeutta”. Viimeainittu seikka ei missään tapauksessa sovellu

ed. Airolaan, mutta yhtä vähän sopii siihen edellinäkään. Vangitsemisella tarkoitetaan nimittäin yleisesti hyväksytyn laintulkinnan mukaan sitä, että joku henkilö pidätetään tutkintoa varten. Ed. Airolaan nähden ei ole kuitenkaan annettu tällaista vangitsemiskäskyä, vaan tahdotaan asettaa hänet kärsimään hänelle tuomittua vapausrangaistusta. Sellaisesta ei valtiopäiväjärjestys mitään puhu, ja koska perustuslakia on tulkittava vaan sen sanamuodon mukaan, ei edustajan asettaminen valtiopäivien aikana rangaistusta kärsimään voi tulla kysymykseen. Sellaiselle tulkinnalle antaa tukea myös valtiopäiväjärjestyksen 10 §, jossa sanotaan: „Älköön edustajaa kiellettäkö valtiopäiville saapumasta ja edustajana toimimasta”. Jos edustaja tuomion täytäntöönpanoa varten voitaisiin sulkea vankilaan, niin tekisi se tyhjäksi sanotun pykälän loppuosan määräyksen. En aikaisemmin, kun eduskunnassa on ollut kysymyksessä vapausrangaistusta kärsiväin edustajain oikeus päästä valtiopäiville, ole voinut yhtyä siihen käsitykseen, ettei rangaistusta kärsivä edustaja lain mukaan olisi pääsevä valtiopäiville. Mutta vielä selvempi on laki tässä tapauksessa. Ed. Airola on saapunut valtiopäiville, hänen valtakirjansa on tarkastettu, ja koska hän valtiopäivien aikana ei ole tehnyt mitään sellaista, josta hänet voitaisiin vangita, niin häntä ei voida asettaa ennen tuomittua vapausrangaistusta kärsimään.

Tämä on mielestäni nykyisen valtiopäiväjärjestyksen henki, ja sama on laita myös aikaisempien valtiopäiväjärjestyksien. Nykyisen valtiopäiväjärjestyksen asianomaiset säännökset perustuvat samoihin määräyksiin, jotka ovat olleet aikaisemmin voimassa. Vuoden 1869 valtiopäiväjärjestyksen 8 §:ssä sanotaan asiasta näin: „Jos valtiopäivämiestä syytetään törkeästä rikoksesta, älköön häntä vankeuteen pantako, jollei ole tavattu juuri rikoksen teossa, taikka tuomari ole, asian tutkittuansa, katsonut syytä olevan niin päättää. Vähemmistä rikoksista älköön valtiopäivämiestä pantako kiinni eikä myös valtiopäivien aikana velkavankeuteen”. Tämä säännös taas vuorostaan on saanut alkunsa 1723 vuoden valtiopäiväjärjestyksen 23 §:stä, jossa on samansuuntainen määräys. Alkupuoli siitä on sisällöltään sama kuin 1869 vuoden valtiopäiväjärjestyksessä olevan säännöksen, ja loppuosa kuuluu jokseenkin seuraavasti: pienemmistä rikoksista älköön herrainpäivämiestä vankeuteen pantako, ei myöskään velasta, niin kauan kuin herrainpäiviä kestää, eikä häntä saa panna kiinni j. n. e.

Sanotusta käy mielestäni täysin selville, että lainsäätäjä on tahtonut turvata, ettei edustajaa valtiopäivien aikana saa edustajan tehtävästä riistää pois. Sitä käsitystä tukee myös tuo aikaisempien valtiopäiväjärjestysten erikoishuomautus velkavankeudesta. On tahdottu turvata edustajan oikeus joka puolelta, paitsi milloin on kysymyksessä törkeä rikos.

Yhtä selvä on kysymys myös, kun tarkastetaan asiaa valitsijain oikeuden kannalta. Valtiopäiväjärjestyksen 1 §:n mukaan edustajain luku on oleva 200. Jos nyt edustaja voidaan valtiopäivien aikana panna rangaistusta kärsimään, ei edustajain luku ole valtiopäiväjärjestyksen määräysten mukainen, ja täten ryöstetään osalta kansaa oikeus olla eduskunnassa lain mukaisesti edustettuna. Nykyisinä aikoina ei ole mikään mahdottomuus, että suurempikin määrä edustajia voi joutua tällä tavoin vapausrangaistusta kärsimään, jolloin asia saa yhä laajemman kantavuuden, kun suuret valitsijajoukot voivat jäädä vaille laillista edustusta valtiopäivillä.

Kun kysymyksessä on näin tärkeä asia, joka koskee sekä edustajain että valitsijain oikeutta, ehdotan asian kaikessa laajuudessaan lähetettäväksi perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. T o k o i: Hyvät herrat! Tämän yksikamarisen eduskunnan asiakirjoihin ja pöytäkirjaan on melkein jokaisen istuntokauden aikana tullut piirrettyksi synkkiä lehtiä, lehtiä, jotka eivät puhu suinkaan kansanvaltaisen eduskunnan arvon puolesta. Tässä on nyt edessämme asia, jonka edustaja Airola on esittänyt, ja jossa hän pyytää puhemiehen ja myöskin eduskunnan toimenpidettä sen johdosta, että häneltä uhataan katkaista oikeus täyttää edustajavelvollisuutensa, riistää häneltä ne oikeudet, jotka hänelle edustajana kuuluvat. Minun mielestäni tämä ei ole yksinomaan juridinen kysymys, eikä tämän kysymyksen luonnetta ole tulkittava yksinomaan valtiopäiväjärjestyksen pykälien sanamuodon mukaan. Minun luullakseni tämä on enempi poliittinen kuin juridinen kysymys. Saattaa olla, että juridisista seikoista voi olla eri mieltä; saattaa olla, että juristit voivat riidellä ja kinata siitä, miten se tai tämä valtiopäiväjärjestyksen pykälä, se tai tämä sanamuoto on tulkittava. Mutta yksi seikka minun mielestäni on selvä, josta ei voida riidellä, ja se on se, että tämä kysymys on luonteeltaan poliittinen. Älkää koetako itseltänne salata sitä tosiasiaa, että kaikilla, niin tuomioistuimissa kuin myöskin kaikissa virastoissa, yhä enemmän ja enemmän poliittiset näkökannat saavat jalansijaa! Tuomioistui-

met täyttävät poliittisia tehtäviä juridisten tehtävien rinnalla, ja nämä poliittiset tehtävät yhä enemmän ja enemmän näyttäytyvät niin huomattavalla tavalla, ettei kansanedustajan eikä juristinkaan pitäisi enää näiltä silmiään sulkea. Mitä sitten itse tämän rangaistustuomion täytäntöönpanoon tulee, niin onko viranomaisilla ollut syytä pelätä, että kansanedustaja Airola pyrkii pakoon, pyrkii päästä puheenalaista vapausrangaistusta kärsimästä? Ei, hänen olinpaikkansa on tietty, hänellä ei ole ollut aikomustakaan päästä pakoon, vaan hänellä on ollut aikomus täyttää velvollisuutensa kansaa ja valitsijoihin kohtaan; ja siitä syystä, siitä yksinkertaisesta syystä että hän on kansanedustaja, hänen rangaistuksensa täytäntöönpanoa kiirehditään. Minä pyydän huomauttaa, että monta kertaa, monessa yksityistapauksessa ovat asianomaiset viranomaiset katsoneet läpi sormiensa, viivytäneet ja antaneet asianomaiselle vapausrangaistukseen tuomitulle tilaisuutta järjestää yksityisiä asioitansa, ennenkun on vaadittu saada hänen rangaistuksensa täytäntöönpannuksi. Tässä tapauksessa edustaja Airolalle ei suoda edes sitä, mitä monelle yksityiselle kansalaiselle on suotu. Minä pyytäisin huomauttaa, että kun eduskunta lähettäneen tämän asian perustuslakivaliokuntaan, sen ei tulisi takertua yksinomaan noiden mahdollisten juridisten kysymysten selvittämiseen, vaan että sen tulisi myöskin kajota tämän kysymyksen poliittiseen puoleen. Minun käsittääkseni näet eduskunnan ei pitäisi ummistaa silmiänsä siltä tosiasialta, että tämän kysymyksen ja puheenaolevan toimenpiteen kärki ei ole tähdätty yksinomaan edustaja Airolaa kohtaan, sillä mitä tässä tapauksessa merkitsee yhden edustajan, mitä merkitsee esimerkiksi edustaja Airolan persona? Eihän sillä voi olla päämerkitystä. Mutta tämän kysymyksen kärki onkin tähdätty itse eduskuntaa vastaan, itse eduskunnan olemassaoloa se uhkaa. Sillä ne voimat, jotka nyt raskaina painavat koko Suomen kansaa, eivät tarkeitakaan yksinomaan edustaja Airolan vangitsemista ja linnaan saattamista, eikä ne sen kautta vielä tarkoitustaan saavuta, vaan ne voimat vihaavat koko tätä edustuskuntaa, koko tätä edustuslaitosta, ja siitä syystä eduskunnan velvollisuus onkin vakavasti kajota tähän kysymykseen.

Minä toivoisin — tai rohkenisinko ehken luotakaan siihen — että tämän eduskunnan enemmistö, joka myöskin tietysti ajaa omia poliittisia tarkoituksiaan, ei näiden poliittisten tarkoitustensa ajamisessa ja niiden tarkoitustensa saa-

vuttamiseksi sotkeennu sekottamaan eduskunnan oikeuksia ja eduskunnan turvallisuutta, ja ettei se katselisi läpi sormiensa tätä kysymystä siitä syystä, että se kohdistuu sosialistiseen edustaja Airolaan. Minä sanon ja tunnustan rehellisesti, että pidän tämän eduskunnan porvarillisia edustajia poliittisina vastustajina, joita vastaan me taistelemme kaikkialla avonaisesti ja kaikella tarmolla, ja me koettamme kaikkiin voimin, ettei heidän kaltaisiaan edustajia tähän eduskuntaan tule. Mutta sen jälkeen kun he ovat tulleet tänne eduskuntaan valituiksi, olemme, minä ja koko minun ryhmäni, jos näiden porvarien edustajaoikeuksia uhataan, valmiit ensimmäisinä miehinä nousemaan taisteluun näiden oikeuksien puolesta. Ja minä rohkenen toivoa, ettei tämä eduskunta sekaannu poliittisissa pyrkimyksissään niin, että se sotkee eduskunnan oikeudet poliittisten yksityisharrastustensa takia.

Samalla kun minäkin yhdyin siihen ehdotukseen, että tämä kysymys lähetetään perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi koko laajuudessaan, olen erityisesti tahtonut painostaa sitä seikkaa, että perustuslakivaliokunnan herrat edustajat eivät takertuisi yksinomaan juridisiin saivarteluihin sekä tulkintemisten verkkoihin ja lokeroihin, vaan jaksaisivat nousta käsittämään tämän kysymyksen koko laajuudessaan ja selvittämään myös sen poliittisen luonteen.

Ed. Manner: Samalla kun minäkin voin yhtyä kannattamaan edustaja Huotarin tekemää ehdotusta, että tämä kysymys kaikessa laajuudessaan lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, pyydän minä kiinnittää eduskunnan huomiota eräaseen puoleen tässä asiassa. Teen sen nimenomaan siltä varalta, että täällä esiintyisi herrastaholta joitakuuta, jotka arvelisivat, että tämä kysymys yleensä on niin pitkälle tutkittu, ettei se kaipaisi enää mitään, kun nimittäin eduskunnalla pari kertaa ennen on ollut tilaisuus samanluontoisesta asiasta lausua mielipiteensä, joskaan ei tosin samanlaisesta. Mutta minun huomiotani tässä jutussa on erikoisesti kiinnittänyt se, että edustaja Airola tässä vangitsemisjupakassa muun lisäksi minun nähdäkseni, on myöskin joutunut sopimattoman ja huonon kohtelun esineeksi. Sillä minä pidän sopimattomana sitä, että häntä vangitsemaan tulleet ulosottoapulaiset saapuivat hänen asuntoonsa niin varhain aamulla, että he yllättivät hänet perheineen vuoteelta. Ei ole senvuoksi kummaa, että hänen perheensä, vaimonsa ja pieni poikansa hämmästyivät, jopa pelästyivät, ja että tapahtuma heihin järkyttä-

västi vaikutti. Se minusta oli melkein kotirauhan häiritsemistä, sitäkin suuremmalla syyllä, kun nämä virkamiesten käskyläiset eivät vähällä hellittäneet, vaan päinvastoin kävivät päälle hyvinkin tiukasti. Onko tällaiseen menettelyyn, onko tällä tavoin esiintymiseen ollut syytä? Ensiksikin, olivatko kaupunginvoudin apulaiset todella pakotetut käymään edustaja Airolaa kaappaamaan näin varhain aamulla? Olivatko he pakotetut sen tekemään sillä tavoin, kuin he sen tekivät? Ja olivatko he välttämättömästi pakotetut puolisen tuntia tai kolme neljännestä odottamaan, ennenkuin he rohkenivat poistua? Siitä vähästä, minkä tunnen lakia, olen saanut sellaisen käsityksen, että henkilö, joka on tuomittu kärsimään vankeusrangaistusta, on oikeutettu itsekin ilmoittautumaan tätä kärsimystä suorittamaan. Mutta sellaisessa tapauksessa olisi tietysti asianomaiselle ensin ilmoitettava, että hänen tulisi käydä tätä rangaistusta suorittamaan ja milloinkin hänen tulisi käydä. Tällaista ilmoitusta ei tehty edustaja Airolalle ennakolta. Lieneeköhän herroilla virkamiehillä ollut syytä pelkoon, että edustaja Airola olisi karannut? Jotkut ehkä ovat arvelleet ja kuulemma väittäneetkin, että edustaja Airola on piileskellyt. Siten selitetänee piileskelemiseksi esimerkiksi hänen oleskelunsa Lahden kaupungissa eikä Viipurissa. Mutta se oli yleisesti tunnettu asia. Sanomalehden toimittajana hän siellä työskenteli, ja se lienee ollut tunnettua myös Viipurissa oleville virkamiehille, joilla tässä asiassa on tekemistä. Sen jälkeen hän puolitoista kuukautta on toiminut eduskunnassa täyttäen edustajatehtäviensä. Ja sekin on ollut tunnettu asia. Kaikki seikat siis viittaavat siihen, että niillä, joiden tehtävänä on ollut Airolaa uhkaavan rangaistuksen täytäntöönpano, on ollut koko ajan tai ainakin olisi voinut olla tieto edustaja Airolan oleskelupaikasta ja mahdollisuus päästä häneen käsiksi, tilaisuus tehdä hänelle ilmoitus ajoissa ja vielä sellaisella tavalla, ettei se olisi loukannut häntä eikä ketään muuta. Syytä siis siihen pelkoon, että edustaja Airola olisi piileskellyt tai koettanut välttää joutumasta rangaistukseen, ei ole vähintäkään. Ja siitä, että siellä virkataholla on todellakin ollut jonkinlainen halu kohdistaa sopimaton kohtelu edustaja Airolaa vastaan, ja menetellä häntä kohtaan, niin kuin ei monasti muulloin menetellä, on paraana todistuksena se kohtelu, jonka alaiseksi hän taas tänä aamuna joutui. Tänä aamuna nimittäin saman kaupunginvoudin käskyläiset saapuivat vieläkin aikaisemmin kuin ennen, ja kun he



eivät heti saaneet edustaja Airolaa puhutella jättääkseen hänelle erään haasteen, siitä yksinkertaisesta syystä, että edustaja Airola oli tälläkin kerralla heidän saapuessaan vuoteessa, nämä herrat julkisivat ruveta koputtelemaan nyrkeillä hänen asuntonsa ovelle, ja kun edustaja Airola vihdoinkin pääsi pystyyn ja meni lukemaan haastemiesten hänelle antamia asiakirjoja kahden muun edustajan läsnä ollessa, niin nämä haastemiehet koputtivat nyrkeillä noitten toistenkin edustajain ovelle ja kuuluivat itseksensä mutiiseen, että edustaja Airolan se menettely, että hän ryhtyi ensin ottamaan selkoa asiakirjojen sisällyksestä, oli „oförskämdt”, se on hävytöntä. Tämöinen menettely on loukkaavaa; se loukkaisi jo kaikkia muitakin ihmisiä, saattikka sitten kansanedustajaa, ja minusta tällaiseen tapaukseen onkin sovellettava valtiopäiväjärjestyksen 13 §:ää. Siinähan sanotaan nimenomaan: „Jos joku valtiopäivien aikana taikka edustajan ollessa matkalla valtiopäiville tai valtiopäiviltä sanoilla taikka teoilla loukkaa edustajaa, tietäen hänet edustajaksi, taikka jos joku valtiopäivien jälkeen tekee väkivaltaa edustajalle hänen toimensa suorittamisen vuoksi, niin pidettäköön sitä asianhaaraa, että rikos tehtiin edustajaa vastaan, erittäin raskauttavana”. Tämöisten asianhaarain vallitessa minusta eduskunnalla todellakin on syy kiinnittää tähän asiaan kaikenpuolista huomiota, sitä suurempi syy, kun se kohtelu ja menettely, jonka alaiseksi edustaja Airola on joutunut, on sellainen, että sellaista ei ole harjoitettu kaikkia muita kohtaan. Minä tiedän nimenomaan pari esimerkkiä juuri täältä Helsingistä, kuinka juuri tämän saman kaupunginvoudin ulosotto-apulaiset ovat suvainneet aikaisemmin ilmoittaa parille muulle „majesteettirikokselliselle” siitä, milloinkin he tulevat häntä noutamaan. Edustaja Airolaa on kohdeltu vallan toisella tavalla. Hänelle ei ole tahdottu suoda edes semmoisia pikkuisia kohteliaisuuksia, joita muille ihmisille täällä on tarjottu.

Eduskunnan tulisi minusta tavalla tai toisella osottaa haluavansa suojella jäseniänsä ei ainoastaan sellaiselta poliittiselta vainolta, josta edustaja Tokoi äsken puhui, vaan myöskin sellaiselta sopimattomalta, hävyttömältä kohtelulta, jonka alaiseksi edustaja Airola tässä nyt kyseessäolevassa tapauksessa on joutunut. Joskaan eduskunta ei voi suojella jäseniään syytöksiltä ja tuomioilta majesteettirikosjutuissa, niin ainakin se voi jonkun verran suojella jäseniään persoonallisilta loukkauksilta ja sopimattomalta kohtelulta.

Mutta lisäksi sietää kiinnittää eduskunnan huomiota erääseen seikkaan. Kaikille lienee nimittäin tunnettua, että Viipurin linnan venäläinen komendantti on laittomasti karkoittanut edustaja Airolan Viipurista, tehnyt sen tavalla, joka ei ollenkaan jätä sijaa epäilykselle, että, jos edustaja Airola rohkenisi hänen karkoituskäskyään vastustaa, hän joutuisi mitä suurimpaan persoonalliseen vaaraan ja mahdollisesti kärsimään minkälaisia ikävyyksiä tahansa. Jos nyt edustaja Airola vangitaan, jos eduskunta sallii sen tapahtuvan, jos hänet viedään Viipuriin, kuljetetaan Viipurin linnaan, sisältä tämä minusta tavallaan Viipurin linnan komendantin käskyjen vastustamista, mutta ei hänen uhkauksiensa tyhjäksi tekemistä. Edustaja Airola siis joutuu Viipuriin mennessänsä, oleskellessansa siellä, suureen henkilökohtaiseen vaaraan. Kun otetaan huomioon, että Viipurin tunnettu polisimestari eräässä edustaja Airolan karkoittamista koskevassa asiakirjassa kehäsi Viipurin linnankomendantin olevan miehen, jolla on seitsemän rykmenttiä sotaväkeä tykistöineen takanansa, miehen, joka tietää, mitä hän tekee ja osaa myös tarkoituksensa panna täytäntöön, kun otetaan huomioon nämä uhkaukset, niin voidaan saada jonkinlainen aavistus siitä, mitä vaaroja edustaja Airolalla olisi, jos hän tahtois käyttää hyväksensä lain myöntämää oikeutta itse ilmoittautua kärsimään vankeuttaan, tai jos hänet viedään pakolla. Tähänkin asian puoleen on minusta eduskunnalla täysi syy kiinnittää huomiotaan, ja juuri tähän puoleen, sillä kun nuo uhkaukset perustuvat kokonaan laittomiin toimenpiteisiin ja kun ne uhkaukset voidaan täytäntöönpanna, niin vaara käy sitäkin suuremmaksi.

Minä toivoisin, että asialle, jos se joutuisi käsiteltäväksi perustuslakivaliokunnassakin, omistettaisiin kaikki se huomio, minkä se ansaitsee, ja että siellä kiinnitettäisiin myöskin huomiota asian siihen puoleen, jota minä olen kosketellut.

Ed. Wrede: Jag vill icke neka, att hr Tokoi i sitt yttrande hade rätt däri, att straffdomarna för majestätsförbrytelser i viss mening hafva en politisk sida. Vi känna nämligen af historien, att den täta förekomsten af dylika åtal alltid inträffar under tider af politiskt förfall och politiskt förtryck, och dessa åtal utgöra i sanning en företeelse, som ingalunda är sympatisk. Vidare måste jag naturligtvis gifva hr Tokoi rätt däri och betraktar det såsom någonting alldeles själfallet, att parti-

ståndpunkten hos den person, hvilken en dylik åtgärd drabbar, icke har någonting att skaffa med saken och icke i landtdagen bör eller ens kan komma i betraktande. Slutligen vill jag också erkänna, att jag fullt förstår den upprörda ton, i hvilken de föregående ärade talarna yttrat sig i denna sak. Man har fullt skäl att i ett sådant fall vara upprörd. Landtdagsman Airola har såsom bekant tidigare varit föremål för en lagstridig åtgärd, en våldsåtgärd, och om nu därtill den åtgärd, som senast mot honom vidtagits, skedde på ett något brutalt sätt, såsom här sagts, så är det ju inte förvånande, att man däröfver känner sig upprörd.

Men oaktadt jag erkänner allt detta, kan jag dock icke förena mig om yrkandet på frågans remiss till grundlagsutskottet. Grundlagsutskottet har ju till följd af den uppgift, som L. O. gifver detsamma, endast att pröfva sakens lagliga sida. Och denna lagliga sida är enligt min tanke klar och icke underkastad tvifvel. Såsom här yttrats utaf den talare, som först hade ordet, så hänför sig stadgandet i 12 § L. O. uteslutande till ransakningshäkte. 12 § innehåller bland annat, att domstol kan förordna om landtdagsmans insättande i ransakningshäkte under vissa förutsättningar, som i denna paragraf äro nämnda. Då nu så är, och då således landtdagen icke kan hindra landtdagsmans insättande i ransakningshäkte, är det enligt min tanke fullkomligt klart, att detsamma med vida större skäl gäller värkställigheten af laga kraft vunnen dom. Ty det, som gäller för en mindre åtgärd, måste med desto större skäl gälla för en större åtgärd. Härtill kommer ännu att såväl grundlagsutskottet som landtdagen i själfva verket redan tvänne särskilda gånger och landtdagen därtill i olika sammansättning uttalat sig i en sådan fråga. Den ena gången var det i fallet Nuorteva och den andra gången i fallet Manner. Då hade grundlagsutskottet att pröfva, huruvida landtdagen kunde fordra, att det fängelsestraff, som var dessa landtdagsmedlemmar ådömdt för majestätsförbrytelse, kunde till följd af deras landtdagsmannaskap afbrytas, och man kom till det resultat, att detta icke vore möjligt. Detsamma gäller gifvetvis också påbörjandet af värkställighet af dom.

I själfva verket är det en förutsättning för hvarje rättsordnings bestånd, att en laga kraft egande dom skall respekteras. Den måste respekteras såväl af regeringen som representationen. Ingendera har rätt eller laglig möjlighet att däri ingripa. Om nu saken skulle hän-

skjutas till grundlagsutskottet, så kan grundlagsutskottets uttalande, om det också ginge i annan riktning, än jag tager för gifvet, dock icke hindra exekutionen. En sådan remiss har därför såvidt jag kan förstå alls intet ändamål. Här har visserligen talats, såsom jag redan nämnde, om det brutala tillvägagående, som ägt rum mot landtdagsman Airola från exekutionsbetjäntes sida. Också för denna fråga är grundlagsutskottet icke rätt forum. Om hr Airola, såsom här sagts, har lidit orätt, om han inte blifvit så bemött, som han såsom medborgare och landtdagsman hade bort bemötas, så äger han däröfver klaga i laga ordning och vid laga forum. Det är icke möjligt att grundlagsutskottet och landtdagen härvid skulle kunna bringa hjälp.

På dessa skäl nödgas jag motsätta mig remiss till grundlagsutskottet.

Ed. Rautapää: Minä en myöskään voi ottaa tätä asiaa niin laajalti kuin edustaja Toikoi, vaan selitän tapauksen kuivasti valtiopäiväjärjestyksen kannalta. Kun 12 §:n mukaan valtiopäiväin aikana tuomioistuimien voi määrätä edustajan vangittavaksi, niin ei pitäisi olla epäilyksiä, että lainvoiman voittaneella päätöksellä edustajalle määrätty rangaistus on myös täytäntöön pantava. Tämän asian lähettämisen perustuslakivaliokuntaan katson minä sitäkin tarpeettommaksi, koska, niinkuin edellinen arvoisa puhuja huomautti, perustuslakivaliokunta on lausunut käsityksensä samansuuntaisesta asiasta, jaa, voidaan sanoa, samanlaisesta asiasta, sillä edustaja Airolan asia muodostuu aivan samanlaiseksi kuin Nuortevan juttu aikanaan oli, niin pian kun ed. Airola on ryhtynyt rangaistustaan kärsimään, ja sen hän on sanonut piakkoin tekevänsä. Minä yhdyin edustaja Wredeén siinä, ettei asiaa lähetettäisi perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Leino: Valtiopäiväjärjestyksen 12 § on koko lailla selvä tämmöisessä kysymyksessä, mutta sittenkin se jättää tulkinnalle jonkun verran tilaa, ja niin ollen yhdyin minäkin niihin, jotka haluavat lähettää asian perustuslakivaliokunnan harkittavaksi.

Ed. Mechelin: Om det funnes någon anledning till antagandet, att en sådan lagtolkning, som den af den första talaren herr Huotari framförda, skulle kunna vinna bekräftelse från grundlagsutskottets sida, och om det funnes någon anledning att antaga, att grundlagsutskottet skulle kunna påfinna ett förfarande

från landtdagens sida i anledning däraf att verkställighetsbetjante uppträdit otillbörligt mot landtdagsman Airola eller till förebyggande utaf eventuellt maktnissbruk mot honom från den viborgska komendantens sida, då skulle jag för min del ingalunda tveka att biträda förslaget om ärendets remiss till grundlagsutskottet.

Men saken ligger ej så. Ett bland motiven, hvarför man yrkar remiss, är att landtdagen bör hålla uppå hvarje dess medlems rättigheter och värdighet. Om detta motiv är jag ense, men jag antydde redan, att jag måste betvifla möjligheten för grundlagsutskottet att påfinna en åtgärd, hvarigenom denna önskan i förevarande fall blefve förverkligad. Och det hör också till upprätthållandet af landtdagens värdighet att icke fatta beslut eller skrida till några yrkanden eller förslag, som icke höra till landtdagens uppgift, och som landtdagen icke skulle hafva makt att få tillämpade.

Jag har dock egentligen begärt ordet i anledning af några af landtdagsman Tokois yttanden. Landtdagsman Tokoi har velat fästa uppmärksamheten på vikten däraf, att man i en politiskt upprörd tid, där politiska tendenser synas kunna utöfva inflytande t. o. m. på lagskipningen, icke måtte från landtdagens, i detta fall grundlagsutskottets sida, hålla sig endast till det rent juridiska, den rent juridiska pröfningen af en fråga, utan höja sig till ett politiskt betraktelsesätt, sådant som omtanken om folkrepresentationens ställning skulle kräfva. I detta ligger nog en sådan tanke, som förtjänar beaktande. Men det ligger också en fara däri, om man vill gå för långt på denna stråt. Där fråga är om hvad lag innehåller och stadgar, måste pröfningen och betraktelsesättet vara uteslutande juridiskt. Finner man, att lagen i något hänseende är bristfällig, hopar det sig sådana fall, på grund af hvilka landtdagen måste komma till den uppfattningen, att de stadganden, som särskildt afse trygghandet af landtdagsmans rätt och äfven landtdagens rättigheter, äro bristfälliga eller ofullständiga, då uppstår en rättspolitisk fråga, då bör man undersöka, huruvida icke ändring eller tillägg till lagen äro af nöden för att icke någon snedvridning af det, som är rättvist och ändamålsenligt må ega rum. Men en hopblandning af juridiska och politiska synpunkter så att man ville skrida till tolkning af lagen enligt politiska syften, det vore nog en farlig väg att beträda. Om en sådan väg inslagits eller inslås på annat håll, så må dock åtminstone landtdagen hålla sig fri därifrån.

Ed. Wuolijoki: Tällä on kyllä lausuttu, että esilläolevaa asiaa ei pitäisi lähettää perustuslakivaliokuntaan sen tähden, että perustuslakivaliokunnalla on pari kertaa ollut samanluontoinen asia käsiteltävänä. On kyllä tavallaan totta, että perustuslakivaliokunnalla on ollut samanluontoinen asia käsiteltävänä, mutta niillä kummallakin kerralla on se edustaja, joka on ollut tuomittu majesteettirikoksesta, jo viety vankilaan, mutta tällä kertaa se edustaja vielä istuu meidän keskuudessamme. Tämä tapaus siis ei ole aivan samanlainen, vaikkakin se on samanluontoinen, kuin nuo kaksi edellistä tapausta ovat olleet. Mutta vaikka katsoisimmekin, että edustajan vankilassa istumis- tai vankilaanviemisasia on tullut perustuslakivaliokunnassa selviteltyksi, niin mielestäni ed. Airolan kirjelmässä on pari kohtaa, jotka jo sinänsä aiheuttavat asian lähettämisen perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Airolan kirjelmästä ilmenee, että Viipurin linnan päällikkö tai komendantti on antanut sellaisen laittoman ukaasin, jossa uhataan väkivallalla ed. Airolaa, jos hän ilmaantuu Viipurin linnoituksen alueen sisäpuolelle. Nyt kuitenkin ed. Airolalla on lainmukainen oikeus mennä itse ilmoittautumaan Viipurin linnaan kärsimään hänelle tuomittua vankeusrangaisusta. Ed. Airola on kuitenkin meille ilmoittanut, että tätä hänen lainmukaista oikeuttaan uhataan, ja että hän ei katso voivansa tätä lainmukaista oikeuttaan käyttää. Koska eduskunnalle on eräs eduskunnan jäsen ilmoittanut, että hänen oikeuksiaan kansalaisena ja edustajana täten on uhattu loukata, ja meillä ei ole mitään syytä epäillä, ettei tämä ilmoitus ole tosi, niin minun mielestäni jo yksistään tämä seikka aiheuttaa asian lähettämisen perustuslakivaliokuntaan.

Sitäpaitsi mielestäni ed. Airolan kirjelmästä myöskin ilmenee, että tätä asiaa täytäntöönpannessaan ulosottoviranomaiset eivät ole menetelleet niin, kuin valtiopäiväjärjestyksen 12 §:n viimeinen momentti säättää. Siinä nimittäin sanotaan, että edustajan vangitsemisesta on tieto annettava eduskunnan puhemiehelle. Vaikkakin katsottaisiin, että tällainen vangitseminen, josta valtiopäiväjärjestyksen 12 § puhuu, ei ole sovellutettava tähän tapaukseen, mikä nyt on kyseenalaisena, niin analogisesti kuitenkin mielestäni 12 §:n kolmas momentti on luettava siten, että, jos edustaja vangitaan missä tapauksessa tahansa, siitä tulee antaa tieto eduskunnan puhemiehelle, koska muussa tapauksessa tästä asiasta voisi aiheutua eduskunnan töille

hyvinkin suurta haittaa. Tämä on toinen seikka, mikä mielestäni aiheuttaa asian lähettämisen valiokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Ed. Anton Huotari useampien kannattamana, on ehdottanut, että asia kaikessa laajuudessaan lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Anton Huotarin ehdotukseksi. Tätä ehdotusta on vastustettu.

Selostus myönnetään oikeaksi.

### **Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy ed. Anton Huotarin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 92 jaa- ja 90 ei-ääntä; edustaja Anton Huotarin ehdotus on siis hyväksytty ja on päätetty lähettää asia kaikessa laajuudessaan perustuslakivaliokuntaan.

### **Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**

#### **1) Ehdotuksen asetukseksi Ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta**

sisältävä edustaja Schybergsonin eduskuntaesitys n:o 1, jota on valmistelevasti käsitelty laki-valiokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitetään kolmannen käsittelyn.

**Puhemies:** Tässä on vain kysymys lakehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Eduskunta pysynee toisessa lukemisessa tekevänsä päätöksessä?

Tähän vastataan myöntävästi.

**Puhemies:** Asia on loppuun käsitelty.

#### **2) Ehdotus asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta.**

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 val-

mistelevasti käsitelty edustajain Annalan y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 2 sekä edustajain Hultinin y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 3, jotka kumpikin sisältävät ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta.

**Puhemies:** Ensin sallitaan yleiskeskustelu; sitten ryhdytään pykälittäin tarkastamaan lakivaliokunnan mietinnössä olevaa asetusehdotusta, jonka hyväksymistä suuri valiokunta puoltaa.

### **Keskustelu:**

**Ed. Wiljomaa:** Jos yksityiset kansalaiset eivät ymmärrä itse vaarinottaa omia oikeutettuja etujaan, niin on valtiovalta ei ainoastaan oikeutettu vaan velvollinenkin tarkoituksenmukaisilla lainsäädäntötoimenpiteillä turvaamaan näitä etuja. Tämä on yksi niitä yleispäteviä periaatteita, joita noudatetaan kaikkien maiden lainsäädännössä. Tälle periaatteelle on esimerkiksi asianajajaloja järjestävä lainsäädäntö rakennettu. Että henkilö, jolla ei ole asianajotoimeen tarvittavia edellytyksiä, tietoja ja kokemusta, pilaa päämiehensä hyvänkin asian ja sen kautta saattaa hänelle suurtakin vahinkoa, on selvää. Kun kuitenkin on asianosaisia, jotka ovat valmiit tästä huolimatta kääntymään huonon asianajajan puoleen, niin on ollut pakko laissa kieltää kykenemättömiä henkilöitä ajamasta toisen asiaa ja ottaa lakiin määräyksiä niistä kelpoisuusehdoista, jotka tulee täyttää sen, joka antautuu ajamaan toisen asiaa. Kuta suu-remmiksi nämä kelpoisuusvaatimukset voidaan määrätä, sitä kehittyneempi, sitä paremmin tarkoitustaan vastaava on asianajajalaitos, ja päinvastoin, kuta pienemmät nämä kelpoisuusvaatimukset ovat, sitä huonompi, sitä vähemmän tarkoitustaan vastaava on asianajajalaitos.

Meidän maassamme eivät kelpoisuusvaatimukset asianajajiin nähden ole likimainkaan niin suuret kuin useimmissa muissa Europan maissa, mutta periaate, että asianajajan tulee olla toimeensa kykenevä, on ollut meidänkin lainsäädännössämme tunnustettu jo vuosisatoja. Ne määräykset, jotka nykyään ovat voimassa asianajajien kelpoisuuteen nähden, ovat oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä, joka lainkohta on viimeksi muutettu vuonna 1898 annetulla asetuksella. Tässä pykälässä säädetään, että sen, joka tahtoo ajaa oikeudessa toisen asiaa, tulee olla ei ainoastaan täysivaltainen, rehellinen ja hyvämaineinen, vaan myös toimeensa kykenevä,

ja että niiden, jotka antautuvat yleisesti ajamaan toisen asiaa, tulee sitäpaitsi hankkia siihen sen oikeuden lupa, jossa he aikovat esiintyä. Vielä löytyy tässä pykälässä ylempiin oikeuksiin nähden määräys, että siellä ovat oikeutetut esiintymään ainoastaan lainoppineet asianajajat, se on henkilöt, jotka ovat maan yliopistossa suorittaneet lainopissa sellaisen tutkinnon, joka vaaditaan tuomarinviran toimittamiseen.

Niissä kahdessa alotteessa, jotka ovat nyt esillä olevan lakivaliokunnan mietinnön pohjana, ehdotetaan molemmissa, että naisille myönnettäisiin sama oikeus ajaa asioita kuin miehillä on. Yleisesti myönnetäänkin, että tämä vaatimus on nykyajan ja käytännöllisen tarpeen vaatima; ja onkin lakivaliokunta yksimielisesti tätä ehdotusta puoltanut. Mutta sitäpaitsi ehdotetaan toisessa näistä alotteista, nimittäin edustajien Annalan ynnä muiden jättämässä eduskuntaesityksessä, että puheenalaisesta lainkohdasta poistettaisiin kaikki muut kelpoisuusehdot, paitsi mitä tulee asianajajan rehellisyyteen, hyvään maineeseen ja täysvaltaisuuteen. Ja tätäkin ehdotusta on lakivaliokunta ottanut puoltaakseen, tosin äänestyksen jälkeen. Tämän ehdotuksen mukaan on siis kuka tahansa, joka vain ei ole tunnetusti epärehellinen, holhouksenalainen eikä rangaistu törkeistä rikoksista, eli sellaisista rikoksista, joista seuraa kansalaisluottamuksen menettäminen, oikeutettu ajamaan toisen asiaa. Siihen ei vaadita edes luku- ja kirjoitustaitoa.

Ei ole kiellättävissä että sellainen ehdotus, jota lakivaliokunta on katsonut asiakseen suosittaa eduskunnan hyväksyttäväksi, on lievimmin sanoen rohkea. Mutta ehkä lakivaliokunnalla on tähän puolustukseksi syitä, jotka ovat yhtä suuressa määrin painavia kuin itse ehdotus on rohkea?

Mitä tulee siihen ehdotukseen, että nykyisestä laista olisi poistettava määräys, että asianajajan tulee olla toimeensa kykenevä, niin perustaa lakivaliokunta tämän ehdotuksensa siihen väitteeseen, että meillä kasvavan valistuksen johdosta ei kukaan enää olisi halukas käyttämään kykenemättömiä asianajajia. Jokainen tietysti mielihyvällä myöntää, että valistus meillä viime aikoina on suurensakin määrässä kohonnut. Mutta että kansan valistustaso jo olisi niin korkea, että kaikki ymmärtäisivät välttää huonojen asianajajien käyttämistä, sitä ei kukaan, joka tuntee olevia oloja, voi myöntää. Päinvastoin osoittaa kokemus tänäkin päivänä, että tällaisilla huonoilla asianajajilla on kansamme keskuudessa vielä hyvinkin laaja ja kiitollinen työala. Saman ehdotuksen puolesta esiintuu lakivaliokunta

myös sen väitteen, että poistettaviksi ehdotetut sanat „siihen toimeen kykenevä” epämääräisinä antavat aiheita mitä erilaisimpaan tulkintaan. Jos nyt todellakin olisi niin, että nämä sanat ovat epämääräiset, jota minä ainakaan en voi myöntää, niin mitä järkeä on siinä, että ne ehdotetaan kokonaan poistettaviksi? Olisihan ollut luonnollisempaa ja järjellisempää, että valiokunta olisi koettanut keksiä sanontatavan, joka täsmällisesti vastaisi sitä ajatusta, minkä laisääntäjä on näihin sanoihin tahtonut sisällyttää. Jos meidän laistamme käydään karsimaan pois kaikkia niitä sanoja ja lauseparsia, joita hyvällä tahdolla voidaan eri tavalla tulkita, niin kuinkahan paljon sitten jäisi jällelle siihen. Vielä yhdeksi syyksi, jolla puolustetaan samojen sanojen poistamista nykyisestä laista, esittää valiokunta mietintönsä 11 sivulla seuraavaa: „Kun lisäksi asianosaisella itsellään, olkoonpa hän siihen miten kykenemätön ja sopimaton tahansa, meidän oikeutemme mukaan on valta omassa asiassa esiintyä oikeuden edessä, vaatii jo johdonmukaisuuskin, että hän saa valtuusmieheksensä panna sen yleiset kelpoisuusehdot täyttävän henkilön, kenen siihen kykeneväksi katsoo”. On kyllä totta, että meidän lakimme mukaan on jokainen asianosainen oikeutettu itse esiintymään oikeudessa, ja että meillä siis ei ole olemassa sellaista asianajajan käyttämisen pakkoa, joka on säädettyä eräissä ulkomaisissa laeissa. Mutta on huomattava, että meidän lakimme vaatii jokaiselta asianosaiselta, että hän itse kykenee ajamaan asiansa. Sanotaanhan oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 5 §:ssä: „Kantaja tehköön kannekirjansa lyhykäisen ja selvän ilman esipuhetta ja kierroksia ja kertokoon siinä heti, miten asia on ja siten mistä riidellään, ja sen perästä pankoon siihen selvästi vaatimuksensa ynnä sen perusteet. Jos hänellä on useampia kanteita kuin yksi, niin selvittäköön kunkin erikseen ja vastatkoon vastapuoli samassa järjestyksessä. Näihin kirjoihin alkoon mitään sekoitettako, joka oikeastaan ei asiaan kuulu”. Jos nyt asianosainen, kuten usein kyllä tapahtuu, ei kykene itse kunnollisesti esittämään asiaansa, niin on oikeudenkäyntimenettely meillä joko se, että hänen kanteensa jätetään sillensä, tai sellainen, että oikeus velvoittaa hänen käyttämään asianajajaa. Näin ollen on meillä olemassa asianajajankäyttämispakko sellaisiin asianosaisiin nähden, jotka eivät itse kykene asiointansa ajamaan; ja meidän nykyinen lakimme on siis aivan johdonmukainen, kun se vaatii, ettei ainoastaan asianosainen itse, vaan myöskin se, joka ajaa toisen asiaa, on oleva siihen toimeen kykenevä. Siihen sijaan



voidaan lakivaliokuntaa itseään syyttää epä-johdonmukaisuudesta, se kun esimerkiksi on valmis sallimaan epärehellisen ja kansalaisluot-tamuksensa menettäneen henkilön itse esiintyä omassa asiassaan, mutta kieltää tällaiselta henki-löltä oikeuden ajaa toisen asiaa.

Mitä sitten tulee siihen ehdotukseen, että laista poistettaisiin myös määräys siitä, että sen, joka tahtoo yleisesti ajaa toisen asiaa, on siihen hankittava oikeuden lupa, niin perus-taa lakivaliokunta tämän vaatimuksensa siihen väitteeseen, että tuomioistuimet tätä valtaansa, tätä lainmääräystä käyttävät väärin ja mieli-valtaisesti. Tämä väite on aivan arvoton jo yksinomaan siitä syystä, että lakivaliokunta ei ole edes yrittänytään sitä todistaa. Eikä se sitä voisiakaan tehdä, sillä jokaisen, joka tuntee näitä oloja, täytyy myöntää, että mitään, aina-kaan yleistä, mielivaltaisuutta tässä kohden ei ole olemassa. Jos joku yksityistapaus löytyy-kin, niin eihän se voi ratkaisevasti vaikuttaa asiaan. Onhan sitä paitsi tilaisuus, jos tuomio-istuin jonkun kerran olisikin väärin tätä lain-kohtaa soveltanut, hakea siihen ylemmässä oikeudessa muutosta. Mutta jos valiokunnan väite todellakin olisi paikkansa pitävä, niin voidaan kysyä, miksi ei ehdoteta tällaisten tuo-mioistuinten lakkauttamista tai ainakin toimen-piteitä, jotka pystyisivät hillitsemään tuollaista mielivaltaa. Sehän olisi johdonmukainen kanta.

Lopuksi on lakivaliokunta ehdotuksensa siitä, että niin kutsuttu lainoppineitten mono-poli ajaa asioita ylemmissä oikeuksissa poistet-taisiin, nojautunut väitteeseen, että lainoppi-neet asianajajat käyttävät tätä asemaansa vää-rin, kiskoen kohtuuttomia palkkoja päämiehil-tään. Tässä kohden täytyy myöntää, että on olemassa muistutuksilla sijaa. On totta, että nämä lainoppineet asianajajat ainoastaan sel-laisesta, verrattain vähäpätöisestä tehtävästä, jommoinen on valmiin muutoksenhakemuskir-jan jättäminen hovioikeuteen tai senaattiin, ottavat suhteettoman suuria palkkoja. Mutta lakivaliokunta onkin yksimielisesti tämän epä-kohdan poistamiseksi ehdottanut riittävän kei-non. Se on ehdottanut oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 12 §:ään sellaisen muutoksen, että asianajajan palkka on maksettava taksan mu-kaan. Ja kun nyt niin on, niin mitä järkeä on siinä, että kumminkin pysytään ehdotuk- sessa, että 2 §:stä on poistettava kosketeltu määräys lainoppineista asianajajista.

Nämä ovat nyt ne syyt, jotka lakivaliokunta on esittänyt kysymyksessä olevan ehdotuksensa tueksi.

Ennenkuin ryhdytään esittämään joitakin muutoksia voimassaolevaan lakiin, pitäisi olta-man valmiit osottamaan, että vanha laki on vahingollinen ja että ehdotetusta muutoksesta on oleva hyötyä oleviin oloihin, eli toisin sa-noen, että ehdotettu muutos on käytännöllisen tarpeen vaatima. Tämähän on ensimmäisiä ja välttämättömmimpiä edellytyksiä kaikelle järjel-liselle lainsäädäntötyölle, ja tästä edellytyksestä täytyy pitää sitä enemmän kiinni, kun, niin-kuin nyt on laita, tahdotaan yhdellä käden-käänteellä tehdä tyhjäksi vuosisatojen kehitys, karsia laista periaate, joka on kautta vuosisato-jen näyttäytynyt pitäväksi ei ainoastaan meillä, vaan kaikissa sivistysmaissa. Mutta lakivalio-kunta ei, kuten luulen tässä osottaneeni, ole vähimmälläkään tavalla kyennyt todistamaan, että nykyään voimassaoleva laki olisi tavalla tai toisella vahingollinen, ja että sen omasta ehdotuksesta tulisi olemaan mitään hyötyä. Päinvastoin on selvää, että, jos tämä ehdotus hyväksytään, tulee siitä olemaan suurta vahin-koa nimenomaan varattomille ja vähemmän arvostelukykyisille asianosaisille eli siis juuri niille, joitten nimessä tätä muutosehdotusta aje-taan. Eikä siinä kyllin. Tästä tulisi olemaan vahinkoa myöskin yleisen edun kannalta kat-sottuna, sillä onhan tunnettua, onhan selvää, että hyvä asianajajalaitos on hyvä apu oikeu-denkäytössä.

Jos lakivaliokunnan ehdotuksen takana olisi yksinomaan sosialidemokraattisen eduskunta-ryhmän jäseniä, niin tätä vielä voitaisiin kä-sittää, sillä heidän eivät luota porvarillisiin tuo-mioistuihin, porvarillisiin laitoksiin ja yleensä nykyiseen yhteiskuntajärjestykseen, ja he sen-vuoksi olisivat valmiit joko pala palalta tai ker-rallaan nämä hävittämään; mutta miten on käsitettävä se, että tämän ehdotuksen takana on myöskin sellaisia, jotka käsittääkseni lukeu-tuvat nykyistä yhteiskuntajärjestyksestä säilyttä-viin aineksiin?

Rohkenen ehdottaa, että eduskunta hylkäisi puheenalaisen lakivaliokunnan ehdotuksen ja hyväksyisi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n sellaiseksi, joksi se on ehdotettu ensimäisessä vastalauseessa. Suuri valiokunta on tosin asettunut samalle kannalle tässä kysymyksessä kuin lakivaliokunta. Rohkenen kumminkin viimeiseen asti toivoa, että eduskunta ei ole tätä ehdotusta hyväksyvä. Järkähtämätön va-kaumukseni näet on, että jos eduskunta sen hyväksyy, niin tulee se antamaan itseään vas-taan hyvän asean niille, jotka eivät suopein silmin tätä eduskuntalaitosta katsele, ja edus-

kunta tulee kaikelle maailmalle päivän selvästi osoittamaan, että se joko ei kykene tahi ei tahdo oikein ymmärtää ja käyttää sille myönnettyä motsionioikeutta, kun se anoo hallitsijalta vahvistusta lakiehdotukselle, jonka tueksi ei ole kyetty esittämään edes syyn varjoakaan.

Ed. Wrede: Jag är icke så sangvinisk att jag, som den senaste ärade talaren, skulle hysa förhoppning om att landtdagen skulle förkasta lagutskottets betänkande och godkänna den första reservationen. Men då jag det oakadt, och ehuru herr Wiljomaa redan sagt en stor del af hvad jag tänkt yttra, begärt ordet, så beror det därpå, att jag anser frågan vara af så stor betydelse, att den tarfvar belysning från olika synpunkter och att det är nödvändigt att mot lagutskottets förslag uttala en skarp protest, den må hjälpa eller icke.

Det, som vid genomläsningen af utskottets betänkande gör ett så nedslående intryck är, att lagutskottets pluralitet totalt saknat uppfattning om betydelsen af frågan om sakförareväsendets ordnande, och om vikten af de intressen, som vid denna frågas behandling göra sig gällande.

Utskottet tyckes vilja betrakta frågan såsom en kamp mellan å ena sidan ett förhatligt monopol, som bör ju förr dess hållre afskaffas, och å andra sidan — om jag har fattat det rätt — näringsfrihetens grundsats. Detta är enligt min tanke en alldeles oriktig uppfattning. Advokaturen bör väl enligt min åsikt vara ett fritt yrke, icke så bundet som det i många länder är. Men synpunkten af näring är ingalunda här den riktiga. Lagutskottets pluralitet synes icke haft en aning därom, att sakföraren har en viktig uppgift i rättsvårdens tjänst, att sakföraren på samma sätt som domstolen utgör ett organ för rättsvården. Det är ju på sakföraren som det ankommer att belysa saken från partens synpunkt, att samla ihop det material, som kan bidra till sakens upplysning och framställa detta för domstolen samt att sålunda i sin mån bidra till en riktig lösning af tvistefrågan. En sådan uppgift kräver naturligtvis ganska betydande kompetensförutsättningar, och i alla civiliserade länder har man ställt fordringarna på sakförarene tämligen höga. Jag vill exempelvis nämna, att det i de stora kulturländerna och jämväl i åtskilliga mindre länder fordras, förutom aflagda juridiska kunskapsprof, en viss tids praktik, nämligen tre eller flere års, i några länder ända till sju års praktik, innan en person får uppträda såsom sakförare. Resultatet

af sådana bestämningar har också varit, att dessa länder hafva ett framstående sakförarestånd. Utom kompetensfordringarna är det ännu tvänne omständigheter som fordras, nämligen en organisation af sakförareväsendet, hvilken gifver dess medlemmar möjlighet att värka höjande på kårandan, äfvensom slutligen en viss uppsikt från domstolens sida.

Hvad nu Finland beträffar, så stå vi långt efter de flesta civiliserade länder i dessa afseenden. Detta dock icke så att förstås, att icke behovet af förbättringar på detta område skulle hafva varit i insedt redan för länge sedan. Den stora lagkommission, som utarbetade förslaget till 1734 års lag, intog redan i sitt förslag bestämning därom att den, som för annans talan inför rätta, bör vara lagfaren, och dessutom den bestämning, att rättens tillstånd fordras för den, som allmänt utfövar detta värf. Ständerna vid 1734 års riksdag ändrade emellertid, såsom bekant, uttrycket „lagfaren” till „förständig” och införde dessutom ett stadgande därom, att part kunde bruka till fullmäktig den, för hvilken han hade förtroende, men ändå kvarstod i lagen, sådan denna antogs vid 1734 års riksdag, stadgandet om nödvändigheten af domstols tillstånd för den, som allmänt utfövarde yrket. Icke långt efter lagens stiftande skärptes ytterligare fordringarna, nämligen genom förordningen af den 10 mars 1749, som föreskref lagkunskap såsom villkor för förande af annans talan i hofrätt och högsta instansen, och denna fordran utsträcktes genom ett Kgl. Br. af 1801 också till dem, som förde talan vid underrätt, med undantag af kronobetjäningen och fiskalerna. Men dessa bestämningar blefvo, som bekant, upphäfdas genom förordningen af den 24 februari 1873. Man stod således efter 1873 på samma ståndpunkt som 1734 års lag, men ett mycket väsentligt framsteg gjordes genom förordningen af den 23 november 1898. Den införde tvänne ändringar af stor betydelse. Först utbyttes uttrycket „förständig” emot uttrycket „till sådan verksamhet skicklig”, hvilket gaf domstolen makt att pröfva, huruvida den person, som uppträdde såsom ombud, verkligen var därtill kompetent. Vidare uppställdes fordran på insikter i lagfarenhet för fullmäktigskap vid de högre instanserna.

Så långt hafva vi nu kommit. Visserligen hafva vi ingalunda kommit lika långt som de stora kulturländerna, utan fortfarande stå dem långt efter. Men dessa framsteg, som småningom gjorts, dem vill man nu med ett steg upphäfva. Man vill återgå till tiden före 1749, ja i vissa



afseenden till tiden före 1734, när kompetensfordringarna skulle blifva ännu mindre än före 1734 års lag, således en lagstiftning i riktning bakåt, icke i riktning framåt.

Hvad beträffar lagutskottets motiv till dessa ändringar, så hafva de redan blifvit bemötta af herr Wiljomaa, hvarför jag anser mig kunna förbigå dem. Endast en punkt, som herr Wiljomaa förbigick, ber jag att få beröra. Utskottet säger på sid. 12 angående den rättegångsreform, som är stäld i utsikt, och som ansetts kräva förberedande åtgärder på sakförareväsendets område, följande: „Hvad speciellt beträffar reformen af vårt rättegångsväsende, är dess realiserande förbehållet en viss framtid, och dessutom är det alldeles icke säkert, att reformen kommer att gå i den riktning, som angifves i de utarbetade förslagen.” Angående förslagets beskaffenhet vill jag naturligtvis icke yttra mig. Det kan ju hända, att de underkännas och andra förslag måste utarbetas. Så till vida har utskottet visserligen rätt, att den afsedda reformens genomförande står alldeles i vida fältet och måste till och med anses såsom omöjligt, om icke landtdagens kompetens i lagstiftningsfrågor mycket betydligt höjes, men man måste ju hoppas att en utveckling också i detta afseende skall kunna ega rum.

Med det sist anförda har jag berört en synpunkt, som jag kanske är skyldig att något närmare utveckla, emedan den enligt min tanke här är af en viss betydelse. Den tryckande politiska regim, som vårt land nu genomlever, har, såsom för alla i denna församling är bekant, medfört en nästan fullständig stagnation på lagstiftningsens område, oafsedt hvad landtdagen därvid kunde eller ville göra. Men oaktadt så är fallet, är det enligt min tanke ingalunda likgiltigt, huruvida landtdagen också själf visar sig inkompetent för lagstiftningsarbete. Det måste tvärtom i hög grad försvaga vår ställning, om landtdagen visar sig icke kunna förstå reformbehof, utan tvärtom visar sig böjd att lagstifta i retrograd riktning. Hvad förevarande lagförslag beträffar, så är det af den beskaffenhet, att des godkännande skulle göra denna landtdag såsom lagstiftande församling till föremål för åtlöje i hvarje civiliseradt land. Man har svårt att finna sig i en stagnation i lagstiftningen, men det förefaller omöjligt att finna sig i en lagstiftning i reaktionär riktning. Det egendomliga är här, att den reaktionära ståndpunkten intages just af de element, som så ofta bära detta uttryck på tungan gentemot politiska motståndare,

ehuru utan skäl, och betrakta sig själfva såsom representanter för reformarbetet. Här föreligger emellertid ett af venstern i denna kammarreaktionärt, än man kan tänka sig något förslag vara, i det att detsamma vill försätta oss närmare 200 år tillbaka i tiden. Landtdagens anseende är icke så starkt, att det tål vid dylika förlöpingar — någon gräns bör härvid finnas. Också hvad folkeligheten beträffar, är lagförslagets ståndpunkt sådan att det utgör ett slag i ansiktet på all folkelighet, och ännu mera än lagförslaget gäller detta den andra reservationen, som också är undertecknad af medlemmar af venstergruppen. Dessa medlemmar öfverlämna genom detta förslag just den minst bemeddade delen af befolkningen och den, som minst förstår att själf taga vara på sina intressen, åt knutadvokaters godtyckliga behandling, i det att den beröfvar domstolen t. o. m. den disciplinära makten gentemot sådana, hvilken dock utskottets pluralitet velat tillerkänna densamma.

Jag förordar godkännande af den första reservationen.

Ed. I i p p o n e n: Kehittynyt asianajoamatti ja valistunut käsitys lain tarkoituksesta eikä vain sen kirjaimellisista määritelmistä on kansan keskinäisessä ja yhteiskunnallisessa elämässä merkitykseltään tärkeä, sitä tärkeämpi, mitä enemmän yleinen kansanvalistus ja vapaa, kansanvaltainen henki on tehnyt monipuolisemmaksi kansalaiselämän sisällön ja muodot. Sillä kehittynyt ja yhä kehittyvä kansan elämä luo yhä uusia ja yhä monipuolisempia sekä henkisen että taloudellisen toiminnan suuntia ja haaroja, ja sentähden myöskin lisääntyy mahdollisuus kosketuksiin ja yhteensattumuksiin eri suuntien ja elimistöjen välillä, usein nopeammasti, kuin lainlaatiija ehtii niitä lailla järjestää. Siten ei läheskään jokaista kosketusta ja yhteensattumusta varten voi olla olemassa täysin selvää ja yksityiskohtiin käyvää lainsäädännöstä. Sentähden välttämättömästi tarvitaan taitavia lakimiehiä, joiden yleinen oikeustajunta on niin kehittynyt, että he kykenevät käsittämään lain tarkoituksen ja hengen silloinkin, kun lainsäädännöksen sanamuoto voi antaa asialle vain vajanaista valaistusta, ohjaamaan kansan oikeudellista keskustelua oikeamieliseen, ei ainoastaan lain kirjainta vaan myös lain tarkoitusta ynnä henkeä käsittävään ja kunnioittavaan suuntaan, sekä olemaan avullisena laillisen elämän arvon

ja kunnioituksen pyhänäpitämisessä, jota ilman rauhallinen, terve ja vakava kansan keskinäinen elämä ei ole mahdollinen.

Mutta kun henkinen kehitys sekä taloudellisten elinkeinojen ja toimintamuotojen edistys, sen mukaan mitä historia opettaa, parhaiten menestyy niin sanotun lainalaisen vapauden ja vapaiden toimintoikeuksien nojalla ja turvissa, niin juridiikka eli lainoppi yleensä ja lainopillinen asianajoammatti ynnä oikeus sen harjoittamiseen eivät edistyäkseen ja kehittyäkseen tarvitse mitään monopoli- eli yksinoikeuksia, vaan vapaa kilpailu siinäkin suhteessa on voimallisin kannustaja viemään ja ajamaan niiden kehitystä terveeseen ja kansalaiselämää hyödyttävimpään suuntaan. Tästä siis seuraa, että se monopoli- eli yksinoikeus, joka lainopillisia tutkintoja suorittaneilla asianajajilla voi olla oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 pykälän mukaan, on ylioikeuksiin ja lähipitäen alioikeuksiinkin nähden tarpeettomana ja hyödyttömänä poistettava.

Minä tiedän, että tätä vastaan voidaan muistuttaa, että muutamissa Europan suurissa sivistysmaissa on lainoppineiden asianajo-oikeus turvattu kyseenalaisella monopolilla ja sitä seuraavalla hallituksen vahvistamalla palkkiotaksalla. Mutta tiedetään myöskin, että niissä maissa eivät liioin oikeutta voi hakea muut kuin ne, joilla on runsaasti rahaa maksaa ne tuhannet ja kymmenettuhannet, mitä oikeudenetsintä siellä yleensä ja erittäinkin suuremmissa jutuissa, jotka saatetaan ylempiin oikeusasteihin asti, tulee maksamaan. Minä uskallan väittää, että niissä maissa, missä olot ovat tällaiset, ne eivät ole tässä suhteessa ainakaan terveellä, kansanvaltaisella pohjalla, ja että meidän kansamme yleinen varallisuuden tila ei siedä tällaisia monopolioikeuksia ynnä sen mukaisia vahvistettuja palkkiotaksia, jollemme halua kehittää oloja sellaisiksi, että, samalla kun jokin osa kansasta monopolioikeuksien ja vahvistettujen palkkiotaksien turvissa voi tuloihin nähden viettää ruhtinaallista elämää, suuri, ehkä suurin osa kansasta on pakoitettu tyytymään ainoastaan välttämättömiin elämäntarpeisiin.

Kuulee kyllä usein toistettavan, että samasta työstä on tuleva sama palkka. Mutta kun sama työ tehdään ja voidaan tehdä sangen eriarvoisella tavalla, niin on tietysti oikeampi sanoa: „Saman arvoisesta työstä sama palkka”. Juuri siitä syystä, että sama työ samallaisessa asiassa voidaan tehdä aivan eriarvoisella tavalla, ei mikään vahvistettu palkkiotaksa voi muuta kuin sangen ylimalkaisesti määritellä asianajotoimen

hintaa eli rahallisen palkkion määrää. Minun vakaumukseni on, että vaikka monopolioikeudet asianajotoimeen nähden poistetaan ja palkkion määrä vahvistetun taksan sijasta jätetään asianosaisen ja asianajajan keskinäisen sopimuksen varaan ja asian arvosta ynnä tehdyn työn paljoudesta ja laadusta riippuvaksi, niin ei siitä silti ole syytä pelkoon, että kansa ja yleensä oikeutta etsivät jättävät käyttämättä lainoppineita asiamiehiä. Erotus tulee olemaan vain siinä, että kyvykkäimmät ja huolellisimmat heistä, sellaiset, jotka asianosaisten etujen harastuksesta syntyvät ajettavaansa asiaan ja pystyvät sitä kyvyllä ja asiantuntemuksella viemään edulliseen ja onnelliseen päätökseen — jättäen aiheettomat ja väärät asiat ajamatta — kannustavat heistä jällelläolevia ammattitovereita kehittämään ammattitaitoansa ja asiamieskuntoansa vapaan kilpailun avulla, joten monopolin poistaminen tulee vaikuttamaan asiamiesluokkaan vain kohottavaan ja jalostavaan suuntaan, samalla kun oikeutta etsivän oikeat eli oikeuteen perustuvat edut tulevat paremmin turvatuiksi.

Minä siis kannatan lakivaliokunnan ja suuren valiokunnan ehdotusta kokonaisuudessaan, vaikkapa minulla onkin epäilyksiä, mitä tulee niissä esitettyyn palkkiotaksaan.

Ed. Aronen: Nyt käsiteltävänä oleva, asianajo-oikeuksia koskeva kysymys, on yksi niistä asioista, joista kansan pohjakerrokset toivovat eduskunnalta pikaista korjausta sillä alalla oleviin oloihin. On tunnettua, miten asianajotoimi meidän maassamme on vähitellen muodostunut erään ammattikunnan, nimittäin asianajajain ammattikunnan yksinoikeudeksi. Lain kirjaimen mukaan se ei tosin, se täytyy myöntää, ole senluontoinen niin paljon muissa kuin ylioikeuksissa, mutta käytännössä se on muodostunut melkein poikkeuksetta sellaiseksi myös alioikeuksissa. Varhaisimpina aikoina, esimerkiksi 1600-luvulla, ei ollut mitään huomattavampia rajoituksia asetettu asianajoammattin harjoittamisen ehdoksi. Mutta vähitellen alettiin tällaisia rajoituksia asianajoammattiin nähden säätää. Huomattavana pyrkimyksenä on ollut vallassa olevan luokan taholta tehdä sanotun toimen harjoittaminen sellaiseksi monopoliksi, jota vain muutamien henkilöiden olisi tilaisuus harjoittaa. Niinpä antoikin komitea, joka valtiosäätyjen anomuksesta 23 päivänä toukokuuta 1892 oli asetettu tuomioistuinlaitosta ja oikeudenkäyntiä koskevaa lainsäädäntöä tarkastamaan, mietintönsä joulukuussa 1900,

jossa muun muassa asianajosta ehdotettiin säädettäväksi, että julkiseksi asianajajaksi voitaisiin ottaa vain se, joka on elänyt vilpittömästi, itse hallinnut pesänsä, on suorittanut tuomarinviran toimittamista varten säädetyt opinäytteet, sekä sen jälkeen toimimalla ainakin 2 vuotta tuomioistuimissa tai julkisena asianajajana tai virallisen syyttäjän apulaisena tai muuten saanut kokemusta oikeuden käytössä, sekä vielä, että hänen tuli täyttää muutamia muita ehtoja, muun muassa oli hänellä velvollisuus kuulua johonkin asianajoyhdistykseen. Vuoden 1897 valtiopäiville jätettiin oikeudenkäyntiasiamiehistä ja asianajajayhdistyksistä tämänmukainen armollinen esitys, joka sisälsi ehdotuksen oikeudenkäymiskaaren 15 luvun muuttamisesta kokonaisuudessaan. Valtiopäivät eivät kuitenkaan hyväksyneet tätä ehdotusta, huolimatta siitä, että sanottujen valtiopäivien asianomainen lakivaliokunta sitä puolusti. Valtiopäiväedustajat nähtävästi käsittivät jo silloin, että ne syyt, joilla tuollaista muutosta puolustettiin, olivat suurimmaksi osaksi liioiteltuja ja että tulos, joka tuollaisella muutoksella saavutettaisiin, olisi se, että asianajoon saisi sanottu erityinen ammattikunta yksinoikeuden, josta voisi olla oikeutta etsivälle yleisölle hyvinkin suurta haittaa. Sitävastoin valtiopäivät eräillä muutoksilla hyväksyivät samoihin aikoihin jätetyn armollisen esityksen, joka koski oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista, ja on tuo valtiopäiväin silloin hyväksymä laki juuri se, joka nykyään on voimassa. Sitä edelliset, 1873 vuoden säännökset eivät asettaneet asianajoammatin harjoittamisen ehdoksi lainopillista tutkintoa, vaan sisälsivät ne ainoastaan että asianajajain tuli olla hyvämaineisia, kunniallisia ja rehellisiä sekä ymmärtäväisiä miehiä, joskin tuomioistuimelle oli siinäkin jätetty valta hyväksyä tai hyljätä asianajajaksi aikova.

Nykyään voimassaolevat, asianajotointa koskevat säännökset eivät kuitenkaan, monestakaan syystä, tyydytä oikeutta etsivää yleisöä. Ensinnäkin on, kuten tunnettua, tuo määräys: „siihen toimeen kykenevä” samoin kuin se säännös, että „älköön siihen yleisesti käytettäkö ketään, jota se oikeus, missä asiaa ajetaan, ei ole hyväksynyt, ja joka ei ole siihen lupaa saanut,” omiaan vaikeuttamaan tunnetusti kykenevienkin henkilöiden pääsemistä ajamaan toisen asioita, tuomioistuimet kun monasti käyttävät tuota heille laissa myönnettyä oikeutta hyvinkin mielivaltaisesti, kieltäen jonkun henkilön esiintymästä toisen asiamiehenä, vieläpä avustajainakin, usein jo ennen jutun käsittelyn alkua, jolloin tuomiois-

tuimen on miltei mahdoton tietää, onko sanottu henkilö kykenevä asiaa ajamaan vai ei. Ja tuollainen mielivaltainen estäminen tapahtuu juuri etupäässä silloin, kun joku sosialisti haluaisi esiintyä puolustamassa varatonta luokkatoveriaan. Esimerkiksi on, mikäli olen kuullut, m. m. täällä Helsingissäkin järjestelmällisesti käytännössä se tapa, ettei muita kuin lainopillisen tutkinnon suorittaneita hyväksytty esiintymään asianajajana tilapäisestikään. Samallaisia esimerkkejä voisi tuoda monesta muusta paikasta. Esimerkiksi Ulvilan kihlakunnassa on samallinen tapa käytännössä, vieläpä niin hassunkurinen tapa, että tuomari hyväksyy jonkun henkilön toisen asiaa ajamaan valtakirjalla, mutta ei hyväksy samaa henkilöä esiintymään avustajana eli oikeudenkäyntiapulaisena, vaikka jokaisen järkevän ihmisen mielestä pitäisi vähemmillä lainopillisilla tiedoilla varustetun henkilön kyetä avustajana esiintymään kun kerran hänet hyväksytään valtakirjan perusteella toisen asiaa ajamaan samassa oikeudessa. Meidän oikeudenkäyntijärjestyksemme on kuitenkin nykyaikana kehittynyt jo niin monimutkaiseksi, ettei monikaan yksinkertainen kansanmies ja -nainen, joka ei ole sanottavasti ottanut osaa julkiseen toimintaan, kykene esiintymään oikeuden edessä sillä tavoin kuin pitäisi, saadakseen asiansa ratkaisuksi itselleen edullisesti ja samalla oikeudenmukaisesti. Ja kun sitäpaitsi oikeudenkäyntijärjestyksemme on etenkin siviili- eli riita-asioissa sellainen, että tuomioistuin tuomitsee vain sen nojalla, mitä kummaltakin puolelta on asiassa esitetty ja selvitetty eli toisin sanoen noudatetaan niin kutsuttua käsittelymenettelyä, joutuu sellainen henkilö, joka ei kykene asiaansa kunnollisesti ajamaan ja jolla ei ole varoja palkata itselleen lainopillista asianajajaa, jonka saanti sitäpaitsi, etenkin maaseudulla, on suurimmillakin uhrauksilla miltei mahdotonta, useastikin sangen kiusalliseen asemaan. Ja sitäpaitsi, jos tällaisen asiamiehen saakin, niin hän monasti ajaa hyvin huolimattomasti etenkin köyhälistön asioita, jonka vuoksi luottamus asianajajiin on alkanutkin horjua, ja kun vastapuolen avustajana tai asiamiehenä on joku lainoppinut käräjäpukari, niin on useissa tapauksissa varmaa, että tämä yksinkertainen oikeudenhakija saakin vaan vääryyttä oikeuden asemasta. Kun vielä lisäksi tuomioistuimet, jotka ovat porvarillisista henkilöistä koostuneet, miltei poikkeuksetta tulkitsevat nykyisiä, syystä kyllä luokkalaeiksi sanottuja lakeja omalle luokalleen niin edullisesti kuin suinkin mahdollista, jollei nyt suorastaan lakia rik-

komalla, niin kuitenkin koettaen milloin vaan siihen tilaisuus on, tulkita sitä niin ahtaasti kuin suinkin köyhälistöön nähden ja mahdollisimman väljästi omaan luokkaansa nähden — niin ei todellakaan voi kummastella, että kansan pohjakerrosten keskuudessa on herännyt harras toivomus, saada olot tälläkin alalla kansan todellista tarvetta vastaaviksi.

Sama mitä mainitsin siviiliasiaien käsittelytävasta, pitää suurimmaksi osaksi paikkansa myös, kun on kysymys rikosasiaien käsittelystä. Sillä vaikka rikosasioihin nähden onkin tai pitäisi olla vallalla niin sanottu tutkintomenettely, niin verrattain harvoin sen mukaan menetellään. Käytännössä oikeudenkäyntimenettely on pääasiallisesti ainakin monin paikoin, muodostunut sellaiseksi, että lyhyesti kysytään, mitä vastajalla on asiassaan esitettävää ja niin edespäin, ja ellei asianosainen ymmärrä esittää kaikkia näkökohtia ja eri puolia asiassa, sillä tavoin kuin se asian täysin selville saamiseksi olisi välttämätöntä, niin saa hän pitää sen omana vahinkonaan. Tämä on tunnettu jokaiselle, joka on ollut tilaisuudessa seuraamaan meidän tuomioistuintemme menettelyä ja asioiden käsittelyä etenkin alioikeudessa. Voisin tässä mainita useitakin esimerkkejä, mutta riittääköön vain pari tapausta todistamaan, että köyhälistöluokan jäsenet usein joutuvat hyvin ikävään asemaan, kun eivät osaa valvoa tarpeeksi hyvin asiaansa.

Voin mainita, että Ulvilan käräjillä noin toista vuotta takaperin oli eräs lapsenmurhajuttu käsiteltävänä, ja jokainen, ken oli tilaisuudessa seuraamaan tätä juttua, tuli siihen käsitykseen, että nainen, jota syytettiin, olisi ollut kokonaan vapautettava syytteestä. Katselija tai saapuvilla oleva sai sen vaikutuksen, että tuo nainen oli mielenvikainen. Hän ei ollut voinut palkata asianajajaa eikä kyennyt itse asiaansa ajamaan. Nyt kihlakunnanoikeus hyvin löyhillä perusteilla tuomitsi naisen elinkautiseen kuritushuonerangaistukseen. Hovioikeus tosin palautti asian kihlakunnanoikeuteen uudestaan tutkittavaksi, vaatien selontekoa muun muassa siitä, oliko vesiämpärissä, johon tuo nainen lapsensa hukutti, aina vettä. Tästä sekä muutamista muista asiaan vaikuttavista seikoista kihlakunnanoikeus ei viitsinyt ottaa selvää kaikesta syytä, että tuo nainen oli köyhälistön luokasta. Minä puolestani olen vakuutettu, että jos tuolla naisella olisi ollut avustajana vaikkapa vain joku maallikko, tuomio ei olisi ollut sellainen. Hovioikeudessa se muuttuikin. Se alennettiin muistaakseni 6 vuoden kuritushuonerangaistukseksi. Tämä yksi esimerkki. Toinen on vielä kuva-

vampi, ja koskee se erästä syytettä väärästä valasta. Tapaus oli sellainen, että kaksi henkilöä oli joutunut pieneen kahakkaan keskenään, ja näillä henkilöillä oli kummallakin todistajat jutussaan. Nimismies ajoi toisen asiaa, toinen esiintyi yksinään, ja tuomittiin viimeksimainittu henkilö siitä, että hän oli muka ampunut ensiksi-mainittua. Tuomitun jutussa käyttämä todistaja vedettiin sitten oikeuteen väärän valan tekemisestä. Jos tällä syytetyllä olisi ollut asianajaja, olen minä vakuutettu että häntä ei olisi tuomittu väärän valan tekemisestä kuudeksi kuukaudeksi vankeusrangaistukseen, niinkuin nyt kävi. Tuomio annettiin ilmeisesti suorastaan väärillä perusteilla, sillä määräähän laki nimenomaan, ettei todistaa saa henkilö, jolla on asiassa osaa itsellään, ja onhan luonnollista, että silloin, kun tuotiin vastapuolen todistajat todistamaan toisen vastapuolen todistajia vastaan, heidät, jos he olivat tehneet väärän valan ennen, suorastaan pakotettiin tekemään väärä vala vielä toisenkin kerran. On kyllä totta, että hovioikeus vapautti kokonaan syytetyn rangaistuksesta, jonka kihlakunnanoikeus oli tuominut. Mutta tällainenkaan tapaus ei olisi ollut mahdollinen, jos asiassa olisi ollut edes yksinkertaisempikin asianajaja, joka olisi edes hiukan paremmin kuin syytetty itse tuntenut lakia — tämä sitäkin suuremmasta syytä, kun tuomari, jonka velvollisuutena olisi ollut tutkia, onko todistajanjääviä olemassa ja antaa päätöksensä siitä, ei välittänyt näistä seikoista mitään. Tässä tapauksessa, jonka mainitsin, ei tuo syytetty itse osannut esittää jääviä todistajia vastaan, ja silloin olisi ollut noudatettava oikeudenkäymiskaaren 17 luvun määräystä, että „jos riitapuoli ei ymmärrä ilmoittaa niitä jäävejä, joihin hänellä ehkä olisi syytä, niin kyselkään tuomari niitä itsestään, ennenkuin vala tehdään”. Tässä tapauksessa ne olivat tuomarille selvillä kyselemättäkin. Olisikohan menetelty siten, jos riitapuoli olisi vaatinut huomioonotettavaksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:än säännöstä, että „todistaa ei saa vastapuoli eikä ilmeinen vihamies, ei se, jolla itsellään taikka jonka sukulaisilla on asiasta osa tahi siitä mahdollista hyötyä tahi vahinkoa odotettavissa”, mikä tässä tapauksessa ilmeisesti oli kyseessä. Tuskinpa vain olisi oikeuden päätös ollut yllämainittu siinä tapauksessa.

Sopinee lisätä, että ainakin maallikon mielestä moisesta menettelystä voisi olla mitä arveluttavimpia seurauksia ja mitä suurin oikeusvaara tarjona. Minun ei liene tarvis perustella sitä sen tarkemmin, jokainen sen itsekkin käsit-

tää, olen vain maininnut nämä pari esimerkkiä todistaakseni, miten juuri köyhälistön kannalta on mitä tärkeintä aikaansaada oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ään sellainen muutos, jota tässä valiokunnan mietinnössä ehdotetaan. Siten köyhätkin, jotka varattomuuden tähden eivät voi turvautua varsinaisiin lakimiehiin, olisivat tilaisuudessa ottamaan itselleen asianajajaksi jonkun, joka hiukan paremmin kuin he itse kykenisi ajamaan heidän asiaansa. Tähän voidaan huomauttaa, että pääseeheen maallikko nykyäänkin tilapäisesti esiintymään oikeudenkäynnissä avustajana, mutta tämä on vain osaksi totta, useat esimerkit todistavat toista, eivätkä usein kykenevätkään maallikot mene koettamaankaan esiintyä, tietäessään esiintymismahdollisuutensa riippuvan tuomarin mielivallasta, ja oikeudesta poislähteminen oikeuden määräyksestä on siksi nolaavaa, ettei sen alaiseksi juuri mielellään halua antautua. — Se siitä.

Sosialidemokraattien ehdotusta oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamiseksi, joka lopullisesti onkin tullut lakivaliokunnan päätöksen pääkohdissaan, on porvariston, etupäässä heidän lakijuristiansa taholta vastustettu muiden muassa sillä syyllä, että todellista tarvetta ei muka olisi tällaisen uudistuksen aikaansaamiseksi ja että henkilölle, joka ei itse kykene asiaansa ajamaan, voidaan määrätä avustaja. Väite, ettei tähän uudistukseen olisi tarvetta, ei pidä paikkaansa, sen tietävät väitteen tekijätkin varsin hyvin, mutta ehkä heidänkin mielestään tällainen uudistus tulee jonkun verran loukkaamaan heidän luokka-asemaansa ja heidän tähänastisia etuoikeuksiaan sekä samalla ehken heidän kukkarossaanakin tuntumaan, ja siinä lieneekin heidän mielestään ehken suurin syy tämän uudistuksen muka tarpeettomuuteen. Väite että henkilölle, joka ei itse kykene asiaansa ajamaan, voidaan määrätä avustaja, on osittain oikea, mutta ei sanottavasti paranna nykyään olevaa epäkohtaa sillä alalla. Meillä nimitäin tuomioistuimien voi, jos huomaa, ettei asianosainen kykene itse ajamaan asiaansa, velvoittaa hänet ottamaan itselleen lainopillinen avustaja, mutta sellainen on asianosaisen itsensä palkattava, ja jos hän on niin varaton, ettei hän voi ottaa kallispalkkaista asianajajaa, niin tuollainen velvoitus ei kai ole suureksikaan hyödyksi. Senpä vuoksi maamme tuomioistuimet verrattain harvoin tuollaista velvoitusta asettavataan, vaan tuumivat ehken, että kärsikööt asianosaiset itse omasta ymmärtämättömyydestään johtuvat seuraukset. Mitä taas tulee siihen, että tuomiois-

tuin määrää jollekin varattomalle maksuttoman asianajajan, niin ei kai meidän oikeusjärjestyksemme, kuten eräissä muissa maissa, velvoita tuomioistuinta siten menettelemään, paitsi milloin asianomainen sitä nimenomaan pyytää. Sellainen henkilö taas, joka on oikeudenkäyntijärjestyksestämme jo sen verran selvillä, että kykenee pyytämään asianajajaa, kykenee myös itse ajamaan asiaansa. Ja sitä paitsi, vaikka tuollaisen köyhäin asianajajan saisikin asiaa ajamaan, tulos useassakin tapauksessa on miltei sama, jos asianosainen olisi ollut oikeudessa yksin tai tuollaisen avustajan kanssa, joka tietäen tekevänsä palkatonta työtä, koettaa jutusta suoriutua mahdollisimman pian.

Vielä on väitetty, että koko lainkäyttö ja oikeuslaitoksemme joutuu vaaranalaiseksi, jos annettaisiin muillekin kuin lainopillisen sivistyksen saaneille oikeus esiintyä asianajajina. Tämäkään väite ei ole tosioloja vastaava. Onhan tunnettua, kuinka juuri lainoppineet asianajajat sotkevat selvemminkin asian, niin ettei oikeuskaan tahdo saada sitä selville. Asianajajain tehtävänä näyttää nykyään olevan, ei asian selvittäminen useassakaan tapauksessa, vaan sen sotkeminen. Käräjistä käräjiin lykkääntyvät useasti jutut asianosaisten tuskitellessa tuota viivytystä ja pulittaessa kukkarostaan viisikymmentä markkaa viidenkymmenen markan perään asianajajalleen pienemmissäkin jutuissa (Vasemmalta: Ei viisikymmentä markkaa riitä!). Se on totta, monta kertaa vielä suurempiakin summia, ja isommissa asioissa saa palkkiot laskea tuhansissakin markkoissa. (Vasemmalta: Neljäkymmentätuhatta!) Tästä voisi luotella useitakin esimerkkejä, jos tarvitaan.

Ja mitä tulee siihen, että oikeuslaitoksemme joutuu vaaranalaiseksi tällaisen uudistuksen kautta, niin minä puolestani olen varmasti vakuutettu siitä, että jos ollaan nykyisellä kannalla siinä suhteessa, siitä ehken tulee myöhemmin oikeuslaitoksemme kärsimään paljon enemmän kuin siitä että tällainen uudistus tehdään. Nykyään esimerkiksi ali-oikeuksissa käy usein niin, että kun tuomarina on joku nuori varatuomari tai hovioikeudenauskultantti ja toisella riitapuolella joku vanha tottunut käräjäpukari asianajajana, tuo nuori ja kokematon tuomari melkein poikkeuksetta päättää asian tuon asianajajan mielen mukaan, ellei se nyt vallan paljon poikkeaa selvästä lainmääräyksestä. Ajatelkaamme esimerkiksi sitä mahdollisuutta, että tuomarina sattuisi olemaan joku nuori kokematon varatuomari ja toisen riitapuolen asianajajana ehkä eräs juristi täältä oikeistosta, ei varsin hyvä



ystävämme Jonas Castrén, jonka asianajokyvystä ja luonteesta kai lienemme kaikki selvillä ja yksimielisiä. Minä uskon, että jos ed. Castrén silloin esittää päätöksellä kaikki väitteensä päämiehensä puolesta ja vielä juhlallisesti jyrisee tunnettuun tapaansa: „Minä suuresti kummas-telen vastustajan laintuntemattomuutta” ja niin edespäin, on miltei varmaa että tuomio tulee vastapuolelle epäedullinen ja Jonas Castrénin päämiehelle mahdollisimman edullinen, olkoonpa ensinmainittu mielestänsä kuinka oikeassa tahansa. Minä olen sen verran seurannut meikäläistä oikeudenkäyttöä, että olen huomannut, että kunhan on oikein tottunut käräjä-pukari avustajana, niin ei tuomarikaan pääse asiasta selvytyteen, vaan päättää asian, niinkuin tuo asianajaja tahtoo. Tällaista tapahtuu nykyään liian usein, etenkin ellei vastapuoli ymmärrä esittää sellaisia väitteitä, jotka tosi-syihin perustuen voisivat hänen asiansa muuttaa kokonaan toisenluontoiseksi, kuin se olisi jos hän ei ymmärrä näitä vastaväitteitä esittää. Yleensä ei meillä asianajajalta vaadita niinkään paljon eri lainpaikkojen tuntemista, kuin yksinomaan sitä, että hän osaa selvittää asian mahdollisimman hyvin, niin että tuomari ja tuomioistuin pääsevät siitä selville; tuomarin tehtävänä on sitten hakea kukin lainpaikka, mikä kysymyksessäolevaan tapaukseen soveltuu. Ainakin olen minä sen käsityksen saanut, ja se tietääkseni on oikea.

On myös väitetty, että tämä uudistushalu on lähtenyt siitä, että on olemassa epäluuloja asianajajain ammattikuntaa kohtaan. Tämä väite on kyllä osittain totta. Tällaista epäluuloa on kyllä olemassa, mutta sitä ei voi auttaa, se on nyt kerta kaikkiaan siten, että katkera kokemus on monenkin johtanut tuohon epäluuloon. Kansan kesken on olemassa muun muassa sananlaskujakin, sellaisia kuin esimerkiksi: „Ei köyhällä ole oikeutta” ja „Mene herrain kanssa marjaan, ne vievät tuokkosenkin”, y. m. samantaisia; ja nämä ovat syntyneet katkeran kokemuksen, eikä minkään sosialistisen kiihotuksen kautta, kuten niin usein ollaan porvarillisten taholta valmiit väittämään, kun jotain tyytymättömyyttä oleviin oloihin ilmenee.

Meillä vaaditaan, että jokaisen kansalaisen tulee noudattaa lakeja, huolimatta siitä, ettei hän useinkaan tiedä erinäisten lakimääräysten sisällyksestä, eipä edes useinkaan jonkun lain olemassaolostakaan. Jos joku sitten sattuu rikkomaan tuota hänelle tuntematonta lakia vastaan, niin hänelle ei riitä puolustukseksi se, ettei ole tiennyt jotain tekoa lainvastaiseksi,

vaan on hän siitä voimassaolevien rangaistusmääräysten alainen, ja jos hän ei itse kykene ajamaan asiaansa eikä voi palkata itselleen avustajaa vaan ottaisi mielellään jonkun, johon luottaa ja joka olisi kykenevämpi kuin hän itse, avustajakseen tai asiamiehekkeen, niin onhan kohtuutonta, että tuomarille jätetään valta estää hänetä tuollainen tilaisuus, sitäkin vähemmän kuin estäminen tapahtuisi usein ehken vain enemmän persoonallisista vaikutteista kuin minkään oikeushyvän suojaamishalusta. Ja sitä paitsi, jäähän tuomioistuimille vielä kyllin paljon valtaa sellaisiin asianajajiin nähden, jotka tahallaan sotkevat asiaa tai koettavat oikeutta johtaa harhaan tai tekevät muuta sel-laista, josta voisi olla vaaraa oikeusjärjestykselle.

Mitä taas tulee siihen, että oikeutta etsivä yleisö turvautuisi johonkin kykenemättömään avustajaan tai asianajajaan, niin tuollainen pelko sentään lienee suurimmalta osaltaan esit-tyä ja niin ollen aiheetonta. Ja jos poikkeus-tapauksessa ehken niin kävisikin, niin olisi kaikissa tapauksissa vaara tuosta verrattain pieni, monin verroin pienempi sitä hyötyä, mikä nyt kyseessäolevalla uudistuksella saavutetaan. Ja sitä paitsi eivät yksinkertaiset maal-likot, jos he pääsisivät enempi, kuin nykyään voimassa olevan lainsäädännön mukaan on mah-dollista, ajamaan asioita, voisi vähemmällä lainopillisilla tiedoillaan sotkea asioita ja siten viivyttää niiden ratkaisua, jolla tavalla usein ammattijuristit nykyään menettelevät. Tällä tavoin koko oikeudenkäyntijärjestyksemme tulisi puheenaolevasta uudistuksesta useimmissa tapauksissa enemmän hyötymään kuin häviämään. Tämä nyt kaikissa tapauksissa sittenkin on kansan oikeustajunnan mukaan edistysaskel sanotussa suhteessa, vaikkakin se porvarillisten ammattijuristien mielestä on taka-askel, nämä kun eivät mielellään näkisi, että oikeutta etsivä yleisö vapautuisi heidän holhuunalaisuudestaan.

Valiokunnan mietintöön liitetty 10 § on omiaan suuresta määrin tekemään tämän nyt ehdotetun uudistuksen tehottomaksi, jos tuomio-istuimelle jätetään valta henkilöltä, joka muun muassa tekee itsensä syypääksi johonkin, mikä on vastoin hyviä tapoja, riistää asianajo-oikeu-det kahdenkin vuoden ajaksi. On varmaa, että tällaisen kurinpitotoimen takia tulee useim-massa tapauksessa kärsimään köyhälistöluokan jäsenet, porvarillisista henkilöistä kokoonpan-nut tuomioistuimet kun luokkansa etuja valvo-essaan ovat hyvinkin halukkaita syrjäyttämään köyhälistöluokan etuja ja pyrkimyksiä, niin-

kuin lukuisat esimerkit, etenkin viime aikoina, ovat osoittaneet.

Vielä on porvarillisten taholta väitetty, muun muassa asiaa viime vuonna suuressa valiokunnassa käsiteltäessä, että olisi ylioikeuksiin nähden saatava nykyistä oikeudenkäyntijärjestystä muuttamaan siten, että ylioikeuksiin jätettäviä asiakirjoja ei saisi laatia muut, kuin lainoppineet juristit sen sijaan, että nykyään voi asianosainen itsekin laatia asiakirjat, vaikka niiden oikeuteenjättämiseen vaaditaankin, ellei asianosainen itse ole tilaisuudessa niitä jättämään, lainopillisen tutkinnon suorittanut mies. Tämäkin osaltaan todistaa, mitenkä voimakas halu porvarillisilla, etupäässä heidän juristeillaan, on saada oikeudenkäyntilaitoksemme oman ammattikuntansa haltuun. Onhan tunnettua, ettei nykyisenkään järjestelmän vallitessa ole aiheettomien oikeusjuttujen lisääntymistä ylioikeuksissamme siinä määrässä huomattavissa, että tuollaista muutosta voisi edes vakavasti ajatella. Sellainen mahdollisuus voisi tulla kyseeseen ainoastaan siinä tapauksessa, että saataisiin oikeudenkäyntijärjestyksessämme aikaan sellainen muutos, että yhteiskunta kustantaisi varattomille jäsenilleen ilmaisen oikeudenkäyntiavustuksen, jonka laatuiseen uudistukseen taas puolestaan porvaristomme ei liene niinkään halukas.

Katselipa asiaa miltä puolelta tahansa — lukuunottamatta porvarillisten ammattijuristien halua saada tietenkin ihan luonnollisista syistä, esiintyä sillä alalla yhä eteenkinpäin yksinvaltiaina — tulee siihen tulokseen, että nyt kyseessäoleva uudistus on tositarpeen vaatima, etenkin kun pidetään silmällä varattomien kansanluokkien etua, eikä siis voi muuta toivoa, kuin että eduskunta hyväksyisi nyt käsilläolevan muutoksen oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ään siinä muodossa, joka ehdotetaan lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa. Siten saataisiin aikaan yksi hartaasti toivotuita uudistuksia oikeudenkäyntilaitoksemme alalla.

Ed. Leino: Ani harvoja poikkeuksia lukuunottamatta ovat suuressa valiokunnassa kaikki porvarilliset edustajat yhtyneet kannattamaan lakivaliokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta. Tämän vastalauseen sisältö kohdistuu muun muassa seuraaviin sanoihin: „Älköön asianajotoimeen yleisesti käytettävä ketään, jota se oikeus, jossa asia ajetaan, ei ole hyväksynyt ja joka ei ole siihen lupaa saanut”. On sangen suuressa määrässä oudoksuttavaa,

minkä vuoksi yleensä oikeistolaisiin lukeutuvat edustajat haluavat saada lakiin juuri tällaista kieltoa. Eihän ollenkaan ole todistettu se seikka, kummatko, maallikkoasianajajatkoi vai varsinaiset yliopistosivistyksen saaneet ja lainopillisen tutkinnon suorittaneet asianajajat ovat yleensä kansaa enemmän hyödyttäneet. Voisin mainita esimerkkejä kymmenittäin jopa sadottain, millä tavalla varatuomarit, jopa lakitieteentohtorit ovat ajaneet asioita riitapuolensa hyödyksi tai oikeammin vahingoksi. Pyydän ainoastaan yhdellä esimerkillä kiinnittää eduskunnan jäsenten huomiota siihen. Hiljattain tapahtui korkeassa pohjolassa eräs sangen rumajuttu, nimittäin juttu murhayrityksestä kirkkoherra Junneliusta vastaan. Siinä käytettiin asianajajana tamperelaista varatuomari Procopeta, ja mikäli on kerrottu, maksettiin sille herrasmiehelle 10,000 markkaa asianajopalkkiota yhdestä ainoasta asianajosta. Ja millä seurauksella? Sillä seurauksella, että asianomainen alioikeus vapautti syytetyn kaikesta rangaistuksesta. Mutta kun asiakirjat tulivat hovioikeuden käsiteltäviksi, niin hovioikeus muutta mutkitta määräsi rikollisen heti vangittavaksi sekä sittemmin tuomitsi hänet ansaittuun rangaistukseen. Jos tässäkin asiassa olisi ollut rehellisyyttä omaava kansan mies ajamassa asiaa, niin ei suinkaan olisi voitu johtaa oikeutta harhaan niin luonnottomasti kuin tuo lainopillisen sivistyksen saanut asianajaja teki (Puhemies koputtaa). Samalla tavalla sangen monessa muussa tilaisuudessa ovat porvarillisten asianajajat menettelleet. Siitä huolimatta arvoisa porvaristo koettaa edelleenkin oikeudenkäymiskaaren 15 lukuun ja sen muutamiin pykäliin saada semmoisia säännöksiä, jotka turvaisivat kaiken asianajon yksinomaan lainopillisen sivistyksen saaneille asianajajille. Niinpä tässä toisessa vastalauseessa sanotaan eräässä kohdassa edelleen: „Joka ei ole maan yliopistossa käynyt sellaista tutkintoa lainopissa kuin tuomarinviran toimittamiseen on määrätty”. Tällä nimenomaan tahdotaan sulkea asianajosta pois kaikki muut kansalaiset paitsi ne, jotka ovat suorittaneet virallisen tuomarintutkinnon. Nyt 20:nnessä vuosisadalla, jolloin kansanvaltaisuus on hieman tässäkin maassa kohottanut päätänsä, ei sentään pitäisi vapaitten kansalaisten oikeutta edes pyrkiäkään rajoittamaan tuolla tavalla.

Minä olosuhteiden pakosta pääasiassa hyväksyn lakivaliokunnan mietinnön sellaisenaan, paitsi sen 12 §:n toisessa momentissa olevan säännöksen, jossa sanotaan: „Jos valtuusmies



ja päämies eivät sovi palkkion suuruudesta, niin sen määrätköön se oikeus, jossa valtuusmies asiassa on viimeksi esiintynyt, ja olkoon oikeudella myös valta tasoittaa sovittua palkkiota, jos se on huomattavasti suurempi kuin mikä on kohtuullista". Kun tämä laki oli suuressa valiokunnassa käsiteltävänä ensimmäisessä lukemisessa, niin oli minulla tilaisuus ehdottaa poistettavaksi tuo sana „huomattavasti”, joka edelleenkin jättäisi rajattoman mielivallan asianajajille, ellen sanoisi ammattivalehtelijoille, riistää kansalta mahdollisimman suuria tuloja. Tämä ehdotuksen hyväksyttiin 27 äänellä 20 vastaan, mutta kun tuli toinen lukeminen samassa kysymyksessä, olivat porvarilliset puoluejohtajat pehmittäneet muita heidän puolueeseensa lukeutuvia maalaisedustajia siihen määrään, että nämä peräytyivät entisestä mieliteostaan ja äänestivät aivan päinvastoin. Samalla täytyy minun sanoa, että yhtä rehellisen kuperkeikan tekivät myös sosialistiedustajat Wuolijoki ja Tokoi. He äänestivät ensimmäisessä lukemisessa tämän sanan „huomattavasti” poistamisen puolesta, mutta toisessa lukemisessa hekin olivat, ties mistä syystä, pehmitetyt siihen määrään, että äänestivät tuon sanan taasen valiokunnan mietintöön. Minä pyydän pidättää oikeuden sitten, kun 12 § tulee esiin, ehdottaa mainitun sanan taas poistettavaksi. Saadaan sitten nähdä, onko tässä eduskunnassa todellakin edes sen verran edistysmielisyyttä, että hiukankaan voitaisiin asianajajien suunnatonta oikeutta pysyttää tavallisten rajain sisällä.

Ed. P y k ä l ä: Minulla oli aikomus käyttää puheenvuoroa, mutta kun edelliset puhujat ovat puhuneet edustajain istuimet tyhjiksi, en halua lehtereille puhua.

Ed. K o t o n e n: Täällä ovat tänä iltana sekä lakivaliokunnan enemmistö että lainoppineet asianajajat saaneet kuulla kunniansa, ja kun minä kuulun sekä lakivaliokunnan enemmistöön että näihin tutkinnon suorittaneisiin asianajajiin, joita myöskin ammattivalehtelijoiksi on viimeinen puhuja nimittänyt, niin ei ole ihme, että omasta puolestani olen saanut osani ja tahdon, vaikkakin vaan muutamalla sanalla, vastata niihin huomautuksiin, joita täällä, niin taholta kuin toiseltakin, on tehty lakivaliokunnan ja suuren valiokunnan tässä asiassa omaksumaa kantaa vastaan.

On väitetty, että tämä lainsäädäntötoimenpide olisi taantumuksellinen, koska sen kautta palat-

taisiin oloihin, jotka olivat vallalla ennen vuotta 1734. Minusta tällainen väite ei ole oikeutettu. Ei se, että lainsäätäjät jossakin asiassa palaa aikaisempiin oloihin, suinkaan aina tarvitse merkitä taantumusta. Me tiedämme, että niin hyvin tässä eduskunnassa kuin kaikkien muiden maiden edustuslaitoksissa on usein otettu takaskeleita tässä merkityksessä; ja juuri samalta taholta, jolta tällä perusteella väitetään nyt käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta taantumukselliseksi, ehdotetaan parhaillaan lakivaliokunnan käsiteltävänä olevassa, aviottomain lasten oikeussuhdetta koskevassa eduskuntaesityksessä palautumista samansuuntaisiin oloihin, kuin Ruotsi-Suomessa oltiin maakuntalakien aikana. Se, että näin tullaan palaamaan entisiin oloihin, riippuu monista eri syistä. On mahdollista, ettei meillä esimerkiksi asianajolaitoksen alalla koskaan olisi otettu niitä askeleita, joiden kumoomista nyt osittain tarkoitetaan, jos edustuslaitos meillä olisi ollut kansanvaltaisempi. Ne, jotka täällä puhuvat tuon lainsäädännön historiikista, olisivat voineet ottaa huomionsa, että säätyvaltiopäivilläkin varsinaisen rahvaan edustajain taholta jyrkästi ja yhtämitaisesti vastustettiin nykyisin voimassaolevoin lainsäädännön suuntaan käypiä lainsäädäntötoimenpiteitä sekä uudestaan ja uudestaan tehtiin juuri siihen suuntaan meneviä aloitteita, johon lakivaliokunnan mietintö nyt perustuu. Mutta ne aloitteet eivät johtaneet tarkoitettuun tulokseen, koska varsinaisen rahvaan edustus säätyvaltiopäivillä oli verrattain heikko.

Toinen seikka, joka myöskin voi aiheuttaa tällaista entisiin oloihin palaamista, on muuttuneet olosuhteet. Siihen aikaan, jolloin oikeudenhoito meidän maassamme, niinkuin muuallakin, oli pääasiassa keskitettynä oikeuden puheenjohtajan käsiin, ja jolloin kaikki oikeutta etsivät olivat verrattain yhtä pitkälle kehittyneitä, jolloin oikeuslaitos ei ollut niin mutkallistunut, kuin se nyt on, siihen aikaan ei ollut tarve asianajajien käyttämiseen läheskään niin yleinen, kuin se nykyään on, jolloin omistavat luokat voivat turvautua ja melkein aina turvautuvat lainoppineisiin asianajajiin ja siten saavat etunsa paremmin, paljon paremmin valvotuiksi kuin mitä he itse, vaikka kehittyneempinäkin, voisivat niitä valvoa. Ei näin ollen ole ollenkaan ihmeteltävää, että niissä, jotka eivät kykene tällaista apua itselleen hankkimaan, herää halu saada käyttää edes jonkunlaista huonompaa apua, kun toisilla ovat kaikki keinot käytettävissä. Minä niin ollen en voi mi-

tenkään myöntää sitä, että tässä olisi joku taan-  
tumuksellinen askel kyseessä, muussa merkityk-  
sessä, kuin ehken omistavien luokkien etujen  
kannalta katsottuna.

Eräs arvoisa puhuja on ihmetellyt sitäkin,  
että juuri vasemmiston taholta tällaisia ehdo-  
tuksia tehdään ja kannatetaan. Minun täytyy  
hänelle vastata, että vasemmistossa kyllä ym-  
märretään työnjaon suuri merkitys ja että siellä  
olla on valmiita kannattamaan jokaista ehdo-  
tusta, joka siihen suuntaan tähtää, jos tämän  
työnjaon kautta ei vaan toisia aseteta huonom-  
paan asemaan kuin toisia, ja juuri heikompia  
aseteta huonompaan asemaan kuin niitä, jotka it-  
sekään olisivat kehittyneempiä etujaan itse parem-  
min valvomaan. Mutta näin on laita juuri tässä,  
jos tahdotaan asiaa säilyttää nykyisellä kannalla.  
Työnjako, joka kyllä, sen myönnän, on oikeu-  
denkäyntilaitoksen kannalta katsottuna myön-  
nettävä sangen terveelliseksi, tulee, niinkauan  
kun kaikilla ei ole tilaisuutta saada oikeuden-  
käyntiavustusta, hyödyttämään omistavien luok-  
kia omistamattomien luokkien kustannuksella.  
Ja sentähden minä puolestani en näe nyt tällä  
hetkellä muuta keinoa kuin hyväksyä lakivalio-  
kunnan mietinnön, jota myöskin suuri valio-  
kunta on puoltanut hyväksyttäväksi.

Käännyn sitten lyhyesti vastaamaan erääseen  
väitteeseen, jonka ed. Leino suurella mahtiponti-  
suudella täällä esitti, ja jossa hän otti asiakseen  
merkitä kaksi sosialidemokraattiseenkin ryh-  
mään kuuluvaa edustajaa. Hän kertoi suuressa  
valiokunnassa ehdottaneensa, että 12 §:n toi-  
sessa momentissa sanat „huomattavasti” pois-  
tettaisiin. Jos tämä arvoisa puhuja olisi eh-  
dottanut, että saman pykälän ensimmäisestä mo-  
mentista sanat „ellei eri sopimusta ole tehty”  
myöskin poistettaisiin, silloin minä myöntäisin  
hänen kantansa olevan ainakin johdonmukaisen.  
Mutta niinkauan kun hän ei ole sitä ehdotta-  
nut, niinkauan minun täytyy pitää tätä hänen  
ehdotustansa suoranaisena ajatusvirheenä. Sillä  
kun laki kerran pykälän ensimmäisessä momen-  
tissa myöntää oikeuden tehdä sopimuksia asian-  
ajopalkkiosta, niin se ei voi tätä samaa oikeutta  
heti seuraavassa momentissa riistää pois, mää-  
räämällä että, jos tuo sovittu palkkio on koh-  
tuullista suurempi sopimus on mitätön. Sillä  
mitä tässä olisi kohtuullisena pidettävä muuta  
kuin juuri taksan määräämää hintaa, jonka mu-  
kaan tuomioistuin palkkion määräisi, ja niin  
ollen jos ed. Leinon muutosehdotus otettaisiin  
huomioon, tämä ensimmäisessä momentissa oleva  
lause „ellei eri sopimusta ole tehty” jäisi koko-  
naan riippumaan ilmassa.

Ed. Tuomi: Minä kannatan ed. Arosen  
ehdotusta, että eduskunta hyväksyisi tämän laki-  
ehdotuksen toisen vastalauseen mukaan.

Ed. Listo: Valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n  
mukaan eduskuntaesityksen tulee sisältää lain-  
muutoon laaditun ehdotuksen, ja on siinä mai-  
nittava myöskin ne syyt, joihin ehdotus perus-  
tuu. Valtiopäiväjärjestys kieltää ainoastaan pa-  
nemasta erilaisia asioita samaan kirjoitukseen.  
Eduskuntaesitys on valtiopäiväjärjestyksen 54  
§:n mukaan lähetettävä valiokuntaan, jonka tu-  
lee siitä antaa mietintönsä. Mitä oikeutta valio-  
kunnalla on muutella, laajentaa tai supistella  
eduskuntaesityksessä olevaa lakiehdotusta, siitä  
ei valtiopäiväjärjestys anna mitään ohjetta.  
Eduskunnan työjärjestykseen ei tästä myöskään  
ole, mikäli minä olen voinut havaita, määräystä  
otettu. Näyttää siis siltä, että valiokunnan toi-  
mivallalle mielinmäärin pidellä eduskuntaesi-  
tystä ei ole muuta rajaa säädettyä, kuin että  
sen mietintöön ei ole erilaisia asioita yhteen pan-  
tava.

Mutta asian luonnosta johtuu, että valiokun-  
taa ei ole katsottava oikeutetuksi omasta alo-  
teestaan laajentamaan asiaa siinä määrin, ettei  
se enää mahdu aloitteen kehyykeen, sillä silloin  
muuttuu asia toiseksi, kuin mitä se alunpitäen  
on ollut ja miksi aloitteentekijä itse on sen tar-  
koittanut. Selvänä on tietysti pidettävä, että  
jos eduskuntaesitys tarkoittaa jonkun erityisen  
lainkohdan muuttamista, valiokunta voi laatia  
muihin lainkohtiin sellaisia muodollisia tai asi-  
allisia muutoksia, jotka aloitteesta tai valiokun-  
nan sen perustuksella valmistamasta ehdotuk-  
sesta välittömästi johtuvat. Mutta siihen on  
minun käsitykseni mukaan pysähdyttävä.

Kun tarkastamme lakivaliokunnan pitelemis-  
tapaa käsilläolevassa asiassa, niin meidän on  
huomattava, että asiassa tehty aloitteet kumpi-  
kin tarkoittavat oikeudenkäymiskaaren 15 luvun  
2 §:n sisällyksen muuttamista eikä mitään  
muuta. Minusta näyttää, että ne muutokset,  
jotka valiokunta on ehdottanut 15 luvun 3 ja 9  
§:ään, ovat siksi välittömässä yhteydessä 2  
§:ään ehdotetun muutoksen kanssa, että ne hy-  
vin pitävät paikkansa. Sitä vastoin en saata sel-  
laista yhteyttä nähdä 2 §:ään sekä 10 ja 12  
§:ään ehdotettujen muutosten kesken, että näitä  
muutoksia olisi katsottava siitä syystä oikeute-  
tuiksi — niin hyviksi ja tarpeen vaatimiksi  
kuin muuten katsonkin lakivaliokunnan viime-  
mainitut ehdotukset. Minun täytyy sentähden  
olla sitä mieltä, että lakivaliokunta on tässä  
asiassa ulottanut tehtävänsä laajemmalle, kuin

mihin alotteet ovat antaneet aihetta, jopa siinä määrin, että täytyy pitää epäilyttävänä, eikä oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 12 §:n uudestaan laatiminen, niinkuin lakivaliokunta on sen tehnyt, ole katsottava aloitteisiin verraten erilaituiseksi asiaksi. Tähän nähden ja kun asia, mikäli se koskee ehdotusta oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta, mielestäni on pilattu, minä ehdotan, että eduskunta hylkäisi lakivaliokunnan ehdotuksen kokonaisuudessaan.

Minä pyydän, että herra puhemies, jos tämä ehdotukseni saa kannatusta, esittää sen äänestettäväksi sitten, kun lakiehdotus on yksityiskohdittain käsitelty.

Ed. Lilius: Olen kyllä periaatteellisesti aivan samalla kannalla kuin edellinen puhuja, edustaja Listo. Samoin kuin hän, katson minäkin, että valiokunta ei saa mielivaltaisesti, käsitellessään jotakin alotetta, lähteä alotteiden puitteiden ulkopuolelle ja ulkopuolelle niitä tarkoituseriä, joita on ollut aloitteentekijällä, sekä tehdä muita muutoksia lainsäädäntöön kuin niitä, jotka suoranaisesti ja välittömästi johtuvat itse aloitteesta. Tämä on sama kanta, jolle minä olen asettunut lakivaliokunnassa, kun siellä oli käsiteltävänä se kysymys, joka on tämän päivän päiväjärjestyksessä, nimittäin kysymys lapsenmurhasta. Kun tämä asia oli siellä esillä, niin vasemmoston taholta tehtiin ehdotus, että samalla otettaisiin käsiteltäväksi myös kysymys sikiön lähdeettämisestä, ja silloin minä katsoin, että näillä kahdella asialla ei ollut sellaista välitöntä yhteyttä, että saataisiin ilman muuta ottaa käsiteltäväksi tätä viimeistä kysymystä.

Mutta vaikka minä siis olenkin periaatteellisesti aivan samalla kannalla kuin edustaja Listo, en kuitenkaan mitenkään voi hyväksyä hänen sillä perusteella tässä asiassa tekemäänsä ehdotusta. Minä nimittäin katson, että kaikki ne lainmuutokset, jotka lakivaliokunta esilläolevassa asiassa on tehnyt niitten muutosten johdosta, jotka nyt on tehty oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ään, aivan välittömästi siitä johtuvat. Edustaja Listo on itse täällä myöntänyt, että muutokset 3 ja 9 §:ään johtuvat välittömästi siitä. Senvuoksi voidaan kenties ilman muuta sivuuttaa nämä kohdat.

Mitä tulee sitten 10 §:ään, niin on lakivaliokunta ehdottanut siihen otettavaksi säännökset erikoisesta tuomioistuimelle annettavasta kurinpitovallasta. Sen se on katsonut tarpeelliseksi tehdä sen johdosta, että saman kaaren ja luvun 2 §:stä poistettiin tuomioistuimelta kokonaan se valta, mikä sillä tähän asti on ollut, nimittäin

täin valta hyväksyä asianajaja, jota saadaan yleisesti tähän toimeen käyttää. Jonkunmoiseksi, tuomioistuimilta täten poistettavan vallan surrogaatiksi on katsottava se kurinpitovalta, joka 10 §:ssä tuomioistuimelle on ehdotettu kaikkien niiden väärinkäytösten varalta, jotka epäilemättä tällä alalla syntyvät, jos ilman muuta jok'ikinen nurkkasihteeri, niinkuin tässä on ehdotettu, saisi tuomioistuimen luvasta riippumatta ajaa asioita ja sotkea ihmisten juttuja. Ainoastaan täten voidaan pitää heitä jonkinmoisessa kurissa, joskin heikossa. Sillä pelko, että heiltä voidaan, niinkuin tässä on ehdotettu, riistää heidän asianajo-oikeutensa, pitäisi sentään heitä joissakin aisoissa. Siis minun nähdäkseni tämä 10 §:ään ehdotettu kurinpitovalta on sellainen, joka, niinkuin edustaja Listo äsken vaati, suoranaisesti ja välittömästi johtuu 2 §:ään tehdyistä muutoksista.

Mitä sitten tulee 12 §:ään ehdotettuihin muutoksiin, niin minä myönnän, että ne eivät niin suoranaisesti ja välittömästi johdu 2 §:stä kuin edellinen kohta. Mutta minä katson, että tällaista yhteenkuuluvaisuutta näitten kohtien välillä on kuitenkin siinä määrässä olemassa, ettei pitäisi olla epäilystä siitä, että tätäkin kohtaa voidaan tässä yhteydessä muuttaa. Ensiksikin mitä tulee aloitteentekijäin tarkoituseriin, niin ilmeisesti on yhtenä ollut se, että saataisiin alennetuksi ne kustannukset, jotka asianosaisille johtuvat asianajajain käyttämisestä. Ja kun tässä kohdassa on samoin näitä kustannuksia koetettu rajoittaa, niin ilmeisestikin tämä toimenpide on sisältynyt jo aloitteentekijäin tarkoituserien rajoihin. Mutta tällä kohdalla on nähdäkseni vielä suurempi yhteenkuuluvaisuus 2 §:n kanssa. Jos nyt sallitaan kaikenlaisten nurkkasihteerien, niinkuin jo huomautin, vapaasti harjoittaa asianajotointa, niin on, paitsi sitä kurinpitovaltaa, joka heidän taltuttamiseensa nähden on tarpeellinen, myös, minun nähdäkseni, aivan välttämätön antaa tuomioistuimelle valta pitää heitä aisoissa kun on kysymys niistä palkoista, joita he tulevat asianosaisilta vaatimaan. On huomattava, että tämä lisäys tarkoittaa ei ainoastaan taksan säätämistä, vaan myös oikeuden myöntämistä tuomioistuimelle tasoittaa sovittu palkkio, milloin se on huomattavasti suurempi sitä, mikä on kohtuullista. Tällainen määräyshan on ilmeisesti aivan tarpeellinen, ellei tahdota jättää asianosaisia, poloisia, kokonaan tuon arvoisan ammattikunnan kerittäviksi. Siihen nähdenhan on ilmeistä, että jos kerran 2 § saa sen muodostelun, jonka tässä lakivaliokunta ja suuri valiokunta on sille ehdot-

tanut, tällainen säännös, jonka tarkoituksena on tälläkin alalla edes jossain määrin suojella näitä, omaa taloudellista etuaan tässä valvomaan kykenemättömiä, on aivan välttämätön.

Näin ollen minä siis katson, että ne väitteet, joita edustaja Listo on täällä esittänyt lakivaliokunnan mietintöä vastaan tässä suhteessa, eivät ole päteviä. Niin mielelläni kuin muuten soisin, että hänen ehdotuksensa tulisi hyväksytyksi, ennenkuin valiokunnan lakiehdotus, en kuitenkaan voi pitää tätä minään pätevänä perustuksena sille. Sitäpaitsi minä en voi olla tässä valittamatta, että se ajanmukainen ja tarpeellinen uudistus, joka sisältyy lakivaliokunnan päättämään 2 §:n muodosteluun, nimittäin että nainen saa oikeuden harjoittaa asianajoa, tulisi jäämään toistaiseksi, jos edustaja Liston tekemä ehdotus hyväksyttäisiin.

Kun minulla on tässä puheenvuoro, niin en voi olla sitä käyttämättä vielä kosketellakseni muutamissa kohdin itse pääasiata, vaikkakin se sen vähemmistön kannalta, johon minäkin lakivaliokunnassa kuuluin, on niin selvästi ja hyvin tuotu esiin, kuin täällä edustajat Wrede ja Wiljomaa ovat sen tehneet. Erittäinkin edustaja Wrede on selvällä, asiallisella tavallaan huomauttanut sitä periaatteellista merkitystä, mikä järjestetyllä asianajotoiminnalla on jokaisessa kulttuurimaassa. Siihen minulla ei ole oikeastaan mitään lisättävää. Tahdon ainoastaan huomauttaa kehityksen kulusta tälläkin alalla ja muistuttaa, että meillä nytkin on mitä paras esimerkki siitä, mihin tämä kehitys pyrkii. Tarkoitan niitä lainsäädännön uudistuspyrinnöitä, joita näinä päivinä on toimeenpantu veljeskamsamme keskuudessa, nimittäin Unkarissa. Aivan helmikuun viime päivinä on siellä annettu laki, joka pidentää kaksinkertaiseksi sen ajan, minkä asianajajaksi pyrkivän täytyy olla asianajotoimessa, ennenkun hän saa itsenäisesti harjoittaa asianajoa. Siellä on sitä paitsi aivan näinä päivinä valmistumaisillaan laki, joka muutenkin asettaa asianajajalle aivan samat pätevyysvaatimukset, kuin on tuomarilla. Siellä on havaittu, niinkuin kaikissa kulttuurimaissa, että näillä kahdella toiminnalla on yhtä suuri merkitys, kun on kysymys prosessin johdosta ja sen onnellisesta sekä selvästä ratkaisusta. Sellainen päinvastainen ehdotus, sellainen ratkaisu, jonka täällä lakivaliokunta on ehdottanut, on, niinkuin edustaja Wrede aivan oikein huomautti, aivan mahdoton ajatella missään muussa kulttuurimaassa kuin valitettavasti kyllä täällä. Se osoittaa sekin, niinkuin täällä huomautettiin, kuinka alhaisella kannalla meillä lainsäädäntö-

kompetenssi vielä on, ja sitä samaa osottavat, valitettavasti kyllä, useat lausunnot, jotka tässä asiassa täällä ovat annetut.

Mitä esimerkiksi edustaja Iipposen lausunto sisälsi? Hän puhui siinä monopolia vastaan, huomauttaen, miten se monopoli, joka lakimiehillä on asianajoon nähden, olisi välttämättä poistettava. Vaikka hän itse on ollut lakivaliokunnassa viime valtiopäivillä tätä asiaa käsittelemässä, hän ei tiedä, että minkäänlaista monopolia tässä asiassa ei ole olemassa meidän alioikeuksissamme, vaan että meillä, niinkuin tiedetään, jokainen saa siellä käyttää asianajajana ketä itse haluaa, ja kehen asianosaisella on luottamusta. Sehän on perin kansanvaltainen ja asianosaisen etua kaikin puolin valvova säännös, joka tässä on jätetty kaikissa näissä lausunnoissa aivan huomioonottamatta. Eihän sitä ole tahdottukaan muuttaa. Sen jättäminen huomioonottamatta osoittaa, että täällä puhujat ovat joko tahallisesti tahtoneet sen sivuuttaa tahi eivät ole tunteneet asiaa. Ainoastaan siinä suhteessa on meillä ollut rajoituksia olemassa, että tuomioistuimilla on ollut valta kieltää asianajo siltä, jota yleisesti siihen käytetään, jos oikeus huomaa, että hän on siihen kykenemätön eikä voi, niinkuin hänen pitäisi, valvoa asianosaisen etua. Mutta jos tässä suhteessa jotakin muistutusta olisi tehtävä, niin se olisi minun nähdäkseni se, että tuomioistuimet ovat aivan liian leväperäisesti tätä heille tulevaa oikeutta käyttäneet. On sallittu kaikenlaisten epäilyttävien henkilöiden esiintyä oikeudessa. Ja ainoastaan silloin, milloin se on ollut aivan ilmeisesti vastoin hyviä tapoja ja asianosaisen etua, on tuomioistuin muutamissa paikoin tätä heidän oikeuttaan koettanut rajoittaa ja kieltänyt heiltä asianajo-oikeuden. Näin ollen olisi johdonmukaisempaa ja luonnollisempaa että — jos, niinkuin näkyy todella olevan asianlaita, vallitsee tyytymättömyyttä asianajotoimintaan nähden — tätä tuomioistuinten kurinpitovaltaa ja niiden valtaa kieltää tällaisten henkilöiden esiintymistä olisi lisätty. Siihenhän oikeastaan ne lausunnot, joita täällä useat puhujat ovat antaneet, johtaisivat. Mutta mainitut puhujat ovatkin menneet aivan toiseen suuntaan, antamalla suoraan sanoen „palttua” logiikalle. He tahtovat poistaa ne vähätkin kompetenssiehdot, joita meidän lakimme nykyään määrää. Ja mihin tämä on viepä? Minä luulen, että he eivät ole itselleen tehneet selväksi, mihin tällainen menettely epäilemättä tulee johtamaan. Minun varma vakaumukseni on, että jos tällainen säännös, jota

valiokunta ehdottaa, hyväksytään, siitä on aivan epäilemättömänä seurauksena oleva meidän oikeudenhoitomme huononeminen ja prosessin johdon heikkeneminen, heikkeneminen sen vuoksi, että tuomioistuimella ei ole silloin enää mitään valtaa esiintyä tarmokkaasti väärinkäytöksiä vastaan tässä suhteessa. Koko tämä lainsäädäntöalote kohdistuu oikeastaan yksinomaan meidän tuomioistuimiamme vastaan. Ja kenenkä hyödyksi se kohdistuu niitä vastaan? Se on juuri sen ammattikunnan, jonka minä äsken mainitsin, nurkkasihteeriammattikunnan. Heille tästä aloitteesta syntyy kultainen aika-kausi meidän maassamme. Ja minä lausun ilmi vieläkin sen vakaumuksen, jonka jo esiintoin suuressa valiokunnassa, että minun nähdäkseni uudistuksesta johtuu kaikkein vähimmän etua niille, joitten etua tässä vasemmiston puolelta on tahdottu muka turvata, nimittäin köyhille. Varakkaammat kansanluokat eivät ole mainitunlaisten asianajajien apuun ennenkään turvautuneet eivätkä tule vastedes sitä tekemään, mutta sitävastoin sen tekevät juuri ne pienet eläjät, jotka, kun kerran joutuvat oikeusriitoihin, käsittämättä asian tärkeyttä, kääntyvät ensimmäisen „sihteerin” puoleen, joka kenties vähimmällä maksulla avun heille suorittaa, heidän kykenemättä arvostelemaan, mitä vahinkoa heille siitä voi johtua ja että se voi tulla heille monin verroin kalliimmaksi.

Tästähän olisi vielä paljonkin puhuttavaa, mutta, niinkuin täällä jo on huomautettu, tämän asian ratkaisutapa näkyy olevan päätetty asia, joten kaikki järkisyyt, joita asiassa voitaisiin esiintuoda, eivät tässä vallitsevia ennakkoluuloja vastaan näytä voivan mitään vaikuttaa. Minäkään en luule tässä voivani ketään näistä vakuuttaa. Tulevaisuus tulee sen kyllä tekemään, ja toivottavasti se tulee sen tekemään niin pian, että voidaan palata entiselleen, ennenkuin suurempia vaurioita oikeuslaitokselleme tästä on johtunut.

Ed. L e i n o: Edustaja Kotonen koetti väittää, että jos minun ehdotukseni mukaan sana „huomattavasti” poistetaan, ei sillä ole mitään merkitystä, ellei 12 §:n 1 momentista poisteta myöskin sanat „ellei eri sopimusta ole tehty”. Minä pyytäisin edustaja Kotoselle, erittäinkin siihen nähden että hän on asianajotoimiston omistaja, huomauttaa, että hänen, jos kenenkään, pitäisi toki tuntea näitä oloja ja tietää, että asianajajat hoitavat paljon sellaisia asioita, joissa päämiehet luottavat asianajajan rehellisyyteen, mittaavat asianajajan rehellisyyttä oman rehellisen vakaumuksensa mukaan ja luottavat, että

vasta sitten määrätköön asianajaja palkkion, kun näkee, miten paljon hänellä on työtä. Tällaisia tapauksia on paljon enemmän kuin niitä, joissa ennakolta epäillään asianajajan ihmisyyttä ja pelätään että hän nylkee mahdolltomia, jollei ennakolta palkkiosta sovita. Sen vuoksi pitäisi edustaja Kotosen tietää, että tämä minun ehdotukseni pitää paikkansa, vaikkei tuota ensimmäisen momentin lausetta poistetaakaan.

Ed. W r e d e: Jag anhöll om ordet i anledning af herr Listos uttalande därom, att lagutskottet i sitt betänkande med afseende å §§ 10 och 12 gått ut öfver motionens gräns. Jag ber få anmäla, att jag härutinnan står på samma ståndpunkt som hr Lilius och således godkänner lagutskottets förfarande. För mig synas dessa stadganden hafva så nära samband med 2 § att de väl kunnan försvara sin plats. Beträffande öfriga yttranden, som här blifvit fällda, vill jag icke ingå i vidare bemötande, då de redan på förhand äro bemötta, och hr Lilius ytterligare bemött dem. Jag kan dock icke underlåta att i anledning af hr Kotonens yttrande uttala, att det varit bättre både för honom själf och för den sak han förfäktar, om det yttrandet icke afgifvits. Jag kan förstå att några af de föregående talarene i den föreslagna förändringen vilja se ett framsteg. Men herr Kotonen borde ju veta, i hvilken riktning utvecklingen på detta område gått i hela den civiliserade världen, och borde förstå, hvilket enormt baksteg genom förslaget göres.

Ed. I i p p o n e n: Edustaja Lilius on joko väärin kuullut tahi erehdyksestä tai tahallaan johtanut väärän johtopäätöksen, ja väärän selityksen sekä väitteen minun lausunnostani. Minä olen lausunut, että voimassaolevan oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n mukaan on ylioikeuksiin ja lähipitäen alioikeuksiinkin nähden oikeudella suuri valta arvostella ja kieltää, missä määrin se näkee tarpeelliseksi asianajotoimeen hyväksyä muita kuin varsinaisia ammattiasianajajia. Tosiaan ei käy kummasteleminen, että tässä lakimiesten puolelta kynsin hampain yritetään ja tahdotaan pitää kiinni niistä oikeuksista, mitä entisten olojen vallitessa on saatu. Se on tavallista meidän yhteiskunnassamme, mutta selvää on, että tällaisella tavalla toimien emme koskaan pääse emmekä tule siihen, että yhteiskunnalliset edut ja oikeudet mahdollisimman tasan jaettaisiin tässä maassa ja muodostettaisiin mikäli mahdollista yksimielinen yhteiskunta.



**Ed. Kotonen:** Ed. Wreden oli vallon tarpeetonta ryhtyä selittämään tällä alalla ulkoilla tapahtunutta kehityksen kulkua. Minä luulen, että eduskunnan jäsenille ylimalkaan sen kehityksen kulku on hyvin tunnettu. Mutta eduskunnan jäsenille, niiden joukossa myös ed. Wredelle, on tunnettua sekin, että olot ulkoilla koko prosessilainsäädännön alalla ovat niin kokonaan toisellaiset, ettei niitä voi meidän oloihimme ensinkään verrata. Ja ne johtopäätökset, joita siis ulkomaan olojen perustuksella tahdotaan tässä asiassa vetää, ovat meidän maassamme ehdottomasti paikkansa pitämättömät.

**Ed. Leinolle** tahtoisin sanoa, että hän ei näyttänyt ollenkaan ymmärtävän, mitä minun huomautukseni tästä 12 §:n toisessa momentissa olevasta sanasta tarkoitti, ja kun minulla ei ole toivoa, että hän sen vallon pian ymmärtäisi, jos minä sen uudestaan selittäisin, jätän sen tekemättä.

**Ed. Aronen:** Ed. Liliuksen lausunnon johdosta voisin lyhyesti huomauttaa, että tässä puheenaolevalla muutoksella ei tahdota saada mitään muutosta aikaan niin sanottujen nurkka-sihteerien hyväksi. Tarkoitus on, että köyhälistö saisi oikeutta paremmin, kuin tähän asti. Useasti näet ne henkilöt, joille tässä asianajo-oikeus tulisi myönnettäväksi, tulevat ajamaan ilmaiseksi luokkatoveriensä asioita, joten ei siitäkään mitkään lihavat päivät koita. Mutta näyttää siltä, että porvarilliset juristit pelkäävät tästä koittavan heille laihat päivät, ja siitä syystä vastustavat he tätä niin kiihkeästi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Yleiskeskustelun aikana ovat ed. Wiljomaa ynnä muut kannattaneet ensimmäistä vastalauseetta, ed. Aronen ynnä muut, toista vastalauseetta, ja ed. Listo on ehdottanut, että puheenalainen asetusehdotus kokonaan hyljättäisiin. Nämä muutosehdotukset tulen ottamaan huomioon, ensimmäisen vastalauseen silloin, kun esitetään asetusehdotuksen 2 §, toisen vastalauseen silloin, kun asetusehdotuksen 10 § esitetään, ja ed. Liston ehdotuksen sitten, kun asetusehdotus on kohta kohdaltaan läpikäyty.

Nyt siirrytään pykälittäin tarkastamaan asetusehdotusta.

2 §.

**Keskustelu:**

**Ed. Ingman:** Se tähän pykälään sisältyvä säännös, joka näyttää herättäneen enimmänsä vas-

tustusta on, että ylioikeudessa saa ajaa asioita ainoastaan se, joka maan yliopistossa on suorittanut lainopissa sellaisen tutkinnon, joka tuomarinviran toimittamista varten on määrätty. On mielestäni vaikea kieltää, ettei siihen tyytymättömyyteen, joka tähän säännökseen nähden on tullut ilmi, olisi jonkun verran aihetta. Lienee nimittäin hyvin suuri niiden tapausten lukumäärä, jolloin asianosainen joko itse kirjoittaa tai jonkun henkilön kautta, johon hänellä on luottamusta, mutta joka ei ole lainopillista tutkintoa suorittanut, kirjoituttaa valituksensa. Silloin hän kuitenkin on pakoitettu, saadak-sensa valituksensa perille, käyttämään lainopillisen tutkinnon suorittaneen apua, ja siitä aiheutuvat kustannukset ovat melkoista suuremmat kuin vastaava hyöty, sillä usein tapahtune, että ei asianajaja siihen kirjoitukseen, jonka asianosainen on laatinut tai antanut laatia, tee minkäänlaista korjausta — jos hän sen edes lukee. Kun asianajajalaki 1907 vuoden valtiopäivillä oli esillä suuressa valiokunnassa, kiinnitettiin huomiota tähän ja katsottiin tämän seikan ansaitsevan huomiota. Suuren valiokunnan mietinnössä lausuttiin tässä asiasta: „Kun valiokunnassa on lausuttu se mielipide, että nykyiset määräykset, joiden mukaan asianajamaamme ylioikeuksissa voipi esiintyä ainoastaan sellainen henkilö, joka on suorittanut tuomarinvirkoihin pääsemistä varten säädetyn yliopistotutkinnon, ovat kansassa herättäneet tyytymättömyyttä, koska tällainen asiointi on tehnyt oikeudenkäynnin entistä kalliimmaksi, se kun on riistänyt yksityiseltä asialliselta oikeuden käyttöä apunaan vähemmän lainoppineita mutta kuitenkin sellaisia henkilöitä, joihin hänellä on ollut luottamusta, niin valiokunta, jonka mielestä nämä asianhaarat ovat ansainneet huomiota, on katsonut asiaksensa ehdottaa lakiehdotuksen 2 §:ään siihen suuntaan käyvän muutoksen että yksityistapauksissa sellainenkin henkilö, joka ei ole suorittanut tuomarinvirkoihin vaadittavia opinnäytteitä, kunhan hän vaan täyttää muut asianajajan toimeen tarpeelliset edellytykset, saattaa ylioikeuksissa ajaa toisen asiaa”. Suuri valiokunta tekikin tämänmukaisen ehdotuksen, joka eduskunnassa hyväksyttiin, ellen muista väärin, ilman äänestystä, vaikka sittemmin, niinkuin muistetaan, koko laki tuli hyljättyksi.

Samalla kun kaikissa muissa kohdin yhdyin siihen ehdotukseen, mikä on ensimmäisessä vastalauseessa tehty nyt kysymyksessä olevan toisen pykälän muodostelusta, uskallan ehdottaa siihen sellaisen lisäyksen, että yksityistapauk-

sisä myöskin se, joka ei ole lainopintutkintoa suorittanut, saisi toimia ylioikeudessa asiamiehenä. Luullakseni tämän kautta poistettaisiin vallitsevan tyytymättömyyden pahin syy, sillä silloin kävisi sille, joka joko itse kirjoittaa valituksensa tai antaa jonkun henkilön, johon hän luottaa, mutta joka ei ole lainopintutkintoa suorittanut, kirjoittaa se, mahdolliseksi, käyttää jotakin henkilöä, joka ei ole lainopintotutkintoa suorittanut, myöskin jättämään sisään valituskirjelmä. Toisaalta taas, jos tämä ehdotus hyväksyttäisiin, ei olisi sitä vaaraa, joka mielestäni on ilmeinen, jos valiokunnan mietintö tulee hyväksytyksi, nimittäin että syntyy lainopillinen „ammattipuoskarikunta”, josta tulee suuri vaara niille, jotka eivät itse ymmärrä asioitaan hoitaa.

Minä pyydän sentähden ehdottaa että 2 § hyväksyttäisiin näin kuuluvaksi:

„Oikeudenkäyntivaltuusmiehenä saatakoon käyttää ainoastaan hyvämaineista, rehellistä ja sellaiseen toimeen kykenevää henkilöä, joka ei ole holhottava. Älköön siihen yleisesti käytettävä ketään, jota se oikeus, missä asiaa ajetaan, ei ole hyväksynyt, ja joka ei ole siihen lupaa saanut. Alioikeudessa saa riitapuoli valtuusmieheksi panna sukulaisensa tahi palveluksessaan olevan tahi sellaisen, johon muutoin luottaa. Ylemmässä oikeudessa älköön, paitsi siinä tapauksessa kuin tämän luvun 6 §:ssä sanotaan, hyväksyttävä ketään, joka ei ole maan yliopistossa käynyt sellaista tutkintoa lainopissa kuin tuomarinviran toimittamiseen on määrätty; kuitenkin saakoon sekin, joka ei ole sellaista tutkintoa suorittanut, yksityistapauksissa siellä toimia valtuusmiehenä. Virkamies älköön puhuko asianosaisen puolesta, kun se on vastoin hänen virkavelvollisuuttaan.”

Ed. Lilius: Ehdotan että 2 § saisi sen muodon, joka sillä on mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa. Minä puolestani en tahdoisi hyväksyä edustaja Ingmanin tekemää ehdotusta. Asiallahan ei ole niin paljon käytännöllistä merkitystä, mutta sitä enemmän periaatteellista. Tämä puheenalainen säännös on ainoastaan valmistava askel sitä oikeudenkäyntiuudistusta varten, joka meillä nyt on tekeillä, ja kun se kerran astuu voimaan, niin tulee aivan välttämättömäksi, että ainakin ylioikeuksissa ainoastaan lainopillisen tutkinnon suorittaneet toimivat asianajajina. Silloin olisi muuten epäilemättä taas muutos tehtävä.

Mutta sitäpaitsi tällaisesta poikkeussäännöksestä tulisi käytännössäkin epäilemättä synty-

mään vaikeuksia. Siitä johtuisi, että se valvonta, jota lainoppineet ammattiasianajajat nykyään toimeenpanevat tällaisiin muutoskirjelmiin nähden, heikkenisi, sillä kaikki sellaiset asiakirjat, joita he itse eivät kehtaisi jättää oikeuteen, he jättäisivät juuri sellaisten henkilöiden hoidettaviksi, joille täällä edustaja Ingman on tahtonut tämän vallan uskottavaksi. Minä luulen, että kaikki ne hyvät vaikutukset, joita 1898 vuoden lainsäädäntötoimenpiteen kautta on tällä alalla saatu, joutuisivat täten vaaranalaisiksi.

Ed. Nevanlinna: Vastoin viimeistä arvoisaa puhujaa minä puolestani pyytäisin saada kannattaa edustaja Ingmanin tekemää ehdotusta. Minä teen sen lähinnä siitä syystä, että tietääkseni usein asiamiehenäolo ylioikeuksissa rajoittuu asiakirjain jättämiseen oikeuteen. Ja kun tähän ei tarvita lainoppia, niin olisi ymmärtääkseni etu, jollei siihen välttämättömästi tarvittaisi lainopinutta käyttä. Sitä vaaraa, jota edellinen puhuja näyttää pelkävän, ja jota hän lausuntensa lopussa kosketteli, en minä puolestani näe, koskapa edustaja Ingmanin ehdotuksen hyväksyminen ei tekisi mahdolliseksi muille kuin lainoppineille ammattimaisesti esiintyä asiamiehenä. Mutta ymmärtääkseni tulisi hyvin vaikeaksi sillä tavalla kiertämällä käyttä tällaista säännöstä hyväksensä, kuin viimeinen puhuja pelkäsi tulevan tapahtumaan, koska kerran olisi mahdollista käyttää ei-lainoppinutta asiamiehenä vain tilapäisesti.

Ed. Kallio: Asiakirjain valmistus vaatii tietysti ei ainoastaan lain tuntemusta vaan myöskin asian tuntemusta, ja sentähden monesti asianosaiset voivat laatia ylioikeuksiinkin annettavat asiakirjansa asiantuntemuksensa perusteella. Siitä huolimatta tällaisessa tapauksessakin pitää heidän aina kääntyä, ellei ole tilaisuutta matkustamaan asianomaiseen paikkaan, lainoppineiden puoleen. Sentähden on ahtaimmankin käsityskannan mukaan aivan kohtuullinen se ehdotus, minkä ed. Ingman on tehnyt. Minä puolestani kyllä voin hyväksyä tässä lakivaliokunnan mietinnön, mutta niillekin, jotka ehdottomasti ahtaammalle kannalle asettuvat, olisi kohtuuden mukaista kannattaa tätä ed. Ingmanin ehdotusta. Täällä ed. Lilius äsken antoi sellaisen kuvan asianajoa koskevasta oikeudestamme, että meillä ei muka ole lainkaan mitään monopolia asianajoalalla, mutta tämä hänen vastalauseensa on ehdottomasti ylioikeuksiin nähden sellaisen sisältävä, kuten entinenkin laki.



Ed. Mannermaa: Pyydän saada minäkin kannattaa ed. Ingmanin tekemää muodostelua lakiehdotuksen toiseen pykälään. Jos, niinkuin lakivaliokunnan enemmistön mielipide on ollut, samalla kertaa poistettaisiin kaikki tähänastiset asianajajia koskevat kompetenssivaatimukset niin epäilemättä tulisi hyvinkin vaaranalaiseksi tämän lain lopullinen hyväksyminen. Varmaankin tällaisen lakiehdotuksen kautta tulisi oikeudenkäynti niin arvaamattomille vaaroille alttiiksi, että sellaista lakia tuskin voitaisiin lopullisesti hyväksyä. Sellaisen puheenaolevan lainkohdan muodostelun kautta, jota ed. Ingman on ehdottanut, yhtäältä poistettaisiin yksi sellainen tyytymättömyyden syy, johon olevissa oloissa todella on ollut aihetta, ja toisaalta kuitenkin saataisiin aikaan sellainen lakiehdotus, joka täyttäisi kaikki kohtuulliset vaatimukset, mitä tulee oikeudenkäynnin turvaamiseen. Luulen, että nyt puheenaolevista tämän pykälän muodosteluista tämä on paras.

Ed. Talas: Ed. Nevanlinna oli kyllä oikeassa väittäessään, että asiamiesten toiminta ylioikeuksissa tätä nykyä useimmiten rajoittuu siihen, että he jättävät toisten kirjoittamia asiakirjoja oikeuteen. Mutta on huomattavaa, että joskin useimmiten näin tapahtuu, niin ei asian laita kumminkaan aina ole niin; ja nykyisten säännösten tärkeys on juuri siinä, että nämä asiamiehet ovat pakotetut tarkastamaan heille jätettyjä kirjoituksia. Minä tästä syystä puolestani vastustan ed. Ingmanin tekemää ehdotusta. Pyydän sitäpaitsi saada huomauttaa, että kun lakivaliokunnan ehdotuksen mukaan olisi määrättävä taksa, jonka mukaan asiamiehille tuleva palkkio olisi määrättävä, niin luultavasti se varsinainen syy, joka tätä nykyä on tyytymättömyyttä herättänyt, sen kautta olisi poistettu.

Ed. Aronen: Ed. Ingmanin tekemä ehdotus, oli hyvin ovelaan muotoon laadittu, sen tarkoitus oli yksinomaan saada sotketuksi tämä pykälä ja tehdä se aivan kelpaamattomaksi, toisin sanoen pelastaa ammattiasianajajille se, mitä pelastettavissa on. Vaikkei tämä ed. Ingmanin lausunnosta käynyt ilmi, niin ed. Mannermaa selitti asian siksi hyvin, että jokainen kai kärsii, että sitä on meidän taholta vastustettava.

Ed. Alkio: Minä pyysin puheenvuoroa ed. Mannermaan lausunnon johdosta. Jos hän tahoi merkitä sen, että koko oikeudenkäyttö joutuisi suuren vaaran alaiseksi, jos valiokunnan mietintö tässä kohden hyväksyttäisiin, niin en

ymmärrä, mistä tämä käsitys johtui kun kerran on myönnettävä, etteivät lainoppineet asianajajat saa varsinaisesti vaikuttaa oikeuden päätöksiin. Onhan selvää, etteivät muutkaan asianajajat saa silloin vaikuttaa lopullisesti oikeuden päätöksiin eikä saattaa oikeudenkäyttöä vaaraan. Nykyään on yleisesti tunnettu asia se, että lainoppineet asianajajat, jos ovat huomattavia, vaikuttavat oikeuden lopulliseen päätökseen, joka ei aina silloin tule olemaan oikea. Vaikka ed. Lilius lausunnossaan tahtoi väittää, että asianajo ei olisi monopolisoitu, sisältää hänen oma ehdotuksensa toisessa vastalauseessa kuitenkin ilmeisesti pyrkimyksen siihen suuntaan, eikä se muodostelu, jonka ed. Ingman on vastalauseen pykälälle tahtonut antaa, missään tapauksessa muuta sitä, vaan tekee sen venyvämmäksi.

Ed. Mannermaa: Millaiseen vaaraan oikeudenkäynti voi joutua, jos lakivaliokunnan enemmistön ehdottama oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muodostelu astuisi voimaan, ei ole vaikea selittää. Yhtäältä tulisi poistetuksi laista kaikki asianajajalta vaadittavat kelpoisuusehdot, ja toisaalta tulisi myös poistetuksi tuomioistuimelta se tehokas tilaisuus, mikä sillä tähän asti on ollut, valvoa sitä, että oikeudenkäyntiasiamiehet esiintyvät niin, kuin heidän on esiinnyttävä. On selvää, että tästä täytyy johtua oikeudenkäyntivaaraa, ja se on keskustelun kuluessa moneen kertaan siksi selvästi valaistu, että olisi turhaa enää siitä sen pitempiä selityksiä antaa.

Ed. Kotonen: En ymmärrä viimeisen puheen väitettä, että lakivaliokunnan enemmistön ehdotuksen mukaan tuomioistuimilta poistettaisiin valta pitää kurissa asianajajia. Se väite johtuu luullakseni siitä, että edustaja Mannermaa ei ole lukenut tätä lakivaliokunnan enemmistön ehdotusta. Siinähan juuri lisätään tuomioistuinten tähänastista kurinpitovaltaa eikä suinkaan sitä poisteta. (Vasemmalta: Se on paha se! Puhemies: Hiljaa!)

Ed. Alkio: Minä luovun, sillä edellinen puhuja jo sanoi sanottavani.

Ed. Mannermaa: Erotus tulee olemaan nykyisen ja entisen välillä, jos tämä lakivaliokunnan enemmistön ehdottama lainmuodostelu tulee voimaan. Tunnen hyvin 10 §:än samoin kuin 2 §:än, mutta juuri sellaista muotoa 2 §:ään, mikä sillä tähän saakka on ollut puheenaolevaan asiaan nähden, ja mikä ensimmäisessä

vastalauseessa sekä edustaja Ingman'in esityksessä on sille säilytetty, täytyy pitää paljoa tehokkaampana kuin sitä, mitä valiokunta on nyt ehdottanut.

Lausuntoni tästä asiasta oli sentähden täysin oikeutettu.

Keskustelu 2 §:stä julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli se koskee asetusehdotuksen 2 §:ää, on tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Wiljomaa on jo yleiskeskustelun aikana puoltanut ensimmäistä vastalauseetta. Nimitän tätä ehdotusta, jota on kannatettu, ensimmäiseksi vastalauseeksi. Ed. Ingman useitten kannattamana on ehdottanut, että 2 § tulisi kuulumaan samoin kuin ensimmäisessä vastalauseessa muutoin, paitsi että sanoista „mutta ylemmässä oikeudessa” sana „mutta” poistettaisiin ja saman lauseen loppuun „määrätty” sanan jälkeen lisättäisiin: „kuitenkin saakoon sekin, joka ei ole sellaista tutkintoa suorittanut, yksityistapauksissa siellä toimia valtuusmiehenä”. Nimitän tätä ehdotusta edustaja Ingmanin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**P u h e m i e s:** Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin, kun ensimmäinen vastalause ja edustaja Ingmanin ehdotus ovat vastakkaisia, olisi mielestäni meneteltävä siten, että niistä äänestetään vastatusten ja että se niistä, joka voittaa, sitten asetetaan vastaesitykseksi mietintöä vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

#### Äänestys ja päätös:

1) Äänestys ensimmäisen vastalauseen ja ed. Ingmanin ehdotuksen välillä.

Ken vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden hyväksyy ensimmäisen vastalauseen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmannin ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Ingmannin ehdotus siis on hylätty ja ensimmäinen vastalause on hyväksytty vastaesitykseksi mietintöä vastaan.

2) Äänestys mietinnön ja vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ensimmäinen vastalause tässä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 122 jaa- ja 65 ei-ääntä. Ensimmäinen vastalausekin siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tässä kohden hyväksytty.

3 § hyväksytään keskustelutta.

9 §.

#### Keskustelu:

**Ed. A i r o l a:** Minä ehdotan, että pykälässä oleva toinen sana „yleisesti” muutetaan sanaksi „ammattimaisesti”, joten pykälän se kohta tulisi kuulumaan: „joka ammattimaisesti asianajotointa harjoittaa”. Tämä ehdotus siksi, että sanaan „yleisesti” sisältyisivät myöskin sellaiset oikeudenkäyntivaltuusmiehet, jotka vain silloin tällöin, satunnaisesti, ajavat toisen asiaa. Sellaisetkin siis voitaisiin laskea kuuluviksi tämän pykälän alaisiksi, jos siinä seisoisi sana „yleisesti”, sillä sellainen tulkinta on olemassa tuosta sanasta, sikäli kuin se voimassaolevassa laissa ilmenee puheenalaisessa toisessa pykälässä. Tiedän itsekkin erään sellaisen tapauksen. Eräs maallikkohenkilö esiintyi toisen asiassa oikeuden edessä. Kun juttu lykättiin annettiin hänen vielä toisessakin istunnossa esiintyä, mutta kun juttu lykättiin uudelleen, niin kolmannessa istunnossa oikeuden puheenjohtaja jo kysyi, oliko hän tuomarintutkinnon suorittanut, ja kun hän vastasi kieltävästi, niin oikeus selitti, että koska hän ei ollut tuomarintutkinnon suorittanut, oikeus ei voinut sallia hänen enää tässä jutussa esiintyä, etenkin koska hän pyrki yleisesti esiintymään asianajajana. Ja näin täytyi valtuusmiehen poistua ja jättää asianosainen selviytymään omin neuvoin jutussa. Niitä, jotka tilapäisesti, satunnaisesti, silloin tällöin esiintyvät toisen valtuusmiehenä, niitä olisi aivan kohtuutonta velvoittaa maksutta ajamaan toisen, vaikkapa köyhänkin asiaa.

**Ed. P o u t i a i n e n:** Minä vastustan edustaja Airolan tekemää muutosehdotusta. Edustaja Airola kai muistaa, miksi tämä sana valiokunnassa asiaa käsiteltäessä muutettiin, vaikka se jaoston ehdotuksessa oli „ammattimaisesti”. Valiokunnassa tultiin näet huomaamaan, että hyvin paljon esiintyy sellaisia asianajajia, joita voidaan kutsua „yleisiksi” asianajajiksi, mutta nämä, vaikka eivät harjoita tointaan „ammatti-

maisesti", ovat kihlakunnanoikeudessa kuitenkin melkein säännöllisesti joka päivä. Onko köyhälistölle mitään etua, jos edustaja Airola siltä kannalta ottaa asian. Ei suinkaan. Sillä kun kihlakunnanoikeuksissa esiintyy „ammattimaisia” asianajajia harvemmin kuin „yleisiä”, voidaan siitä syystä jälkimäisiä useammin määrätä avustajiksi. Näillä perusteilla minä vastustan edustaja Airolan tekemää muutosehdotusta. En tietenkään tee sitä muuten kuin silmälläpitäen köyhälistön etua, jota edustaja Airola koettaa puolustaa, mutta päinvastoin vahingoittaakin.

Ed. Lilius: Niinkuin edustaja Poutiainen huomautti, on tämän säännöksen tarkoituksena auttaa köyhiä asianosaisia. Sitä omituisempaa on silloin kuulla, että köyhälistön viralliset edustajat täällä ehdotuksillaan koettavat vähentää näitten köyhien asianosaisten oikeusturvaa. Tämä ehdotus ei suinkaan ole vaikutuksiltaan niin pieni, kuin se kenties vieraasta ensi silmäyksellä näyttää. Useimmilla paikkakunnilla maalla ei löydy henkilöä, joka harjoittaisi asianajoa ammattinaan, mutta siellä löytyy kaikenlaisia henkilöitä, jotka yleisesti ajavat asioita. Sellaisia on täällä eduskunnassakin useita maanomistajia, kansakoulunopettajia y. m. s.; ja olisi aivan valitettavaa, jos tällaisia henkilöitä ei voitaisi, niinkuin tässä lakivaliokunta on ehdottanut, velvoittaa avustamaan köyhiä asianosaisia. Mutta juuri tämän ehdotuksen tekeminen osottaa, millaisia pyyteitä täällä vastemmiston puolelta tadellakin ajetaan. Siinä siis ei näy olevan määräämässä köyhälistön etu, vaan yleisesti käytettävien sosialististen ammattiasianajajain hyöty.

Ed. Airola: Ne, jotka ovat tutkinnon suorittaneita asianajajia, tulisivat arvattavasti harjoittamaan asianajoa „ammattimaisesti”; ja tilapäisesti tai „yleisesti” — ei tarvitse kovinkaan montaa kertaa esiintyä tullakseen luetuksi „yleisesti” esiintyvään joukkoon — esiintyvät tulisivat kieltämättä useimmiten olemaan maallikkoja. Nyt edustaja Lilius näkee olevan oikeusvaaran, jollei oikeus voisi pakottaa näitä tilapäisesti asianajajina esiintyviä maallikoita maksutta ajamaan toisen asioita. Tässä vähän aikaisemmin hän näki taas oikeusvaaran siinä, jos tällaisten maallikkojen annetaan ollenkaan esiintyä toisen asianajajana. Se siitä.

Mitä sitten tulee sanoihin „yleisesti” ja „ammattimaisesti” tahtoisin huomauttaa eduskunnalle, että edustaja Lilius sekä toiset lakivalio-

kunnan jäsenet ovat näihin sanoihin nähden koettaneet johtaa maallikkojäseniä suorastaan harhaan. Koko viime valtiopäivien aikana, kun asia oli lakivaliokunnassa esillä, he selittivät, että tuo määritelmä „yleisesti” tai „ylehensä”, niinkuin se vanhassa laissa kuuluu, merkitsee samaa kuin „ammattimaisesti” tai „ammattinaan”. Saman selityksen he antoivat vielä tälläkin istunkaudella, ja sanojen „yleisesti” sekä „ammattimaisesti” käytettiinkin tämän lain perusteluissa aivan sekaisin. Mutta kun minä kolmannessa lukemisessa tietäen että sanaa „yleisesti” tulkitaan niin ahtaasti, että yleisesti esiintyvän valtuusmiesten joukkoon lasketaan kuuluvan nekin, jotka aivan tilapäisesti muutaman kerran, viisi kuusi kertaa esiintyvät valtuusmiehinä, ehdotin, että tämä sana muutettaisiin sanaksi „ammattimaisesti”, silloin vasta tuli juristeille hätä käteen ja riensivät he selittämään, etteivät nämä sanat merkitsekään samaa, vaan siinä on, joskaan ei kovin iso, niin kuitenkin selvä asiallinen ero, ja sentähden ei minun ehdotustani suvaittu ottaa äänestyksen alaiseksi. Tämä on kuvaava esimerkki siitä, millä keinoilla eduskunnan juristit koettavat tätä eduskuntaesitystä vastustaa.

Ed. Poutiainen: Minä vielä huomautan ainoastaan, että lakivaliokunnassa jo esitettiin selvät perustelut sen kannan tueksi. Siellä muun muassa mainittiin, että esimerkiksi Salmin kihlakunnassa, ja monessa muussa rajapitäjässä, jotka ovat niin kaukana Sortavalan kaupungista, että välimatkaa on noin pari sataa kilometriä, ei ole yhtään sellaista, joka ammattinaan harjoittaa asianajotointoa, ja, jos jollekulle köyhälle tulisi tarpeen määrätä avustaja, se pitäisi kutsua Sortavalasta asti, koska lähempänä ei ole sellaista ammatinharjoittajaa. Näin ollen lienee todellakin tarpeen, että tämä kohta pysytetään sellaisena, kuin se on valiokunnan mietinnössä. Minä en jaksa käsittää, että sellainen, joka on muutaman kerran saanut oikeudessa esiintyä tulisi määrättyksi köyhän asianajajaksi, sillä minä luotan täydellisesti oikeuksiimme ja niiden harjintakykyyn.

Ed. Airola: Minä katson, että määritelmään „ammattimaisesti asianajoa harjoittava” voisi sisältyä myöskin sellaiset henkilöt, kuin esimerkiksi kaupunginviskaalit, nimismiehet ynnä muut sellaiset lainoppineet, joilla kylläkin on olemassa erityinen virka tai muu ammatti, mutta sivutoimenaan harjoittavat asianajoa. Nämä minä katson kuuluviksi tämän määri-

telmän alaisiksi, ja silloin ne syyt, joita ed. Poutiainen on esittänyt ehdotustani vastaan, raukeavat.

Ed. Lilius: Ed. Airolan viimeinen lausunto juuri osoittaa, mihin vaikeaan tulkintakysymykseen me joutuisimme, jos hänen ehdotuksensa hyväksyttäisiin. Kuka harjoittaa asianajoa ammattimaisesti, kuka ei? Joka kerta, kun köyhälle olisi määrättävä avustaja, tulisi kiistan aiheeksi, kuka ammattimaisesti harjoittaa asianajoa. Se, joka muutamia kertoja on esiintynyt oikeudessa muiden asioissa, ilmeisestikin harjoittaa asianajoa yleisesti, joten hänen velvollisuudestaan tässä suhteessa ei voi olla erimielisyyttä.

Ed. Airola: Minun mielestäni sana „yleisesti” on ainakin yhtä epäselvä kuin „ammattimaisesti”, vieläpä se antaa mielestäni enemmän tilaa tulkinnalle. Olisi hauska tietää, kenen ed. Lilius pitää yleisesti asianajana esiintyvänä. On tuomioistuimia, jotka ovat selittäneet esimerkiksi ed. Lylykorven yleisesti asianajoa harjoittavan, koska ovat kieltäneet häntä esiintymästä oikeuden edessä, ja tietääkseni ei hän ole sinne kovinkaan usein pyrkinyt. Samoin oli asianlaita, kun toimittaja A. B. Mäkelä kiellettiin esiintymästä Helsingin raastuvanoikeudessa. Häenkään ei tietääkseni ollut kovin usein voinut oikeusistuinta, ja kuitenkin hänen katsottiin yleisesti esiintyvän, koska kiellettiin esiintymästä. Tästä nähdään, että sana „yleisesti” tulkitaan sillä tavoin, että kunhan vain joku muutaman kerran, esim. kolme, neljä, viisi tai kuusi kertaa on asiaa ajamassa, silloin katsotaan hänen yleisesti esiintyvän. Jos sellainen henkilö todellakin velvoitetaan esiintymään maksutta, niin se on minun mielestäni kohtuutonta, erittäinkin kun sitä tulnaisiin arvattavasti käyttämään puolueellisesti, velvoitettaisiin köyhiä maksutta auttamaan sellaiset maallikot, joita halutaan sulkea pois oikeudesta esiintymästä, heidän niskoille annettaisiin rasitus tämän tästäkin, jotta he kyllästyisivät eivätkä pistäisi nokkaansa sinne, johon herrat eivät tahdo päästää muita kuin tutkinnon suorittaneita juristeja.

Keskustelu 9 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Airola on tehnyt 9 §:ään sen muutosehdotuksen, että sana „yleisesti” vaihdettaisiin sanaksi „ammattimaisesti”, mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestysenalaiseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi ja 9 § hyväksytään muuttamattomana.

10 §.

Puhemies: 10 §:ään nähden huomautan että edustajat Aronen ja Tuomi ovat jo yleiskeskustelussa puoltaneet toisen vastalauseen hyväksymistä.

#### Keskustelu:

Ed. Wrede: För min del yrkar jag på bibehållande af 10 §. Den är så mycket mera nödvändig, då 2 § fått den lydelse, som den nu fått genom att landtdagen omfattat utskottsförslaget. Men jag ber därjämte att få göra ett ändringsförslag i denna paragraf. 2 mom. af paragrafen, som handlar om den disciplinära myndighet domstolen skulle tillerkännas gentemot rättegångsfullmäktig, som allmänneligen låter bruka sig i denna egenskap, innehåller enligt min tanke en lucka så till vida, att domstol icke skulle hafva någon disciplinär makt gentemot sådan rättegångsfullmäktig, som ej utöfvar yrket allmänt, utan endast tillfälligtvis uppträder. Af de disciplinära åtgärder, som här föreslås, nämligen „varning eller att förklara honom för viss tid, högst två år, oberättigad att föra annans talan hos den domstol”, är visserligen den senare påföljden icke tillämplig i sådana fall, men däremot den förra, och att varning icke enligt detta stadgande kan användas mot den, som tillfälligtvis uppträder såsom sakförare, är så mycket mera oegentligt, som man därigenom kunde beröfva domstol en rätt, som den redan nu har. Domstolen kan nämligen utan tvifvel varna såväl parter som ombud, hvilka uppträda i något afseende oskickligt. Jag ber därför att få föreslå för detta mom. följande lydelse: „Finner rätten, att rättegångsfullmäktig, vid utöfvandet af sin värkssamhet, ej samvetsgrant uppfyllt sina plikter eller att han annars gjort sig skyldig till sådant, som strider mot god sed, hafve domstol makt att, sedan den felande blifvit hörd, tilldela honom varning eller, om han allmänneligen utöfvar sakförarevärkssamhet, förklara honom för viss tid, högst två år, oberättigad att föra annans talan hos den domstol” o. s. v.

Suomeksi tämä muutosehdotus olisi näin kuulua:

„Jos oikeus havaitsee, että valtuusmies toiminnassaan ei ole tunnollisesti täyttänyt velvollisuuttaan, tahi että hän siinä muutoin tekee itsensä syypääksi johonkin, mikä on vastoin hyviä tapoja, olkoon oikeudella valta virheen

tehnyttä kuulusteltuaan antaa hänelle varotus, tahi, jos hän yleisesti harjoittaa asianajotointoa, julistaa hänet määrääjäksi, enintään kahdeksi vuodeksi, oikeudettomaksi" j. n. e.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få understöda friherre Wredes förslag.

Ed. Kotonen: Sen suuntainen ehdotus kuin edustaja Wrede täällä teki, oli jo lakivaliokunnassa keskustelunalaisena, mutta asiaa tarkemmin harkittuaan valiokunta kuitenkin antoi pykälälle sen muodon, mikä sillä tässä nyt on. Edustaja Wrede tuntuu tekevän tämän muutosehdotuksensa pääasiallisesti siitä syystä, että tuomioistuimelle tulisi siten varatuksi tilaisuus antaa varoitus myöskin sellaiselle henkilölle, joka ainoastaan tilapäisesti esiintyy asiamiehenä oikeudessa. Sellaisen tilaisuuden varaiminen erityisellä lainmääräyksellä on ainakin minun mielestäni kuitenkin tarpeetonta. Prosessinjohtoon minusta kuuluu itsestään jo sellainen valta, että tuomari voi asiamiestä, joka esimerkiksi poikkeaa asiasta tai muuten esiintyy tavalla, jota ei voida pitää hyväksyttävänä, siitä muistuttaa. Varoitus siinä merkityksessä, kuin sitä sanaa tässä käytetään, merkitsee taas jotakin toista, ja silloin se ei myöskään sovi käytettäväksi sitä vastaan, joka ainoastaan tilapäisesti on asianajajana.

Ed. Airola: Ehdotan, että toisesta momentista sanat „jota yleisesti käytetään valtuusmiehenä” muutettaisiin kuulumaan: „joka ammattimaisesti asianajotointoa harjoittaa”, sekä siten, että kolmannelta riviltä alkaen poistettaisiin sanat, alkaen sanasta „tahi” aina sanaan „tapoja” asti. Siis tulisi poistettavaksi sanat „tahi” että hän siinä muutoin tekee itsensä syypääksi johonkin, mikä on vastoin hyviä tapoja”. Valiokunnassa kyllä olen allekirjoittanut toisen vastalauseen, missä ehdotetaan, että koko tämä pykälä poistettaisiin. Minulla on kuitenkin jo tarpeeksi kokemusta siitä, että tämä ehdotus ei tule hyväksytyksi, ja kun ehdotus, jonka tässä nyt tein, suunnilleen, likipitään toteuttaa sen, mihin minä vastalauseella pääasiassa pyrin, niin olen tällaisen ehdotuksen tehnyt. Vastalauseen tein juuri sentakia, että määritelmä, joka koskee hyviä tapoja vastaan sotivia tekoja, on niin epämääräinen ja tavattoman avaralle tulkinnalle altis, että jos se tässä pykälässä säilyy, tuomioistuimet voivat ryhtyä kurinpitotoimenpiteisiin miltei ketä valtuusmiestä kohtaan tahansa. Valiokunnassa mainittiin esimerkkejä

siitä, mikä katsottaisiin hyviä tapoja vastaan sotivaksi, mikä ei. Sellaisena esimerkkinä mainittiin muun muassa se, että jos valtuusmies puhuu sellaista, mikä ei kuulu asiaan tai jos hän puhuu pitemmälti, kuin mikä asianmuksista olisi. Nämä esimerkit riittävät osottamaan, mitä kaikkea voitaisiin selittää kuuluvaksi määritelmän „hyviä tapoja” alaiseksi.

Ed. Rantanen: Kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu 10 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli on kysymys 10 §:stä, on tehty kolme muutosehdotusta. Edustajat Aronen ja Tuomi yleiskeskustelun aikana puolsivat toista vastalauseetta, joka ehdotetaan, että koko tämä pykälä hylättäisiin. Nimitän tätä ehdotusta hylkääväksi ehdotukseksi. Ed. Wrede on ehdottanut pykälään sellaisen muutoksen, että pykälän toinen momentti tulisi kuulumaan seuraavasti: „Jos oikeus havaitsee, että valtuusmies toiminnassaan ei ole tunnollisesti täyttänyt velvollisuuttaan tahi että hän siinä muutoin tekee itsensä syypääksi johonkin, mikä on vastoin hyviä tapoja, olkoon oikeudella valta, virheentehnyttä kuulusteltuaan, antaa hänelle varoitus, tahi, jos hän yleisesti harjoittaa asianajotointoa, julistaa hänet määrääjäksi, enintään kahdeksi vuodeksi, oikeudettomaksi” j. n. e. Nimitän tätä ehdotusta ed. Wreden ehdotukseksi. Ed. Airola, ed. Rantasen kannattamana, on ehdottanut, että pykälän toisen momentin alkuosa tulisi kuulumaan: „Jos oikeus havaitsee, että se, joka ammattimaisesti asianajotointoa harjoittaa, toiminnassaan ei tunnollisesti täytä velvollisuuttaan, olkoon oikeudella valta virheentehnyttä kuulusteltuaan, antaa” j. n. e. Nimitän tätä ehdotusta ed. Airolan ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, on tässä toinen vastalause eli hylkäävä ehdotus mielestäni pantava äänestysalaiseksi viimeiseksi. On äänestettävä ensin ed. Wreden ja ed. Airolan ehdotusten välillä; se niistä, joka voittaa, asetettava valiokunnan mietinnön 10 §:ää vastaan. Sitten on voittavasta ehdotuksesta lopullisesti äänestettävä, onko se hyväksyttävä vai hylättävä. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Menettelytapa hyväksytään.

**Äänestykset ja päätös:**

1 Äänestys ed. Wreden ja ed. Airolan ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi tässä kohden hyväksyy edustaja Wreden ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on edustaja Airolan ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä on jaa-äännet voitolla. Ed. Airolan ehdotus siis on hylätty ja ed. Wreden ehdotus on hyväksytty vastaesitykseksi.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja ed. Wreden ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Wredenkin ehdotus siis on hylätty.

3) Äänestys mietinnön 10 §:n hyväksymisen tai hylkäämisen välillä.

Ken hyväksyy puheenalaisen 10 §:n, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; asetus ehdotuksen 10 § siis on hyväksytty.

12 §.

**Keskustelu:**

Ed. Leino: Jos 12 §:n 2 momentin viimeisen edellisellä rivillä oleva sana „huomattavasti” pysytettäisiin, se jättäisi asianajajille sangen laajan vallan edelleenkin kantaa mahdollisimman suuria tuloja asianajopalkkioiksi. Minä ehdotan sen vuoksi, että sana „huomattavasti” poistetaan.

Ed. Airola: Minä ehdotan, että koko joslause jätetään pois. Silloin jää tuomioistuimelle tilaisuus jokaisessa tapauksessa, milloin se vaan katsoo syytä olevan, alentaa sovittua palkkiota, mutta toiselta puolen jää myöskin tuomioistuimille laajempi valta harkita, onko syytä käydä sovittua palkkiota muuttamaan. Silloin esimerkiksi n. s. akordisopimuksiin nähden tuomioistuin voisi soveltaa sellaista tulkintaa, että isompikin palkkio on pidettävä kohtuullisena, ja tekisi siten mahdolliseksi näiden sopimusten käyt-

tämisen vastaisuudessaakin. Kun asia jää tuomioistuimista riippuvaksi, niin silloin — jos tuomioistuimet ovat tunnolliset ja hyvät — tämä asia järjestyy hyvin. Jos taas poistettaisiin vain tuo sana „huomattavasti”, niinkuin tässä ehdotettiin — minäkin kyllä olen sellaista ehdotusta kannattanut — voitaisiin sellaista poistoa vastaan sentään esittää se väite, että sillä tavoin saatu lainsäädännös voisi vaikeuttaa akordisopimusten käyttämistä.

Ed. Lilius: Minun täytyy näitä kumpaa-kin ehdotusta vastustaa. Nykyinen yhteiskuntamme perustuu periaatteessa sopimusvapauteen, ja nähdäkseni ei ole tarvis eikä viisasta sopimusvapautta muulloin rajoittaa ja poistaa kuin silloin, jolloin on aivan välttämätöntä että väärinkäytöksiä saadaan poistetuiksi, että heikompa ei vahvemman eduksi nyljetä. Tässä on juuri sellainen tapaus olemassa. Minun nähdäkseni yleensä asianosaisille myönnetty sopimusvapaus olisi ainoastaan silloin rajoitettava, kun on lähennelty sellaista tapausta, josta rikoslaki, kysymyksen ollessa koronkiskomisesta, puhuu. Minun mielestäni lainsäätäjällä on oikeus ja velvollisuus vastoin sopimusta muuttaa välipuhetta, milloin on sellainen tapaus esillä, että toinen koettaa toisen kustannuksella saada huomattavasti suurempaa etua kuin mikä on kohtuullista. Tuo sana „huomattavasti” ei ole niin vähäpätöinen, kuin edustaja Leino tahtoi väittää, sillä se säilyttää sopimusvapauden tavallisissa tapauksissa.

Ed. Aronen: Kannatan edustaja Airolan tekemää ehdotusta.

Ed. Tokoi: Tämä ilta ei ole mennyt hukkaan eduskunnalta, sillä meillä on ollut ilo kuulla edustaja Liliukselta ne perusteet, joille nykyinen yhteiskunta rakentuu, ja hän esitti ne puolen minuutin lausunnossa. Se on muuten hyvin harvinainen tilaisuus. — Minäkin kannatan edustaja Airolan tekemää ehdotusta, koska se on sama, jota minä kannatin suuressa valiokunnassakin, ja koska tämä ehdotus on sellainen ettei se vie mihinkään loogillisiin ristiriitoihin, vaan pykälä ennen kaikkea jää semmoiseksi, että se käytännössä on hyvin toteutettavissa.

Ed. Airola: On outoa, että oikeiston ja erityisesti edustaja Liliuksen taholta vastustetaan tekemääni ehdotusta. Hän ja yleensä siellä puolella olevat aina tahtovat jättää, mikäli suinkin mahdollista, asiat riippuviksi tuomarin harkin-



nasta. Niin he tekevät, koska heillä on rajaton luottamus siihen että tuomioistuimet eivät koskaan ole puolueellisia, eivät koskaan menettele tunnottomasti ja väärin, nimittäin kun on kyseessä heikäläiset. Tässä nyt jäisi tuomioistumesta riippuvaksi kysymys siitä, milloin he katsovat olevan syytä käydä alentamaan sovit-  
tuakin palkkiota. Se on siis juuri se suunta, johon he aina pyrkivät tavattoman suurella halulla, jonka takia heidän ei pitäisi sitä myöskään vastustaa.

Ed. J u n e s: Minä pyydän kannattaa edustaja Leinon ehdotusta.

Ed. P o u t i a i n e n: Minä luovun.

Ed. H ä n n i n e n - V a l p a s: Ei pitäisi hyväksyä edustaja Airolan ehdotusta, sillä „tasoit-  
taa” voidaan tulkita myös niin, että tuomiois-  
tuin voi korottaa sovittua palkkiota. Se on sil-  
loin työvälle vahingoksi.

Keskustelu 12 §:stä julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vas-  
taan on tässä kohden tehty kaksi muutosehdo-  
tusta, joita molempia on kannatettu. Edustaja  
Leino on ehdottanut, että sana „huomattavasti”  
toisen momentin loppuosasta poistettaisiin. Tu-  
len nimittämään tätä ehdotusta edustaja Leinon  
ehdotukseksi. Edustaja Airola on ehdottanut,  
että toisen momentin viimeinen sivulause eli  
sanat „jos se on huomattavasti suurempi kuin  
mikä on kohtuullista”, poistettaisiin; tulen ni-  
mittämään tätä edustaja Airolan ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mitä menettelytapaan äänes-  
tettäessä tulee, lienee meneteltävä siten, että  
näistä muutosehdotuksista ensin äänestetään  
vastatusten ja että voittava sitten asetetaan mie-  
tintöä vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

**Äänestykset ja päätös:**

1) Äänestys ed. Leinon ja ed. Airolan ehdotus-  
ten välillä.

Ken vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä  
vastaan tässä kohden hyväksyy edustaja Leinon  
ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on  
eduskunta siinä kohden hyväksynyt edustaja  
Airolan ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 82 jaa- ja 101 ei-  
ääntä.

Ed. Airolan ehdotus on siis hyväksytty vasta-  
esitykseksi mietintöä vastaan ja ed. Leinon eh-  
dotus on hylätty.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Airolan ehdo-  
tuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä  
kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed.  
Airolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed.  
Airolankin ehdotus siis on hylätty ja mietintö  
on tässä kohden hyväksytty.

Asetusehdotuksen nimike ja alkuperä hyväksy-  
tään keskustelutta.

P u h e m i e s: Tämän jälkeen tulee vielä  
esille ed. Liston tekemä ehdotus, että koko ase-  
tusehdotus hylättäisiin.

Ed. W r e d e: Efter utgången af behandlin-  
gen af 2 §, ber äfven jag att få understöda hr  
Listos förslag om att lagförslaget måtte för-  
kastas.

Ed. W i l j o m a a: Minä kannatan myöskin  
asian tällä kannalla ollessa ed. Liston hylkäämis-  
ehdotusta.

Ed. L i l i u s: Minä vastustin kyllä aikai-  
semmin ed. Liston ehdotusta sen perustelun  
vuoksi, mille se nojasi, mutta siihen muutok-  
senaan, minkä lakiehdotus nyt on saanut, minä  
pyydän kannattaa sitä ehdotusta.

P u h e m i e s: Ed. Listo yleiskeskustelussa  
ehdotti että asetusehdotus hylättäisiin, ja sitä  
ehdotusta on kannatettu; tulee siis äänestettä-  
väksi, hyväksytäänkö asetusehdotus toisessa lu-  
kemisessa sellaisenaan, vai tuleeko se hylättä-  
väksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys puheenalaisen asetusehdotuksen hy-  
väksymisen ja hylkäämisen välillä.

Ken hyväksyy puheenalaisen asetusehdotuk-  
sen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hy-  
lätty.



Äänestyksessä annetaan 129 jaa- ja 56 ei-ään-  
tä; puheenalainen asetusehdotus on siis hyväk-  
sytty ja kun suuren valiokunnan ehdotus on  
muutoksetta hyväksytty, on asian toinen käsit-  
tely päättynyt.

### 3) Suomen postisäästöpankin tilaa ja hoitoa vuonna 1910

koskeva kertomus sekä sen johdosta laadittu tä-  
män kuun 12 päivänä pöydälle pantu pankki-  
valiokunnan mietintö n:o 1 esitetään ainoaan  
käsitteilyyn.

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuk-  
sensa mietinnön kolmannella sivulla.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

### 4) Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1911 koskevan tarkastuksen johdosta

laadittu, tämän kuun 12 päivänä pidetyssä täysi-  
istunnossa pöydälle pantu pankkivaliokunnan  
mietintö n:o 2 ja pankkivaltuusmiesten pankki-  
valiokunnalle antama kertomus vuodelta 1911  
esitetään ainoata käsitteilyä varten.

Puhemies: Valiokunta tässä tekee ehdo-  
tuksensa mietinnön 7:nnellä sivulla.

#### Keskustelu:

Ed. Anton Huotari: Nyt käsillä ole-  
vassa mietinnössä valiokunta melkoisen laajasti  
käsittelee kysymystä siitä, olisiko Suomen Pank-  
ki tehtävä enemmän liikkeenluontoiseksi, kuin  
mitä se tätä nykyä on. Muun muassa on ollut  
kysymys pankin toiminnan laajentamisesta si-  
ten, että pankki talletuksista ryhtyisi maksa-  
maan korkoa. Tällaista ajatusta kuitenkin vali-  
okunta vastustaa jokseenkin jyrkästi, ja kun  
tähän valiokunnan mietintöön ei ole liitetty mi-  
tään vastalauseita, niin näyttää siltä, kuin vali-  
okunta olisi ollut aivan yksimielinen ja sellaisena  
katsonut ratkaistuksi kysymyksen siitä, olisiko  
Suomen Pankin tällaista toiminnanmuotoa otet-  
tava ohjelmaansa. Valiokunnassa on kuitenkin  
ollut vähemmistö, joka olisi tahtonut pidättäytyä  
tällaisesta lausunnosta ja halunnut sanottavaksi,  
että mahdollisesti tällainen muutos pankin toi-  
minnassa voisi vaikuttaa hyödyllisesti sen kaut-  
ta, että pankki saisi enemmän käyttövaroja, ja se

siten ehkä tulisi paremmin tilaisuuteen vaikutta-  
maan maan korkokantaan. Mutta koska asia on  
kuitenkin jäänyt lähemmin valmistelematta,  
eikä siis aivan pätevästi ole tällä hetkellä voitu  
lähteä asiasta sanomaan puoleen tai toiseen, ei  
tämä vähemmistö ole kuitenkaan tahtonut vasta-  
lausetta tähän esittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö yksimielisesti hyväksytään.

### 5) Suomen Pankin käyttämättömiä voittovaroja

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, joka  
kuluvan huhtikuun 12 päivänä pidetyssä täysi-  
istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon,  
esitetään ainoaan käsitteilyyn.

Ed. Homén: Tämä mietintö poikkeaa tun-  
tuvasti niistä mietinnöistä, jotka viime vuosina  
on annettu samasta asiasta. Ensiksi ehkä siinä,  
että se ilmestyy näin ajoissa, ennen kuin lopul-  
linen päätös asiassa voi tapahtua, mutta myös  
sisällyksensä puolesta. Ponnet ja ajatus mie-  
tinnössä käyvät siihen suuntaan, että tällä kertaa  
valiokunta ei voi ehdottaa, että koko Suomen  
Pankin voitto pantaisiin pankin vararahastoon;  
vaan että sanottu rahasto voi tyytyä yhteen kol-  
manteen osaan, ja eduskunta voi sillä tavalla,  
ilman että pankki siitä ollenkaan kärsii, käyttää  
varoista kaksi kolmatta osaa toisiin tarkoituk-  
siin. Tästä asiasta tehtävä päätös tulee tietysti  
riippumaan pankin tilasta ja monesta muustakin  
asianhaarasta, etenkin siitä katsotaanko erittäin  
tärkeäksi, että pankki saa nämä rahat, vai voi-  
danko niitä jättää sille antamatta. Minun on  
sentähden pakko lausua muutama sana edelli-  
sestä mietinnöstä, joka koskee pankin tilaa.  
Tämä mietintö pankkivaltuusmiesten kertomuk-  
sen johdosta on hyvin valaiseva ja mielenkiintoa  
herättävä. Nyt, kun on sata vuotta kulunut  
pankin perustamisesta, on aivan paikallaan, että  
tehdään pieni yleiskatsaus, ja tämä on hauskaa  
laatua; saamme nähdä, kuinka tämä pankki on  
kehittynyt. Siinä on nyt vaihtelun vuoksi yksi  
onnenlapsi, yksi ilahuttava kohta näinä aikoina,  
jolloin ei ole juuri olemassa monta ilahuttavaa  
seikkaa, johon eduskunta saa kiinnittää huo-  
miotansa. Minä yhdyn myös niihin mielipitei-  
siin, jotka tässä tulevat näkyviin, kaikin puolin;  
katson, että tämä on ansiokas ja hyvä mietintö.

Mietinnössä lausutaan muun muassa: „On  
kuitenkin pankin tehtävää olla rahamarkki-  
naimme järjestäjänä pidettävä mahdollisim-

man suurta liikevoittoa tärkeämpänä". Tämä on aivan oikein. Pankin ohjesäännössä sanotaan: „Maan raha-asiaiden pitäminen vakavalla ja turvallaisella kannalla sekä maan rahaliikkeen edistäminen ja helpottaminen on pankin tehtävä". Ja mietinnössä jatketaan että „tämä on pankin ohjesäännön mukaisesti mahdollista, kun vaan hyvien rahaolojen vallitessa pidetään ulkomaalla suuriakin määriä varalla käytettäväksi rahapulan tai rahojen niukkuuden aikana." Tämä käy samaan suuntaan, kuin viime vuonnakin annetusta valiokunnan mietinnöstä näkyy. Mutta johtopäätökset tulevat näkyviin mietinnön sivulla 3, jossa ehdotetaan, että nyt poikkeaisimme siitä vanhasta tavasta, koska eduskunta tähän asti joka vuosi on päättänyt panna koko tämän voiton pankin vararahastoon. Syntyy kysymys, onko nyt aika noudattaa toista menettelyä kuin tähän asti. Minä tulen siihen johtopäätökseen, ettei ole syytä poiketa siitä menettelystä, jota tähän asti olemme noudattaneet. On parasta vielä muutamia vuosia jatkaa samaan tapaan.

Mikä hyöty pankille on ollut siitä, että sen varoja on lisätty, saamme kuulla myös siitä kertomuksesta, jonka Suomen eduskunnan pankkivaltuusmiehet viime vuonna antoivat. Siinä sanotaan muun muassa: „Ne Suomen Pankin voittovarojen siirrot vuosilta 1905—09, jotka eduskunnan päätösten mukaan on tehty sen vararahastoon, ovat helpottaneet Pankille niiden lisääntyvien oikeutettujen vaatimusten tyydyttämistä, joita sille on asetettu, sekä osaltaan tehneet mahdolliseksi vuoden alussa vallitsevan korkokannan, 5, 5½ ja 6 %:n pysyttämisen muuttumattomana suurimman osan vuotta". Tämä oli todellakin suuren osan vuotta, nimittäin joulukuun 15 päivään, kuten muistamme. Esillä olevassa mietinnössä puhutaan siitä, kuinka kasvava liike asettaa yhä suurempia vaatimuksia myös Suomen Pankille. Tämä nyt käy selville muun muassa niistä numeroista, jotka esitetään valiokunnan viimeisessä mietinnössä Suomen Pankin tilasta. Siitä näemme, kuinka pääoma vuonna 1867 oli noin 11 miljoonaa; nyt se on noussut 84 miljoonaan. Tuntuu siltä kuin valiokunta arvelisi, että rupeaa nyt tämä vauhti riittämään. Mutta yhteyttä on kuitenkin olemassa — joskaan ei tarvitse matemaattisesta suhteellisuudesta pitää kiinni — ylipäänsä kasvavan liikkeen välillä ja sen pääoman välillä, joka pankissa on. Mainitaan tässä, kuinka vuonna 1867 pankkien lainat maassa olivat 41 miljoonaa, ja nyt ne ovat, pankkien sekä säästöpankkien, 968 miljoonaa. No, minä myönnän, että tämä ei edellytä, että Suomen Pankin varat kasvai-

sivat samassa suhteessa, ei suinkaan, mutta se valaisee, kuinka liike maassa on lisääntynyt, ja seikka, joka enemmän antaa aihetta Suomen Pankin varojen lisääntymiselle, on se, että 1867 oli liikkeessä seteleitä 23 miljoonan arvosta, ja viime vuoden loppupuolella 154 miljoonan arvosta. On siis aivan luonnollista, että pankin varoja lisätään. Jotta pankki voisi olla rahamarkkinainme järjestäjä ja pitää maan rahaasiat vakavalla ja turvallisella kannalla sekä edistää maan rahaliikettä ja helpottaa sitä, täytyy sillä olla pääomaa tarpeeksi.

Viime vuonna lausui valiokunta mietinnönsään, joka koski Suomen Pankin voittovaroja ja niiden käyttämistä, että oli syytä asettaa koko voitto Suomen Pankin vararahastoon. Totta kyllä tämä voitto ei ole niin suuri, että se vaikuttaisi tuntuvalta tavalla siihen suuntaan, että Suomen Pankki voisi enemmän määrätä korkokantaa ja suuremmalla menestyksellä kilpailla yksityisten pankkien kanssa. Mutta juuri tuohon rahaliikkeen turvaamiseen voisi olla tuntuva hyödyksi tämä pienikin summa. Voitot olivat silloin kahdeksan miljoonaa. Sanottiin: „Mutta jos Suomen Pankin lisätyt varat tavallisten rahaolojen vallitessa pysyttämällä pankin kotimainen lainananto entisellä tasolla annetaan olla sijoitettuna ulkomailla, niin pankin kyky tyydyttää niitä kasvavia vaatimuksia, joita pankille niukoina raha-aikoina voidaan asettaa, pienemminkin varain lisäyksillä melkoisesti suurenee". Tällä lauseella „pienemminkin varain lisäyksellä" tarkoitettiin juuri sen voiton, 8,000,000 markan siirtymistä pankin vararahastoon. Nyt tämmöistä turvaa ehkä ei tarvita, ei ainakaan samassa määrässä kuin viime vuonna, koska nyt sanotaan että kolmas osa riittää tähän tarkoitukseen, johon viime vuonna katsottiin koko voiton olevan aivan paikallaan. Ovatko olot viime vuoden ajasta alkaen parantuneet? Tuskin. Rohkenen melkein sanoa että ovat tulleet huomommiksi. Me olemme viime syksynä saaneet nähdä hyökkäyksiä myöskin Suomen Pankkia vastaan. Arveltiin jo venäläisissä lehdissä, mikälainen tämä pankki onkaan, voiko se lunastaa setelit, ja minä luulen, että jokainen meistä oli iloinen siitä että Suomen-Pankin asema oli niin vahva, että nämä yritykset ja aikeet jäivät ilman merkitystä. Ja eduskunta voi olla tyytyväinen siitä että se on, mikäli sen päätösvallassa on, myöskin tahtonut vahventaa ja varmentaa Suomen-Pankin tilaa. Tulivat sitten vuoden lopussa nuo suuret maksut 40,000,000 ja 50,000,000 ja niin edespäin, ja huomattiin uudelleen, kuinka hyvä on, että pankilla on varoja ja mahdolli-

suuksia suorittaa tämä tehtävä. Kun ajattemme näitä asioita, niin en ymmärrä että vuoden kuluessa olisi tapahtunut muutoksia siihen suuntaan, että nyt ei olisi tarvis varoja yhdellä lailla kuin viime vuonnakin. Nyt voisimme tyytyä aivan pieneen summaan. Ja kun monet asiat tässä maassa ovat ja ulkomailla vielä pidetään hyvin epävarmoina, on erinomaisen suuri merkitys siinä että on olemassa jotain vahvaa, lujaa, johon rahamaailma voi luottaa. Tämä Suomen Pankin varma tila ei ainoastaan ole tueksi pankille, vaan myös koko liike-elämälle antaa se turvan; ja jos tämä eduskunta, joka on hyvin radikali, jos tämä eduskunta ymmärtää tuon ja tahtoo vahventaa tämän pankin asemaa, niin sekin on seikka, joka antaa luottamusta ja epäsuora hyöty siitä maallemme on jokseenkin suuri. Minusta nyt vielä vähemmän kuin viime vuonna on syytä poiketa siitä menettelystä, joka jo on tullut tavaksi, nimittäin että siirretään koko voitto Suomen Pankin vararahastoon.

Minä olen nyt jo puhunut tästä asiasta, vaikka tahtoisin ehdottaa, että päätös tapahtuisi vasta myöhemmin, kun valtiovarainvaliokunnasta tulee selvittely, miten paljon rahoja tarvitaan. Minä teen sen nyt jo siitä syystä, ettei tulisi jäämään ilman minkäänlaista vastalauseita taikka toisen mielipiteen esittämistä tämä mietintö, jossa nyt lausutaan, että kolmas osa riittää, eduskunta voi käyttää loput toiseen tarkoitukseen. Tämä kehottaisi valiokuntia, lähinnä valtiovarainvaliokuntaa, keksimään yrityksiä, jotka sietäisivät kannatusta; ja tietysti, jos rahoja on, niitä kyllä voi sijoittaa ja käyttää moneen tarkoitukseen. Minä rohkenen kuitenkin luulla, että eduskunta ei ilman erityisesti painavia syitä tahdo asettaa mitään osaa tästä voitosta muuhun tarkoitukseen kuin pankin vararahastoon, jossa minun mielipiteeni mukaan nämä rahat tekevät suurempaa hyötyä kuin muulla tavalla käytettyinä. — Ehdotan että päätös tästä asiasta tapahtuisi vasta kun on tullut mietintö valtiovarainvaliokunnasta.

Ed. Arajärvi: Koska tässä mietinnössä tehdyt ehdotukset eduskunnan päätöksiksi ovat välittömässä yhteydessä valtionvarainvaliokunnassa harkittavana olevien valtion rahatarpeiden kanssa, niin rohkenen minä ehdottaa vähän samaa, kuin edustaja Homén lausuntonsa viimeisessä osassa. Minä luulen kumminkin, että hänen ehdotuksensa muoto ei ole semmoinen, että se voi riittävästi tyydyttää eduskuntaa. Minä puolestani sentähden ehdotan: että eduskunta päättää panna nyt käsittelynalaisena olevan mietin-

nön pöydälle siksi, kunnes eduskunta on tehnyt lopulliset päätöksensä vuoden 1913 rahatarpeista, jolloin myös näkyy, missä määrässä valtion vakinaiset tulot eivät riitä niiden peittämiseen.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada kannattaa ed. Arajärven ehdotusta.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, on se jäävä pöydälle. Kysymys on nyt vaan siitä, miksi ajaksi.

Ed. Schybergson: Jag ber också att få förena mig om ärendets bordläggning, tills statsutskottets anslagsbetänkande har blifvit behandladt, och jag hoppas, att jag då också blir i tillfälle att bemöta hr Homéns anmärkningar emot detta betänkande. Att göra det redan nu, då bordläggning föreslagits, vore lika omotiveradt, som det var af herr Homén att framställa sina anmärkningar då han ändock i slutet af sitt andragande yrkade på bordläggning.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edustaja Arajärvi on ed. Ahmavaaran kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi panna nyt käsittelynalaisena olevan mietinnön pöydälle siksi, kunnes eduskunta on tehnyt lopulliset päätöksensä 1913 vuoden rahatarpeista, jolloin myöskin näkyy, missä määrin valtion vakinaiset tulot eivät riitä niiden peittämiseen. — Tämä ed. Arajärven ehdotus hyväksyttäne?

Ehdotus hyväksytään ja asia ed. Arajärven ehdotuksen mukaisesti pannaan pöydälle.

Puhemies: Tähän täytyy asian käsittely tällä kertaa lopettaa muuten, paitsi että pöydällepanot ja pari ilmoitusasiaa vielä voitane suorittaa. Päiväjärjestykseen kuudenneksi ja seitsemänneksi merkittyjen asiain käsittely jätetään siis tällä kertaa siksensä.

### Pöydällepanot:

8) Varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913 koskevan arm. esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1,

**9) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuri-  
ruhtinaanmaassa vuonna 1913**

koskevan armollisen esityksen johdosta valmis-  
tettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2,

**10) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista kou-  
luista ja kasvatuslaitoksista**

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laa-  
dittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3, ja

**11) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen  
suomalaiselle yhteiskoululle**

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta tehty  
sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 esitetään ja  
pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukai-  
sesti pöydälle ensi perjantain istuntoon.

**Vapautus suuren valiokunnan jäsenyydestä.**

**Puhemies:** Edustaja Airola pyytää että  
hänet vapautettaisiin suuren valiokunnan jäse-  
nyydestä, koska hän kansliatoimikunnan ja laki-  
valiokunnan jäsenenä ei ennätä ottaa osaa suu-  
ren valiokunnan töihin.

Edustaja Airolan vapautuksenpyyntöön edus-  
kunta suostuu.

**Puhemies:** Edustaja Airola pyytää yksi-  
tyisasiain vuoksi vapautusta yhden viikon ajaksi  
huomispäivästä alkaen.

Tähänkin vapautuksenpyyntöön suostutaan.

**Uusia jäseniä suureen valiokuntaan.**

**Puhemies** Eduskunnalle on ilmoitettava  
että edustaja Söderholmin sijaan suureen valio-  
kuntaan tulee edustaja Björk, edustaja Airolan  
sijaan edustaja Kananen.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello  
6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 12,35 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 20. Perjantaina 19 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Ensimmäinen käsittely:

1) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913 koskeva armollinen esitys.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; arm. esit. n:o 7.

##### Ainoa käsittely:

2) Varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913 koskeva armollinen esitys.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; arm. esit. n:o 2.

##### Esitetään:

3) Arm. esit. n:o 10 normaalliraiteisen rautatien rakentamisesta Raasulin kylästä Raudun pitäjältä Hiitolan asemalle Karjalan radan varrelle.

4) Arm. esit. n:o 11 tarpeellisen määrärahan osottamisesta niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1912, muun muassa kansakoululaitosta sekä sivistys- ja muita kulttuuritarkoituksia varten, joihin 1911 vuoden eduskunnan myöntämät varat eivät riitä.

##### Kolmas käsittely:

5) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista tarkoittavat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Annalan y. m. edusk. esit. n:o 2; ed. Hultinin y. m. edusk. esit. n:o 3.

#### Ensimmäinen käsittely:

6) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevien säännösten muuttamisesta.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 5.

##### Ainoa käsittely:

7) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi tarkoitettava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 20.

8) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista kouluista ja kasvatuslaitoksista tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. J. W. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 21.

9) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Arokallion ja Nuoran anom. ehd. n:o 23.

##### Pöydällepanoa varten esitetään:

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913.

11) Rautatievaliokunnan mietintö n:o 1 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913 annettun armollisen esityksen siitä osasta, mikä koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään.

Siv.

Siv.

233

234

”

235

”

236

243

280

”

12) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesitysten johdosta, jotka koskevat toimenpiteitä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi.

13) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa valtioavun myöntämistä työttömäin avustamiseksi ensi talven aikana.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Airola, Hänninen-Valpas, Lallukka, Paasikivi, Schybergson, Tikkanen ja von Troil.

### Ilmoitusasiat:

**Puhemies:** Arvoisat edustajat! Viimepäiväiset viestit ovat kertoneet kauheasta onnettomuudesta Atlantin valtamerellä. Maailman suurin laiva Titanic on hukkunut ja sen mukana parituhatta matkustajaa, niiden joukossa useita kymmeniä suomalaisia. Otamme osaa siihen suureen suruun, jonka onnettomuus on synnyttänyt yli koko sivistyneen maailman jätäten katkeran jälkensä niin moneen kotiin meidänkin maassamme.

Puhemiehen sanoja eduskunnan jäsenet kuuntelevat seisoltaan.

### Uusi edustaja.

**Puhemies:** Eduskunnalle on ilmoitettu, että lakitiedettentohtori George Granfelt on näyttänyt asianmukaisesti hyväksytyn edustajanvaltakirjansa ja että hän siis on oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan istuntoihin.

### Vapautus valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä.

**Puhemies:** Ed. Tainio pyytää, että hänet vapautettaisiin valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä, koska hänet on valittu jäseneksi rautatievaliokuntaan.

Edustaja Tainion vapautuksenpyyntöön eduskunta suostuu.

Siv.

280

### Edustaja Airolan vangitseminen.

**Puhemies:** Vielä on minun tehtävä eduskunnalle eräs ilmoitus. Eilen aamulla ilmoitettiin minulle sähkösanomalla ja puhelimella, että eräs eduskunnan jäsen, ed. Airola oli keskiviikkona, kello 1/2 12 yöllä Viipurissa vangittu sikäläisen kuvernöörin käskystä ja että poliisit siinä olivat kirveellä ja rautakangella murtaaneet ovet asuntoon, jossa ed. Airola oleskeli sekä vieneet ed. Airolan toiseen poliisiosastoon ja panneet hänet huoneeseen, missä ei ollut mitään makuusijaa, joten ed. Airola ei voinut yöllä ensinkään nukkua. Torstaina, eilen aamulla k:lo 12 passitettiin ed. Airola Viipurin lääninvankilaan kärsimään hänelle majesteettirikoksesta tuomittua rangaistusta. Viipurin lääninvankilan tirehtööri ilmoitti minulle kysyttäessä, että hänelle jo keskiviikkona tämän kuun 17 päivänä oli Helsingin maistraatilta saapunut virallinen tiedonanto siitä, että ed. Airolan tuli viimeistään perjantaiaamuna, siis tänään, ilmoitettua lääninvankilaan kärsimään askenmainittua rangaistusta. Mutta kun Viipurin läänin poliisilaitos oli laillisen passituksen kautta lähettänyt ed. Airolan lääninvankilaan samaa tarkoitusta varten, katsoi lääninvankilan tirehtööri velvollisuudekseen ottaa vastaan ed. Airolan.

Koska Helsingin maistraatti oli suonut Airolalle asetuksenmukaisen tilaisuuden itse ilmoitettua Viipurin lääninvankilaan, niin minun käsittääkseni Viipurin poliisilaitoksella ei ollut oikeutta vangita ed. Airolaa. Sen vuoksi ja kun ed. Airola pyysi minua suojaamaan häntä, varsinkin kun hän tarvitsi torstaipäivän asiainsa järjestämiseksi, ryhdyin heti toimenpiteisiin saadakseni, jos mahdollista, ed. Airola lasetuksi vapaaksi eilispäivän ajaksi sekä saattaakseni laittomuudesta viranomaisille tiedon. Käännyin ensin senaatin talousosaston varapuheenjohtajan ja siviilitoimituskunnan päällikön kenraali Markoffin puoleen. Senaattori Markoff lausui ensin hankkivansa tarkempia tietoja asiasta ja ilmoitti sitten päivemmällä, että Viipurin läänin kuvernööri oli selittänyt Viipurin linnan komendantin vaatimuksesta vangituttaneensa ed. Airolan, että poliisit olivat ilmoittaneet vangitsemistilaisuudessa käyttäneensä väkivaltaa ainoastaan sen vuoksi, että he kohtasivat vastarintaa, sekä että huoneessa, jossa ed. Airolaa yöllä säilytettiin, tosin ei ollut makuusijaa, mutta sellaisella varustettua säilytyshuonetta ei silloin ollut poliisivartiassa käytettävänä. Viipurin linnan komendantin toimintaan nähden ei senaattori Markoff sanonut voivansa tehdä mi-



tään, mutta sanoi hän ilmoittaneensa asiasta kenraalikuvernöörille. Tämän jälkeen käännyin kenraalikuvernöörin puoleen, joka tekemieni huomautusten johdosta lausui, että hän oli neuvotellut asiasta lakimiesten kanssa ja olivat nämä epäilleet, voivatko siviiliviranomaiset ryhtyä keskeyttämään rangaistuksen täytäntöönpanoa, kun ed. Airola jo oli ryhtynyt rangaistusta suorittamaan. Mitä tuli Viipurin linnan komendantin aloitteeseen ed. Airolan vangitsemiseksi, niin lausui kenraalikuvernööri, ettei tosin vielä ollut selvillä, missä muodossa tämä alote oli tapahtunut, oliko siinä ollut suoranainen käsky vaiko ehkä vain pyyntö; mutta kaikissa tapauksissa ei kenraalikuvernööri sanonut itsellään olevan oikeutta puuttua linnan komendantin tämän laatuksiin toimiin eikä antaa komendantille siinä mitään käskyjä, jota vastoin komendantti taas oli kenraalikuvernöörin mielestä oikeutettu antamaan käskyjä kuvernöörille. Huomautukseen, että se säännös, johon linnan komendantti ja kuvernööri tässä nähtävästi nojautuivat, ei ollut laillinen eikä voinut antaa laillista tukea heidän menettelylleen, vastasi kenraalikuvernööri, että hän kyllä tiesi eduskunnan mielipiteen tämän lain pätemättömyydestä, mutta että hän samoin kuin linnan komendantti piti tätä säännöstä sitovana lakina. Vielä viittasi kenraalikuvernööri siihen, että useat seikat tässä asiassa olivat epäselvät, ainoastaan molemmin puolin tehtyjen ilmoitusten varassa, kun ei mitään tutkimusta vielä oltu pidetty, jonka vuoksi kenraalikuvernööri lausui, että ed. Airolan tulisi, jos hän katsoi, että häntä vastaan oli laittomasti menetelty tai häntä loukattu, tehdä asianomaiseen paikkaan kantelu, jolloin kyllä viranomaiset pitäisivät huolta siitä, että asiat tulisivat tutkituiksi ja että ne, jotka ehkä huomataan syypäiksi laittomuuteen, tulisivat rangaistuiksi. Lopuksi lausui kenraalikuvernööri vielä valittavansa, ettei edeltäpäin oltu käännytty hänen puoleensa, jolloin hän olti tehnyt voitavansa selkkausten estämiseksi.

Minä olen esittänyt tämän asian puhemiesneuvostossa, ja puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan sellaisen ehdotuksen tekemistä varten, johon asia saattaa antaa aihetta.

Hyväksytäänkö tämä puhemiesneuvoston ehdotus?

#### Keskustelu:

Ed. J o n a s C a s t r é n: Nykyaikana eivät ainoastaan syytteet ja rangaistukset majesteetti-

rikoksista näy kukoistavan tässä onnettomassa maassa, vaan näytään jo joudutun niin pitkälle, että kansanedustajan perustuslain kautta turvattu loukkaamattomuus on kaikkea arvoa vailla erinäisten viranomaisten silmissä. Että on tapahtunut mitä törkein väkivallanteko erästä Suomen kansan edustajaa vastaan, on kieltämätöntä ja kiistämätöntä. Mutta tämä väkivallanteko ei kohtaa ainoastaan yksityistä edustajaa, vaan se kohtaa kansan eduskuntaa kokonaisuudessaan. Sillä voihan mikä Suomen kansan edustaja tahansa joutua saman väkivallanteon ja kenties vieläkin suuremman esineeksi. Asiain näin ollen kannatan minä täydellisesti asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan ja tahtoisin puolestani kehottaa perustuslakivaliokuntaa ehdottamaan eduskunnalle sellaisia toimenpiteitä, joiden kautta ne viranomaiset, jotka ovat tehneet itsensä syypäiksi puheenalaiseen törkeään väkivallantekoon edustajan loukkaamattomuutta vastaan, saatettaisiin rangaistuksen alaisiksi ja tällaiset väkivallanteot vastaisuuden varalta tulisivat ehkäistyiksi.

Ed. T a i n i o: Minä aijoin pyytää pöydälle asiata sen takia, että puhemiehen ilmoituksessa oli useita seikkoja, jotka eivät ainakaan ennenmin olleet eduskunnan tiedossa. Mutta minä luovun tästä aikeestani, kun epäilen, että pöydällepyyntö viivyttäisi asian käsittelyä ja kun sitäpaitsi vielä viranomaisten menettely saattaa joutua tarpeeksi asiallisen arvostelun alaiseksi, siten kun tämä asia palaa perustuslakivaliokunnasta. Mutta on eräs seikka, josta minä en ole selvillä ja josta minun siis täytyy huomauttaa, ennenkun tämä asia menee perustuslakivaliokuntaan. On hyväksytty perustuslakivaliokunnan työsuunnitelma ja tämä asia minun mielestäni syrjäyttää sen. Siis perustuslakivaliokunnan minun mielestäni pitäisi käsitellä tämä asia ensiksi, kiireellisenä. Sikäli kuin minä oikein kuulin, puhemiesneuvoston ehdotuksessa ei ollut tätä asiaa mainittu. Jos pidetään kiinni siitä työsuunnitelmasta, joka on hyväksytty täällä eduskunnassa perustuslakivaliokunnalle, eikä erittäin huomauteta tästä asiasta, niin asia ei tule koskaan tässä eduskunnassa esille. Minä siis ehdotan, että asia käsitellään perustuslakivaliokunnassa kiireellisenä.

Ed. S ö d e r h o l m: Såsom medlem af grundlagsutskottet anser jag mig icke hafva anledning att nu yttra mig i själfva saken, utan jag begärde ordet endast med anledning af landtdagsman Tainios uttalande, att saken är bråd-

skande, men icke observerad i arbetsplanen. Det är en anmärkning, som har sin riktighet, men å andra sidan är det ju känt, att då frågor af detta slag öfverlämnas till ett utskott, så pläga de utan vidare betraktas som brådskande. Detta hindrar väl å andra sidan icke att också från talmanskonferensens sida förslag kunde göras om sådant tillägg till arbetsplanen, att detta ärende borde behandlas framom andra. Jag tror dock att sådant i detta fall icke är nödigt, då grundlagsutskottet redan har under behandling en fråga, som rör landtdagsman Airola och de åtgärder som tidigare vidtagits mot honom. På dessa skäl tror jag något särskildt beslut i syfte att påskynda ärendets handläggning icke är nödvändigt från landtdagens sida.

**Puhemies:** Edustaja Tainion ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, että jonkun asian julistaminen kiireelliseksi koskee eduskunnan työsuunnitelmaa ja että ehdotukset työsuunnitelman muuttamisesta ovat puhemiesneuvostossa valmistettavat, joten tällaista ehdotusta en voi tässä yhteydessä esittää äänestettäväksi. Tätä samaa käytäntöä on täällä noudatettu jo useamman kerran.

**Ed. Jonas Castrén:** Nyt esilläoleva asia on sitä laatua, että perustuslakivaliokunnan on sitä kiireellisesti käsiteltävä. Otaksun että ilman mitään erityistä päätöstä perustuslakivaliokunta tulee ottamaan asian ensimmäisenä esille ja mikäli mahdollista, pian antamaan siitä mietintönsä.

**Ed. Walavaara:** Kun tämä nyt esilläoleva asia on aivan jatkoa sille väkivaltatoimenpiteelle, joka kohtasi ed. Airolaa ja joka alkoi viime syksynä, niin en malta olla tässä yhteydessä esittämättä muutamia seikkoja, jotka saattavat olla tälle eduskunnalle tämän asian käsittelyn eri vaiheissa huomioonotettavia.

Ensiksikin se Viipurin linnoituksen komendantin käsky, jolla edustaja Airola karkoitettiin Viipurista 7 päivänä syyskuuta viime vuonna, oli seuraavanlainen:

„Jäljennös jäljennöksestä. Jäljennös. Suommennos. Viipurin linnoituksen esikunta 20 päivänä elokuuta 1911. N:o 3123.

Viipurin läänin Herra Kuvernöörille.

Työ-lehden vastaava toimittaja kiihottaa toimittamassaan lehdessä väestöä hallitusta vastaan ja painattaa julistuksia kansalle. Pääasiallisesti hänen alkuunpanostaan pidettiin t. k. 19 p. (nämät päivämäärät ovat vanhaa lukua) Pu-

naisenlähteen torilla runsaslukuinen mielenosotuskokous, jossa piti työväenyhdistyksen talon katolta puheen, joka herätti suurta mielenkuohua monituhatlukuisessa kansanjoukossa, josta huudettiin alas poliisi ja hallitus. Työväenlasta lähtiessään hän koetti uudestaan pitää puhetta, mikä hänen ei kuitenkaan onnistunut tehdä, koska minun sijaiseni, joka saapui paikalle, käski vangitsemaan hänet. Pitäen Airolaa pääsyyllisenä t. k. 19 päivänä tapahtuneisiin epäjärjestyksiin, katson hänen olemistaan kaupungissa ja linnoitusalueella vahingolliseksi yleiselle rauhalle, pyydän linnoitusten hallitsemisesta annetun asetuksen nojalla teidän toimenpidettänne siihen, että Airola toimitetaan kolmen päivän kuluessa pois linnoitusalueelta ja että hänet kielletään oleksimasta minun hoitooni uskotun linnoituksen alueella.

Linnoituksen komendantti, kenraaliluutnantti Petroff.

Linnoituksen esikunnanpäällikkö, yleisesikunnan översti Stepanov.

Kiireellinen. Lähe. Lähetetään Viipurin kaupungin poliisimestarille. Viipurin lääninkansliassa 4 päivänä syyskuuta 1911.

F. von Pfaler.

Arvi Vântti.

N:o 3386. Vihko 252/96 1911 R. D.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Viipurin poliisikamarissa 5 päivänä syyskuuta 1911. Joh. Pirhonen.

Jäljennöksen jäljennöksestä oikeaksi todistavat E. Lidman. A. Bruun.”

Kuten tästä asiakirjasta näkyy, selittää linnoituksen komendantti aiheen tähän karkoitukseen olevan siinä, että väkijoukko kokoontui Punaisenlähteen torille ja huusi siellä: „Alas poliisi ja hallitus”, ja että tämä huuto tapahtui siitä syystä, että Airolan puhe olisi siihen antanut aiheen; se puhe olisi ollut niin kiihottava. Tämä asiakirja on kuitenkin siitä ihmeellinen, että se on alusta loppuun saakka aivan väärä. Se on siitä merkillinen, että se on tehty aivan niinkuin yksikään niistä henkilöistä, jotka ovat olleet tämän paperin kanssa jossain tekemisissä, silloin kuin se on kokoonpantu, ei olisi ollut lähimaillaan Viipuria silloin, kun tämä asia tapahtui. Minä pyydän huomauttaa, että se mielenosotus,

se kokous, joka tällä tavalla hajoitettiin, se kutsuttiin kokoon työväenyhdistyksen talolle, mutta poliisimestari poliiseineen sulki kadun niin, etteivät väkijoukot päässeet työväentalolle tähän lailliseen kokoukseen, vaan niiden täytyi jäädä Punaisenlähteen torille. Kun nuo väkijoukot siis olivat jääneet Punaisenlähteen torille, niin on aivan ihmeellistä, miten tässä sitten kerrotaan, että Airola piti puheen työväentalon katolta, sillä eihän työväentalon katolle voinut päästä Airola eikä sinne lähiseudullekaan missään tapauksessa se monituhatlukuinen väestö, joka oli kokoontunut Punaisenlähteen torille, koska juuri Punaisenlähteen torilla ja sen kadun suussa, joka johtaa työväentalolle, poliisimestari Vilho Pekonen oli muiden „toveriensa” kanssa — käyttäen sitä sanaa, jota Pekonen toisinaan rakastaa siteerata — oli estämässä sitä. Asia ei olekaan niin, että Airola oli puhunut työväentalon katolta, vaan hän puhui yksinkertaisesti Punaisenlähteen torin varrella olevan Viipurin maalaiskunnan talon katolta. Ja siten hänen puheensa ei suinkaan ollut kiihottava, vaan päinvastoin se oli rauhoittava, sillä jollei Airola olisi mennyt Viipurin maalaiskunnan talon katolle ja selittänyt, että kun ponnet olivat jo jaetut ja hyväksytyt, eikä tällä kertaa väkivallan vuoksi voitu mennä kokoontumaan siihen paikkaan, johon oli aijottu, oli parasta kaikkien lähtyä rauhallisesti kotiin, jollei hän olisi tätä selittänyt, olisi poliisi saattanut saada aikaan rauhattomuuksia. Tällainen oli ed. Airolan puheen sisältö.

Sittenkin tässä kirjelmässä sanotaan, että väkijoukko huusi tämän „kiihottavan puheen” jälkeen „Alas poliisi ja hallitus”. Minä kyllä ihmettelen sitä vielä tänäkin päivänä, miksi se väkijoukko ei huutanut „alas hallitus”. Minun mielestäni siihen olisi ollut yllinkyllin syytä, mutta se on kai käsitettävä niin, että tämä väkijoukko katsoi tässä pääpoliisi Vilho Pekosessa ruumiillistuneen kaikki nykyisen hallituksen aatteet, sillä alashuudot kuuluivat vain: „Alas Pekonen! Alas poliisi”, ja toisen kerran oikein rakkaasti: „Alas poliisi”. Se käsitti kai, että kun se näin on huutanut, se huutaa samalla myös „Alas hallitus!” Mutta tämä osottaa vain, että siihen on tahdottu tahallaan lisätä tämä „alas poliisi ja hallitus”, jotta saataisiin keksityksi joku tekosyy minkä nojalla tällaisia kokouksia sitten hajoitetaan. Sillä kaikkihan nyt tietävät, että meillä Suomessa on pantu monta tuhatta tällaista kokousta toimeen ja meillä Viipurin läänissä on pantu niitä toimeen monia satojakin, ja koko Suomen kansa ja kaikki maa-

ilman kansat tietävät, ettei Viipurin linnoituksella, ei Suomen Suuriruhtinaskunnalla, ei suurella Venäjän valtakunnalla, ei sen eheydellä eikä rikkomisella ole näistä kokouksista ollut koskaan mitään vaaraa. Nämät suomalaisen työväenluokan toimeenpanemat kokoukset ovat niin äärettömän hiljaisia, rauhallisia, että se monta kertaa tuppaa ihan suututtamaan. Niissä pitäisi olla hiukan enemmän eloa, suuruutta ja voimaa. Mutta nyt, niinkuin tunnetaan — on tietysti minun yksityinen mielipiteeni se seikka, että vähän suututtaa, kun ne ovat niin tavattoman rauhallisia — me olemme kuitenkin niin tyyniä ja rauhallisia olleet tähän asti, ettei ollut mitään syytä otaksua, että kokous tälläkään kerralla olisi muuttunut miksikään remukokoukseksi, sillä remukokouksia ei pane toimeen koskaan työväenluokka, eikä se sellainen remukokous ollut Punaisenlähteen torillakaan. Ihmiset olivat siellä siivosti, kävelivät ja naureskelivat kaikelle sille pelille, mitä Vilho Pekosen poliisi sinne toi. Se nauroi sille senvuoksi, että se ei ollut tottunut sellaiseen ärsyttämiseen. Kun ei siis tästä ole voitu mitään syytä etsiä, niin tietysti on täytynyt siten saada syytä tähän hajoitustoimenpiteeseen sillä tavoin, että on paperiin kirjoitettu: „josta huudettiin alas poliisi ja hallitus”. Se perustuu nyt kuitenkin, niinkuin tässä on väitetty, aivan väärään ilmoitukseen, sillä monituhatlukuinen kansanjoukko, joka torille silloin oli kokoontunut, voi todistaa — voisin tuoda sieltä vaikka kuinka monta sataa todistajaa — että siellä ei todellakaan huudettu hallitusta alas. Mutta kertomus on sitä paitsi kaikissa muissakin kohdissa väärä. Siinä nimittäin sittemmin sanotaan, että työväentalosta lähtiessään herra Airola koetti uudestaan pitää puhetta, mitä hänen ei kuitenkaan onnistunut tehdä „koska minun sijaiseni, joka saapui paikalle, käski vangitsemaan hänet”. Airolaa ei todellakaan tässä tilaisuudessa vangittu, vaan se tilaisuus, joka tässä oli, oli sellainen tilaisuus, että Airola uudelleen yritti — ei suinkaan pois lähtiessään työväentalolta, vaan tultuaan Punaisenlähteen torille uudestaan muualtapäin — kehottaa väkijoukkoa hajaantumaan. Sillä hän järkevänä miehenä ymmärsi, että sellainen poliisien harjoittama ärsytys, sellainen, että he sapeleilla pistelivät ihmisiä ja löivät niitä väliin sapelin tupella selkään ja haukkuivat ihmisiä ratsastaessaan kadulla ja muuta sellaista, voi vaikuttaa eräisiin ihmisluonteisiin, jotka eivät sellaista ärsyttämistä saata sietää, sillä tavoin että nämä ihmiset lyövät nyrkillä pian

vastaan, ja sentähden hän kehotti niitä ihmisiä: „Olkaa niin ystävällisiä ja hajaantukaa!” Tähän tilaisuuteen hyökkäsivät sitten santarmit pistoolit ojossa, mutta siellä oli niin paljon työläisiä, sellainen hirmuinen määrä, useita satoja, ehkä tuhansia, Airolan ympärillä, että he eivät pistooleillaan voineet mitään, eikä Airola siinä tullut vangituksi, vaikka linnankomentajan apulainen käski todella santarmien vangita hänet siinä. Sitten vasta myöhemmin Airola tuli vangituksi „Työ”-lehden toimituksessa Pekosen poliisien toimesta. Siis ylipäänsä tämä koko kertomus linnoituksenkomendantin käskystä perustuu asiallisesti väärään kertomukseen. Me olemme nyt yksimielisiä siitä, että tämä toimenpide oli aivan laiton; siitä ei tässä siis kannata puhua. Se asetus, johon tässä vedotaan, ei tietysti ole lainvoimainen meillä, eikä se anna oikeutta linnoituksenkomendantille määrätä ihmisiä karkoitettavaksi jostakin osasta Suomea. Viipurin läänin kuvernööri liitti tähän komendantin asiakirjaan jokseenkin merkillisen loppukaneetin. Se kuuluu vain kylmästi: „Lähetetään Viipurin kaupungin poliisimestarille. Viipurin lääninkansliassa 4 p:nä syyskuuta 1911: F. von Pfaler. Arvi Vääntti, v. t.” Ei suomalaisella kuvernöörillä näytä olevan tällaisen laittoman käskyn täytäntöönpanoon mitään muuta sanottavaa kuin tuo yksinkertainen lause.

Poliisikamarista sitten lähetettiin Airolalle tällainen kirjelmä:

„Jäljennös: Viipurin poliisikamari. Viipurissa syyskuun 5 p:nä 1911. N:o 1583.

Sanomalehden toimittaja M. A. Airolalle.

Oikeaksi vahvistettu jäljennös Viipurin linnoituksen esikunnan kirjeen elokuun 20 päivästä 1911 N:o 3323 suomennoksesta ja jäljennöksen herra kuvernöörin läheteestä elokuun 4 päivästä N:o 3386 lähettää poliisimestari täten toimittaja M. A. Airolalle ilmoittamalla, että asiakirjoissa mainitun 3 vuorokauden ajan lukee poliisimestari menevän umpeen tulevan torstain, tämän kuun 7 päivän iltana viimeistään rautatiejunien lähdön aikana.

Vilho Pekonen.

John Pirhonen.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa E. Lidman. A. Bruun.”

Tässä nyt ei tietysti ole mitään muuta niin huomioonotettavaa, kuin se seikka, että herra poliisimestari, ylipoliisimestari, pääpoliisi an-

taa Airolan huomata, että hänen pitäisi lähteä junassa, koska hän väittää, että käsky tulee viimeistään iltajunien lähdön aikana täytäntöön pantavaksi. Se oli tietysti kohtelias huomautus, että kun Airolalla on perhe ja yhtä ja toista muutakin kapistusta, hänen tietysti olisi ollut hyvin vaikea kantaa ne käsissään. Mutta ei tämä Pekonen ensinkään ajattele, kuinka Airola niin muutamissa hetkissä voi järjestää kaikki asiansa sillä tavalla, että olisi valmis lähtemään.

Minä, samalla kun kannatan tätä puhmiesneuvoston ehdotusta, ehdotan, että asia kaikissa näissä vaiheissa, joissa se tulee eduskunnassa esille, tutkittaisiin sillä tavalla ja ryhdyttäisiin sellaisiin toimenpiteisiin, että jokaiselle Suomen kansalaiselle ja edustajalle tulisi turvatuksi tässä maassa kaikki ne oikeudet, mitkä lakien mukaan heille kuuluvat.

Ed. Murros: Minun mielestäni kannattaa tästä asiasta pitää vähän enemmänkin ääntä, kuin mitä täällä nyt jo on puhuttu ja mitä viime istunnossa puhuttiin.

Viime vuosien kokemukset meillä täällä osoittavat, että sikäli kun meidän kansamme järjestyy yhteistoimintaan ja sen kautta myöskin valistuu, sikäli myös meidän virkavaltamme raaisuu. Eikä se ainoastaan raaistu, vaan se myöskin tyhmistyy. Meillä on esimerkkejä siitä yllin kyllin kotimaisissa tapahtumissamme. Muistetakoon vain monestimainittua Laukon lakkoa, jossa yhteistoimin etujaan suojelemaan liittyneitä torppareita vastaan ryhdyttiin virkavallan taholta tarpeettomiin julmuuksiin, joita julmuuksia ja niiden seurauksia puolustamaan lähetettiin piiskoja ja sapeleita, ja seuraukseksi siitä saatiin, että koko joukko torppariväestöä Suomessa, satoja, ehkä tuhansia liittyi niiden tyytymättömien riveihin, jotka eivät nykyistä porvarillista yhteiskuntaa suinkaan siunaa. Se, porvarilliselta kannalta katsellen, ei ainakaan ollut mikään erityisen viisas teko, vaan tuotti epäilemättä sellaisen tuloksen, joka tälle porvaristolle on epäedullinen.

Olotila vähitellen on käynyt meillä sellaiseksi, että tämä raaistuminen tullessansa tuopi jokapäiväiseksi ilmiöksi myöskin laittomuuden harjoittamisen. Laittomuutta meillä harjoittavat nykyään kotimaiset viranomaiset sangen suuressa määrässä, ylläpitääkseen ja puolustaakseen kotimaisten riistäjain etuja; ja suuremmissa kysymyksissä sitä harjoittavat vieraat ja vieras virkavalta kaiketikin ylläpitääkseen ulkolaisten riistäjain etuja. Mutta kumpaisestakin tapauk-

sesta epäilemättä ilmenee myös, että se sorto, mitä tällä tavalla harjoitetaan, se julmuus, mitä näissä toimenpiteissä käytetään, kohdistuu sorron alkulähteeseen. Millä tavalla vieraan virkavallan sortaja voi selvittää sen seikan, että meillä Suomessa olojen pakosta syntyy katkeroitunut kansa, joka ei suinkaan ole eduksi valtakunnan rajoille, — millä tavalla tämä voidaan selvittää, se jääköön sikäläisten ratkaistavaksi, samalla tapaa kuin meidän porvariston ratkaistavaksi jääköön kysymys, mitä etua on siitä, että kotimainen virkavalta myöskin pyrkii laittomuuksiin.

Eduskunta on tähän asti useat kerrat jo koettanut adresseissa ja anomuksilla nykyistä tilaa korjata, laillisuutta palauttaa, mutta tulosta siitä ei ole ollut. Minusta on monta kertaa tuntunut siltä kuin tällaisiin toimenpiteisiin olisi ryhdytty nimenomaan tietoisina siitä, että niistä ei mitään käytännöllistä seuraustakaan ole, ja ettei olisi tarvis turvautua tällaisiin aseisiin niin monta kertaa, kuin siihen on ryhdytty. Nyt kysymyksessä oleva juttu on kumminkin sitä laatua, että juuri ne tiet, joita valtiopäiväjärjestyksessä eduskunnalle on varattu, juuri ne tiet olisivat nyt käytettävät. Tässä ei nimittäin ole kysymyksessä niin sanoakseni teoreettinen laittomuus, vaan kysymyksessä on henkilökohtainen laittomuus, joka epäilemättä on erilaatuinen, joskaan ei suinkaan tärkeydeltään, niin kuitenkin merkitykseltään, siinä suhteessa, että henkilökohtainen laittomuus koskee paljon raskaammin meidän kansaamme kuin tämä teoreettinen laittomuus, jonka merkitystä perustuslaista ja oikeuksistaan tietämättömät kansanjoukot eivät niin suuresti älyä kuin sitä, joka koskee heidän omaan persoonaansa. Se nähtiin meillä jo sortovuosina, kun asevelvollisuuspakkoa koettiin toteuttaa huolimatta siitä että sen toteuttaminen oli laitonta, nähtiin jo silloin millaisen suuren vastustuksen se laittomuus tullessaan tuotti. Samalla tavalla on tällaisella jutulla sellainen merkitys, että jos se rupeaa useammin uudistumaan, se tulee koskemaan laajojen ihmisjoukkojen persoonallisiin oikeuksiin ja persoonalliseen vapauteen, ja epäilemättä herää silloin myrsky, jossa voipi itää kaikenmoiset provokatoriset vaikutukset ja muut sellaiset, jotka meille itsellemme eivät ole edulliset.

Sillä asetuksella, johon tämä komendantti aikanaan ja kaiketi taas tällä kertaa Airolan vangitessaan on vedonnut, sillä asetuksella ei minikäänlaista vaikutusvoimaa Suomessa voi olla, — sehän tiedetään — eikä Suomessa liioin ole olemassa mitään muutakaan lakia, jonka nojalla voitaisiin riistää kansalaisilta vapaa asumis- ja oleskelemisoikeus. Ne entisajan rajoitukset,

jotka panivat varsinkin alemmille kansanluokille melkoisia velvoituksia tässä suhteessa, ovat toki jo kumotut eikä ole olemassa enää sitäkään laitonta diktatuuriasetusta, jonka nojalla kansalaisia saatettiin maasta kokonaan karkoittaa ulkomaille. Tosin voidaan nykyisten lakien mukaan vielä, toistaiseksi, niin kauan kuin ne voimassa ovat, eräällä tavalla supistaa meidän kansalaistemme oleskelemisoikeuksia, jos kansalaiset ovat erikoisessa asemassa. Niinpä esimerkiksi irtolaisuusasetus oikeuttaa viranomaisia tällaisiin toimenpiteisiin, kerjääminen ja muu sellainen saa samaa aikaan, jota paitsi holhouslaissa ja eräissä muissa asetuksissa on sellaisia määräyksiä olopaikkaoikeuden suhteen. Silloinkun niinsanottua kruununkyytiä käytetään meidän maassamme, täytyy kuitenkin olla perusteellisia syitä sen käyttämiseen ja tuomioistuimen tai asianomaisen viranomaisen päätös asiasta. Sitä vastoin ei meillä Suomessa enää vuosisatoihin ole tiedetty mitään sotaherrojen vaikutuksista näihin asioihin. Kolmisensataa vuotta on jo kulunut siitä, jolloin sotapäällikköjen vaikutus siviilihallintoon kokonaan poistettiin, sen jälkeen ovat siviiliasiat myös olleet kokonaan toisissa käsissä kuin sotahallinnon, ja yleisenä sääntönä on ollut ja on vielä tänäkin päivänä, ettei sotapäälliköillä ole minkäänlaista oikeutta sekaantua siviiliviranomaisten toimenpiteisiin eikä heillä liioin ole minkäänlaista käsyyvaltaa kenenkään muun ylitse kuin omien sotilaallisten alapäällikköjensä ja miehistönsä. (Vasemmalta: Niin rauhan aikana.) Sotaaikana taitaa olla jonkunlaisia oikeuksia.

Myöskään ei Suomen lainsäädännössä ole myönnetty tällaisille linnoitusalueen komendanteille minkäänlaista valtaa nykyaikanaan ryhtyä tällaisiin asioihin. Se lainsäädäntö, mikä säätyvaltiopäivien aikana tässä suhteessa syntyi 90-luvun keskivaiheilla, tarkoitti kyllä niinsanottujen linnoitusessplanadien oloja, mutta koski yksinomaan kiinteistöjen omistajien omistus- ja nautinto-oikeutta. Kuitenkin pyrki jo Bobrikoffin aikana asetuskokoelmaan sellaisia määräyksiä, joiden mukaan venäläisiä sotilaallisia asetuksia oli sovellettava Suomen oloihin; ja 1904 sellainen määräys että eräät sotilaalliset asetukset ovat ulotettavat Suomeen, julaistiin Suomen asetuskokoelmassa laittomasti. Kuitenkin on kaiketi katsottava, ettei silläkään asetuksella, sen jälkeen kun säätyjen suuren anomuksen johdosta hallitsija on käskennyt toimeenpantavaksi tutkimuksen näistä asioista, ettei silläkään, jos sen laillisuus tunnustettaisiin — jota ei missään tapauksessa tehdä — ole mitään merkitystä. 1909 vaati kuitenkin kenraali-



likuvernööri tällaisten asetusten julkaisemista Suomen asetuskokoelmassa, mutta silloinen senaatti ei suostunut niitä julkaisemaan, vaan vetosi siihen että se oli tehnyt esityksen hallitsijalle 1904 vuoden asetuksenkin kumoamisesta. Silloin tarttui ministerineuvosto asiaan ja antoi senaatille käskyn, että mainitut asetukset olivat asetuskokoelmissa julaistavat, ja 13 päivänä marraskuuta 1909 pari kolme tällaista asetusta sitten julaistiin asetuskokoelmassa. Se asetusta, johon Viipurin komendantti puheenalaisessa tapauksessa nojautuu, on 1909 vuoden asetuskokoelmassa julaistuna nimellä: „Ehdotus asetukseksi linnojen hallinnosta”. Sen asetusehdotuksen 73 § kuuluu tällä tavalla: „Komendantilla on oikeus kieltää oleskelu linnanalueen rajain sisäpuolella sellaisilta henkilöiltä, joiden läsnäolo pidetään yleiselle rauhalle tai linnan turvallisuudelle vahingollisena. Jolleivät sellaiset henkilöt tottele komendantin vaatimusta, että heidän on määrättyssä ajassa muutettava linnan alueen ulkopuolelle, poistetaan heidät komendantin vaatimuksesta siviiliviranomaisten huolenpidon kautta.

Muistutus. Seuduissa, jotka ovat siviiliviranomaisten hallinnon alaisia, joille viranomaisille on myönnetty erityinen toimivalta, on komendantilla oikeus antaa näille viranomaisille tieto niistä henkilöistä, jotka ovat linnan alueelta poistettavat, ryhtymättä itse sitä tarkoittaviin toimenpiteisiin”.

Tähän pykälään myös sitten viitattiin eräessä asetuksessa, joka samalla tavalla on laittomasti julaistu joulukuun 9 päivänä 1910 ja jossa määrätään Viipurin linnoitusalueen rajat. Sen asetuksen mukaan tähän alueeseen kuuluu kaikkiin neljästä kihlakunnasta useampia kuntia nimittäin: Viipurin maaseurakunta, Johanneksen pitäjä, Kuolemajärvi, Uudenkirkon luoteisosa, Antrean länsiosa, Heinjoki ja Säkkijärven kaakkoisosa. Näissä kunnissa olisi siis tämän asetuksen mukaan, jos sillä laillinen arvo olisi, komendantilla yksinomainen oikeus määrätä, milloin hän näkee jonkun henkilön mielestään yleiselle rauhalle tai linnan turvallisuudelle vaaralliseksi, komentaa mainittu henkilö poistumaan tältä alueelta ja määrätä hänet hakemaan tyyssijansa jostakin muualta. Tosin tämän pykälän tulkitsemisesta, jos sitä lähdetäisiin yrittämään tulkita, voitaisiin olla toista mieltä kuin komendantti. Koska pykälässä sanotaan: „joitten läsnäolo pidetään yleiselle rauhalle tai linnan turvallisuudelle vahingollisena”, voidaan siitä päätätä, että tuo sana „pidetään” ei tarkoittane komendanttia yksinomaan. Luulisi siihen kuuluvan jonkinlaista muutakin, laajemman pii-

rin kompetenssia. Minä en tiedä, onko missään lain selityksessä sellaista muotoa tälle pykälälle annettu, mutta sanamuoto viittaa siihen, että siinä pitäisi olla päättämisvalta laajemmalla henkilökunnalla kuin yksin komendantilla. Sitäpaitsi sanotaan tässä samasessa asetuksessa eräessä toisessa paikassa nimenomaan, että siviiliviranomaisen tulee tällaisten linnan komendanttien vaatimusten suhteen täyttää ainoastaan heidän lailliset vaatimuksensa. Nimenomaan painostetaan siis, että vaatimusten tulee olla laillisia. Tähän katsoen ei komendantti siis oikeastaan tätä asetusta sovellettaessa ole ottanut huomioon niitäkään vaatimuksia, mitä tässä laittomassa asetuksessa itsessään on määrätty. Kuten sanottu, on tämä asetusta joka tapauksessa laitton ja Suomessa mahdoton; ja tuskinpa Suomen eduskunta, jos tällainen asetusta joskus esitetäisiin ja ehdotettaisiin Suomessa, laiksi, milloinkaan voisi suostua siihen, että yhdelle ainoalle militariselle henkilölle, jonka militarinen arvo näyttää nousseen hänelle päähän, uskottaisiin niin tavaton valta, kuin tämä asetusta edellyttää, varsinkin jos se niin on tulkittava, kuin komendantti sitä tulkitsee. Silloinhan olisi näissä äsken luettelemissani kunnissa Suomen kansalaisten asumis- ja oleskeluvapaus suorastaan pantu mielivallasta riippuvaksi. Ja jos nyt puheenaolevaa tapausta, kun lisäksi tiedetään, että loukkauksen kärsijänä on ollut Suomen eduskunnan jäsen, arvostellaan tältä kannalta, ei eduskunta missään tapauksessa voine olla asiaan puuttumatta, vaan joihinkin toimenpiteisiin kaiketi täytyy asiassa ryhtyä.

Minun mielestäni muuten juuri tällaisen tapauksen varalle olisi parasta käyttää sitä muotoa, joka valtiopäiväjärjestyksessä on erinäisiä tapauksia varten varattu, nimittäin adressimuotoa, kääntä suoraan hallitsijan puoleen, huomauttaen, että sellainen henkilö, jota Suomen lakien mukaan ei voida saattaa syyteeseen ja rangaistukseen, — linnan komendanttihan ei meillä liene rikoslain alainen — että sellainen herra on meidän maassamme ryhtynyt loukkaamaan Suomen eduskunnan jäsenen kansalaisoikeutta, ja että sellaisesta toiminnasta, jonka kautta vaaraan voi joutua koko suuri joukko Suomen kansaa, jopa suuri osa eduskunnan jäseniäkin, pitäisi saataman loppu.

Sitä ikävämpää tietysti on, että eräs suuri suomalaisen aamulehti tänä aamuna, lehti, joka sanoo olevansa „koko kansan” äänenkannattaja, ei tässä tapauksessa näe mitään muuta kuin sellaista viranomaisten huolimattomuutta ja tuhmautta, että he ovat antaneet sosialisteille aseet

käsiin agitatsionitarkoitukseen. Ellei todellakaan eduskunnan suomettarelainen puolue tässä tapauksessa mitään muuta näe, ellei se tunne itse olevansa tällaisesta tapauksesta loukattu, niin on se minun mielestäni sangen surullista. Kuitenkin perustuslakivaliokunnassa toivottavasti lienee porvaristossakin sellaisia jäseniä — ed. Castrénin puheenvuoro siihen jo täällä viittasi —, että tässä asiassa saadaan pikainen toimenpide aikaan, sellainen toimenpide, joka tyydyttää ainakin eduskuntaa ja Suomen kansaa. Eri asia on tietysti, tuleeko se johtamaan mihinkään käytännölliseen tulokseen.

Ed. Grotenfelt: Det grofva våld, för hvilket landtdagsman Airola på ett lagstridigt sätt blifvit utsatt, har icke kunnat undgå att pinsamt beröra hvarje medlem af landtdagen. Jag har icke kunnat underlåta att vid detta tillfälle äfven för min del gifva uttryck åt dessa känslor, och jag är öfvertygad om att grundlagsutskottet skall egna frågan all den skyndsamma, grundliga och allsidiga behandling, hvartill sakens beskaffenhet och omständigheterna i öfrigt kunna föranleda.

Ed. Tokoi: Minun täytynee kiinnittää eduskunnan huomiota tämän asian erääseen puoleen, johon minun nähdäkseni ei täällä vielä ole kahtottu. On tunnettua, että ne kostotoimenpiteet, joitten uhriksi tämän eduskunnan jäsen Airola on joutunut, johtuivat siitä, että venäläisten valloittajain taholta oli ryhdytty suunnittelemaan Suomen silpomista, toisin sanoen Viipurin läänin erottamista, ja tämän Viipurin läänin silpomisen laittomuuden, sen törkeän Suomen kansaa kohtaavan loukkauksen on tämä eduskuntakin todistanut. Sen lisäksi on Suomen kansassa noussut voimakas mielipide tuollaista törkeätä ja laitonta kansaamme kohtaavaa väkivaltaa vastaan. Tätä Suomen silpomista vastaan pani muun muassa vastalauseensa kaikki Viipurin läänin edustajat, niihin luettuina sekä porvarilliset että sosialidemokraatit, jo vuonna 1910. Sen lisäksi myöhemmin, viimeksi näillä valtiopäivillä, on sitten vielä sosialidemokraattisen ryhmän taholtakin tähän pyydetty kiinnittää eduskunnan huomiota. Mutta tämä on myöhempi tapaus; minä vain viittaan niihin aikaisempiin tapauksiin, jotka ovat sattuneet, ennenkuin tämä edustaja Airolaa kohdannut loukkaus on tapahtunut. Kun kuitenkin kaikista sekä Suomen eduskunnan että Suomen kansan vastalauseista huolimatta yhä oli uhkaamassa

tuo vaara, niin juuri työväestössä, jossa tämä sorron vastustaminen on aina voimakkaimmin ilmennyt ja jolla taholla tätä sortoa on aina jyrkimmin ja tarmokkaimmin vastustettu, ryhdyttiin panemaan toimeen voimakkaita vastalausekokouksia ympäri koko Suomen maan. Kuten tunnettu, nämä vastalausekokoukset tarkoittivat ainoastaan Suomen kansan oikeuksien puolustamista, ja näissä vastalausekokouksissa ilmenneet mielipiteet oli Suomen kansan eduskuntakin omaksunut. Siitä huolimatta että näiden vastalausekokouksissa esiintyvien mielipiteiden takana seiso kieltämättä Suomen kansan enemmistö sekä myöskin Suomen eduskunta, kotimaisen virkavallan taholta ryhdyttiin vastustamaan tai toisin sanoen kiellettiin tällaisten vastalausekokousten pitäminen. Niinkuin nyt kerrottiin, järjestettiin Viipurin kaupungin sakin tällainen vastalausekokous, joka viranomaisien taholta tahdottiin kieltää ja niin häikäilemättömällä tavalla tahdottiin estää. Kuitenkin järjestynyt työväki, joka on aina tottunut seisomaan mielipiteittensä takana ja lausumaan peittelemättä julki käsityksensä aina, huolimatta vainotoimenpiteistä, päätti tälläkin kertaa lausua asiasta selvän ja tinkimättömän mielipiteensä. Niinkuin tiedetään, tämän kokouksen toimeenpanossa sekä sen järjestämisessä ei suinkaan esiintynyt edustaja Airola minään erittäin tärkeänä persoonana. Edustaja Airolalla tuskin oli tämän kokouksen järjestämisessä suurempaa osaa kuin kenellä muulla tavallisella työläisellä tahansa. Hän oli yhtenä niistä monista tuhansista, jotka ottivat siihen osaa. Ja sitäpaitsi tämän kokouksen laillisuutta ei kukaan eduskunnan jäsen ainakaan mahtane epäillä, vaan päinvastoin kokouksen laillisuuden ja siinä esitetyt mielipiteet, niinkuin jo edellä olen maininnut, on tämä eduskuntakin omaksunut. Kun tästä syystä eduskunnan jäsentä ja tämän kokouksen osanottajaa on kohdannut näin törkeä loukkaus ja vainotoimenpide, niin niillä vainotoimenpiteillä on sitäkin suurempi merkitys. Silloin se ei enään ole edustaja Airolaa yksin ja yksityisesti kohdannut kostotoimenpide, vaan se on kostotoimenpide kaikkia niitä mielipiteitä vastaan, jotka eduskuntakin on omaksunut. Ainakin minun käsitykseni mukaan on asianlaita näin.

Mutta mistä syystä sitten joutui edustaja Airola näiden kostotoimenpiteiden uhriksi? Minä jo mainitsin, että edustaja Airola ei suinkaan ole niin huomattava henkilö ja häntä tuskin virkavallankaan taholla yksityisenä pidetään niin vaarallisena henkilönä, että häntä yksityi-



sesti kannattaisi erityisemmin vainota. Mutta vaino johtunee etupäässä siitä, että virkavalta-kin käsittää, että mainittujen mielipiteiden takana ja edustaja Airolan rinnalla ei ole mikään vähäpätöinen, voimaton joukko, vaan päinvastoin joukko, joka on mahtavampi kuin mikään yksityinen mahtavinkaan henkilö meidän maassamme; ja siitä syystä, että vallanpitäjät käsittävät, että Suomen koko työtätekevä väestö omaksuu ne mielipiteet, joiden tulkkina he luulivat edustaja Airolan esiintyneen, siitä syystä nuo vallanpitäjät, jotka näkevät, että näiden mielipiteiden takana seisoo voimakkain osa Suomen kansasta, kohdistavat kostotoimenpiteensä juuri etupäässä edustaja Airolaa vastaan. Onhan monta kertaa vastoin viranomaisten kieltoa pidetty monia muitakin, joskin kohta vähän pienempiä, tällaisia kokouksia, joissa olisi viranomaisilla ollut samallaisia syitä ryhtyä ehkä samallaisiin toimenpiteisiin, kuin edustaja Airolankin suhteen on ryhdytty. Muutamissa pienemmissä porvarillisissakin piireissä on jotakin tämänsuuntaista joskus yritetty, mutta virkavalta ei ole tahtonut niihin erikoisemmin sekaantua siitä syystä, että se on nähnyt, että nuo kokoukset ovat vain heikkoja yrityksiä, jotka raukeavat hiljaisuudessa, vaikkei niitä erikoisemmin ryhdytäkään vastustamaan. Mutta juuri siitä syystä, että työväestö on noussut jyrkästi puolustamaan Suomen kansan oikeuksia ja niitä mielipiteitä, joita eduskuntakin on omaksunut, juuri sen takia ja kun vallanpitäjät tietävät, että tuo vastustus ei raukene tyhjiin, vaan että siinä todella on olemassa vaara koko virkavaltaiselle järjestelmälle, ovat he erityisesti ryhtyneet sortotoimenpiteisiin juuri kysymyksessä olevassa tapauksessa.

Minä, samalla kun kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta, että perustuslakivaliokunta ottaa tämän kysymyksen koko laajuudessaan harkitakseen ja ehdottaa eduskunnalle sellaisia toimenpiteitä, joihin asianhaarat antavat aihetta, olen tahtonut huomauttaa edellämainitsemistani seikoista ja kehottaa perustuslakivaliokuntaa kiinnittämään tämän kysymyksen yhteydessä tarkastelunsa itse tämän asian lähtökohtaan, joka minun luullakseni muodostaa asian ytimen, nimittäin siihen, mistä johtui, mistä oli lähtöisin se, että edustaja Airolaa vastaan kohdistettiin tällaiset sortotoimenpiteet, ja ottamaan huomionsa, että se oli lähtöisin siitä, että edustaja Airola ja ne tuhannet, jotka hänen kanssaan olivat kokoontuneet Punaisenlähteen torille, tahtoivat puolustaa vain Suomen kansan ja Suomen eduskunnan oikeuksia ja mielipiteitä.

Ed. A h m a v a a r a: Minusta on turha täällä ruveta selvittämään sitä, onko edustaja Airola ollut vähemmän tai enemmän vaikuttava tuossa tilaisuudessa, josta hän on vainonalaiseksi joutunut, sillä minä olen vakuutettu, että koko Suomen kansa on yksimielinen siitä, että se vastalause, mikä siinä kokouksessa tarkoitettiin tehdä, oli sellainen, jonka takana asiallisesti oli koko Suomen kansa. Ja vaikkapa edustaja Airola olisi huonommissakin tarkoituksissa esiintynyt ja vaikkapa hän olisi tehnytkin itsensä siellä syypääksi lain rikkomukseen, niin ei tuolla komendantilla ollut vähintäkään oikeutta sekaantua asiaan. Siitähän olemme aivan yksimieliset. En kyllä luulekaan, että kukaan puhuja olisi erityisesti huomauttanut asiasta siinä mielessä, että komendantin menettely olisi ollut enemmän tai vähemmän oikeudenmukainen, riippuen siitä miten Airola oli käyttäytynyt, mutta minä tahdon vielä erityisesti painostaa sitä, että Airolan karkoittamisessa on tapahtunut niin selvä ja niin törkeä lainrikos, ettei yksikään rebellinen suomalainen voi sitä puolustaa. Ja aivan samallaista on tapahtunut nyt edustaja Airolaa kohtaan, vieläpä juuri eduskunnan koossaollessa. Kun hän on tämän eduskunnan jäsenenä lomalle mennyt, niin häntä on kohdannut törkeä väkivalta, ja sen vuoksi onkin tämä eduskunta yhtenä miehenä panemassa vastalauseen tällaista kuulumatonta väkivaltaa vastaan.

Tietääkseni Suomen kansan eduskunnan historia ei tunne kuin yhden tapauksen ennen, joka suunnilleen vetää vertoja tälle. Olin todistajana eräässä näytelmässä vuonna 1905, jolloin tulimme ulkomailta Hyvinkään asemalle. Ja siellä eräs sen aikuisen eduskunnan ensimmäisen kamarin, nimittäin aatelissädyn, jäsen mitä törkeimmällä tavalla väkisin riistettiin meidän käsistämme ja vietiin vangittuna pois. Tämä tapahtuma teki kaikkiin läsnäolijoihin sangen tärisyttävän vaikutuksen. Kaikki ne jälkiseuraukset, mitkä tällä näytelmällä olivat, vielä sitä koristivat, kokonainen osasto sotaväkeä — muistaakseni aina sata miestä — lähetettiin tätä yksityistä aseetonta miestä saatamaan maan rajain ulkopuolelle. Oli luonnollista, että kun tämä oli tapahtunut valtiopäivämiestä kohtaan, valtiopäivät silloin ryhtyivät asiasta toimenpiteeseen. Asianomaisessa säädysssä, nimittäin aatelissäädysssä, nostettiin tältä kysymys heti. En muista varmaan mihinkä se johti, adressiinko hallitsijalle vaiko vain kirjelmään kotimaiselle hallitukselle, mutta se on varma, että siinä toimenpiteisiin

ryhdyttiin. Nytkään, kun taas nämä surulliset ajat ovat meille palanneet, ei tietysti tätä ole katsottava miksikään yksityiseksi personan loukkaukseksi, joka semmoinenkin on kyllä valitettavaa, vaan se on katsottava loukkaukseksi Suomen kansalaisten vapautta vastaan yleensä ja erityisesti vielä tämän eduskunnan jäsenten vapauden riistämiseksi, ja tämä minun käsittääkseni on vielä erittäin raskauttava asianhaara.

Ed. Alkio: Vaikka minulla puolestani on tilaisuus perustuslakivaliokunnassa ottaa osaa tämän asian käsittelyyn, pidän kuitenkin tätä tilaisuutta sellaisena, että on syytä asian johdosta vielä lausua pari sanaa. Edustaja Airolaa kohdannut väkivallanteko on ymmärtääkseni eräs uusi aste siinä väkivaltaisten tekojen sarjassa, jota vieraan hallituksen puolelta on Suomen kansaa ja kansallisuutta kohtaan alettu harjoittaa. Edustaja Airolaa kohdannutta väkivallantapausta ei siis saada katsoa enää ainoastaan yksityistä edustajaa vastaan kohdistetuksi, vaan koko Suomen kansaa. Se tapaus, jonka johdosta edustaja Airola alkujaan joutui näitten toimenpiteitten alaiseksi, se tapahtui yhteydessä niitten samojen toimenpiteitten kanssa, joilla, niinkuin täällä on jo mainittu, koetettiin ryhtyä silpomaan Suomesta erilleen useita maamme kuntia. Silloin oli Suomessa kaikkein puolueitten kesken yhtenä yksimielisenä periaatteena, että sellaisia kokouksia, jollaisessa edustaja Airolakin esiintyi, olisi pidettävä kaikkialla maassa ja siten koetettava saada ilmoitusutuksi kansan tahto, joka meillä näinä vuosina on niin monella eri tavalla ollut pakotettu ilmaantumaa siitä, että Suomi tahtoo edelleen elää itsenäisenä kansana, eikä millään ehdolla tahdo niistä oikeuksistaan luopua, jotka Venäjän hallitsijat ovat vuosisadan kuluessa meille vakuuttaneet. Kun nämä uudet hallituksen toimenpiteet Suomen kansallisuuden hävittämiseksi ovat saaneet yhä kärjistyneempiä muotoja, on nyt vihdoin ehditty siihen asteeseen, että Suomen eduskunnan jäsentenkään turvallisuus ei ole millään tavalla taattu. Jokainen meistä saa olla valmiina odottamaan itseänsä kohtaan samallaista toimenpidettä, kuin ed. Airolaa tällä kertaa on kohdannut. Saattaa olla kyllä tosiasia, että toiset meistä lausuvat ilmi kansalaisvapauttamme tarkoittavan ajatuksen hiukan hienommin sanoin kuin toiset, mutta itse asiassa on tosiasia kuitenkin, että kaikki me pyrimme samaan päämäärään, kansallisuutemme ja vapautemme puolesta taistellksamme.

Kun eduskunta siis tänään ensimmäisen kerran käsittelee tällaista kysymystä, täytyy käsittää, millä syvällä katkeruudella se tuntee, että meillä nykyään on semmoinen hallitus, joka ei tunne kykenevänsä tätä pientä kansaa hallitsemaan laillisilla keinoilla, vaan että tämän hallituksen täytyy aivan loppumattomasti turvautua keinoihin, jotka kumoovat lakeja. Luonnollinen seuraus tästä hallituksen menettelystä on, että se synnyttää kansan keskuudessa yhä voimakkaampaa pyrkimystä kumoamaan sellaisen hallitusjärjestelmän, joka ei anna laille mitään kunnioitusta. Tällainen järjestelmä ei saata kauvan kestää. Jommankumman täytyy kukistua, joko laitto muuden tai kansan. Suomen kansan eduskunnan puolesta täytyy kuitenkin saada ilmausutuksi se jyrkkä ja varma vakaumus, että tämä kansa ei aijo kukistua, vaikkapa sen eduskuntaakin ja edustajia sorrettaisiin ja väkivallan toimenpiteillä uhattaisiin ja sellaisia toimenpiteitä pantaisiin täytäntöön, vaan että Suomi aikoo elää siihenkin päivään, jolloin sellainen hallitusjärjestelmä, jota meidän keskuudessamme nykyään harjoitetaan, on mahdoton enää käytännössä toteuttaa. Kun siis yhdyen ehdotukseen, että tämä asia lähetettäisiin perustusvaliokuntaan, teen sen sillä varmallalla vakaumuksella, että perustuslakivaliokunta on löytävä sopivia keinoja, joilla se tämän eduskunnan ja kansan mielipiteen voi ilmaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan sellaisen ehdotuksen tekemistä varten, johon asia saattaa antaa aihetta.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913

koskevan armollisen esityksen n:o 7 johdosta laadittu, viime täysi-istunnossa pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään siinä valmisteltavasti käsitellyn asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

**Puhemies:** Asetusehdotus esitetään nyt ensimmäiseen käsittelyyn, mutta arvioimisponsi, mietinnön toisella sivulla oleva ponsi, joka koskee pelikorttisuostunnasta vuonna 1913 saatavan tulon arvioimista, jätetään käsiteltäväksi kolmannen käsittelyn tapahduttua.

Puheenvuoroa ei pyydetä ja ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

**2) Varojen osottamista kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913**

koskevan armollisen esityksen n:o 2 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn.

**Puhemies:** Tässä ensiksi sallitaan yleiskeskustelu, ja sitten esitetään mietinnössä olevat eri ehdotukset kohta kohdalta.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

**Ed. J. W. Latvala:** Minä pyydän, että tämä asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

**Ed. J. Alonen:** Minä kannatan ed. Latvalan tekemää ehdotusta.

**Puhemies:** Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin täytyy sen jäädä pöydälle. Kysymys on vain pöydällepanopäivästä. On ehdotettu, että asia pantaisiin pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja mietintö pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

**3) Normaalinraiteisen rautatien rakentamista Raasulin kylästä Raudun pitäjältä Hiitolan asemalle Karjalan radan varrelle**

tarkoittava armollinen esitys n:o 10, joka viime täysi-istunnossa eduskunnalle annettiin, esitetään.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa armollisen esityksen lähetettäväksi rautatievaliokuntaan.

**Keskustelu:**

**Ed. Jonas Castrén:** Kuten eduskunta muistaa, päätti eduskunta 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä joukon yhdys- ja paikallistratoja rakennettaviksi. Näitä ratoja oli ensinnäkin normaalinraiteinen rautatie Ylivieskan asemalta Oulun radalla Haapajärven kautta Iisalmelle. Sen pitäisi yhdistää Pohjanmaan rata Savon rataan; kustannukset radasta laski eduskunta 14,730,000 markaksi. Tämän radan rakentamiseen päätti eduskunta ryhdyttäväksi sitä myöten kuin työvoimia vapautuu aikaisemmillä valtiopäivillä päätetyiltä radoilta. Edelleen päätti eduskunta rakennettavaksi normaalinraiteisen rautatien, joka yhdistäisi Savon ja Karjalan radat toisiinsa, nimittäin rautatien Pieksämäen asemalta Savon radalla Savonlinnan kaupunkiin, ynnä siihen kuuluvan haararadan Varkauteen. Kustannukset viimeksimainitusta radasta arvioitiin 12,000,000 markaksi. Tämän radan rakentamiseen oli niinkään ryhdyttävä sikäli kuin aikaisemmillä valtiopäivillä päätetyiltä radoilta työvoimia saataisiin. Vielä päätti eduskunta normaalinraiteisen rautatien rakennettavaksi Viipurin kaupungista Koiviston satamaan ja oli tämän radan rakentamisesta aiheutuvat kustannukset arvioitu 4,000,000 markaksi, jonka ohella eduskunta määräsi että tämän radan rakentamiseen ryhdyttäisiin ensiksi sikäli kuin työvoimia sopivasti vapautui jo rakennettaviksi päätetyiltä kahdelta yhdysradalta. Vielä päätti eduskunta, että viipymättä ryhdyttäisiin maa- ja vesialueen pakkolunastamiseen riittävän laajan kauppasataman aikaansaamiseksi Koivistoon. Sitäpaitsi teki eduskunta päätöksen normaalinraiteisen rautatien rakentamisesta Turusta Uuteenkaupunkiin, jonka radan rakentaminen arvioitiin maksavan 6,265,000 markkaa. Tämän radan rakentamiseen olisi ryhdyttävä sitä myöten, kuin työvoimia saataisiin jo rakennettaviksi ehdotetuilta poikkiradoilta. Vielä päätti eduskunta normaalinraiteisen rautatien rakennettavaksi Lahden kaupungista Heinolaan; ja laskettiin sen rautatien rakentamiskustannukset 4,464,000 markaksi. Ja vihdoinkin tehtiin silloin myös päätös normaalinraiteisen rautatien rakentamisesta Oulusta Vaalaan, joka rata arvioitiin maksavan 8,000,000 markkaa.

Tällaiset olivat eduskunnan päätökset, puhumatta siitä että eduskunta vielä pyysi armollista esitystä erästä rautatielinjasta ja sitä pait-si päätti joukon rautatielinjoja taloudellisesti ja, jos tarve vaatii, koneellisesti tutkittaviksi hallituksen asettaman komitean kautta, jonka

työn tulokset jätettäisiin 1913 vuoden valtiopäiville.

Ellen erehdy, ei eduskunnan edellämäinittuja päätöksiä ole vielä hallitsijalle esitetty, jos koh-takin Venäjän ministerineuvosto lieene niitä jo käsitellyt. Eduskunnan rautatieasioissa tehtyjen päätösten tällä kannalla ollessa jätetään nyt eduskunnalle esitys rautatien rakentamisesta Raasulista Raudun pitäjältä Venäjän ja Suomen rajalla Hiitolan asemalle Karjalan radalla, jonka radan kustannukset nousisivat ei vähempään eikä enempään kuin 13,900,000 Suomen markkaan. Minä puolestani en voi muuta ymmärtää, kuin että eduskunnan tulee pitää kuniassa omia päätöksiään. Eduskunnan tulee pitää arvossa sitä päätöstä rautatieasiassa, jonka se on tehnyt 1909 vuoden valtiopäivillä. Eduskunnan ei minun ymmärtääkseni sovi, ennenkuin korkeimmassa paikassa on ratkaistu, hyväksytäänkö eduskunnan päättämät rautatierakennukset vai ei, luopumalla entisestä päätöksestään päättää nyt käsilläolevassa esityksessä ehdotettua rataa rakennettavaksi.

Saattaa olla niitä, jotka toisesta tai toisesta syystä katsovat, että tämä hallituksen ehdottama rata olisi rakennettava. Minä ainakaan en voi asettua niiden kannalle.

On sanottu hallituksen puolelta, että tällä radalla on strateginen merkitys. Mahdollista kyllä. Mutta tämän radan rakentamisella on myös toinen merkitys, toinen tarkoitus, jolla ei suinkaan pyritä suomalaisen kansanaineen ylläpitämiseen, vaan aivan päinvastaiseen suuntaan. Minä en katso tarpeelliseksi tällä kertaa laajemmin käyttää puheenvuoroa tässä asiassa, koska luotan siihen että rautatievaliokunta ei voi muuta kuin ehdottaa puheenalaisen, hallituksen esittämän radan tällä kertaa hylättäväksi. Minä kehoitan rautatievaliokuntaa menettelemään siten että eduskunnan tätä ennen rautateiden rakentamisesta tekemät päätökset tulevat arvossa pidetyiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään rautatievaliokuntaan.

- 4) Tarpeellisen määrärahan osoittamista niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1912, muun muassa kansakoululaitosta sekä sivistys- ja muita kulttuuritarkoituksia varten, joihin 1911 vuoden eduskunnan myöntämät varat eivät riitä

tarkoitettava armollinen esitys n:o 11, joka viime istunnossa eduskunnalle annettiin, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että armollinen esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

#### Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Kun ei ole täyttä varmuutta siitä, mihin valtiovarainvaliokunnan osastoon tämä asia tulee, pyytäisin kaiken varalta kiinnittää huomiota yhteen ainoaan, mutta hyvin merkilliseen armollisen esityksen kohtaan. Kun on puhetta määrärahasta raittiustyön kannattamiseksi, niin lausutaan armollisessa esityksessä: „Eduskunnan puolelta on erittäin lausuttu suotavaksi, että puheenalainen määräraha kokonaan luettaisiin suostuntaraston menojen joukkoon”. Milloinkaan eduskunta tuollaisen merkillisen päätöksen olisi tehnyt, on jäänyt minulle täydelliseksi arvoituksiksi, vaikka olen koettanut ahkerasti asiakirjoja tässä kohden tutkia. Silloin kun eduskunta 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä ensi kerran myönsi puolestaan raittiustyötä varten 70,000 markan suuruisen määrärahan, niin sellitti se sen tekevänsä edellytyksellä, ettei sitten muuta kannatusta yleisistä varoista tätä työtä varten annettaisi. Mutta se ei tietysti mennyt eikä voinut mennä sanomaan mitään sellaista, että tämä määräraha olisi suoritettava „suostuntavaroista”. Viime vuonna alamaaisessa vastauksessaan Keisarillisen Majesteetin armolliseen esitykseen varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riittä, lausui eduskunta nimenomaan: „Ei ole mitään senlaatuksia valtiontarpeita, joiden tyydyttämiseen olisi käytettävä ainoastaan suostuntavaroja”. Ja se otti puheenalaisen raittiustyön kannattamiseksi varatun määrärahan vakinaisten menojen joukkoon budjettilaskelmassa. Näin ollen on aivan ilmeistä, että tässä on hallitus tahtonut olla myöntämättä tärkeää määrärahaa verukkeella, jolla ei ole olevissa oloissa minkäännäköistä todellista pohjaa. Tämä on sitäkin enemmän merkilläpantavaa, kun tänä vuonna ensi kerran yli 25 vuoden kuluessa sellainen tärkeä sivistystyö, kuin raittiustyö on, on jäänyt ilman minkäänlaista apurahaa valtionvaroista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

- 5) Ehdotukset asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta sisältävät edustajain Annalan y. m. tekemä

eduskuntaesitys n:o 2 ja edustajain Hultinin y. m. eduskuntaesitys n:o 3, joita on valmistele-  
vasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o  
1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2,  
esitetään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** On kysymys vain lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

#### Keskustelu:

**Ed. Lilius:** Kun tämä esilläoleva lakiehdotus on saanut sellaisen muodon, että se on minun mielestäni vahingollinen maamme oikeudenhoidolle, en voi olla ehdottamatta, että se nyt hylättäisiin.

**Ed. Wrede:** Jag ber få förena mig om landtdagsman Lilius' förslag. Skälen för det samma framställdes redan vid senaste plenum och torde därför icke behöfva upprepas.

**Ed. Iida Yrjö-Koskinen:** En voi muuta kuin mitä haikkeimmin valittaa, että naisten pyyntö päästä asianajotointa harjoittamaan samoilla ehdoilla kuin miehetkin, tälläkin kertaa näyttää kohtaavan ylivoimaisia esteitä. Se on ollut vireillä tämän eduskunnan ensi ajoista saakka. Kaikki tunnustavat sen oikeutuksen. En ymmärrä, mistä syystä se aina liitetään yhteen aivan eriluontoisen asian kanssa, josta mielipiteet eduskunnassa käyvät eri haaroille, ja joka nyt on saanut muodon, joka kaikesta päätäten, hyväksyköön sen eduskunta tai ei, estää sen laiksi tulemasta. Lausun sen vuoksi nyt sen toivomuksen, että se uudellen esiintyessään saisi kulkea ilman vierasta seuralaista ja sillä tavoin vihdoin voisi toteutua.

**Ed. Kotonen:** Panen vastalauseen sitä vastaan, että täällä aivan kuin provoseerataan hallitusta hylkäämään eduskunnan hyväksymiä lakeja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Asiassa tulee äänestettäväksi lakiehdotuksen hyväksymisen ja hylkäämisen välillä.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenalaisen lakiehdotuksen sellaisena kuin se toisessa lukemisessa on pää-

tetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Lakiehdotus on siis hyväksytty.

**Puhemies:** Tämä asia on siis loppuun käsitelty.

#### 6) Lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamista

sisältävän, edustajain Pärssisen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka kuluvaan huhtikuun 12 p:nä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 16 päivän istuntoon mutta silloin jäi käsittelemättä, esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn, rikoslain 22 luvun 1, 5 ja 8 §:n sekä 44 luvun 3 §:n muuttamisesta ynnä 22 luvun 4 §:n kumoamisesta annettavan asetuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

#### Keskustelu:

**Ed. Pärssinen:** Tämän asian yhteydessä voisi olla mielenkiintoista luoda silmäys siihen, miten porvarillisen oikeuden ja omistamattomien luokkien välillä on aikojen kuluessa syntynyt ristiriita, jonka poistaminen ei ole mahdollinen. Tämä tila lakkaa ja yhteiskunnallinen oikeudenkäyttö tulee koko kansan oikeustajuntaa vastaavammaksi vasta silloin, kun yhteiskunta itse muuttuu ja siitä nykyisten omistussuhteitten lakatessa katoavat eri luokat ja luokkavastakohdat. Mutta veisi liian kauas asiasta ryhtyä tätä kysymystä käsittelemään. Sen vuoksi rajoitankin puheenvuoroni itse kysymykseen lastenmurhatuomioitten lieventämisestä ja niiden tuomitsemisesta.

Porvarillinenkin uudemmanaikainen rikostiede ei ole voinut tutkimuspiiristään sivuuttaa kapitalistisen yhteiskuntakehityksen synnyttämia ilmiöitä. Niinpä onkin esiintynyt rikostieteilijöitä, jotka vaativat, että tuomitessa on annettava sijaa humanisemmalle katsantokannalle. Huomattu tutkija, professori Liszt on lukuisissa kirjoituksissaan ja julkaisemassaan aikauskirjassa esittänyt, että rikoslakia laadittaessa ja sovellettaessa on otettava huomioon olosuhteitten, perinnöllisyyden ja yleensä kaikkien käsitettävästi sielullisia ja ruumiillisia epänormaalisuuksia synnyttävään vaikutintien merkitys, joka puoltaa rikoksen lievempää tuomitse-

mista. Saman käsityksen mukaan on myöskin rikosta seuraavan rangaistuksen luonne käsitettävä toisin kuin ennen. Rangaistuksen syynä ei saa olla yhteiskunnan kosto. Sen syynä tulee olla yhteiskunnan turvallisuuden säilyttäminen, ja rangaistuksen asemasta on Lisztin mukaan käytettävä hoitotapaa ja vapauden rajoitusta. Hän sanoo, että on tärkeätä juuri rikoslain laatijain pitää mielessä se, että kun tahdotaan toteuttaa oikeutta, oltakoon myöskin oikeudenmukaisempia älköönkään annettako ylivaltaa muille syyille. Erittäin on minun mielestäni pidettävä tätä mielessä, kun tätä kyseessäolevaa perin arkaluontoista ja vakavaa asiaa täällä käsitellään.

Mitä puheenaolevain rikosten käsittelemiseen tulee, niin on mielestäni ensiksikin tehtävä selko siitä mitä tarkoitetaan lapsenmurhakäsitteellä. Ennen käsitettiin, että kaikki murhat kuuluvat samaan murharikosten lajiin. Mutta sittemmin tehtiin ero lapsenmurhien ja muiden murhien välillä ja ero avioliitossa syntyneen lapsen sekä laittomasti eli aviottomasta sekaan-nuksesta syntyneen lapsen murhan välillä. Syy-nä tähän oli jälkimäisessä tapauksessa esiintyvä äidin yhteiskunnallinen poikkeusasema. Tätä vastaan puhuivat ne tutkijat, jotka eivät panneet painoa tuolle sosialisesti huonommalle tilalle, vaan ottivat lähtökohdaksi sen että molemmissa tapauksissa äsken syntyneen lapsen murhan tapahtuessa äiti oli sairaana synnytyksen vaikutuksesta; murhaan oli siis syynä äidin ruumillinen heikkous. Tämä, muun muassa Itävallan ja Schweitzin lakiehdotuksissa esiintyvä kanta saa selityksen siitä asiantilasta, että siellä aviottomana syntyneisyyttä ei pidetä minään outona asiana, eikä myöskään yleensä tällaisten lasten aineellinen huoltaminen kohtaa sen suurempia vaikeuksia kuin muidenkään samassa yhteiskuntakerroksessa syntyneiden lasten hoitaminen ja toimeentulo.

Mainittu Liszt taas esittää syyksi lapsenmurhatuomioiden lieventämiseen sen, että laittomassa raskauden tilassa häviää äidin rauhallisen harkinta ja pelko asian paljastumisesta ynnä siihen yhtyvistä häväistyksestä voi arvaimattomasti himmentää mielen. Hänestä tulee rangaistuksen lieventäminen kysymykseen sentähden, että synnyttäjän sairauden tilaan yhtyy kunnian hätätila. Jos tällainen määräys otetaan lakiin, niin hän ei pidä muulla tavoin tarpeellisena määritellä, onko synnyttäjä avioliitossa vai ei. Alankomaiden laissa on määräys, että se, joka synnyttämisen ilmitulon pelon vaikutuksen alaisena joko synnyttäessään tai kohta sen jälkeen surmaa lapsensa, on rangaistava.

Liszt pitää tätä määritelmää parhaiten osuvana. Hän siis tällä tahtoo rajoittaa sen piirin, johon nämä tuomiot ja rangaistukset ovat sovellettavat, ja tämän hän tekee sentähden, että hän siten voi puoltaa rangaistuksen lieventämistä, koska hän juuri tässä tapauksessa pitää sellaisia hellittäviä asianhaaroja ilmaantuvina.

Myöskin muut tutkijat, jotka ottavat huomioon teon sosialisia syitä, tahtovat lieventämistä juuri niinsanotusta laittomasta sekaan-nuksesta syntyneen lapsen murhaajalle. Tähän käsitykseen nojaten oli eduskuntaesityksessä ja samoin nyt edustaja Anni Huotarin vastalauseesta tehty ehdotus lain ulottamisesta lapsenmurhaajiin, jotka synnyttävät avioliiton ulkopuolella. Esiintyyhän juuri epälaillisissa raskautapauksissa ne hellittävät asianhaarat, joiden perusteella voi toteuttaa pitkälle menevää armahtavaisuutta. Jos sen sijaan rangaistavien piiri tehdään monin verroin laajemmaksi ottamalla siihen kaikki äidit, silloin vähenevät ne perusteet, joiden mukaan voidaan rangaistuksen lieventämistä puoltaa, ja silloin tulee rangaistusasteikko paljoa suuremmaksi, niinkuin on tapahtunut muun muassa ensimmäisessä vastalauseessa olevassa ehdotuksessa, jossa, kumma kyllä, puolustetaan kuritushuonerangaistusta. Sanon „kumma kyllä”, sillä tämän vastalauseen alle ovat monet valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet kirjoittaneet nimensä. Edustaja Anni Huotarin vastalauseessa vaaditaan, että lapsenmurhasta syytetty on todistettava syntykatoiseksi, ja siinä tapauksessa on rangaistusasteikko vankeutta 3 kuukaudesta 4 vuoteen. Pidän tätä ehdotusta oikeudenmukaisimpana ja toivoisin senvuoksi, että se saisi eduskunnassa kannatusta. Valiokunta puolestaan on mennyt pitkälle rangaistusten säätämisessä. Valiokunnan ehdotuksen mukaan voisi jo kahdeksankin vuoden kuritushuonerangaistus tulla tällaisen onnettoman äidin tuomitsemisessa kysymykseen ja lievin rangaistus olisi 6 kuukautta. Epäilemättä, se on minun käsitykseni, ovat valiokuntaa tässä johtaneet entisäikäiset kostonkäsitteet ja se harhaluulo, että ankarilla tuomioilla voidaan tämä kokonaan yhteiskunnallisten syiden aikaansaama ilmiö poistaa. Tuo käsitys mielestäni on väärä ja voidaan kumota. Saanen kantani valaisemiseksi selostaa lyhyesti asiaa koskevain tutkijain kesken tapahtuneiden mielipiteiden vaihtoa.

Rikosoikeudentutkija Gross, joka ei puolusta mainittavampaa rangaistuksen lieventämistä tällaisessa tapauksessa, katsoo että tällaisen lieventämisen oikeuttaisi vain syytetyn psyko-



paattiseen tilaan yhtyvä hätä ja toimeentulon huoli. Mutta hän ei tunnusta näitä seikkoja oleviksi. Hän päinvastoin edellyttää, että teko olisi harkittu ja tahallinen. — Mitä sisältää tämä Grossin käsitys? Ensiksikin sen, että äiti olisi salannut raskautensa. Toiseksi hän ei voisi missään tapauksessa olla valmistautunut synnytykseen, lasta vastaanottamaan. Kolmanneksi ei hänen pitäisi mennä salaa synnyttämään. Nyt kuitenkin sellainen rikostietentutkija kuin professori Gleispach samoin kuin Amschl laajassa esityksessään väittävät tätä vastaan, tuoden kumoamattomia todistuksia, jotka nojautuvat tositahtumiin ja toisten rikostietentutkijoiden lausuntoihin. He osoittavat, kuinka tällaisen teon ei tarvitse olla harkittu. Äiti on usein tehnyt sen pyörtyneenä ja epänormaaleissa oloissa.

Liszt kertoo muun muassa, miten on esiintynyt tapauksia, jolloinka äiti on ommellut lapsensa vaatteita, hän on tehnyt niukasta palkastaan säästöjä voidakseen pitää lapsestaan huolta. Jopa eräs 22 vuotinen, vähän tylsä tyttö ei ollut tiennytäkään raskauttaan ja synnytti ulkosalla, jolloin heitti lapsensa vesikuoppaan. Että voi olla tapauksia, jolloin nainen ei tiedä raskauttaan, sitä kai epäillään, mutta sellainen tutkija kuin tohtori Fabrice, joka on julkaissut paksum teoksen tämän kysymyksen alalta, sanoo tällaisia tapauksia löytyvän. Minä en suinkaan väitä, että nämä tapaukset tulisi ottaa määrääviksi tässä lainsäädännössä, mutta tuon nekin esimerkit esiin. Mutta sellaisessakin tapauksessa, jolloin raskaus on ollut tunnettu, ja erittäinkin silloin, voi synnytyskohtaus yllättää syöksysynnytyksenä, sanoo juuri tämä tohtori Fabrice. Hän selittää, että kun palvelija, tehtaalaismies ja niin edespäin, tehdäkseen kylmän myöhäiseen työtä, uskottelee synnytyksen viivästyneen, se kohtaa hänet sitä rajummin. Kova verenvuoto voi saada aikaan tajuttomuuden. Eräässä wieniläisessä lääkärilehdessä kerrottiin tapaus, jolloinka syytetty ilmoitti tehneensä teon tajuttomana. Lääkäri tunnusti, että se saattoi olla mahdollista, koska nainen oli tehnyt viime hetkeen saakka raskasta työtä ja valvonut senjälkeen koko yön synnytystuskissa. Minä tahdon vain johtaa mieleen, kuinka monta juuri näistä onnettomista synnyttäjistä onkaan ollut pakotettu ihan viimeiseen hetkeen saakka tekemään ylen raskasta työtä ja sillä tavoin kulluttamaan tuohon raskaaseen työhön voimiaan. Kun vielä tietyksi hänen surkea tilansa on jännittänyt hänen ajatuksiaan, niin kuinka ovatkaan hänen hermonsensa silloin synnytystapahtu-

man tullessa olleet äärimäisessä jännityksessä, jolloin hän ei suinkaan ole teostansa vastuunalainen. Amschlin mielestä juuri synnytystuska vaikuttaa, että synnyttäjällä ei ole voimaa hallita itseänsä, kun hänen tilansa muutenkin on kiusallinen. Hän sanoo, että surmapäätös voi tulla silloin yllätyksenä. Jos se milloin olisi uinunut ajatuksena, niin teki sen teoksi puhkeamisen mahdolliseksi ainoastaan se, että nainen joutui tuohon sairaalaiseen tilaan. Hänen mielestään on huomattava, ettei lapsi vielä ole itsenäinen olio, äidinrakkautta ei ole ehtinyt herätä, kun se vasta hoitaessa herää, ja usein on äiti teollaan tahtonut pelastaa lapsen tulevaisuuden.

Jo mainitsemani rikosoikeudentutkija Liszt pitää aivan mielivaltaisena sitä väitettä, että joka tapauksessa lapsenmurha olisi etukäteen ajateltu, ja ettei olisi mielenjärkytystä. Päinvastoin hänen mielestään kokemus osoittaa, että surmapäätös saattaa tulla juuri synnytyshetkellä ilman harkintaa ja myös usein on tullut.

Gleispachin käsityksen mukaan on lapsenmurhailmiö erotettava tavallisesta murhasta. Hän käsittää, että siinä yhtyvät epänormaalinen tila ja kunnian hätätila, aiheuttaen, sanoo hän, ettei „lempeyttä tuomitsemisesta saa pois sulkea”. Hänen mukaansa vaikuttaa asiassa pilkan ja häväsytyn tuska, suru lapsen tulevaisuudesta, eritoten ensisynnyttäjille. Onneton äiti kuvailee lasta odottavaa kurjuutta, ja kun hän ei tajua lapsella vielä olevan persoonallisuutta, ja näkee, että sillä ei ole sijaa elämässä, niin valtaa hänet äkkiä kamalan teon päätös. Edelleen osottaa Gleispach, kuinka monessa tapauksessa on jo naisen raskaustila järkyttänyt hänen mieltään epätasapainoon. Tällainen nainen toivoi aluksi, että hän olisi tilansa suhteen erehtynyt, mutta sitten, kun tämä toivo petti, tunsikin hän olevansa pakotettu sen salaamaan. Hän oli peläten häpeää ja peläten myös sitä, että hän menettäisi, jos hänen tilansa tulisi tunnetuksi, työpaikkansa — pakotettu salaamaan tilansa ja sillä lykkäämään asian ratkaisun. Hänen ei ole tarvinnut suunnitella murhapäätöstä. Vaikka hän on salannut raskautensa, on hän voinut valmistua synnytykseen tai ainakin aikonut sellaista valmistusta, ja eräissä tapauksissa vain ollut kokonaan valmistautumatta. Se siis — näin käsittää Gleispach — että nainen on salannut raskautensa, ei todista, että hän on aikonut surmata sikiönsä, kuten luullaan. Mutta vaikkapa joskus olisikin tapahtunut niin, että tällainen onneton äiti olisi ajatellut lapsensa surmaamistakin onnettomina



hetkinä, niin ei se merkitse, että hänen silti olisi tarvinnut terveenä ja normaalisessa tilassa tuota tekoa tehdä. Onhan paljon pahoja päätöksiä, suunnitelmia, joita ihmiset saattavat ajatella, mutta joita he eivät toteuta. Tässä juuri on toteuttamiseen syynä synnytyksen poltot ja tuskat eli psykopaattinen tila. Silloin Gleispachin mielestä on ilmeistä, että tässä tapauksessa on häpeän ja hädän pelko vaikuttanut enemmän kuin rangaistuksen pelko. Tässä tapauksessa tällainen julma teko on ollut ikäänkuin tuon onnettoman naisen itsepuolustusta, ja kun hän siihen on turvautunut, johtuu se siitä, että hänen oikeuskäsittensä on hämmentynyt. Tällainen tekijä on Gleispachin mielestä arvostelukyvyyttömyystila, joka ei edellytä edes sitäkään, että naisen tarvitsisi olla perinnöllisesti tai muuten rikollinen, eikä hysteerinenkään. Sitä paitsi osottaa kokemus että missä on eniten synnytyksiä avioliiton ulkopuolella, siellä ovat myöskin lapsenmurhat harvinaisuuksia juuri siitä syystä, että aviottomain naisten asema ei ole niin tuskallinen kuin siellä, missä nämä tapaukset harvinaisemmin esiintyvät. Gleispach painostaa vielä sitä, että yksinäisyydessä synnyttäjällä, kun kohtausta tulee odottamattomasti, on niin vaikeat poltot ja verenvuoto, että apu jää antamatta lapselle. Useat lapsenmurhat ovat aiheutuneetkin ensi avun laiminlyömisestä; myös tämäkin, niinkuin muut tällaiseen surulliseen tapahtumaan johtavat seikat, puoltavat hänen mielestään pitkälle menevää laupeutta.

Samaan suuntaan käypiä todisteita muilta rikostieteentutkijoilta voisien tuoda esiin. Mutta jätän. Sellainenkin kuin tämän alan tutkija Wehrli, joka on julkaissut asiasta teoksen ja itse puolestaan vastustaa liian pitkälle menevää armahtavuutta, katsoen että se voisi muodostua kovuudeksi lasta kohtaan, sanoo että synnyttäjillä on yleensä pienempi harkintakyky, jonka lisäksi tulee kunnianpelastus ja äidin sorrettu tila. Kun minulla oli tilaisuus Hämeenlinnan kuritushuoneen arkistossa ja vähän Helsingin raastuvanoikeuden pöytäkirjoista tutustua noita onnettomia naisia koskeviin asiapapereihin, niin olivat asiain yksityiskohdat hyvin järkyttäviä. Paitsi sitä, että niissä ilmeni syytetyn suuri turvattomuus ja synnytystapausten sopimaton paikka, oli pöytäkirjoissa mainittu seuraavia seikkoja: „laiminlyönti sen suhteen, mitä lapsen hengissä pitämiseen olisi ollut tarpeen”. Eräässä: „oman ilmoituksensa mukaan ei ollut tietänyt, oliko synnyttämässä sikiössä eloa vai ei, jätti laatikkoon kellariin,

väitti että on maattu naimisen lupauksella”. Tapahtumapaikat olivat usein: navetta, kellari, ulkokuone j. n. e.

Jos sitten luomme lähemmän huomion näiden onnettomien naisten ulkonaisiin olosuhteisiin eli sosiaaliseen ympäristöön, niin tulemme yhä enemmän vakuutetuiksi siitä ettei yhteiskunnalla ole oikeutta harjoittaa heitä kohtaan julmuutta. Valiokunta on osottanut, että Suomessa v. 1900—1909 oli 410:stä ensimmäisessä oikeusasteessa lapsenmurhasta tuomitusta 306 perin köyhää ja 87 niukoissa varoissa elävää. Tämä seikka, nimittäin aineellinen hätä, myöskin osaltaan lisää näiden äitien aseman epätoivoisuutta. Liikuttavasti on berliiniläinen piiri-oikeusneuvos, tohtori Hilse, joka jo useita vuosikymmeniä sitten vaati lastenmurhatuomioiden poistamista, kuvannut näitä tapauksia. Hän sanoo: „Aviottomien lasten murhien tekojen syy on tilastollisten tietojen mukaan etupäässä häpeä, kurjuus, epätoivo, vihaksi muuttuva rakkaus. Enemmän tai vähemmän on aina syynä epänormaali sieluntila, joka voi siihen määrin esiintyä sairaaloisena, että vapaa tahdontoiminta on mahdoton”. Ja hän jatkaa: „Lapsen elatushuoli on äidillä ylenpalttinen, varsinkin silloin, kun tämän vanhemmat kieltäytyvät elättämästä häntä. Palkka ja ansiotyö antavat hänelle ainoastaan niukan toimeentulon, koska naisen työ on huonosti palkattu, ja lapsi vaatii huomattavan osan työaikaa ja vähentää äidin työarvoa ja lopuksi löytyy monta toiminta-alaa, jotka ovat kokonaan aviottomilta äideiltä suljetut”. Tohtori Hilse vaatii, että tällaisia tekoja on ruvettava katsomaan sovinollisemmin ja on vakavasti vaadittava rangaistusten poistamista ja sen sijaan poistettava teon syyt, joita ainoastaan vanhat yhteiskuntajärjestyksen katsantokannat tukevat.

Meidän ei tarvitse mennä oman maamme oloja edemmäksi saadaksemme lukuisia esimerkkejä siitä, miten ympäristö on aivan välinpitämätön näiden naisten suhteen. Kukaan ei tarjoa heille apua, päinvastoin uhkaa heitä häätö työpaikasta. Minä muistan erään tapahtuman joku vuosi sitten. Eräs palvelustyttö palveli talonpojalla, ja vähää ennen synnytystänsä annettiin hänen lähteä — tai en tiedä täytyikö hänen lähteä, se ei näet ilmoituksesta käynyt selville — pois palveluspaikasta kotiinsa. Hän lähti kylmänä talvipakkaspäivänä järven ylitse, joka oli hyvin suuri, ja täällä järven keskellä talvipakkasessa hän synnytti lapsensa, ja tietysti lapsi pakkasessa kuoli. Tässä olisi nyt luullut, ettei häntä olisi tästä ahdis-

tettu, mutta vastoin kaikkea ihmisyyttä hänet tapahtuman jälkeen vangittiin. Toinen järkyttävä tapahtuma sattui joku vuosi sitten Helsingin—Pietarin radalla. Se koski erästä vaunusiivoojaa. Eräs sanomalehti kertoo siitä tällä tavalla: „Oli syyskuun yö, matkustajia oli tulvinut sisälle joka asemalla, kaikki vuoteet niin ala- kuin yläpaikoilla olivat täydet ja lopuksi täytyi siunatussa tilassa olevan lesken luovuttaa oma kammionsa viimeisille tulokkaille. Hyörinä ja touhu oli laannut vähitellen ja väsyneenä jäi leskiparka käytävän penkille istumaan — sivistyneessä yhteiskunnassa. Koko yön oli päättä särkenyt, mutta ei ollut aikaa levolle mennä, sillä matkustajat polttivat ja kulkivat edestakaisin. Siinä väsymyksessään leski vaipui luuhistuneena penkille. Leski oli vahvistuakseen nauttinut aspiriinia. Silloin tunsin hän pakottavan tarpeen mukavuuslaitokseen, hän syöksi sinne, ja hetken perästä hän vaipui tainnoksiin, ja syöksysynnytyksellä tapahtunut. Kului hetkiä, kuinka pitkiä, sitä emme tiedä. Toinnuttuaan hän lähti hakemaan apua viereisen vaunun hoitajattarelta.” Tässä, ihme kyllä, lapsi jäi eloon, kun ratavartija löysi sen kiskon vierestä elävänä. Ja vaikka kaikki seikat, muun muassa se, että vaimo oli ottanut itsellensä kolmen viikon loman tätä tapausta varten, mutta tämä loma oli sattunut liika aikaisin, puhuivat sen puolesta, ettei hän suinkaan ollut suunnitellut lapsenmurhaa, niin siitä huolimatta kihlakunnanoikeus hänet tuomitsi ja vasta hovioikeus, sen jälkeen kun sivulliset kajosivat asiaan, hänet vapautti.

Kymmenet tapahtumat puhuvat siitä seikasta, kuinka kurja on köyhien, eritoten aviottomain synnyttäjien tila. Kuka hiukankin varakkaampi mies tahtoi ottaa vaimokseen köyhää tyttöä! Hänen avioliittomahdollisuutensa ovat hyvin rajoitetut, sillä köyhällä miehellä, jonka hän ehkä saisi, ja joka haluaisi ehkä hänet ottaa, ei useinkaan ole huoneen nurkkaa, mihinkä hän voisi vaimonsa viedä. Tyttöä odottaa siis ankara tulevaisuus, turvautuminen hyvien ihmisten armoille heidän huoneittensa nurkissa tai maalla jossakin saunalokerossa. Ja lopuksi tulee sitten teeskentelijäin oikeudeton pilkka, noiden, jotka saattavat sovinnaisuuden viitan alle kätkeä mitä iljettävimpiä paheita.

Minun mielestäni yhteiskunnalla ei ole oikeutta tuomita näitä onnettomia naisia. He ovat poljetuimpia olentoja, ei kukaan turvaa heille elämisen ehtoja. Mitä on tällaisen onnettoman naisen elämä? Ilotonta, osatonta. Useimmat he ovat ehkä 8—9-vuotiaina lähteneet

palvelukseen, jossa heitä on työllä uuvutettu. Kuinka moni palvelijatar tietää kertoa siitä, että hänellä työpaikassaan ei ole ollut muuta kuin pitkiä työpäiviä. Hänellä ei ole ollut riittävästi ravintoakaan eikä riittävästi lepoa. Kaikkein vähimmin hänellä on ollut mitään tilaisuutta itsensä kehittämiseen ja sivistämiseen. Kun hän tulee sitten täysi-ikäiseksi ja olosuhteitten vaikutuksesta tulee äidiksi, niin missä löytyy auttava käsi, joka ojentuu häntä kohtaan?

Ulkomailla puhutaan paljon synnyttäjien suojeluksesta. Täällä poistuu moni edustaja paikaltaan, kun tällaiset asiat tulevat esille, eikä meillä julkinen sanomalehdistö käsittele näitä asioita, ei myöskään löydy aikakauskirjoja, joissa näin tärkeätä asiaa pohdittaisiin.

Kerron hieman, mitä muualla tehdään. Siellä on yhdistyksiä, siellä on asianharrastajia, siellä on tutkijoita, siellä puhutaan paljon, tehdään myös jotakin tässä suhteessa. — Viime syyskuulla pidettiin Berlinissä rintalasten suojeluskongressi. Ja siellä tohtori Otto Francke alusti kysymyksen synnyttäjien huolenpidosta. Tässä alustuksessaan hän vaati monenlaisia toimenpiteitä synnyttäjien aseman parantamiseksi. Hän vaati synnytyslaitoksien lukua lisättäväksi viidenkertaisiksi siitä, mitä niitä nykyään siellä Saksassa on. Hän vaati imetyskoteja, niin että äitien ja lasten pitempiaikaisempi hoito voitulla kysymykseen. Sitä paitsi hän ensiksikin vaati, että nainen vapautetaan epäterveellisestä työstä, että hänelle tätä varten annetaan suojelusaikaa neljä tahi kuusi viikkoa. Ja suojelusaika synnytyksen jälkeen hänen mielestään piti äidin terveyden vuoksi olla kuusi viikkoa, jotta hänen elimistönsä voi saavuttaa jälleen sellaisen terveyden, että se kestää uudelleen työhön ryhtymisen, mutta lapsen vuoksi tämä aika — sanoo hän — on pitennettävä 12 viikkoon. Toiseksi hän vaatii, että raskaalle naiselle on tehtävä mahdolliseksi valmistua synnytykseen. Hänen pitää saada ilmaisia kylpyjä kaksi kertaa viikossa vähintäänkin. Tätä varten tulee olla kylpylöitä, joita hän voi vapaasti hyväkseen käyttää. Hänellä täytyy olla vapaa lääkäriapu, jonka puoleen hän voi millä hetkellä tahansa kääntyä ja sillä tavalla seurata elimistönsä tapahtuvia muutoksia.

Voisi tällaisia lausuntoja ja vielä paljon pitemmällekin meneviä tuoda esille useitakin eikä nämä lausunnot ole sosialidemokraattien vaan lääkärin ja senlaatuisten antamia. Me tiedämme, että Suomessa on tuskin nimeksi yhteiskunnallista huolenpitoa kun on kysymys äi-

deistä. Ei liioin tämä eduskunta vuonna 1909, kun oli käsiteltävä työväensuojelus, ollut valmis säätämään minkäänlaista suojelusta synnyttäville ennen synnytystä, ja suojelusaika sen jälkeenkin rajoitettiin vain 4 viikoksi, mutta ei tätäkään näin viatonta lakia ole saatu voimaan. Meillä ei ole äitiysvakuutusasiassa mitään saavutettu. Äsken on päättänyt työnsä valtion komitea, ja se ehdottaa, että tällaisen sairausvakuutukseen liittyvän äitiysvakuutuksen ulottuvaisuus muun muassa ei koskisi palvelijoita eikä etupäässä maalaistyöläistöä. Ja sitä paitsi ehdottaa se avun hyvin mitättömäksi. Ei näin ollen eduskunnan porvarillinen enemmistö, ei porvarilliset uudistusten sommittelijat, eivätkä myöskään ne henkilöt, jotka kunnissamme pitävät valtaa, ole mitään tehneet köyhien synnyttäjien tilan parantamiseksi. Luulisi näin ollen, että edes nyt myönnettäisiin jotain lievitystä heidän kohtaloonsa, ettei ryhdyttäisi heitä kuritushuoneella rankaisemaan tällaisen tilan vallitessa. Minun mielestäni kuritushuonetuomiot ovat yhtä julmia kuin se tuomitseminen, jota käytettiin Saksassa 600 luvulla, kun nimittäin lapsenmurhaaja elävänä haudattiin; sillä mitä merkitsee pitkä kuritushuonerangaistus heikolle naiselle? Se merkitsee hänen tappamistaan tai useimmissa tapauksissa se merkitsee samaa kuin tappamista tai hänen saattamistaan sellaiseen asemaan, missä hän voi tulla vaikkapa mielisairaaksi. Ja tapauksia löytyy, että näin tuomittuja on tullut mielisairaaksi.

Mitä varten näitä henkilöitä tällä tavoin rangaistaan? Mitä sillä on voitettu? Missä suhteessa he ovat olleet yhteiskunnalle vaarallisia? Päinvastoin voidaan osottaa, että nämä naiset eivät ole ollenkaan rikollisia. Minä puhuttelin Hämeenlinnassa vankilantirehtööriä ja kyselin häneltä, millaisia ovat lapsenmurhaajat käytökseltään. Hän sanoi, että ne ovat yleensä siivoja ja hiljaisia, ja hän sanoi, että monien tuomioon, sen jälkeen kun he ovat osan rangaistusta kärsineet, onkin haettu lievennystä. Tällaisiin armahdusanomuksiin, joita vankilanviranomaiset olivat jättäneet, oli kirjoitettu sellaisia vankilanviranomaisten lauseita, kuin esim. seuraava erästä lapsenmurhaajasta: „Hän kuuluu ehkä noiden vaikutteille herkäin joukkoon, joiden elämä muodostuu heitä ympäröivän piirin mukaiseksi, jotka joutuvat helposti lujempien luonteiden johdettaviksi”; „siveellistä kantaansa vastaan ei ole erikoista muistutettavaa;” „tuntuu nykyään olevan hyvien harrastusten elähyttämä”. Eräässä oli

tällä tavoin: „Hän on luonteeltaan avoin, rehellinen, vakava, siveellinen.” Eräässä oli: „Ahkera työntekijä”, eräässä: „Moitteelle arka, rehellinen, luottamusta herättävä, vakaantunut siveellinen kanta”. Tällaisia lausuntoja oli monta. Näistä näkyy, ja muutenkin on tunnettua, että lapsenmurhaajat ovat usein hiljaisia, siivoja ja tunnollisia ihmisiä. Heidän on surulliseen tekoonsa kokonaan johtaneet yhteiskunnalliset syyt. Minun mielestäni ei yhteiskunta mitään menetä, jos se osottaa heille armahtavuutta säästämällä heitä vankilasta, josta poistuttuaan heidän on aivan mahdollista saada työpaikkaa, ja useinkin heidän elämänsä tulee hyvin vaivaloiseksi. Minun mielestäni ankaroilla tuomioilla tuhotaan heidän elämänsä ainiaaksi.

Mitä sitten tulee tämän rikoksen yrityksen rankaisemiseen, niin valiokunta on 1 §:n 2 momentissa vaatinut, että myös teon yritys on rangaistava. Mitähän valiokunta tälläkin luulee voitettavan? Minä viittaan vain siihen, että Norjan laki ei sisällä yrityksen rankaisemista. Se sen sijaan ottaa huomioon makaajan, vanhempien ja isäntäväen rangaistavuuden. Meidänkin rikoslaissamme on 22 luvun 3 §, jonka nojalla voidaan nyt jo tuomita tuollaisen teon tehneen palvelustytön isäntäväki, joka ei ole antanut synnyttäjälle hoitoa. Miksi sitä pykälää ei ole sovitettu käytäntöön? Tietääkseni kai hyvin vähän on sitä noudatettu tuomitessa. Jospa niin tapahtuisi, jospa ympäristö saataisiin tällaisissa tapauksissa vastuunalaiseksi, niin oltaisiin enempi oikealla tiellä kuin jos kosto kohdistetaan heikkoon, sorronalaiseen naiseen. Mutta tämäkään ei mielestäni riitä. Yhteiskunta ja valtio on saatava huoltamaan yksinäisten, köyhäin synnyttäjain ja heidän lastensa tilaa. Jos siinä suhteessa ei mitään laiminlyödä, niin voin vakuuttaa, että lapsenmurhat tykkänään lakkaavat. Todellinen syyllinen lapsenmurhaan ei ole se äiti, joka on teon tehnyt, vaan se on yhteiskunta.

Näillä perusteilla minä lämpimästi kannatan kolmatta vastalauseita; toivon että suuri valiokunta ottaisi sen huomioon.

Ed. H j e l t: Det är för att uttala mig främst om andra reservationen beträffande ändringsförslaget i 5 § 22 kap. strafflagen, som jag begärde ordet.

Reservationen är undertecknad af så många af den socialdemokratiska landtdagsgruppens medlemmar i lagutskottet, att densamma icke kan betecknas såsom en löst utkastad åsikt, i

synnerhet som den är iklädd motionens form. Därför anser jag, att detta häpnadsväckande förslag måste bemötas allvarligt.

Det är för mig noggsamt bekant, att reservanterna kunna åberopa sig på att de ha t. o. m. en juris professor här i landet som meningsfrände. Men jag vill påminna om att det dock är skillnad på att framlägga sina åsikter i en facktidsskrift eller att komma fram med ett ödesdigert förslag, kort om godt fyra rader i en lagparagraf till allmän efterlefnad. Förslaget går ut på tendenser att i lag fastställa det berättigade för människosläktet att utrota sig själft. Detta är den yttersta konsekvensen af förslaget, om man ser framåt på en sådan lags alltför sannolika verkningar i stort, nämligen i fysiskt, moraliskt och samhälleligt afseende. Jag tror på att mänskligheten har en högre utveckling, ett högre mål sig förelagdt. Att sätta i system ett våldsamt hämmande af den fysiologiska naturlag, hvarpå människosläktets fortbestånd är beroende, skulle jag beteckna såsom ett brott. Ett lagstadvärkande om det allmänt berättigade i ett brott emot naturens mening och släktet, komme själfvallet att medföra de ödesdigraste verknings för kvinnan till kropp och själ.

Reservanterna vilja i sin motivering försöka göra troligt, att det blefve kvinnan — modern, som hade frihet att i hvarje fall gifva upphov åt ett lif eller taga det. De borde dock veta, att det finnes alltför många okänsliga och hänsynslösa, råa män, hvilka i bästa fall genom öfvertalning, men också direkt eller indirekt skulle tvinga modern att omintetgöra det begynnande lifvet, huru mycket detta än skulle strida emot hennes modersinstinkter, ja, t. o. m. emot hennes samvete. Å andra sidan kan man tänka sig, att en massa kvinnor småningom själfva skulle komma att finna det med sin bekvämlighet och andra yttre fördelar förenligt att kasta ifrån sig moderskapets lidanden, omsorger och bekymmer, och slutligen skulle många på hälsans bekostnad såväl inom som utom äktenskapet komma att hängifva sig åt hvilka orgier som helst utan känsla af ansvar för följder, hvarken fysiska eller psykiska. Med fäst afseende vid alla dessa förhållanden synes det tydligt, att de ifrågakommande tillgörandena komme att höra så att säga till ordningen för dagen och oupphörligt upprepas under en lång tid af en kvinnas lif. Man behöfver icke vara alltför mycket fysiolog för att veta, huru förödande detta komme att inverka på moderns hälsa och härigenom äfven på senare eventuella barnalif, i all synnerhet som någon behärskning beträffande det

sexuella lifvet knappast mer i vanliga fall skulle ifrågakomma och kvinnan sålunda utsättas för faran att bli än mera utsliten, än om hon t. o. m. framfödt en stor barnaskara, vårdat den, uppfosttrat den och gifvit sitt arbete och sina natters ro för den.

Och i det fallet att kvinnan — modern genom vanans förslöande makt kommit till att frivilligt och utan betänkligheter låta utföra dylikt dåd gentemot det sofvande och försvarslösa lifvet, hvars närmaste och enda skydd hon är, — då synes mig, att vi gått till möte en djup depravation af kvinnan som moder och människa. Förlusten af denna kvinnans andliga hälsa ställer jag långt högre än den fysiska. Då har solen slocknat, när kvinnan — modern icke mer reagerar för att vara medbrottsling vid afdagatagandet af det försvarslösa lif hon frambringat. Den förödande inverkan, som af en dylik, af lagen skyddad folksedvänja blefve en följd, måste af hvarje tänkande människa med afsky tillbakavisas från den mänskliga utvecklingens väg.

Rätten till fosterfördrifning försvara reservanterna med användande af främst några abnorma fall, medan de emellertid icke inskränka sina kraf till abnormiteterna, utan vilja lämna handlingsfrihet åt enhvar att t. o. m. i de normalaste förhållanden fälla dom öfver lif och död.

Den åldersgräns af tre månader, som reservanterna utsatt, är fullständigt godtycklig, och det begynnande lifvet är lika mycket värdt någon månad tidigare som någon månad senare. Hvar är gränsen för rätten att taga ett mänskligt lif, om hvars framtida psykologiska och sociala betydelse man icke kan ha någon uppfattning? Reservanterna hafva valt denna tidsgräns såsom en, som de uttrycka sig, „naturlig” tidpunkt, emedan det är före denna tid man kan antaga att detta „orsakar så ringa smärta som möjligt”. Jag kan icke tro, att det är för reservanterna obekant, att denna måttstock är jämförelsevis obestämd enligt senare tiders vetenskap. Denna måttstock kan genom nyare tiders vetenskap, den s. k. „halfnarkosen” och andra metoder, förändras och åvägabringas med lika liten smärta äfven vid normalt stadium. Gränsen för smärtan kan sålunda ännu längre framskjutas, och snart äro vi där man icke ryggat tillbaka för barnet, förrän det kan sätta sig till motvärn.

En omständighet, som reservanterna icke heller hafva tagit i betraktande, är den, att läkare och barnmorskor antagligen icke vore villiga att tillhandagå vid dylika förehafvanden. Också

de hafva sin lifsåskådning, den jag tror man icke så lätt kan pruta ned till reservanternas nivå. På samma gång som de flesta skulle med indignation taga afstånd från att vilja medverka vid lagens uppfyllelse, är det troligt, att ett nytt skrå af handtlangare på detta område, de där för vinningens skull vore villiga att gå till verket, skulle uppstå. Men lagstiftningen har icke skäl att framtvunga ett sådant skrå af examinerade fosterfördrifvare, hvilka skulle uppkomma genom denna osunda och rent af brottsliga lagstiftning.

Jag förbigår med djupt beklagande den omständigheten, att en kvinna, fru Anni Huotari, förenat sig om reservanternas mening beträffande denna punkt och sålunda låtit förleda sig in på denna väg, hvilken hon synes alltför god att beträda.

Beträffande för öfrigt frågan om barnamord under förmildrande omständigheter, så säg mig icke till, att jag ej har hjärta för dessa verkliga olyckliga kvinnor, som tydligen för det mesta utgått från de fattigas och öfvergifnas leder. Jag känner djupt deras olycka och förstår de förhållanden och de bittra svårigheter, som oftast fört dem härtill. Beträffande dem ville jag gå t. o. m. längre i humanitet än hvad såväl utskottet som reservanterna åsyfta. Jag vill icke alls hafva dem in i de nuvarande korrekthushusen, icke ens för en enda dag. Enligt det petitionsförslag jag inlämnat till landtdagen 1908 och förnyade följande landtdag, syftar jag för dessa olyckliga kvinnors vidkommande hvarken till tukthus eller fängelser, utan till jordbruks-, trädgårds- och mejerirörelsekolonier i det inre af landet å kronans marker. Förhållandena hafva under de senare åren omöjliggjort för mig att kunna verka för denna tanke, som finnes framlagd i mitt petitionsmemorial och i lagutskottets af landtdagen icke medhunna betänkande af år 1908. De förslag, som för närvarande föreligga, kunna sjelffallet icke uppbära denna idé, då förutsättningarna härför helt och hållet saknas. Därför måste arten af det straff, som utskottet föreslår, af mig omfattas endast såsom ett så att säga palliativ, tills för oss bättre tider med större möjligheter randas.

Härmed har jag velat motsätta mig andra reservationen, hvilket jag hoppas att stora utskottet tager i betraktande.

Ed. A n n a l a: Minä pyydän että esillä oleva asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

Ed. A n t o n H u o t a r i: Minä kannatan edustaja Annalan tekemää ehdotusta.

P u h e m i e s: Kun kaksi edustajaa on pyytännyt mietintöä pöydälle, jää se pöydälle. Kysymys on vain siitä, mihin päivään se pannaan. On ehdotettu ensi tiistaita.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi ja mietintö pannaan pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

#### 7) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi

tarkoittavan edustajain Pärssisen y. m. anomusehdotuksen n:o 20 johdosta valmistettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuluvan huhtikuun 12 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 16 päivän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä, esitetään ainoaan käsittelyyn.

P u h e m i e s: Asia on jo ennen pantu pöydälle, ja on huomautettava, että kun asia viimeksi oli esillä, niin on jo yksi puhuja kannattanut mietintöön liitettyä ensimmäistä vastalauseita.

#### Keskustelu:

Ed. N u o r a: Pohjakoulukysymys on meidän maassamme ollut vireillä siitä asti, kun kansakoululaitoksemme perustettiin. Kansakoulun saattaminen kokonaisuudessaan oppikouluun johtavaksi pohjakouluksi on tuon tuostakin ollut koulumiesten ja asianharrastajain kesken ahkeran pohdinnan alaisena ja saanut monien niiden puolelta myötätuntoa ja kannatusta osakseen. Eikä ihmettelemistäkään, että niin on tapahtunut, sillä tässähän on kysymyksessä kansan suuren enemmistön eikä vain harvain etu. Tässä on siis kysymyksessä kansan kehityselämän, niin henkisen kuin aineellisenkin, nouseminen luomalla yhtenäinen opintie, joka alkuosaltaan auttaisi nousevaa polvea kansan keskuudessa kulttuurielämän portaille ja loppuosaltaan johtaisi korkeampien tieteitten ääreen.

Kansakoululaitoksen isä ja perustaja tohtori Uno Cygnaeus on lausunut, että kansakoulu on muodostettava oppikoulun pohjakouluksi, eivätkä oppikoulut silloin muita valmistuskouluja tarvitse. On erityisesti alleviivattava, mitä tämä Suomen merkkimies ja kansan kohottaja sanoi. Koska hän on ymmärtänyt kansakoulun tarkoi-



tuksen ja tehtävän paremmin kuin muut ja ollut sen kykenevin toimeenpanija, niin kaiketikin hän vakuuttaessaan kansakoulun sopivaisuutta oppikoulun pohjaksi on myöskin jo silloin asiassa harkinnut ja ottanut huomioon kysymystä toteutettaissa kohtaavat vaikeudet ja nähnyt ne olevan voitettavissa. Pohjakoulukysymys kansanhyötykysymyksenä onkin yhä vuosi vuodelta saanut suurempaa huomiota osaksensa ja nykyään jo laajat kansankerrokset mielihyvällä odottavat kysymyksen pikaista toteuttamista. Asiassa onkin kuljettu eteenpäin, vaikka lyhyin askelin. Koululainsäädännössämme on asian toteutuminen edellytetty. Lukuisat kansakoulukokoukset ovat kysymystä pohtineet ja päätöksillään sitä tukeneet. Jo vanhoilla säätyvaltiopäivilläkin 1897 oli kysymyksellä puoltajia ja 1905 tuli asetus, että kansakoulun kaksi alinta osastoa muodostavat pohjakoulun tyttökoulujen ja alkeisoppilaitosten ensimmäiselle luokalle pääsyä varten. Tämä puolinainen kansakoulumme tekeminen oppikoulujen pohjaksi on jo käytännössä ennättänyt tarpeeksi näyttää, että asetus semmoisenaan ei vastaa tarkoitustaan, ja on luova esteitä varsinkin köyhälle maalaisväestölle sen yrittäessä toimittaa lapsiaan opin teille. Monet vanhemmat maaseuduillakin haluavat jo nykyään antaa varsinkin kyvykkäimmille lapsistaan enemmän tietoja, kuin mitä kansakoulu lapsen ikään ja oppiaikaan nähden voipi tarjota. Monesti saa myös nähdä, että kansakoulun käynyt poika tai tyttö syrjäisellä seudulla tahtoisi jatkaa koulunkäyntiänsä; säteilevin katsein hän ilmoittaa halunsa, hän on innostunut. Kansakoulu on siis, vaikka vähäiselläkin opetuksellaan, kyennyt jossain määrin tekemään oppilaillaan selväksi sitä, mikä merkitys on tiedoilla suoritettaessa sitä ohjelmaa, jonka elämä kullekin yksilölle määrää; siitä innostus ja halu päästä jatkuvan opin tielle. Mutta se tie on vielä mutkallinen ja vaikea; siksi vaatiikin se enemmän aikaa ja varoja. Siksi se useimmiten jääkin toteuttamatta, ja seurauksena on, että kansan keskuudessa monet kyvyt, joista heidän jouduttuaan opintielle olisi ollut yhteiskunnallisen ja sivistyselämän kehitykselle hyötyä, nyt jäävät kehittymättä ja kuihtuvat kuten kasvi siimeksessä tai kehittyvät kokonaan väärään suuntaan, rivouteen ja raakuuteen, tempoen mutakin mukaansa.

Jos lapsi nykyään — kuten asetus myöntää — lähetetään oppikouluun kansakoulun toisen osaston oppimäärän suoritettuaan, ja se pääsee silloin oppikoulun ensimmäiselle luokalle, niin jossain määrin tuo menettely heikontaa lapsen

edistymistä oppikoulussa alkuaikana, siihen verraten, jos hän saisi käydä kansakoulun läpi, olla sinä aikana vanhempainsa turvissa ja kodin hoidossa ja siirtyä vasta sitten oppikouluun opintojansa jatkamaan. Nyt jää häneltä kansakoulu päättämättä. Oppikoulussa käynti on epävarmaa ja useinkin, etupäässä taloudellisten olojen pakottamana, erkanee hän sieltä jo jonkun vuoden kuluttua ja koulunkäynti lakkaa kokonaan. Näin ollen ei hän ole saanut kumpaisestakaan koulusta päästötodistusta, josta hänelle olisi ollut elämässä hyötyä. Edullisempaa olisi hänelle ollut näin ollen käydä ensin kansakoulu läpi ja saada muun ohella opetusta myöskin maalaisoloja varten tärkeässä aineessa, käsitoissa, jonka opetuksesta nykyään jo kansakouluissa saavutetaan joltisenkin hyviä tuloksia. Oppikouluissa ei tälle aineelle vielä anneta sannonnavaa merkitystä. Jos taas oppilas käy kansakoulun läpi ja menee sitten oppikouluun, niin ei hänellä silloinkaan ole oikeutta päästä ensimmäistä luokkaa edemmäksi. Hän menettää tässä tapauksessa tarpeettomasti aikaa ja varoja. Sitäpaitsi kun hänen on täälläkin aloitettava ihan alusta, tulee hän lukemaan samoja oppiaineita, jotka hän jo kansakoulussa on suorittanut. Hän tulee kulkemaan kahdesti melkein samaa tietä. Koulunkäynti alkuvuosina tulee hänelle liian helpoksi. Asiat, ennestään tutut, eivät innoista häntä. Tämä voi tehdä hänet haluttomaksi ja laiskaksi tai johdattaa tottumattoman maalaislapsen kaupungin viettelevän elämän keskellä muiden vaarojen alaiseksi. Toisin olisi laita, jos asiat järjestettäisiin niin, että kansakoulun käynyt voisi siirtyä oppikoulun kolmanteen luokkaan tarvitsematta enää kulkea noita peräytymisteitä, jotka ovat nykyään olemassa. Ei ole oikein, että köyhän ja kovaosaisen opin tie on väärempi kuin parempiosaisen, vaan asiat on korjattava siten, että tuo tie suoritetaan kaikkia yhtäjaksoisesti eteenpäin vieväksi, saattamalla kansakoulu kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi, siten, että kansakoulu vastaa oppikoulun kahta alinta luokkaa, jotka oppikoulusta ovat poistettavat, ja oppikoulu tulee työskentelemään kuusiluokkaisena. Näin ollen tulisi kansakoulun antaa se alkuopetus, jonka nykyään oppikoulun ensimmäinen ja toinen luokka jakaa. Nuoret oppilaat tulisivat täten varhaisimmalla oppiasteellaan saamaan luokkaopetusta, jolla kieltämättä olisi edullisempi vaikutus heihin kuin eri opettajain antamalla tuntiopetuksella, jota oppikoulujen alaluokilla annetaan. Tästä olisi vielä sekin hyöty, että oppikouluun lähettämisen ei tarvitsisi olla

umpimähkäistä, luuloihin perustuvaa, vaan lasten kyvyt ja taipumukset ennättäisivät vanhemmille tarkemmin selvitä, joten heille lastensa elämänuran määrääminen onnistuisi paremmin, ja sen kautta monet haaksirikot elämässä tulisivat vältetyiksi.

Pohjakoulukysymykseen nähden on vastustaviakin suuntia koulumiesten puolelta ilmennyt. 1906 asetettiin koulumiehistä komitea seikkapeleistä lausuntoa asiasta antamaan. 1908 ilmestyi tämän komitean mietintö, jossa se asettui vastustamaan kansakoulun kokonaisuudessaan asettamista pohjakouluksi. Tähän mietintöön tutustuttuaan tulee uskomaan, että ainakin johtava henki tuossa komiteassa on jo töihin ryhtyessään ollut sitä mieltä, että kansakoulu ei sovellu oppikoulun pohjaksi. Siksi pessimistiselle kannalle on komitea asettunut asiaan nähdessä ja arvostellut kansakoulun työn tulokset liian yksipuoliseksi ja heikommiksi, kuin ne todellisuudessa ovat, ja tullut siten mietinnössään siihen johtopäätökseen, että kansakoulu ei voi vaaditulle oppikoulukehitykselle haittoja tuottamatta keltava siksi portaaksi, josta voisi astua oppikoulun ensimmäistä luokkaa ylemmäksi. Esimerkkejä ulkomaisten kouluoloista hakiessaan näkee se, ettei sielläkään kansakoulu ole kokonaisuudessaan pohjakouluna, eikä ole sovittanut kysymystensä niin että vastaus olisi saatu siihen, onko ulkomailla kansakoulu meidän kansakoulumme vastaavalta tai suuremmalta osaltaan oppikoulun pohjana. Jos se olisi asiaa niin kysynyt, olisi se kyllä saanut tyydyttävän vastauksen. Schweitsi on se maa, jossa monessa kantonissa kansakoulukurssi on 8—9 vuotinen ja kuuden alimman osaston oppimäärä on säädetty oppikoulun pääsyvaatimukseksi. Jos näistä yhdeksästä luokasta kuusi muodostaa pohjan oppikouluun pääsyä varten, niin siinähan on meillä jo tarpeeksi esimerkkiä kansakoulun sopivaisuudesta oppikoulun pohjakouluksi. Samantapaisia esimerkkejä on muutamien muiden maiden kouluoloista saatavissa. Suuri enemmistö maamme oppikoulujen oppilaista on nykyään kansakouluista tulleita, ja näistä enemmistö käynyt kansakoulun läpi. Eikö tämäkin jo osoita, että nykyinen asetus kansakoulun kahden alimman osaston olemisesta oppikoulujen pohjana ei vastaa tarkoitustaan, ja on jo siis sekä valtiotalouden että kansan edun kannalta hyljättävä? Valtio tulee nykyisen menettelyn vallitessa samalla aikaa kannattamaan kahta oppimäärältään melkein samallaista koulua, nimittäin kansakoulua ja oppikoulun kahta alinta luokkaa.

Pohjakoulukysymyksen vastustajat pitävät varmana, että koulu kuusiluokkaisena ei ennätä tyydyttävästi oppilaitaan yliopistoon valmistaa, ja että siten sivistystaso ylioppilasnuorison keskuudessa tulisi alenemaan ja siteet kulttuuri- maiden kanssa höllistyisivät. Tämän väitteensä rakentavat he sille edellytykselle, että kansakoulu ei kykene rakentamaan sitä pohjaa, jonka nykyisin oppikoulun kaksi alinta luokkaa luovat, ja kansakoulun opetus monissa aineissa on sellaista, ettei se kelpaa laajojen tieteellisten opintojen pohjaksi. He arvelevat, että kun esimerkiksi uskonnossa luetaan kansakoulussa joltinenkin määrä raamatunhistoriaa, ja oppikoulussa vielä kolmannella ja neljännellä luokalla myös luetaan tätä ainetta vähän laajemmasta oppikirjasta, oppilaat oppikoulun mainituilla luokilla tulisivat lukemaan vielä samaa, mitä jo pariin kertaan kansakoulussa ovat lukeneet. Laskennon opetuksen sanotaan kansakoulussa oppikoulujen alaluokkiin verraten olevan ala-arvoista, koska kansakoulu muka palvelee käytännöllisen elämän vaatimuksia, ja oppikoulu luo alunpitäen pohjan laajoille matemaattisille opinnoille. Laskennon opetukseen kansakouluissa käytetty tuntimäärä viikossa kolmannella ja neljännellä vuosiosastolla on liian vähäinen, ainoastaan 3, mutta oppikouluissa 4 tai 5. Useat oppikoulumiehet ynnä muut asiantuntijat ja -harrastajat ajattelevat aivan päinvastoin. Uskonnonopetuksesta arvelevat he, että sen tuntimäärää voisi oppikoulussa jonkun verran vähentää ja panna raamatunhistorian sijalle muuta uskonnollista lukemista. Mitä kansakoulussa opetettavaan laskentoon tulee, niin nykyään aletaan jo sen viikkotunteja yläosastollakin nostaa neljään, ja minun tietääkseni jo useimmissa kouluissa on niin meneteltykin. Avuksi on myöskin matemaattisten alkeiden selvitykselle luettava mitausoppiin käytetty viikkotunti. Monet asiantuntijat ovat sitä mieltä, että kansakoulun ja oppikoulun kahden alimman luokan oppilaiden tiedot ovat toisiinsa verrattuina jokseenkin tasapuoliset ja vastaavat toisiaan. Sen, minkä kansakoulunoppilaat ovat oppikoulunoppilaista laskennossa jälellä, ovat he uskonnossa heistä edellä. Maantieteen vähemmyyden pienempää oppikirjaa seuraten korvaa pitempi ennätys historiassa. Samoin voidaan myös tehdä äidinkielen, luonnontieteen ja muutamien muiden oppiaineiden ennätyksiin vertailuja.

Suurimman erotuksen oppikoulun kahden alimman luokan ja kansakoulun välillä tekevät vieraat kielet, jotka kansakoulun ohjelmasta kokonaan puuttuvat. Sitä tuntimäärää, joka näi-



den opetukseen käytetään oppikouluissa mainituilla luokilla, vastaa kansakoulussa piirustuksen ja käsitöiden opetus. Oppikoulujenkin puolestaan olisi pyrittävä siihen, että ruumiilliselle työlle ja kätevyydelle annettaisiin sielläkin arvoa, koska nekin kuuluvat kulttuuriin. Komiteakin on mietinnössään ehdottanut, että kielten opetukseen käytettyä tuntimäärää oppikoulujen alimmilla luokilla vähennettäisiin.

Mitä tulee siihen, että oppikoulut kuusiluokkaisina eivät enää tehtävistään kunnialla selviytyä, niin sitä tuskin tarvinnut pelätä. Kuopion suomalainen yhteiskoulu, joka alkoi vuonna 1893 toimintansa, toimi alkuvuosina kokeillen seitsenluokkaisena, kansakoulu pohjanaan. Koulun sanotaan työskennelleen hyvällä menestyksellä, kunnes sortovuosien vaikutuksesta se oli muodostettava kahdeksanluokkaiseksi. Tämä tosin ei kelpaa suorastaan vakuuttamaan oppikoulujen kelpaavuutta jos ne ovat 6-luokkaisia, mutta sanoa täytyy kuitenkin, että jos Kuopion suomalainen yhteiskoulu jaksoi suoriutua 7-luokkaisena kielten opetuksessakin, joka tekee suurimman vaikeuden pohjakoulukysymyksessä, niin eihän ole pelättävissä, ettei nykyään jo edistyskäsien kohotessa hyvän järjestelyn ja molempipuolisen sovittelun kautta, voitaisi kielten opetuksessakin selviytyä kuusi-luokkaisessa oppikoulussa. Voitaisiin asiaa auttaa silläkin, että yläluokille perustettaisiin kieliin nähden niin sanottu linja-jako ja kielten opetusta jossain määrin supistettaisiin.

Enemmän pelätään maaseutujen kansakouluja, koska niiden oppiaika on lyhyempi ja työ olojen vaikutuksesta puutteellisempi kuin kaupunkien kansakouluissa. Mutta tämä ero ei nykyään ole enää niin suuri, kuin luulisi. On otettava erityisesti huomioon se edistysaskel, jonka maalaiskansakoulut viime aikoina ovat harpanneet. Tuo on etupäässä johtunut siitä, että opetusvälineet ovat jo nykyään hyvät maaseutujenkin kouluilla. Todisteluja ei tarvinnut siitä, missä määrin työn tulokset riippuvat työkalujen hyvydestä, se lie nee sanomattakin selvää, sitä paitsi ovat opettajat nykyään jo kaikkialla seminaarikurssin suorittaneita. Kodit maaseuduilla, enemmän kuin kaupungeissa, huolehtivat lastensa valmistuksesta kouluun ja koulunkäynnistä. Lapset maalaiskansakouluissa ovat tynyempiä eikä niin rajuja ja vallattomia kuin kaupungeissa. Sitä paitsi ovat maalaiskansakoulun ensimmäiselle luokalle tulevat lapset iäkkäämpiä ja kehittyneempiä kuin kaupunkien kansakoulun ensimmäiselle luokalle otetut oppilaat, joille aloitetaan opetus aivan alusta. Maalaiskansakouluihin otetut oppi-

laat osaavat jo lukea sisältä ja omaavat laskennon ja kirjoituksen ensimmäisiä alkeita, jotka kansakoulu itse niin sanotun pienten lasten koulun kautta on heille antanut.

Jos pohjakoulukysymys saatetaan onnelliseen ratkaisuun, niin velvoittaa se jo kansakouluja työskentelyssään ottamaan asian huomioon, jota sen tähän asti ei ole tarvinnut tehdä. Tietysti oppikirjoissa tultaisiin myös tekemään muutoksia, molemmin puolin asiaan nähden edulliseen suuntaan.

Olen sitä mieltä, että kansakoulu olisi kokonaisuudessaan mitä pikemmin tehtävä oppikoulun pohjaksi. En pelkää esteitä sen suhteen. Uskon että hyvällä tahdolla asiat kyllä voidaan järjestää, niin että oppikoulu 6-vuotisena voi tyydyttävästi täyttää tehtävänsä kun otetaan huomioon, että kansakoulusta todella silloin on oppikoululle hyötyä sillä tavoin, että oppikoulu voi silloin aloittaa työnsä siitä, mihin kansakoulu on päättänyt ja oppikoulu voi silloin työskennellä paremmin valittujen oppilaitten kanssa kuin nykyään. Ja jos oppivelvollisuuslaki astuu voimaan, niin ovat sellaiset tulokset sitäkin paremmin toteutettavissa. Asiat on tässä suhteessa mielestäni järjestettävä niin, että maalaisväestöllekin tulee esteetön tilaisuus vahvistaa tiedon rasvalla ja ytimellä nousevan polvensa hengenvoimia. Senpätähden tätä asiaa ei ole arvosteltava yksistään ylempien kansankerrosten mielipiteitten mukaan, vaan kansan oikeutetuille sivistysvaatimuksille on myös tätä kysymystä ratkaistaessa annettava arvonsa.

Mietintöön liittyy kaksi vastalauseetta, joissa molemmissa ehdotetaan, että kysymys saisi raueta. Kumpaisessakin pelätään sivistystason alenemista maassamme ja siteitten katkeamista sivistysmaitten kanssa, jos oppikoulu tulisi 6-vuotiseksi. Yhtä suurella syyllä voipi sanoa myöskin, että kansan, joka tahtoo sivistyskansana pysyä, on myös pidettävä siitä huolta, että kaikilla kansalaisilla on suora tie, jos niin haluavat, päästä korkeamman opin osallisuuteen. Ensimmäisen vastalauseen tekijät sanovat vielä, että kansakoulun opettajat eivät kykene opetussellaan luomaan oppikouluille pohjaa. Minä kansakoulunopettajana olen jäävi sitä arvostelemaan enkä sentähden siihen ryhdykään, ajatelen vain, että kyllä vastalauseen allekirjoittajat ovat ainakin riittämään asti siitä lausuneet. Samassa vastalauseessa myöskin paheksutaan sitä, että ylioppilaaksitulo tulisi oppikoulun oppilaille viivästyttämään yhden vuoden, jos oppikoulu ei jaksaisi kuusivuotisena selviytyä, ja kysytään, onko tästä hyötyä. Kumminkin

tämä pelko, niinkuin olen jo edellä lausunut, lie-  
nee aiheeton, ja ellei niinkään olisi, niin sitten-  
kin tämä kysymys kansamme hyötykysymyksenä  
olisi ratkaistava mietinnössä esitetyllä tavalla.  
Myöskin sanotaan samassa vastalauseessa että  
varakkaammat vanhemmat tulisivat edelleenkin  
käyttämään yksityisopetuksen kautta hankki-  
miaan suurempia teitä eivätkä panisi lapsiaan  
kansakouluun. Tämä pelko mielestäni on aihee-  
ton. Voipi olla niin, että ensimmäisinä vuosina  
tulisi tuollaisia jossain määrässä tapahtumaan  
mutta ei kauemmin. Onhan tasa-arvoisuuden  
aate vuosi vuodelta yhä enemmän muuttanut kat-  
santokantaa, ja mikäli sivistys kohoaa, niin sitä  
enemmän tuollaiset lois-mielipiteet häviävät ja  
luovutaan siitä käsityksestä, että jo lapsena toi-  
nen ihmisalku olisi toista arvokkaampi. Toisessa  
vastalauseessa katsotaan poliittisista syistä ny-  
kyistä aikaa sopimattomaksi pohjakouluano-  
mukselle. Sitä mielestäni ei pitäisi pelätä. Se  
edellyttää edistyspyrkimyksissä taantumusta.

Mitä muuta näissä vastalauseissa sanotaan,  
olen jo lausunnossani kosketellut. 1897 oli poh-  
jakouluasia nelisäätyisessä eduskunnassa esillä  
ja sai silloin jo kannatusta puolelensa. Aikaa  
on kulunut nyt siitä jo 15 vuotta, ja sen ajan  
olisi jo pitänyt mielipiteitä kypsyttää tälle to-  
delliselle kansan hyötykysymykselle. Äänestys  
selvittää siinä suhteessa asian. Toivon puoles-  
tani, että eduskunta anomuksen hyväksyi.

Ed. V. Jokinen: Valiokunnan mietinnös-  
sä on verrattain vähän kajottu niihin väitteisiin,  
mitä vastustajain taholta on esitetty vaatimusta  
vastaan, että kansakoulu kokonaisuudessaan on  
asetettava kaiken jatkuvan opetuksen yleiseksi  
pohjakouluksi. Lienee sen vuoksi ehkä paikal-  
laan jo heti keskustelun alussa tarkastella näitä  
väitteitä.

Kun pohjakoulukysymyksessä meillä yleensä  
vedotaan vuonna 1906 asetetun niin sanotun suu-  
ren koulukomitean auktoriteettiin, on heti aluksi  
sanottava muutama sana tämän komitean suh-  
tautumisesta asiaan.

Vaikka ensimmäisiä koulukomitean ratkaista-  
viksi tulevia kysymyksiä oli oleva juuri pohja-  
koulukysymys, ei komiteaan kuitenkaan asetettu  
ainoatakaan jäsentä kansakoulualalta eikä ke-  
tään sellaista oppikoulumiestäkään, jonka olisi  
tiedetty olevan pohjakoulukysymyksen perehty-  
nyt. Komitean sitten ilmestynyt mietintö  
alkeisoppilaitosten ja tyttökoulujen uudestaan  
järjestämisestä, jossa mietinnössä pohjakouluky-  
symys ensimmäisenä otetaan käsiteltäväksi, osoit-

taakin, että komitea on kovin tylästi pidellyt  
koko asiaa. Tuleepa, kun komitean mietintöä  
lukee, siihen käsitykseen, että komitea on jo en-  
nakolta asettanut sille varmalle kannalle, että  
pohjakoulujärjestelmä ei ole hyväksyttävä ja  
katsonut asiaksensa sitten vain koettaa rakennel-  
la jonkunmoista todistelua tälle käsityskannal-  
leen tueksi. Komitean todistelu tekeekin tässä  
kohden enemmän yläluokan etuja ajavan asian-  
ajokirjelmän kuin asiata asiallisesti käsittelevän  
mietinnön vaikutuksen. Jopa käy tuo asianajo  
paikotellen sellaiseksi, johon asianajat vain  
huonoa asiaa ajaessaan turvautuvat. Siten ko-  
mitea esimerkiksi, saadakseen tukea sille väit-  
teelleen, ettei kansakoulu meillä kelpaa pohja-  
kouluksi, käy tutkistelemaan, onko kansakoulu  
kokonaisuudessaan muualla sovitettu korkeam-  
man koulun pohjaksi, ja saa siihen, muutamaa  
pieneksi arvioitua poikkeusta lukuunottamatta,  
kieltävän vastauksen. Kun kansakoulu useim-  
missa sivistysmaissa on jopa 8—9-vuotinen, oli-  
si, jos mieli mitään todistusvoimaista tulosta  
meidän oloihimme nähden saada, ollut tarkas-  
tettava, onko muualla missään kansakoulu sel-  
la isessä laajuudessa, joka vastaa mei-  
dän ylempää kansakouluamme oppikoulun poh-  
jana. Mutta vastauksen siihen kysymykseen oli-  
sikin täytynyt tulla komitean ennakkolta omis-  
tamalle kannalle vähemmän edullinen. Esimer-  
kit siitä, että kansakoulu ainakin meidän kan-  
sakouluamme vastaavassa laajuudessa ulkomail-  
la on oppikoulun pohjana, eivät suinkaan rajoitu  
siihen, mitä sivistysvaliokunta mietintönsä si-  
vuilla 2 ja 3 esittää. Siten jo koulukomitean miet-  
tinnöstä käy selville että sivistysvaliokunnan  
mainitsemien esimerkkien lisäksi monissa  
Schweitsin kantooneissa kansakoulun kuuden  
vuosiosaston oppimäärä on säädetty oppi-  
koulun pääsyvaatimukseksi. Samoin on poh-  
jakoulujärjestelmä käytännössä esim. Münche-  
nin kaupungissa Saksassa. Eikä koko asiassa  
muuten ole tärkeämpää se, mitä tällä alalla jo  
on saavutettu, vaan se, mihin kaikkialla yhä tar-  
mokkaammin pyritään. Siitä taas sanoi jo  
1893 vuoden koulunopettajakokouksessa muuan  
tunnetuimpia suomalaisia koulumiehiämme, ny-  
kyinen professori Soininen, seuraavaa: „On ai-  
van epäilemätön totuus, että semmoinen suunta  
on koko maailman yleisissä sivistysrienoissa,  
että kansakoulun tulee olla yleisenä pohjakou-  
luna”. Ja jokainen, joka tuntee nykyajan vir-  
tauksia tällä alalla, tietää, että sittemmin nuo  
pyrkimykset ovat saavuttaneet aivan moninker-  
taisen voiman ja yhä selvemmin päämäärästään  
tietoisen suunnan.

Mainitakseni toisen esimerkin koulukomitean huonoista asianajotempuista, huomautan kuinka komitea perustelee pohjakouluvaatimuksen tarpeettomuutta sillä, että nyt jo suurin osa oppikoulujen oppilaista on kansakouluista tulleet. Siitäkään asiasta ei ole kysymys, vaan kansakoulua vaaditaan pohjakouluksi etupäässä sen vuoksi, että kansakoulunkäynnin keskeyttäminen oppikouluun menoa varten uhkaa tuottaa tavatonta haittaa kaikille vähävaraisemman väestön lapsille, haittaa, jonka sivistysvaliokunta on osoittanut mietintönsä sivuilla 7 ja 8. Niitä haittoja ei nykyisistä oloista ensinkään vähennä se, että tietysti on sellaisiakin lapsia, jotka haittojen uhallakin sentään sekä maaseudulta että kaupunkien vähävaraisista luokista pääsevät oppikouluun kansakoulunkin kautta.

Perin kuvaavaa on myöskin, että komitea puhuessaan Amerikan kouluoloista, jotka komitealle tietyt ovat olleet vaikeana kohtana, Yhdysvalloissa kun kokonaista 8-luokkainen kansakoulu on oppikoulun pohjana, vetää pohjakouluvaatimusta vastaan yksinpä sellaisenkin seikan, että Amerikassa meidän oppikoulumme ylempien luokkien opetusta vastaavasta opetuksesta moni osa kuuluu yliopistoihin. Sen, että käytännölliset amerikalaiset ovat asian noin järjestäneet, senhän pitäisi vain kehottaa meitäkin asiaa mahdollisesti samoin järjestämään, jos se vain olisi tarpeen tasoittaakseen tietä kansakoulun asettamiselle pohjakouluksi.

Kun koulukomitean mietintö kauttaaltaan pyrkii olemaan tuolla tavoin laadittu, osoittaa siihen vetoaminen vain sitä, että vetoajilla itsellään on vieläkin vähemmän paikkansa pitävää tuotavana pohjakoulujärjestelmää vastaan.

Vedotaan myöskin siihen, että valtion oppikoulujen opettajat yleensä ovat asettuneet koulukomitean kannalle. Ylläsanotun jälkeen se mielestäni vain osoittaa, että nuo opettajat eivät ole ottaneet asiakseen omakohtaisesti asiaan tutustua; mukavampaa on tietysti ollut vain hyväksyä tuon „suureksi” nimitetyn komitean kanta, mihin valtion koulujen vanhoilliset opettajat luonnollisesti ovat olleet sitä taipuvampia, kun kansakoulun tuleminen pohjakouluksi aiheuttaisi melkoisia, vanhoilliselle mielelle epämuokavia muutoksia oppikoulun järjestelyyn ja melkoisesti vähentäisi koulualalla virkamiesluokan perillisille tarjona olevia virkapaikkoja. Kuvaavaa on ollut nähdä, että sellaisissa kouluissa, joissa on ollut pohjakoulujärjestelmän tunnettuja kannattajia sitä selvittämässä, on yleensä asetettu sitä puolustamaan. Ja samatenhan vuonna 1906 pidetty oppikoulun-opettajain ko-

kous, jossa pohjakoulujärjestelmän puoltajillakin oli edustajia, periaatteessa asettui sille kannalle, että kansakoulun kokonaisuudessaan tulisi olla oppikoulun pohjakouluna.

Kaikkein pääasiallisimpana väitteenä kansakoulun asettamista vastaan kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi on esitetty väite, että tällainen uudistus ei kävisi päinsä ilman, että oppikoulu olisi asetettava 7-vuotiseksi. Tämä väite esiintyy kaiken todistelun pontena sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessakin samoin kuin aikaisemmin koulukomitean mietinnössä. Väitetään, että yleinen sivistystaso alenisi, jos se perustuisi ylemmän kansakoulun neljännen luokan pohjalta rakentuvalle kuusivuotiselle oppikoululle sen sijaan, että se nyt perustuu ylemmän kansakoulun toisen luokan pohjalta rakentuvalle kahdeksanvuotiselle oppikoululle. Tuollainen väite tuntuu heti alussa koko oudolta. Nyt oppilas pääsee oppikouluun kansakoulun toiselta luokalta, ja täytyy hänen sen jälkeen suorittaa, ylioppilaaksi tullakseen, kahdeksanvuotinen oppikoulukurssi. Jos kansakoulu olisi kokonaisuudessaan pohjakouluna, tulisi kansakoulun toiselta luokalta päässeän oppilaan ylioppilaaksi tullakseen olla ensin kaksi vuotta vielä kansakoulussa ja sitten kuusi vuotta oppikoulussa, kansakoulun toiselta luokalta päästyä siis tässäkin tapauksessa käydä koulua vielä yhteensä kahdeksan vuotta. Kun kansakoulun kahdella yläluokalla ja oppikoulun kahdella alimmalla luokalla yleensä opetetaan samoja aineita ja aivan yleisesti myöskin myönnetään, että yhden opettajan käsissä oleva kansakoulun luokkaopetus on pienelle lapselle sopivampaa kuin eri aineopettajain käsiin jakautunut oppikouluopetus, näyttää jo ennakolta olevan koko vaikeata hankkia edes näennäistäkään todistusta väitteelle, että oppilaat edellisessä tapauksessa oppisivat enemmän kuin samoina kahdeksana vuotena, jos kansakoulu olisi pohjakouluna. Todistusta saadakseen on tällöin koetettu osoittaa, että kansakoulun kahden ylemmän luokan kurssi ei vastaa oppikoulun kahden alimman luokan kurssia. Suurimmat ennätykset tässä todistelussa on saavuttanut tuo niin sanottu suuri koulukomitea. Komitea on väitteissään mennyt niin pitkälle, että se aivan vakavasti esittää, että yksin uskontoonkin nähden, jota kansakoulun yläluokillaakin opetetaan ainakin viisi tuntia viikossa, mutta oppikoulussa vain kaksi tuntia viikossa kullakin luokalla, oppiminen jää vajavammaksi kansakoulussa! Komitean todisteluja on yksityiskohtaisemmin tarkastellut m. m. lehtori Sahlstén

Helsingin Sanomissa v. 1908 olleissa kirjoituksissaan. Tarkastelunsa lopputulokseksi puheenaolevassa kohdin hän lausuu: „Punnitessamme vastakkain oppimääriä molemmille kouluille yhteisissä aineissa, olemme tulleet siihen johtopäätökseen, että ne ryhmittäin laskien laajuudeltaan jotakuinkin vastaavat toisiaan. Sen, minkä kansakoululaiset ovat laskennossa kilpailijoistaan järeillä, korvaa esim. enemmän kuin kylliksi heidän suuremmat ennätyksensä uskonossa; samoin maantiedon oppimäärän vähemmyys tasoittuu historian melkoista pitemmän kurssin kautta, ja yhtäläistä vertailua saattaisi jatkaa äidinkielenkin ja luonnontieteiden oppimäärien aloilla. Että tulokset näissä aineissa saavutettuun summittaiseen tietomäärään nähden osapuulleen peittävät toisensa, tuntuu muuten luonnolliselta siihenkin nähden, että molemmiin puolin ollaan yhtä pitkä aika uuraassa työssä”. Varsinaisen erotuksen myöntää lehtori Sahlstén olevan vieraisiin kieliin nähden, mutta huomauttaa, että niiden sijaan kansakoulussa opetetaan piirustusta ja käsitöitä, joita yhä ylesemmin vaaditaan otettavaksi myöskin oppikoulun ohjelmaan, jossa niistä nykyisin on vain piirustus, mutta ei silläkään katsota olevan riittävän suurta sijaa. Itse vieraisiin kieliin nähden lausuu mainittu koulumies: „Komiteakin on jo oppikoulujen lukukaavoja suunnitelleensa ehdottanut vieraiden kielen opinnoihin melkoisia supistuksia, ja järeälle on jäänyt sen ehdotuksessa kyseessäoleville oppikoulun kahdelle alimmalle luokalle vain neljä viikkotuntia kummallekin toista kotimaista kieltä varten. Onko sitte mahdollon saada liian suurilta haitoilta tämänkin opetus lykätyksi tuonemmaksi?” „Olemme kuulleet,” jatkaa lehtori Sahlstén, „kokeneitten toisen kotimaisen kielen opettajain valittavan, että tämän kielen opetus alkaessaan jo lyseon ensimmäisellä luokalla tulee liian aikaisin; ja kun emme voi pitää komitean noudattamaa periaatetta, ettei toisen vieraan kielen opetusta saisi aloittaa ennenkuin kaksi vuotta ensimmäisen jälkeen, ehdottomasti sitovana, varsinkin jos opilaat vieraisiin kieliin ryhtyessään jo ovat ijältään ja tiedoiltaan kehittyneemmällä kannalla, niin emme myöskään luule esteitä kieliopetuksen tyydyttävälle järjestämiselle pohjakoulu- aatteen vaatimusten mukaisesti voittamattomiksi”. Siten lehtori Sahlstén. Professori Soininen samasta vieraitten kielten opetuksen järjestämisestä puhuessaan lausuu eräissä vuonna 1906 Uudessa Suomettaressa olleissa kirjoituksissaan: „Vieraiden kielten paljous olisi, niin vaikealta kuin se saattaakin tuntua, vähennettävä ainakin

semmoisiin oppilaihin nähden, jotka eivät aijo kielimiehiksi. Heiltä ei tulisi vaatia viittä kieltä. Ja kielimiehet saisivat tyytyä vähempään toisella taholla. Toisin sanoen: ylemmän koulun loppuosan tulisi jakautua eri linjoihin, niinkuin se tätä nykyä näyttää kaikkialla taipuvan tekemään. Siten saavutettaisiin muitakin etuja, samalla kun pohjakoulu toivottavasti voitaisiin toteuttaa ilman suuria todellisia haittoja korkeammalle opetukselle”. Vieraitten kielten vähentämisen ajatukset eivät näytä olevan vieraita koulukomiteallekaan. Mietintönsä sivulla 33 se selittää mielipiteekseen että „vieraitten kielten lukua on vähennettävä, on päästävä edes sille kannalle, että niitä luetaan kolmea, enintään neljää, eikä kuten nyt, neljää tahi viittä, kuutta”.

Osoittaakseen, että koko kansakoulun pohjalle rakentuva oppikoulu vasta 7-luokkaisena pystyisi jakamaan saman sivistysmäärän kuin oppikoulu nykyisin jakavat, on myöskin vedottu pariin tosioloihin perustuvaan esimerkiksi maassamme, siihen nimittäin, että kansakoulun pohjalla ennen toiminut Kuopion suomalainen yhteiskoulu ja samallinen nyt Porissa alkamassa oleva yhteiskoulu kumpikin ovat olleet seitsenluokkaisia. Nuo koulut eivät kuitenkaan kelpaa todistuksiksi sivistysvaliokunnan mielipidettä vastaan. On nimittäin huomattava, että ensinnäkin jo luvansaannin kannalta varovaisuus kehotti asettamaan Kuopion koulun 7-luokkaiseksi, ja sellainen varovaisuus huomattiin oikeutetuksi, kun koulu 7-luokkaisena tuskin sai tällaisia puuhia vieroilta viranomaisilta perustamisluvan. Samallaisia vastuksia on ollut Porin koululla. Tärkeätä on huomata myöskin se, että kansakoulun tullessa pohjakouluksi oppikoulun oppikirjat osittain tietysti on uusittava huomioonottamalla kansakoulun oppi-ennätykset, koska nykyisissä oppikoulun oppikirjoissa on paljon sellaista, minkä lapset oppivat jo kansakoulussa. Tällaista melkoisesti aikaa säästävää uudistusta eivät Kuopion ja Porin koulut tietenkään ole jaksaneet yksinäisinä toimeenpanna, mikä tietysti on tuottanut aikaa vievän haitan kannettavaksi. Jos lisäksi vieraiden kielten määrää supistettaisiin edes sellaiseksi, kuin koulukomitea on ehdottanut, voitaisiin kurssit hyvin järjestää 6-vuotisiksi. Mainita myöskin ansaitsee, että ainakin Porin koulussa on sellaisia oppiaineita, joita ei opeteta muissa oppikouluissa. Yksinpä pikakirjoituskin on siellä oppiaineena. Kuopion ja Porin yhteiskoulut eivät siten mitenkään sovi aseiksi valiokunnan mietintöä vastaan.

Tässä viitattujen tosiasiain valossa osoittautuu kaikkea pontta vailla olevaksi tuo väite, että kansakoulun asettaminen oppikoulun pohjakouluksi sillä tavoin, kuin sivistysvaliokunta on ehdottanut, alentaisi oppikoulun jakaman opin määrää.— Useat seikat päinvastoin tukevat sitä käsitystä, että tämä uudistus olisi omiaan vaikuttamaan siihen suuntaan, että sekä kansakoulun että oppikoulun työ tulisi entistä hedelmällisemmäksi. Kansakoulun asettaminen kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi ensinnäkin varmaan jouduttaisi niitä uudistuksia, joita kansakoulussa vallan sen omien tarkoitusten toteuttamiseksi kaivataan. Sellaisia olisi ennen kaikkea kansakoulukurssien järjestäminen, varsinkin sisällön puolesta, enemmän ajan vaatimuksia vastaaviksi. Ja kun kansakoulu tulisi muittenkin kuin työvään ja rahvaan kouluksi, olisi tämä seikka omiaan myöskin tekemään vallassaolijat edes hiukan herkemmiä kuulemaan niitä monia oikeutettuja vaatimuksia, jotka tarkoittavat räikeiden kansakouluoloissa vallitsevien epäkohtien korjaamista. Kansakoulun asettaminen yleisen pohjakoulun asemaan olisi täten omiaan vaikuttamaan edullisesti yleisen kansalaissivistyksen kohottamiseen, mikäli on kysymys niistä, joiden täytyy jäädä vain sille opille, minkä kansakoulu jakaa. Mutta yhtä paljon olisi uudistus omiaan tasoittamaan tietä myöskin niiden vaatimusten toteuttamiselle, jotka tarkoittavat oppikoulun saattamista nykyistä kykenevämmäksi jakamaan sellaista oppia, joka todellisemmin kuin oppikoulun nyt jakama ansaitsisi korkeamman sivistyksen nimen. Paitisi sitä seikkaa, että kansakoulun yläluokilla annettu, yhden opettajan käsissä oleva opetus on omiaan valmistamaan lapset paremmin ja kehittyneemmin kuin oppikoulun alempien luokkien jakaman tiedon perusteella ottamaan vastaan korkeampaa opetusta, vaikuttaisi oppikoulun opetukseen edullisesti varmaan myöskin se seikka, että ajateltu kuusiluokkainen oppikoulu saisi opetettavaksensa oppitasoltaan ehjemmän oppilasjoukon, kuin oppikoulu saa nykyisin, jolloin sen ensi luokalle tulee oppilaita niinkin eri asteilta, kuin ylemmän kansakoulun toiselta, kolmannelta jopa neljänneltäkin vuosiosastolta.

Paitsi tätä seikkaa, olisi kansakoulun asettaminen kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi omiaan hyödyttämään oppikoulua myöskin antamalla aihetta tarpeellisiin uudistuksiin itse oppikoulussa. Siinä suhteessa on viitattava sellaisiin uudistuksiin kuin kielten opetuksen tekeminen käytännöllisemmäksi nykyistään sekä eri oppialoja tarkoittavat yläluokkien rinnak-

kaislinjat olisivat. Oppikoulu kaipaa monessa kohdin kipeästi uudistusta myöskin jakamansa tiedon laatuun nähden. Monissa aineissa on osia, jotka oppikoululle eduksi olisi poistettava oppikursseista tai luettava lyhyemmin; mainitsen vain laajat sotahistoriat, joita oppikoulussa luetaan. Samoin voisi aivan huoletta enimmäst uskontotuntien opetukset jättää pois ja loput siirtää oikeampaan yhteyteensä, historian yhteydessä luettaviksi. Paljon on puhuttu myöskin siitä merkityksestä, mikä oppikoulun kehittämiselle todelliseksi sivistyslaitokseksi olisi nykyisenlaatuisen ylioppilastutkinnon poistamisesta. Tällaiset ja monet muut seikat osoittavat, että kansakoulun asettaminen pohjakouluksi, sen sijaan että se alentaisi yleistä sivistystasoa maassamme, olisi omiaan voimakkaasti vaikuttamaan sekä kansakoulun että oppikoulun rakentaman sivistystason kohoamiseen. Mutta täten raukeavat samalla myöskin kaikki ne vasta-vaiteet, joita pohjakoulujärjestelmän vastustajain taholta on rakenneltu sen käsityksen perustalle, että koko kansakoulun pohjalla olevan oppikoulun tulisi olla 7-vuotinen, jotta se voisi jakaa saman oppimäärän, kuin oppikoulu nykyisin jakaa.

Sivistysvaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa asetutaan väittämään, että kansakoulun pohjalle rakentuva oppikoulu ei 6-luokkaisena olisi mahdollinen, ennenkun on astunut voimaan yleinen oppivelvollisuus, joka asettaisi maalaiskansakoulun yhtä korkealle tasolle kuin kaupunkikansakoulu nyt on. On kyllä totta, että lapset maalaiskansakouluun yleensä tulevat huonommin valmistuneina kuin kaupunkilaislapset ovat kaupunkikansakouluun tullessaan. Mutta sen sijaan on monia seikkoja, jotka vaikuttavat, että opetus maaseudulla on tehoisempaa. Sellaisia on opettajan läheisempi suhde oppilaisiin, yleensä pienempi oppilasmäärä, maaseudun parempi soveliaisuus hiljaiselle häiritsemättömälle koulutyölle y. m. Vuoden 1906 koulukomitea on tässä asiassa asiantuntijoina kuulustellut kahta kouluylihallituksen kansakoulutarkastajaa. Asiantuntijain lausunnoissa huomautetaan, että täydellinen kansakoulukurssi on yhtäläinen kaupungissa ja maaseudulla ja että voimassaolevat säännökset ja tarkastus ovat takeina siitä, että nämä kurssit yhtäläisesti suoritetaan niin maaseudulla kuin kaupungeissakin.

Jos asianlaita olisi sellainen, kuin toisessa vastalauseessa väitetään, että nimittäin maaseudun puutteellisen alkuopetuksen vuoksi maalaiskansakoulun 4 luokalta päässeet eivät voisi kilpailla kaupunkikansakoulujen 4 luokalta päässeiden



kanssa oppikouluun pyrkiessään, niin tottakai epäkohta on vielä räikeämpi nykyään, jolloin maalaiskansakoulun oppilaiden on toiselta kansakoululuokalta päästessään käytävä kilpailemaan kaupunkilaiskansakoulujen toiselta luokalta päässeiden kanssa; eihän mitenkään voi väittää, että ylemmän maalaiskoulun kaksi ylintä luokkaa olisi sellaisinaan opetukseen nähden kaupunkikansakoulujen vastaavia luokkia alempana, joten se seikka vaikuttaisi muutoksen. Tosiasiat osoittavat, että ero maalais- ja kaupunkikansakoulujen vastaavien luokkien välillä tasaantuu sitä enemmän, jota ylempi luokka on kysymyksessä, se on jota kauemmin kumpikin koulu on saanut oppilaisiinsa vaikuttaa. Mutta tällaisenahan seikka on omiaan voimakkaasti kehottamaan vallankin maaseutulaisia kannattamaan vaatimusta, että kansakoulu kokonaisuudessaan on asetettava oppikoulun pohjakouluksi.

Tässä yhteydessä on viitattu v. 1908 pidetyn kansakoulunopettajain kokouksen eräaseen ponsilausemaan, jossa asetutaan vaatimaan, että kansakoulu 6-luokkaisena olisi asetettava oppikoulun pohjakouluksi. Minusta tuo ponsi ei voine sisältää ajatusta, että kansakoulu vasta 6-luokkaisena kelpaisi pohjakouluksi, vaan osoittaa se sitä tosiasiaa, että kansakoulunopettajat kokouksissaan eivät koskaan ole unohtaneet esittämästä vaatimusta yleisen oppivelvollisuuden säätämisestä, mikä vaatimus on sovitettu tähänkin varsinaisesti toista asiaa koskevaan pontteon. Valiokunnan mietintöä vastaan voi tuohon kansakoulunopettajain kokouksen pontteen sitä vähemmän vedota, kun eduskunta jo aikaisemmin on hyväksynyt oppivelvollisuuslakiehdotuksen, ja sivistysvaliokuntakin mietinnössään tuohon eduskunnan ennen tekemään päätökseen viittaa siinä yhteydessä, jossa on asiallista siihen viitata, nimittäin kun tahdotaan huomauttaa seikasta, joka toteutetuksi tullessaan on tekevä kansakoulun vielä nykyistäkin sopivammaksi olemaan muiden oppilaitosten pohjakouluna.

Toisessa vastalauseessa viitataan myöskin siihen, että nykyisten valtiollisten olojen vuoksi ei olisi valiokunnan ehdottamaa anomusta tehtävä. Tällaisia väitteitä on tässä asiassa tehty ainakin jo vuodesta 1893 asti, jolloin oppikoulujen opettajain kokouksessa pohjakouluvaatimusta vastaan tuollaista väitettiin. Jos muuten joitakin hallinnollisia toimenpiteitä asiassa pelätään, niin tottakai on myönnettävä, että pahemmin ei hallitusta sellaiseen enään voida yllyttää, kuin vuoden 1906 koulukomitea on tehnyt, sen ehdo-

tukset kun yksinomaan tähtäävät laajoihin hallinnollisiin muutoksiin kouluoloissa. Sen sijaan valiokunta ehdottaa, että anottaisiin eduskunnalle hallituksen esitystä asiassa, mistä voisi pahimmassa tapauksessa olla vain se seurauksena, että tuollaista esitystä ei annettaisi. Kaikelle muulle hallinnolliselle toimelle tarjoavat koulukomitean monet ehdotukset jo aivan riittävän lähtökohdan, mikäli nyt maamme viholliset ovat tuhotoimissaan ollenkaan erikoisen lähtökohdan tarpeessa.

Puheenaoleva uudistus on, kuten monesti on huomautettu, merkitykseltään tärkeä vallankin maaseutulaisille. Huomautan tässä vielä yhdestä seikasta siinä suhteessa. Maaseutulaiset nyt korkeilla kustannuksilla ylläpitävät viisi-luokkaisia yhteiskouluja. Jos kansakoulu olisi pohjakouluna, voisivat maaseudulla lähes samoilla kustannuksilla tulla yleisiksi 6-luokkaiset yliopistoon johtavat oppikoulut. Tällainen täydellisten oppikoulujen syntyminen maaseudulle voisi vaikuttaa myöskin siihen yleensä tärkeänä pidettyyn suuntaan, että oppilaat kouluaikana eivät niin paljon kuin nykyisin vieraantuisi käytännöllisestä elämästä, ja tulisi yleisemmäksi käytännölliselle elämänalalle antautuminen oppikoulun päätyttyä. Jos samalla kuhunkin oppilaitokseen olisi järjestettynä 3-luokkainen keskikoulu, joka jo oppikoulun keskivaiheilta johtaisi oppilaita käytännölliseen elämään, ei olisi pelättävänä tuota monien pahana pitämää ylioppilasten luvun suurta lisääntymistäkään. Varmaan se yleinen sivistystason kohoaminen, mikä tuollaisesta maaseudun oppikoulujen kehittymisestä olisi seurauksena, lopulta haihduttaisi pelon siitä, että uudistuksella olisi alennettu yleistä sivistystasoa, kaikkien muiden, paitsi virkamiesluokan ja rikkaiden mielestä, joille suurena huolena olisi se, että kansan alemmista kerroksista siten olisi päässyt kykyjä kilpailemaan virkauralla heidän, kyvyiltään usein varsin vaatimattomien jälkeläistensä kanssa.

Asian suuri merkitys on vaikuttanut, että kaikki porvaripuolueet ovat olleet pakotettuja ottamaan puolueohjelmaansa ainakin jonkunlaisen lupauksen kansakoulun asettamisesta oppikoulun pohjakouluksi. Yksinpä ruotsalainen kansanpuoluekin, jonka puolueohjelma muuten on niin harvakohtainen, ohjelmassaan lausuu, että „siirtymistä kansakoulusta oppikouluun on mitä laajimmassa määrässä helpotettava”. Kuvaavaa on kuitenkin nähdä, että tämän puolueen edustajat tahtovat ohjelmaansa toteuttaa „mitä laajimmassa määrässä” tehdyillä — vastalauseilla, — vastalauseistahan on yksi kummankin

tähän ryhmään kuuluvan valiokunnan jäsenen taholta. Toisina vastalauseiden allekirjoittajina ovat valiokunnan suomettarelaiseen puolueeseen kuuluvat edustajat. Suomalaisen puolueen ohjelmassa sanotaan: „On otettava harkittavaksi, eikö olisi mahdollista järjestää oppikoulua niin, että nykyinen kansakoulu kokonaisuudessaan voisi olla sen pohjana”. Ohjelmassa on jälki-muistutus: „Puoluekokous päätti lausua, että puolueen edustajaehdokkaiksi valtiopäivämies-vaaleissa on asetettava ainoastaan sellaisia henkilöitä, jotka seisovat puolueen hyväksymän ohjelman kannalla”. — Arvatenkin ovat ensimmäisen vastalauseen allekirjoittaneet suomettarelaisen puolueen edustajat tarkkaan „harkinneet” asian, vaikka muuan heistä valiokunnassa viime vuonna selittikin, ettei hän ole ollenkaan edes läpilukenu puolueensa ohjelmaa. Joka tapauksessa on varmaa, että heidän „harkintansa” tulos tässäkin asiassa ei vastaa laajojen suomettarelaisista puoluetta äänestämään eksytettyjen työläisten ja erittäinkin yleensä maalaisten etuja. — Sama on sanottava ensimmäisen vastalauseen allekirjoittaneen nuorsuomalaisen edustajan kannasta.

Kansakoulun asettamista pohjakouluksi pelkäävät varakkaat luokat tietenkin senvuoksi, että tämä uudistus, kuten jo äsken ohimennen viittasin, epäilemättä jonkun verran tulisi lisäämään kilpailua oppialoilla, missä varakkaitten luokkien lapset varallisuutensa avulla silloin eivät aina olisi kilpailussa täysin turvattuja. Varmaan varakkaitten luokkien keskuudessa myöskin kauhistutaan niitä ajatuksia, mitä kansakoulusta päässeen työläisnuorison ja rahvaanlasten keskuudessa tulisi liikkumaan, heidän nähdessään, että samalla kun kansakoulussa etevyyttä osottaneet rahvaanlapset jäisivät raatajan asemaan, heitä paljon tyhmemmät, samoja koulupenkkejä painaneet varakkaitten luokkien lapset yksinomaan varallisuutensa nojalla kohoaisivat heidän niskoilleen työnantajiksi ja virkaherroiksi. — Muuan oppikoulunopettaja lausui 1893 vuoden opettajakokouksessa: „On kyllä kaunista nähdä kreivin ja torpparinpojan istuvan rinnakkain kansakoulussa, mutta jos kreivin poika kansakoulusta astuu oppikouluun, mutta torpparin poika on pakotettu auran ryhtymään, niin kyllä minusta on paljon parempi, että kreivin poika ei koskaan olisikaan kansakouluun astunut”. Saman ajatuksen on muuan saksalainen pohjakoulujärjestelmän vastustaja Jenan kaupunginvaltuustossa lausunut vielä paljon suoremmin seuraavasti: „Kuvitelta-koonpa esimerkiksi että kaksi lasta on samalla

koulunpenkillä; myöhemmin tulee toisesta työläinen, toisesta työntäjä; silloin epäilemättä sanoo työläinen: mitenkä tämä sopii, olihan tuo toinen koulussa paljon tyhmempi kuin minä!” — Pahemmin eivät vastustajat tässä asiassa voi huonoja vaikutteitaan paljastaa.

Näiden lausuntojen valossa myöskin vapaa-herra Yrjö-Koskinen saa lohdutusta pelkoonsa, että tässä asiassa muka vasemmistolaisedustajat olivat menneet „luokkarajoja sotkemaan”. Jos vapaa-herra Yrjö-Koskinen olisi malttanut rauhallisena lukea valiokunnan mietintöä edes sen neljännelle sivulle asti, olisi hän kyllä huomannut, että siinä oleva „luokkavastakohtien lievenemistä” koskeva lausunto pelkästään ilmaisee eräiden koulumiesten ehkä hyvinkin pettävän toiveen; valiokunta siitä asiasta ei ole lausunut mitään.

Koko meidän koulujärjestelmämme on alusta alkaen rakennettu sellaiseksi, että varattoman väen lapsilla yleensä on mahdollisimman suuret esteet ja hankaluudet voitettavina opintielle pyrkinessään. Tuollaisia esteitä oli vielä varsin myöhääinkin esimerkiksi se, että tyttökouluihin pääsemisen ehtona oli yhden vuoden kurssi ruotsinkieleessä; edelleen oli määrätty, että valtion koulujen ensimmäisellä luokalla ei ollut vapaaoppilaspaiikkoja; edelleen oli lyseoissa sisään-pääsyvaatimuksena muun muassa tietoja mit-tausopissa, jota opittiin vasta kansakoulun neljännellä luokalla, minkä käytyään oppilaat yleensä olivat jo liian vanhoja oppikoulun nykyiselle ensi luokalle. Ja niin edespäin. — Edellämäinitut esteet opintielästä on poistettu. Mutta yksi kaikkein vaikeimpia esteitä, oppilaan varattomuutta lukuunottamatta vaikein, on jällellä, se, että opintie ei ole yhtäjaksoinen vaan pakottaa lapsensa tulevaisuudesta huolehtivat vanhemmat käyttämään lapset läpi kansakoulun, sillä seurauksella, että lapset sitten kansakoulusta päästyänsä yleensä ovat liian vanhoja oppikouluun menemään ja oppikouluun mennessäänkin kumminkin ovat menettäneet kahden kalliin kouluvuoden ajan suureksi osaksi hukkaan. Tämän koulujärjestelmämme suuren epäkohdan oikaisemiseen ryhtymisestä on nyt kysymys. Työväestön ulkopuolellakin on laajoja vähävaraisten väestön kerroksia, joiden edut vaativat puheena-olevan uudistuksen toteuttamista. Asian osaksi tulevasta varakkaitten herraspiirien ja virkamiesaineksen vastustuksesta huolimatta täytyy uskoa, että eduskunnassa on melkoinenkin enemmistö, joka valitsijain suuren enemmistön ilmeisen edun kannalta on pakotettu hyväksymään sivistysvaliokunnan mietintöön sisältyvän ehdo-



tuksen ja sen mukaisesti lausumaan, että puheenaoleva koulujärjestelmän suuri perusvääräys on kaikitta verukkeita korjattava.

d. J. W. L a t v a l a: Sen lisäksi, mitä arvoisat edelliset puhujat jo ovat lausuneet sivistysvaliokunnan mietinnön puolustamiseksi, pyydän minäkin vielä lausua seuraavaa:

Kansanvaltaisuuden, kansan pohjakerrosten tinkimättömiin vaatimuksiin kuuluu kansakoulun asettaminen muiden korkeampien oppilaitosten pohjakouluksi, sellaiseksi yleiseksi kansalaiskouluksi, jossa kaikki lapset ilman erotusta saisivat yleisen, yhtäläisen pohjasivistyksensä, yleisen kansalaissivistyksensä alkeet, jolle sitten kaikenlainen muu niin hyvin tietupuolinen ja tieteellinen kuin ammatillinen sivistys olisi välittömästi jatkuva. Ensiksikin on tällainen vaatimus aiheutunut siitä, että tuollainen pohjakouluuute on omiansa edistämään todellisen tasa-arvoisuuden pääsemistä vallitsevaksi, ja toiseksi sentähden, että täten kaikille, köyhimmillekin kyvykkäille kansanlapsille avautuu tie korkeamman opin ja sivistyksen saantiin. Luonnollisesti nämä kaksi motiivia voidaan täydellisesti saavuttaa vasta silloin ja sitä mukaa, kuin täydellinen kansanvaltaisuuden periaate, kuin köyhälistön ja kaikkein työntekijäin oikeuksiin saattamista tarkoittava ohjelma monessa muusakin kohdassa saadaan ja tulee toteutumaan, muun muassa ja ennen kaikkea siinä, että kaikki koulunkäynti tulee maksuttomaksi, se on sellaiselle kannalle, ettei varattomallekaan kartu opintoajallaan opintovelkoja, sekä että koulunkäynnin päätyttyä — olisi se sitten pitempi tai lyhempi — kullakin olisi tilaisuus saada — joskaan ei varsinaista virkaa, joihin vain kyvykkäimmät olisivat oikeutetut pääsemään — niin ainakin sellaista ansiotyötä, josta voisi saada koulun ja työttömyyden toimeentulon. Korkeampi oppi ja sivistys ei näet ole millään elämän ja toiminnan alalla haitaksi vaan päinvastoin hyödyksi. Kykenehän oppinut ruumiillisen työn tekijä paremmin etujaan ja oikeuksiaan valvomaan, hoitamaan omaa olemassaoloaan ja ottamaan osaa yhteiskunnallisen järjestyksen hoitoon ja kehitykseen kuin oppimaton.

Kansanvaltaisuuden periaatteellinen vaatimus on siis, että kansan jokainen yksilö olkoon vapaasti ja esteettömästi tilaisuudessa luontaisten kykyjensä ja taipumustensa mukaan saamaan opillista sivistystä niin pitkälle, kuin hänen halunsa ja kykynsä kannattavat. Jokainen, jolla on luontaiset kyvyt ja taipumukset, saakoon valmistautua sitä yhteiskunnallista palvelusta

ja toimialaa varten, mihin hänellä on parhaiten taipumusta. Sen kautta olisi taattua, että yhteiskunta saapi kelvollisen ja tarkoitustaan vastaavan virkamiehistön. Samalla tietysti täytyy edellyttää yhteiskunnan kykenevän järjestämään asiat sellaiselle kannalle, ettei kenenkään oppiasaaneen tarvitse virua tyhjätoimittajana, ei sellaisenkaan, joka ei olisi nimenomaan jotakin herrasvirkaan vivahtavaa toimintaa itselleen saanut, vaan että hänellä olisi tilaisuus saada itselleen sellainen ansiotyö, jolla hän sekä palvelisi yhteiskuntaa että myös voisi tyydyttää kohtuudella omat yksilölliset tarpeensa. Heikompi kykyistä ja vastahakoista ei pakotettaisi kauemmaksi opintielle, kuin että hän saisi ainoastaan määrävuotisen kansakouluopetuksen ja mahdollisesti sen lisäksi jatkokurssiopetuksen. Tämä olisi kaikille kansalaisille yhteinen oppikurssi ja se sivistysalue, jolta sitten kukin lähtisi valitsemalleen työalalle. Kaikki korkeimmat oppilaitokset perustuisivat siis kokonaisuudessaan kansalaiskoululle ja olisivat elimellisessä yhteydessä tämän kanssa. Tällainen on todellisen kansanvaltaisuuden tarkoitusperä. Tällainen on meidän vasemmistolaisten perusajatus yleiseen oppikouluuuteeseen ja kansalaisoppivelvollisuuteen nähden. Onpa sitä paitsi muiltakin tahoilta eikä vain yksin meidän vasemmiston taholta jo monasti pohjakouluuute ollut lämpimän harrastuksen esineenä, niin meillä ja niin yleensä siellä täällä koko sivistyneessä maailmassa, ja aina se tulee kysymykseen ja keskustelun alaiseksi kaikkialla, missä vain kaikkien kansalaisten oikeudet ja tasa-arvo yhdessä sivistyskysymysten kanssa puheeksi tulee.

Mutta niinkuin kaikilla uudistuspyrkimyksillä, niin on tälläkin ollut ja on vieläkin vastustajia, jotka väitteittensä tueksi esiväät milloin mitäänkin vastasyitä. Meillä vastustajat vetoavat pääasiallisesti siihen, että oppikoulujen opetus, varsinkin vierasten kielten opetus, kärsii, jos oppikoulujen oppiaikaa lyhennetään, että kansan sivistystaso alenee ja että muissa sivistysmaissakaan ei ole vielä päästy muka niin pitkälle, näissäkin kun on muka huomattu, että kansakoulua kokonaisuudessaan on vaikea sovelluttaa oppikoulun pohjaksi. Tällaiset väitteet olivat pääsääntöisesti eräissäkin viime syksynä Uudessa Suomettaressa julkaistussa kirjoituksessa, jossa eräs oppikoulun johtaja ja opettaja, jumaluusopintohtori Virkkunen ottaa arvostellakseen viime valtiopäivien sivistysvaliokunnan mietintöä tästä samasta pohjakoulukysymyksestä. Samallaisia väitteitä kai sitä vastustajain puolelta tullaan nytkin tuo-

maan esille. Mainitsemani kirjoittaja, arvostellessaan viime vuoden sivistysvaliokunnan mietintöä, joka muutoin on pohjana tällekin nyt käsilläolevalle mietinnölle, sanoo sitä löyhästi perustelluksi ja huomauttaa melkein ivaamalla m. m., että valiokunta koettaessaan etsiä asialle tukea muiden sivistysmaitten oloissa on maininnut Amerikan Yhdysvallat ja Japanin. Nämä esimerkit ovat kirjoittajan mielestä sangen haettuja ja outoja. Eihän muka koululaitoksen sovi menestyksellisiä esimerkkejä hakea valtamerien takaa. Eihän muka noiden kaukaisten maiden oloja monessa muussakaan suhteessa voi verrata meidän oloihimme. — Miksei Yhdysvaltoja ja Japania olisi saanut mainita esimerkeinä? Eivätkö juuri Amerikan Yhdysvallat ole menemässä Europan edelle monessa muussakin suhteessa? Onhan Yhdysvaltain liike- ja teollisuuselämäkin kohonnut jo maailman ensimmäiselle sijalle, samalla kun vanha Englanti on jäänyt toiselle, oikeastaan kolmannellekin tilalle; ja että Yhdysvalloissa 8-luokkainen kansakoulukin on kokonaisuudessaan pohjakouluna, sekin puolestaan osoittaa amerikalaisien edistyvän nopeammin kuin europalaisten. Mitä Japaniin tulee niin tokko senkään esimerkissä on mitään halveksimista. Vanhan, kaavoihinsa kiteytyneen Europan sivistysmaissa nähtävästi kyllä myös ollaan samaan päämäärään, siis pohjakouluatteen toteuttamiseen pyrkimässä, vaikka ei olla siihen vielä täydellisesti päästy. Olisi siihen sitäpaitsi useammissa maissa jo varmaan päästykin, jos niissä kansa kokonaisuudessaan olisi saanut asian määrätä, mikä noissa Europan maissa ei ole ollut asianlaita, vaan ovat olleet samat kuin meilläkin. Valtaluokat ja heidän uskollisina apureinaan vanhoillismieliset koulujen johtomiehet ovat niillä näillä keinotekoisilla syillä, keinotekoisilla „kokemuksilla”, mikäli mahdollista, jarruttaneet asiaa, koska vanhoillismielisille säätyluokkajärjestelmän kannattajille ja ihailijoille ei ole tosiasiaa koskaan mieluista nähdä köyhälistön lasten kulkemista opintieillä rinnakkain heidän lastensa kanssa.

Perussyynä pohjakoulun vastustamiseen on monellakin sellaisella säätyläisellä todennäköisesti ollut se, että oppiarvot ja niillä saavutetut virat mahdollisimman kauan säilyisivät entisillä säätyläissuvuilla, huolimatta siitä, olisiko näillä kykyä vai ei, ja että elämänkoulussa karaistuneitten pohjakerrosten, köyhälistön ja kansan lapset tällä keinoin voitaisiin estää kiipeämästä aloille, joihin herrasväen lapset ovat muka yksinoikeutettuja. Täytyisihän mahdollisesti muussa tapauksessa niiden säätyläisluokan las-

ten, joilla ei olisi kykyä kilpailla opinteillä, käytännöllisessä elämässä alentua tavallisen työtätekevän väestön tasolle. Mutta näennäisesti painavimpana syynä on olevinaan etukädessä vieraitten kielten opetuksen kärsiminen ja sen johdosta sivistyneen luokan kulttuuritason aleneminen, jos oppikoulu lyhennettäisiin 6-vuotiseksi kansakoulun tullessa kokonaisuudessaan pohjakouluksi. Huomautan muutoin, että jos tässä jonkunlainen sivistystason aleneminen tulisi kysymykseen, vain nykyaikaisen sivistyneen eli oppineen luokan sivistystaso ehken aluksi saattaisi jonkun verran aleta. Kansan suurimman osan, sen osan, joka nykyoloissa ei missään tapauksessa joudu sivistyksessään ylioppilasteelle, sen sivistykselle tällä seikalla ei ole mitään merkitystä. Aivan aiheetonta on siis puhua ainakaan mistään kansan tai kansakunnan sivistystason alenemisesta. Tuo syy tuntuu muutoinkin heti jotenkin haetulta ja keinotekoiselta.

Myönnettäköön että vieraitten kielten opetuksella toistaiseksi oppikouluissa on jonkun verran tärkeä merkitys, ehkäpä hyvinkin tärkeä merkitys ja että nuo kielet siitä syystä vaativat huomattavan sijan lukuohjelmassa. Ensinnäkin tekee sen meidän omituiset kieliolomme. Meillä on tavallaan kolme kotimaista kieltä, ja näiden lisäksi olisi nykyään vielä opittava ainakin kaksi vierasta kieltä, jos mieli jatkaa laajempia opintoja ja päästä syvemmältä käsiksi mailmankirjallisuuteen. Useimmilla muilla sivistyskansoilla on sen sijaan vain yksi ainoa kotimainen kieli, jolla saattaa olla tarpeeksi laaja tieteellinen kirjallisuus, joten harvoin sitäkään varten tarvitsee opetella vieraita kieliä. On siis helposti ymmärrettävää, että meillä on ollut pakko kieltenopetukseen käyttää ja vielä ehken toistaiseksi siihen täytyy uhrata verrattain paljon aikaa ja opintovoimia, ja tämä tietysti ei voi olla tapahtumatta muiden oppiaineiden kustannuksella. Mutta vaikka näin on asian laita, niin kuitenkin, kuten pohjakouluatetta kannattavain koulumiestenkin puolelta on vakuutettu ja sivistysvaliokunnan mietinnössäkkin on huomautettu, olisi vieraiden kielten opetus menestyksellisesti järjestettävissä sellaiseksi, että se 6-vuotisessa oppikoulussa tuottaisi ainakin yhtä hyvät, vastaista todellista sivistystarvetta vastaavat tulokset kuin tähänkin asti. Tämä olisi mahdollista osaksi sen kautta, että vieraiden kielten opetus saatettaisiin uudemmanaikaiselle, käytännöllisemmälle, parempia tuloksia tuottavalle kannalle, osaksi myöskin siten ettei kaikkiin kieliin nähden aseteta nykyistä, tarpeetto-

man suurta vaatimusta, mikä koskee niiden käyttämistä sekä puheessa että kirjoituksessa, vaan tyydyttäisiin ainoastaan kielen tekstin ymmärtämiseen. Myöskin voitaisiin, niinkuin valiokunnan mietinnössä on huomautettu, oppikoulujen yläluokilla käyttää linjajakoa ja eri kielet sovittaa tämän linjajaon mukaan, jolloin kunkin oppilaan opittavain kielten lukumäärä vähenisi ja kieltenopetus senkin kautta tulisi tehokkaammaksi. Kukin saisi siten täydellisemmän tilaisuuden oppia sitä sivistyskieltä, jolla hänen vastaiselle elämälleen olisi tärkeämpi merkitys. Nämät seikat huomioonottaen näyttää jotenkin selvältä, että oppikoulun lyhentäminen 6-vuotiseksi ei merkitse kieltenopetukseen nähden niin suurta taantumusta, kuin on tahdottu olettaa ja että siis pelko sivistystason alenemisesta perustuu enemmän vain jonkinlaiseen ennakkoluuloon kuin todellisiin syihin.

Vieli huomautettakoon, että vieraitten sivistyskielten välttämätön tarve nykyisessä laajuudessa on sangen todennäköisesti enää olemassa vain toistaiseksi; se on lähimmässä tulevaisuudessa yhä vähenevä. Lisääntyöhän vuosi vuodelta omakielinenkin sivistyskirjallisuutemme, yliopistollisia kurssikirjoja alkaa jo ilmestyä yksi toisensa perään suomenkielelläkin. Tieteen eri haarojen, filosofian ja runouden alalla alkaa meillä olla jo oivallisia suomennoksia, ja uusia ilmestyy jatkuvasti. Ja päämääränämme on, että tässäkin suhteessa edistytään ja että valtionvaroillakin vastedes tätä edistystä avustetaan ja joudutetaan. Näyttääkin sentähden todennäköiseltä, että ainakin jonkun vuosikymmenen kuluessa, ehkäpä jo pikemminkin, näiden sivistyskielten, saksan, ranskan, englannin tarve yleiseen kulttuuriimme nähden supistuu melko lailla nykyisestään. Tarve tulee rajoittumaan vain erikoisiin tutkijoihin, kielenkääntäjiin, ammattihenkilöihin sekä liike-elämän alaan. Näihin nähden tosin saattaisi sen sijaan tarve vastaisuudessa, kansainvälisen elämän kehityksessä, toistaiseksi suurentuakin, jos ei nimittäin jo aivan pian pääse käytäntöön esperanto tai joku muu vieläkin helpompi yleismaailmallinen apukieli. Mutta voitaisiinhan eri tieteiden tutkijain, kielenkääntäjien ja liike-elämän tarpeen tyydyttämiseksi järjestää joku erityinen kielenopetuskurssi, tai oppikoulun yhteyteen erikoislinjoja, ellei oppikoulu näyttäisi sinänsä tarvetta tyydyttävän. Nyt ensi alussa saattaisi uusi järjestelmä, jonka alaiseksi etupäässä oppikoulun täytyisi alistua, ehkä tuntua vähän oudolta ja kankealta, niinkuin asian laita on monella muullakin alalla, silloin kun siirrytään

vanhasta uuteen. Mutta pian siihen kyllä mukauduttaisiin ilman varsinaista sivistystason alenemisen vaaraa tai muuta haittaa. Sentähden oletus kieltenopetuksen kärsimisestä ja sivistystason alenemisesta tuntuu, kuten jo mainitsin, haetulta, keinotekoiselta ja ontolta. — Tämä olkoon sanottu vieraitten kielten opetuksesta ja sen soveltamisesta 6-vuotisen oppikoulun ohjelmaan, mikäli vieraiden kielten opetuksessa vielä lieenee tähänastinen oppimäärätarpeellinen. Sitä paitsi tahdon huomauttaa etteihän oppikoulun lyheneminen kahdella vuodella suinkaan merkitse oppiajan lyhentymistä. Astuuhan näiden kahden alemman oppikoulun luokan sijaan kansakoulun kaksi ylempää vuosiosastoa. Tokihan näillä kansakoulunkin ylemmillä osastoilla voidaan tarjota jotakin vastaavaa henkistä kehitystä, joskaan ei kieltenopetuksen muodossa, niin useassa muussa kohden; ja voidaan sitä pitää korvauksena oppikoulun lyhentämisestä, joten henkisen kehityksen kokonaissumma ei tässä tapauksessa jää paljonkaan vähemmäksi.

Tämän lisäksi pyydän saada viitata muutamiin kohtiin nykyisen kansakoulun opetustavassa ja työjärjestyksessä varsinkin sen kahdella ylemmällä vuosiosastolla, jotka nyt tulisivat monessa suhteessa korvaamaan nykyisten oppikoulujen kaksi alinta luokkaa. Tarkoitän nimittäin, että kansakoulun eräiden oppiaineiden opetuksessa voitaisiin tehdä muutamia korjauksia, jotka olisivat eduksi niille kansakoulunoppilaille, jotka menevät opintojaan jatkamaan oppikouluihin. Tämä ei merkitse millään muotoa sitä, että kansakoulu tulisi mitenkään menettämään tai vähentämään alkuperäistä itsenäistä tarkoitustaan tai päämääräänsä. Mutta aivan niinkuin valiokunnan mietinnössä on huomautettu, on kansakoulua itseään juuri parannettava ja kehitettävä, jos pidetään silmällä sen omaa päämäärää olla koko kansan kouluna. Kun tällainen kehitys ja parannus kouluohjelmassa on olojen pakosta ennen pitkää voimaansaattava juuri kansakoulun itsensä, sen oman tarkoituksiperän takia, niin tämäkin on omiaan tekemään kansakoulun sitäkin sopivammaksi olemaan samalla myöskin oppikoulun ja kaikkien muiden oppilaitosten pohjakouluna. Nuo tarkoittamani korjaukset kansakoulun opetusohjelmassa, jotka mielestäni olisivat eduksi oppikouluun menijöille, samalla kun niistä olisi suurempaa hyötyä kansakoululle itselleenkin, koskisivat ainakin kahta tai kolmeakin oppiainetta, nimittäin etupäässä äidinkieltä, matematiikkaa sekä luonnontieteitä. En tahdota tässä lähemmin ruveta selostelevaan, miten korjaukset kansakoulun ohjelmassa noihin oppiai-

neihin nähden olisi mielestäni yksityiskohdisaan toimeenpantava, ainoastaan muutamin sanoin pyydän saada viitata asiaan. Ensinnäkin äidinkielen suhteen olisi, se myönnettäköön, nykyisessä kansakoulun opetusohjelmassa paljon toivomisen varaa. Oppikirjojen ja oppimäärien suhteen vallitsee äidinkielen opetuksessa melkoisen erilaisuus, sekavuus ja epä johdonmukaisuus. Mutta tässä voidaan hyvällä tahdolla saavuttaa yhdenmukaisuutta, ja minä luulen, että tämä seuraakin itsestään jo asian tilan pakosta, niinpian kun kansakoulu tulee kokonaisuudessaan olemaan pohjakouluna. Tähän asti, kun ei ole näin ollut asianlaita, ei näy senkään vuoksi niin välitetyä päästä yhdenmukaisuuteen. Tietysti olisi ollut kyllin syytä myös lisätä jonkun verran äidinkielen tuntimäärää kansakoulussa. Kun tämän ohessa opetustavassa tehtäisiin muutamia jo itsestään ajan vaatimia korjauksia, niin saavutettaisiin entistä runsaammat tulokset äidinkielen opetuksessa. Tämä kaikki olisi eduksi oppikouluopetukselle siihenkin nähden, että oppikoulussa voisi silloin äidinkielen opetus, mikäli se siellä kysymykseen tulee, alkaa melkoista korkeammalta asteelta ja voitaisiin siihen myös käyttää vähemmän tunteja, jotka siten säästyisivät joko vieraille kielille, jos niin välttämätön tarve vaatisi, tai muille oppiaineille. Myöskin kansakoulun matematiikan kurssia, etenkin laskennossa, voitaisiin jonkun verran laajentaa ja ehkäpä johonkin määrin yhdenmukaistuttaakin oppikoulun matematiikan kanssa, eikä tästä olisi muuta kuin etua kansakoululle itselleen. Tosin on ilmestynyt erällä tahoilla senkin mielipide, että kansakoulun laskentokurssia olisi nykyisestääänkin supistettava. Mutta tätä täytyy pitää epäonnistuneena ja ohimenevänä ajatuksena. Laajentaminen nykyisestääänkin on puollettavissa jo senkin suuren merkityksen vuoksi, mikä laskennolla ja matematiikalla yleensä on ajatuskyvyn kehittäjänä. Kansakoulun laskentokurssiin voitaisiin siis hyvällä syyllä lisätä pakollisena verranto-opin alkeet ja osinkolasku, joita osittain jo vapaaehtoisesti opetetaan useissa kansakouluissa, vaikka ne eivät ole virallisesti pakollisia. Jos matematiikalle todella annettaisiin kansakoulussa nykyistä suurempi tuntimäärä, voisivat kyvykkäämmät oppilaat saavuttaa jokseenkin suuren kypsytyden niin kutsutun alkeismatematiikan alalla, joten ei tähänkään tarvitsisi käyttää oppikoulussa niin suurta tuntimäärää kuin nykyään, vaan se voitaisiin heti alottaa korkeammalta asteelta.

Kun kansakoulumatematiikassa, jos edellä esittämäni laajennus ja korjaus otetaan huo-

mioon, ehditään laskea koko lailla vankka pohja, niin kansakoulun läpikäynyt oppilas, joka on osottautunut eteväksi ja kyvykkääksi, kyllä voi vaikeudetta seurata oppikoulun matematiikan opetusta, vaikka se, kansakoulun kurssia kertaamatta, alkaisikin korkeammalta asteelta, toisin sanoen jatkaisi suorastaan siitä, mihin kansakoulu päättyy. Siis matematiikkaan nähden oppikoulu ei tulisi mitään menettämään, vaikka se lyhennettäisiin kuusivuotiseksi.

Myös luonnontieteen opetus vaatii suuria korjauksia ja muutoksia kansakoulun opetusohjelmassa. Luonnontieteen asemahan muuten on, kuten tunnettu, perin kurjalla kannalla kansakoulussa, joskaan se ei ole ollut kehuttavalla kannalla oppikouluksakaan. Mutta tässä on toivottavissa — ja nykyäika sitä välttämättömästi vaatii — suuria parannuksia ja muutoksia, ja samalla seura myös itsestään tässäkin jonkunlainen yhdenmukaisuus kansakoulun ja oppikoulun välillä.

Tällaiset korjaukset ja parannukset näissä mainitsemisani kansakoulun oppiaineissa, äidinkielessä, laskennossa ja luonnontieteen oppimäärissä tulisivat olemaan yhdeltä puolen apuna oppikouluopetukselle ja toiselta puolen korvaamaan sen tappion, mikä korkeintaan voidaan erällä taholla ajatella johtuvan siitä, että nykyisen oppikoulun kaksi alinta luokkaa vaihtuu kansakoulun kahteen ylempään vuosiosastoon. Samalla ne eivät millään tavalla johtaisi kansakoulua pois sen varsinaisesta tarkoituksesta olla yleisenä kansan pohjasivistyksen perustana, vaan täydentäisivät sitä, koska noilla oppiaineilla on suuri käytännöllinen merkitys jokaisen kansalaisen jokapäiväisessä elämässä. Tämähän vain olisi sitä parannusta ja kehitystä, jota kansakoulumme kipeästi kaipaa vastataksien tarkoitustaan kansan henkisenä ja käytännöllisenä kasvattajana nykyäikana. Nuo tärkeimmät korjaukset seuraavat jo osapuilleen aivan itsestään vapaaehtoisestikin, niin pian kun kansakoulu vain on tullut kokonaisuudessaan määrättyksi oppikoulun pohjakouluksi, vaikkapa ei nyt aivan heti virallisessa muodossa saataisi-kaan toimeen kansakoulun suhteen niitä suurenlaisia parannusehdotuksia, joita muuten toivottavissa on. Kansakoulu luullakseni tulee, tuluaan pohjakouluksi, pitämään jommoisenakin kunnia-asianaan saada laskea etevämpiä oppilaitaan oppikouluun ja tämän vuoksi se myös pitää jonkunlaisena, jopa osittain pyhänä velvollisuutenaan heti ryhtyä vapaaehtoisesti täydentämään ja korjaamaan pahimpia puutteitaan juuri noissa mainitsemisani oppiaineissa ilman,

että se tällä mitenkään tahtoo antautua yksinomaiseksi oppikoulun palvelijaksi ja syrjäyttää oman päämäärän.

Tuntimäärän lisääminen kansakoulussa noille mainituille oppiaineille on kyllä tähän asti ollut vaikea nykyisen järjestelmän vallitessa. Kuitenkin on esimerkkejä, jotka osoittavat, että tässä kohden hyvällä tahdolla on voitettu noille oppiaineille jonkun verran lisää tunteja. Vaikeata on tämä tuntien lisäys kyllä ollut, varsinkin senvuoksi, että uskonnolle on täytynyt tähän asti luovuttaa kansakoulussa neljä tai viisi viikkotuntia, joka tietysti merkitsee tuntuva määrän kansakoulun oppiajasta. Jos tuokin tuntiluku, mikä uskonnolle kouluissamme uhrautaan, nimittäin kansakoulussa neljä tai viisi viikkotuntia kutakin osastoa kohti ja oppikouluissa kaksi tai kolme viikkotuntia luokkaa kohti, olisi käytettävänä, tahi edes osa siitä käytettävänä kansakoulussa toisille edellämainitsemilleni oppiaineille, niin saavutettaisiin sen kautta luonnollisesti aika paljon parempia tuloksia ja oppikouluissamme riittäisi enemmän tunteja muille aineille.

Mitä muutoin uskonnonopetukseen tulee, en siitä tämän yhteydessä tahdo muuta enempää mainita, kuin että uskonnonoppijosemmoisenaan ja tämän opettaminen, sanottakoon sen puolustukseksi tai sitä vastaan mitä tahansa, on ainakin jo nykyaikana oman erityisen luonteensa takia joutunut sellaiseen asemaan, että sen jo oman arvonsa ja etunsa vuoksi tulisi siirtyä pois kaiken muun virallisen kouluopetuksen yhteydestä, siis pois valtion kannattamista virallisista kouluista. Tämän olen tässä maininnut vain sivumennen viitaten. Että tässäkin asiantilassa, nimittäin mitä uskonnonopetukseen tulee, kerran ennemmin tai myöhemmin tulee tapahtumaan valtava muutos, siitä saamme olla varmat.

Noilla edellä esittämälläni, muutamilla vapaaehtoisilla korjauksilla äidinkielen, luonnontiedon ja matematiikan aloilla, kunnes varsinainen virallinen ja perinpohjainen uudistus kansakoulualalla saadaan toimeen, maalaishansakoulukin, jonka on tahdottu olettaa olevan takapajulla kaupungin kansakouluihin verrattuna, niinpian kun se kokonaisuudessaan pohjakouluksi tulee, voi jo ensi tilassa lähettää oppikouluun monta kyvykästä kansakoulun läpikäynyttä oppilasta, monta lahjakasta kansanlasta, joiden kaltaisten on tähän astisen järjestelmän vallitessa ollut vaikea tai mahdoton saada harvasta opinjatkamishaluaan toteutetuksi.

Olen tässä nimenomaan tahtonut merkitä ja alleviivata näitä kyvykkäitä, lahjakkaita kansa-

kouluoppilaita. Miksi niin? Siksi, että tahdon sanoa, että kyvyttömäin ei olekaan tarvis yrittää sellaisille aloille ja sellaisiin elämäntehtäviin, mihin eivät pysty, mihin eivät sovellu, siinä merkityksessä nimittäin, että heistä noilla aloilla olisi jotain todellista hyötyä yhteiskunnalle. Kyllä on todellisia kykyjä tarpeeksi. On täysin päteviä aineksia tuolla kansan pohjakerroksissa, kunhan nekin kaikki tulisivat sieltä nostetuiksi, pinnalle asetetuiksi ja johdetuiksi niihin elämän tehtäviin, mitkä heille soveltuu paremmin kuin joillekin synnynnäiltään ylempiin luokkiin kuuluville. Kunhan kansakoulu kokonaisuudessaan saadaan pohjakouluksi, niin silloin paremmin kuin tähän asti moni terve kyky, kuten mainitsin, pääsee kohoamaan kansakoulun kautta korkeampiin sivistyspiireihin, siten uudistaen, tuorentaen ja jalostaen näitä korkeampia sivistyspiirejä, virkamiesluokkaamme ynnä muita terveelliseen suuntaan, sellaiseen suuntaan, joka vastaa työtätekevän kansan toiveita, käsitystapoja ja ajan suuntaa.

Tältä kannalta katsottuna oppikoulu vastedes, tultuaan kuusiluokkaiseksi, saattaisi kyllä aivan empimättä asettaa vastaanottovaatimuksensa niin korkeiksi, että ainoastaan täysin tyydyttävästi kansakoulukurssiin suorittaneet oppilaat voivat päästä oppikouluihin. Tapahtukoon vaan niin. Kyllä silloinkin oppikouluihin pääsee yhä enemmän varsinaisia kansan pohjakerrosten lapsia, niin että nämä ainakin useimmissa oppikouluissa tulevat muodostamaan oppilasten enemmistön. Syrjään voi kyllä joutua oppikoulun käynnissä monet sellaiset heikkokykuiset yläluokkalaisten ja rikkaitten lapset, joita tähän asti on rikkaiden ja sääty-ylpeyden mahdipakolla tunkemalla työnnetty oppikouluihin ja koetettu tämän kautta nostaa virkamiesurille ynnä muille tärkeille toimialoille, huolimatta siitä, onko heillä todellista kykyä ja edellytyksiä siihen vai ei. Nämä, nimittäin heikkokykuiset, olivatpa he ketä tahansa, tulisivat kyllä kilpailussaan syrjäytymään, ja se tuntuisi arvaenkin jonkun verran karvaalta yläluokan vanhemmille, mutta tässä ei auta enää sitä katsominen. Nythän on toki jo aika poistaa viimeisetkin kastilaitoksen jäljet.

Kun kaikki nämä edellä esittämäni seikat otetaan huomioon, niin ei suinkaan ole mielestäni syytä peljätä kansamme sivistystason toden teolla alenevan, vaikka oppikoulu lyhennetäänkin 6-luokkaiseksi ja se saatetaan lähempään, täydellisempään elimelliseen yhteyteen kansakoulun kanssa. Kansakoulu, maalaishansakoulukin, pohjakouluksi saatettuna, voi, kuten olen



tahtonut osoittaa, jo nykyisessäkin kokoonpanossaan muutamilla korjauksilla antaa 6-vuotislle oppikoululle hyviäkin kykyjä, etevii oppilasaineksia. Tietysti tämä toteutuu vielä paljoa paremmin ja eheämmin, kun kansakoulukin ennen pitkää saadaan 6-vuotiseksi. Tämän vuoksi siis tuntuu minusta tuo pelko sivistystason alenemisesta, kuten jo sanoin, perustuvan enemmän vain jonkullaisiin ennakkoluuloihin, joilla niin usein pyrkii olemaan liian suuri vaikutus ihmisten mieliin silloin, kun on kysymyksessä joku tärkeämpi ja syvälle koskeva uudistus. Ja vaikkapa nyt niinkin olisi asianlaita, että oppikoulumme tästä lyhennyksestä jonkun verran kärsiikin, joka tuskin on todennäköistä, niin tämä korkeintaan voisi tapahtua vaan ensi aluksi, mahdollisesti vain muutamina vuosina, niin kauvan kuin käytännössä uuteen järjestelmään ei ole ennätetty perehtyä ja mukaantua. Siis vaikkapa näinkin olisi asianlaita, niin tällainen vahinko on vähäinen verrattuna niihin moniin ja suuriin etuihin, etenkin kansakoulun hyväksi, jota kansakoulun saattaminen pohjakouluksi tietäisi ja johon jo valiokunnan mietinnössä on viitattu.

Vastustajain taholta on myöskin toisinaan huomautettu, että kansakouluopetus semmoiseen ei vastaa oppikouluopetusta. Kansakoulun kaksi ylintä osastoa ei muka pysty antamaan hengen kehitystä, ajatuksen kypsyttää siinä määrässä kuin nykyisen oppikoulun kaksi alinta luokkaa. On väitetty, että kansakouluopetus kehittävään vaikutukseen nähden ei täydellisesti vastaa oppikoulun alaluokilla annettavaa opetusta. Kansakoulunopettajat ovat valmistetut vaan kansakoulun eikä oppikoulun opettajiksi, koska nimittäin, niin sanotaan, kansakoulun päämäärä on toinen kuin oppikoulun. He, kansakoulun opettajat, eivät siis kykene oppilaisaan edistämään syvempää hengen kehitystä, ajatuksen terävyyttä. Tällaisille väitteille ei löydy minkäänlaista vakavampaa perustetta. Käytäntö jo kokemuksethan ovat osoittaneet pikemmin päinvastoin. Mutta jos tuollaista vastustajain väitettä kansakouluopetuksesta ja kansakoulunopettajista sittenkin tahdotaan uudistaa, niin täytyypä ihmetellen kysyä, millä erikoisella taikavoimalla sitten opetus suoritetaan noilla oppikoulun alaluokilla, kun sen väitetään antavan parempia hengenedistyksen näytteitä kuin kansakoulussa annettavan opetuksen? Sanotaan, että kansakoulunopettajat eivät ole saaneet ammattikehitystä, jota kävisi vertaaminen siihen, mikä on tullut oppikoulun opettajien osaksi, jonka tähden he eivät voi yhtä

tehokkaasti kuin viimeksi mainitut hoitaa semmoista opetusta, jota nyt annetaan oppikoulun alemmilla luokilla. Tässä nyt myönnettäköön olevan jonkun verran perää. Kansakoulun- ja oppikoulunopettajat ovat valmistuneet toimiinsa eri päämääriä silmällä pitäen. Sillä onhan kansa- ja oppikoululla ollut tähän asti erilaiset ja toisilleen miltei täysin vieraat päämäärät. Mutta mitä merkitystä tällä seikalla itse asiassa olisi sen asian kanssa, että kansakoulu ja oppikoulu vastaisuudessa tarkoitetaan mitä läheisimpään, elimellisimpään yhteyteen ja vuorovaikutukseen keskenään. Ollaanhan ai-keissa myös uudistaa seminaariopetuskin ajan vaatimalle kannalle, jolloin kansakoulunopettajien valmistuksessa kyllä voidaan ottaa huomioon ne puutteellisuudet tai vaillinaisuudet, joita heissä oppikoulun opettajiin verrattaessa nyt kenties tarkasti hakemalla voitaisiin löytää. Olkoon asianlaita muuten miten tahansa, niin huoletti voi väittää nykyistenkin kansakoulunopettajien, ehken joitakuuta poikkeuksia lukuunottamatta, pystyvän henkisesti kasvattamaan, kehittämään ja jalostamaan oppilaitaan suhteellisesti aivan samassa mitassa kuin oppikoulunopettajatkin. Puutteellisuuksia kyllä on ja suuriakin, mutta niitä on molemmissa, ja kun kansakoulunopettaja useimmissa tapauksissa varsinkin maalaiskansakouluissa joutuu paljoa läheisempään vuorovaikutukseen ja monipuolisempaan yhteyteen oppilastensa kanssa ja siten pääsee lähemmin tuntemaan heidän luonteitaan, kykyjään ja taipumuksiaan, voi hän siten paremmin sovitaa opetusmetodiaan näiden mukaan ja siten enemmän vaikuttaa heidän yksilölliseen kehitykseensä kuin oppikoulunopettaja kaikessa virallisuudessaan. Kuivien teoriain ja ongelmien päähänajamistaiddossa nykyiset kansakoulunopettajat eivät saata olla aivan niin suuria mestareita, kuin oppikoulujen opettajat kieltenopetus-sääntöineen ja pureksittuine dogmeineen. Varsinainen erotus tähänastisten kansakoulun ja oppikoulun työtapojen välillä onkin oikeastaan ollut siinä, että kansakoulun työtapo ei ole tarkoittanut niin paljoa eikä yksinomaan tietojen keräämistä, vaan myöskin ja miltei yhtä paljon tiedon hahlan ja tunteen herättämistä sekä ruumiin ja hengen voimain sopusuhteista kehittymistä käytännöllistä elämää varten. Tämä on ainakin ollut tarkoituksena ja päämääränä. Oppikoulun työtapo taas on tarkoittanut vain miltei yksinomaan teoreettisten tietojen mahdollisimman suuren määrän keräämistä. Jos otetaan huomioon ja tehdään vertailuja, kumpiko on lapsen hengen-



voimille hänen varhaisemmalla ikäasteellaan rasittavampaa, niin sitä kieltämättä on nykyinen oppikoulu. Siksipä myös monet heikompi-kykyiset oppikoulun oppilaat tuolla 8-vuotisella oppiajalla siksi paljon rasittuvat tahi jähmettyvät ja kaavoittuvat, ettei heistä lopultakaan mitään oikein kunnan välikappaletta tulevassa yhteiskuntatoiminnassa tule, tahi jos vaivoin pääsevät yrittämäänsä virkaan tai muulle toimialalle, eivät he siinä voi kauan kunnolleen toimia. Juuri tuokin asianhaara taas puolestaan osoittaa, että on vaan eduksi, jos oppikoulu tulee 6-luokkaiseksi. Silloin se vähemmin ehtii rasittaa oppilaita. Kansakoulun läpikäynyt, joka muuten on kansakouluaikaan saanut osakseen tasapuolisempaa, niin sanoakseni maltillisempaa henkistä ja ruumiillista kehitystä ja ehtinyt jo ikänsä puolesta varttua, voi oppikouluun siirtyessään sitäkin paremmin kestää tämän suurempaa ja ankarampaa työtaakkaa, siis myöskin rasittumatta kestää tuota ehkä enemmän kasaantunutta kieltenopetusta.

On vastustajain taholta myös jo sivistysvaliokunnassakin huomautettu, että nykyisenä aikana ei ole monestakaan syystä soveliasta käydä käsiksi tällaiseen tärkeään uudistustyöhön, kuin on kansakoulun saattaminen kokonaisuudessaan pohjakouluksi. Tämä on sellainen vanha, kulu-  
nut väite, jota aina vedetään vastustajain puolelta esiin, milloin mitään uudistusta ja parannusta vaaditaan. Mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa otetaan vastustamisen perusteeksi se seikka, että nykyiseltä hallitukselta ei kannata mitään koulujakaan koskevia uudistuksia anoa, se kun on osoittanut, ettei se kannata sivistyksellisiä tarkoituksia, vaan on muun muassa poistanut määrärahoja, joita eduskunta on myöntänyt kansanvalistustyön edistämiseksi. Niin totta ja tunnettua kuin tämä kaikki kyllä onkin, ja vaikka meillä ei olekaan minkäänlaisia takeita nykyisen hallituksen halusta ja kykenevyydestä tällaisiin uudistuksiin, niin ei tämäkään seikka saa lamauttaa yritystämme ajaa väsymättä asiaa eteenpäin ja siten ainakin näyttää, mikä on kansan tahto. Ja jos nykyinen hallitus hiukankin ymmärtää aikaansa ja sen vaatimuksia, ei hallituksen luulisi toki voivan asettua vastustavalle kannalle tällaisessa kulttuurikysymyksessä, joka ei ymmärtääksemme tuota valtiolle lisäkustannuksiakaan. Jos se tätäkin vastustaa, niin sillä se osoittaa niin hyvin meille kuin koko sivistyneelle maailmalle olevansa aivan mahdoton tajua-  
maan kansan sivistystarpeita ja kulttuurivaatimuksia.

Ed. Lilius: Vaikka olenkin pohjakoulu-  
aatteen harras kannattaja, niin minua ei valiokunnan mietintö kuitenkaan ole voinut tyydyttää, varsinkaan mitä tulee sen perusteluihin. Niissä kyllä aivan oikein ja pontevastikin painostetaan tämän aatteen sosialista merkitystä ja niitä yhteiskunnallisia ja käytännöllisiä syitä, jotka puhuvat tämän aatteen toteuttamisen puolesta meillä. Muutenkin kansanvaltainen yhteiskuntajärjestyksemme vaatii epäilemättä täydennykseen kansanvaltaista koulujärjestystä, sellaista, joka sisältyy pohjakouluuhteeseen. Ja kaikki keinot, jotka tarkoittavat, kuten tämä, luokkavastakohtien poistamista, tiedon ja valituksen levittämistä kansan laajoihin kerroksiin, ansaitsevat kaiken huomion lainsäätäjän puolelta. Tässä suhteessa on, niinkuin sanottu, valiokunnan mietintö täydellinen ja hyvä, ja tätä puolta asiassa ovat tässä edelliset puhujat pontevasti ja hyvin esittäneetkin.

Mutta minun nähdäkseni tämä puoli asiassa ei olekaan tässä pääasiana. Tämän asian periaatteellinen puoli on jo, sen voi sanoa, täysin omaksuttu ainakin kaikissa edistysmielisyyspiireissä, ja varmaahan on, että tämä aatesaavuttaisi eduskunnassakin valtavan enemmistön. Näin olen oli aivan turhaa, että valiokunta tähän puoleen asiaa kiinnitti päähuomionsa. Mitä tässä minun nähdäkseni olisi tarvittu, olisi ollut huomion kiinnittäminen kysymyksen käytännölliseen puoleen, kaikkiin niihin vastaväitteisiin, joita viime vuosien kuluessa runsaastikin on esiintunut tämän aatteen käytännöllistä toteuttamista vastaan tällä hetkellä. Mutta tätä erimielisyyttä ja näitä epäilyksiä valiokunnan mietintö valitettavasti ei kykene vähässäkään määrin haiduttamaan, siihen tuskin kajotaankaan, sillä ne muutamat lauseet, jotka valiokunnan mietinnössä kohdistuvat tähän kysymyksen puoleen, ovat niin pintapuolisia ja niin ylimalkaisia, etteivät ne saata kehenkään vaikuttaa vakuuttavasti. Ja kuitenkin minun nähdäkseni valiokunnalla olisi ollut täysi syy kiinnittää erityistä huomiota tähän seikkaan sen vuoksi, että 1906 vuoden suuri koulukomitea ensimmäisessä mietinnössään vuodelta 1908 erikoisesti otti huomionsa tämän asian puolen ja kohta kohdalta esiintoi niitä käytännöllisiä vaikeuksia, jotka tällä haavaa tekevät miltei mahdottomaksi tämän kysymyksen hetikohtaisen ratkaisun positiiviseen suuntaan.

Mitkä nämä käytännölliset vaikeudet ovat, sitä ei minun tarvinne ruveta tässä esittämään. Ne ovat, tosin hyvin lyhyesti ja pintapuolisesti, mietinnössäkkin kosketellut. Ensimmäisessä vastalauseessa niitä vähän laajemmin käsitellään.

Mutta minä oletan, että ne ovat ainakin pääasiallisesti kaikille tunnetut.

Ne kohdistuvat yhdeltä puolen kansakoululaitoksemme nykyiseen tilaan, siihen seikkaan, että kansakoululaitos suurissa osissa maamme on vielä neli-luokkainen eikä 6-luokkainen, niinkuin kansakoulun asettaminen kokonaisuudessaan pohjakouluksi epäilemättä vaatisi, osaksi kohdistuvat ne myös siihen, että olisi vaikeata ilman muuta antaa kansakoulun opettajille heidän nykyiseen sivistysmääräänsä nähden kaikkia niitä tehtäviä, jotka oppikoulun kahden alimman luokan opettajilla tätä nykyä ovat. Mutta nämä seikat ovat kenties vähemmän tärkeitä. Tärkeämmät ovat ne näkökohdat, jotka on esiintuotu nykyisen oppikoulun edun kannalta. On huomautettu sitä seikkaa, että ne kurssit, jotka nyt suoritetaan koulussa, on mahdotonta, vaikkakin kaksi luokkaa kansakoulussa ottaisi osan näistä suorittaakseen, saada suorituiksi kuudessa vuodessa. Se välttämättömästi vaatisi pidennystä. On erittäinkin huomautettu sitä seikkaa, että meillä on kieliopetus aivan erikoisasemassa, joka tekee tämän järjestelyn miltei mahdottomaksi, ja että kaikesta tästä olisi välttämättömänä seurauksena, että sivistystaso maassamme tulisi alenemaan. Lyhyesti esitetyinä ovat nämä ne pääkohdalliset vastaväitteet, jotka on meillä esiintuotu periaatetta vastaan.

Missä määrin näissä vastaväitteissä on oikeutusta, missä ei, sitä minä en rohkene ruveta ratkaisemaan, kun en ole ammattimies, vaikka minusta kyllä tuntuukin, että useissa kohdin nämä ovat katumattoman estelyjä, jotka eivät olekaan niin päteviä kuin miksi niitä on tarkoitettu. Mutta juuri siihen nähden, että nämä tuntuu minusta tällaisilta, olisin minä halunnut valiokunnan mietinnössä saada jonkunmoista tukea näille vastaväitteilleni, mutta sitä minä turhaan haen. Olisi kuitenkin ollut luonnollista, että tämä komitean mietintö olisi vaatimalla vaatinut valiokunnalta näiden käytännöllisten seikkain huomioon ottamista ja ratkaisemista. Kun näin ei ole tapahtunut, niin valiokunnan täytyy myöntää, että sen tulos on mielestäni ylimalkainen periaatteen lausuminen, jolla ei ole käytännöllistä kantavuutta, joka kysymyksen käytännöllisyyteen nähden ei merkitse yhtään mitään.

Minusta näyttää siis, että tässä ei ole ääriiviivojakaan voitu vetää tälle uudistukselle, vaan ehdotus semmoisenaan jää täydellisesti olettamisten ja arvelujen varaan, ja kun mielestäni ei ole suinkaan paikallaan, että näin tärkeää asiaa lähdetään ratkaisemaan yksinomaan tällaisten olettamusten ja arvostelujen perusteella, niin mi-

nusta näyttää aivan mahdottomalta, että tällaisella perustuksella voitaisiin mennä näin tärkeää asiaa ratkaisemaan. Se on kanta, joka mielestäni jokaisen itsetuntoa omaavan ja edesvastuuntunutta tuntevan eduskunnan jäsenen on huomioon otettava, niin valitettava kuin tällainen tulos minun nähdäkseni onkin.

Mutta joskaan minä siis en yhdeltä puolen voikaan hyväksyä valiokunnan mietintöä sellaiseenaan juuri perustelujen hataruuden tähden, en toisaalta myöskään voi hyväksyä siihen liitettyjä vastalauseita. Niissä painostetaan nähdäkseni aivan liian paljon kysymyksen käytännöllisiä vaikeuksia, ilman että näkyy edes koetetunkaan ratkaista näitä kysymyksiä, esittää keinoja, miten näitä vaikeuksia olisi käytännössä vältettävä. Ensimmäisessä vastalauseessa kyllä viitataan keinoon, jota voitaisiin käyttää asian viemiseksi eteenpäin, mutta sellaisista syistä, joita minä en pidä pätevinä; loppupäätelmää tästä ei tehdä. Siinä huomautetaan kyllä selityksen tarpeellisuutta, mutta selvitystä ei pyydetä. Ja juuri selvitystä minun mielestäni tässä asiassa vaaditaan, selvitystä siitä, mitenkä tämä aate on käytännössä toteutettava, miten ne kauniit ihanteet, jotka epäilemättä sisältyvät pohjakouluaatteen, ovat vaikeuksista huolimatta toteutettavat. Ja siis kun selvitystä kaivataan, niin minun nähdäkseni ei riitä, että tähän anottaisiin vain komitean asettamista. Siitä tulisi kenties samallaista tietopuolista selvittelyä ja vaikeuksien yksipuolista esittämistä, jota koulukomitea on mietinnössään esittänyt. Tässä vaaditaan minun mielestäni enemmän. Vaadittaisiin käytännöllistä kokemusta siitä, miten tämän aatteen toteuttaminen on käytännössä mahdollinen. Vasta sitten, kun saataisiin luja pohja tälle suurelle uudistukselle, voitaisiin minun nähdäkseni sen nojalla ilman muuta tehdä se päätös, jonka valiokunta on tässä mietinnössä ehdottanut tehtäväksi. Ja tämä kokemus saadaan ainoastaan siten, että muutamat koulut meidän maassamme järjestetään sille pohjalle, kuin tässä on ehdotettu, kansakoulu kokonaisuudessaan pohjakouluksi, ja oppikoulu järjestetään siten, että se käytännöllisimmin täyttää kaikkia niitä vaatimuksia, joita sille voidaan asettaa. Se on tähän, johon minä tahtoisin eduskunnan puolelta kannatusta.

Minä en tahdo käyttää kauemmalta eduskunnan aikaa esiintuodakseni perusteluja tälle ehdotukselle. Pyydän lyhyesti tässä ainoastaan ehdottaa eduskunnan anottavaksi,

että Keisarikomitea jossakin yliopistoon johtavassa oppilaitoksessa järjestäisi koet-

teeksi opetuksen siten, että pääsyä varten laitosten ensimmäiselle luokalle edellytettäisiin ylemmässä kansakoulussa suoritettu kurssi; sekä että Keisarillinen Majesteetti sitten kun tällä tavalla olisi saatu riittävää kokemusta tälle pohjalle järjestetyn oppikoulun sopivimmasta muodosta ja muukin tarvittava selvitys olisi hankittu, jättäisi eduskunnalle asetuksen sellaisesta maamme koululaitoksen muuttamisesta, että kansakoulu kokonaisuudessaan asetettaisiin kaiken jatkuvan opetuksen pohjaksi.

Siinä tapauksessa että tämä ehdotus tulisi hyväksytyksi, olisi asia lähetettävä takaisin valiokuntaan, jotta perustelut laadittaisiin tämän pönnen mukaisesti.

Ed. R e l a n d e r: Nyt esilläoleva kysymys on mielestäni siksi tärkeä, että se ansaitsee niin hyvin vastustajain kuin myöskin puolustajain taholta tulla lähemmän selvittelyn alaiseksi, ennenkun eduskunta siitä tekee päätöksensä. Pohjakouluatteen kannattajain luku tässä eduskunnassa on luullakseni kyllä siksi suuri, että asian ratkaisu positiiviseen suuntaan on jokseenkin varmasti taattu. Mutta minun käsittääkseni on erittäin suuri merkitys sillä seikalla, kuinka suurella enemmistöllä eduskunta määrää kantansa pohjakoulukysymykseen nähden.

Ennenkuin siirryn koskettelemaan niitä näkökohtia, jotka esiintyvät mietintöön liitetyissä vastalauseissa, pyydän muutamain sanoin koskella erästä seikkaa, joka valiokunnan enemmistöllä on ollut ratkaisevana nyt esilläolevaa asiaa valiokunnassa käsiteltäessä. Mietinnön 6 sivulla sanotaan: valiokunnassa on anomusehdotuksen tarkoitus saavuttanut suuren enemmistön kannatuksen etupäässä niiden yhteiskunnallisten syiden nojalla, joilla sitä yleensäkin on puolustettu. Ainakin minuun nähden on tämä seikka asiaa valiokunnassa käsiteltäessä ollut ratkaisevana. Minun käsittääkseni ovat kouluot järjestettävät ottamalla ensi sijassa huomioon yhteiskunnalliset olosuhteet, ne yhteiskunnalliset tarpeet, joiden tyydyttämistä varten koulut ovat olemassa. Koulukysymystä on käsiteltävä sosialisena kysymyksenä asettamalla sosiaaliset näkökohdat järjestelyn perustaksi. Tälle perustalle tulee opetukselliset vaatimukset sovittaa. Ellei näin menetellä, on vaikea saada kiinteää kosketusta toiselta puolen koulujen, toiselta puolen käytännöllisen elämän kesken. Ellei koulujärjestelmää ole laadittu tasapuolisesti kaikkien kansankerrosten hyötyä ja oikeuksia silmälläpitämällä, ei se silloin käytän-

nössäkään voi vaatia yhteiskunnan jakamatonta myötätuntoa osakseen. Valiokunnan mietinnössä on useissa kohdin selvästi osoitettu, kuinka nykyinen koulujärjestelmä monessa suhteessa pyrkii eristämään korkeamman sivistyksen saannin kansamme taloudellisessa suhteessa parempiosaisille kerroksille.

Minun ei tarvitse näihin kohtiin lähemmin kajota. Valiokunnan mietintö puhuu kyllä niistä itse puolestaan. Viitattessani niihin teen sen erikoisesti painostaakseni tätä puolta asiassa. Minun mielestäni jo yksistään tämän takia on kansakoulun saattaminen pohjakouluksi oikeutettu. Käsittääkseni ei asian vastustajain tulisi tätä puolta asiasta sivuuttaa lausunnoissaan, kuten esim. ed. E. S. Yrjö-Koskinen teki. Ed. E. S. Yrjö-Koskinen menettely tässä kohden lienee kumminkin johtunut siitä, että asian tästä puolesta ei olisi muutoin ollut paikallaan niin ylimielisesti puhua, jotta sen olisi voinut saada sopusointuun ed. E. S. Yrjö-Koskinen muun lausunnon kanssa. Ehkei tässä kohden olisi ollut paikallaan myöskään hänen tavallaan ivalliset sivuviittauksensa pohjakouluatteen kannattajain kykenemättömyydestä asiaa käsittelemään.

Minä toivon, että suuri enemmistö eduskunnassa ymmärtää ja tahtoo käsitellä pohjakoulukysymystä yhteiskunnallisena kysymyksenä ja että tämä sama enemmistö äänestämällä nyt sen puolesta osoittaa tahtovansa aikaansaada tasapuolisuutta meidän kouluoloihimme.

Se, joka ilman ennakkoluuloja lukee pönnen mietinnön 10 sivulla, hänen täytyy myöntää, että tässä on kysymyksessä asian periaatteellinen ratkaisu. Olisi näin ollen luullut, että mietintöön liitettyjen vastalauseiden allekirjoittajat olisivat myös vastalauseissaan etupäässä koskelleet asian periaatteellista puolta. Mutta niin ei ole heidän tahollaan tehty. Päinvastoin ovat he melkein kokonaan syrjäyttäneet tämän puolen asiasta ja takertuneet yksinomaan pedagogiseen väittelyyn. Ennenkun vielä ollaan tarkalleen selvillä siitä, millä tavalla tämä uudistus tulee yksityiskohtaisesti toimeenpantavaksi, ovat vastalauseen allekirjoittajat jo valmiit lausumaan tuomionsa. Eikö olisi voinut tätä tuomiota siirtää siksi, kunnes asia arm. esityksen muodossa olisi uudelleen tullut eduskunnan käsiteltäväksi. Silloinhan olisi koulumiesten tekemä yksityiskohtainen koululaitoksen suunnittelu, josta valiokunnan mietinnössäänkin puhutaan, tiedossa.

Seuraavassa pyydän hiukan lähemmin koskella mietintöön liitettyjä vastalauseita.

Mitä ensimmäiseen vastalauseeseen tulee, ovat sen allekirjoittajat sitä mieltä, että tämän uudistuksen toimeenpano siinä laajuudessa, kuin valiokunnan mietinnössä on ehdotettu, alentaisi kansan yleistä sivistystasoa. Vaikkakin minun on myönnettävä, että vastalauseen tekijöillä koulukysymyksissä on hyvinkin paljon asian-  
tuntemusta takanaan, täytyy minun kumminkin tässä kohden asettua eri kannalle kuin he. Ensiksikin luulen vastalauseen allekirjoittajain erehdyksestä puhuvan kansan yleisen sivistystason alenemisesta. He kai tarkoittavat niin sanotun oppikoulun tarjoaman sivistystason alenemista. Sillä onhan jokseenkin itsestään selvää, että saattamalla kansakoulu kokonaisuudessaan muiden oppikoulujen pohjakouluksi, huolenpito kansakoululaitoksesta tulisi nykyistään paljon yksityiskohtaisemmaksi, joten varsinaiselle kansalle tarjottu opetus tulisi entistään tehokkaammaksi. Mutta niinkutsuttujen oppikoulujenkin tarjoaman sivistysmäärän alenemiseen nähden uskallan olla eri mieltä vastalauseen allekirjoittajien kanssa. Minä myönnän ja se on myönnetty valiokunnan mietinnössäkkin, että pohjakoulukysymyksen ratkaisu positiiviseen suuntaan ilman muutosta oppikoulujen lukuohjelmassa ei valiokunnan ehdottamassa muodossa kävisi päinsä ilman oppikoulujen tarjoaman sivistysmäärän alenemista. Mutta valiokuntahan asettuukin sille kannalle, että pohjakoulu-uudistuksen yhteydessä on myös saatava uudistuksia oppikoulujen työtapaan ja lukuohjelmaan. Onhan yleinen mielipide maassamme se, että meidän oppikoulumme kaipaavat hyvinkin monessa suhteessa uudistuksia, ja toivottavaahan on, että tämä yleinen mielipide johtaa meidänkin kouluolojamme uuteen järjestelyyn. Mikä olisi luonnollisempaa kuin että tätä uutta järjestelyä laadittaessa se nyt jo laadittaisiin asettamalla kansakoulu kokonaisuudessaan oppikoulujen pohjakouluksi. Ellei näin tehdä, tulee luultavasti murrosaika meidän koulualallamme kestämaan tavallista pitempään, sillä on käsittääkseni varmaa, että kehityksen kulkiessa eteenpäin vaatimus kansakoulun pohjakouluksi saattamisesta on tuleva siksi voimakkaaksi, ettei sitä voida enää jättää tyydyttämättä, ja silloinhan olisi uusi järjestely taas edessä. Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajilla näyttää olevan se käsitys, ettei tämän-  
tapaisen, oppikoulujen ohjelmassa ja työtavassa toimeenpantujen uudistusten avulla voida estää näiden koulujen tarjoaman sivistysmäärän alenemista, jos pohjakoulukysymys ratkaistaisiin valiokunnan ehdottamalla tavalla. Minun täy-

tyy kysyä tokkohan tähän johtopäätökseen tul-  
taessa on otettu huomioon muiden muassa seuraavat seikat: ensinnä että uudistuksesta johtuvaa oppiaineiden kasaantumista voidaan estää oppikoulujen yläluokilla toimeenpannun niin kutsutun linjajaon avulla, toiseksi ettei nyky-  
aikana vieraiden kielten opetukselle siinä laajuudessa, kuin sillä on meidän oppikouluissamme, yhtä yleisesti kuin ennen myönnetä sitä sivistys- ja kasvatusarvoa, joka sille ennen on myönnetty, ja kolmanneksi, että oppiaika meidän kouluissamme voidaan pitentää muillakin tavoin kuin lisäämällä kouluvuosia; nimittäin loma-aikaa supistamalla.

Erästä kohtaa näistä pyydän vielä kosketella. Vastalauseen allekirjoittajat ovat sivulla 14 lausuneet: „Jos mieli sentähden rakentaa meillä oppikoulu täydellisen kansakoulukurssin pohjalle, oleellisesti supistamatta sitä tietomäärää, minkä se nykyään antaa oppilailleen, on se joka tapauksessa järjestettävä seitsenluokkaiseksi”. Vastalauseen allekirjoittajat siis myöntävät, että kansakoulukurssin pohjalle rakentuva seitsenluokkainen oppikoulu kykenisi antamaan saman opetuksen kuin nykyinen kahdeksanluokkainen. Valiokunnan enemmistö taas on sitä mieltä, että kun oppikoulun työtapaan ja työohjelmaan tehdään tarpeellisia muutoksia, kansakoulun pohjalle rakentuva 6-luokkainen oppikoulu kykenee antamaan saman opetuksen kuin 8-luokkainen, kansakoulun kahdelle luokalle perustuva oppikoulu. Erimielisyys valiokunnan enemmistön ja vastalauseen allekirjoittajien kesken johtuu siis lopultakin yhdestä luku-  
vuodesta. Miksi ei tätä yhtä lukuvuotta, jos se lopullisessa suunnittelussa havaitaan välttämättömäksi, voida esim. korjata siten että vuotuinen loma-aika lyhennetään esim. yhdellä kuukaudella ja saadaan lukuvuodet siten yhtä pitkiksi kuin ne ovat muualla Euroopassa. Valiokunnan mietintö ei käsittääkseni pane esteitä tällaiselle järjestelylle, jos se kerran havaitaan tarpeelliseksi.

Kun lukee vastalauseetta hiukan pitemmälti, huomaa pian että vastalauseen allekirjoittajilla lopuksi on vielä eräs syy, jolla he perustelevat kielteistä kantaansa pohjakoulukysymyksessä. Ainakin 16 sivun alkuun saakka pysyy lukija kieltämättä siinä käsityksessä, että vastalauseen allekirjoittajat ainakin jossain muodossa ehdottaisivat myönteistä ratkaisua pohjakoulukysymykselle. Mutta 16 sivulla ovat vastalauseen tekijät löytäneet uuden syyn, johon vetoamalla he tahtovat, ettei eduskunnan taholta pohjakoulukysymyksessä tehtäisi nyt minkäänlaista

alotetta. Mainitulla sivulla vastalauseessa sanotaan nimittäin: „Suoranaista vastamainittuun suuntaan tähtäävää ehdotusta en kuitenkaan tahdo tehdä syystä, että nykyisissä olosuhteissa ei voi odottaa minkäänlaista hyötyä koululaitoksemme järjestelyä tarkoittavilta anomusehdotuksilta”. Tässä esiintyy, ehkä jonkunverran muutettuna, sama käsitys kuin toisessa vastalauseessa, se nimittäin, että nykyaikana on jokseenkin turhaa tehdä eduskunnan taholta aloitteita hallitukselle. Minä myönnän, että aivan hyvin ymmärrän tämän käsityskannan, mutta minä en voi sitä hyväksyä oikeaksi. Se seikka, että hallitus ei ota kuuleviin korviinsa eduskunnan tekemiä uudistusaloitteita, se ei minun käsittääkseni oikeuta eduskuntaa uudistuskysymyksissä seisomaan kädet ristissä, sillä sitä en voi pitää muuna kuin antautumisen merkinä.

Edustaja Lilius tahtoi saada käytännöllistä kokemusta pohjakouluasiasta, ennenkun hän uskaltaisi äänestää sen puolesta. Minun käsittääkseni tällaisen kokemuksen hankkiminen niitten koekoulujen avulla, joista edustaja Lilius puhui, tulisi lykkäämään tämän asian ratkaisun siksi pitkälle tulevaisuuteen, etten itse puolestani voi sitä kannattaa. Tämän kannan omaksun sitäkin suuremmalla syyllä, kun olen vakuutettu, että pohjakoulukysymyksen ratkaisu valiokunnan ehdottamassa muodossa käy päinsä ilman, että oppikoulujen tarjoama oppimäärä siitä alentuu.

Lopuksi uskallan toivoa, että äänestettäessä mietinnön ja vastalauseen kesken suuri enemmistö tästä eduskunnasta tulee osoittamaan kiinnostavansa huomionsa kansamme valtavan enemmistön oikeutettuihin vaatimuksiin, sen todellisiin tarpeisiin.

Ed. V u o r i m a a: Eräs edellinen puhuja on keskustelun aikana täällä lausunut, etteivät koulumiehet voi muuta kuin surumielisellä hymyllä katsella valiokunnan lausuntoa. Tämä tahtoo sanoa, etteivät muut kuin pedagogit kykene käsittämään ja määrittelemään pohjakouluasiaa. Minä kuitenkin olen päinvastaista mielipidettä. Yhtä vaikeata kuin yksityisen henkilön on itsestään ja toimistaan tehdä oikeata arvostelua, yhtä vaikeaa on myöskin jollekulle ammatti- tai virkakunnalle sitä tehdä. Heidän toimintansa on nimittäin liian likellä heitä itseään, ja he näkevät sentähden asiat omilla yksipuolisuuden silmillä. Syrjäinen sitävästoin on näistä vapaa ja sentähden voi jäävittömämmin arvostella asiaa. Siitä syystä täytyy eduskunnan jäsenilläkin olla täysi arvostelu- ja ehdotus-

oikeus, vaikka suurin osa heistä ei olekaan varsinaisia ammattimiehiä tai opettajia. Ylvästelevä itsekylläisyys ammattimiesten puolelta, vaikka he olisivat kuinka taitavia, ei sentähden ole paikallaan. Tällä edellytyksellä käyn minäkin nyt arvostelemaan mietintöä.

Mietintö on käsittääkseni seikkaperäisesti ja onnistuneesti perusteltu, jopa niin onnistuneesti, että vastalauseentekijäinkin täytyy se tunnustaa. Ja minä olen, en ainoastaan mielenkiinnolla, vaan mielihyvälläkin seurannut valiokunnan esitystä. Saada yhtenäinen oppija koulujärjestelmä aikaan on pienelle kulttuurikansalle nykyään miltei olemisen ehto. Sen kautta ei haaskata hukkaan kansamme henkisiä voimia eikä taloudellisia varoja. Kaikki tulee säästään kansan palvelukseen ja sen elinvoimien lisäämiseen, niin kauan kun uskonnollinen tuoreus ja siveellinen voima on kouluopetuksen pohjana ja ytimenä.

Mitä tuovat vastalauseen tekijät nyt valiokunnan ehdotusta vastaan? Luin uteliaisuudella vastalauseetta. Luulin siinä löytyvän asiallisia ja painavia perusteita, mutta petyin. Liian ylimalkainen on tämä vastalause. Se ei missään muussa suhteessa tuo esiin muistutuksia mietintöä vastaan kuin kasvatusopillisessa, ja siinäkin ei ole asiallisia huomautuksia, vakuutus vain että pohjakouluatteen toteuttaminen kohtaa vaikeuksia. Sillä vastalauseessa sanotaan: „Uudistus, joka todella pyrkii tyydyttämään sivistyselämän tarpeita ei missään tapauksessa saa vähentää sitä kokonaistietomäärää, minkä oppikoulusta pääsevät nyt omaavat”. Ja vastalauseentekijät taas vakuuttavat että tietomäärän väheneminen tapahtuu, jos kansakoulu tulee pohjakouluksi. Mutta he eivät todista sitä. He lausuvat vain, että kouluissamme nykyään luetaan niin monta kieltä, ettei niille voida 6-luokkaisessa oppikoulussa saada niin monta oppituntia, että kielitaito pysyisi nykyisen taidon tasolla. Sen vuoksi olisi pakko saada yksi luokka lisää, joten kouluaika todellisuudessa lisääntyisi yhdellä vuodella.

Yleensä tunnetaan, että varsinaisten perustavain tietoaiteitten opetus meidän kouluissamme on koko joukon vähäisempi kuin muissa maissa. Muiden maiden yliopistoon tulevat nuorukaiset, vieläpä Venäjän kymnaaseistakin tulevat, ovat lukeeet koko joukon laajemmasta kurssit maantieteessä, eläin- ja kasvitieteessä, fysiikassa ja historiassa, kuin meillä luetaan. Sitä paitsi luetaan vielä useiden maiden kouluissa sielutiedettä, jota ei meidän kouluissamme lueta enää ollenkaan. Mutta Suomen kouluissa luetaan



paljon kieliä ja kielioppia, sanotaan; ja se on totta. Mutta mitä tuloksia tuottaa ja on tuottanut tuo polyglottisuus? Kun kymmenvuotisen lapsen yhtäaikaa täytyy ruveta lukemaan neljää eri kieltä, ja vihdoinkin viideskin tulee lisää, niin se ei enää ole kielten opetusta, vaan todellista kielten sekoitusta. Semmoinen on vastoin yksinkertaisimpia kasvatusopin sääntöjä, jotka vanhoista ajoista asti ovat tunnetut ja jotka kuuluvat: „Non multum, sed multa”. Ja mitkä ovat tällaisen, kasvatusopin sääntöjen vastaisen kieliopetuksen tulokset elämässä? Ne ovat sellaiset, että ellei oppilas ole erityinen kielinero tai muulla tavalla saanut erityistä harjoitusta ja opetusta, hän ei yliopistoon tullessaan osaa keskustelussa käyttää ainoatakaan kieltä, äidinkieltä lukuunottamatta. Siitä voi jokainen milloin tahansa tulla vakuutetuksi. Ei tarvitse muuta kuin mennä keskustelemaan jonkun nuorukaisen kanssa, joka äsken on ylioppilastutkintonsa suorittanut suomalaisesta koulusta. Kuinka hän puhuu ruotsinkieltä? Perin vaillinaisesti, tuskinpa ollenkaan. Samoin myös muita kieliä. Tosiasia on, että kouluissamme ei opita käytännöllisesti mitään kieltä juuri sen vuoksi, että koetetaan vastoin kasvatusopin sääntöjä opettaa vähän kaikkia. Niin ei tehdä ulkomailta. Englannissa esimerkiksi ei lueta kuin yhtä kieltä äidinkielen ohessa, ja sekin on usein valinnainen, mutta sitä siellä osataankin sitten puheessa ja elämässä käyttää. Oppikoulumme kaipaa, niinkuin vastalauseen tekijätkin myöntävät, täydellistä oppisuunnitelman muutosta voidakseen pysyttää meidän oppikoulun käyvän kansanosamme muiden kansojen sivistyneiden tasalla. Kielien sekoitusopetus on kokonaan hyljättävä. Oppikouluissa olisi luetava pakollisena vain äidinkieltä ja poliittisen asemamme pakotuksesta, niin kauvan kun sitä ei voida muuttaa, venäjänkieltä. Toisen kotimaisen kielen täytyisi joutua valinnaiseksi saksan-, ranskan- ja englanninkielen kanssa, ja muiden kielten vapaaehtoisiksi. Enemmän kuin kolme pakollista kieltä yleisissä oppikouluissa on vallan liikaa. Jos kieliä ei opeteta kolmea enempää saadaan kyllä ne sopimaan kuudelle luokalle ja voidaan suorittaa entistään laajemmat kurssit varsinaisissa tietoa-aineissa, joissa kansakoulun neljännen luokan oppilaat ovat nykyisen kurssin mukaan lukee- neet suhteellisesti paljon enemmän kuin oppikoulun kahden alimman luokan oppilaat.

Olen tällä tahtonut asiallisesti todistaa, että oppikoulumme, niinkuin on tunnettu, tarvitsee perinpohjaista korjausta ja että asia, kun vaan

tahdotaan, sentähden on järjestettävissä, vaikka kansakoulua pidetäänkin pohjana, kohottamalla entisestään sivistyselämän tasoa. Mutta tässä pahin kohta onkin. Olen keskustellut pohjakouluaatteen vastustajien kanssa, ja pahimmaksi aatteen esteeksi on aina lopulta ilmaantunut pelko, että sen aatteen toteuttamisen kautta saadaan oppinut proletariaatti; on seurannut huolestunut kysymys: „Mitä tulee virkamiesten ja nykyisten säätyläisten lapsista, jos helpotetaan pääsyä oppikouluun?” Tässä on oikeastaan niinkuin ruotsalainen sanoo: „Pudeln kärna”. Mutta tämä pelko on yhtä aiheeton, kuin aikoinaan oli pelko kansakoulua kohtaan. Silloin oli yleisenä pelkona, ettei kukaan töitä tee ja peltoja kynnä, kun kaikki lapset tehdään koulussa herroiksi. Nyt on se pelko jo melkein kaikkialla haihtunut, ja samoin käy myöskin oppinutta proletariaattia koskevan pelonkin, kun koulut vain järjestetään yhtenäisiksi, niin että alemmista ilman eri väliasteita voidaan siirtyä korkeampiin. Kun esimerkiksi oppikoulun kurssit järjestetään niin, että sen kolmannelta luokalta voidaan siirtyä erilaisiin teollisuus-, ammatti- ja yleensä spesialikouluihin, rautatieharjoittelija-, postinhoitaja-, lukkari-, kauppa-, metsänvartija- ynnä muihin kouluihin ja opettajaseminaareihin ja että siltä luokalta taidon ja ansion mukaan päästäisiin vastaaviin toimiin valtionkin palveluksessa, niin tuskinpa enää kovinkaan suuri joukko jatkaisi oppikoulun kolmelle ylimmälle luokalle sekä yliopistoon, teknillisiin ja metsäopistollisiin korkeakouluihin, eikä olisi syytäkään, sillä harva käy koulua koulunkäymisen tähden, vaan tehdäkseen itsensä päteväksi elämän varsinaiseen toimintaan. Kun tämä saavutettaisiin toistakin tietä ja lyhemmällä vaivalla kuin ylioppilaslakin hankkimisella, lakkaa itsestään liiallinen tulva yliopistoon. Sen osoittavat esimerkit ulkomailta. Schweitsissä ja pohjois-Amerikassa, joissa koulut ovat järjestetyt yhtenäisiksi, ei löydy oppinutta proletariaattia, eikä siitä kuulu mitään valitusta. Mutta esimerkiksi Saksassa, jossa koulut ovat toisilleen yhtä erisuuntaisia ja rinnakkaisia kuin Suomessa, valitetaan oppineen proletariaatin lisääntymistä. Tämän proletariaatin syntymisen muuten sen ohessa vaikuttavat tekijät, jotka eivät ole missään yhteydessä koulujärjestelmän kanssa.

Eräs puhuja on moittinut, että mietinnöstä puuttuu selostelu, pitääkö pohjakoulusta tulleen suorittaa tutkinto pyrkiessään oppikouluun, ja miten paljon tarvitaan kouluja lisää. Tämä moite mielestäni ei ole oikeutettu, sillä nämä



seikat kuuluvat kokonaan hallinnollisen säännöstelyn alaisiksi ja tulevaisuudessa ratkaistaviksi. Luultavaa on, että kolmelle ensimmäiselle oppikoululuokalle tarvitsee siellä täällä järjestää rinnakkaisluokkia, mutta tuskinpa yläluokkia enemmän, kuin luonnollinen väenlisäys ja kehityksen kohoaminen vaatii. Suurin osa kansakoulun läpikäyneitä lapsia otaksuttavasti, niinkuin tähänkin asti, päättää koulunkäyntinsä siihen. Tämöisiin hallinnollisiin yksityisasioihin kajoaminen olisi mietinnössä virhe, koska ei asia koske oppikoulun hallintoa.

Yhtä perusteeton on puhujan pelko, että kansakoulujen kilpailijaksi syntyisi valmistuskouluja. Nyt niitä löytyy ja niitä täytyy löytyä; sitten niillä ei ole enää olemisen oikeutusta eikä mahdollisuuttakaan.

Viimeisenä oljenkortena, johon turvaututaan vastustettaessa yhtenäisen, järjestetyn ja tarkoituspäraseen opetusjärjestelmän aikaansaamista, on tuo vanha, hätätilassa käytetty pelottelu: „ryssä tulee!” Ikäänkuin se ei olisi jo tullut ja voisi tulla huolimatta siitä, järjestetäänkö kansakoulu pohjakouluksi vai ei!

Mutta vielä kuluneempi ase vastustettaessa reformia, edistysaskelta, joka isänmaan ja kansan palvelukseen antaisi kaksi vuotta aikaisemmin kuin ennen lähes pari tuhatta nuorta miestä ja naista, joka asettaisi maalaisten ja varattomampain lapset samalle asteelle kuin kaupunkilaisten ja varallisten, ja joka valtiolle säästäisi kahden luokan ylläpitämiseen joka oppikoulussa menevät 10,000 markkaa eli yhteensä lähes miljoonan markkaa ja koululaisten vanhemmilta noin 1,800,000 markkaa vuodessa, on se, jota eräs opettaja täällä viime vuonna keskusteltaessa samasta asiasta käytti, nimittäin ettei kansa ja kansakoulujen opettajisto ole reformeihin vielä kypsytynyt. Jos olisi niin huonosti, niin eikö syy silloin lankea samalle puhujalle itselleen?

Edustaja Liliuksen ehdotus taas, niin kau niilta kuin se kuuluikin, ei ole mitään muuta kuin kauniimpi hautaustapa koko asialle.

Minä puolestani sentähden kannatan mietintöä, tervehtien sitä yhtä tärkeänä ja välttämättömänä edistysaskeleena kuin aikoinaan oli kansakoulun synty.

Ed. H o m é n: Ne syyt, jotka puhuvat tämän uudistuksen hyväksi, ovat hyvin selvät, hyvin yksinkertaiset. Ne käsittää jokainen, ja sentähden myös melkein kaikki, jotka ensin tutustuvat taikka tulevat ajattelemaan tätä asiaa, ehdottomasti ovat tämän uudistuksen puolella.

Minun ei tarvinne niistä puhua; ne ovat mietinnössä esiintuodut oikein ja hyvästi, mutta ne syyt, jotka puhuvat tätä vastaan, ovat usein sitä laatua, että niitä voi luulla katumattomien esteiksi. Minä itse myös ajattelin, että ehken vaikeudet, jotka syntyisivät, jos tätä uudistusta tahdotaan saada aikaan, eivät ole ollenkaan niin suuria kuin miksi niitä nyt on kuvattu. Mutta on jo olemassa kokemusta aika lailla tästä asiasta, ja se kokemus näyttää, että ne syyt, jotka on esiintuotu tätä vastaan, ovat asiallista laatua, vaan että taas ne edut, jotka uudistus tuottaisi, eivät ole niinkään helposti saavutettavissa, joskin uudistus mahdollisesti saataisiin aikaan.

Minä olen nyt tätä reformia vastaan.

Mietinnössä sanotaan, että Amerikassa on olemassa tällainen järjestelmä. Olot ovat aivan toisenlaisia siellä, puhumattakaan Japanista. Amerika on kokonainen maanosa, siellä vallitsee yksi kieli, joka siellä on maailmankieli enemmän kuin mikään muu kieli. Ja kun opetuksen alkuna siellä suurimmaksi osaksi oli kansakoulu, on kehitys siellä ylensä ollut sellainen, että kansakoulu luonnollisesti siellä jos missään tuli pohjakouluksi. Mutta nyttemmin, kun jo on oppikouluja, joissa esim. luetaan muitakin kieliä, rupee syntymään yhä enemmän oppikouluja, joihin ei pääse kansakoulusta, vaan joilla on pohjanaan kaksi tai kolme luokkaa, jotka vastaavat kansakoulua. Kehitys siinä on siis menossa siihen suuntaan, että tuosta systeemistä, jonka mukaan kansakoulu on pohjakouluna, ruvetaan luopumaan missä vain on kysymys siitä, että kymnaasissa on luettava useampaa kuin yhtä kieltä. Amerikan esimerkki ei siis pidä paikkaansa ollenkaan enää. Euroopassa on, paitsi Skandinaaviassa, yksi ainoa koulu tai yksi osa yhdestä koulusta, jolle kansakoulu kokonaisuudessaan on pohjakouluna. Se on Zürichin kanttonikoulun teollisuusosasto, johon päästään kansakoulun korkeimmalta luokalta, ilman että aikaa menee hukkaan. Kansakoulu on siinä kaksiosainen, toinen on 6-luokkainen niinsanottu Primärschule ja toinen korkeampi, niinkutsuttu Sekundärschule, viimeainitusta päästään tuohon kymnaasin teollisuusosastoon. Mutta tämän kansakoulun korkeammalla osastolla luetaan jo yhtä vierasta kieltä, nimittäin ranskankieltä eli siis kaikkiaan kahta kieltä.

Siis ei ole olemassa esimerkkiä sellaisesta kansakoulusta, joka toimisi pohjakouluna ja jossa luettaisiin ainoastaan äidinkieltä.

Norjassa on ollut muutamia esimerkkejä tähän suuntaan. 1896 saatiin siellä aikaan eräs

reformi keskustelujen jälkeen, joissa esiintu-  
tiin samat syyt kuin meillä, semmoinen reformi,  
jonka kautta annettiin mahdollisuus perustaa  
oppikouluja, keskikouluja, „Mittelschule”, jo-  
hon pääsisivät ilman ajan hukkaa ne, jotka ovat  
käyneet koko kansakoulun läpi. Kansakoulu  
on siellä kolmi-osastoinen, joista ensimmäiseen  
kuuluu kolme luokkaa, toiseen kaksi luokkaa ja  
kolmanteen kaksi luokkaa; ja on siis kansakou-  
lun kurssi yhteensä 7 vuotinen. Kun edellä  
mainittu uudistus toimeenpantiin, tapahtui se  
niin, että kolmivuotiskurssi ynnä toinen kaksi-  
vuotinen kurssi tuli pohjakouluksi, ja vastasi  
tämä jotensakin oloja nykyisin meillä. Nämä  
koulut olivat 6-vuotisia, mutta tehtiin ne 4-vuo-  
tisiksi, samalla kun kansakoulun 5-vuotinen  
kurssi tuli pohjakouluksi. Nämä keskikoulut  
johtivat sitten kymnaasioon ja yliopistoon; ja  
on niitä 90. Vuonna 1896 säädettiin lisäksi  
että niitä varten, jotka ovat käyneet koko kansa-  
koulun läpi, siis olleet koulussa 7 vuotta, voi-  
tiin järjestää keskikouluja, joissa olisi vain  
kaksi luokkaa, ja niitä varten, jotka olivat käy-  
neet 6 luokkaa kansakoulua, 3-luokkaisia keski-  
kouluja, tämä sillä edellytyksellä, että kansa-  
koulun kolmannella osastolla, joka, kuten sa-  
noin, on kaksivuotinen, luettaisiin yhtä vierasta  
kieltä, nimittäin saksaa, jos yksi vuosi siitä  
käytetään pohjakouluksi, mutta kahta vierasta  
kieltä, saksaa ja englantia, jos koko tuo kansa-  
koulu käytetään oppikoulun pohjakouluksi.  
Seitsemän vuotta tämän uudistuksen jälkeen  
eli v. 1903 oli olemassa ainoastaan neljä koulua,  
joissa käytettiin pohjakouluksi enemmän kuin  
viisi kansakoulun luokkaa. Tuo ei ole suuri  
määrä. Koska innostus tähän reformiin oli  
suuri, niin odotettiin, että joka paikassa syn-  
tyisi tällaisia kouluja. Niin ei kuitenkaan  
ole tapahtunut. Yksi sellaisista kouluista oli  
Kongsbergissä. Siinä oli pohjakouluna kuusi  
kansakoulun luokkaa. Mutta tämä koe ei on-  
nistunut. Siitä luovuttiin. Gjövikissä syntyi  
toinen keskikoulu tämän järjestelmän mukai-  
sesti. Siinä oli koko kansakoulu pohjakouluna.  
Huomattiin kuitenkin olevan tarpeellista, että  
oppilaat kansakoulussa, jotka yrittivät tulla  
keskikouluun, lukivat kaiken aikaa kansakou-  
lun kahdella korkeammalla osastolla, siis neljän  
vuoden aikana, lisää siihen, mitä kansakoulussa  
luettiin, jotta heille kävisi mahdolliseksi sitten  
kahdessa vuodessa päästä tuon keskikoulun läpi.  
Mutta ei tällakaan koe onnistunut. Keskikoulu  
tehtiin jälleen neliluokkaiseksi ja viisi luokkaa  
kansakoulusta pohjakouluksi sille. Koko tuo-  
hon 1896 vuoden järjestelmään, jonka kautta

viisi luokkaa kansakoulusta tehtiin pohjakou-  
luksi, oli alussa tyytymättömyyttä. Nyt ollaan  
siihen tyytyväisempiä, kun niiltä oppilailta,  
jotka pyrkivät keskikouluihin, vaaditaan kol-  
men kuukauden kertauskurssi. Kristianiassa  
on vielä vallalla sama järjestelmä, jota Gjö-  
vikissä koetettiin, mutta paitsi laajoja kertaus-  
kursseja kansakoulun läpikäyneille on siellä  
keskikouluun lisätty kokonainen luokka ja koko  
opetusaika siis pidennetty yhdellä vuodella.

Semmoinen on tulos niistä kokeista, joita on  
tehty. Ja ett'ei enemmän kokeita ole tehty, se  
kai näyttää, että ne monet, jotka suurella in-  
nolla ajoivat tätä reformia, nyt, kun on toteut-  
tamisen mahdollisuus saatu, eivät voi sitä to-  
teuttaa. Missä se on toteutettu, siellä on kansa-  
kouluihin saatu yksi vuosi opetusaikaa lisää  
ynnä kertauskursseja, lisälukemista sekä saksaa  
ja englanninkieltä. Kaikilla 27:llä yksityis-  
koululla on sitä vastoin erityisiä valmistavia  
luokkia kuten ennen vuotta 1896.

Tämä ei juuri kehoita samanlaiseen uudis-  
tukseen meillä. Ja jos punnitsee näitä tosi-  
asioita niin huomaa niissä aika suuren todis-  
tusvoiman, paljon suuremman kuin niissä tyh-  
jissä väitteissä, — joita usein kuulee — että voi  
tehdä niin, voi tehdä niin, ja kaikki menee hy-  
vin. Ja jos rupeaa tarkastamaan niitä väit-  
teitä, joita tänäkin iltana on tuotu esiin ensi-  
mäistä vastalausesta vastaan, niin toinen väite  
jo usein kumoo toisen. Sanottiin esim. että  
nuo monet kielet meidän oppikouluissamme ra-  
sittavat oppilaita ja että hyvä olisi jos lapset  
joksikin ajaksi niistä pääsisivät, mutta vielä  
vaikeammaksihan asema vain tulisi, jos tuo teh-  
tävä tulisi suoritettavaksi kuudessa vuodessa  
sen sijaan, että se nyt tapahtuu kahdeksassa.  
Turhaa on kuitenkin siitä puhua. Kyllä mie-  
tinnön tekijät olivat oikeassa siinä, ett'eivät  
ryhtyneet enempiin vastaväitteisiin, kuten eräs  
puhujia täällä olisi toivonut. Vastalauseen väit-  
teitä ei voi kumota, niitä voi korkeintaan jättää  
laskuista pois, kaikista seurauksista huolimatta.  
Ilman muuta voi kuitenkin ymmärtää, että kun  
kansakoulu on sillä kannalla, jolla se nykyisin  
on, syntyy suuri ajanhukka, jos ne, jotka tah-  
toivat pyrkiä oppikouluun ja yliopistoon, tulisi-  
vat pakotetuiksi jatkamaan kaksi vuotta kansa-  
koulussa sen sijaan, että he nyt voivat olla oppi-  
koulussa. Sillä maaseudulla enimmäkseen kansakou-  
lut vielä ovat neliosastoisia, ja yksi opettaja opet-  
taa neljää osastoa yht'aikaa. Kuinka nyt ajattele-  
va ihminen voi otaksua, että semmoinen opetus  
olisi yhtä hyviä hedelmiä tuottava kuin se,  
missä yksi opettaja opettaa yhtä ainoaa luokkaa

kerrallaan kuten oppikoulussa? Tuo suuri ja tuntuva epäkohta kansakouluissamme on ensiksi suurimmaksi osaksi poistettava, ennenkun voi ajatellakaan, että ilman suurta vahinkoa tämän reformin voi ajaa läpi. Vielä kun ei ole alem-paa pohjakoulua kansakoululle, niin opetus niil-lä luokilla, jotka siellä nyt on, hyvin suureksi osaksi tarvitaan, jotta voitaisiin korjata ja täy-dentää niitä tietoja, joita jo edellytetään ole-van oppilailla, kun ne tulevat kouluun, mutta joita tietoja niillä ei ole. Tästä toinen vastalause erityisesti huomauttaa. Minä panen kum-minakin suurimman painon siihen seikkaan, josta puhuin, nimittäin että jos yksi opettaja opettaa samaan aikaan neljää osastoa, tekee se koko tämän opetuksen hyvin hitaasti kulke-vaksi ja pienempiä tuloksia tuottavaksi, kuin muuten olisi asia. Moni älykäs oppilas, joka jo ensi vuosina kuulee kaiken, mitä sitten korke-ammille luokilla esitetään, tulee välinpitämättö-mäksi ja veltostuu koska tuo, mitä hän vanhem-pana kuulee, jo on kadottanut uutuuden viehä-tyksen. Moni tahtoo kesken koulusta pois, kun hän jo tietää mitä siellä opetetaan. Minä tie-dän esimerkkejä semmoisesta. Lyhyesti sanot-tuna: jos nyt opetus siirrettäisiin lyseoiden ala-luokilta kansakouluihin, niin otettaisiin, kun ajattelee kansakouluja maalla, semmoinen taka-askel ett'en tahdo, enkä voi semmoista re-formia puolustaa. Olen vakuutettu, että tämä uudistus tuottaisi enemmän vahinkoa kuin hyö-tyä myös niille, joita sen kautta tahdotaan aut-taa.

Se uudistus, jota nyt kipeimmin tarvitaan meidän koulujärjestelmäämme, on käsitykseni mukaan hyvien keskikoulujen ja senjälkeen am-mattikoulujen perustaminen. Meidän koulu-opetuksemme tulee saada käytännöllisempi ja praktillisempi muoto. Ei riitä, että on olemas-sa vain yksi tie autuuteen, nimittäin oppikoulun kautta yliopistoon, sillä hyviä kansalaisia voi kasvattaa, usein paremmin, muullakin tapaa; ja siinä on puutteellisuus meidän kouluissamme. Mitä taas kansakouluun tulee, niin on olemassa se suuri puutteellisuus, josta puhuin, nimittäin että yksi opettaja opettaa samaan aikaan neljää luokkaa. Ennenkun näillä aloilla tuntuvaa parannusta saadaan aikaan, ei ole puhuttava siitä että koko kansakoulu on saatava pohjakou-luksi.

On tässä keskustelussa ehdotettu että pitäisi kuitenkin tehdä koe meidän maassamme. Koe on hyvä, miksei. Mutta minä en voi olla kehoit-tamassa valtiota tekemään tätä koetta valtion-kouluissa, sillä silloin minulla pitäisi olla se

käsitys, että se onnistuu, ja sitä minulla ei ole. Mutta koska on niin monta, joilla on se elävä usko, että tämä onnistuu, niin perustakoot he tällaisia kouluja, jotka ovat jatkona koko kan-sakoululle. Yhteiskoulut alkoivat siten, että muutamat, jotka uskoivat yhteiskouluuasteeseen, perustivat yhteiskoulun. Niin uudet yrityk-set syntyvät, että ne, jotka uskovat johonkin, panevat sen toimeen, mutta niitä, jotka eivät us-ko tahi katsovat yrityksen haitalliseksi, ei voida vaatia olemaan mukana sen toimeenpanemisessa. Löytyy paikkakuntia, joissa hyvin suuri osa oppikoulun oppilaista on tullut kansakoulusta; reaalilyseossa täällä on niitä 79 %, monessa paikassa on noin 90 %, vieläpä Iisalmen yhteis-koulussa 94 % kaikista oppilaista. Eikö nyt olisi luonnollista, että ne, jotka harrastavat tätä uutta reformia, koettaisivat paikkakunnallaan saada tällaisia uusia kouluja aikaan. On tehty yksi semmoinen koe, mutta erityisistä syistä se jätettiin. Täällä on nyt selitetty, että se tapah-tui kannatuksen puutteesta. Minä olen kuul-lut muitakin syitä mainittavan, mutta en tunne asiata niin tarkkaan, että voisin siitä mitään väittää.

Kannatan ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. S u n d b l o m: Min afsikt är icke att uppehålla landtdagen med en vidlyftig utlägg-ning till förmån för de åsikter jag i denna fråga hyser, utan har jag begärt ordet endast för att till godkännande få förorda andra reser-vationen, till hvars motivering jag ber att få hänvisa. Den långa diskussionen har icke varit egnad att rubba min åsikt, att tidpunkten inga-lunda är lämplig för en hänvändning i denna fråga till landets nuvarande regering. För min del anser jag att när denna samma regering visat sin goda vilja att befrämja folkbildningen i landet genom att så begå, att den af landtda-gen antagna läropliktslagen blifvit å högsta ort stadfäst, då är rätta tiden inne för en hän-vändning i bottenkolefrågan, men icke förr.

Ed. B ä c k: Jag afstår.

Ed. R o o s: Jag anhöll endast om ordet för att understöda andra reservationen.

Ed. S o h l b e r g: Det är icke min mening att uppehålla landtdagens ledamöter med prin-cipiella uttalanden angående folkskolan såsom bottenkola. Redan vid näst föregående landt-dag var jag i tillfälle att göra ett uttalande rö-rande denna sida af frågan. Tiden var dock då så långt framskriden, att det icke var möj-

ligt att komma fram med något praktiskt förslag, men uttalade jag mig i den riktningen, att försök borde göras för att man på grund af vunnen erfarenhet skulle kunna afgöra frågan. Nu har ett förslag i samma riktning här blifvit framställt af doktor Lilius. Jag hade visserligen känt mig mer tilltalad af ett förslag om rikligt understöd för privata skolor, hvilka ville experimentera med försök i denna sak, men det förslag, som här nu blifvit gjordt, anser jag likväl äfven kunna vara förtjänt af understöd. För att icke framkomma med flere olikartade förslag ber jag därför att få understöda detsamma.

Jag vill dock, medan jag har ordet, göra ett uttalande äfven med anledning af tvänne ytt-randen af föregående talare. Dessa ärade talare hafva förmenat, att omfattandet af det af doktor Lilius gjorda förslaget vore liktydigt med frågans grafläggning eller fördröjande på obestämd tid. För min del tror jag, att frågans lösning kanske skulle ligga oss närmare, om landtdagen ville omfatta förslaget om inrättande af särskilda skolor för verkställande af experiment än om landtdagen beslutar sig för att anhänga om en proposition utan föregående försök. Skulle försök här i hemlandet vara gjorda, behöfde man icke åberopa Japan, Nordamerika och andra länder, där förhållandena äro mer eller mindre olikartade förhållandena i vårt land. Man kunde då åberopa på eget område gjorda erfarenheter och på grund där af också finna den lämpligaste anordningen för folkskolans förvandlande till bottenkola i hela dess utsträckning. Ett propositionsförslag, sådant som det betänkandet afser, står, för såvidt jag kan förstå saken, så i vida fältet, att vi icke hafva att motse ett svar i den där åsyftade riktningen under de närmaste decennierna. Däremot synes det mig som en icke alltför stor omöjlighet, att få till stånd skolor, där vi kunde experimentera, för att se, i hvilken mån bottenkoleiden här kunde göras fruktbringande, och om den låte sig genomföras i den riktning, som utskottets majoritet förordat.

Ed. S a a r i: Samallaiset epäkohdat, mitkä meillä yleensä ovat tässä porvarillisessa yhteiskunnassa vallitsemassa, esiintyvät myöskin yleensä meidän kouluelämässämme. Samoin kuin yläluokka on aikojen kuluessa vallannut itselleen ja jälkeläisilleen kaikellaisia erikoisetuja ja turvannut ne ijäisiksi ajoiksi perustuslaeilla ja muilla yhteiskunnallisilla laeilla, on se myöskin kansakoulu- ja muut kouluolot lainlaadin-

nalla järjestänyt siten, että korkeamman opin osallisuuteen pääsy on jokseenkin vaikea ja virat ynnä muut korkeammasta sivistyksestä riippuvat yhteiskunnalliset edut siten säilyvät varmimmin vallassaolevan kansaluokan erikois-etuina, joitten etujen saavuttaminen, vallankin köyhälistön lapsille, on yhtä mahdoton kuin tähden ottaminen taivaalta. Ainoastaan poikkeustapauksissa sattuu joskus niin, että joku työväenluokasta ylivoimaisilla ponnistuksilla, terveytensä kustannuksella ja kärsimysten kautta, saattaa päästä tuon korkeamman opin osallisuuteen. Siinä ovat esteenä jos jonkinlaiset mak-sut ja muut sellaiset.

Pahimpana epäkohtana ja vastuksena kuitenkin on nykyisessä kouluelämässämme juuri tuo asia, että kansakoulu ei ole oppikoulun pohjakouluna, eli että kansakoulun ja oppikoulun oppikurssit ovat niin ristiriidassa, etteivät ne ollelkaan sovi yhteen, ja se vaikuttaa juuri sen, että niitten oppilaitten, jotka haluavat suorittaa koko kansakoulukurssin, täytyy mainitun ristiriidan takia käydä koulua kaksi vuotta enemmän, kuin niitten oppilaitten, jotka kuuluvat yläluokan lapsiin ja ovat alunpitäen aiotut juuri virkamiesuralle huolimatta siitä, omaavatko he luontaista kykyä opiskeluihin vai ei. Tämän seikan, juuri tämän luontaisen kyvyn, ottavat lapsissa eritoten huomioon työväen luokkaan kuuluvat vanhemmat. Melkein aina, kun he ajattelevat lastansa opintielle, he etupäässä asettavat suurimman huomionsa oppilaan eli lapsensa kykyyn, siihen, onko lapsella edellytyksiä opiske-luun. Mutta näitten vanhempien, vallankin työläisluokkaan kuuluvien vanhempien, on usein vaikeata tehdä päätöstä lapsensa oppikouluun siirtämisestä lapsen ollessa 10-11 vuoden ikäisen, jolloin lasten luontaiset taipumukset ja tahdonvoima useimmiten uinailevat vielä kuoresaan. Lapsen, kuten luonnollista on, annetaan sentähden käydä lävitse kansakoulu, ja juuri kansakoulun yläluokilla vasta ilmenevätkin lapsen luontaiset taipumukset selväpiirteisemmin, jolloin lapsen omakin harkintakyky elämänurastaan sekä vaistomainen ymmärrys niistä aloista, joihin hänellä on ehkä taipumuksia, alkaa vasta paremmin herätä ja tulla ilmi. Mutta silloin hän onkin jo, käytyään kansakoulun läpi, omaksi taloudelliseksi vahingokseen käynyt koulua kaksi vuotta liikaa, kaksi vuotta enemmän kuin ne, jotka ovat eronneet kansakoulun toiselta vuosiosastolta ja jotka ovat nimenomaan aiotut alustapitäen virkamiesuralle. Tällainen oppilas saa oppikouluun siirtyessään oppikoulun ensimmäisellä luokalla ryhtyä uudestaan luke-

maan samoja aineita, joita on jo kansakoulussa oppinut, ainoastaan vain pääasiallisesti sentähden, että oppikoulun ensimmäisellä luokalla on oppiaineena ruotsinkieli ja toisella luokalla sen lisäksi venäjänkieli. Näitä muutamia, mukana yläluokan sivistysaineita varten täytyy hänen uhrata kaksi vuotta pönkittääkseen yläluokan sivistystasoa. Hänen on pakko tehdä tämä noiden kahden vieraan kielen oppimisen tähden, joiden poisjättämisestä tai siirtämisestä oppikoulun kolmannelle luokalle koituisi, niinkuin sanotaan ensimmäisessä vastalauseessa, jonkinlainen kansallinen vaara eli yläluokan sivistystason ja ehkä koko kansankin sivistystason alennus, ja kansan paikkansapitäväisyys muka kävisi arveluttavaksi. Minun ymmärtääkseni, tämä väite, mistä ensimmäisessä vastalauseessa verrattain mahtipontisesti puhutaan, on kuitenkin kaikkia perusteluja vailla, sillä oppineesta yläluokasta ei nykyisissä oloissa minun käsittääkseni voi toivoa suurtakaan turvaa kansalle, erittäinkään sen pohjakerroksille. Se väite on tuulesta temmattu, tyhjä ajatus, samallinen, jonka ennen eräs suomettarelainen johtomies lausui, nimittäin että rikas ja korkeasti oppinut pappissääty oli muka Suomen kansan paras turva itäistä vihollista vastaan. Samoin kuin kansa on tämän väitteen jo aikoja kumonnut, samoin se on myöskin selvillä siitä, ettei suinkaan meidän yläluokamme sivistystaso, olipa se rahtusen korkeammalla tai matalammalla, suurestikaan vaikuta itse kansaan. Ei kansan paikkansapitäväisyys riipu siitä omistaako meidän yläluokkamme rahtusen enemmän tai vähemmän kykyä jonkun vieraan kielen taitamisessa tai jonkun aineen enemmässä osaamisessa, vaan kansan paikkansapitäväisyys ja pohjakerrosten nousu ja kansan onni luonnollisesti riippuu pääasiallisesti itse kansasta ja siitä, millä sivistyskannalla ovat juuri pohjakerrokset meillä sekä yleensä koko kansa. Senpätähden ja koska kansan pysyväisyys, ja yleensä, niinkuin sanotaan ensimmäisessä vastalauseessa, kansan paikkansapitävyys, riippuu kansan sivistyksestä, on myöskin opintia tehtävä niin helpoksi kansalaisille päästä korkeamman opin osallisuuteen, kuin mahdollista on.

Väitteet kansakoulun kykenettömyydestä suorittamaan oppikoulun kahden alimman luokan tehtävän ovat yhtä perusteettomat kuin muutkin yläluokan väitteet, joita se esittää silloin, kun kansa pyrkii oikeuksiinsa. Kun vertaa kansakoulun yläosastojen ja oppikoulun kahden alimman luokan oppiaineita toisiinsa, niin huomaa, että ne ovat aivan samat, lukuunotta-

matta kahta kieltä, joita oppikoulun alaluokilla opetetaan. Sensijaan opetetaan kansakoulun yläluokilla enemmän muutamia aineita, joita ei opeteta oppikouluissa ensinkään, ja kansakoulun viikkotuntimääräkin, ainakin maalauskansakouluissa, on jonkun verran suurempi kuin oppikoulun tuntimäärä alimmilla luokilla; vaikkakin, niin kun sanoi äsken eräs porvarillinen puhuja, maalauskansakoulun työtapa hidastuttaa oppilaiden kehitystä, syystä että yhden opettajan huostassa on neljä osastoa. Minä pyydän muuten huomauttaa tuon edustajan väitteen johdosta, ettei hän yhtäkaikki tunne neliosastoisien kansakoulun työtä, sillä häntä vastaan todistavat kahden kansakouluntarkastajan antamat tiedot. Nämä tarkastajat todistavat, että maalauskansakoulun oppilaat omistavat yhtä suuren tietomäärän kuin kaupungin kansakouluista päästetytkin, ja minä uskon, että meidän kansakouluntarkastajat ovat yhtä selvillä tästä kuin äskeinen arvoisa puhujakin. Koska nyt siis työaika ja oppiaineet ovat jokseenkin samat molemmissa, sekä kansakoulussa että oppikoulussa, ei työn tuloksissakaan saata suurta eroa olla, varsinkaan nykyään, kun maalauskansakouluissa eli yhden opettajan johtamissa neliosastoissa kouluissa käytetään niinsanottua vuorolukua, jonka kautta opetus muuttuu täydelliseksi tuntiopetuksiksi, mikä taas vaikuttaa sen, että opetus saadaan paljon perusteellisemmaksi, kuin mitä se on ollut kansakoulun alkuaikoina, jolloin opetus oli enemmän keskitettyä kaikissa aineissa. Oppikurssit tosin kansakouluissa eroavat oppikoulujen kurseista, ne kun kansakouluissa käsittävät tavallisesti aina jonkin kokonaisuuden kussakin aineessa, mutta tämä ei suinkaan ole mikään sellainen epäkohta ja voitattamaton este, joka pakottaisi oppikoulussa, kun kansakoulun oppilaat sinne siirtyvät, taas heidät alkamaan oppiaineet ihan alusta, ihan alkuharjoituksista. Kun oppilailla oppikouluun siirtyessään on jo eri aineissa jonkunlainen kokonaiskäsite aineista, niin onhan vallan helppo ryhtyä laajentamaan näitä kokonaiskäsitteitä tarvitsematta ryhtyä yksinkertaisia alkuharjoituksia läpikäymään ja ikävyyttämään oppilasta ja opettajaa. Kun oppikirjat vain järjestetään tarkoituksen mukaan, järjestetään niin, että ne sopivat molemmissa kouluissa toisiinsa, niinpäilemättä kykenee kansakoulu hyvin suorittamaan tehtävänsä tällä alalla, ja minä olen vakuutettu, että kun tämä oikein järjestetään ja saadaan tämä meidän vaatimamme parannus voimaan, niin äskeinen puhujakin saa vasten tahtoaan iloita meidän kanssamme.



Mitä sitten tulee ensimmäisessä vastalauseessa mainittuun väitteeseen, että kansakoulunopettajat olisivat kykenemättömiä valmistamaan oppilaita oppikouluihin, niin minä kuitenkin uskallan epäillä sen väitteen todenperäisyyttä. Päinvastoin on oikeastansa asian laita niin, että kansakoulunopettajat ovat sangen tottuneita opettamaan juuri tämänikäisiä oppilaita, joista nyt on puhe, nimittäin 12 ja 13 vuoden ikäisiä, sillä heidän juuri ovat erikoisesti saaneet ohjeita tämänikäisten oppilaiden opettamiseen, ja minä uskallan olla siitä vakuutettu, että sellaisten oppilaitten kanssa työskenteleminen vaatii jonkun verran erilaista menettelytapaa kuin vähän vanhempien oppilaiden opettaminen. Tämän johdosta siis seuraa, että kansakoulun kahdella yläluokalla voidaan epäilemättä opettaa vastaava määrä niitä aineita, mitä oppikoulun kahdella alimallakin osastolla ehditään opettaa.

Ei se ikäkausi, mikä tässä nyt on kyseessä, suinkaan ole mikään sellainen ikäkausi, jolloin lapseen voidaan istuttaa erikoisesti tieteellisiä periaatteita eri aineissa. Minä olen sen huomannut omista lapsistani, jotka ovat käyneet näissä oppikouluissa. Minä en ole ainakaan käsittänyt, että niillä, kun ovat kaksi vuotta lukeneet lyseon tai yhteiskoulun alaluokilla, olisi mitään erikoisempaa tieteellisyyttä mieleen istutettuna paremmin, kuin kansakoulun yläluokkalaisilla. Paras sen iän opetus on saada oppilaat täysin ymmärtämään ja käsittämään opittava asia, niin että oppilas pystyy ja kykenee niitä elämänsä eri aloilla hyväksensä käyttämään. Ei oppikouluakaan tällä alalla tämänikäisiin lapsiin nähden sen enempää saa aikaan.

Mitä sitten tulee edustaja Yrjö-Koskisen lausuntoon tästä asiasta, niin voi siitä sanoa, että hän pelotteli meitä pääasiallisesti ryssällä. Ne oppikoulujen pääsyutkinnot, joista edustaja Yrjö-Koskinen lausunnossaan puhui, eivät kaikehtikaan tässä asiassa, kansakoulun tultua pohjakouluksi, entistä enemmän tuota vaikeuksia. Kyllä tietysti ne pyrkijät, jotka ovat kansakoulusta saaneet päästötodistuksen, minun ymmärtääkseni ovat oikeutetut pääsemään lain mukaan oppikouluun oppilaiksi. Jos pyrkijöitä oppikouluihin ilmenee suuremmassa määrässä kuin sinne voidaan ottaa, niin on tietysti oppikoululla silloin, niinkuin nykyäänkin, oikeus valita pyrkijöistä henkisesti sekä tietopuolisesti etevimmät. Sehän olisi vain oppikoululle itselleenkin eduksi, ja silloin, jos otettaisiin tutkinnoissa myös lukuun erittäinkin henkinen kyky, jäisivät tietysti kykenemättömimmät pyrkijät pois oppikouluista, mistä koituisi vain se etu,

että oppikouluissa nämä etevimmät oppilaat voisivat paremmin edistyä, sinne kun ei raahataisi kaikkia huonokykyisiä, kuten nyt tekevät yläluokkalaiset, jotka rahan voimalla vievät sellaisia oppilaita eteenpäin. Jos tällä alalla ilmenisi joitakin epäkohtia ja väärinkäytöksiä, niin voidaanhan niitä erikoisilla toimenpiteillä ja ehken lainlaadinnallakin asianmukaisesti järjestää. Se pelko ja epäily, mikä edustaja Yrjö-Koskisen lausunnossa ilmenee läpikäyvänä lankana, on sitä laatua, ettei siitä vanhasta virrestä kannata sen pitemmälti puhua. Jos sellainen käsitys näinkin yleisessä asiassa kuin tämä on, pääsee eduskunnassa vallitsevaksi, niin on se sangen arveluttava asia, sillä se minun ymmärtääkseni polkee kansan oikeuksia, mitä eduskuntaan tulee.

Muuten on, niinkuin täällä edelliset puhujat ovat maininneet, tästä seikasta, ettei kansakoulu ole pohjakouluna nykyään, kaikkein enimmäin haittaa maalaisväestölle, erittäinkin työväestölle ja tavallisille maanviljelijöille. Sillä harva maalainen on päättänyt lasta kansakouluun pannes- saan vielä siitä, paneeko hän sen oppikoulussa jatkamaan opintojaan vai ei. Ja myöskin on luonnollista, että kaikki vanhemmat mieluummin sallivat ja tahtovat, että heidän lapsensa saisi koulua käydessään asua kotonaan niin pitkän ajan kuin mahdollista, sillä onhan se luonnollinen asia, että tällaiset 10—11 ikäiset lapset, kun joutuvat kotoaan pois kaupunkiin asumaan, ovat siellä hoidon sekä vanhempien puolelta tulevan kasvatuksen suhteen paljon epäedullisemmassa asemassa kuin he olisivat, jos saisivat asua kotonaan. Ja juuri tässä iässä, 12—13 vuoden iässä, on sangen suuri merkitys sillä, että lapset saavat olla vanhempien hoidossa ja heidän kasvatuksensa alaisina. Siihen aikaanhan näet lasten mieleen painetaan hyvin paljon niitä ajatuksia ja aatteita, joita he koko elämänsä läpi tulevat sitten noudattamaan. Jouduttuaan vieraitten ihmisten hoitoon kaupungissa jäävät sellaiset maalaislapset kokonaan tätä kotikasvatusta vaille, puhumattakaan siitä, että kahden vuoden kouluuttaminen kaupungissa merkitsee tavattoman paljon maalaiskansalle. On vähintään 400—500 markan asia vuodessa elättää lapsensa kaupungissa ja käyttä sitä siellä oppikoulussa.

Sekä taloudelliselta että henkiseltä ja ylimalkaan sosialiseltakin kannalta katsottuna on siis välttämätöntä, että kansakoulu tehdään pohjakouluksi. Eivät yläluokkalaisten edut saa tässä missään tapauksessa estää kansan luonnollisten oikeuksien voimaansaattamista. Minä kaikin



puolin kannatan sivistysvaliokunnan mietintöä.

Ed. Lindelöf: I en utförlig reservation till föreliggande betänkande har jag haft tillfälle att framställa min uppfattning i denna fråga, hvarför jag här skall inskränka mig till några ord.

Ingen torde kunna bestrida att tanken, att hela folkskolan borde utgöra bottenskola för den lärda skolan, är i många afseenden tilltalande. Den senaste ärade talaren, hvars andragande jag med största intresse åhörde, har också ingående framhållit de skäl, som ur social synpunkt tala för en reform i den riktning, som här af utskottet föreslagits. Det är också icke mot sträfvandet som sådant, icke mot utskottsbetänkandets kläm, jag hyser betänkligheter, detta så mycket mindre som ju klämman anhåller om en proposition till landtdagen och sålunda förutsätter, att landtdagen en gång i framtiden finge tillfälle att på grundvalen af en säkrare utredning fatta ett definitivt beslut i denna för våra skolor så utomordentligt viktiga angelägenhet. Men då landtdagen fattar ett beslut och aflåter en petition, är det icke blott och bart en kläm, som tillställs regeringen. Denna kläm föregås också af en motivering, och det är mot denna motivering och den ståndpunkt, som däruti framställs, som jag måste uttala de allra allvarligaste tvifvelsmål. Utskottsbetänkandet ställer sig nämligen alldeles afgjort på den ståndpunkt, att utan någon väsentlig olägenhet för vår högre skola denna kunde förkortas från 8-årig till 6-årig och alltså dess nuvarande första och andra klasser ersättas med den högre folkskolans två senaste årskurser. Jag kan icke finna, att utskottet på ett bindande sätt bevisat, att en sådan förändring, åtminstone på vårt folkskoleväsendes nuvarande ståndpunkt, skulle kunna genomföras utan väsentligt men för vår högre skolundervisning.

Den senaste ärade talarens yttrande innehöll en punkt, som jag anhåller att särskildt få bemöta. Han talade om folkbildningen såsom en folkets angelägenhet och den högre bildningen såsom en öfverklassens angelägenhet. Mot detta yttrande måste jag inlägga en gensaga. Jag påstår, att det ena som det andra är hela folkets angelägenhet och att, om den högre bildningen faktiskt sjunker, så lider däraf nationen såsom sådan, nationen såsom helhet. Den lider i konkurrensen med öfriga civiliserade nationer. Det är här ingalunda fråga om en klassåtskillnad, ty medlemmar af alla folkklas-

ser hafva rätt att inträda i den högre skolan, hafva möjlighet att stiga upp till de folkgrupper, som kallas högre bildade, och jag tror att det icke skall finnas något land i Europa, där öfverhufvudtaget den såkallade bildade klassen till så stor del som hos oss rekryteras ur folkets mindre bemedlade lager. Förhållandet är annorlunda i Europas stora kulturländer. Där kunde man snarare tala om en verklig klasskillnad mellan högre bildade och sådana som hafva endast folkskolebildning, detta bland annat därför att terminsafgifterna i den högre skolan där i allmänhet äro höga och dessa afgifter göra det svårt för mindre bemedlade att inträda i den högre skolan. Hos oss är detta icke närmelsevis i samma utsträckning fallet.

Det är som sagdt mot motiveringen och den däri uttalade tanken, att den högre skolan utan men för sin uppgift kunde göras till 6-klassig, som jag måste uttala en bestämd reservation. Det är visserligen så, att man icke utan vidare kan på ett land tillämpa erfarenheter vunna i ett annat lands förhållanden. Det förtjänar dock framhållas, att i länder, som stå oss jämförelsevis nära, nämligen de skandinaviska länderna, försök gjorts att genomföra en reform i den riktning, som här afses, nämligen att göra folkskolan i dess helhet till bottenskola för lärdomsskolan; detta särskildt i Norge, hvarom också tidigare under diskussionen varit fråga. I Norge har man icke gjort något försök att bygga lärdomsskolan på landsortsfolkskolan. Man har hållit sig endast till den mest fulländade typen af stadsfolkskola, men äfven sålunda har man icke kunnat genomföra en förkortning af den högre skolan annorlunda än genom att i vissa, om jag så får säga, predestinerade stadsfolkskolor på de högsta klasserna införa undervisning i främmande språk. Är en sådan skola då längre en folkskola, frågar jag. Är det icke fastmer blott och bart en särskild typ af lärdomsskola? En dylik anordning skulle naturligtvis ingen här vara tillfredsställd med, allra minst våra talrika landsortsrepresentanter. Den tilltalar icke heller mig i ringaste mån. Om en gång bottenskoleidén i hela dess vidd skall genomföras, måste full rättvisa ske landsorten. Det kan icke komma i fråga att gifva städernas folkskolor en privilegierad ställning. Detta vore förvisso att åstadkomma en allvarsam klasskillnad emellan landsbo och stadsbo. I Sverige torde man under allra senaste tid ha gjort några försök att grunda af staten subventionerade kommunala samskolor på hela folkskolan som botten. Men äfven där har man

kommit till den slutsats, hvilken Sveriges riksdag torde hafva understödd, att detta icke kan gå för sig med mindre än att skolkursen förlänges med ett år. Då man har dylika erfarenheter från våra skandinaviska grannländer, frågar jag: huru vore det då hos oss möjligt att taga det steg utskottet förordar utan att väsentligen inskränka den högre skolans bildningsmätt? Förhållandena hos oss äro ju ofantligt mycket ogynnsammare än hvad de äro i de skandinaviska länderna. Vi må icke glömma, att våra språkförhållanden äro de allra svåraste i hela Europa. Vi hafva tvänne inhemska språk, hvilkas inlärande i skolan jag anser vara nödvändigt i betraktande af våra sociala förhållanden och vår kulturhistoria. Därtill kommer ett tredje språk, som tilltvingar sig en plats i vårt skolprogram, om vi det önska eller icke. Vi kunna vara nöjda så länge undervisningen i detta språk i skolan hålles inom jämförelsevis måttliga gränser. Dessa tre språk stå gentemot ett enda, modersmålet, i de skandinaviska länderna. Därtill kommer nu hos oss likasom där nödvändigheten för dem, som vilja tillägna sig en högre bildning och verka på vetenskapens och den högre kulturens fält, att åtminstone i ett främmande språk besitta verkligen tillfredsställande insikter. Jag för min del har i min reservation uttalat tanken, att det dessutom är önskligt att hafva åtminstone någon kännedom om ett annat kulturspråk. Jag kan afstå från denna fordran; men om detta senare kulturspråk strykes ur skolprogrammet, vore det enligt min mening i stället i hög grad önskligt, att undervisningen i det europeiska språk, som intager främsta rummet i våra reallyceers plan, nämligen tyskan, kunde väsentligen förstärkas, ty den skulle verkligen tåla en förstärkning. Jag har nämligen icke den optimistiska uppfattning af språkundervisningens ståndpunkt i vårt land, som framträder i betänkandet, och jag har på detta område ett visst mått af erfarenhet. Jag vill nämna att i Tyskland i de s. k. Oberrealschulen, hvilka närmast kunna jämföras med våra reallyceer, enligt den preussiska normal-läroplanen det första främmande kulturspråket, franskan, undervisas på alla klasser, från första till nionde, med sammanlagdt 47 timmar och det andra kulturspråket, engelskan, på klasserna 4—9 med sammanlagdt 25 veckotimmar.

Man har sökt framställa saken så, som om det icke skulle bereda någon väsentlig svårighet att utbyta den första och andra klassen i våra lyceer mot folkskolans tvänne sista årsafdelningar. Jag påstår att detta, särskildt med hänsyn till

språkundervisningen och i betraktande af våra egendomliga språkförhållanden, erbjöde alldeles utmordentliga svårigheter. Våra reallyceers nuvarande läroplan upptager å första klassen 5 timmar och å andra klassen 4 timmar i det andra inhemska språket, och ryska språket begynner på andra klassen med 4 timmar. Dessa två klasser, hvilka enligt utskottets förslag komma att helt och hållet bortfalla, hafva alltså i sin läseplan icke mindre än 14 timmars undervisning i andra språk än modersmålet. Då jag icke tror, att vi väsentligen kunna reducera språkundervisningen i våra realläroverk — detta dels af kulturella, dels också, tyvärr, af politiska skäl —, skulle det alltså gälla att sammantränga denna undervisning, som nu meddelas på 8 klasser, inom en vida kortare tid. Däraf blefve sannolikt följden att läsningen af tvänne andra språk än modersmålet måste begynna samtidigt. I ett utkast, som af en för bottenkoleidén intresserad pedagog för några år sedan gjordes till en 6-klassig skola, grundad på hela folkskolan, framlades i själfva verket en läroplan, där undervisningen i tvänne främmande språk samtidigt skulle vidtaga. En sådan anordning måste jag emellertid anse vara pedagogiskt alldeles omöjlig.

Jag ber att få framhålla, att jag icke här har talat i min egenskap af filolog. Jag har endast sökt att betrakta förhållandena sådana de faktiskt gestaltat sig i våra skolor och sådana de i vårt lands nuvarande läge med all visshet komma att för en lång tid framåt gestalta sig. Slutsatsen, till hvilken jag kommit i min reservation, är därför den, att jag för min del icke kan tänka mig en sådan form af bottenkoleidén genomförd som den utskottets betänkande förordar, utan är öfvertygad om att hänsynen för vår högre kultur, hvars blomstring jag anser vara en nationalangelägenhet, gör en sjukklassig lärdomskola nödvändig, om folkskolan i dess helhet skall blifva bottenkola. Utskotts-betänkandet är emellertid från början till slut byggt på en helt annan grund, och en petition aflåten i öfverensstämmelse med detta betänkande, komme alltså att fastslå, att landtdagen för sin del är öfvertygad om att bottenkoleidén i den af utskottet förordade radikala formen vore utan men för högre bildning genomförbar. Ett sådant beslut af landtdagen vore lätsinnigt — jag tvekar icke att uttala detta ord.

I vårt land har gjorts åtminstone ett experiment att genomföra bottenkoleidén. Detta har jag också omnämnt i min reservation. Kuopio finska samskola verkade i några års tid såsom

sjukklassig på grundvalen af afslutad fullständig folkskolekurs. Detta experiment fortsattes icke tillräckligt länge för att någon fullt säker erfarenhet skulle hafva kunnat vinnas. Enskildt har jag hört uppgifvas, att man äfven med en sådan anordning tyckt sig finna, att eleverna ansträngdes mera än hvad fallet är vid den hos oss i allmänhet gällande anordningen af den högre skolan. Jag åtager mig emellertid icke att garantera riktigheten af detta påstående. I en af hufvudstadens finskspråkiga tidningar har i dag ingått en artikel af en person, varmt intresserad af bottenskoleidén, en person, som yrkar på att detta reformkraf så snart som möjligt borde förverkligas. Men denna skribent, som uppenbarligen äger erfarenhet på ifrågavarande område, framhåller uttryckligen att om bottenskoleidén genomfördes i sådan form, att en sexklassig skola grundades på hela folkskolan såsom bas, den lärda skolans kurser med nödvändighet måste inskränkas, och att då den fruktan vore fullt berättigad, att den vetenskapliga bildningens nivå i vårt land därigenom skulle sänkas. Däremot ställer han sig sympatiskt gentemot tanken om en sjukklassig skola, grundad på hela folkskolan. Jag tillåter mig att ytterligare nämna ett yttrande af en af vår folkskolas förnämsta män, den nuvarande öfverinspektorn för folkskoleväsendet. Det var här om året fråga om att i Björneborg grunda en lärdomsskola på hela folkskolan som bas. Äfven där hade man tänkt sig den som sjukklassig. Tyvärr är jag icke i stånd att upplysa om huruvida företaget blifvit satt i väcket. Man anhöll emellertid i skolstyrelsen om bifall för planens förverkligande. Öfverinspektorn Lönnbeck uttalade vid frågans behandling bland annat, att det vore af största vikt, att ett allvarligt försök gjordes för att utröna, huru den lärda skolan borde vara gestaltad för att kunna bygga på folkskolans kurser. Om, säger han, inga lyceiartade bildningsanstalter i praktiken få göra början därmed och visa, om och huru svårigheterna skola kunna öfvervinnas, komma vi i denna fråga aldrig vidare framåt. Dessa ord föra mig till den tanke, som jag uttalat i slutet af min reservation och som närmare utförts i ett förslag af landtdagsman Lilius, hvilket äfven här vunnit understöd, den nämligen, att en reform på detta område först bör pröfvas i ett mindre antal skolor, innan det radikala försöket göres att helt och hållet omgestalta hela vårt högre skolväsende. Den som med beaktande af hvad den högre bildningen hos oss kräver, önskar i detta nu göra ett positivt yrkande, den kan enligt

min tanke icke göra annat än förena sig om det af herr Lilius framställda förslaget.

Jag har för min del emellertid icke låtit den af mig i reservationen framkastade tanken utmynna i en positiv kläm, utan ställt mig afvisande gentemot petitionsförslaget, detta med hänsyn till det sakläge, i hvilket vårt land för närvarande befinner sig. Därvid kan jag i allt väsentligt förena mig om den åsikt, som uttalats af landtdagsman Sundblom i den andra reservationen. Under diskussionen har antydts att dylika motiv knappt nog vore värda att beaktas. Sådana påståenden måste jag emellertid tillbakavisa. Jag tror verkligen, att ingenting vinnes genom att i tider som dessa anhålla om att regeringen till genomgripande pröfning måtte upptaga hela frågan om våra högre skolors läroplan. Jag tror icke att någonting godt, vare sig för folkskolan eller för den högre skolan, däraf vore att förvänta. Hvilken uppfattning man än hyser om önskvärdheten af bottenskoleidéns förverkligande i den ena eller andra formen, tror jag därför, att man handlar riktigast och klokast, om man i detta nu icke framställer några som helst yrkanden i sak. Jag ber att få förorda antagande af första reservationen.

Ed. E t e l ä m ä k i: Alussa en aikunut tässä asiassa käyttää mitään puheenvuoroa sentähden, että pidän itseni liian läheisenä puhumaan tästä asiasta. Mutta koska tätä uudistuspyrintöä on vanhoillisten puolelta jo vuoden ajan soimattu ja vieläpä tehty tälle vaikeuksia sekä vielä tänä iltana koetettu sitä sortaa, niin lienee paikallaan sanoa jotakin vastustajain kontolle.

Tämä esilläoleva valiokunnan mietintö otetaan vastaan täällä hyvin ristiriitaisilla mielipiteillä. Sen yhteydessä on saatu välähtelemään kaikki keskiaikaiset ajatukset uusimpien kanssa. Siinä taistelee Suomen uusfilologinen oppisuunta vanhentuneilla mielipiteillä elämän kokemuksia vastaan. Ihmetyttää kumminkin jonkun verran se hätä, mikä kaikkein vanhentuneimmissa piireissä on herännyt tämän asian johdosta. Ehkä tässä taas ovat kysymyksessä etuoikeudet. Kummastusta herättää sekin, että aito suomalaiset edustajat yhtyivät mielihyvällä ruotsalaisiin. Ehken heillä on jotakin yhteistä tässä asiassa. Mikä sitten mahtaa olla se yhteinen suojeltava, joka tekee kansallisuustunteet ja kielikiivonkin toisarvoisiksi? Mahdollisesti taloudelliset edut tai vanhat ennakkoluulot tai ehkä molemmat yhdessä. He vastustavat valiokunnan mietintöä ja tässä taistelussa käyttävät lauseita ja oppisanoja: „Aika ei ole sopiva” —

„sivistystaso ei saa aleta” — „kieliolot ovat meillä sellaiset” — „ei ole riittävää kokemusta”, ynnä muuta sellaista. Nämä lauseet on tarkoitettu saattamaan rauhallisia maamiehiä pelkäämään että kiitetty kulttuurimme on nyt vaarassa. Uudistukselle on aika sopimaton, sanotaan, mutta kokemus näyttää, että juuri silloin kun sellaisia ääniä kuuluu, on aika mitä sopivin. Jo Snellmanin aikana kuultiin sama sävel, ja ehken nykyisten vastustajain isät olivat silloin äänissä. Huolimatta vastalauseesta teki hän tunnettuja reformivaatimuksia, ja aika oli sopiva. Aika ei ole nyt sopiva, huudettiin pappis- ja aatelissäädystä, kun niissä ensikertoja käytettiin suomenkieltä. Mutta kokemus on näyttänyt, että aika oli sopiva. Kun työväenliike alkoi levitä, kuultiin samaa suurella varmuudella. Mutta kokemus on näyttänyt, että aika oli sopiva. Näistä kokemuksista olemme jotain oppineet, jollei muuta niin ainakin sen että, kun kansa alkaa vaatia oikeuksia, niin siihen ei ole aika koskaan sopiva. Niinsanottu oppikoulukomitea koetti kaikkensa saadakseen toteennäytetyksi sen, ettei kansakoulu kokonaisuudessaan kelpaa pohjakouluksi. Mutta siinä se huonosti onnistui. Kun se komitea asetettiin, lausui Uusi Suometar tyytymättömyytensä sen kokoonpanosta, senvuoksi että se oli kovin yksipuolinen. Sen se muistaakseni vielä toisti yhtä tyytymättömänä komitean mietintöä selostaessaan. Mutta nyt on toisin. Se mietintö onkin jokseenkin hyvä ainakin sen puolueen muuttamien edustajien mielestä. Mutta nythän onkin kysymys kansan pohjakerrosten oikeudesta.

„Sivistystaso alenee”, mainitaan täällä ehtimiseen, niinkuin meillä olisi jokin erikoinen oppineisuus. Minä haluaisin tietää, millainen se korkea sivistystaso on meidän nykyisessä oppineessa säädysämme? Eihän se vain liene se, joka antoi kieltolaille iskun ja lopuksi kuoleman. Onko se se, joka näännyttää tämän maan köyhälistöä, onko se sitä korkeata sivistystä, joka ei salli papin kirjoittaa kastamattomien lasten vaan ainoastaan kastamattomien lehmien nimet kirjoihinsa, vai osoittaako sitä korkeata sivistystä se kansan halveksuminen, jota nähdään meidän oppineissamme? Ja se lienee myös sen korkean sivistyksen ansio, että harvat virkamiehet kykenevät kunnollisesti virkaansa hoitamaan, kun taas esimerkiksi Yhdysvalloissa, missä kansakoulu kokonaisuudessaan on oppikoulun pohjana, on kykenevät virkailijat ja europalaisten panetteluista huolimatta, kaikilla aloilla edistys suurenmoinen.

Meillä ei ole riittävää kokemusta, sanotaan mietinnössä ja — siis myös pohjakoulun vastustajain taholta. Herroilla ei ole kokemusta, millaiseksi oppineisuus muuttuu, kun koko kansakoulu tulee oppikoulun pohjaksi. Mahtaa kyllä niin olla, mutta meillä sen sijaan on kylliksi kokemusta nykyisestä oppineisuudesta, ja se viittaa siihen että oppikoulujen toiminta ei vastaa tarkoitustaan. Heikot opettajat eivät kykene herättämään oppilaissa rakkautta tehtäviinsä. Siveellisen tarmon kasvattamisesta ei ole juuri puhettakaan; sitä todistaa meidän nykyinen oppilaselämämmme. Ja lisäksi kuitu-neet jäsenet, vaaleat kasvot ja kyllästynyt sielun-tila ovat todistuksina nykyisen oppikoulun elämästä. Jonkunmoinen heikko kielitaito on melkein ainoa, mitä oppikoulu kykenee tarjoamaan. Asia meillä onkin jo kääntynyt siksi, että yleisesti oppineisuudella käsitetään jonkun vieraan kielen jonkunlaista taitamista. Eikähän meidän yliopistoon pääsekään muut kuin ne, joilla on kielitaitoa. Tavallisesti jää huomioonottamatta se seikka, että se taito on vain tiedon välittäjänä. Mutta siihen se meidän oppineisuutemme jää. Ei ole kumma, jos oululainen kaupias hämmästyi Berlinin katupoikien sivistystä, ne kun osasivat saksaa. Tämä nykyinen järjestely on ehkä tarpeen senvuoksi että saadaa esetyksi paremmin todellisten lahjojen pääseminen opinteille ja etenkin senvuoksi että tahdotaan kansan rasituksena säilyttää erikoisen typerää virkamieskastia. Virkamiehet, tuo korkealla sivistystasolla oleva herrasväki, onkin meillä yleensä kansan ivan ja pilkan esineenä alhaisen sivistyksensä ja usein myös typeryytensä takia, kun taas, jos heissä on hiukankaan jotakin kykyä, joka, paha kyllä, on harvinaista, tulevat he kansan puolella hyvinkin huomatuiksi. Tässä voin viitata korkeasti oppineisiin virkamiesedustajiin.

Valiokunnalta vaaditaan tarkempaa selvitystä, kuinka tämä pohjakoulua koskeva asia olisi järjestettävä. Mutta sitä se ei tule antamaan, koska ne asiat kuuluvat asiata valmistavalle komitealle. Mietintöä luodessaan on kyllä valiokunta ollut vakuutettu siitä, että tämä asia on aivan helppo järjestää. Ensimmäisessä vastalauseessa esitetään, että anomusehdotus saisi raueta. Mutta koska vastalauseen perustelut eivät kestä tarkempaa arvostelua, niin lienee vastalauseen tekijöillä, samoin kuin sen viidellä kannattajalla muita syitä, joita tässä ei ole voitu esiintuoda ja ne muut syyt eivät ole sellaisia, että niitä tässä voisi esille tuoda koskapa vastalauseen tekijät näyttävät jo hermostuneen. Tässä voi

olla kysymys virkapaikkojen siirtymisestä toisten kansankerrosten käsiin ja niiden mukana myös virkapalkkojen, joilla lieneekin pääpaino tässä asiassa. Useat virkamiessukumme ovatkin jonkun verran rahaa tuntevaa väkeä. He osaavat myös harkita jokseenkin hyvin, mihin heidän poikansa kelpaa; jolla on heikot lahjat, hänestä tehdään pappi, ja jolla ei niitä ensinkään ole, hänestä tulee metsähera. Ja heidän päiväpalkansa lienee noin 20—30—40 markkaa lepopäivältä ja muita päiviä näissä tärkeissä viroissa ei olekaan. Kaikki nämä ovat kunnialla suorittaneet nykyisten alkeiskoulujemme kurssit, juuri sen kurssin, joka ylläpitää nykyistä korkeata sivistystasoa. Ja nyt pelätään tämän korkean sivistyksen joutuvan vaaraan senvuoksi, että vaaditaan virkamiesten alkuja käymään kansakoulussa. Vastalauseen puolustajain puheet täällä muistuttavat huomattavasti erään ranskalaisen kirjailijan kertomusta kukosta, joka koetti kaikin mokomin kanoja pitää siinä uskossa, että aurinko ei nouse, ellei kukko laula. Tällä meiningillä täällä on ollut ennen paljonkin menestystä. Kohta saamme nähdä, vieläkö tämä laulu yhtä tehoisasti vaikuttaa täällä. Valiokunnan papit ovat nousseet tätä mietintöä vastaan, tietenkin periaatteellisista syistä, kuten siviiliavioliittoasiassakin. Tässä vain on periaatteena se, että köyhät kansanlapset eivät tulisi pääsemään opintielle. Tässä olisi luettava eräästä tunnetusta kirjasta heille kappale, mutta jätän sen tällä kertaa. Sanon ainoastaan: alkääsälyttäkö toisten selkään taakkoja, joita ette itsekannna. Siviiliavioliittoasiassa oli korkealla sivistystasolla olevilla papeilla, ainakin muutamilla, se periaate, että siviiliavioliittoa käyttävät henkilöt ja kastamattomat lapset ovat pakanoita, ja niin tekivät he pyhästä Pietarista pakanan. Heidän opettajansa täytyi panna vastalause oppilaitaan vastaan. Nämä lienevät todistuksia nykyisestä sivistystasosta, jota täällä tahdotaan säilyttää. Olkaa varoillanne, kukaties tässä voi olla kysymys kukon pudottamisesta!

Toisessa vastalauseessa uskotellaan, että maaseudun nelivuotiset kansakoulut ovat järeillä kaupungin 6-vuotisesta ja että muka tätä pohjakoulusuunnitelmaa ei voida toteuttaa, ennenkun maaseudunkin koulut on tehty 6-vuotisiksi. On huomattavaa, että 6-vuotiset kurssit edellyttävät yleistä oppivelvollisuutta, jota vastoin maaseudun nelivuotinen koulu nykyään on saanut oppilaansa valitsemalla ne kierto- ja pikkukouluista. Kokemus näyttää että maaseudun kansakoulut hyvin kykenevät kilpailuun kau-

punkien kansakoulujen kanssa. Sitäpaitsi kummallakin koululla on samat kurssit ja oppikoulun pääsyttutkinto tulee kyllä näyttämään kuinka kansakouluoppilaat kurssinsa taitavat.

Mitä toisessa vastalauseessa olevaan väitteeseen tulee, että nykyinen hallitus ei kannata tällaisia aloitteita, niin kyllä minä luulen, että sangen kauvan saamme odottaa, ennenkuin hallitus omasta aloitteestaan tulee tekemään tällaisia yhteiskunnallisia korjauksia. Ei niitä ole tehty silloinkaan, kun herra Sundblomin asetoverit olivat senaatissa. Hallitusta on siihen pakotettava ja hallituksen on totteleminen kansan tahtoa.

Ed. Malmivaara: Edellinen puhuja on sirotellut täällä syvällisen viisautensa siemeniä tyhjiille penkeille. Niitä syytöksiä, joita hänen puheensa sisälsi toisin ajattelevia kohtaan, minä en ihmettele, sillä niihin on jo tässä eduskunnassa aikoja sitten täytynyt tottua, niin ettei oikeastaan muuta enää voi odottaakaan. Mutta minua ihmetyttää se tavaton optimismi, jolla sekä hän että moni muu puhuja täällä on järjestänyt tänä yönä kansakoulun oppikoulun pohjakouluksi, aivan niinkuin asia kokonansa heistä riippuisi. Minulla ei ole niin valoisaa kuvaa nykyisestä olotilasta, että luulisin hallituksen ilman muuta jättävän asian eduskunnan hoitoon. Myöskään en soisi eduskunnan jättävän näin tärkeitä asioita kuin tämä kysymyssessäoleva nykyisen hallituksen hoitoon. Minusta on riittävä lahja kansakoulullemme se historian oppikirja, jonka nykyiset vallassaolijat sille ennen pitkää antavat. Toista lahjaa minä en enää koululaitokselle haluaisi heidän kädestään. Tästäkin syystä, niitten asiallisten syitten lisäksi, mitkä valiokunnan puheenjohtaja täällä esitti, minä pyydän saada kannattaa ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Pennanen: Tässä istunnossa on nähty paljon vaivaa todistellessa tämän esilläolevan asian tarpeellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Minusta se puoli asiasta on todistettu selvä, selvä minullekin, joka en pidäkään itseäni asiantuntijana tällaisessa asiassa. Edelleen on myös todisteltu sitä seikkaa, että kansakoulu kokonaisuudessaan kelpaa oppikoulun pohjakouluksi. Tämänkin kysymyksen pitäisi olla aivan kaikkien epäilysten ulkopuolella. Sillä tottakai kansakoulu kokonaisuudessaan kelpaa oppikoulun pohjakouluksi, kun nykyisin kaksi sen alinta luokkaa sellaiseksi kelpaa. Mutta se puoli asiasta, joka olisi ollut todistet-



tava, nimittäin, monikovuotinen, miten pitkäaikainen oppikurssi olisi asetettava oppikoululle, sen työskennellessä kansakoulu pohjanaan, se on jäänyt melkein varsinaisia todistuksia vaille, eikä niitä ainakaan kokemuksiin perustuvia liene liioin saatavissakaan. Uskoa on ollut kyllä hyvinkin paljon ja lujaa uskoa, mutta se usko on käynyt eri suuntiin. Minä pidän tämän asian siksi tärkeänä, etten tahtoisi puoleen enkä toiseen mennä rakentamaan uskon varaan, ja mielestäni siihen ei ole syytäkään. Ed. Lilius on täällä tehnyt ehdotuksen jonkinlaisesta koekoulusta ja minä kannatan sitä ehdotusta. On sanottu, että tuo ehdotus tulisi viivyttämään ai jotun uudistuksen toimeenpanoa. On kyllä totta, että kaikkein huiminta vauhtia se ei pyrikään eteenpäin, mutta se vie kumminakin eteenpäin kaikista varmimmin. Se ei varaa tilaisuutta mahdollisille, hyvinkin ikäville ja aikaa vieville pettymyksille, kuten voisi tapahtua jos aivan olettamuksen varassa ryhdytään vaikkapa noinkin hyvää asiaa kiireellä viemään eteenpäin.

Ed. Ingman: Olen rojhennut vielä pari minuutiksi pyytää puheenvuoroa sentähden, että mikään niistä ehdotuksista, jotka tämän asian yhteydessä on tehty, ei ole senlaatuinen, että katsoisin voivani ilman muuta siihen yhtyä. On ilmeistä, ja tämä keskustelukin on sen selvästi osoittanut, että sillä uudistuksella, jota mietintö tarkoittaa, on vahva kannatus erittäinkin niissä piireissä, joiden lapset saavat ensimmäisen opetuksensa kansakouluissa. Kun täytyy myöntää, että ne syyt, jotka uudistuksen puolesta esiintuodaan, ovat varsin tärkeitä, niin olisi mielestäni ikävää yhtyä sellaiseen aivan kielteiseen ponteen, jota vastalauseissa ehdotetaan. Toisaalta on mielestäni selvää, että valiokunnan mietintöön ei voi yhtyä, sillä se jättää selvittämättä tärkeimmät niistä kysymyksistä, jotka siinä olisivat olleet selvitettävät. Mainitsen niistä ainoastaan kaksi, jotka kumpikin ovat tämän illan keskustelun aikana tulleet esille. Toinen on tuo perin tärkeä kysymys sekä uudistuksen vaikutuksesta oppikoulun rakenteeseen että myös siitä, voidaanko ajatella sen toimeenpanoa muulla tavoin kuin lisäämällä yksi vuosi siihen koulukurssiin, joka on suoritettava ylioppilastutkinnon saavuttamiseksi. Toinen yhtä tärkeä asia on se, johon ed. Homén täällä viittasi, nimittäin kysymys keskikoulun järjestämisestä. Minä olen samcin kuin hankin sitä mieltä, että olisi huonosti harkittua ryhtyä ehdotettuun uudistukseen, en-

nenkuin keskikoulukysymys on ratkaistu. Tällä tavoin ne suuret oppilasjoukot, jotka epäilemättä tämän uudistuksen perusteella tulisivat oppikouluihin, pääsevät koulun keskiluokilta sellaisiin kouluihin, jotka valmistavat heitä käytännöllisen elämän tehtäviä varten. Kun nämä seikat ovat valiokunnan mietinnössä jääneet aivan selvittämättä, niin ei mielestäni eduskunnan tulisi tehdä niin pitkälle menevää päätöstä kuin mietinnössä ehdotetaan. Voisin muuten yhtyä ed. Liliuksen täällä tekemään ehdotukseen, mutta katson että sen kautta jälkimäinen mainitsemistani kysymyksistä, keskikoulukysymys, ei tule millään tavoin selvityksi. Sitä vastoin kysymys siitä, mitä uudistus vaikuttaa oppikoulun rakenteeseen, kyllä sen kautta saisi arvokasta selvitystä. Kun asia minusta näyttää tällaiselta, en voi muuta kuin ehdottaa anottavaksi, että asetettaisiin komitea asiaa tutkimaan. On kyllä huomautettu, että niinsanottu suuri koulukomitea on sitä valmistellut, mutta ne huomautukset, jotka ovat tehdyt tänäkin iltana siinä tapahtunutta valmistelua vastaan, eivät mielestäni ole aivan aiheita vailla. Onhan tuo komitea kokoonpantu pääasiallisesti silmälläpitämällä oppikoulun uudistusta, ja eräät näkökohdat, joille täällä on syytä pantu suuri merkitys, eivät siinä ole edustetut, niinkuin niiden olisi tullut olla.

Ehdotan sentähden anottavaksi, että hallitus asettaisi komitean tutkimaan kysymystä kansakoulun asettamisesta kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi ja tekemään tarpeelliseksi havaitsemansa ehdotukset asiassa.

Ed. Mannermaa: Pitkästä keskustelusta tänä iltana on minunkin mielestäni käynyt kyllin selville, kuinka kysymyksessä kansakoulun asettamisesta oppikoulun pohjakouluksi on monia kohtia, jotka ovat mitä tärkeimpiä, mutta samalla vielä aivan vailla tarpeellista selvitystä, joten lisäselvitystä ehdottomasti tarvittaisiin. Mutta toisaalta kuitenkin koko tämä kysymys on siksi tärkeä, ettei voi tällä hetkellä ryhtyä sen selvittämättömyydestä huolimatta sitä kokonaan hylkäämään. Pyydän sentähden saada kannattaa ed. Ingmanin tekemää ehdotusta. Se mielestäni parhaiten vastaa sitä tilaa, missä asia nyt on.

Ed. Kärnä: Kaiken sen puhutulan jälkeen, mikä yön kuluessa on esilläolevassa asiassa pidetty, ei todellakaan tee mieli enää paljon puhumaan, eikä itse asia sitä oikeastaan kaipaakaan, sillä niin valiokunnan ehdotuksen



puolesta kuin sitä vastaan on luultavasti kaikki näkökohdat tuotu esiin. Minä tulin pyytäneeksi puheenvuoroa oikeastaan ed. Pennasen lausunnon johdosta, jossa hän huomautti, että kotimaassa ei meillä liene helppo esimerkkejä löytääkään siitä, että kansakoulu kokonaisuudessaan soveltuisi oppikoulun pohjakouluksi. Niitä esimerkkejä ei ole paljon, mutta meillä on niitä kuitenkin. Onhan täällä eduskunnalle tunnettu asia, että Kuopiossa syksyllä vuonna 1893 perustettiin suomalainen yhteiskoulu, jonka sisäänpääsyvaatimukset perustuvat suorastaan ylemmän kansakoulun oppimäärän pohjalle. Tämä oppikoulu päästi ensimmäiset oppilaansa yliopistoon keväällä 1900 ja laski oppilaitansa, jotka olivat käyneet 7-vuotisen kurssin, kuutena keväänä yliopistoon, eivätkä tulokset tämän opiston toiminnasta olleet suinkaan huonommat kuin 8-luokkaistenkaan oppilaitosten. Vuonna 1900 oli ylioppilaskirjoituksissa osanottajia 10, ja näistä sai ainoastaan yksi reput ruotsinkielessä. Seuraavana keväänä oli kirjoittajia 7; niinkään yksi hylättiin ruotsinkielessä. Vuonna 1902 oli 15 kirjoittajaa, ja silloin oli kaikkiaan kahdessa aineessa ala-arvoiset kokeet. Vuonna 1903 otti 13 oppilasta osaa ylioppilaskirjoituksiin, ja näistä hylättiin 4 eri aineissa. Seuraavana keväänä oli kirjoittajia 9, ja kaikki kirjoitukset hyväksyttiin. Vuonna 1905 suoritti ylioppilaskirjoitukset 19 oppilasta, ja ainoastaan yksi ainekirjoituskoe hylättiin. Tämän verran hylättyjä kirjoituksia saattaa tulla missä opistossa hyvänsä. Vuonna 1906 ei Kuopion suomalaisessa yhteiskoulussa enää 7-vuotisen kurssin suorituksen pohjalla ylioppilaskirjoituksia toimitettu, mutta syynä siihen ei ollut se, että koulu olisi toiminut huonosti, vaan siihen olivat syynä valtiolliset olot. Koulun johtajatar neiti Inkinen pohjakoulukysymystä alustaessaan koulunopettajain kokouksessa keväällä vuonna 1906 ilmoitti, että kun tuli vaatimus, että entisten 20 venäjänkielen tunnin lisäksi vielä 20 tuntia tuli sovittava lukujärjestykseen, niin tämä huomattiin sängen vaikeaksi, ja silloin nousi kysymys koulun muuttamisesta 8-luokkaiseksi. Ja niin marraskuun 1 päivänä 1904 tehtiin päätös, että koulu tulee toimimaan vast'edes 8-luokkaisena. Mutta sitten, kun lailliset olot palasivat, nousi uudestaan kysymys siitä, oliko koulun toimittava 8-luokkaisena vaiko 7-luokkaisena, ja koulun opettajakunnan enemmistö, samoin kuin koulun johtokuntakin, oli sitä mieltä, että koulun tulisi muuttua jälleen 7-luokkaiseksi, koska koulun tuloksiin ol-

tiin sängen tyytyväisiä. Samassa alustuksessa, minkä minä mainitsin, koulun johtajatar mainitsee, että kun koulu perustettiin, niin työhön ryhdyttiin jonkunlaisella pelolla, sillä oli epäilyksiä siitä, miten selviydyttäisiin niin monen kielen opetuksessa, kuin meillä vaaditaan, mutta luottaen siihen, että oppilaat olivat verrattain paljon kehittyneempiä kuin tavallisesti, luultiin voitavan selviytyä vaikeuksista, niinkuin selviydyttiinkin. Edelleen mainitsee koulun johtajatar, että tosin koulun ensi vuosina kuului valituksia, että koulussa oppilaita rasitettiin jonkun verran enemmän kuin muualla, mutta tämä rasitus johtui siitä, että opettajat olivat jonkun verran peloissaan siitä, miten tehtävissään suoriutuisivat. Kun tuli kuitenkin kokemuksen kautta näkyviin, että koulu hyvin tehtävissään onnistui, niin koulun työtapo muuttui tyynemmäksi, ja tyydyttävät tulokset saavutettiin koulussa aivan täydelleen. Koulu jäi kuitenkin toimimaan sitten edelleen kahdeksanluokkaisena nähtävästi siitä syystä, että koulun kannattajakunta ei enää katsonut koululle tervetulleeksi tätä muuttamista. Arvattavasti katsottiin sen vaikuttavan häiritsevästi koulun toimintaan, jos edestakaisin sen työjärjestelmää muutetaan. Neiti Inkinen siten vielä nimenomaan kielten opetuksesta mainitsi, että sitten kun koulu alkoi toimia 8-luokkaisena, ruotsinkielien opettaja nimenomaan oli maininnut että opetus oli nyt paljon vaikeampaa, paljon hankalampaa. Oppilaat olivat aivan liiaksi kehittymättömiä vieraankielen opetusta vastaanottamaan. Minä olen tahtonut tämän seikan tuoda esiin, koska täällä on yksi ja toinen valittanut, että meillä ei ole kotimaasta minkäänlaisia todistuksia siitä, että kansakoulu kokonaisuudessaan soveltuisi oppikoulun pohjakouluksi. Minun mielestäni on tämä Kuopion suomalainen yhteiskoulu siitä elävänä todistuksena, että kansakoulu soveltuu todellakin kokonaisuutenaan oppikoulun pohjakouluksi.

Kuitenkin voidaan ehken sanoa: Kuopiossa koe onnistui jollakin tapaa, kun siellä oli 7-luokkainen kurssi, jolla kansakoulu oli pohjana, mutta kuinka onnistuttaisiin silloin, jos täytyisi poistaa oppikouluistamme kaksi alinta luokkaa? Täällä on edustaja Relander osoittanut minun mielestäni hyvin sitovalla tavalla, millä keinoilla tuo niinkin pitkälle menevä toimenpide olisi mahdollinen. Minä en ryhdy kertomaan enää, mitä hän on lausunut, vaan yhdyin täydellisesti hänen mielipiteisiinsä.

Mitä tulee lopuksi siihen ehdotukseen, jonka ed. Ingman täällä on tehnyt, niin minusta tun-

tuu siltä että jos asia jätetään noin avonaisena, niin sanoakseni, hallituksen haltuun, eikä eduskunta lähemmin lausu mielipidettään asian periaatteellisen puolen ratkaisemisesta, niin ei olisi suinkaan se asian ratkaisulle joudutukseksi, vaan saattaisi siitä olla seurauksena odottamaton viivytyks. Minä en voi ryhtyä sentähden kannattamaan tätäkään ehdotusta, vaan minun täytyy asettua valiokunnan mietinnön kannalle.

**Ed. Väinö Jokinen:** Pyysin puheenvuoroa vastustaakseni edustaja Ingmanin teke-mää ehdotusta. Ellei eduskunta nyt periaatteellisesti ratkaise kantaansa asiassa, niin komiteaan asetetaan epäilemättä taas jäseniksi pelkkiä pohjakouluasian vastustajia. Asian vastustajain taholta on kuitenkin vallan turhaa mitään komiteaa tahtoa. Kyllä ne verukkeet, joita tämän asian vastustamiseksi voidaan tuoda esiin, tuo n. s. suuri koulukomitea jo on esittänyt kaikella sillä ponnella ja monipuolisuudella mitä asiassa vastustajien taholla voidaan odottaa. Mitä komitean asettamiseen tulee, jos valiokunnan ehdotuksen kantaa pidetään silmällä ja se otetaan huomioon, niin epäilemättä jonkunlainen komitea tulee kysymykseen, kun hallitus valmistuttaa sitä armollista esitystä, jota valiokunnan ehdotuksen mukaan anotaan. Onhan pienemmissäkin asioissa tavallista, että jonkunlainen komitea toimittaa valmistustyötä. Mutta minusta ei ole jätettävä avoimia käsiä tälle komitealle itse asiaan nähden, s. o. siihen kysymykseen nähden, onko kansakoulu asetettava pohjakouluksi, niinkuin tapahtuisi ed. Ingmanin ehdotuksen mukaan; asian periaatteellinen puoli on tässä päätettävä ja voidaan tässä päättää. Sitävastoin kaikessa, mikä koskee pohjakoulun käytännöllistä toteuttamista, on edullista jättää sekä asiaa valmistelevälle komitealle että eduskunnalle itselleen vapaat kädet. Ja se tapahtuu juuri hyväksymällä valiokunnan mietintö.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Aika on kulunut jo niin pitkälle, että täytyy lopettaa istunto. Asiassa ta-

pahtuvat monet äänestykset täytyy toimittaa seuraavassa istunnossa. Pöydällepanot voitaneen sentään suorittaa.

### Pöydällepanot:

**Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913**

koskevan arm. esityksen n:o 6 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3;

**Kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913 annetun armollisen esityksen siitä osasta, mikä koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään,**

valmistettu rautatievaliokunnan mietintö n:o 1;

**Toimenpiteitä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi**

koskevain eduskuntaesitysten n:o 7, 8 ja 9 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1; sekä

**Valtioavun myöntämistä työttömäin avustamiseksi ensi talven aikana,**

tarkoittavan anomusehdotuksen n:o 54 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään ja pannaan pöydälle puhemies-neuvoston ehdotuksesta ensi tiistain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina k:lo 6 i.p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1,47 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 21. Tiistaina 23 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

#### Toinen käsittely:

1) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913 koskeva armollinen esitys.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; arm. esit. n:o 7.

#### Ensimmäinen käsittely:

2) Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913 koskeva armollinen esitys.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3, arm. esit. n:o 6.

#### Ainoa käsittely:

3) Varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913 koskeva armollinen esitys.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; arm. esit. n:o 2.

4) Kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913 annettu armollinen esitys, mikäli se koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään.

Asiakirjat: Rautatievaliokunnan mietintö n:o 1, arm. esit. n:o 3.

5) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi tarkoitettava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 20.

#### Ensimmäinen käsittely: Siv.

6) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevien säännösten muuttamisesta. 296

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 5.

7) Eduskuntaesitykset, jotka koskevat toimenpiteitä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi. 313

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. T. Typön y. m. edusk. esit. n:o 7, ed. Peurakosken y. m. edusk. esit. n:o 8 ja ed. Lohen y. m. edusk. esit. n:o 9.

#### Ainoa käsittely:

8) Valtioavun myöntämistä työttömäin avustamiseksi ensi talven aikana tarkoitettava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Työväenasiaain valiokunnan mietintö n:o 1; ed. Pohjolan y. m. anom. ehd. n:o 54.

9) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista kouluista ja kasvatuslaitoksista tarkoitettava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. J. W. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 21.

10) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle tarkoitettava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Arokallion ja Nuoran anom. ehd. n:o 23.

#### Pöydällepanoa varten esitetään:

11) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 valtioavustuksen myöntämistä työväen voimistelun ja urheiluseuroille tarkoitettavan anomusehdotuksen johdosta. 313

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat: Airola, Helenius-Seppälä, Perttilä, Schybergson ja von Troil.

### Ilmoitusasiat:

**Puhemies:** Ed. Arthur Castrén pyytää lääkärin todistuksen nojalla sairauden takia vapautusta eduskuntatöistä tämän kuun 26 päivästä valtiopäivän loppuun saakka. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. Perttilä tästä päivästä yhden viikon ajaksi, ed. vapaaherra von Troil tämän kuun 25 päivään saakka, sanottu päivä siihen luettuna, ed. Snellman ensi perjantain ja sitä seuraavan tiistain istunnosta ja ed. Helenius-Seppälä tästä istunnosta.

Nämä vapautuksen pyynnot hyväksytään.

### Uusi jäsen ja varajäsen valtiovarainvaliokuntaan.

**Puhemies:** Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

**Sihteeri lukee:**

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että valitsijamiehet ovat, sitten kun Suomen Eduskunta on vapauttanut edustaja Tainion valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä, kuluvaan huhtikuun 22 päivänä pitämässään kokouksessa valinneet edustaja Tainion tilalle valtiovarainvaliokunnan varsinaiseksi jäseneksi edustaja Törmän sekä tämän tilalle valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi, jona edustaja Törmä aikaisemmin oli, edustaja Waljakan.

Helsingissä, huhtikuun 22 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

### Edustaja Kotosen eronpyyntö.

**Puhemies:** Vielä on eräs ilmoitusasia eduskunnalle. Edustaja Kotonen on jättänyt kirjelmän, joka on osotettu eduskunnalle. Ehkä sihteeri on hyvä ja lukee sen.

**Sihteeri lukee:**

Suomen Eduskunnalle.

Viipurin läänin itäisen vaalipiirin sosialidemokratinen piirikokous on päätöksellään 8 päivästä kuluvaan huhtikuuta vaatinut allekirjoittanutta luopumaan edustajatoimistani syystä, ettei kokouksen mielestä minun kantani erinäisiin eduskunnassa käsiteltyihin kysymyksiin nähden ole vastannut valitsijoitteni odotuksia eikä sosialidemokratian periaatteita. Vaikka en voikaan myöntää mitään oikeutusta viimeksi mainitulle väitteelle ja vaikka olenkin havainnut niitten kokoukselle annettujen tietojen, joitten nojalla puheena oleva päätös on tehty, monessa kohdin olevan vääriä, jopa suorastaan valheellisiakin, pidän kuitenkin kansanvaltaisten periaatteiden mukaisena velvollisuutenani noudattaa tätä valitsijoitani edustaneen kokouksen päätöstä, ja pyydän senvuoksi kunnioittaen, että eduskunta, nojautuen Valtio-päiväjärjestyksen 8 §:ään, myöntäisi minulle vapautuksen edustajatoimistani.

Helsingissä, 19 p:nä huhtikuuta 1912.

Anton Kotonen.

**Puhemies:** Olen esittänyt tämän asian puhemiesneuvostossa. Puhemiesneuvosto katsoo, ettei ed. Kotonen ole esittänyt hyväksyttävää syytä anomuksensa tueksi, jonka vuoksi puhemiesneuvosto ehdottaa, että anomus hylättäisiin.

### Keskustelu:

**Ed. Manner:** Kansanedustajan toimi on tärkeä ja vastuunalainen luottamustoimi. (Vasemmalta: Se on varma!) Jo siitä johtuu, että jokaisen, ryhtyessään edustajaehdokkaaksi, on tarkasti harkittava tätä askelta, ja vielä suurempi syy on edustajalla, kerran eduskuntaan valituksi tultuaan, harkita sitä silloin, kun pyytää vapautusta edustajatoimistaan. Luonnollista on myöskin, että eduskunnan on yhtä omantunnon-tarkasti harkittava sitä, voiko se myöntää vapautuksen jollekulle edustajalle, joka tuollaista vapautusta pyytää. Tällaisessa harkinnassa on otettava huomioon kaikki asiaan mahdollisesti vaikuttavat seikat, punnittava niitä syitä, jotka vapauttamispyynnön puolesta on esitetty, tarkasti. Niin minusta on aina tehtävä silloinkin, kun vapauttamispyynnölle on esitetty laillisia syitä tai sairaussyitä, mutta varsinkin sellaisessa tapauksessa kuin tässä nyt esilläolevassa, ed. Ko-

tosen eduskunnalle jättämässä pyynnössä päästä vapaaksi edustajatoimestaan. Kun minä väitän näin, niin en minä sillä ole sanonut, ettei valitsijain mielipidettä olisi otettava huomioon. Päinvastoin minä olen sitä mieltä, että valitsijain mielipiteille on annettava niille kuuluva arvo eikä valitsijain mielipiteitä myöskään saa heittää syrjään niitä punnitsematta, niitä huomioon ottamatta. Mutta samalla kun tämä niille kuuluva arvo annetaan, lieenee eduskunnalla myös oikeus ja velvollisuuskin harkita valitsijain esittämiä mielipiteitä jonkun edustajan kelpoisuudesta edustajatehtävissään, harkita niitä, hankkia niistä mahdollisimman tarkka tieto. Olosuhteet, poliittisten mielipiteiden eroavaisuus, yhteiskunnallinen luokkajako on vaikuttanut sen, että tämä eduskunta on jakautunut erilaisiin ryhmiin. Minusta sellainen selvän ottaminen, joka nyt voisi tulla kysymykseen, kuuluu lähinnä sille ryhmälle, jonka jäsenen on jättänyt vapauttamispyynnön eduskunnalle. Eduskunnan jotenkin kansanvaltainen kokoonpano, eduskunnassa vallitseva ryhmien pohjalla tapahtuva työtapo minusta sitä edellyttää. Minä menisin vieläkin pitemmälle. Minä rohkenisin vaatia, että muiden eduskuntaryhmien pitäisi suoda ja sallia ryhmälle, jonka jäsen tällaisen eronpyynnön tekee, tilaisuutta harkita kaikin puolin niitä syitä, jotka asianomaisen ryhmän jäsenen on esittänyt, punnita niitä ja hankkia niistä mahdollisimman suuri selvitys. Minä pitäisin vääränä, jos eduskunnan muut ryhmät, enemmistön voimalla tällaisen selvänoton kieltäisivät. Sellaisen tilaisuuden salliminen, jota olen tarkoittanut, ei minusta mitenkään ole valtiopäiväjärjestyksen hengen vastaista, eikä se itse asialle yleensä, eikä tässäkin tapauksessa olisi vahingoksi. Päinvastoin minä arvelisin sen olevan hyödyksi. Tässä ed. Kotosen eduskuntaan toimittamassa eronpyyntöanomuksessa kuuluisi tuollainen selvänotto ensi kädessä sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle. Se selvänotto valitsijain mielipiteistä tarkemmin kuin se tähän asti on ilmennyt, on meidän sosialidemokraattien velvollisuuskin. Tämä käsitys on ollut vallalla ryhmässänikin, ja sen mukaisesti on sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä myös päättänyt hankkia asiassa lisäselvitystä, etenkin kun sen mielestä ne perusteet, jotka ed. Kotonen on esittänyt eronpyynnölleen, eivät ole riittävästi selvitettyjä. Kun toiseksi ei ole saatua tarpeeksi tietoa siitä, missä määrin ed. Kotosen valitsijapiireissä kannatetaan sitä piirikokouksen päätöstä, johon ed. Kotosen eronpyyntö perustuu, kun meillä sosialidemokraattisen

eduskuntaryhmän jäsenillä näistä seikoista ei ole tarpeeksi selvyyttä voidaksemme asiassa määritellä kantamme, olemme päättäneet kääntä sitä tietä kuin se on mahdollista ed. Kotosen valitsijapiirien puoleen saadaksemme tarkemman selvän heidän kannastansa asiassa. Ja tähän meillä on ollut sitäkin suurempi syy, kun edustaja Kotonen jo ryhmässämme ja vielä tässä eduskunnalle jättämässään eronpyyntökirjelmässä on väittänyt, että eräät niistä syistä, jotka ovat esitetyt ja joitten nojalla häntä on vaadittu edustajatoimestaan luopumaan, eivät olisi oikeutettuja. Lisäksi on edustaja Kotonen väittänyt, että hänen edustajatoimestansa on piirikokoukselle annettu osittain vääriä, jopa valheellisiakin tietoja. Näitten edustaja Kotosen väitteitten mukaan ei se piirikokouksen päätös, jolla häntä on kehoitettu edustajatoimestaan luopumaan, olisi siis oikeutettu, eikä se hänen mielestään siis voi perustua tosiasyihin. Kun yksi meidän ryhmämme jäsen ja kun yksi tämän eduskunnan jäsen esittää valitsijainsa lausumasta mielipiteestä tällaista, niin minusta on täysi syy yrittää saada selvyyttä mikäli asiasta on selvyyttä saatavissa.

Muitten muassa nämä seikat on ryhmäni ottanut huomionsa, kun se on päättänyt tämän lisäselvityksen hankkia. Tästä sosialidemokraattisen ryhmän mielipiteestä, päätöksestä ja toimenpiteestä on edustaja Kotosella ollut tieto, ennenkun hän on eduskunnalle tämän eronpyyntökirjelmänsä jättänyt. Tätä edustaja Kotosen menettelyä minä omasta puolestani pidän sopimattomana pullikoimisena omaa ryhmäänsä vastaan. Kun ei ole hengen hätää eikä kuolemanvaaraa, niin olisi edustaja Kotosen mielestäni pitänyt jaksaa odottaa vielä parisen viikkoa ennenkun hän tämän eronpyyntönsä jätti. Ja kun minä omasta puolestani olen tätä mielipidettä, niin rohkenen vielä tässä tilaisuudessa kehottaa edustaja Kotosta peruuttamaan ainakin toistaiseksi tuon eronpyyntönsä. Mutta kun minulla on syytä olettaa, että hän ei sitä tee, ja kun minulla toisaalta on syytä olettaa, että tämän eduskunnan enemmistö katselee asiaa koko joukon toiselta kannalta kuin me, niin minä ryhmäni puolesta pyydän ehdottaa tämän kysymyksen pantavaksi pöydälle kahdeksi viikoksi siinä tarkoituksessa, kuin jo edellä olen ilmoittanut. Voi olla mahdollista, että eduskunnan enemmistö ei suostu tällaiseen pyyntöön, vaikka ei pitäisi olla mitään syytä sitä vastustaakaan. Voi olla mahdollista, että tässäkin asiassa, niinkuin pari kolme kertaa ennen tämän istuntokauden aikana, enemmistön voimalla pakotetaan meidät vä-

hemmistössä olevat valmistaumatta ryhtymään asioihin. Jos niin tapahtuu nytkin, niin syy ei ole meidän, syy on silloin edustaja Kotosen ja tämän eduskunnan porvarillisen enemmistön. Minä kuitenkin pyydän ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle kahdeksi viikoksi.

Ed. Söderholm: Den föregående ärade talaren har framhållit en del politiska synpunkter i saken. Jag skall för min del hålla mig till frågans rättsliga sida. Enligt 8 § i L. O. kan landtdagen befria landtdagsman från landtdagsmannauppdraget, ifall han förmår visa „laga förfall eller annat skäl, som af landtdagen godkännes”. Här är således lämnad åt landtdagen en mycket vidsträckt pröfningsrätt i fråga om ansökning om befrielse från landtdagsmannauppdraget, och detta med allt skäl. Det kan för en landtdagsman under landtdagsperiodens förlopp inträda förhållanden, som göra, att han, oaktadt icke laga förfall föreligger, anser sig hafva rätt att blifva befriad från landtdagsmannavärfvet på skäl till hvilka landtdagen icke kan undgå att taga hänsyn. Man kunde därför antaga att också i förevarande fall landtdagen på grund af anförda 8 § borde taga under ompröfning herr Kotonens anhållan, som han motiverar med det, att en del af hans valmän vid möte förklarar att han svikit sina valmäns förväntningar och socialdemokratins principer. De skäl, som i ansökningen framhållas, äro emellertid af den beskaffenhet, att icke endast 8 § i L. O., utan också dess 9 § bör komma i betraktande. På grund af 9 § L. O. är landtdagsman pliktig att „i utöfningen af sitt uppdrag så handla, som rätt och sanning bjuda”. „Han är därvid skyldig att iakttaga grundlagarna och är icke bunden af några andra föreskrifter”. Att en så beskaffad bestämning ingår i vår L. O. såsom de i flesta andra motsvarande grundlagar har sina naturliga och historiska skäl. Tidigare uppfattade man icke folkrepresentantens värf såsom nu. Man hade icke bestämningar af det innehåll, som ingå i 1 § af vår nu gällande L. O. och som innebära, att landtdagsmännen äro representanter för det finska folket. Man ansåg folkrepresentanten såsom ombud för de valkorporationer, som hade utsett dem, och detta ledde t. o. m., såsom det kanske för många icke är okänt, till att man under 1700-talet försökte beröfva en riksdagsman, vald för Stockholms stad, hans mandat, hans „fullmakt” som det hette, på den grund, att han icke hade motsvarat valmännens önskningsar. Det stånd han tillhörde, borgareståndet, uttalade

dock en annan mening. Man framhöll att riksdagsmannen i fråga representerade icke borgerskapet i Stockholm, utan borgareståndet, d. v. s. man gaf uttryck åt den tanken, att riksdagsman icke var representant för den speciella valmanskåren, som utsett honom, utan för det stånd han tillhörde, hvilket numera svarar mot uppfattningen, att landtdagsman representerar hela finska folket.

Den uppfattning, som då fick uttryck i borgareståndets omförmälda beslut, är numera erkänt öfverallt i världen såsom rättslig och bindande, och detta med allt skäl. Huru skulle man kunna tänka sig, att en landtdagsman skall kunna samvetsgrannt utöfva sitt värf, om han i hvarje ögonblick skulle nödgas tänka: godkänna valmännen detta eller icke? Då folkrepresentanten blifvit vald af personer, som hafva en viss grunduppfattning och den själfvallet delas af honom, eftersom han låtit uppställa sig såsom deras landtdagsmannakandidat, så är det ju naturligt att, så länge han icke själf kommit till en annan politisk mening, han söker efter förmåga handla enligt denna uppfattning. Men detta betyder icke, att han i ett enskildt fall skulle vara i något afseende bunden vid några föreskrifter eller redo- och räkenskapsskyldig för sina handlingar. Vilja valmännen undandraga honom sitt förtroende, är det ingenting som hindrar att vid en följande valperiod gifva sina röster åt en annan, men under valperioden kunna de ej fordra hans afgång. Denna princip synes det mig, att landtdagen också bör häfda i förevarande fall, och kan jag därför icke finna, att landtdagen nu skulle kunna bifalla herr Kotonens anhållan, utan nödgas jag i likhet med talmanskonferensen föreslå, att herr Kotonens anhållan förkastas.

Jag kunde sluta här, men vill dock med några ord ännu beröra ett uttalande af den föregående ärade talaren. Han säger, att det borde bero på den grupp inom landtdagen, landtdagsmannen tillhör, huruvida han bör få stå kvar i landtdagen eller icke. De skäl, som jag anförde såsom normgifvande för landtdagsmans ställning, böra också utan vidare leda till att hvad en landtdagsgrupp i sådant afseende besluter eller icke besluter icke kan vara för landtdagen bindande, utan har landtdagen endast att hålla sig till den af mig åberopade 9 § L. O. Det kan väl inträffa fall, då en landtdagsman under loppet af landtdagen inser, att den valparoll, det partiprogram, efter hvilket han blifvit vald, icke mera tillfredsställer honom, att det är orik-



tigt. Anhåller han på sådana grunder om befrielse, så skulle enligt min tanke 9 § dock icke komma till tillämpning, utan då gäller det för landtdagen att tillämpa 8 §, d. v. s. i sådant fall har landtdagen också fullkomligt fri pröfningsrätt. Ett sådant fall föreligger icke här, hvarför jag också på den grund icke kan komma till annat resultat än det som här anförts.

Ed. Tokoi: Samalla kun minä yhdyn edustaja Mannerin täällä antamaan lausuntoon, pyydän myöskin kannattaa hänen tekemäänsä ehdotusta, että tämä kysymys pantaisiin pöydälle kahden viikon ajaksi.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta kahdeksi viikoksi ja tätä ehdotusta on kannatettu, niin on työjärjestyksen 28 §:n mukaan ensin ratkaistava kysymys pöydällepanosta. Kehotan siis seuraavia puhujia kohdistamaan puhevuoronsa ainoastaan kysymykseen pöydällepanosta. Samalla pyydän huomauttaa, että on ehdotettu, että asia pantaisiin pöydälle kahdeksi viikoksi ja että puhujat nyt voivat käyttää puhevuoroa myöskin pöydällepanojasta.

Ed. Jonas Castrén: Edustaja Manner edustaja Tokoin kannattamana on sosialidemokraattisen ryhmän puolesta pyytänyt käsillä olevaa asiaa pantavaksi pöydälle kahden viikon ajaksi. Minä kyllä ymmärrän ja käsitän, että tämä tällainen asia antaa aiheita sosialidemokraattiselle puolueelle harkintaan, punnitsemiseen, tutkimiseen ja muuhun päänsäivään, mutta minun ymmärtääkseni ei sentään tarvita tämän luontoisen asian harkitsemista, tutkimista, punnitsemista ynnä muuta varten kokonaista kahta viikkoa ja vielä vähemmän on perustuslainmukaista, että tuota pitkää pöydällepanoa pyydetään sitä varten, että sosialidemokraattinen puolue ehtisi toimeenpanna kokouksia edustaja Kotosen vaalimiesten keskuudessa heidän mielipiteensä selville saamiseksi. Näiden kokousten pitäminen ei kuulu eikä saa kuulua eduskunnalle. Eduskunnanhan on ilman niitä päättämisen käsilläolevassa asiassa. Kaikki ne syytökset, jotka on tehty edustaja Kotosta vastaan Viipurin itäisen vaalipiirin sosialidemokraattien piirikokouksessa, ovat julkaistut, ne ovat luettavina „Työmiehen” 89 numerossa, tämän kuun 18 päivästä. Näiden syytösten johdosta, jotka aiheuttivat kehotuksen edustaja Kotoselle luopumaan valtiopäivämies-toimestaan, mainitaan ensinnä että muka edus-

taja Kotosen kanta on monessa asiassa ollut puolueen päätöksistä poikkeava, niinpä esimerkiksi yhdistyslain käsittelyssä ja oikeudenkäymiskaaren muuttamisessa, muita mainitsematta. Edelleen mainitaan yhtenä syynä, että edustaja Kotosen kanta muka eroaa niin suuresti siitä näkökannasta, jolle sosialidemokraattisen puolueen periaatteet ja menettelytapa on rakennettu, että hänen on mahdotonta edustaa sosialidemokraattisia valitsijoita. (Vasemmalta: Pöydällepanosta!) Vihdoin sanotaan „Työmiehen” referaatissa mainitusta kokouksesta, että se valiokunta, jonne Viipurin läänin itäisen vaalipiirin piirikokous päätti asian lähetettäväksi, totesi, että edustaja Kotonen oli edustajatoimensa aikana useita kertoja äänestänyt ryhmän päätöksiä vastaan, ollut tahallisesti poissa äänestysistä ja usein kannattanut porvarien tekemiä huonontamisehdotuksia, vieläpä itsekkin tehden sellaisen, kuten oikeudenkäymiskaaren ja yhdistyslain käsittelyn yhteydessä. Kaikkia näitä syytöksiä voivat sosialidemokraattisen puolueen eduskunnassa olevat jäsenet itse arvostella. He voivat arvostella, ovatko nämä syytökset todenperäisiä, vai ovatko ne valheellisia. Sitä en kuitenkaan luule sosialidemokraattisen puolueen jäsenten voivan arvostella, onko edustaja Kotonen tahallisesti jäänyt pois äänestysistä, sillä se sisältäisi hänen sisimpien ajatustensa tutkimista, joka tuskin lienee mahdollista edes sosialidemokraattiselle puolueelle. (Vasemmalta: Entäs itse? Naurua. Puhemies: Hiljaa!)

Asian näin ollen ja kun sosialidemokraattisen puolueen jäsenet koko sen ajan, jona edustaja Kotonen on ollut eduskunnassa, ovat olleet tilaisuudessa seuraamaan hänen esiintymistään erinäisissä kysymyksissä ja varsinkin niissä, joissa moititaan hänen menettelyään ja joiden johdosta vaaditaan hänen eroamistaan eduskunnasta, minusta tuntuu siltä, että vaikka harkitseminen saattaa olla hyvinkin tarpeellista sosialidemokraattiselle puolueelle, ei sentään pitäisi tarvita tätä varten kokonaista kahta viikkoa. Koska kumminkin miettimisaika saattaa olla sosialidemokraattiselle puolueelle tärkeä ja tarpeellinen, niin minä puolestani ehdotan, että tämän asian jatkokäsittely lykätään ensi perjantain istuntoon.

Ed. Söderholm: I mitt senaste andra gånge försummade jag att uttala mig om herr Manners yrkande på ärendets bordläggning. Med den uppfattning i hufvudsaken jag gjorde gällande, bör det dock vara klart, att enligt min tanke någon bordläggning här icke kan komma

i fråga. Skulle det gälla ett omdöme om en landtdagsmans handlingssätt utom landtdagen, då kunde man ju tänka sig, att landtdagsmannens partikamrater eller andra skulle hafva behöf af att taga närmare kännedom om den sak, som är i fråga. När det här gäller ett omdöme om herr Kotonens handlingssätt som landtdagsman, så är en sådan utredning fullkomligt onödigt och principiellt oriktig. Jag måste därför för min del motsätta mig hvarje anhängan om bordläggning af ärendet.

Ed. L i s t o: Minä pyysin puheenvuoroa lausakseni ajatukseni itse asiasta, mutta kun siihen nyt ei ole tilaisuutta, vaan on lausuttava mielipide ed. Mannerin pöydällepanoehdotuksesta, niin pyydän lausua, että minun mielestäni ei mitään pöydällepanoa tarvitse tässä asiassa tehdä. On parempi, että asia ratkaistaan nyt, ja ne toimenpiteet, mitkä sosialidemokratistisella ryhmällä on ehkä hankkeissa ryhmänsä jäsentä ed. Kotosta vastaan, voidaan sitten jättää kokonaan sosialidemokratistisen ryhmän omaksi asiaksi. Ryhmä voi silloin toimittaa tutkimusta ed. Kotosen asiassa niin kauan kun se katsoo tarpeelliseksi ja sen perästä ryhtyä siitä johtuviin toimenpiteisiin omassa keskuudessaan. Niihin ei eduskunnan tule millään tavoin puuttua. Minusta tuntuu siis, että parhaiten tyydytetään myös ed. Mannerin toivomuksia, jos ratkaistaan tämä asia nyt heti.

Ed. E. S. Y r j ö - K o s k i n e n: Minäkin rohkenen ehdottaa eräänlaista pöydällepanoa. Tämä ed. Kotosen asia ei ole mitään muuta kuin luonnollista jatkoa eräälle toiselle asialle, joka eduskunnassa käsiteltiin ja päätettiin kaksi viikkoa sitten, nimittäin ed. Nordlundin asialle. Ero on vain se, että ed. Kotonen ei ole esittänyt lääkärintodistusta (Vasemmalta: Oikein!), jonka hän kyllä olisi voinut saada, sillä me olemme kaikki enemmän tai vähemmän sairaita. (Naurua.) Minä ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle seuraaviin vaaleihin, (Naurua.) toisin sanoen minä yhdyin ed. Liston ehdotukseen, että asia ratkaistaan tänään.

Ed. A h m a v a a r a: Kun kysymys siitä, millaisissa suhteissa ed. Kotonen nykyään on valitsijoihinsa, yhtä vähän kuin sekään, millaiset hänen suhteensa saattavat olla sosialidemokratistiseen ryhmään, ei minun käsittääkseni voi eikä saa vaikuttaa mitään tämän asian päättämiseen, ja kun meillä kahden viikon päästä

on parempia asioita käsiteltävänä, niin minäkin vastustan tätä lykkäyspyyntöä ja ehdotan, että asia ratkaistaisiin heti.

Ed. K a l l i o: Viipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsijoilta, jotka ovat vaatineet ed. Kotosta jättämään edustajatoimensa, eivät sosialidemokratistisen ryhmän jäsenet voi saada selvyttä siitä, onko ed. Kotonen menetellyt edustajatoimessaan oikein vai väärin. Se pitää sosialidemokratistisen ryhmän jäsenten kyetä itsensä ratkaisemaan täällä. Sentähden minustakin lykkäyspyyntö on aivan turha. Kannatan sitä, että asia ratkaistaisiin heti.

Ed. N y b e r g h: Ylimalkaanhän asiain pöydällepanoja jokseenkin vapaamielisesti myönnettään, mutta tässä on kyseessä tärkeä periaatteellinen asia, nimittäin se, että edustaja ei ole velvollinen noudattamaan määräyksiä, jotka hänen valitsijamiehensä hänelle antavat; hän on ainoastaan velvollinen noudattamaan perustuslakia. Jos nyt tässä myönnettäisiin se pöydällepano, jota on pyydetty selvityksen hankkimista varten, niin se tietäisi sitä, että tämä selvitys mahdollisesti voisi tähän asiaan vaikuttaa. Mutta kun asia on sellainen kuin minä valtiopäiväjärjestyksen 9 §:n nojalla lausuin, niin se selvitys ei voi millään tavalla asiaan vaikuttaa. Asian näin ollen tämä lykkäyspyyntö on mielestäni tarpeeton.

Ed. P a a s i v u o r i: Minä ihmettelen porvarien vastustamista tässä asiassa. Me olemme aina antaneet porvarien itse hoitaa tämänlaatuiset asiansa; kun joku heidän ryhmästään on tullut heille vastenmieliseksi, niin hän on esittänyt lääkärintodistuksen, pyytänyt eroa ja ero on myönnetty ilman muuta. Aivan hiljattain tapahtui tässä eduskunnassa, että ed. Nordlundille myönnettiin ero, vaikka häntä ei oikeastaan vaivannut muu kuin että närpiöläiset ja myöskin se ryhmä, johon tuo edustaja kuului olivat tulleet tyytymättömiksi mainittuun edustajaan. Täällä Yrjö-Koskinen jo mainitsi, että edustaja Kotonen ei ole esittänyt lääkärintodistusta, ja sen virheen hän tosiaankin on tehnyt, ettei hankkinut samallaista lääkärintodistusta kuin edustaja Nordlund, jossa olisi sanottu, että häntä kuulemma vaivaa unettomuus (Vasemmalta: Valtiollinen unettomuus!). Minä toivon, että porvarit antaisivat meidän hoitaa asiamme aivan yhtä vapaasti, kuin me olemme antaneet heidän tehdä.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Keskustelussa pöydällepanosta on ensin otettava huomioon edustaja Mannerin, edustaja Tokoin kannattamana, tekemä ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle kahdeksi viikoksi. Edustaja Jonas Castrén on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon, mutta sitä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestysksenalaiseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Tulee siis äänestettäväksi sen välillä, tahtooko eduskunta jatkaa asian asiallista käsittelyä, vai onko asia pantava pöydälle edustaja Mannerin ehdotuksen mukaan kahdeksi viikoksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo heti jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt, edustaja Mannerin ehdotuksen mukaisesti, että asia on pantava pöydälle kahdeksi viikoksi.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 78 ei-ääntä.

**Puhemies:** Ehdotus pöydällepanosta on siis hylätty ja on jatkettava asian asiallista käsittelyä.

#### Keskustelu:

**Ed. Listo:** Siinä asiakirjassa, jolla edustaja Kotonen on pyytänyt vapautusta valtiopäivämiestoimesta, ilmoitetaan, että 8 päivänä kuluva huhtikuuta toimitetussa Viipurin läänin itäisen vaalipiirin sosialidemokraattisen puolueen piirikokouksessa on hänelle annettu kehoitus erota eduskunnasta, koska hän ei ole vastannut niitä odotuksia, joita häneen on pantu, eikä hän ole toiminut sosialististen periaatteiden mukaisesti. Edustaja Kotonen lausuu tämän kehoituksen johdosta, että hän ei voi pitää niitä perusteita, joita kehoituksen tueksi on esitetty, oikeutettuina, ja että hän on havainnut kokoukselle annettujen tietojen monessa kohden olevan väärä, jopa suorastaan valheellisiakin, mutta siitä huolimatta hän, kansanvaltaisten periaatteiden mukaisena velvollisuutenaan pitää tahtoo noudattaa valitsijainsa edustaman kokouksen päätöstä. Ainoa syy siis, johon edustaja Kotonen perustaa eronpyyntönsä, on se, että hän tahtoo

noudattaa mainitun piirikokouksen päätöstä. Tämä syy on siis nyt eduskunnan harkittavana. On harkittava, onko tämä syy laillinen, sen mukaan kuin V. J:n 8 § sanoo, vai onko tämä syy sellainen, jonka eduskunta voi hyväksyä.

Täällä on tuotu kuuluviin, että jos se puolue-ryhmä, johon asianomainen kuuluu, tahtoo hyväksyä tällaisen syyn, niin eduskunnalla ei pitäisi olla mitään aihetta kieltäytyä anomusta hyväksymästä. Mutta niin yksinkertainen tämä asia ei kumminkaan ole, sillä V. J:n 9 § sanoo, että edustaja on toimeensa velvollinen noudattamaan perustuslakia, eivätkä häntä sido mitkään muut määräykset. Minun käsitykseni mukaan Viipurin läänin itäisen vaalipiirin piirikokouksen päätös on, mikäli se on saattanut edustaja Kotosen siihen toimenpiteeseen, josta nyt on puhe, luonteeltaan sellainen määräys, jonka edustaja Kotonen on katsonut itseensä sitovaksi. Kun näin on, niin minun täytyy käsittää, että edustaja Kotonen ei ole riittävästi harkinnut, mitä valtiopäiväjärjestyksen 9 §:n äsken mainitsemani säännös asiallisesti sisältää, ja minä olen huomannut, että löytyy muitakin edustajia, jotka eivät ole tulleet tätä kysymystä harkinneeksi. Samoin on suuren yleisön laita. Suuren yleisön keskuudesta kuuluu tuon tuostakin lausuttavan jokseenkin jyrkkiä vaatimuksia siitä, miten edustajain pitäisi valtiopäivätyössä toimia ja äänestää. Onpa sellaistaikin tapahtunut, että edustajilta, ennenkun he ovat kokoontuneet tänne valtiopäiville, on vaadittu kirjallisia sitoumuksia siitä, että he eräissä asioissa äänestävät niin ja niin. Sellainen menettely ja sellainen kanta on minun käsitykseni mukaan ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen 9 §:n kanssa. Mitä tämä pykälä sisältää, siitä saamme erinomaisen selvällä tavalla tiedon 1867 valtiopäivän perustuslakivaliokunnan mietinnöstä. Se valtiopäiväjärjestys, jonka sijalle nykyinen valtiopäiväjärjestyksemme astui, annettiin armollisena esityksenä 1867 vuoden valtiopäiville, ja oli tässä esityksessä, sen 7 §:ssä näin kuuluva määräys: „Maan valtiosäätyjä eivät sido muut määräykset, kuin maan perustuslait”. Tämän pykälän muutti perustuslakivaliokunta näin kuuluvaksi: „Valtiopäivämies ei ole tätä tointansa täyttyessä muiden määräysten kuin maan perustuslain alainen.” Tämän muutoksen perustele valiokunta näin: „Kun kokemus, vieläpä viime valtiopäivilläkin, on osoittanut, että on ollut valitsijaryhmiä, jotka ovat katsoneet olevansa oikeutettuja valitsemilleen valtiopäivämiehille edeltäkin mennä määräämään, millä tavoin hänen tulee eräissä valtiopäivillä esiinty-

vissä asioissa äänestää, katsoo valiokunta tarpeensa vaatimaksi nimenomaisella lainsäädännöksellä estää sellaisia väärinkäsityksiä, erittäinkin kun ne olisivat ilmeisessä ristiriidassa 1 §:n kanssa armollisessa esityksessä, jonka mukaan säädyt edustavat Suomen kansaa kokonaan eikä erityisiä kansanluokkia tai paikallisetuja. Tästä syystä valiokunta on laatinut uudestaan puheenaolevan 7 §:n. — Minusta tämä perustelu, jonka perustuslakivaliokunta v. 1867 esitti, sattuu niinkuin naulaan vielä nykyisiinkin oloihin, ja olen sen vuoksi katsonut tarpeelliseksi palauttaa sen tässä tilaisuudessa mieleen.

Käsitykseni mukaan ed. Kotosen anomus on ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksemme 9 §:n kanssa, ja sentähden minä puolestani ehdotan sen hylättäväksi.

Ed. Kirves: Tätä tilaisuutta ei pitäisi oikeastaan käyttää sillä tavalla, kuin edustaja Listo viime puheessaan tahtoi. Hän nimittäin luki käsittääkseni tämänpäiväisissä aamulehdissä olleita kirjoituksia eduskunnan puhujalavalta. Se kanta, jolle ed. Listo ja porvarilliset puolueet asettuvat, on helposti selitettävissä. He eivät missään tapauksessa tahdo sitoutua eivätkä tehdä lupauksia valitsijoilleen minkäänlaisissa asioissa. Heillä on kokemusta, että lupaukset, joita tehdään valitsijoille, velvoittavat joihinkin toimenpiteisiin. Heillä on kokemusta siitä, että näiden annettujen lupauksen rikkomiset, joihin he ovat syyppäät, eivät ole heille myöhäisempinä aikoina olleet eduksi, ja semmoisien lupauksen rikkomisia on tapahtunut heidän puoleltaan täällä eduskunnassa jo sangen paljon. Minun täytyy ainoastaan muistuttaa, mitkä olivat suomettarelaisten ja muiden porvarillisten puolueiden lupaukset kunnallislakien suhteen, mitkä kieltolain suhteen ja mitkä monien muiden yhteiskunnallisten kysymysten suhteen. Kun näissä asioissa on kaikki pyhästikin annetut lupaukset rikottu, niin on luonnollista, että valitsijamiesten tahdon nuodattaminen on heidän mielestään vaikeaa.

Ed. Alkio: Tätä viimeistä lausuntoa vastaan minun täytyy ilmoittaa käsitykseni olevan, että on olemassa tapauksia kansojen historiassa, jolloin kansanvallalla on oikeus syrjäyttää perustuslain selvää kirjainta, mutta näin pienissä tapauksissa, kuin nyt on kysymyksessä, ei minun mielestäni kansanvaltaisten edustajain puolelta pitäisi olla mitään syytä lakia syrjäyttää. Perustuslain kirjain on tässä kohden niin selvä, ettei sitä vastaan kukaan vasemmaltakaan puo-

len ole voinut mitään väittää, ja senvuoksi ehdottomasti asetun vastustamaan sellaista eropyyntöä niillä perusteilla, jotka ed. Kotonen on esittänyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tulee äänestettäväksi siitä onko ed. Kotosen anomus hyväksyttävä vaiko hylättävä, niinkuin puhemiesneuvosto on ehdottanut.

Esitän hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen: Ken hyväksyy ed. Kotosen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Wuolijoki: Jos minä olen oikein ymmärtänyt, niin ed. Kotosen ehdotusta ei ole kukaan kannattanut.

Puhemies: Se on kyllä totta, mutta tällaista anomusta, joka on jätetty eduskunnalle, ei voida pitää sellaisena ehdotuksena, jollaista työjärjestyksen 29 §:ssä tarkoitetaan eikä sitä voida kannatuksen puutteessa jättää äänestämättä, kun se tulee esille.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy edustaja Kotosen ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 25 jaa- ja 150 ei-ääntä, edustaja Kotosen ehdotus siis on hylätty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kotonen: Ilmoitan, etten ole ottanut osaa asiassa toimitettuihin äänestyksiin, koska asia on koskenut minua itseäni.

## Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

### 1) Pelikorttisuostunta Suomen Suuriruhtinaamaassa vuonna 1913.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty armollinen esitys n:o 7, joka koskee suostuntaveron pelikorteista Suomen Suuriruhtinaan maassa vuonna 1913.

**Puhemies:** Suuri valiokunta ehdottaa tässä, että armollisessa esityksessä oleva asetus ehdotus hyväksyttäisiin.

#### Keskustelu:

**Ed. Murros:** Minä pyydän valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti ehdottaa, että armollinen esitys hylättäisiin.

**Ed. Leivo:** Minä pyydän kannattaa ed. Murroksen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Ed. Murros ed. Leivon kannattamana on ehdottanut, että armollinen esitys hylättäisiin.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön asiassa, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Murroksen ehdotuksen mukaan armollinen esitys hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; valiokunnan mietintö on hyväksytty ja asian toinen käsittely on päättynyt.

#### 2) Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913

koskevan armollisen esityksen n:o 6 johdosta laadittu, viime täysi-istunnossa pöydällepannut valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään siinä valmistelevasti käsiteltyjen asetusehdotusten ensimmäistä käsittelyä varuten.

**Puhemies:** Esitetään ensimmäiseen käsittelyyn kolme asetusehdotusta, jotka sisältyvät tähän mietintöön; sitävastoin jää mietinnössä oleva suostunnan arvioimisponsi sivulla 13 käsiteltäväksi asian kolmannen käsittelyn tapauduttua.

#### Keskustelu:

**Ed. Alkio:** Minä pyydän saada lausua tunnustukseni tämän mietinnön johdosta varsinkin sikäli, kuin se koskee selvitystä siitä, ettei panimoille, jotka jonkun osan vuodesta harjoittavat panimoliikettä, myönnetä mitään alennusta siitä korkeimmasta määrästä, mikä mallasjuomaveroa

on maksettava. Mutta suurelle valiokunnalle evästyksiksi pyytäisin ehdottaa, että mietojen mallasjuomain kauppaa koskevaan asetukseen mietinnön 12 sivulle 1 §:ään tehtäisiin sellainen muutos, että miedompia mallasjuomia ei saa myödä muualla kuin kaupungeissa, sillä minä pelkään, että kun nyt on tehty sellainen ehdotus, että miedompien mallasjuomien alkoholiprosenttimäärä saisi olla 2  $\frac{1}{2}$ , siitä varmasti on tuleva maaseuduille vitsaus niilläkin seuduilla, missä olutpanimoita ei ennestään ole. Kaiken todennäköisyyden mukaan tulevat pienet maaseutuolutpanimot tästedes harjoittamaan ja kokeilemaan liikettä miedompien mallasjuomain valmistuksella ja myöskin etsimään niille sopivampia liike- ja myyntipaikkoja, kuin mitä oluella on tähän asti ollut. Sen vuoksi pyydän ehdottaa, että tämän epäkohdan välttämiseksi suuri valiokunta tarkistaisi mietintönsä siten, että tässä tarkoitettuja, tehdasmaisesti valmistettuja miedompia mallasjuomia ei saisi myödä maaseudulla vaan ainoastaan kaupungeissa.

**Ed. Murros:** Vaikka tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ei olekaan minkäänlaista vastalauseetta, niin valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat kuitenkin sitä mieltä, että armollinen esitys, joka koskee mallasjuomaveroa tulevaksi vuodeksi, olisi hylättävä. Ja ehdotus tästä tullaan tietysti aikanaan tekemään. Tämän käsityksen pohjana ei ole ainoastaan vastenmielisyyys tällaista veroa vastaan — se kun on kulutusvero ja rasittaa työtätekevää kansaa meidän maassamme — vaan siihen on vaikuttanut myös suureksi osaksi se seikka, että nykyiselle hallitukselle ei haluta minkäänlaisia varoja antaa. Lisäksi on vielä huomattava, että sikäli kuin tulevan vuoden budjettilaskelmia voidaan tällä hetkellä tehdä, näyttää jotakuinkin varmalta, että suostuntoja tulevan vuoden varalle ei tulla tarvitsemaan, vaan tullaan toimeen ilman niitäkin. Jos suostunnat jälleen myönnetään tulevalle vuodelle tavallisuuden mukaan, tulee todennäköisesti varoja olemaan eduskunnan käytettävissä liikaa, liikaa sittenkin, vaikka niitä käytettäisiin senkin ohjelman mukaan, mitä hallituksen toiveille kaikkein aulein ryhmä tässä eduskunnassa on valmis noudattamaan.

Tämän valiokunnan mietinnön puitteissa on kuitenkin eräs seikka, jota nyt kannattaa lähemmin tarkastaa. Valiokunnan mietinnön sivuilla 4—6 on kiinnitetty huomio siihen seikkaan, että hallitus koko lailla auliisti on myöntänyt veronperuuksia oluttehtailijoille, ja va-



liokunta tuo esille tässä pari sellaista tapausta, jotka ovat omalta kohdaltaan omiansa valaise-  
maan sitä käsitystä, mikä hallituksessa ja senaa-  
tin virkamiehissä sekä maan ylemmissä vir-  
kamiehissä vallitsee eduskunnan hyväksymien  
lakien, jopa yleensä maan lakien suhteen. On  
nimittäin huomattava, että eräät virkamiehet  
ovat asettuneet suorastaan eduskunnan hyväksy-  
miä lakeja vastustamaan, selittämällä niitä vää-  
rin tai selittämättä mitään; he ovat sanoneet  
vain, että asian olisi oltava päinvastoin, kuin  
mitä laki on määrännyt. Tämä seikka on sitä  
omituisempi, kun meidän maassamme on jo mel-  
kein totuttu siihen käsitykseen, että laittomuus  
johtuu siitä, että meidän kotimaaisessa hallituk-  
sessamme istuu venäläisiä virkaherroja, ja näi-  
den virkaherrojen tilille on pantu jokseenkin  
kaikki ne laittomuudet, mitä maassamme on teh-  
ty. Tämä mietinnössä esitetty seikka kuitenkin  
valaisee asiaa hiukan toiseltakin puolelta. Valio-  
kunnan mietinnön 5 sivulla on mainittu muun  
muassa tapaus, jolloin Imatra Bryggeri Aktiebolag on v. 1911 saanut veronperuutusta sen no-  
jalla, että se on selvittänyt, ettei sen oluttehtaas-  
sa koko vuonna oluenpanoa ollenkaan toimiteta,  
koska siellä on suuret korjaustyöt tekeillä; ja  
tähän veronperuutukseen on hallitus suostunut.  
Mainitaan myös, että mallasjuomain ylikontrol-  
lööri on tätä samaa hakemusta puoltanut. Kun  
varsinkin se lausunto, minkä mallasjuomain yli-  
kontrollööri on tässä asiassa senaatille antanut,  
on tavattoman valaiseva, niin lieenee syytä edus-  
kunnan asiakirjoihin liittää tämä lausunto.  
Imatra Bryggeri Aktiebolag anoi vapautusta  
syyskuun 30 päivänä 1911, ja jo lokakuun 5 päi-  
vänä senaatti vaati lausuntoa ylikontrollööriltä,  
huomauttaen nimenomaan, „että asia on oleva  
kiiireellistä laatua.” Saman lokakuun 27  
päivänä antaa sitten tämä ylikontrollööri ruot-  
sinkielisen lausunnon, joka suomennettuna kuu-  
luu tällä tavalla — siinä on ensin alkulause,  
joka kohdistetaan senaatille ja jossa huomaute-  
taan siitä kirjelmästä, jonka senaatti on lähet-  
tänyt ylikontrollöörille —:

„Se Imatran Panimon hakemuksessaan esit-  
tämä seikka, että panimo on suurenlaisen kor-  
jaustyön tarpeessa, mikä tekisi kaiken oluenpa-  
non mahdottomaksi tänä vuonna, ei näytä ole-  
van riittävä veronperuutusta aiheuttamaan, kos-  
ka korjaustyön suorittamista ei kai olisi tarvin-  
nut lykätä vuoden viimeisiksi kuukausiksi, eikä  
liioin siihen sanamuotoon, joka on annettu toi-  
selle pykälälle armollisessa asetuksessa, joka kos-  
kee suostuntaveroa mallasjuomain valmistami-  
sesta vuonna 1911, näytä mahtuvan sitä mahdol-

lisuutta, että tällaisessa tapauksessa voitaisiin  
helpotusta myöntää mallasveron maksusta.

Kun kuitenkin raittiusnäkökanta on ollut ai-  
noana perusteena minimiveron määräämiseen  
niin poikkeuksellisen korkeaksi kuin 10,000  
markaksi, mutta toimenpiteen monissa tapauk-  
sissa, myös nyt puheenaolevassa, täytyy ehdot-  
tomasti vaikuttaa päinvastaiseen suuntaan kuin  
on tarkoitettu, näyttää käyvän välttämättömäksi  
muutamissa tapauksissa lieventää tämän drakooni-  
sen määräyksen vaikutusta.

Korkeasta minimiverosta on nimittäin ollut  
seurauksena, että muutamien pienempien pani-  
mujen on ollut pakko valmistaa melkoista su-  
rempia määriä mallasjuomia kuin ne olisivat  
valmistaneet, jos minimivero olisi ollut alempi.  
Niinpä viimekuluneena vuonna on kokonaista  
11 panimoa lisännyt valmistustaan melkoisessa  
määrässä, saadaksensa mallaskulutuksen nouse-  
maan 12,500 kiloon, mikä vastaa suostuntave-  
rolle säädettyä 10,000 markan minimimäärää.  
Kun panimojen luonnollisesti täytyy koettaa  
saada menekki tälle väkevien mallasjuomain lii-  
kamäärälle, vaikuttaa korkea minimivero kaik-  
kea muuta kuin raittiutta edistävästi asiano-  
maisilla paikkakunnilla.

Mitä tulee Imatran Panimoon, on asianlaita  
sellainen kuin yllä on esitetty. Edelliseltä vuo-  
delta jäänyt olutvarasto riittäisi koko täksi vuo-  
deksi, jonka vuoksi oluenpanoon ei ole ollenkaan  
tarvittu ryhtyä tänä vuonna. Mutta jos pani-  
mon on pakko kuluvalta vuodelta maksaa 10,000  
markan vero, on yhtiön aikomuksena jouduttaa  
oluenpanoa ennen vuoden loppua niin, että sää-  
detty määrä 12,500 kiloa maltaita käytetään.  
Tästä mallasmäärästä saataisiin noin 60,000 lit-  
raa olutta, mikä määrä ennemmin tai myö-  
hemmin joutuisi yhtiön käytettäväksi ja kaik-  
kea muuta kuin edistäisi yleistä raittiutta.

Ylläesitetyn perusteella saan senvuoksi ehdot-  
taa, että Keisariallinen Senaatti tahtois vapaut-  
taa Imatra Bryggeri A. B:in suorittamasta  
10,000 markan minimiveroa kuluvalta vuodelta,  
ja että panimo velvoitettaisiin korvaamaan ai-  
noastaan kustannukset panimon valvonnasta  
vuoden aikana, jotka kustannukset nousevat  
500 markkaan.”

Alla on nimi Allan Zilliacus.

Tämän ylikontrollöörin lausunnon johdosta,  
joka saapui senaattiin, niinkuin sanottu 27 päi-  
vänä lokakuuta, on senaatin asiapapereissa lyi-  
jykynällä merkitty, myöskin ruotsiksi, seuraa-  
vat muistiinpanot: „Esittelijä on arvellut ole-  
vansa velvollinen yhtymään ylikontrollööri Zil-



liacuksen antamaan lausuntoon, jonka mukaan tulisi siis lähettää kirjelmä asianomaiselle kuvernöörille ja ilmoittaa, että yhtiö ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei mitään oluenpanoa vuoden kuluessa toimiteta, vapautetaan minimiveron suorittamisesta, jossa tapauksessa sen kuitenkin on maksettava valvontakustannukset.”

Tämän alla on nimikirjaimet V. N., jotka kaikei tarkoittavat Valter Nordlund'in nimeä.

Me näemme siis tässä, että niin ylikontrollööri kuin senaatin esittelijäkin ovat aivan häikäilemättömästi asettuneet tulkitsemaan eduskunnan ja hallitsijan hyväksymää lakia toisella tavalla kuin mitä itse selittävät sen sisältävän. Ja vielä merkillisemmäksi näyttää tämä juttu kehittyneen senaatissa sen johdosta, että näissä samoissa asiakirjoissa on vielä muuan hyvin lyhyt merkintä. Siinä nimittäin on tämän esittelijän lausunnon alla nimikirjaimet F. S.; sitten on yhtäläisyysmerkki: yhtä kuin referentti, mikä kaikei tarkoittaa sitä, että tämä F. S. yhtyy referentin eli esittelijän lausuntoon. Tämä nimimerkki F. S. ei suinkaan voine tarkoittaa ketään muuta kuin Felix Saarikoskea, joka, kuten tunnettu, on venäläisistä virkaherroista kokoonpannun senaatin „paikallinen” lainopintutija. (Vasemmalta: Suomalainen! Puhemies: Hiljaa, hiljaa!)

Nähtävästi on siis tästä päättäen asiankulku senaatissa ollut sellainen, että asianomainen senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päällikkö ei ole tahtonut aivan sokeasti luottaa enemmän ylikontrollööriin kuin asianomaiseen esittelijäänkään, vaan on kysynyt vielä neuvoa eräältä virkaveljeltään, joka siellä kulkee suomalaisen lakimiehen nimellä, ja saanut kaikilta sellaisen yhtäpitävän lausunnon, että tuo ylikontrollöörin ehdotus on aivan paikallaan, ja nähtävästi sitten lopullisesti hyväksynyt tämän hakemuksen. Minusta tuntuu melkein siltä kuin tämä asianomaisen toimituskunnan päällikkö olisi ollut paljon varovaisempi kun on kysymys eduskunnan ja hallitsijan hyväksymän lain noudattamisesta, kuin ne kotimaiset, suomalaiset miehet (Vasemmalta: Onko ne lahjottu?)... En tiedä (Puhemies: Hiljaa, hiljaa!)... kun hän nähtävästi on tahtonut saada asiasta näin seikkaperäisen lausunnon, ennenkun hän on mennyt lopullisen päätöksen antamaan. Se seikka siis, että meillä varsinkin porvarillisissa piireissä melko lailla haukutaan nykyisiä venäläisiä virkaherroja, jotka senaatissa istuvat, tuntuu kilpistyvän takaisin meidän kotimaisiin virkaherroihiimme, ja näyttään tultavan huomamaan että he ovat juuri ensimmäisiä antamaan

näille venäläisille virkaherroille, jotka meidän lakejamme eivät tunne, sellaisen ystävällisen neuvon, että meidän maassamme ei tarvitse lakia noudattaa.

Siltä samalta vuodelta, vuodelta 1911, on muuan toinenkin koko lailla hauskenpi historia, joka myöskin mainitaan täällä valiokunnan mietinnössä. Se koskee Voltin panimoa Alahärmässä. Tämä sama panimo nimittäin näyttää senaatin avustuksella ja kuvernöörin avustuksella ja kaikkien muiden virkaherrojien avustuksella harjoittaneen suoranaista lainrikosta jo pitemmän aikaa. Se on nimittäin ottanut, sen jälkeen kun korotettu mallasvero pantiin käytäntöön, tavaksensa rouhia maltaita vuoden alussa vähän aikaa, ja sitten ilmoittaa kuvernöörin virastolle, että se aikoo lopettaa kaiken väkeväin mallasjuomain valmistuksen panimossa, ja pyytää sen nojalla veronperuutusta vuoden loppukuukausilta. Kuvernööri lähettää asiakirjat senaattiin, ja senaatti myöntää veronperuutuksen. Seuraavan vuoden alussa se alkaa uudelleen valmistaa olutta, taas pyytää veron vähennystä ja saa. Se on tänä vuonna uudelleen alkanut ja aikoo nähtävästi pyytää taaskin veronperuutusta. Muistaakseni sen omistaja on jo lähettänyt kuvernööriin ilmoituksen siitä, että hän on lopettanut liikkeensä vuoden loppuun saakka. Vuonna 1910, mallasveroasetuksen pykälä oli sellainen, että veron helpotusta saatettiin saada, „jos valmistaja kesken vuotta on alkanut tai lopettanut liikkeensä”, joka siis tarkoittaa sellaisia tapauksia, että aletaan tai lopetetaan liike kokonaan ja ettei vuoden kuluessa ollenkaan valmisteta väkeviä mallasjuomia. Tämä sama Voltin panimon omistaja, nimeltään Erkki Hakola, ilmoitti helmikuun 10 päivänä 1910 senaatille, että hän on lopettanut väkevien mallasjuomien valmistuksen syyskuuhun asti, ja heinäkuun 23 päivänä ilmoitti hän sen lopettavansa vuoden loppuun asti. Asianomaisen pitäjän nimismies on ottanut sitten välittääkseen tämän oluttehtailijan veronhelpotuspyyntöä ja kirjoittanut tässä anomuksessa: „Kun liike omistamassani oluttehtaassa on kesken vuotta lopetettu, niin anon veron helpotusta”, mainitsematta mitään siitä, että liike on ajottu lopettaa ainoastaan sen vuoden loppuun asti eikä ainaiseksi. Kauppa- ja teollisuustoimituskunta vaatii sitten anomuksesta Vaasan läänin kuvernöörinvirastolta lausuntoa ja sieltä tuli lausunto — kuvernööriä silloin ei tässä läänissä ollut — tuli asianomaisten lääninhallituksen virkailijain allekirjoittama lausunto, jossa ehdotetaan, että mainitun panimon

omistajalle annettaisiin veronperuutus koko siltä ajalta jonka hän oli ilmoittanut olevansa valmistamatta näitä juomia tehtaassaan, ja senaatin esittelijä, joka on merkinnyt taaskin „V. N.” lausunnon alle, ehdottaa että kuvernöörinviraston esitykseen on suostuttava. Ylikontrollöörin lausuntoa ei ole tällä kertaa nähtävästi ollenkaan pyydetty, ja pääasia on, että tehtailija sai veronperuutuksen siltäkin vuodelta ja alotti sitten seuraavan vuoden alusta taas uudestaan rouhia maltaita. Silloin vuonna 1911 hän valmisti olutta 3 kuukauden ajan sekä pyysi sitten lokakuun 10 päivänä 1911 veronhuojennusta, ja silloin hänen asiamiehensä, hakijanaan oli taas ylimääräinen lääninkonttoristi Vaasan lääninhallituksesta. Merkilläpantava seikka on, että maaseudulla näyttävät meidän viranomaiset olevan auliita auttamaan oluttehtailijoita näiden laittomissa anomuksissa. Senaatti vaati tällä viimeisellä kerralla, viime vuonna nimittäin, ylikontrollöörin lausuntoa tässä asiassa. Se vaatimus oli silloin suomenkielinen, ja ylikontrollööri katsoi asiakseen vastata samalla tavalla suomenkielisesti sekä osoitti kirjelmänsä „kauppa- ja teollisuustoimistolle”, niinkuin jollekin afäärilaitokselle, ja sanoi siinä lausunnossaan tällä tapaa: „Viitaten 27 päivänä lokakuuta Keisarilliselle Senaatille tekemääni lausuntoon n:o 160, koskeva Imatran panimo O. Y:n samanlaista anomusta, saan täten samalla johtosyylä, jota huomautetaan mainitussa lausunnossa, puoltaa että juomapanimon omistajalle, Hakolalle, myönnettäisiin huojennus mallasveron suorittamisessa kuluvalta vuodelta sekä että hän vapautettaisiin suorittamasta veroa isommasta mallasmäärästä kuin mitä hän on vuoden kuluessa käyttänyt eli 4,200 kilosta maltaita.” Ja taas tämä sama Valter Nordlund esiintyy siellä sanomalla tällä tapaa: „Lienee hyväksyttävä ylikontrollöörin esiintuomilla ehdoilla.” Lisäksi on tällä kertaa nähtävästi käännytty jonkun toisenkin senaatin jäsenen puoleen, koska asiakirjoissa on kirjoitettu huomautus ruotsiksi: „Torde bifallas i enlighet med Zilliacus' förslag, då ju annmält upphöra den 1 april.” „Lienee hyväksyttävä Zilliacuksen esityksen mukaisesti, koska on ilmoittanut lakkaavansa 1 päivästä huhtikuuta.” Koska kuvernöörinviraston kirjelmässä nimenomaan mainittiin, että tämä asianomainen oluttehtailija on ilmoittanut lakkauttavansa liikkeensä vain vuoden loppuun asti, näyttää siltä, että tämä „joku”, jolta senaatissa pyydettiin lisälausuntoa, on huonosti lukenut asiakirjat, koska hän ei näytä tietävän, että tarkoitus ei ole la-

kata oluenvalmistuksesta kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan toistaiseksi, ja kuitenkin hän sen perusteella, että tehtailija on ilmoittanut lopettavansa liikkeensä, ehdottaa veronhuojennusta.

Nämä seikat, jotka kaiketi jatkuvat ja ovat olemassa yhä edelleen, ovat tavattoman kuvaavia piirteitä siitä, mitä kaikkea meidän erinomaisen auliiden kotimaisten virkaherrojen avustuksella voidaan toimeensaada. Sanomalehtiutisissa on lisäksi tästä samaisesta Hakolasta kerrottu, että hänet on pantu syytteeseen luvottomasta mallasjuomain valmistuksesta. Nähtävästi joku on huomannut, että hänellä ei ole oikeutta valmistaa mallasjuomia. Mutta tämä mies on nähtävästi tavallista viekkaampi, sillä kun hänet on oikeuteen viety, niin hän on juonut itsensä niin humalaan, että juttu on jäänyt kesken ja häntä on sakotettu 75 markkaa. Juttu on lykätty seuraaviin kärkejiin, ja mahdollisesti hän tulee päissään taas sinne saadakseen jatkaa valmistamistaan. Tällaisten herrojen apuna ovat meidän kotimaiset virkamiehemme. Nähtävästi he ovat vetäneet nenästä niitä venäläisiä virkaherroja, jotka ovat tuotetut senaatin jäseniksi.

Minä olen tahtonut tämän seikan todeta, koska se niin erinomaisen hyvästi kuvaa meidän poikkeusolojamme tällä kertaa.

Ed. Arajärvi: Vaikka suuri valiokunta tuskin voinee ottaa edustaja Alkion tekemää ehdotusta varteen, koska sen kautta kaljanmyynti maaseudulla tulisi ehkäistyksi, niin lienee kumminkin suuren valiokunnan varalle syy ilmoittaa, että valiokunnan mietinnön 7 sivulla olevat miettoon mallasjuomaan kohdistuvat sanat, jotka koskevat sen alkoholiprosentin korottamista sillä tavalla kuin valiokunta on ehdottanut, sanat „ei voinesynnyttää alkoholihihoa tai pitää sitä vireillä käyttäjissään”, ovat asiantuntijoiden professori Laitisen ja Tigerstedtin aivan „verba formalia”. Tämän nojalla valiokunta on ehdotuksensa tehnyt yksimielisesti, joten minä odotan, että edustaja Alkion ehdotus on jäävä näin ollen varteenottamatta.

Ed. Alkio: Edellisen lausunnon johdosta pyydän vain huomauttaa, että se ymmärtääkseni ei millään tavalla tue sitä vaatimusta, ettei suuri valiokunta voisi ottaa ehdotustani huomioon. Sillä eihän ole mikään peruste sanoa, että, jos sellainen muutos tehdään, silloin tehdään miedompain mallasjuomain myyminen maaseudulla mahdolliseksi. Se on minunkin

tarkoitukseni. Asia on nimittäin sillä tavalla, kuten äskeisessä lausunnossani huomautin, että kun oluttehtaiden tulee mahdolliseksi harjoittaa väkevämpien mallasjuomien myymistä, ne kaiken todennäköisyyden mukaan tulevat koettamaan kaikki voimansa saada riittävästi liikettä miedomprien mallasjuomien valmistamisen kautta. Niitä juomia tullaan levittämään kaikkialla maaseudulla. Ja varsinkin sellaisissa seuduissa, esimerkiksi kirkonkylissä, joissa on apteekkeja, tulee nähtävästi muodostumaan asema sellaiseksi, että apteekkien rinnalla kauppiaat ynnä muut, myyvät näitä miedompia mallasjuomia. Siten saadaan aikaan sellainen juopottelu, että minä pelkään siitä tulevan nykyisen salapolttoaikakauden yhteydessä toisen vit-sauksen maaseudulle, vastuksen, joka tulee olemaan paljoa suurempi, kuin jos oluttehtaat saisivat entisessä järjestyksessä harjoittaa liikettään. Senvuoksi minä uudestaan huomautan, että suurella valiokunnalla varmaan on täysi syy ottaa huomioon se, mitä minä olen ehdottanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt. Asia menee suureen valiokuntaan.

### 3) Varojen osottamista kansakoululaitosta ja erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1913

koskevan armollisen esityksen n:o 2 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa kahden edustajan pyynnöstä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoan käsittelyn jatkamista varten.

**Puhemies:** Ensin sallitaan yleiskeskustelu. Sitten esitetään valtiovarainvaliokunnan mietintö kohta kohdalta.

Ellei kukaan halua puheenvuoroa yleiskeskustelua varten, voitanees esittää ensimmäinen kohta, joka koskee apumaksuja kaupunkien kansakoululaitoksille.

Sanottu kohta hyväksytään keskustelutta.

Samoin kohdat 2, 3 ja 4 esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Viidennessä kohdasta aiheutuu seuraava

### Keskustelu:

**Ed. Sundblom:** Det äger visserligen sin riktighet, att den af landtdagen godkända men ännu icke stadfästa läropliktslagen innehåller stadganden äfven därom, till hvilket belopp lärarelönerna och pensionerna böra utgå, men då dessa stadganden utgöra blott en oväsentlig del af nämnda lag, finner jag mig oförhindrad att här göra ett förslag, allrahälsst särskild anledning därtill föreligger i statsutskottets eget uttalande uti 5 punkten.

Statsutskottet erkänner nämligen, att folkskolelärarens pensionsfråga för närvarande icke är tillfredsställande löst, och jag är äfven öfvertygad om att statsutskottet haft en riktig uppfattning härutinnan. Ty alla måste väl erkänna, att det icke kan vara vårt folkskoleväsende till fromma, om lärarepersonalen på grund af otillräckliga och låga pensioner tvingas att kvarstå i tjänsten längre än krafter och hälsa räcka till. Önskligt vore ju att pensionerna skulle vara så höga, att läraren kunde afgå efter 30 tjänsteår. Erfarenheten bestyrker också till fullo riktigheten af min tankegång, ty i många af landets skolor arbeta lärare och lärarinnor, som äro komna till så hög ålder, att det skulle vara både i skolans och samhällets intresse, att dessa personer afginge samt lämnade rum för yngre krafter, hvilka kunde föra skolan framåt. Emellertid är detta nu icke möjligt. Delvis är förhållandet detsamma också i städerna, hvarför man såväl i Helsingfors som i Åbo upptagit frågan om kommunala tillskottspensioner för att göra det möjligt för lärare att efter 30 tjänsteår lämna folkskolan.

Jag skall icke uppehålla landtdagen med en utförligare motivering, utan nöjer mig med att hänvisa till skolöfverstyrelsens framställning i denna fråga. Enhvar har sig bekant, att skolöfverstyrelsen till senaten inlämnat ett vidlyftigt, omsorgsfullt utarbetadt och väl motive-radt förslag till förhöjda lärarepensioner. Men naturligtvis blef skolöfverstyrelsens förslag förkastadt af senaten. Detta är ju det vanliga nu för tiden. Denna omständighet synes mig gifva landtdagen dubbel anledning att nu göra ett uttalande; skolöfverstyrelsens till senaten inlämnade förslag bör vinna kraftigt understöd från representationens sida på det att senatens hållning må framstå i en bjärt och riktig belysning.

Jag tillåter mig föreslå att pensionsfrågan, här behandlad i 5 punkten, måtte till statsutskottet återremitteras i afsikt att få till stånd

ett uttalande i den riktning, att folkskolelära-  
renas pensioner måtte afsevärdt förhöjas.

För min egen del är jag benägen att förorda skolöverstyrelsens förslag, nämligen: „Ordinarie lärare och lärarinnor vid högre folkskolor, hvilken tilldelats bidrag af allmänna medel, vare efter 30 års oförvitlig läraretjänst vid afgång från tjänsten berättigad att för sin återstående lifstid erhålla årlig pension ur de för folkskoleväsendet anslagna medel till belopp af 1,200 mark. Denna pension skall utgå med förhöjdt belopp af 1,500 mark för lärare eller lärarinnor, som varit gift och å hvilken familjens försörjning hufvudsakligen ankommer och som har ett eller flere barn att försörja.”

Ed. Sohlberg: Förutsättande att skolöverstyrelsen snarligen upprepar sin anhållan om förhöjda pensioner åt folkskollärare och lärarinnor, som efter 30 års tjänstgöring eller kortare tid önska från tjänsten afgå, anser äfven jag det önskligt, att i budgeten en större summa skulle anslås för pensioneringen af folkskollärare, och understöder därför hr Sundbloms förslag om återremiss i och för frågans förnyade behandling, på sätt af honom föreslagits.

Ed. Arajärvi: Kyllä valtiovarainvaliokunnassa on ollut käsiteltävänä asian sekin puoli, jota ed. Sundblom täällä ed. Sohlbergin kannattamana on esittänyt. Valtiovarainvaliokunta on kumminkin ollut sitä mieltä, ettei tämän mietinnön yhteydessä ole asiallista käsitellä kysymystä sillä lailla, kuin tehty ehdotus nyt tarkoittaa, vaan olisi siitä tehtävä erityinen alote ja se käsiteltävä erityisvaliokunnassa. Jos valtiovarainvaliokunta tahtois asiassa tehdä laajemman huomautuksen, kuin tässä mietinnössä nyt on tehty, niin se saattaisi kyllä käydä päinsä meidän käsityksemme mukaan relatsionimietinnön yhteydessä, vaikkei tietysti mikään positiivinen ehdotus olisi paikallaan. Se on käsitääkseni tehtävä erityisen alotteen muodossa. Tulimme siihen lopputulokseen valtiovarainvaliokunnassa, että jos eduskunta asiassa jo niin paljon sanoo, kuin tässä nyt on sanottu, se antaa hyvän aiheen vastaisuudessa ottaa asia erityisen alotteen muodossa esille, jopa saattaa antaa aihetta kouluylivaltuutukselle uudistaa hallitukselle ehdotuksensa, joka aivan äsken on tullut hylätyksi. Se seikka kuitenkin, että asiasta tehty ehdotus aivan äsken on tullut hylätyksi, valiokunnan mielestä painaa niin paljon, ettei ole käytännöllistä heti ottaa sitä

uudestaan esille. Minä siis puolustan valiokunnan ehdotusta.

Ed. Neovius: I sak är jag ense med hr Sundblom, men om landtdagen i detta afseende skall göra någonting, så synes det mig, att man bör försöka få till stånd ett landtdagsbeslut och icke endast ett uttalande. Ty ärendet är af den natur, att regeringen icke ensam kan höja dessa pensioner, utan bör denna höjning äga rum genom monarkens och landtdagens samstämmiga beslut. Det innebär, såvidt jag förstår, en ändring af 1886 års pensionsförfordning, som tillkom genom medvärkan af bägge statsmakterna. En återremiss kan hafva skäl för sig under den förutsättning, att statsutskottet tager i öfvervägande, huruvida något beslut från landtdagens sida i antydda syfte nu kan ske eller icke.

Ed. Sundblom: Jag känner, att det finnes skäl, som tala till förmån för den uppfattning landtdagsman Arajärvi gjort gällande, men finner tillika, att något hinder icke borde möta för mitt förslag, icke ens ur formell synpunkt, såsom landtdagsman Neovius antydde. Uttalandet i betänkandet vidhandengifver, att statsutskottet haft denna betydelsefulla fråga under behandling och äfven fattat ställning till densamma. Det erkännes ju indirekt, att pensionsfrågan icke ännu är ordnad på ett tillfredsställande sätt. Under sådant förhållande synes det mig riktigast, att statsutskottet närmare utvecklar sin tankegång och framkommer med ett positivt förslag.

Keskustelu 5:nneistä kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden on ed. Sundblom ed. Sohlbergin kannattamana ehdottanut, että mietintö tässä kohden palautettaisiin takaisin valtiovarainvaliokuntaan, jotta valtiovarainvaliokunta antaisi siihen suuntaan käyvän lausunnon, että kansakoulunopettajiston eläkkeet tuntuvasti korotettaisiin. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Sundblomin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Tulee siis äänestettäväksi mietinnön 5:nneen kohdan ja ed. Sundblomin ehdotuksen välillä.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Sundblomin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Sundblomin ehdotus siis on hylätty ja mietintö on tässä kohden hyväksytty.

Kuudennen kohdan johdosta käyttää puheenvuoroa

Ed. Sundblom: Min mening hade varit att äfven beträffande 6:te punkten framställa yrkande på återremiss, men med hänsyn till det beslut, i hvilket landtdagen nyss stannade, afstår jag från denna afsikt.

Keskustelu 6:nnesta kohdasta julistetaan päättyneeksi ja sanottu kohta hyväksytään muuttamatta.

Kohdat 7—23 esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

24 kohdasta, joka koskee määrärahaa raittiustyön kannattamiseksi, aiheutuu seuraava

**Keskustelu:**

Ed. Arajärvi: Senjälkeen kun valtiovarainvaliokunnan toinen osasto antoi tämän mietintönsä, on asian tilassa tapahtunut muutos, joka minun nähdäkseni aiheuttaa muutoksen nyt päätettävänä olevaan mietinnönkohtaan.

Jo silloin, kun me valtiovarainvaliokunnassa päättimme puheenalaisen 70,000 markan määrärahan ottamisesta tähän mietintöön, pantiin kyseenalaiseksi, eikö olisi asianmukaisempaa osoittaa tämä määräraha viinaverorahojen käyttämisestä päätettäessä. Tämä ehdotus valtiovarainvaliokunnan toisessa osastossa ei vienyt kuitenkaan suotuisaan päätökseen, suurimmalta osaltaan epäilemättä siitä syystä, että valtiovarainvaliokunnan toisen osaston tehtävänä ei ole tehdä ehdotusta ja päätöstä viinaverorahojen käyttämisestä, vaan kuuluu se asia valiokunnalle kokonaisuudessaan. Nytemmin on valtiovarainvaliokunta jakamattomana kokoontuessaan päättänyt, että puheenalainen määräraha olisi osoitettava viinaverorahoista. Ja päätös on valiokunnassa tänään tehty sellaisilla perusteilla ja semmoisella ääntenenemmistöllä, että on todennäköistä, että asia tulee myöskin sa-

maan tässä muodossa ehken sellaisen kannatuksen eduskunnassa, että se voi tulla aikanaan eduskunnan päätökseksi.

Asiain näin ollen rohkenen minä puolestani ehdottaa, että määräraha raittiustyön kannattamiseksi poistettaisiin tästä mietinnöstä. Jos ehdotukseni tulee hyväksytyksi, niin se tietää myöskin 24 kohdan poistamista laskelmista ja loppusumman muuttumisen 11,014,000 markaksi.

Ed. Ahmavaara: Edellisen puhujan esiintuomilla syillä pyydän minä kannattaa hänen ehdotustaan.

Ed. Gylling: Se ehdotus, jonka edustaja Arajärvi tässä teki, merkitsee tuntuva askelta budjetin kahtiajakoa kohti, merkitsee, että määräraha, jota tahdotaan erikoisesti turvata, siirretään maksettavaksi suorastaan suostuntaveroista, ja tämä kanta merkitsee näin ollen aivan täydellistä yhtymistä siihen salakavalaan lauseeseen, joka hallituksen sivistysrahaesityksen 20 sivulla tavataan ja jossa huomautetaan eduskunnan muka lausuneen se toivomus, että raittiustyön kannattamiseksi varattava määräraha kokonaisuudessaan luettaisiin suostuntarahaston menoihin. Se ehdotus, jonka mukaan nämä määrarahat raittiustyön kannattamiseksi tulisivat maksettaviksi suorastaan paloviinarahaston tuloista, merkitsee asiallisesti täydellistä suostumusta tähän hallituksen toivomukseen. Minä puolestani tahdon sentakia sitä vastustaa.

Ed. Ahmavaara: Puheenalainen ehdotus ei nyt merkitse sitä, mitä edellinen puhuja väitti siitä käyvän ilmi; en ainakaan minä ole sitä sillä syillä kannattanut. Eikä minusta ole oikein sopivaa, että eduskunnan päätöksiä selitetään tuolla tavalla, sillä siinä mietinnössä, joka tulee valtiovarainvaliokunnasta, kaiketi kyllä tämä väärä tulkinta osataan torjua, vaikkakin hyväksyttäisiin tämä ehdotus, joka nyt on täällä tehty. Minä olin kyllä alkuaan samalla kannalla kuin viimeinen puhuja, mutta kun asia on nyt muodostunut semmoiseksi, mikä se on, ei minusta mitenkään sovi, että tämä määräraha tulisi kahdessa eri paikassa esitettäväksi. Se kai ei liene eduskunnan tarkoitus.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Edustaja Arajärven ehdotus tulee minulle niin odottamatta, etten ole valmis siitä äänestämään. Minusta nyt näyttää siltä, kuin tämä ehdotus ei olisi aivan johdonmukaisesti sen eduskunnan



omaksuman kannan mukainen, että odotetaan kieltolakia — jolloin viinaverorahat tietysti kaatoivat — mutta käsitetään samalla, että raittiusyötä tulee senkin jälkeen yhä tehdä. Ja minusta näin ollen näyttää epäjohdonmukaiselta sitoa raittius työn kannattamista valtion puolelta viinaverorahoihin. Pyydän tämän kohdan mietintöä pöydälle.

**Ed. Mechelin:** Denna fråga är naturligtvis icke af någon synnerlig vikt; man kan bibehålla anslaget för nykterhetens vänners arbete under folkskolebudgeten och man kan flytta det såsom nu blifvit föreslaget. Då jag i utskottet varit i tillfälle att deltaga i ärendets behandling och ansluter mig till detta förslag, så har för mig hufvudskälet varit det, att det är lämpligare att under folkskolebudgeten kvarhålla endast de ärenden, som väckligen och tydligen höra dit. Detta anslag till stöd för nykterhetsarbetet i landet är det enda bland dessa 25 punkter, om hvilka man icke positivt kan säga, att det hör till folkskolebudgeten och därmed närmast sammanhängande ändamål. På sådan grund och då det icke är olämpligt, att, eftersom i alla fall olikartade anslag utgå från bränvinsskatten, föra dit anslag för ett arbete, som går i samma riktning som lagstiftningens inskränkningar i bränvinshandteringen, har jag biträdt förslaget och tillåter mig förorda godkännande däraf. De farhågor, som landtdagsman Gylling uttalar, kan jag icke finna ega någon grund. Det vore en ventydning af beslutet, om man skulle tolka det så, som landtdagsman Gylling gjort det.

**Puhemies:** Minun tulee huomauttaa edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen johdosta, että tämä mietintö on jo kerran kahden edustajan pyynnöstä ollut pöydällä, jonka tähden ei sitä eikä mitään sen osaa voida enään panna pöydälle, vaan on se ratkaistava. Minä en siis voi äänestystää hänen pöydällepanoehdotustaan.

**Ed. Murros:** Valtiovarainvaliokunnan tämänpäiväisessä täysi-istunnossa tuli kyllä semmoinen ehdotus hyväksytyksi, että tämä raittiusmääräraha otetaan viinarahosta. Se oli kuitenkin sangen merkillinen tulos kokouksesta, koska itse valiokunnan istunnossakin muuttamat jäsenet vastustivat tätä tehtyä ehdotusta, ja sitten kuitenkin äänestyksessä sitä kannattivat. Minusta tuntuu, että koko tämä raittiusmäärärahan siirtäminen viinavaroihin on jokseenkin

epäkypä valiokunnassakin ja että saattaa käydä sillä tavalla, että jos se nyt tästä jätetään pois, se ei tule mihinkään. Valiokunnassa saatetaan nimittäin tehdä toisessa lukemisessa toisellainen päätös, sellainen ettei sitä otetakaan viinarahosta, ja jos eduskunta päättää, että se jätetään pois tästä, niin se ei tule näkymään missään. Minusta tuntuu, paitsi että tehty ehdotus herättää ed. Gyllingin jo esittämiä epäilyksiä, tuntuu itse raittiuskannalta katsoen tärkeältä, ettei eduskunta tällä kertaa tee päätöstä, että määräraha tästä poistetaan.

**Ed. Listo:** Kyllä minustakin tuntuu luonnolliselta, että apurahat raittiusliikkeelle suoritetaan paloviinarahosta. Raittiusliike on nimittäin luettava myöskin päihdytysjuomaliikkeestä johtuvien epäkohtien ehkäisytöimenpiteiden joukkoon. Minulla ei ole sitä pelkoa edustaja Arajärven ehdotuksesta — joka tuntuu minusta hyvältä — kuin edustaja Murroksella, nimittäin että puheenaoleva määräraha voipi siinä tapauksessa, että se jätetään käsilläolevasta yhteydestä pois, joutua tykkäänään pois. Sillä päätökset tehdään kai nyt ehdollisesti. Siinä tapauksessa, että raittiusliikkeelle ei tulisi paloviinavaroista osoitettavaksi apurahoja, voidaan kyllä löytää sija puheenaolevalle määrarahalle siinä ehdotuksessa, jonka valtiovarainvaliokunta tulee tekemään budjettijärjestelystä. Minun luullakseni ei siis ole sitä vaaraa, jota edustaja Murros on täällä tahtonut kuvata olevaksi. Pyydän kaikin puolin kannattaa edustaja Arajärven ehdotusta.

Keskustelu 24:nneistä kohdasta julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Valiokunnan mietintöä vastaan tässä 24:nnessä kohdassa on edustaja Arajärvi edustaja Ahmavaaran ynnä muiden kannattamana ehdottanut, että ehdotettu määräraha tästä mietinnöstä poistettaisiin, josta seuraisi, että mietintöön liitetty laskelma myös vastavissa kohdin korjattaisiin.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Tulee siis äänestettäväksi, hyväksytäänkö puheenalainen 24:s kohta mietinnöstä vai hyljätäänkö se.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy mietinnön puheenalaisen 24:nneen kohdan, äänestää „jaa”; jos „ei” voit-



taa, on tämä kohta edustaja Arajärven ehdotuksen mukaan hyljätty.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa- ja 62 ei-ääntä.

**Puhemies:** Mietinnön 24 kohta on siis hyväksytty.

Esitetään ja hyväksytään mietintöön liitetty laskelma.

**Puhemies:** Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan ovat päätökset ehdollisia, mikäli ne koskevat määrärahoja, ja lopullinen päätös tehdään silloin kun valtiovarainvaliokunnan mietintö valtion varoista ja tarpeista käsitellään. Tämä asia on siis sikäli nyt loppuun käsitelty.

#### 4) Yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään

koskeva osa kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913 annettua armollista esitystä ja siitä laadittu rautatievaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn.

**Puhemies:** Valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön sivuilla 10 ja 11.

#### Keskustelu:

**Ed. Salo:** Minä pyydän ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

**Ed. Lapveteläinen:** Minä pyydän kannattaa edustaja Salon tekemää ehdotusta.

**Puhemies:** Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, niin sen täytyy jäädä pöydälle. Kysymys on vain siitä, mihin päivään se pannaan pöydälle. On ehdotettu, että se pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Eduskunta päättäneen panna mietinnön pöydälle ensi perjantain istuntoon?

Mietintö pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

#### 5) Kansakoulun asettamista kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi

tarkoittava ed. Pärssisen y. m. anomusehdotus n:o 20 ja sen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuluvaan huhtikuun 19 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa viimeksi oli käsittelyn alaisena, esitetään nyt ainoaan käsittelyn jatkamista varten.

**Puhemies:** Tässä asiassa on enää vain äänestys toimittamatta. Silloin kun asia viime kerran oli käsiteltävänä, tehtiin seuraavat ehdotukset. Vapaaherra E. S. Yrjö-Koskinen on ehdottanut hyväksyttäväksi mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen. Sitä ehdotusta ovat ed. Homén, Malmivaara ja Lindelöf kannattaneet. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ensimmäiseksi vastalauseeksi. Edustaja Lilius on ehdottanut anottavaksi, „että Keisarillinen Majesteetti josakin yliopistoon johtavassa oppilaitoksessa järjestäisi koetteeksi opetuksen siten, että pääsyä varten laitoksen ensimmäiselle luokalle edellytettäisiin ylemmässä kansakoulussa suoritettu kurssi, sekä että Keisarillinen Majesteetti, sitten kun täten olisi saatu riittävää kokemusta tälle pohjalte järjestetyn oppikoulun sopivammasta muodosta ja muukin tarvittava selvitys olisi hankittu, jättäisi eduskunnalle esityksen sellaisesta maamme koululaitoksen muuttamisesta, että kansakoulu kokonaisuudessaan asetettaisiin kaiken jatkuvan opetuksen pohjaksi. Siinä tapauksessa että tämä ehdotus tulisi hyväksytyksi, olisi mietintö lähetettävä takaisin sivistysvaliokuntaan, jotta tämän ponnen mukaisesti perustelut laadittaisiin”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Liliuksen ehdotukseksi. Edustajat Sundblom ja Roos ovat kannattaneet mietintöön liitettyä toista vastalauseetta. Tulen nimittämään sitä toiseksi vastalauseeksi. Edustaja Ingman on edustaja Mannermaan kannattamana ehdottanut anottavaksi, että hallitus asettaisi komitean tutkimaan kysymystä kansakoulun asettamisesta kokonaisuudessaan oppikoulun pohjakouluksi ja tekemään tarpeelliseksi havaitsemansa ehdotukset asiassa. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Ingmanin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin on huomattava, että sekä ensimmäisessä että toisessa vastalauseessa ehdotetaan anomusehdotus jätettäväksi sillensä eli sen hylkäämistä. On siis kaksi hylkäävää ehdotusta,

vaikka ne ovat eri lailla perustellut, ja tapana on täällä ollut, että hylkäävä ehdotus esitetään aina viimeiseksi. Mutta tässä tapauksessa lienee asianmukaisinta ensin äänestää, kumpiko näistä hylkäävistä ehdotuksista tulee hyväksytyksi ennen toista ja kumpi siis jää viimeiseksi. Siis ensin on äänestettävä ensimmäisen ja toisen vastalauseen välillä ja sitten sen jälkeen siirryttävä erikseen äänestämään niistä niin sanoakseni positiivisista ehdotuksista, joita on tehty, nimittäin ed. Ingmanin ja ed. Liliuksen ehdotusten sekä mietinnön välillä siten, että ensinnä on äänestettävä ed. Liliuksen ja ed. Ingmanin ehdotusten välillä ja niistä se, joka voittaa, asetettava mietintöä vastaan. Sitten se ehdotus, joka tässä viimeksimainitussa äänestyksessä voittaa, asetetaan lopulta sitä hylkäävää ehdotusta vastaan, joka on ensimmäisessä äänestyksessä hyväksytty. Tulee siis ensin äänestettäväksi ensimmäisen ja toisen vastalauseen välillä, sen jälkeen erikseen edustajain Liliuksen ja Ingmanin ehdotusten välillä. Se näistä ehdotuksista joka voittaa, asetetaan sitten mietintöä vastaan, ja sitten se positiivinen ehdotus, joka tässä viimeksimainitussa äänestyksessä voittaa, asetetaan joko ensimmäistä tai toista vastalauseetta vastaan, sitä nimittäin, joka ensimmäisessä äänestyksessä on voittanut. Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

#### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ensimmäisen ja toisen vastalauseen välillä.

Ken puheenalaisessa tarkoituksessa hyväksyy ensimmäisen vastalauseen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on toinen vastalause siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 126 jaa- ja 54 ei-ääntä.

**P u h e m i e s:** Ensimmäinen vastalause on siis tässä äänestyksessä hyväksytty ja toinen vastalause on hylätty.

2) Äänestys ed. Liliuksen ja ed. Ingmanin ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi mietintöä vastaan hyväksyy ed. Liliuksen ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus siinä kohdin hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Liliuksen ehdotus on siis hyväksytty vastaesitykseksi mietintöä vastaan ja ed. Ingmanin ehdotus on hylätty.

3) Äänestys mietinnön ja ed. Liliuksen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Liliuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 135 jaa- ja 52 ei-ääntä; ed. Liliuksenkin ehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on siis tässä äänestyksessä hyväksytty.

4) Äänestys mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on mietintö hylätty.

Äänestyksessä annetaan 135 jaa- ja 53 ei-ääntä; valiokunnan mietintö on siis lopullisesti hyväksytty.

**P u h e m i e s:** Asia on loppuunkäsitelty.

#### 6) Ehdotuksen lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamisesta

sisältävän edustajain Pärssisen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka kuluvaan huhtikuun 19 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa esitettiin ensimmäiseen käsittelyyn, mutta kahden edustajan pyynnöstä vielä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn rikoslain 22 luvun 1, 5 ja 8 pykälän sekä 44 luvun 3 §:n muuttamisesta ynnä 22 luvun 4 §:n kumoamisesta annettavan asetuksen ensimmäisen käsittelyn jatkamista varten.

#### Keskustelu:

**Ed. Anni Huotari:** Lapsenmurhat ovat, sen kai jokainen meistä myöntää, surkeita ilmiöitä yhteiskunnassa. Julmalta tuntuu, että äiti riistää hengen lapseltaan. Näemme, miten eläinkunnassa jo havaitaan emän huolehtivan jälkeläisistään. Tulee ehdottomasti näin ollen mieleen, että syyt, jotka saattavat äidin näin on-

nettomaan tilaan, täytyy olla painavat. Melkein poikkeuksetta ovat lapsenmurhaajat yksinäisiä aviottomia äitejä. Niinkuin mietintöön liitetystä taulukosta näkyy, ovat he enimmäkseen nuoria naisia. Vielä on huomioonotettava, että suurin osa on vallan köyhiä. Mietintöön liitetystä taulukosta näkyy, että 410 tuomitusta oli 306 vallan köyhää, 87 niukoissa varoissa olevaa ja ainoastaan 11 oli hyvissä varoissa olevia. Näistä voimme siis tehdä sen varman johtopäätöksen, että suurena tekijänä lapsenmurhiin on juuri köyhyys. Pelko omasta ja lapsen toimeentulosta voi äidin heikkona hetkenä saattaa tällaiseen onnettomaan tilaan. On surkeita esimerkkejä, miten äiti on ennen synnytystä ollut jo vuorokausimääriä ilman ruokaa. Samoin monista surkeista esimerkeistä voisivat puhua muun muassa kaupungeissa löytyvien synnytyslaitosten johtajattaret ja lääkärit, he voisivat mainita miten heille tulee nuori synnyttäjä kalpeana, heikkona, huonoissa vaatteissa. Kun sitten aika on kulunut siksi että synnyttäjä voi poistua laitoksesta, ei hänellä ole riekalettakaan vetää lapsensa ympäri, ei asuntoa tiedossa, ei penniäkään rahaa. Kadulle saa hän monasti lähteä. Onko ihme, jos tällaisissa oloissa äiti epätoivoissaan murhaa sikiönsä tai jättää sen jonnekin heitteille? Yhteiskunta sulkee tämän onnettoman vuosikausiksi kuritushuoneeseen, muuta turvaa harvoin onnettomalle ojennetaan. Kun meidän taholtamme vaadittiin yhteiskunnan puolelta turvaa aviottomille lapsille ja heidän äideilleen, leimasi porvaristo, etenkin ser naiset, meidän edistävän epäsideellisuutta. Vain vaishoitolautakuntien jäsenet samoin kuin kättilöt maalla voisivat tuoda edellä mainitsemiani surkeita esimerkkejä vaikka kuinka paljon esille. Nämä esimerkit luovat selvän kuvan siitä, kuinka köyhyys pakottaa lapsenmurhaan. Mutta vielä vaikuttavampana syynä lapsenmurhiin on se väärä siveellisyyskanta, joka meillä on vallalla. On nimittäin aviottoman lapsen syntymää pidetty rikoksena ja tästä syytetty ainoastaan naista. Häntä ja hänen lastansa kohdellaan pahemmin kuin suurta rikoksentekijää. Nuori, kokematon nainen, joka on pettynyt sen miehen suhteen, joka on hänen lapsensa isä, yksinäisenä, hyljättynä, varattomana, sielun ja ruumiin puolesta riutuneena, joutuu lapsenmurhaajaksi.

Kuten tilastosta näkyy, tapahtuu lapsenmurhia useammin maalla kuin kaupungeissa. Tämäkin todistaa sitä, että tietämättömyydestä johtuvan halveksimisen alaiseksi joutuminen on suurimpana tekijänä lapsenmurhiin.

Esitysehdotuksessamme olemme tahtoneet kiinnittää lainlaativain huomiota siihen sielulliseen tilaan, jossa avioton synnyttäjä useimmiten on. Niinsanottu kunnian hätätila, köyhyys, pelko ihmisten halveksimisesta ja omasta toimeentulosta, raskauden tuottama heikkous ja synnytyksen aiheuttama henkinen ja ruumiillinen väsymys saattaa lapsensynnyttäjän tilaan, jossa hän ei kykene harkitsemaan tekojansa. Onhan meillä esimerkkejä siitäkin, miten hyvissä varoissa olevat aviovaimotkin ovat synnytyksen jälkeen melkein raivona ja kohdistavat vihansa lapseensa sekä mieheensä. Näillä kuitenkin on ollut hyvä apu synnytyksen tapahtuessa ja hoitajat auttamassa silloin. Toista on yksinäisen naisen, jolla ei ole apua eikä suojaa missään. Ihmekö että hänestä tulee murhaaja? Meitä pakottaa kiinnittämään huomiota tähän heikkoudentilaan sekin syy, ettei meillä, kuten monessa muussa maassa, valamiehistö voi vapauttaa syytetyä, jos säälittäviä asianhaaroja löytyy. Meillä ei tällaisia vapautuksia tunneta. Laissamme on tosin määräyksiä, joissa otetaan huomioon syytetyn syyntakeettomuus, mutta sitä ei tietääkseni oteta lastenmurhaajia tuomitessa huomioon siitä syystä, että syytetyt, niinkuin jo huomautettiin, ovat yleensä köyhiä, yksinkertaisia naisia. Kuka näitä puolustaa ja hankkii helpotusta tuomioon? Sensijaan olemme nähneet miten rikkaista rikollisista tehdään usein syyntakeettomia, sillä heillä ja heidän omaisillaan on varaa palkata etevä asianajaja. Köyhillä ei ole, ja on meidän sentähden kiinnitettävä enemmän huomiota tähän puoleen asiassa.

Vielä en voi olla huomauttamatta erästä kohdasta laissa. Nykyisen voimassa olevan rikoslain 22 luvun 1§:ssä, samoin kuin valiokunnan nyt ehdottamassa laissa, on määräys että nainen on tuomittava lapsenmurhasta, jos hän on lyönyt laimin sen, mikä lapsen elossa pitämiseksi olisi ollut tarpeen. Useimmat synnyttäjät kuitenkin ovat synnytyksen jälkeen siksi heikkoja, etteivät mitenkään voi liikuttaa itseänsä. Miten voivat he silloin huolehtia lapsestaan? Jos nyt synnytys on tapahtunut paikassa ja tilaisuudessa, jota äiti ei ole osannut aavistaa, tulee hän tahtomattaan lapsensa murhaajaksi. Minusta on julmaa tuomita tällaista äitiä. Rangaistukset ovat olleet nykyisessä laissa korkeat. Valiokunta on tosin ehdotuksessaan vähän rangaistuksia alentanut, mutta mielestäni liian vähän. Periaatteellisesta syystä en voi hyväksyä kuritushuonerangaistusta missään tapauksessa. Pidän myöskin lapsenmurhan sellaisena rikok-

sena, joka itse rankaisee sen tekijää. Henkiset tuskat äidille, joka on murhannut oman lapsensa, ovat niin kauheat, että niissä on rangaistusta yllin kyllin. Nykyisissä oloissa en kuitenkaan tahdo vapauttaa naista, joka on täydessä järjessä tehnyt murhan. Ehdotan sentähden käytännössä määrättäväksi vankeusrangaistuksia näistä rikoksista.

Valiokunnan enemmistö on pysyttänyt ehdotuksessaan yrityksen rangaistavaisuuden. On mielestäni väärin ja julmaakin tuomita äiti, jos hän synnytyksen tuottamassa heikkoudentilassa yrittää esimerkiksi kuristaa lapsensa. Mielestäni on parempi, että äiti saa jäädä hoitamaan lastaan, se on hänelle itselleen ja lapselle tärkeämpää, kuin että hän armotta suljetaan vankilaan, ja lapsi jää ilman hoitoa.

Viidennen pykälän suhteen tahdon pysyä siinä ajatuksessa, mikä on toisessa vastalauseessa esitetty, eli että joissakin tapauksissa myönnetään lääkärielle lähdeämisosoikeus, esimerkiksi tapauksissa, joissa vanhemmat, äiti tai isä, jompi kumpi, sairastaa tarttuvia tauteja. Ja voi olla joitakin muitakin tapauksia, joissa olisi mielestäni lääkärielle annettava harkitsemisvalta ja nuorena sallittava lähdeämisä sikiö.

Samoin kuin ensimmäisessä pykälässä ehdotan 8 pykälästä rangaistusmääräyksiä alennettavaksi suhteellisesti ensimmäiseen pykälään ehdotamiini rangaistusmääräyksiin. Pyytäisin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota allekirjoittamassani vastalauseessa tekemääni lakiehdotukseen.

Ed. Iida Yrjö-Koskinen: Lakivaliokunnan laajassa ja tyhjentyvässä mietinnössä on eräs aukko, jota pyydän suuren valiokunnan ottamaan huomionsa ja jos mahdollista täyttämään. Tosin anomuksentekijätkin ovat huomanneet vain asian toisen puolen, nimittäin kysymyksen lievennyksen saamisesta luonnottoman ankariin rangaistusmääriin, jotka naiselle on säädetty, ja siihen on lakivaliokunta myöskin pysähtynyt. Mielestäni olisi ollut täysi syy kääntää erityistä huomiota isänkin suhtautumiseen tässä asiassa, koska se on hyvin läheisessä yhteydessä kyseenalaisen rikoksen kanssa. Useimmitenhan juuri tuo hyljätyn jätetyn tunne, yhdessä suuren ruumillisen kivun ja heikkouden kanssa, kohottaa äitiraukan käden luonnottomaan tekoon. Eikä näitä surullisia tapauksia saada vähenemään, ellei avuttoman äskensyntyneen itkua saada isänkin korvien kuululle, mikä useimmiten taas voi tapahtua vain siten, että hänet saatetaan syytteeseen ja ran-

gaistukseen. On senvuoksi mielestäni, jos mahdollista, nyt samalla käytävä muuttamaan 22 luvun 3 §:ää, jonka toinen momentti ikäänkuin vain sivumennen määrää hyvin lievän rangaistuksen lapsen isälle, jos hän jättää synnyttäjän ilman apua ja tarpeellista hoitoa. Kylläpä tässä isän velvollisuuksista on hyvin vähällä suoriuduttu: enintään 300 markkaa sakkoa tai korkeintaan kolme kuukautta vankeutta! Lapsen oma isä asetetaan yhtä loitolle syyllisyydestä kuin synnyttäjän isäntäväki tai vanhemmat, joista saman pykälän ensimmäisessä momentissa puhutaan. Ihmettelen, ettei valiokunta valaisevaan taulukkoonsa vuosilta 1900—1909 ole liittänyt tilastoa siitä, onko yleensä ja kuinka paljon sovellettu tämän pykälän jälkimäistä momenttia. Sanomalehdissä olleista lapsenmurhatuomioista en ole vielä koskaan nähnyt, että isälle olisi mitään rangaistusta tuomittu. Onhan kyllä tavallisesti vaikea saada isästä selkoa, mutta eivät ne aina niin tuntemattomia ole, etteikö taulukon 410 lapsenmurhatapauksessa olisi ainatakaan isää tiedetty. Aivan varma on, että niin kaurvan kun ei huolita isän syyllisyyttä rikokseen ankarammin tuomita, jatkuu edelleenkin tätä surkeutta. Tällainen hellävaraisuus sitä kohtaan, joka useissa tapauksissa on pääsyyllinen, sisältää verisintä vääryyttä. Pyydän senvuoksi suurta valiokuntaa luomaan tarpeellista huomiota tähän asian puoleen.

Muuten yhdyin valiokunnan lausuntoon, kuitenkin sillä toivomuksella, että korkein rangaistusmäärä alennettaisiin kuudeksi vuodeksi kuritushuonetta.

Puuttumatta yksityiskohtaisemmin toisen vastalauseen esittämään asiaan, pyydän vain lyhyesti huomauttaa sen tekijöille vanhasta kokemuksesta, että kansat, jotka vajoavat löyhiin sukupuolitapoihin, tapahtukoon se yhtä tai toista tietä, pyyhittää armotta pois maailmasta. Niin kansoille kuin yksityisillekin pitää järkkymättä paikkansa vanha lause: mitä kylvää, sitä niittää.

Historiantutkijat ovat panneet merkille, että juutalainen rotu kaikesta hajaannuksesta ja sorrosta huolimatta on pysynyt tuoreena ja voimakkaana. Keskiaikana ruttojen raivotessa huomattiin, etteivät juutalaiset ruttoon sairastuneet, jonkavuoksi luultiin heidän myrkyttäneen kaivot. Vielä nykyäänkin juutalaisella rodulla on sama ihmeellinen vastustuskyky tauteja vastaan. Sitä vastoin todistetaan muiden kansojen epäsiiveellisuuden ja juoppouden takia heikontuvan; ja saavat sellaisten kansojen jäsenet ruumiinsa alttiiksi sairauksille

ja turmelevat rotunsa. Tilasto antaa epäämättömiä todisteita tästä. Tämä sama asia on kansantajuisesti esitetty yhdistyksen „Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran” julkaisemassa tohtori E. Nilssonin kirjoittamassa kirjasessa „Sanitär folkuppfostran”, („Terveydellinen kansankasvatus”), vuodelta 1905. Siinä tiedemiesten kokoomain numeroiden perusteella todistetaan, että esimerkiksi kuolevaisuusprosentti oli New-Yorkissa seuraava: synnynnäisten amerikkalaisten seassa 45, maahan muuttaneiden saksalaisten 22, mutta juutalaisten ainoastaan 16. Saksassa kuoli lapsia ensi ikävuodella: katoolisia 22 %, protestantteja samoin 22, juutalaisia 17 %. Ijän keskipituus oli Frankfurt am Mainissa juutalaisten 48 vuotta, saksalaisten 36. (Vasemmalta: Ei kuulu asiaan!) Ylimalkainen ijän pituus todistaa ihan samaa. 60-vuotisiksi elää juutalaisia 44 %, saksalaisia 24; 70-vuotisiksi juutalaisia 7 ja saksalaisia 3 %. Tämä aivan varmaan johtuu suureksi osaksi siitä, että juutalaisilla ovat terveysolojen ohessa sukupuoliseikat tarkoin järjestetyt ja säännöstellyt. Jumalan ikuisten lakien voimalla heille teroitetaan, että kansan ehtymätön elämänvoima, sen henkinen ja ruumiillinen terveys perustuu raittiuteen, siveellisyyteen ja puhdasmielisyyteen. Perhe-elämän pyhyys, aviollinen uskollisuus, hellä ja uhrautuva lastenhoito ja -kasvatus, ne ovat juutalaisen rodun sitkeän elinvoiman pohjana. Tämän huomaa siitäkin, että niinsanoit „kulttuurijuutalaiset”, se on ne, jotka eivät ensinkään perinnäisiä lakeja ja tapoja noudata, vaan elävät „kristittyjen” tavoin, ovat myös alttiimpia huonon elämän seurauksille. Heidän keskuudessaan ovat kuolevaisuus- ja sairaussuhteet yleensä samat kuin muilla kansoilla.

Eräs toinen kansa meidän päivinäme tarjoo vastakkaisen kuvan, joka kuitenkin todistaa aivan samaa totuutta. Lahjakas Ranskan kansa vähenee vuosi vuodelta, jopa niin varmasti että jo lasketaan, milloin se kuolee pois kansojen joukosta. Miksikä? Onhan sillä oma kaunis hedelmällinen isänmaa, takanaan historialliset maineet ja hallussaan kansallisen tieteen ja taiteen aarteet. Ja jos millä niin sillä on vapaa hallitusmuoto ja itsenäinen valta-asema, mutta alaspäin se vain menee huolimatta palkinnoista lapsirikkaille perheille ynnä muusta semmoisesta. Miksi? Siksi että se siveellisyysasioissa on edellisen kansan selvä vastakohta. Siellä ei pidetä syntiä syntinä, ei irstaisuutta irstaisuutena, vaan kunkin luonnollisena, epäämättömä-

nä oikeutena, jopa nuoruuden etuoikeuksiin kuuluvana elämäntapana. Höllät sukupuoliolot, irstaileva, etenkin miespuolinen, nuoriso, se on vanhastaan Ranskan kansan mätähaava, joka kansan juuria kaivaa ja sille hautaa valmistaa, sekä vähitellen pyyhkii sen pois historian näyttämöltä.

Eiköhän ole mitään varoittavaa esimerkkiä meillä noissa todistuksissa. Me tiedämme kovien aikojen tulevan. Kuinka me voimme niitä kestää, jos tietien taiten käymme höllentämään ennestäänkin tarpeeksi hölliä sukupuoli-seikkoja ja laskemaan vieläkin alemmaksi siveellisyystasoaamme? Toisen vastalauseen tekijät ilmeisesti unohtavat, että yleinen laki lausuu jotakin muutakin kuin kieltoja ja käskyjä sekä rangaistusmääräyksiä; se on samalla yleisen oikeus- ja siveellisyyskäsityksen ilmaus. Näin on varsinkin laita aloilla, joilla kuten nyt puheenaolevalla, laki jokseenkin harvoin voi puuttua yksityisten kansalaisten tekemisiin ja jättämiisiin. Laki ei voi kaikkeen tarttua, mutta se voi lausua julki terveellisiä periaatteita, jotka ulottuvat yksityiselämän salaisimpaan soppeen. Milloin tällaista on lausuttu, ei sitä saa mennä pois pyyhkimään. Semmoinen pyyhkiminen tietää siveettömän teon hyväksymistä ja tällaisen epäsuorankin hyväksymisen seuraukset kyllä sitten aikanaan tulevat näkyviin. Riittääköön tämä vastalauseeksi sitä väärää ja turmiollista katsantokantaa vastaan, jota toisessa vastalauseessa turhaan koetetaan puolustaa.

Ed. J. W. Latvala: Tarkastellessani lakivaliokunnan mietintöä n:o 3 ynnä siihen sisältyviä asetusehdotuksia lapsenmurhaa koskevissa asioissa, olen tullut siihen käsitykseen, että valiokunnan enemmistön ehdotus, vaikkakin se sisältää joitakuuta parannusehdotuksia näissä tavallaan arkaluontoisissa kysymyksissä, kuitenkin esiintyy vielä niin epäinhimillisessä muodossa ja lausuu ilmi siksi paljon vanhentuneen katsantokannan, ettei sitä voi olla jyrkästi vastustamatta. Sen johdosta ja samalla kun asetun kannattamaan niitä periaatteita, joita on tuotu esiin tähän mietintöön liitettyssä toisessa ja kolmannessa vastalauseessa, pyydän saada lausua seuraavaa.

Kaiken muun vääryyden ohessa, jota ihmisten keskuudessa väkevämät ovat heikompia kohtaan harjoittaneet, on se sorto, jota naissukupuoli on osakseen saanut, sangen huomattavana osana. Miessuku on ammoisista ajoista joutunut ulkonaisessa elämän taistelussa eturinta-



maan, siinä kehittynyt, karaistunut ja aikojen kuluessa saavuttanut jonkimmoista etevämyyttä naispuolisiin verraten, saavuttanut ainakin ruumiillista voimakkuutta suuremmassa mitassa kuin naiset. Mutta tästä on myöskin ollut seurauksena, että miehet ovat anastaneet itselleen ainakin tärkeimmissä asioissa miltei kaiken määräämisvallan, muuttaen ja soveltuttaen naisten aseman, olosuhteet ja oikeudet sellaisiksi, että ne paraiten ovat vastanneet miesten mukavuusvaatimuksia. Ja sen mukaan kuin menneiden historiallisten aikojen kuluessa yhteiskunnallinen luokkajako ja luokkavalta ovat kehittyneet, on koko naissuvun sorto ja orjuuttaminen luonnollisesti siirtynyt yläluokan miehille, noille vallassaolijoille. Alaluokan miehiä, kansan pohjakerroksen miehiä ei niin paljon voida syyttää naissuvun sortamisesta; sillä ollessaan itse yläluokan sorron ja komentovallan alaisina ja taistelllessaan elämän kovaa taistelua, ovat he enemmän oppineet naista todellisuudessa kunnioittamaan vertaisenaan, taistelukumppaninaan, joka on osallinen miesten kanssa kaikissa niissä kohtaloissa, mihin vallitseva luokkayhteiskuntajärjestelmä on työtätekevät kansanjoukot saattanut. Alaluokan miehissä on näin ollen kehittynyt todellisempi, syvällisempi osanotto ja kunnioitus naista kohtaan kuin valtalukkien miehissä, vaikkakin ensinmainittujen, siis kansanmiesten ulkonainen esiintyminen naista kohtaan on saattanut toisinaan näyttää karkeammalta, ja kieltää ei voitane, että kansanmiehetkin ovat silloin tällöin hairahtuneet matkimaan valtalukkien miesten, herrasmiesten mukavuusvaatimuksia naissuvun kustannuksella. Mutta kuitenkin ovat todelliset kansanmiehet ensimmäisiä vaatimassa naisten tasa-arvoa ja heidän asemansa parantamista. Herrasmiehillä on kyllä jo kauvemman aikaa ollut käytännössä ulkonaista kohteliaisuutta naisia kohtaan, mutta on huomattava, että tätä on riittänyt ainoastaan vain heidän oman luokkansa naisille, ja näitäkin kohtaan näyttää se olevan rajoittunut enemmän vain ulkonaiseen kohteliaisuuteen, koska, niinkuin tiedetään, vielä tähän päivään asti juuri sieltä herrasmiesten puolelta on jotenkin kiihkeästi vastustettu täysin samallaisten oikeuksien myöntämistä naisille kuin miehille moninaisilla toimi- ja virka-aloilla. Siis tuo herrojen ritarillisuus näyttää olevan ja olleen jotenkin pintapuolista heidän oman luokkansakin naisia kohtaan. Kansannaisia kohtaan taas on valtalukkien miesten koko toiminta ollut ammoisista ajoista pelkkää sortoa ja itsekkäisyyden tyydytystä. Sillä nuo vallas-

saolijathan ovat kaiken vallitsevan yhteiskuntajärjestelmämme muodostaneet omien mielitekojensa mukaiseksi. He ovat lait latineet sellaisiksi, että ne kaikissa kohdissa, siis myöskin heidän suhtautumisessansa naissukuun, ovat soveltuvia palvelemaan heidän omia mukavuuksiaan ja pitämään kansannaiset, niinkuin miehetkin heidän riistomielivaltansa alaisina.

Siis täytyy sanoa, että yläluokkien miesten mielivallan ansiota on se kurja ja arvoa alentava asema, missä naissuku miltei kokonaan, joitakin yläluokkalaisnaisia lukuunottamatta, on näihin aikoihin asti ollut. Tästä on todistuksena tähänastinen naisia koskeva rikoslainsäädäntökin, josta nyt tällä kertaa ovat käsiteltävinä ne kohdat, mitkä kohdistuvat niinsanottuihin lapsenmurhiin. Valiokunnan mietinnön perusteluissakin on viitattu kyllä, miten raa'alla kannalla on ennen aikaan eri maissa ja niin meilläkin oltu lapsenmurhaajiin nähden. Vielä satakunta vuotta taaksepäin on lapsenmurha pidetty ainakin yhtä suuren tai kovemman rangaistuksen ansainneena kuin muunlainen murha. Tämä on johtunut siitä kurjasta sortoasemasta, jossa naista pidettiin, ja myös siitä nurinkurisesta katsantokannasta, jonka mukaan naista oli totuttu kohtelevaan ja jota kirkollinen ja uskonnollinen käsitystapa ei suinkaan ole ollut omiansa vähentämään vaan lisäämään. Naisille on laadittu kovat rangaistuslait lapsenmurhasta ja sikiönlähdettämistäkin — tietää sen, kun niitä laatimassa ovat olleet raa'at ja tylyluontoiset, tunteiltaan paatuneet yläluokan miehet kaikellaisine ummehtuneine käsitystapoineen. Naisille siis on säädetty ankarat rangaistuspykälät, jotka ovat sovitettu vielä niin helposti käyttömahdollisiksi kuin suinkin juuri alaluokan naisia kohtaan, samalla kun ne miehet, jotka, ainakin useissa tapauksissa yläluokkaan kuuluvina tai muuten riippumattoman aseman omaavina, ovat antaneet perusaiheen tai olleet alkusyyinä niin hyvin lapsenmurhiin kuin luvattomiin sikiönlähdettämisiinkin, saavat käydä vapaalla jalalla ja pitää rehellisen, kunniallisen ihmisen nimen. Sellaisiksi ovat muodostuneet naista koskevat rikoslain kohdat, erittäinkin juuri näihin lapsenmurhiin ynnä muihin sen yhteydessä oleviin sukupuolikysymyksiin nähden. Sellainen sangen barbarinen laadultaan on meidän nykyinenkin rikoslakimme, joka muun muassa naiselle, joka luvattomasta sekaannuksesta on tullut raskaaksi ja synnyttäessään tai kohta sen jälkeen on tahallaan surmannut sikiönsä, määrää vähintään 2, enintään 10:kin vuotta kuritushuonetta. Olisi sentähden



odottanut, että lakivaliokunnan enemmistö olisi toki, aikansa ja humanisuudenkin vaatimuksia noudattaen, alentanut rangaistussääntöjä lapsenmurhasta oikein tuntuvasti, edes siihen määrään, jonka 3:n vastalauseen allekirjoittaja on ehdottanut, eli 3 kuukaudesta 4 vuoteen — edellyttäen että rikoksentekijä todistettavasti on ollut täydessä ymmärryksessä. Omasta puolestani olisin minä toivonut vieläkin suurempaa lievennystä. Mutta niukuin naukuin on valiokunta myöntänyt kysymyksessään oleville naispoiloisille alennusta nykyisen rikoslakimme ankarasta rangaistuspykälästä, nimittäin suhteellisesti vain noin  $\frac{1}{5}$ :llä entisistä rangaistussääntöistä; se näet on ehdottanut säädettäväksi rikoksesta vähintään 6 kuukautta vankeutta, enintään 8 vuotta kuritushuonetta, vaikkakin valiokunta mietinnössään on käyttänyt joitakin kauniita lauseita puheenaolevien naisten säälittävästä asemasta ja heidän sielullisesta tilastaan sekä myöskin alempien kansankerrosten sivistyksellisten ja taloudellisten olojen edistämisestä. Noin pienestä lievennyksestä ei suurtaakaan etua tai parannusta ole nykyiselle asiantilalle toivottavissa.

Useimmat lapsenmurhat tapahtuvat meillä maaseudulla, kuten valiokunnan mietinnössä oleva tilasto osoittaa. Kaupungeissa sattuneet tapaukset ovat vain noin  $\frac{1}{10}$  kaikista lapsenmurhasta. Ja että suhteellisesti useimmat sattuvat maaseudulla, siihen on luonnollisesti syynä maalaiskansan — sanoisinko — yksinkertaisuus, ynnä myöskin se seikka, ettei maalaisväestön keskuudessa vielä niin yleisesti tunnetta ehkäisykeinoja sekä lähdeämistöimenpiteitä, jotka kaupunkipaikoissa jo lienevät yleisemmin käytännössä ja vaikuttavat, että synnytyksiä luvattomasta sekaannuksesta harvemmin tapahtunee. Maaseudulla näin ollen sattuvat useimmat sellaiset tapaukset, joita sanomalehtiutiset silloin tällöin mainitsevat. Kerrotaan esimerkiksi, miten se tai se torpantyttö tai palvelijatar on tuomittu lapsenmurhasta esimerkiksi 5 vuodeksi kuritushuoneeseen. Kun ajattelee ja muistelee niitä surullisia näytelmiä, joita tapahtuu tuomioita perusteltaessa ja päätettäessä sekä julistettaessa — sen näkee oikeusluottamamme — ei voi olla oikeuden ja totuuden nimessä ja näiden sortuneiden naisraukkain puolesta tuntematta syvää suuttumusta kaikesta siitä hienotunteisuuden ja häveliäisyyden polkemisesta, jota noissa tilaisuuksissa saattaa tapahtua. Ensinnäkin on tavallista, että jo sanomalehtiutisetkin koristavat tiedonantoa lapsenmurhasta esim. tällaisella rubriikilla: „Julma

äiti”. Miten epäoikeutettu tuo nimitys jo on, huomataan, jos tarkemmin katsotaan syitä ja perusteita, jotka ovat saattaneet onnettoman, kokemattoman tytön moiseen tekoon.

Ei voida mitenkään todistaa, että äiti koskaan normaaliollessaan ollessaan saattaisi olla niin tunroton, että hän suotta, syyttä tahi vähäpätöisistä syistä olisi valmis surmaamaan vastasyntyneen lapsensa, ei ainakaan rikoksen tapahtuessa ensimmäistä kertaa. Milloin naisen täytyy tavattomien ja luonnottomien syiden takia toimittaa tällainen pöyristyttävä teko, saattaa, jos se uudistuisi useamman kerran, se kylläkin kehittää vähitellen jonkinlaista raakuuttakin äidissä. Koko luomakunnassa on äidinrakkaus aivan järkähtämätön. Kaikki eläimet, julmimmat pedotkin hoitavat ja vaalivat sikiöitään näiden ollessa pieniä ja avuttomia aivan hellästi ja huolellisesti. Jos tästä säännöstä joskus sattuu luonnossa poikkeuksia, jos emot joskus syövät tai muuten tappavat sikiönsä, ovat siihen olleet vaikuttamassa jotkut tavattomat syyt esim. nälkä tai jotkut muut luonnottomat seikat. Kyllä myöskin joka ainoalla ihmisäidillä, hurjaluontoisimmallakin on pieneen vastasyntyneeseen lapseen sellainen äidinrakkaus, ettei hän vähistä syistä ryhdy surmaamaan tätä, vaan täytyy siihen löytyä silloin jo niin painava syy, että tämä saa heikkoluontoisemman äidin äidinrakkaudesta voiton, syy, joka miltei kokonaan vapauttaa äidin tämän hänen tekonsa vastuusta. Asian peruste käy yhdeltä puolelta selväksi jo senkin kautta, kun ottaa huomioon, että rikkaiden ja yläluokkalaisten piirissä tuollaisia tapauksia tuskin koskaan sattuu, vaan tällaiset tapaukset ovat oleellisia miltei yksinomaan köyhälistön keskuudessa ja niihin syypäinä ovat miltei poikkeuksetta sellaiset äidit, jotka ovat tulleet petetyiksi ja joiden asema ja elämä on tykkäänään muiden vallasta ja komennosta riippuvainen. Mies, joka on ollut luvattomassa sekaannuksessa osallisena ja joka viettelynsä ja lupautensa takia on melkein yksinomaan syyllinen sekaantumiseen, useimmissa tapauksissa pelastuu kaikista syyllisyytensä seurauksista. Onhan se rikoslaki tosin määräävinään miehelekin pikkusen jotain rangaistussakkoa luvattomasta sekaantumisesta ja mies voidaan velvoittaa lapselleen eläkettä suorittamaan. Mutta todistusten saamisen vaikeus tekee usein mahdottomaksi saattaa miestä syylliseksi ja pakottaa häntä täyttämään velvollisuutensa. Jos mies kuuluu varakkaitten luokkaan tai herrasluokkaan, hän häpeän vuoksikin koettaa salata luvattoman sekaantumisensa alaluokan naisen

kanssa. Alaluokan mies taas aineellisen puutteen takia ei voi täyttää alkuaan ehkä rehellistään aikomustaan mennä naisen kanssa avioliittoon, jonka vuoksi hänkin koettaa piiloutua ja päästä asiasta hiljaisuudessa erilleen, niin katkerata kuin se hänelle onkin. Täten nuori nainen joutuu aivan epätoivoiseen asemaan. Hän tietää, että hänen osalleen kaiken muun surun ja harmin lisäksi tulee vielä kristillisten ja kirkon taholta ylenkatse ja halveksiminen. Hän on muka tehnyt suuren synnin, joka merkitään kirkonkirjoihin ja hänet leimataan elinajakseen kunnottomaksi naiseksi. Omat vanhemmatkin saattavat olla hänelle tylyjä. Mies, jos joutuukin tilille, selviytyy rahalla, sakolla sekä maksamalla eläkettä lapsen ylläpidoksi. Naisen kunniaa ei voida rahallakaan paikata. Sellainen on ollut meidän tähänastinen kirkollis-yhteiskunnallinen järjestelmämme!

Kuten sanottu, nuori petetty nainen joutuu epätoivoiseen asemaan. Ihmekö siis, jos hän jouduttuaan sellaiseen tilaan, jota luvallisissa tapauksissa sanotaan „siunatuksi tilaksi”, mutta joka hänelle on tullut kirotuksi tilaksi, ihmekö siis, sanon, jos hän ensinnäkin koettaa salata tuon äitiystilansa! Hän miettii ja suunnittelee keinoja, miten voisi päästä tuosta uhkaavasta rasituksesta, puutteiden kanssa taistelemisesta, tuosta häpeästä, ylenkatseesta ja kunnian menettämisestä, minkä tietää pian tapahtuvan synnyttämisen jälkeen olevan hänelle seurauksena. Hänellä ei ole käytettävänään edes lähdeittämiskeinoja, eikä hänen auta sitä varten kääntyä lääkärin puoleen. Ei ole yksinkertaiselle maalaistytölle tällaiset toimenpiteet mahdollisia. Ne ovat mahdollisia vain varakkaille, sivistyneille yläluokan naisille. Näillä on, tällaisten tapausten sattuessa, mahdollisuus tehdä matka ulkomaille, toimittaa lähdettäminen siellä kaikessa hiljaisuudessa ja tulla yhtä kunniallisena takaisin. Sen sijaan ei ole, kuten sanoin, yksinkertaisella köyhällä torpantytöllä tahi palvelijattarella tällaisia lain kiertämisen mahdollisuuksia. Sen tällainen yksinkertainen maantytökin ymmärtää, että tällaiseen tilaan jouduttua häneltä on kaikki elämänilo, nuoruuden kukoistusajan nautinto ja kunnia ainiaaksi mennyt. Silloin hän epätoivoissaan koettaa edes salata synnytystään ja samalla surmata tuon rakkaimpansa. Siis kohtalo, tuo vallitsevien epäinhimillisten mielipiteitten ja kehnon yhteiskunnallisen järjestelmän muodostama kohtalo johtaa tuommoiseen tekoon puutteen ja kärsimysten kanssa taistelevan yksinäisen nuoren naisen, samalla kun tämä sama yhteiskunnalli-

nen kohtalojärjestelmä toisille oikein papillisella myötäsiunauksella ja ilman vähintäkään rajoitusta mitä laveimmissa määrin myöntää kaikenlaisen luonnontarpeiden ja -viettien tyydyttämisen. Olevien olosuhteiden pakosta on tuo nainen tehnyt tuon itsessään kylläkin raa'an ja kammottavan teon, jota hän itse kaikkein enimmän saattaa kauhistua. Ja senvuoksi tässä riittäisi paljon pienempi rangaistus tuollaiselle naiselle. Periaatteessa pitäisi hänet juuri tällaisessa tapauksessa tykkäänään vapauttaa kaikesta rangaistuksesta. Sillä itse tuo teko voi olla sen tekijälle jo niin raskas, niin paljon hengenvoimia murtava, että siinä semmoisenaan jo on rangaistusta yllin kyllin — ja jokaisen siveellisen, ajattelevan ihmisen, siis lainsäätäjänkin luulisi tuntevan syvintä sääliä sellaista ihmistä kohtaan ja koettavan mahdollisimman hellävaroen kohottaa häntä onnellisempaan tilaan. Mutta todellisesta säälistä ei saata olla paljon puhetta silloin, kun rikoksellinen nainen vangitaan ja hänelle käräjähuoneessa tuomio julistetaan. Viittasin jo äsken niihin murhenäytelmiin, joita on tilaisuus nähdä oikeussalissa, kun sinne tuodaan tuomittavaksi kalpea, nuori naisolento, joka on johtunut tekemään sellaisen teon, kuin lapsensa murhaaminen on. Kylmäverisinä siinä istuvat oikeuden jäsenet: tuomari, lautamiehet ja herastuomarit katse kalseasti tähdättynä tuohon naiseen kuin johonkin maalitauluun, ja tuomiota julistettaessa voi näistä katseista lukea säästykseenä jotain tämän tapaista: se on nyt sinulle oikein, tyttö parka, kukas käski sellaiseen tekoon ryhtyä, olisit ollut ihmisiksi. Itseensä syytettynä tämä kaikki luonnollisesti vaikuttaa hänen entisten kärsimystensä lisänä mitä suurimmassa määrin masentavasti. Muuten sivumennen sanottuna, eiväthän ne ole vallon runollisia nekään kohtaukset oikeussalissa, jolloin luvattoman sekaannuksen johdosta sinne joutuneet naiset, jotka ovat olleet siksi vahvahermoisia, etteivät ole ryhtyneet tuohon inhottavaan lapsenmurhaan, hakevat oikeuden kautta asianomaiselta mieheltä lapsensa ylläpitokustannuksia. Silloinhan sitä usein nuo kunnianarvoiset herastuomarit ja lautamiehet, joista joku itsekkin voi olla ollut asianosainen tuon naisen kanssa, jonkinmoisella nautinnolla myhäilevät itsekseen ikäänkuin tahoisivat lyödä rintoihinsa ja sanoa: kiitän sinua hyvä Jumala tai onnensattuma, etten ole joutunut tuohon asemaan kuin tuo tyhmä, mitätön naisrukka on. Kaikki tuo inhottava, niin sanoakseni nautinnonhalu, josta puuttuu kaikki hienompi tunnelmallisuus, johtuu siitä nurin-

kurisesta käsityskannasta, joka tähän päivään asti on yleensäkin vallinnut varsinkin alaluokan naisia kohtaan ja sitten erittäinkin niitä naisia kohtaan, jotka synnyttävät niinsanotusta luvatomasta sekaannuksesta eli avioliiton ulkopuolella. Näitä viimeksi mainittujahan on aina niiden puolelta, jotka itseään pitävät hurskaina ja parempina ihmisinä, ylenmäärin halveksittu ja kohdeltu ala-arvoisina. Ja kuitenkin tulisi yhteiskunnan itse asiassa, periaatteessa olla suuresti kiitollinen erotuksesta ja muotoja katsomatta jokaiselle naiselle, joka synnyttää sille uuden terveen yksilön, jollaisia yhteiskunta lakkaamatta tarvitsee.

Vielä ennenkun jätän tämän kohdan, mikä koskee nimenomaan lapsenmurhaa, pyydän viitata tuohon tuomitun vankeus- tai kuritushuonerangaistukseen. Paraneekohan tuo onneton oltuaan esimerkiksi viisi vuotta vankeudessa tuon onnetoman tekonsa tehtyään? Kasvattaneekohan vankilaelämä häneen ihanteellisempaa elämäntähtäystä, pysyttääkö se hänessä jällellä elämäniloa? Tuskin. Päinvastoin, kuten ainakin jotkut esimerkit osoittavat, on hän silloin rangaistuksen kärsittyään, yhä edelleen niin katkeroitunut ja kyllästynyt oloonsa, niin tylsistynyt, että hän ainakin toisinaan on vapaaksi päästyään valmis ikäänkuin uhallä uusimaan samallaisen historian. Korkeampi ajatuskyky, hienompi tunnelmallisuus saattaa hänestä silloin katkerien kärsimysten johdosta olla kuoleutunut. Vahinkoa siis vain saattaa olla hänen vankeusrangaistuksestaan, ei missään suhteessa hyötyä, vaikka lakivaliokuntakin näkyy luulevan — mietinnön sivulla 13 — että yksi vapausrangaistuksen päätehtäviä on parannuksen aikaansaaminen rikollisessa. Kyllä tätä täytyy suuresti epäillä.

Mitä sitten tulee kysymykseen sikiön lähdestämisestä, jota rikoslakimme 22 luvun 5 § tarkoittaa, niin on toisen vastalauseen allekirjoittajain ehdottamaa lähdestämisen rangaistavaisuuden rajoittamista ja lähdestämisen myöntämistä varhaisemmillä asteilla luvalliseksi, jo vanhoillisten taholta osaksi vastustettu ankara siä annettu siitä paheksuvia lausuntoja. Siitäkin tahdon vielä lausua muutaman sanan.

Toisessa vastalauseessa on viitattu eräisiin tapauksiin, joissa oikeus sikiön lähdestämiseen selvemmin ja vastaanvättämättömällä tavalla tulee näkyviin ja joissa lähdestämisen siis tulisi olla ainakin sallittu, vieläpä joissakuissa tapauksissa suorastaan velvoitettu. Tällaisia tapauksia, joissa äidiksi joutumaisillaan oleva nainen

saattaa ryhtyä sikiönsä lähdestämiseen, ovat: väkisinmakaaminen sekä vastenmielisyys asianomaista mieshenkilöä kohtaan, ilettävä tauti, joka saattaisi siirtyä perintönä jälkeläiseen, sekä se asema ja ne kärsimykset, joitten alaiseksi nuori naimaton nainen saattaa äidiksi tullessaan joutua nykyisen yhteiskuntajärjestelmän vallitessa. Näitten lisäksi ja täydennykseksi voin mainita seuraavia tapausmahdollisuuksia. Kun sikiön vanhemmat, tai jompikumpi heistä, ovat henkisesti epänormaaleja, siis enemmän tai vähemmän mielenvikaisia, tylsämielisiä tahi jonkinlaisen henkisen sairauden alaisia, jollaiset ominaisuudet sangen useissa tapauksissa saattavat perintönä siirtyä jälkeläisiin, niin tulisi tällaisissa tapauksissa sikiön lähdestämisen olla ainakin sallittua, vieläpä joko vanhempain itsensä tai heitä lähellä olevan asiantuntijan suoranaisena siveellisenä velvollisuutenakin. Sillä tällä tavoin yhdeltä osalta estettäisiin syntymästä sääliittäviä ihmisyksilöitä, jotka eläessään eivät kuitenkaan sanottavasti saisi nauttia elämän ilosta ja onnesta, mutta kyllä sen sijaan joutuisivat sääliittävän ja kurjan kohtalon alaisiksi, mikä tavallisesti aina tulee henkisesti epänormaalien osaksi. Sama on asianlaita myös siinä tapauksessa, että esimerkiksi isä on alkoholisti, alkoholin nauttimisen takia henkisesti aivan rappiolle joutunut. Tällainen rappeutuneen ominaisuushan myöskin, kuten tunnettu, sangen yleisesti siirtyy jälkeläisiin. Tässäkin olisi aikainen lähdestäminen äidin toimesta paljon jaloimpi ja humanisempi teko kuin sallia maailmaan syntyä yksilöitä, jotka eläessään joutuisivat vain tavalla tai toisella sääliittävän, kurjan kohtalon alaisiksi.

Siis sekä näissä mainitsemisissä tapauksissa kuin niissä monissa muissakin tapauksissa ja asiantunteissa, joihin toisessa vastalauseessa on viitattu, tulisi lähdestämisen olla ainakin luvallinen. Tämän vuoksi tuntuu tuollainen lakimääräys, jommoinen valiokunnan kannattama 5 § on, aivan kohtuuttomalta ja vanhanaikaiselta, sellaiselta, joka ei mielestäni enää ollenkaan vastaa korkeampaa ja hienompaa kulttuurikäsitystä vaan sensijaan matalaa ja ahdasmielistä katsantokantaa. Kun sitäpaitsi ottaa huomioon, kuten vastalausujatkin ovat tehneet, että tuollainen lainpykälä on käytännössä jotenkin tehoton ja merkitsemätön — se kun vain aniharvoin on tullut käytäntöön, nekin harvat kerrat köyhälistön luokassa, vaikka tuota lähdestämistä käytetään, kuten tiedetään, jotenkin yleisesti — jonka täytyykin tapahtua asiain

ja olotilan pakosta —, niin tuntuu kerrassaan omituiselta, että valioikunnan enemmistö kuitenkin tahtoo tuollaista epäinhimillistä pykälää pysyttää laissa.

Mitä tulee edellä mainitsemini esimerkkeihin alkoholisteista ja epänormaaleista, voidaan kyllä väittää, että älköön sallittako heidän elää sukupuolisessa yhteydessä. Tämä on helpommin sanottu kuin käytännössä estetty. Tällainen estäminen yhteiskunan ja sivullisten puolelta tuntuisi miltei raakamaiselta väkivallanteolta heikompia kohtaan, ja ulkonainen kielto olisi sitenkin mahdoton ehkäisemään sukupuoliyhteyttä näitten välillä. Luonnonlakien voimakkaita vaatimuksia on vaikea vastustaa, sen voivat vain harvat tehdä. Ja sitä vähemmän voivat luonnonvaatimusten suhteen asettua vastarintaan ne, jotka tavalla tai toisella ovat henkisesti tai fyysillisesti heikkoja tai epänormaaleja. Luonnonvaatimusten tahallinen ja väkivaltainen vastustaminen sitäpaitsi usein rankaisee itse itsensä.

Ihmissuku on jo kohonnut luonnonherraksi monessa suhteessa ja tulee se yhä enemmän saamaan valtaa luonnon ylitse samalla kun ihmismyvun on siitä huolimatta yhä edelleen soveltautuminen sopusointuun luonnon kanssa. Ja itse luonnon valtakunnassakin on yksilöjen liikanaishella lisääntymisellä rajansa milloin missäkin muodossa. Esimerkiksi ravinnonpuute, ilmastosuhteet ynnä muut seikat estävät sen, ettei joku eläinsuku voi lisääntyä rajattomiin. Luonto myös luonnollisen valinnan ynnä muiden tapahtumain välityksellä karsii pois heikommat, elämiseen vähemmän kelpoiset ja sopivat yksilöt ja valikoimalla säilyttää vain terveet ja olosuhteisiin soveltuvat yksilöt. Onhan näin ollen luonnollista ja selvää, että ihmisluvullakin täytyy olla oikeus lisääntymiseensä nähden, yhdeltä puolen määrätä tarpeen vaatien rajansa eli korkein lukumääränsä ja toiselta puolen myös yksilöittensä laadun, niiden hyvinvointia ja elämän nautinnon mahdollisuutta silmälläpitäen. Ja ihmisluvulla, joka nyt jo seisoo korkeammalla kaikkea muuta elollista luontoa, tulisi tuon rajoittamisen ja suvun jalostamisen lajittelemalla tapahtua ihmisyvden arvoa vastaavassa korkeammassa ja hienommassa muodossa kuin se tapahtuu esimerkiksi eläinkunnassa, jossa heikompien ja epäedulliseen asemaan joutuneitten yksilöitten täytyy tuhoutua vasta sitten kun ne jo ovat päässeet täydelliseen elämän alkuun, päässeet tajunnanasteelle. Sitä paitsi on ihmisluvun pyhä velvollisuus jalostaa ja parantaa itseään niin hyvin ruumiin

kuin sielunkin elämän puolesta täydellisesti ja kaikkiin puolin normaalikannalle, terveeksi, reippaaksi, vapaasti ja korkeasti ajattelevaksi, monipuolisesti mieltäväksi suvuksi, joka semmoiseen on kyllin arvokas ja kelpoinen olemaan luonnon herrana ja samalla kykenee hoitamaan itsensä ja kaikki omat yksilöjäseneensä niin hyvin, että kaikki henkiset ja fyysiset sairaudet ja epänormaaliset sieluntilat, jotka ennen ja vieläkin luonnon valinnan takia perintönä siirtyvät, vähitellen jäävät pois, ja kaikki saavat nauttia yhtäläistä elämän iloa ja onnea. Me vapaa-ajattelijat uskomme ja olemme varmat siitä, että ihmisluku vastaisuudessa vielä niinkin korkealle valistuu ja humaniseerautuu, että itse sen oman rodun valinta ja jalostaminen sen omien toimenpiteiden kautta käly tähän suuntaan ja toteutuu tuontapaisten toimenpiteiden välityksellä, vaikka tällainen ajatuskin saattaa nykyään vielä monesta vanhoillisesta tuntua aivan kauhealta.

Mitä siihen seikkaan tulee, että lakivalioikunnan enemmistö vielä on rikoslain 22 luvun 5 pykälän tahtonut sellaiseksi, jona se mietinnössä esiintyy, siis vielä puolustanut niinkin epäinhimillistä vaatimusta, että naista olisi sikiönsä lähdeittämisestä, johon saattaa edellä esitettyjen perusteiden mukaan olla monet hyvinkin pätevät syyt, tuomittava kuritushuoneeseen aina neljäksikin vuodeksi, tuntuisi tämä aivan uskottomalta nykyisessä valistuneessa yhteiskunnassamme vielä 20:llä vuosisadalla, jos ei ottaisi huomioon, että lakivalioikunnankin porvarilliset jäsenet ovat siksi paljon vanhoillisen maailmankatsomuksen ja antiikkisen käsityskannan läpikulkemia, etteivät he jaksa sulattaa niitä käsitystapoja, joita nykyisempi moderninen ajatuskanta yhä enemmän hyväksyy ja pitää aivan luonnollisina.

Yhtä hyvin kuin kullakin ihmisyksilöllä on elämisen oikeus ja elämännautinnon oikeus sekä myöskin — ainakin pitäisi hänellä olla — täydellinen oikeus oman ruumiinsa yli, yhtä hyvin täytyy hänellä ja erittäin juuri naisella myös olla ehdoton oikeus itse määrätä, tahtooko hän antaa alun uusille ihmisolennoille, joita hänen tulisi kasvattaa, vai ei. Onhan nimittäin hän, nainen, kuitenkin aina itse ainakin lähinnä muita vastuunalainen noiden uusien olentojen lähimmästä huolenpidosta ja kasvatuksesta. Ja näinollen on samantekevää, käytetäänkö tässä — niinkuin nykyään kyllä myös jo tapahtuu — niisanottuja ehkäisykeinoja ennen alkua tahi sitten tuota jo useinmainittua lähdeittämistä, kunhan tämä jälkimäinen vain tapahtuu ensi-

mäisten kuukausien aikana, jolloin vasta-alka-  
neen sikiön tajuumiskyky ja tietoisuus on vielä  
uinuvassa tilassa, ja sillä semmoisenaan siis  
on yhtä vähän halua jatkaa olemassaoloaan kuin  
myöskään lakata siitä. Kumpainenkin keino,  
niin hyvin ehkäisty kuin lähdeittäminen, ovat  
sentähden siveellisesti samanarvoisia; niitä mo-  
lempia siis pitäisi rangaista samalla mitalla.  
Mutta edellisen suhteen ei kai ole ajateltukaan  
mitään laissa määrättäviä rankaisukeinoja, joka  
muutoin olisi jotenkin mahdotonta, sillä tuskin  
sadasosakaan tällaisista tapauksista, pidettäköön  
ne muuten minkäarvoisina tahansa, joutuisi ri-  
koslain käsiteltäväksi. Samallinen mahdotto-  
muus on myös, kuten jo mainitsin, olemassa, kun  
on kysymys lähdeittämistapausten saattamisesta  
rangaistuksen alaisiksi. On siis jo tältäkin kan-  
nalta katsottuna joutavaa pysyttää voimassa  
lainmääräystä, jonka johdosta vain ani harva  
tapaus sattumalta, sek in mahdollisesti verrat-  
tain viatonta laatua, saattaa joutua suhteellisesti  
ankaran rangaistuksen alaiseksi, kun taas suu-  
rin osa ja edullisemmassa asemassa olevat onnis-  
tuvat välttämään tuon rangaistuksen. Peri-  
aatteessa tapahtuu siis vain suurta vääryyttä  
noille muutamille.

Voidaan edellälausumani johdosta muistuttaa,  
että moiset keinot, nimittäin ehkäiseminen ja  
sikiön lähdeittäminen ovat kuin ovatkin — sa-  
nottakoon niiden puolustukseksi mitä tahansa —  
luonnonlakien vastaisia ja korkeampaa maail-  
manjärjestystä loukkaavia, jotka terveydellises-  
säkin suhteessa ovat toimeenpanijoillensa vahin-  
gollisia. Tähän voimme huomauttaa, että jos  
se sitä on, niin myöskin väkivaltainen pidättäy-  
tyminen, milloin tähän niin sanoakseni ei ole  
jotain erikoista luontaista taipumusta, on aivan  
yhtä paljon luonnon korkeitten lakien ja vaati-  
musten vastainen ja myöskin saattaa asiano-  
maiselle itselleen koitua vahingoksi ja rangais-  
tukseksi. Mikäli siis nuo kaikki, nimittäin eh-  
käisy, lähdeittäminen tahi tahallinen väkival-  
tainen pidättäytyminen saattanevat olla luon-  
nonlakien vastaisia jossakin merkityksessä ja  
tuottaa jotakin vahinkoa terveydellisessä suh-  
teessa asianomaisille yksilöille itselleen, on tuos-  
sa jo kyllin rangaistusta heille. Mutta lain  
määräämää rangaistusta ei siinä enää tarvita  
eikä saa olla.

Että jotkut naiset tässä kohden jollakin ta-  
valla tulisivat väärinkäyttämään valtaansa, on  
turhaa pelkoa. Kyllä useimmat heistä tahtovat  
ilolla nähdä elävän kohtunsa hedelmän ja suu-  
rella äidillisellä rakkaudella ja hellällä vaali-  
misella kantaa pienokaistaan sylissään — joka

on sitä kaikkein kauneinta ja jalointa mitä aja-  
tella saattaa.

Eihän toisessa vastalauseessa edes ehdoteta  
lähdeittämistä vapaaksi kokonaan. Jos se ta-  
pahtuu kolmekuukautiselle sikiölle, tai sitäkin  
nuoremmalle ilman lääkärin tai tutkinnon suo-  
rittaneen kättilön apua, on siitä vielä kyllin ran-  
gaistusta, aina kahteen vuoteen. Eikö tämä  
riitä? Eihän tuo lähdeittäminen siis ole lähes-  
kään täysin sallittua.

Voitaisiin ehkä väittää, että naisen velvolli-  
suus on antaa esteettömästi kehittyä sen uuden  
yksilön, minkä luonto on hänen hoidettavak-  
seen antanut, ja ettei hänellä siis ole oikeutta  
sitä tuhota. Mutta me voimme väittää, että  
naisella, jolla tulee olla sellainen täydellinen  
vapaus oman elämänsä ja myös jälkeläistensä-  
kin lukumäärän suhteen, kuin yleensä kaikilla  
ihmisillä täytyy olla, hänellä täytyy myös olla  
täydellinen vapaus valita, tahtooko hän antau-  
tua uuden yksilön kasvattajaksi ja vaalijaksi  
vai ei. Eikä esim. miehellä eikä yhteiskun-  
nallakaan ole mitään oikeutta pakottaa rangais-  
tuksen uhkauksilla naista vastoin tämän tahtoa  
ottamaan itselleen sellaista niin vastuunalaista  
tehtävää kuin uuden ihmisyksilön vaaliminen  
ensi hetkestä saakka on, niin arvokas kuin  
tämä tehtävä, jonka nainen, milloin olosuhteet  
ovat suotuisat, aivan mielellään tekee, mutta  
josta hänen toisinaan on olosuhteiden pakosta  
kieltäydyttävä, muutoin onkin. Tällainen kiel-  
täytyminen on myönnettävä paitsi muuta sen-  
kin vuoksi, ettei, kuten olen edellä viitannut,  
syntyisi maailmaan sellaisia sääliittäviä ihmis-  
olentoja, joiden olisi eläissään täysi syy valit-  
taa: „Voi äiti parka ja raukka, kun minut syn-  
nyit maailman orjaks' tänne kurjuutta kärsi-  
mään?”

Ainakin tuollaisten syiden perusteella on nai-  
selle myönnettävä jälkeläistensä lukumäärän  
rajoittamisoikeus, samalla kun häneltä ei voida  
minkäänlaisilla pakkotoimenpiteillä enempää  
kuin mieheltäkään estää luontoperäistä tarvetta  
luonnonlakien vaatimusten tyydyttämiseen,  
koska nyt kerran luonnon järjestelmä ja vaati-  
mus sellainen on.

Tuota lähdeittämistä ei nyt suinkaan sovi  
puolustaa siinä mielessä, että se missään tapauk-  
sessa olisi itsessään mikään ihailtava toimen-  
pide. Päinvastoin täytyy myöntää, että se un-  
tuu melko lailla karkealta, enkä luule kenen-  
kään siihen halusta antautuvan, sillä kaiketi se  
on asianomaiselle itselleen yhtä vastenmielinen  
kuin konsanaan kirurginen operatsioni. Mutta  
kun se nyt on sellainen välttämätön paha, jota



luonnonlakien vallitessa on ainakin toisissa tapauksissa mahdoton välttää ilman ikäviä seurauksia, ja koska luonto itsekin käyttää keinoja tulevien yksilöittensä valinnassa ja niiden paljouden määräämisessä, niin on väärin siitä rangaista ihmisiä silloin, kun se tapahtuu kylliksi varhaisella, täydellisen tajuttomuuden asteella. Se on sitäkin enemmän väärin, koska tuo rangaistus, jos sellaista lakia voimassa pysytetään, tulee kaikesta huolimatta kaikkina aikoina kohtaamaan vain joitakuita köyhälistöluokkaan kuuluvia naisia, joilla ei ole niin hyvää tilaisuutta salata tekoaan eikä varoja tehdä ulkomaan matkoja.

Kun kaikki nuo edellä esittämäni näkökohdat otetaan huomioon, niin uskallan olettaa, että koko lähdeittämiskysymys joutuu siinä määrässä uuteen valoon, että valistuneen lainsäätäjän luulisi aivan kernaasti luopuvan pitämästä vähääkään rikollisena puheenaollutta lähdeittämistoimenpidettä, milloin se tapahtuu tositarpeen vaatimana.

Puheenaoleva rikoslain 22 luvun 5 § olisi sentähden mielestäni jotenkin paikallaan, jos sen sisällys olisi sellainen, joksi se on ehdotettu toisessa vastalauseessa, minkä kolmaskin vastalause — jota muutoin kannatan — hyväksyy. Toivon, että suuressa valiokunnassa, johon tämä mietintö kai lähetetään, kiinnitettäisiin huomiota näihin vastalauseisiin ja kannatettaisiin niissä esitettyjä periaatteita.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevien säännösten muuttamisesta, on huomiotani kiinnittänyt se, että valiokunta ehdottaa rikoslain 22 luvun 4 §:n kumottavaksi ja esittää, että 4 §:ssä mainittu rikoksellinen teko tulisi rangaistavaksi rikoslain 44 luvun 3 §:n mukaisesti, koska valiokunnan mielestä sellainen rangaistus, joka voi nousta aina kuuteen kuukauteen vankeutta ja perustuu edellytykseen että nainen on tehnyt lapsenmurhan, vaikeikaan häntä voida siihen syypääksi todistaa, on liian korkea. Kun silmäilee mietintöön liitettyä rikostilastoa kymmenvuotiskaudelta 1900—1909, niin huomaa, että sikiön hävittämiseen tai kätkemiseen ensimmäisessä oikeusasteessa syypääksi tuomittujen henkilöiden luku on ollut harvinaisen suuri, nimittäin 315. Jos nyt 22 luvun 4 § kumottaisiin ja tämänkaltaiset rikokset tuomittaisiin 44 luvun 3 §:n mukaisesti, jossa rangaistusraja on paljon alhaisempi, niin pelkään, että rikokset tämän kautta tulevat vielä entisestään lisääntymään,

sillä rangaistuksen ollessa lievän tulee moni nainen varmaankin kiusaukseen langeta rikokseen. Ajattelen myöskin, että useimmassa tapauksessa, milloin sikiö hukataan, on myöskin murha kysymyksessä, ja näin ollen rikoslain 44 luvun 3 §:n määräämä rangaistus liian lievä, sillä jos sikiö on ollut keskenen tahi kuollut syntyessään, miksi sitä silloin hukattaisiin, eihän siitä hukkaajalle silloin ole mitään otaksuttuakaan etua. Tunnettua myöskin on, että nykyaikana näyttää näissä rikoksissa tämänkaltaisen tapa käyvän yleiseksi. Mitä nyt tulee poistettavaksi ehdotetun pykälän rangaistusrajojen suuruuteen, olen sitä mieltä, että tuomari ei suinkaan ryhdy ankarampaa muotoa käyttämään, ellei hän ole tullut vakuutetuksi siitä, että raskaampi rikos on olemassa; siis tunteellisinkin sydän saattaa loukkaantumatta yhtyä kannattamaan entisen lakipykälän säilyttämistä. Näin ollen pyydän suurelle valiokunnalle harkittavaksi ehdottaa, eikö olisi syytä pysyttää rikoslain 22 luvun 4 § voimassa.

Valiokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen johdosta pyydän saada lausua muuttaman sanan. Kaikkialla ihmiselämän eri aloilla ilmenee tärkeitä kysymyksiä, jotka vallitsevien epäkohtien synnyttämänä ansaitsevat suurinta huomiota ja jos mahdollista olevien olojen pikaista korjausta. Sellainen korjausta kaipaava kipeä epäkohta on kansamme siveyskäsitteiden höltyminen arveluttavassa määrässä. Parhaana todistuksena on tästä vastalauseentekijän ilmaisema ajatus, että sikiön ulosajaminen tehtäisiin luvalliseksi, kun sikiö ei ole vielä kolmea kuukautta vanha, ja ulosajaminen tapahtuu lääkärin tai tutkinnon suorittaneen kätilön avulla. Jos mikään, niin tämä on kylliksi voimakas todistus siitä, että kansassamme liikkuu väkevä epäsideellinen suunta, jonka olemassaoloon on kyllä äärettömän suuri yhteinen syyllisyys kansoissa. Ei olekaan siis kummaa, että niissä kansoissa, joissa epäsideellisyttä on suosittu, niissä on siveellisydentunto enimmäkseen tylsistynyt, niissä synti paraiten rehoittaa. Mitenkä tämä siveyskäsitteiden höltyminen paraiten voitaisiin ehkäistä, jääköön kunkin meistä harkittavaksi. Tahdon vain lausua, että ihminen on luotu luomakunnan herraksi, häntä ei ole luotu saastaisuuteen. Siveyden kanta määrää aina sivistyksen; siiveys antaa ihmiselle hänen arvonsa.

Ed. Hanninen: Nyt esilläolevaa asiaa ei voi äänettömyydellä sivuuttaa, sillä erittäinkin



toisen vastalauseen tekijät käsittelevät asioita, jotka heidän käsityksensä mukaan tulevat suuresti järkyttämään kansamme siveellisyyskäsitteitä. Toisen vastalauseen tekijät ehdottavat rikoslain 22 luvun 5 §:n muutettavaksi siihen suuntaan, että jonkun ammattikunnan kautta saa ruveta harjoittamaan oikein luvan perästä sikiön surmauttamista ja uloslähdettämistä. Mainitsemassani vastalauseen pykälässä sanotaan: „Joka lähdeää taikka kohtuunsa surmaa tahi surmauttaa kolmea kuukautta vanhemman sikiönsä, tahi sitä nuoremman ilman lääkärin tai tutkinnon suorittaneen kättilön apua, taikka on osallinen sellaiseen tekoon, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi”. Tämän ehdotuksen mukaan siis nainen saa lääkärin tai tutkinnon suorittaneen kättilön välityksellä kohdustansa uloslähdettää ja surmauttaa kolme kuukautta vanhemman sekä sitä nuoremman sikiönsä. Sitten toisen vastalauseen tekijät mainitussa vastalauseessaan näkyvät erittäin painostavan sitä seikkaa, että avioliiton ulkopuolella olevilla pitäisi olla etupäässä oikeus siihen. Minun käsitykseni mukaan tahtovat vastalauseen tekijät saada luvalliseksi murhan sekä haureuden harjoittamisen. Ei tästä muuta käsitystä voi saada. Vastalauseen tekijät tahtovat pois nuo kaksi vanhaa kieltävää käskyä: „Ei sinun pidä tappa-man!” ja „Ei sinun pidä huorin tekemän!” Tällaisen käsityksen saa toisesta vastalauseesta.

Mutta tämä vastalauseessa ehdotettu menettely on vielä toisestakin syystä vaarallista. Minä äsken tiedustelin lääkärin mielipidettä tässä asiassa. He selittivät olevan hyvin vaarallista peliä menetellä tavalla, josta toisen vastalauseen tekijät mainitsevat. Tästä syystä en voi kannattaa toisen vastalauseen tekijäin ehdotusta, ja koska lakivaliokunta on ehdottanut jo rangaistuksen helpottamista muutamissa lapsenmurhaa koskevissa lainkohdissa, niin minä vastustan toisen vastalauseen tekijäin esittämiä muutosehdotuksia ja yhdyn kannattamaan valiokunnan mietintöä. Ja samalla toivon, että suuri valiokunta myöskin ottaisi nämät puolet asiasta huomionsa.

Ed. Hultin: Kun minulla ei ole samaa tilaisuutta kuin eräällä aikaisemmalla puhujalla, edustaja Latvalalla, esiintuoda mielipiteitäni suuressa valiokunnassa, täytyy minun tehdä se täällä.

Vakuutukseni on, että yleinen mielipide maassamme on tyytyväisyydellä tervehtivä

lainuudistusta, joka tarkoittaa nykyisten lapsenmurhasta ja -heitteelle panemisesta säädettyjen rangaistusmäärien alentamista. Kun näiden rikosten luonnonvastaisuus aikaisemmin etusijassa pisti ihmisten silmiin ja tuntui vaativan ankaria rangaistuksia, on myöhemmin alettu ymmärtää, että tällaisissa tapauksissa täytyy olla olemassa joitakin erityisiä asianhaaroja, jotka synnytystilaisuudessa tai kohta sen jälkeen vaikuttavat erikoisesti naimattomiin lapsensynnyttäjiin, joihin melkein kaikki lapsenmurhaajat kuuluvat, niin valtavasti, että ne tukehtuttavat luonnon voimakkaan vaiston, joka muuten suuntaa jokaisen äidin ensimmäisen toimen lapsensa hoivaamiseksi ja suojelemiseksi. Esilläolevan mietinnön perusteluissa ovat nämä asianhaarat, kuten tietty, selvitetty. Joskaan ne eivät voi lapsenmurhaajan syyntakeisuutta poistaa, niin ne kuitenkin luovat siihen lieventävää valoa. Missä määrin valiokunta on osunut oikeaan itse rangaistusmääriä ehdotellessaan, siitä voidaan tietysti paljonkin väitellä. Äidin puolesta puhuvat monet hellittävät asianhaarat, mutta muistettava on myöskin niitä avuttomia ihmisolentoja, joiden henki on kysymyksessä ja joiden suojelemiseksi lain täytyy kohottaa varottava äänensä. Tästä syystä ei ymmärtääkseni voi jättää pois laista uhkausta, että murhan yrityskin on rangaistava. Omasta puolestani olen sitä mieltä, että valiokunnan ehdottaman rangaistuksen ylärajaa olisi vielä jonkun verran alennettava, pääasiallisesti siihen katsoen, että puheenaolevat henkilöt enimmäkseen eivät ole rikollisuuteen vajonneita, vaan tilapäisiä rikoksentekijöitä, niinkuin valiokunta itsekin huomauttaa, joista kaikkein useimmat katkerasti katuvat tekoansa jo kohta sen tehtyään. Näihin ei varmaankaan pitkä vankeusaika voi olla vaikuttamatta muuten kuin tylsistytävästi. Ehdotan siis suuren valiokunnan harkittavaksi, eikä rangaistuksen ylärajaa voitaisi vielä alentaa kahdella vuodella.

Mitä alarajaan tulee, en katso alennusta yhtä tarpeelliseksi, sillä olen varma siitä, että kamala muisto lapselle tehdystä väkivallasta painaa äidin mieltä raskaammin kuin itse rangaistus ja että hän ehkä tervehtii rangaistusta kalvavan omantuntonsa ainoana viihdytyskeinona. Se, mikä varmaankin katkeroitaa onnetoman linnassa istujan mieltä enemmän kuin vankeusajan pituus, on ajatus, että hänen yksin on vastattava lapsen kuolemasta, vaikka yhteiskunta säälimättömällä ylenkatseella on välillisesti ajanut hänet hairahduksensa seu-

rauksia hävittämään. Mutta varmaankin kaikkein enimmin katkeroittaa häntä ajatus, että se henkilö, jonka ennen muita olisi pitänyt tukea häntä, lapsen isä, on jättänyt hänet raskauden aikana oman onnensa varaan eikä tehnyt mitään hoidon ja avun hankkimiseksi hänelle ratkaisevalla hetkellä. Moraalisesti on itse asiassa murhatun lapsen isä laiminlyöntinsä kautta osallinen lapsen kuolemaan. Nykyinen rikoslaki onkin jo sillä kannalla, että se katsoo aviottoman lapsen synnyttäjän jättämisen synnytystilaisuudessa avuttomaan tilaan, jos siitä seuraa lapselle kuolema tai lapsi pannaan heitteelle, rangaistusta ansaitseväksi. Asiata koskeva lain paikka, puheena olevan 22 luvun 3 § on kuitenkin kovin ahdas. Se asettaa vastuunalaisuuden paitsi lapsen isälle ainoastaan synnyttäjän vanhemmille, hänen isännälleen ja emännälleen. Kaikissa niissä lukuisissa tapauksissa, joissa synnyttaja asuu vieraiden henkilöiden luona, joihin hän ei ole palvelijan suhteessa, ei näillä henkilöillä näy olevan mitään velvollisuutta huolehtia siitä, että hän synnyttäessään saa apua, jotta semmoiset onnettomuudet tulisivat vältetyiksi, joista pykälässä on puhetta. Pykälän sisällys olisi senvuoksi tässä kohden laajennettava.

Vielä omituisempaa on, että voimassaoleva laki ei lapsen isälle aseta sen suuremman rangaistuksen uhkaa avun laiminlyömisestä synnytystilaisuudessa, kuin vieraalle henkilölle. Pitäisihän isän edesvastuun, niinkuin täällä jo on huomautettu, kuitenkin olla suuremman sekä äitiä kohtaan, jonka hän on saattanut hengenvaaralliseen tilaan, että omaa lastansa kohtaan. Isä myöskin harvoin voinee puolustautua sillä syyllä, johon usein vieraat henkilöt vetoavat, ettei hänellä ollut tietoa siitä, että lapsi oli tulossa. Puheenalainen pykälä olisi senvuoksi korjattava siten, että lapsen isä, siinä tapauksessa, että hän laiminlyö hankkia äidille synnytystilaisuudessa apua ja tarpeellista hoitoa ja lapsi sen johdosta pannaan heitteelle tai kuolee, rangaistaisiin niinkuin kuoleman tuotamuksesta toiselle on säädetty. Sama rangaistus kohtaa, kuten tietty, äitiä, jos hän tahallaan hakemalla yksinäisyyttä saattaa itsensä semmoiseen avuttomaan tilaan, että lapsi sen johdosta synnytystilaisuudessa kuolee. Kun lakivaliokunta ei ole kiinnittänyt mitään huomiota 3 §:n määräykseen, arvatenkin siitä syystä, että esitysehdotuksessa ei siitä puhuttu, pyydän, että suuri valiokunta sen nyt tekisi ja muodostaisi pykälän siihen suuntaan, kuin olen tässä ehdottanut.

Olen varma siitä, että tämänsuuntaiset muutokset tulisivat ehkä enemmän kuin äitiä kohtaan suunnatut rangaistusmääräykset vaikuttamaan lastenmurhien vähenemiseen. Mutta ei ole siinä kyllin, että on laissa määräyksiä, jotka sisällyksensä puolesta ovat omiaan tehokkaasti vaikuttamaan mainittuun suuntaan, on myöskin luonnollisesti tarpeellista, että niiden käytäntöön soveltamista valvotaan. Niin ei nähtävästi oikeustilastosta päättäen kuitenkaan puheenalaisissa tapauksissa näy tapahtuneen. 5-vuotiskautena 1906—10 tuomittiin maassamme lapsenmurhasta kaikkiaan 211 henkilöä, kaikki naisia. Mitä olivat kaikissa näissä tapauksissa rikosten uhreiksi joutuneitten lasten isät tehneet onnettomuuden estämiseksi? Kun sanomalehdet kertovat kamalia uutisia „luonnottomista äideistä”, jotka julmalla tavalla ovat ottaneet lapsensa hengiltä, nousee ehdottomasti mieleen kysymys: missä oli lapsen isä?, mitä hän oli tehnyt estääkseen äitiä joutumasta semmoiseen turvattomaan ja hädänalaiseen tilaan, että tämä ryhtyi epätoivosta luonnottomaan tekoonsa? Nähtävästi ei mitään, sillä muuten onnettomuutta varmaankaan ei olisi syntynyt. Kuitenkin tilasto osoittaa, että saman 5-vuotisajan kuluessa ainoastaan 4 mieshenkilöä on saatettu syytteeseen lapsenmurhan aiheuttamisesta ja ainoastaan 3 niistä tuomittiin syypääksi. Tätä hämmästyttävää seikkaa ei mielestäni käy muuten selittäminen kuin siten, että yleiset syyttäjät ajaessaan kannetta lapsenmurhaajia vastaan, ylipäänsä eivät kiinnittä mitään huomiota välillisiin rikoskumppaneihin eli rikoksen aiheuttajiin ja vain aniharvoissa tapauksissa vetävät nämä edesvastuuseen. Tämä ei kuitenkaan ole lain tarkoitus, niin vaillinaisesti kuin tarkoitus siinä ilmeneekin. — Kaikkein tehokkaimpana keinona lapsenmurhien luvun vähentämiseksi on kuitenkin pidettävä sitä, että saadaan aikaan laki, joka sopivilla määräyksillä pakottaisi aviottomain lasten isä hyvissä ajoin ennen lapsen syntymistä avustamaan lapsen äitiä vähentyneen työkykyisyyden aikana, sekä sitoutumaan ottamaan osaa lapsen elättämiseen ja kasvattamiseen. Tällainen laki, jota kipeästi kaivataan, on, kuten tiedetään, parillaan eduskunnassa tekeillä.

Mitä tulee sitten siihen asiaan, jota niin suurella voimalla toisessa vastalauseessa ajetaan eli sikiön lähettämisen luvalliseksi julistamiseen, yhdyn täydellisesti niihin paheksumislauseuntoihin, joita täällä edellisellä kerralla edustaja Hjelt ja tällä kerralla edustaja Yrjö-Kos-

kinen, Ida ovat esiintuoneet. Se menettely, jonka laillistuttamista vastalauseessa suositellaan, on ensinnäkin ehdottomasti luonnonvastainen. Koko elollisessa luomakunnassa ei voitane osoittaa ainoatakaan vastaavaa ilmiötä eli että elolliset olennot tahallisesti ryhtyisivät tuhoamaan jälkeläisiään ennen niiden syntymistä. Valitettavasti tämä ei ole ainoa kohta, jossa käsitteillä „eläimellinen” ja „inhimillinen” on vaihtunut merkitys. Puheenaolevan menettelyn luonnonvastaisuus osoittautuu siinäkin, että se on suuressa määrin vaarallinen, jopa hengenvaarallinen, naiselle, joka sen alaiseksi antautuu, eikä suinkaan vain puoskarin käsissä, vaan myös hänen käyttäessään lääkärin apua. Kun ehdotuksen tekijät uskottelevat naisten etuja ajavansa, on heille naisten taholta vastattava, etteivät he ainakaan näytä naisten terveydestä piittaavan. Niissä tapauksissa, joissa naisten terveys raskauden tilassa todella on vaarassa, on lääkärillä, kuten tiedetään, nytkin oikeus ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin sen suojelemiseksi, mutta ilman että semmoista luonnollista välttämättömyyttä on olemassa, ei, siitä olen vakuutettu, vastuuntuntoinen suomalainen lääkäri vastedeskään sellaisiin toimiin ryhtyisi, ei edes siinäkään tapauksessa, että laki tulisi muutetuksi toisessa vastalauseessa ehdotettuun suuntaan.

Useimmat niistä väitteistä, joilla vastalauseessa koetetaan ehdotusta tukea, voitaisiin epäilemättä käyttää myös lapsenmurhan puolustamiseksi. Ja tiedämmehän että on ollut aikoja ja kansoja, jotka eivät ole häikäilleet sellaistaakaan hyväksymästä. Mutta puolustuksena on silloin ollut ylivoimainen luonnon pakko tai, kuten väitetään sparttalaisilla olleen, luonnon valikoimisen edistäminen voimakkaan rodun aikaansaamiseksi. Pitkän edistystaivalleen on kuitenkin ihmiskunta kulkenut niistä ajoista saakka. Ihmishenki, olkoon se kuinka heikko ja kurja tahansa, on saanut vallan toisen arvon kuin noina kaukaisina aika-aikoina. Se suurenmoinen kehitys, joka kaikilla aloilla yhä on jatkumassa, on lisännyt aineellista mahdollisuutta ylläpitää lisääntyvää ihmiskuntaa. Ainakaan meidän harvaan asutussa maassamme ei voida vielä viitatakaan siihen, että luonnonvarat olisivat loppuun kulutetut ja että taistelu olemassa olon puolesta pakottaisi ryhtymään sellaisiin luonnollisen väestönlisäämisen ehkäisykeinoihin, joita toisessa vastalauseessa suositetaan. Verhottakoon mainittua ehdotusta minkäläisten tekosyitten vaippaan tahansa, niin sen perusajatus kaikessa alastomuudessaan kui-

tenkin on se, että sukupuolielämään nähden ihmiset sekä avioliiton sisä- että ulkopuolella ovat oikeutetut rajattomaan vapauteen ja että he, jotta tämä ei tuottaisi heille minkäänlaisia hankaluuksia tai myöhemmin raskauttavia velvollisuuksia, ovat oikeutetut vapautumaan näistä velvollisuuksista. Tahdotaan rakentaa elämä materialistisen maailmankatsomuksen kannalle, mutta unhotetaan, että itse luonnon tarkoitus on aivan toinen. Totta on, että suvun lisääntymistä määräävät luonnonlait ovat asettaneet naisen moninverroin vaikeampaan asemaan kuin miehen, mutta naisen asema ei parane siitä että hän kapinoitsee luonnonlakia vastaan. Sillä niin ankaria kuin nämä lait ovatkin, niin ne toiselta puolen kuitenkin suovat hänelle suojaa, estäen häntä vajoamasta pelkäksi himojen välikappaleeksi. Kun toisen vastalauseen allekirjoittajat tekeytyvät muka naisvapautuksen asianajajiksi, on naisten taholta sen vuoksi tarpeellista huomauttaa, että naisvapaus, semmoisena kuin me sen käsitämme, inholla torjuu moiset vapautuskeinot luotaan. Mahdollisesti olen tässä vanhoillisella kannalla tai „takapajulla”, niinkuin vastalauseessa lausutaan, mutta minä olen varmasti vakuutettu, että valtaava enemmistö Suomen naisia on samalla kannalla, ja minä toivon että he kauan sillä pysyvät. Naisvapautuksen peruspyrkimyksenä, semmoisena kuin me sen käsitämme, on naisen kaikenpuolisen kehityksen edistäminen siinä tarkoituksessa, että hän paremmin kuin tähän asti pystyisi ei ainoastaan ihmis-suvun lisääjäksi vaan myöskin sen jalostajaksi sekä henkisessä että siveellisessä suhteessa. Naisvapautuksen tarkoituksena ei ole höllentää niitä siveellisyyksikäsitteitä, jotka tähän asti ovat aidanneet, mutta myöskin samalla suojanneet naisten elämää, vaan päinvastoin vaatia samoille itsehillitsemisen ja uskollisuuden periaatteille yleistä pätevyyttä molempien sukupuolien elämään nähden. Vakaumuksemme nimittäin on, että se, mikä on osoittautunut edistävän toisen sukupuolen fyysillistä ja moraalista hyvinvointia, siten kaksinkertaisessa mitassa koituisi ihmiskunnan menestykseksi.

Ed. N y b e r g h: Koska minä en kuulu suureen valiokuntaan, niin pyydän minäkin saada käyttää tilaisuutta, lausuakseni tässä muutaman sanan, pääasiallisesti parista kohdasta, jotka koskevat tämän asian muodollista puolta. Eduskuntaesityksen tekijät ovat ehdottaneet rikoslain 22 luvun muuttamista, mikäli koskee 1, 2,

ja 4 §:ää. 1 § sisältää rangaistuksen lapsen murhasta, 2 § sisältää rangaistuksen sikiön kuoleman tuottamuksesta ja 4 § sisältää rangaistuksen sikiön kätkemisestä. Tässä ovat eduskuntaesityksen rajat, eikä ole laillista ja luvallista mennä eduskuntaesityksen rajain ulkopuolelle, jollei ole sellaista syytä, että johdonmukaisuus sen vaatii. Tätä periaatetta on lakivaliokunnan enemmistö seurannut. Eduskuntaesitykseen ei ole otettu 5 §:ää, joka koskee sikiön lähdeittämistä. Jos siis eduskunnassa tehtäisiin ehdotus, että tämä 5 § kumotaisiin, että siis sikiön lähdeittäminen tästä lähtien olisi rangaistukseton teko, niin se ehdotus ilmeisesti olisi eduskuntaesityksen ulkopuolella. Sitä siis ei saisi ottaa käsiteltäväksi. Mutta asianlaita on aivan samallinen, jos tämä 5 §:ä osittain kumotaan, niinkuin toisen vastalauseen tekijät ehdottavat. Sillä ei ole mitään asiallista eroa olemassa, jos tahdotaan kumota eräs pykälä osittain tai kokonaisuudessaan. Kummassakin tapauksessa mennään eduskuntaesityksen ulkopuolelle. Tähän tulee vielä lisäksi se seikka, että vastalauseen tekijät ehdottavat, että sikiön lähdeittäminen ennen kolmea kuukautta olisi rangaistukseton teko, jos se tapahtuu ilman lääkärin tai tutkinnon suorittaneen kättilön apua. Tähän siis myöskin sisältyy se, että sellainen lääkärin tai tutkinnon suorittaneen kättilön teko, joka tätä nykyä on rikos, tästä lähtien ei olisi rikos, vaan luvallinen teko. Tässäkin siis mennään eduskuntaesityksen ulkopuolelle, sillä tämä koskee virkamiesten virkarikoksia.

Mitä sitten tulee tänä iltana tehtyyn huomautukseen, että myöskin 3 § olisi pitänyt ottaa käsittelynalaiseksi, niin 3 § sisältää rangaistuksen isälle, äidille, isännälle tai makajalle, jos nämä laiminlyövät pitää tarpeellista hoitoa naisesta, joka luvattomasta sekaantumisesta on tullut raskaaksi. Mutta sekin pykälä on sivuutettu eduskuntaesityksessä. Eduskuntaesityksessä mainitaan ainoastaan 1, 2 ja 4 §; siis tahallaan sivuutetaan 3 §. Minä en voi käsittää, kuinka valiokunnalle olisi mahdollista käydä 3 §:n kimppuun, ja samasta syystä tietysti ei ole myöskään mitään tilastoa tästä esitetty.

Tämä koskee nyt asian muodollista puolta, mutta minä pyydän saada lausua samalla muutaman sanan myöskin asiallisesta. On tänä päivänä lausuttu paljon moitteita siitä, että rangaistus 22 luvun 1 §:ssä, vaikka se onkin alennettu valiokunnassa, vielä nytkin on liian korkea. Onpa tässä sanottu, että sitä on alennettu

ainoastaan viides osa nykyisestä rangaistuksesta. Arvoisa puhuja, joka niin lausui, kohdisti huomionsa ainoastaan ylimpään rajaan. Mutta jos hän olisi kohdistanut huomionsa alimpaan rajaan, jolla tässä on suurin merkitys, niin hän olisi huomannut että rangaistusta ei ole alennettu viidennellä osalla vaan viiden osaan, sillä nykyinen alin rangaistus on 2 vuotta kuritushuonetta, ja se on ehdotettu alennettavaksi 6 kuukauteen vankeutta, joka vastaa 4  $\frac{1}{2}$  kuukautta kuritushuonetta, siis suunnilleen viidenneksi osaksi alimmasta rajasta, joka nyt on olemassa. Tähän voidaan vielä lisätä, että poikkeustapauksissa, kuten valiokunnan mietinnössä huomautetaan, voidaan vielä käyttää 3 luvun 4 §:ää, jossa sanotaan, että, jos joku rikosta tehdessään ei ole ollut täydessä ymmärryksessään, niin voidaan vielä tavallinen rangaistusmäärä alentaa ja tässä tapauksessa voitaisiin se alentaa aina 14 päivän vankeuteen. Samaten on, myös niiden määräysten mukaan, jotka ovat mainitussa luvussa, asianlaita, jos rikoksentehtäjä olisi 15 mutta ei 18 vuotta vanha.

Mitä ylimpään rajaan tulee, niin on moitittu että 8 vuoden kuritushuone on liian korkea. Tässä on kuitenkin huomioonotettava se seikka, että myöskin tätä, niinkuin muitakin rikoksia voidaan uusita. Jos rikos uusitaan, niin rangaistuksen pitää olla suurempi kuin jos rikos ensimmäisen kerran tehdään, ja jos useamman kerran uusitaan, niin rangaistuksen pitää olla vielä ankarampi kuin edellisellä kerralla. Minä muistan erään tapauksen Norjasta viime kesänä, jolloin eräs nainen oli syytetty siitä, että hän kolmannen kerran oli surmannut sikiönsä kylmäverisesti. Ei ole sellaisessa tapauksessa syytä tuomita lievää rangaistusta. On myöskin otettava huomioon se seikka, että tuomioistuimet tuskin koskaan tuomitsevat ylimpään rangaistukseen, sillä tuomioistuimet ajattelevat aina että vielä voi olla joku tapaus, joka voi olla vielä ankarampi kuin tämä käsiteltävänäoleva. Sentähden ei ole tavaksi tullut, että tuomitaan ylin rangaistus eikä siis nytkään, kun 8 vuotta kuritushuonetta on ylin raja, sitä tulla käyttämään, vaan tullaan tavallisesti tuomitsemaan alempi rangaistus; se on tuomioistuinten yleinen käytäntö.

Vihdoin tahdon kosketella erästä seikkaa, josta mainitaan tässä 2:ssa vastalauseessa. Sanotaan, että sikiön lähdeittäminen jo olisi muutamissa lainsäädännöissä tullut luvalliseksi. Asian laita ei kuitenkaan ole sellainen. Mistä vastalauseentehtäjät ovat sen ilmoituksen saa-

neet, on minulle tietämätöntä, mutta ei siinä ole vähintäkään perää.

Ed. Bäck: Jag begärde ordet blott för att inlägga en protest gentemot den parlamentariska taktlöshet som en af landtdagens medlemmar i afton låtit komma sig till last. Landtdagsman Latvala är som känt medlem af stora utskottet, och ändock har han, ehuru föreliggande betänkande kommer att remitteras till sagda utskott, funnit det vara förenligt med god sed att med ett timplångt andragande upptaga kammarens tid. Ett sådant förfarande torde böra stämplas såsom taktlöshet.

Ed. L. Typpö: Mietinnön perusteluissa on aivan tasapuolisesti huomioonotettu ne seikat, jotka vaikuttavat siihen suuntaan, että valtiokunta on voinut katsoa kohtuulliseksi alen-taa rangaistusmääräyksiä rikoslain 22 luvun 1 §:ssä ynnä 5:nnessä ja 8:nnessä §:ssä. Mutta kuitenkin ensimmäisessä pykälässä mainittu tavallinen lapsenmurha on siihen määrin törkeä rikos, että alinkin rangaistus on pysytettävä 6 kuukauden vankeutena ja ylin 8 vuoden kuritushuonerangaistuksena. Tuomioistuimella on siis rikollista tutkiessaan oikeus huomioonottaa kaikki rangaistusta lieventävät asianhaarat ja määrätä rangaistus niin alas, kuin tuntuu tarpeelliselta. 6 kuukautta ei liene enää liikaa, kun kyseessäoleva rikos on kuitenkin lapsen surmaaminen. Mutta useinkin ilmenee hyvinkin raskauttavia seikkoja, jolloin on tarpeellista, että ylin määrä on 8 vuotta kuritushuonevankeutta.

Vastalauseen tekijät katsovat mielestäni lapsenmurharikosta liian vähäpätöiseksi, ja siitä seuraa tuo tavattoman pienten rangaistuksien ehdottaminen. Jos nuo ehdotukset hyväksyttäisiin, voisi kun ei olisi rangaistuksen pelkoa, edellyttää rikosten lisääntyvän, joka ei olisi suotavaa. Toinen vastalause sisältää tuon ennen kuulumattoman väitteen että yhteiskunnan etu vaatii synnytystapausten rajoittamista. Moiseesta koituisi kuitenkin yhteiskunnan turmio ja häviö, mikä on rikos ijankaikkisuuden ja luonnon lakeja vastaan. Vastalauseessa kyllä koetaan esittää sikiön lähdeettämistä aivan viattomana tekona, kun se vain tapahtuu 32 sivulla mainitun ponnien mukaisessa järjestyksessä. Mutta rikos pysyy rikoksena vaikka se toteutetaan kuinka hyvässä järjestyksessä ja oppineiden käsien avulla tahansa. Tuollaisen teon viat-tomuutta ei vastalauseessa voida todeta. Siihen jää yhä kaikesta huolimatta rikollinen leima.

Luvaton sekaantuminen ja siitä johtuva raskaudentila pidetään yleisesti häpeänä. Mikä vaikuttaa tuon häpeän? Siihen vastaan: tehty rikos. Ei ole oikein, että tehtäisiin luvalliseksi poistaa tuosta ensimmäisestä rikoksesta johtuneet seuraukset vieläkin suuremmalla rikoksella. Yhteiskunnan siveelliseen kehitykseen kuuluvat aivan toisenlaiset toimenpiteet.

Ed. Pärssinen: Täällä ovat muutamat porvariston edustajat esiintyneet erinomaisina ihmisuvun lisääntymisen puolustajina. On merkillepantavaa, että he ovat tästä asiasta nähtävästi koettaneet tehdä keinon, jolla itse asiassa omia syntejensä peittävät. Todellisesti nyt tiedämme, että paraikaa yhteiskunta, jota he puoltavat, harjoittaa hirvittävässä määrässä lapsenmurhia. Se jättää lukemattomat lapset ilman hoitoa ja kasvatusta melkein kadun varaan ja siellä ne kuolevat, eivätkä nämä siveysapostolit ole silloin esillä, kun tarvittaisiin näitten pelastamista. Nyt kuitenkin pidetään suurta melua sosialistien toisesta vastalauseesta, jossa myöskin tavallaan tulisi suvun lisääntyminen rajoitetuksi.

Vielä on erittäin hauskaa ollut nähdä, miten edustaja Hultin on täällä esiintynyt naisvapautuksen puoltajana. Minä todella ihmettelen, miten edustaja Hultin viitsii itselleen vaatia tuollaista patenttia sen jälkeen, kun hän on esimerkiksi työläisnaisten yötyötä koskevassa asiassa niin viheliäisellä tavalla esiintynyt, kuin todella on. Muistetaan vallan hyvin, millä tavalla edustaja Hultin on naisvapautusta ajanut. Hän on ajanut sellaista naisvapautusta, että naiset voisivat aivan ilman mitään esteitä olla kapitalistien riistovälineinä. Hän tahtoi riistää työläisnaiset yötyöhön, niin etteivät nämä saisi edes yöllä olla lastensa luona niitä imettämässä ja hoitamassa, ja sitten hän puhuu täällä olevansa naisvapautuksen ajaja.

Yhtä viheliäistä ja valheellista on porvari-edustajien esiintyminen silloin, kun he täällä esiintyvät siveellisyysapostoleina. Kyllä kaikille on tunnettua, missä kansanluokassa siveetömyys kaikkein suurimpana rehoittaa, millä tavalla yläluokka lisää sukua. Minä pyydän tässä nojautua kunnioitettavan sosialistisen oppi-isän Kautskyn lausuntoon tästä asiasta. Hän kirjassansa „Lisääntyminen ja kehitys”, jota minä suosittelisin edustajain ja muittenkin kansalaisten luettavaksi, lausuu seuraavaa: „Suvun jatkaminen on samoin kuin avioliitto-kin näissä piireissä alistettu palvelemaan per-



heomaisuuden etuja, ei rodun parantamista. Myöskin porvarikunnan keskuudessa se palvelee taloudellisia tarpeita, avioliitto kapitalin keskittymistarvetta, suvun jatkamisen tarvetta jättää se yksityisomaisuutena perinnöksi. Kapitalisti ei ole, kuten feodaliylimys, perheensä orja vaan kapitalinsa orja; hän nai sen tarpeiden, eikä persoonallisten taipumustensa mukaan. Ja paljoka suuremmassa määrässä kuin hänen perillisensä terveys, herättää hänen mielenkiintoansa se kapitalin määrä, minkä hän voi jättää sille perinnöksi. Sen lisäksi tulee näissä piireissä usko rahan kaikkivaltaan. Sillä luullaan voitavan ostaa kaikkea, myöskin terveyttä. Ja kumminkin sillä ostetaan usein ainoastaan professorien taito pitää perillistä hengissä niin kauan, kunnes hän uuden rahaavion kautta keskittää vielä enemmän kapitalia ja on uuden perillisen siittämisen kautta turvannut kapitalinsa säilymisen yksityisomaisuutena. Siten hän on täyttänyt velvollisuutensa kapitalia kohtaan ja voi siirtyä neurastenien, keuhkotautisten, syfilististen ja mielisairasten isiensä luo." Se siitä.

Kun puhutaan siitä, että muka voitaisiin näitä asioita ehdottomasti luonnon mukaan järjestää, on se puhetta, joka on epätieteellistä. Kaikkien täytyy tietää nimittäin se, että niin pian kun ihmisellinen yhteiskunta astuu luonnon kanssa tekemiseen, silloin se myöskin niin hyvin eläinkunnan kuin kasvikunnan ja vieläpä ihmiskunnankin lisääntymissuhteita muuttaa. Se on aivan tieteellisesti pätevä asia, joten en siitä puhu sen enempää.

Pyydän vielä mainita että vaikka minä pidän porvariston menettelyä tässä hyvin teko-pyhänä ja joutavana, en minä itse puolestani myöskään ole tämän toisen vastalauseen kannalla. Kuitenkaan ei minulla ole laisinkaan halua toisia leimata sentähden siveettömiksi, että he ovat asiassa jonkun verran toisella kannalla kuin minä olen. Minä koetan ymmärtää heidän perustelujaan ja itse puolestani otan oikeuden esittää perusteluni ja katsantokantani. Pidän halpamaisena, että — jos toinen on toista mieltä kuin itse olemme — otetaan vapaus leimata hänet sentakia epäsideelliseksi. Se on pintapuolinen käsityskanta. Minä en ole sitä mieltä, että tällaista tehtävää, nimittäin lähdeittämistä, voitaisiin sallia kättilölle laisinkaan, enkä myöskään sitä, että, kuten tässä asiassa ehdotetaan, alle kolmen kuukauden vanha sikiö sallittaisiin lähdeittää. Se ei olisi missään muussa tapauksessa sallittava kuin jos äidin tahi lapsen terveys on ehdottomasti

vaaranalaisena. Siis ei tällä tavalla lainkaan, kuten toisessa vastalauseessa ehdotetaan. Toivon, että joku sosialidemokraatti suuressa valiokunnassa tekee tämäntapaisen ehdotuksen.

En pidä niitä perusteita, joita ed. Latvala on tuonut tämän toisen vastalauseen puolesta, niin pätevänä, että ne voisivat mainitun vastalauseen ehdotusta täysin puoltaa. Minä pidän, että avioton äiti on siveellisesti julistettava tasa-arvoiseksi kaikkien muiden äitien rinnalla, niin ettei hänellä olisi minkäänlaista syytä koettaa olla lisäämättä ihmiskuntaa. Pidämpä vielä, että usein juuri tällaisessa tapauksessa syntyneet jälkeläiset ovat lahjakkaampia, terveempiä ja paremman valinnan tuloksia, kuin useasti sellaisesta avioliitosta syntyneet, joka on etusyiden nojalle perustettu. Toiseksi on minun mielestäni yhteiskunnan raivattava pois taloudellisia esteitä, jotka ovat ihmiskunnan lisääntymisen tiellä. En myöskään pidä köyhälistön elämää niin toivottomana, että heidän olisi tarvis turvautua itsehävitykseen. Minä päinvastoin uskon, että köyhälistöllä, kun se valistuu ja sivistyy ja kun se kohooa yksimielisenä oikeuksiensa puolesta taistelemaan, on tulevaisuus, ja juuri sentähden, että sillä on tämä tulevaisuus, kannattaa sen lisääntyä ja kasvattaa voimakas joukko aatteittensa puolesta taistelemaan.

Ed. Lindelöf: Jag ber att få uttala ett par ord med anledning af den betänkan det vidfogade andra reservationen. I motiveringen på sidan 29 påstås, att den operation, om hvilken här är fråga, skulle i mycket stor omfattning praktiseras i vårt land och att den s. k. öfverklassen därvid hade det stora företrädet att kunna anlita läkare. Likaså inneligger i reservationens kläm uppenbarligen den antydning, att vår läkarekår vore villig att i stor utsträckning utföra operationer i fråga. Jag betvivlar ingalunda, att fall kunna finnas, då en läkare af rent medicinska skäl finner vidtagandet af en dylik åtgärd nödvändig. Men hvad här förutsättes om våra läkare går ofantligt långt utöfver detta, och jag tvekar icke att beteckna sådana antydningar, såsom en grof insinuation mot landets framstående, upplysta och aktningvärd läkarekår. Jag tror emellertid, att läkarekåren kan bära detta med lugn, ty man får väl hoppas, att i landtdagen icke många röster skola understödja denna reservation. Det var för öfrigt tillfredsställande att erfara, att den senaste talarinnans i hufvudsak ställer



sig på en annan ståndpunkt än de adra reservationens undertecknare.

Ed. Etelämäki: Minä toivon, että toinen vastalause hyljättäisiin.

Ed. Lundström: Minä taas toivon, että se hyväksyttäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt ja asia menee suureen valiokuntaan.

#### 7) Toimenpiteitä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi

koskevain ed. Taneli Typön y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 7, ed. Peurakosken y. m. eduskuntaesityksen n:o 8 ja ed. Lohen y. m. eduskuntaesityksen n:o 9 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevan asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Hanninen: Minä pyydän ehdottaa, että tämä eduskuntaesitys pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Paasonen: Minä kannatan edellisen puhujan ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle ja se on vasta ensi keran pöydällä, niin tulee sen jäädä pöydälle. Kysymys on vain pöydällepanojasta. On ehdotettu että mietintö pantaisiin pöydälle ensi istuntoon. Seuraavat puhujat ovat hyvät ja kohdistavat lausuntonsa siihen.

Ed. Tanttu: Minä kannatan pöydällepanoa.

Ed. Miettinen: Minä luovun.

Ed. L. Typö: Minä pyysin puheenvuoroa vain sentähden, että voisin kannattaa edustaja Hannisen ehdotusta pöydällepanosta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Mietintö pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Arajärvi: Minä puolestani rohkenen ehdottaa, että istunto myöhäisen ajan vuoksi lopetettaisiin.

Ed. Ahmavaara: Kannatan edellistä puhujaa.

Puhemies: Työjärjestyksen 30 § sanoo, että „täysi-istunto ei saa jatkua jälkeen kello 11 illalla, ellei puhemies katso siihen erityistä syytä olevan tai eduskunta niin päättää”. Nyt on siis kysymys istunnon lopettamisesta ensimmäisenä esillä.

Puhemies: Haluaako kukaan puhevuoroa tästä asiasta?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu, että istunto lopetettaisiin, kun aika jo on kulunut niin pitkälle että kello jo on yli 11. Tätä ei ole vastustettu. Edustajat kaiketikin siihen suostuvat. Istunto siis päätettäne?

Tähän vastataan myöntävästi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Ennenkuin lopetetaan istunto, minä ehdottaisin, että toimitettaisiin 11:n asian pöydällepano.

Puhemies: Se kaiketikin sallitaan; eikä se sotine sitä äsken tehtyä päätöstä vastaan, että istunto lopetetaan.

#### Pöydällepanot:

Valtioavustuksen myöntämistä työväen voimistel- ja urheiluseuroille

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitetään ja

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston  
ehdotuksesta ensi perjantain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello  
6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 12,20 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

## 22. Perjantaina 26 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Esitetään:

1) Perustuslakivaliokunnan lausunto Eduskunnan puhemiehen kieltäytymisen johdosta valiokuntaan lähettämistä varten esittämästä ed. Paasivuoren eduskuntaesitystä, joka koskee ehdotusta laiksi apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille. 316  
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Paasivuoren y. m. tekemä edusk. esitys.

##### Kolmas käsittely:

2) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913 koskeva armollinen esitys. ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; arm. esit. n:o 7.

##### Ainoa käsittely:

3) Kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913 annettu armollinen esitys, mikäli se koskee yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään. ”

Asiakirjat: Rautatievaliokunnan mietintö n:o 1; arm. esit. n:o 3.

##### Ensimmäinen käsittely:

4) Eduskuntaesitykset, jotka koskevat toimenpiteitä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi. 331

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. T. Typön y. m. edusk. esit. n:o 7, ed. Peurakosken y. m. edusk. esit. n:o 8 ja ed. Lohen y. m. edusk. esit. n:o 9.

Siv.

#### Ainoa käsittely:

5) Valtioavun myöntämistä työttömäin avustamiseksi ensi talven aikana tarkoitettava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Työväenasiain valiokunnan mietintö n:o 1; ed. Pohjolan y. m. anom. ehd. n:o 54.

6) Valtioavustuksen myöntämistä työväen voimistelu- ja urheiluseuroille tarkoittava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Hännisen ja Lylykorven anom. ehd. n:o 79.

7) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista kouluista ja kasvatuslaitoksista tarkoittava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. J. W. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 21.

8) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle tarkoittava anomusehdotus. —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Arokallion ja Nuoran anom. ehd. n:o 23.

#### Pöydällepanoa varten esitetään:

9) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 työväen tapaturmavakuutuksesta tehtyjen eduskuntaesitysten johdosta. 350

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta. 351

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Airola, A. Castrén, Homén, O. Laine, Lanne, Malmivaara, Perttilä, Pohjola, Schybergson ja von Troil.

### Ilmoitusasiat:

**Puhemies:** Sairauden takia pyytää edustaja Lanne vapautusta tämän päivän istunnosta. Yksityisasiain takia pyytää vapautusta ed. Kaskinen tämän päivän sekä seuraavasta istunnosta, ed. O. Laine tämän illan istunnosta, ed. Malmivaara tästä päivästä alkaen ensi maanantai-iltaan, ed. Kaakko-oja ensi maanantaiaamusta seuraavaan tiistai-iltaan, ed. Sirén huomista alkaen ensi torstaihin saakka, ed. Lehtimäki ensi maanantaista alkaen ensi torstai-iltaan, ed. Eloranta huomispäivästä alkaen ensi viikon keskiviikkoiltaan saakka, ed. Gädde tämän kuun 29 päivästä toukokuun 3 päivään, ed. Ruotula huomisaamusta ensi maanantai-iltaan asti, ed. Herttua tämän kuun 29 päivästä toukokuun 7 päivään, ed. Sjöstedt-Jussila ensi maanantaiksi, tiistai- ja keskiviikoksi, ed. Wiik huomista ja ensi maanantaipäivästä ja ed. Pohjola tämän illan istunnosta.

Näihin vapautuksenpyyntöihin eduskunta suostuu.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Puhemiehen tiedonanto ed. Paasivuoren eduskuntaesityksen n:o 48 johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille.

Esitetään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 eduskunnan puhemiehen kieltäytymisen johdosta valiokuntaan lähettämistä varten esittämästä edustaja Paasivuoren eduskuntaesitystä, joka koskee ehdotusta laiksi apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille.

**Puhemies:** Perustuslakivaliokunta on laatinut lausuntonsa asiasta mietinnön muotoon, mutta tämä ei ole mietintö siinä merkityksessä kuin valtiopäiväjärjestyksen 65 §:ssä lausutaan, vaan ainoastaan lausunto, joka esitetään eduskunnan tiedoksi. Perustuslakivaliokunta tässä mietinnössä n:o 1 selittää, että ed. Paasivuoren eduskuntaesityksen käsiteltäväksi ottaminen olisi perustuslakia vastaan.

### 2) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1913

koskeva armollinen esitys n:o 7, jota on valmistelevalta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suurelta valiokunnan mietinnössä n:o 3, esitetään kolmanteen käsittelyyn.

**Puhemies:** Nyt on vain kysymys asetus ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Toisessa lukemisessa asetusehdotus hyväksytään.

#### Keskustelu:

**Ed. Wuolijoki:** Minä ehdotan asetusehdotuksen hylättäväksi.

**Ed. Gylling:** Minä kannatan ed. Wuolijoen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Asetusehdotus on myöskin ehdotettu hylättäväksi. Tulee siis äänestettäväksi siitä, onko asetusehdotus hyväksyttävä vai hylättävä.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenalaisen asetusehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittolla. Asetusehdotus on siis hyväksytty.

**Puhemies:** Kolmannen käsittelyn yhteydessä esitetään vielä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 toisella sivulla oleva ponsi, jossa suostunnasta saatava tulo arvioidaan 60,000 markaksi. Ellei kukaan halua puheen- vuoroa, niin se hyväksyttäne?

Tämäkin ponsi hyväksytään.

**Puhemies:** Asia on siis tällä kertaa loppuun käsitelty.

### 3) Yhdysradan rakentamista Pieksämäeltä Jyväskylään

koskeva osa kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1913 annettua armollista esitystä n:o 3 ja siitä laa-

dittu rautatievaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa kahden edustajan pyynnöstä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn.

**Puhemies:** Ensin esitetään mietinnössä olevat asiallista sisällystä olevat ponnet sivulla 10 ja 11 ja sen jälkeen erikseen viimeinen ponsi sivulla 11, joka koskee sitä, että asia lopullisesti käsiteltäisiin valtiovarainvaliokunnan kulkulaitosmietinnön kanssa yhdessä.

#### Keskustelu:

**Ed. Snellman:** Valiokunnassa asetuin periaatteellisessa käsittelyssä vastustavalle kannalle uusien rautateiden rakentamiseen nähden, kun eduskunta on aikaisemmin päättänyt rakennettavaksi kuusi eri rautatietä, joiden rakentamiseen menee useita vuosia. Sitä paitsi on hyvin epäilyksen alaista aikooko hallitus eduskunnan päätöksiä yleensä toteuttaa rautateittenkään rakentamiseen nähden. Tätä epäilystä erittäinkin tukee se, ettei Iisalmen—Ylivieskan radan suhteen, jonka eduskunta tahtoi rakennettavaksi ensiksi ja ensimmäisessä tilassa, ole mihinkään toimenpiteeseen ryhdytty, vaan että päinvastoin on ryhdytty vastustaviin toimiin. Eduskunta näet jo ehdotti tämän radan aloittamista varten miljoonan markkaa tämän vuoden menoarvioon, mutta se on hallituksen toimesta menoarviosta poistettu eikä hallituksella näytä olevan mitäkään toimenpiteitä tämän radan rakentamiseksi. Eduskunnan oma arvokin vaatisi pitämään kiinni aikaisemmista päätöksistään, ennenkun nyt lähdetään uusista rautateistä päättämään ja niitä rakentamaan.

Tämä kanta ei kuitenkaan saavuttanut suurempaa kannatusta rautatievaliokunnassa. Valiokunnan enemmistö sitten päätti yhdistää Savon ja keski-Suomen radan Pieksämäeltä Jyväskylään rakennettavalla yhdysradalla, siten hyläten Suonnejoen—Suolahden ratasuunnan, jota myös valiokunnassa kannatettiin. Valiokunnan enemmistö perustelee päätöstänsä 1907—08 vuosien ja pääasiassa vuoden 1911 rautatiekomitean mietinnöllä. Mutta viimeksimainitussa mietinnössä ei ole tuotu mitään uutta asiallista vuosien 1907—1908 rautatiekomitean mietintöön, joka oli jo 1909 vuoden toisten valtiopäiväin rautatievaliokunnan ja eduskunnan käytettävänä. Silloin eduskunta näki välttämättömän tarpeelliseksi uuden tutkimuksen aikaansaamisen, sillä rautatievaliokunnan mietinnössä tuotiin esiin erittäin painavia asian-

haaroja ja näkökohtia Suonnejoen—Suolahden rataosan hyväksi. Eduskunnan päätös siis tarkoitti, että kummankin kilpailevan ratasuunnan sekä puolustavat että vastustavat syyt oli mitä asiallisimmin uudelleen tutkittava ja valaistava. 1911 vuoden rautatiekomitean mietintö ei ainakaan minuun sitä vaikutusta tee, että kysymystä olisi tasapuolisesti käsitelty, vaan päinvastoin sen vaikutuksen, että siinä on koettu sekä mahdollisilla että mahdottomilla asianhaaroilla yksipuolisesti tukea Pieksämäen—Jyväskylän ratasuuntaa. Se, ken tuntee komitean kokoonpanon ja millainen se oli edelliseen komiteaan verraten, tietää että hallitus kutsui tähän komiteaan aikaisemmasta komiteasta ainoastaan ne jäsenet, jotka siinä olivat olleet Pieksämäen—Jyväskylän radan kannalla ja ettei tähän komiteaan kutsuttu ainoatakaan niistä jäsenistä, jotka olivat Suonnejoen—Suolahden radan puolella. Näyttää siis siltä, että hallitus olisi aikaisemmin, jo edeltäpäin, tähän rataa nähden määritellyt kantansa, joten komitea oli kutsuttu vain hallituksen kantaa vahvistamaan ja sitä kaikin puolin tukemaan. Ellei hallituksen kanta olisi ollut edeltäpäin määriteltä, olisi edes joku jäsen komiteaan kutsuttu Suolahden—Suonnejoen radan kannattajista. Kun sitten tarkastetaan komitean mietintöä, niin mainittu epäluulo vahvistuu ja vakiintuu mainitsemaani suuntaan. Pyydän saada tästä mietinnöstä mainita vain muutamia näkökohtia. Komitea mainitsee, että taloudellisessa suhteessa ei ole huomattavia muutoksia tapahtunut siitä lähtien, kun vuosien 1907—08 komitea suoritti tehtävänsä, sekä vetoaa siihen mainitun komitean lausuntoon Pieksämäen—Jyväskylän linjan etevämmyydestä Suonnejoen—Suolahden linjan rinnalla, jossa komitea huomauttaa, että radan toinen päätepiste, nimittäin Pieksämäki, tulee olemaan, jos rata Joensuu—Varkaus—Pieksämäki rakennetaan, kahden radan yhtymäpaikkana ja sen toinen päätepiste, eli Jyväskylä, jo on sellainen, puhumattakaan siitä, että se on kaupunki. Komitea siis on sitä mieltä, että yllämainitut asianhaarat liikkeen järjestämiselle tuottavat niin suuria etuja, että ensimmäinen sija on annettava Pieksämäen—Jyväskylän linjalle. Nämä esitetyt syyt, nimittäin, että radan toinen päätepiste, Pieksämäki, on kahden radan yhtymäpaikkana ja sen toinen päätepiste, Jyväskylä, on kaupunki, epäilemättä ovat tulleet huomioonotetuiksi jo asioita aikaisemmin punnittaessa eivätkä ne enää ole vaakaa sanotun radan eduksi kallistaneet, joten tämä

on heikko, haettu puolustus Pieksämäen—Jyväskylän radan eduksi.

Komitea sitten pitää vain ajan kysymyksenä, milloin Suolahden rataa jatketaan Pohjanmaan rataa, mutta ei kiinnitä huomiota siihen tosiasiassa, josta puhutaan 1909 vuoden toisten valtiopäiväin alamaaisessa rautatieanomuksessa. Siinähan m. m. sanotaan: „Eduskunnan mielestä on selvää, ettei yksi ainoa poikkirata riitä täyttämään rautatien tarvetta Karjalan ja Savon ratojen välillä. Sentähden eduskunta, samalla kun se on päättänyt anoa Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennettavaksi, on ottanut harkittavakseen kysymyksen pohjoisemmasta yhdysradasta mainittujen ratojen välillä”. Sitten anomus päättyy pyyntöön, että tutkittaisiin rata Joensuusta Kuopion—Iisalmen radalle. Jos tämä rata olisi merkitty rautatiekomitean karttaan, samoin kuin se on merkitty 1909 vuoden valtiopäiväin asiakirjain karttaan, niin silmäys karttaan ei olisi voinut mitenkään olla johtamatta mieliin niitäkin etuja, mitä pohjoisempaan kulkeva yhdysrata Savon radan sekä Haapamäen—Jyväskylän—Suolahden välillä voi tarjota jo nyt ja varsinkin tulevaisuudessa. Ottamalla huomioon sen luonnollisen suuren liikehteyden, mikä silloin olisi syntyvä nykyisen Savon suurimman liikekeskustan Kuopion kautta näiden kolmen radan yhdistämisellä, olisi komitean pitänyt, jos se olisi pyrkinyt olemaan tasapuolinen, lukea tämä kaikki Suonnejoen—Suolahden radan hyväksi. Suolahden radan jatkaminenkin pohjoisemmalle radalle, puoltaa Suonnejoen—Suolahden ratasuuntaa paljon perusteellisemmin kuin Pieksämäen—Jyväskylän ratasuuntaa. Silloin tulisi, jos rata johdetaan Suolahdesta Pohjanlahden rantamalle, Kokkolasta, Oulusta, Kemistä, Tornioista, Rovaniemeltä sekä yleensä näiltä alueilta suoriin, lyhin tie Venäjälle ja Suomenlahden satamiin, Kotkaan, Loviisaan ynnä muualle. Silloin voitaisiin tätä suorinta, lyhintä tietä käyttää tuonti- ja vientitavaran kuljetuksena aina Rovaniemelle, Lappiin asti. Näitä näkökohtia enempää kuin niitäkään, että Kuopio on ei ainoastaan Savon suurin liikekeskusta, vaan myös jonkunlainen teollisuuskaupunki muussakin suhteessa, eikä vain viljan kuljetuksessa, ei komitea ole pitänyt sen arvoisina että se olisi niistä edes maininnut. Eihän ole mainittu että siellä on muun muassa suuremmoinen rullatehdas, jonkumoinen sahalaite, puhumattakaan useista muista pienemistä teollisuuslaitoksista. Kaikki nämä komitea on jättänyt mainitsematta Suonnejoen—

Suolahden radan eduksi samoin kuin Iisveden useat tehdaslaitokset. Mutta paikallisliikettä arvostellessaan on komitea Pieksämäen—Jyväskylän linjan puolustukseksi ottanut alueita, jotka kuuluvat Suonnejoen—Suolahden radan alueeseen. Samoin niiden taloudellista kehitystä arvostellessaan on Suonnejoen—Suolahden taloudellisen aseman kustannuksella koetettu tukea Pieksämäen—Jyväskylän linjaa.

Tässä olen vain viitannut muutamiin näkökohtiin, miten viimeinen rautatiekomitea on koettanut yksipuolisesti tukea Pieksämäen—Jyväskylän suunnan etuja ja vielä kilpailevan suunnan kustannuksellakin. Eduskunnan tarkoitus, kun se pyysi uutta tutkimusta, oli se, että kilpailevan ratasuuntain tutkimus oli saatava tasapuolisesti ja asiallisesti toimitetuksi. Vaan tätä tarkoitusta eduskunta ei ole saavuttanut. Komitean mietintö tekee sen vaikutuksen, että se on toimitettu pääasiassa vain Pieksämäen—Jyväskylän linjan asianajajana eikä niiden tasapuolisena tutkijana ja arvostelijana, ja siitä pääasiassa on aiheutunut tämän ratasuunnan etuun asettaminen. Yleistä etua samoin kuin paikallisliikenteenkin etuja silmälläpitäen kannatan ehdotetun Savon ja keski-Suomen yhdysradan rakentamista Suonnejoelta Suolahteen, ja kannatan siinä mietintöön liitettyä vastalauseita. Tämä linja tulisi lyhimmäksi, suorimmaksi ja huokeimmaksi yhdysradaksi. Tämä linja tulisi saattamaan suurten vesistöjen ympäristöt täydelleen rautatien yhteyteen. Silloin jäisi ainakin pitkäksi ajaksi tarpeettomaksi Keitele—Niiniveden ja Iisveden vesistöjen kanavoiminen, joiden vesistöjen yhtenäiseen liikehteyteen saattamisen valiokuntakin tunnustaa tarpeelliseksi ja jotka ovat määrättyt jo tutkittavaksi ensi kesänä. Ja on vain ajan kysymys, milloin tämä kanavoimistyö toimitetaan ellei Suonnejoen—Suolahden yhdysrataa rakenneta. Suonnejoen—Suolahden yhdysradan rakentamisella säästettäisiin kanavoimiskustannuksia noin neljä miljoonaa markkaa, jotka tulevat kulutettaviksi jos rata rakennetaan Pieksämäeltä Jyväskylään. Mitä muuten tulee Pieksämäen—Jyväskylän rataa, jos se rakennetaan ja vielä valiokunnan enemmistönkin ehdottamaa, sille itselleenkin tuntematonta suorinta suuntaa, tulee se kokonaan kulkemaan erämaiden kautta, se tulee sivuuttamaan tällä suunnalla parhaimmin asutun seudun, Hankasalmen, sillä jos tällä radalla vähänkään muita, kuin strategisia näkökohtia silmälläpidetään, niin se olisi rakennettava niin pohjoiseen kuin suinkin mahdollista, että se edes jossain kohdin



koskettaisi Hankasalmen vesistöä, vaikei silti Armisvettä. Sillä on unennäköä, eikä asiallista, puhua Armisveden radan rakentamisesta, kuten komitea ja valiokunnan enemmistö yksityisten harhaanvievien tiedonantojen perustuksella niin paljon puhuvat.

Olen vakuutettu että maallamme ei ole koskaan siinä määrin varoja, että se niitä tulisi tähän tarkoitukseen käyttämään ja tuhlaamaan. Vaan tämäkin mahdollon haaveilu on vain haettu Pieksämäen—Jyväskylän radan puolustus. Olen vakuutettu, että jos yhdysrata Pieksämäeltä Jyväskylään saadaan aikaan asiallisesti ei ainakaan vakavasti sen jälkeen puhuta Armisveden haararadasta ja sen aikaansaamisesta.

Lopuksi pyydän saada vielä lukea tie- ja vesirakennuksen ylihallituksen ylitirehtööri Snellmanin ajatuksen näistä puheenaolevista ratasuunnista. Hän lausuu vuoden 1908 rautatiekomiteassa: „Kun edelleen verrataan Pieksämäen—Jyväskylän ja Suonnejoen—Suolahden rataa toisiinsa, on minusta viimeksi mainittu rata edullisempi sekä paikallis- että kauttakulkuliikkeen nähtä. Radan molemmin puolin olevain laajojen vesistöjen kautta tulisi sen liike-elämä olemaan suurempi kuin Pieksämäenlinjan, jotapaitsi matka Waasasta ja Tampereelta pohjois-Savoon tulisi 12 kilometriä lyhemmäksi”. Tälle ylitirehtööri Snellmanin, yleensä koko maamme liikeoloja tuntevalle ammattimiehen lausunnolle, minä annan suuremman luottamuksen kuin komitean ja valiokunnan enemmistön mielipiteelle ja toivon, että eduskuntakin niin tekee. Tämän ajatussuunnan ovat aikaisemmat valtiopäivät ja hallitus 20 vuoden kuluessa useasti, monen moneen kertaan omaksuneet sellaisissa oloissa ja sellaisia oloja silmälläpitäen, jolloin oli määräämässä liikeoloja järjestettäessä yleensä koko maan ja kansan etu eivätkä mitkään muut tarkoitukset ja edut.

Lopuksi esitän että eduskunta päättäisi yhdysradan rakennettavaksi Suonnejoelta Suolahteen.

Ed. Nylander: Minä pyydän aluksi saada todentaa, että rautatievaliokunta on tätä uutta rataa suunnitelleensa ja siitä lausuntoa antaessaan kiinnittänyt erityistä huomiota siihen rataa, jonka eduskunta oli päättänyt ennen tätä yhdysrataa rakennettavaksi, tarkoitan Ylivieskan—Iisalmen rataa. Valiokunta mainitsee mietinnössään parissa kohdassa, että se varmasti olettaa hallituksen tulevan panemaan

käyntiin työt Ylivieskan—Iisalmen radalla, niin pian kun Kaskisten radalta työvoimat vapautuvat. Samalla kun minä mielihyvällä todennan tämän, olisin kumminkin toivonut, että asia olisi suuremmalla painolla tullut valiokunnan mietinnössä esiintuoduksi siinä kohdassa, missä se puhuu siitä epäilyksestä, joka mahdollisesti voi syntyä sen kautta, että eduskunta aikaisemmin on niin paljon ratoja päättänyt. Mutta vaikkakin minä olisin tätä toivonut, en kumminkaan tahdo ehdottaa mitään lisäystä valiokunnan mietintöön tässä kohden.

Sitävastoin en voi olla rautatievaliokunnan kanssa yhtä mieltä itse pääasiasta, siitä nimittäin, miten olisi suhtauduttava tähän hallituksen esitykseen, semmoisena kuin se on nyt eduskunnalle annettu. Olen kyllä selvillä siitä, että eduskunnan nyt olisi hyväksyttävä yhdysrata Savon radan ja keski-Suomen radan välille, mutta en ole voinut tulla vakuutetuksi siitä, että hallituksen ehdottama suunta, jota nyt myös rautatievaliokunta puoltaa, olisi oikea. Edellinen puhuja on jo asiaa kosketellut, ja minä pyydän pääasiassa yhtyä häneen. On aivan ilmeistä, että Savon radan ja keski-Suomen radan yhdistävää poikkirataa koskeva kysymys on viime vuosina joutunut aika lailla vinoon. On nimittäin muistettava, että rautatiekomiteat samoin kuin eduskuntakin vuoteen 1907 yleensä aina asettivat Suonnejoen—Suolahden ratasuunnan edelle muista ja varsinkin Pieksämäen—Jyväskylän ratasuunnasta. Että näin ei tapahtunut suotta, siitähän on lausuntoja, hyvinkin painavia, annettu sekä 1907 vuoden rautatiekomitean puolelta että sittemmin eduskunnassa. Vuodesta 1907 on, niinkuin selvästi huomataan, kysymys näistä yhdyradoista kääntynyt väärälle tolalle. 1907—08 rautatiekomitea tuli lopullisesti, souduttuaan ja huovattuaan sinne ja tänne, siihen että Pieksämäen—Jyväskylän suunta olisi edullisempi. Tässä komiteassa oli varsinkin pari jäsentä, jotka innokkaasti ajoivat mainittua Pieksämäen—Jyväskylän suuntaa. Kun sitten eduskunta anoi, että hallitus edelleen vielä selvittäisi asiaa ja asettaisi komitean tutkimaan, kumpiko näistä kahdesta suunnasta olisi edullisempi, niin hallitus — omituista kyllä — määräsi asettamaansa komiteaan jäseniksi nimenomaan ne mainitsemani kaksi jäsentä, jotka innokkaimmin olivat ajaneet tätä toista suuntaa. Kun komiteassa oli vain 3 jäsentä, niin oli luonnollista, että tulos tuli olemaan semmoinen, kuin se tuli, nimittäin että 1911 vuoden rautatiekomitea puolsi Pieksämäen—Jyväskylän suuntaa. Voisi tästä puhua pitemmältikin.

Minä en aijo sitä tehdä. Aijon ainoastaan huomauttaa parista seikasta.

Ken mieskohtaisesti tuntee kysymyksessä olevia seutuja, ken tuntee toiselta puolen Rautalammin ja toiselta puolen Pieksämäen ja Hankasalmen, hänen täytyy ilman muuta myöntää, että tuossa komitean tutkimuksessa ja komitean työn tuloksessa on jotakin, joka ei ole aivan suoraa peliä. Yhtä hyvin asuttua ja yhtä hyvin viljeltyä kuin Rautalampi on, yhtä huonoa on Pieksämäki siltä osalta, mitä tämä rata tulee koskemaan. Että tuo komitea ensinkään on voinut tulla sellaiseen tulokseen, johon se on tullut väittäessään, että paikallisliikenteeseen nähden Pieksämäen—Jyväskylän suunta on yhtä edullinen kuin Suonnejoen—Suolahden, johtuu siitä, että se on päätekijöiksi, mitä tulee paikallisliikenteeseen, ottanut Hankasalmen ja Toivakan kunnat. Paikallistuntemuksen nojalla olen valmis myöntämään, että Hankasalmella ja osittain Toivakalla on tässä aikalailla merkitystä, jopa niinkin paljon, että nämä kaksi kuntaa voivat jossain määrin vastata Rautalampea paikallisliikenteeseen nähden. Näin on asianlaita kumminkin ainoastaan, sikäli kuin pysytään komitean ja hallituksen ehdottamassa suunnassa, jonka kautta rata tekee melko suuren kaaren Hankasalmen kirkkoa kohti pohjoiseen ja sitten taas lähempänä Jyväskylää isohkon kaaren etelään Toivakan kirkkoa kohti. Niinkauan kun nämä mutkat otetaan huomioon, pitää jonkin verran paikkaansa, että Pieksämäen rata voi jonkun verran kilpailla Suonnejoen radan kanssa. Mutta kun, kuten valiokunta nyt on tehnyt, poiketaan tästä ja tahdotaan rata vedettäväksi aivan suoraan, niin tulee rata sellainen, että sillä paikallisliikenteeseen nähden ei ole paljoakaan merkitystä. Niinpä esim. Hankasalmen kirkko sen suunnan mukaan, minkä valiokunta nyt on omaksunut, tulee melkein yhtä lähelle tätä Suonnejoen—Suolahden rataa kuin Pieksämäen—Jyväskylän rataa, sanon, melkein yhtä lähelle. Tosin ero on muutamia kilometriä. Samaten Toivakalla ei tule tästä olemaan hyötyä juuri nimeksikään, siitä syystä, että Toivakalla on yhtä lyhyt matka Jyväskylään kuin sieltä tulee olemaan tälle radalle, jos se rakennetaan niinkuin valiokunta on tahtonut. Jos siis valiokunnan ehdotusta noudatetaan radan suuntaa määrättäessä, raukeaa — kuten näkyy — kaikki se, minkä komitea paikallisliikenteeseen nähden on laskenut Pieksämäen—Jyväskylän radan eduksi. Radasta tulee täydellinen sydänmaan rata, eikä sillä paikallisliikettä tule olemaan tuskin ni-

meksikään. Mutta voidaan sanoa, että se yhdysratana sittenkin on asetettava tuntuvasti edelle tätä toista. Nyt on kumminkin huomattava että, jos tuo pohjoinen rata, Suolahdesta—Suonnejoelle, rakennetaan ilman haararataa Kuhjoon, niin tulee se tuntuvasti lyhyemmäksi ja tuntuvasti huokeammaksi kuin Pieksämäen—Jyväskylän rata. Sen huomaa jo mietinnöstäkin, sillä huolimatta siitä, että valiokunta sanoo radan lyhenevän 15 kilometriä, jos se vedetään suoraan, niinkuin valiokunta ehdottaa, ei valiokunta kumminkaan katso voivansa vähentää penniäkään siitä 11,900,000 markasta, miksi hallitus oli kustannukset tätä rataa varten ehdottanut. Ja sitä ei voidakaan, sillä valiokunnan ehdottaman suunnan mukaan tulee epäilemättä niin suuria kustannuksia Leppäveden ylimenon kohdalla, että on hyvin epäiltävää, voidaanko valiokunnan ehdottamaa suuntaa saada rata rakennetuksi edes sillä, minkä hallitus on suunnittelemalleen pitemmälle taipaleelle ehdottanut. Kun siis Suonnejoen—Suolahden rata tulee tuntuvasti huokeammaksi ja on lyhempi, niin vaikuttaa tämä varsin paljon, myöskin kun on kysymys kauttakulkuliikkeestä ja radasta, joka sitä välittää.

On väitetty, että se mutka, jonka rautatie tekisi pohjoiseen Suonnejoelle ja Suolahteen, olisi kovin hirvittävä. Onhan tosi, että se pidentää matkaa Pieksämäeltä Jyväskylään muutamilla kilometreillä, mutta, kun nyt rakennettava rata sen kautta tulee tuntuvasti huokeammaksi, ei sitä niin kovin suureksi voida arvostella. Pyydän siis saada kannattaa tähän valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta. Mutta samalla kun teen sen, rohkenen olla sitä mieltä että, jos eduskunta päättää radan rakennettavaksi Pieksämäeltä Jyväskylään, on hallituksen eikä valiokunnan esittämä suunta hyväksyttävä, sillä valiokunnan ehdottamaa suuntaa kulkien syntyy, mitä paikallisliikenteeseen tulee, siihen määrin kuollut rata, että katson sellaisen aivan mahdottomaksi. Jos siis rata Pieksämäeltä päätetään rakennettavaksi, on hallituksen esittämä suunta kaarineen pohjoiseen ja etelään hyväksyttävä ja valiokunnan esittämä suora suunta hylättävä. Kun kerran tämä rata rakennettanee pääasiassa poikkiradaksi kauttakulkuliikettä varten, en uskalla toivoa, että eduskunnassa saisi riittävästi kannatusta tuo Suonnejoen—Suolahden rata, mutta pidän kumminkin erittäin tärkeänä, että se tulisi sitä suuntaa rakennetuksi, jota vastalauseessa ehdotetaan. Ellei se, niinkuin sanoin, menisi läpi, on joka tapauksessa hallituksen

esitys eikä valiokunnan mietintö radan suuntaan nähden hyväksyttävä.

Ed. Leivo: Kun katselee tätä valiokunnan mietintöä, voi helposti tulla siihen käsitykseen, että valiokunta olisi ollut aivan yksimielinen siinä, että armollinen esitys pääasialliseen sisältönsä nähden olisi hyväksyttävä. Mutta niin ei kuitenkaan ole ollut laita. Asianlaita on niin, että valiokunnassa on ollut, kuten täällä jo edustaja Snellmankin viittasi, alussa eri mieltä siitä, onko armollinen esitys hyväksyttävä vai ei. Ne eri mielipiteet ovat johtuneet käsityksestä, että eduskunnan olisi yleensä pidettävä kiinni siitä katsantokannasta, mikä 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä tuli eduskunnan päätökseksi, nimittäin että oli rakennettava ne rautatiet, jotka niillä valtiopäivillä päätettiin rakennettaviksi, ja ennen kaikkea, että sen mukaan kuin jo rakenteilla olevat radat oli saatu valmiiksi, työvoimat oli siirrettävä Suupohjan radalta, joka on paraillaan rakennettavana, Ylivieskan—Haapajärven—Iisalmen radalle. Tämä käsityskanta oli kuitenkin vähemmistönä. Enemmistö oli sitä mieltä, että eduskunnan päätös, kuten valiokunnan mietinnössään sanotaan, velvoittaisi hyväksymään tämän armollisen esityksen, koska 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä on päätetty pyytää armollista esitystä tästä nyt kyseessäolevasta ratasuunnasta.

Ensimmäisessä lukemisessa, kun asiata valiokunnassa käsiteltiin, oli vielä hiukan enemmän tukea sillä mielipiteellä, että tämä armollinen esitys nyt olisi hyljättävä, koska yleensä on sangen suuria syitä luulla, että hallitus ei tule suhtautumaan eduskunnan 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä päättämiin rautatieasioihin eduskunnan tahdon mukaisesti. Mutta kun asia tuli esille toisessa lukemisessa, olivat jo mielipiteet siihen mennessä niin paljon vaihtuneet, että ehdotus armollisen esityksen hylkäämisestä, jonka minä valiokunnassa tein, ei saanut yhtäkään kannattajaa puolelleen. Valiokunnassa tyydyttiin asiasta lausumaan vain mahdollisimman vähän eli niin paljon kuin sisältää tämä valiokunnan mietinnön kolmannella sivulla olevan toisen kappaleen ensimmäinen lause, joka alkaa sanoilla: „Tätä ehdotusta valiokunnassa käsiteltäessä”. Minä en kuitenkaan katsonut olevan riittävästä syytä vastalauseen tekoon valiokunnassa, kun minulla siitä huonosta menestyksestä, minkä tämä ajatuskanta valiokunnassa sai osakseen, oli vahva syy luulla, ja on edelleen, että minä tässä suh-

teessa en olisi tullut eduskunnassa saamaan kannatusta. Olen kuitenkin pitänyt tarpeellisenä lyhyesti sanoa, että minun vakaumukseni edelleen on se, että eduskunnan velvollisuus olisi hyljätä tämä armollinen esitys, mutta en nytkään katso olevani velvoitettu tekemään mitään ehdotusta, koska uskon, että eduskunnassa, samoin kuin valiokunnassakin, mielipiteet kuitenkin kallistuvat toiseen suuntaan. Tahdon vain lyhyesti lausua tämän ajatukseni eduskunnan pöytäkirjaan, ja tällä huomautuksella yhdyin kannattamaan valiokunnan ehdotusta.

Mitä sitten tulee siihen, että valiokunnassa on voittanut Jyväskylän—Pieksämäen suunta, niin valiokunnan mietinnössä mielestäni on aivan riittävästi perusteltu ne syyt, jotka ovat valiokunnan tähän mielipiteeseen johtaneet. Senvuoksi en puolestani halua kuluttaa eduskunnan aikaa vastailemalla niihin huomautuksiin, joita täällä edustajat Snellman ja Nylander ovat tehneet.

Ed. Kallio: Rautatievaliokunnan mietintöä vastaan, mikäli koskee kyseessäolevaa rautatien suuntaa, ei minulla ole mitään huomautettavaa, sillä minusta on se suunta, jonka valiokunta on tässä omaksunut, aivan luonnollinen, jos kerran tätä rataa käsitellään yhdys- eikä paikallisratana. Mutta minun huomioni on kiintynyt samaan asiaan kuin ed. Nylanderin ja myöskin ed. Leivon, nimittäin että valiokunta on liian vähän pannut huomiota eduskunnan entisille päätöksille, mikäli ne koskevat 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä tehtyjä päätöksiä. Minullakaan ei ole kumminkaan epäilyksiä siitä, ettei tätä esitystä olisi ollut otettava käsiteltäväksi, sillä eduskunta on nimenomaan pyytänyt asiasta hyvissä ajoin armollista esitystä, ja kun se on saatu, niin on se minunkin mielestäni käsiteltävä. Mutta minusta kuitenkin on valiokunta mennyt liian pitkälle siinä, että se on ehdottanut myöskin jo rakennusta varten tarvittavan määrärahan ensi vuodeksi. Tällainen toimenpide voi johtaa siihen, että se päätös tulee syrjäyttämään eduskunnan ennen tekemän päätöksen Ylivieskan—Iisalmen radasta, josta nimenomaan päätettiin vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä, että sen rakentamiseen ryhdyttäisiin sitä myöten kuin aikaisemmilla valtiopäivillä päätetyiltä radoilta työtä väkeä vapautuu. Nyt on työalaisena Savonlinnan—Pieksämäen tie, jonka rakentamisen eduskunta päättikin. Jos nyt aletaan samalla työt myöskin Pieksämäen—Jyväskylän

radalla, niin voi tämä toimenpide johtaa siihen, että Seinäjoen—Kaskisten—Kristiinän radalta työvoimat siirretään Pieksämäen—Jyväskylän radalle, vaikka eduskunnan mielestä oli Seinäjoen—Kristiinän tieltä työvoimat siirrettävät Ylivieskan—Iisalmen radalle. Tätä asiaa on valiokunta sangen sivumennen kosketellut, voipa melkein sanoa: kuten välttämätöntä pahaa. Se on mietintönsä 3:nnella sivulla parissa kohdassa siitä vähän maininnut, sekä myöskin mietinnön 10:nnellä sivulla, mutta kaikkialla mahdollisimman vähän.

Mitä vielä tulee siihen muotoon, jolla valiokunta on asiaa näissäkkin kohdissa käsitellyt, niin täytyy huomauttaa, että esimerkiksi toisen kappaleen lopussa oleva eduskunnan viime valtiopäivillä tekemä päätös, jossa eduskunta ehdotti tätä rataa varten määrärahoja, on mainittu sellaisen asian yhteydessä, että huomaa aivan selvästi, ettei se alunpitäen, kun tätä mietintöä on kirjoitettu, laisinkaan ole siinä ollut, vaan on sitten — kun kumminkin on huomattu, että sekin pitäisi jossakin paikassa mainita — pistetty perään ilman mitään yhtenäisyyttä edellisen asian kanssa.

On sangen vaikea yleensä mennä tekemään muutosehdotuksia valiokuntien perusteluihin, sillä sellaisilla muutoksilla on tavallisesti eduskunnassa hyvin huono menestys, kuten luonnollista onkin, sillä eduskunta ei silloin saa tilaisuutta tarkoin harkita muutosehdotusten tarkoituksenmukaisuutta. Siitä huolimatta uskaltaa kuitenkin tehdä aivan pienen muutosehdotuksen kolmannella sivulla olevaan toisen kappaleen viimeiseen lauseeseen, ja tulisi mainittu lause sen mukaan kuulumaan:

„Valiokunnan mielestä on sitäkin vähemmän syytä olla päättämättä kysymyksesssä olevaa puuttuvaa jatkoa perin tärkeään yhdysrataan, kun ei ole pätevää syytä olettaa, ettei Iisalmen—Ylivieskan rataa koskeva eduskunnan päätös lähimmässä tulevaisuudessa saavuttaisi hallitsijan vahvistusta, jolloin työt voisivat alkaa Ylivieskan—Iisalmen radalla sikäli kuin työvoimia Seinäjoen—Kristiinankaupungin—Kaskisten radalta vapautuu, jota silmälläpitäen eduskunta vuoden 1911 valtiopäivillä päätti alamaisesti anoa, että Keisarillinen Majesteetti hyväksyen esitetyn ehdotuksen yhdysradan rakentamisesta Ylivieskan asemalta Haapajärven kautta Iisalmeen, suvaitaisi määrätä, että vielä tarpeelliset valmistustyöt tätä yritystä varten suoritettaisiin ja että radan rakentamiseen ryhdyttäisiin syksyllä vuonna 1912, ja otti eduskunta siltä varalta, että tähän anomukseen

suostuttaisiin, budjettiin 1 miljoonan markan määrärahan mainittua rautatierakennusta varten.” Siis viimeinen sivulause tulisi tästä lauseesta pois ja ehdottamani kohta sen tilalle.

Mitä sitten tähän toisessa ponnassa ehdotettuun määrärahaan tulee, niin minusta ei tällä kertaa ensi vuodeksi olisi tätä rataa varten laisinkaan määrärahaa ehdotettava. Sen vuoksi ehdotan toisen ponnin poistettavaksi. Sensijaan on mielestäni pantava kulkulaitosmietintöön määräraha Ylivieskan—Iisalmen rataa varten.

Ed. R o o s: Inom järnvägsutskottet har jag förfäktat den åsikten, att den nådiga propositionen angående byggandet af sammanbindningsbanan Pieksämäki—Jyväskylä borde förkastas på grund där af att representationen vid 1909 års senare landtdag fattat beslut om byggande af sex särskilda järnvägar, af hvilka blott en härtills belagts med arbete. Jag var emellertid icke i tillfälle att deltaga i andra läsningsen af ärendet och har därför icke kunnat foga till utskottsbetänkandet någon reservation, hvilket jag önskar få till protokollet antecknadt.

Ed. A r a j ä r v i: Niinkuin täällä jo on mainittu, on rautatievaliokunta poikennut, mitä ehdotettuun ratasuuntaan tulee, armollisessa esityksessä tehdystä ehdotuksesta siinä, että se on ehdottanut ettei rataa olisi rakennettava Armisvedelle eikä etelään Toivakan kirkon läheisyyteen. Kantaansa perustelee valiokunta näin: „Valiokunnan mielestä olisi rata kumminkin rakennettava mahdollisimman suora, jonka kautta matka Pieksämäeltä Jyväskylään, asiantuntijain ilmoituksen mukaan, lyhenisi 10—15 km. Vaikka rata näin oikaistuna tulisi kulkemaan Leppäveden yli sellaiselta kohdalta, jossa tämä vesi on 1 km levyinen ja vaikka Armisvedelle suunniteltu haararatakin rakennettaisiin, ei näistä lisätoista, sikäli kuin valiokunnalle on ilmoitettu, koituisi suurempia kustannuksia kuin että ne suunnilleen vastannevat radan oikaisemisesta odotettavaa säästöä”.

Tämä perustelu on minun ymmärtääkseni auttamatta niukka, voidaksensa saada eduskunnan vakuutetuksi siitä, että asianlaita todella niin on kuin valiokunta ehdottaa. Asian näin ollen minun mielestäni on liian paljon pyytää ja odottaa, että eduskunta voisi tämmöisen perustelun nojalla tehdä sellaista päätöstä, jota valiokunta ehdottaa. Valiokunnan kannalla saattaa kumminkin olla oikeutusta, niin ettei

sitäkään mielestäni olisi eduskunnan ehdottomasti hylättävä, vaan valiokunnan ponsi olisi muodostettava sellaiseksi, että jäisi vastaisen tutkimuksen varaan, mitä suuntaa tässä kohdassa vastaisen rautatien on kuljettava. Tästä syystä minä rohkenen ehdottaa, että ponsi hyväksyttäisiin semmoisena että nuo sanat „mahdollisimman suora” poistettaisiin ja valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin näin ollen seuraavan muotoisena: „että normaaliraitainen rautatie rakennetaan toimitettavassa tutkimuksessa edullisimmaksi havaittavaa suuntaa Pieksämäen asemalta Savon radalla Jyväskylän kaupunkiin” j. n. e. Jos tämä ehdotus tulee eduskunnan päätökseksi, seuraisi siitä että mietintö pitäisi palauttaa takaisin rautatievaliokuntaan, jotta perustelut tässä kohdassa muutettaisiin sellaisiksi, että ne vastaisivat sellaista pontta, jonka eduskunta siten on hyväksynyt.

Ed. Leino: Samalla kun minä käsityksenäni lausun, että rautatievaliokunta on osunut aivan oikeaan siinä, kun se on päättänyt ehdottaa rakennettavaksi radan Jyväskylästä Pieksämäelle, tahdon huomauttaa, että nyt on kyseessä yhdysrata, eikä silloin voi tulla kysymykseen kääntäen rautatien rakentaminen Suonnejoelta Suolahteen, niinkuin täällä muutamat arvoisat puhujat ovat ehdottaneet. Sillä jos viimeainittu rata rakennettaisiin, niin matka kauttakululiikenteelle lisääntyisi 66 kilometrillä. Muuten minä saatan kannattaa ed. Arajärven ehdotusta nimittäin ehdotusta siitä, että nuo kaksi sanaa „mahdollisimman suora” poistettaisiin valiokunnan mietinnön ponnesta. Samalla tavalla pyydän saada kannattaa ed. Kallion sitä lausuntoa, joka tarkoittaa rautatievaliokunnan mietinnön perusteluihin Ylivieskan—Iisalmen rautatien rakentamisesta tehtävää lisäystä.

Ed. Homén: Esilläoleva kysymys on jokseenkin vanha. On monena vuonna esiintuotu syitä toiseen ja toiseen suuntaan. Minä en tahdo niitä uudistaa. Tuntuu siltä kuin muutamat niistä, jotka puhuvat Suonnejoen—Suolahden radan hyväksi, eivät olisi saaneet tarpeeksi huomiota valiokunnassa. Mutta koska nyt näyttää siltä, että enemmistö eduskunnassa tulee puolustamaan Pieksämäen—Jyväskylän rataa, ja hallitus on sillä kannalla, niin kai täytyy otaksua, että tätä tietä rautatie tulee kulkemaan. Minä puhun siis tästä muutamia sanoja.

Valiokunta on asettunut sille kannalle, että tämä rautatie pitää saada niin lyhyeksi kuin suinkin. Tämä periaate on tietysti ylipäänsä

hyvä. Kumminkin armollisen esityksen ehdottama rata on semmoinen, että sillä on monta etua, ja minä katson melkein, että se suunta olisi parempi. Nyt on kuitenkin syntynyt viime aikoina kolmaskin ehdotus, joka myöskin on syntynyt sentähden, että tätä rataa on tahdottu saada niin lyhyeksi kuin suinkin. On ollut lähetystö täällä ja, kuten minä olen kuullut, sillä on ollut jonkunlaista kannatusta. Sen ehdotuksen mukaan tulisi tämä rata kulkemaan vielä näiden ehdotettujen ratojen eteläpuolelta. Mutta tuo ehdotus on minusta aikalailla epäonnistunut. Tahdon siis lausua, että jos rataa tahdotaan lyhentää, on valiokunnan ehdotus kumminkin parempi kuin se ehdotus, joka tahdoo vetää tätä rataa vieläkin etelämmäksi. Sitä suuntaa ja sitä rataa, jonka armollinen esitys ehdottaa, voi oikaista, niin että rata tulisi kulkemaan Virmasjärven eteläpuolitse sekä lännessä sitten Palvajärven pohjoispuolitse, ynnä Leppäveden ylitse sillä tavalla, kuin valiokunnan mietintö ehdottaa. Jos taas tuo uusi kolmas ehdotus hyväksyttäisiin, tulisi rata kulkemaan myös Pyhäjärven ja Niemisjärven eteläpuolitse, mutta etu tästä on semmoinen, että on vaikea ymmärtää, että siitä etua lainkaan on, kun sensijaan taas ne edut, jotka edellisellä ratasuunnalla on sen kautta että se koskettelee monta järveä, jotka ulottuvat pohjoiseenpäin, jäisivät tykkänään pois.

Sekä armollisen esityksen että mietinnön ehdotuksen mukaan tulisi rata koskettamaan Kuuhankajärveä, joka on yhteydessä Hankaveden kanssa, ja myös Lievestuoretta. Tämä on tuntua etu. Sentähden minä tahdon, jos mietinnön ehdottama ponsi tulee hyväksyttäväksi, varmuuden vuoksi lausua, ettei missään tapauksessa rataa pitäisi vetää Pyhäjärven ja Niemisjärven eteläpuolelta. Jos sen lyhentää, niin silloin on paras vetää rata Palvajärven pohjoispuolitse ja siis myös Niemisjärven ja Pyhäjärven pohjoispuolitse. Tuolla lyhennyksellä on etua. Rata tulee 10—15 kilometriä lyhemäksi. Mutta koska paikallisliike siitä kärsisi tuntuvasti, niin minä kumminkin pidän arm. esityksen ehdottamaa rataa parempana. Jos kuitenkin mietintö saa kannatusta, niin silloin katson, että edustaja Arajärven ehdottama muutos on tuntuva parannus, ja asetan sen mietinnön edelle.

Ed. Snellman: Täällä ovat edustajat Leivo, Kallio ja Leino asettuneet puolustamaan valiokunnan mietintöä nojautuen — erittäinkin edustaja Leivo — niihin näkökohtiin, että



valiokunnan ehdottamaa suuntaa kulkeva rata tulisi yhdysratana parhaiten vastaamaan tarkeitustansa. Mutta nämäkään näkökohdat eivät ole mitään uusia. Sillä niinkutsuttu suuri Palménin rautatiekomitea, jossa oli jäseniä alunpitäen 14 eri osista maata ja joka komitea kieltämättä teki suuremman työn meidän rautatieolojemme järjestämisessä, kuin mikään muu komitea on tässä maassa tehnyt, jo ehdotti yhdysradan rakennettavaksi Savonlinnasta Pieksämäelle. Siis ei ole mitään uutta, että yhdysrata on päätetty rakennettavaksi Savonlinnasta Pieksämäelle. Sama komitea ehdotti yhdysradan rakennettavaksi Suonnejoelta Suolahteen. Siis sekään seikka että Savonlinnan—Pieksämäen radan rakentamisesta on päätetty, ei vähimmässäkään määrässä heikonna Suonnejoen—Suolahden radan kysymystä, sillä yleisenä yhdysliikenteenkin ylläpitäjänä Suonnejoen—Suolahden ratasuunnalla kieltämättä on paljon paremmat edellytykset.

Näin ollen ja, kun valiokunta ei ole suvainnut tämän maamme ansiokkaimman komitean mietinnön sisällyksestä mitään muuta kuin mainita sen, että sellainen komitea on ollut olemassa, olen pakotettu lukemaan muutamia kohtia tämän komitean mietinnöstä, jotka tukevat Suonnejoen—Suolahden linjaa. Tämä komitea muun muassa lausuu: „Useilla valtiopäivillä keskustelun alaisena ollut ja koneellisesti jo tutkittu Suonnejoen—Suolahden linja on edelleen saavuttanut kannatusta laajoissa tienoissa. Tehdyn täysin valmiin ohjelman mukaan tämä linja kulkisi Kivisalmen kohdalla Konneveden yli kosketellen Rautalammin pitäjää pääosiltaan. Sen pituus tulisi tehdyn tutkimuksen mukaan olemaan 79 kilometriä”. Sitten tämä komitea edelleen lausuu: „Edelläkosketeltujen näkökohtain ohessa on kuitenkin otettava huomioon sekin, että mainittu suoranainen rata Jyväskylän ja Pieksämäen välillä olisi hyödyksi ainoastaan vähäiselle alueelle. Ne järvet, joita rata koskettelisi, ovat tosin luvultaan monet, vaan vähäarvoiset, ja väestö, jonka määrää 20 kilometrin vyöhyke radan molemmin puolin, nousee vaan 303 henkeen kilometriä kohden, on joka tapauksessa vähälukuinen”. Hankasalmen pitäjässä oleva 7,000 hengen suuruinen asukasmäärä jäisi puheenalaiselle radalle sen varsinaiseksi tueksi, ja nyt valiokunnan ehdotuksen mukaan tämäkin ainoa tuki tältä yhdysradalta pääasiassa otettaisiin pois. Valiokunnan ehdotuksen mukaan Hankasalmen kunta tästä yhdysradasta ei tulisi sanottavaa hyötyä nauttimaan. Sitten edellään mainittu komitea jatkaa: „Mutta Suonnejoen—

Suolahden radalla olisi vastamainittuun linjaan verraten muutamia jokseenkin tärkeitä etuja. Se tulisi olemaan lyhin ja sen kautta myös huokein yhdysside Haapamäen—Suolahden ja Savon ratojen välillä, vaikka ei voi kieltää, että kulku Savon radalta eteläiselle Pohjanmaalle Savonlinnan ja Pieksämäen kautta, jos mennään eteenpäin Hankasalmen rataa myöten, tulisi 56 kilometriä lyhemmäksi kuin Suonnejoen kautta. On toiselta puolen muistettava, että kaikille Suonnejoen itä- ja pohjoispuolella oleville paikkakunnille, siis Kuopiolle ja Joensuuille matka Suonnejoen—Suolahden kautta tulisi 20 kilometriä lyhyemmäksi kuin Hankasalmen kautta. Mutta tässä kohden otettakoon lukuun toinenkin hyvin tärkeä seikka. Kuopion läänin länsi- ja Vaasan läänin itäosissa oleville suurille alueille tarjoo Konneveden ja Keiteleen linjalle ulottuvat vesistöt luonnollisen ja hyvin pitkän vesireitin, joiden käyttämistä kumminkin tuntuvasti ehkäisee yhteyden puute Päijänteen ja Saimaan vesistöjen välillä. Vaikka puheenaolevalle radalle olisi välttämättömänä tukena ainoastaan vähempi alue, joka tosin luonnon etujensa ja väkilukunsa ja viljelyspaikkojensa puolesta on edellä, sitoisi Suonnejoen—Suolahden rata sen ohessa toisiinsa kahden emäradan alueet, jota paitsi rautatieverkon väliseen yhteyteen joutuisi osaksi jo höyrylaivan kulkemat järvet sekä alue, joka sopinee lukea 3,000 neliökilometriksi. Komitean täytyy siis nojautuen siihen, mitä tässä on aikaisemmin esiintuotu, puolustaa puheenalaisen rataosan rakentamista sitä varten jo tehdyn suunnitelman mukaan”. Mainittu komitea ehdottaa sitten ponnessaan, että rata rakennettaisiin Suonnejoen asemalta Suolahteen, sitä suunnitelmaa silmälläpitäen, joka Jyväskylän—Suolahden rautatielle jo oli tehty, mutta sitäpaitsi komitea ehdottaa että myöskin rata Pieksämäeltä Savonlinnaan rakennettaisiin.

Mitään uusia näkökohtia, jotka puolustaisivat Pieksämäen—Jyväskylän rataa Suonnejoen—Suolahden radan edellä ei ole siis muita ilmennyt, kuin ainoastaan niinsanotut strategiset näkökohdat, ja luultavasti ollaan eri mieltä, missä määrässä edes nuo viimeksimainitut näkökohdat tulevat lyömään yhteen maan ja kansan etujen kanssa. Ja jos niitäkin otamme huomioon, nimittäin strategisia näkökohtia, niin Suonnejoen—Suolahden rata sittenkin tulee kyllä vastaamaan tarkoituksensa. Se ei tule aiheuttamaan kovin pitkää kierrosta.

Edelläesitetyssä on selvät todistukset Suonnejoen—Suolahden radan etevämyydestä Pieksä-



sämäen—Jyväskylän rataa verrattuna, eikä niitä todisteita rautatievaliokunta ole voinut millään tavoin kumota. Se on päinvastoin äänestömyydellä sivuuttanut mainitsemani niinkutsutun suuren rautatiekomitean mietinnön, joka komitea on järjestään suunnitellut koko maan rautatiepolitiikan. Näin ollen minä yhä edelleen kannatan valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta ja ehdotan, viitaten mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, mietintöön tehtäväksi sen muutoksen, että 10—11 sivuilla olevan ensimmäisen ponnien sijaan hyväksyttäisiin ponsi: „että eduskunta päättäisi normaaliraiteisen rautatien rakennettavaksi Suonnejoen asemalta Suolahden asemalle”.

Ed. Lallukka: Tässä nämä mietinnön vastustajat eivät ole minun mielestäni tuoneet esille mitään erityisiä uusia asianhaaroja, jotka eivät olisi jo mietinnössä lausutut. Niinkään vastalauseen tekijä ed. Snellman ei ole vastalauseessaan juuri sanottavasti esittänyt mitään uutta, jota ei ole mietinnössä lausuttu. Tämä väite, josta nyt puhuttiin ensiksi, nimittäin väite siitä ettei tässä pantaisi huomiota niihin entisiin päätöksiin, joita valtiopäivillä 1909 tehtiin, on ollut myös näillä valtiopäivillä yhdessä jaksossa puheena. Mutta samalla kun on tuotu äärettömän pontevasti tämä kysymys esiin juuri Suonnejoen—Suolahden radan eduksi on pyydetty uutta taloudellista tutkimusta radan rakentamista varten. Tämä uusi taloudellinen tutkimus on jo tehty, ja se on tullut siihen samaan tulokseen, johon taloudellista tutkimusta varten 1907 asetettu komiteakin. Siis kahden komitean yhtäpitävä lausunto on annettu tässä, ja nyt taas rautatievaliokunta, näihin asiakirjoihin perustuen ja muuten asiaa tutkittuaan, sanoo mietinnön yhdeksännellä sivulla: „Niinkuin edellä olevasta selostuksesta näkyy, osoittavat toimitetut tutkimukset, että taloudelliset edellytykset kummankin vaihtoehdoisen ratasuunnan piirissä ovat jokseenkin saman veroiset, jos näitä ratasuuntia arnostellaan yksinomaan paikallisliikenteen kannalta (nim. silloin ne ovat yhdenvoimaiset) jota vastoin Pieksämäen—Jyväskylän ratasuunta yhdysratana ja yleisliikenteen järjestämisestä paremmin vastaavana on valiokunnan mielestä ehdottomasti asetettava etusijaan”. Valiokunta myös lausuu viidennellä sivulla, ottaen huomioon edellämainittujen komiteain mielipiteet, seuraavaa: „Kun matka Pieksämäeltä Suonnejoelle on 38 km ja Suolahdelta Jyväskylään 42 km, tulisi Karjalan ja Pohjanmaan ratain yhdysrata Suonnejoen ja Suolahden

kautta kulkien olemaan 66 km pitempi sekä Savonradan ja Pohjanmaanradan 28 km pitempi kuin Pieksämäeltä Jyväskylään oikaisten. Ainoastaan Suonnejoen pohjoispuolella olevalta Savonradan osalta tulisi matka Pohjanmaanradalle Suonnejoen—Suolahden kautta olemaan jonkun verran lyhempi. Kun Pieksämäen—Jyväskylän ratasuunta sitäpaitsi, oikaisemalla pohjoiseenpäin johdettu mutka ja rakentamalla Leppäveden yli menevä mutka pohjoisempaan, voitaisiin valiokunnan saamien tietojen mukaan lyhentää 10—15 km, niin tulisi tämä rata yhdysratana olemaan vieläkin edullisempi”. Valiokunnan mielestä on juuri erinomaisen tärkeätä se että poikkiradan merkitykseen, mikä sillä on yhdysratana, tulisi vaikuttamaan suuresti, jos siihen tehtäisiin sellainen mutka, että rata tulisi kulkemaan Suonnejoen—Suolahden kautta.

Vastalauseessa ei ole esitetty mitään muuta uutta kuin että Kuopion kaupunki tuottaa viljaa yhden kolmasosan siitä, mitä koko meidän maamme tuottaa. Siinä on minun mielestäni suuri erehdys, äärettömän suuri erehdys. Minun laskuni mukaan se voi olla noin yksi kahdeksastoista osa, joten siis täytyy olla jonkunlainen erehdys joko numeroissa tahi tiedoissa. Sekin on hyvin paljon, jos Kuopio tuottaa  $\frac{1}{18}$  siitä, minkä koko maa tuottaa. Mutta tahdotaanko keskisuomalaisia pitää sellaisina lapsipuolina, sellaisen holhouksen alaisina, että he eivät todellakaan saa suoraan tuoda viljaa, vaan ensin kuletaa Kuopioon ja sitten Suonnejoelle, sieltä Suolahteen ja Jyväskylään. Se on minusta vähän liiallinen vaatimus keskisuomalaisia kohtaan. Minulla, niinkuin sanottu, ei ole tässä enempää sanomista, enkä tahdo vaivata pitkillä puheilla, tahdon ainoastaan tehdä huomautukseen sen johdosta, mitä edustaja Arajärvi sanoi tästä ponnesta. Edustaja Arajärvi tahtoi jättää pois sanat mahdollisimman suora suunta. Siinä kysymyksessä oli meillä yli-insinööri Nyberg asiantuntijana. Oikeastaan hänen tahtonsa mukaan suuntaa nyt juuri tutkitaan, ja arvellaan, että tämä tie Jyväskylästä Pieksämäelle tulisi lyhenemään 10—15 kilometrillä. Sentähden valiokunta ei voinut määritellä linjaa tarkemmin kuin sanomalla: „mahdollisimman suoraa suuntaa” mistä hallitus tutkimuksen toimitettuaan sen katsoo parhaaksi. Niinpä ehdottaisin, että ne sanat jäisivät tähän paikoilleen.

Muuten puolustan tätä mietintöä ja mietinnön ponsia. Mitä tulee siihen, että on ehdotettu 2 miljoonaa markkaa käytettäväksi vuonna 1913 radan rakentamiseen, ei siitä ole minkäänlaista vaaraa, vaikk'ei näitä rahoja nyt käytettäisi-

kään; tulevaisuudessa ne tulevat kyllä käytettäviksi. Minä kaikin puolin pyydän kannattaa tätä mietintöä ja pyytäisin, että eduskunta sen hyväksyy.

Ed. Nylander: Minä pyysin puheenvuoroa kannattaakseni edustaja Kallion täällä tekemää ehdotusta. Niinkuin äskeisessä lausunnossani mainitsin, kaipasin tässä mietinnössä jonkun verran enemmän selvitystä Ylivieskan—Iisalmen radan rakentamatta jättämisestä. Edustaja Kallio on täällä ehdottanut mietinnön kolmannelle sivulle lisäyksen, jonka kautta tämä puute tulisi poistetuksi, joten minä pyydän saada sitä kannattaa. Samalla on edustaja Kallio ehdottanut, että eduskunta jättäisi hyväksymättä tämän mietinnön toisen ponnen. Minä myöskin sitä kannatan, sillä minusta on parempi, ettei tätä rataa varten nyt määrärahaa esitetä. Edelleen pyydän saada kannattaa edustaja Snellmanin esittämää pontta siinä muodossa, jossa hän sen viimeksi esitti.

Mitä sitten tulee rautatievaliokunnan puheenjohtajan lausuntoon, niin esitettiin se niin hiljaa, etten sitä valitettavasti kokonaisuudessaan kuullut. Tahdon sen johdosta kumminkin huomauttaa, että minä ensimmäisessä puheenvuorossani todistin, mikä arvo ed. Lallukan mainitsemalle kahdelle — varsinkin jälkimäiselle — komitealle tässä asiassa on annettava. Kun nyt rautatievaliokunnan puheenjohtaja sanoo, että valiokunta on nojautunut näihin komiteoihin, niin se merkitsee sitä, että valiokunta nojautuu perusteihin, jotka eivät ole varmoja.

Ed. Salo: Minä myöskin yhdyn kannattamaan niitä molempia ehdotuksia, jotka edustaja Kallio on täällä tehnyt.

Ed. Snellman: Täällä rautatievaliokunnan puheenjohtaja pääasiassa puolustaa valiokunnan mietintöä niillä perusteilla, että kaksi viimeistä rautatiekomiteaa on pääasiassa asetunut kannattamaan Pieksämäen—Jyväskylän linjaa. Luin jo edellisessä rautatiekomiteassa olleen ylitirehtööri Snellmanin lausunnon, ja olen vielä pakotettu lukemaan samassa komiteassa olleen toisen vaikutusvaltaisen jäsenen lausunnon, jäsenen, joka on ollut useilla valtiopäivillä rautatievaliokunnassa ja muutenkin harrastanut maamme liikeoloja. Tarkoitän tuomiorovasti Hedbergin lausuntoa. Hän lausuu muun muassa näin: „Vertaillen toisiinsa Suolahden—Suonnejoen ja Pieksämäen—Jyväskylän rataehdotuksia täytyy minun antaa etu-

sija Suonnejoen—Suolahden linjalle, koska sillä, se on sen kummallakin puolella olevien vesistöjen takia, tulisi olemaan paljon suurempia liikealueita kuin Pieksämäen—Jyväskylän linjalla. Sen lisäksi tarjoo Rautalammin kunta paikallisliikenteelle parempia edellytyksiä kuin Hankaalmi ja Rautalammissa on ainakin yksi suuri teollisuusliikelle sopiva koski, Kellokoski. Yhdysratanakin se on Pieksämäen—Jyväskylän rataa edullisempi, koska se kulkee pohjoisempaan, mille ominaisuudelle komitean omien periaatteitten mukaan on erityinen merkitys annettava. Komitean antaman selvityksen mukaan tuleekin matka Vaasan radalta pohjois-Savoon olemaan 12 kilometriä lyhempi Suonnejoen kuin Pieksämäen kautta. Tämän johdosta olisi luultu, että komitea olisi ehdottanut rakennettavaksi Suonnejoen—Suolahden linjan, joka ainakin kulkee verrattain pohjoisessa, jopa pohjoisempanakin kolmesta puheenaolevasta linjasta ja vielä lisäksi liikesuuntaa”.

Täällä aikaisemmin jo mainitsin viimeisen rautatiekomitean toiminnasta. Tämä komitea on kieltämättä toiminut yksipuolisesti, sen huomaa, kun ottaa huomioon vielä tavan, millä komitea tutki näitä rautatielinjoja. Se ajeli automobiililla lähiseutuja, maanteitä, en varmuudella tiedä, ajoiko se aivan lähimpiä maanteitä. Sillä lailla ja sellaisella kyydillä tutkiessa on saatukin sellainen tutkimuksen tulos kuin on se mietintö, minkä viimeinen rautatiekomitea on antanut. Sen mietinnön todellisuudelle minä ainakaan en voi antaa vähintäkään arvoa.

Vieli on rautatievaliokunnan puheenjohtaja huomauttanut minun vastalauseessani sanoneen, että Kuopioon tuodaan viljaa  $\frac{1}{3}$  koko maahan tuotavan viljan määrästä. Asianlaita ei todellisuudessa ole niin. Jos puheenjohtaja olisi voinut vastalauseen tarkemmin lukea, niin hän olisi tullut aivan toisellaiseen tulokseen, sillä se kohta, josta on kysymys, kuuluu vastalauseessani: „joka näkyy jo siitäkin, että Kuopion viljanvalmistusmäärä on  $\frac{1}{3}$ ” j. n. e. Siis vastalauseessa puhutaan ainoastaan siitä viljasta, mikä valmistetaan meidän maassamme, mikä tuodaan jyvänä tänne ja täällä valmistetaan jauhoina myytäväksi. Ja tämä pitää paikkansa. Jos viimeiset rautatiekomitean mietinnöt myös ovat näin hatarasti luetut, niin ei ole mikään kumma, että valiokunta on joutunut tällaiseen tulokseen, johon se on tullut.

Ed. Pykälä: Koska kerran on nostettu kysymyksenalaiseksi mietinnön perusteluissa se kohta, mikä koskee Ylivieskan—Iisalmen rataa,

tahdon sanoa, että olen pääasiassa valiokunnassa kannattanut sitä, että puheenalaiselle ehdotetulle radalle ei osoitettaisi mitään määrärahaa niin kauvan, kun Ylivieskan—Iisalmen rata on rakentamatta. Tätä samaa periaatetta myös kannatti rautatievaliokunnan asiantuntija ylinsinööri Nyberg, hänkin oli sitä mieltä, ettei minkäänmoista määrärahaa vuodelle 1913 olisi ollut tarpeen osoittaa siitä yksinkertaisesta syystä, että rataa koskevat tutkimukset eivät ole vielä johtuneet niin pitkälle että määrärahaa tarvittaisiin. Viime tingassa äänestin kuitenkin ehdotettavaksi tälle rataosalle yhden miljoonan markan määrärahan, mutta toisessa lukiemisessa valiokunnan enemmistö korotti sen 2 miljoonaksi. Minä en katsonut asiaa sen arvoiseksi, että vastalauseita olisi ollut tarvis siihen merkitä, mutta ilmoitan eriävän kantani tässä keskustelussa.

Mitä sitten tulee kysymykseen, olisiko radansuunta oleva Suonnejoki—Suolahti vai Pieksämäki—Jyväskylä, niin olin Pieksämäen—Jyväskylän linjan kannalla siitä yksinkertaisesta syystä, että se kauttakulurata tulee oikaismaan matkaa, ja on välttämätöntä saada yhdysrata linja suoraksi. Jos olisi otettu paikallistaloudelliset edut eli paikallisliike kysymykseen, niin minun vakaumukseni olisi ollut täysin selvä siinä, että Suonnejoen—Suolahden rata olisi paikallisliikkeessä tullut monta kertaa kannattavamaksi kuin tämä suora suunta. Mutta kuten sanottu minulla ei ollut paikallisliikkeen edut vaan toiset perusteet mielipiteeni tukena, sillä eihän kauttakululiikkeen tarvitse kärsiä paikallisliikkeen takia, vaan paikallisetujen täytyy tällaisissa tapauksissa syrjäytyä. Muuta en tahdo siihen sanoakaan. Näin ollen kannatan myös edustaja Kallion täällä tekemää ehdotusta; olin näet sitä mieltä jo valiokunnassakin.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Kun olen tarkastanut eduskunnan 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä rautatieasiassa tekemää päätöstä ja sitä toimenpidettä, johon eduskunta viime valtiopäivillä ryhtyi Ylivieskan—Iisalmen rataa nähden, niin en ole voinut tulla mihinkään muuhun käsitykseen kuin siihen, että eduskunnan tarkoituksena on ollut, että ensimmäisenä kaikista ratasuunnista olisi ryhdyttävä Ylivieskan—Iisalmen radan rakentamiseen. Eduskunnan vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä rautatieasiasta laatimassa vastauskirjelmässä hallitsijalle lausutaan sanotun vastauskirjelmän ensimmäisessä luvussa eduskunnan päättäneen että „normaaliraitainen rautatie rakennettaisiin Ylivieskan ase-

malta Oulun radalla Haapajärven kautta Iisalmelle Savon radalla 1,473,000 markaksi arvioituilla kustannuksilla ja että sen rakentamiseen ryhdyttäisiin sitä myöten kuin aikaisemmillä valtiopäivillä päätetyiltä radoilta työvoimia vapautuu”. Sanottua rataa koskeva ponsi on siis asetettu ensimmäiselle sijalle. Paitsi tätä seikkaa on vielä olemassa toinen seikka, joka tukee mielipidettä, jonka olen lausunut eduskunnan käsityksestä Iisalmen rataa nähden. Viime valtiopäivillä osoitti nimittäin eduskunta yhden miljoonan markkaa käytettäväksi tänä vuonna rakennustöiden alkamiseen Iisalmen radalla. Tämä jos mikään osoittaa selvän selvästi, että eduskunta vastaisista rautateista asetti Iisalmen radan ensi sijalle. Minä arvaan mitä tähän vastataan. Tähän vastataan tietysti, että eduskunta on myöskin, 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä anonut, että hallitus toimituttaisi uuden tarkemman tutkimuksen Pieksämäen—Jyväskylän ja Suonnejoen—Suolahden ratasuunnista sekä tämän toimitettua antaisi armollisen esityksen eduskunnalle edullisemmaksi huomattun radan rakentamisesta niin hyvissä ajoin että radan rakentamiseen voidaan ryhtyä Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennustöiden yhteydessä. Nyt on asianlaita sellainen, että rakennukset Savonlinnan—Pieksämäen radalla eivät tule loppuunsaatetuiksi ennenkuin vuonna 1914. Mutta eduskunta on puolestaan päättänyt työt Ylivieskan—Iisalmen radalla aloitettaviksi jo tänä vuonna. Tästä käy kumoomattomasti selville, että eduskunnan mielipide on ollut se, että tämän rataosan rakentaminen on ensiksi kaikista aloitettava, ja että vasta sitten kun työ Savonlinnan—Pieksämäen radalla on loppumaisillaan, olisi, jos nimittäin eduskunta sitä ennen, hallituksen esityksen johdosta, on päättänyt yhdysradan rakennettavaksi joko Pieksämäen—Jyväskylän tai Suonnejoen—Suolahden välille, ryhdyttävä töihin eduskunnan päättämällä yhdyslinjalla.

Olen tässä asiassa, samoin kuin olen ollut Raasulin rataa nähden, sitä mieltä, että eduskunnan täytyy kunnioittaa omia päätöksiään, ja jos kerran ollaan sitä mieltä niinkuin minun ymmärtääkseni tässä asiassa täytyy olla — että eduskunta 1909 toisilla valtiopäivillä rautatieasiassa tekemällään päätöksellä on tarkoittanut, että työt Iisalmen radalla on aloitettava kaikista ensiksi eli jo tänä vuonna, niin en voi tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että jos käsilläolevassa rautatievaliokunnan mietinnössä olevat ponnet hyväksytään, joudutaan ristiriitaan eduskunnan ennen tekemän, Ylivieskan—

Iisalmen ratasuunnan rakentamista koskevan päätöksen kanssa.

Myöskin on huomioonotettava että, kun eduskunta 1909 toisilla valtiopäivillä päätti, että tutkimuksen päätyttyä armollinen esitys hyödyllisimmäksi huomatus radan rakentamisesta joko Suonnejoelta tai Pieksämäeltä Jyväskylään, annettaisiin eduskunnalle niin hyvissä ajoin, että radan rakentamiseen voidaan ryhtyä Savonlinnan—Pieksämäen radan rakentamistöiden yhteydessä, tämä päätös sisältää vain sen, että puheenalaisiin töihin olisi ryhdyttävä Savonlinnan—Pieksämäen rakennustöiden yhteydessä siinä tapauksessa, että eduskunta on hyväksynyt jomman kumman mainituista radoista rakennettavaksi. Mutta jos eduskunta pyydetyn armollisen esityksen johdosta joko hylkäisi armollisen esityksen hyväksymättä toista ratasuuntaa tai syystä taikka toisesta antaisi kysymyksen sillä kertaa raueta ei tietysti asiain näin ollen voisi syntyä lainkaan kysymystä minkään yhdysradan rakentamisesta Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennustöiden yhteydessä.

Ed. Kallio on ehdottanut, että rautatievaliokunnan käsilläolevista ponsilauseista poistettaisiin toinen ponsi, joka koskee rahamäärän osoittamista Pieksämäen—Jyväskylän radan rakentamiseksi, sekä että perusteluihin pantaisiin lause 1 miljoonan markan käyttämisestä töiden alkamiseen Ylivieskan—Iisalmen radalla. Minusta olisi kuitenkin parempi, jos se minkä ed. Kallio on ehdottanut lausuttavaksi perustelmissa, lausuttaisiin itse ponnassa. Uskallan sen vuoksi eduskunnan hyväksyttäväksi ehdottaa että käsilläolevan mietinnön ensimmäiseen ponnteen lisätään sanat: „vasta sitten kun työt Iisalmen—Ylivieskan radalla ovat alkaneet,” joten ensimmäinen ponsi tulisi kuulumaan: „että normaaliiraitainen rautatie rakennetaan toimitettavassa tutkimuksessa edullisimmaksi havaittavaa, mahdollisimman suoraa suuntaa Pieksämäeltä Savon radalla Jyväskylän kaupunkiin 11,900,000 markaksi arvioiduilla kustannuksilla, sekä että radan rakentamiseen ryhdyttäisiin Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennustöiden yhteydessä, kuitenkin vasta sitten kun työt Iisalmen—Ylivieskan radalla ovat alkaneet.” Sen ohessa ehdotan, kuten edustaja Kallio on jo tehnyt, että toinen ponsi poistetaan sekä että kolmas ponsi pysytetään semmoisenaan.

Ehdotukseni sisältää siis sen että siinä lausutaan itse ponnassa se, minkä eduskunta jo ennen on päättänyt Ylivieskan—Iisalmen radan rakentamisesta, ja että siten tälle radalle todellakin tulnaisiin yhtäpitävästi eduskunnan ennen

tekemän päätöksen kanssa antamaan se etusija, jonka eduskunta on sekä vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä että viime valtiopäivillä tahtonut sille annettavaksi.

Ed. Kananen: Kun tämän vastalauseen perustelun viimeisessä kappaleessa on muiden muassa sanottu, että Heinäveden kunta on kokonaisuudessaan Suolahden—Suonnejoen radan kannalla sekä myöskin että Tuusniemen kunta, Kuusjärvi, Kaavi ja Polvijärvi sekä osa Liperiä sitä kannattaa, niin minä pyydän huomauttaa eduskunnalle, että aikaisemmin silloin, kun Suonnejoen—Suolahden, Varkauden—Joensuu ja Pieksämäen—Savonlinnan radat kilpailivat keskenään, Heinäveden kunta ja luultavasti nämä muutkin mainitut kunnat olivat Suonnejoen—Suolahden ratasuunnan puolella. Mutta nyt kun kerran Pieksämäen—Savonlinnan rata ja haararata Varkauteen ovat rakenteilla, niin on tämä suhde kerrassaan muuttunut. Ei voi tulla kysymyksenäkään, että nämä kunnat tulevat olemaan Suonnejoen—Suolahden radan kannattajia, kun kerran Varkauden—Pieksämäen linja on kaikissa suhteissa mukavampi. Näin ollen tulen kannattamaan Pieksämäen—Jyväskylän linjaa.

Ed. Paasikivi: Minun mielestäni näyttää se ehdotus, jonka ed. Arajärvi on tehnyt, olevan paikallaan. Sillä ei tosin ole asiallisesti aivan suurta merkitystä, mutta kuitenkin voisi se tulevien mahdollisten selkkausten välttämiseksi olla hyväksyttävä. Niinkuin ed. Arajärvi huomautti, mainitsee valiokunta sivulla 9, että valiokunnan mielestä ovat ennenehdotetut, pohjoiseen Armisvedelle sekä etelään Toivakan kirkon läheisyyteen tehtävät mutkat poistettavat ja linja vedettävä suoraan. Nyt tosin ei tässä ponnassa mainita mitään siitä, minkä paikkojen kautta tämän linjan tulisi kulkea. Mutta kun ponnien lukee, huomioon ottaen sen perustelun, mikä on 9 sivulla, niin siitä ei voine tulla muuhun johtopäätökseen kuin että ne mutkat, jotka ennen ovat ehdotetut, ovat nyt poisjätettävät. Valiokunta ei kumminkaan ole, niinkuin ed. Arajärvi mainitsi, pienimmässäkään suhteessa perustellut tätä ehdotustansa ja valiokunnan puheenjohtajakaan ei sitä perustellut muulla kuin sillä, että eräs ammattimies tie- ja vesirakennusten ylihallituksessa oli tätä uutta suuntaa puolustanut. Mutta jos oikein ymmärsin valiokunnan puheenjohtajan lausunnon, niin hänkin ilmoitti, että asiaa vasta tutkitaan ja luullaan, että tämä suora suunta tulee

olemaan paras. Uusi suunta ei tule kuitenkaan, vaikka se kyllä lyhentää linjaa, kustannuksia vähentämään, niinkuin valiokunnan mietinnössäkin myönnetään. No, minäkään en nyt tunne ollenkaan näitä seutuja, ja niiden oloja; ja voi kyllä olla hyvin mahdollista, että sitten kun ne tutkimukset, joita nyt ilmoitetaan toimeenpantaviksi, ovat suoritettut, havaitaan, että valiokunnan ehdottama suunta on paras. Mutta kun nyt asia on tällä kannalla, on minun ainakin mahdoton lopullisesti omasta puolestani ratkaista tätä asiaa, ja senvuoksi tahtoisin kannattaa ed. Arajärven ehdotusta, joka ei sulje pois sitä mahdollisuutta että, sitten kun tutkimukset ovat loppuun saatetut, linja vedetään valiokunnan ehdottamaan suuntaan suoraan. Mutta se ei sulje myöskään pois sitä, että lopullisesti hyväksytään tuo aikaisempi, armollisessa esityksessä esiintyvä suunta.

Mitä sitten tulee siihen kysymykseen, johon edustajat Kallio ja Castrén ynnä jotkut muut ovat koskettelleet, niin minua epäilyttää se ehdotus, jonka he ovat tehneet. Ed. Castrén huomautti, että eduskunta on aikaisemmin tehnyt jo päätöksen, joka sisältää että tämän radan rakentamiseen olisi ryhdyttävä Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennustöiden yhteydessä. Jos nyt täällä paikkakunnan oloja tuntevat ja Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennustyön edistymistä tuntevat edustajat ovat oikeassa, niin mahdollisesti Savonlinnan—Pieksämäen rata valmistuu jo ensi vuoden syksyllä tai ainakin 1914 vuoden alussa. Senvuoksi on minusta aivan eduskunnan entisen päätöksen mukaista, että nyt varataan tätä rataa varten määräraha tulevaksi vuodeksi, koska ainoastaan sillä tavalla voidaan toteuttaa ja täyttää tuo eduskunnan entinen päätös, että tämän uuden radan rakentaminen aletaan jo Savonlinnan—Pieksämäen radan rakennustöiden yhteydessä. Eiköhän se liene myöskin töiden järjestämiseen nähdessä parasta. Onhan työväenkin kannalta arvanenkin edullisempaa, että se tulee saamaan uutta työtä tällä Pieksämäen—Jyväskylän radalla, kuin että sen mahdollisesti täytyy siirtyä aivan toisille seuduille. Sen vuoksi en saata hyväksyä sitä ehdotusta, jonka mainitut edustajat ovat tehneet, vaan luulisin, että siinä kohden valiokunnan kanta on parempi.

Ed. A r o k a l l i o: Minä kannatan ed. Snellmanin tekemää ehdotusta. Ed. Arajärven muutosehdotusta ensimmäiseen pontteen pyydän samalla vastustaa. Tosin on sanottu, että valiokunnan ponsi on heikosti perusteltu, mutta on-

han siinä jonkunlaista perustelua kuitenkin. Mietinnössä sanotaan, että valiokunnan mielestä rata olisi tehtävä mahdollisimman suora, ja valiokunnan kantaa, tästä yhdysradasta päätettäessä, onkin pääasiallisesti ollut määräämässä pyrkimys saada rata mahdollisimman lyhyt, jotta yhdysliike sen kautta järjestettäisiin suorinta tietä. Mietinnön perusteluissa sanotaan, että asiantuntija on ilmoittanut ehdotettua rataa voitavan lyhentää 10 à 15 kilometriä ja tämä asiantuntija on ollut yli-insinööri, joka näissä asioissa on toiminut. Hän on sanonut, että vaikkapa rata Leppävedenkin yli viettäisiin, tuskin kulungit nousisivat yli kustannusarvion. Mitä muuta olisi valiokunta voinut perusteluissa asiain tällä kannalla ollen esittää? Kun se on selittänyt, että tälläkin tavalla matkaa lyhentämällä rakennuskustannukset eivät nouse yli arvioitun määrän, niin se sanoo ponnessaan, että hallitus tutkikoon tämän asian ja tehköön toimittamansa tutkimuksen mukaan mahdollisimman suoran rautatien. Minä en ymmärrä, mitä suurempaa viisautta tähän tarvitaan, ja kannatan sentähden pontta semmoisena kuin se on, vaikka olenkin muuten vastalauseen kannalla.

Ed. H e i s k a n e n: Kannatan ed. Castrénin tekemää ehdotusta.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Ed. Paasikivi on lausunut, että työt Pieksämäen—Savonlinnan radalla mahdollisesti tulisivat loppuunsaatuiksi jo vuonna 1913. Mikäli minun tietooni on tullut ja mikäli minä olen voinut saada selville, tulevat työt mainitulla radalla päättymään vasta vuonna 1914. Mutta vaikka otaksuttaisiinkin, että työt päättyisivät jo vuonna 1913, ei se ponsiehdotus, jonka minä olen tehnyt, missään tapauksessa tulisi sotimaan eduskunnan ennen tekemää päätöstä vastaan, koskei mikään estä hallitusta ryhtymästä töihin Iisalmen radalla jo tänä vuonna ja viimeistään ainakin 1913 vuoden alussa. Eduskunta on, kuten minulla oli kunnia edellisessä lausunnossani huomauttaa, viime vuonna päättänyt, että tämän vuoden tulo- ja menoarvion otetaan yksi miljoona markkaa töiden alkamista varten Iisalmen radalla. Siis minun ymmärtääkseni ei ole vähimmälläkään tavalla voitu tehdä todennäköiseksi, että minun ehdotukseni joutuisi ristiriitaan eduskunnan ennen tekemän päätöksen kanssa. Mutta sitävästoin on ilmeistä että, jos hyväksytään rautatievaliokunnan ponnet, jos ei päätetä, että työt on alettava Iisalmen radalla

eduskunnan päättämällä tavalla, silloin varmasti syrjäytetään eduskunnan ennen tekemä päätös.

**Ed. Pietinen:** Ed. Snellman mielestäni on osoittanut, että Suolahden—Suonnejoen rata olisi ollut yhdysradaksi rakennettava. Sen tuntemuksen nojalla, mikä minullakin on noista paikkakunnista, olisi mielestäni tämä suunta ollut valittava. Kuinka eduskunta nyt muuten päättäneekin, niin mitä kysymykseen töiden tekemisestä tulee, kannattaisin ed. Jonas Castrénin ehdottamaa järjestelyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden on ed. Snellman ed. Nylanderin y. m. kannattamana ehdottanut viitaten mietintöön liitettyyn vastalauseeseen siihen tehtäväksi sen muutoksen, että ensimmäisen ponnin sijaan hyväksyttäisiin seuraava ponsi: „että eduskunta päättäisi normaaliaraitaisen rautatien rakennettavaksi Suonnejoen asemalta Suolahden asemalle”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Snellmanin ehdotukseksi. Ed. Kallio on tehnyt kaksi muutosehdotusta. Ensinnäkin hän ehdotti, että mietinnön perusteluihin 3:nnele sivulle tehtäisiin se muutos, että sanotulla sivulla olevan toisen kappaleen viimeinen sivulause poistettaisiin ja sen sijaan tulisi loppuosa tätä kappaletta kuulumaan seuraavasti: „jolloin työt voisivat alkaa Ylivieskan ja Iisalmen radalla sikäli, kuin työvoimia Seinäjoen—Kaskisten—Kristiinan radalta vapautuu, jota silmälläpitäen eduskunta vuoden 1911 valtiopäivillä päätti alamaissimmasti anoa, että Keisarillinen Majesteetti, hyväksyen esitetyn ehdotuksen, yhdysradan rakentamisesta Ylivieskan asemalta Haapajärven kautta Iisalmelle, suvaitsi määrätä, että vielä tarpeelliset valmistelevat työt tätä yritystä varten suoritettaisiin ja että radan rakenemiseen ryhdyttäisiin syksyllä vuonna 1912, ja otti eduskunta siltä varalta, että tähän anomukseen suostuttaisiin, budjettiin yhden miljoonan markan määrärahan mainittua rautatierakennusta varten”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Kallion ensimmäiseksi muutos ehdotukseksi. Tätä muutosehdotusta ovat kannattaneet edustajat Leino, Nylander, Salo y. m. Sitten on ed. Kallio ehdottanut, että mietinnössä oleva toinen ponsi poistettaisiin, nimittäin se ponsi, joka koskee kahden miljoonan markan määrärahaa rautatien rakentamiseksi. Tätäkin ovat kannattaneet edustajat Salo ja Nylander

sekä ed. Pykälä. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Kallion toiseksi ehdotukseksi. Ed. Arajärvi ehdottaa, että ensimmäisestä ponnesta poistettaisiin sanat „mahdollisimman suoraan”, ja että ponsi siis tulisi kuulumaan: „että normaaliaraitainen rautatie rakennetaan toimitettavassa tutkimuksessa edullisimmaksi havaittavaa suuntaa Pieksämäen asemalta j. n. e.” Jos tämä muutosehdotus hyväksytään olisi mietintö lähetettävä takaisin valiokuntaan, jotta perustelut muutettaisiin vastaavaan suuntaan. Ehdotusta on kannatettu. Tulen nimittämään sitä ed. Arajärven ehdotukseksi. Vihdoin on ed. Jonas Castrén ehdottanut ensimmäiseen ponteeseen tehtäväksi seuraavan lisäyksen: „mutta vasta sitten, kun työt Ylivieskan—Iisalmen radalla ovat alkaneet”, joten ponnin loppuosa tulisi olemaan näin: „rakennustöiden yhteydessä, mutta vasta sitten kun työt Ylivieskan—Iisalmen radalla ovat alkaneet”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta, jota niinkään on kannatettu, ed. Jonas Castrénin ehdotukseksi.

**Puhemies:** Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, on otettava huomioon, että ed. Snellman ehdottaa ensimmäisen ponnin sijaan kokonaan toisellaisen ponnin, ja että ed. Arajärvi ja ed. Castrén ehdottavat mietinnön ensimmäiseen ponteeseen osittaisia muutoksia, jotka eivät ole keskenään vastakkaisia, vaikka ovatkin molemmat vastakkaisia ed. Snellmanin ehdotukselle. Sen vuoksi olisi tietääkseni selvintä ensin äänestää erikseen mietinnön ja ed. Arajärven muutosehdotuksen välillä ja sitten mietinnön ja ed. Jonas Castrénin muutosehdotuksen välillä, ja sen jälkeen mietinnön ensimmäisen ponnin sellaisena, miksi se on äänestysten kautta hyväksytty, ja ed. Snellmanin ehdotuksen välillä. Sen jälkeen olisi äänestettävä mietinnön toisen ponnin hyväksymisen tai ed. Kallion ehdottaman hylkäämisen välillä ja lopuksi mietinnön perustelujen ja ed. Kallion perusteluihin tekemän ensimmäisen muutosehdotuksen välillä, eli siis erikseen ensiksi muutosehdotuksista ensimmäiseen ponteeseen ja sitten erikseen toisen ponnin hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja lopuksi mietinnön perusteluista.

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

#### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys mietinnön ensimmäisen ponnin ja ed. Arajärven muutosehdotuksen välillä.



Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön ensimmäisen ponnien tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Arajärven ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 118 jaa- ja 70 ei-ääntä. Ed. Arajärven ehdotus siis on hylätty.

2) Äänestys mietinnön ja edustaja Jonas Castrénin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Jonas Castrénin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; ed. Jonas Castréninkin ehdotus siis on hylätty.

3) Äänestys mietinnön ja edustaja Snellmanin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön ensimmäisen ponnien, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Snellmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; ed. Snellmaninkin ehdotus siis on hylätty ja mietinnön ensimmäinen ponsi on hyväksytty.

4) Äänestys mietinnön toisesta ponnesta ja sen edustaja Kallion ehdottamasta hylkäämisestä.

Ken hyväksyy mietinnön toisen ponnien, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ponsi edustaja Kallion ehdotuksen mukaisesti hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; toinenkin ponsi siis on hyväksytty.

5) Äänestys mietinnön perustelujen ja sen edustaja Kallion ehdotuksen välillä, joka koskee perusteluja.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön perustelut, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Kallion ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 136 jaa- ja 52 ei-ääntä.

Valiokunnan mietinnön perustelutkin ovat siis hyväksytyt.

Seuraava ja viimeinen ponsi valiokunnan mietinnössä sivulla 11 hyväksytään keskusteltua.

P u h e m i e s: Mietintö siis on hyväksytty ja asia on loppuun käsitelty.

#### 4) Toimenpiteitä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi

koskevain ed. Taneli Typön y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 7, ed. Peurakosken y. m. eduskuntaesityksen n:o 8 ja ed. Lohen y. m. eduskuntaesityksen n:o 9 johdosta valmistettu talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa kahden edustajan pyynnöstä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevan asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

P u h e m i e s: Tässä esitetään ensimmäiseen käsittelyyn asetusehdotus, mutta anomusponsi, joka on mietinnön sivulla 25—26, jätetään esitettäväksi vasta asetusehdotuksen kolmannen käsittelyn tapahduttua.

#### Keskustelu:

Ed. Listo: Se asetusehdotus, joka talousvaliokunnan työpajasta lähteneenä nyt on käsiteltävänäamme, sisältää aikaisempiin ehdotuksiin verrattuna sen parannuksen, että lain noudattamista valvomaan tulisivat läänin metsälautakunnat, joitten jäseniksi voidaan saada metsänhoitoon todella perehtyneitä ja asianymmärtäviä henkilöitä. Myöskin on valiokunnalle onnistunut antaa asetusehdotuksen eri pykälille se muovailu ja eheys, että ehdotus tuntuu valmiiksi tehdyiltä, joskin sitä vastaan mielestäni on tehtävä se muistutus, että eräät kohdat ovat laaditut siksi ylimalkaisiksi, että niiden oikeata kantavuutta ehkä käy vaikeaksi tajuta niiden, joitten tulee panna laki täytäntöön tai valvoa sen noudattamista. Eräitä vaikeita puutteita näen kuitenkin puheenaolevassa ehdotuksessa.

Ensiksi tulee minun huomauttaa siitä, että asetusehdotus ei tiedä mitään suojametsistä, se on sellaisista metsistä, joita erityisesti tulee varjella suojaksi vahingoittavia luonnonvoimia vastaan. Mietinnössä on talousvaliokunta kyllä huomauttanut suojametsiä koskevain säännösten puutteesta, mutta samalla asettuu valiokunta epävarmalle kannalle kun on kysymys siitä, missä määrin suojametsiä meillä tarvittanee, jonka

tähden valiokunta kehottaa eduskuntaa hallitsijalta anomaan kysymyksen tutkimista ja siitä ehkä aiheutuvia lainsäädäntötoimenpiteitä. Minusta on käsittämätöntä, minkävuoksi talousvaliokunta on pyrkinyt ajamaan suojametsäkysymystä siihen pitkään kierrokseen, johon se valiokunnan ehdotuksen mukaan nyt joutuu. Emme tarvitse erityistä tutkimista tietääksemme, että tuulet ja tulvat ja metsäpalot tekevät meillä koko joukon pahaa niinkuin muuallakin ja että sellaisten vahinkojen estämiseksi suojametsiä voidaan hyödyllisellä tavalla käyttää. Ei missään muualla sivistyneessä maailmassa, missä metsien järkipäisestä hoidosta jotain huolta pidetään, ole katsottu voitavan tulla ilman suojametsiä toimeen; yksin Preussissa, Ranskassa ja Italiassa, joissa maissa muutoin ei sanottavasti sekaannuta yksityisten metsien käyttämiseen, pidetään suojametsien varjelemista tarpeellisenä. Suojametsiä koskevat säännökset ulkomaisissa laeissa ovat yleensä lyhyet ja yksinkertaiset, eikä talousvaliokunnalle siis olisi tuottanut erityisen suurta vaivaa ottaa suojametsiä koskevia säännöksiä puheenaolevaan lakiehdotukseensa, johon ne aineellisesti epäilemättä kuuluvat. Täytyy kuitenkin epäillä, ehtiikö suuri valiokunta, joka tästä lähin saa yllin kyllin työtä, nyt kyseenalaisissa kohdin käydä talousvaliokunnan ehdotusta parantamaan.

Ei ole mielihyvällä merkittävä sekään, että kaikista aloitteista metsien hävityksen ehkäisemistä tarkoittavan lainsäädännön aikaansaamiseksi on jätetty pois ne säännökset metsänhoito-yhdistyksistä, jotka tapaamme hallituksen 1908 vuoden toisille valtiopäiville metsäasiassa antamassa armollisessa esityksessä. Mikäli saatan arvostella, oli hallituksen metsänhoito-yhdistyksiä säännöstelevä ehdotus hyvin tyydyttävä, joten se tuskin olisi tarvinnut erinomaisen suurta korjaustyötä eduskunnan puolelta. Ja minusta näyttää varmalta, että luomalla soveliaat muodot yksityisten yhteistoiminnalle metsänhoidon alalla voidaan meillä tehokkaasti vaikuttaa metsänhävityksen estämiseksi. En siis saada muuta kuin valittaa, että hallituksen puheenaoleva aloite on jälkeinpäin jätetty tykkänään huomioonottamatta. Vahinko on kuitenkin tällä kertaa auttamaton. Sen korjaamiseksi ei suuri valiokunta voi mitään tehdä.

Sitävastoin luulen, että suuri valiokunta voi korjata asetusehdotuksessa erään puutteen, jota minun täytyy pitää arveluttavana. Talousvaliokunnan lakiehdotuksessa ei sanota, minkäluontoista metsämaata koskevaksi laki on aijottu. Valiokunnan perusteluista saamme vain erään

lyhyen sivulauseen kautta kuulla, että lakiehdotus on aijottu astumaan 1886 vuoden metsälain 14 §:n sijaan, ja tulisi mainittu metsälain pykälä siis lakkaamaan olemasta voimassa. Tavanmukaisen laintulkinnan mukaan koskee lakiehdotus siis senluontoista maata kuin metsälain nykyinen 14 §. Olen kuitenkin kuullut talousvaliokunnan omilta jäseniltä, ettei ole niinkään selvää, mihin metsälain 14 § ulottuu. Yleensä sen on katsottu ulottuvan rälssi- ja perintöluontoiseen metsämaahan; mutta tästä säännöstä on poikkeuksia olemassa. Kun niin ollen ei ole täyttä selvyyttä olemassa metsälain 14 §:n säännösten ulottuvaisuudesta, täytyy jättää tulkinnan varaan, mitä maata talousvaliokunnan metsämaan suojelulaki oikeastaan koskee. Sellaiseksi olen talousvaliokunnan kannan tässä suhteessa kuullut suullisesti selitettävän. Mietinnöstä olen turhaan etsinyt kysymykseen vastausta. Jos nyt esittämäni käsitys valiokunnan käsitystavasta on oikea, täytyy minun pitää valiokunnan lainsäätämistapaa arveluttavana. Kuinka voidaan vaatia, että ne, jotka tulevat aijottua lakia käytännössä sovellettamaan ja sen noudattamista valvomaan, voivat — varsinkin elleivät he ole syvästi lainoppineita — millään varmuudella päästä selville siitä, millaiseen metsämaahan lakia oikeastaan on sovellutettava, kun lainsäätäjät eivät ole tätä kysymystä itselleenkin riittävästi selvittäneet? Siitä täytyy ehdottomasti olla seurauksena yleinen epävarmuus, jopa erikoistapauksissa pahoja erehdyksiäkin. Minusta tuntuu, että aijotun lain kantavuus, mitä nyt kosketeltuun kysymykseen tulee, olisi julkilausuttava heti lain alussa, ja minä toivon että suuri valiokunta on huomaava tarpeelliseksi ehdottaa tämän kysymyksen aiheuttaman lisäyksen ottamista asetusehdotukseen. Lisäyksen laatiminen on ehkä jonkun verran vaikea, mutta kyllä se on tarpeellinen.

Vielä toinenkin toivomus suurelle valiokunnalle. Käsillä olevan asetusehdotuksen mukaan tulisi läänien metsälautakuntien avuksi asetettavaksi kolmejäsenisiä kunnallisia metsälautakuntia jokaiseen kuntaan, jota ei lääninhallitus erityisestä hakemuksesta siitä vapauttaisi. Mitä muuta tehtävää näillä kunnallisilla metsälautakunnilla tulisi olemaan kuin olla läänin metsälautakuntien postikonttoreina ja asettaa pari jäsentään läänin metsälautakunnan lähettämän toimitusmiehen avuksi niihin metsänhävityskatselmuksiin, joita metsälautakunta katsoo tarpeelliseksi määrätä toimitettavaksi, ei asetusehdotuksesta käy selville. Nähtävästi on talousvaliokunnassa katsottu, että kunnat, joiden tu-

lee palkata kunnalliset metsälautakunnat, sillä itse tulevat niille määräämään palkkausta vastaavaa työtä sen johtosäännön kautta, jonka kunnat metsälautakunnalle valmistaisivat. Minusta tuntuu kuitenkin, että kunnallinen metsälautakunta, niin suunniteltuna kuin talousvaliokunta on sen tehnyt, on asetusehdotuksessa jotenkin irrallinen laitos, jonka tehtävät kunnallislautakunta tai kunnassa asuvat poliisiviranomaiset kyllä voisivat suorittaa. Olisi sen vuoksi mielestäni syytä harkita, eikä kunnallista metsälautakuntaa voitaisi tehdä kuntien vapaaehtoisesta harkinnasta riippuvaksi, se on: että laissa määrättäisiin, että jos joku kunta asettaa kunnallisen metsälautakunnan tai metsänvartijan tai muun kunnallisen metsänhoitoviranomaisen, tämän tulee avustaa läänin metsälautakuntaa niissä tehtävissä, jotka lakiehdotuksessa on kunnallisten metsälautakuntien suoritettavaksi määrätty, mutta muuten toimittavat tämän tehtävän kunnallislautakunnat tai poliisiviranomaiset. Minusta näyttää että tällainen järjestely ei tulisi vaatimaan varsin suuria muutoksia talousvaliokunnan asetusehdotukseen.

Se järjestelmä, että läänittäin asetetut metsälautakunnat tulisivat valvomaan niiden lainsäännösten noudattamista, jotka tarkoittavat Suomen metsäpääomain varjelemista hävittämiseltä, on saatu Ruotsista, jonka metsälaki saatiin läpikäyvän uudistuksen alaiseksi vuonna 1903. Tuo suuri uudistus, jonka valmistelutyöt ovat kysyneet vuosikausia, antaa meille selviä viittauksia siitä, että nykyisen metsälakimme ja siitä johtuvan hallinnollisten asetusten perinpohjainen tarkastaminen ja uudistaminen on tarpeen vaatima. Että sellaista uudistusta nykyisissä yhteiskuntaoloissamme ei voitane perille saattaa, lienee selvää, mutta hyvin suotavaa olisi, että nyt jo voitaisiin ryhtyä uudistuksen vaatimiin valmistelutöihin. Suomen metsäpääoman hyvin hoitaminen soveliaan lain nojalla kuuluu epäilemättä kaukaiseen tulevaisuuteen asti, läheisesti yhteen kansamme hyvinvoinnin ja aineellisen vaurastumisen kanssa, sillä metsävaramme ovat päälinkeinojemme — maatalouden ja teollisuuden — tärkeimpänä tukena, ja niiden merkitys kasvaa päivä päivältä. Omasta puolestani pitäisin suotavana, että kehitys metsälainsäädäntömme alalla veisi meidät pian Itävalta-Unkarin ja etelä-Saksan valtioiden järjestelmään, jonka mukaan kaikki myyntihakkaus yksityisten metsistäkin saa tapahtua ainoastaan luvan perästä. Se tulos, joka tämän järjestelmän kautta on saavutettu, on loistava. Itävalta-Unkari on nykyään Euroopan tärkein puutavaran

vientimaa, huolimatta siitä, että valtakunnan metsäalue ei ole suurempi kuin Suomen. Puutavaran vienti sieltä vuonna 1908 vastasi lähes 450 miljoonan suomenmarkkan arvoa; tämän lisäksi tuli Itävalta-Unkarin kotimaassa tyydyttää 50 miljoonan ihmisen puutavaratarpeet. Kuntassamme valossa katselemme talousvaliokunnan asetusehdotuksen 7 §:ssä säädettyä myyntihakkauskäytön ilmoittamisvelvollisuutta, puhumattakaan siitä ilmoittamisvelvollisuudesta, jota toisen vastalauseen mukaan tahdottaisiin saada käytäntöön, niin täytyy tunnustaa, että kansamme tarvitsee vielä paljon kasvatusta, ennenkun se kykenee riittävästi tajuamaan metsätaloutemme suurta merkitystä ja suostuu tätä merkitystä vastaaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Ed. Saari: Tämä käsilläoleva lakiehdotus on sisällöltään sitä laatua, ettei sitä kansanvaltaiselta katsantokannalta missään tapauksessa voi hyväksyä. Vaikkakaan tämä lakiehdotus ei välittömästi näytä koskevan omistamattoman eli työväenluokan oikeutta, koska köyhälistö ei yleensä omista metsää, niin on sillä kuitenkin välillisesti tuntuva vaikutus köyhälistönkin taloudelliseen elämään yleisen kansantalouden kannalta katsoen. Köyhälistön edun kannalta katsoen pitäisi kyllä metsien olla koko kansan yhteisenä kansallisenä omaisuutena. Sitä vaatisi kansanvaltainen oikeusperiaate. Mutta kun porvarillinen järjestelmä on tehnyt metsät harvojen yksityisomaisuudeksi, jättäen köyhälistön osattomaksi tästä luonnonrikkaudesta, niin on koetettava edes säilyttää kansan turvaksi vielä järeällä oleva osa maamme metsissä, sikäli kuin niitä vielä on olemassa.

Kapitalistinen kehitys on meidän maassamme viime vuosikymmenien aikana metsien huijauksen muodossa arveluttavasti hävittänyt metsiä, ja uhkaa tuo huijaus tehdä metsättömäksi koko Suomen. Ei tarvitse olla mikään erikoinen profeetta nähdäksensä ja ymmärtääksensä, kuinka meidän metsiemme aivan lähimmässä tulevaisuudessa käy, jos tällaista järjetöntä metsien raikasta vielä muutamia vuosikymmeniä jatkuu. Se johtaa kansan viimein sellaiseen taloudelliseen ahdinkoon, ettei sillä ole enää tarpeellisia polttopuita eikä rakennustarpeita, jotta se voisi pitää puoliaan pohjolan pakkasta vastaan taikka, jos puita juuri niukalti riittäisikin sanottuihin tarkoituksiin, niin nousevat niiden hinnat siksi korkeiksi, ettei ainakaan köyhälistö voi niitä lunastaa, vaan joutuu, kuten nyt jo osaksi on laita, suorastaan kärsimään perheineen nälän ohessa talvisin vilua, puhumattakaan

siitä, että metsien häviäminen saattaa arveluttavia vaurioita meidän maanviljelyksellemme.

Tämä kaikki silmien edessä kansa käsittää selvästi sen onnettomuuden, johon metsien hävittäminen sen johtaa. Siitäpä syystä on kansan yleinen mielipide ruvennut yhä voimakkaammin vaatimaan erityistä metsälakia, joka turvaisi tämän kansallisomaisuuden tuleville sukupolville järjettömän metsäkeinottelun vaaralta. Tässä nyt on edessämme sellainen lakitekele, joka mielestäni on siksi epämääräisesti ja lievästi laitettu, ja sen pykälät tehty niin venyviksi, ettei se tule vastaamaan läheskään kansan vaatimuksia. On kyllä ymmärrettävissä, että porvarillisten edustajain on ollut vaikea rajoitella metsien vallatonta käyttöä ja huijausta, sillä porvarillinen yhteiskunta yleensä perustuu juuri tällaiseen keinotteluun. Asia on kuitenkin sitä laatua, ettei epäkohta korjaannu muuten kuin tarkoilla, jyrkillä, täsmällisillä lainmääräyksillä sekä lain tehokkaalla noudattamisella ja noudattamisen valvonnalla. Mutta tämän lain valvonta on esilläolevassa lakiehdotuksessa, myöskin porvarilliselta taholta, tehty verrattain heikoksi ja epäkäytännölliseksi sekä mahdollisimman virkavaltaiseksi. Minä pyydänkin eduskunnan kiinnittämään erikoisesti huomiotansa lakiehdotuksen toiseen ja kolmanteen lukuun, joissa puhutaan lain noudattamisen valvonnasta ja lääninmetsälautakunnista. 6 §:n mukaan tulee tämän lain valvonta keskitettäväksi lääninmetsälautakunnille, joihin 12 §:n mukaan kuuluu vähintään kolme metsänhoitoon perehtynyttä, paikallisolaja tuntevaa varsinaista jäsentä ja yhtä monta varajäsentä, joista 13 §:n mukaan metsähallitus nimittää yhden, muut taas valitaan siten, että lääneissä toimivat maanviljelys- ja talousseurat asettavat ehdokkaat, joista maanviljelyshallitus valitsee mieleisensä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Näiden lisäksi saa lääninmetsälautakunta ottaa palvelukseensa metsänhoitajia ja metsänvartijoita tämän asetusehdotuksen edellyttämiä tehtäviä varten, kuten 8 § osoittaa. Edellisestä siis selviää, että kansa tässä maassa on taas saamassa kustannettavakseen yhden uuden laajan virkakunnan, jonka jäsenet eivät suinkaan tulle olemaan mitään pienipalkkaisia virkamiehiä, sillä niiden palkan suuruuden määrittäminen jää kokonaan hallituksen huostaan, ja onhan meillä tyyten tunnettu se seikka, että hallitus määrää runsaalla kädellä omille virkailijoilleen palkkoja saadakseen niistä itselleen kannattajia. Minun mielestäni kansanvaltaisen eduskunnan ei pitäisi entisten lisäksi enää mennä virkakuntia ja samalla virkavaltaa lisäämään

vallankin nykyisissä oloissa, jolloin hallitus kaikin keinoin koettaa kansanvaltaisia pyrkimyksiä muutenkin hävittää ja virkavaltaa vahvistaa. Paljon viisaampaa olisi, kuten ensimmäisessä vastalauseessa on ehdotettu, järjestää kyseenalainen valvonta kansanvaltaiselle, kunnalliselle pohjalta, ryhtymättä virkavaltaa edelleen pönkittämään.

Kun valiokunta perusteluissaan kahdeksannella sivulla väittää, ettei kunnan metsälautakuntiin saataisi tarpeeksi asiantuntevia ja ammattitietoja omaavia henkilöitä, niin on tämä samaa, kuin korvapuustin antaminen niille kansalaisille, jotka ovat edustajat tänne valinneet, sillä yhtähyvinhan voitaisiin meidän ehdotuksemme mukaan saada asiantuntevia metsäammattimiehiä tarpeen tullen avustajiksi kunnanmetsälautakuntiin kuin lääninmetsälautakuntiinkin. Nykyään on yleinen kansansivistys jo siksi korkealle kehittynyt, että poikkeustapauksia lukuunottamatta on kyllä kunnanmetsälautakuntiin, samoin kuin muihinkin kunnallisiin virkoihin saatavissa kykeneviä henkilöitä. Myöskin löytyy kansan seassa nykyään runsaasti tätä asiaa harrastavia henkilöitä, joilla on vuosikymmenien kokemus metsien hoidossa ja jotka niin perinjuurin tuntevat paikkakunnan metsäolot, ettei mikään lääninmetsälautakunta voi koskaan saavuttaa sellaista kokemusta. Asetusehdotuksen mukaan tulisi näiden lääninmetsälautakuntien jäsenten olla paikallisolaja tuntevia, mutta ajatellessani tuota vaatimusta, minua ihmetyttää mistä löydetään sellaisia asiantuntevia henkilöitä lääninmetsälautakuntiin, jotka tuntevat laajassa läänissä kaikkien kuntien talollisten metsät. Ajateltakoon esimerkiksi Vaasan läänin, jossa on 98 maalaiskuntaa ja jokaissessa kunnassa 200, 300 jopa 500:kin taloa, eli siis suunnilleen noin 20,000—40,000 taloa koko läänissä!

Nykyään kun taloudellinen ahdinkotila käy yhä tiukemmaksi maanviljelijäin keskuudessa, täytyy heidän pakostakin turvautua metsien myyntiin, joten näitä laissa mainittuja myynti-ilmoituksia kokoontuu lääninmetsälautakunnille vuosittain satamääriä yhdestä ainoastakin kunnasta. Näitä myynti-ilmoituksia käsitellessä ja päätöksiä niistä tehdessä pitää lääninmetsälautakunnan olla selvillä, minkälaiseen tilaan kukin myynti saattaa kyseenalaisen talon metsän. Minä en voi käsittää, miten lääninmetsälautakunta niistä voi selviytyä, jos sen on meneteltävä siten, että lain tarkoitus tulisi saavutetuksi. Tämän lisäksi tulee vielä aivan varmasti lukuisa joukko sellaisia rauhoituksia, jotka pitää jättää oikeuden vahvistettaviksi, ellei ole saatu sovinn-

toa aikaan. Kuka valvoo nämä asiat kihlakunnanoikeuksissa? Tietystikin joku lääninmetsälautakunnan jäsen tai lautakunnan palveluksessa oleva metsänhoitaja tai metsävirkailija. Mutta tällaisten metsävirkamiesten matkat lääninmetsälautakunnan kotipaikalta läänin reunimmaisiin kuntiin tulevat melkoisen kalliiksi. Vaikkakin ne maksetaan valtion varoista, niin kansan tasakuista ne kuitenkin lopulta otetaan. Kun on hyvin luultavaa että näitä rauhoitusriitaisuuksia ilmenee läänin jokaisessa kunnassa ja kun vakinaiset käräjät eri kunnissa pidetään tavallisesti samaan aikaan vuodessa, saattaa käydä niin, että on oltava oikeudessa monessa paikassa yhtä aikaa ottamassa sellaista metsänrauhottamista koskevaa vahvistusta. Silloin voi sattua ettei lääninmetsälautakunnan jäsenet mitenkään voi itse kaikkiin saapua, ja täytyy tietysti sentakia ottaa lisää metsäammattimiehiä tai antaa asiat erikoisten lakimiesten ajettaviksi. Suurin hyöty koko tästä laista lankeaa siis virkoja haluaville metsäherroille. Kun tämän lisäksi vielä tiedämme lääninmetsälautakunnan huoleksi tulevan metsien kylvämiset eli huolenpito kylvämisestä, taimistojen valvomiset läänin monissa eri kunnissa ynnä monet muut seikat, niin tarvitaan niihin kaikkiin jo lukuisa lauma kallispalkkaisia virkamiehiä, jos tahdotaan valvonta tehdä tehokkaaksi. Tästä taas pakostakin kehittyä meille suuri metsänhoitovirkakunta, jonka jäsenet yllähallitukset melkein mielinmäärin määräävät. Mietinnön mukaan ovat maanviljelys- ja talousseurat tosin oikeutetut asettamaan ehdokkaat, mutta on hyvin lähellä siinä se vaara, mikä ilmeni Bobrikoffin aikoina, nimittäin etteivät yllähallitukset hyväksykään ehdokkaita, vaan vaativat mieleisiään miehiä puheenalaisiin toimiin. Mitä tulee sitten maatalousseuroihin, niin voi niistä sanoa, että ne yleensä ovat — ainakin nykyään ja kai tulevat yhä edelleen olemaan — suurmaanviljelijäin johdettavina, joten koko lääninmetsälautakunta joutuu useimmiten suurmaanviljelijäin käsiin, mikä kaiketi lieneekin tässä porvarillisten tarkoituksena ollut. Kuntakokoukset sittenkin olisivat olleet minun käsitykseni mukaan pysyväisyyteen sekä kansanvaltaisuuteen nähden paljon sopivammat asettamaan nuo ehdokkaat kuin juurimainitut talousseurat.

Kuten edelläesitetystä käy selville, on tämän lain valvonnan järjestelystä kansanvalta perin syrjäytetty. Siitä syystä ei pitäisi yhdenkään kansanvaltaa suosivan hyväksyä tällaista läänittäin tapahtuvaa valvomisjärjestelmää, vaan olisi yhdyttävä kannattamaan kansanvaltaiselle

perusteelle ajateltua kunnallista valvontaa. Meidän kansallamme on jo kyllin katkeria kokemuksia virkavallasta ja siitä johtuvasta verorasituksesta, josta kansa haluaisi saada helpotusta, mutta porvarilliset yläluokkaan kuuluvat edustajat tahtovat käsilläolevalla lakiehdotuksella yhä lisätä kansan hartioille tuota ennestäänkin raskasta verotaakkaa. Mietinnön kahdeksannella sivulla sanoo valiokunta, että kunnanmetsälautakunnat tulisivat, jos tämän lain valvonta niille uskottaisiin, panemaan syytteeseen oman kunnan jäseniä rikkomuksesta tätä lakia vastaan, sekä että tällainen poliisintehtävä saattaisi heille vastenmieliseksi lain valvonnan. Tätä väitetään ei valiokunnan enemmistö kuitenkaan ole millään todistellut, eikä se olisi voinutkaan todistella. Päinvastoin on vastakkaiseen suuntaan meidän kunnallisessa elämässämme kyllä todisteita. Täytyyhän kunnan hyvin usein asettaa erityisiä valvojia kunnan yhteistä etua silmälläpitämään. Sellaisia tarvitaan esimerkiksi silloin, kun kunta tahtoo valvoa yhteisiä rakennustöitä sekä tarkastuttaa siemenviljaansa, kun sitä tuodaan kunnan yhteiseen makasiiniin. Samoin sen tulee valvoa terveysoloja. Ei kuitenkaan ole kuulunut, että mainitut virkailijat olisivat tehtävänsä laiminlyöneet eikä sitäkään, että he olisivat kansan puolelta tulleet vihatuiksi muusta syytä, kuin mahdollisesti tehtävänsä laiminlyömisestä. Tämä johtuu siitä, että kansa käsittää sellaiset asiat itselleen hyödyllisiksi. Samoin on laita kunnanmetsälautakuntien. Kun kansa ymmärtää, että se toimii sen hyväksi ja on välttämättömän tarpeellinen metsätaloudellemme, niin se ymmärtää pitää myös metsälautakuntien jäsenet arvossa, sekä auttaa sitä sen toiminnassa. Ei kansa koskaan hyväntekijäänsä vihaa. Aiheetonta on myöskin kunnanmetsälautakunnan toimintaa verrata poliisintehtävään, sillä siinä tapauksessa ovat kaikki kunnalliset virkailijat, jotka valvovat sekä pitävät silmällä kunnan yhteisiä etuja, poliiseja. Tämä on kuitenkin minun ymmärtääkseni sangen vaarallinenkin väite ja siitä ilmenee virkavaltainen käsitys, jota ei olisi pitänyt tässä asiakirjassa esittää. Sehän edellyttää, että hallituksen tulisi vieläkin laajemmalle kuin tähän asti laventaa poliisilaitoksensa toimivalta ja antaa sille oikeus entistä tarkemmin valvoa kunnallistakin toimintaa, koska tavalliset kansanmiehet eivät muka sovi siihen, syystä että he tulisivat oman kuntansa jäseniä vetämään rikkomuksista syytteeseen ja rangaistukseen. Sellaisen ajatuksen esittäminen, mikä tässä nyt on kyseessä, on ikäänkuin huomautus siitä, että hallituksen olisi yhä enennettävä poli-



sivirkakunnan valtaa kansantaloudellisten ja kunnallistenkin toimien ja elämän silmälläpitämiseen ja urkkimiseen. Sellaisen lauseen esittäminen on samaa kuin siunauksen antaminen nykyiselle poliisihallitukselle.

Vielä vedotaan mietinnössä yhdeksännellä sivulla Ruotsin oloihin. Se ei mielestäni ole tässä paikallaan, sillä meidän tulee ensiksikin huomata, että valtiolliset olot Ruotsissa ovat kokoilla toisella kuin meillä, eikä ole millään todistettu, että metsänhoito Ruotsissa olisi kaikin parhaiten järjestetty.

Vielä on tämän lain 20 §:ssä sängen itsekäs määräys. Siinä näet säädetään, että kunnanmetsälautakuntien jäsenten palkat maksetaan kunnan varoista, mikä tietää sitä, että köyhälistökin sekä yleensä kaikki, joilla ei ole metsiä, pakotettaisiin ottamaan osaa kunnanmetsälautakuntien palkkaukseen, vaikkei tilattomalle väestölle eikä köyhälistölle ole mitään hyötyä kunnanmetsälautakunnasta, ei ainakaan välittömästi, koska nuo lautakunnat toimivat kerrassaan metsänomistajain hyväksi. Se on vielä sitäkin omituisempaa kiskomista, kun tämän lisäksi tiedämme, että lakiehdotuksen mukaan lääninmetsälautakuntienkin jäsenten palkat ehdotetaan maksettaviksi yleisistä valtion varoista, johon myöskin kerätään varoja enemmän juuri köyhälistöltä eli työläisiltä. Porvarilliset tahtovat siis tapansa mukaan hoidattaa metsänsä köyhälistön kustannuksella.

Minä toivon, että suuri valiokunta ottaa huomioon nämä huomautukset ja yhtyy kannattamaan ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. A h m a v a a r a: Yksityisomaisuuden käyttöoikeutta rajoittava lainsäädäntö koskettelee arkaluontoisia asioita, ja sen vuoksi on tällaisen lain laatiminen hyvinkin vaikea. Jos lainlaatiija menee rajoittelemaan yksityisomaisuuden käyttöoikeutta enemmän, kuin se yhteiskunnan edun kannalta on välttämätöntä, niin hän usein luo isompia epäkohtia, kuin oli se, jota hän tarkoitti korjata. Esilläoleva lakiehdotus on tämän luontoinen, ja senvuoksi täytyy hyvin tarkoin harkita esitettyjen säännösten kantavaisuutta. En voi puolestani päästä siitä epäilyksestä, että tämän lakiehdotuksen eräät säännökset menevät liian pitkälle, kun taas toiset ovat kenties liiankin vähän vaativaisia.

Lakiehdotuksen 1 §:n 2 kohdan määräys kuuluu: „Metsän hävittämiseksi on myös katsottava, jos nuorta kasvuisaa havumetsää pienemmän puutavaran valmistamista varten niin hakataan,

että hakkuu on ristiriidassa metsän järkipärisen harventamisen kanssa”. Tämä säännös mielestäni menee liian pitkälle, sen mukaan kun ei saisi nuorta kasvuisaa havumetsää hakata myytäväksi muuta, kuin mikäli sellainen hakkaus ei ole ristiriidassa järkipärisen harvennuksen kanssa. Mikä on nyt ensinnä järkipäriseksi harvennushakkaukseksi katsottava, siitä on eri aikoina ja eri henkilöillä ollut varsin erilainen mielipide. Alkaapa nykyisin jo kuulua ammattimiesten piireissä niitäkin ääniä, etteivät harvennushakkaukset yleensä olisi katsottavat metsälle edullisiksi, koska luonto kyllä siitä pitää ilman ihmiskättäkin huolen. Jos tämä mielipide tulevaisuudessa tulisi saamaan enemmän kannatusta, kuin sillä nyt on, eivät ammattimiehet silloin sallisi harvennushakkuuta ensinkään. Silloin kävisi nuoren metsän hakkaaminen kaikkialla muualla, paitsi vesiperäisillä mailla, ehdotuksen mukaan kerrassaan mahdottomaksi. Jos lainlaatiija taas tahtoisu pyrkiä juuri tällaiseen tulokseen, niin se olisi mielestäni liian pitkälle menevää, sillä eri seuduissa ja eriluontoisissa metsissä saattaa pienen puun järkipäinen hakkuu ja myynti olla sekä yksityiseltä että kansantaloudelliselta kannalta katsoen edullista. Vastattaneen ehken, että onhan lakiehdotuksen 2 §:n mukaan oikeus poiketa siitä mitä 1 §:ssä on säädetty, kun vain lääninmetsälautakunnalta hankitaan metsänhoitosuunnitelmalle vahvistus ja tälle lautakunnalle annetaan riittävä vakuus uuden kasvun aikaansaamisesta ja turvaamisesta. Sille, joka ei ole tilaisuudessa lukemaan valiokunnan perusteluja, ei liene aivan helppoa käsittää, että edes lääninmetsälautakunnan luvalla voidaan kokonaan poiketa siitä periaatteesta mikä lain 1 §:ssä on sanottu. Mutta tähän itessään ei ole suuri asia. Onhan suurella valiokunnalla vielä tilaisuutta korjata tässä kohden laki niin selväksi, jotta lainlaatijan tarkoitus tulee kaikille selväksi. Mutta itse asiallinen puoli tässä tuottaa ehken voittamattomia hankaluuksia. Hoitosuunnitelman tekeminen vaatii, että hakkuu on vuosia ennen metsänmyyntiaikaa harkittu ja mietitty, ja melkoisia kustannuksia vaatii myös tuo hoitosuunnitelman järjestäminen. Takuunhankkiminen taas käy vähävaraiselle pientilalliselle tällaisissa asioissa melkein mahdottomaksi. Kun tällä kaikella kuitenkin pyritään metsän kestävyysperiaatetta saavuttamaan, niin en ymmärrä, miksi ei tätä sanota suoraan jo 1 §:n 2 momentissa. Siinä mielestäni voisi aivan hyvin sanoa: „Metsänhävittämiseksi on myös



katsottava" j. n. e. — — — „jos hakkuu on ristiriidassa metsän kestävyysden kanssa", sen sijaan, että siinä nyt sanotaan: „jos hakkuu on ristiriidassa metsän järkipärisen harventamisen kanssa". Silloin minun mielestäni olisi sanottu heti se, mihin pyritään, eikä silloin pantaisi noin kovin epämääräisiä määräyksiä harvennushakkuusta, jota ei toisissa tapauksissa ollenkaan käytetä eikä tarvitse käyttää ja jonka hyödyllisyydestä kasvavalle metsälle ollaan tai ainakin aletaan olla jossain määrin eri mieltä ammattimiestenkin kesken. Tässä, niinkuin sanottu, olisi minusta 1 §:n 2 momentti kokonaan selvennettävä, niin että kävisi selville, mitä lainlaatiija oikeastaan tarkoittaa ja mihin hän pyrkii. Ja asiankin kannalta minusta olisi sangen suotava, että tätä metsän kestävyttä yksistään pidettäisiin päämääränä, johon luonnollisesti jälleenkasvukin kuuluu. Usean metsämaan luonto on sellainen että on edullista myydä siitä useamman kerran pientä metsää kuin odottaa metsän kasvamista. Onhan kruunun virkataloissa jo aikoja sitten lohkokakkujärjestelmä määrätty käytäntöön otettavaksi. Jos nyt tämä puheenaoleva 1 pykälä jää tähän muotoon, niin ainakin tulee hyvin paljon epäselvyyttä siitä, eivätkö tällaiset hakkuut olisi kokonaan kielletyt yksityismetsissä. Ainakin ne ovat kielletyt, ellei lääninmetsänhoitolautakunta ole vahvistanut metsänhoitosuunnitelmaa. Jos taas edellytetään että kaikki metsänomistajat hankkisivat tuollaisen metsänhoitosuunnitelman, niin sillähän oletettaisiin meidän metsänomistajamme kehittyneemmiksi tässä asiassa, kuin ne todellisuudessa ovat.

Minulla olisi vielä muutama muuhin kohtiin myös tehtävä huomautuksia. 7 §:n ensimmäisessä kohdassa määrättyä ilmoitusvelvollisuutta en voisi puolestani katsoa tarpeelliseksi. Se tuottaa ensinnäkin kovin paljon hankaluutta kaukana syrjäseuduilla asuville maamiehille, jotka eivät ole kirjallisiin ilmoituksiin tottuneet ja jotka usein eivät pitkään aikaan tunne tarkemmin, mitä laki oikeastaan määrää. He niin ollen saattaisivat, vaikka ei olisi ollenkaan tarkoitus rikkoa lakia, tämän kautta joutua rangaistukseen. Pelkäänpä että jos kaikesta metsästä, joka myydään hakattavaksi, lähetettäisiin ilmoitukset lääninmetsälautakunnalle, niin totta puhuen tulisi yksin näistä ilmoituksista lääninmetsälautakunnalle niin paljon tehtävää, että se veisi siltä suuren ajan. Lääninmetsälautakunta ei kuitenkaan voisi näiden ilmoitusten johdosta ryhtyä toimenpiteisiin, eikä sitä ole tarkoitettukaan. Kun poliisiviranomaiset, vie-

läpä paikalliset kunnalliset metsälautakunnat, joista jätkeämpänä vielä tulen puhumaan, tulisivat lääninmetsälautakunnalle avuksi hakkausten silmälläpidossa, niin minusta se jo riittää. Kylähän nämät antavat tietoja lääninmetsälautakunnille, silloin kun väärinkäytöksiä on tapahtunut. Sen pitemmälle ei minusta tarvitsisi tällä kertaa mennä siinä kohden.

Mitä sitten tulee valvontajärjestelmään, nimittäin lääninmetsälautakuntiin ja kunnallisiin metsälautakuntiin, niin pyydän sitä myös muutamalla sanalla koskettaa. En tahdo ruveta vastustamaan tuota lääninmetsälautakuntajärjestelmää, vaikkakin minun täytyy tunnustaa, että minulla on paljon epäilyksiä sen käytännöllisyydestä. Mutta kaikissa tapauksissa tämän metsälautakunnan palvelukseen, niinkuin valiokuntakin on ajatellut, täytyisi tulla ammattimiehiä, joiden haltuun useimmiten tuo varsinainen metsäntarkastaminen tulisi lopullisesti jäämään. Mitä sitten tulee näiden lääninmetsälautakuntien kokoonpanoon, niin on siinä suhteessa epäselvää se, että on määrätty kaksi lautakunnan jäsentä maanviljelyshallituksen valittaviksi niistä, joita läänin maanviljelysseurat ehdottavat, mutta ei ole tarkemmin sanottu, millä tavalla itse tuo ehdotus tapahtuu. Koska useimmissa lääneissä nykyään jo on useampia maanviljelys- ja talousseuroja, niin kai jää sitten niiden ratkaistavaksi lopulta, millä tavalla nuo vaalit on toimitettava, erikseenkö kukin vai kaikki yhteisesti. Tämä nyt tosin on pieni asia, mutta olisin tässäkin kuitenkin toivonut selvyttä, sillä selvytyshän on hyvä. Minä en muuten epäilisi, kuten edellinen puhuja, ettei maanviljelysseurojen johtokunnissa kansanääni voisi vaikuttaa vaan ainoastaan suurtilallisten. Joka tietää miten talous- ja maanviljelysseurat ovat järjestetyt, se tietää ettei niissä suurtilallisilla ole kovin paljoa sananvaltaa, nehan ovat päinvastoin hyvin kansanvaltaisia, sillä maamiesseurat niissä ovat jäseninä, ja ne seurat valitsevat luottamusmiehet maanviljelysseuroihin. Näihin paikallis- eli maamiesseuroihin taas pääsee jäseneksi kuka tahansa eikä niiden kokouksissa ole mitään ääniasteikkoa olemassa vaan kullakin jäsenellä on yksi ääni, niin että ne ovat paljon kansanvaltaisempia kuin nykyinen kunnallishallitus siinä suhteessa.

Siirryn sitten noihin kunnallisiin metsälautakuntiin, joille malli on tuotu Ruotsista. Ensimmäisenä meidän maassamme on se yksityismetsäkomitea, joka työskenteli vuosina 1897—1898, mietinnössään esittänyt tällaisia kunnallismetsä-

lautakuntia asetettavaksi. Mutta on huomattava, että tuo komitea laati uuden metsälain kokonaisuudessaan ja asetti sama komitea näille kunnallismetsälautakunnille paljon enemmän tehtäviä kuin mitä nyt esilläolevassa ehdotuksessa on niille annettu. Tämä komitea ehdotti niille myös poliisi-valvonnan. Ja silloin niillä todella olisi ollut tehtävää. En puolestani pelkää sitä että, jos poliisi-valvonta olisi jätetty näille paikallislautakunnille, niiden jäsenet sen kautta olisivat tulleet huonoihin väleihin naapurien kanssa ja halveksituiksi, sillä onhan meillä tämä järjestelmä periaatteessa jo nytkin olemassa. Esimerkiksi kunnallislautakunta maalla on lain mukaan samalla velvollinen ottamaan osaa järjestyksen pitoon, siis poliisitoimiin. Minä siis puolestani olisin suonut että, kun kerran tähän ehdotukseen, vaikka onkin vain osittainen lainmuutos kysymyksessä, on otettu kunnalliset metsälautakunnat, niin olisi pitänyt niille antaa poliisitehtäviä; ja luulen näet, että se olisi käynyt niiltä paljon paremmin kuin varsinaisilta poliisimiehiltä. Ei ole tässä mielestäni niin tärkeää, että pitää valvonnassa lain kirjaimen mukaan mennä äärimmäisyyksiin; mutta tarkoituksena on, että silloin kun kansan tajunnan mukaan jo on metsää liiallisesti kulutettu ja raikattu kunnan metsälautakunta astuu väliin ja koettaa ohjaamalla ja neuvomalla saada parannusta aikaan, ilman että heti tarvittaisiin ryhtyä varsinaisiin laillisiin rankaisutoimenpiteisiin. En tahdo kuitenkaan tästä järjestelmästä pitemmälti puhua, koska se nykyään ei saane kannatusta. Kuitenkin tahtoisin pitää kiinni siitä, koska olen yksityismetsäkomiteassa ollut tätä järjestelmää laitimassa, ja koska olen edelleen sillä kannalla, että olisi parempi antaa järjestystoimet kunnallismetsälautakunnalle. Jos kunnallismetsälautakuntain tehtävät tulisivat olemaan sellaiset, joiksi ne käsilläolevassa lakiehdotuksessa ovat esitetyt, tulisi lautakunnille niin vähän tehtävää, ettei niitä ollenkaan tarvittaisi. Olisin siis valmis pyyhkimään pois paikallislautakunnat, koska niille ei jätetä muuta tehtävää kuin olla, niinkuin ed. Listo sanoi, lääninmetsälautakuntien postikonttoreina. Olen etsimällä etsinyt tästä laista, mitä tehtävää niillä on, ja olen huomannut että niiden tehtävä on määrätty 8 §:ssä. Siellä sanotaan, että jos 10 §:ssä mainittu rauhoitus on rikottu, niin toimituttakoon lääninmetsälautakunta katselmuksen palveluksessaan olevalla metsänhoitajalla tai metsänvartijalla sen kunnan metsälautakunnan kahden jäsenen keralla, jonka alueella metsä sijaitsee. Ainoa tehtävä on siis se, että kaksi lau-

takunnan jäsentä pitää olla mukana tuossa katselmuksessa. Sitten myös voi saman pykälän 2:sen momentin mukaan lääninmetsälautakunta antaa kunnanmetsälautakunnan tehtäväksi pitää katselmuksen edellämainitussa tapauksessa. Muissa pykälissä mainitaan vain, että kunnat laativat niille jonkunlaisen ohjesäännön. Siis jää kokonaan tässä sen varaan näitten paikallislautakuntien toiminta, millaisen ohjesäännön kunnat niille antavat. Lain mukaan niillä olisi sangen vähäinen tehtävä kuten edellä olen osoittanut. Nuo kaksi uskottua miestä toimittamaan katselmusta saa metsänomistaja naapureistaan. Siihen ei tarvita metsälautakuntaa. Olisin siis sitä mieltä, että kun ei ole toivoa saada tähän lakiin suurempia muutoksia, kunnallismetsälautakunnat jätettäisiin kokonaan pois. Mutta jollei sitä tehdä, niin yhdyen ed. Listoon siinä, että jätettäisiin kuntien vapaaseen harkintaan, tahtovatko niitä valita vai ei.

Tässä ehdotuksessa olisi muutamia muitakin kohtia, joista tahtoisin vielä huomauttaa, mutta ne huomautukset sujuvat ehkä paremmin, sitenkin asia palaa suuresta valiokunnasta ja yksityiskeskusteluun tullaan. Sen vuoksi en tahdo ruveta nyt niitä tekemään. Lakiehdotusta vastaan tekemiäni muistutuksia en ole tehnyt siinä tarkoituksessa, että kokonaan tahtoisin hylätä tämän lain. Puutteellisuuksista huolimatta ja kun pidän tärkeänä että tällainen lainsäädäntö saadaan toimeen, olen lopulta valmis hyväksymään sen, vaikka tässäkin muodossa, mieluummin kuin sitä ilman jäämään. Mutta minä toivon, että suuri valiokunta kohdistaa näihin kohtiin huomionsa ja tulee niissä korjauksia tekemään.

Ed. T a n t t u: Talousvaliokunnan mietintöä vastaan olisi minulla myös ollut sanottavana 1 §:n toisesta osasta ja 7 §:stä samaa, mitä ed. Ahmavaara tässä puhui. Minä siis sivuutan sen kohdan. Mutta mitä tulee vain valvontakysymykseen, olen siinä kannalla, joka jokseenkin paljon erii valiokunnan mietinnöstä. Ja koska en ole suuressa valiokunnassa sitä perustelemassa, pyydän siitä lyhyesti mainita, ainakin niistä kohdista, joita tässä vielä edelliset puhujat eivät ole maininneet. Lienee syytä sivumennen huomauttaa, että meillä useilla taloudellisen lainkäytön aloilla löytyvistä epäkohdista ollaan kernaat tekemään liian suuri numero ja samalla epäkohdan poistamiseksi takerutaan mahdollisilla ja mahdottomilla keinoilla laatimaan teoreettisesti rikkaita, mutta useimmin käytännöllisesti köyhiä asetuksia. Tämä

on selvästi huomattavissa jo aikaisemmassa metsälainsäädännössämme, eikä käsilläoleva lakiehdotuskaan ole siitä vapaa. Kun vertaa mietintöä ja siihen liitettyä ensimmäistä vastalauseita toisiinsa, on niillä jo melkoinen periaatteellinen eroavaisuus. Vastalauseenkirjoittajat väittävät lakiehdotuksen rajoituksia koskevista säännöksistä varsinkin sitä että, — niinkuin sanat kuuluvat —, „sen määräykset ovat liian lieviä ja venyviä sen sijaan kun niiden pitäisi olla täsmällisiä ja tiukkoja”. Samoin äsken ed. Saari lisäsi vielä jonkun verran niihin sanoihin. Tämä kaikki huolimatta siitä, onko metsätaloutta koskevat säännökset senlaatuaisia, että niillä täsmällisyyksillä olisi sanottavasti mitään käytännöllistä merkitystä. Niinpä P. W. Hannikainen, jonka kyky näissä asioissa tässä maassa ei kukaan epäille, lausuu eräässä teoksessaan näin: „Jotta lainsäädäntö jotain voisi vaikuttaa maan metsäisenä pysymiseen ja uuden kasvun hankkimisen hyväksi, tulisi sen antaa niin tarkat määräykset, että niitä lain noudattamisen valvojat ja lain käyttäjät, jotka eivät ole metsänhoidollisia ammattimiehiä, voivat käytäntöön sovitaa. Kokemus on kuitenkin niissäkin maissa, joissa lainsäädännön kautta on vakavasti pyritty metsän uudestakasvun turvaamiseen, osoittanut, että uuden kasvun hankkimista tähtäävien lakimääräysten tulkitseminen ja soveltaminen käytäntöön jääpi aina perin mielivaltaiseksi sekä että tämänkaltaiset lakimääräykset, vaikka niiden muoto onkin ankara ja selvältä näyttävä, eivät koskaan ole tuottaneet sitä hyötyä metsälle, mitä niistä odotetaan. Metsän uudestaankasvaminen on siksi epämielinen käsite, että maanomistaja, jos häneltä vapaasta tahdostaan puuttuu halua siitä annettuja lakimääräyksiä noudattamaan, helposti voi niitä kiertää, ja turhaksi vaivaksi onkin näyttänyt velvoittaa metsänomistajia ohjaamaan metsiensä uudestaan kasvun johonkin hänelle vastenmieliseen suuntaan”.

Kun tähän lisätään, että metsänkasvun edellytykset samoin kuin puun laatu ja käyttäminen ynnä muut seikat eri paikoissa maata ovat erilaatuiset, olisi perin tarkkain ja tiukkain yhteisten normien lakiin ottaminen ennemmin tietysti metsälaillemme vahingoksi kuin eduksi. Tämän epäkohdan onkin mietintö, kun mukaan otetaan toinen ja kolmas vastalause, hyvin välttänyt. Mutta mitä tulee lain valvontaan, siinä on valiokunta mielestäni tehnyt toisellaisen alotteen, kuin tähän asti on opittu näkemään metsälakia laadittaessa. Sillä tähän asti on

oltu sitä mieltä, että valvonta näissä kysymyksissä on jätettävä paikallistoimikunnille, jotka tarpeen mukaan voisivat käyttää ammattimiesten apua. Samaa periaatetta kannattaa myöskin ensimmäinen vastalause. Mutta tätä vastaan valiokunta, joutuessaan lain noudattamisen valvomista koskevaan kysymykseen, hylkää entisen paikallismetsälautakuntaan viittaavan tien — tosin kädenkäänteessä myöntäen kunnallismetsälautakunnille nimellisen arvon, kuten jo edellä edustajat Ahmavaara ja Listo ovat lausuneet — ja niiden yläpuolelle asettanut niinsanotun lääninmetsälautakunnan, valitettavasti vähillä perusteilla. Tulee tosin myöntää, että mietinnön kahdeksannella sivulla, jossa tätä toimenpidettä perustellaan, tuodaan kylläkin tärkeitä näkökohtia sen puolustukseksi ja annetaan tietää, että lääninmetsälautakuntajärjestelmälläkin on hyvät puolensa; mutta valiokunta itsekin myöntänee että vastaavat varjo-puolet ovat jääneet mainitsematta samoin kuin myöskin paikallisen metsälautakunnan edut.

Se ristiriitaisuus, johon perusteluissa viitataan, jos kunnalliset metsälautakunnat tulisivat toimimaan paikallisten lainvalvojain avustamina, ei mielestäni edes usein sattuisi, eikä se ainakaan vastaa sitä hankaluutta, jota lääninmetsälautakunta, sekaantuessaan eräiden lakimääräysten johdosta yksityisten metsänomistajain asioihin, saa aikaan. Emme näet voi salata sitä tosiasiaa, että jos lääninmetsälautakunnat jotakin toimivat, kuten kyllä niiden täytyy toimia, syntyy niistä melkoiset virastot kansliatoimineen ynnä muine matkoineen ja aikaa voittaen kansalle ynnä metsänomistajille kallias laitos. Ne kymmenet tuhannet, jotka ehdotettu lääninmetsälautakuntalaitos juossittain vaatisi ja joita ei edes valiokunta arvostele, tarvitaan paremmin metsänhoidollisten ammattitietojen ja muun taloudellisen kehityksen kehittämiseksi. Sillä mikä muu onkaan metsätalouttamme niin ripeästi vienyt eteenpäin, kuin juuri tämä neuvontatoimi ja metsänarvon kohoutuminen? Jo 1850-luvulla oli suuri huuto Suomen metsien häviämisestä ja nousi korkeimmilleen yksityismetsäkomitean laajassa mietinnössä, mutta siitä huolimatta on maamme metsäin tuotanto yhä kohonnut. Se on kohonnut, mitä pienen puu- ja paperivalmisteen myyntiin tulee, lähes neljätuostakertaiseksi, ja tulee se edelleen nousemaan, kun yksityismetsäin omistajain laajat laumat kehittyvät ja asiaan tarttuvat. Samoin valitus, joka nykyäänkin kiinnittää huomiota ja johon on myös vedottu perusteluissa, metsätilojen myynnistä

ja autioksi hakkaamisesta, oli jo 1880-luvulla. Esimerkiksi kun säädyt 1885-vuoden valtiopäivillä käsittelivät armollista esitystä nykyiseksi metsäläiksi, lausuttiin talonpoikaissäädystä toivomuksia saada lakiin sitovia määräyksiä tolkutonta metsän autioksi hakkaamista vastaan. Syystäpä hyväksyivätkin säädyt silloisen talousvaliokunnan mietintöön herrojen Fabritiuksen ja Nummelinin liittämän vastalauseen, jolla oli miltei nykyisen metsälain 14 §:n sanamuoto. Mutta onko pykälä vastannut toiveita? Onko lakia käytetty? Se on asia, josta helposti on johdettu ja edelleen johdetaan syytös paikallisia lainvalvojia vastaan; jopa esimerkiksi ehdotettuja paikallisia metsälautakuntiakin luulotellaan samallaisiksi. Mutta ken käytäntöön sovittaen lukee useinmainitun voimassaolevan metsälain 14 §:n, huomaa kuinka helposti sen yksinkertaisin maamieskin voi kiertää, saatikka sitten oppineet metsähuijarit. Siis kysymys jo itsestään viittaa siihen, että tämän pykälän määräykset on korjattava ja sittenkin sekavat paikallisoloista johtuvat epäkohdat jätettävä holhoojantapaisen kunnallismetsälautakunnan varaan.

On huomautettu, ettei kunnat muka saisi kykeneviä jäseniä metsälautakuntiin. Lyhin vastaus lienee tähän: antakaa meidän ensin koettaa ja tuomitkaa sitten! Sivumennen mainittakoon, että 1885 vuoden talousvaliokunta oli paljon arempi laskemaan yksityistä omistusoikeutta metsäasioissa niinkään suurelle hallinnolliselle vallalle alttiiksi kuin silloisen armollisen esityksen 14 § sisälsi, ja siitä syystä talousvaliokunta melkolailla lievensi tuota lainkohtaa, joka kuitenkin äskensmainitun vastalauseen johdosta korjautui, vaikka hyvin huosti.

Olisin halukas vielä käytännössä kerran kuulemaan, mitä näistä läänien metsälautakunnista sanoo jossakin harvaan asutussa seudussa asuva metsänomistaja, sillä esimerkiksi sellaisten pienten tilojen omistajat, joissa ainoa metsä, joka riittäisi tahi ei riittäisi myytäväksi, on 50 tai 100 markan arvinen, voivat joutua tekemisiin tässä kaupassa kymmenen penikulman takana istuvan lääninsä metsälautakunnan kanssa, jonka lähettämän yhden virkailijan palkkio ja kyydit tekisivät enemmän kuin 50 markkaa. Että tämän kaiken kustantaa valtio, ei muuta asiaa, mutta kunnallislautakunta olisi saman asian toimittanut muutamalla markalla, voipi sanoa: monessa tapauksessa paljon paremmalla paikallistuntemuksella sekä mitä metseen että sen omistajaan tulee. Siten myös

välttyisi se virallinen kankeus, johon moiset lääninlaitokset ovat helposti valmiita jäykistymään.

Myönnettävä kyllä on, ettei valiokunta näin lyhyellä ajalla parhaalla tahdollakaan olisi saanut seikkaperäisempää perustelua lääninmetsälautakuntakysymykselle, sillä olihan tämä aivan vastatullut, uusi ehdotus, jolle alustus oli kiireesti laadittu. Mutta silti tämä on niin suuri kysymys, että jos se vaan noinkään tahdotaan istuttaa voimassaolevan metsälakimme 14 §:ään, kaipaa se puolelta jos toiseltakin arvostelua eikä ainoastaan tietoa, että jossakin Ruotsissa on samaa kokeiltu. Asian arvo ja laajakantoisuus jo johtaa arvelemaan, eikö koko suuri metsäkysymyksemme kaikessa laajuudessaan silloin olisi annettava asiaan kykenevän eri komitean pohdittavaksi, jossa komiteassa metsänhoidonneuvontakin koko lailla valvontakysymyksen yhteydessä olisi tullut harkinnanalaiseksi. Ed. Listo myöskin jo tässä edellä viittasi muutamia tärkeisiin kohtiin siinä kysymyksessä, ei siksi, että nykyinen valvontajärjestelmä ei riittäisi, vaan siksi että nuo kysymykset ovat erottamattomassa yhteydessä toistensa kanssa. Viittaan vielä siihen, että jos asiain kulku jäisi yksin kunnallisten metsälautakuntien varaan, kehittäisi se kuntalaisia harrastamaan metsiänsä hoitoa sekä samalla käyttämään ammattihenkilöitten apua ja neuvoja, mutta jos sen sijaan asia järjestetään siihen suuntaan kuin nyt on valiokunnan ehdotuksessa sanottu, ei kunnallislautakunta, niinkuin ed. Ahmavaara ja Listo huomauttivat, ole edes täysin apulaisen asemassa, joten on kysymyksenalaista, onko olemassa kunnan miehiä, jotka edes ryhtyisivät sellaiseen toimeen kunnassa.

Muistettava on myös, ja siitä on meillä selvä kokemus, että näin suuret, äkkiarvaamatta esillevedetyt reformit ovat omiaan viivyttämään näin kipeästi kaivattavaa metsälakimme täydentämistä ja osittaistenkin rajoitusten saamista tuolle surkealle metsän hävittämislle, joka siellä täällä, varsinkin talojen huijausliikkeissä esiintyy.

Mitä muuten neuvonantopuoleen tulee, niin on se, kuten edellä viittasin, siksi vilkkaassa käynnissä, että jos vaan valtion varoja riittää edelleen maatalousseuroillemme ynnä muille yhdistyksille avuksi, välittävät ne mitä kallisarvoisinta edistystyötä metsätaloudessamme.

Näihin seikkoihin katsoen pitäisin siis parhaana tulla vaikkapa vähempiinkin, mutta varmoin ja ajan kehityksen tasalla pysyviin

metsälakimme parannuksiin. Tasapuolisin tuloks näissä oloissa saavutettaisiin hyväksymällä käsilläoleva talousvaliokunnan mietintö huomioonottaen toinen ja kolmas vastalause sekä myöskin mitä tässä edellä on mainittu ensimmäisen ja seitsemännen pykälän korjauksista, jonka ohessa olisi hyljättävä mietinnössä esitetty ehdotus lääninmetsälautakunnista ja sovitettava sen tehtävät kunnallisille metsälautakunnille, joilla olisi omat paikalliset viranomaisensa ja neuvojansa.

Ed. Kurikka: Vaikka metsälakia on valmisteltu melkein kaikilla tämän eduskunnan aikana olleilla valtiopäivillä, on sitä käsittelevä mietintö nyt ensi kerran valmistunut siksi ajoissa, että tällä kertaa on toivo sen valmistumisesta. Sitäpaitsi on käsilläoleva mietintö lukuunottaen toisen ja kolmannen vastalauseen, ehkä paras, mitä tähän asti tässä suhteessa on aikaansaatu, joka puolestaan vaikuttaa että nyt saadaan tämä laki aikaan.

Suurella ikävällä on monin paikoin odotettu tämän lain valmistumista sillä aletaan yleensä käsittää, että metsiemme häviäminen vie maamme lopuksi tilaan, josta sen on vaikea nousta. Olen kuullut ulkomaalaisten lausuvan sellaisen ajatuksen, että kun metsät Suomessa loppuvat, niin Suomi joutuu häviöön ja että siihen ei olekaan pitkä aika. Vaikka emme tunnustaisikaan oikeaksi tätä väitettä, niin pitäisi meidän kaikessa tapauksessa, mikäli mahdollista, toimia niin, että tällainen onnettomuus, jonka metsien häviäminen voisi aikaansaada, ei meitä uhkaisi. Suotavaa sentähden olisi, että saataisiin aikaan asetus toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi. Vaikka alussa lausuinkin, että käsilläoleva asetusehdotus on ehkä paras, mitä valtiopäivillä on aikaansaatu, niin on minulla kuitenkin jotakin muistuttamista tässä suhteessa.

Kuten tunnettu, tulee tämä uusi asetus vanhan metsälain 14 §:n sijaan. Vanha metsälaki jää siis kaikissa muissa kohdin voimaan ja siis myöskin sen 55 §, joka kuuluu näin: „Jos kunta on tehnyt itselleen erityisen järjestyssäännön varanpiteistä metsänvalkeaa vastaan tai sen sammuttamisesta tai toimenpiteistä metsän vartioimista ja tätä lakia vastaan tehtyjen rikosten saattamista varten syytteen alaisiksi, on semmoinen sääntö jätettävä kuvernöörin tutkittavaksi, jonka tulee vahvistaa se, jos ei hän havaitse sitä yleistä tai tätä lakia vastaan soti-  
vaksi”. Uuden asetusehdotuksen 19 §:ssä lau-

sutaan seuraavaa: „Kunnan metsälautakunnan toimintaa koskevan johtosäännön laatii kunta. Johtosääntö on jätettävä kuvernöörin tutkittavaksi, jonka tulee, hankittuaan asiasta lääninmetsälautakunnan lausunnon, vahvistaa se, ellei hän katsoisi sen olevan vastoin tätä asetusta tai muita lainsäännöksiä”. Jos käsilläoleva asetusehdotus vahvistettaisiin seurattavaksi, niin voisi siis kunta lain mukaan valmistaa kaksi eri ohjesääntöä, nimittäin vanhassa laissa mainitun järjestyssäännön, jonka kunta saapi tehdä, jos tahtoo, ja jonka kuvernööri ilman muuta vahvistaa ja toisen uudessa asetuksessa mainitun johtosäännön, jonka kuvernööri vahvistaa kuulusteltuaan lääninmetsälautakunnan mielpidettä. Järjestyssäännön mukaan voipi kunta ryhtyä toimiin tätä lakia vastaan tehtyjen rikosten saattamista varten syytteen alaiseksi. Ja johtosäännössä määrätään metsälautakunnan tehtävät, jotka ovat: metsänomistajan ilmoitusten vastaanottaminen, näiden ilmoitusten lähettäminen lääninmetsälautakunnalle sekä sellaisten katselmuksien toimittaminen, jotka lääninmetsälautakunta sen tehtäväksi antaa. Kun tuntuu omituiselta, että kunnalla saattaisi olla kaksi eri johtosääntöä tässä tarkoituksessa, niin saan jättää suuren valiokunnan harkittavaksi, eikä tässä suhteessa ole olemassa ristiriitaa.

Ed. Vuorimaa: Kipeään tarpeeseen on metsälain aikaansaaminen. Mutta yhtä tärkeä kuin tämä onkin, yhtä vaikea on meidän oloissamme metsälain aikaansaaminen. Sen pitäisi ensiksikin olla täydellisesti tehokas, mutta toiseksi se kohtaa monia vaikeuksia, jotka näyttävät olevan voittamattomia. Tämä ehdotus kuitenkin on niistä puutteellisuuksista huolimatta, joita siinä on, sellainen, että minä arvelen suuren valiokunnan sen perustalla voivan saada aikaan ainakin semmoisen lain, josta saadun kokemuksen perusteella myöhemmin voidaan valmistaa tulevaista parempaa lakia. Sillä toivomuksella minä pyydän saada myöskin suurta valiokuntaa varten tehdä muutamia muutoksia. Ensimmäinen muistutus koskee 3 §:n viimeisen momentin viimeistä lausetta, joka kuuluu seuraavaan tapaan: ellei metsän uudistuminen sitä vaadi, niin älköön rauhoitusmääräysten kautta kiellettäkö laiduntamista. Tämä määräys voi antaa aihetta siihen, että metsän-suojelusnäkökanta tulee syrjäyttämään maanviljelysnäkökannan. Varsinkin itä-Suomessa ja Savossa löytyy suuri määrä pieniä tiloja, joiden täytyy käyttää koko metsäalansa laiduntami-



seen. Siinä tapauksessa että metsänsuojelunäkökanta saapi etusijan, joutuu maanviljelys ja karjanhoito syrjäytetyksi. Sentähden minä toivoisin, että suuri valiokunta kokonaan poistaisi tämän lauseen. 4 §:n toivoisin saavan sen lisäyksen, minkä ed. Lohi on vastalauseensa 51 sivulla ehdottanut. Voi nimittäin tapahtua ja tapahtuu usein, että joku halkokauppias ostaa tilan pohjineen metsän haloiksi hakkaamista varten, jolloin hän kaataa metsän vallan puhtaaksi ja myy maan toisille. Tämä olisi ehkäistävä siten että myönnettäisiin 8 §:ssä mainitulle katselmuslautakunnalle oikeus väliaikaisesti rauhoittaa metsä ja heti ilmoittaa siitä lääninmetsälautakunnalle niitä toimenpiteitä varten, joihin se on oikeutettu. Eräs juutalainen osti äsken Karjalan kannaksella jotenkin suuren metsätilan ja hänen tarkoituksensa kuuluu olevan hakata metsä aivan pienimpiä varpuja myöten maahan, ja sitten myöä maa toiselle. Jos se rauhoitetaan vasta sen jälestä, kun metsä on täydellisesti hävitetty, niin tila joutuu kokonaan autioilaksi, koska siinä rauhoituksen tähden ei voi viljelystä pitää.

Samasta syystä olisi 8 § täydennettävä siten että sanojen: „kun on syytä epäillä, että metsä on hävitetty” jälkeen lisätään „tai hävitetään”. Jos on syytä epäillä, että metsä on hävitetty, ja silloin vasta ryhdytään julistamaan rauhoitusmääräyksiä, ei ehkäistä metsänhävitystä joka kuitenkin on tarkoituksena. Sentähden olisi syytä tehdä tuo mainittu lisäys. Esimerkiksi edellämainitussa tapauksessa, jolloin epäillään edeltäkäsikin, mitä tilalla tulee tapahtumaan, olisi tarpeellista että katselmuslautakunnalla olisi oikeus väliaikaisesti rauhoittaa metsä, jos sitä ruvetaan hävittämään.

12 § on minusta epäilyksenalainen, varsinkin kun perusteluissa ei ole selvitetty, mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan. Jos tämä pykälä hyväksytään semmoisena, kun se siinä on, saadaan virasto, johon tulee yksinomaan metsänhoitajia eli forstmestareita, ja se minun mielestäni ei ole soveliaista. Päinvastoin, koska lääninmetsälautakunnalla on oikeus ottaa metsänhoitajia samoin kuin metsänvartijoitakin palvelukseensa, minun mielestäni lääninmetsälautakunnassa ei tarvitse olla ammattimiehiä vaan metsänomistajia jäseninä. Ehdottaisin sentähden että määräys tulisi kuulumaan: „Metsälautakunnassa, joka on metsähallituksen valvonnan alainen, on kolme paikallisoloja tuntevaa varsinaista jäsentä ja yhtä monta varajäsentä.” Siitä jätettäisiin pois myös tuo epämääräinen „vähintään”, joka antaa sijaa sellaiselle tulkinnalle, että siihen

voidaan asettaa tarpeettoman paljon jäseniä sekä sanat „metsänhoitoon perehtynyttä”, joka voi antaa aihetta hallitukselle tulkita pykälän siten, että yksinomaan metsäopistosta tulleita tutkinnon suorittaneita henkilöitä voidaan asettaa tähän lautakuntaan mikä ei ole suotavaa.

16 §:ssä määrätään, miten jäsenet asetetaan. Toisissa lääneissä on useita maanviljelys- ja talousseuroja, mutta pykälä ei ensinkään selvitä, miten nämä tulisivat keskenään asettamaan ehdokkaita. Sentähden olisi tarpeellista, että siihen lisättäisiin jonkinlainen määräys, joka ilmaisisi, millä tavalla maanviljelys- ja talousseurat näissä lääneissä keskenään sopivat ehdokkaista. On nimittäin semmoisiakin läänejä, joissa maanviljelys- ja talousseurat eivät voi sopia keskinäisestä toiminnasta, ja sentähden lakia pitäisi siinä suhteessa selvittää.

19 §:n viimeinen momentti on myöskin mielestäni ristiriidassa metsälain 55 §:n kanssa. Siinä on samoja määräyksiä, mutta vähän eri tavalla. Ei ole sopivaa, että samoja asioita eri laeissa eri tavalla määritellään, ja sentähden minä ehdottaisin, että suuri valiokunta kiinnittäisi tähän huomionsa, niin että se ristiriita, mikä tässä suhteessa voi löytyä, vältettäisiin.

21 §:ssä sanotaan, että syytteet lääninmetsälautakunnan jäseniä vastaan virkavirheestä ajetaan sen paikkakunnan alioikeudessa, jossa lääninmetsälautakunta sijaitsee. Kun lääninmetsälautakunnalla on virkamiehiä, joita se lähettää eri paikkakuntiin, ja jotka voivat tehdä virkavirheitä toimituspaikalla ja tätä pykälää voidaan tulkita niin, että myöskin ne ovat syytettävät läänin pääkaupungissa, niin se ei tunnu oikealta, vaan olisi tehtävä säännös jonka mukaan nuo jäsenet saisi syytteeseen saattaa sillä paikkakunnalla, jossa he ovat virkavirheen tehneet.

22 §:ssä määrätään, että syylliset asetuksen 7 ja 10 §:n rikkomista vastaan rangaistakoon sakoilla. Tämä määräys minusta on liian väljä. Tavallisesti meidän lakimme määrää alimman ja ylimmän sakon. Ellei ole sitä määräystä, voi sattua että sakkomäärän sovitamisessa samasta rikoksesta tuntuvasti erilaatuista menetelyä noudatetaan. Minusta pitäisi tähän siis lisätä jonkunlaisia rajoituksia, alimpia ja ylimpiä.

27 §:ssä on 1 momentissa määräys, että kustannukset, jotka lääninmetsälautakunnalle aiheutuvat, suoritakoon maanomistaja. Tätä minä en katso oikeuteksi. Usein varsinkin pienemmän maan omistaja tekee sopimuksen metsän



ostajan kanssa hakkuusta ja luulee olevansa turvattu metsänhaaskuulta, mutta hakkauttaja kuitenkin haaskaa metsän. Näin siis omistaja saisi omana vahinkonaan lisäksi pitää ja vielä yksinään maksaa rangaistuskustannuksetkin. Sentähden pitäisi minun mielestäni tähän ottaa ed. Nylanderin vastalauseesta 27 § semmoisena, joksi se siinä on ehdotettu.

Vihdoin ehdottaisin, että yksi lisäpykälä laadittaisiin 31 §:n ja viimeisen pykälän väliin, tämä sentähden, että metsänhaaskuun välttämisen tapahtuu paljon paremmin, jos se saadaan aikaan vapaaehtoisella yhteiskunnan toiminnalla eikä pakkolailla. Nyt löytyy yhteismetsiä, joilla on omat vahvistetut hoitosääntönsä, ja niitä voi muodostua lisää vielä suurempi määrä aikojen kuluessa. Löytyy jo alku metsätalousyhdistyksiin, jotka yhteisesti hoitavat metsiänsä. Jos näille myönnetään vapaus tämän lain alaisuudesta, kun ne hoitavat metsiänsä erityisen ammattimiehen tekemän hoitosuunnitelman mukaan, jonka kuvernööri on vahvistanut, niin minä luulen, että tammöisiä yhdistyksiä tulisi syntymään sängen paljon ja kun niitä syntyy, voidaan olla varmat, että metsänhoito myöskin kehittyy vallan toisella tavalla, kuin yksinomaan tämän lain pakotuksen alaisena. Metsälain 55 §:n mukaan on kunnillakin oikeus yhdistyä ja tehdä sääntöjä ja metsäsuunnitelmia kunnan sisällä olevien metsien hoitoa varten. Tällaiset kunnalliset yhdistykset olisivat erittäin suositettavat. Epäselvää on myös, mitkä metsät oikeastaan kuuluvat tämän lain alaisuuteen, mitkä eivät ja sentähden ehdottaisin, että tämä lisäpykälä kuuluisi: „Tämä laki ei koske kirkollisia eikä kruunun virkatalon metsiä, joiden hoidosta on erittäin säädetty, eikä sellaisia yhteismetsiä ja metsätalousyhdistyksiä, jotka ovat yhtyneet noudattamaan säännöllistä metsänhoitoa ja hoitosuunnitelmalleen hankkineet asianomaisen vahvistuksen, eikä myöskään kuntia, jotka metsälain 55 §:n mukaan ovat itselleen vahvistuttaneet erityisen metsänhoitosuunnitelman.”

Ed. Tulikoura: Metsän hävittäminen on viime aikoina levinnyt maanviljelijäin keskuudessa ikäänkuin ruttotauti. Sitä vastaan on ajateltu sekä yksityisten ja yhdistysten aloiteista neuvojien kautta että myös lainsäädäntö-tietä saada ehkäisyä. Sellaisen tuloksena on nyt käsilläoleva talousvaliokunnan mietintö n:o 1. En tahdo väittää, ettei valiokunta olisi asiaa käsitellessään harkinnut sitä puolelta ja toiselta ja vaikka myönnän että metsän hävittämisen

ehkäisemiseksi tarvitaan kiireellisesti jokseenkin ankaraa lainsäädäntöä, niin kuitenkin rohkenen asettaa suuren valiokunnan harkittavaksi, onko talousvaliokunta mietinnössään osannut kaikissa kohdissa oikeaan.

Ensiksikin kumpi maamme pääelinkeinoista maanviljelyskö ja siihen välttämättömästi ja välittömästi yhdistyvä karjanhoito vaiko metsänhoito on asetettava etusijalle ja kumpiko on ensisijassa turvattava lainsäädännöllä, vaikkapa tuo turvaaminen tapahtuisikin toisen kustannuksella? Toiseksi vievätkö ne toimenpiteet toivottuun tulokseen, joita talousvaliokunta ehdottaa metsän uudestikasvun alkamiseksi ja suojaamiseksi? Omana käsityksenäni pyydän saada lausua muutaman sanan ja valaista asiaa niillä esimerkeillä, joita minulla on tiedossani.

Maanviljelyksen ja karjanhoidon minä mielelläni asetan ensi tilaan ja olisin valmis näiden kehittämisen edistämiseksi uhraamaan metsänhoidonkin edut. Talousvaliokunta, joka mietinnössään ehdottaa säädettäväksi ankaria rangaistuksia metsien hävittämisestä, on kuitenkin josain määrin turvannut maanviljelystä ja karjanhoitoa. Lakitekstin 2 §:n 2 momentti myöntää että, jos hakattua aluetta viljellään puutarhaksi, pelloksi, niityksi tai muuksi, sitä ei ole katsottava metsänhaaskaukseksi. Siis valiokunta myöntää viljelyksen laajentamisen ilman että siitä seuraa rangaistusta. Onhan tämä jotain. Samassa lainkohdassa myönnetään syöttöhaan raivaaminen tilan suuruutta vastaavaksi. Tässä minun käsittääkseni valiokunta tekee semmoisen yleisen säännöksen, joka ei käytännössä veisi aivan niihin tuloksiin, joita on tarkoitettu; eihän syöttöhaan tarve riipu tilan suuruudesta, vaan sen maan laadusta, joka tiluspiiriin kuuluu. Tiluksia, joilla on laaja viljelysalue ja pieni metsämaa, ei minun ymmärtääkseni ole tarpeellista ensinkään oikeuttaa syöttöhaan raivamiseen metsän kustannuksella, kun taas sitä vastoin niillä tiloilla, joissa löytyy suuri metsäalue ja niin vähän viljelyskelpoista maata, ettei maata riitä ensinkään kesäsyöttöön käytettäväksi, olisi tarpeellista karjanhoidon turvaamiseksi myöntää maanviljelykselle suurempia alueita hakamaaksi kuin suhteellisen vertailun mukaan tilan suuruus sallisi.

Hävitetyn metsäalueen rauhoittamisessa menee valiokunta niin pitkälle, että se tahtoo estää käyttämästä sitä laidunmaanakin, jos metsän uudistaminen sitä vaatii. Sikäli kun minä tunnen nykyistä metsänhoitosuunnitelmaa määrätään siinä melkein aina että uudestikasvun turvaamiseksi ei haaskatulle alueelle ole pääs-

tettava minkäänlaisia kotieläimiä. Tämä tietää sitä että metsänhoidon alalla vallitseva katsantokanta tulee aina uudestikasvun helpottamiseksi hävitetyllä alueella vaatimaan, että siinä kielletään laiduntaminen. Olkoon sivumennen mainittuna, mitä hankaluuksia tällainen menettely matkaan saattaisi karjanhoidolle ja sen ohessa myöskin maanviljelykselle. Onhan tunnettua, että meillä löytyy suuret alueet karua maata, jossa itsekullakin tilalla on hyvin pienet viljelysalat, mutta kuitenkin karunluonnon tähden maanviljelyksen voimaperäisenä pysyttämiseksi on niillä välttämätöntä elättää suuret karjat, joten viljellyn maan tuotteet kuluvat kaikki talviruokina ja kesäruoka on saatava laitumilta metsäalueella. Kun lopuksi ottaa huomioon, että tilukset näillä alueilla ovat jaetut kapeihin ja pitkiin palstoihin, muutamien paikoin vain joitakuuta metriä leveihin ja useampia jopa kymmeniä kilometriä pitkiin, niin on aivan selvää, että karjanhoito tällaisilla paikkakunnilla on mahdollonta muuten kuin että yhteisesti metsämaita käytetään laidunmaina. Mutta jos ehdotettu laki metsänhävityksen ehkäisemiseksi tulee käytäntöön ja yhteiseltä laidunmaalta joitakin palstoja määrätään rauhoitettavaksi niin koko sen piirin karjanhoito on mahdoton. Tästä on seurauksena karummilla mailla tilusten joutuminen yhä enemmän tukkiyhtiöiden omaisuudeksi ja irtolaisväestön lisääntyminen. Meillä kyllä paljon puhutaan sekä eduskunnassa että eduskunnan ulkopuolella siitä vaarasta, mikä on uhkaamassa maan asuttamista, kun maatilat joutuvat metsäyhtiöitten haltuun, mutta lainlaadinnassa ei sille näy pantavan suurtakaan merkitystä, sillä kuten sanoin, tämäkin laki on yksi niistä, jotka jouduttavat omaisuuden siirtymistä yhtiöille ja viljelysalueen supistumista.

Toiseksi tahtoisin esittää harkittavaksi, onko han ensinkään tarpeellista ja edullista rauhoittaa hävitettyä aluetta nautakarjan ja hevosten syötölle, jos tahdotaan varata uudistumismahdollisuus havumetsälle. Muutama sana siitä mitä olen käytännössä tullut huomaamaan. Jokainenhan muistaa kaskenpolttoajoilta metsävaihtelun. Silloinkun kaski oli jäänyt niinkutsutuksi ahomaaksi ja oli vielä aidattuna, olivat ensimmäiset puuntaimet lehtipuita ja maa kasvoi heinää, mutta kun aita hävisi kaskimaan ympäriltä ja alue jäi yhteiseksi karjalaitumeksi, jolloin nautakarja keväällä aikaisin söi mieluisana ruokanaan nuoret lehdet, ja heinät sekä vesat sen johdosta kuivuivat, niin vasta sen jälkeen alkoivat havupuun taimet nousta. Minun ymmärtääkseni tämä johtuu juuri siitä,

että lehtipuu kasvaa helpommin kuin havupuu, ja kun havupuun taimet elossa pysyäkseen tarvitsevat valoa, niin johtuu siitä että ne lehtipuun taimien ja heinäin suojaamina kuolivat eivätkä päässeet kehittymään, ennenkun lehtipuun vesat olivat karjan syönnin kautta poistetut. Minun mielestäni tämä olisi kyllin riittävä kokemus niiltä ajoilta, jos vaan muistettaisiin, ettei havumetsäalueella laiduntaminen ole ensinkään vahingollinen vaan päinvastoin tarpeellinen, jos tahdotaan säilyttää metsämaata havumetsänä.

Sitten olen pannut merkille, mihin tuloksiin nykyajan järkiperäinen metsänhoito viepi. Olen merkinnyt kun yli kaksikymmentä vuotta takaperin erään kappalaisvirkatalon silloinen viranhaltija alkoi metsäpalstoillaan metsänhakkuun; maa jäi hakkuun jälkeen yhteiseksi karjalaitumeksi ei ainoastaan pappilan vaan parinkin kylän karjalle. Mutta nyt siinä rehoittaa kaunis, nuori, tiheä havumetsä, vaikka koko laiduntamisaikana kaikkina aikoina karja oli siinä syötöllä. Sittemmin pappilan virkatalolla otettiin käytäntöön järkiperäinen metsänhoitosuunnitelma. Tässä alkoi hakkaus uhkeasta tukkimetästä, joka metsäala oli kokonaan havupuita, ja aniharvoja lehtipuita. Silloin kun tällainen hakkaus alkoi, kiellettiin laiduntaminen; ja nyt tällä alueella rehoittavat ja kilpailevat sekaisin haavat, lepät, koivut ja pihlajat, paikottain niin tiheänä pensaikkona, ettei ole toivoakaan, että havupuun taimet siellä koskaan pääsisivät itämään ja kehittymään. Sikäli kuin minä ymmärrän, on tästä järkiperäisyydestä se seuraus, että, jos sitä vaan yhä jatkuu, tuo uhkea havumetsä muuttuu viidakoksi, lehtimetsäksi.

Olisi toinenkin pieni kokemus. Korpimaan, josta metsä oli hävitetty satunnaisen vahingon kautta, tahtoi maanomistaja kuitenkin säilyttää metsäalueena, ja metsänhoidon neuvojan avustuksella kylvi hän siihen petäjänsiemeniä sekä aitasen sen. Kylvä toimitettiin vielä niin tarkkaan, että maa mullattiin ja sen kaikki lehtipuut raivattiin pois, ainoastaan joitakuuta petäjiä jäi siementämisen lisäksi, karjaa ei laskettu syötölle, muka talleamaan ja vahingoittamaan nuoria alkavia petäjätaimia. Seuraavana vuonna oli maan pinta täynnä haavan taimia ja pitkää heinää. Kolme vuotta oli kulunut, eikä näkynyt petäjän alkujakaan. Silloin laskettiin karja aikaisin keväällä, aikaisin juuri sentähden, että se söisi nuo puhkeavat haavanlehdet ja niitten mukana viimekesäisen kasvun. Seurauksena oli tuosta, että haavat kuivuivat, ja kaksi vuotta sen jälkeen alkoi

tulla männyn ja kuusen taimia. Se on aikoina ollut syöttöhakana, mutta nyt siinä rehoittaa kaunis havumetsä, joka, ellei sitä olisi laidunnettu, olisi haavikkona. Kun tällaisia kokemuksia on, niin rohkenen epäillä, että talousvaliokunta ei ole osannut oikeaan, antaessaan metsälautakunnille liian suuren vallan rauhoittaa laiduntamisenkin. Pyytäisin suuren valiokunnan huomioon kiinnittää, että tuo 3 §:n 3 momentti olisi poistettava, mikäli se koskee laiduntamisen rauhoittamista. Edelliset puhujat ovat täällä jo kyllin puhuneet muista asioista, niin ettei minulla ole niistä enää sanottavaa.

Ed. L. T y p p ö: Jokaiselle talonmistajalle on metsä suuriarvoinen omaisuus, ja senvuoksi olisi sitä järkipäisesti hoidettava, jotta se tulisi estetyksi joutumasta häviöön. Vaikka metsät ovatkin maanomistajan yksityisomaisuutta, jota he ovat velvolliset estämään häviöstä kuten muutakin omaisuuttaan, niin on paljon sellaisia tapauksia, jotka todistavat, etteivät metsänomistajat ole voineet estää metsiänsä häviölle joutumasta. Moni on näet ollut pakotettu veloista johtuvan ahdinkotilansa tähden myymään pientä, ainoastaan propsiksi ja paperipuiksi kelpaavaa metsää yhtiöille ja muille metsähuijareille tosin sellaisilla välipuheilla, että pienemmät puut ovat jätettävät ynnä siemenpuita tarpeellinen määrä, mutta useimmiten eivät metsän ostajat sellaista sopimusta noudatta, vaan haaskaavat metsän mitä surkuteltavimpaan tilaan. Juuri tuollainen metsän hävitys olisi saatava ehkäistykseen käytännöllisen lain kautta. Aivan tarpeenvaatima on lakiehdotus talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 josta minun on vaikea ainakin tällä kertaa sanoa, minkä verran siinä on puutteellisia kohtia, jotka tarvitsevat korjausta. Periaatteessa olen mietinnön kannalla. Lausun kuitenkin toivomuksena suurelle valiokunnalle, jossa on tämän asian tuntijoita, että koettaisivat ottaa huomioon tähän kuuluvat tarpeelliset kohdat. Se on vaan varottava, ettei tämän lain toimeenpano ja käyttö aiheuta maanviljelijälle tarpeettomia rasituksia ja sietämättömiä vaikeuksia. Sellaisia voisi johtua asetuksen ensimmäisen luvun 3 §:n 3 momentista. Siinä lausutaan: „Tilain kotitarvepuiden ottoa ja metsän laiduntamista alkoon rauhoitusmääräysten kautta kieltäkö, ellei metsän uudistaminen sitä vaadi”. Tuo sana „metsän laiduntamista” olisi käsitykseni mukaan poistettava. Mikäli tiedän käytetään pohjois-Suomessa, etenkin Oulun lää-

nissä yleisesti aitaamattomia metsiä karjanlaitumina. Jos nyt joku osa metsästä tulisi määrättyksi rauhoitustilaan ja katsottaisiin metsän uudistamisen vaativan laiduntamisen kieltämistä tuolla mainitulla metsäalueella, niin johtuisi aivan turhanaikaisia rasituksia siitä, että se tulisi aidoilla erotettavaksi muusta metsästä. Mitä havumetsiin tulee niin niiden uudistamista ei ehkäise se, että karja käy joskus metsässä. Karjanlaitumien tulee olla, ainakin pohjois-Suomessa, maanviljelijäin omistamisissa metsissä aivan vapaat sen mukaan kuin omistajat itse keskenään siitä sopivat.

Mitä taas tulee valiokunnan ehdottaman asetuksen 7 §:n 2 momenttiin, niin toivon sen tulevan hyljättäväksi ja sen sijalle otettavaksi ehdotus toisesta vastalauseesta sivulta 46. Tämä on mielestäni paljon suotuisampi. Olen vakuutettu, että metsänomistaja itse hakkauttajana on aina pitävä silmällä metsänsä hyötyä ja järkipäistä harventamista.

Ed. H e d b e r g: Då jag anhöll om ordet, hade jag ingen aning om hvad här af tidigare talare skulle blifva anfördt. Jag anhöll om ordet endast för säkerhets skull, ifall någonting af det, som anfördes, behöfde bemötas.

Jag har nu till min förvåning funnit, att, så mycket här än blifvit anmärkt mot en mängd paragrafer och moment i denna förordning, ingen talare rört vid 1 mom. i 1 §. Man torde således få anse, att detta moment ungefär motsvarar det, hvad man nu skulle fordra af en skogslag. Vi veta ju alla, hvad detta moment innehåller, att skogen icke må sköflas och med skogsmarken icke så förfaras, att skogens naturliga återväxt därigenom äfventyras. Detta moment säger, hvad denna lag är. Det är en s. k. återväxtlag, den vill skydda skogens återväxt och främja den. Det är rätt godt att veta, att denna tanke så allmänt som möjligt erkännes. Men om man hör detta med glädje, så måste jag säga, att man blir så mycket mera nedstämd öfver alla de anmärkningar, som framkommit emot 2 mom. i denna paragraf, det moment, som särskildt talar om vår ungskog. Man har ansett, att detta mom. är alldeles för strängt. Det är dock mycket lindrigare än hvad de föregående förslagen till förordningar i denna väg innehållit. Det är dessutom så pass mildt, att det knappast kan föras längre ut åt det hållet, ty här säges, att ungskog icke må huggas annorlunda än genom ändamålsenlig gallring. Nu förstår ju alla hvad man afser med gallringshygge. Därmed förstår man naturligtvis, att de

mindre växtliga, de undertryckta träden tagas bort från ungskogen för att de återstående, fullmåligena träden skola kunna växa upp så snart som möjligt och så fort som möjligt nå gränsen af medelåldern och åstadkomma användbara frön. Det är mycket vanligt att herrar skogsägare, både stora och små, föra klagan öfver att hygge för propsvirke och pappersved förstöra våra ungskogar. Vi skola lägga märke till, att man mest beskärmar sig öfver att just ungskogarna bli förstörda, men när det gäller att genom en förordning motarbeta denna förstöring, då tycks så godt som hvarje man vända sig mot detta. Det är en gåta, som icke torde vara så alldeles lätt att lösa. Men om vi skulle föreställa oss, att 2 mom. antingen i stora utskottet eller här skulle helt och hållet strykas bort från paragrafen och att vi skulle få en förordning endast med 1 mom. kvar, hvad blefve följden då? 1 mom. bjuder, att skog icke må afvärkas så att skogens naturliga återväxt äfventyras. I ungskog finnes ingen naturlig återväxt att vänta, ty så snart skogen blifvit fröbar, öfvergår den redan från ungskog till medelåldersskog. Således kan icke något hygge göras i ungskog, om vi bibehålla 1 mom. Det är obestriddligt, det måste så vara. Nu är gallringshygge medgifvet och detta är ju ett icke så ringa medgifvande. — Man har i motiveringen kallat ett skyddande af ungskogen på detta sätt för ett skattande åt uthållighetsprincipen. Jag vill icke säga, att det uttrycket är fullt väl träffadt, det är mer omsorg om återväxten, som bjuder, att detta mom. eller någonting liknande bör finnas här. Ty hugger man en sådan skog utan att hugga gallringsvis, kan ingen återväxt åstadkommas, då inga frön i denna skog, ingen naturlig återväxt kan följa. Man måste då lita sig till konstgjord återväxt.

Man har också rätt mycket och det med skäl fäst sig vid 2 § 2 mom., där det talas om hvad som icke är skogssköfling och icke förbjudet hygge. Där nämnes, att utläggande af beteshage icke är skogssköfling, så snart det icke öfverskrider lägenhetens storlek. Ordet „storlek” är ett olämpligt ord, som borde utbytas mot ordet „behof” och därmed vore väl antagligen alla belåtna.

Jag fäste mig särskildt vid hvad ldgm Ahmavaara redan för en god timme sedan hade att anmärka och fäste mig därvid därför, att anmärkningarna verkligen träffade sak och voro af en icke ringa betydelse, men ändå yttrade ldgm Ahmavaara om denna lag, att den i visst afseende var för sträng, i andra alldeles för mild. Det är nu så, att om man jämför denna lag med de

skogslagar, som finnas i andra länder, t. ex. den österrikiska skogslagen, som här i kväll blifvit anförd såsom ett exempel på en god skogslag, är denna lag ofantligt mild. Försöken att uppgöra en för oss lämplig skogsskyddslag vidtogo redan 1908. Sedan dess har saken varit före vid hvarje landtdag, och landtdag efter landtdag har man mildrat förbuden och bestämmelserna för att komma till någonting, som att börja med kunde vara antagligt för våra förhållanden.

Herr Ahmavaara sade sig icke förstå hvad kommunala skogsnämnderna skulle få för uppdrag, då det icke finnes här i författningen omnämndt annat än att de skola mottaga de anmälningar om hyggen, som privata skogsägare göra. Det är med denna förordning så, att den undviker att säga för mycket, den lämnar åt senaten rätt att genom instruktioner och reglementen närmare bestämma härom. Men nog framgår det tämligen tydligt af denna lag, att de kommunala skogsnämnderna få åtskilligt att uträtta, om dessa blifva läneskogsnämndernas biträden inom kommunerna. Det är de, som skola skaffa sig underrättelser om hvad som försiggår inom deras område. Det är de, som skola taga emot anmälningar om hyggen, och naturligtvis skola de icke sända in alla anmälningar till läneskogsnämnderna. Det kan nämligen inkomma sådana små anmälningar, vid hvilka alls icke behöfver fästas annat afseende än att de finnas paketterade hos kommunalskogsnämnden. Det, som är af större betydelse, skickas naturligtvis till läneskogsnämnden, och läneskogsnämnden vidtager då åtgärd, ifall så är behöfligt.

I likhet med de flesta andra talare litar jag också mycket på stora utskottet och dess verksamhet beträffande denna förordning. Jag tänker, att stora utskottet utan några synnerliga förändringar skall kunna aflägsna åtskilliga af de punkter, som här i kväll blifvit föremål för anmärkningar. Då jag litar till stora utskottet, kan jag icke finna det vara skäl att här inför dessa toma bänkar vidare utlägga om en sak, som ju endast ytterst få tyckas vara så pass intresserade af, att de sitta kvar för att åhöra hvad som anföres i saken.

I förslaget till förordning är utan tvifvel § 1 den viktigaste. Den är grunden för allt, som framföres i denna förordning. Om jag nu finge be stora utskottet om någonting, ville jag be det med mycket varsam hand behandla andra momentet i 1 §, ty det är där fråga om vår ungskog; — på den hvilat framtiden, icke på den gamla skogen, den senare kunde gärna huggas

bort, om så skall vara. Men rör icke vid ungs-kogen annat än på ett förnuftigt sätt, så att man icke dödar den skatt, som länder icke endast oss till godo, utan äfven våra barn och efterkommande.

Ed. L o h i: Minulla oli aikomus tästä puhua asiallisesti pitemmälti, mutta koska täältä ovat kuulijat niin kovin vähiin menneet, katson minä parhaaksi luopua siitä. Huomautan vaan, että kannatan 2, 3 ja 4 vastalauseita.

Ed. H o m é n: Minä en nyt voi olla ihan yhtä viisas kuin edellinen puhuja, mutta koetan supistaa sanottavani vähään. Tästä voisi todellakin puhua jokseenkin paljon. Kysymys on äärettömän tärkeä, (Eduskunnasta: Kovemmin) ja sitten tulee vielä lisäksi se seikka että lainlaadinta tulee koskettelemaan yksilön taloutta, tekee koko tämän kysymyksen hyvin pulmalliseksi.

Edustaja Hedberg lausui että kaikki puhujat ovat hyväksyneet pykälän ensimmäisen osan. Se on myös sangen hyvä, ja ehdottomasti on juuri lain tarkoituksena oleva koettaa estää metsien vähenemistä, siis taata jälleenkasvua metsämailla. Mitä tulee sanoihin „metsien luonnollinen uudistuminen”, niin on kyllä sana „luonnollinen” paikallaan, jos tahdotaan saada näkyviin, että on kysymyksessä vain suojeluslaki, joka estäisi puheenalaista paikkaa tulemasta aivan paljaaksi, mutta tuo sana „luonnollinen” voisi myös jäädä pois, ja estettäisiin metsän uudistuminen sitenkin joutumasta vaaraan. Lopputulos olisi siinäkin, että metsän säilyminen tulevaisuudessa olisi pelastettu. Silloin tämä 1 pykälä ei niin täydellisesti sulkisi pois keinotekoisista uudistusta, joka kumminkin rupeaa tulemaan ehkä yhä enemmän ja enemmän tarpeelliseksi meidänkin maassamme, ja on voittanutkin jalsijaa viimeisinä vuosina. Tämä ei niin paljoa vain sentähden, että jälleenkasvu taattaisiin, vaan enemmän siksi että, jos kasvaa huonoa metsää, on kysymys, miten sen saa paranemaan. Ei suinkaan tämä tapahdu sillä tavalla, että luonnollinen uudistus siinä taataan, vaan siten että täytyy ryhtyä jyrkempiin toimiin, täytyy hakata pois ja toimittaa niin, että kasvaa parempaa metsää. Jos ajattelee kaikkia niitä lepikkomaita, etenkin Savossa ja Karjalassa ja siitä itään, niin kyllä huomaa siinä kovasti surkuteltavan ilmiön. Metsänystävä ei voi tyynellä mielellä ajatella, että tuo ehkä vaan jatkuu ja jatkuu. No, tässä nyt on kyllä poikkeuksia sii-

hen suuntaan, että jos tehdään suunnitelma metsänhakkuuta varten, niin voi myös keinotekoinen uudistus tulla kysymykseen, mikä tässä olisi sama kuin että voisi hakata maata paljaaksi tai polttaa jollakin tavalla maata vapaaksi näistä leppäpuista ja sitten koettaa saada toisia parempia puita sijaan. Mutta kuitenkin on jokseenkin turhaa, että 1 §:ssä pidetään kiinni vain tuosta luonnollisesta uudistumisesta.

Mutta yksi asiallinen puoli tässä on. Jos on hyvää metsää, sekametsää, osaksi mäntyjä, osaksi kuusaa, mutta myös paljon leppäpuita ja koivuja, ja, jos omistaja myy siitä arvokasta metsää, siis havupuita, ja seisomaan sinne jää vain nuo leppäpuut, niin jälleenkasvu on silloinkin taattu, eikä tämän lain mukaan voida millään tavalla estää metsän huononemista niin että se tulee melkein arvottomaksi. Mikä arvo nyt on leppäpuulla talossa? Kyllä se nyt on melkein yhtä paljon kuin nolla. Monissa paikoin, ikävä kyllä hyvin monissa, ei koivullakaan ole suurta arvoa. Koivun arvo ehkä nousee, visakoivusta, jos yrittettäisiin, voisi ehkä tehdä paljonkin ja saada koivun arvoa nousemaan, ja luultavaa on että se tuleekin paljon nousemaan. Mutta niinkuin sanoin, koivumetsät ovat sisämaassa monessa kohdin hyvin vähäarvoisia. Siinä nyt on yksi kohta, johon tämä laki ei voi vaikuttaa, nimittäin tuohon metsien huononemiseen. Jos nyt tätä lakia ei saada tällä kertaa täydellisemmäksi mainituissa suhteissa, niin pyytäisin, että suuri valiokunta jättäisi tuon sanan pois. Mahdollisesti lain voisi kuitenkin melkein yksinkertaisellakin tempulla saada sellaiseksi, että silminnähtävä huononeminen tulisi sen mukaan estetyksi.

Metsänystävä tahtois toiselta puolen ryhtyä paljon jyrkempiin keinoihin kuin tässä, samalla kun hän toiselta puolen tahtois antaa suuremman ja miltei täydellisen vapauden niille, jotka osaavat hoitaa metsiänsä, siis niille, joilla on hyvä järjestys. Tämä tekee, että lainsäädäntöä tällä alalla paljon peljätään. Olot ovat erilaisia eri osissa maata, on vaikeata saada laki, joka olisi kaikille sopiva. Sentähden ymmärtää, että lakiehdotuksen, jotta sen voisi ajaa läpi, täytyy tulla hyvin lievä. Kumminkin tässä on kohtia, jotka juuri eivät ole aivan lieviä, vaikka poikkeuksia niistä kyllä voi tehdä, niinkuin ensimmäisen pykälän toisesta osasta, jonka suhteen yhdyen edellisiin puhujiin, ed. Ahmavaaraan ja Hedbergiin ja moniin muihin. Monessa muussa kohden yhdyen myöskin ed. Ahmavaaraan, Listoon y. m.



Tämä lakiehdotus tekee sen vaikutuksen, että innokkaat maanviljelijät ovat koettaneet estää sen, että kotitarve jäisi tyydyttämättä, ja että ennen kaikkea myös laidunmaata ei millään tavalla saisi rajoittaa. Hyvin monessa kohdin tämä tulee näkyviin. Metsänystävälle myös tämä seikka näyttää olevan puutteellisuus laissa, jos kerran ajatellaan että tämä laki tarkoittaa metsänparannusta. Noista laidunmaistahan metsä paljon kärsii, niistä tulevat hakamaat ja leikkomaat, ja niiden muodostuessa metsä huononee, eikä tämän lain avulla sitä millään tavalla voi estää. Se on se seikka, joka on herättänyt huomiota ja joka on vaikuttanut sen että huuto metsälain saamiseksi on tullut niin suureksi. On huomautettu, kuinka on myyty paljon propsia ja paperipuita ja kuinka sentakia silminnähtävästi muutamin paikoin maat käyvät metsättömiksi. Mutta itse asiassa ne määrät, jotka meidän metsistämme käytetään teollisuuteen tai vähemmin valmistetussa muodossa myydään ulkomaille, on pieni verrattuna siihen äärettömän suureen puumäärään, joka käytetään kotitarvetta varten. Moni, joka nyt vapisee sitä, että paperipuiksi käytetään metsää, ei ajattelekaan, kuinka monta kertaa enemmän tuhlataan kotitarpeeseen. Rautatiet — maantieteellisen seuran kartastossa näistä asioista löytyy laskelma — kaikkiaan käyttävät 900,000 kuutiometriä, ja laivat 200—300,000 kuutiometriä eli yhteensä yli 1 miljoona kuutiometriä. Ulkomaille viedään valmistetussa muodossa hyvin vähän puutavaroita, nimittäin 2,300,000 kuutiometriä. Saha-, paperi- ynnä muuhun teollisuuteen käytetään yhteensä noin 10 miljoonaa kuutiometriä. Mutta maaseudulla kotitarve lasketaan olevan 25,5 miljoonaa kuutiometriä; eli siis paljon enemmän kuin muuhun yhteensä käytetty määrä. Olisi siis hyvä, jos voisi jollakin tavalla vaikuttaa siihen suuntaan, ettei kotitarpeeseen saisi käyttää ja raiskata metsää kuinka paljon tahansa. Siinä suhteessa juuri pistää silmään, että kotitarpeelle ja laidunmaan käyttämiselle annetaan melkein täydellisesti vapaat kädet, mutta teollisuus ei saa käyttää puutavaraa yhtä vapaasti, vaikka voisi edellyttää että käytäntö siinä suhteessa paremminkin ymmärrettäisiin järjestää.

Vaikea kysymys tämmöisissä asioissa on valvonta. Minulla on epäilyksiä monessakin suhteessa, mutta tämä on, kuten sanottu, vaikea asia. Saa nähdä, mitä kokemus sitten tulee näyttämään. On huomautettu että kunnan metsälautakuntien tehtävä on hyvin pieni. Se on totta. Ehken niille voisi antaa enemmän valvonta-

oikeutta. Huomattava kumminkin on, että asiantuntemus ja tiedot voivat sellaisilla lautakunnilla olla niin pienet, että on ehken varovaisinta olla antamatta niille aivan suurta tehtävää.

Mutta onko sitten takeita, että lääninmetsälautakunnat tulevat olemaan tarpeeksi hyvät? Minusta tuntuu, kuten tässä muutamit puhujat, muun muassa edustaja Ahmavaara, alussa lausivat, että on vaaraa siitäkin, että niihin ei tule tarpeeksi paljon asiantuntemusta. Koska ne nyt saavat jokseenkin suuren vallan, niin ehkä olisi hyvä, jos metsähallituksella olisi ollut enemmän sanomista niiden jäsenten määräämisessä. Valvonta on nyt metsähallituksella, mutta kokoonpanoon sillä ei ole muuta oikeutta, kuin määrätä yksi jäsen.

Joka tapauksessa on, jos otamme huomioon ne edut, mitä tästä laista on, ja ne epäkohdat, jotka siitä syntyvät, katsottava suotavaksi, että laki saadaan aikaan. Kun enemmän kokemusta sitten sillä tavalla saavutetaan, voidaanhan sitä vastedes parantaa. Voidaan ehken päästä niin pitkälle, ettei ainoastaan metsän suojanaista hävittämistä ehkäistä, vaan että voitaisiin toivoa lain kautta saada parannusta aikaan. Tässä laissa nyt otetaan, mitä metsänhävittämiseen tulee, ainoastaan se seikka huomioon, että ihminen voi sitä haaskata. Mutta kun nyt tiedämme, että metsät Pohjanmaalta ovat hävinneet soistumisen kautta, että sen metsättömyys riippuu tästä, niin voitaisiin ajatella jonkunlaista suojelusta tuon soistumisenkin varalta. Ehken voitaisiin ajatella, että laissa olisi määräyksiä jo siihenkin suuntaan. Minä nyt en tahdo tehdä mitään ehdotuksia tästä, niin äärettömän tärkeä kuin tuo asia onkin. Mainitsen vain siitä, jotta voisimme pyrkiä eteenpäin siinäkin suhteessa. Monet muut seikat, jotka puhuvat metsän kasvun edistämisen ja metsän säilymisen hyväksi, voidaan ehken tulevaisuudessa ottaa huomioon, jos parannuksia tähän lakiin tahdotaan.

Kustannuksista ei ole tässä lausuttu mitään. Minä en myöskään ole juuri päässyt selville, kuinka suuriksi ne nousevat. Ala on niin tärkeä, etten pelkää suuria kustannuksia. Mutta nousee vain, ellei saada paljon varoja metsien parantamiseksi, se kysymys, onko sitten tämä kaikkein paras muoto kustannuksien käyttämiseen metsän kasvun edistämiseksi. Ylipäänsä minä luotan enemmän yleiseen kehitykseen, opetukseen, siihen, että metsänomistajat ymmärtävät, käsittävät metsän arvon ja myös oppivat metsää hoitamaan. Tämä on monta kertaa varmempi metoodi kuin laki, joka vain kieltää



sitä ja sitä. Minä luulen, että on ehken asetettu liian suuria toiveita tähän lakiin, luotettu liiaksi siihen että se saa kaikki muuttumaan. Siinä suhteessa minulla ei ole aivan suuria toiveita, koska luulen, että jos asiantuntemus ja tiedot metsänhoidosta saadaan laajenemaan maassa, siinä on parempi turva kuin tässä. Minä toivon kumminkin, että ne miehet, jotka tulevat kuulumaan lautakuntiin ja ne muuttamat asiantuntijat, jotka niihin myös kuuluvat, että he kumminkin, samalla kun he valvovat sitä, ettei tätä lakia vastaan rikosta tehdä, myös tulevat koettamaan levittää tietoja metsänhoidosta. Ja koska sillä alalla meillä on vähän työntekijöitä, niin ne muuttamat asiantuntijat, jotka tässä saadaan lisäksi, ovat hyvin tervetulleet.

Minä siis kannatan lakiehdotusta, ja olen iloinenkin, että tällainen laki saadaan aikaan. Toivon, että siihen vähitellen voi saada lisäyksiä ja parannuksia, ja katson samalla että tämä on vain pieni alku. Se valistustyö, joka tällä alalla on tapahtuva, se kuitenkin on ja pysyy tärkeimpänä.

Ed. Storbjörk: Den allt mer tilltagande afverkningen af de privata skogarna har givit anledning till farhågan, att dessa i en snar framtid till skada för landets nationalekonomi komme att ödeläggas. För att hindra detta har man varit tvungen att tillgripa lagstiftning i ämnet. Man har ansett så mycket mer skäl därtill förefinnas, som det visat sig, att den nuvarande skogslagen till följd af bristande tillsyn icke kunnat tillämpas. Dock synes det, som om utskottet vid uppgörande af föreliggande lagförslag stirrat så mycket på dessa förhållanden, att det icke nog tagit hänsyn till jordbrukarnas så nödiga och i lag tillförsäkrade dispositionsrätt öfver sina skogar. Detta är i ganska hög grad betänkligt. Men om man än kan öfvervinna dessa betänkligheter, så återstår ännu en annan enligt min åsikt svårare betänklighet, och detta är det ingrepp, som denna lag gör i småbrukarnas ekonomi. Om man fäster afseende vid 2 mom. i 1 §, som förbjuder afverkning af ung barrskog, om icke afverkningen öfverensstämmer med en ändamålsenlig gallring, skall man finna, att detta är så godt som ett förbud mot afverkning af props och pappersvirke. Och dock finnes det förhållanden, då sådan afverkning till och med är nödvändig. En fattig småbrukare är i vissa fall tvungen att tillgripa en sådan afverkning för att skydda sin familj ifrån svält eller att

hindra, att hans lägenhet för en kanske icke så alltför stor skuld skulle komma att gå under klubban. För belysande af detta vill jag anföra ett exempel. I min hembygd fanns en småbrukare, å hvars lägenhet kunde födas sex kor. Han hade sex barn, af hvilka det äldsta var 12 år gammalt. Han saknade arbetskraft. Familjen var stor, och han råkade därför på obestånd. För att betäcka skulderna skulle han varit tvungen sälja sitt hemman. Nu råkade han hafva en jämförelsevis vidsträckt skogsmark, som var bevuxen med ung barrskog. Äldre skog fanns icke. Han tillgrep denna skog och sålde den. Därigenom räddade han lägenheten. Barnen växte upp, skogen växte också. Nu är han en välbergad bonde. Hade denna lag varit gällande, hade han icke haft rätt att tillgripa sin skog, då den i detta fall icke kunde afverkas i form af ändamålsenlig gallring. Han hade måst gå från sin lägenhet, hamna möjligtvis som en industriarbetare i någon stad och barnen hade kanske tvungits att emigrera eller också inträda i de missnöjda arbetarnas led.

Då man känner till sådana förhållanden, är man nog tvehågsen, huruvida man kan godkänna ett lagförslag som detta, isynnerhet 2 mom. i 1 §.

Vidare synes mig 7 § vara alltför sträng, då den stadgar om anmälningsskyldighet. Har en småbrukare behof af några mark, vi skola säga för att betala sina kronoutskylder, kan han icke skaffa dessa penningar på annat sätt än genom att hugga ned några stockar och köra dem till staden eller annars utom orten försälja dem. För att få göra detta måste han anmäla därom. Gör han det icke, är han hemfallen till straff. Det synes hårdt att blifva straffad därför, att man hugger några stockar från sin egen skog.

Jag skulle för min del anse, att denna paragraf vore tillfylles, om sista meningen i 1 mom. och hela 2 mom. skulle strykas.

Flere anmärkningar skulle nog kunna göras, men för att icke upptaga landtdagens tid, skall jag låta bero härvid. Jag vill dock hoppas, att stora utskottet stiliserar denna lag så, att den, på samma gång den skyddar skogen, icke kommer att ödelägga de små jordbrukarna, hvilket ingalunda varit meningen.

Ed. Arokallio: Asian keskittäminen, sentralisatiooni, voi yleensä olla hyvä ja toisinaan välttämätönkin. Mutta ei se sentään aina ole tarpeen, ja joskus voi se olla vahingoksikin. Pienessä maassa sellaisessa kuin meidän ja erittäin-

kin niissä oloissa joissa me elämme, täytyisi mielestäni koettaa saada kaikki mahdolliset voimat toimintaan yhteiskunnan hyväksi. Minun mielestäni valiokunnan mietintöön otettu määräys näistä lääninmetsälautakunnista ei ole tarpeenvaativa. Ne tehtävät, jotka on ajateltu lääninmetsälautakunnalle, voidaan varsin hyvin siirtää kunnalliselle metsälautakunnalle. Kunnalliset metsälautakunnat kyllä pystyvät valvomaan näiden metsien hoitoa, kun vain saavat tarpeellisen ohjesäännön sitä varten. Kunnat ovat kyenneet tähänkin asti hoitamaan omia asioitaan. Kunnan miehet ovat hoitaneet kunnallisasetuksen nojalla kunnan asioita hyvin, he ovat pitäneet hyvän huolen vaivashoidosta ja monet muut yhteiset kunnan asiat ovat he niinkään hoitaneet erinomaisella tavalla. Olisi siis suuri vahinko, jos ei käytettäisi kunnallisia omia voimia tähän metsäasiaankin. Kun kunnat ovat pystyneet tällä tavalla kunnan asioita hoitamaan tärkeämmällä alalla, kuin nyt on kysymyksessä, kyllä he voivat metsänsäkin hoitaa ja kyllä he kykenevät metsän suojelusta tarkoittavien asetusten noudattamistakin valvomaan. Minä toivoisin, että suuri valiokunta siirtäisi ne tehtävät, jotka on ajateltu tälle läänin metsänhoitolautakunnalle, kunnallisille lautakunnille.

Keskustelu ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee suureen valiokuntaan.

Puhemies: Ehkä koetetaan siirtyä vielä vähän päiväjärjestyksessä eteenpäin.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Ahmavaara: Minä rohkenisin ehdottaa, että istunto lopetettaisiin. Kun päivät täytyy istua valiokunnissa, täytyisi yöllä saada pikkuisen levähtää.

Ed. Arajärvi: Minä pyydän saada kannattaa tehtyä ehdotusta.

Ed. Wäinö Jokinen: Päiväjärjestyksessä on enää muutamia anomusehdotusasioita, jotka hyvällä tahdolla voidaan verraten pian käsitellä nyt tässä istunnossa. Toiselta puolen on se vaara tarjona että, jos ne jäävät vielä nytkin käsittelemättä, niiden edelle tulee valiokunnista, sekä suuresta valiokunnasta että muista valiokunnista, eduskuntaesityksiasioita ja mietintöjä, jotka perustuvat armollisiin esityksiin, jolloin nämä anomusasiat voivat jäädä vallan käsittele-

mättä tai ainakin aivan epävarman tulevaisuuden varaan. Minä senvuoksi ehdottaisin, että istuntoa jatkettaisiin.

Ed. Annala: Minä pyydän kannattaa ed. Jokisen ehdotusta, että istuntoa jatketaan.

Ed. Bäck: Jag understöder också fullkomligt dem, som föreslagit, att plenum måtte fortsätta.

Ed. Kirves: Minä kannatan ed. Jokisen ehdotusta sitäkin suuremmalla syyllä, kun puheenaolevat asiat ovat mietintöjä, jotka koskevat raha-asioita ja mielestäni kysymykset, jotka jollain tavoin koskevat menosääntöä, olisivat eduskunnassa käsiteltävät niin pian kuin suinkin, että saataisiin valtiovarainvaliokuntaan eduskunnan päättämät raha-asiat aikanaan ja ettei sentähden tarvittaisi viivytellä mietintöä. Ihmettelen että ed. Ahmavaara, joka on valtiovarainvaliokunnan jäsen ja jonka siis tulisi kiihruhtaa valtiovarainvaliokunnan töitä, tahtoo näitä asioita pöydälle.

Keskustelu istunnon jatkamisesta tai lopettamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu että istunto lopetettaisiin, mutta sitä on myöskin vastustettu ja ehdotettu että istuntoa vielä jatkettaisiin. Tulee siis äänestettäväksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo istuntoa jatkettavaksi, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt että istunto lopetetaan.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 96 eia- ääntä. Eduskunta on siis päättänyt että istunto on lopetettava.

Puhemies: Pöydällepanot voitaneen kuitenkin suorittaa?

Tähän eduskunta suostuu.

#### Pöydällepanot:

##### Työväen tapaturmavakuutuksesta

tehtyjen eduskuntaesitysten johdosta laadittu työväenasiaivaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto ehdottaa asian pantavaksi pöydälle ensi maanantain istuntoon.

Tämän johdosta lausuu

**Ed. Jalava:** Minä pyytäisin ehdottaa, että mietintö pantaisiin pöydälle huomiseen istuntoon.

**Puhemies:** Huomenna ei ole mitään istuntoa.

**Ed. Jalava:** Ehdotukseni hyväksymisen ja sen johdosta, että asia pantaisiin sen mukaisesti pöydälle, olisi pidettävä istunto huomenna.

**Ed. Kallio:** Huomenna on sunnuntai.

**Ed. Jalava:** Saattaa olla, että edustaja Kallio on muodollisesti oikeassa. Minä korjaan erehdykseni siten, että ehdotan että asia pannaan pöydälle tämän päivän iltaiistuntoon.

**Ed. Jalonen:** Minä kannatan edustaja Jalavan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi maanantaina pidettävään istuntoon. Edustaja Jalava edustaja Jalosen kannattamana on ehdottanut, että se pantaisiin pöydälle lauantaina pidettävään istuntoon.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Äänestys ja päätös:**

Ken tahtoo asian pöydälle ensi maanantaina pidettävään istuntoon, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on se päätetty pantavaksi pöydälle lauantaina pidettävään istuntoon.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Jalavan ehdotus siis on hylätty ja on päätetty panna asia pöydälle maanantaina pidettävään istuntoon.

**Ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta**

sisältävä edustaja Alkion y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 44 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

**Ed. Paasivuori:** Voidaanko sitä panna pöydälle, kun sitä ei ole jaettu?

**Puhemies:** Eikö sitä ole jaettu? Ilmoitetaan, että se jaettiin jo viime istunnossa.

Keskustelu asiasta julistetaan päättyneeksi ja mietintö pannaan pöydälle ensi maanantain istuntoon.

**Puhemies:** Vapaaherra von Born pyytää vapautusta ensi maanantaiksi erään kunnallisen toimen johdosta.

Tähän vapautuksenpyyntöön eduskunta suostuu.

Seuraava istunto on maanantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 12,30 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 23. Maanantaina 29 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

#### Ainoa käsittely:

1) Valtioavun myöntämistä työttömäin avustamiseksi ensi talven aikana tarkoitava anomusehdotus.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Pohjolan y. m. anom. ehd. n:o 54.

2) Valtioavustuksen myöntämistä työväen voimistelu- ja urheiluseuroille tarkoitava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Hännisen ja Lylykorven anom. ehd. n:o 79.

3) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle tarkoitava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Arokallion ja Nuoran anom. ehd. n:o 23.

#### Ensimmäinen käsittely:

4) Työväen tapaturmavakuutuksesta tehdyt eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Hallsténin edusk. esit. n:o 32 ja ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 35.

5) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 44.

#### Ainoa käsittely:

Siv.

6) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista kouluista ja kasvatuslaitoksista tarkoittava anomusehdotus.

376

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. J. W. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 21.

#### Pöydällepanoa varten esitetään:

7) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 merimiesten tapaturmavakuutusta koskevan eduskuntaesityksen johdosta.

383

8) Talousvaliokunnan mietintö n:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee 24 päivänä tammikuuta 1902 annetun mal-lasjuomain myyntiä ja anniskelua koskevan asetuksen 2 §:n muuttamista.

384

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee paloviinan ja muiden tislattujen väkijuo-main myymisestä, kuljetuksesta ja varas-tossa pitämisestä 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 6 §:n muutta-mista.

"

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee viinien ja muitten miedompien väkijuo-main kaupan rajoituksista 2 päivänä touko-kuuta 1895 annetun asetuksen 2 ja 3 §:n muuttamista.

"

11) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 anomusehdotuksen johdosta, joka tar-koittaa Eduskunnan hyväksymien kun-nallisasetusten voimaan saattamista.

"

Puhetta johtaa puhemiehen ollessa estettynä ensimmäinen varapuhemies, ed. Söderholm.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Airola, von Born, Brander, A. Castrén, Etelämäki, Gädä, Hedberg, Herttua, Homén, Kaakko-oja, Kaskinen, Knuutila, Lehtimäki, Malmivaara, Murros, Perttilä, Pullinen, Rautapää, Ruohutla, Schybergson, Sirén, Sjöstedt-Jussila, Snellman, Tainio ja von Troil.

### Ilmoitusasiat:

**Ensimmäinen varapuhemies:** Vapautusta on pyytänyt sairauden vuoksi ed. Etelämäki tämän päivän istunnosta. Yksityisasiain tähden ovat seuraavat edustajat pyytäneet vapautusta: ed. Brander, Murros ja Tainio tämän päivän istunnosta, ed. Rautapää tämän päivän istunnon alkupuolesta, ed. Lehtonen tämän istunnon loppupuolesta, ed. Annala tämän viikon keskiviikoksi ja torstaiksi, ed. Paasonen tästä päivästä torstai-iltaan ja ed. Virkki ensi tiistaiamusta alkaen tämän viikon loppuun saakka.

Nämä vapautuksenpyynnöt hyväksytään.

### Ehdotus eduskunnan työsuunnitelman muuttamiseksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Eduskunnalle on annettu kirjelmä, joka sisältää ehdotuksen eduskunnan työsuunnitelman muuttamiseksi, mutta tämä asia esitellään sen asian jälkeen, joka on päiväjärjestyksessä kolmantena.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Valtioavun myöntämistä työttömäin avustukseksi ensi talven aikana

koskevan ed. Pohjolan y. m. tekemän anomusehdotuksen n:o 54 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka täysistunnossa kuluvan huhtikuun 19 päivänä pantiin pöydälle saman kuun 23 päivän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsiteltyyn.

### Keskustelu:

**Ed. Mechelin:** Då det icke här är fråga om någon varaktig organisation, en åtgärd, som för en längre tid blefve bestående, synes det mig, att utskottets pluralitets förslag borde föredragas framför reservanternas, hvilkas förslag innehåller detaljbestämmelser, som kunde vara af nöden, om det afsåge en varaktig organisation, men som icke äro nödvändiga, när det gäller en provisorisk åtgärd. Jag skulle därför tillstyrka godkännande af betänkandet, dock med den ändring, att det föreslagna beloppet, 200,000 mark, skulle höjas till 300,000 mark. Det är visserligen betydligt mindre än hvad reservanternas påyrkat, men också med afseende å beloppet synes mig samma skäl böra tagas i betraktande, som jag anförde i fråga om grunderna för anslagets användning, och jag tror, att, om ett anslag af 300,000 mark verkligen fås in i budgeten, ett betydande framsteg dock vore taget, och mycket godt skulle därmed kunna uträttas. Alltså förordar jag godkännande af betänkandet med beloppets höjande från 200,000 till 300,000 mark.

**Ed. Pohjola:** Työttömäin avustusta koskevaa kysymystä käsitellessään on eduskunnan porvarillinen enemmistö yhä uudelleen osoittanut, miten kykenemätön ja haluton vallassaoleva riistäjäluokka on tekemään mitään merkitsevää työnpuutteesta johtuvan työttömyyden vähentämiseksi ja siitä aiheutuvan hädän ja kurjuuden lieventämiseksi. Parhainta, mitä eduskunta on tehnyt työttömyyden poistamiseksi, lienee se, että eduskunta hyväksyi viime vuonna tätä samaa asiaa koskevan työväenasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunnan porvarillinen enemmistö hyvin pintapuolisesti suunnitteli, mitä kaikkea kunnat voisivat tehdä työnpuutteen poistamiseksi. Sanotun asiakirjan, johon tässäkin käsilläolevassa mietinnössä on viitattu, voivat porvarit hyväksyä vakuutettuina siitä, ettei kuntien vallanpitäjät yleensä välitä mitään työttömyyden poistamisesta ja työttömyyden seurausten lieventämisestä. Sensijaan eduskunnan porvarillinen enemmistö on joka tilaisuudessa käyttänyt koko enemmistömahtinsa vastustakseen sellaisia uudistuksia, joiden toteuttaminen olisi ollut omiansa jossain määrin rajoittamaan työnpuutetta. Yksimielisenä rintamana porvariedustajat ovat vastustaneet palkkatyöväen työpäivän lyhentämistä, naisten ja nuorten henkilöiden työajan rajoittamista, maanvuokramies-



ten verotyöpäivän lyhentämistä, sosialidemokraattisen puolueen ehdotuksia maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle ja yleensä kaikkia sellaisia uudistusehdotuksia, joiden toteuttaminen voisi vähentää työnpuutetta. Eivätkä porvariedustajat aikoinaan edes hyväksyneet viimeksi tehtyyn maanvuokralakiin sitä sosialidemokraattisen puolueen ehdottamaa ja vaatimaa pykälää, jolla olisi estetty vuokramiesten häätäminen, vaan porvariedustajat tahtoivat yhä lisätä työttömäin joukkoa maanvuokramiesten häätämisellä. Tämä porvariedustajain menettely onkin täysin riistäjaluokan etujen mukaista. Onhan koko nykyisen tuotantotavan perusedellytyksiä se, että työnpuutetta kärsivää köyhälistöä on tarjolla aina ja kaikkialla, milloin kapitalistit heitä tarvitsevat, ja onhan kapitalisteilla mahdollisuus hyötyä ja rikastua sitä enemmän, mitä suuremmat joukot työläisiä on työttöminä ja mitä kurjemmilla ehdoilla työnpuutteesta kärsiväin työläisten on pakko tarjota työvoimaansa kapitalistien käytettäväksi. Näin ollen me sosialistit käsitämme hyvin, ettei anastajaluokan edustajilta voi odottaakaan sellaisia toimenpiteitä, jotka tarkoittaisivat työnpuutteen poistamista ja rajoittamista. Me käsitämme, ettei kapitalistiluokka koko vallassaoloaikanaan kykene edes yrittämään olojen järjestämistä siihen suuntaan, että yhteiskunta huolehtisi kaikkien jäsentensä työnsaannin mahdollisuudesta. Vasta työväenluokka valtaan päästyään tulee tätä todellisen kulttuuriyhteiskunnan alkeellisinta oikeutta, työnteon oikeutta silmälläpitäen olot järjestämään.

Sitä välinpitämättömyyttä, mitä porvariedustajat ovat käsilläolevan asian päättämisessä joka vuosi osoittaneet, ei myöskään voi käsittää muuten, kuin että porvariedustajat vastustavat tehokkaampaa työttömäin avustamista siksi, että heidän luokkansa hyötyy sitä enemmän, mitä suuremmassa määrässä on olemassa työttömyyden aiheuttamaa hätää. Tämä tarkoitus on ilmennyt sitäkin räikeämpänä, kun porvarien taholta on aina tämän asian käsittelyssä esitetty sellaisia mielipiteitä että työläiset suureksi osaksi oman syynsä tähden kärsivät työnpuutetta. Tässä asiassa jos missään on eduskunnan porvarillinen enemmistö tehnyt oikeita luokkapäätöksiä. Pistinmiljooniin, virkamiesten palkkain korotuksiin ja muihin valtapuolueen tarkoituksiin porvareilta kyllä riittää valtionvaroja suuria summia, mutta toisin on asianlaita, kun on kysymyksessä työttömäin, nykyisen yhteiskuntajärjestelmän kovaosaisimpien uhrien hädän lieventäminen.

Tässäkin käsilläolevassa mietinnössä työväenasiainvaliokunnan porvarillinen enemmistö ehdottaa, että eduskunta taas tekisi samanlaisen luokkapäätöksen, kuin se on tässä asiassa ennenkin tehnyt. Tässä ehdotetaan anottavaksi valtionvaroja vain 200,000 markkaa työttömäin avustamiseksi ensi vuoden aikana. Tämä summa on mitättömän pieni, kun, kuten ennen ilmenneen työttömyyden laajuuden perusteella voi päättää, taas ensi vuonna on kysymys kymmenistä tuhansista työttömistä ja ehkäpä miljoonista työttömyyspäivistä. Mutta jos eduskunnassa päätettäisiin tämä asia valiokunnan mietinnön mukaan ja vaikka sellainen eduskunnananimus saisikin sitten asianomaisen vahvistuksen, niin on todennäköistä ettei tästäkään avustussummasta tultaisi suurtakaan osaa käyttämään työttömäin avustamiseen. Jo valiokunnassa porvarilliset esittivät sen olettamuksen, etteivät kunnat, joiden tämän mietinnön mukaan pitäisi olla pääasiallisina avustuksen välittäjinä, tahtoisi käyttää puoltakaan tästä summasta työttömäin avustustoimintaan. Minun käsittääkseni on olemassa sellainenkin mahdollisuus, etteivät kunnat tahdo käyttää ollenkaan sanottuja varoja aijottuun tarkoitukseen. Eiväthän kunnat tähän astikaan ole tehneet juuri mitään työttömäin avustukseksi, mikä johtuu ilmeisesti siitä, ettei kuntien porvarilliset vallanpitäjät tahdo vähentää itseltään ja luokaltaan niitä riistomahdollisuuksia, joita työttömyys ja siitä johtuva hätä riistäjille tarjoavat. Ja jos kävisi niin, että kunnat eivät ensinkään näitä varoja käyttäisi, vaikka niitä olisi saatavissa, niin saisivat työttömät avustusta ainoastaan työttömyyskassojensa välityksellä, mietinnössä olevan ehdotuksen mukaan noin puolet siitä, minkä nämä kassojen osakkaille suorittavat, kaikkiaan ehken 10,000 markkaa. Jos eduskunta tekee päätöksen, joka voi johtaa tällaiseen tulokseen, täytyisi tätä päätöstä pitää työttömäin hädän ja kurjuuden ivaamisena. — Minä ehdotan, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn sosialidemokraattien vastalauseen.

Ed. Helenius-Seppälä: Koska minä viime valtiopäivillä tein samansuuntaisen välitysehdotuksen, minkä ed. Mechelin on tänään tehnyt, pyydän kannattaa ed. Mechelinin mainittua ehdotusta, vaikka pelkäänkin, ettei eduskunnan enemmistöä saada asian puolelle tälläkään kerralla.

Ed. J a l a v a: Samalla kun minäkin ehdotan, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liite-

tytyn sosialidemokraattien vastalauseen, täytynee minun jonkun verran kosketella sitä kohtaa, mikä ilmenee tässä valiokunnan ponnassa, jossa valiokunta ehdottaa näitä varoja myönnettäväksi osittain apurahoina kunnille, jotka joko pysyväsien työttömyysrahaston perustamiseksi tai jo olemassaolevan kehittämistä tai muulla tavoin tapahtuvaa työttömyyden avustamista varten sellaisia anovat. Meidän puolestamme on jo valiokunnassa tuotu esiin se näkökohta että, vaikkakin hallitus tulisi hyväksymään eduskunnan päätöksen 200,000 markan määrärahan myöntämisestä työttömyyden avustamiseksi, on sittenkin todennäköistä, etteivät kunnat tulisi näitä rahoja anomaan. Tällainen epäily meidän puoleltamme johtuu siitä, että on lukuisia tapauksia, jolloin eivät maalaiskuntien eikä kaupunkien valtuustot ole välittäneet rahtuakaan työttömien anomuksista. Erinomaisena esimerkkinä voi tässä suhteessa pitää Helsingin kaupungin valtuustoa. Se ei ole yhtenä ainoakaan vuonna kallistanut korviaan niille hätähuudoille, joilla nälkäiset työttömät ovat sen puoleen kääntyneet anomuksillaan. Se on ne aina ilman muuta hylännyt. Ei ainoastaan kaupungin valtuusto ole tällä tavalla menetellyt työttömiä kohtaan, vaan kaupungin muutkin viranomaiset kuten esimerkiksi Helsingin vaivashoitolaitoskin on tullut hyvinkin surkeankuuluisaksi siitä tavasta, millä se on suorastaan polkenut niitä kurjia vaivashoitolakeja ja aseuksia, jotka velvoittavat kuntia pitämään huolta työkyvyttömistä, vanhuksista ja orvoista. Onhan sanomalehdissä kerrottu, millä tavalla tämän kaupungin vaivastalolla on kohdeltu siellä olevia hoidokkaita ja kuinka ne avustussummat, joita tuon laitoksen puolesta on tarvittaville jaettu, ovat olleet riittämättömiä. Tuon laitoksen virkailijain menettelyt ovat olleet siksi räikeitä, että vaivashoitotarkastelijankin on usein täytynyt antaa huomautuksia heille. Ja kun näillä huomautuksilla ei ole ollut toivottua tulosta, on saman tarkastelijan täytynyt asiasta ilmoittaa läänin kuvernöörille. Tämä jo yhdeltä osaltaan osoittaa, ettei kuntien enempi kuin kaupungin valtuustot rahtuakaan välitä nälkäisten ja puutteenalaisten työttömien avustamisesta.

Porvarillisten taholta on aina väitetty, että kunnat eivät tässä suhteessa, nimittäin työttömien avustamisessa, voi suuriakaan aikaansaada. Kunnilta ei muka siihen riitä varoja. Kun kuitenkin katselee, millä tavalla rahakukkaroiden avulla valitut valtuusmiehet ja manttaalipösoit maalla kunnan varoja hoitavat, niin täytyy tulla

sellaiseen käsitykseen, että varoja kyllä olisi, jos niitä järkipärisesti hoidettaisiin. Niitä ei näet ole järkipärisesti hoidettu; siitä voisi luetella lukuisia esimerkkejä. Minä tällä kertaa tyydyn kuitenkin mainitsemaan vain muutamia tapauksia Helsingistä, sillä täällä juuri, missä työläisiä on paljon, on myöskin työttömyys suurempi kuin missään muussa kunnassa.

Tunnettua on ensinnäkin se tonttikeinottelu, mitä Helsingin kaupungin valtuusto on harjoittanut. Kaupunki on esimerkiksi muutamia vuosia taaksepäin ensiksi lahjoitellut tonttimaita kapitalisteille, ja nyttemmin sama valtuusto on ryhtynyt lunastamaan ennen ilmaiseksi lahjoitettuja tontteja miljoonien markkojen hinnasta takaisin kaupungille, vaikka tuollainen takaisinlunastus ei olisi ollut ollenkaan tarpeellinen.

Hyvin monella on myös tiedossaan ja muistissaan — onhan niistä sanomalehdetkin kertoneet — millä tavalla varoja hoidetaan Helsingin kaupungin rakennusyrityksissä. Helsingin kaupungilla on ollut vaivastalorakennus rakenteilla jo useita vuosia. Rakennusten, joita jo 3—4 vuotta takaperin alettiin rakentaa, olisi pitänyt olla valmiina jo aikoja sitten, mutta nämä rakennukset seisovat yhä edelleen siellä valmistumatta. Kun katselee sitä rakennustapaa, jolla rakennustyöt suoritetaan, niin ei voi tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että ainoastaan on tahdottu tuhata kaupungin varoja, etupäässä tietysti kapitalistien ja kaupungin virkamiesluokan hyväksi. Tällä samalla vaivastalorakennuksella esimerkiksi eräskin iso rakennus oli jo valmiiksi muurattu, ja katto laitettu valmiiksi siihen, mutta sittemmin herrojen päähän pälkähti, että tätä rakennusta täytyy vähän jatkaa kumpaankin päähän. Rakennus revittiin osittain hajalle ja muurattiin kumpaankin päähän noin 4 tai 5 metriä lisää, ja seurauksena tuollaisesta luonnollisesti oli, että tuokin rakennus tuli montakymmentä tuhatta markkaa kalliimmaksi kuin muuten. Mutta ei siinä kyllin. Nämä jatkorakennukset rakennettiin niin huonoille perustoille, että ne ovat nyt alkaneet kallistua kenties jo yhtä paljon kuin Pisan kuuluisa kalteva torni. Seiniin on tämän perustuksen pettämisen johdosta syntynyt suuria repeämiä. Paitsi näitä on myöskin samalla talonrakennuksella betonityöt laitettu sellaisiksi, että ne nyt on kaikki täytynyt särkeä ja alasrepiä, vieläpä eräässä rakennuksessa betonilattia särkyi itsestään, syystä, että se oli huonoa ja suuri rasakas savupiippu oli järjettömästi muurattu pelkän betonilattian päälle. Tällä samalla rakennuksella rakennettiin myöskin keskuslämmitys-

tä varten pitkä savupiippu, joka pystytettiin pehmeään suopeltoon. Piipun perustukset täytyi luonnollisesti paaluttaa ja sittemmin täytyi useita kuukausia höyrypumpulla johtaa tästä perustuksesta vettä pois. Tällainen kallis paalutustyö ja tällainen suuri viivytyks on voitu välttää, jos tuo savupiippu olisi rakennettu muutamia metrejä yleemmäksi, jossa oli vankka kallio-perusta ja jossa eivät perustustyöt olisi tulleet maksamaan sanottavasti mitään. Menisi loppumattomiin luetella, millä tavalla tällä ja kaupungin muilla rakennuksilla on johdettu töitä, jotka maksavat kaupungille miljoonia. Mainitulla vaivaistalorakennuksella on työtä johtamassa ollut järjettömiä arkkitehtejä ja työnjohtajia, jotka eivät osaa katsoa kaupunkikunnan etua, mutta kyllä mallikelpoisesti rettelöidä työntekijöiden kanssa ja käyttää, suoraan sanoen, noita siten syntyneitä rettelöitä omaksi hyväkseen. On muuten omituista, että siellä mestareita on suunnattoman paljon aivan tarpeettomasti. Mutta näyttää siltä että mestareita on siellä sitä varten, että he urakoitsisivat omaksi hyväksensä. Mainituilla rakennuksilla esimerkiksi eräs mestari hankki hevosia ja passitti rakennukselta pois kaikki kaupungin kuorma-ajurit, pitäen itse kirjanpitoa siitä, kuinka monta kuormaa päivässä hänen hevosensa kulettivat tarpeita rakennukselle. Kuka voi sanoa, millä tavalla tuollainen kirjanpito hoidetaan, kun sellaiset miehet itse saavat tuollaista urakoimisliikettä harjoittaa. Voidaan sanoa, ettei tähän kuulu koko asiaan. Minä olen tahtonut tämän sanoa ainoastaan vain sellaisena esimerkkinä, jonka pitäisi osoittaa, että kaupungilla kyllä olisi varoja, jos noita varoja oikealla tavalla hoidettaisiin. Helsingin kaupungillakaan ei suinkaan olisi ollut varojen puutetta, vaikka se olisi käyttänyt 50,000 markkaa työttömien avustamiseksi, koska sillä on ollut satoja tuhansia markkoja varoja tuhata mainittuun rakennukseen, jonka valmistumisesta ei ole tietoa. — Tällaisia samallaisia räikeitä esimerkkejä voisi luetella vaikkapa mistä kunnasta tahansa. Turhaa on siis väittää, ettei kunnilla tässä suhteessa ole riittävästi varoja.

Niinkuin alussa mainitsin, ehdotan että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn sosialidemokraattien vastalauseen. Ei 500,000 markan rahamäärä ole suinkaan liian suuri, sillä työttömyyttä maassamme ilmenee joka paikassa, maaseudulla niinkuin kaupungeissakin. Ei siis suuria heru eri kuntien työläisten kesken jaetavaksi, vaikkakin tuo rahamäärä korotetaan 500,000 markaksi.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Edellisten lausuntojen johdosta muutama sana. Valiokunta on ehdottanut tänä vuonna anottavaksi samaa kuin viime vuonna, ei suinkaan siitä syystä, että se pitäisi 200,000 markan määrärahan työttömien avustamiseksi riittävänä, vaan senvuoksi, ettei hallitus sitäkään vähää viime kerralla myöntänyt. Valiokunta on ollut selvillä siitä, ettei sellaista yhteiskunnallista haavaa kuin työnpuutetta paranneta muutamilla sadoilla tuhansilla markoilla, jotka valtio vuosittain lahjoittaa; kaikkein vähimmin on asianlaita niin, jos tarkoituksena on — kuten vastalauseesta voi päätellä, vaikkei sitä selvästi sanota, — että osa niistä jaettaisiin työnpuutetta kärsiville ilmaiseksi. Mutta jos valtion varoilla voidaan herättää eloon hyödyllistä itsetoimintaa puheenalaisen yhteiskuntavamman torjumiseksi tai ainakin sen lieventämiseksi, niin eivät rahat ole hukkaan heitetty. Tätä nyt tarkoittaa valiokunnan ehdotus. Mietinnön ponsi on sama kuin viime vuonna. Se vain on erotuksena, että tällä kertaa ensiksi anotaan ammatillisten työttömyysrahastojen avustamista ja vasta sen jälkeen kuntien tätä asiaa tarkoittavien toimenpiteiden kannattamista. Pyydän molemmista näistä asioista saada lausua muutamia mietteitä.

Mielestäni perustuu ilmeiseen väärinkäsitykseen se vaatimus, että yksityisten kuntien velvollisuus ilman muuta ja kaikissa oloissa on pitää huolta siitä, että kaikki kuntalaiset saavat riittävästi työansiota. Eivät yksityiset kunnat kykene tätä asiaa omissa piireissään hoitamaan, ellei lainsäädännön kautta saada siinä kohdin toimeen ensiksikin samaa velvoitusta kaikille kunnille, ja toiseksi kunnille jotakin määräysvaltaa — joko sitten pakollisen työttömyysvaikutuksen, säästöpakon tai missä muussu muodossa tahansa — ulkoa sisäänmuuttaviin työläisiin nähden, joista työttömyysseikat kumminkin nimenomaan hyvin suuressä määrässä riippuvat. Ei juuri sovi ihmetellä, etteivät kunnat ole käyttäneet hyväkseen sitä tilaisuutta, joka niille valmistettiin puheenalaisessa suhteessa, kun hallitus eduskunnan vuonna 1910 tekemän anomuksen johdosta on tarjonnut niille lainoja työttömyyden lieventämiseksi; sillä lainalla on se vika, että se täytyy maksaa takaisin, ja ne kokemukset, joita on saatu niinsanotuista hätäaputoista, eivät suinkaan ole olleet erikoisen ilahuttavia.

Sitävastoin tuskin tarvitsisi epäillä, että useat kunnat ottaisivat vastaan valtion apurahoja, jos niitä lahjaksi, se on ainoastaan tilintekovelvollisuutta vastaan, tarjottaisiin paikallisen työttö-

myyden lieventämiseksi. Missä määrin niiden käyttämisessä onnistuttaisiin, sen voi vasta kokemus sanoa. Paitsi hätäaputoita, perustettaisiin niillä joissakuissa kaupungeissa luultavasti kunnallisia työttömyysrahastoja toisen taikka toisen järjestelmän mukaan. Mielestäni kannattaisi tehdä tämän suuntainen koe, ilman että rahoja voisi sanoa hukkaan heitetyiksi siinäkin tapauksessa, että ostettu kokemus ei kehoittaisi jatkamaan.

Paljoo parempi keino työttömyyden lieventämiseksi tietysti olisi, jos saataisiin itse ammattijärjestöjen piirissä syntymään työttömyysapukassoja; sillä ilmeisesti ammattijärjestöt parhaiten kykenevät valvomaan työttömyyskassojensa osakkaita tällä arkaluontoisella vakuutusallalla. Voi varmasti päätätä, että valtion avustus — sitä enemmän, mitä runsaampi — lisäisi halua niiden kassojen perustamiseen ja samalla kertaa edistäisi ainoastaan työttömyyden lieventämistapaa, josta voisi odottaa pysyvää hyötyä: työväestön itsetoimintaa taloudellisen asemansa parantamiseksi. Tämän päämäärän hyväksi ei mikään uhraus valtion puolelta olisi liian suuri, sillä mitkään järjestelyt, tapahtukootpa ne kuntien tahi valtion toimesta, ja olkoot ne muuten kuinka hyvin suunniteltuja tahansa, eivät ole voineet korvata itsetoiminnan puutetta työväestön omassa keskuudessa.

Mutta selvää on toisaalta, että itse työoloissa täytyy tulla parempi järjestely toimeen, ennenkun mitään pysyvää parannusta saadaan aikaan; ja työoloja järjestämään, se on käsitykseni, pystyy taas yksistään valtiovalta moninaisine apuneuvoineen. Riittävän tietopuolisen tutkimuksen toimittaminen jo yksistään kysyy enemmän voimia kuin mihin yksityisten ja kuntien harrastus kykenee, samoin tehokkaan yhteistoiminnan aikaansaaminen työnvälityksen alalla, muun muassa valtion ja kuntien omassa töissä. Jotakin tässä suhteessa on yritetty meidänkin, joskin toistaiseksi hyvin vähällä tuloksilla. Tehtävä on kovin laaja. On meikäläisistä työttömyysoloista puhuttaessa muistaminen, että koko viljelyskysymyksemme liittyy mitä liheksimmin näihin oloihin. Suunnattomat alat korpea ja suota odottavat tässä maassa viljelijää, samalla kun tuhannet käsivarret työnpuutteen takia herpautuvat. Sillä työttömyyttä ei synny ainoastaan sen viehätysvoiman takia, jolla kaupungit houkuttelevat puoleensa maalaisväestöä, vaan työnpuutetta on aivan epäilemättä olemassa maalaiskunnissakin, joskaan sen ilmaukset eivät siellä esiinny yhtä räikeinä ja kamalina kuin kaupungeissa. Ainoastaan tehtäväänsä täysin

perehtynyt ja voimakas yhteiskunnallinen hallituspolitiikka voi näitä asioita järjestää. Epäkohtien osoittamiseen, olojen moittimiseen pystyy jokainen; sopivia parannuskeinoja neuvoamaan kykenevät harvemmat; mutta asian saattamiseksi kohdalleen tarvitaan sekä ymmärrystä että voimaa, ja näitä on yksin viisaalla ja tarkomkaalla sekä yleisen valistuneen mielipiteen kannattamalla hallituksella. — Tästä asiasta syntynee enemmän keskustelua, kunhan eduskunnalle annettu anomus sosiaalisen päätoimiston perustamisesta joutuu täällä käsiteltäväksi.

Kehoitän eduskuntaa hyväksymään valiokunnan mietinnön. Ed. Mechelinin ehdotusta en voi kannattaa, koskei eduskunta viimevuotiseenkaan pyntöönsä ole saanut hallituksen suostumusta, ja koskei työttömyys tänä vuonna ole suurempi kuin viime vuonnakaan.

Ed. Alkio: Työttömyys on epäilemättä valitettavimpia yhteiskunnallisia ilmiöitä, mitä meidän aikanamme saadaan nähdä. Mutta sellainen keino, jota tässä ehdotetaan työttömyydestä kärsivien hädän lieventämiseksi, ei ole minun mielestäni se keino, joka todella auttaisi niitä, jotka työnpuutteeseen ovat joutuneet. Eduskunta on useampia kertoja jo ehdottanut samallaista summaa samallaisilla ehdoilla annettavaksi työttömyydestä kärsiväin avustamiseksi, mutta hallitus ei ole yhtäkään kertaa siihen suostunut. Minun mielestäni sellainen mielipide, joka esimerkiksi edellisen puhujan lausunnosta ilmenee, nimittäin että kunnat eivät olisi velvollisia yksinänsä avustamaan niiden piirissä esiintyvän työttömyyden johdosta kärsiviä, sellainen mielipide on nykyisissä oloissa ilmeisesti leimattava vääräksi. Minun käsittääkseni on niillä kunnilla, joiden piirissä Suomessa työttömyyttä enimmäin ilmenee, se on suurilla kaupungeilla, hyvin suuret edellytykset käyttää ainakin yhtä suuria summia työttömyydestä johtuvan hädän ja puutteen poistamiseksi kuin esimerkiksi tässä sosialidemokraattien vastalauseessa ehdotetaan. Minä sen vuoksi tahtoisin, että eduskunnan puolelta erityisemmin painostettaisiin sitä, että jos tahdotaan luokkasuhteiden kärjistymistä tässä maassa välttää, sellaisesta avustuksesta on huolehdittava myös kuntien toimesta. Ja kun tässä on kysymyksessä sellaiset kunnat — nimittäin suuremmat kaupungit — joilla on varoja tähän tarkoitukseen käyttää, niin olisin valmis vaatimaan, että niiden kuntien myös pitäisi käyttää varojansa työttömyydestä johtuvan hädän lieventämiseksi keskuudessaan.

Vielä väittäisin, ettei vasemmiston puolelta ole tarkoituksenmukaista tässä erityisesti haukkua oikeistoa siitä, ettei oikeisto ole ryhtynyt kannattamaan vasemmiston eri vuosina samassa yhteydessä esittämiä vaatimuksia ja vastalauseita, sillä en puolestani käsitä mitä edellytyksiä hallituksella olisi aikaisemmin, paremmin kuin nykyään, ollut hyväksyä tätä ehdotusta — ellei ehken oteta huomioon että se nyt on tehty porvarillisessa hengessä. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että taisteleminen eduskunnassa tällä pohjalla on aivan turhaa. Edelleen väitän, että kun vastaisuudessa tahdotaan järjestelmällisesti ryhtyä poistamaan sitä yhteiskunnallista vaaraa, joka työttömyyden muodossa meidänkin kaupungeissamme on alkanut joka talvi hyvin huomattavasti ilmetä, siihen on keksittävä keinoja toisellaisia, kuin tässä nyt ehdotetaan. Mutta tämän yhteydessä en katso olevan sopivaa siihen asiaan ryhtyä. Kannatan sellaisenaan valiokunnan mietintöä huomauttaen vain, ettei se suinkaan edellytä sitä, että kunnat, joiden keskuudessa työttömyyttä ilmenee, tulevat tällä vapautetuiksi siitä velvollisuudesta, joka niillä ilmeisesti on työttömyyden aiheuttaman hädän poistamiseksi omassa piirissään. (Vasemmalta: Sanokaa ne uudet keinot!)

Ed. Jonas Castrén: Se keino, jota käsilläolevassa valiokunnan mietinnössä ja siihen liitettyssä vastalauseessa ehdotetaan työttömyyteen nähden, ei ole omiansa pitempiaikaisesti poistamaan työttömyyden vaurioita, vaan on ainoastaan katsottava joksikin tilapäiseksi toimenpiteeksi, joksikin palliatiiviksi työttömyyden lieventämiseksi. Työttömyyttä ei nimitäin poisteta sillä, että osoitetaan joku suurempi tai pienempi summa työttömien avustamiseksi. Työttömyydellä on syvemmät juuret, ja sentähden ei valiokunnan ehdottama keino yksistään auta, vaan on käytettävä monta keinoä sitä varten. Ensimmäinen toimenpide, johon meidän maassamme olisi ryhdyttävä, olisi tilaston hankkiminen työttömyydestä, josta tilastosta muun muassa kävisi selville, kuinka suuri lukumäärä on työttömiä, missä eri ammatteluissa työttömyyttä suurimmassa määrässä ilmenee, kuinka paljon työttömistä on miehiä ja kuinka paljon naisia, kuinka kauvan työttömyys on kestänyt, missä ammatissa työttömyys etupäässä on esiintynyt j. n. e. Valitettavasti kyllä ei asianomaisten viranomaisten puolelta lainkaan ole pidetty huolta tällaisen tilaston aikaansaamisesta, jonka nojalla voisi arvostella työttömyyden suuruutta ja niitä ammatteja, joissa se etupäässä ilmenee. Mutta

ei myöskään sosialidemokraattiselta taholta ole ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin tämän viranomaisten laiminlyönnin korjaamiseksi.

Jos viranomaiset tässä kohden ovat laiminlyöneet tehtävänsä, olisi ainakin ammattiyhdistysten pitänyt koettaa hankkia tarpeellista tilastoa puheenalaisella alalla. Ennenkun on luotettavia tilastollisia tietoja, on aivan mahdotonta arvostella työttömyyden laajuutta ja keksiä asianmukaisia keinoja sitä vastaan.

Kieltämätöntä on, että työttömyys johtuu siitä ettei tuotanto ole järjestetty, vaan perustuu kilpailuun. Senpätähden on tuotanto epätasainen. Milloin se enenee ja milloin taas vähenee, riippuen kysynnästä. Jos siis tahdotaan jotakin pysyväistä parannusta työttömyyteen nähden, ei valiokunnan ehdottama raha-avustuksen myöntäminen yksistään auta. Työttömyyskysymys on kaikkein vaikeimpia kysymyksiä. Eri maissa on koeteltu eri tavalla työskennellä sen supistamiseksi. On koeteltu työttömyyden vakuutusta. Schweitsissä on yritetty kolmea järjestelmää, mutta verrattain huonolla menestyksellä. Paras työttömyyden vakuutusjärjestelmä on Gent'in kaupungissa käytäntöön otettu. Se on osoittanut verrattain hyviä tuloksia. Mutta ei yksistään työttömyyden vakuutus riitä. Työnvälitystoiminnalla, niin hyvin kunnallisella kuin ammattiyhdistysten toimeenpanemalla, on suuri merkitys. Mutta ainakin minulle on ammattiyhdistysten toiminta työnvälitysalalla tuiki tuntematon. On luonnollista että jos yhdessä teollisuuden- tai ammatinharassa on riittävä lukumäärä työntekijöitä kysyntään nähden, ei sovi millään tavalla hankkia työtä työttömille tällaisella jo työvoimilla täytetyllä alalla, vaan sellaisella alalla, jolla ei vielä ole kylliksi työntekijöitä. Mutta jos kaikki teollisuus- ja ammatinharat ovat työntekijöitä täynnä, mikä silloin keinoksi? Silloin ei ole muuta keinoä kuin hankkia työttömille työtä maalla, maatöissä. Työttömyys nimittäin suureksi osaksi aiheutuu paosta maaseudulta kaupunkiin. Ja sen sijaan, että koetettaisiin hankkia työtä työttömille teollisuus- ja käsityöammatteluissa, jotka valmistavat teollisuustuotteita, olisi hankittava työtä työttömille maaseudulla, maatyössä, jossa valmistetaan elantoaineita ja raakatavaroita. Senpätähden onkin jo Saksassa ja Hollannissa ryhdytty sangen laajaperäisiin toimenpiteisiin maatalousliiketoimien perustamista varten valtion tai kuntien omistamalla mailla, jonne työttömät lähetetään ja jossa heitä opetetaan maataloustöihin, kasvatetaan maanviljelijöiksi ja sitten valtion avustuksella hankitaan kelvollisimmille



näistä omaperäisiä tiloja. Tällaisiin keinoihin ryhtyminen työttömyyden vallitessa on tarpeelliseksi katsottava, mutta valitettavasti kyllä tätä keinoa on vastustettu juuri meidän sosialidemokraattien taholta. Sen osoittaa heidän kantansa maanhankintakysymyksessä tilattomalle maalaisväestölle.

Vaikka valiokunta puoltaa raha-avustuksen antamista työväestön keskuudessa perustetuille työttömyyskassoille ei sen mietinnössä ole mitään selvitystä kuinka monta sellaista on olemassa ja miten ne ovat toimineet. Olisi ainakin luullut että sosialidemokraatit, jotka sanovat harrastavansa köyhälistön parasta, olisivat antaneet valiokunnalle tässä kohden tarpeellisia tietoja. Tämä on varsin valitettava puute, sitä enemmän valitettava, kun valiokunnan mietinnön ponnassa on asetettu työväestön keskuudessa perustettujen sellaisten työttömyyskassojen avustaminen, jotka alistuvat julkisen tarkastuksen alle, ensi sijaan ja vasta toiseen sijaan kuntien välityksellä tapahtuva toiminta työttömyyden lieventämiseksi. Varmaankin tämä kysymys tulee esille jokaisilla valtiopäivillä. Minä tahtoisin siis puolestani kehoittaa niitä, jotka sanovat hellivänsä köyhälistön etuja, ryhtymään jo ajoissa sellaisiin toimenpiteisiin, jotta edes jonkunlaista tilastoa olisi saatavissa työväen keskuuteen perustetuista työttömyyskassoista ja niiden toiminnasta kuin myös työttömien lukumäärästä eri ammasteissa. Sosialidemokraateillamme on taipumus sysätä kaikki porvarillisten niskoille. Mutta näyttäköön sosialidemokraattimme, että he edes sellaisissa kysymyksissä, jotka mitä likeisimmin koskevat työväen etua, tahtovat jotakin tehdä tarpeellisten tietojen hankkimista varten. Ja ennen kaikkea ehdotakoot sosialidemokraatit sellaisia keinoja, jotka ovat omiansa, ei vain tilapäisesti, ei vain satunnaisesti lieventämään työttömyyttä, vaan jotka ovat omansa supistamaan työttömyyttä, mikäli mahdollista ahtaisiin rajoihin. (Vasemmalta: Sosialistinen yhteiskunta!)

Täällä on tavallisuuden mukaan puhuttu anastajaluokasta ja riistäjaluokasta, käytetty tuota terminologiaa, jonka ed. Kuusinen on korottanut tieteelliseksi terminologiaksi. Anastaja- ja riistäjänimitykset porvarillisista käytettyinä kuuluvat ed. Kuusisen käsityksen mukaan tieteelliseen terminologiaan. Edustaja Pohjolan puhe vuosi viljalti tuota terminologiaa. Mutta mihin tieteeseen tuo terminologia oikeastaan perustuu, siitä ei ole ed. Kuusinen ja vielä vähemmän se puhuja, joka näitä nimityksiä käytti, kyennyt tekemään vähintään

kään selkoa. Minä arvaan, että se perustuu Marxin „Mehrwert“-oppiin. Mutta ed. Kuusiselle ei pitäisi olla tuntematonta, että tästä Marxin „Mehrwert“-teoriasta ei ole enää jälellä kiveä kiven päällä (Vasemmalta: Ohhoh!). Koko tuo „Mehrwert“-teoria on todistettu aivan vääräksi, seikka joka myöskin sosialidemokraattiselta taholta on tunnustettu. Sen on muiten muassa tunnettu sosialidemokraattinen professori Anton Menger tehnyt; puhumatta monesta muusta. Täällä eduskunnassa vatkuteetaan tuota tieteellistä terminologiaa anastajista ja riistäjistä ilman että vähimmälläkään tavalla pystytään todistamaan sen väitettyä tieteellistä oikeutusta. Millaiseksi tuotanto muodostuisi, jos koko tuo „Mehrwert“, jolla Marx ymmärtää sen tuotannon tulon, joka jää jällelle sitten kun työväestön palkat ovat maksetut, lankeaisi yksistään tuotannossa työskenteleville ruumiillisen työn tekijöille? Nykyajan suurteollisuudessa ja tuotannossa on henkiselä, intellektuaalisella työllä yhtä tärkeä tehtävä kuin ruumiillisella työllä. Marxin käsityksen mukaan luoruumiillinen työ yksistään uusia arvoja, jonka tähden „Mehrwert“ on kokonaisuudessaan tuleva työväestölle. Jos työn ohjaajat, kaikki insinöörit, liikkeen tirehtöörit ynnä muut, jotka tekevät intellektualista työtä, jäisivät ilman kaikkea palkkaa, koska koko tuotannon tuloksen pitäisi langeta yksistään ruumiillisen työn tekijöille, niin mikä olisi siitä seurauksena? Se, että sellainen liike olisi sulettava, sillä eivät suinkaan nämä henkisen, intellektuaalisen työn tekijät ottaisi työskennelläkseen ilman mitään palkkaa. Tähän teoriaan, joka toteutettuna käytännössä tekisi lopun kaikesta teollisuudesta, lopettaisi teollisuuden kehityksen ja veisi tuotannon alkuperäisimmälle asteelle, teidän väitteenne anastamisesta ja riistämisestä perustuu. Ei ainoastaan ruumiillinen työ ole luova uusia arvoja, vaan yhtä paljon henkinen. Olisi siis suotava, että vastaisuudessa meitä säästettäisiin kuulemasta tuota tieteellistä terminologiaa, jota loppumattomiin ja äitelyyteen asti jankutetaan tässä eduskunnassa. (Vasemmalta: Joko rupeaa harmittamaan?)

Ed. P a a s i v u o r i: Jonas Castrénin moite on aivan oikeutettu. Ei tosiaankaan tässä vastalauseessakaan ehdoteta sellaisia parannuskeinoja, jotka yhdellä iskulla kumoaisivat tämän nykyisen kurjan yhteiskuntajärjestelmän ja toteuttaisivat sosialidemokratian. Me olemme siksi varovaisia että, kun tiedämme että täällä on enemmistö porvareita, jotka vastustaisivat sel-



laista ehdotusta, me emme tahdo sellaista ehdotusta tehdä, ja siinä suhteessa on Castrénin moite aivan oikeutettu. Me tiedämme sen, ettei työttömyyttä voi poistaa nykyisestä yhteiskunnasta. Tuotanto täytyy olla järjestetty toisille perusteille, ja ne perusteet ovat sosialidemokraattiset. Tämä ehdotus on kyllä semmoinen hätäkeino, jolla väliaikaisesti autetaan työttömiä, mutta parempaa nyt ei ole keksitty missään muuallakaan. Sillä tavalla koetetaan muissakin maissa työttömiä avustaa. Mitä sitten tulee siihen, ettei ole tilastoa työttömyyden laajuudesta, niin minä pyydän saada kysyä ed. Jonas Castrénilta, missä maassa on tarkka tilasto työttömyyden laajuudesta? Tietääkö ed. Jonas Castrén semmoista maata? Minä olen lueskellut selostuksia ulkomaalaisista oloista ja huomannut ettei siellä ole tarkkaa tilastoa siitä, ja sellaisen aikaansaaminen olisikin jotenkin vaikeata, sillä se tilasto, jolla tässä asiassa olisi jotakin arvoa, olisi joka kuukausi uudistettava, eikä se — vaikkapa se kerran kuukaudessa uudistetaan — vielä silloinkaan olisi oikein tarkka, sillä tänä päivänä voi yksi työnantaja erottaa suuren joukon työntekijöitä, jotka lisäävät työttömien lukua; niistä voi taas osa huomenna päästä työhön. Tämän vaihtelun vuoksi pitää usein saada vastaukset, kuinka paljon työttömiä on juuri tänä päivänä, kuinka paljon viikon päästä ja niin edespäin.

Mitä sitten tulee moitteeseen, ettei tässä mietinnössä ole selontekoa siitä, minkä verran työväen keskuudessa on semmoisia kassoja, jotka antavat jäsenilleen työttömyysavustusta, niin sekin moite on kyllä totta, mutta sellaisia kassoja ei työväki halua perustaa, ennenkun sille myönnetään riittävää avustusta. Tämän on kaikissa maissa kokemus osoittanut, eikä meilläkään työväestö, ammatillisesti järjestyneetkään, ole halukkaita asettamaan sellaisia ehtoja, joita vaaditaan kassoilta, jotka saavat valtioapua. Vasta silloin kun myönnetään valtioapua, voidaan toivoa, että tuollaisia kassoja syntyy ja ne järjestäytyvät hyväksyttävillä perusteilla. Tuon tilaston aikaansaaminen taas on yhtä paljon porvariston kuin koskaan meidän sosialidemokraattien asia, ja työväen järjestöt eivät varmaankaan tule apuansa kieltämään silloin, kun työttömistä ruvetaan tilastoa todenteolla hankkimaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Keskustelun kuluessa on valiokunnan ehdotusta

vastaan tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Mechelin ed. Helenius-Seppälän kannattamana on ehdottanut valiokunnan mietinnön hyväksyttäväksi muuten, paitsi että mietinnön ponnassa oleva määräraha 200,000 markkaa on korotettava 300,000 markaksi. Ed. Pohjola ed. Jalavan kannattamana on ehdottanut mietintöön liitetyn vastalauseen hyväksyttäväksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Mitä äänestykseen tulee, niin, koska nämät kaikki ehdotukset ovat keskenään vastakkaisia, pyydän saada ehdottaa seuraavan menettelytavan: Ensin äänestetään ed. Mechelinin ja ed. Pohjolan ehdotusten välillä ja se niistä, joka voittaa, pannaan vastaehdotukseksi valiokunnan mietintöä vastaan.

Tällainen menettelytapa hyväksytään.

#### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Mechelinin ehdotuksen ja vastalauseen välillä.

Ken vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan hyväksyy edustaja Mechelinin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on mietintöön liitetty vastalause hyväksytty vastaesitykseksi.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 83 ei-ääntä; vastalause siis on hylätty ja ed. Mechelinin ehdotus on hyväksytty vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Mechelinin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta hyväksynyt edustaja Mechelinin ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 78 jaa- ja 91 ei-ääntä. Edustaja Mechelinin ehdotus on siis hyväksytty.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Kun tämä päätös koskee määrärahaa, on se kuitenkin V. J:n 63 §:n mukaan ehdollinen ja tulee lopullinen päätös tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

## 2) Valtioavustuksen myöntämistä työväen voimistelu- ja urheiluseuroille

tarkoittavan edustajien Hännisen ja Lylykorven anomusehdotuksen n:o 79 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, joka kulu- van huhtikuun 23 päivänä pidetyssä täysi- istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 26 päi- vän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään ai- noaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Valiokunta ehdottaa ponnessaan sivulla 5 „että vuodeksi 1913 myönnettäisiin 28,000 markan suuruinen määräraha, josta perusteluissa esite- tyllä tavalla 20,000 markkaa jaettaisiin ruumiil- lisen työntekijäin muodostamille voimistelu- ja urheiluseuroille näiden toiminnan avustami- seen ja 8,000 markkaa käytettäisiin voimiste- lun- ja urheilunopettajain ynnä opettajataarten valmistamiseen”.

### Keskustelu:

Ed. Lindelöf: Jag ber att få göra en rät- telse till klämman i det svenska betänkandet, där ordet „bildats” bör vara „bildas”.

Då jag en gång har ordet, ber jag att i stör- sta korthet få beröra en punkt, som sammanhän- ger med förevarande fråga. Såsom ur betän- kandet framgår, har utskottet sökt ställa sig fullkomligt opartiskt gentemot sträfvandena för sport och gymnastik bland män och bland kvin- nor. Utskottet har äfven i princip ansett, att fullkomlig opartiskhet bör råda gentemot ifrå- gavarande sträfvanden bland landets olika folk- element. Utskottet har såsom lämpliga utdelare af det anslag, som här föreslås till beviljande, tänkt sig Finlands gymnastik- och idrottsför- bund samt finska kvinnogymnastikförbundet. Det första af dessa förbund omfattar såväl man- liga som kvinnliga gymnastik- och idrottsförenin- gar. Till detta förbund höra såväl finsk- som svenskspråkiga föreningar. Emellertid har det numera blifvit bekant, att en schism tyckes före- stå och att den möjlighet icke är utesluten, att nämnda förbund kommer att sönderfalla i tvänne, ett finskt och ett svenskt. Några defi- nitiva åtgärder i saken hafva likväl ännu icke kommit till stånd. Utskottet har därför icke haft tillfälle att genom ett särskildt uttalande söka säkerställa äfven de svenska gymnastikförenin- garnas rätt till eventuellt understöd, men vågar jag här uttala den förhoppningen, att det i hvarje händelse skall vara möjligt att så begä,

att det måhända uppkommande svenska förbun- det bibehåller så mycken kontakt med det all- männa idrottsförbundet, att det kan komma i åt- njutande af möjliga anslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Edus- kunta hyväksynee valiokunnan mietinnön?

Mietintö hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Val- tiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan tämäkin päätös on ehdollinen.

## 3) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle

tarkoittavan edustajain Arokallion ja Nuoran tekemän anomusehdotuksen n:o 23 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, joka kulu- van huhtikuun 16 päivänä pidetyssä täysi- istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 19 päi- vän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään ai- noaan käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies: Va- liokunta ehdottaa, että anomusehdotus ei aiheut- taisi eduskunnan puolelta mitään toimenpidettä.

### Keskustelu:

Ed. Hultin: Sivistysvaliokunta tunnus- taa, että puheenaolevan anomusehdotuksen tar- koitus on myötätuntoa ansaitseva. Valiokunta lausuu: „Sijaitseehan Terijoen suomalainen yhe- teiskoulu rajaseudulla, joka aina on saanut pon- nistella tukalissa oloissa sivistystasoaan säilyt- tääkseen ja kohottaakseen. Sen sivistysharras- tukset ovat ilahuttavan virkeitä, kuten voi päät- tää m. m. siitä seikasta, että puheenaolevaan kouluun oppilaiksi pyrkiviä on ilmoituksen mu- kaan ollut runsaammin kuin on voitu vastaan- ottaa. Lisäksi sijaitsee koulu sellaisella paikka- kunnalla, jossa asunto- ja elinkustannukset ovat suhteellisen suuret.” Valiokunta myöntää siis, että Terijoen yhteiskoulun suhteen on olemassa sellaisia asianhaaroja, jotka eduskunnan aikai- semmin hyväksymän kannan mukaan aiheutta- vat korotetun valtioavun myöntämistä koululle. Näin ollen tuntuu oudolta, että valiokunta kai- kesta tästä huolimatta tulee siihen päätökseen, että anomusehdotuksen ei pitäisi aiheuttaa mi- tään toimenpidettä eduskunnan puolelta. Hyl-

käämisen puolesta ei valiokunta kuitenkaan esitä muuta syytä, kuin että eduskunta kerran on tehnyt anomuksen, joka koskee yksityiskoulujen valtioapua yleensä. Tämä anomus ei vielä, kuten tiedämme, ole johtanut lopulliseen toimenpiteeseen hallituksen puolelta. Kuitenkin on hallituksen vuonna 1909 asettama yksityiskoulukomitea jo laatinut täydellisen asetusehdotuksen, jossa eduskunnan esittämien periaatteiden mukaisesti lähemmin määritellään valtioavun saamisen ehdot. Minusta nyt se seikka, että hallituksella jo on käytettävänään eduskunnan periaatteita noudattava seikkaperäinen asetusehdotus, on omiaan juuri kehoittamaan eduskuntaa hyväksymään puheenaolevan anomusehdotuksen. Sen kautta käsittääkseni annetaan uusi sysäys yksityiskoulujen valtioavusta koskevan yleisen anomuksen ratkaisemiseksi eduskunnan ehdottamaan suuntaan. Jos, kuten meidän täytyy toivoa, eduskunnan yleinen anomus saa hallitsijan vahvistuksen ja sen jälkeen saapuu eduskunnalle anomusehdotuksia korotetun valtioavun myöntämisestä yksityiskouluille, niin silloin on aika eduskunnan huomauttaa anomuksentekijöille, että heidän on anomuksillaan käännyttävä suorastaan hallituksen puoleen. Mutta niin kauvan kun eduskunnan mainittu anomus ei vielä ole saavuttanut hallitsijan hyväksymistä, on eduskunnalla mielestäni täysi syy tämmöisissä yksityistapauksissa painostaa kantaansa ja soveltaa sitä juuri yksityistapauksiin.

Eduskunnan jokaiselle jäsenelle on tunnettua, minkälaisissa oloissa Terijoen yhteiskoulu työskentelee. Kaikki tässä huoneessa epäilemättä tunnustavat, että tämä koulu, samoin kuin kaikki muutkin saman seudun sivistysriennot, mitä suurimmassa määrässä on kaiken sen tuen tarpeessa, joka sille suinkin voidaan suoda.

Tähän luottaen uskallan ehdottaa, että esilläoleva mietintö palautetaan takaisin valiokuntaan muodosteltavaksi siten, että eduskunta anois myönnettäväksi Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle sellaisen korotetun valtioavun, jota anomusehdotuksessa n:o 23 anotaan.

Ed. Lindelöf: Jag kan för min del icke godkänna den senare ärade talarinnans argumentering, huru mycket jag än sympatiserar med det syftemål, som låg till grund för hennes uttalande och förslag. Jag anser för min del, att utskottet här gjort det enda förslag, som logiskt är möjligt, då man tager i betraktande den situation, i hvilken frågan om privatskolornas subventionering för närvarande befinner sig.

Utskottet framhåller i sitt korta uttalande, huru som landtdagen aflåtit en allmän petition rörande principerna för subventionering af privatskolor öfverhufvud och de summor, som i ett eller annat fall borde såsom statsunderstöd komma i fråga. På grundvalen af denna landtdagens petition har regeringen tillsatt en komité, den s. k. privatskolekomitén, som utarbetat förslag till en lagstiftning för privatskolorna, hvilket noggrant söker fastställa de villkor, som borde uppställas för subventionering till normala belopp, och likaså de villkor, som borde fastslås för en subventionering till de högsta af landtdagen föreslagna belopp. Utskottet har på sid. 2 antydt, att Terijoki finska samskola uppfyller några, de främsta, af de villkor, som landtdagen tänkt sig för erhållande af subvention till högsta möjliga belopp. Hvad utskottet här antyder innefattar emellertid icke alla de villkor, som kunna uppställas för en skola. Den komité, om hvilken här varit fråga, har bland annat också, därvid stödande sig på landtdagens tidigare petition, uppställt vissa bestämmelser rörande lärarekårens sammansättning vid de skolor, som skola subventioneras, ity att det ansetts önskligt, att ett visst antal lärare bör ega sådan kompetens, som berättigar till ordinarie lärarebefattning i statens skolor. Det har icke för utskottet varit möjligt att i alla detaljer taga reda på huru förhållandena i Terijoki samskola för närvarande i detta afseende ställa sig, än mindre hvilka planer man har i afseende å organisationen och sammansättningen af lärarekåren vid de ännu blott tilltänkta högre klasserna, om hvilkas subventionering här redan i förväg petitionerats. Men äfven om utskottet hade kunnat inhämta sådana upplysningar, hvilka skulle ådagalägga, att denna skola i alla afseenden uppfyller de villkor, som man rättvisligen tänkt sig böra fastslås för erhållande af högsta möjliga subvention, skulle utskottet tvifvelsutan ha stannat vid samma beslut som nu. Jag kan nämligen icke finna annat än att det vore principielt oriktigt att, då landtdagen en gång fattat ett generellt beslut i saken, den därefter skulle upptaga till pröfning enskilda skolors anhållan om förhöjdt understöd per klass. Jag frågar: Hvertill skulle det leda, om man en gång insloge en sådan taktik? Vi hafva i landet redan, om jag icke misstager mig, öfver 50 privata skolor. Sådana grundas hvarje år icke blott i städerna, utan äfven på landsbygden. Om landtdagen en gång gör sig till förmedlare för hvarje enskild skolas sträfvande att erhålla förhöjdt statsunderstöd, så är det klart, att man icke kan

förutse, hvilken omfattning ett dylikt petitionerande kan få. Enligt utskottets mening är det alldeles klart att då landtdagen en gång fattat sitt allmänna beslut i saken och regeringen redan vidtagit åtgärder, som tyda på, att landtdagens beslut kommer att leda till åtgärd, skolorna då vända sig direkt till regeringen med anhållan om understöd till visst belopp och med hänvisning till de omständigheter, ortens karaktär, skolans organisation, lärarekårens sammansättning o. s. v., som kunna berättiga till en dylik subvention.

Här har antydts, att ifrågavarande skola vore förtjänt af att särskildt af landtdagen ihågkommas på grund af den ort, där den är belägen. Jag hoppas, att intet yttrande under denna diskussion kommer att fällas — vare sig man ställer sig på den ena eller andra ståndpunkten —, som vore sådant, att däri kunde läsas någon som helst oginhet gentemot de trakter, hvarom här är fråga. Hvar och en vet, hvad hela Finlands folk tänker om det öde, som ställts i utsikt för ifrågavarande socknar och på hvars användande vi alla med visshet hoppas. Frågan om dessa socknar har upptagits i petitionsväg och kommer helt säkert att gifva anledning till ett kraftigt uttalande från landtdagens sida. Men dessa hänsyn hafva icke kunnat förmå utskottet att i en speciell fråga förorda något, som utskottet måste anse vara principiellt oriktigt i betraktande af hvad landtdagen hittills i saken tillgjort. Jag vågar för den skull hoppas, att utskottets förslag kommer att af landtdagen godkännas, och att i detta beslut ingen, vare sig uti ifrågavarande näjder eller i någon annan del af landet, skall inlägga någon som helst skiftning, som hvarken kan eller får ur detsamma framläsas.

Ed. H a n n i n e n: Minä pyydän kannattaa ed. Hultinin tekemää ehdotusta, sitäkin suuremmalla syyllä, koska täällä tänä iltanakin on myönnetty valtioapua seuroille ja koska nyt on kysymyksessä valtioavun myöntäminen Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle.

Ed. M e c h e l i n: Herr Lindelöf har nyss i ett mycket konsekvent hållet andragande för svarat utskottsbetänkandet. Landtdagen har för icke så länge sedan petitionerat om åstadkommande af en bestämd plan för privatskolors understödande, och detta ärende har haft ett förlopp, som kan leda till, att detsamma måhända snart blir afgjort, och då finnes det ett schema för alla skolor, och då kan väl Terijoki skola också få sitt bidrag. Till detta matematiska

resonnemang kunde jag tillägga ännu ett skäl för petitionsförslagets afböjande, nämligen att det öfverhufvudtaget ingalunda är önskvärdt, att i landtdagen framläggas petitioner till förmån för någon enskild skola. Sådana frågors pröfning är en förvaltningssak. Den skolan borde trygga sig endast till regeringen. Men gentemot dessa skäl, som tala för ett afböjande af petitionsförslaget, finnes det andra skäl, mindre torra, mer lefvande, mer hänsyntagande till verkligheten, och dessa skäl borde i detta fall blifva de afgörande. Den ärade talaren uttalade den förhoppningen, att ingen i landet skall kunna betrakta det som något slags oginhet eller bristande intresse för Terijoki skola, om landtdagen icke godkänner petitionsförslaget. Det är ju mycket möjligt och sannolikt, men jag tror, att man med lika skäl kan säga, att alla, som haft öppen blick för förhållandena på karelska näset, skola förvånas öfver att landtdagen icke särskildt beaktat dessa förhållanden. Det är nu en gång så här i världen, att huru bra det än är att hafva en allmän plan och ett allmänt schema att gå efter, så måste äfven undantag vara möjliga. Det är icke principiellt oriktigt att göra undantag i sådana fall, där alldeles särskilda förhållanden det påkalla.

Vårt land betraktas österifrån såsom en gränsmark, mot hvilken hvad ondt som helst skall kunna företagas. Vi hafva där borta en gränsmark, som närmast beröres af den onda tidens slag. Vi måste just åt en sådan gränsmark som denna egna alldeles särskild omsorg. Jag finner det beklagligt, att landtdagen, emedan den icke kan röra sig utom sin kompetens, icke kan ingripa för att med alldeles extraordinära åtgärder höja modet, lifskraften hos befolkningen i denna gränsmark. Men om vi icke kunnat detta, så kunna vi i alla fall lyssna till de röster, som tala i denna petition. Om man noga tagit reda på förhållandena i Terijoki trakten och vet, huru den finska ungdomens danande där till finska medborgare är att jemföra med en kamp för lifvet, då tror jag icke, att man med konsekvens och, förlåt mig, med en viss kyla kan säga, att hvilken privatskola som helst kan anse sig ha skäl att petitionera om ett särskildt anslag, ifall landtdagen icke håller sig till det allmänna schemat. Jag anser det för min del vara principiellt riktigt och ur fosterländsk synpunkt påkalladt, att landtdagen godkänner detta petitionsförslag och därmed om också blott platoniskt räcker en hand åt de aktningvärda fosterländska män och kvinnor, som i gränstrakten där borta arbeta för bildningens höjande. Om

landtdagen godkänner petitionen och i enlighet därmed förfar, så är detta visserligen icke någon garanti för att anslaget verkligen kommer skolan till godo, men det är, såsom jag antydde, ett moraliskt stöd för deras sträfvana, en moralisk uppmuntran, som de under dessa tunga tider väl kunna behöfva och som de genom sin egen vakna själfverksamhet gjort sig förtjänta af. (Hyvä-rop).

Ed. Wäinö Jokinen: Valiokunta on ollut aivan yksimielisesti sillä kannalla, mikä ilmenee mietinnön ponnassa. Minusta tätä valiokunnan kantaa puolustaa jo sekin että eduskunnan tulee kunnioittaa entisiä päätöksiään. Kuten jo edellisissä puheenvuoroissa on huomautettu, on eduskunta ennen tehnyt yleisen, kaikkien yhteiskoulujen valtioavustusta puolustavan anomuksen, jolle ei vielä ole tullut ratkaisua. Jos ollaan sillä kannalla, että tälle eduskunnan ennen tekemälle päätökselle on arvoa annettava, niin on selvää että aina, kun tehdään jonkun koulun puolesta valtioavun anomus ja pyydetään sille eduskunnan kannatusta, niin eduskunnan tulisi tutkia täyttääkö koulu ehdot, joita tuossa eduskunnan ennen tekemässä anomuksessa on valtioavun ehdoksi esitetty. Tuollaista tutkimusta on eduskunnan kuitenkin ylen vaikea toimittaa. Mutta mikäli valiokunnassa on selville käynyt ja valiokunnan mietinnöstäkin ilmenee, Terijoen koulu pääasiassa näyttää täyttävän nuo ehdot. Se, mitä valiokunta koulusta juuri tähän seikkaan viitaten sanoo, on lämpimin suositus mitä eduskunta nyt voi antaa tälle koululle ja mitä vaatia voidaan. Samalla kannalla yksityisten koulujen valtioapuanomuksiin nähden kuin valiokunta nyt, on eduskunta ollut jo 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä, jolloin tuo yleinen yhteiskouluja koskeva anomus oli esillä. Silloin oli esillä myöskin Oulun yhteiskoulua erikseen koskeva anomus, joka tarkoitti tuon koulun valtioavun korottamista. Silloin eduskunta päätti, ettei tuo erikoisanomus anna aihetta toimenpiteisiin, koska eduskunta kerran jo oli tehnyt yleisen, kaikkia yhteiskouluja koskevan anomuksen. Täytyy sanoa, että minusta ed. Hultinin ehdotus väkisin teki sen vaikutuksen, että se tarkoittaa vain jonkinlaista tyhjämpäiväistä agitatsionia tekijänsä hyväksi ja on esitetty sen vuoksi, ettei ole ollut parempaa agitatsioniaihetta. Jos ed. Hultin on tehnyt tälle ehdotukselleen minäkäänlaista palvelusta, niin minusta tuntuu siltä, että hän on tehnyt sille huonon palveluksen.

Ed. Pietinen: Sivistysvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja on täällä kyllä huomauttanut, että pitää tyytyä siihen, mitä eduskunta 1908 vuoden valtiopäivillä päätti. Mutta jos nyt esimerkiksi Terijoen yhteiskoulu on lisätyn valtioavun tarpeessa eikä eduskunnan vuona 1908 tekemästä päätöksestä ole vielä päästy mihinkään sellaiseen tulokseen, että sen päätöksen kautta voitaisiin tätä koulua auttaa, niin täytyy mielestäni eduskunnan käydä väliin. Minä pyytäisin saada lämpimästi kannattaa ed. Hultinin ja ed. Mechelinin tekemää ehdotusta.

Ed. Arokallio: Olen kiitollinen niistä lämpimistä sanoista, joilla nyt on ehdotettu korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle. Terijoen kunnan pyrkimykset kansalaissivistyksen korottamiseksi rajaseuduilla ansaitsevat mielestäni eduskunnan myötätuntoa. Kannatan ed. Hultinin ehdotusta ja toivoisin eduskunnankin niin tekevän. Asia todella sen ansaitsisi.

Ed. N u o r a: Silloin kun tätä asiaa alustavasti sivistysvaliokunnassa käsiteltiin ja siitä päätös tehtiin, olin estetty olemasta valiokunnassa saapuvilla. Kannatan lämpimästi ed. Hultinin tekemää ehdotusta. Terijoen yhteiskoulu työskentelee vaikeissa olosuhteissa valistuksen kohottajana ja levittäjänä isänmaamme rajaseudulla.

Ed. P y k ä l ä: Täällä on huomautettu, että Terijoen yhteiskoulu ei ole sen erikoisemmassa asemassa kuin muutkaan yhteiskoulut maassamme. Kuitenkin täytyy meidän ottaa huomioon, että se on seudussa, missä kaikki on kallista. Elantokustannukset y. m. Terijoella ovat, verrattuna siihen millaiset ne ovat useissa kaupungeissa, melkein kaksinkertaiset. Ajatellen, että on ollut vaikea saada syntymään tuo yhteiskoulu, mutta vielä vaikeampaa on pitää sitä yllä. Tähän nähden minä katson, että ed. Hultinin tekemä ehdotus on täysin oikeutettu, ja ihmettelen että valiokunta, vaikka niinkin päteillä perusteilla, kuin on sanottu, on kieltäytynyt tehtyä anomusta kannattamasta. Minä lämpimästi yhdyin niihin, jotka kannattavat korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen yhteiskoululle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hultin useitten muiden kannattamana ehdottanut, että esilläoleva

mietintö palautettaisiin takaisin valiokuntaan muodostettavaksi siten, että eduskunta anois myönnettäväksi Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle sellaisen korotetun valtioavun, kuin anomusehdotuksessa n:o 23 ehdotetaan. Valiokunnan mietintöä on myös puolustettu.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Kun tässä on kaksi vastakkaista ehdotusta olemassa, niin on niitten kesken äänestettävä.

#### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta, ed. Hultinin ehdotuksen mukaisesti, päättänyt palauttaa mietinnön takaisin sivistysvaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 128 jaa- ja 44 eiaantä. Valiokunnan hylkäävä ehdotus on siis hyväksytty.

#### Ehdotus työsuunnitelman muuttamiseksi.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Nyt käsitellään aikaisemmin mainitsemani asia, joka koskee eduskunnan työsuunnitelman muuttamista. Asiasta on tehty kirjallinen ehdotus.

**Sihteeri lukee:**

Suomen Eduskunnalle.

Ehdotamme Eduskunnan päätettäväksi

että Työväenasiainvaliokunnan mietintöön n:o 2 sisältyvä ehdotus asetukseksi työväen tapaturmavakuutuksesta käsitellään sekä suuressa valiokunnassa, että täysistunnoissa ennen muita asioita, mikäli se valtiopäiväjärjestyksen ja eduskunnan työjärjestyksen mukaan on mahdollista.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1912.

Sulo Wuolijoki. Matti Paasivuori.

**Ensimmäinen varapuhemies:** Puhemiesneuvosto on käsitellyt tätä asiaa ja ehdottaa sen hylättäväksi. Tahtooko joku käyttää puhevuoroa?

#### Keskustelu:

**Ed. Wuolijoki:** Minä ehdotan, niinkuin kirjelmästäkin näkyy, että eduskunta päättäisi

tämän minun allekirjoittamani alotteen hyväksyttäväksi, sillä ellei tätä asiaa julisteta kiireelliseksi, niin katson jotenkin varmaksi, että se näillä valtiopäivillä jää käsittelemättä.

**Ed. Paasivuori:** Kannatan Wuolijoen ehdotusta.

**Ed. Jalava:** Aikomukseni oli myös kannattaa Wuolijoen ehdotusta.

**Ed. Paasikivi:** Niinkuin eduskunnan jäsenet tietävät, on suuri valiokunta tänäpäivänä alkanut käsitellä mietintöä, joka koskee metsälakia. Jos nyt tämä asia julistettaisiin kiireelliseksi, niin se silminnähävästi tulisi saamaan aikaan suurta häiriötä suuren valiokunnan työssä, koska nimittäin metsälain käsittely olisi silloin keskeytettävä, vaikka se on nyt pantu hyvälle alulle. Vaikea on tietysti ruveta vertaamaan toisiinsa niin erilaisia asioita, kuin metsälakia ja kysymystä työväen tapaturmavakuutuksesta, mutta minun mielestäni on metsälaki kuitenkin niin tärkeä asia, ettei olisi nyt syytä sen käsitte-lyä katkaista, kun monien vuosien työn jälkeen on kerran päästy niin pitkälle, että on hyvissä ajoissa saatu mietintö valiokunnasta tässä asiassa. Sitäpaitsi minusta näyttää siltä, ettei suinkaan ole mahdotonta tämänkin asian käsitelyssä ehtiä loppuun. Kukaan ei tietysti tiedä, miten asiat sujuvat. Se riippuu siitä, miten suuressa valiokunnassa ne, jotka tätäkin asiaa harrastavat, tahtovat innolla koettaa sen käsitelyä edistää. Minä senvuoksi pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi puhemiesneuvoston ehdotuksen.

**Ed. Lohi:** Samalla perusteella kuin edellinen puhuja minä myös pyydän vastustaa edustaja Wuolijoen ehdotusta. Onhan metsälakikysymys ollut jo vuosikymmeniä päiväjärjestyksessä ja sitäpaitsi kaikilla yksikamarisen eduskunnan valtiopäivillä eikä sitä koskaan ole saatu loppuunkäsitellyksi, niin tärkeä kuin lainsäädäntö tällä alalla onkin. Ja jos kerran on olemassa se mahdollisuus, ettei tapaturmavakuutuslaki ehtisi tulla käsitellyksi, niin pyydän huomauttaa että jos ed. Wuolijoen ehdotus hyväksytään ja suuri valiokunta ei molempia lakeja ehtisi käsitellä on sama vaara olemassa metsälailla. Minun käsittääkseni on metsälaki ainakin yhtä tärkeä kuin tapaturmavakuutuslaki.

**Ed. Jonas Castrén:** Kieltämätöntä on, että uuden tapaturmavakuutuslain aikaansaa-minen on tärkeä asia. Mutta epäilemättä tulee



tähän lakiehdotukseen nähden ilmenemään hyvin eriäviä mielipiteitä, kuten jo valiokunnan mietintöön liitetyt vastalauseet osoittavat. Asiain niin ollen saattaa tosin olla mahdollista, että suuri valiokunta ja eduskunta eivät ehdi tätä asiaa loppuunkäsittellä, ellei sitä kiireelliseksi julisteta. Mutta vaikkakin asia julistetaisiin kiireelliseksi, saattaa olla varsin epätoista, saataisiinko sittenkään lakiehdotuksesta jotain päätöstä aikaan asiassa vallitsevan mielipiteiden eriävyyden takia. Kun tähän tulee vielä lisäksi, että meillä jo on olemassa tapaturmavakuutuslaki ja että suuremmilla haittoilla voidaan vielä joku vuosi eteenpäin tulla toimeen sillä, en minä puolestani voi hyväksyä tehtyä ehdotusta kiireellisestä käsittelystä, semminkin, koska siitä olisi seurauksena, kuten edelliset puhujat ovat osoittaneet, että metsänsuojeluslaki jäisi näillä valtiopäivillä loppuunkäsittelemättä. Minä siis kannatan puhemiesneuvoston asiassa tekemää ehdotusta.

Ed. Wuolijoki: Minä olin kyllä aikaisemmin sitä mieltä, että olisi voitu saada kumpikin, sekä metsälaki että tämä työväentapaturmavakuutuslaki, näillä valtiopäivillä valmiiksi. Mutta sen jälkeen kun olen nähnyt, millä suorastaan kevytmielisellä tavalla maalaisliiton taholta on metsälakia ruvettu käsittelemään, on minua ruvennut epäilyttämään, tokko siitä valmista tulee. Valiokunnassa olivat näet maalaisliittolaiset asettuneet sille kannalle, jolla valiokunta seiso. Mutta kun asia tuli suureen valiokuntaan, niin ilmoitettiin juhlallisesti, että maalaisliittolaiset ovat muuttaneet kantaansa ja asettuneet sosialistien vastalauseen kannalle, joka perustuu vallan toiselle periaatteelle kuin valiokunnan ehdotus. Jokainen, joka on vähänkin perehtynyt lainsäädäntötyöhön, tietää mitä tällainen menettely merkitsee. Se merkitsee, että kaikki mitä talousvaliokunta on ennättänyt rakentaa valmiiksi, täytyy suuressa valiokunnassa repiä auki ja lähettää asia takaisin talousvaliokuntaan. Tämän vuoksi minä epäilen tuleeko metsälaki näillä valtiopäivillä lainkaan valmiiksi. Niin kiitollinen kuin olenkin maalaisliittolaisille siitä, että he myöntävät sen järkevän, mitä sosialistien ehdotuksessa on, oikeaksi, katson sittenkin, että heidän pitäisi menettellä toisella tavalla.

Edustaja Paasikiven motiivina näkyy olevan se, että metsälaki on paljon tärkeämpi kuin tapaturmavakuutuslaki. Sen kyllä ymmärtää edustaja Paasikiven kannalta katsoen, mutta maalaisliiton kannalta sitä on vaikeampi ym-

märtää, he kun ovat tahtoneet tällaisissa asioissa, jotka koskevat työväensuojelusta, olla hiukan edistysmielisempiä kuin eduskunnan muut porvarit.

Ed. Hänninen-Valpas: Minä luulin, että hyvällä tahdolla ehtisi saada nämä molemmat lakiehdotukset valmiiksi; ainakin mikäli sosialisteista riippuu, voisi näin käydä. Pitäisi keksiä sellainen työtapa, joka pakottaisi myös vanhoilliset porvarilliset toimimaan siihen suuntaan. Jos otettaisiin käsiteltäväksi ensin tapaturmalakiehdotus, niin vanhoilliset porvarilliset eivät voisi metsälailla viivyttellä tätä asiaa vaan tulisi se valmiiksi tällä istuntokaudella. Silloin heillä ei olisi mitään syytä jarruttaa. Mutta jos käsitellään metsälaki tämän edellä, niin on heillä mahdollisuus jarruttaa tapaturmalakiehdotusta. Jos maalaisliittolaiset tahtoisivat, että tapaturmavakuutuslaki pääsisi valmiiksi tällä istuntokaudella, samaten kuin metsälakikin, niin pitäisi heidän yhtyä ehdotettuun kiireelliseksi julistamiseen.

Ed. Hahl: On tarpeellista ed. Wuolijoen lausuntoon vastata, ettemme ole kannattaneet sosialistien vastalauseetta semmoisena kuin se on esitetty, ja että pidämme aivan oikeutettuna sen, että vielä suuressa valiokunnassakin saamme ehdotella lakiehdotuksiin niitä muutoksia, joita katsomme tarpeellisiksi. Katsomme suuren valiokunnan olevankin juuri sitä varten, että siellä vielä on tilaisuus panna toimeen niitä muutoksia, jotka asiain kehittyessä havaitaan tarpeellisiksi. Enkä suinkaan pidä tätä sopimattomana. Tätä on tapahtunut ennenkin eduskuntatyössä.

Minä muuten myöskin kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta mitä käsilläolevaan asiaan tulee, enkä katso asiakseni ruveta vertailemaan näitä lakiehdotuksia toisiinsa ja ratkaisemaan, kumpiko niistä on vähemmän, kumpi enemmän tärkeä, vaan pidän luonnollisena, että mikä ensin on suureen valiokuntaan tullut, se siellä myöskin ensiksi käsitellään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa ovat edustajat Wuolijoki, Paasivuori y. m. puoltaneet tämän ehdotuksen hyväksyttäväksi, mutta myös puhemiesneuvoston hylkäävää ehdotusta on kannatettu. On äänestettävä näiden ehdotusten välillä.

**Äänestys ja päätös:**

Ken hyväksyy puheenalaisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ehdotus puhe-miesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hylätty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 93 ei-ääntä.

Ehdotus on siis hylätty.

**4) Työväen tapaturmavakuutuksesta**

tehtyjen edustaja Hallsténin eduskuntaesityksen n:o 32 ja edustaja Paasivuoren ynnä muiden eduskuntaesityksen n:o 35 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevan asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

**Keskustelu:**

Ed. Tulikoura: Minä pyytäisin, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. (Vasemmalta: Alas!)

Ed. Karhi: Nopea taloudellinen kehitys sekä työväen ammatillinen ja valtiollinen toiminta on kaikissa sivistysmaissa pakottanut yhteiskunnan kiinnittämään yhä enemmän huomiota yhteiskuntapoliittisiin kysymyksiin. Useissa maissa onkin jo ryhdytty tarmolla työskentelemään niillä lainlaadinta-aloilla, jotka tarkoittavat työväenluokan turvaamista liialliselta riistolta ja suojaamista työssä tapahtuvilta vammoilta ja näiden seuraamuksilta. Meilläkin on tällä alalla aloitteita tehty, mutta valitettavasti ovat nämät useat yritykset vielä ainoastaan aloitteina. Yksi ainoa pakollinen, työväenluokkaa suojaava laki on ollut voimassa, mutta tämäkin on turvannut ainoastaan pientä osaa työväenluokkaa ja puutteellisesti sitäkin.

Tämän tapaturmavakuutuslakimme kautta, joka on ollut voimassa 13 vuotta, on saatu riittävä kokemus siitä, että meilläkin on mahdollista yhä edelleen kehittää lainlaadintaa tällä alalla. Mutta vaikka kokemus on rohkaiseva, niin silti on tällä, niinkuin monilla muillakin aloilla, otettava huomioon nykyinen kehitys ja olevat olot. Pakollisen vakuutuksen ulottaminen, työn vaarallisuuteen katsomatta, kaikille niille työaloille, joissa pidetään palkattua työvoimaa, — kuten edustaja Paasivuoren eduskuntaesityksessä esitetään — on minun mielestäni nykyisissä oloissa liian pitkälle menevä

hyppäys yhdellä kertaa. Lainlaadinta, joka tarkoittaa pakollista toimenpidettä, vaatii minun mielestäni uusia kokemuksia. Tämän vuoksi onkin päämäärään pyrittävä asteettain.

Esilläoleva työväenasiainvaliokunnan ehdotus uudeksi asetukseksi työväentapaturmavakuutuksesta on melko suuri edistysaskel alallaan. Tässä asetusehdotuksessa laajennetaan tuntuvassa määrässä lain alle kuuluvain liikkeiden ja yritysten alaa kuin myöskin työntajain vakuutusvelvollisuutta. Korvaus niin hyvin ohimenevästä kuin pysyvästä vammasta on korotettu entisestään. Monta muutakin parannusta aikaansaataisiin tämän lain kautta.

Suuren valiokunnan harkittavaksi ja huomioon pyytäisin esittää muutamia erinäisiä kohtia tässä asetuksessa. Asetusehdotuksen 1 §:n 2 kohdassa säädetään että tämän lain alle kuuluu „maanviljelys ja sen sivuelinkeinot, mikäli niissä käytetään luonnonvoimalla tai hevoskierrolla käypiä koneita”. Tämä määräys tietää sitä, että niiden pikkutilallisten ja torpparien, joilla on viljan puintia varten hevoskierrolla käypä puimakone, täytyy tätä tilapäistä puintia varten vakuuttaa työväkensä. Kun ottaa huomioon työn tilapäisen laadun ja työntajain heikon taloudellisen aseman, niin täytyy katsoa tällainen lisäverotus kohtuuttomaksi. Edellämäinitun seikan tähden tein valiokunnassa mainittuun lainkohtaan sellaisen muutosehdotuksen, että lain ulkopuolelle jätettäisiin ne tapaukset, jolloin ohimennen käytetään luonnonvoimalla tai hevoskierrolla käypiä koneita. Tämä oikeutettu vaatimukseni ei saanut valiokunnan kannatusta. Toivon suuren valiokunnan tekevän mainittuun lainkohtaan viittaamaani suuntaan menevän muutoksen.

Mielestäni olisi myös tärkeää, että jollain tavalla otettaisiin huomioon tai määrättäisiin se aika, jolloin laki vahvistamisen jälkeen astuu voimaan. Kun lain ulottuvaisuutta on tuntuvasti laajennettu ja kun suuri määrä vähävaraisia työntajia joutuu tämän lain alle, tulisi näille antaa aikaa omien keskinäisten vakuutuslaitosten perustamiseen, etteivät he joutuisi suorittamaan korkeita vakuutusmaksuja nykyisille vakuutusyhtiöille, joita hoidetaan yksinomaan liikeperiaatteita silmälläpitäen. Ottaessani selvää vakuutusyhtiö Kullervolta, kuinka paljon pitäisi suorittaa puintiajalta vakuutusmaksua, sain tietää, että vähin maku, mitä tällaisesta vakuutuksesta täytyy suorittaa, on 31 markkaa. Tällainen lisämeno muutamien kymmenien jyvähehtojen puinnista olisi tuntuva menoerä pikkutilalliselle ja torpparille. Jos tästä

huolimatta nämä tahdotaan säilyttää vakuutus-pakon alaisuudessa, niin olisi luonnollista, että heille annettaisiin aikaa omien keskinäisten vakuutuslaitosten järjestämiseen. Samaa aikaa tarvitsevat myös pikkuteollisuuden ja käsityöliikkeen harjoittajatkin. Voipa käydä niin-kin, etteivät nämä edellämainitut kykene aikaansaamaan omia vakuutuslaitoksiaan. Silloin on valtion pakko ryhtyä asiaan käsiksi, ja ennen kun valtion toimesta saadaan tapaturmavakuutuslaitos toimeen, vaatii sekin jonkun verran aikaa. Näitä seikkoja silmälläpitäen onkin ed. Hallstén eduskuntaesityksensä perusteluissa muun muassa maininnut seuraavaa: „On tarpeellista että niille uusille liike- ja yritysryhmille, jotka joutuvat lain määräyksen alaisiksi, annetaan riittävä aika omien keskinäisten vakuutuslaitosten perustamiseen, jos sen haluavat tehdä, tahi vakuutusolajensa järjestämiseen muulla sopivalla tavalla. Siten he voivat saada muuten heille ehkä kylläkin kalliiksi käyvän vakuutuksensa järjestetyksi mahdollisimman huokeaksi. Koska kuten edellä on huomautettu tämän saavuttamiseksi käy tarpeelliseksi saada valtion tapaturmavakuutuslaitos perustetuksi, on eduskunnan lausuttava suotavaksi, että lain vahvistamisen ja sen voimaantumisen välillä pitäisi olla vähintään kaksi vuotta”. Valiokunnan alkuperäisessä ehdotuksessa otettiin tämä seikka huomioon, mutta kun asia valiokunnassa tuli pohdinnanalaiseksi, ei sille löytynyt ketään muuta kannattajaa kuin allekirjoittanut. En ymmärrä niitä päteviä syitä, jotka pakottivat valiokunnan näin menettelemään. Onkohan tähän ollut syynä se että, jos ei mitään aikamäärää lain voimaantumiseen määrätä, se ehkä saadaan pikemmin käytäntöön? Minua suuresti ihmetyttää tällainen käsitys, sillä mikä estää hallitusta saattamasta tämän asetuksen voimaan vasta kolmen tai viiden vuoden päästä sen vahvistamisesta? Kun on vissi aikamäärä, vaikkapa kaksi vuotta, tiedetään edeltäpäin, että laki varmasti astuu kahden vuoden kuluttua voimaan. Tämä on minun mielestäni paljon parempi ja varmempi kuin lykätä aikamäärä hallituksen varaan. Sitäpaitsi on tärkeää, että erityisesti huomautetaan siitä, että voi ehken olla tarpeen perustaa erityinen valtion tapaturmavakuutuslaitos, jotta hallituksenkin taholta asiaa aikaan ryhdyttäisiin valmistamaan. Meillä pitäisi jo ryhtyä tositeolla ajattelemaan ja myös toimimaan siihen suuntaan, että sellaiset yhteiskuntapolitiittisista syistä toimeenpantavat vakuutusalat saataisiin yhdistetyiksi perustettavassa valtion vakuutuslaitoksessa. On väärin, että voittoa ta-

voittelevat vakuutusyhtiöt ovat tilaisuudessa korkeiden voitto-osuuksien jakoon yhteiskuntasosialisten lakien avulla.

Samalla kun kannatan valiokunnan mietintöä edellämainituilla huomautuksilla, tahdon lausua vielä sen toivomuksen, että suuri valio-kunta tekisi parhaansa, jotta kerittäisiin tämä tärkeä laki saada loppuunkäsitellyksi tällä istun-tokaudella.

Ed. Hallstén: Mietinnön 20 sivulla lau-suu valiokunta vakuutustarkastajan arvioineen, että jokseenkin samallaiset voimassaolevan lain muutokset kuin ne, mitkä valiokunta on ehdotta-nut, aiheuttaisivat noin 55 % suuruisen kustan-nusten lisäyksen. Tästä saattaa tulla siihen kä-sitykseen, että olisin valiokunnalle suorittanut laskuja tässä kohden. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Tekemässäni eduskuntaesityk-sessä mainitaan tuo luku, mutta sanotaan sa-malla, ettei sitä ole voitu perustaa mihinkään varsinaiseen tilastoon. Senjälkeen kuin minulla oli kunnia antaa eduskunnalle mainittu edus-kuntaesitykseni, olen voinut koota asiaa tuntu-vasti valaisevaa tilastoa, ja pyydän tässä saada esittää niiden pohjalla tekemiäni laskujen pää-piirteitä, sekä ne tulokset, joihin ne ovat johta-neet. Asian luonteesta riippuu, että sellainen esitys tulee sisältämään paljon lukuja ja pyydän siis edeltäkin anteeksi, että tulen esittämään monen mielestä ehkä kovinkin ikävystyttäviä asioita.

Maamme tapaturmatilaston toimittaminen on tätä nykyä teollisuushallituksen asiana eikä se ole julaissut tällaista tilastoa myöhemmältä ajalta kuin vuodelta 1907, joten tässä kohdin voidaan käyttää ainoastaan kokolailla vanhoja lukuja. Silloin oli kaikkiaan 2,954 tapaturmaa. Niistä oli 516 sellaista, joista ei saada selville sairaspäiväin lukua, joten seuraavassa voidaan ottaa huomioon ainoastaan 2,438 tapausta. Niistä oli 102 sellaista tapaturmaa, jotka eivät olleet aiheuttaneet mitään sairaspäiviä tahi joissa sairaspäiväin luku oli 7:ää pienempi. Lyhyempää sairaus-aikaa ei erikseen mainita nykyisessä tilastossa. Jos otetaan huomioon ainoastaan ne tapaukset, joissa sairaspäivien luku oli 7 tai sitä suurempi saadaan seuraava yhdistelmä:

|             |              |                    |
|-------------|--------------|--------------------|
| 7—10 päivää | 303 tapausta | 2,575 sairaspäivää |
| 11—20       | 731          | 10,965             |
| 21—30       | 533          | 13,325             |
| 31—60       | 533          | 23,985             |
| 61—90       | 144          | 10,800             |

|               |             |        |              |
|---------------|-------------|--------|--------------|
| 91—120 päivää | 63 tapausta | 6,615  | sairaspäivää |
| 121—          | 29 ”        | 3,480  | ”            |
|               | 2,336       | 71,745 |              |

Niissä 2,336 tapauksessa, jotka silloin ovat huomioonotettavat, on siis sairaspäivien lukumäärä yhteensä 71,745. Jos kustakin sairastapauksesta vähennetään 6 päivää, josta voimassa olevan lain mukaan ei anneta korvausta, tulee siitä yhteensä 14,016 päivää, joista ei ole annettu korvausta. Niiden päivien luku, joista korvausta on annettu, oli siis 57,729. Valiokunnan ehdotuksen mukaan alkaisi elatusavun antaminen kolmannesta sairaspäivästä ja tulisi siis kussakin tapaturmatapauksessa lisättäväksi 4 päivää, eli yhteensä 9,344 päivää. Voidaan suuria virhettä tekemättä edellyttää, että kussakin tapauksessa, jossa sairaus on kestänyt vähemmän kuin 7 päivää, tulee keskimäärin 4 sairaspäivää kutakin tapausta kohti, joten niistä tulisi korvattaviksi kaikkiaan 204 päivää. Sairaspäivien lisäys olisi siis 9,548 päivää, mikä on 16,5 %:n lisäys. Ellei olisi mitään karenssiaikaa, kuten toisessa vastalauseessa ehdotetaan, olisi vastaava lisäys 14,424 päivää, eli 25 %.

Ohimenevässä työkyvyttömyystapauksessa maksettava elatusapu nousee tietysti, jos olot muuten ovat samallaiset, samassa suhteessa kuin korvauspäivien luku. On siis saatava selville, kuinka paljon nykyään on maksettu elatusapua työntekijöille. Vuonna 1910 maksoivat vakuutusyhtiöt niiden 120 päivän aikana, jotka kuluvat lähinnä tapaturman jälkeen, yhteensä 120,500 markkaa. Tähän on vielä lisättävä ne maksut, joita ovat vahingoittuneille työntekijöille suorittaneet ne työnantajat, jotka eivät ole vapaaehtoisesti vakuuttaneet työvakea niin sanottua ohimenevää työkyvyttömyystapausta varten, vaan pitävät tämän omalla vastuullaan. Tilastomme ei tässä kohden tarjoo varsinaisia lukuja, mutta voidaan kuitenkin mainita että, jos jaetaan se korvaus-summa, jonka kotimaiset osakeyhtiöt ja vakuutuslaitos Sampo ovat esimerkiksi vuosina 1906—10, siis viiden vuoden aikana, maksaneet tapaturman jälkeisenä 120 päivänä, niiden vuosityöntekijäin luvulla, jotka ovat olleet vakuutetut myöskin ohimenevää työkyvyttömyyttä varten, saadaan keskimääräiseksi kustannukseksi työntekijää kohti vuodessa noin 2 markkaa 50 penniä. Vuonna 1910 maksettiin kaikille vakuutusyhtiöille, jos merimiesten tapaturmavakuutusyhtiö jätetään syrjään, keskimäärin 8 mk. 32 penniä vakuutusmaksuna kutakin työntekijää kohti, joka oli vakuutettu ainoastaan pysy-

vää työkyvyttömyyttä ja kuoliintapausta varten, mutta 12 markkaa 33 penniä vakuutusmaksuna, jos vakuutus myöskin koski ohimenevää työkyvyttömyyttä. Tässä olisi siis noin 4 markan vakuutusmaksun lisäys ohimenevän työkyvyttömyyden tuottaman vastuun varalle. Vastaava erotus on kuitenkin suuressa määrin vaihtunut vuodesta vuoteen. Tämä riippuu etupäässä siitä, että tapaturmavakuutusyhtiöittemme vakuutuskanta on siksi pieni, että eri vuosien sattumat huomattavasti vaikuttavat tulokseen ja että tapaturmien luku eri ammateissa suuresti vaihtuu vuodesta vuoteen. Siten onkin tapahtunut, että kustannukset sellaisessa ammatissa, jossa yleensä ei ole otettu vakuutusta ohimenevässä työkyvyttömyystapauksessa, jonakin vuonna on noussut huomattavastikin suuremmaksi kuin sellaisessa ammatissa, jossa on otettu vakuutusta sekä pysyvän että ohimenevän työkyvyttömyyden varalta. On myöskin otettava huomioon, että vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksu ohimenevää työkyvyttömyyttä varten on niissä vakuutusluokissa, joihin useat teollisuusammatit luetaan, 3 markkaa tuhannen markan vuositulolta. Koska työntekijäin palkka vaarallisissa ammateissa yleensä on jonkun verran suurempi kuin nykyinen keskimäärä, voidaan ehkä panna työnantajain kustannukset ohimenevien työkyvyttömyystapauksien takia, kun heillä ei ole vakuutuksen takia hoitokustannuksia suoritettavana, noin 3 markaksi vuosityöntekijää kohti, joten niille 48,460 työntekijälle, jotka vuonna 1910 eivät olleet vakuutetut ohimenevän työkyvyttömyyden varalta, olisi maksettu yhteensä noin 145,400 markkaa. Sen mukaan olisi kaikissa ohimenevissä työkyvyttömyystapauksissa vuonna 1910 maksettu yhteensä 268,900 markkaa.

Puheenaolevan vuoden aikana kantoivat vakuutusyhtiöt yhteensä vakuutusmaksuja 1,007,124 markkaa, jos merimiesten yhtiö, niin kuin ennenkin, jätetään lukuunottamatta. Näistä käytettiin hoitokustannuksiin 277,336 markkaa ja ohimenevästi työkyvyttömille, kuten ennen jo mainittiin, 120,500 markkaa, joten pysyvästi työkyvyttömiä ja perheiden eläkkeiden turvaamiseen jäi käytettäväksi 609,288 markkaa, jos edellytetään, että eräiden yhtiöiden saavuttama vuosiylijäämä ja muiden sinä vuonna sattunut vuosivajaus kutakuinkin vastaavat toisiaan.

Miten tämä rahamäärä yleensä jakaantuu vahingoittuneiden oman eläkkeen ja perheiden eläkkeen kesken, voidaan yksityiskohtaisen tilaston puutteessa likimiten arvioida sen mu-

kaan, mikä oli näiden eläkkeensaajain eläkemäärien summa 1910 vuoden lopussa. Silloin olivat työkyvyttömäin omat eläkkeet 79 %, leskien eläkkeet 12 % ja lasten eläkkeet 9 % koko siitä eläkesummasta, josta yhtiöt mainittuun aikaan vastasivat. Tämän ohessa on otettava huomioon, että lesket eläkkeitä saadessaan ovat keskimäärin vanhemmat kuin vahingoittunut itse, joten eläkesumman turvaamiseen leskelle yleensä tarvitaan vähemmän varoja kuin yhtä suuren eläkkeen turvaamiseen vahingoittuneelle, vaikka naisen todenmukainen jällellä oleva elämänaika on suurempi kuin yhtä vanhan miehen. Samoin on lasten eläkkeiden laita, koska nämä eläkkeet päättyvät lapsen täytettyä 15 vuotta. Voidaan näin ollen sanottavaa virhettä tekemättä edellämäinitun kustannussumman osituksessa käyttää seuraavia prosenttilukuja: vahingoittuneille 82 %, leskille 11 % ja lapsille 7 % eläkkeisiin menevältä rahasummalta. Silloin saadaan seuraava 1910-vuoden kustannuksien käyttö: hoitokustannuksiin yhteensä 270,300, ohimenevästi työkyvyttömille 268,900, eläkkeitten turvaamiseen vahingoittuneelle itselleen 499,600, leskille 67,000 ja lapsille 42,700, joten koko sinä vuonna käytetty summa on 1,155,500 markkaa.

On nyt otettava huomioon, minkä verran tehdyt ehdotukset, jos ne jo vuonna 1910 olisivat olleet voimassa, olisivat tuottaneet lisäkustannuksia.

Missä määrin laitosten hoitokustannukset olisivat nousseet sentakia, että lääkärin hoidon maksamisen ynnä muitten lisäsuoritusten takia yhtiöiden työ olisi kasvanut, on vaikea sanoa, mutta missään tapauksessa ei tämä korotus olisi voinut olla suurempi kuin noin 20 % vuoden todellisten hoitokustannusten summasta, siis noin 55,500 markkaa.

Samoin on mahdotonta luotettavien tilastotietojen puutteessa tarkoin arvostella, minkä verran lääkärin hoidon ja lääkkeitten myöntäminen korottaa kustannuksia, vaan täytyy tässäkin tyytyä arvioimiseen. Vakuutettujen vuosityöntekijäin keskimääräinen todellinen palkka oli vuonna 1910 noin 950 markkaa. Niiden palkat, jotka vuosina 1910—1911 ovat joko itse saaneet tai joiden perheet ovat saaneet pysyväsien eläkkeen, on ollut keskimäärin 1,087 markkaa. Tästä näkee, että pienempiä palkkoja saaneet, kuten tapaturmatilastosta muutenkin käy selville, ovat yleensä sellaisissa töissä, joissa tapaturmavaara on pienempi. Voidaan siis olettaa, että varsinaisen tapaturma-

vaaran alaisen työväen vuosipalkka keskimäärin on noin 1,080 markkaa, mikä vastaa 3 markkan päiväpalkkaa kutakin vuoden päivää kohti eli 3 markkaa 60 penniä kutakin työpäivää kohti. Siis on nykyinen elatusapu päivää kohti ollut keskimäärin 1 markka 80 penniä. Monet tehtaiden yhteyteen perustetut sairaskassat myöntävät nykyään lääkärinapua ja lääkkeitä, mutta niin erilaisten perusteiden mukaan, että niistä saatava tilasto ei juuri ole mainittavaksi hyödyksi, kun on arvosteltava puheenaolevia vastaisia kustannuksia työkyvyttömyyspäivää kohti, jota paitsi tapaturman takia työkyvyttömyyden todennäköisesti kaipaava lääkärinapua yleensä vähemmän jatkuvasti, kuin muu sairas, jota vastoin lääkärinapu heti tapaturman jälkeen monesti voi aiheuttaa paljon suurempia kustannuksia, kuin se apu, jonka lääkäri yleensä antaa sairaalle. Sairasvakuutuskomitea ei myöskään ole tästä asiasta koonnut mitään erityistä tilastoa eikä esittänyt mitään todennäköistä lukua, vaan on sekä puheenaolevia että muita sen laskelmissa lukuunottamatta jääneitä pienempiä kustannuksia varten korottanut kannettavaa vuosimaksua  $\frac{1}{4}$  %:lla työntekijän palkasta. Koska mainittu komitea on lukenut noin 5 à 6 sairaspäivää vuodessa jäsentä kohti, vastaisi äskenmainittu kantosumma noin 50 penniä päivältä lääkärinhoitoon ja lääkkeisiin. Tämä on kuitenkin katsottava liian pieneksi ja olisi se mielestäni lisättävä ainakin 90 penniksi sairaspäivää kohti, jolloin nämä kustannukset olisivat 50 % nykyisestä apurahasta ohimenevässä työkyvyttömyystapauksessa, eli siis kaikkiaan noin 135,000 markkaa.

Jotta voisi arvostella, minkä verran elatusavun ja pysyväsien eläkkeiden korotus suurentaa kustannuksia, olisi välttämätöntä tuntea kaikkien vakuutettujen työntekijäin todellinen palkkasumma vuonna 1910 sekä myöskin tapaturmavaara eri palkkaluokassa. Tästä ei kuitenkaan ole mahdollista saada tietoa, mutta sensijaan ovat vakuutetut voineet ilmoittaa niiden henkilöiden todellisen palkan, joille nämä yhtiöt ovat myöntäneet eläkkeitä, koska eläkesumman määräämiseksi yhtiölle on joka tapauksessa annettava tarkka tieto vahingoittuneen henkilön tuloista. Olenkin kaikilta työväen tapaturmavakuutuksia antavilta yhtiöiltä pyytänyt ja auliisti saanut näitä tietoja vuosilta 1909, 1910 ja 1911. Siten saatu aines käsittää 1,131 tapausta, joita on voitu seuraavissa laskuissa käyttää. Suoritettavissa laskuissa esiintyvien tarpeiden mukaan olen ne ryhmittänyt seuraavalla tavalla:

| Vuositulo<br>mk   | Työntekijäin<br>luku | %     |
|-------------------|----------------------|-------|
| Vähenn. hinta 500 | 2                    | 0,2   |
| 300               | 2                    | 0,2   |
| 301—499           | 53                   | 4,7   |
| 500—599           | 50                   | 4,8   |
| 600—719           | 80                   | 7,1   |
| 720               | 11                   | 1,0   |
| 721—809           | 94                   | 8,3   |
| 810—899           | 66                   | 5,8   |
| 900               | 121                  | 10,7  |
| 901—999           | 77                   | 6,8   |
| 1,000—1,099       | 120                  | 10,6  |
| 1,100—1,199       | 49                   | 4,3   |
| 1,200—1,299       | 108                  | 9,6   |
| 1,300—1,399       | 61                   | 5,4   |
| 1,400—1,499       | 20                   | 1,8   |
| 1,500             | 61                   | 5,4   |
| 1,500—1,599       | 36                   | 3,2   |
| 1,600—1,799       | 43                   | 3,8   |
| 1,800—1,999       | 41                   | 3,6   |
| 2,000—2,199       | 24                   | 2,1   |
| 2,200—2,499       | 8                    | 0,7   |
| 2,500—2,999       | 3                    | 0,2   |
| 3,000jaenem.      | 1                    | 0,1   |
|                   | 1,131                | 100,0 |

Yhden päivän elatusavun antamiseen kullekin näistä työntekijöistä tarvittaisiin, kun otetaan huomioon kunkin yksityisen avunsaajan palkka, voimassaolevan asetuksen mukaan 1,920 markkaa, eduskuntaesityksessä olevan suunnitelman mukaan 2,209 markkaa, valiokunnan ehdotuksen mukaan 2,322 markkaa ja toisen vastalauseen mukaan 4,091 markkaa. Jos siis karenssiaika pysyisi entisellään, olisi korotus eduskuntaesityksen määräysten mukaan 15 %, valiokunnan mietinnön mukaan 21 % ja toisen vastalauseen mukaan 113 %, joten nousu olisi kohdaltaan 40,300 markkaa, 56,500 markkaa ja 303,900 markkaa. Kustannukset olisivat silloin olleet 309,200 markkaa, 325,000 ja 572,800 markkaa. Mutta kuten edellä on huomautettu, aiheuttaa karenssiajan muutos molemmissa edellisissä tapauksissa vielä 16 1/2 %:n ja toisen vastalauseen mukaan 25 %:n korotuksen. Tämän aiheuttama lisäkorotus on 51,000, 53,700 ja 143,200 markkaa, joten lopullinen korotus on eduskuntaesityksen mukaan 91,300, valiokunnan ehdotuksen mukaan 110,200 ja toisen vastalauseen mukaan 447,100 markkaa eli kohdaltaan 34 %, 41 % ja 166 %.

Se korvaus, joka vahingoittuneen perheelle suoritetaan, jos häntä hoidetaan

sairaalassa, on ehdotettu korotettavaksi kaksinkertaiseksi verrattuna nykyään voimassa olevaan määrään, jonka ohessa myöskin on otettava huomioon, että se on luettava edellämäinittujen korotettujen elatusapumääräysten mukaan. Ei ole kuitenkaan saatavana mitään tilastoa siitä, kuinka usein tämänkaltaista hoitoa on tullut käytetyksi, eikä niistä rahamääristä, joita tytiöt ovat näissä tapauksissa maksaneet sairaalalle ja vahingoittuneen perheelle. Se vain tiedetään, että nämä tapaukset ovat olleet aniharvat, joten niiden aiheuttama korotus voidaan hyvinkin katsoa pysyttelevän niiden todenmukaisten virherajain sisällä, joita aina esiintyy tämänkaltaisissa laskuissa. Puheenaoleva korotus voidaan siis jättää huomioonottamatta.

On sitten laskettu vahingoittuneille maksettavan suuren eläkelisäyksen aiheuttama kustannus. Yhden vuoden eläkkeeseen tarvittaisiin edellämäinittuissa tilastoaineksessa mainituille eläkkeensaajille, jos he kaikki olisivat täysin työkyvyttömiä, voimassaolevan asetuksen mukaan laskien 469,900, eduskuntaesityksen ja valiokunnan yhtäpitävien ehdotusten mukaan 753,200 ja toisen vastalauseen mukaan 1,228,000 markkaa, joten korotus edellisessä tapauksessa olisi 60 %, jälkimmäisessä 161 %. Nämä korotusprosentit eivät tietysti riipu siitä, kuinka suuren osan täydestä eläkkeestä eläkkeensaajat todellisuudessa ovat saaneet kun vain kaikissa tapauksissa sama osa otetaan huomioon. Kustannusten lisäys olisi siis edellisessä tapauksessa 204,800 markkaa ja toisen vastalauseen mukaan 804,300 markkaa.

Koska naisten ja lasten eläkkeet lasketaan samojen perusteiden mukaan kuin vahingoittuneiden eläke, nousisi niihinkin tarvittava rahamäärä, jos niiden laskemisperusteet muuten pysyvät muuttumatta, edellämäinittuilla prosenttiluvuilla. Mutta kaikkien ehdotusten mukaan tulisivat nämä eläkkeet sitäpaitsi muodostamaan kaksi kertaa suuremman osan vahingoittuneen eläkkeestä kuin voimassaolevan lain mukaan. Kun nämä seikat vielä otetaan huomioon, tarvitaan valiokunnan ehdotuksen mukaan naisten eläkkeisiin lisäksi 147,400 markkaa. Lasten eläkkeisiin menisi sen mukaan kaikkiaan 93,900, mutta koska lasten eläkeikä korotetaan yhdellä vuodella, vaatii tämä noin 10 %:n lisäyksen eli 9,400 markkaa, joten koko korotus lasten eläkkeitä varten olisi 103,300 markkaa. Jos toisen vastalauseen määräykset otetaan huomioon, tarvitaan leskien eläkkeisiin lisäksi 282,700 markkaa ja lasten eläkkeisiin, jos eläke päättyisi 15 vuoden iässä, 180,200 markkaa.



Mutta siihen on vielä tuleva lisäksi 25 %, jos eläkeoikeus pidennettäisiin, kuten on ehdotettu 3 vuodella, niin että koko lisäys olisi näin ollen 225,300 markkaa.

On vielä laskettava valiokunnan ehdottaman hautausavun vaatima vuotuinen rahamäärä. Koska vuosipalkat, jotka ovat 750 markkaa pienemmät, hautausapua laskettaessa korotetaan viimeksimainittuun lukuun, olisi vuosina 1909—1911 vahingoittuneiden tämän mukaan laskettu vuosipalkka ollut keskimäärin 1,120 markkaa, joten hautausapu tehdyn ehdotuksen mukaan olisi ollut 75 markkaa. Tapaturmatilasto osoittaa, että vuosina 1895—97 on kunakin vuonna kuollut tapaturman takia 1,000 vakuutettua työntekijää kohti 0,7 henkeä. Koska vakuutettujen vuosityöntekijäin luku vuonna 1910 oli 100,300, joka vastaa noin 130,000 todellista vakuutettua, olisi ollut odotettavissa noin 90 tapaturmaa, joista olisi maksettu hautausapua yhteensä 6,720 markkaa.

Valiokunta on esityksestään poistanut määräyksen siitä, että eläkkeensaaja, joka muuttaa maasta pois, kadottaa pysyvän eläkkeensä, saaden ainoastaan kahden vuoden eläkesumman. Koska nämä poismuuttaneet saavat valiokunnan ehdotuksen mukaan edelleen kantaa eläkkeensä, koituu tästä lisäkustannuksia eläkkeen vastaista turvaamista varten. Sen suuruutta ei voida kuitenkaan tarkemmin laskea, koska ei ole saatavana tilastoa poismuuttaneiden luvusta, mutta vallan mitättömän vähäinen se tähän saakka on ollut, joten se voidaan paraiten yhdistää hautausavun aiheuttamiin menoihin. Näitä molempia tapauksia varten tarvittava summa korotetaan sen vuoksi 12,000 markaksi.

Seuraavassa yhdistetään edellä lasketut lisäykset:

|                                         | Eduskunta-<br>esitys<br>mk. | Valio-<br>kunta<br>mk. | II vasta-<br>lause<br>mk. |
|-----------------------------------------|-----------------------------|------------------------|---------------------------|
| Hoitokustannukset .....                 | 55,500                      | 55,500                 | 55,500                    |
| Lääkärinhoito ja lääkkeet ..            | 135,000                     | 135,000                | 135,000                   |
| Ohimenevästi työkyvyttö-<br>mille ..... | 91,300                      | 110,200                | 447,100                   |
| Eläkkeiden turvaamiseen:                |                             |                        |                           |
| vahingoittuneiden .....                 | 204,800                     | 204,800                | 804,300                   |
| leskien .....                           | 147,400                     | 147,400                | 282,700                   |
| lasten .....                            | 103,300                     | 103,300                | 225,300                   |
| Hautausapu y. m. ....                   | —                           | 12,000                 | 12,000                    |
| Yhteensä                                | 737,300                     | 768,200                | 1,961,900                 |

Lisäkustannuksia olisi siis syntynyt vuonna 1910, jos silloin olisi ollut voimassa eduskuntaesityksen määräykset: 737,300, valiokunnan eh-

dotuksen määräykset: 768,200 ja toisen vastalauseen määräykset: 1,961,900 markkaa. Nämä lisäykset vastaavat eduskuntaesityksen mukaan 63 %:n, valiokunnan ehdotuksen mukaan 66 %:n ja toisen vastalauseen mukaan 170 %:n korotusta. Käytettävänäni on myöskin ollut ne paperiteollisuuden alalla toimivien työntekijäin palkkailmoitukset vuodelta 1909, jotka maisteri G. R. Snellman on koonnut tekeillä olevaa tilastollista selontekoa varten, ja on niissä tarkkoja tietoja 6,975 työntekijän ja työnjohtajan palkasta. Ne osoittavat 1,035 markan keskimääräisen vuotuisen palkan sekä liittyvät eri palkkausluokissa kutakuinkin niihin, joita on edellä käytetty, kuitenkin siten, että jonkun verran suurempi prosentti työntekijöitä kuuluu pienempien palkkojen luokkiin. Jos näitä lukuja käytetään laskuissa, tulevat vastaavat kustannusten lisäykset jonkun verran pienemmiksi kuin edellä on esitetty. Mutta vaikka siten saadut tulokset nojautuisivat jonkun verran suurempaan ainekseen, ei sittenkään saata pitää silloin saatua tulosta luotettavampana, koska palkkausilmoitukset koskevat kaikkia työntekijöitä eivätkä ainoastaan vahingoittuneita. Koska nykyiset kustannukset ovat keskimäärin noin 1,25 % työntekijän todellisesta palkasta, nousevat ne eduskuntaesityksen mukaan keskimäärin noin 2 %:iin, valiokunnan ehdotuksen mukaan noin 2,1 %:iin ja toisen vastalauseen mukaan noin 3,4 %:iin työntekijäin todellisesta palkasta. Molempia edellisiä määriä tuskin voidaan katsoa liian rasittaviksi, ne kun ovat noin 18—20 markkaa vuosityöntekijää kohti. Mutta toisen vastalauseen tuottama tulos, joka vaatisi enemmän kuin 30 markkaa vuosityöntekijää kohti, tulisi selvästi asettamaan teollisuudelle liian suuren taakan, varsinkin jos otetaan huomioon, että sairas- sekä vanhuudentyökyvyttömyysvakuutus tietysti ovat järjestettävät kutakuinkin saman suunnitelman mukaan kuin se tapaturmavakuutus, joka ehkä nyt tulee hyväksytyksi.

Esittämäni absoluuttiset luvut ovat, kuten jo monesti olen huomauttanut, keskimääräisiä, jotka suurestikin vaihtelevat eri ammatteluokissa olevan ammattivaaran mukaan, mutta prosenttiluvuissa esitetyt korotukset soveltunevat kutakuinkin kaikkiin ammatteihin. Jos, kuten toivoisin, eduskuntaesitys pääkohdissaan tulisi hyväksytyksi, ja siten osa maanviljelys-työn alalla ja käsityöliikkeessä toimivia tulisi sen määräysten alaiseksi, olisi välttämätöntä, että näitten liikkeitten harjoittajaryhmät muodostaisivat keskinäisen tapaturmavakuutusyhdistyksensä, jotta he saisivat kukin alallaan

vakuutuksensa niin pienillä kustannuksilla kuin suinkin mahdollista. Eikä tämä kustannus todellisuudessa voi maanviljelyksessä nousta suureksi. Varsinkaan se ei voi sellaisessa maanviljelystyössä, jossa höyry- tai hevoskierto-pumakoneita käytetään ainoastaan muutamien viikkojen aikana vuodessa, todellisuudessa nousta muuta kuin muutamiin markkoihin vuodessa työntekijää kohti. En siis voi olla valittamatta, että valiokunta ei ole mietintöönsä ottanut mitään huomautusta siitä, että tällainen keskinäinen vakuutuslaitos olisi näissä tapauksissa tarpeellinen ja sen muodostamiseen olisi ollut varattava tarpeellinen aika.

Muutamissa muissakin kohdissa on minulla huomautuksia tehtävänä valiokunnan muutos-ehdotuksia ja tietysti ensimmäistä vastalauseetta vastaan, mutta suuren valiokunnan jäsenenä olen tilaisuudessa ne siellä esittämään.

Ed. Alkio: Työväen tapaturmavakuutusta koskeva kysymys on epäilemättä aikamme tärkeimpiä yhteiskunnallisia edistyskysymyksiä, mutta siinä laajuudessa, jossa valiokunta mietinnössään on ajatellut sitä tässä maassa toteutettavaksi, en minä puolestani katso sitä mahdolliseksi niillä edellytyksillä, joihin tämä mietintö nojaa. Jos olisi kysymys yksinomaan suurteollisuudesta ja suurmaanviljelyksestä, silloin voisi olla mahdollisuuksia tässä laajuudessa toteuttaa vakuutuskysymys. Mutta meillä on otettava huomioon kaikki muutkin olot, jotka tulisivat tässä tapauksessa alistetuiksi tämän lain alle, nimittäin köyhät ja pienet maalaisolot. Silloin minun luullakseni tämän lain kautta saatettaisiin aikaan suurempia yhteiskunnallisia ristiriitoja, kuin sillä nyt ajatellaan voitavan poistaa. Pyydän vain eduskunnan huomioon kiinnittää sitä, että tämän lain kautta tulisi muun muassa pienten maanviljelijäin palvelustyöväki, semmoistenkin maanviljelijäin, joiden tulot saattavat nousta 600—700 markkaan vuodessa, samanlaisen vakuutuspakon alaiseksi kuin suurten teollisuuslaitosten työväki. Näiden maanviljelijäin palvelusväki tulee mahdollisesti käyttelemään hevoskierroksella, höyryvoimalla tai moottorilla käypää riihikonetta muutamia päiviä vuodessa. Mutta vakuutusmaksujen määrä, joka tästä aiheutuisi maanviljelijöille, olisi siksi tuntuva lisä heidän vuotuisissa menoissaan, että se minun ymmärtääkseni aiheuttaisi sen, että useat, jotka jo nykyään koettavat olosuhteiden pakosta pientää työväkensä määrää, tulisivat sitä yhä enemmän supistamaan. Seurauksena tästä olisi kaiken todennäköisyy-

den mukaan se, että useat pikkuviljelijät, jotka nykyään vielä koettavat pitää palvelusväkeä työssään, tulisivat palvelijoistaan luopumaan. Se aiheuttaisi ehdottomasti taantumusta näissä oloissa eikä suinkaan sitä edistystä mitä ajatellaan.

Tässä asiassa on ainoastaan lausuttu sellainen toivomus, että tulisi perustettavaksi keskinäinen vakuutusyhtiö, niitä tapaturmavakuutuksia varten, joita pikkuviljelijät ynnä muut samassa asemassa olevat tulisivat työväkensä varalle ottamaan. Mutta minun ymmärtääkseni tämä toivomus ei ole niinkään helposti toteutettavissa, kuin se on voitu tässä paperilla lausua. Tietääkseni on tähän saakka jo eräänlaisten keskinäisten vakuutusyhtiöiden kautta kunnallisella alalla saatu kokemus siinä määrässä pelottava, ettei se suinkaan tällä alalla kiihota uusiin voimakkaisiin yrityksiin ainakaan siihen määrään, että tämän lain kautta saavutettu tarkoitus tulisi toteutetuksi. Jos ajattelemme sitä mahdollisuutta, että esimerkiksi pienviljelijät tulisivat pakotetuiksi perustamaan tällaisen keskinäisen koko maan käsittävän yhtiön omin neuvoin, niin huomaamme että sellaisen hankkeen toteuttaminen ei olisi mahdollinen, koska jo pienviljelijäin sivistyskanta on suureksi osaksi sellainen että yhtiön perustamista olisi vaikea ajatella. Toiselta puolen myöskin ne olosuhteet joissa useat meidän pienteollisuuden harjoittajistakin nykyään maassamme elävät, ovat myöskin sellaiset, etten luulisi tämän vakuutuspakon heihin ulotettuna missään tapauksessa tulevan vaikuttamaan edistävästi. (Vasemmalta: Se on paikallaan.) Sitä vastaan voidaan kyllä sanoa — ja minäkin myönnän —, että pienteollisuudessa on tapaturman vaara usein yhtä suuri kuin suurteollisuudessaakin. Joka tapauksessa pienteollisuudessa ovat kannattavaisuusehdot kuitenkin siksi pienet, että jos kaikki pienet kotiteollisuusyrityksetkin, joissa pienikin moottori hyrrää, asetetaan tällaisen vakuutuspakon alaisiksi, minä luulen että useassa tapauksessa se tulee ehkäisemään yritteliäisyyttä eikä suinkaan edistämään niiden etuja, joita tässä ajatellaan. (Vasemmalta: Tehköt kuperkeikan, jos ei kannata!)

Sellainen muistutus, jonka ed. Pärssinen tässä teki, että „tehköt kuperkeikan, jos ei kannata”, se sopii kyllä sellaiselle edustajalle, jonka tarkoituksena on johtaa Suomen yhteiskuntaa yhteiskunnalliseen kuperkeikkaan, mutta tuollaisen edustajan paikka ei olekaan puhua eduskunnassa, joka tahtoo järjestelmällisen kehityksen kautta viedä yhteiskuntaa eteen-

päin eikä kuperkeikkaan. Kun minä nyt puhun sellaisen maailmankatsomuksen kannalta, jonka tarkoituksena on kehityksen kautta viedä maailmaa eteenpäin, niin on minulla mielestäni oikeus puhua sen käsitykseni puolesta syrjäisen siihen sekaantumatta siksi, kunnes jätän paikkani toiselle.

Kun ajattelen mahdollisuutta, että tällainen vakuutuspakko tulisi toteutettavaksi myöskin maalaisoloissa, pidän, niinkuin jo äsken sanoin, selvänä että se tulisi suuressa määrässä vaikuttamaan siihen suuntaan, että siitä työväestä, joka vielä saa pikkuviljelyksessä palveluspaikkoja, suuret osat tulisivat pakotetuiksi etsimään työtä suuremmissa tehtaissa sekä kaupungeissa. Maaseudulla yhä oltaisiin tämän laissa säädetyn vakuutuspakon takia pakotettuja kieltäytymään palvelusväen käyttämisestä. Edelleen myöskin pikkuteollisuus tulisi tämän kautta yhä enemmän kiristetyksi, ja pelkään siis, että yhä kasvava pakeneminen maaseudulta kaupunkiin tulisi olemaan järjestelmällisenä seurauksena laista. Äsken käsiteltiin täällä kysymystä valtioavun antamisesta työttömyyden poistamiseksi, työttömyyden, joka suurkaupungeissa talvisin on jokavuotinen ilmiö. Esittämältäni kannalta katsoen pidän minä aivan selvänä, että jos puheenalaisen tapaturmavakuutusolojen uudistukseen ryhdyttäisiin ilman sellaisia edellytyksiä, joista järempänä tulen puhumaan, tulisi työttömyys olemaan vieläkin suurempi ja useammin palaava ilmiö kuin se nykyään on, syystä että työväki olisi yhä enemmän pakotettu etsimään itselleen kaupungeissa ansiomahdollisuuksia.

Minä olen sitä mieltä, että suuri osa meidän pienviljelijöistämme ja pienteollisuudenharjoittajistamme on taloudellisesti siinä asemassa, että heihin itseensäkin nähden pitäisi ulottaa tällainen vakuutuspakko. Mutta sitä ei ole ajateltukaan heihin ulotettavaksi, eikä voida tietysti, kun he ovat työnantajia, tällaisen lain-säädännön kautta heitä siihen varsinaisesti pakkota silloin, kun on kysymys siitä, että heidän itsensä määrättäisiin maksamaan nämä vakuutusmaksut. Minun mielestäni tätä vakuutusta ei voida panna toimeen muuten kuin siten, että koko uudistus tapahtuu valtion takuun ja osittain myös valtion avustuksen varassa. Minä olisin siis sitä mieltä, että tapaturmavakuutus olisi kyllä pantava toimeen, mutta että se olisi ulotettava myös pieniin työnantajiiin, esimerkiksi sellaisiin, joiden tulot eivät nouse enempään kuin 2,000 markkaan; ja olisi näihin työnantajiiin luettava sekä pienmaanviljelijät että

pienteollisuudenharjoittajat. Koko uudistus olisi pantava toimeen valtion aloitteesta ja valtion takuulla, ja valtio olisi myöskin velvollinen silloin ottamaan tapaturmain korvaamiseen osaa jollakin prosenttimäärällä, jota minä en puolestani voi tällä kertaa ehdottaa. Silloin luulisin päästävän siihen, että olisi mahdollista toteuttaa tällainen uudistus. Nyt, jos se pannaan toimeen sillä pohjalla, jota valiokunta on ehdottanut, ei siitä voi tulla maalaisoloihin mitään muuta kuin mitä edellä olen kuvannut. Ainoat, jotka siitä tulisivat hyötymään, olisivat ne kapitalistiset osakeyhtiöt, jotka nykyään maassa harjoittavat tapaturmavakuutusliikettä. Vastedes tulisivat enimmänsä osan mainittujen yhtiöiden tuloista keräämään pienet maanviljelijät, joiden — jos he muutamina päivinä vuodessa käyttävät hevoskierrolla tai höyrykoneella käyvää puimakonetta — täytyisi samassa suhteessa maksaa tapaturmavakuutusta työväestänsä kuin esimerkiksi teollisuudenharjoittajain, joitten työväki työskentelee koko pitkän vuoden koneitten ääressä. Seuraus olisi se, että kun tapaturmia maanviljelystyössä tapahtuu varsin vähän, maanviljelijät tulisivat maksamaan suhteellisesti paljon tapaturmavakuutusta teollisuudenharjoittajiin verraten.

Tältä kannalta katsoen minä en siis voi kannattaa mietintöä koko laajuudessaan muuten kuin sillä ehdolla, että mietintöön liitetään suuressa valiokunnassa sellainen määräys että, samalla kun laki astuu voimaan, on myös maahan järjestettävä valtion toimesta sellainen tapaturmavakuutuslaitos, jonka kustannuksesta ja toimeenpanosta valtio takaa, ja että tämän tapaturmavakuutuslaitoksen yksi tärkeimpiä perusehtoja olisi, että eräs määrätty prosentti tapaturmista tulisi valtion varoilla korvattavaksi.

Ed. V a h e: Minä pyydän kannattaa ed. Tulikouran tekemää ehdotusta.

E n s i m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietinnön pantavaksi pöydälle, on se jäävä pöydälle. Seuravan keskustelun täytyy siis supistua siihen kysymykseen, mihin päivään tämä mietintö pannaan pöydälle.

Ed. L o h i: Minulla oli aikomus puhua itse asiasta; sentakia luovun.

Ed. K u u s i n e n: Minä ehdottaisin, koska asian kerran täytyy jäädä pöydälle, että se pan-

taisiin pöydälle huomiseen. Muuten pyytäisin huomauttaa, ennenkuin asiasta äänestetään, koska kaiketi äänestys tulee tapahtumaan, että epäilen hyvin suuresti, ovatko nuo suomettarelaiset edustajat, jotka tuon julkean ja siivottoman jarrutusmetkun ovat ehdottaneet, täysin ajatelleet kaikkia niitä mahdollisia seurauksia, mitä siitä voi olla.

Ed. J a l a v a: Pyydän kannattaa ed. Kuusisen tekemää ehdotusta.

Ed. A l k i o: Samalla kun kannatan sitä, että mietintö pantaisiin pöydälle vain huomispäivän istuntoon, pyydän lausua paheksumiseni siitä, että mietintöä on ehdotettu perjantain saakka pöydälle.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tässä nyt on olemassa kaksi kannatettua ehdotusta. Ed. Tulikoura on ed. Vaheen kannattamana ehdottanut asian pantavaksi pöydälle ensi perjantain istuntoon, ed. Kuusinen ed. Jalavan kannattamana taas on ehdottanut pöydällepanoa huomispäivänä pidettävään istuntoon. Näiden ehdotusten välillä on äänestettävä.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ne, jotka kannattavat ed. Tulikouran ehdotusta, että mietintö pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon, äänestävät „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt että asia, ed. Kuusisen ehdotuksen mukaisesti, on pantava pöydälle huomispäivänä pidettävään istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 60 jaa- ja 99 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että tämä mietintö jää pöydälle huomenna tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

#### 5) Ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 p:nä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta

sisältävän, ed. Alkion y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 44 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuluvaan huhtikuun 26 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pan-

tiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ensimmäiseen käsittelyyn.

#### Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Kun tänään on jaettu useita muita juovutusjuoma-asioita koskevia talousvaliokunnan mietintöjä ja niitä lienee vieläkin joitakuista tulossa, rohkenen pyytää, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon, jotta edustajilla olisi tilaisuus tarkemmin tutustua niihin johtaviin periaatteisiin, joille talousvaliokunta on mietintöjensä ehdotukset rakentanut.

Ed. Listo: Mietinnön sivulla 5, ylhäältäpäin lukien 12:nnella rivillä, on lause, joka kuuluu näin: „sellaiseen rikkomukseen soveliaisten valmistusaineiden luvaton hallussa pitäminen rangaistaan ainoastaan 100—500 markan sakolla”. Tässä on virhe; lauseen loppupuolen pitää kuulua näin: „rangaistaan ainoastaan sakolla, vähintään 100 markkaa”. Joka täten suullisesti oikaistaan.

Ed. Alkio: Minä pyydän saada kannattaa ed. Helenius-Seppälän tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun kaksi puhujaa on ehdottanut tämänkin mietinnön pantavaksi pöydälle, niin se on jäävä pöydälle. Keskustelu siis on kohdistuva vain pöydällepanopäivään.

Ed. Jonas Castrén: Minun tarkoitukseni oli myös kannattaa ed. Helenius-Seppälän ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska ei ole muuta ehdotusta tehty kuin että mietintö pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon, niin mietintö pantanee pöydälle ensi perjantain istuntoon?

Mietintö pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

#### 6) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista kouluista ja kasvatustaloksista

tarkoittava ed. J. W. Latvalan y. m. tekemä anomusehdotus n:o 21 sekä sen johdosta laa-

dittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3, joka kuluvan huhtikuun 16 päivänä pidetyssä täysistunnossa pantiin pöydälle saman kuun 19 päivän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn.

#### Keskustelu:

**Ed. J. W. Latvala:** Koska sivistysvaliokunnan mietintö, mikäli se koskee ruumiillista rangaistusta kasvatuslaitoksissa, ei minua tyydytä, pyydän saada sen johdosta lausua muuttaman sanan mietintöön liitetyn vastalauseen puolesta.

Ruumiillinen kuritus- ja rankaisutapa on mielestäni kokonaisuudessaan sellaista epäinhimillistä perintöä entisiltä ajoilta, joka aina, kun asian eri puolet otetaan huomioon, osoittautuu hienotuntoisuutta alentavaksi ja jota sen vuoksi itse periaatteen kannalta on jo aika nousta aivan yleisesti vastustamaan. Olisi oikeastaan päästävä sellaiselle tasolle, että kaikkein ruumiillinen kuritus, jota lapsen omatkin vanhemmat käyttävät, poistettaisiin kodeistakin. Sillä voidaan ainakin väittää että, paitsi muita turmiollisia seurauksia, ruumiillinen kuritus vaikuttaa esimerkiksi lapsiin siten, että he kernaasti tottuvat matkimaan samaa menettelytapaa ja pyrkivät käytännössä toteuttamaan sitä esimerkiksi seurustelussaan toistensa kanssa. Näin pitkälle menevää edistysmuotoa kuin ruumiillisen kurituksen kodeista poistamista täytynee kuitenkin toistaiseksi jättää vain toivomaan. Täytyy toivoa asianomaisten vähitellen vapaaehtoisesti toteuttavan sitä. Sillä saattaisi tuntua arkaluontoiseltakin ulkonaisilla lainmääräyksillä liiaksi rajoittaa vanhempien yksilöllisiä kasvatuksellisia oikeuksia ja vapauksia. Mutta sen sijaan olisi mielestäni lainsäädäntötietä pyrittävä jo ainakin siihen, että kaikessa kouluelämässä ja niinsanotussa joukkokasvatuksessa ruumiillinen kuritus kerta kaikkiaan poistettaisiin eikä siis oikeutta sen käyttämiseen enää myönnettäisi kasvatuslaitoksissakaan. Tämän vuoksi olisin suonut, että sivistysvaliokunta, samalla kun se mielestäni kylläkin oikeilla perusteilla asettuu ehdottamaan kaiken ruumiillisen kurituksen kokonaan poistamista kansa- ja oppikouluista, myös olisi ulottanut saman vaatimuksen kasvatuslaitoksiin, varsinkin koska valiokunta myöntää, että koulukasvatus, jollaisena kasvatuslaitosten toimintaakin pääasiassa on pidettävä, on nykyään jo ehtinyt sille asteelle, että se kyllä tulee toi-

meen ilman tätä kurituskeinoa. Valiokunnan mietinnössä on avoimesti myönnetty, että ruumiillisen rangaistuksen luovallisuus helposti johtaa, varsinkin äkkipikaisen ja kiivaan opettajan, väärinkäytöksiin, joista voi olla arveluttavia seurauksia oppilaan terveydellekin. Samoin valiokunta myöntää, että ruumiillisen kurituksen antaminen saattaa muuttua tavaksi, ja oppilaat saattavat vähäpätöisistäkin erehdyksistä joutua sen alaisiksi, sekä että tällainen, liiallisuuksiin eksynyt menettely on opettajalle itselleen vahingoksi, koska hänen arvokkuutensa sen kautta lasten silmissä alenee ja niin edespäin. Toisin sanoen valiokunta myöntää siis, että ruumiillinen kuritus turmelee sekä opettajat että oppilaat. Jos kerran myönnetään, että näin on asianlaita varsinaisessa koulussa ja kouluelämässä, niin samoin se on luonnollisesti kasvatuslaitoksissa, joissa kasvatit ovat vielä suuremmassa määrässä yksinomaan opettajien vallassa ja ohjattavina. Noissa kasvatuslaitoksissahan kasvatit ovat tykkänään vailla vanhempainsa turvaa, vailla sellaista helppä ja luottamusta herättävää isällistä ja äidillistä hoivaa ja täydellisemmin tehoavaa kasvatushenkä, jota antaa ainoastaan oman kodin ja omien vanhempien välitön läsnäolo, ja johon perustuvaa suhdetta vain poikkeustapauksissa saattaa syntyä vieraan opettajan ja kasvatin välillä. Olkootpa nuo vieraat kasvatuslaitoksen opettajat niin pedagogisesti taitavia kuin ovatkin, harvoin he kuitenkaan kaikessa virallisuudessa jäykkyydessään ja kaavamaisuudessaan voivat olla sitä, mitä ovat luonnolliset vanhemmat. Näiden, usein hermostuneiden opettajain täydellisen mielivallan alaisia ovat nuo niinsanotut „rikolliset” ja „pahantapaiset” alaikäiset, joiden rikollisuuteen, mikäli sitä voidaan edes vakavalta kannalta käsittää, on syynä yhteiskunnalliset ja ympäristön olosuhteet, eivätkä suinkaan nuo lapset itse. Sellaisia lapsia tulisi siis näiden, vanhempien sijaisina toimivien opettajien kohdella verrattain paljon suuremmalla hellyydellä ja osanotolla. Jos puheena-olevat opettajat siis kaiken tämän ohella vielä joskuskin ruumiillisesti kurittavat noita turvattomia kasvatteja, niin on tämä noihin kasvatteihin nähden jo enemmän kuin sääliä, eikä se ainakaan mitään hyviä tuloksia tuota, mutta kyllä sen sijaan sangen arveluttavia ja ikäviä seurauksia vieläkin suuremmassa määrässä kuin tavallisissa kouluissa. Uskallan väittää, ettei kasvatuslaitoksista ainakaan, joskaan ei muualtakaan, voida tuoda ainoatakaan pätevää todistusta siitä, että nimenomaan ruu-



miellinen kuritus näissä olisi jonkun kasvatin tavoiltaan parantanut ja jalostanut, mutta kyllä sen sijaan päinvastaisia esimerkkejä. Ruumiillisen kurituksen käyttämisen haitallisia seuraksia täytyy siis kasvatuslaitoksissa varoa vieläkin enemmän kuin varsinaisissa kouluissa. Niinpä ovatkin ulkomaalaisten pahantapaisten kasvatuslaitosten johtajat melkein poikkeuksetta lausuneet vastustavansa ruumiillista rangaistusta ja poistaneet sen laitoksistaan.

Minä siis toivon, että samalla kuin käsillä oleva valiokunnan ehdotus ruumiillisen rangaistuksen poistamisesta kansa- ja oppikouluissa varmaankin saavuttaa eduskunnan hyväksymisen, eduskunta myös ottaisi huomionsa vastalauseessa esitetyn ehdotuksen, että ruumiillinen rangaistus poistettaisiin kasvatuslaitoksistakin. Kannatan siis mietintöön liitettyä vastalauseetta.

Ed. Salmi: Osoitteeksi siitä, että porvarillisissa piireissäkkin, ainakin eräissä paikoin ulkomailla, omataan toisellaisia mielipiteitä kasvatuslaitoksen kurista kuin tämän eduskunnan sivistysvaliokunnan porvarit ovat osoittaneet omaavansa, asettuessaan valiokunnan mietinnössä sille kannalle, että ruumiillinen kuritus kasvatuslaitoksissa yhä edelleen on säilytettävä, pyydän viitata meikäläisen suojeluskasvatusmiehen, vapaaherra von Bonsdorffin esittämiin esimerkkeihin.

Vanhin Preussin miespuolisille suojateille ajottujen valtion kasvatuslaitosten johtaja sanoo asiasta: „Ruumiillisesta kurituksesta ei ole kerrassaan mitään hyötyä kasvatettaessa tämänlaisia poikia. Ei liioin auta pistää heitä arestiin. Jos poika karkaa — sellaista tapahtuu — niin on hänellä koti-ikävä, eikä häntä senvuoksi ole rangaistava. Jos hän on raaka ja hävitön — tällaista tapahtuu — niin on aina osoittautunut, että hän on enempi tai vähempi vikaperä, eihän häntä senvuoksi pidä ruoskia.” Mainitussa laitoksessa, jossa hoideaan 300 poikaa, on aikaisemmin käytetty runsaasti ruumiillista kuritusta ja herätti sen poistaminen epäilystä opettajissa ja katsastajissa. Moinen humaniteetti näytti arveluttavalta, mutta nyt ovat kaikki tulleet havaitsemaan, että kasvatuslaitoksen työ sujuu paljon paremmin kuin ennen. Laitoksen johtaja ilmoittaa että 96 % oppilaista, jotka hänen aikanaan ovat päässeet laitoksesta, ovat tulleet kunnon ihmiksi.

Erään toisen preussilaisen kasvatuslaitoksen johtaja sanoo muiden muassa: „Ei ole ensinkään helppoa löytää oikeata rangaistusta; siinä

ei voi menetellä kyllin yksilöllisesti, mutta yksilöllisestä käsittelystä riippuu kaikki. Ruumiillinen kuritus ei kuitenkaan mitään auta; se on kerrassaan vahingoksi vanhemmille kasvateille, ja nuorempien kanssa täytynee tulla toimeen ilman tätä keinoa”.

Saksan kansakouluissa on ruumiillinen kuritus asetuksen mukaan sallittua, mutta kaikissa hyvin johdetuissa kasvatuslaitoksissa ovat opettajat vapaaehtoisesti luopuneet tämän rankaisukeinon käyttämisestä koulutuntien aikana.

Omana mielipiteenään kasvatuslaitosten kurinpidon suhteen lausuu vapaaherra Bonsdorff muun muassa: „Niiden täytyy ehdottomasti välttää kaikkia rangaistuksia, joilla on kovouden ja liiallisen ankaruuden leima, eivätkä saa koskaan unohtaa että se nuoriso, joka heidän huostaansa jätetään, etupäässä on onnetonta nuorisoa. Kunniantunnon herättäminen ja tahdonvoiman vahvistaminen on niiden ensi tehtävä ja tätä ei kovilla rangaistuksilla saavuteta.”

Tanskan kasvatuslaitoksissa on ruumiillinen kuritus sallittua, mutta pahimpain väärinkäytösten välttämiseksi määrätään tämän maan kasvatuslaitoksia koskeissa kurinpitosäännöksissä, että ruumiillista kuritusta ei missään tapauksessa saa käyttää, milloin se voi tuottaa vahinkoa lapsen terveydelle. Saksan kasvatuslaitoksia koskeissa rangaistussäännöksissä on määräys, ettei ruumiillista kuria saa käyttää heikoille ja sairaloisille oppilaille, jollei lääkärin mielipidettä ensin ole kysytty.

Edes tällaisiakaan rajoitusmääräyksiä ei tiedäkseeni Suomen kasvatuslaitosten rangaistussäännöissä ole. Meidän kasvatuslaitoksissamme voivat joutua yksin sairaatkin oppilaat — ja sellaisiahan kasvatuslaitosten hoidokkaat useimmiten joko ruumiillisesti tai sielullisesti ovat — suoranaisten pahoinpitelyn alaiseksi. Korva puustit ja muut pahoinpitelyt — kun kerran ruumiillinen kuritus on sallittua — voivat tulla jokapäiväiseen käytäntöön, ja niin on saatu kasvatuslaitoksesta rankaisulaitos, pahempi kuin vankila. Rankaisulaitoksiksi meillä todella kasvatuslaitokset ovatkin muodostetut. Niiden oppilaita kohdellaan useasti kuin suuria pahantekijöitä konsanaan. Jo matkalla kasvatuslaitoksiin tai toisesta laitoksesta toiseen kuletettaessa käsitellään heitä useasti rikollisina, jopa suljetaan moniksi vuorokausiksi vankilakomeroihin ja poliisiputkiin, ja hyvin luultavaa on, ettei esivalt heidän suhteensa ruoskaakaan säästä. Laitoksissa jatketaan „kasvatusta” samaan tapaan.



Eiköhän olisi aika jo muuttaa kasvatusmetodia näittenkin onnettomien suhteen? Ankaruus, tyylys, hoidon ja huolenpidon puute on useimmissa tapauksissa tehnyt heistä sitä mitä he ovat, ja ellei heitä inhimillisellä kohtelulla, sopivan hoidon ohella, voida parantaa ja ojentaa, niin jää se tekemättä ruoskankin avulla. Kannatan mietinnön ponnen ohella vastalauseita.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Sekä anomusehdotuksen tekijä että valiokunta ovat nähäkseni aivan oikeassa, katsoessaan ruumiillista rangaistusta kouluelämässä arveluttavaksi kurinpitokeinoksi. Yli 40 vuotta sitten se oppikouluista poistettiin eikä luultavasti ole enää ainoatakaan ihmistä, joka toivoisi sitä takaisin. Aivan epäilemättä kansakoulukin tulee toimeen ilman ruumiillista kuritusta. Kun minä sanotusta huolimatta kuitenkin rohkenen olla sitä mieltä, ettei eduskunnan pitäisi yhtyä valiokunnan ponteen, pyydän tämän käsityksen tueksi saada kunnioittaen tuoda kuuluville seuraavaa.

Rankaisemisen tarkoitus kasvatuksessa ei saata olennaisesti olla toinen kuin yhteiskunnassakaan. Sen täytyy kyetä pitämään voimassa sitä järjestystä, joka on välttämätön kaikelle työlle, jopa kaikelle inhimilliselle yhdyselämälle. Jos se tämän lisäksi kykenee aikaansaamaan rikkojassa parannusta, mielenmuutosta, oikeampaa käsitystä tämän maailman menosta, niin se on hyvä, mutta pääasiaksi ei tätä puolta koskaan saa asettaa kasvatuksessa enempi kuin yhteiskuntaelämässäkään. Tahtovatpa meidän aikamme eräät kasvatustieteen suurmiehet suorastaan kieltää kurilta kaiken kasvattavan voiman ja nimittävät kuria tämän johdosta aivan uudella nimellä „hallinnaksi”. Missä määrin tuo käsitys sisältää liioittelua, jääköön tällä kertaa sanomatta. Se vain on selvää, että pääasia kurituksen käyttämisessä täytyy olla toinen, nimittäin olevaisen järjestyksen voimassapito, jonka kautta varsinainen työ, kasvatuksen alalla tietysti kasvatus työ, sitten menestyy. Tämän näkökohdan tieltä täytyy kaiken muun väistyä. Voidaan loppumattomiin kiistellä siitä, lieneekö ruumiillinen rangaistus yleensä sovelias keino edes järjestystä voimassa pitämään. Ainoastaan kokemus voi tässä sanoa ratkaisevan sanan. Tuo kokemus nyt tosin näyttää viittaavan sinnepäin, että ruumiillisen rangaistuksen käyttäminen on sekä vähentynyt että lieventynyt mitä enemmän ihmiskunta on tiedoissa ja sivistyksessään edistynyt. Mutta varmana ei suinkaan voi pitää, etteivät 20-vuosisadan kulttuuriyhteiskunnat huomaa välttämättömäksi sekä uu-

delleen ottaa käytäntöön äkkituskaa tuottavia ruumiinrangaistuksia että säättää kuolemanrangaistuksenkin käyttämistä useammista rikoksista (Vasemmalta: Hyi!) kuin mitä nykyään on laita. Eräät ilmiöt meillä ja muualla näyttävät tähän suuntaan viittavan. Tulee ajatelleeksi muun muassa viime aikoina tapahtuneita alaikäisten tyttöjen raiskauksia meidän maassamme. Arvaan, että muutkin kuin minä ovat näitä hirmuviestejä kuullessaan tulleet ajatelleeksi, pitäneeekö eräänlaisia ihmispetoja enää mikään muu aisoissa kuin raipat ja hirttonuora. Meidän vankiloistamme on tosin täällä eduskunnassakin saatu kuulla yhtä ja toista, joka osoittaa, että ne yhä vielä ovat rangaistuslaitoksia. Mutta selväksi on kyllä näistä puheistakin käynyt, etteivät ne enää voi herättää sitä terveellistä kauhua, joka usein vielä viimeisellä hetkellä pysäyttää rikollisen aikeen.

Minä en voi torjua kokonaan sitä ajatusta, että valiokunta mietinnössään jonkun verran suitsuttaa sille, mielestäni väärälle ja hempeämieliselle katsantokannalle, joka pitää ruumiillista kuria itsessään jonakin erityisesti sopimatomana ja raakana. Minusta tämä seikka riippuu kokonaan asianhaaroista. Tiedän, että nykyaikaisessa lastenkasvatuksessa ruumiillista kuritusta usein kokonaan vältetään. Tämä saattaa joskus johtua siitä, että osataan muullakin tavoin saada nuori polvi tottelemaan, mutta useimmiten on syy aivan toinen. Velttoudesta, väärästä pehmeystä tai kykenemättömyydestä, johon kenties toisinaan sekaantuu periaatteellisia käsityksiä, annetaan tuon mainitun polven elää, niinkuin se itse tahtoo ja haluaa. Huonoja seurauksia, jotka tietysti eivät jää tulematta, ei sitten paranneta kaikellaisilla laverruksilla ruumiillisen kurin raakuudesta. Lapsi on, maksoi mitä maksoi, sekä kodissa että koulussa saatava ymmärtämään, että maailmassa löytyy jotain ulko-kohtaista järjestystä, joka on riippumaton hänen mielipiteistään ja mieliteoistaan ja johon hänen täytyy ehdottomasti alistua. Ja lapsuus on senkin puolesta onnellinen aika, että yksi ainoa, sopivaan aikaan ja sopivalla tavalla annettu pöllytys voi muuttaa koko maailmankatsomuksen sekä ohjata elämän uudelle oikeammalle tolalle. Tosiasia nyt on, että meidän maassamme tätä nykyä kotikuri on löyhtymään päin; nimenomaan juuri kansakoulunopettajilta kuulee valitusta, että lapset, varsinkin pojat, eivät ota totellakseen, vaan iskevät silmää opettajan kanssa, ja jos koteihin vedotaan, saavat nuo kurittomat joskus sieltä röyhkeydelleen vielä kannan-

tusta. Eipä sovi juuri kummeksia, jos kodin ja koulun välillä syntyy ristiriita, joka toisinaan kehittyy kaikkia kasvatussuhteita turmelevaksi rettelöimiseksi. Koulun täytyy tietysti keinoilla millä hyvänsä ylläpitää työllensä välttämätön järjestys, ja tähän aikaan sopii vakavasti panna kysymykseen, lieneekö nykyhetki erikoisen sovelias semmoisen muutoksen toimeenpanoon, jota valiokunta suosittaa. Tulee muistaa, ettei kansakoulussa aivan yhtä helposti kuin oppikouluissa sovi käyttää koulusta erottamisen keinoa niitä oppilaita kohtaan, jotka eivät katso tarpeelliseksi noudattaa koulun järjestystä.

Mutta erästä toisestakaan syystä en voi kannattaa valiokunnan pontta. Kun eduskuntaa kehoitetaan ryhtymään kasvatusasioihin, niin täytyy mielestäni silloin olla olemassa jokin huutava epäkohta, jota ei muuta tietä enään ole toivoa saada korjautumaan. Näin ei ymmärtääkseni ole tässä laita. Mahdollista, että yksi ja toinen kansakoulun oppilas on syyttömästi saanut selkäänsä. Se on valitettavaa ja moitittavaa, mutta ei eduskunnan senvuoksi mielestäni pitäisi kääntyä Keisarin ja Suuriruhtinaan puoleen. Tiedetään, että kansakoulunopettajien omassa keskuudessa käy vahva virtaus ruumiillisen kurin poistamiseksi kouluista, koska oikeus sen käyttämiseen niin helposti viettelee väärinkäyttöön. Kansakouluntarkastajain mielipide käy vieläkin yleisemmin samaan suuntaan. Voi näin ollen odottaa, että asia selviää ilmeisen eduskunnan toimenpidettä.

Toistan vieläkin: varsinainen epäkohta nyky-aikaisessa kasvatuksessa ei ole ruumiillisen kurin käyttäminen kansakoulussa, vaan se on kansakoulua käyvien lasten, etenkin eräillä paikkakunnilla, huomattava ja yhä kasvava kurittomuus. Tämä taas useimmiten johtuu veltoista ja taitamattomasta kotikasvatuksesta, joissa ei muisteta vanhaa sananlaskua: „Joka vitsaa säästää, se vihaa lastansa”. Mutta se johtuu osaksi myös siitä, että kotien puolelta joskus suoraan lietsotaan ylseämielisyyttä opettajia ja koulua niinkuin kaikkia muitakin olevan järjestyksen ilmiöitä vastaan. Eduskunnalla ei minun mielestäni ole syytä suoda edes näennäistä kannatusta niiden voimien työlle, jotka täällä pyrkivät löyhdyttämään tarpeellista kuria kasvatukseen ja yhteiskunnan alalla.

Ed. H o m é n: Valiokunnassa keskusteltiin kyllä jonkun verran siitäkin kysymyksestä, jota ensimmäinen vastalause koskee, mutta pääsyy, minkätähden enemmistö ei tahtonut, että ryhdyttäisiin minkäänlaisiin toimiin, jotka koskisivat

näitä kasvatustaloksia, on se, että ei ollut tarpeeksi kokemusta siltä alalta. Mitä kouluihin tulee, niin jokainen tuntee tavallisia kouluja, koska itse on niitä käynyt, ja ne, joilla on lapsia, ovat myöhemminkin niitä seuranneet. On ollut monta opettajain kokousta ja kansakouluntarkastajain kokousta, joissa asiasta on keskusteltu. Se asia on siis jokseenkin hyvästi tunnettu, ja jokaisella edustajalla on kai varma ja selvä mielipide siitä. Mutta noita kasvatustaloksia tunnetaan vähemmän, ja koska nyt kysymys suojeluskasvatuksen järjestämisestä kokonaisuudessaan on harkinnanalaisena, niin tuntuu todellakin ennenaikaiselta, jos eduskunta ryhtyisi päätöksiä tekemään tällä alalla. On kai luonnollista, että lainsäätäjä tahtoo saada täydellisen käsityksen siitä asiasta, josta hän päätöksensä tekee. Kasvatustalokset eroavat jokseenkin paljon kouluista. Ne ovat ikäänkuin lasten kotina, ja siis opettajinkin niissä ovat toisessa asemassa kuin opettajat kouluissa. Asema on siinä sanalla sanoen erilainen, ja kyllä minä kehoitan eduskuntaa tässä yhtymään mietinnössä esitettyyn mielipiteeseen, jonka mukaan nyt ei pitäisi mitään päätöstä tässä asiassa tehdä.

Ed. W ä i n ö J o k i n e n: Edustaja Yrjö Koskinen puheesta kävi tavattoman räikeällä tavalla selville, kuinka tavattoman läheisessä yhteydessä nykyisen yhteiskuntajärjestelmän kanssa on raa'an ruumiillisen kurituksen käyttäminen. Juuri tämän olevan yhteiskuntajärjestyksen ylläpitämiseen tarvitaan sellaista nöyrää, pakko-vallalla aikaansaataavaa alistuttamista, jonka synnyttämiseksi myös väkevemmän antamaa ruumiillista kuritusta kouluissakin käytetään. Näille samoilta periaatteille perustuu se poliisi- ja kasakkapamppujärjestelmä, jota meille nykyänsä tarjotaan. Sellainen, yksin kuolemanrangaistuksenkin käyttämisen suosittelemun asti menevä katsantokanta, joka vapaaherra Yrjö-Koskisella näyttää olevan, ilmaisee että niin uskomatonta kuin se onkin — tässä eduskunnassakin on kaikkein raaimmankin rajantakaisen, koko sivistyneen maailman kauhuna olevan hirmuvallan ihailijoita. Ei voi olla uskomatta, ettei eduskunnassa toki ole montakaan, joka ainakaan julkisuudessa moiselle kannalle julkeaa asettua. — Toivoisin, että eduskunta hyväksyisi sekä valiokunnan mietinnön ponnien että sen lisäksi mietintöön liitetyn vastalauseen.

Kasvatustaloksissa, joista valiokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa ruumiillinen kuritus ehdotetaan poistettavaksi, käytetään ruu-

miillista kuritusta meillä nähtävästi paljon runsaammassa määrässä kuin ulkomailla. Meillä esimerkiksi vankeinhoitohallituksen alaisissa poikain kasvatuslaitoksissa, joissa oppilaita on yhteensä vain noin 300, käytetään virallisiin papereihinkin merkittävää ruumiillista kuritusta noin 110, 120, jopa yli 170 kertaakin vuodessa, ja kun ottaa huomioon, että käytetty kuritus ei ole mitään tavallista vitsan käyttämistä taikka muuta sellaista, vaan raakaa raipparangaistusta, niin asian nykyinen tila näyttää todellakin kauhistuttavalta. Vankeinhoitohallituksen kertomuksista käy myöskin selvästi nähtäville, mitä tuloksia on tällaisesta ruumiillisesta kurituksesta; siitä käy selville, ettei siitä ole kerrassansa minkäänlaista hyväänpäin kasvattavaa tulosta. Varsin tavallista on, että samaa uhria näissä kasvatuslaitoksissa kuritetaan yhtenä vuonna neljästi, viidesti ja kuudestikin, mutta on sellaisiakin tapauksia, jolloin onneton kasvatti joutuu samaan samana vuonna jopa kahdeksan ja yhdeksänkin kertaa raakaa raipparangaistusta. Tällaiset numerot räikeästi todistavat, että käytetyllä ruumiillisella kurituksella ei ollenkaan saavuteta sitä, mitä sillä tarkoitetaan. Se seikka että nämä kasvatit sitten kasvatuslaitoksesta päästyänsä usein tavataan pahoinpitelijöinä, eläinräkkääjinä, jopa törkeämpienkin rikosten tekijöinä, osoittaa, mihin suuntaan tällainen kasvatus vie. Kuten sanottu, minä toivoisin, että eduskunnassa hyväksyttäisiin ei yksin sitä mitä mietinnössä ehdotetaan, vaan lisäksi vielä se, mitä mietintöön liitettyssä vastalauseessakin ehdotetaan.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun edustaja Salmi on lausunnossaan johtanut kuulijan siihen käsitykseen, että kasvatuslaitoksissamme korvapuustit ja muu tuollainen kovakourainen kohtelu olisi jotakin jokapäivästä, niin tekisi mieli häneltä kysyä, kuinka usein ja missä kasvatuslaitoksissa maassamme hän on käynyt. Kun tietää kuinka vaikea tehtävä kasvatuslaitostemme johtajilla ja opettajilla on, niin täytyy välistä ihmetellä — sen, joka on k ä y n y t noissa laitoksissa vähän useammin — että heiltä riittää niinkin paljon rakkautta ja kärsivällisyyttä kasvattejaan kohtaan. Minä luulen, että he itse olisivat monasti ensimmäiset toivomaan, että ruumiillisesta rangaistuksesta päästäisiin, mutta minä luulen myöskin, ettei sitä tarkoituspäätä, mihin vastalauseessa pyritään, tarvitsisi tuollaisilla väitteillä ajaa.

Ed. Lundström: Eftersom representanten Helenius-Seppälä vill höra några bevis, så

skall jag åtaga mig att omnämna ett dylikt: I Sibbo kommun har Helsingfors stad barn inhysta hos särskilda personer, men besöka de alla gemensamt en skola. De äro icke direkt vanartiga, utan för det mesta skyddslösa barn. Hos en familj, i hvilken jag vistades, berättade man om ett fall, som icke var enastående, utan ofta inträffade. En gosse kom hem en dag i beklagensvärdt tillstånd. Han var tvungen att under gåendet från skolan till hemmet hela tiden hålla sina byxor på afstånd. Under andra förhållanden hade det varit honom omöjligt att komma hem. Därtill beklagade han sig öfver att han var tvungen att skämmas för de mötande. Han hade varit i sådant tillstånd, att de mötande trodde honom hafva gjort en ful sak, fast han i själfva verket blifvit utsatt för misshandel. Öfverallt i socknen beklagade man sig öfver, att slikt var möjligt. Här var dock icke fråga om en uppfostringsanstalt, utan om en barnasyl. När slikt kan försiggå inom en barnasyl, hvad är då icke möjligt på en uppfostringsanstalt?

Då jag har ordet, kan jag icke låta bli att omnämna ett annat fall, som rör denna samma barnasyl. De familjer, som hade barn hos sig inhysta, beklagade sig bland annat öfver, att staden hade inslagit förfarandet att sända barn från denna barnasyl, efter det de genomgått skolan, till uppfostringsanstalten i Bengtsår, till en uppfostringsanstalt, oaktadt barnen på intet vis därtill gifvit orsak. Den slutledning, som härvidlag drogs af platsborna, var den, att staden hade satt sig i besittning af stora marker i Bromarf och saknade nödig arbetskraft, hvar för staden skickade barn, som alls ej voro vanartiga, bland vanartiga barn i Bengtsår. Man betraktade detta som höjden af, om jag så får säga, oförsämdhet för att icke säga barbarism. Om hr Helenius-Seppälä vill höra flere fall, så tror jag nog, att det är möjligt att servera honom flere slika historier, i likhet med den jag här omnämnt. Jag ser att en och annan ler åt detta, men det betecknar också edra känslor i sådana fall. Ni ler åt dessa historier, när ni hör dem här relateras, men hade ni hört dem relateras på platsen, så tror jag, att de hade gjort ett minst lika oangenämt intryck på er, som de gjorde på mig.

Ed. Lindelöf: Utskottet, som enhälligt förordat afskaffande af kroppsagan i samtliga skolor i landet, har icke ansett sig i sakens nuvarande läge kunna föreslå en petition i samma syfte beträffande de s. k. uppfostrings-

anstalterna. Utskottets beslut härutinnan får emellertid icke missförstås så, som om utskottet ville på något sätt tillstyrka ett rikligare användande af denna form af bestraffning i ifrågavarande anstalter. Frågan om skyddsuppfostran är för närvarande under förberedande behandling, och torde landtdagen komma att få tillfälle att på grundvalen af en fullständig utredning fatta beslut rörande denna sak i hela dess vidd. Ytterligare förtjänar framhållas, att på detta speciella område enligt alla sakkunnigas vitsord uppfostringsmetodiken erbjuder alldeles särskilda svårigheter, hvilka göra det betänkligt att utan mycket vågande skäl fatta ett afgörande beslut i en sak sådan, som den här föreliggande. Jag vill nämna äfven synnerligen humanitärt anlagda personer, — jag tror mig våga i detta afseende nämna den inhemska man, som äger de största insikterna på skyddsuppfostrans område — uttala tvifvel därom, huruvida det vore lämpligt att fullständigt afskaffa kroppsagan såsom ett yttersta disciplinärt medel i uppfostringsanstalterna.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä pyytäisin vain hyvin lyhyesti ed. Lundströmin lausunnon johdosta sanoa, että yksityiset, — itsesään tietysti valitettavat — poikkeustapaukset eivät vielä oikeuta heittämään todistamattomia syytöksiä maamme kasvatuslaitosten koko opettajistoa ja johtajia vastaan. Niiden tehtävä on jo muutenkin tarpeeksi vaikea.

Ed. Kirves: Se lausunto, jonka ed. Helenius-Seppälä täällä ensimmäisen kerran antoi, antaisi jokseenkin pitkän selonteon maamme kasvatuslaitoksista. Minä valitan, ettei sivistysvaliokunta eivätkä vastalauseentekijät ole hankkineet tietoja niistä oikeusjutuista, joita on nostettu maassamme kasvatuslaitosten johtajia vastaan suoranaisesta rääkkäyksestä. Minä uskon, ettei ed. Helenius-Seppälälle ole nämä oikeusjutut aivan tuntemattomia, ei niiden ainaakaan pitäisi olla, jos hän seuraa maamme sanomalehdistöä.

Oikeudenkäynnin alaiseksi ei tietysti tule montakaan prosenttia rääkkäyksistä, sillä tiedetään, että kasvatuslaitoksista eivät kasvatit pääse lääkärin tarkastuksen alaisiksi senjälkeen kuin niitä on kuritettu, vaan niiden täytyy, saadaksen itsensä tarkastetuiksi lääkäreillä karata kasvatuslaitoksesta ja että vasta tällöin voidaan johtajia vastaan nostaa oikeusjuttu. Tämöisissä tapauksissa, kun oikeusjuttu on nostettu, ovat poikkeuksetta nämä kasvatuslaitosten

johtajat saaneet sakkoja. Minun mielestäni näitä tämmöisiä tietoja sivistysvaliokunta olisi kyllä voinut saada, jos olisi ollut hyvä halu niitä hankkia. Minä luulen, että niitä olisi kyllä saanut kaikista maamme kasvatuslaitoksista yllin kyllin, ja ehkä kaikkien parhaiten Viipurin lähellä olevasta.

Ed. Sundblom: Jag har begärt ordet för att inlägga en bestämd gensaga emot landtdagsman E. S. Yrjö-Koskinens uttalande. Jag anser nämligen, att kroppsstraffet saklöst kan afskaffas från skolorna, ja finner detta helt naturligt. En skicklig och framstående uppfostrare behöfver ingalunda använda dylik bestraffning för att kunna upprätthålla disciplin och god ordning i sin skola. En uppfostrare af annan kategori däremot kan helt säkert icke hålla god ordning äfven om han använder kroppsstraff. Följaktligen finnes intet skäl att bibehålla denna straffart i skolorna. Med afseende å uppfostringsanstalterna ansluter jag mig i allo till hvad hr Lindelöf nyss yttrade.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä aijoin ed. Kirveen lausunnon johdosta kysyä, kuinka monta kasvatuslaitosten johtajaa hän tietää olevan maassamme, joita on sakotettu hoidokkaitensa rääkkäämisestä! Senjälkeen hän kuitenkin lausui, että sellaisia esimerkkejä saataisiin kaikista kasvatuslaitoksista. Näin ollen minä yksinkertaisesti voin todentaa, ettei se puhe pidä yhtä tosiasiaain kanssa.

Ed. Hedvig Sohlberg: Med anledning af hvad landtdagsman Lundström anförde rörande Helsingfors stads uppfostringsanstalter vill jag framhålla, att staden med stora uppoffringar inrättat dessa särklasser för att gifva skydd åt barn, som icke i sina respektive hem åtnjuta den omvårdnad de äro i behof af. Jag anser det vara orätt att framkasta den insinuationen mot Helsingfors stadsfullmäktige, att de af någotslags egennyttiga beräkningar skulle underhålla värnlösa barn tillsammans med okynliga sådana och sålunda utsätta dem för sedliga vådor. Enligt mitt förmenande är Helsingfors stad förtjänt af allt erkännande för det sätt, på hvilket dess uppfostringsanstalter äro anordnade, och för de uppoffringar staden ikläder sig för dem.

Ed. Lundström: Jag kan icke bortresonera det faktum, som härvidlag inträffat vis a vis barnasylen i Sibbo, och jag gaf uttryck åt de känslor, som råda hos ordsbefolkningen i

fråga om transporten af barn från barnasylen till uppfostringsanstalten i Bengtsår. En allmän indignation rådde bland befolkningen. Man ansåg, att det var en åtgärd, som icke på något sätt var motiverad, annat än möjligen därmed, att arbetskraft saknades på Bengtsår. Jag uttalade sålunda endast hvad orsbefolkningen härvidlag tänker i saken.

Ed. af Forselles: Det uttalande af orsbefolkningen i Sibbo, som landtdagsman Lundström anförde, vill jag ej betvifla, men hvad jag vågar betvifla är, att orsbefolkningen hade grund för hvad den talade om. Ty jag vågar fortfarande, tills jag får bestämt bevis, betvifla, att barn från barnasylen i Sibbo skulle skickats till Bengtsår utan en särskild anledning, ty dit skickas endast barn, som uppfostringsnämnden tager hand om med anledning af att skolans och hemmets tukt och vård visat sig fruktlösa. Jag betviflar sålunda, att dessa barn från Sibbo asyl skickats till Bengtsår. Man drager sig i allmänhet för att placera alltför många barn i Bengtsår. Ty tvärt emot att vara ekonomiskt fördelaktigt för staden medför uppfostran i Bengtsår särdeles stora omkostnader för densamma, så att det ingalunda är någon uträkning att skicka barnen dit; det vet jag alldeles säkert. Landtdagsman Lundströms uttalande måste således grunda sig på något missförstånd.

Ed. Salmi: Ed. Helenius-Seppälä on tullut väärään käsitykseen minun lausunnostani. Minä en väittänyt, että korvapuustit ja muut käsinkäymiset olisivat tulleet jokapäiväiseen käytäntöön kasvatuslaitoksissa. Minä olen ainoastaan sanonut että, kun kerran ruumiillinen kuritus on sallittu, ne voivat tulla jokapäiväiseen käytäntöön.

Ed. Kirves: Kun ed. Helenius-Seppälä käytti asiassa ensimmäisen puheenvuoronsa, niin hän kehui kasvatuslaitosten johtajia ja ylipäänsä sitä jaloa tehtävää, jossa he toimivat ja sitä hyvää kasvatusa, jota he hoidokkailleen tarjooivat. Minä ainoastaan huomautin millä tavalla he tätä jaloa tehtäväänsä toimittavat ja mainitsin esimerkkinä yhdestä ainoasta kasvatuslaitoksesta muutamia tapauksia. Jos minä puhuin totuudesta poikkeavalla tavalla, niin ed. Helenius-Seppälä, kun hän kehui näitä kasvattajia mallikelpoisiksi, valehteli.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies, joka edellisen keskustelun aikana oli ensimmäisen varapuhemiehen poistuessa ryhtynyt puhetta johtamaan: Keskustelun aikana on kannatettu paitsi mietintöä, mietintöön liitettyä vastalausea. Sitä paitsi on ed. Eino Sakari Yrjö-Koskinen ehdottanut, että mietintö hylättäisiin. Tätä ehdotusta kuitenkin ei ole kannatettu, jonkattahden se raukeaa.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Meidän lie nee ratkaistava asia siten, että äänestyksessä asetamme toiselle puolelle mietinnön ja toiselle puolelle mietinnön ynnä vastalauseen?

Ehdotettu menettely hyväksytään.

#### Äänestys ja päätös:

Ne, jotka hyväksyvät valiokunnan mietinnön, äänestävät „jaa”; jos „ei” voittaa, on mietintö ynnä siihen liitetty vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa-ääntä ja 75 eii-ääntä. Valiokunnan mietintö on siis hyväksytty ja mietintöön liitetty vastalause on hylätty.

#### Pöydällepanot:

##### 7) Merimiesten tapaturmavakuutusta

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja ilmoittaa ensimmäinen varapuhemies, joka jälleen on ryhtynyt puhetta johtamaan, puhemiesneuvoston ehdottavan sen pantavaksi pöydälle ensi perjantain istuntoon.

#### Keskustelu:

Ed. Jalava: Kun eduskunta päätti panna työväentapaturmavakuutuslakiehdotuksen pöydälle huomiseen istuntoon, niin ehdotan, että tämäkin asia pantaisiin pöydälle huomiseen istuntoon.

Ed. Lundström: Då förslaget om sjömannens olycksfallsförsäkring intimt sluter sig till det ärende, som bordlades till morgondagens plenum, understöder jag hr Jalavas förslag.

Ed. Ahmavaara: Kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta. Minusta ei ole hyvin harkittua valtiopäivätyötä se että mietinnöt pannaan pöydälle niin lyhyeksi ajaksi, ettei niihin ehditä ollenkaan perehtyä. Ei tällaisella hätiköimisellä mihinkään päästä.

Ed. Sohlberg: Då det ifrågavarande författningsförslaget nära sammanhänger med det till morgondagens plenum bordlagda författningsförslaget, önskar äfven jag för min del understöda förslaget, att detsamma skulle upptagas vid morgondagens plenum, så att de båda betänkandena samtidigt kunde remitteras till stora utskottet.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: On kaksi ehdotusta. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon. Ed. Jalava saaden kannatusta on ehdottanut, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi istuntoon, se on ensi tiistain tämän kuun 30 päivän istuntoon.

Selostus myönnetään oikeaksi.

#### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti tämän mietinnön pantavaksi pöydälle ensi perjantain istuntoon, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt panna mietinnön pöydälle tiistain istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis päättänyt panna tämän mietinnön pöydälle tiistain tämän kuun 30 päivän istuntoon.

#### 8) Mallasjuomain myynnistä ja anniskelusta 24 päivänä tammikuuta 1902 annetun asetuksen 2 §:n muuttamista

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3;

#### 9) Paloviinan ja muiden tislattujen väkijuomain myymisestä, kuljetuksesta ja varastossa pitämisestä 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 6 §:n muuttamista

koskevan eduskuntaesityksen johdosta tehty talousvaliokunnan mietintö n:o 4;

#### 10) Viinien ja muitten miedomprien väkijuomien kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun asetuksen 2 ja 3 §:n muuttamista

koskevan eduskuntaesityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 5, sekä

#### 11) Eduskunnan hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on tiistaina huhtikuun 30 päivänä k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,20 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 24. Tiistaina 30 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Ensimmäinen käsittely:

1) Työväen tapaturmavakuutuksesta tehdyt eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Hallsténin edusk. esit. n:o 32 ja ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 35.

2) Merimiesten tapaturmavakuutusta koskeva eduskuntaesitys.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Hallsténin edusk. esit. n:o 34.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aalle, Airola, Annala, Aro, Aromaa, von Born, A. Castrén, Eloranta, Etelämäki, Fränti, Granfelt, Gädä, Herttua, Anni Huotari, Jalonen, Alma Jokinen, Kananen, Kaskinen, Kivikoski, Lehtimäki, Lehtonen, Malmivaara, Mechelin, Murros, S. Mäkelä, Perttilä, Pietinen, Relander, Schybergson, Sirén, Sjöstedt-Jussila, Snellman, Tainio, Walavaara ja Virkki.

#### Ilmoitusasiat:

Puhemies: Edustajat Fränti ja Etelämäki pyytävät sairauden takia vapautusta tämän päivän istunnosta ja edustaja Lallukka kunnallisten toimien täyttämistä varten ensi keskiviikosta ensi lauantaihin asti. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ensi perjantain istunnosta edustaja Tanttu ja tämänpäivän istunnosta edustajat Aalle, Aro, Aromaa, Jalonen, Alma Jokinen, Anni Huotari, Relander ja Kivikoski.

Näihin vapautuksenpyyntöihin eduskunta suostuu.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Työväen tapaturmavakuutuksesta

tehtyjen edustaja Hallsténin eduskuntaesityksen n:o 32 ja edustaja Paasivuoren y. m. eduskuntaesityksen n:o 35 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa vielä pyynnöstä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevan asetusehdotuksen ensimmäisen käsittelyn jatkamista varten.

#### Keskustelu:

Ed. Tulikoura: Käsilläoleva työväentapaturmavakuutusta koskeva asia on siksi tärkeä, että se antaisi aihetta kylläkin pitkään tutkimukseen ja harkintaan, jos mieli voida osata oikeaan. Kun pyysin eilispäivän istunnossa sitä pöydälle ensi perjantain istuntoon, tein sen siitä syystä, että minä puolestani ynnä useamat muut eduskunnan jäsenet halusimme päästä lähemmin tutustumaan valiokunnan mietintöön, eikä siitä, kuten täällä vasemmistosta väitettiin, että tällä pyynnöllä olisi tarkoitettu jarruttaa tätä kysymystä ja niinmuodoin saattaa se tänä istuntokautena sellaiseen tilaan, ettei siitä voisi lakia tulla. Olihan jokaiselle selvää, kun kerran päätettiin, ettei tätä asiaa oteta kiireellisenä käsiteltäväksi, ettei asiata yhtään viivytetty, pantiinpa se pöydälle perjantain istuntoon taikka tämän päivän istuntoon, sillä suuressa valiokunnassa on esillä metsälaki, joka kyllä vie sen ajan. (Vasemmalta: Oikein!) Että siitä hyökättiin sillä tavalla kuin eilen, se on ei suinkaan ennen kuulumatonta, sillä sitä se ei ole.

Se on jotain muuta, mille ei voi antaa muuta merkitystä kuin sen, että hyökkääjät itse näyttävät sen moralisen alentumisen, mikä heissä on, ja erittäin on merkille pantava, että tämän teki henkilö, jonka sanotaan saaneen yliopistosivistyksen.

Työväenvakuutus tapaturman varalta on ajankysymyksiä, eikä kukaan oikein-ajatteleva voi sitä vastustaa. On kysymyksessä välttämättömän tarpeen vaatima vahingolta turvaaminen, mutta, kuten yleensä meillä nykyajan lainsäädännössä ammutaan useasti yli maalin, niin tässäkin. Ei enää rajoituta siihen, että turvataan se osa väestöä, joka on vaaran alainen, vaan summakaupalla kaikki. Lakitekstin 1 §:ssä sanotaan, että „ammattiliikkeet ja yritykset, sikäli kuin niissä käytetään työapulaisina muita kuin puolisoa tahi omia vajavaltaisia lapsia” ovat asetuksen määräyksen alaisia, ja saman lain toisessa kohdassa mainitaan kuuluviksi vakuutuspaikon alaisiksi „maanviljelys ja sen sivuelinkeinot, mikäli niissä käytetään luonnonvoimalla tahi hevoskierroilla käyviä koneita”. Nykyään kun maanviljelyksen on täytynyt taistella työvoimien saannista teollisuuden kanssa, ja teollisuus parempituotteisena on kilpailussa voittanut ja riistänyt työvoiman maanviljelykseltä, on siitä ollut seurauksena, että maamme pääelinkeino, maanviljelys, erittäinkin vähävaraisten pienviljelijäin piirissä on lamautunut. Kun työvoima on ollut kalliimpaa kuin mitä maanviljelystuotteet ovat voineet kannattaa, on luonnollinen seuraus tästä ollut, että maanviljelykseen on koetettu käyttää luonnonvoimaa enemmän kuin ennen ja myöskin hevosvoimaa. Näiden voimien avulla on maanviljelys näyttänyt elpymistä ja antanut toiveita, että päästään siitä kuristuksesta, mikä sitä on painostanut silloin, kun ainoa mahdollisuus toimeentulolle on ollut ihmisvoimankäyttö. Pienviljelijät, jotka monta kovaa kokeneina ja monta vastusta voittaneina ovat viimeinkin päässeet siihen tilaan, että taaskin olisi mahdollisuutta kehittyä ja edistyä, nyt tämän lain kautta koetetaan saada ahdinkoon, koetetaan saada sellaiseen tilaan että, jos tahdotaan käyttää uudenaikaisia koneita, jotka enimmäkseen käyvät luonnon- tai hevosvoimalla, niin on siitä maksettava vero. Tämä verotus tosin tulee sen luontoisena ja sillä nimityksellä, että se muka on vakuutusmaksu, mutta kaikissa tapauksissa se on verotus ja lisämeno.

Tämän lakitekstin ensimmäisen pykälän mukaan eivät ole vapaita vakuutuspakosta muut kuin taloudenhoitaja, hänen vaimonsa ja vaja-

valtaiset lapsensa, mutta kaikki muut eli täysi-ikäiset pojat, tyttäret, miniät, vävyt ja muut perheen jäsenet ovat vakuutuspaikon alaiset, uhalla että, jos tätä pakkoa ei täytetä, jos heitä ei vakuuteta, siitä voidaan taloudenhoitajalle tuomita sakkoa aina 1,000 markkaan saakka. Mitä tämä tietää? Tämä tietää taantumusta maanviljelyksen alalla ja kuristamista. Tällä tavalla koetetaan sieltä maaseudulta hankkia rahoja kaupunkeihin. Tämä tietää sellaista imusuonta, ja imusuonta, jonka laki määrää toimeenpantavaksi ja jolla kiskotaan miljoonain pääomat maaseudulta kaupunkeihin ilman mitään välttämättömyyden pakkoa. Sillä eihän valtiokunta tahdo eikä yritä eikä kykenekään näyttämään mitään välttämättömyyden syytä, eikä esittämään mitään tilastoa siitä, että maanviljelyksessä olisi tapahtunut vahinkoja, joiden varalta työvakeä täytyisi turvata, täytyisi turvata siinä määrin, että talonomistajan pitää vakuuttaa 21 vuotta täyttäneet poikansa ja tyttärensäkin. Joitakin vahinkoja voinee tapahtua, mutta ne ovat niin aniharvoja, ettei ensinkään maksaisi vaivaa lainsäätäjän antaa niille sellaista arvoa, että lain kautta pakotetaan maanviljelijöitä suuriin kustannuksiin. Ja kuka tästä hyötyy? Siitä hyötyy, siitä nauttii etuja vakuutusyhtiöt, siitä nauttii etuja suurkaupungit. Nytkin, tälläkin haavaa Helsingissä rakennetaan suuria taloja juuri niillä varoilla, jotka maaseudulta on kerätty vapaaehtoisuuden tietä. Mutta tämä nyt ei vielä riitä, vaan täytyisi oikein lain pakolla saada näitä varoja. Tätä imusuonta tahdotaan tehdä yhä tiukemmaksi, yhä vetävämmäksi, jotta se vetäisi maalta varat kaupunkiin. On kyllä sanottu ja sanotaan: perustakoot maanviljelijät yhteisen vakuutuslaitoksen ja käyttäkoot sen etuja omaksi hyväksensä. Tätä kyllä voidaan sanoa ja kirjoittaa, panna paperille, mutta ken maaoloja tuntee, se voi sanoa, että vuosikymmenet vielä kuluvat siihen, kunnes Suomen maanviljelijät, erittäin pienviljelijät, voidaan saada sellaiseen yritykseen yhtymään. On koetettu vapaaehtoisuuden tietä saada yhtymiä maanviljelysseurojen ja palovakuutusyhtiöiden ynnä muiden nimellä. Mutta ken on niissä toiminut, se tietää, kuinka hankalaa tämä on, se tietää, kuinka suuret osat kansaa vielä ovat vastustavalla kannalla. Ja tällaisissa oloissa se aate, että maanviljelijät voisivat perustaa tuollaisen yhtiön ja saada itse hyödyksensä käyttää ne varat, mitkä vakuutusmaksuina kannetaan, on tulevaisuuden unelma, jota vielä ei voida toteuttaa. Todellisuus tulee ole-

maan se, että nämä maaseudulta imetyt varat joutuvat kaupunkeihin ja yhtiöiden eduksi.

Tällaista nyt tahtoo, kuten eilen ilmeni, juuri se puolue, joka sanoo olevansa maalaisten ja vähäväkisten avustaja ja niiden etujen valvoja. Se on kummallista ajatella ja vaikea sulattaa. Enkä minä luulekaan, että he, jos vaalitaistelu tulee, rohkenevat sanoa, että he ovat tätä tahtoneet, että he, kun tämä laki tulee käytäntöön, voivat sanoa torpparille, joka tarvitsee käyttää vähintään kolme vierasta henkilöä palveluksensa, että he ovat aikaansaaneet sen, että tämän torpparin tulee maksaa 16 markkaa jokaisesta henkilöstä, mitä hän käyttää palkkaväkenänsä. Minä luulen, että he silloin sanovat aivan toisin kuin nyt täällä. Eikä tämä luuloni ole mikään otaksuma, vaan se on todellisuutta. Se on koettua todellisuutta viime vaalikaudelta. Kun silloin tuolta vasemmistosta maanviljelyksen edustaja lähti kiertämään kylä ja kierteli viikkokaudet, selitti hän maantientekolakia aivan toisenlaiseksi, kuin miksi se oli sen edellisellä istuntokaudella valiokunnassa päätetty. Ja kun hän joutui siitä kiinni, niin hän väitti vastaan ja sanoi lain olevan sellaisen, miksi hän sen selitti, siihen saakka kunnes hänelle näytettiin valiokunnan mietinnöstä lakiteksti. Silloin hän sanoi: minä en tunne ensinkään tätä. Hän siis ei tuntenut sitä, mitä oli viikkokaudet käynyt selittämässä! Minä luulen, että sama on vasemmistossa oleva tämänkin lain selitys. Vaikka sitä nyt on suurella uhalla täältä puhuttu ja huudettu lehteriyleisölle ja sanomalehdistössä, minä kuitenkin tiedän, että silloin kun he tulevat niitten pariin, joihin tämä kipeimmän koskee, silloin herroilla on toinen takki päällä. Sillä ei tämä koske niitä porvareita, joita täällä on nimetty, eikä suurkapitalisteja. Kyllä ne jaksavat sen veron maksaa eivätkä he siitä tuskaile. Mutta tämä koskee torppareja ja pienviljelijöitä. Tämä koskee niitä niin läheltä, että se edistys, mikä nyt on käymässä, on lakkaava. Nykyään nimittäin on käymässä pyrkimys korottaa pienviljelystä valtion varoilla, yksityisten aloitteesta ja yhtiöitten aloitteesta. Tahdottaisiin saada se edistymään ja sille olisi siis koetettava suoda edistymisen mahdollisuus vapauden tietä ja mahdollisuus voida pyrkimyksissään käyttää hyväkseen ilman lisäverotusta niitä keinoja, mitä maanviljelyksen kehittämiseksi tarvitaan. Mutta vasemmisto etunenässä nyt tahtoo säätää lain, jolla nämä keinot ehkäistään. Ehkäistään esimerkiksi perustamasta puimaosuuskuntia. Ajattelen ainoastaan niitä pienviljelys-

alueita, mitkä ovat muodostuneet sillä paikkakunnalla, jota minä parhaiten tunnen, ja sellaisilla tiluksilla, joilta metsät on hävitetty. Niiltä puuttuvat viljan puinnissa välttämättömästi tarvittavat polttopuutkin. Viljan, jota saadaan ehkä korkeintaan 30 hehta, puimista varten tarvitaan sentään aina joku määrä polttopuita, ja kulutetaan aina enemmän, jos puinti tapahtuu erikseen kunkin omassa riihessä. Mutta nyt voidaan perustaa puimaosuuskunta, jossa kone voi käydä joko luonnon voimalla tai hevoskierrolla. Mutta jos tämä laki tulee voimaan, niin kumpaakaan ei ole mahdollisuus perustaa ilman lisäverotusta. Tarvitaan vähintään 7 henkeä hevoskierrokoneessa, ja kun kotiväkeä on ainoastaan pienviljelijä vaimoinensa, täytyy siis olla 5 palkattua henkilöä. Tuo puinti voi tapahtua päivän tai kahden kuluessa. Mutta pienviljelijän täytyy vakuuttaa nuo 5 henkilöä puintia varten, ja ammattimiehet ovat selittäneet, että maksu nykyisten vakuutusolojen mukaan on vähintään 16 markkaa henkilöltä. Mitä tämä tietää? Tämä tietää sitä, että kolmas osa viljan hinnasta menee vakuutusyhtiölle. Mitenkä silloin voidaan ajatella, että pienviljelyksellä olisi mahdollisuus kehittyä, kun se on tällaisella verolla rasitettu. Ei ole, jos ehdotettu laki säädetään, näillä viljelijöillä vapautta, eivät he voi käyttää hyväksensä luonnonvoimia koneitten avulla puimaosuuskunnassa eikä monessa muussa osuuskunnassa. Tämä laki sen estäisi. Onhan tiettyä, että maassamme on monta asutusta korkeilla mäillä, joissa on veden puute. Niille voisi tuulimootoreilla nostaa veden, joten sitä ei tarvitsisi hevosvoimalla ajaa pitkiä matkoja. On jo ollut aikeita perustaa joitakuista sellaisia, mutta tämä laki ehkäisee senkin. Sillä ei voi ajatellakaan, että niin lamaustilassa oleva, kaikkia osuuskunta-aatteita vielä vastustavainen ja epäileväinen väestö, kuin Suomen maalaisväestö, ryhtyisi innolla näihin yrityksiin, jos se tietää, että siitä on maksettava suuret menot.

On kyllä kieltämätöntä, että tapaturmavakuutuslaki kaipaa korjausta, sillä onhan se vanhentunut ja puutteellinen eikä täytyä niitä vaatimuksia, mitä järjestyneeltä yhteiskunnalta voidaan nykyään vaatia. Mutta ulotettakoon tämä laki ainoastaan niihin ammatteihin, missä se on välttämätöntä, mutta ei niihin, missä sitä ei vielä tarvita ja missä yhteiskunta, joka tulee tämän lain määräyksillä velvoitetuksi, ei tunne eikä tunnusta sen tarvetta, ja missä laki ehkäisee yhteiskunnan ja ammattikunnan kehitystä. Toivon, että suuri valiokunta ottaa huo-

mioonsa sen, että maanviljelysala ja se väestö, mikä maanviljelystä harjoittaa, on meillä vielä sillä kannalla, että sitä olisi lain kannalta tuettava ja avustettava ja tehtävä sille niin väljät edistysmahdollisuudet kuin suinkin, ja ottaisi huomioon sen, että tämä väestö on Suomenmaan kantaväestö, jonka olisi päästävä kehitysmään.

Niinmuodoin tässä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 olevassa laissa, joka koskee tapaturmavakuutusta työväestölle, olisi jätettävä vapaaksi maanviljelys ja sen sivuelinkeinot kaikessa, paitsi missä ammattimaisesti käytetään konevoimaa. Luonnonvoimilla käyvät koneet, missä ne ovat vain päivän tai kahden tarvittavia, olisi jätettävä vielä vapaiksi. Jos tilastosta voidaan näyttää, että näiden koneiden tuottamat tapaturmat ovat sellaisia, että on pakko lain kannalta turvata niissä työskentelevää työväestöä, niin silloin minä olisin myös valmis myöntämään suojeluslakiin. Mutta kuten sanoin, valiokunta ei ole edes yrittänytään näyttää tilastolla, että näissä olisi tapaturmia sattunut, vaan päinvastoin kokemus ja tuntemus näyttää, että ne tapaturmat ovat vain haa-veiluja ja olemattomia ja ettei niissä ole mitään perää. Lain tarkoituksena minä maalaisena näen tässä juuri sen, mitä alussa sanoin, että siitä tahdotaan tehdä imusuoni, millä koetetaan imeä kaupunkiin maalaisvaroja, joilla tällä sitten voidaan rakentaa lisää kivimuureja. Varoja on maalta jo vapaaehtoisuuden tietäkin tänne siirtynyt, mutta nyt vielä lain pakolla koetettaisiin siirtää köyhältä maalaisväestöltä varoja miljoonittain joka vuosi.

Ed. H j e l t: Då nu förestående ärende går till stora utskottet och jag icke är ledamot i detta utskott, ville jag framhålla några synpunkter för att, som jag hoppas, af stora utskottet tagas i betraktande.

Man kan ha olika åsikter om socialutskottets förslag till förordning angående försäkring af arbetare mot olycksfall. Helt säkert komma meningarna att bryta sig därom, huruvida det kan anses vara betungande för industriarbetsgifvaren och jordbrukaren och å andra sidan, huruvida det måhända icke i tillräcklig mån tillgodoser arbetarens fördelar. Socialutskottet har dock haft i sikte att få till stånd en förordning, som icke blott i någon mån fyller nutida fordringar, utan också genom en viss moderation har utsikt att kunna gå igenom alla skärseldar för att vinna slutlig stadfästelse. Till dem, som anse, att förordningen komme att

verka för mycket betungande för arbetsgifvarene, ville jag blott säga, att socialutskottet nog icke förgätit att också pruta ned fordringarna från hvad nyare tiders lagstiftning på detta område erbjuder i andra länder. Om man i något afseende har skäl att vara human mot arbetaren, så är det väl då det gäller att i arbetet säkerställa honom till lif och hälsa. Jag skulle för min del vilja gå ännu längre i den moderna planläggningen på detta lagstiftningsområde, nämligen till den olycksfall förebyggande försäkringsverksamheten, hvilken loftar mycket för framtiden. Men tillsvidare kan man i alla fall hälsa med glädje det nu ifrågavarande förslaget till förordning, emedan det ändå är ett utomordentligt stort framsteg i den riktning, som nu på detta lagstiftningsområde i andra länder gjort sig gällande. Jag förutsätter dock, att stora utskottet skall kunna utplåna de brister, som förefinnas i förslaget, och att lagen sålunda skall fås i ett sådant skick att den kan bli stadfästad.

Jag tillåter mig fästa stora utskottets uppmärksamhet särskildt vid 2 mom. i § 14. I nu gällande försäkringslag ingår en bestämmelse därom att, såvida skadeståndet understiger 20 mark om året, må parterna samsas om huruvida detta skall utbytas mot ett visst belopp i ett för allt. Ehuru här af ofta följer den olägenheten, att den skadade, för att åtkomma en större penningesumma på en gång, låter fresta sig till att gå in på de mest ofördelaktiga öfverenskommelser, har likväl i nu föreliggande förslag det årliga skadestånd, som kan blifva föremål för en sådan frivillig öfverenskommelse, t. o. m. höjts till 50 mark om året. Med kännedom om den bristande förtänksamheten hos ett stort antal skadade, hvarigenom en på en gång i ett för allt bekommen större penningesumma hastigt kan förskingras, dels på grund af ovana att bedöma penningens värde och att handhafva och förvalta större penningesummor, dels också på grund af misslyckade spekulationer under försöken att härigenom komma sig till ett lämpligt arbete för framtiden, har åtminstone jag under min tjänsteverksamhet funnit, att sådana i ett för allt gjorda utbetalningar i flertalet fall icke ledt till lyckligt resultat. Efter en jämförelsevis kort tid har den skadade varit fullkomligt utblottad på allting för all framtid. Å andra sidan är det klart, att ett större penningevederlag på några hundra mark i vissa fall visserligen också kan vara af stor betydelse för omtänksamma personer, emedan de därigenom

kunna bli i tillfälle att ordna för sin framtid, att lära sig något lämpligt nytt yrke, att slå sig på någon liten affär eller något dylikt. Men endast i en del fall har det visat sig att det lyckats dem att så förvalta detta på en gång utbekomna kapital, att de därpå för framtiden haft den nytta, som man afsett.

I betraktande af dessa omständigheter måste jag beklaga, att jag i utskottet icke lyckats vinna majoritet för den mening, att 2 mom. i § 14 skulle erhålla det tillägg, att utbetalande af en skadeståndssumma i ett för allt skulle kunna ske endast efter försäkringsrådets pröfning och där parterna därom sämjas. Emot denna uppfattning har i utskottet framhållits, att den skadade sålunda skulle ställas under försäkringsrådets „förmynderskap”. Men i själfva verket är detta likväl icke att betraktas såsom förmynderskap, emedan försäkringsrådets verksamhet då också i många andra afseenden skulle kunna betraktas såsom ett förmynderskap. Helt säkert skulle försäkringsrådet kunna se mera objektivt, framsynt och sakkunnigt på förhållandena, än om denna transaktion blefve en akt endast emellan försäkringsbolaget och den af en större penningesumma starkt frestade skadade.

Härjämte ville jag fästa stora utskottets uppmärksamhet på § 38, som gäller försäkringsrådets sammansättning. I utskottets förslag heter det, att försäkringsrådet skall bestå af en ordförande och 8 ledamöter, alltså af 9 personer. Af dessa skall en vara läkare samt tre representanter för arbetsgifvare och tre för arbetare. Med ordföranden utgör detta emellertid endast 8 personer, ehuru det borde vara 9. I likhet med första reservationen anser jag, att den felande ledamoten bör utgöras af en kvinna. Såsom stöd för denna uppfattning tillåter jag mig vädja till den erfarenhet jag haft i min tjänsteverksamhet. Då lagen kommer att omfatta också flere tiotusental kvinnor, synes det vara med enkel rättvisa förenligt, att i försäkringsrådet finnes äfven någon representant, som ligger inne i de förhållanden, hvilka hafva afseende på kvinnornas arbete och arbetsmetoder, deras hälsoförhållanden och lefnadsutsikter m. m., med andra ord har kännedom om allt det som gäller tillvaratagande af de af olycksfall drabbade kvinnornas intressen. En läkare tillhör visserligen försäkringsrådet, och det är intet tvifvel underkastadt, att han icke skulle förstå sig äfven på de skador, som kunna drabba kvinnorna, men på grund af sina medicinska förutsättningar

ligger han icke inne på samma gång i kvinnoarbetets olika metoder och förutsättningar. Jag har icke sällan trott mig finna, att t. ex. läkarintygen hade utfallit helt annorlunda, om vid bedömandet af, i hvilken grad vissa olycksfall inverka på den skadade kvinnans arbetsförmåga, kunskap om tekniska förhållanden och arbetsmetoder på de kvinnliga verksamhetsområdena hade förefunnits. Om nu försäkringsrådet kommer att sammansättas af endast manliga medlemmar, fruktar jag, att kvinnornas intressen blifva lika illa tillgodosedda som nu för tiden. Där kommer icke att finnas någon, som ser på förhållandena med verklig kännedom om tekniken i kvinnoarbetet på olika områden. Denna min uppfattning kan belysas bland annat genom följande fakta. I kungörelsen angående grunderna för uppskattningen af invaliditetsgraden vid tillämpningen af lagen af den 5 dec. 1895 om arbetsgifvares ansvarighet för kroppsskada, som drabbar arbetare, ser jag tydliga bevis för min uppfattning i detta afseende. I detta aktstycke har icke i minsta mån tagits hänsyn till de olika arter af arbetsförmåga, som kunna drabba särskildt man och särskildt kvinna. Man utgår endast från den beräkningsgrunden, att den skadade förlorar armar och ben, fingrar och fötter, sinnesorgan och andra för människorna gemensamma funktioner. Likväl har jag i min tjänsteverksamhet iakttagit, att för kvinnorna kunna inträda alldeles särskilda slag af arbetsförmåga, hvilka icke alls tagits i betraktande. Ett ingalunda sällsynt olycksfall, som drabbar uteslutande kvinnor, är sålunda t. ex. den s. k. skalperingen. Det långa håret fastnar i en remskifva eller axelledning, snurrar rundt några hvarf, till dess att hufvudsvålen lösryckes från hufvudet, stundom långt ned mot pannan. Kvinnan blir till ytterlighet vanställd, så att hon, så underligt det än kan låta, vid inträdande relativ hälsa just på grund af denna vanställdhet blir arbetslös, d. v. s. hon har för sitt skrämmande utseendes skull mycket svårt att erhålla ny arbetsplats. Den omständigheten, att hon finner sig verka förskräckande öfverallt där hon visar sig, inverkar småningom ofta på nervsystemet, så att hon blir skygg, rädd och nervös och slutligen t. o. m. mången gång mer eller mindre otillräknelig. Men hon har sina armar och ben i behåll, sin syn, sin hörsel, sin rörelseförmåga och alla de allmänna kännetecken, om hvilka man läser i kungörelsen om lagens tillämpning, och därför är hon icke, om ej andra komplikationer



tillstötta, berättigad till någon skadeersättning för denna gränslöst stora olycka. Man har icke haft en tanke på att vanställhet kan vara en långt större olycka än att förlora armar och ben. Ty därmed kan en ung kvinna ha förlorat alla sina chanser i lifvet, alla sina arbetsmöjligheter, ja hon kan ha förlorat allt!

Jag skall icke uppehålla kammaren med anförande af många exempel hämtade ifrån min rika erfarenhet på detta område, ehuru t. ex. sådana fall äro belysande, som då en kvinna förlorar en lillfingerled, hvilket kan betyda långt större arbetsoförmåga för henne än om denna olycka hade drabbat en man; och detta beror just på de arbetsarter hon såsom kvinna är hänvisad till i lifvet. I mannens arbete kan i de flesta fall den kvarblifna fingerstumpen vara en fördel. Han kan genom den öka kraften i sitt grepp om hammarskaftet, om släggan o. s. v., men för kvinnan kan den innebära en viss grad af hjälplöshet i hennes dagliga göromål. Hon kan icke tvätta t. ex. mannens, barnens och sina egna kläder, utan att fingerstumpen sätter sig till motvärn. Hon kan icke alltid sköta vissa slag af textilmaskiner, hvartill hon ofta i fabriken är hänvisad, d. v. s. hon måste slutligen frivilligt afstå från att sköta dem af fruktan för att trådarna skola fastna i den stundom krokiga fingerstumpen och draga in hela handen i maskinen. Då det i vissa fall vore fördelaktigare för kvinnoarbetet att hela fingret skulle medtagits vid operationen, så får detta dock icke ske, emedan kungörelsen bestämmer, huru stor skadeersättning som skall erhållas för hvarje led särskildt. Det kan t. o. m. bli kostsamare för försäkringen att göra handen brukbarare genom att operationen sker på andra sidan af fingerleden, men detta skulle i alla fall antagligen göras, om icke kvinnoarbetets teknik vore okänd och förbisedd nästan af alla dem, som ega invärka på dessa förhållanden. Kvinnor ha också ofta drabbats af inre skador, hvilkas följder visat sig i minskad arbetsförmåga. Härvid ha de ofta icke utan min förmedling förstått att göra sina rättmätiga anspråk på skadeersättning gällande. Just därigenom att jag i egenskap af kvinna haft kännedom om svårigheterna vid kvinnoarbetets utförande ute och hemma, har jag i flere fall lyckats vinna ny utredning, nytt läkareintyg och en helt annan skadeståndsberäkning, ofta nog ledande till en mångdubbel skadeersättning för den skadade. Härjämte vill jag äfven framhålla att på samma skäl som fordran på kvinnliga läkare måste anses berättigad, då

den sjuke sådant önskar, så kan det beträffande skador, hvilka kvinnan ådrager sig under arbetet, i synnerhet när fråga är om unga eller minderåriga flickor, icke anses obilligt, att dessa i försäkringsrådet kunna rådföra sig med en kvinnlig medlem, som bevakar deras intresse äfven i fall, då de icke själfva förstå att göra sina anspråk gällande.

I nyaste tidens lagstiftning har den tanken häfdats, att i nämnder, som beröra kvinnoarbetet, äfven kvinnor äro medlemmar. Så har i England i en år 1910 stadfäst lag om löneembeten eller lönenämnder, de där ha att fastställa minimilönerna inom flere af Englands industrier, främst hemindustrin, en bestämmelse intagits, att af tre ledamöter i dessa nämnder en skall vara kvinna. Samma är förhållandet i Tyskland. År 1911 fastställdes där en motsvarande lag berörande de s. k. fackutskotten och deras sammansättning. Beträffande nu föreliggande fråga finner vi i motiveringen i betänkandet å sid. 19, att äfven socialutskottets majoritet uttalat önskvärdheten af att till försäkringsrådet skulle höra äfven kvinnor. Detta uttalande har influtit i nämnda motivering med 11 röster mot 6, alltså en mycket stark majoritet. Däremot har denna bestämmelse icke erhållit plats i själfva lagtexten, hvilket dock vore det enda effektiva i detta afseende, ty ingen kan få mig att tro, att i försäkringsrådet skulle inväljas kvinnor på frivillighetens väg. Därtill kommer att finnas alltför många aspiranter till dessa nio platser för att något sådant skulle komma i fråga. Jag hoppas därför, att stora utskottet skall finna det möjligt, att in i lagtexten, beträffande försäkringsrådets sammansättning, få tillägget „hvaraf minst en kvinna”. Enligt den senaste från trycket utgifna olycksfallsstatistiken från år 1907, äro olycksfallens antal 2,954, hvaraf 2,624 beröra män och 328 kvinnor. På grund af de mera farliga yrken, i hvilka männen äro flertalet, äro olycksfallen icke lika talrika bland kvinnorna. Inom industrierna utgöra kvinnorna visserligen inemot en tredje del af de sysselsatta arbetarena, men i fråga om försäkringsrådets sammansättning bör icke antalet arbetare, utan antalet olycksfall vara det bestämmande. Genom denna uppgift borde de anmärkningar förfalla, som i socialutskottet af sakens motståndare rikats mot, att i lagtexten skulle nämnas „minst en kvinna”. Man vill låta förstå, att det kanske på frivillighetens väg kunde komma in långt flere kvinnor i försäkringsrådet. Men, jag säger det uppriktigt, för närvarande betecknar bestäm-



melsen om en kvinna intagande i försäkringsrådet en fullkomligt rätt proportion, hvilket framgår af de inträffade flere olycksfallen bland män än bland kvinnor. Då man emellertid icke kan veta, huru detta ställer sig i framtiden, torde den af mig föreslagna formuleringen „hvaraf minst en kvinna” vara den riktiga.

Frågan om kvinnans inval i försäkringsrådet är en ny tanke; därför har jag tillåtit mig en längre stund för denna angelägenhet taga kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Ed. T a n t t u: Samoin kuin eilen, valitan tänäänkin viime puhujain mukaan minäkin sitä ikävää kohtaa, että valiokunta on vetänyt tämän lain alaiseksi myös maanviljelystyön, kuten sen 1 §:n toisessa kohdassa mainitaan. Kun 1894 vuoden valtiopäivillä esitettiin, että säädettävä laki tulisi koskemaan maanviljelystöitä, mikäli niissä käytetään höyryvoimaa, silloin ei nähty tarpeelliseksi sitä ehdotusta hyväksyä. Talonpoikaissäätty edustaja Meurman-vainajan mukaan hylkäsi tuulenkin voimalla käyvät koneet, jotka nykyisen valiokunnan mietinnön mukaan tulisivat olemaan vakuutuspakon alaiset. Minä en käsitä, millä tavalla valiokunta on ajatellut maaseudulla tuon sanan luonnonvoima käytännössä järjestyvän. Millä tavalla on ajateltu voitavan käyttää tuulivoimaa ei ainoastaan veden pumppuamiseen vaan myöskin mooneen muuhun tarkoitukseen? Ellei ole ollut tarkoituksena estää maanviljelystä harjoitettavaa väestöä käyttämästä luonnonvoimia, olisi ehdottomasti pitänyt ajatella ja laatia sellainen luonnos laiksi että sitä voitaisiin soveluttaa maalaiselämään. Mutta kun semmoinen puuttuu, niin minä toivoisin, että vielä pysyttäisiin vuoden 1894 säätyjen kannalla maanviljelystöihin nähden siihen asti kunnes on kehitetty sellaiset vakuutusmuodot, jotka maalaiselämäänkin soveltuvat. Pyydän, että suuri valiokunta tarkemmin tarkistaisi tätä kohtaa ja ottaisi huomioon mitä varsinkin ensimmäisen vastalauseen perusteluissa on selvitetty.

Ed. L o h i: Minä pääasiassa yhdyin siihen lausuntoon, jonka ed. Alkio täällä eilen esitti, nimittäin että, samalla kun näinkin laajalle ulottuva tapaturmalaki hyväksytään ja vahvistetaan noudatettavaksi, olisi saatava valtion toimesta aikaan sellainen vakuutuslaitos, johon valtio myös määrättyllä prosentilla ottaisi osaa. Tämä nyt olisi ainoa keino, jolla voitaisiin estää

yksityisiä vakuutusyhtiöitä keräämästä suuria omaisuuksia itselleen sen kautta, että kansallaiset lain pakolla velvoitetaan noissa yhtiöissä vakuuttamaan työssä olevia työläisiä.

Minä pyytäisin suuren valiokunnan huomioon kiinnittää etupäässä tämän asetuksen 1 §:n viimeistä momenttia. Siinä säädetään jonkunlaisia poikkeuksia sellaisiin harvaan asuttuihin seutuihin nähden, joissa tämän lain soveltaminen on melkein mahdottomuus. Valiokunta lausuu mietintönsä seitsemännellä sivulla perusteluissaan tästä seuraavaa: „Samaten on valiokunta katsonut tarpeelliseksi ottaa asetus ehdotukseen säännös, jonka perusteella voidaan toistaiseksi asetuksen alaisuudesta erottaa syrjäisillä harvaan asutuilla seuduilla toimivat yritykset, koska työväen tapaturmavakuutuksen edellyttämää tarpeeksi tehokasta ammattien tarkastusta ei sellaisilla paikkakunnilla voida läheisessä tulevaisuudessa järjestää, minkä ohessa vaikea lääkärinhoidon ja lääkkeiden saanti tuntuvasti vaikeuttaisi asetuksen soveltamista, ja on ratkaisuvalla asetuksen tarkoin määrätyissä rajoissa tässäkin kohdin ehdotettu annettavaksi Keisarillisille Senaatille.”

Jos kerran tunnustetaan oikeaksi tässä lausuttu periaate, että noilla harvaan asutuilla seuduilla nuo vaikeudet ovat voittamattomat, että tätä lakia ei voida siellä soveluttaa, niin minun mielestäni voitaisiin silloin hyvällä syyllä tähän pykälään ottaa sellainen momentti, jossa suorastaan määriteltäisiin etteivät sellaiset työpaikat kuulu tämän lain alle. Minkätähden siinä tarvittaisiin sellainen säännös että ainoastaan senaatin määräyksellä kuvernöörin esityksestä niille voidaan tuollainen vapautus myöntää? Sitäpaitsi on tämä momentti epäselvä ja epäjohdonmukainen. Siinä sanotaan, että sellainen vapautus voidaan myöntää määrättyillä työaloilla „jos kunnasta on lähimpään kaupunkiin, tai kauppalaan tai lääkärin asuntoon enemmän kuin kolmen tunnin rautatiematka tai enemmän kuin kolmenkymmenen kilometrin hevos- tai venematka taikka, milloin eri kuluneuvoja on käytettävä, yhteensä vastaava matka, jolloin 10 kilometrin hevos- tai venematkan katsotaan vastaavan yhden tunnin rautatiematkaa”. Epäselväksi jää, mistä osasta kuntaa tämä matka on mitattava? Mehän tiedämme että on kuntia, jotka ovat kymmeniä peninkulmia leveitä. Onko tämä matka luettava lähimmästä laidasta, keskipisteestä vai ko kauvemmassa laidasta. Lausuntotapa siis on aivan epämääräinen. Sitäpaitsi on tämä säännös epäjohdonmukainen. Tunnustetaan, että jos lääkäri on määrätyn pit-

kän matkan takana työpaikasta, työpaikka ei kuulu tämän lain alle — pidän muuten aivan oikeana, ettei todellakaan asetusta voida soveluttaa sellaisessa tapauksessa. Tämän johdosta tahdon huomauttaa, että on olemassa sellaisia kuntia, joissa on lääkäri, mutta asianomaiseen työpaikkaan voi lääkärin asunnolta olla ehkä 10 peninkulmaa matkaa. Siinäkin suhteessa on puheenalainen säännös epäjohdonmukainen, että toisessa kunnassa asuva väestö on toisella asemassa kuin toisen kunnan asukkaat. Jos nimittain kunnassa on lääkäri, niin ovat tämän lain alaisia kaikissa tapauksissa kaikki ne yritykset, jotka sen kunnan sisällä ovat, vaikka olisikin matkaa tuon lääkärin asuntoon kymmenkin penikulmaa.

Minun mielestäni ne vaikeudet, jotka kohtavat lain soveltamista noilla harvaanasutuilla seuduilla, ovat tosiaankin voittamattomat. Läkkehdotus edellyttää kaikissa tapauksissa lääkärinhoitoa silloin, kun tuollainen ruumiinvamma sattuu työntekijää kohtaamaan; mutta on huomattava, että varsinkin Pohjanmaalla, jossa on noita tavattoman laajoja kuntia, suurien erämaitten takana oleviin työpaikkoihin, joihin tätä lakia voitaisiin soveluttaa, on melkein mahdottomuus saada tuotakaan lääkärinapua ja lääkärintutkimusta, jonka perusteella ainoastaan voidaan korvausta vaatia vakuutusyhtiöltä. Jo siltä kannalta katsoen olisi minun mielestäni välttämätöntä laissa säätää, ettei nuo paikat tule kuulumaan tämän lain alle. Kohtaisihan sen soveltaminen siellä käytännössä kerrassaan voittamattomia vaikeuksia. Minä toivoisin siis suuren valiokunnan määrittelevän tämän pykälän tarkemmin, ja panevan, ilman mitään väli-ehtoja, siihen nimenomaisen säännöksen etteivät laissa määrätyn matkan ulkopuolella olevat työpaikat ole tämän lain alaisia. Silloin saataisiin tämä momentti aivan selväksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Siinähan voitaisiin sanoa suoraan, että harvaan asutuissa maalaiskunnissa eivät tämän asetuksen alaisia ole siinä luetellut työpaikat, jos niistä on laissa mainitut matkat kauppalaan, kaupunkiin tai lääkärille.

Sitäpaitsi olen samaa mieltä kuin monet edelliset puhujat siitä että tämäkin laki ylimalkaan on tahdottu ulottaa kovin laajakantoiseksi, aivan kaikille mahdollisille ja mahdottomille aloille. Tässä 1 §:ssä nyt on toista sivua pitkä luettelo näitä erilaisia työaloja, joihin lakia tahdotaan soveluttaa, mutta minä luulen, että tämä luettelo ei ole sittenkään tyhjentävä, ja voipi käydä niin, että tätä lakia tullaan sittenkin tietämättömyydestä vielä rikkomaan monessa ta-

pauksessa. Siinä oleva luettelo ei ole niin tyhjentävä, että se, joka on tämän lain lukenut, voisi vielä varmuudella päättää mitä kaikkia työaloja laki koskee. Siinä käytetään muun muassa sanoja „sen luontoisia” ja muita sellaisia epämääräisiä lausetapoja. Sentakia minun mielestäni työväenasiainvaliokunta on osunut väärään siinä, että se on poistanut eduskuntaesityksessä olleen lauseen: „Sellaisessa tapauksessa, kun on syytä olettaa, että asianomainen ei ole tiennyt lakia rikkoneensa, hänet voidaan vapauttaa rangaistuksesta.” Mitä tähän kysymykseen tulee, tahtoisin kannattaa ensimmäistä vastalauseetta. Samoin ovat minun nähdäkseni ensimmäisessä vastalauseessa esitetyt huomautukset toisissakin kohdissa aivan paikallaan, ja toivoisin suuren valiokunnan ottavan niitä huomioon.

Ed. J a l a v a: Täällä ovat eräät edustajat, varsinkin Tulikoura ja toisetkin nähneet peikkoja selvällä päivällä. Johtuukohan se siitä, että he eivät ymmärrä eivätkä käsitä sitä vakuutustapaa, mitä tämänlaatuissa tapauksissa, joita heidän hyökkäyksensä koskevat, käytetään. Ed. Tulikoura mainitsi muun muassa että maanviljelysalalla on muodostunut sekä on jo muodostumassa puimaosuuskuntia ja että lain astuessa voimaan täytyisi kaikkien niiden maanviljelijäin, jotka tuollaiseen osuuskuntaan kuuluvat, vakuuttaa työväkensä ja myöskin — kuten hän luetteli — poikansa ja tyttärensä, miniänsä ja vävynsä ja mitä kaikkea siinä mahtoi tullakaan. Ed. Tulikoura ei näy käsittävän, että jos tällaisia osuuskuntia on — niinkuin niitä tietysti on ja tulee olemaan enemmänkin — ei silti ole mikään pakko kaikkien niiden maanviljelijäin, jotka osuuskuntaan kuuluvat, vakuuttaa koko väkeänsä. Voivathan nämä osuuskunnat muodostua sellaisiksi, että ainoastaan ne työläiset, joita käytetään ja tarvitaan puimakoneita käytettäessä — muutamat työntekijät jotka siirtyvät koneen mukana talosta taloon, voivat käydä jokaisessa talossa käyttämässä tuota konetta ja tekemässä työn — tulevat vakuutettaviksi. Tuollainen pieni joukkovakuutus taas ei tule suinkaan suuria summia maksamaan, eikä siis sen puolesta ole mahdotonta toteuttaa sitä. Tulisi hyvin pitkäksi ruveta tässä vastailemaan mainitsemieni edustajain jokaiseen väitteeseen, enkä siihen tällä kertaa halua ryhtyä. Kuitenkin tahdon lausua vähän edustaja Lohen väitteitten johdosta. Ed. Lohi vaati huononnettavaksi tätä muutenkin huonoa lakia siten, että ei lakia ulotettaisi kaikkiin

harvaanasuttuihin maalaiskuntiin. Ed. Lohen ehdotuksen ja ajatuksen mukaan siis kaikki sellaiset suuret kapitalistit, saha- ja metsäyhtiöt, jotka tuolla pohjanperillä pitävät työssään satoja jopa tuhansia työläisiä, saivat jättää työntekijänsä aivan vakuutuksen ulkopuolelle ja vakuutuksen suomaa turvaa vaille. Kyllä meillä sosialidemokraateilla on paljon parempi keino ed. Lohen mainitsemaa puutteellisuutta vastaan. Maalaisliittolaiset yhtykööt kannattamaan sosialidemokraattien vastalauseetta, ja tuollainen epäkohta, mitä edustaja Lohi erityisesti painosti, on silloin poistettu. Laki tulee silloin ulotettavaksi kaikkeen palkkatyöväkeen, työskennelköötpä he tehtaissa, käsityöpajoissa tai maanviljelyksen alalla.

Edustaja Hjelt mainitsi täällä ja valitti myöskin sitä seikkaa, ettei valiokunta ole suostunut ottamaan lakiin säännöstä, että vakuutusneuvostossa pitäisi olla vähintään yksi nainen. (Vasemmalta: Hän itse!) On muuten kuvaavaa, että edustaja Hjelt on tässä suhteessa nyt niin lämmin ja harras naisten etujen valvoja. Muistan näet useilta edellisiltä valtiopäiviltä että, kun on ollut kysymyksessä työläisnaisten oikeus, edustaja Hjelt on ollut ensimmäisenä sitä vastustamassa.

Oikeastaan pyysin puheenvuoroa tähän mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen johdosta. Mietintöön liitetty ensimmäinen vastalause on mieltäkiinnittävä senvuoksi, että tämän vastalauseen laatija ja sen ensimmäinen allekirjoittaja on pappi. Siinä hän muiden valiokunnan porvarijäsenten kannattamana ehdottaa, että eduskunta huonontaisi tämän käsillä olevan asetusehdotuksen säännöksiä vieläkin huonommiksi kuin valiokunnan jo ehdottamat. Valiokunnan ehdotus työväentapaturmavakuutuslaiksi on puutteellinen suureksi osaksi senvuoksi, ettei se tule ulottumaan koko palkkatyöväen luokkaan, vaan sen ulkopuolelle jää suuri joukko käsiammatinharjoittajia, työntekijöitä ynnä maanviljelys- ja palvelusväen suuri luokka pieniä poikkeuksia lukuunottamatta. Puutteellinen tämä asetusehdotus on myöskin siinä, ettei sen määräyksiä uloteta ensinkään ammattitaituteihin. Kun asetusehdotus on näin puutteellinen, olisi toki luullut, etteivät eduskunnan taantumuksellisimmatkaan porvarit olisi rohjenneet esittää siihen huononnuksia. Mutta tuollainen hyvä luulo on ollut ennenaikainen. Huonontamiset ehdotuksen on mietintöön liittänyt mies, joka hyvän paimenen tavalla on ryhtynyt lampaitansa ohjaamaan oikealle tielle. Ensimmäisen vastalauseen laatija ja sen kannattajat

nyt pitävät näiden pikkuviljelijäin ja pienten liikkeiden harjoittajain etuja silmällä, ja esittävät siinä tarkoituksessa valituksia siitä, miten kalliiksi vakuutusmaksut muutamien ruis- ja kaurahetjien puimisen takia jo nousisivat. Vaikkapa se olisi kaikki totta, mitä tässä suhteessa väitetään, ei vakuutusmaksujen suoritus kuitenkaan lähimainkaan ole niin turmiollinen, kuin tapaturman seuraukset ovat sellaisille työntekijöille, jotka mainituilla työnantajilla ovat työssä ja voivat tällaisissakin koneissa menettää koko elinajaksensa työkykynsä vieläpä henkensäkin, saada ennenaikaisen haudan. Minä pidän tämän jälkimäisen tapauksen eli siis tapaturman sattumisen paljoa onnettomampana, paljoa onnettomampana ja turmiollisempänä ihmiselle, koska siitä on seurauksena elämän onnen ja terveyden menettäminen tai ennenaikainen kuolema, josta kärsii ei ainoastaan tapaturman uhri itse vaan hänen omaisensaakin. Mutta lukuisilla porvariedustajilla on sydämelään nuo muutamat vaivaiset kolikot, joita työnantajain täytyisi vakuuttaessaan tapaturman varalta työntekijänsä noihin vakuutuslaitoksiin maksaa. Erityisesti olen halukas tekemään erään kysymyksen edustaja Vuorimaalle, joka on ehdottanut huononnusta 1 §:n 2 kohtaan ja muihinkin kohtiin laissa, sillä jos asetus hyväksytään edustaja Vuorimaan ehdotuksen mukaan, niin seurauksena on etteivät sellaiset tapaturman uhriksi joutuneet eikä heidän omaisensa saa mitään korvausta. Tahtoisin kysyä häneltä seuraavaa. Jos sellainen tapaturman uhriksi joutunut työntekijä, ollen kuolemaisiltaan, kutsuttaa vaikkapa pappi Vuorimaan itseään ripittämään ja lohduttamaan kuolinhetkellensä, tunteeo edustaja Vuorimaa sellaisessa tilaisuudessa, että hän on tehnyt oikein, ehdottaessaan lakiin sellaista huononnusta, etteivät tämän kuolevaisen omaiset tule saamaan minkäänlaista turvaa, ei minkäänlaista korvausta? Tunteeo edustaja Vuorimaa menelleensä omantuntonsa mukaan, nähdessään tämän kuolevan puolison ja lasten jäävän sitten turvattomiksi ja orvoiksi tylyyn maailmaan? Olisikohan edustaja Vuorimaa hyvä ja vastaisi tähän.

Olen lausunut, että tämän lain suurempi puutteellisuus on siinä, että se ei ulotu koko työväen luokkaan. Suurilukuinen palvelijaluokka ja maanviljelystyöväenluokka jäävät tämän lain ulkopuolelle ja lain suojaa vaille. Täällä on väitetty, että laki kohtaisi muuten käytännöllisiäkin vaikeuksia, ja sitä ei siis voi maanviljelys-oloihin sovelluttaa. Mutta kuinka voidaan samallaista lakia muissa maissa sovelluttaa maan-

viljelysloihin? Englannin tapaturmavakuutuslaki ulottuu niinhyyin maanviljelystyöväkeen kuin kaikkiin muihin palkkatyöläisiin. Samaten Tanskan tapaturmavakuutuslaki ulottuu jokseenkin kaikkeen maanviljelystyöväkeen; ainoastaan se raja on olemassa, että jos tila ei ole arvioitu yli 6,000 markan arvoiseksi, sen työväkeä ei tarvitse vakuuttaa. Tanska on pienviljelijäin maa, eikä tilaa suinkaan voi miksiäkään suurtilaksi sanoa, vaikkapa se olisi noin kymmenentuhannen markankin arvoinen. Vakuutuspakko voidaan siis kyllä Tanskassa toteuttaa, mutta täällä edustaja Tulikoura ja monet muut pitävät kauheita messuja ja saarnoja imuputkista ja kaikista muista sarvista ja sakaroista. Heinäkuun 19 päivänä viime vuonna vahvistettu Saksan valtakunnan vakuutuslaki sisältää määräyksen, että Saksassa kaikki palkkatyöläiset ovat tapaturmavakuutuslain alaisia, olkootpa he sitten maatalviljelevää työväestöä tai käsityö- ja tehdasväkeä. Saksan laki ei edes pysähdy tähän, vaan sen mukaan kuin erästä valtion julkaisusta on näkynyt, on vakuutusvelvollisuus laajennettu niin, että vielä tehtaan virkamiehetkin ovat vakuutettavat, jos heidän vuositulonsa eivät ole 5,000 markkaa suuremmat. Vielä sanottu laki säätää että voidaan myöskin vakuuttaa työnantaja, jos hänen vuositulonsa eivät ole 3,000 markkaa suuremmat, ja jos hänellä on vähintään kaksi työntekijää. Lain määräykset ulottuvat vielä myöskin apteekkialaan ja kotikäsiyöntekijöihin. On nyt sanottu, että on aivan mahdotonta noudattaa ehdotettua lakia ja saada sitä käytäntöön. Kuinka sitä voidaan Saksassa toteuttaa niin laajalti, kun sitä muka ei meillä voitaisi toteuttaa edes tässäkin muodossa jota valiokunta, puutteellisesti kylläkin, nyt ehdottaa?

Englannin tapaturmavakuutuslaissa on otettu huomioon, niinkuin olen maininnut, myös ammattitaudit. Samaten on Saksankin uudessa lainlisäyksessä säännös, että liittohallinto voi vielä määrätä Saksassakin, että ammattitaudit ovat katsottavat tapaturmain veroisiksi ja tapaturmavakuutuslain alle kuuluviksi.

Kun minä en ole suuren valiokunnan jäsen, niin toivon, että suuri valiokunta ottaa huomionsa tähän mietintöön liitetyn toisen vastalauseen. Tämä ei, vaikkakin asetus senmukaisesti eduskunnassa hyväksyttäisiin, suinkaan veisi meidän maatalviljelevää työnantajaväestöämme enempää kuin teollisuuttakaan vararikkoon, sillä nuo vakuutusmaksut eivät nouse niin suunnattoman korkealle, ettei työnantajaluokka niitä voisi suorittaa.

Ed. Lohi: Minä pyydän edustaja Jalavan lausunnon johdosta huomauttaa, että hän kai käsitti minun lausuntoni väärin. En ehdottanut ollenkaan suurennettavaksi mietinnössä olevaa luetteloa, jossa mainitaan ne harvaan asutuilla paikkakunnilla olevat työpaikat, jotka tarkoitetaan panna poikkeusasemaan. Siis minun ehdotukseni ei tarkoittanut vapauttaa puutavaraliikkeitä vakuuttamisvelvollisuudesta.

Ed. L. Typpö: Aikeeni oli vain lausua muutama sana työväen tapaturmavakuutuslain johdosta. Pitäisin hyvin suotavana, että kaikkien kansalaisten taloudellinen asema tulisi turvatuksi ja kaikki taloudellista elämää raskauttavat epäkohdat tulisivat poistetuiksi ainoastaan mahdollisilla lainsäädäntökeinoilla. Tapaturmavakuutuslakiakin laadittaessa on pidettävä silmällä, ettei ainoastaan yhden, vaan kaikkien kansanluokkien elämisen ja toimeentulemisen turvaaminen saa vakavan pohjan, sillä kysymyksessä on koko yhteiskunnan olemassaolon kehitys ja asia. Näin ollen on huomioonotettava, mitä sen yhteinen etu vaatii. Ei ole järkipäistä, että yksipuolisesti otetaan huomioon ainoastaan yhden kansanluokan taloudellisen aseman turvaaminen sellaisella tavalla, josta toisille tulisi koitumaan sietämättömän raskaita velvollisuuksia, ja kävisi noiden velvollisuuksien täyttäminen sitäpaitsi mahdottomaksi. Jotakin sellaista olisi odotettavissa, jos tuo tapaturmavakuutuslaki kaikessa laajuudessaan hyväksyttäisiin. Myönnän, että tällainen vakuutus olisi tarpeen ei ainoastaan irtoneiselle työväestölle, vaan myöskin maatalviljelevälle työväelle, sillä me olemme kaikki jonkun verran aina vaaranalaisessa tilassa; tapaturma voi kohdata sielläkin missä vähimmin voidaan sitä aavistaa. Mutta sitä en käsitä, mistä pienten maatilojen viljelijät voisivat saada rahoja kaikkien vakuutusmaksujen suorittamiseen, sillä he ovat suurimmaksi osaksi vähävaraisia. Omasta kokemuksestani hyvin tiedän, mitä maatalja, vaikka sen viljelemiseen paljonkin työtä käytetään, voi antaa tulokseksi omistajalleen. Eivät tulokset ole hyvin runsaat, ja siitä on seurauksena, että maalaisväestön täytyy elää ahtaissa olosuhteissa, hyvin vaatimattomasti. Asian näin ollen on maanviljelijä pakotettu jättämään maksamatta palvelijainsa ja työläistensä tapaturmavakuutusmaksut, ellei muulla tavalla, niin sillä, että maanviljelys järjestetään sillä tavoin, ettei tarvitaakaan palkattua työväkeä niin suuressa määrin kuin ennen. Mutta arvattava on, että tämä tulisi jonkun verran lisäämään työttömyyttä

maaseudulla, ainakin monelle köyhälle työläiselle tulisi pakko poistua kotipaikaltaan kaupunkeihin etsimään työansiota; ja tätä eivät kuitenkaan kaikki tulisi mielihyvällä tekemään. Monestakaan syystä en katso yleishyödylliseksi ulottaa työväentapaturmavakuutusta maanviljelystyöväkeä eikä myöskään maanviljelijäin tilapäisiin työmiehiin.

Näin laajaperäiset ja paljon sisältävät uudistusaloitteet, jotka tässä ovat tekeillä, vaativat monipuolista harkintaa ja perinpohjaista asiantuntemusta. Ja kun en tiedä, onko tässä kaikki tarpeelliset näkökohdat huomioonotetut niin monipuolisesti, kuin asia vaatii, niin en voi tätä lakia kannattaa siinä laajuudessa, jossa se esitetään valiokunnan mietinnössä. Toivon kuitenkin, että tämä asetus suuressa valiokunnassa tulee saamaan paremman ja enemmän tarkoitustaan vastaavan suunnan. En kuitenkaan itse puolestani katso tässä tarpeelliseksi pykälittäin arvostella korjattavia kohtia, vaan periaatteellisesti kannatan ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Sipilä: Tuntuu siltä, että asiasta on jo tarpeeksi puhuttu. Viimeistä edellinen puhuja sentään houkuttelee minuakin sanomaan mielipiteeni, erittäinkin mitä ensimmäisessä vastalauseessa käsiteltyyn asetusehdotuksen 1 §:n toiseen momenttiin tulee. Kun tässä toisessa momentissa selitetään myöskin hevoskierrolla käyvät koneet semmoisiksi, että niissä työskentelevät henkilöt tulisivat tämän lain määräysten alaisiksi, niin kyllä ainakin minusta tuntuu, että siinä on koko lailla harhaan isketty. Minä en kyllä tunne maamme oloja kaikkialla, mutta sikäli kuin niitä tunnen, on minusta varmaa, että tällainen säännös tulee vaikuttamaan koko lailla turmiollisesti maata viljelevän kansan oloihin. Ainakin lounais-Suomessa on hevoskierto käyttämässä enimmäkseen puimakoneita, joskus ehken muitakin pieniä laitteita. Tässä mainitaan hevoskierrolla käypiä koneita. Minä en yhtään ymmärrä, minkätähden täällä tahdotaan erittäin hevoskiertoa mainita; sillä, mitä koneen vaarallisuuteen tulee, näyttää minusta että ihmisvoimalla käypä kone on jotenkin yhtä vaarallinen työntekijöille kuin hevoskierrollakin käypä. Ei tällaisen koneen keralla työskenneltäessä tule vaaranalaiseksi sanottavasti kukaan muu kuin niin sanottu koneensyöttäjä, mutta vaara hänellä on yhtä suuri, riippumatta siitä, käykö kone hevos- vai ihmisvoimalla. Siihenkin nähden minusta tuollainen määräys on ihan turha. Hevoskierrolla käypiä puimakoneita on kaikissa pikkutaloissa, jopa

torpissakin ja niillä työskennellään niin pieni aika vuodessa, etten voi ymmärtää kuinka tällaisten koneiden omistajat voisivat niin vähäistä aikaa varten ryhtyä sellaisiin kustannuksiin, jotka tämänkaltaisen työntekijäin vakuutus aiheuttaa. Sentähden pidän ensimmäisen vastalauseen erittäin tärkeänä, ja toivoisin, erittäin, mitä tähän momenttiin tulee, että tätä asetusehdotusta edelleen käsiteltäessä ja lopullisesti ratkaistaessa edellä esittämäni seikat otettaisiin huomioon.

Ed. Paasivuori: Täällä ensiksikin Tulikoura puhui valiokunnan mietinnöstä siihen suuntaan, kuin olisi vasemmiston ehdotus tässä kyseessä. Vasemmiston ehdotus on toisessa vastalauseessa eikä valiokunnan mietinnössä. Tulikouran mukaan olisi oikeistolaisia työväenasiainvaliokunnassa Vuorimaa, Kaakko-oja, Kurikka, Waarala ja Otto Karhi. He ovat nyt yhtyneet tässä ensimmäisessä vastalauseessa kannattamaan Vuorimaan ehdotusta, sitä kohtaa, mikä koskee lakiehdotuksen ensimmäistä pykälää, jota vastaan Tulikoura hyökkäsi. Ja vasemmistolaisia ovat Tulikouran mukaan: Yrjö-Koskinen, joka täällä piti eilen meille ruumiillisen rangaistuksen puolustukseksi erittäin ilahuttavan saarnan, jota eräät sanovat piiskurin puheeksi, sekä sitten Hedvig Sohlberg, Vera Hjelt ja Erkkö. Mutta oikeastaan Tulikouran olisi pitänyt pitää saarnansa edustaja Hallsténille, sillä hänhän se on pääasiassa tämän lakiehdotuksen isä, ja toinen syyllinen kuuluu olevan tohtori Ehrnrooth. Ei hänkään ole koskaan ollut vasemmistolainen. Sitten puhutaan täällä hyvin paljon siitä, että laki koskee maanviljelystä. Se hipaisee maanviljelystä, mutta yleensä vähän se siihen koskee. Tulikoura laskee että, jos työnantajalla on 5 työntekijää, hänen on vakuutettava kaikki ne, ja olettaa ed. Tulikoura, että näistä viidestä on maksettava sama 16 markkaa vuodessa, minkä Hallstén on laskenut maksettavaksi vuosityöntekijöistä. Vuorimaa ei ole myöskään saanut päähänsä, millä tavalla vuosityöntekijät lasketaan, ja turhaa sitä on Tulikourallekaan opettaa. Minä kehoittaisin, että he yksityisesti kääntyisivät edustaja Hallsténin puoleen, hän kyllä hyväntahtoisesti antaa heille siinä kotiopetusta.

Ed. Kirves: Minä ajattelin, päinvastoin kuin edelliset puhujat, kiinnittää eduskunnan huomiota muutamiin kohtiin perusteluissa. Esimerkiksi 7:n neljällä sivulla sanotaan, ettei valio-kunta ole katsonut tarpeelliseksi ulottaa vakuu-



tusvelvollisuutta syrjäisillä, harvaan asutuilla seuduilla toimiviin yrityksiin, „koska työväen tapaturmavakuutuksen edellyttämää tarpeeksi tehokasta ammattientarkastusta ei sellaisilla paikkakunnilla voida läheisessä tulevaisuudessa järjestää”. Minä ihmettelen, ettei työväenasiainvaliokunta ole edes päässyt niin pitkälle, että se voisi tunnustaa, että tällaisilla paikkakunnilla todella voidaan järjestää tehokas ammattien tarkastus. Valiokunnan mielipiteen tueksi esitetään samalla, että on vaikea saada lääkäreitä ja lääkkeitä sellaisille paikkakunnille. Pitäisikö nyt yksityisen työntekijän sitten tällaisilla paikkakunnilla paremmin kuin teollisuuden harjoittajan saada hankituksi lääkäri? Minun mielestäni tästä käy ilmi, että kun tuollainen velvollisuus otetaan pois teollisuudenharjoittajalta, samalla työntekijä heikompana yhteiskunnan jäsenenä jätetään juuri turvattomaan asemaan. Minun mielestäni tällainen kohta olisi korjattava suuressa valiokunnassa, mutta minä rohkenen epäillä, että tuskin suuressa valiokunnassa sitä korjataan. Se tulee ehken vielä paremmaksi päättäneen täällä keskustan taholta käytettävistä puheenvuoroista.

Sitten 12:n:nella sivulla sanotaan, että valiokunta ei katso olevan syytä maksaa elatusapua heti tapaturmapäivästä alkaen, „koska sellainen järjestelmä voisi viedä siihen, että työntekijät pienimmänkin tapaturman johdosta työkyvyttömyyttä teeskentelemällä tuon tuostakin jäisivät päiväksi tai pariaksi työstä pois.” Edelleen sanotaan: „Siihen nähden, että pienestä odotusajasta ei ole sanottavaa vahinkoa työntekijälle, mutta siitä lähtevä hyöty on ilmeinen, on” j. n. e. Minä en käsitä, mitä tällä tarkoitetaan, miten se, että työntekijä on ilman työtä, ei ole hänelle vahingoksi, vaan tuottaa hyötyä. En todellakaan ymmärrä, mihin nämä perustelut tähtäävät.

Vielä huomautetaan, että tämä säännös, ellei olisi näitä odotuspäiviä, voisi houkutella työntekijää tahallaan vahingoittamaan itseään sekä mahdollisimman kauan pysyttelemään työstä pois. Tämä on oikein täysi työväestön kunnian noteeraus. Siinä on työväestön kunnia noteerattu oikein viimeisten pörssilaitoksessa päätettyjen noteerausten mukaan. Mutta se noteeraus menee vielä pitemmälle. Se työväestön kunnian noteeraus ei jää tähän. Kun tarkastetaan mietintöä, huomataan, että noteeraus käy niin alas, ettei työväestölle jää kunniaa ollenkaan. Sitten palkanoteeraus vielä. Valiokunta ei ole jaksanut käsitellä, että palkka, jonka se on laskenut

keskimääräiseksi palkaksi, nimittäin 150 markaksi työntekijää kohti vuodessa, ei ole niin suuri, ettei koko tätä palkkaa voitaisi ottaa perusteeksi silloin, kun lasketaan työkyvyttömyydestä maksettavaa korvausta, vaan on valiokunta siitä vielä vähentänyt 50 markkaa. Ei siis ole riittänyt, että on otettu yleinen keskipalkka työväestön ansioista, vaan vielä sitäkin on vähennetty. Ja kaikki tämä tapahtuu siitä syystä, että valiokunta on noteerannut työväestön kunnian aivan alhaiseksi. Mielestäni tämän mietinnön perusteluissa voitaisiin osoittaa sangen monta semmoista kohtaa, jotka eivät nähdäkseen todista sitä, että valiokunta on halunnut perustella tätä lakiehdotusta tavalla, joka antaisi tukea valiokunnan laatimalle lakitekelelle. Päinvastoin löydetään perusteluista semmoisia paikkoja, jotka eivät ollenkaan tue lakitekelettä, mutta sensijaan antavat tukea toiselle vastalauseelle, huolimatta siitä, että polemiseerataan toista vastalauseetta vastaan. Minä luonnollisesti kannatan toista vastalauseetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt; asia menee suureen valiokuntaan.

## 2) Merimiesten tapaturmavakuutusta

koskevan ed. Hallsténin tekemän eduskuntaesityksen n:o 34 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysistunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevan asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Asiasta ei kukaan pyydä puheenvuoroa ja ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia menee suureen valiokuntaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy 8,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.



## 25. Perjantaina 3 p. toukokuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

##### Toinen käsittely:

1) Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913 koskeva armollinen esitys.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; arm. esit. n:o 6; Suuren valiokunnan mietintö n:o 4.

2) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamisesta.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 5; Suuren valiokunnan mietintö n:o 5.

##### Ensimmäinen käsittely:

3) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 44.

4) Eduskuntaesitys, joka koskee 24 päivänä tammikuuta 1902 annetun mallasjuomain myyntiä ja anniskelua koskevan asetuksen 2 §:n muuttamista.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 46.

5) Eduskuntaesitys, joka koskee paloviinan ja muiden tislattujen väkijuomain myymisestä, kuljetuksesta ja varastossa pitämisestä 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 6 §:n muuttamista.

Siv.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Helenius-Seppälän y. m. edusk. esit. n:o 19.

6) Eduskuntaesitys, joka koskee viinien ja muitten miedompien väkijuomain kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun asetuksen 2 ja 3 §:n muuttamista.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Liston edusk. esit. n:o 22.

##### Ainoa käsittely:

7) Anomusehdotus, joka tarkoittaa eduskunnan hyväksymien kunnallisasetusten voimaan saattamista.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Tokoin y. m. anom. ehd. n:o 16.

##### Pöydällepanoa varten esitetään:

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 armollisen esityksen johdosta, joka koskee varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 armollisen esityksen johdosta, joka koskee vuonna 1913 suoritettavaa leimasuostuntaa.

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista vuonna 1913.

11) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 teitten tekemistä ja kunnossapitoa maalla koskevan eduskuntaesityksen johdosta.

Siv.

398

400

422

„

„

„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Aalle, Airola, A. Castrén, Herttua, Kaskinen, Lallukka, Lautasalo, Leino, Mechelin, W. Mäkelä, Schybergson, Snellman ja Virkki.

### Ilmoitusasiat:

**Puhemies:** Ed. W. Mäkelä pyytää sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla vapautusta 2 viikon ajaksi; ed. Lehtimäki pyytää sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla vapautusta ensi maanantai-iltaan, ed. Mechelin ja Aalle ovat sairauden takia estetyt saapumasta tämän illan istuntoon. Yksityisasiain takia pyytävät vapautusta ed. J. W. Latvala huomisaamusta ensi maanantai-iltaan, ed. Turunen tämän illan istunnon loppuosasta ensi maanantai-iltaan, ed. Nylander tämän illan istunnon loppuosasta sekä maanantai-aamusta torstai-iltaan, ed. Knuutila kolmen arkipäivän ajaksi huomisaamusta alkaen, ed. Vuorimaa ensi keskiviikkoon asti, ed. Junnila ensi maanantaiksi, tiistai- ja keskiviikoksi ja ed. Kaskinen tämän illan istunnosta.

Nämä vapautuksenpyynnöt hyväksytään.

### Uusi armollinen esitys.

**Puhemies:** On ilmoitettava eduskunnalle, että eduskunnalle tuodaan armollinen esitys.

Eduskuntaan saapuu esittelijäsihteeri Degerholmin seuraamana senaattori Saarikoski, joka lausuu:

Arvoisa herra Puhemies, kunnioitettava Suomen Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys n:o 12 käsittävä ehdotuksen asetukseksi 10 päivänä heinäkuuta 1902 annetun vesioikeuslain 2 luvun 6 ja 19 pykälän sekä 7 luvun 3 pykälän muuttamisesta.

**Puhemies:** Jätetyn armollisen esityksen on eduskunta ottava perustuslain mukaisesti käsitelläkseen.

### Vapautus perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä.

**Puhemies:** Perustuslakivaliokunnalta on saapunut eduskunnalle kirjelmä, jossa perustuslakivaliokunta, koska ed. Arthur Castrénille on annettu vapautusta valtiopäivätyöstä näiden valtiopäiväin loppuun, pyytää, että uusi jäsen määrättäisiin hänen sijaansa perustuslakivaliokuntaan. Eduskunta suostunee pyyntöön ja määrännee valittavaksi uuden jäsenen perustuslakivaliokuntaan?

Perustuslakivaliokunnan pyyntöön eduskunta suostuu.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913 koskeva armollinen esitys.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty arm. esitys n:o 6, joka koskee suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1913.

**Puhemies:** Ensiksi esitetään ensimmäinen valiokunnan mietinnössä olevista kolmesta asetuksesta. Muistutetaan, että käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö.

### Keskustelu:

**Ed. von Born:** Det är icke för att påminna om min reservation jag har begärt ordet, då ingen annan erinrat sig densamma. Jag har begärt ordet för att få ifrågavarande betänkande och således hela ärendet bordlagdt till det plenum, då statsutskottets allmänna budgetbetänkande första gången kommer under behandling. Detta förslag torde erkännas vara sakenligt. Det medför ingen tidsförlust, men det medför en öfverskådlighet, som i närvarande ögonblick saknas, och det bevarar möjligheter, som kanske eljes skulle gå förlorade.

**Ed. Helenius-Seppälä:** Minun aikomani lausunto koskisi oikeastaan toista asiaa, mutta tahdon kuitenkin käyttää puheenvuoroani vastustaakseni edustaja von Bornin ehdotusta, koska minusta tuntuu siltä, että täytyisi saada tällaiset asiat jo nyt käsitellyksi. Saattaa mennä

hyvin myöhään, ennenkun saamme budjettiehdotuksen tänne.

Ed. Neovius: Jag ber att få understöda baron von Borns förslag. Man skall kanske invända, att statsutskottets förslag, sådant det nu föreligger, innebär blott ett eventuellt beslut. Emellertid betyder detta endast det, att landtdagen vid budgetens behandling kan antingen stadfästa sitt beslut i andra läsningen eller förkasta det, men det utesluter alla möjligheter till partiella förslag och tillägg. På dessa grunder ber jag således få understöda friherre von Borns förslag.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, on kysymys pöydällepanosta ensin otettava ratkaistavaksi. Esitin tosin vasta ensimmäisen asetuksen, mutta kun kaikkia kolmea valiokunnan mietinnössä olevaa asetusehdotusta on pyydetty pöydälle, voidaan ottaa ratkaistavaksi kysymys kaikkien kolmen asetuksen pöydällepanosta.

Ed. Arajärvi: Koska eivät edes valtiovarainvaliokunnan jäsenet — ja vielä vähemmän eduskunta — nyt voi ollenkaan arvostella, milloin budjettimietintö valmistuu ja tulee eduskuntaan, ja koska edustaja Neoviuksen lausunnosta käy selville, että saattaa vielä tulla kysymykseen erinäisiä muutoksia asetusehdotukseen, siinä tapauksessa että mietintö pannaan pöydälle nyt tehdyn ehdotuksen mukaan, niin minusta tuntuu hyvin helposti muodostuvan asia sellaiseksi, että jos eduskunta hyväksyy vapaaherra von Bornin tekemän ehdotuksen, se käytännössä saattaa merkitä sitä, ettei eduskunta ennätä ratkaista tätä asiaa enää. Jos vaan tulee osittaisiakin muutoksia asetusehdotukseen, niin asian pitää uudestaan mennä suureen valiokuntaan ja niin pois päin, josta taas minun ymmärtääkseni helposti seuraa käytännöllisiä vaikeuksia niin paljon, ettei pitäisi hyväksyä tehtyä ehdotusta, koska kerran ei ole varmuutta siitä, voiko budjettimietintö valmistua, ennenkun istuntokauden viimeisinä päivinä eduskunnalle esitettäväksi.

Ed. Gylling: Minäkin pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta pöydällepanosta. Se menettely, joka aikaisemmillä valtiopäivillä on ollut tavallista, että nimittäin suostunta-asiat on käsitelty loppuun jo ennen budjetin hyväksymistä, on asiallisesti kokonaan väärä, sitäkin enemmän kuin nyt juuri kysymys suostunnan tarpeesta on

entistäänkin kipeämmässä asteessa. Budjettilaskelmat osoittavat nimittäin, että suostunnan tarve on aivan mitätön, tuskin lainkaan olemassa.

Ed. von Born: Från det håll, därifrån bordläggningsförslaget utgått, kan det väl icke falla någon in att vädra obstruktion i vanlig mening. Jag ber, utöfver de upplysningar hr Neovius lämnat, få nämna att här icke kan vara eller blifva fråga om någon ändring i författningsförslagets text, men måhända kunna förhållandena utveckla eller inveckla sig därhän, att det kan bli nödvändigt att i klämman vidtaga några restriktioner eller ändringar, för hvilka möjlighet måste bevaras. Det tillhör statsutskottet — det ber jag få anföra såsom replik till herr Arajärvi — att, sedan bordläggningsförslaget såsom jag hoppas blifvit godkändt, vid sitt budgetarbete så begå, att inga fataljer försittas. Under detta förslag ligger ingen obstruktion, men därunder ligger nog fullt allvar.

Ed. Listo: Jos tarkoitus on saada tämä asia pöydälle ainoastaan jotta saataisiin tilaisuus ehdottaa muutosta käsilläolevain lakiehdotusten edellä käyvään, valtiovarainvaliokunnan ponsilauseeseen, niin kyllä sellaisiin muutoksiin ilman pöydällepanoaakin on tuonnempana tilaisuutta. Ei siis ole mitään syytä nyt toisessa lukemisessa olla käsittelemättä tässä asiassa olevia asetusehdotuksia. Muutoksia ponsilauseeseen voidaan tehdä asian kolmannessa käsittelyssä, voidaanpa tehdä vielä tuonnempanakin, tämä mallassuostunta kun on aiottu nyt päätettäväksi edellyttämällä, että tuo suostunta havaitaan tarpeelliseksi. Ja tämä tarve tulee todennetuksi vasta kun saadaan nähdä 1913 vuoden valtion tulo- ja menoarvio. Minä siis vastustan pöydällepanoehdotusta. Siinä ehdotuksessa ei ole mitään käytännöllistä sisällystä.

Ed. Kallio: Koska eduskunnan päätös on tällaisissa asioissa ehdollinen, niin minunkin mielestäni ainakin niin pitkäksi ajaksi pöydällepano, kuin täällä on ehdotettu, on tarpeeton ja sentähden minäkin sitä vastustan.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vapaaherra von Born ed. Neoviuksen ja ed. Gyllingin kannattamana on ehdottanut, että tämä asia pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, jolloin valtiovarainvaliokun-

nan budjettimietintö ensimmäisen kerran tulee käsiteltäväksi. Tulee siis äänestettäväksi sen välillä, tahdotaanko jatkaa asian asiallista käsittelyä tällä kertaa, vai onko asia vapaaherra von Bornin ehdotuksen mukaisesti pantava pöydälle.

Selostus myönnetään oikeaksi.

### Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt, että asia, vapaaherra von Bornin ehdotuksen mukaisesti, pannaan pöydälle siihen istuntoon, jolloin valtiovarainvaliokunnan budjettimietintö ensi kerran tulee käsiteltäväksi.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 95 ei-ääntä.

**P u h e m i e s:** Eduskunta on siis päättänyt, että tämä asia pannaan pöydälle, niinkuin edustaja von Born on ehdottanut.

### 2) Lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttaminen.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmis-televasti käsitelty ed. Pärssisen ynnä muiden tekemä eduskuntaesitys n:o 5.

**P u h e m i e s:** Asetusehdotus esitetään toiseen käsittelyyn ja ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten ryhdytään asetusta pykälittäin tarkastelemaan.

### Yleiskeskustelu:

**Ed. Hultin:** Kun suuren valiokunnan mietintö on jaettu vasta tänään ja siihen on liitetty kolme vastalauseetta, pyydän, että se pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

**Ed. Rosenqvist:** Ifrågavarande lagförslag står i nära samband med den motion angående ändring i utom äktenskap födda barns rättsliga ställning, hvilken för närvarande behandlas inom lagutskottet. Ifall det lyckas lagutskottet och sedan landtdagen att gifva sistnämnda lagförslag en lycklig lösning, att ställa det på en tillräckligt bred och djup allmänt mänsklig bas, hvarigenom de ofgifta barnaföder-

skornas ekonomiska och moraliska läge i väsentlig mån komme att förbättras, så skall helt säkert den jordmån, ur hvilken barnamorden uppväxa, bli mindre fruktbar och följaktligen deras antal komma att mer eller mindre nedgå.

Vi hafva emellertid nu att bedöma det lagförslag, som gäller ändring af stadgandena angående straff för barnamord, i och för sig utan att taga hänsyn till den sistnämnda motionen. Härvid böra otvifvelaktigt, i högre grad än hvad fallet varit under förgångna tider, de förmildrande omständigheter af säregen art, under hvilka ifrågavarande brott ofta, kanske oftast begås, tagas i betraktande. Att därjämte här, liksom vid många andra brott, ekonomiska och sociala faktorer starkt medverka, står utom allt tvifvel. Lagutskottet har också sänkt minimigränsen för uppsåtligt barnamord ända till sex månaders fängelse, en gräns så låg, att en sådan icke inom något annat lands lagstiftning hittills blifvit införd. I såväl Sverige som Norge, hvilka länder stå oss närmast, är ifrågavarande minimigräns ett år. För min del har jag i lagutskottet hållit på samma minimigräns, nämligen på ett år, ehuru jag icke har reserverat mig mot utskottets beslut. Emellertid har stora utskottet ytterligare sänkt denna gräns från sex till tre månader, men därmed har man otvifvelaktigt öfverskridit det rimliga mått, eller icke tillräckligt beaktat den grofva och onaturliga arten af det brott, hvarom här är fråga: en moder dödar sitt eget barn. Det är här fråga om ett uppsåtligt tagande af människolif. Kan ett sådant brott bestraffas med endast tre månaders fängelse, så måste de förmildrande omständigheterna, under hvilka det blifvit begånget, hafva varit så exceptionella, att med samma skäl ett fullkomligt frikännande kunde inträda. Att märka är också att i särskilda lagbestämningar straffet är betydligt nedsatt, om den, som begått brottet, pröfvats därvid hafva saknat förståndets fulla bruk, fastän hon icke kan anses hafva varit otillräcknelig.

Man plägar anföra till försvar för de ytterst låga straffbestämmelserna att det icke är de stränga straffbestämmelserna som afskräcka från brott, och härutinnan har man helt säkert i hufvudsak rätt. Men här är icke fråga om att genom stränga straff afskräcka från brott. Skall öfverhufvud straff finnas — och ingen har ännu yrkat på deras fullkomliga afskaffande —, så måste de gifva uttryck åt den rådande rättsåskådningen och vara afpassade efter brottets natur. I den mån de äro detta, äro

straffen äfven egnade att stödja och upprätthålla rättsmedvetandet hos folket och sålunda på denna väg värka till förekommande af brott. Inträder däremot på detta område en fullkomlig omkastning af alla värden, ett fullkomligt rubbande af proportionerna emellan de olika brotten, bestraffas det uppsätliga tagandet af ett människolif icke mycket strängare än nedstickandet af en gris eller kalf, då rubbar man grundvalarna för folkets rättsåskådning och skapar den jordmån, ur hvilken brotten uppväxa. Respekten för människolif är helt säkert icke håller hos oss så stor, att vi hade anledning att ytterligare rubba densamma.

Jag måste därför beklaga, att stora utskottet ytterligare sänkt den redan i och för sig låga gränsen sex månader till tre månader och föreslår att landtdagen måtte omfatta lagutskottets förslag i dess betänkande.

Hvad de öfriga punkterna uti ifrågavarande lagförslag beträffar, så har jag icke anledning att närmare ingå på dem, hålst lagutskottets förslag äfven af stora utskottet beträffande dessa punkter omfattats.

Ed. K o t o n e n: Miten valitettavan verkaan entisten aikojen raakuus ja ennakkoluulot väistävät syrjään uuden ajan humaniseman ja oikeamielisemmän katsantokannan tieltä, siitä on nyt esilläolevan asetusehdotuksen käsittely Suomen eduskunnassa kuvaavana todistuksena. Vaikka tilasto kumoamattomasti osoittaa, että lapsenmurhiin miltei poikkeuksetta johtavat sosiaiset syyt, ja vaikka kaikki myöntävät, että puheenalaisiin epätoivoisiin tekoihin syytäiksi joutuneet naispoloiset miltei poikkeuksetta ovat mitä kelvollisimpia ja yhteiskunnalle mitä vaarattomimpia henkilöitä, niin sittenkin on täällä eduskunnassa asetettu vaatimaan heidän tuomitsemistaan aina 8 vuoteen saakka nousevaan kuritushuonerangaistukseen. Ja tämä tapahtuu — niin väitetään lakivaliokunnan asiaa koskevassa mietinnössä, ja samaan suuntaan on viimeinen puhuja täällä ajatuksiaan lausunut — oikeusjärjestyksen ylläpitämiseksi. Oikeusjärjestys siis vaatii pystyssäpysyäkseen vääryyden harjoittamista. Yhteiskunta tuntee ja tunnustaa itsensä niin heikoksi, että sitä on puolustettava tilapäisesti harhautuneiden onnettomien naisten pitkäaikaisella kuritushuoneessa kiduttamisella. Mitä on sellaisesta oikeusjärjestyksestä ja sellaisesta yhteiskunnasta ajateltava? Eivätköhän ne kaikkien ajattelevien ihmisten silmissä siten itse tuomitse itseään?

Kun omalta kohdaltani asetuin asiassa sille kannalle, mikä lakivaliokunnan mietintöön liitetystä ensimmäisestä vastalauseesta näkyy, tein sen vasta pitkän harkinnan ja vakavien epäilysten jälkeen. Sama oli laita niiden muiden valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten, jotka ovat ensimmäisen vastalauseen allekirjoittaneet. Oikeudentuntomme olisi vaatinut meitä ehdottamaan, ettei mitään rangaistusta sen sanan varsinaisessa merkityksessä tällaisten epätoivontekojen varalle yleensä säädettäisi, mutta kun tiesimme, ettei ollut vähintäkään toivoa siihen suuntaan menevien ehdotusten hyväksytyksi tulemisesta edes täällä eduskunnassa, ja kun toisaalta pidimme velvollisuutenamme koettaa saada edes joitakin tuntuvampia parannuksia asiassa aikaan, niin päätimme ottaa vastalauseemme pohjaksi Schweitsin uuden rikoslaki-ehdotuksen. Arvelimme, että toki nyt sentään tässä eduskunnassa, jossa naisillakin on paikansa ja äänensä, voidaan saada enemmistö ehdotusten puolelle, joita ulkomaille jo kuivat ja jäisen järkevät juristitkin pitävät oikeuden ja kohtuuden mukaisina. Mutta miten käynee lopuksi, se näyttää epätietoiselta. Kauniita puheita täällä kyllä on asiasta pidetty, liikuttavasti ruikutettu miesten oikeudesta, joka kohtelee naista sillä tavalla kuin väkevämpi on aina heikompaansa kohdellut. Päättyneekö sitte lopulta kaikki näihin kauneisiin sanoihin ja hyveterrorismin puistattavaan kalseuteen? Tullee hyväksytyksi suuren valiokunnan ehdotus, joka tietää muun muassa sitä, että äitipoloinen, joka synnytystuskissaan surmaa aviolapsensa, tuomitaan kuolemaan tai elinkaudekseen kuritushuoneeseen, sekä että synnyttäjää, joka on yrittänyt surmata pienokaisensa, riistetään tämän luota vuosikausiksi telkien taa? Tullee tuo kaikki epäinhimillisyyttä täällä hyväksytyksi, vai saaneeko, kuten vielä uskallan toivoa, enemmistön puolelleen ensimmäinen vastalause, joka perustuu humanisempaan, oikeamielisempään katsantotapaan, silti horjahtamatta missään kohden pois edes niinkutsutun asteettaisen kehityksen poluilta?

Ed. I i d a Y r j ö - K o s k i n e n: Pyytäisin kannattaa edustaja Hultinin ehdotusta, että tämä asia jäisi seuraavaan istuntoon.

P u h e m i e s: Kun ehdotusta asian pöydällepanosta on kannatettu, niin on se kysymys ensin ratkaistava. Kehoitetaan siis puhujia kohdistamaan puheensa vain kysymykseen pöydällepanosta.

Ed. Mannermaa: Aijoin käyttää puheenvuoroa itse asiasta, ja sen vuoksi pyydän puheenvuoroni jätettäväksi toistaiseksi.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Hultin ja vapaaherratar Yrjö-Koskinen ovat ehdottaneet, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Tulee siis äänestettäväksi sen välillä, tahtooko eduskunta jatkaa tämän asian asiallista käsittelyä, vai onko asia pantava pöydälle ensi istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta, ed. Hultinin ehdotuksen mukaisesti, päättänyt että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Hultinin ehdotus siis on hylätty ja eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Mannermaa: Pyydän ensiksi saada lausua jotakin ed. Kotosen asiasta edellälausumien mielipiteitten johdosta.

Yhtäältä on, mitä lapsenmurharikoksiin tulee, tietysti otettava huomioon ne monet hellitävät asianhaarat, jotka nimenomaan tähän rikokseen nähden ovat olemassa. Sillä kannallaan on jo meidän nykyinenkin rikoslakimme. Olen valmis myöntämään, että on syytä, mitä rangaistusmäärän minimiin ja osaksi myös korkeimpaan rangaistusmäärään tulee, mennä jonkun verran nykyistä alemmaksi. Mutta toisaalta on myös varottava joutumasta siihen liiallisuuteen, että lasketaan rangaistusmäärät tästä rikoksesta niin alas, että lapsenmurha, vaikka se onkin rikos henkeä vastaan ja on luonnoton teko, tulisi esiintymään jonkunlaisessa ikäänkuin suositussa poikkeusasemassa rikoslakimme piirissä. Mielestäni on tämä otettava huomioon tarkastettaessa sitä tulosta, johon suuri valiokunta ensimmäisessä lukemisessa arvan kautta ja toisessa lukemisessa muutaman äänen enemmistöllä tuli. Rangaistusmäärän alin määrä on siinä ehdottomasti laskettu alemmaksi kuin syistä, joihin kohta tulen tarkemmin palaamaan, olisi syytä. Vielä enemmän on

asianlaita tällä tavalla kun kiinnitetään huomiota siihen lakivaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, jota ed. Kotonen on täällä kannattanut.

Mitä nyt tulee korkeimpaan rangaistusmäärään lapsenmurhasta, on otettava ehdottomasti huomioon, ettei suinkaan ole olemassa lapsenmurhaajain joukossa ainoastaan tuo yksi tyyppi, josta täällä keskustelussa yksinomaan on puhuttu: nuori vietetty nainen, joka on ollut siihen asti viaton ja sitten epätoivossaan tekee äkillisesti tämän itsessään kamalan teon. Tämä lapsenmurhaajatyyppeä on olemassa, se on olemassa lukuisasti, ja juuri siitä syystä on rangaistusmääriä säädettäessä otettava huomioon ne suuresti rangaistusta alentavat seikat, joita ei muihin hengenrikoksiin nähden ole olemassa. Mutta lapsenmurhaajia on myöskin aivan toista lajia. On olemassa kauvan rikoksissa eläneitä, sen kautta tuntuksa turteuttaneita ja mitä suurimmassa määrässä turmeltuneita naisia, joissa harkituin tuumin tehty lapsenmurha esiintyy kauvan harjoitetun rikoksellisen elämän viimeisenä kamalana hedelmänä. Ei ole ensinkään harvinaista, että näitä asioita käsiteltäessä tulee ilmi, ettei tällainen rikos ole tehty äkkipikaisesti vaan moninaisten, usein kylläkin kamalien valmistelujen jälkeen. Se on silloin aivan harkituin tuumin tehty rikos mitä kamalinta lajia. Edelleen on tapauksia, joissa lapsenmurha esiintyy uudistuvana rikoksena. Tunnetaan tapauksia, jolloin on tästä rikoksesta tuomittu henkilöitä, jotka ovat jo olleet useammin kuin kerran ennen lapsenmurhaan syyäpitä. Vielä on tapauksia, joissa itse lapsenmurha on suoritettu niin kamalalla ja petomaisella tavalla että, kun siihen yhtyy vielä muita jo edellämainittuja raskauttavia asianhaaroja, täytyy todella kysyä, eikö pitäisi säilyttää rikoslaissamme mahdollisuus rangaista tämän laatuista lapsenmurhaajaa kuitenkin hiukan ankarammin, kuin rangaistaan henkilöä, joka on tehnyt äkkipikaisuudessa ja edeltä harkitsematta tavallisen miestapon. Rikoslaisamme sellaista miestäppoa rangaistaan 8 vuoden ja erittäin lieventävään asianhaarain vallitessa 4 vuoden kuritushuoneella. Täytyy nyt myöntää, että lapsenmurha, joka on sitä laatua, josta on ollut viimeksi tässä puhe, on monin verroin raaempi ja kamalampi rikos, ja että siihen nähden silloin ei ole ensinkään olemassa niitä lieventäviä asianhaaroja, jotka yleensä ovat vaikuttaneet sen, että lapsenmurhasta sen luonnottomuudesta huolimatta on lieviä rangaistusmääriä olemassa. Että 8 vuoden kor-



kein rangaistusmäärä tällaisia kamaloita lapsenmurhatapauksia varten rikoslaissa säilytetäisiin, sitä ei nyt voine pitää minään muuna kuin täysin oikeutettuna. Nähdäkseni ed. Kotonen ei esittänyt lausunnossaan mitään, joka olisi omiaan kumoamaan sitä, mitä tällaisista lapsenmurhasta on sanottava. Ja joka on ollut tekemisissä tällaisten rikollisten kanssa vankilassa, hän kyllä tietää, ettei tällainenkaan ole niinkään aivan harvinainen lapsenmurhaajatyypipi.

Vielä mainittiin tässä Schweitsin rikoslakia. En siitä tahdo mitään seikkaperäistä käydä sanomaan. Täällä on lakimiehiä, jotka tietävät sen asian tarkemmin. Mutta asiahan kuuluu olevan niin, että Schweitsin rikoslaissa on erityisiä rikoksia koskevain rangaistusmääräysten ulkopuolella sellaisia yleisiä määräyksiä, mitä esimerkiksi tulee rikosten uusimiseen ja lieventäviin asianhaaroihin, että ne tekevät mahdolliseksi rangaistusasteikon käyttämisen siellä paljon laajemmassa mitassa, kuin se, joka tässä mainittiin ja joka on otettu ed. Kotosen mainitsemien, lakivaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen rangaistusehdotuksen pohjaksi.

Tämä nyt mitä tulee lapsenmurharikosten rangaistusten korkeimpaan määrään.

Mitä sitten tulee rangaistuksen alimpaan määrään, niin sen lisäksi, mitä ed. Rosenqvist siitä asiasta jo edellä mainitsi, ja yhtyen siihen mitä hän asiasta lausui, pyydän vielä mainita muutamia seikkoja tueksi sille käsitykselle, että 3 kuukauden asettaminen rangaistusminimiksi on ehdottomasti liian alhainen.

Kun tarkkaa sitä tilastollista taulua, joka on lakivaliokunnan asiaa koskevassa mietinnössä 11 sivulla, niin näkee siitä, että ajanjaksona, jota tässä taulussa käsitellään, on käsitelty meidän oikeuksissamme lapsenmurhatapauksia 410 kappaletta. Niissä on alinta rikoslaissamme tähän asti löytyvää rangaistusmäärää — 2 vuotta kuritushuonetta — käytetty ainoastaan 2 tapauksessa. Aikamäärää 2—3 vuoteen on käytetty tuosta korkeanlaisesta lukumäärästä, mikä rikoksia on ollut, ainoastaan 33 tapauksessa. Niinmuodoin asiain käsittelyssä tuomioistuimissamme eivät julistetut tuomiot yleensä ole pyrkineet lähenemään alinta rangaistusmäärää, minkä rikoslaki näistä rikoksista määrää. Voisi täydellä syyllä sanoa, että hyvin tuntuvaan alimman rangaistuksen alentamiseen ei ole pakottavaa syytä olemassa, koska ei tähänkään asti alinta rangaistusmäärää ole missään huomattavassa määrässä käytetty. Voi tosin sanoa, että tämä seikka ei ole mistään ehdotto-

masti sitovasta merkityksestä. Voi sanoa, että tuomioistuimet yleensä liikkuvat niiden rangaistusmäärien piirissä, jotka rikoslaissa ovat olemassa, sillä tavalla, etteivät kernaasti tahdo käyttää kaikkein alinta rangaistusmäärää muuta kuin aniharvoissa poikkeustapauksissa, ja että silloin asianlaita on sama, olipa alin rangaistusmäärä vähän korkeampi tai alempi. Mutta sittenkään ei tähän seikkaan voi olla aivan huomiota kiinnittämättä. Täytyy pitää kiinni siitä, että oikeudenkäyttö maassamme ei ole siihen näkynyt aihetta antavan, että alinta rangaistusmäärää kovin suuresti olisi alennettava. Jo lakivaliokunnan mietinnössä on tapahtunut niin suuri alentaminen, kahdesta vuodesta kuritushuonetta kuuteen kuukauteen yksinkertaista vankeutta, ettei todellakaan tämän suurempaan alentamiseen mitään syytä näytä olevan.

Edelleen on otettava huomioon se, että rikoslaissa rangaistusmäärät eri rikoksista eivät esiinny minään erillisinä ilmiöinä, toinen toisistaan riippumattomina ja ilman mitään keskinäistä yhteyttä. Päinvastoin rikoslaki muodostaa, mitä tulee rangaistusmääriin, vissit läpikäyvät rangaistusasteikot. Jo itsessään olisi kai rikoslaissa jotain perin harvinaista niin laaja rangaistusasteikko kuin kahdeksasta vuodesta kuritushuonetta kolmeen kuukauteen yksinkertaista vankeutta. Mutta sitäpaitsi tulisi rikoslain yleinen rangaistusasteikko epäilemättä tältä kohdalta rikotuksi minimirangaistusmäärän painumisen kautta niin alas, kuin suuressa valiokunnassa nyt tapahtunut on. Tulisi ehdottomasti lapsenmurha näyttämään sellaiselta rikokselta yhteiskunnassa, jota kohdellaan lievemmin, kuin muita samanlaatuisia rikoksia ja kuin muita rikoslain alaisia rikoksia yleensä. Ja mihinkään tällaiseen suosittuun poikkeusasemaan ei todella ole syytä tätä rikosta asettaa.

Sitä vähemmin on syytä asettaa sitä sellaiseen asemaan, kun yleensä otamme huomioon olot, missä maassamme nykyään ollaan. Rikollisuus lisääntyy meillä sangen suuressa määrässä. Kun vuoden 1883 lopulla vankiloissa säilytettyjen henkilöiden lukumäärä oli 1,901 henkeä, oli se 1909 vuoden lopussa 3,577. Se oli kasvanut tuona ei suinkaan pitkänä ajanjaksona lähes kaksinkertaiseksi. On siis kieltämätön tosiasia, että maassamme on olemassa tapain villiytymistä, joka tulee näkyviin siveellisten siteiden höltymisessä ja yleisessä rikollisuuden kasvamisessa. Nyt ei suinkaan olla lakia laatimassa minkään yleisten pilventakaisten teorioiden ja haaveiden mukaan, vaan laaditaan

laki vissiiä kansaa varten, joka on elämässä visseissä olosuhteissa, ja ne olot, mitkä maassamme nyt ovat rikollisuuteen nähden voimassa yleensä, ovat epäilemättä tässä huomioon otettavat; sillä tavalla huomioon otettavat, että ylen suureen rangaistusmäärän alentamiseen ja senkautta tällaisten rikoksien leimaamiseen edullisessa poikkeusasemassa oleviksi yhteiskunnassa ei suinkaan voi olla syytä.

En myöskään voi olla kajoamatta eräeseen seikkaan, johon tämän asian yhteydessä, samoin kuin eduskunnassa usein tämänlaatuisissa asioissa, on vedottu. Näyttääpä siltä, että se osalle olisi pääasiallinen näkökohta, jolta on tällaisia asioita katsottava. Sanotaan: „pitkät rangaistukset eivät ketään paranna”. Jos nyt johdonmukaisesti vedettäisiin johtopäätökset tuosta katsantotavasta, niin pitäisi kai yleensä koko rikoslaki pyyhkäistä pois. Mutta sitäpaitsi ei tuo lauselmä „pitkät rangaistustavat eivät ketään paranna” pidä paikkaansa asiallisestikaan. Ei ole mitään syytä, asiallista syytä, asettua sille kannalle, että vankilarangaistus henkilölle, joka sinne joutuu, on vain jotakin ehdottoman pahaa, on jotain, joka johtuu ainoastaan yhteiskunnan kostonhalusta, jotakin sellaista mikä ei voi asianomaiseen henkilöön mitään hyvää vaikuttaa. Jos näin ajatellaan, niin suljetaan silmät tosiasioille, joita kokemus kyllä näyttää. Kuivasta tilastostakin näkyy, että yleensä henkilöistä, jotka vankiloissamme ehdotonta vankeusrangaistusta kärsivät, enempi puoli ei palaja sinne enää uudelleen, vaan on päinvastoin vähempi kuin puolet, jotka uudistuneista rikoksista joutuvat uudelleen vankeusrangaistukseen, kerran vankeusrangaistusta kärsittyään. Jo tästä näkyy, ettei vankilarangaistus ole mitään sellaista pahaa, joka ei voisi muuta kuin turmella henkilöä, joka joutuu sitä kärsimään. Päinvastoin asianlaita on se, että opetus, yksinäisyys kahden kesken itsensä ja omantuntonsa kanssa, johon vanki vankilassa joutuu, säännöllinen työ, jota ei monikaan vankilaan tullut ole elämässään sitä ennen oikeastaan milloinkaan tottunut tekemään, sekä kuri ja järjestys, joka niinikään on monelle vankilaan tulleet siihen asti ollut aivan outo, — tämä kaikki vaikuttaa vankilaan joutuneiden luonteeseen suuressa määrässä taltuttavasti ja rikoksista pidättävästi. Varmaa on, että enimmäkseen, jotka joutuvat rikoksista vankeusrangaistukseen, tekevät päätöksiä, että he eivät rikoksia uudista. Että uudistustapauksia niinkin usein sattuu kuin niitä sattuu, ei riipu itsensä vankilasta; eihän vankila voi tietenkään ke-

nenkään ihmisen luonnetta uudelleen luoda; vaan riippuu rikoksiin palajaminen kylläkin useimmissa tapauksissa niistä turmiollisista seikoista, joiden alaiseksi henkilö vankeudesta päästyään joutuu, vaikka olisi siellä elämänsä vakaannuttamista ja parantamista ajatellut. Siihen näkökantaaan siis, että vankeusrangaistuksia olisi vain lyhennettävä lyhentämistään siitä syystä, että ne ovat jotakin pahaa, ei ole mitään syytä; eikä tämän eikä muiden tämän laatuisten asiain yhteydessä pidä suinkaan sitä näkökohtaa ratkaisevaksi panna.

Voisi kyllä olla syytä ottaa kyseenalaiseksi, eikä rangaistusminimi lakivaliokunnankin ehdotuksessa ole pantu liian alas. Minimi on nyt silloin aivan poliitarikosten tasalla, jos se menee suuren valiokunnan määrään; mutta eikö se jo lakivaliokunnan mietinnössäkään ole pantu liiaksi alas? Kuitenkaan en siihen nähden tahdo mitään erityistä korotusta ehdottaa, vaan kannatan puolestani lausumillani syillä lakivaliokunnan mietinnössä ehdotettua rangaistusasteikkoa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ed. Kotonen: Edustaja Mannermaa on, kuten odottaa sopiikin, asettunut tässäkin asiassa puolustamaan kristillisen kirkon traditsioneja, traditsioneja, joiden julmuus puistattaa jokaista inhimillisesti ajattelevaa ihmistä. Hänen puheensa tosin, sikäli kuin minä saatoin ymmärtää, oli parasta agitatsionia mitä ensimmäisen vastalauseen hyväksi voidaan harjoittaa. Mutta kuitenkin tahdon tehdä muutamia lyhyitä huomautuksia erinäisten hänen esittämäinsä väitteiden johdosta.

Hän väitti muun muassa että useat lapsenmurhiin hairahtuneista naisista ovat tehneet tekonsa vakain tuumin ja ovat monet niistä jo ennen samallaisesta rikoksesta rangaistuja. Jos edustaja Mannermaa on ottanut selvää siitä tilastosta, joka on liitetty lakivaliokunnan mietintöön, niin hän on huomannut että ainoastaan 3 prosenttia lapsenmurhasta kuritushuoneella rangaistusta naisista on ollut siitä rikoksesta ennen tuomittuja. Sen ei nyt pitäisi olla paljon millään silmillä katsottuna, vaan pitäisi sen todistaman että nämä, niinkuin lakivaliokunnan mietinnössä mainitaankin, ovat niin kutsuttuja tilapäisiä rikoksentehtäjiä. Miten selittää edustaja Mannermaa, kun hän väittää että nämä rikokset ovat harkituin tuumin, paatunein mielin tehtyjä, miten hän selittää sen tosiasian, että näistä rikoksentehtäjiä ainoastaan 2,7 prosenttia on ollut hyvissä varoissa eläviä, muut joko niukoissa varoissa eläviä tai pe-

räti köyhiä? Tahtoneeko edustaja Mannermaa väittää, ettei tästä selvästi kuvastuisi näiden rikosten todellinen syy? Jos hän sitä väittää, niin tämä tilasto edessä tuskin kukaan häntä uskoo.

Sweitsin rikoslakiehdotuksesta puhuessaan edustaja Mannermaa huomautti, että siellä on yleisiä säännöksiä rikoksen uusimisesta, säännöksiä, jotka tulevat käytäntöön myöskin lapsenmurhasta rangaistaessa. Se on kyllä totta. Mutta tällä seikalla on ainoastaan teoreettinen eikä mitään käytännöllistä merkitystä, kun otetaan huomioon että esimerkiksi sinä 10-vuotis-kautena, josta lakivaliokunnan mietinnössä puhutaan, ainoastaan 3 prosenttia noista rikollisista on uusinnut tekonsa. Ja onhan meillä, ensimmäisessäkin vastalauseessa kyllin laaja rangaistusasteikko käytettäväksi noihinkin tapauksiin, joissa rikos on uusittu, jos silloinkaan voidaan katsoa että se uusiminen on kovemmin rangaistava; saattaahan näet olla hyvinkin mahdollista että tähän rikoksen uusimiseenkin ovat naisen johtaneet erinomaisen synkät ja painavat muut syyt.

Edustaja Mannermaan se käsitys että, kun lapsenmurhasta tuomitut rangaistukset eivät ole yleensä pyrkineet lähentelemään rangaistusasteikon alinta rajaa, se todistaisi ettei yleinen oikeustajunta pidä näitä rangaistuksia liian korkeina, on ehdottomasti virheellinen, sillä tuomarin velvollisuus tietenkin on rangaistusta mitattaessaan pysyä laissa säädetyn rangaistusasteikon keskivaiheilla, ellei ole erityisiä syitä mennä siitä joko ylöspäin tai alaspäin. Yleinen ajanhengen virtaus ei oikeastaan saisi tässä tapauksessa rangaistuksen määrään vaikuttaa yhtään mitään, vaan tuomarin on seurattava lakia sellaisena kuin se on hänellä edessään. Edustaja Mannermaa lausui myöskin, että meidän ei ole täällä lainsäädäntötyössä tavoiteltava pilventakaisia asioita, vaan pysyttävä kiinni asioissa sellaisina kuin ne ovat meidän käsiteltävänä. Minäkin jätän pilventakaiset asiat hyvin kernaasti pappien hoidettavaksi ja pysyn siinä, mikä tässä on elävän elämän vaatimus, ja se elävä elämä se vaatii näitä naisia kohdeltavaksi kokonaan toisella tavalla kuin heitä tähän asti on kohdeltu ja vaaditaan nytkin vielä kohdeltavaksi.

Ed. Nyberg: Samalla kun minä viitataan tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä esittämäni lausuntoon, pyydän saada lausua muutaman sanan edustaja Kotosen lausunnon johdosta. Edustaja Kotonen mainitsi itse, että Sweitsin uusi rikoslakiehdotus sisältää rikok-

sen uusimisesta yleisen rangaistumääräyksen, jonka mukaan rangaistus lapsenmurhasta voi mennä ylemmäksi kuin ne 5 vuotta kuritushuonetta, jotka on ehdotettu määrättäväksi lapsenmurhan ylimmäksi rangaistukseksi. Minä pyydän saada lisätä, että tämä yleinen määräys sisältää sen, että rikoksen uusimisessa saa mennä aina kustakin rikoksesta määrätyn rangaistuslajin ylimpään rajaan asti, siis tässä tapauksessa 15 vuoden kuritushuonerangaistukseen. Tämä määräys ei ole vain teoreettista laatua, niinkuin edustaja Kotonen mainitsi. Hän viittasi itse siihen, että meilläkin on ollut tapauksia, jolloin henkilöitä on tuomittu tällaisen rikoksen uusimisesta. Mutta jos on muutamiaakin sellaisia tapauksia, niin se riittää jo todistamaan, että tässä tarvitaan korkeampi rangaistumäärä myöskin uusimisen varalta. Tämän yhteydessä olkoon sanottu, että kun tässä on viitattu siihen että puheenaolevan rikoksen esiintymiseen olisi erinomaisia sosiaalisia syitä olemassa, se kyllä on totta, mutta se on tavallaan totta myöskin kaikkiin rikoksiin nähden; silti ei lainsäätäjä kuitenkaan saa jättää huomioonottamatta sitä seikkaa, että nyt on kyseessä kaltein kaikista yksilön oikeushyivistä, nimittäin ihmishenki, ja se näkökohta vaatii, että rangaistuksen alinta rajaa ei aseteta liian alhaiseksi.

Sitten edustaja Kotonen puoltaa ensimmäistä vastalauseetta siinäkin kohden, ettei tehtäisi erotusta aviollisen ja aviottoman lapsen surmaamisen välillä. Minä pyydän tämän johdosta vain saada viitata siihen, että kaikkien pohjoismaiden rikoslainsäädännöt, samoin kuin myöskin Saksan, ovat siinä samalla kannalla, että lapsenmurhaan nähden on tehtävä erotus aviollisen ja aviottoman lapsen välillä, eikä ole syytä koettaa istuttaa meidän kansaamme sellaista vierasta käsitystä, jonka vastalause tässä kohden sisältää.

Ed. Sohlberg: Då jag i stora utskottet omfattat de förslag, som göras i andra reservationen, ber jag här få anmäla min anslutning till denna reservation. Men därjämte ber jag få framhålla, att det ingalunda är af bristande medkänsla för de kvinnor, om hvilka här är fråga, som jag omfattat lagutskottets straffgränser. Jag gör det af öfvertygelse, emedan jag anser, att det bör finnas en högre straffgräns för återfall uti här åsyftade brott. Jag har förförfogad med fullt förtroende för vår rättsskipning kunnat omfatta denna högsta gräns, emedan jag har den öfvertygelsen, att domstol icke annat än i trängande fall skall använda

det högsta straffmättet. Den förändring, stora utskottet genomfört, har jag ej kunnat omfatta på grund af att jag anser en nedsättning af straffet ända till tre månader otillbörlig. Såsom i andra reservationen framhålles, finnas därförutom flere möjligheter för straffets för mildrande på grund af särskilda omständigheter.

Ed. Alkio: Kun minä puolestani aijon äänestää suuren valiokunnan ehdotuksen puolesta, niin pyydän tämän käsitykseni perusteeksi lausua muutaman sanan.

Kun tahdotaan lapsenmurhasta määrätä alin rikoksen rangaistus niin alhaiseksi, kuin täällä on ehdotettu, käsitan sen johtuvan siitä, että tällaiset rikokset joskus kuitenkin tapahtuvat niin säällittävissä olutiloissa, että rankaiseminen oikeastaan tuntuu rikokselta. Ajatelkaa esimerkiksi, että tällaiseen rikokseen saattaa langeta tyttösiä, joiden ikä on 14, 15, 16 vuoden tienoilla. Voiko sellaista pitää syyntakeisena sellaisissa olosuhteissa, joissa hän silloin on, kun hän lapsen synnyttää? Minä luulin että, jos Kristus olisi tässä lausumassa mielipidettensä, hän varmaan silloin lausuisi jokaiselle meille: „Se joka teistä luulee syytön olevansa, hän ottakoon ja heittäköön ensimmäisen kiven”. (Vasemmalta: Hävittäisi kuritushuoneet!) Minun mielestäni on siis uuden ajan lainlaatijan, kun hän nykyään näkee tällaisten rikosten johtuvan usein monista muista syistä, mutta ei taipumuksesta rikollisuuteen ja konnamaisuuteen, asetuttava aikansa tasalle ja tehtävä tuomarille se oikeus, valmistettava se mahdollisuus, että hän saa valita näiden rangaistusmääräysten välillä niin laajalla alalla kuin suinkin mahdollista.

Toinen seikka, joka minun mielestäni aiheuttaa myöskin tällaisen tapauksen lievää tuomitsemista, on se, ettemme nykyaikana ole vielä päässeet siihen, että toinen rikoksellinen, joka on ollut aiheena synnytyksen tapahtumiseen, nimittäin mies, tulisi rangaistavaksi. Minun mielestäni on miesten tuomio tässä sangen yksipuolinen, jos he säällittävissäkin tapauksissa asettuvat ankaran tuomitsemisen kannalle. Vasta silloin, kun yhteiskunta on päässyt siihen, että se voi tällaisessa tapauksessa aina, kun joku nainen joutuu lapsenmurhasta rangaistuksen alaiseksi, saattaa myöskin hänen rikostoverinsa, sen miehen, joka on ollut siirtämisessä tekijänä, rangaistukseen, vasta silloin voidaan ruveta moittimaan että Suomen lain rangaistusmääräys, jos se tehdään tällaiseksi, on asetettu liian alhaiseksi.

Huomautan vielä siitä, että korkein rangaistusmäärä, 8 vuotta, on minun mielestäni sekin oikea, sillä täällä on jo huomautettu useissa edellisissä puheissa, miten on olemassa henkilöitä, jotka harjoittavat tällaistakin rikosta jopa melkein ammattimaisesti. Minä olen yksi niitä, jotka ankarasti tuomitsevat harkitun rikoksen, ja senvuoksi olisi mielestäni ajattelematonta ottaa tuomarin kädestä oikeutta antaa raskas tuomio sellaiselle, jonka voidaan osoittaa harkituksi tehneen lapsenmurhan (Vasemmalta: Ne ovat varmasti sairaita!), sillä sellainen on useimmissa tapauksissa raskaimpia murhamuotoja, mitä tapahtuu. Senvuoksi siis kannatan myös sitä, että 8 vuotta olisi korkein rangaistus aika. Mielestäni eivät ole olleet todistavia ne lausunnot, joilla on tahdottu osoittaa, että 6 kuukautta olisi se normaaliaika, normaalirangaistus määrä, joka olisi lakiin otettava pienimpänä ja sopivampana kuin 3 kuukautta. Minä siis tulen äänestämään sen ehdotuksen puolesta, jonka suuri valiokunta on tehnyt. (Vasemmalta: Tekisikö Kristus niin? Puhemies: Hiljaa.)

Ed. Kotonen: Totta on kyllä, mitä edustaja Nybergh mainitsi, että nimittäin erinäiset lait tekevät erotiikan aviollisen ja aviottoman lapsen murhaamisen välillä, mutta yhtä totta on, että löytyy myöskin lakeja, jotka eivät sellaista erotusta tee, ja tällä kannalla on myöskin Schweitsin uusi rikoslakiehdotus, joka kai edustanee tieteen uusimpia tuloksia tässäkin kohden.

Ed. Nybergh: Minä pyysin puheenvuoroa korjatakseni erään kohdan edustaja Alkion lausunnossa. Ed. Alkio sanoi nimittäin, että rangaistuksen alentaminen 1 §:ssä 3 kuukaudeksi olisi tarpeen vaatima sentakia, että saattaa olla rikoksentekijöitä, jotka ovat 14—16 vuoden vanhoja. Tämän johdosta on huomautettava että, jos rikoksentekijä on 14 vuoden vanha, niin hän ei tule ollenkaan puheenaolevan pykälän alaiseksi. Hän on silloin nuori rikoksentekijä, ja hänet tuomitaan joko parannuslaitokseen tai vanhempiensa kuritettavaksi. Jos hän on 16 vuotta vanha, niin on olemassa erityinen rangaistus määrä, jonka mukaan rangaistus lapsenmurhasta henkilölle, joka on 15—18 vuoden vanha, voi aleta aina 14 päivän vankeudeksi.

Ed. Tuomi: Edustaja Mannermaa puhui vankilajärjestelmän kasvattavasta vaikutuk-

sesta ja mainitsi, kuinka siellä voi muka rikossellinen tutkistella omaatuntoansa. Tästä kasvatusjärjestelmästä pyydän esittää seuraavan kuvaavan esimerkin, joka on viime päivinä uutisena kierrellyt sanomalehdissä. Se uutinen kuuluu seuraavasti:

„Leski Liisa Nurmijärvi Pyhjäjärven kunnasta tuomittiin aikanaan lapsenmurhasta viideksi vuodeksi kuritushuoneeseen, vaan pari kolme vuotta kuritushuoneessa oltuaan joutui hän mielenhäiriöön ja sijoitettiin valtion toimesta ja kustannuksella Pitkänniemen keskuslaitokseen hoidettavaksi, jossa hän vielä nykyäänkin on. Mainittu nainen on sanotussa hoidonhuoneessa 4 päivänä tammikuuta 1911 syntynyt tyttölapsen, joka laitoksen johtajan kehotuksesta oli noudettava Pyhjäjärvelle hoidettavaksi.

Nyttemmin on Pyhjäjärven vaivashoitohallitus kääntynyt kuvernöörin puoleen pyynnöllä, että koska siveettömyys ja synnytys oli tapahtunut yleisessä valtion laitoksessa eikä Pyhjäjärven kunnan puolelta ole voitu millään tavalla valvoa tuota onnetonta naista häpeälliseen rikokseen joutumasta, kuvernööri ryhtyisi sensuuntaisiin toimenpiteisiin, että Pyhjäjärven kunta vapautettaisiin mainitun aviottoman lapsen ylläpidosta ja asianomainen valtion kassa velvoitettaisiin lapsi kokonaan hoitoonsa ottamaan sekä korvaamaan sen tähänastiset hoito- ja noutokustannukset 204 markkaa 35 penniä kuin myös mitä vaivashoito tulee lapsen puolesta kärsineeksi kustannuksia, kunnes se tulee kykeneväksi itseään elättämään tai valtio on sen hoitoonsa ottanut.”

Tämä esimerkki ei lisäselityksiä kaipaa.

Ed. Alkio: Ed. Nyberghin lausunnon johdosta pyydän vain huomauttaa, että olen lausunut ainoastaan esimerkkinä, että sellaisetkin voivat tehdä lapsenmurhia, joiden ikä on 14—16 vuotta ja että heidän syyntakeisuutensa on hyvin epäilyksenalainen. Kun nyt jo rikoslaki alentaa sellaisten henkilöiden rangaistuksen 14 vuorokaudeksi, niin en käsitä, mistä syystä sitten vastustetaan rangaistuksen alimman rajan määräämistä kolmeksi kuukaudeksi.

Ed. Lilius: Edustaja Alkion viimeinen lausunto ei suinkaan parantanut hänen asiaansa, päinvastoin, mutta sen pätemättömyys on niin ilmeinen, ettei minun tarvitse siinä kauemmin viipyä. — Kun edustaja Alkio nyt on kannattanut suuren valiokunnan määräämää alinta rajaa, kolmea kuukautta, niin sietää huomauttaa

että, kun tämä kysymys oli lakivaliokunnassa esillä, siellä toisessa lukemisessa ainoastaan yksi lakivaliokunnan jäsenistä ehdotti ja kannatti tätä alinta määrää, eikä se siis tullut edes äänestyksen alaiseksi. Tämä siis osoittaa, että vasemmistonkin jäsenet lakivaliokunnassa katsoivat kolmen kuukaudenkin alirajan niin alhaiseksi, ettei sitä voitu tähän ehdottaa. On huomautettu täällä jo aikaisemmin, että se aika, joksi valiokunta ehdotti alimman rajan, nimittäin kuusi kuukautta, on niin alhainen, ettei minkään maan rikoslaissa vielä ole sellaista määrättyä, ja että ainoastaan kahden maan rikoslakiehdotuksissa esiintyy siihen verrattavia ehdotuksia.

Vaikka minä en ole allekirjoittanut suuren valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseita, olen edelleenkin sillä kannalla, että kuuden kuukauden rangaistusmäärä on alin, joksi me voimme alirajan asettaa. Minä kyllä myönnän, että asiallisesti ei suurta eroa ole, määrätäänkö tämä raja kolmeksi vai kuudeksi kuukaudeksi. Kuten jo edustaja Mannermaa huomautti, eivät tuomioistuimet yleensä lähentele enemmän minimi- kuin maksimirajaakaan, vaan muodostuu itsestään sellainen normaaliasteikko, jota tavallisesti noudatetaan. Tämän takia minä en katso niinkään tärkeäksi, määrätäänkö tuo raja 3 vai 6 kuukaudeksi. Mutta ei ole minkäänlaista tukaa olemassa kolmen kuukauden määräämiselle; se on aivan mielivaltaista. Mieluummin määrättäköön sitten rangaistuksen alirajaksi 14 päivää vankeutta. Kuuden kuukauden alirajan puolesta puhuvat sitä vastoin Saksan ja Schweitsin uudet rikoslakiehdotukset, ja on olemassa jonkunlainen faktillinen peruste tällaisen rajan puolustamiseksi.

Kun minulla on puheenvuoro, en voi olla vielä koskettelematta muutamin sanoin tämän rangaistuslatitudin korkeinta rajaa. Se minun mielestäni on sittenkin paljon tärkeämpi kuin alin raja. Niinkuin täällä edustaja Mannermaa ja muutamat muut puhujat ovat huomauttaneet, on tapauksia, jolloin oikeudentunto tulee tällaisen rikoksen kautta siihen määrin loukatuksi, että olisi erittäin valitettavaa, ellei sellaisessa tapauksessa tuomioistuimilla olisi kylliksi valtaa määrätä oikeudentuntoa täysin tyydyttävää rangaistusta. Edustaja Kotonen on kyllä aivan oikein huomauttanut, että tämän rikoksen uusimisia esiintyy meidän rikostilastomme mukaan ainoastaan 3 prosenttia. Mutta näiden 3 prosentin joukossa on siksi paatuneita rikoksenteikiä, että ne vaativat minun nähdäkseni välttämättömästi enemmän kuin viiden vuoden ran-



gaistusmäärää. Esiintyy uusimistapauksia, joissa ei „kunnianhätätillä” vähimmässäkään määrässä ole olemassa. On myös olemassa sellaisia hyvissä taloudellisissa oloissa eläviä, joille taloudellinen ahdinkotila ei ole ollut millään tavalla aiheena rikoksen tekemiseen. Voisin tuomioistuintemme asiakirjojen nojalla kertoa hyvinkin räikeitä esimerkkejä tästä, ja jokainen joka meillä on vähänkin toiminut tuomarin alalla, tietää, että tällaisia tapauksia esiintyykin hyvin usein, tapauksia sellaisia, että ne tuskin missään suhteessa eroavat tavallisista murhista; ne ovat niin kylmin järjin ja niin täysin tarkoituksin tehtyt, että tuskin voisi katsoa elinkautistakaan rangaistusta sellaisessa tapauksessa liialliseksi.

Toisaalta ei kyllä voida kieltää, että voi olla tapauksia, jotka ovat usein hyvinkin sääliittäviä; mutta, kuten täällä ovat jo aivan oikein muutamat puhujat huomauttaneet, on tässä kysymyksessä ihmishenki, ja sen vuoksi kuuden kuukauden rangaistusta ei voida pitää liian korkeana.

Viellä on huomautettava eräästä seikasta, jota edustaja Alkion viimeinen lausunto vähän kosketteli. Hän sanoi, että henkilöt, jotka tekevät tämänlaatuisia rikoksia ovat vähemmän syyn takeisia. Jos niin on, niin tuomarilla on valta tässä kohden mennä aivan rangaistuslajin alimpaan määrään asti, nimittäin 14 päivän vankeuteen. Jos taas syyntakeisuus kokonaan puuttuu, niin tuomioistuimet ovat sekä oikeutettuja että velvollisiakin vapauttamaan syytetyn kokonaan.

On vielä sitäpaitsi huomautettava eräästä toisesta seikasta, jota ei voida tässä jättää huomioimattamatta, nimittäin kysymyksestä, joka koskee ehdollisia rangaistustuomioita. On todennäköisesti ja toivottavasti mielläkin ainoastaan lyhyen ajan kysymys, milloin tällaiset ehdolliset rangaistustuomiot tulevat otettaviksi käytäntöön, ja silloin ovat näissä esilläolevissa kysymyksissä, jos missään, tällaiset ehdolliset tuomiot soveltuvia.

Näillä syillä minä puolestani en epäile edelleenkin suosittaa lakivaliokunnan 1 §:ään ehdottamia rangaistusmääräyksiä eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ed. W r e d e: Jag ber att få anmäla, att jag, ehuru undertecknare af andra reservationen, hade ansett det vara riktigast att minimum för straffet i 1 § 22 kap. hade blifvit utsatt till ett års fängelse. Skälen hvarför man icke bör gå alltför lågt vid bestämmandet af det lägsta

straffmättet för ifrågavarande brott har redan af andra här utlagts, så att jag icke behöfver vid dem uppehålla mig. Det är ju å ena sidan obestridligt, att här föreligger ett brott, som innebär ett uppsåtligt tagande af människolif, och ett dylikt brott måste alltid, äfven då mildrande omständigheter, såsom i föreliggande fall, förekomma, räknas till groft brott. Å andra sidan åter måste man, såsom här äfven särskildt af herr Mannermaa framhållits, fästa afseende vid det straffsystem, som genomgår strafflagen, så att icke det ena brottet beläggas med ett straff, som icke står i något förhållande till det, hvarmed andra likartade brott äro belagda. På båda dessa skäl skulle jag som sagt anse ett års fängelse vara lagom stort minimum, men då ett sådant förslag icke kunnat vinna pluralitet, har jag förenat mig om lagutskottets förslag att utsätta minimum till sex månader.

Det har sagts, att de stränga straffen icke afskräcka i nämnvärd mån från brott, och det har vidare sagts, att det vore af jämförelsevis mindre betydelse, om minimum är något högre eller lägre, emedan domstolen endast i sällsynta undantagsfall tillämpar detta minimum. Hvardera påståendet är i viss mån riktigt, men det oakadt förblir det dock en sanning, att straffmättet verkar i icke ringa grad på förekomsten af brott; och då nedsättandet af minimum här särskildt motiverats därmed, att frihetsstraff i allmänhet vore skadliga, så ber jag få nämna, att man numera är tämligen ense därom, att just de korta frihetsstraffen äro de olämpligaste straff som finnas, medan däremot långvariga frihetsstraff hafva någon förmåga att förbättra den brottsliga.

Det kan nu icke hjälpas att såsom sagdt straffmättet utöfvar ett visst inflytande på brottsligheten, och om detta straffmått och särskildt straffminimum utsätts alltför lågt, så bidrager detta ovillkorligen till den föreställningen hos allmänheten, att det brott, hvarom fråga är, i själfva verket icke är något synnerligen farligt brott, och denna föreställning är egnad att inverka på brottsligheten. Härtill kommer ännu en annan omständighet, nämligen den, att de brott, hvarom nu är fråga, stå i ett visst samband med det sedliga lifvet öfverhufvud. De hafva till sin yttersta grund osedlighet, och om straffen utsätts alltför lågt, så kan det väcka den föreställning hos allmänheten, att det icke från lagens ståndpunkt är af någon synnerlig betydelse, om man lefver sedligt eller osedligt. Det kan med andra ord verka en rubbning i de



sedliga begreppen. Äfven från denna synpunkt är det af vikt, att strafflagens straffbestämning är utmärkt af nödigt allvar. Jag tror mig icke öfverskatta den inverkan, som lagstiftningen i allmänhet och särskildt strafflagstiftningen kan utöfva på de sedliga förhållandena. Den är otvifvelaktigt mycket begränsad och icke synnerligen stor. Men någon inverkan utöfvar också den. Och jag vill såsom belysande exempel hänvisa till den reservation, som afgifvits med afseende å 5 § 22 kap. Denna reservation och särskildt dess motivering är af den beskaffenhet, att de enligt min tanke rent af innebära en uppmaning till såväl osedlighet som brott. De förslag, som här framställts beträffande första paragrafen, äro visserligen icke af denna beskaffenhet, men äfven här är det icke likgiltigt, huru straffet utsättes.

Pluralitetens i stora utskottet har enligt min tanke utan tvifvel låtit föra sig alltför långt i sin sträfvän att fylla humanitetens fordringar. Det synes för öfrigt, såsom om de, hvilka ifrat för de lägsta straffsatserna, skulle hafva låtit leda sig af den oriktiga föreställningen, att dessa straffsatser kunna tillämpas också i sådana fall, då den, hvilken har begått brottet, antingen icke haft sina sinnens fulla bruk eller också varit helt och hållet otillräckelig. Den senaste talaren, herr Lilius, har redan genom sitt yttrande skingrat denna missuppfattning.

Jag ber att få förorda andra reservationen.

Ed. Poutiainen: Olin pakotettu pyytämään puheenvuoron edustaja Liliuksen lausunnon johdosta. Hän nimittäin mainitsi, ettei lakivaliokunnassa kolmen kuukauden alinta rangaistusta ehdottanut kuin ainoastaan yksi jäsen, joka ei saanut kannatusta. Se väite ei pidä täysin paikkaansa. Edustaja Lilius kai muistane, kuinka asian käsittely tapahtui lakivaliokunnassa, mutta olen pakotettu sittenkin selittämään sitä jotta edustajatkin sen tietäisivät.

Kun tämä asia eli kysymys oli ensimmäisessä lukemisessa valiokunnassa, tein tällaisen ehdotuksen, koska en voinut kannattaa vasemman ehdotusta, jossa korkein rangaistus oli pantu mielestäni liian alas, enkä myös voinut oikeiston kantaankaan yhtyä, koska alin rangaistus siinä oli liian korkea. Sitä ehdotustani kannatettiin silloin ja äänestyksen perusteella se tuli valiokunnan mietinnöksi. Toisessa lukemisessa tein saman ehdotuksen ja sitä olisi kannatettu, mutta valiokunnan jäsenet eivät olleet niin varmoja lakimiehiä kuin tohtori Lilius ja monet muut siellä, eivätkä he ymmärtäneet ehdotusta

kannattaa, ja kun ei ollut mietintöä vielä, ei valiokunnan puheenjohtaja sallinut siitä äänestystä. Sillä tavalla se ehdotus ei tullut äänestysenalaiseksi, ja näin ollen minä jäin yksin ehdotustani kannattamaan, mutta ei sitä varten ettei sitä olisi kannatettu. Minä en tehnyt vastalauseita, olin valiokunnan mietinnön kannalla muissa kohdin. Tein sitten ryhmääni kuuluville edustajille ehdotuksen että he suuressa valiokunnassa koettaisivat muuttaa tätä. Näin on nyt tullut suuren valiokunnan päätökseksi ehdotus rangaistusajaksi 3 kuukaudesta 8 vuoteen asti. Mutta on otettava huomioon, että tällaiset rikokset ovat niin erilaisia, että täytyy mielestäni oikeudelle jättää laajempi liikkumismahdollisuus kuin monissa muissa asioissa. Mikä ihme, että peljätään tässä! Aina on luotettu meidän oikeuslaitoksiin, luotettu siihen, että meidän tuomioistuimemme ja tuomarimme kykenevät asiat harkitsemaan. Nyt juuri jää niille harkitsemismahdollisuus, ne voivat tutkia, millaisia nämä tapaukset ovat, ovatko ne törkeitä, ovatko ne sellaisia, joissa rikos on tapahtunut tahallisuudesta, raakuudessa, vai onko olemassa semmoisia lieventäviä asianhaaroja, että oikeuden jäsenet todella tuntevat sääliä tuomita tuota alinta rangaistusta rikoksenteikijälle.

Ed. Pärssinen: Kun olen kuunnellut tätä keskustelua ja niitä syitä, joilla on puollettu tuota suurinta rangaistusrajaa — aina kahdeksaa vuotta kuritushuonetta —, niin on minulle tullut sellainen käsitys, että henkilöt puoltaessaan ottavat perusteluksi poikkeustapauksen, nimittäin sen poikkeustapauksen, että heidän käsityksensä mukaan löytyy erinäisiä hyvin raakoja tällaisia rikostapauksia. Mutta ovatko tämän mielipiteen kannattajat tarkemmin ajatelleet, millaisia nämä niin sanotut raa'at lapsenmurhat ovat? Ovatko sellaiset henkilöt, jotka juuri näitä kaikkein julmimmilta näyttäviä tekoja tekevät, syyntakeisia? Jo sellainen teko, kun se niin luonnottomana ilmenee kuin toisinaan tapahtuu, on minun mielestäni juuri sitä laatua, että siinä on kaikkein suurin syy luulla sen tekijää syyntakeettomaksi; toisin sanoen, on kaikkein suurin syy luulla, että tällainen tekijä ei ole täysijärkinen, vaan tylsämielinen tai muuten harkitsemaan kykenemätön. Eikä siis se, kuinka julmasti teko on tapahtunut, suinkaan merkitse sitä, että teon tekijä olisi silti ankarammin rangaistava. Minulla on päinvastoin se käsitys, että juuri sellaisissa tapauksissa pitäisi ruveta toisella tavalla tutkimaan näitten tekojen tekijöitä, ottamaan tarkka selko koko

heidän entisyydestään, heidän lapsuudestaan, siitä, ovatko he ehken juuri pienestä pitäen kasvatetut sellaisissa olosuhteissa, missä on syntynyt tuollainen tylsä luonne, joka ei ole samalla tavalla herkkä kuin muilla ihmisillä. Ehkä juuri tuollainen, kaukaisina lapsuusaikoina saatu vino kasvatustapa on tehnyt heidät niin toisellaisiksi kuin muut ihmiset, ettei heihin voi soveltaa samallaisia rangaistuksia kuin muihin, jotka eivät ole näitten vaikutusten alaisina kasvaneet.

Muuten on täällä eräs toinenkin omituinen käsitys, nimittäin se edustaja Mannermaan käsitys, että ihmiset mahtavat tehdä rikoksia erikoisesta suuresta halusta rikollisuuteen. Minä en luule, että asianlaita on näin. Kun rikoksen tekemisessä ihminen menettää ilmeisesti paljon etuja, kun siis se on hänelle mitä epäedullisinta, niin täytyy olla sellaisia syitä, jotka vaikuttavat, että tämä teko, mikä vie niin epäedullisiin seurauksiin, näyttää silloin teon hetkellä tuottavan hänelle suurempia etuja kuin ne epäedut, joita hän saa osakseen. Siis yhteiskunnallinen syy ajaa häntä rikoksiin. Kun sen tiedämme, minkätähden silloin emme tätä asiaa tunnusta? Minä päinvastoin luulen että, ellei olisi rikokseen pakottavia syitä, ei kukaan tekisi rikoksia, sillä juuri siitä, ettei tee rikoksia, on niin suuria etuja, ettei kukaan näitä etuja tahtoisi menettää. Minä en siis näe mitään syitä saada lakiin valiokunnan ehdottamaa korkeaa rangaistusrajaa. Kun kolmannessa vastalauseessa on ehdotettu 4 vuotta vankeutta korkeimmaksi rangaistukseksi, niin tämä rangaistus jo on siksi suuri, etten luule löytyvän yhtäkään sellaista lapsenmurhatapausta, joissa ei vaikeimmissakin tapauksessa tämä rangaistus riittäisi.

Muuten on omituinen tuo tapa, millä edustaja Mannermaa ihaili korkeita vankeusrangaistuksia. Hän näyttää yksin olevan toisella kannalla kuin aikaisempi eduskunta, joka hyväksyi ehdolliset rangaistustuomiot ja jonka päätöksen myöskin hallitsija on hyväksynyt (Vasemmalta: Vankilain saarnaaja!). Edustaja Mannermaa ei tunne tai ei ole enää tällä kannalla, millä jo eduskuntakin on uskaltanut olla (Vasemmalta: Ei ole ollutkaan. Puhemies: Hiljaa, hiljaa!). Jos edustaja Mannermaalle olisi jonkun verran läheistä se oppi, jonka julistajana hän elämässään esiintyy, niin hänen täytyisi ottaa näiden lapsenmurhaajain yhteiskunnallinen asema huomioon, ottaa huomioon heidän laiminlyöty kasvatuksensa, se ettei heistä ole yhteiskunnalle vaaraa, ja se että heidän elämänsä juuri

näiden rangaistusten kautta tuhoutuu, kun he nimittäin rangaistustaan kärsiessään vankeudessa menettävät halun pyrkiä parempaan, ja rangaistuksella vielä vaikeutetaan heidän tulevaista elämäänsä. Eikö juuri yhteiskunta ole, jos nimittäin näitä julmia tapauksia esiintyy, eikö yhteiskunta ole juuri antanut esimerkkejä sellaisesta julmuudesta, sillä ei yhteiskunta ainakaan itse näytä olevan mikään hellämielinen pieniä lapsiaan kohtaan, siitä meillä on esimerkkejä vaikka kuinka paljon.

Ed. Kotonen: Saattaa kyllä, niinkuin edustaja Lilius äsken mainitsi, sattua tapauksia, joissa ei kunnianhätättilä, ei taloudellinen ahdinko eikä muu sellainen hellittävä seikka ole johtanut äitiä lapsensa surmaamiseen, mutta milloin näin on laita, silloin voidaan myöskin jotenkin varmasti päättää, ettei tätä naista enää kuritushuoneessa paranneta, vaan että siihen tarvitaan kokonaan toisellaista käsittelyä. Voidaan nimittäin tällaisissa tapauksissa väittää, että sellainen nainen on jo suurella määrällä epäluonnollinen; hänen tekonsa on niin syvästi luonnonvastainen, äidintunteille niin vieras, että siihen voi johtua ainoastaan henkilö, joka ei enää — jos asiaa syvemmältä katsotaan — ole teostaan vastuunalainen eikä ainakaan kuritushuoneella parannettavissa.

Ed. Komu: Minä käsitin, että edustaja Mannermaa puheenvuorossaan kiitti yleisesti vankilain vaikutusta. Hän, jos oikein kuulin, muun muassa mainitsi, että enemmän kuin puolet vangeista eivät tule toistamiseen niihin. Minä kyllä käsitän, että edustaja vankilansaarnaaja Mannermaa täällä tahtoo terottaa vankilain kasvattavaa vaikutusta, mutta tuo hänen tiedonantonsa vankiloihin palaavista on minulle uusi. Onkohan tämä kasvattava vaikutus, jos siitä voipi puhua, vielääkään niin suuri, sillä vielä vuoden 1910 valtiovarainvaliokunta esitti tilaston, joka puhuu toista. Sen mukaan on ollut vuonna 1907 kuritushuonerangaistusta kärsineistä vangeista yhteensä 53,6 prosenttia ennen rangaistuja ja samana vuonna yleiseen työhön tuomituista vangeista 84,9 prosenttia. Kun minä en tähän saakka ole uudempaa ja luotettavampaa tilastoa tuntenut niin haluaisin lähemmin kuulla milloin ja miten on uudempi syntynyt ja kuinka suureksi se tarkemmin ilmoittaa vankiloihin palanneiden määrän. Edustaja Mannermaa kai myös tietää koskevatko hänen numeronsa jotakin määrättyä vankilaa vai muu-

ten määrättyä tuomittujen osaa. Näissä kohden odotan selvitystä.

Ed. Lilius: Meidän, samoin kuin kaikkien muidenkin maiden rikoslakien säätämien rangaistuslajien sopivaisuudesta ja tarkoituksemukaisuudesta saattaa olla eriäviä mielipiteitä. Sehän on kysymys, joka tätä nykyä on kaikkien maiden rikostieteessä innokkaan tieteellisen harkinnan esineenä. Mutta kun meidän rikoslakimme on sellainen, kuin se nyt on, kun se on rakennettu kauttaaltaan vapausrangaistuksiin, niin on aivan välttämätöntä, että tässä, niinkuin muissakin tapauksissa sen järjestelmää on käytettävä mahdollisista epäilyksistä huolimatta. On otettava asteikko semmoisena kuin se on meillä. Yhteen ainoaan tapaukseen nähden ei voi tehdä poikkeusta sen yleisestä järjestelmästä. — Lakimiehenä edustaja Kotonen hyvinkin tietää, että löytyy sellaisia tapauksia, jotka lähentelevät suuressa määrässä tavallista murhaa. Minä voisin kyllä yksityisesti edustaja Pärssiselle luetella sellaisia lapsenmurhatapauksia, että olen aivan vakuutettu hänen myöntävän, että neljän vuoden rangaistus olisi sellaisille ihmispedoille, jotka tuon teon ovat tehneet, aivan liian lievä rangaistus. Mutta ehkäpä edustaja Kotonenkin hänelle voi siinä kohdassa tarvittavia tietoja antaa. Ellei hän sitä tee, niin mielelläni kyllä minäkin sen teen.

Ed. Mannermaa: Mitä tulee kysymykseen siitä, mikä määrä vankilarangaistukseen tuomituista henkilöistä palaa uudelleen vankilaan, niin luullakseni kysymysentekijältä on jäänyt huomioonottamatta yksi seikka, nimittäin se, että tuomioistuimet eivät tuomitse ainoastaan vankeutta ja kuritushuonerangaistuksia, vaan suuressa määrässä myös esimerkiksi rahsakkoja, ja sillä tavalla saadaan kokonaan toiseksi se numero, joka osoittaa ennen jossakin muodossa rangaistusta kärsineitten luvun yhteensä, ja se joka osoittaa henkilöt, jotka ovat ennen vankeutta kärsineet. Nyt tämän asian yhteydessä on puhe ainoastaan vankeusrangaistuksesta eikä mistään rahsakkoista. Sentähden se numero joka osoittaa, mikä määrä vankilassa tai kuritushuoneessa olleista on ennen rangaistu muodossa missä hyvänsä, ei tule tässä kysymykseen. Kyllä on olemassa tilasto, joka näyttää meille myös sen, missä määrässä ne henkilöt, jotka ovat olleet vankeudessa, ovat sitä ennen kärsineet juuri vankeusrangaistuksen, ja jos se otetaan huomioon, niin silloin tullaan semmoiseen tulokseen, että hyvin puolet ja jonkunver-

ran ylikin niistä heikilöistä, jotka ovat vankeusrangaistuksen kärsineet, eivät enää vankilaan palaa.

Niihin näkökohtiin, joita ed. Pärssinen esitti, ei minun oikeastaan tarvitsisi vastata. Mainitsen vain aivan lyhyesti että, jos lähdetään siitä edellytyksestä, että törkeä rikollinen on aina joko mielenvikainen tai syyntakeeton, olkoonpa sitten yhdestä tai toisesta syystä, yhteiskunnalla ei ole mahdollisuutta rangaista mitään törkeitä rikoksia. Ja onko sitten jätettävä törkeät, luonnottomat rikokset aina sen takia rankaisematta? On sitäpaitsi tässä olemassa huomattava seikka, johon keskustelussa on jo kyllä viitattukin, että nimittäin rikoslain kolmannessa luvussa säädetään erityiset näkökohdat huomioonotettaviksi niihin henkilöihin nähden, jotka rikosta tehdessään eivät ole olleet syyntakeiset, jopa niihinkin nähden, jotka ovat jollakin tavalla olleet vähenyneen syyntakeisuuden tilassa. Sentähden ei rikosta siitä syystä suinkaan tarvitse aina jättää rankaisematta. Lähdettäisiin niin tehden väärästä olettamisesta, kuten edustaja Pärssinen tässä lähti.

Mitä tulee yleensä ihmisrakkauden ja nimenomaan kristillisen uskonnon vaatimuksiin niissä kysymyksissä, jotka nyt ovat esillä, niin riittää kun huomautan, että olen puolestani ehdotanut alinta rangaistusta alennettavaksi runsaasti neljänteen osaan entisestään: kahden vuoden kuritushuonerangaistuksesta kuuden kuukauden yksinkertaiseen vankeusrangaistukseen. Ja silloin kun rangaistusmäärä niin ales laskeetaan, on jo otettu huomioon kaikki mahdolliset lieventävät asianhaarat. Ei missään sivistysmaassa maailmassa ole siihen määrään niitä huomioon otettu.

Ed. Komu: Jos edustaja Mannermaa olisi antanut tyydyttävän selvityksen, niin olisin hänen mielipidettään ehkä kannattanut, mutta sellaista vastausta nyt ei tullut. Sen sijaan kuullimme jotakin sakkotuomioista sekä muuta sekavaa, joka ei valaissut sellaisen tilaston olemassa oloakaan, mikä todistaisi vankilain muuttuneen paremmiksi kasvatuslaitoksiksi. Minulla on säilynyt siis se sama käsitys, joka on ollut valtiovarainvaliokunnalla ja jonka käsityksen myös eduskunta omaksui. Selvimminkin tämä käsitys on tulkittu seuraavissa valiokunnan kahdessa lauseessa: „Kuten näistä numeroista näkyy, on vankiloissa olevista vangeista suurin osa ennen rangaistuja siis sellaisia, joihin vankiloissa oleskeleminen ei ole vaikuttanut parannusta elä-

m ä n t a v o i s s a . Tämän johdosta herää vakavia epäilyksiä siitä, vaikuttavatko vankilat mainittavassa määrin parannuslaitoksina". — Tätä käsitystä eivät edustaja Mannermaan väitteet ole voineet ollenkaan muuttaa.

Ed. L a p v e t e l ä i n e n : Kun tämä käsillä oleva asetusehdotus oli ensi kerran täällä eduskunnassa käsittelyn alaisena, niin porvarillisten edustajain taholta tahdottiin tehdä uskottavaksi, että asetusehdotusta koskevan toisen vastalauseen tekijöitä on johtanut vastalauseen tekoon alhainen siveellinen moraali. Ja samalla väitettiin että, jos toinen vastalause tulisi hyväksytyksi, ei meillä olisi yhtään lääkäriä, joka rupeisi tällä tavalla pelastamaan niitä onnettomia äitejä, jotka tahtoisivat vapautua tällä tavalla äidin velvollisuuksista. Minä tahdon huomauttaa tähän väitteeseen ensinnäkin, että minä olen kuullut hyvin arvossa pidetyn lääkärin pitävän, jopa kirkossa, esitelmää siirtämisen rajoituksesta. Noin 2,000-henkilöiselle kuulijakunnalle pidettiin kirkossa sellaista esitelmää, jossa puollettiin nykyisen luonnottoman siirtämisen rajoittamista. (Vasemmalta: Se oli porvari. Puhemies: Hiljaa!) Se oli todellakin porvari. Mutta tämä siirtämisen rajoitus ei tosin perustunut sellaisiin näkökohtiin tai sillä tavalla toimeenpantavaksi, kuin meikäläiset vastalauseen allekirjoittajat ovat ehdottaneet. Tuo esitelmänpitäjä selitti, että miesten pitäisi pidättäytyä siirtämisestä ja sillä tavalla rajoittaa luonnotonta siirtämistä ja helpottaa niitä äidin tuskia ja kärsimyksiä, joita miehet liiallisella siirtämisellä tuottavat. Minusta tällainen käsitys on jokseenkin samaa kuin opettaa kissaa, että älä mene hiiren päälle, kun se hiiren näkee, se on jokseenkin samaa kuin opettaa miehiä pidättäytymään niistä luonnollisista nautinnoista, joita kissakin hiireen nähden tuntee. Tuo arvossa pidetty lääkäri todisti, että ihmiskunta heikkonee sen takia, että äitejä rasitetaan liiallisella siirtämisellä, ja hän vetosi siihen, että äidin pitää saada levätä vähintään kaksi vuotta, ennenkun hän voi siirtää terveitä ja kunnollisia kansalaisia, joita yhteiskunta tarvitsee. Me myöskin tunnustamme, että yhteiskunta tarvitsee terveitä ja kunnollisia kansalaisia, mutta kun meistä näyttää, ettei tällaisella miesten opettamisella saataisi aikaan sitä tulosta, niin meidän täytyy päästää naiset itse määräämään, tahtovatko he siirtää tähän maahan terveitä, kunnollisia kansalaisia, vai tahtovatko he edelleen alistua, niinkuin kirkolliset dogmit määräävät siihen „että hänen pitää miehensä alle annettu

oleman ja hänen pitää vallitseman sinua", tahtovatko naiset itse tulla määräämään omasta kohtalostaan, vai pitääkö heidän yhä edelleenkin terveytensä ja henkensä uhalla siirtää maailmaan hentoja, kunnottomia kansalaisia, vai tahtovatko he vapautua tästä luonnottomasta olotilasta. Niin. Näin ollen yhä edelleenkin, huolimatta siitä että meidät on osoitettu sellaisiksi, jotka alhaisista siveellisistä vaikuttimista tahtoisimme antaa naiselle tämänlaisen oikeuden, huolimatta siitä minä yhä edelleenkin suosittelemme hyväksyttäväksi ensimmäisen vastalauseen sillä muutoksella että 5 § hyväksytään tässä valiokunnan mietinnössä olevan toisen vastalauseen mukaan.

Ed. I i d a Y r j ö - K o s k i n e n : Täällä käytettiin parissa lausunnossa sanoja „samalaisia rikoksia kuin lapsenmurhat" ja puhuttiin siitä, ettei toista rikosta ole tuomittava lievemmin kuin toista. Kuitenkaan ei tätä rikosta voida verrata mihinkään muuhun. Samanlaisia rikoksia ei ole maailmassa toisia, ei ole ainakaan sellaista, johon tätä voisi verrata, sillä ei mitään muuta rikosta kuin lapsenmurhaa tehdä semmoisessa ruumiin ja sielun tilassa. Tässä rikoksessa on sekä ruumiin että sielun tekijöitä, joita lainlaatijat eivät ole voineet arvostella eikä myöskään tuntea. Ja koska tiedämme, että melkein kaikki lapsenmurhaajat ovat olleet naimattomia, niin todistane se päivän selvään että isät ovat tässä syllisiä ja minun täytyy ihmetellä, etteivät aikaisemmat lainlaatijat ole oikeusharrastuksessaan tehneet mitään tämän huntuavan epäkohdan korjaamiseksi. Kun tähän asti ei ole ollut korkeista rangaistuksista apua, vaan päinvastoin, todistane se, etteivät ne ole olleet taroituksenmukaisia. Siksi olisi syytä nyt ehkä niitä lieventää. Kenties silloin olot paraniisivat.

Ed. a f F o r s e l l e s : Jag kan icke låta bli att svara herr Poutiainen ett par ord. Han vädjade till de borgerliga kvinnornas humanitet, då han yrkade på sänkning af straffgränsen till tre månader. Jag vill dock påminna herr Poutiainen om att känslan för humanitet också bör omfatta de skyddslösa barnen. Deras lif får icke stämplas såsom något mindre värdt. Hvad mödrarna beträffar, så uppskattar och understöder jag till fullo en lagstiftning som sänker straffet för dem, men jag tror dem i grund och botten vara mest hjälpta af en lagstiftning, som gifver barnet dess far och ålägger honom den del af ansvaret, som honom tillkommer.

Ed. Kirves: Siitä lausunnosta, jonka edustaja Mannermaa täällä ensimmäiseksi antoi, ei saata jättää johtopäätöstä tekemättä. Ja minun mielestäni on sen lausunnon johtopäätös sängen omituinen. Hän nimittäin vankilansaarnaajana, toisin sanoen vankilansieluna selitti näiden rangaistusten kasvattavaa merkitystä vastoin sitä, mitä tähän asti on täällä todistettu numeroilla. Kun minä käsitän että semmoinen vankilalojen tuntija, kuin edustaja Mannermaa on, selittää asiaa tuolla tavalla, ole-matta tietämätön niistä numeroista, jotka eduskunnan asiakirjoista löytyvät ja joista edustaja Komu mainitsi, niin on tällä selityksellä ilmeisesti tahdottu johtaa eduskunnan jäsenet harhaan. Tällainen teko ei ole eduskunnan jäsenelle sopivaa vaan voidaan sitä lievimmässä muodossa sanoa jesuiittamaiseksi.

Ed. Alma Jokinen: Minusta ei edustaja Mannermaan puheenvuorosta puuttunut mitään muuta kuin että hän olisi ehdottanut, että lapsenmurhan tekijä tuomittaisiin kuolemanrangaistukseen vähimmäissäkin tapauksessa. Muuten edustaja Mannermaa täällä taas käytti tilaisuutta, niinkuin hengenmiehet täällä aina yleensä käyttävät tilaisuutta, viittaillakseen kansan siveelliseen rappeutumiseen ja villiyttymiseen. Mutta minä olen saanut, liikkuessani kansan keskuudessa, nähdä ja kuulla, että kansalla on se käsitys että hyvin useasti paraan esimerkin siveelliseen rappeutumiseen antavat juuri hengenmiehet.

Ed. Mannermaa: Mitä tulee kysymyksessä oleviin numerotietoihin, niin olen tarpeellisen selityksen jo antanut ja se riittää.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun aikana on tehty eri ehdotuksia, jotka aikanaan otetaan huomioon. Ed. Rosenqvist ynnä eräät muut ovat puoltaneet 1 §:n hyväksymistä sellaisena kuin lakivaliokunta on sen ehdottanut. Se on sama ehdotus kuin se, joka on tehty suuren valiokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen ensimmäisessä ponnassa. Ed. Kotonen on puoltanut lakivaliokunnan mietintöön liittämäänsä ensimmäistä vastalauseetta ja tätä on ed. Lapveteläinen kannattanut muutoin, paitse mikäli koskee 5 §:ää, jossa hän yhtyy lakivaliokunnan mietintöön liitettyyn toiseen vastalauseeseen. Ed. Mannermaa ynnä eräät muut ovat kannattaneet suuren valiokunnan mietintöön liitettyä toista vas-

talauseetta. Ed. Pärssinen ynnä jotkut muut ovat kannattaneet lakivaliokunnan mietintöön liitettyä kolmatta vastalauseetta, mikäli se koskee 1 §:ää. Teen näistä ehdotuksista tarkemmin selkoa erikoiskäsittelyssä. Mitä tulee asetusehdotuksen käsittelyyn olen ensin esittävä 1 §:n. Sen jälkeen varataan tilaisuus niille, jotka tahtovat lausua jotakin 2 §:stä, joka eduskuntaesityksessä ja lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa ehdotetaan kumottavaksi. Sitten esitetään 5 § ja sen jälkeen 8 §, sitten 44 luvun 3 § ja sen yhteydessä otetaan esille ne muut ehdotukset, jotka kohdistuvat rikoslain 22 luvun 4 §:ään. Viimeksi esitetään asetusehdotuksen nimike, ja on silloin otettava huomioon mahdollisesti sitä ennen tehdyt nimikkeeseen vaikuttavat päätökset.

### 1 §.

Puhemies: Tähän nähden on huomattava, että jo on ehdotettu muutoksia suuren valiokunnan mietintöön, joka on käsittelyn pohjana. Ed. Rosenqvist on puoltanut lakivaliokunnan mietintöä. Ed. Kotonen ed. Lapveteläisen kannattamana on puoltanut lakivaliokunnan mietintöön liitettyä ensimmäistä vastalauseetta. Ed. Mannermaan ehdotus on sama kuin ed. Rosenqvistin tässä kohden. Ed. Pärssinen on tässä kohden ehdottanut hyväksyttäväksi 1 §:n lakivaliokunnan mietintöön liitetyn kolmannen vastalauseen mukaan.

### Keskustelu:

Ed. Pärssinen: Minä kannatan ensimmäistä pykälää kolmannen vastalauseen mukaan, mutta pyydän ehdottaa sen muutoksen että sanan „luvattomasta” tilalle tulee sana „laittomasta”.

Ed. Hultin: Evästyskeskustelussa perustelin mielipidettäni että korkein rangaistus lapsenmurhasta olisi alennettava kuudeksi vuodeksi. En katsonut alimman rajan alentamista yhtä tarpeelliseksi, mutta kun suuren valiokunnan enemmistö on sen alentanut kolmeksi kuukaudeksi, niin voin hyväksyä tämän ehdotuksen. Ehdotan siis puolestani, että ensimmäinen pykälä saa sen muodon, mikä sillä on suuren valiokunnan ehdotuksessa, sillä erotuksella, että korkein rangaistusmäärä olisi kuusi vuotta.

Ed. Iida Yrjö-Koskinen: Pyydän kannattaa ed. Hultinin ehdotusta.



**Ed. Anni Huotari:** Minä pyydän kannattaa ed. Pärssisen ehdotusta, nimittäin että ensimmäiseen pykälään kolmannessa vastalauseessa tekemäni ehdotus tulisi hyväksytyksi sillä muutoksella, minkä ed. Pärssinen teki.

Keskustelu 22 luvun 1 §:stä julistetaan päättyneeksi.

**Puhemies:** Tähän pykälään nähden ovat nyt äänestysenalaisina seuraavat tehdyt muutosehdotukset, jotka kaikki ovat saaneet kannatusta: Ensimmäisenä on ed. Rosenqvistin y. m. ehdotus siitä, että 1 § hyväksyttäisiin lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Rosenqvistin ehdotukseksi. Toinen on ed. Kotosen ehdotus, että 1 §:lle annettaisiin se muoto, mikä sillä on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa, joka on ed. Kotosen allekirjoittama. Nimitän tätä ehdotusta ed. Kotosen ehdotukseksi. Kolmas on ed. Pärssisen ehdotus, että 1 § tulisi kuulumaan siten, kuin se on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa, kuitenkin siten muutettuna että lauseessa: „nainen, joka on luvattomasta sekaannuksesta” j. n. e. sana „luvattomasta” muutettaisiin sanaksi „laittomasta”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Pärssisen ehdotukseksi. Neljäs on ed. Hultinin ehdotus, joka on myös saanut kannatusta, ja tarkoittaa, että 1 § saisi sen muodon, mikä suuren valiokunnan ehdotuksessa on sille hyväksytty, muutoin paitsi että korkein rangaistus olisi kuusi vuotta kuritushuonetta eikä kahdeksan vuotta kuritushuonetta, kuten suuri valiokunta on ehdottanut. Tulen nimittämään tätä ed. Hultinin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**Puhemies:** Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, arvelen parhaaksi, että edustajien Kotosen ja Pärssisen ehdotukset ovat kumpikin sellaisenaan, yhtenä kokonaisuutena, eikä eri osissa, asetettavat äänestysenalaisiksi ja että kaikki ehdotukset, koska ne ovat toisilleen vastakkaisia, ovat asetettavat vastatusten siten, että ensin äänestettäisiin vastakkain edustajain Kotosen ja Pärssisen ehdotuksista ja sitten se niistä, joka voittaa, asetetaan ed. Rosenqvistin ehdotusta vastaan ja niistä se joka voittaa, ed. Hultinin ehdotusta vastaan, ja lopuksi se niistä, joka voittaa, suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Tällainen menettelytapa hyväksytään.

### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kotosen ja ed. Pärssisen ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi mietintöä vastaan tässä kohden hyväksyy ed. Kotosen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pärssisen ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Pärssisen ehdotus siis on hylätty ja ed. Kotosen ehdotus on tässä äänestyksessä voittanut.

2) Äänestys ed. Kotosen ja ed. Rosenqvistin ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi mietintöä vastaan tässä kohden hyväksyy ed. Rosenqvistin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kotosen ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 84 ei-ääntä; ed. Kotosen ehdotus siis on hylätty ja ed. Rosenqvistin ehdotus on tässä äänestyksessä päässyt voitolle.

3) Äänestys ed. Hultinin ja ed. Rosenqvistin ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy vastaesitykseksi mietintöä vastaan ed. Hultinin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Rosenqvistin ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 77 ei-ääntä; ed. Rosenqvistinkin ehdotus siis on hylätty ja ed. Hultinin ehdotus on tässä hyväksytty vastaesitykseksi.

4) Äänestys suuren valiokunnan mietinnön ja ed. Hultinin ehdotuksen välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hultinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; suuren valiokunnan mietintö on siis hyväksytty, ja ed. Hultininkin ehdotus on hylätty.

**Puhemies:** Sattuneesta syystä täytyy ottaa puolen tunnin loma.

Täysi-istunto keskeytetään kello 9,50 i. p.



**Täysi-istuntoa jatketaan**

klo 10,25 i.p.

**Uusi jäsen perustuslakivaliokuntaan.**

**P u h e m i e s:** Väliajalla ovat eduskunnan valitsijamiehet toimittaneet vaalin, jonka tulos nyt ilmoitetaan.

**Sihteeri lukee:**

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat kunnioittaen eduskunnan tietoon, että valitsijamiehet ovat, sittenkun Suomen Eduskunta on tämän kuun 3 päivänä määrännyt valittavaksi uuden jäsenen perustuslakivaliokuntaan edustaja Arthur Castrénin sijaan, valinneet tähän pitämässään kokouksessa varsinaiseksi jäseneksi perustuslakivaliokuntaan edustaja Renvallin.

Helsingissä toukokuun 3 päivänä 1912.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten  
puolesta:

Julius Grotenfelt.

**Vapautus suuren valiokunnan jäsenyydestä.**

Puheenvuoron saatuaan lausuu

**Ed. Renvall:** Sen vaalin johdosta, jonka tulos äsken ilmoitettiin, minä pyytäisin päästä vapaaksi suuren valiokunnan jäsenyydestä.

**P u h e m i e s:** Ed. Renvall pyytää, että hänet vapautettaisiin suuren valiokunnan jäsenyydestä syystä, että hän on valittu perustuslakivaliokunnan jäseneksi. Tähän pyyntöön eduskunta suostunee?

Pyyntöön suostutaan.

**P u h e m i e s:** Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan toisen asian käsittelyä.

2 §.

**P u h e m i e s:** Ensiksi varataan tilaisuutta niille, jotka tahtovat tehdä jonkun ehdotuksen rikoslain 22 luvun 2 §:ään nähden.

**Keskustelu:**

**Ed. A n n i H u o t a r i:** Minä pyytäisin ehdottaa että rikoslain 22 luvun 2 § kumottaisiin.

**Ed. A r o n e n:** Niillä asiallisilla perusteilla, jotka mainitaan lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa, kannatan tämän pykälän hyväksymistä siinä muodossa, jota toisessa vastalauseessa ehdotetaan.

**P u h e m i e s:** Minä en kuullut ed. Arosen ehdotusta.

**Ed. A r o n e n:** Kannatin 5 §:n hyväksymistä.

**P u h e m i e s:** En voi ottaa ehdotusta vielä huomioon, sillä tässä on kysymys 2 §:stä.

**Ed. N y b e r g h:** Minä pyydän saada vastustaa tässä tehtyä ehdotusta ja ehdottaa, että 2 § pysytetään muuttamattomana. Kuten lakivaliokunnan mietinnössä on lausuttu, tämä ehdotus ei ollenkaan veisi siihen tarkoitukseen, jota tässä tavoitellaan. Sillä jos 2 §, joka koskee rangaistusta kuoleman tuottamuksesta, poistetaan, niin tulee käytettäväksi yleinen rangaistusmääräys kuoleman tuottamuksesta, joten, niin kuin sanottu, se poistaminen ei auttaisi asiaa, vaan tulisi viemään tuomarin harhaan.

**Ed. P ä r s s i n e n:** Pyydän kannattaa ed. Huotarin ehdotusta.

Keskustelu 22 luvun 2 §:stä julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Edustaja Anni Huotari on edustaja Pärssisen kannattamana ehdottanut, että päätettäisiin, että rikoslain 22 luvun 2 § kumottaisiin. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Anni Huotarin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**P u h e m i e s:** Tulee siis äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja ed. Anni Huotarin ehdotuksen välillä.

**Äänestykset ja päätös:**

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Anni Huotarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; mietintö on siis tässä kohden hyväksytty ja edustaja Anni Huotarin ehdotus on hylätty.

### 5 §.

**P u h e m i e s:** Tähän pykälään nähden huomautetaan, että jo yleiskeskustelun aikana edustaja Lapveteläinen puolsi lakivaliokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta, mikäli se koskee tätä pykälää.

### Keskustelu:

**Ed. H a k a l a:** Minä kannatan edustaja Kotosen yleiskeskustelussa tekemää ehdotusta että 5 § hyväksyttäisiin ensimmäisen vastalauseen mukaan.

**Ed. A r o n e n:** Kannatan edustaja Lapveteläisen tekemää ehdotusta, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa jota toisessa vastalauseessa ehdotetaan.

**Ed. P ä r s s i n e n:** Suuri valiokunta on hyväksynyt suuret rankaisumääräykset tällaisissa lähdeettämistapauksissa. Minä en voi hyväksyä yhtä vähän tätä suuren valiokunnan kantaa kuin myöskään toista vastalauseetta. Olen sillä kannalla, että tällainen teko on rikos, koska en voi hyväksyä elävän elämän hävittämistä. Mutta olen samalla sitä mieltä, että rangaistukset siitä olisivat säädettävät pienemmiksi. Toisen vastalauseen allekirjoittajat tekevät luvalliseksi kaikessa tapauksessa alle kolmen kuukauden vanhan sikiön lähdeettämisen ja vieläpä antavat tällaiseen tekoon luvan yksin kättilöllekin. Kun olen asiassa toisella kannalla, en voi heidän ehdotustaan hyväksyä.

Minun mielestäni eivät myöskään ne perusteet, joita toisessa vastalauseessa on, ole sellaisia, että ne tätä vastalauseeseen ehdotusta puoltaisivat. Perusteluihin on otettu se näkökohta että, jos esimerkiksi avioton äiti on raskauden tilassa, lähdeettäminen sallittakoon tai, jos teon tekee sellainen äiti, joku köyhä vaimo tai kuka muu äiti tahansa, jolla on hyvin paljon lapsia, silloin se myöskin olkoon vapaa rangaistuksesta. Kun tällainen rangaistuksesta vapauttaminen sisältää samaa, kuin että yhteiskunta julistaa tällaisen teon luvalliseksi, niin minä en voi pitää sitä hyväksyttävänä. Sitäpaitsi on tässä vastalauseessa myöskin eräs näkökanta, joka ei minun mielestäni ainakaan vastaa niitä käsityksiä, joita minulla on sosialidemokratiasta. Siinä lausutaan, että yhteiskunnalla ei ole oikeutta määrällen tai

kieltäen sekaantua yksityisiin asioihin, ja sanotaan, että suvun lisääminen olisi tällainen yksityinen asia. Minun mielestäni tämä on sellaista yksilöllistä katsantokantaa, joka ei ole sosiaalisen mukaista. Käsitän, että tämä asia on aina jonkun verran myöskin yhteiskunnallinen asia. Sen sijaan että tällaiset teot tehtäisiin luvalliseksi, on minusta päinvastoin yhteiskunnan toimittava siihen suuntaan, että avioliittomahdollisuudet lisääntyvät, jotta näihin tekoihin pakottavia syitä ei ole ja myöskin yleensä lapsen elättämismahdollisuudet lisääntyvät. En ymmärrä, että sosialismi voisi hyväksyä elämän hävittämistä, ja senvuoksi minä en voi omistaa myöskään tätä toisen vastalauseen ajatuskantaa. Kuitenkin ne näkökohdat, joita toisessa vastalauseessa on, nimittäin että sellaisessa tapauksessa, jolloin jälkeläinen voisi tulla vaarallisen taudin saastuttamaksi tai tästä asiasta olisi äidille vaarallisia seurauksia, ovat minun mielestäni huomioonotettavia. Minä luulen, että nykyinen lääketiedekin hyväksyy sellaisessa tapauksessa lähdeettämisen. Niin ollen minä olen käsittänyt olevan oikein, että lääkäreille tällaisessa tapauksessa annettaisiin tuollaiseen tekoon lupa. Näillä perusteilla ehdotan, että tämä pykälä tulisi kullumaan seuraavasti:

„Joka tahallaan lähdeettää tai kohtuunsa surmaa tai surmauttaa kolmea kuukautta vanhemman sikiönsä tai on osallisena sellaiseen tekoon, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi. Joka tahallaan lähdeettää tai kohtuunsa surmaa tai surmauttaa kolmea kuukautta nuoremman sikiönsä, ilman että lääkäri sen teon toimittaa ja naisen tai tulevan lapsen terveys on saatettu vaaranalaiseksi, rangaistakoon vankeudella korkeintaan vuodeksi. Tekoon osallinen, kuin myös lääkäri, joka ilman edellälausuttua syytä toimittaa lähdeettämisen, rangaistakoon samoin.”

Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi tämän pykälän tässä muodossa.

**Ed. R e n v a l l i:** Tästä asiasta on, silloin kun kysymys oli ensimmäisen käsittelyn alaisena, annettu niin hyviä lausuntoja ja niin pätevästi todistettu tämän ehdotuksen epämoralisuutta, että siihen kohtaan ei tarvitsisi paljoakaan koskea. Kuitenkin täytyy minun muutamalla sanalla osoittaa sitä hataruutta, mikä on olemassa vastalauseentekijäin mielipiteissä.

Ainoa syy, mihin vastalauseentekijät rakentavat, on humanisuuden kanta, ja humanisuuden kannan puolustukseksi esitetään se, että „sikiön oma tietoisuus on vielä uinuvassa tilassa”. Siis

niin kauan kuin sikiö on uinuvassa tilassa, niin kauan voidaan näitten syitten nojalla, jotka esitetään vastalauseessa, julistaa oikeaksi sikiön surmaaminen. Vastalauseentekijät lausuvat vastalauseensa viimeisellä sivulla, että se raja, jonka he ovat valinneet, on „hieman mielivaltaisesti valittu”. Se ei ole hieman mielivaltaisesti, vaan se on täysin mielivaltaisesti valittu, sillä ei ole ainoatakaan syytä kaikista niistä, joita vastalauseentekijät esittävät, joka ei soveltuisi aivan yhtä hyvin sikiöön koko sen ajan kuin se sikiönä on, sillä aina siihen asti kun lapsi syntyy, on sen tietoisuus vielä uinuvassa tilassa. Ja tämä uinuva tila jatkuu sen jälkeen, kun lapsi on äidistään erotettu. Samoilla perusteilla, samoilla sosialisilla syillä, siis voitaisiin selittää, että vanhemmat olisivat oikeutetut myöskin surmaamaan pikkulapsiaan. Vanhemmat, jotka ovat joutuneet satunnaisista syistä ahdinkotilaan, jotka ovat parempina päivinä siittäneet lapsia sen mukaan, miten he laskevat silloisen taloudellisen tilansa sallivan, olisivat sittemmin, jos taloudellinen onnettomuus olisi heitä kohdannut, oikeutetut, sentähden että „sikiön oma tietoisuus vielä on uinuvassa tilassa”, ne murhauttamaan.

Sosialidemokraatit, kaikki virheet mitä heillä muutoin voi olla, ovat ylimalkaan ansainneet siitä kiitosta, että ne vetävät viimeisiä johtopäätöksiä lauselmista ja niistä remisseistä, joita he esittävät. Ja loogillisesti johtaa se kanta, joka on lausuttuna kevytmielisesti ilmi toisessa vastalauseessa, ehdottomasti tällaiseen johtopäätökseen. Silloin jo, kun tämä ehdotus lakimiesyhdistyksessä ensin herätettiin, oli jokaiselle ajattelevalle ihmiselle selvää, ettei kauan viipyisi, ennenkun tämä kysymys tulisi myöskin eduskunnan eteen.

Kun muissa maissa taistellaan nykyisin erityisten järjestöjen kautta sitä rikosta vastaan, joka ilmenee sikiön lähdettämisessä, niin silloin meillä julistettaisiin sama teko vapaaksi. Suuremmat kansat, jotka jo ovat suorittaneet paljon historiallisia tehtäviä, ne ovat nyt onnettomassa asemassa sentähden, että tällainen väärä käytäntö, tällainen rikos on päässyt yleiseksi. Ranskassahan on koetettu suuren järjestelmällisen työn kautta saada tällainen pahe yhteiskunnasta poistetuksi. Ja silloin meidän kansamme tuollaisten hatarain perusteiden ja puolinaisesti vedettyjen loppupäätelmien nojalla tekisi itsensä syyppääksi päätökseen, joka tietäisi meidän kansamme varmaa turmiota. Meidän kansamme on pieni, yksinäinen kansa suurempien ja mahtavampien kansojen joukossa. Jos meidän kansamme astuisi sille kannalle, minkä

vastalause esittää, niin on varmaa, että meidän kansamme kohtalo olisi myöskin hyvin pian loppuun suoritettu.

Minä olen harvoin voinut oikeastaan olla kiitollinen mistään lausunnosta, minkä ed. Pärssinen on antanut, mutta minä olen ainakin kiitollinen, että hän, niinkuin sanoi, sosialidemokraattina on noussut sitä yksilöllisyyden ylistystä vastaan, joka on lausuttuna vastalauseen 30 sivulla, jossa julistetaan, että „yhteiskunnalla ei ole mitään oikeutta määräten ja kieltäen sekaantua yksilöiden yksityisasioihin”. Tämä asia, jossa on kysymyksessä kansakunnan tulevaisuus, ei ole mikään yksityisasia. Yksilöllä ei voi olla, ei missään yhteiskunnassa, ei siinä yhteiskunnassa, missä me elämme, eikä siinä yhteiskunnassa, mihin te toivotte kerran pääsevänne, sellaista oikeutta, mikä toisessa vastalauseessa lausutaan ja johon ne premissit, joita siinä on esiintuotu, loogillisuuden välttämättömyydellä johtaisivat.

Minun ymmärtääkseni ei voida ilman siveellistä suuttumusta hyljätä sitä ehdotusta, mikä on tehty toisessa vastalauseessa.

Ed. Lilius: Kun täällä nyt on ehdotettu toisessa vastalauseessa oleva ehdotus hyväksyttäväksi ja tätä ehdotusta on kannatettu, en voi olla tätä asiaa muutamalla sanalla muodolliselta kannalta käsittelemättä.

Kuten lakivaliokunnan mietinnöstä 15:llä sivulla olevasta lausunnosta näkyy, niin lakivaliokunta on katsonut, että kysymystä sikiön lähdettämisestä ei koko laajuudessaan voitu ottaa siellä asiallisesti käsiteltäväksi, siitä syystä nimittäin, että alote koski yksinomaan kysymystä lapsenmurhasta; ainoastaan mitä tuli rangaistusmääriin katsoi lakivaliokunta voivansa lähdettämisestä käsitellä, nimittäin sikäli että sikiön lähdettämisestä säädetyt rangaistusmääräykset luonnollisesti eivät saisi jäädä korkeammiksi kuin ne, jotka nyt tulevat säädettäväksi sikiön murhaamisesta. Tässä suhteessa oli olemassa välitön yhteenkuuluvaisuus näiden kahden säännöksen välillä. Mutta ehdotus, jota esitetään toisessa vastalauseessa, tarkoittaa sellaisen aivan uuden periaatteen tuomista meidän lainsäädäntöömme, jota ei vähimmässäkään määrässä aloitteessa oltu kosketeltu. Lakivaliokunta olikin suurella enemmistöllä sillä kannalla, että alotetta ei voitu näin mielivaltaisesti ulottaa. Tahdon erikoisesti huomauttaa, että enemmistöön kuului myöskin useita vasemmistoon lukeutuvia valiokunnan jäseniä. Koska tässä nyt kuitenkin on ruvettu käsittelemään asiallisesti tätä ehdotusta, ja tämän käsittelyn on arvoisa puhemiehemme salli-

nut, niin osoittaa se, että hän tässä periaatteellisesti kysymyksessä on toisella kannalla kuin lakivaliokunta. Koska minä olen vakuutettu siitä, että tämä ehdotus sellaisenaan ei voi tulla eduskunnassa hyväksytyksi, niin minä puolestani en tahdo ehdottaa, niinkuin aijoin, että eduskunta erikoisesti päättäisi olla ryhtymättä asiallisesti käsittelemään puheenalaista ehdotusta. Tahdoin vain tämän eriävän kantani pöytäkirjaan merkittäväksi.

Samalla minun kuitenkin täytyy huomauttaa, ettei löydy minkäänmoista asiallista selvitystä. Lakivaliokunta ei ole, kuten jo huomautin, millään tavalla asiallisesti kysymystä valaissut ja näin ollen ei minun nähdäkseni löydy minkäänmoista pohjaa tämän kysymyksen asialliselle tutkimiselle. Sen vuoksi olisi, jos tätä kysymystä tahdottaisiin asiallisesti käsitellä, se minun nähdäkseni lakivaliokuntaan takaisin lähetettävä, jotta se tulisi saamaan sen valaistuksen, jonka se välttämättä tarvitsisi. Mutta kun minä puolestani en katso, että aloite voi oikeuttaa tämän kysymyksen esilleottamisen, niin luonnollisesti en tee siinä kohden mitään ehdotusta.

Ed. K a u t t o: Minä kannatan ed. Pärssisen tekemää ehdotusta.

Ed. S a v o l a i n e n: Olen samaa mieltä kuin ed. Pärssinen, jonka ehdotus käytännöllisistä syistä olisi hyväksyttävä. On nimittäin selvää se seikka, että lääkärien nyt jo on tarvinnut turvautua tällaisiin keinoihin, mistä ed. Pärssisen ehdotuksessa puhutaan, ja semmoista ei minun mielestäni olisi lääkäriltä kielletävä, kun on kysymyksessä äidin ja tulevan lapsen terveys. Minun mielestäni olisi sellainen teko tehtävä lain mukaan lääkärille luvalliseksi, ja siitä käytännöllisestä syystä pitäisin eduskunnan velvollisuutena hyväksyä ed. Pärssisen ehdotus.

Ed. B ä c k: Jag måste beklaga att den andra reservationen åter har kommit på dagordningen. Då nu likväl så skett, anser jag det vara såväl min skyldighet som rättighet att inlägga en skarp protest emot densamma. Jag är tvungen att betrakta denna reservation såsom en skamfläck för kammarens handlingar.

Efter en längre motivering komma reservanterna till följande kläm: „Hvar, som fördrifver eller i moderlivet dödar foster, som är äldre än tre månader, eller yngre utan biträde af läkare eller examinerad barnmorska, eller också är delaktig i sådant brott, straffes med fängelse i högst två år”. Denna slutkläm grundar utskottet del-

vis på följande motivering: „Dock har också i detta afseende öfverklassen ett företräde, nämligen det att kunna anlita läkarehjäl, medan underklassens kvinnor nödgas anlita allehanda kvacksalfvare, hvilkas behandlingssätt väl ej kan garanteras vara utan fara för patienten — något som däremot en af sakkunnig person företagen fosterfördrifning vanligen är”. Hvad den åberopade motiveringens första del vidkommer, är jag färdig instämma i den protest, som vid ett föregående plenum uttalades af hr Lindelöf. Äfven jag betraktar reservanternas utsago såsom en grof insinuation emot vår läkarekår. Hvad sedan den andra punkten vidkommer, så vittnar den om djup okunnighet. Jag har i dagarna varit i tillfälle att tala med en af vår stads skickligaste gynäkologer, och enligt hans utsago måste man anse att användandet af abortiva medel i allmänhet är mycket riskabelt. Han sade, att en abort många gånger är långt allvarsammare än en regelrätt förlossning. Han nämnde också, att man i Paris kan årligen konstatera ungefär 30,000 kriminella aborter och af dessa utfalla ungefär 2,000 med dödlig utgång, således inemot 7 procent. Det finnes fall då läkaren af medicinska skäl anser sig vara tvungen verkställa den operation, som föreslås i den kläm, i hvilken andra reservationen slutar. Men detta sker aldrig i det syfte, som åtminstone delvis åsyftas i den andra reservationen. Det är endast i högsta nödfall. Och det brukar alltid vara vanligt, att gynäkologen, förrän han vidtager med operationen, konsulterar någon specialist i den sjukdom, af hvilken den hafvande kvinnan lider. I sin slutkläm föreslå reservanterna att första bästa barnmorska på landet måtte få rätt att utföra sagda operation. Jag anser detta vara mer än lättsinnigt, det är ett spel med människolif.

Hvad sedan frågans sedliga sida vidkommer, så anser jag att en lagstifning sådan, som den reservanterna föreslå, är högst depraverande för vårt folk. Det är betecknande för reservanterna, att de antaga att ansvarskänslan hos kvinnan skall vakna först då det nya lifvet väckts i henne. Något sådant som sedlig återhållsamhet och sexuell ansvarskänsla tyckes synbarligen icke ingå i deras ordbok. Jag skulle för min del vilja uttala en skarp protest mot andra reservationen och uttalar förhoppningen, att denna reservation måtte af kammaren med stor majoritet förkastas.

Ed. H e l e n i u s - S e p p ä l ä: Minä valitan, ettei edustaja Liliuksen lausunto päättynyt varsinaiseen ehdotukseen, koska siten olisi eduskunta päässyt enempää käsittelemästä tätä laajoissa

piireissä inhoa ja paheksumista herättänyttä kuuluisaa vastalauseetta. Asian kautta on eduskunnasta jo tarpeeksi valunut myrkyä ja likaa kansaan. Mutta minä jätän puhemiehen itsensä arvosteltavaksi, voisiko hän asettua samalle kannalle, mille edustaja Lilius asiassa asettui.

Ed. A n t o n H u o t a r i: Sen lokavirran johdosta, jota asian ensimmäisessä käsittelyssä sekä myöskin tämän illan istunnossa on vastalauseeseen tekijöitä vastaan heitetty oikealta päin, pyydän minä vain huomauttaa, että lähdettäminen on paljon yleisemmin tunnettu ja käytetty sen luokan keskuudessa, jonka edustajat istuvat siellä oikealla, kuin niiden, jotka istuvat täällä vasemmalla. (Vasemmalta: Oikein!)

Muuten mitä itse asiaan tulee, pyydän myöskin kannattaa edustaja Pärssisen ehdotusta, sillä se näyttää mielestäni asianmukaiselta. Nähdäkseni olisi lääkäreille varattava tilaisuus käyttää lähdettämistä sellaisessa tapauksessa, jolloin vanhemmat, kuten mainittiin, sairastavat parantumatonta tautia tai ovat esimerkiksi parantumatomia alkoholisteja, joiden jälkeläisten tiedetään saavan sijansa joko tylsämielisten hoitolaitoksissa tai houruinhoitoloissa. Mielestäni on paljon parempi yhteiskunnalle, ettei tällaisia parasiihtejä sille synnytetä. Samoin myöskin siinä tapauksessa, että äidin elämä on vaarassa, on mielestäni paljon parempi lääkärin suorittaa tämä tehtävä aikaisemmin kuin vasta niin myöhään, jolloin äidin elämä voi sen vuoksi turmeltua.

Ed. T u o m i: Toista vastalauseetta vastaan on täällä tehty hyvin paljon moitteita. Monet porvariston edustajat ovat oikein Jumalaansa vedoten tuominneet ei ainoastaan vastalauseeseen, vaan sen tekijätkin, ovat tuominneet heidät siveettömien tekojen hyväksyjiksi, murhien ja haureuden harjoittamisen laillistuttajiksi, lähdettäjäien ammattikunnan perustajiksi, ja niin edespäin. Näille minä tahtoisin huomauttaa, ettei suinkaan vastalauseen tekijäinkään tarkoitus ole ollut erityisen lähdettäjäammattikunnan perustaminen, vaan lähdettäjäin kontrolloeraaminen antamalla lähdettäminen pätevien henkilöiden, lääkärin tai tutkinnon suorittaneiden kätilöiden tehtäväksi. Ja heillekin myönnettäisiin tämä oikeus harkintansa, se on auktoriteettinsa perusteella vain eräissä tapauksissa, jolloin se olisi äidin ja sikiön terveydelliseltä ja tulevaisuuden kannalta katsottuna välttämätöntä. Myöskin periaatteellisesti olen sitä mieltä, ettei

lapsilukua rajoittamalla köyhälistön asemaa paranneta. Ainakin siinä mielessä minä olen tämän vastalauseen allekirjoittanut. Vahinko vain ettei tämän vastalauseen laatija ole itse täällä nyt tilaisuudessa vastalauseettaan puolustamaan. Myöskin ilmoitan, että minä kirjoitin tämän vastalauseen alle vasta viime tingassa, joten en ehtinyt sitä sanamuodoltaan tarkistamaan, mutta minä kirjoitin niillä edellytyksillä, mitä valokunnassa tästä asiasta meidän taholtamme toveri Airola esitti. Jälkeenpäin kyllä huomasin luetuani vastalauseen, ettei se kaikilta kohdiltaan minua tyydytä. Mutta siitä huolimatta minä vieläkin voin hyväksyä tämän vastalauseen perusajatuksen että lähdettäminen on sallittava eräissä tapauksissa.

Täällä porvariston edustajat ovat esiintyneet erittäin tekosiveellisinä. Mutta nykyäänhän tiedetään, että lähdettäjäin ammattikunta on olemassa, mutta se on salainen puoskarikunta, joka kirvoittelee yläluokan tyttären sisäisiä kasvannaisia korkeista maksuista ja mitä suurimmassa salaisuudessa. Tunnettu asia on myöskin se, että käytetään paljon niinsanottuja ehkäisykeinoja sikiytymisen estämiseksi, varsinkin porvariston keskuudessa kukoistaa niinsanottu kaksilapsijärjestelmä. Vai uskovatko täällä edustaja Iida Yrjö-Koskinen ja muut tekohurskaat siveellisyysapostolit, että tuo tapahtuu Jumalan sallimuksesta? Tosiasia on kuitenkin että herraskaisten keskuudessa ensimmäisinä avioliittovuosina syntyy säännöllisesti lapsia säännöllisten väliaikain perästä. Mutta sitten niiden lapsituotanto lakkaa aivan yksinkertaisesti siitä syystä että siellä, sillä taholla, juuri käytetään ehkäiseviä preventiivikeinoja. Harvoinhan tapahtuu että joku rovestin tai professorin tytär joutuu rangaistukseen sikiönsä surmaamisesta. He käyttävät hienompia keinoja, tehdään ulkomaanmatkoja ja harjoitetaan suorastaan tuolaista niin sanottua enkelientekoa. Maaseudulta lähtevät yläluokan tyttäret esimerkiksi tänne Helsinkiin musiikkiopistoon, toisin sanoen tänne ammattilähdettäjäin luo käsiteltäväksi, jotka sitten korkeista maksuista kirvoittelevat heitä taakastaan, ja sitten palaavat nämä herraskaisten tyttäret kotiseiduilleen siveellisinä neitsyt Maarioina, niinkuin ei olisi mitään tapahtunutkaan. Heitä ei kukaan edes epäilekään sikiön surmaamisesta.

Niille porvarillisille, jotka tämän kysymyksen yhteydessä ovat leimanneet meidät sosiaalidemokraattiset edustajat, toisen vastalauseen kirjoittajat epäsideellisiksi, pyytäisin huomauttaa, että heidän omassa keskuudessaan on juuri tä-

mänlaisilla ajatuksilla ollut paljon kantavuutta. Jopa niin suuressa asemassa ja arvossa pidetty henkilö kuin professori Serlachius, on „Lakimies”-nimiseen aikakauskirjaan kirjoittanut siitä asiasta koko laajalti. Hänen kirjoituksensa pyydän lukea muutamia otteita. Täällä on nimittäin kauhistuttu sitä seikkaa, että me olemme ehdottaneet sellaisia muka „raakalaisajatuksia”, mutta professori Serlachius jo tässä „Lakimieheissä” julkaisemassaan sepustuksessa ensiksi sanoo: „Meidän päivinämme, jolloin kaikki arvot ovat kerrassaan mullistavan uuden arvioimisen alaiset, on yhä useammin julkisuudessa nostettu kysymys, joka varmaankin pari vuosikymmentä sitten olisi herättänyt siveellistä kauhistusta, nimittäin kysymys, onko yhteiskunnalla riittävää syytä rangaistuksen uhalla kieltää sikiön lähdettäminen. Moni arvelee kenties vielä nytkin, että jo kysymyksen nostaminen on sekin yksi yhteiskunnassamme yhä laajenevan tapainturmeluksen merkkejä ja pitäisi kenties suotavimpana että asiaa ei ollenkaan julkisuudessa otettaisi puheeksi”. Hän sitten pitkälti tässä koskettelee näitä seikkoja ja muiden muassa sanoo: „Julistamalla sikiön lähdettäminen rangaistavaksi riistää yhteiskunta päinvastoin naiselta varsinaisten ammattimiesten, lääkärien asianymmärtävän avun ja jollei pakota, niin ainakin aiheuttaa häntä kääntymään kaikenlaisen puoskarien puoleen”. Edelleen hän sanoo: „Entä laillinen aviovaimo, joka on jo yhden tai kahden kuppatautisen lapsen äiti, ja suorastaan säälistä tulevaa lastaan kohtaan poistaa sikiön kohdustaan, menetteleekö hän epänormalisesti? Voidaanko tuomita köyhän työmiehen vaimo, jonka perheessä puute ja nälkä jo ennestään on jokapäiväisenä vieraana, jos hän turvautuu sikiön lähdettämiseen säästääkseen jo elossa olevilta lapsiltaan entistä vielä suurempaa kurjuutta ja pelastaaksensa yhden ihmisolennon lisäksi joutumasta saman kurjan kohtelun alaiseksi, kuin missä hänen elossa olevat lapsensa jo ovat?”

„Äitiyden keinotekoisien välttämisen morali-sesta oikeudesta voidaan olla ja ollaan eri mieltä. Mutta vaikka kaikki sitä pitäisivät siveellisesti hylättävänä, ei mielestäni sittenkään pitäisi sikiön lähdettämistä rangaista. Eihän yhteiskunta yleensä katso asiakseen eikä voi vaikka se tah-toisikin rangaista kaikkea, mikä sotii vallitsevaa moralia vastaan. Sillä on sitä vähemmän syytä rangaistavaksi julistaa yksinomaan sikiön lähdettämistä, kun se ei rankaise siveellisessä ja yhteiskunnallisessa suhteessa samanarvoisen hedelmöityksen estämistä preventiivikeinojen avulla. Miksi on munan poistaminen heti hedelmöity-

misen jälkeen rangaistava neljän vuoden kuritushuoneella, siis törkeänä rikoksena, kun tosiasiallisesti sama teko hiukan toisessa muodossa jätetään kokonaan rankaisematta. Sitä ei voidakaan tehdä. Laista, joka rankaisisi hedelmöityksen ennakolta estämistä, ei tulisi koskaan kuin paperilaki. Ja sama voidaan sanoa sikiön lähdettämisestäkin rankaisevasta laista. Kaikille tunnettua on, että sikiön lähdettämistä harjoitetaan sangen laajassa määrässä, ja siitä huolimatta kuuluu kerrassaan harvinaisuuksiin että tällainen rikos joutuu tuomioistuimen käsiteltäväksi. Yhteiskunta ei siis rankaisumääräyksillään ainakaan sanottavassa määrässä tätä rikosta estä, se pakottaa sitä vain hakemaan toisia salaisempia teitä. Siinäkin mielestäni toinen painava syy, miksi sitä ei pitäisi ollenkaan rangaista.”

Näin puhuu porvarillinen lakimies, korkeassa asemassa oleva henkilö, mutta siitä huolimatta, kun me valiokunnassa koetimme ottaa tämän asian perusteellisen harkinnan alaiseksi, koko valiokunnan porvarillinen enemmistö syyti meitä vastaan sen saman lokatulvan, mikä on sitten uudistunut suuressa valiokunnassa ja täällä eduskunnassa. Teistä, hyvät porvarit ja porvarilliset lakivaliokunnan jäsenet, juuri riippuu se, että te estätte tämän asian perusteellista käsitelyä. Te ette tahtoneet ensinkään, että tätä asiaa olisi selvitelty. Kaikilla muodollisilla tekosyillä te tahdoitte painaa asian pois päiväjärjestyksestä, saattaa kaiken asiallisen keskustelun siitä mahdottomaksi ja tehdä toisin ajattelevat valiokunnan jäsenet äänettömiksi. Ja nyt vetäydytte farisealaiseen kuoreen. Teillä siis ei ole siveellistä oikeutta puhua tästä ja häväistä aiheuttomasti meitä. Jos tämä meidän vastalauseemme, joka kuten kaikki vastalauseet täytyy hyvin kiireessä kirjoittaa, jotta ne ehtisivät valiokunnan mietintöön eivätkä viivyttäisi sitä, siitä syystä ehkä on tullut hieman hajanainen sisällöltään ja sanamuodoltaankin puutteellinen, on se oikeastaan teidän syyne, herrat porvarilliset, kun te esitte kaiken keskustelun asiasta.

Ed. H ä n n i n e n - V a l p a s : Kapitalistien asianajajat ovat tämän asian yhteydessä nähneet sopivaksi puhua siveellisestä yhteiskuntajärjestyksestä, Suomen kansan tulevaisuudesta ja jos jostakin kauniista. Mutta jos otetaan huomioon, miten he ovat suhtautuneet ennen asioihin, jotka koskevat myös lapsenmurhia, niin saa heidän itsessään esittämänsä hyvä kuva aivan toisellaisen värityksen. Edustaja Renvallin, joka on kai tutkinut jonkun verran sosialipolitiikkaa, pi-



täisi tietää, että kun hän tovereineen syöksee työläisnaisia työoloihin ja pakottaa heidät tekemään pitkiä työpäiviä, niin ed. Renvall silloin edistää lapsenmurhaa. Hän kai tietää, että esimerkiksi tupakkateollisuudessa ja monessa muussa työläisnaiset menettävät synnytyskykynsä. Ja ed. Renvall kai tietää monta ammattia, joissa naiset ammattitautien takia tulevat saamaan keskoiset. Myös tietänee hän, että yhteiskunnallinen kurjuus tappaa niitakin pikkulapsia, jotka jo on synnytetty tänne maan päälle. Ensimmäisenä ikävuonna työläisten keskuudessa kuolleitten lasten lukumäärä on hirveän suuri. Alle 5-vuotisia kuolee paikoin puolet, paikoin vielä enemmänkin. Anastajaluokat suorastaan tappavat sillä tavalla satoja tuhansia lapsia. Kun tulee näistä murhatuista puhe, niin ei kukaan kristillinen pappi Bäck tule julistamaan, että ne ovat „skamfläckeinä”, vaan ed. Bäck vaikenee kiltisti ja asettuu äänestämään niitä ehdotuksia vastaan, jotka tarkoittavat tuollaisen kurjuuden vähentämistä. On sulaa teeskentelemistä, kun ollaan nyt olevinaan muka siveellisiä.

Minä pyysin puheenvuoroa ilmoittaakseni vain lyhyesti, että kannatan pääasiassa niitä mielipiteitä, joita ed. Pärssinen on tuonut täällä esille, mutta pidän hänen ehdottamiaan rangaistumääriä aivan liian korkeina.

Keskustelu 22 luvun 5 §:stä julistetaan päättyneeksi.

**P u h e m i e s:** Suuren valiokunnan mietintöä vastaan — lakivaliokunta ja suuri valiokunta ovat tässä samalla kannalla — on tehty kolme muutosehdotusta, joita kaikkia on kannatettu. Ed. Kotonen on jo yleiskeskustelun aikana ehdottanut 5 §:lle sen muodon, mikä sillä on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ed. Kotosen allekirjoittamassa ensimmäisessä vastalauseessa. Tulen nimittämään tätä ed. Kotosen ehdotukseksi. Toiseksi on ed. Lapveteläinen myöskin yleiskeskustelun aikana jo puoltanut 5 §:lle sitä sanamuotoa, mikä sillä on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Lapveteläisen ehdotukseksi. Kolmanneksi on erikoiskeskustelun aikana ed. Pärssinen ehdottanut 5 §:lle seuraavaa muotoa, joka myös on saanut kannatusta: „Joka tahallansa lähdeittää taikka kohtuunsa surmaa tahi surmauttaa kolmea kuukautta vanhemman sikiönsä taikka on osallisena tekoon, rangaistakoon vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi. Joka tahallansa lähdeittää taikka kohtuunsa surmaa taikka surmauttaa

kolmea kuukautta nuoremman sikiönsä ilman, että lääkäri teon toimittaa ja naisen tahi tulevan lapsen terveys on vaaranalainen, rangaistakoon vankeudella korkeintaan vuodeksi. Tekoon osallinen kuin myöskin lääkäri, joka vastoin edellä lausuttua syytä toimittaa lähdeittämisen, rangaistakoon samoin”. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Pärssisen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**P u h e m i e s:** Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin on otettava huomioon, että kaikki tehdyt muutosehdotukset ovat keskenään vastakkaisia, joten lienee äänestettävä siten, että haetaan vastaesitys mietinnölle äänestämällä vastatusten näistä ehdotuksista eli siis äänestämällä ensin ed. Pärssisen ja ed. Lapveteläisen ehdotuksista; sitten asettamalla se, joka voittaa ed. Kotosen ehdotusta vastaan ja sen jälkeen niistä se, joka voittaa mietintöä vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

#### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pärssisen ja ed. Lapveteläisen ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi mietintöä vastaan tässä kohden hyväksyy ed. Pärssisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lapveteläisen ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet votiolla; ed. Pärssisen ehdotus on siis tässä kohden hyväksytty ja ed. Lapveteläisen ehdotus on hylätty.

2) Äänestys ed. Kotosen ja ed. Pärssisen ehdotusten välillä.

Ken vastaehdotukseksi mietintöä vastaan hyväksyy ed. Kotosen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pärssisen ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 74 eii-ääntä. Ed. Kotosen ehdotus on tässä äänestyksessä hyväksytty ja ed. Pärssisen ehdotus on hylätty.

3) Äänestys mietinnön ja ed. Kotosen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kotosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 78 ei-ääntä. Ed. Kotosenkin ehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tässä kohden hyväksytty.

### 8 §.

**P u h e m i e s:** Huomautetaan, että edustajat Kotonen ja Lapveteläinen yleiskeskustelun aikana ovat puoltaneet 8 §:lle sitä muotoa, joka sillä on ensimmäisessä vastalauseessa.

### Keskustelu:

**Ed. Anni Huotari:** Minä jo silloin, kun asia oli ensikertaa käsillä, mainitsin niistä syistä, jotka monasti pakottavat äidin jättämään lapsensa heitteille. Minusta on nämä rangais-  
tukset, jotka valiokunta on ehdottanut, kauhean korkeat. Nekin, jotka minä vastalauseessani ehdotin, ovat liian korkeat. Mutta kun ei ole toivoakaan saada alempia hyväksytyksi niin tein ehdotuksen, joka vastalauseessani esiintyy. Pyytäisin nyt, että eduskunta hyväksyisi 8:lle §:lle kolmannessa vastalauseessa esittämäni muodon.

**Ed. Pärssinen:** Minä pyydän kannattaa ed. Huotarin ehdotusta.

Keskustelu 22 luvun 8 §:stä julistetaan päätyneeksi.

**P u h e m i e s:** Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli koskee 8 §:ää, on ed. Kotonen ed. Lapveteläisen kannattamana ehdottanut pykälälle sen muodon, mikä sillä on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa. Tulen nimittämään ehdotusta ed. Kotosen ehdotukseksi. Ed. Anni Huotari ed. Pärssisen kannattamana on ehdottanut pykälälle sen muodon, joka sillä on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä kolmannessa vastalauseessa. Tulen nimit-  
tämään tätä ehdotusta ed. Anni Huotarin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

**P u h e m i e s:** Asiassa tulee siis äänestettäväksi, ja kun tehty muutosehdotukset ovat vastakkaisia, niin on mielestäni meneteltävä siten, että ensin äänestetään ed. Kotosen ja ed. Anni Huotarin ehdotusten välillä ja sitten se, joka voittaa, asetetaan mietintöä vastaan.

Tämä menettelytapa hyväksytään.

### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kotosen ja ed. Huotarin ehdotusten välillä.

Ken vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan hyväksyy tässä kohden ed. Kotosen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta siinä kohden hyväksynyt ed. Anni Huotarin ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Anni Huotarin ehdotus siis on hylätty ja ed. Kotosen ehdotus on tässä äänestyksessä voittanut.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Kotosen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kotosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 78 ei-ääntä. Ed. Kotosenkin ehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tässäkin kohden hyväksytty.

**P u h e m i e s:** Puhemiesneuvostossa on päätetty, että istunto tänään lopetettaisiin kello 12 syystä että ne edustajat, jotka toimivat valiokunnissa, eivät kunnolla jaksaisi istua kauvemmin. Sentähden täytyy istunto lopettaa, mutta pöydällepanot kuitenkin suoritetaan.

### Pöydällepanot:

**Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä,**

koskevan armollisen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4,

### Leimasuostuntaa

koskevan armollisen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5,

**Suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista vuonna 1913**

koskevan armollisen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6, sekä

**Teitten tekemistä ja kunnossapitoa maalla  
koskevan eduskuntaesityksen johdosta**

laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään peräkkäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

**Ehdotuksen asetukseksi Vesioikeuslain 2 luvun 6 ja  
19 §:n sekä 7 luvun 3 §:n muuttamisesta**

annettu ja edustajille tänään jaettu armollinen esitys n:o 12 esitetään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

**Prokuraattorin kertomus lain käytöstä ja lakien  
voimassapitämisestä maassa vuonna 1910.**

joka on eduskunnalle jaettu istunnon kestäessä, esitetään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

**Uusi jäsen suureen valiokuntaan.**

**P u h e m i e s:** On ilmoitettava, että suureen valiokuntaan edustaja Renvallin sijaan tulee jäseneksi edustaja E r k k o.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 12,9 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.



## 26. Tiistaina 7 p. toukokuuta

klo 6 i. p.

### Päiväjärjestys.

#### Ilmoituksia:

#### Esitetään:

1) Arm. esit. n:o 12, käsittävä ehdotuksen asetukseksi 10/23 p:nä heinäkuuta 1902 annetun Vesioikeuslain II luvun 6 ja 19 §:n sekä VII luvun 3 §:n muuttamisesta. 426

#### Ainoa käsittely:

2) Armollinen esitys, joka koskee varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä. 430

Asiakirjat: Arm. esit. n:o 1; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

#### Ensimmäinen käsittely:

3) Armollinen esitys, joka koskee vuonna 1913 suoritettavaa leimasuostuntaa. 444

Asiakirjat: Arm. esit. n:o 5; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

4) Armollinen esitys, joka koskee suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista vuonna 1913. ”

Asiakirjat: Arm. esit. n:o 4; Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6. ”

#### Esitetään:

5) Keis. Suomen Senaatin Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa käsittävä vuoden 1910. ”

#### Toinen käsittely:

6) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttamisesta. ”

Siv.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 5; Suuren valiokunnan mietintö n:o 5.

#### Ensimmäinen käsittely:

7) Eduskuntaesitys, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta. 450

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Alkion y. m. edusk. esit. n:o 44.

8) Eduskuntaesitys, joka koskee 24 päivänä tammikuuta 1902 annetun mallasjuomain myyntiä ja anniskelua koskevan asetuksen 2 §:n muuttamista. —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 46.

9) Eduskuntaesitys, joka koskee paloviinan ja muiden tislattujen väkijuomien myymisestä, kuljetuksesta ja varastossa pitämisestä 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun asetuksen 6 §:n muuttamista. —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Helenius-Seppälän y. m. edusk. esit. n:o 19.

10) Eduskuntaesitys, joka koskee viinien ja muitten miedompien väkijuomien kaupan rajoituksista 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun asetuksen 2 ja 3 §:n muuttamista. —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Liston edusk. esit. n:o 22.

11) Teitten tekemistä ja kunnossapittoa maalla sekä tieveron maksamista ja sen käyttämistä koskeva eduskuntaesitys. —

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Astalan y. m. edusk. esit. n:o 15.

## Ainoa käsittely:

Siv.

12) Anomusehdotus, joka tarkoittaa eduskunnan hyväksymien kunnallisasetusten voimaan saattamista.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Tokoin y. m. anom. ehd. n:o 16.

Pöydällepanoa varten  
esitetään:

13) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 erinäisten, tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevien eduskuntaesitysten ja anomusehdotuksen johdosta.

456

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Aalle, Airola, A. Castrén, Hedberg, Junnila, Knuutila, Lehtimäki, W. Mäkelä, Nylander, Schybergson, L. Typpö, Vahe, Vuorimaa ja E. S. Yrjö-Koskinen.

## Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia edustajat Hedberg ja Aalle tämän päivän ja seuraavasta istunnosta sekä Vahe ja vapaa-herra E. S. Yrjö-Koskinen tämän illan istunnosta, ja yksityisasiain takia ed. L. Typpö tämän illan istunnon alkuosasta ja ed. Jalkanen ensi torstaiksi ja perjantaiksi.

## Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

## 1) Vesioikeuslain 2 luvun 6 ja 19 §:n sekä 7 luvun 3 §:n muuttamista

koskeva armollinen esitys n:o 12, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä armollinen esitys lähetettäisiin talousvaliokuntaan ja, mikäli koskee asian rahassiallista puolta, valtiovarainvaliokuntaan.

## Keskustelu:

Ed. Jonas Castrén: Esilläoleva asia tarkoittaa erinäisten muutosten tekemistä voimassaolevan vesioikeuslain 2 luvun 6 ja 19 sekä 7 luvun 3 §:ään. Se pääasiallinen uutuus, joka armollisessa esityksessä ehdotetaan toimeenpantavaksi näissä pykälissä, olisi lauttausmaksun suorittaminen lautatusta puutavarasta, laskettuna  $1\frac{1}{2}$  pennin mukaan tukilta, sekä haloista, propsista ja muusta samallaisesta puutavarasta 2 pennin mukaan kuutiometriltä. Edelleen ehdotetaan hallituksen esityksessä, että täten karttavat varat olisivat hoidettavat erityisenä rahastona, jota on käytettävä yksinomaan kalastuselinkeinon edistämiseksi ja joka on oleva „väliittömästi” hallituksen käytettävissä. Jos me eläisimme säännöllisissä oloissa ja jos meillä olisi hallitus, joka nauttisi edes jossain määrin maan ja eduskunnan luottamusta, ja jos meillä olisi hallitus, jonka toiminnan ohjeena olisi maan paras, silloin saattaisi syntyä kysymys uuden veron säätämisestä suoritettavaksi uitettavilta puilta. Mutta kun asianlaita ei ole sellainen, kun asianlaita on aivan päinvastainen, niin minusta tuntuu etteivät ne valiokunnat, joihin asia lähetetään, voisi muuta kuin ehdottaa käsiälläolevan esityksen hylättäväksi. Eduskunnalla ei voi olla sitä luottamusta nykyiseen hallitukseen, että nykyinen hallitus todellakin käyttäisi ehdotettua veroa ja siitä muodostettavaa rahastoa siihen tarkoitukseen, johon sitä on ehdotettu käytettäväksi, nimittäin yksinomaan kalastuselinkeinon edistämiseksi. Näin ollen rohkenen minä kunnioittaen ehdottaa että se valiokunta, johon tämä asia tulee lähetettäväksi, ehdottaisi armollisen esityksen hylättäväksi.

Ed. Kairamo: Armollinen esitys n:o 12 on jaettu eduskunnalle siksi myöhään, että näyttää varsin epävarmalta, voiko se valiokunnissa valmistua niin aikaisin, että eduskunta näillä valtiopäivillä ehtii siitä lopullisesti päättää. En aijo täällä viipyä asian veroteknisessä puolessa. Tästä on asiantuntevalta taholta eduskunnan jäsenille jaettu valaiseva lausunto, johon pääasiassa ainakin voin minäkin yhtyä. Tahtoisin ainoastaan talousvaliokunnan jäsenille huomauttaa muutamasta asiaan suuresti vaikuttavasta seikasta.

Armollisessa esityksessä tunnustetaan, että nykyisellä kuorimisapakolla tarkoitettua päämäärää ei saavuteta, mutta armollinen esitys si-  
vuuttaa tämän seikan hyvin lyhyesti, ja on omi-



tuista, että myöskin se hallituksen asettama komitea, joka joulukuulla 1910 antoi mietintönsä kalastuselinkeinon edistämisestä, sekin sivuuttaa tämän kohdan ylimalkaisella lauseella ja tunnustaa ilman muuta, ilman lähempää tarkastusta oikeiksi ne teoreettiset edellytykset, jotka ovat aiheuttaneet nykyisiä lainsäädännöksiä puiden kuorimisesta ja joille nämä säännökset rakentuvat. Olisi kuitenkin ollut täysi syy tutkia, mihin tuloksiin tällä alalla muualla, esim. Ruotsissa on jo päästy. Ruotsin viranomaiset kalastuksen alalla ovat nimittäin jo tunnustaneet, että vanhat edellytykset lauttauksen vahingollisuudesta ja kuorimisen hyödyllisyydestä eivät pidä paikkaansa, vaan että päinvastoin tuntuvat helpotukset olisivat ei ainoastaan tarkoituksenmukaisia, vaan juuri kalastuksen kannalta suorastaan toivottavia. Kokemuksen ja suoritettujen tutkimusten nojalla on Ruotsissa saatettu voimaan väliaikaisia määräyksiä, joitten kautta sekä Norrbottenin että Vesterbotenin läänissä on myönnetty kuorimisvapaus sellaiselle puutavaralle, jonka uitto kestää ainoastaan yhden kesän. Luultavasti saman kokemuksen vaikutuksesta on meilläkin tätä nykyä Iijokea ja Kemijokea varten voimassa erikoismääräyksiä samaan suuntaan. Ne ovat kuitenkin poikkeuksellista ja väliaikaista laatua.

Olisi odottanut, että kalastustentarkastaja, joka oli jäsenenä äskenmainitussa valtion komiteassa, olisi kiinnittänyt huomiota tähän tärkeään asianhaaraan, sitä suuremmalla syyllä kun kalastustentarkastaja jo silloin, kun kalastuskomitean mietintö annettiin, oli jäsenenä toisessakin komiteassa eli komissionissa, joksi sitä virallisesti kutsutaan, jonka senaatti oli asettanut jo maaliskuulla 1909 ja jonka toimeksi oli annettu ensi tilassa tutkia, tuottaako puiden uittaminen kuorimattomina Suomen vesistöissä yleensä vahinkoa kalastukselle, ja, jos niin on, ehdottaa, millä tavalla kalojen säilymistä ja viihtymistä voitaisiin turvata, vaikka puita kuorimattomina uitettaisiinkin.

Niinkuin sanottu, ei kalastuskomitea ole tähän asiaan kiinnittänyt sanottavaa huomiota ja myöskin armollisessa esityksessä tämä seikka on miltei vaitiololla sivuutettu. Mutta kun äsken mainittu vuonna 1909 asetettu komissioni ei ole vielä suorittanut tehtävänsä, mutta nähtävästi kuitenkin vielä toimii, koska se sanomalehdissä äskettäin olleitten ilmoitusten mukaan on hankkinut ja saanut oikeuden käyttää joukon asiantuntijoita, niin ei ole oikeutettua sanoa, niinkuin armollisessa esityksessä sanotaan, että „kun ei voida ratkaista, minkä verran kuorit-

tujen ja kuorimattomien puitten vaikutus on vahingollisempi tai vähemmän vahingollinen, on maksu katsottu olevan määrättävä saman suuruiseksi kuorituista ja kuorimattomista puista”. Hallituksen asettama komissioni tutkii paraillaan asiaa ja tämän tutkimuksen tulos ei ole ensinkään tunnettu, onko se todellakin puhtaasti negatiivinen vai minkälainen se on. Mutta kuitenkin hallitus katsoo voivansa ilman muuta julistaa, ettei voida ratkaista, minkä verran vahinkoa tapahtuu. Minusta olisi päinvastoin johtopäätöksen ja päätöksen tekeminen tässä asiassa lykättävä siksi, kun saadaan tarpeellista selvitystä. Jos, niinkuin on mahdollista, huomataan, että lauttaus ei olekaan kalastukselle siihen määrin vahingollinen, kuin tavallisesti on otaksuttu, niin tuntuu kuin erityisen lauttausveron säätäminen myöskin tältä näkökannalta katsottuna menettäisi tärkeän tuen ja osoittautuisi kenties kokonaan aiheettomaksi.

Asetuksessa, joka sisältyy armolliseen esitykseen, kiintyy huomio niihin sanoihin, joihin 19 § päättyy. Tässä sanotaan, että muodostettava erityinen rahasto „on oleva välittömästi hallituksen käytettävissä”. Koska on tunnettu, että valtion rahastot ilman tällaista säännöstä ovat hallituksen välittömästi käytettävissä, täytyy odottaa, että nyt tarkoitetaan jotakin tavallisuudesta poikkeavaa, mutta on vaikea ymmärtää, mitä näillä sanoilla oikeastaan tarkoitetaan. Olen koettanut päästä selville tästä sanamuodosta, mutta täytyy tunnustaa, etten ole siinä onnistunut, sillä perustelussa ei ole minikäänlaista viittausta siihen. Nämä salaperäiset sanat eivät ole sitä laatua, että ne millään tavalla valaisisivat armollista esitystä ja sen tarkoitusta. Tärkeämpi olisi minusta ollut, että hallitus olisi koettanut edes jossain määrin seikkaperäisemmin selvittää, millä tavalla se aikoo käyttää niitä rahoja, joita mahdollisesti tämän aiotun veron kautta joutuu sen käytettäväksi. On yleisesti tunnettu ja tunnustettu, että kalastussäännökset eivät nauti sitä kunnioitusta, jota yleisellä lailla pitäisi olla, vaan että päinvastoin rikkomukset niitä vastaan ovat kautta maan yleiset. Tärkein tehtävä, mitä hallituksella saattaa olla kun on kysymys kalastuselinkeinon kohottamisesta, on kalastussäännösten saattaminen voimaan todellisuudessa, eikä vain paperilla. Nyt ne ovat jätetyt kenenkä tahansa sivuutettaviksi, joka vain suvaitsee niin menetellä.

Olisi suotavaa, että jos, niinkuin on otaksuttava, armollista esitystä ei voida tällä kertaa

loppuunkäsitellä ja jos hallitus katsoo asiaksensa esimerkiksi tulevilla valtiopäivillä uudestaan esittää tämän asian eduskunnalle, se silloin voisi tehdä esityksensä sellaisessa muodossa, että se olisi perusteltu paremmin, seikkaperäisemmin ja oikeammin, kuin mitä nyt on tapahtunut.

Ed. O s k a r i L a i n e: Koska, kuten edellinen puhuja mainitsi, vielä sen komitean työ, joka on asetettu tutkimaan tukkien mahdollista vahingollisuutta kalastukselle, on kesken suorittamisen, niin tuntuu minustakin tavattomalta hätäilemiseltä hallituksen puolelta rientää esittämään esitystä eduskunnalle asiasta, ennenkun se on perin pohjin tutkittu, ja tämän johdosta minäkin rohkenen lausua valiokunnalle toivomuksenani, että valiokunta esittäisi tämän armollisen esityksen hylättäväksi.

Ed. P y k ä l ä: Hallitus lähettää armollisen esityksensä n:o 12 eduskunnalle viimeisillä viikoilla. Nyt kyllä puheenaoleva numero tahtoo näyttää, että hallitus jo olisi paljon saanut aikaan. Mutta kun ottaa huomioon, että tämä on vasta ensimmäinen, jossa hallitus koettaa näyttää, että se myöskin pitää kansan parasta silmällä — kaikki muut mistä on esityksiä annettu kuuluvat juokseviin asioihin — olisi luullut, että hallitus olisi saanut enemmän aikaan, kuin tuon mokoman tekeleen, jonka se viimeisellä viikolla tuo eduskunnan eteen. Lyhyesti sanoen hallitus on koettanut tässä todistaa sitä, että tukinuitto tuottaa kalastukselle vahinkoa. Kieltämättä siinä on jonkun verran perää, mutta se verotustapa, jolla se koettaa tätä asiaa korjata, ei tietysti ole paikallansa. Me voimme hyvin hyvästi käytännössä tuntea, että se, joka myy metsää, se saa tämän veron maksaa; tukkipatruunalla aina löytyy keinoja periä se pois. Ei suinkaan se hänen vahingokseen jää, vaikka hallitus koettaa niin kauniisti peittää, että siitä on niin hyvä tulolähde. Sille, jolta se ensikädessä joutuu pois, se tuskin koskaan tulee hyväksi, se voidaan käyttää toisessa paikassa, missä ei metsänmyyntiä ole olemassakaan, ja vieläpä niissäkin paikoin, joissa tukinuitto ei tule kysymykseenkään. Esim. näyttää siltä, että hallitukselle käy jo liian vaikeaksi ja raskaaksi, niin ettei sen rahat enää riitä niin sanottuun kalastustarkastelijan laivan Nautiluksen ylläpitämiseen, jolla laivalla se Englannin rannikolla haeskelee ankeriaan poikasia tuodakseen niitä meidän sisäjärvillemme sikiämään ja kasvamaan. Me sisäjärven kalastajat pidämme tätä petoeläimenä, niinkuin merellä pidetään

hylettä, ja tähän tarkoitukseen emme olisi valmiit uhraamaan penniäkään.

Toiseksi koettaa hallitus tuoda esille viisaan järjensä kuorittujen ja kuorimattomien puolen vahingollisuudesta kalastukselle. Joka on ollut mukana tukinuitossa, ja joka on voinut asioita seurata, on ollut aina siitä täysin selvillä, että kuorittu puu on vahingollisempaa kalavedelle kuin kuorimaton, ensiksi siitä syystä, että kuoren tähde, joka siihen jää, ensimmäisenä kesänä veden lämmittynä — kuten hallituksen esityksessä sanotaan — lähtee irti ja vaipuu pohjaan. Toinen vahinko siitä on se, että jos raskas hyötynäjä kuoritaan, se ei pysy vedessä, vaan uppoaa heti, mutta jos siihen jäisi kuori päälle, se yhden kesän uisi auttavasti siitä syystä että kaarna on sellaista kohoainetta, ettei se ensimmäisenä kesänä ota vettä, vaan pidättää päinvastoin raskasta puuta veden päällä. Hallitus ei näytä olevan tästä asiasta selvillä, vaan kiiruhtaa jättämään esityksensä niin kiiruusti, ettei se ehdi odottaa edes siksi kun komitea on antanut siitä lausuntonsa.

Muutosehdotusta vesioikeuslakiin en tahdo tässä ruveta ollenkaan arvostelemaan. Ensimmäkin sen perustelut ovat jo sellaiset ettei noitten perustelujen taakse olisi kannattanut mitään lakipykälää ehdottaa; ainakin minun käsitykseni on sama, minkä ed. Jonas Castrén ja Kairamo ovat lausuneet. En katso olevan syytä pitemmälle jatkaa, vaan ainoastaan alleviivata, mitä he ovat sanoneet, ja ehdottaa että se asianomainen valiokunta, joka tästä tulee antamaan lausunnon, antaa sille sen arvon, mikä sille tulee, ja ehdottaa sen yksinkertaisesti hylättäväksi.

Ed. J u n e s: Vaikka minäkin myönnän, että nykyinen hallitusjärjestelmä tuottaa erittäinkin valtiotalouden sopusuhtaiselle järjestelylle arvaamattomia esteitä, en kuitenkaan voi myöntää oikeaksi sitä näkökantaa, että toisilla aloilla suvaitaan, vieläpä edistetäänkin kehityksen tasaista kulkua ja toisilla aloilla taas, jotka todellisuudessa ovat vaikutukseltaan samallaisia ja samaan päämaliin vieviä kuin ensiksimainitutkin, asetutaan kokonaan passiiviselle jopa toisinaan aivan vastustavalle kannalle. Minun mielestäni pitäisi eduskunnan käytännössä asettua edes sen verran johdonmukaiselle kannalle että, silloin kun ehdotettu raha-asiallinen uudistus tarkoittaa pysyväisesti jonkun elinkeinonhaaran kohottamista, sille olisi annettava oikeudenmukainen hyväksymi-

nen, huolimatta siitä, miten joku yksilö mahdollisesti koettaa sen päätöksiä tulkita.

Kun sen lisäksi armollisen esityksen 2 luvun 19 §:n viimeinen momentti minun nähdäkseni selvästi määrää, että kysymyksenalaisesta lauttaustavarasta saatavat varat ovat käytettävät yksinomaan kalastuselinkeinon edistämiseksi, niin ei mielestäni pitäisi ehdotuksen vastustamiseen olla sellaisia syitä olemassa kuin täällä nytkin ja muulloinkin esim. muutamiin uusiin suostuntoihin nähden on lausuttu.

Mitä muuten tulee niihin asian eri puoliin, onko ja missä määrin oikeus jotakin erityistä liikkeenhaaraa verottaa toisen liikkeenhaaran tai ammatin edistämiseksi, niin huolimatta niistä lausunnoista, joita täällä on lausuttu ja jonka tapaisia kirjasia meille on hyväntahtoisesti jo ennenkin jaettu, pyydän käsityksenäni lausua, että kysymyksenalainen maksu ei ylipäätään ole mikään ennakkomaksu, vaan se paremminkin sopii sanoa jälestäpäin suoritetuksi korvaukseksi siitä tuhoavasta ja kalastusta hävittävästä toiminnasta, jota puutavarain lauttaus muodossa tai toisessa on ehdottomasti jo saanut ja yhä saa aikaan maamme vesistöissä.

Se korvaus, mikä armollisessa esityksessä on ehdotettu lauttaustavaroista kannettavaksi, on minun nähdäkseni niin peräti pieni ja vähäpätöinen kutakin yksikköä kohti, ettei olisi luullut puutavarain välittäjiä edes kehtaavan sitä vastaan nostaa sellaista hyläkkää, kuin he nyt näyttävät tehneen — etenkin jos he pitäisivät velvollisuutenaan asettua vähänkään lojaalisemalle kannalle toisiinkin elinkeinoihin nähden. Mutta kun tietää ja tuntee sanottujen suurliikkeiden moralin, niin voihan sieltä odottaa mitä tahansa.

Kun näin olen asettunut armollisen esityksen periaatteen kannalle, niin toivon että asianomaiset valiokunnat löytävät sellaiset muodot, joihin ehdotettu periaate on laissa sovellettava, ja siksi toivon, että valiokunnat myöskin harkitsisivat, eikä kyseessäolevaa lauttausmaksua olisi hieman korotettava armollisen esityksen ehdotamasta määrästä.

Ed. J o n a s C a s t r é n: Minä en voi viimeisen puhujan lausunnon johdosta olla lausumatta muutamaa sanaa. Hallituksen ehdotusta vastaan voitaisiin tuoda esille kokonainen sarja syitä. Mutta yksi ainoa syy on ratkaiseva, se syy nimittäin että hallituksen kokoonpano on sellainen, ettei se tarjoa vähintäkään takeita siitä että hallitus, jos eduskunta

hyväksyisi sen ehdottaman veron, käyttäisi sitä kalastuksen edistämiseksi. Viimeinen arvoisa puhuja näyttää olettavan että, jos kerran on määrätty, mihin tarkoitukseen vero on käytettävä, tällainen määräys tarjoisi täydelliset takeet siitä ettei nykyinen hallitus tule syrjäyttämään tätä määräystä eikä käyttämään veron kautta karttuneita varoja muihin tarkoituksiin. Minulla ei ole tällaista luottamusta hallitukseen. Luulen että tässä maassa on harvassa niitä, joilla on se käsitys että nykyistä hallitusta toiminnassa ehkäisisivät minkäänlaiset tämän maan laeissa olevat määräykset. Onhan meillä elävänä esimerkkinä siitä se, miten hallitus vastoin valtiopäiväjärjestyksen selviä säännöksiä menettelee budjettioikeuteemme nähden. Ja voitaisiin luetella lukemattomia esimerkkejä siitä, kuinka nykyinen hallitus ei vähintäkään välitä maan voimassaolevista laeista, olkootpa ne siten perustuslain tai yleisen lain luonnetta. Asiain näin ollen olisi minun mielestäni ei ainoastaan moitittavaa kevytmielisyyttä vaan suoranaisen luottamuksen osoittamista nykyistä hallitusta kohtaan myöntää uutta vakinaista veroa hallituksen käytettäväksi, jos kohtakin määrättyihin tarkoituksiin. Tuo hämäräperäinen lause että muodostettava rahasto olisi „välittömästi” hallituksen käytettävissä viittaa jo siihen mitkä aikeet hallituksella on. Luulen, että niillä, jotka ovat ehdottaneet tämän armollisen esityksen hylättäväksi, on ollut riittävä syy tämän ehdotuksensa tekemiseen.

Ed. A r o n e n: Vaikka minäkin olen vakuutettu siitä, että puutavarain, etenkin tukkipuitten lauttaus, sellaisena kuin sitä nykyään harjoitetaan, tuottaa suurta haittaa kalastuselinkeinolle, en kuitenkaan usko, että nyt ehdotetulla toimenpiteellä voitaisiin sitä epäkohtaa korjata. Ja sitäpaitsi tuntuu hyvin arveluttavalta ruveta nykyiselle hallitukselle muodostamaan mitään rahastoa millään nimellä. Ja samoin on aivan varmaa, että jos tällainen verotusperuste hyväksyttäisiin, työväestö siitä viime kädessä kulut maksaisi. Kokemus on osoittanut, etteivät kapitalistit itse ota tällaisia menoeriä suorittaakseen liikevoitoistaan. Se epäkohta, mikä on olemassa kalastuselinkeinoon nähden puutavarain lauttauksessa, se voitaisiin saada siten korjatuksi, että muutettaisiin vesioikeuslain 2 luvun 18 § sellaiseksi kuin eduskunnalle ennen jättämässäni eduskuntaesityksessä ehdotin. Senvuoksi toivoisin, että valioikunta, johon tämä asia menee, ehdottaisi tämän armollisen esityksen hylättäväksi.

Ed. J u n e s: Puolustaessani armollisessa esityksessä mainittua periaatetta en suinkaan tahtonut alleviivata sitä, että jok'ikinen siinä ehdotettu sana olisi hyväksyttävä. Minun mielestäni on selvää, ja sehän pitäisi edustaja Castréninkin tietää, että eduskunnalla on oikeus muodostaa tämä laki sellaiseksi kuin se sopivaksi näkee. Ja siitä syystä ne sanainsaivartelut, jotka hän täällä lausunnossaan esitti, eivät vähintäkään saaneet minua horjumaan kannastani.

Ed. P y k ä l ä: Minä en myöskään sano mielipidettäni siitä syystä, että olisin tukkipatruunien kanssa hyvissä väleissä. Olen sotajalalla heitä vastaan missä suinkin sattuu. Mainitsin, että näitä rahoja voitaisiin käyttää juuri niiden hyväksi, jotka eivät todellisuudessa niitä maksa. Esimerkiksi Kemin ja Tornion jokien lohikalastajat hyvin mielellään näkisivät, että tällaisia rahoja kiskottaisiin. Mutta asia nyt on niin, että löytyy kalastuksen huonontumiseen muitakin syitä, ei ainoastaan tukinuitto, esimerkiksi voitaisiin yhtä hyvin ottaa kysymykseen laivaliike ja monta seikkaa, joita kalastustarkoituksiin voitaisiin verottaa. Minä vastustan sitä periaatteellisesti nyt ja tulen toistekin vastustamaan, kun sitä tässä muodossa ajetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvoston ehdotus asian lähettämisestä talousvaliokuntaan ja, mikäli koskee asian raha-asiallista puolta, valtiovarainvaliokuntaan hyväksyttäne?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

## 2) Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, (luotsilaitos)

koskevan armollisen esityksen n:o 1 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4, joka kuluvaan toukokuun 3 p:n istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn.

P u h e m i e s: Valiokunta tekee ehdotuksensa ponsissa mietinnön 7:nnellä sivulla.

Keskustelu:

Ed. M e c h e l i n: Det händer icke ofta i vår enkammare, att något betänkande skulle

framträda utan att vara åtföljdt af reservationer. Också det förevarande betänkandet har delat detta öde. Jag vågar ändå tro, att enhvar, som närmare jämför betänkandet å ena sidan och reservationerna å den andra, skall finna, att dock i allt väsentligt en öfverensstämmande opinion hos statsutskottet varit rådande i denna sak. Och huru skulle det också annat kunna vara. Då landtdagen ser sig föranlåten att taga till ordet i anledning af den godtyckliga åtgärd, som riktats mot vårt lotsverk, så kunde inom landet icke stridiga åsikter förefinnas angående beskaffenheten och följderna af en sådan åtgärd. Problemet hvad i närvarande stund och i samband med granskningen af finanserna närmast och framför allt borde bringas under monarkens pröfning, är naturligtvis af den beskaffenhets, att därinom kan förefinnas ett visst råderum för olika meningsskiftningar, om också icke för meningar, stridande mot hvarandra.

Jag anser det för min plikt att med några ord bemöta en del i de första reservationerna framställda anmärkningar mot betänkandet.

I den första reservationen anmäles ett visst missnöje med motiveringen i betänkandet. Där yrkas, att det stycke, som vidtager nederst å sidan 2, borde utgå. Skälen för detta yrkande äro mycket knapphändiga. För min del anser jag, att samma stycke endast tarvfar en rättelse, sådan som i tredje reservationen är föreslagen.

Den följande anmärkningen i första reservationen går ut på, att betänkandet borde uppgifva de positiva siffror, till hvilka utgiften skulle stiga, om hela lots- och fyrpersonalen ställdes på indragningsstat, och icke en approximativ beräkning af hvad de verkliga kostnaderna komme att utgöra med hänsikt till den afgång från tjänsten, som redan gifvit sig tillkänna. Någon principiell olikhet emot betänkandet föreligger här icke. Mig synes dock, att det är mer praktiskt att i en öfverblick af de finansiella verkningarna af den olagliga åtgärden uppgifva, till hvilket belopp de verkliga kostnaderna för den afgångna personalens uppförande på indragningsstat skulle uppgå, än det teoretiska beloppet, såsom reservanternas påyrka.

Vidare anse reservanternas, att första stycket å sid. 6 borde erhålla en mer saklig form. Hvad som förstås med „saklig form” är mig icke riktigt klart, men jag finner, att reservanternas vilja hafva bort en sats, som erinrar om den icke så alldeles oviktiga omständigheten, „att äfven moraliska faktorer kunna vara bestämmande för människors handlingssätt.” Denna lilla erinran till vederbörande, till dem, som från sin sida full-

ständigt underskatta de moraliska och etiska faktorerna, synes mig att icke borde från betänkandet uteslutas.

Sist och slutligen anse reservanternas, att i första och sista meningarna i andra stycket på sid. 6 utskottets framställning om lotsverkets framtida skötsel och möjligheten till framgång är så beskaffad, att dessa meningar borde uteslutas. Härom kan jag icke vara ense. Det vore ett uppenbart försvagande af betänkandet, om ej dessa varsamma antydningar angående följderna af den obetänksamma åtgärden skulle i betänkandet kvarstå. Det är sannerligen icke någonting djärft eller för mycket sagdt, om landtdagen skulle godkänna att i dess skrifvelse infördes detta: „Då i betraktande tages, under hvilka förhållanden de finska lotsarna danats till skicklighet i sitt värf, kan det med visshet förutses, att marinministerium ej på ett nöjaktigt sätt förmår fylla den stora luckan i lotsarnas led”. Detta uttalande, jag vågar väl säga det, är hvarken djärft eller obefogadt. Det har ju redan evident visat sig, att marinministerium icke förmår fylla denna stora lucka. Långs med största delen af landets kuster äro lotsplatserna öde och toma, det ena fartyget efter det andra från olika länder har redan varit utsatt för den na ödeläggelse, som midt i det tjugonde seklets civilisation af en nyck åstadkommits i detta vårt sjöfart idkande land, och vi kunna tryggt förutsäga — enhvar som har någon kännedom om lots-tjänst i den finska skärgården och huru den inläres — att många år skola förgå, ifall nämligen det ryska påbudet af den 26 februari vidhålls, innan någon ordnad och tillfredsställande lotstjänst igen kan fås till stånd utmed de finska kusterna. Man må nämligen icke tro, att allt är därmed afhjälpt, att ryska lotsar få en viss öfningstid hos oss ett visst antal år, hvarunder de, begåfvadt folk, som de ju ofta kunna vara, nog skola lära sig allt, som till saken hör. Det måste också tagas i betraktande, att dessa män aldrig förr i sitt lif tänkt sig, att ensam man i nattens mörker skall gå ut i storm i en liten båt utåt hafvet, när ett fartyg kallat på lots. Det finnes icke öfverallt sådana pröfvande lotsleder som i de finska farvattnen. Den hårdighet, det mod, det herravälde öfver båten, som här behöfves, inläres icke på några få år af inbyggare från ett fjärran slättland. Det är icke håller sagdt, att dessa ryska lotsar, som transporteras hit, i öfrigt skola trifvas i sina nya befattningar, ty utan tvifvel finnas äfven bland dem många människor med goda naturliga känslor, och de skola kanske snart nog

märka, att det icke länder dem till heder att ha kommit hit i de finska lotsarnas ställe. Och när deras ögon sålunda öppnats, skola de taga farväl från denna kommendering. Det är icke heller så säkert, att ryska marinministerium lyckas fylla alla de lediga officersplatserna. Redan nu visa sig de största svårigheter i det hånseendet. Den ryska marinens officerare äro, liksom andra mariners, personer, hvilka andats hafvets fria luft och bland hvilka ett frimodigt och fördomsfritt tänkesätt blifvit rådande. Det är mycket tvifvelaktigt, att inom kamratkretsar, som hålla årens fana högt, skulle finnas många, som vilja taga finsk statsegendom under sin skötsel och fylla de platser, som aktningssvärda finska officerare af rättsliga skäl lämnat. Det händer att marinministerium äfven i detta hånseende får erfara icke ringa missräkning. I hvarje fall är det redan uppenbart att, om under de närmaste åren krig skulle utbryta, det skulle visa sig, att den ryska regeringen genom sina orätrådiga åtgärder mot finska lotsverket själf beröfvat sig möjligheten att hafva gagn af den finska skärgården såsom operationsbas för sin flotta. Denna reflexion torde man ingalunda hafva underlåtit att mångenstädes ute i världen redan göra. Dessa få, korta antydningar om den praktiska innebörden och betydelsen utaf den förhastade åtgärden af den 26 februari hafva icke föreslagits att införas i betänkandet, men gentemot det yrkande på en öfverdrifven varsamhet i betänkandets affattning, som i första reservationen förekommer, har jag ansett mig böra från denna plats påminna om dessa sidor af saken. Åtgärden är ju ytterst allvarsam för vår finska sjöfart och hela vårt näringslif, den är också ytterst allvarsam och betänklig för den ryska marinen och den ryska regeringens anseende. Man skulle kunna med begagnande af ett gammalt ryskt ordspråk säga, att sparfvarna sitta på taket och skratta åt den statsklohet som amiralitetskonseljen nedlade i sitt beslut af den 26 februari. Jag vågar hoppas, att kammaren icke finner skäl att reducera något från den ytterst moderata motiveringen, med hvilken denna sak är framlagd. I själfva verket är ju det riktigt, att landtdagen, så djup dess harm än måste vara öfver hvad som skett, dock tecknar förvecklingarna och följderna af denna åtgärd på det lugna och objektiva sätt, som betänkandet innehåller.

Hvad vidkommer den andra reservationen, föreligger här nog ett missförstånd af reservanternas i vissa delar. Reservanternas säga, att afgifvandet af ett sådant särskildt betänkande



har tvänne mål, i främsta rummet att påvisa, att anslag för lotsverket icke vidare kunna utgå från Finlands budget, sedan den ryska åtgärden emanerat, och det andra ändamålet, att fordra det snara inhiberandet af den lagstridiga åtgärden. Denna fördelning i tvänne kategorier utaf ändamålet med skrifvelsen är icke exakt. Skrifvelsens uppgift är att bringa fram de praktiskt vägande motiv, på grund af hvilka Hans Majestät borde finna skäl att återkalla åtgärden af den 26 februari. Allt, som anföres under betänkandets lopp, utgör en länk i bevisföringen för, att denna åtgärd icke bör fullföljas. Till den konstitutionella kutymen och det konstitutionella uppträdet hör att rikta alla anmärkningar mot vederbörande rådgifvande funktionärer. Monarken anses stå ansvarsfri och upphöjd öfver begångna uppenbara fel. Och här må vi med fullt skäl kunna säga, att ett genomgående vilseförande af monarken har egt rum. Det röjde sig redan i den första kommitténs sammansättning och i dess skriftstycken, denna kommitté, som icke var något annat än en produkt af den stolypinska politiken. De främsta personligheterna i den ryska marinen uttalade sig afstyrkande mot att röra vid det finska lotsverket. Men det tillsattes en kommitté af civila tschinovnikar från olika ministerier, som hade order att uttala sig för åtgärden. Den nuvarande marinministern ärfde denna sak såsom halfärdig. Det ansågs då redan vara gifvet, att den måste gå af stapeln. Så har ryska ministerrådet suttit öfver saken och afgifvit protokoll, som stått att läsa i pressen och som bjärt karaktäriserar förfaringssättet. Alla frågor, som visa sig invecklade, lämnas olösta ehuru de erkännas stå i sammanhang med hufvudsaken. Det befanns så enkelt och bekvämt att i administrativ ordning befalla, att finska lotsverket skall lyda under marinministerium. Därmed är hufvudslaget verkställt. Efteråt kan man sedan reglera allt annat.

Men nu gäller det för Finlands landtdag att visa, hvilka förvecklingar, enbart redan på det finansiella området äro en följd af ett dylikt sätt att regera. Härpå grunda vi yrkandet, att påbudet af 26 februari måtte återkallas. Då man hemställer om åtgärdens upphäfvande, borde man icke heller, såsom den andra reservationen synes åsyfta, på hvarje steg betrakta åtgärden såsom ett definitivt och ovillkorligen redan gällande faktum. I själfva verket har ryska regeringen utfärdat påbudet, och vi måste medgifva, att det skett i positiv form, om ock påbudet är till sitt innehåll ofullständigt. Men i

praktiskt hänseende ha vederbörande icke lyckats taga mer än några famlande steg. Det har ännu icke visats, att här skulle inträdt rysk administrativ makt i stället för finsk. Ty denna ryska makt räcker icke till att göra det den vill. Saken är ännu så i sin början, att om någonsin ett återkallande af ett offentligt påbud borde finnas möjligt och nödvändigt, så är det förvisso i förevarande fall.

I själfva verket har i utskottet icke heller funnits någon meningsskiljaktighet beträffande klämmarnas innehåll. Där finnes i andra reservationen en anmärkning mot lydelsen af första klämman, men denna anmärkning vidlades af ett litet förbiseende: man kan icke hemställa, att Hans Majestät måtte förordna att inhibera en åtgärd. Hans Majestät kan förordna, att den icke skall tillämpas, icke genomföras. I sak är det fullkomligt detsamma, om man uttrycker detta på det ena eller andra sättet. I betänkandet är det korrekt, i reservationen blir det inkorrekt.

Hvad den tredje reservationen beträffar ber jag få förorda att det stycke på slutet af sid. 2, som denna reservation gäller, måtte formuleras i enlighet med den tredje reservationen. Ty genom en serie omröstningar har den viktigaste delen af detta stycke kommit att uteslutas, nämligen följande uttalande:

„Det kan icke heller lagligen påbjudas, att bakaafgifterna hädanefter skola uppbäras för ryska statsverkets räkning, ty dessa afgifter hafva karaktären af skatter, och inom Storfurstendömet område kan ingen annan beskattning komma i fråga, än sådan, som är grundad på finsk lag samt af finska myndigheter uppbäres och redovisas.” Det är detta stycke jag skulle vördsamt be att landtdagen ville godkänna i stället för det i betänkandet ingående stycket, och vågar jag för öfrigt uttala den vördsamma förhoppningen, att landtdagen måtte godkänna detta betänkande, det må sedan ske med eller utan hopp om, att de i betänkandet påpekade förvecklingarna skola vinna beaktande och leda till ett återkallande utaf den ryska åtgärden af den 26 februari. Öfvertygade kunna vi vara därom, att det icke blott för vårt land vore af utomordentlig nytta och vikt, att så skulle ske, att de gamla funktionärerna vid vårt lotsverk åter inträdde i verksamhet och allt på detta område blefve normalt och fredligt igen, men att det äfven vore af synnerlig betydelse för kejsardömet, hvars intressen det visserligen icke tillhör oss att bevaka, men om hvars verkliga intressen vi stundom kunna med kanske lika



god säkerhet som mannen i öster bilda oss ett omdöme.

Jag har under forna tider under flere år af min embetsverksamhet haft äran att inom senaten representera lotsverkets och fyrinrättningens ärenden. Det var en tid, då mycket gjordes för lotsverkets utveckling, tack vare den synnerligen energiska och omtänksamme lotsdirektören, som då stod i spetsen för verket. Hans framställningar vunno nästan alltid också senatens bifall. Fyrarnas antal ökades, nya ledfyrar åstadkommes. Många säkerhetsanstalter vidtogos. Det lyckades bland annat också genom personlig förhandling mellan mig och ryska marinministern att få sjömättningsväsendet ordnad därhän, att finska lotsverket tog om händer hela sjömätningen från Åland norrut, hvilken redan förut bekostats af finska staten, men på ett ömkligt sätt handhafts af ryska expeditioner utan tjänliga tekniska hjälpmedel. Detta fick ordnad, och de kartor, som af den finska sjömätningsskudningen sedan ett kvart sekel upprättats, hafva ärligen tillvunnit sig synnerligt bifall. Med ett ord, det var en framåtskridandets tid, under hvilken särskildt landets monark kejsar Alexander III snart sagdt hvarje sommar själf följde med lotsverkets arbeten och satte sig in i dess uppgifter. Klagomål österifrån förspordes icke. Sedermera hafva andra lotsdirektörer trätt i stället för den, som jag nämnde, Tudeer, nämligen Gadd och Sjöman, hvardera insiktsfulla plikttrogna män, äfven de förtjanta af förtroende såväl från finsk som från rysk sida. En återblick på den finska lotsinstitutionens verksamhet ger sannerligen ej ringaste stöd åt den dödsdom, som fällts öfver densamma.

Och nu så har dock detta anlopp skett. Det är nog såsom i andra reservationen säges hufvudsakligen utaf rent politiska skäl, som denna åtgärd trädte fram. Därför har den också stött på politiska hinder. Dessa politiska hinder äro utaf det enkla slag, att ett antal finska män, officerare, tjänstemän och lotsar förklarar: Vi kunna icke vara kvar; vi har förstört de rättsliga grunderna för vår ställning, vi kunna icke stå kvar. De hafva gått med blödande hjärtan. Och jag kan icke lämna denna plats utan att säga: Heder, heder åt vår lotskår! (Bra, Bra! Hyvå!)

Ed. K a i r a m o: Käsilläoleva valtiovarainvaliokunnan mietintö on tavallaan uutuus eduskunnan tähänastisessa työtavassa, jonka mukaan laadittavan budjetin käsittely aina tähän

asti on ollut yhtenäinen. Mietintö liittyy kyllä ainakin muodollisesti 1913 vuoden budjettia koskevaan armolliseen esitykseen n:o 1, mutta se saattaa määrätyn osan tästä esityksestä erityisen käsittelyn alaiseksi, ennenkun valiokunta on ehtinyt lausua hallituksen ehdotuksesta kokonaisuudessaan.

Olen valiokunnassa ollut sitä mieltä, että mietinnön ponsien asiallinen sisällitys valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti pikemmin olisi ollut valmisteltava perustuslakivaliokunnassa, joka parhaillaan käsittelee erästä, muun muassa myöskin luotsi- ja majakkalaitosta koskevaa anomusehdotusta. Epäilemättä ei valtiovarainvaliokuntakaan missään tapauksessa voisi olla koskettelematta samaa asiaa, mutta olisi mielestäni ollut parempi ja valiokunnalta olisi säästynyt tuntuvasti aikaa — jota ei meillä nytkään ole suinkaan liaksi —, jos se olisi voinut tapahtua osittain mietinnössä valtiovarain tilasta, osittain vasta annettavassa budjettimietinnössä. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin katsonut asian tärkeyden ja kiireellisyyden vaativan, että siitä olisi valtiovarainvaliokunnan puolesta annettava erityinen mietintö. Omasta puolestani olen katsonut voivani siihen tyytyä, mutta olen pakotettu ehdottamaan muutamia muutoksia mietinnön perusteluun. Jos ne hyväksytään, tulisi mielestäni poistetuiksi kohtia, jotka eivät ole ehdottomasti paikkansapitäviä, eivätkä siis perustelua vahvista, vaan pikemmin sitä heikontavat.

Edellinen arvoisa puhuja teki muutamia muistutuksia ensimmäistä vastalauseetta vastaan. Hän sanoi ensimmäisen ehdotuksemme suhteen, että sen perustelu on lyhyt. Se on totta. Siihen on vain vastattava, että arvoisan puhujan huomautus oli vieläkin lyhyempi.

On myöskin sanottu, että mietinnössä esitetyt numerot, jotka koskevat luotsi- ja majakkalaitoksen palveluksessa olevia henkilöitä ja niiden oikeuksia, olisivat käytöllisempiä ja todellisempia kuin ne, jotka sisältyvät ensimmäiseen vastalauseeseen. On kuitenkin huomautettava, että muutoksia yhä tapahtuu. On luotseja, jotka yhä vielä jättävät erohakemuksiansa, ja toisia, jotka pyrkivät takaisin palvelukseen — sellaisiakin tapauksia esiintyy. Ei ole senvuoksi mahdollista tätä nykyä varmuudella sanoa, mitkä summat olisivat kysymyksessä, jos luotsilaitoksen kaikki virkailijat ja palvelusväki asetettaisiin lakkautuspalkalle. Käsityksemme mukaan ovat tähän lain mukaan oikeutettuja eivät ainoastaan ne, jotka tällä hetkellä ovat jättäneet erohakemuksensa, vaan riippumatta siitä kaikki,

jotka tämän vuoden alussa olivat luotsi- ja majakkalaitoksen palveluksessa. Näin ollen ovat ne numerot, jotka ensimmäisessä vastalauseessa esitetään, enemmän todellisuuteen perustuvia kuin ne, jotka sisältyvät mietintöön.

Minä siis pyydän saada, kannattaen ensimmäistä vastalauseetta, kunnioittavimmin ehdottaa, että ensimmäinen kappale mietinnön 3:nnella sivulla samoin kuin ensimmäinen ja viimeinen lause mietinnön 6:nnella sivulla olevassa viimeisessä kappaleessa kokonaan poistettaisiin perusteista, sekä että 3:nnen sivun viimeiselle kappaleelle samoin kuin 6:nnella sivulla olevalle ensimmäiselle kappaleelle annettaisiin ensimmäisessä vastalauseessa ehdotettu sanamuoto.

Ed. Gylling: Kun valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtaja valiokunnassa nosti kysymyksen siitä, että luotsikysymyksestä lähetettäisiin tämä erillinen alote, erotettuna muun budjetin yhteydestä, ei tarkoitus tällaisen erillisen alotteen lähettämällä mielestäni heti esiintynyt selvänä. Sikäli kuin asiaa valiokunnassa käsiteltiin, kävi tämä tarkoitus kuitenkin aivan riittävästi esille. Että alotteentekijäinkin taholla tällä asialla oli kahtalainen tarkoitus, sellainen tarkoitus kuin toisessa vastalauseessa on esitetty, siihen johtopäätökseen minä asian käsittelystä valiokunnassa tulín. Ja rohkenpa mennä vielä kauemmaksikin. Minun mielestäni tämän erillisen mietinnön antamisen päätarkoituksena aivan välttämättömästi täytyy olla sen asian ratkaiseminen, millä tavoin luotsikysymystä on käsiteltävä silloin, kun budjettimietinnön yhteydessä tulee ratkaistavaksi kysymys, ovatko luotsilaitosta koskevat määrärahat budjetissa edelleen säilytettävät vai ei. Tämä alote ei nimittäin olisi lainkaan välttämättömän tarpeen vaatima sitä varten, että vastalause eduskunnan taholta tulisi lausutuksi luotsilaitoksen venäläistytämistä vastaan. Tämä vastalause on jo lausuttu sen adressin yhteydessä, jonka eduskunta näillä valtiopäivillä on lähettänyt. Se oli yksi tärkeimpiä seikkoja, joita tuossa adressissa esiintuottiin. Mikäli on tiedossa on useittenkin alotteiden johdosta perustuslakivaliokunnassa sitä paitsi luotsikysymys käsiteltävänä ja odotettavissa lienee sentakia että myöskin näiden alotteiden johdosta perustuslakivaliokunnan mietinnön yhteydessä tulee kylläkin vastalauseita aivan samanlaatuisia, joita tässä mietinnössä on annettu luotsilaitoksen venäläistytämistä vastaan. Ne muutamit raha-asialliset seikat, jotka tässä mietinnössä ovat esitelty, mielestäni eivät ole

sitä laatua, etteivät ne yhtä hyvin olisi voineet perustuslakivaliokunnassakin tuossa alotteessa tulla käsitellyiksi. Näin ollen olen minä tullut siihen johtopäätökseen, että pääasiallinen tarkoitus tämän alotteen lähettämällä onkin se, jonka äsken mainitsin, nimittäin, saada perustetta sille, millä tavoin luotsiasiaa on budjettimietinnön yhteydessä käsiteltävä. Valiokunnan puheenjohtajan taholta onkin huomautettu, että tarkoitus mahdollisesti olisi juuri tähän mietintöön viitaten budjettimietinnön yhteydessä, kuten edelleenkin, pysyttää määrärahat luotsilaitosta varten, kuitenkin sillä nimenomaisella ehdolla, ainoastaan siinä tapauksessa, että tähän kirjelmään suostutaan. Juuri tätä seikkaa silmällä pitäen ovat myöskin ne muutosehdotukset, joita meidän taholta tähän adressiehdotukseen on tehty, laaditut. Minun mielestäni on erittäin tärkeätä, ettei mitään ehdollistakaan, luotsilaitosta koskevaa määrärahaa nykyisin meidän tulo- ja menoarvioon sisällytetä. Valiokunnan herra puheenjohtaja tosin on huomauttanut, että luotsilaitos ei vielä nykyisin käytännössä ole venäläistynyt ja että käytännössä hyvin paljon vielä tässä suhteessa on tekemättä. Se kyllä osittain voipi pitää paikkansa, mutta että suomalaista luotsilaitosta tosiasiallisesti nykyään ei ole olemassa, se on vieläkin varmempi tosiasia, jota ei tätä asiaa ratkaistaessa voida jättää huomioon ottamatta. On selvää että valiokunnan porvarilliset jäsenet eivät ole tahtoneet tätä seikkaa selvään lausuttavaksi, vaan ovat tahtoneet tässä, niinkuin oli adressiasiankin yhteydessä laita, mietintöön sisällyttää erinäisiä kohtia, eräitä lauseita, joissa varataan vielä mahdollisuus rakentaa silta sovinnolle niiden voimien kanssa, jotka luotsilaitoksen venäläistytämistä tahtovat. Sellainen kohta sisältyy tähän mietintöön useammissakin eri kohdissa. Muutamit niistä saatiin valiokunnassa poistetuiksi, mutta erinäisiä sellaisia tähän mietintöön yhä edelleen jäi. Tahtoisin senvuoksi eduskunnalle kunnioittaen ehdottaa, että mietinnöstä tuollaiset lauseumat karsittaisiin pois. Toista vastalauseetta kannattaen minä ehdotan, että kolmas kappale toisella sivulla saisi sellaisen muodon kuin toisessa vastalauseessa on ehdotettu.

Ed. Pietinen: Kun minulla ei ollut tilaisuutta kolmannen vastalauseen allekirjoittamiseen, pyydän saada ilmoittaa tässä kannattavani sitä. Toivon hartaasti, että valiokunnan mietintö tulisi eduskunnassa hyväksytyksi huo-

mioonottamalla kolmannen vastalauseen muodostus.

Ed. Sundblom: Redan för två år tillbaka fann landtdagen anledning föreligga till ett uttalande angående lotsverkets planerade förryskning, och redan då klargjordes, hvilka vådor sjöfarten komme att utsättas för, i händelse lotsverket genom maktbud blefve omgestaltadt till en rysk institution, enär i sådant fall Finlands pålitliga och erfarna lotsar säkerligen komme att afgå. Men oaktadt de många tungt vägande skäl, som vid 1910 års landtdag framfördes mot en dylik grundlagsstridig åtgärd, har lotsverket dock medelst beslutet af den 26 sistlidne februari förklarats vara en rysk institution. Utan tvifvel har chefen för lotsverket, som emellertid redan på förhand fick klart besked af lotsarna och sålunda icke handlat i god tro, invaggat vederbörande i Ryssland i den fullkomligt oriktiga föreställningen, att Finlands lotsar med all säkerhet komme att stå kvar i tjänsten äfven sedan lotsverket blifvit ryskt, blott något förbättrade löneförmåner ställdes för dem i utsikt. General Samsonoff räknade följaktligen med, att lotsarnas väl grundade öfvertygelse var så litet värd, att den kunde köpas med pennningar, och dock borde herr Samsonoff hafva sig bekant, att ett dylikt mutsystem icke står högt i kurs här i landet. Följden af amiralitetskonseljens beslut, stadfäst den 26 februari 1912, visade sig så godt som omedelbart. Nästan samtliga tjänstemän, officerare och lotsar anhöllo om afsked, därtill uppfordrade icke af „illvilliga agitatorer”, som det heter i den ryska regeringspressen, utan af aktning för finsk lag och kärlek till landets samhällsordning, hvilka genom ifrågavarande beslut kränkas och rubbas. Att ställas utom skyddet af finsk lag, att utan vidare öfverföras i rysk tjänst var för lotsarna anledning nog att lämna en säker utkomst på ett verksamhetsområde, där de sedan barndomen voro fullt hemmastadda. Och härvid handlade Finlands lotsar rätt, gifvande samtidigt öfriga medborgare ett vackert föredöme i trohet mot lag.

I hvilket olyckligt läge sjöfarten råkat genom ifrågavarande lagstridiga åtgärd, hvilka oerhörda svårigheter, som nu stå i vägen för Finlands export och import, för handel och industri, behöfver icke här närmare framhållas, ty allt detta är redan känt äfven långt utom landets gränser, och tidningspressen illustrerar alla dagar med sjöprotester och klagomål af

utlänningar och landsmän på ett ypperligt sätt förryskningsåtgärdens fördärliga påföljder. När man emellertid på ryskt håll söker vältra skulden och ansvaret härpå på lotskåren, då göra sig vederbörande skyldiga till en uppenbar, ja rentaf straffvärd orättvisa. Lotsarne hafva på grund af lag och samvete icke kunna handla annorlunda än de gjort, men de äro redo att ånyo inträda i tjänst, blott beslutet af den 26 februari 1912 upphäfves och lagliga förhållanden åter inträda. Men icke förr. Sker så, och den utvägen är den enda riktiga och möjliga, så skall det icke räcka länge, förrän sjöfarten på Finland åter kan försiggå med samma trygghet som förr, till gagn för alla parter, den ryska marinen icke undantagen.

I nu föreliggande utskottsbetänkande, som på ett sakligt och öfvertygande sätt klarlägger den finansiella innebörden af åtgärden mot det finska lotsverket, framhålles, att lotsverkets tjänstemän, officerare och lotsar, hvilka afgått på grund af att lotsverket ej mera är en finsk statsinstitution, lagligen äro berättigade att varda uppförda på indragningsstat, ett uttalande om hvilket jag vågar hoppas att landtdagen utan meningsskiljaktighet skall förena sig, ty det är folkrepresentationens både rätt och plikt att utsäga, dels att lotskåren handlat rätt och i öfverensstämmelse med finsk lag, dels att samtliga nu afgångna lotsar på grund af gällande lagbestämningar ovillkorligen äro berättigade att varda uppförda på indragningsstat, därmed erhållande godtgörelse för dem oförvålladt frångångna löneförmåner.

Det är bekant, att ett extra anslag, stort 475,000 mark, utverkats för lotsverkets behof för år 1912, och på ryskt håll har i sammanhang därmed gjorts gällande, att medlen främst skola användas till reparation af den kronoegendom prickar och sjömärken, som de afgångna lotsarna skulle hafva förstört, en lika oerhörd som sanningslös och för våra ärliga lotsar sårande beskyllning. Enhvar, som ens i någon mån är förtrogen med finsk uppfattning af hvad som är rätt och orätt, måste med djup harm tillbakavisa en sådan hänsynslös beskyllning. Sjömärkena stå orubbade på sina platser, och de remmare, hvilka icke upptogos senaste höst eller senare bortförts af isen, stå äfven kvar. Detta är sanningen. Beskyllningarna mot lotsarna att hafva förstört finska statens egendom äro så orättfärdiga, att däremot måste inläggas en allvarlig och bestämd protest, allrahlst lotsdirektören, som nogsamt vet, att beskyllningarna äro falska, för sin del icke aktat

nödig att träda upp till försvar för lotsar, hvilka han dock sagt sig älska såsom „barn och bröder”. Nej, ifrågavarande anslag skall användas till rikligt tilltagna ersättningar och belöningar åt de ofta tvetydiga och i hvarje fall för finsk lotstjänst odugliga individer, som nu anställas uti lotsverkets tjänst. Detta vet hr Samsonoff mycket väl och därför tiger han.

Jag förordar utskottsbetänkandet med det tillägg, som i tredje reservationen föreslås.

Ed. Hultin: Mietinnön 5:nnellä sivulla valiokunta huomauttaa lyhyesti niistä häiriöistä ja vahingoista, joita Suomen luotsi- ja majakkalaitosta vastaan tähdätty isku tuottaa maamme liiketoiminnalle, sekä merenkululle että kaupalle ja teollisuudelle. Pyydän saada esittää muutamia tuoreita esimerkkejä, jotka valaisevat luotsilaitoksemme alalla tapahtuneen multituksen ensimmäisiä seurauksia ja jotka osoittanevat, ettei valiokunnan kuvaus ole liioiteltu.

Kohta merenkulun alettua Helsingissä jätettiin täkäläiselle julkiselle notariolle ilmoitus, jossa saksalaisen höyrylaivan Helene Rusin päällikkö ilmoittaa, että mainittu laiva torsai-aamuna huhtikuun 25 päivänä lähti Hangosta Helsinkiin. Kun saman päivän illalla saavuttiin Årangsgrundin majakkalaivan luo, kutsuttiin laivaan luotsia, mutta majakkalaivasta ei sellaista lähetetty eikä edes vastattu mitään. Gråharan edustalle saavuttua pyydettiin uudestaan luotsia, mutta tulokset olivat samat, minkä tähden laivan täytyi omin neuvoin jatkaa Helsinkiin. Sen vaaran johdosta, jossa laiva oli sen tähden, ettei luotsia saatu ja että kapteenin, jolle kulkuväylä, joka ei edes ollut merkitty, oli aivan tuntematon, täytyi laivaa ohjata, pani kapteeni vastalauseensa sekä kieltäytyi maksamasta valtiolle luotsimaksuja. Samaa pulaa joutuivat Hampurista kotoisin oleva höyrylaiva Carsten Russ, kapteeni Hillebrand ja ruotsalainen höyrylaiva Luleå, kapteeni Lindeman. Eräs norjalainen parkkilaiva Svea sai sunnuntai-illasta huhtikuun 28 päivästä seuraavan tiistain vastaiseen yöhön odottaa avomerellä Helsingin ulkopuolella, turhaan kutsuttuaan luotsia avukseen, kunnes viimein eräs armelias hinaajalaiva hinasi laivan kaupunkiin. Samallaisia vastuksia sai sittemmin kokea eräs saksalainen laiva Norderney ja samoin Stettinistä tuleva höyrylaiva Falk. Kaikkien näitten ulkomaisten laivojen päälliköt ovat jättäneet julkiselle notariolle protestin ja kieltäytyneet suorittamasta luotsi- ja majakkamaksuja.

Myöskään suomalaisille höyrylaivoille ei luotsilaitos nykyisessä rappiutilassaan ole ase- tuksenmukaisesti toimittanut luotsia laivojen pyrkiessä Helsinkiin. Tällaiseen pulaan ovat joutuneet muun muassa Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön höyrylaivat Mira, Arcturus ja Pollux, Lübeckistä saapuva höyrylaiva Fenix, höyrylaivat Suomi ja Thor. Kaikkien näitten puolesta on tehty meriprotestit, joissa on pantu vastalause maan luotsitoimen nykyistä hoitoa vastaan sekä kieltäydytty maksamasta luotsimaksuja. — Paraisten Kalkkivuori-Osakeyhtiön hinaajalaiva Editin päällikkö on julkiselle notariolle jättänyt meriprotestin, jossa hän ilmoittaa että, kun mainittu laiva saapui Paraisista Helsinkiin, oli laiva, jolla oli lastina sammuttamatonta kalkkia, suuressa vaarassa, kun Paraisten ja Helsingin välillä ei ollut yhtään meriviittoa asetettuna ja ensin osa Hangon ja Porkkalan majakoista oli vielä sytyttämättä eikä luotsia ollut saatavissa. Tämäkin kapteeni pani vastalauseen moisen viranomaisten laiminlyönnin johdosta sekä kieltäytyi maksamasta luotsi- ja majakkamaksuja.

Kaupunkiin on myös saapunut useita pienempiä aluksia hiekkalastissa, joiden päälliköt niinkään ovat jättäneet notarius publicukselle meriprotestit ilmoittaen, että heidän luonaan on käynyt muuan tullivahtimestari vaatimassa luotsi- ja majakkamaksuja, mutta koska kulkuväylä Helsinkiin oli viitoittamatta ja he sitä hengen ja tavarahan menettämisen uhalla kulkivat, niin he kieltäytyivät näitä maksuja maksamasta.

Kaikkiaan on Helsingissä julkiselle notariolle tämän purjehduskauden kuluessa, joka vielä on aivan alussa, jätetty 30 meriprotestia sen johdosta, ettei luotsia ole saatu.

Samallaisia meriprotesteja on jätetty muualakin. Myöskään Turussa ei näy pidetyn huolta merenkulun turvaamisesta kaupunkiin vievillä reiteillä. Siellä on meriprotestin jättänyt muun muassa Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön höyrylaiva Juno, joka omin neuvoin sai pyrkiä kaupunkiin. Amsterdamista Turkuun hiililastissa kulkevan höyrylaiva Schleswigin päällikkö on niinkään jättänyt vastalauseen sen johdosta, ettei kruununluotsia ollut saatavana Hanko—Jungfrusund linjalla eikä Jungfrusund—Pargasport linjalla. Hänkin kieltäytyi luotsirahoja maksamasta. — Erään Tanskasta tulevan höyrylaivan Nerman päällikkö on tehnyt meriprotestin sen johdosta, ettei laiva saanut kruununluotsia Hangosta Jungfrusundiin, josta viimeainitusta paikasta lopulta sellai-

nen oli saatavissa. Tämän johdosta ja kun näyttää siltä, sanotaan protestissa, ettei Turus-takaan saa kruununluotsia ohjaamaan laivaa avomerelle, minkä vuoksi laiva on ollut ja vastedeskin voi olla vaarassa, päällikkö pani vastalauseensa sitä tapaa vastaan, millä Venäjän hallitus, otettuaan haltuunsa Suomen luotsilaitoksen, katsoo voivansa palvella kansainvälistä meriliikettä ja vastusti hän kaikkien maksujen suorittamista luotsilaitokselle, jos näitä maksuja vaadittaisiin sellaisilta väleiltä, jotka laiva on kulkenut ilman kruununluotsia. Kaikkiaan on Turussa tämän purjehduskauden kuluessa jätetty yhdeksän meriprotestia sen johdosta, ettei luotsia ole saatu. Tämöistä on todennäköisesti tapahtunut muissakin kaupungeissa. Ainakin Porvoosta on minulla ilmoitus, että sinne saapui eräs englantilainen höyrylaiva saamatta luotsia. Tämänkin laivan päällikkö on tehnyt meriprotestin.

Ne viivytykset, mitkä luotsauksen turhat odottelemiset ovat laivoille tuottaneet, tietävät tietysti suurta rahallista vahinkoa laivojen omistajille. Eräänkin laivan kapteeni, joka useita päiviä sai odottaa luotsia, on valittanut jokaisen viivytyspäivän tuottaneen 500 markan tappion. On selvää, että maamme välillisesti saa maksaa nämä vahingot, jotka eivät voi olla lamauttavasti ja häiritsevästi vaikuttamatta ulkomaiseen kauppaliikkeeseemme. Onhan sitäpaitsi saatu kokemusta siitäkin, että ulkomainen laiva, sen onnettoman rappiotilan vuoksi, johon luotsausolomme ovat joutuneet puheena-olevan venäläisen sekaannuksen kautta, on kääntynyt pois Suomen rannikolta ja hakenut satamaa Ruotsin puolelta. Näin on käynyt, kuten sanomalehdistä käy selville, hollantilaisen hiili-laivan Eugenien, joka tuli Rotterdamista ja aikoi Turkuun, mutta saapuessaan Suomen kulkuväylälle ei voinut saada matkan jatkamiseksi tarvittavaa luotsia. Kaikki sitä tarkoittavat pontistukset olivat turhat, ja kapteenin ei auttanut muu kuin pyrkiä ruotsalaiseen satamaan, minkä vuoksi matka suunnattiin Sandhamniin. Sieltä sähkötti kapteeni laivanvarustajalle, ja vasta vilkkaan sähkösanomavaihdon jälkeen tämän ja Suomen luotsilaitoksen välillä sai kapteeni määräyksen lähteä laivoineen Hankoon, josta hän, kuten Suomesta luvattiin, saisi pitkänmatkan luotsin Turkuun. Siis jokseenkin „Halikon kautta Ruotsiin”.

Myöskin Raumalla on ollut joukko laivoja, joiden on täytynyt lähteä matkalle saamatta pyynnöstä luotsausapua. Tämän johdosta on meriprotesteja tehty tietääkseni

ainakin kymmenen suomalaisen laivan puolesta.

Pohjanlahdella alkaa purjehduskausi paikkakunnallisten ilmoitusten mukaan ehkä vieläkin synkemmällä enteillä kuin täällä etelässä. Merenkurkku saaristoinen kuuluu vaikeimmin purjehdittaviin vesiin maailmassa. Mutta Merikarvialta Ouluun luotsituvat ovat autioina, kun niiden asukkaat eivät ole tahtoneet jäädä venäläistetytyn luotsilaitoksen palvelukseen. Koko Vaasan luotsauspiirissä, Merikarvialta etelään päin olevaa rannikkoa lukematta, ei ole ainoatakaan entisistä kokeneista luotseista jäänyt uuden suunnan palvelukseen. Kuka asettaa niin ollen näillä mutkallisilla vesillä tarvittavat lukemattomat reimarit paikoilleen? Kuka voi asettaa ne oikeaan paikkaansa? Kaspianmereltä tänne komennetut muukalaisetko vaiko sellaiset omaan kansaamme valitettavasti luettavat henkilöt, jotka ajettuaan oman elämänpur tensa haaksirikkoon nyt julkenevat tarjoutua luotsin tärkeään ja edesvastoulliseen toimeen? Tällaistenko varaan uskaltaa luotsihallitus uskoa tuhansia sekä koti- että ulkomaisia aluksia kallisarvoisine ihmis- ja tavaralasteineen?

Vaasan satamassa makasi vielä joku päivä sitten talvitiloillaan 4 majakkalaivaa. Milloin nämä heräävät talviunestaan ja asetetaan paikoilleen, jossa niiden tulisi loistollaan viittoaa merenkulkijoille tietä pahimpien vaarapaikkojen ohitse? Mainittava on myös, että Vaasan kauppiasyhdistys on pyytännyt senaatilta jäänmurtajaa avaamaan laivaliikettä paikkakunnalla, mutta ettei senaatti ole tähän voinut suostua, kun kulkuväylä sinne on viitoittamaton eikä luotseja saatavissa.

Luotsihallituksen virallisen ilmoituksen mukaan tulevat ainoastaan seuraavat kulkuväylät purjehduskauden alusta asianmukaisesti reimataviksi: Suomenlahdessa kulkuväylät Uuraansalmeen, Viipuriin, Haminaan ja Kotkaan sekä välillä oleviin lastaus- ja ankkuripaikkoihin. Äskettäin on kerrottu, että venäläinen hydrografinen merenmittausretkikunta asettaa parhaillaan reimareita Helsinkiin johtavaan väylään. Pohjanlahdessa tulevat ilmoituksen mukaan reimataviksi kulkuväylät ulapalta Uudenkaupungin loiston luota Uuteenkaupunkiin sekä Reposaaren, Sandön, Merikarvian ja Oulun satamien suut. Muista väylistä ei mainita mitään. Lisäksi on annettu tieto, mistä paikoista kruununluotsi on saatavissa, mutta näitäkin paikkoja on perin harvoja ja puutteellinen lie nee järjestys nykyään niilläkin, päättäen sanomalehdistä näkyneestä uutisesta, ettei edes



valtion jäänmurtaja Sampo matkallaan Uuuraaseen saanut luotsia Tuppuransaaresta, vaikka tämä saari on lueteltuna niiden joukossa, joista kruununluotsi on saatavissa. Valtion omia laivojakin siis kohtaavat vaikeudet yhtäläisesti. Eräs valtion omistama höyrylaiva, jonka pitäisi lähteä Ahvenanmaalle tie- ja vesirakennusten yllähallituksen asioissa, makaa yhä Helsingin satamassa uskaltamatta lähteä vaaranalaiselle matkalle. Tärkeät valtion työt jäävät siten alkuunpanematta.

Varsinaisia merionnettomuuksia tosin ei vielä ole tapahtunut, mutta pahan enteen tapaiselta näyttää, että eräs luotsihöyrylaiva, uusi piiripäällikkö mukanaan, jo tuonnottain tunnusteli pohjaa vilkasliikkeisimmällä paikalla Turun läheisyydessä.

Tarjona oleva suuri vahingon vaara on tietysti omiaan pelottamaan merivakuutusyhtiötä, varsinkin ulkomaisia, ja uhkaavat ne nyt korottaa Suomessa käyvien laivojen vakuutusmaksuja tai alentaa vakuutussummia. Onhan lehdistä jo näkynyt uutinen että eräs ruotsalainen merivakuutusyhtiö on alentanut suomalaisen laivan vakuutussumman 50,000 markasta 30,000 markkaan.

Olen täten muutamilla esimerkeillä koettanut valaista niitä vaikeuksia, vaaroja ja vaurioita, jotka jo ovat johtuneet Suomen luotsilaitoksen venäläistytymistä tarkoittavasta toimenpiteestä. Purjehduskausi on kuitenkin vasta äskettäin alkanut, mutta alku on ollut semmoinen, ettei se suinkaan hyvää jatkoa ennestä.

Että se mullistus, jonka alaiseksi luotsilaitoksemme on saatettu, tulee tuottamaan Suomelle ja sen asukkaille pelkkää häiriötä ja vahinkoa, oli jo edeltäkäsinkin ilmeistä, mutta saatako se tuottaa kenelle muullekaan hyötyä? Kaikkien niiden ulkomaiden äänenkannattajat, jotka harjoittavat merenkulkua Suomessa, ovat ilmausuneet vakavat huolensa ja paheksumisensa niiden häiriöiden ja vahinkojen johdosta, mitkä Suomen luotsilaitoksessa toimeenpantu mullistus on tuottava näiden maiden kauppa- ja liike-eduille. Ilmeistä luulisi myöskin olevan, etteivät Venäjän „valtakunnan edut” voi hyötyä siitä, että Suomessa, joka on kauttakulku- maana Venäjän matkustaja- ja tavaraliikenteen erälle tärkeälle osalle, kulkuväylät ovat viitoittamatta, majakkalaivat eivät ole paikoillaan eikä taitavia ja luotettavia luotseja ole saatavissa. Kaikkein vähimmin luulisi tällaisesta sekasorrontilasta, johon laivakulku Suomessa puheenaolevan toimenpiteen kautta on syösty,

olevan hyötyä Venäjän meripuolustukselle, jonka, kumma kyllä, on väitetty tällaista mullistusta vaativan. Onhan Suomen valtio, ilman että keisarikunnan on tarvinnut siihen kopeekkaa- kaan uhrata, tähän saakka luotsilaitoksensa avulla turvannut laivakulun venäläiselle sotalaivastolle, samoin kuin venäläisille kauppalaivoille ja tehnyt sen tavalla, joka on saanut tunnustusta merenkulkijain ja vakuutusliikkeiden eikä suinkaan vähemmän Suomen vesillä liikkuneiden sotalaivojen päällikköjen puolelta.

Onko näiden jälkimäisten lausuntoa kysytty sitä muutosta valmisteltaessa, mikä nyt on toimeenpantu? Väitetään ettei niin olisi tapahtunut. Kerrotaan että päinvastoin olisi asian valmistelussa syrjäytetty ne korkeimmat sotilashenkilöt, jotka merisotilaallisen asiantunte- muksensa nojalla olisivat voineet todentaa, että Suomen luotsilaitos tähän saakka on täyttänyt tehtävänsä venäläisen meripuolustuksenkin etu- jen kannalta katsottuna täysin tyydyttävällä ta- valla ja että tämä laitos senvuoksi olisi jätettävä entiselleen.

Ennemmin tai myöhemmin tulee epäilemättä seurauksista selviämään, että se isku, joka poliit- tisista syistä on Suomen luotsilaitosta kohtaan tehty, on ollut harhaisku, joka tuottaa Venäjän- kin eduille ilmeistä vahinkoa. Silloin, jos ei en- nen, on Suomen kansalla toivo saada suosiolli- nen vastaus siihen anomukseen, joka tällä haavaa on meidän käsiteltävänäme.

Ed. K i r v e s: Minä ehdotan, että valiokun- nan mietinnön 7:n nellä sivulla oleva toinen pon- si saisi semmoisen muodon, joka sille esite- tään toisessa vastalauseessa mietinnön 11:n nellä sivulla ja kuuluu: „että amiraliteettineuvos- ton 13/26 päivänä helmikuuta 1912 armollisim- min vahvistettu päätös peruutetaan”.

Täällä on valiokunnan puheenjohtaja huo- mauttanut ettei valiokunnan mietinnön ja vas- talauseen ponsilla ole erotusta. On kuitenkin huomattava, että valiokunnan mietintö puhuu ainoastaan siitä, ettei amiraliteettineuvoston päätöstä pantaisi täytäntöön tai että sitä joku aika viivytettäisiin, mutta sitten jonkun ajan kuluttua kuitenkin pantaisiin täytäntöön, kun sitävastoin vastalauseen ponsi tahtoo että tämä päätös kokonaan peruutettaisiin. Minun mie- lestäni näillä on niin suuri oleellinen ero, että eduskunnan pitäisi hyväksyä toisessa vastalau- seessa oleva ponsi sitäkin suuremmalla syyllä kun tiedämme että meillä on nyt pantu täytän- töön sängen suuri joukko laittomia asetuksia, joiden täytäntöönpano keskeytettiin marras-



kuun manifestillä. Tämäkään ehdotus ei ole sen onnellisemmassa asemassa; vaan, jollei sitä peruuteta, pannaan se täytäntöön, kun sopiva hetki tulee.

Mitä tulee ensimmäiseen ja toiseen vastalauseeseen, niin on huomattava, että jos niiden ehdotukset hyväksytään, tulee valiokunnan mietintö siksi paljon huonommaksi, että on sangen arveluttavaa, voidaanko sitä saada eduskunnassa hyväksytyksi. Minä kannatan ensin edustaja Gyllingin tekemää ehdotusta ja toiseksi ehdotan että toisen vastalauseen ponsimuodostus hyväksyttäisiin.

Ed. Ahmavaara: Pyysin puheenvuoroa lausukseni ainoastaan, että tulen kannattamaan valiokunnan mietintöä niillä muutoksilla, jotka kolmannessa vastalauseessa esitetään. Eräät seikat asian käsittelyssä valtiovarainvaliokunnassa aiheuttivat sen, etten tahtonut tähän vastalauseeseen nimeäni panna, mutta asiallisesti olen sen kannalla. Päätökseeni vaikutti myöskin se, että ilman noita kolmannen vastalauseen vaatimia muutoksiakin mietintö minusta kyllä täyttää tarkoituksensa, vaikka pidän parempana, että siihen otetaan se, mitä kolmannessa vastalauseessa on sanottu.

Kun minulla on puheenvuoro, niin ainoastaan muutamalla sanalla tahdon huomauttaa, että minulla on toinen käsitys tämän mietinnön tarkoituksesta, kuin edustaja Gyllingillä oli. Edustaja Gylling sanoi käsityksensä mukaan päätarkoituksen sillä olevan se, että saataisiin perustelu sille, mitä sitten budjettimietinnössä tullaan lausumaan tästä asiasta ja että tällä tavalla ehken tahdottaisiin suojella luotsi- ja majakkalaitosta varten tarvittavia määrärahoja. Minä en luule, että valiokunnan tarkoitus on ollut tämä. En ainakaan minä ole mietintöä tämän tarkoituksen vuoksi puolustanut. Kyllä asialliset syyt, nimittäin itse asia, on pakottanut tämän mietinnön laatimaan, eivätkä tällaiset sivuseikat, sillä kyllä kai me Majesteetin puoleen kääntymättä olisimme perusteluja löytäneet sille, mitä budjettimietinnössä tullaan sanomaan. On kyllä totta, että valiokunnassa huomautettiin että, kun tässä on asiasta jo puhuttu, se lyhentää sitä, mitä muuten pitäisi sanoa budjettimietinnössä, toisin sanoen sitten ei tarvitse muuta kuin viitata tähän. Mutta pääasia ei tämä luonnollisesti ole. En tahdo ruveta asiallista keskustelua jatkamaan, vaan yhdyen edellisiin puhujiin, varsinkin siihen, mitä valiokunnan arvoisa puheenjohtaja täällä sanoi, ja siihen, mitä viimeinen puhuja lausui. Tulen siis hyväk-

symään valiokunnan mietinnön kolmannen vastalauseen mukaan.

Ed. Arajärvi: Samalla kun kannatan edustaja Kairamon tekemää ehdotusta muutoksiksi mietintöön, katson olevan syytä hiukan vielä painostaa niitä näkökohtia, jotka ovat aiheuttaneet ensimmäisen vastalauseen.

Ensimmäisessä vastalauseessa huomautetaan, että 3:nneellä sivulla ensimmäinen kappale on senluontoinen, ettei sitä saata mitenkään hyväksyä. Nyt onkin jo tullut täällä todetuksi se, ettei puheenalaisen kappaleen takana ole enää ainoatakaan valiokunnan jäsentä. Ne, jotka ovat ehdottaneet kolmannen vastalauseen mukaisesti mietinnön tässä kohdassa muutettavaksi, ovat epäilemättä jonkun verran osanneet peittää sitä heikkoutta, joka mietinnössä tulee räikeästi näkyviin. Mietinnössä ulotetaan luotsilaitoksen alalla tapahtuneet ikävät vauriot tavallaan myöskin tullilaitoksen alalle, tarpeettomasti. Jos mietintö tulee hyväksytyksi tahi jos kolmas vastalause tulee hyväksytyksi, niin minun mielestäni eduskunta tulee silloin myöskin epäsuoralla tavalla antaneeksi tullilaitoksen palveluksessa oleville henkilöille ohjeita kuinka heidän tulee menetellä ja toimia majakkamaksujen kannossa. Saattaa kumminkin panna enemmän kuin epäilyksenalaiseksi, onko tullilaitoksen alalla palveleville annettava tällaisista ohjetta, jota mietintö ehdottaa ja jota kolmannen vastalauseen tekijät peitetymässä muodossa kannattavat. Niinkauan kun tullilaitos kantaa majakkamaksuja laillisessa järjestyksessä syntyneen asetuksen nojalla, lienee kokolailla arveluttavaa velvoittaa tullikamareita siihen, että he kieltäytyisivät majakkamaksuja kantamasta. Tästä mietinnön arveluttavasta kohdasta kyllä huomautettiin valiokunnassa aivan selvästi. On myönnettävä, niinkuin minä jo alussa sanoin, että kolmannen vastalauseen tekijät pyrkivät sen peittämään, sanomaan asian hienommin kuin mietintö, mutta sittenkin jää annettu ohje minun nähdäkseni jällelle. Tästä syystä minä olen tahtonut saada mietinnön kolmannella sivulla olevan ensimmäisen kappaleen muutetuksi semmoiseksi kuin vastalauseessamme esitetään. Jos näin menetellään ei vähimmäissäkään määrässä heikonnetta mietinnön arvoa ja kantavuutta mikäli on kysymys luotsilaitoksesta.

Mitä tulee vastalauseemme toiseen kohtaan eli tuohon lakkautuspalkan arvioimiskohtaan, josta täällä jo on puhe ollut, niin on mainittava, että on havaittu, kun valiokunta on alkanut käsitellä edelleen budjettimietintöä, että aivan käy-

tännöllinen merkitys on mietinnön tällä kohdalla. Valiokunta näet on joutunut semmoiseen asemaan, ettei se päässyt eteenpäin asian käsittelyssä, vaan päätettiin asia jättää tältä kohdalta auki, kunnes on nähty, mille kannalle eduskunta tänä iltana asettuu luotsiasiassa. Jos valtiovarainvaliokunnassa tulee päätökseksi se, joka näytti keskustelusta päättäneen tapahtuvan, että luotsilaitoksen määräraha tulee kokonaan poistetuksi, niin se tietää toiselta puolen sitä, että tulee lakkautuspalkkamäärä kumminkin otettavaksi budjettiin. Siihen suuntaan kaikki lausunnot valiokunnassa kävivät ja jos näin todellakin tapahtuu, niin epäilemättä täytyy ottaa budjettiin se määrä, jota me vastalauseessa esitämme, sillä se määrä ei suinkaan riitä, jota mietinnössä on tässä kohdassa tuotu esiin.

Mitä taas tulee vastalauseemme kolmanteen kohtaan, johon arvoisa ensimmäinen puhuja myöskin kiinnitti huomiota, niin me emme ole puolestamme pitäneet varsin asiallisena ruveta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä mittaamaan ihmisten siveellisiä motiiveja. Se ei ole tarpeellista. Se nyt on jo meidän käsittääksemme jätettävä Hufvudstadsbladetin tehtäväksi. Sehän on mainitun lehden erityinen ala, kun se näitä poliittisia asioita pitelee. Itse asiassa ei meillä tietysti ole mitään „siveellisiä vaikuttimia” vastaan, mutta niistä puhuminen ei ole nähdäksemme tarpeellinen valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Riittää meidän mielestämme enemmän kuin hyvin se, joka on pääasia valiokunnan mietinnössäkin, nimittäin se mitä lausutaan puheenalaisen kappaleen loppupuolella.

Mitä vihdoin tulee mietinnön 6:nnella sivulla olevaan viimeiseen kappaleeseen, johon vastalauseessamme myöskin kosketamme, niin vastalauseemme vastaava kohta johtuu siitä, että me mieluummin näkisimme, että tosiasiat aikanaan saisivat itse antaa sen arvostelun, jota täällä mietinnön kannattajat kiirehtivät nyt jo tuomaan esille. Minä luulen, että meidän asemamme on paljon vahvempi, kun todetaan se, mitä täällä nyt jo pyritään toteamaan, vähän myöhemmin. Meillä on myöskin se käsitys, että vastaista tosiasiaa sillä tavalla toteamalla, kuin mietinnössä tehdään, helposti kutsutaan tuhoavia voimia toimintaan meitä vastaan vielä suuremmassa määrässä kuin ne nyt vielä tällä haavaa ovat tässä asiassa olleet. Valiokunnan arvoisa puheenjohtajakin lausunnossaan nimenomaan huomautti, että tällä haavaa ei vielä tosiasiallisesti ole tapahtunut se, jota annettu venäläinen asetus luotsilaitoksen alalla saattaa tietää. Mutta me me-

nettelyllämme helposti saatamme asiat siihen tilaan, että toimenpiteisiin ryhdytään voimakkaammalla, intohimoisemmalla, väkevämmällä tavalla, kuin sitä ehkä tehtäisiin, jos me asiata tässäkin kohden pitelisimme varovaisemmin kuin mietinnössä nyt on tehty.

Tuollaisista seikoista aiheutuvat meidän vastalauseemme kohdat, joiden mukaisiksi toivoisimme eduskunnan päätöksen tulevan.

Ed. Kallio: Pyydän saada kannattaa valiokunnan mietintöä, kumminkin sillä muutoksella, joka ehdotetaan kolmannessa vastalauseessa. Tämä muutos on tarpeellinen, sillä asia on, niinkuin edellinen puhuja mainitsi, siten ettei sen muodon takana, joka sillä nyt mietinnössä on, kokonaisuudessaan ole yksikään valiokunnan jäsen. Tämän kappaleen pahimpana vikana, sellaisena kuin se mietinnössä on, en minä voi kumminkaan pitää sitä seikkaa, että huomautetaan nimenomaan siitä, että Suomen tullikamarit näin ollen eivät ole velvolliset eivätkä oikeutetutkaan kantamaan majakkamaksuja keisarikunnan hyväksi. Sellainen huomautus kai pitää paikkansa, jos kerran luotsilaitos tulee kokonaan jäämään venäläiseksi laitokseksi. Mutta tämä kappale on tullut sisällyksettömäksi toisesta syystä. Sen ehken tärkein lause näet äänestettiin valiokunnassa pois, nimittäin lause, jossa mainitaan, että „majakkamaksuja ei myöskään voida laillisesti määrätä tästedes kannettaviksi Venäjän valtion hyväksi, sillä näillä maksuilla on veron luonne, eikä suuriruhtinaanmaan alueella voi tulla kysymyksen mikään muu verotus kuin semmoinen, joka perustuu Suomen lakeihin ja jonka Suomen viranomaiset kantavat ja tilittävät”. Tämän mainitsemi lauseen poisjättämisen kautta minusta se kappale, jota täällä on ehdotettu muutettavaksi kolmannen vastalauseen mukaisesti, on pääasiassa mahdoton.

Mitä sitten tulee niihin laskelmiin, joita täällä ensimmäisessä vastalauseessa on ehdotettu muutettaviksi, ja jotka mietinnössä esiintyvät 4:nnen sivun alussa, niin on huomautettava, että kumpia näistä laskelmista käyttäinkin, sillä ei ole suurta asiallista merkitystä. Valiokunnan laskelmalla on se puoli, että se on tällä hetkellä niin todellisten olojen mukainen kuin voi laskea; ensimmäisessä vastalauseessa ehdotettu laskelma taas on sen mukainen, miksikä olot voisivat kehittyä, jos kaikki luotsit tulisivat asetettaviksi lakkautuspalkalle. Kenties olisi ollut oikeinta käyttää molempia näistä numeroista, ja sellainen ehdotus valiokunnassa teh-

tiinkin, mutta se tuli äänestyksen kautta hylätyksi. Kumminkaan en minä katso tarpeelliseksi tehdä uudelleen tuollaista ehdotusta, enkä myöskään katso tarpeelliseksi muuttaa laskelmia eroaviksi niistä, jotka valiokunnan mietinnössä ovat.

Mitä taas tulee toisessa vastalauseessa olevaan edustaja Kirveen mainitsemaan ponteen, niin samaan tulokseen epäilemättä pyrkii myöskin mietintö, sillä perusteluissa nimenomaan sanotaan, että „selkkaukset ja vaikeudet, joita jo on syntynyt ja joita todennäköisesti vastedes esiintyy paljo laajemmassa mitassa, eivät ole autettavissa eivätkä ehkäistävissä millään muulla keinolla kuin kumoamalla puheenaoleva sekä lailisuuden että käytännöllisten etujenkin vaatimusten kanssa ristiriidassa oleva toimenpide”. Tämä juuri osoittaa, että valiokunnan ehdotus on asiallisesti sama.

Kannatan, kuten sanoin, valiokunnan mietintöä ja kolmatta vastalauseetta.

Ed. Murros: Valtiovarainvaliokunnan enemmistö ei ole suostunut, kuten täällä on mainittu, pyytämälläkään lausumaan mitään täsmällistä siitä tilasta, missä luotsiasia tällä hetkellä on. Sen sijaan se on mietintöön ottanut venäläiselle hallitukselle jonkunlaisia neuvoja, millä tavalla hallituksen pitäisi hoitaa asiaa sen jälkeen, kun se on anastanut tämän laitoksen huostaansa. Tästä on ollut seurauksena, että valiokunnan mietintö on tullut sisällykseltään sellaiseksi, että saattaa olla sangen paljon eri mieliä siitä, mitä se oikeastaan tästä nykyisestä asemasta sanoo. Se on tullut ilmi valiokunnassa itsessäänkin, jossa jälkepäin budjettinumerojen tarkasteluun ryhdyttäessä ilmeni aivan ristiriitaisia käsityksiä siitä, mitä valiokunta itse tässä mietinnössä on lausunut.

Katsoen tähän minä pitäisin asianmukaisimpana, että tämä mietintö palautettaisiin takaisin valiokuntaan näiden puutteiden korjaamiseksi. Tämä toimenpide sitäpaitsi minun mielestäni ei ole turmiollinenkaan tälle asialle, kun nähdäkseni se päämäärä, jota tällä erikoisella mietinnöllä tarkoitettiin, ei tule missään tapauksessa saavutettavaksi. Oli nimittäin — sikäli kuin ilmoitettiin — tarkoituksena, että tämä lähetettäisiin siksi ajoissa korkeimpaan paikkaan, että se ennätettäisiin siellä esitellä ennenkun eduskunnan istuntokausi on loppunut, ja että eduskunta siis voisi vielä saada ennen hajaantumistaan tiedon siitä, mille kannalle korkeimmassa paikassa asiaan nähden asetutaan, ja voisi sen jälkeen vasta budjetin järjestelyyn

ryhtyä. Kun tämä ei nyt missään tapauksessa näytä tulevan toteutetuksi, ei minusta ole mitään vahinkoa, vaikka mietintö palautettaisiin valiokuntaan, jotta valiokunta sitten näitä asiahaaroja harkittuaan voisi päättää, tuleeko sen antaa asiasta kokonaan uusi, erillinen mietintö, vaiko ottaa tämä asia sisälle budjettimietintöön.

Ed. Helenius-Seppälä: Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan taitavasta kädestä lähtenyt mietintö, jonka luonnos on hyvin vähän muuttunut valiokunnassa, ei enempiä suosituksia kaipaa. Puheenvuoroa pyytäessäni lepäsi mietintö kokonaisuudessaan ainakin edustaja Ahmavaaran hartioilla, mutta sittemmin hänkin vetäytyi sen takaa pois. Tämä seikka ei kumminkaan tällä kertaa mielestäni paljoa merkitse, sillä sellaiset itsenäiseen ajatteluun ja esitykseen tottuneet henkilöt, kuin valtiovarainvaliokunnan jäsenet yleensä ovat, ovat tietenkin tahtoneet jonkun kohdan tällaisessa asiassa hiukan eri tavoin sanoa. Itse asiassa on valiokunnassa kuitenkin, se täytynee todentaa, vallinnut suurempi yksimielisyys tätä kysymystä käsitellessä kuin monasti — ja useimmiten muuten —, mikä riippunee jo vakavan asian luonnostakin.

Kun tuntuu siltä, ettei asia enää sietäisi viivyttelyä, ja kun valtiovarainvaliokunnalla on kädet täynnä muuta työtä, tohtisin minä puolestani vastustaa edustaja Murroksen ehdotusta.

Pyydän kannattaa valiokunnan mietintöä sillä pienellä muutoksella, minkä kolmas vastalause sisältää.

Ed. Mechelin: Jag begärde ordet i anledning af ldgm Murros senaste yttrande. Yrkan det på återremiss, som ingår i den andra reservationen, ber jag ännu att få på det varmaste afstyrka. Det är icke möjligt att omredigera något betänkande så, att alla skulle få precis samma uppfattning om hvarje ord, isynnerhet om det finnes personer, som enkom vilja läsa ett betänkande annorlunda än hvad där tydligt står. Så t. ex. hafva både hr Gylling och hr Murros och reservanterna öfverhufvudtaget icke alls velat förstå följande stycke på andra sidan, i hvilket de föreslagit en omredaktion: „Edellä sanotusta seuraa, että luotsi- ja majakkalaitos, muutettuna venäläiseksi laitokseksi, jonka menosääntö on Venäjän hallituksen toimenpiteiden varassa ja jonka taloudenhoito ei ole tarkastettavissa Suomen lain mukaan, ei enää voi nauttia määrärahaa Suomen valtiovaroista”. Detta är enligt min uppfattning ett så tydligt språk,

att det borde hindra alla de egendomliga tolkningarna man här fått höra.

Då en sak är af vikt, bör den icke öfverhöfvan fördröjas. Detta är en af de politiska regler, som öfverallt iakttagas. Här har icke någon utgått från den förhoppningen, att detta betänkande skulle kunna afgå såsom en skrifvelse från landtdagen så tidigt, att ett afgörande kunde inträffa i saken, förrän landtdagen är afslutad. Detta vore ju att hängifva sig åt illusioner. Men detta enstaka ärende kan i hvarje fall komma långt tidigare till monarkens pröfning och afgörande än budgetregleringen i dess helhet. Och vid uppgörandet af budgetregleringen behöfver statsutskottet, ifall landtdagen expedierat en skrifvelse i enlighet med detta betänkande, endast i största korthet beröra lotsfrågan och, med hänvisning till den nu föreslagna skrifvelsen, vidtaga ändringar i regeringens budgetkalkyl.

Jag ber att få förorda ärendets afgörande och hoppas jämväl, att ldgm Arajärvis senaste explicationer, hvilka det för mig hade varit kärt att icke behöfva åhöra, ej måtte inverka på ömöröstningen i kammaren.

Ed. Leivo: Minä pyydän kannattaa ed. Murroksen tekemää ehdotusta.

Ed. Annala: Minä pyydän kannattaa ed. Kirveen tekemää ehdotusta.

Ed. Gylling: Valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtaja on äskeisessä lausunnossaan huomauttanut erityisesti meidän vastalauseemme siitä kohdasta, joka kohdistuu toisen sivun kolmanteen kappaleeseen, väittäen että siinä on aivan tahallisesti tahdottu väärin lukea valiokunnan mietinnössä olevaa ajatusta. Tämä ei kuitenkaan voi pitää paikkaansa. Että meidän vastalauseemme siinä suhteessa on aivan oikeutettu, osoittaa se, että valtiovarainvaliokunnassa asiaa eilen käsiteltäessä toiset valiokunnan jäsenet lukivat mietinnön kohdan sillä tapaa, kuin sen mukaan aivan hyvin tämän määrärahan ottaminen budjettiin myöskin asian nykyisellään ollen voisi tulla kysymykseen, mahdollisesti mahdollisessa muodossa, jota vastoin meidän vastalauseemme sulkee tämän mahdollisuuden kokonaan pois. Asiallinen ero on siis aivan täydellisen olemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on keskustelun kuluessa tehty useampia muutosehdotuksia, joita kaikkia on kannatettu. Ed. Mechelin on puoltanut valiokunnan mietintöön liitettyä kolmatta vastalauseetta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta kolmanneksi vastalauseeksi. Ed. Kairamo on puoltanut ensimmäistä vastalauseetta kokonaisuudessaan, siis ensimmäiseen vastalauseeseen sisältyviä neljää eri muutosehdotusta, jotka koskevat ensimmäinen muutosehdotus ensimmäistä kappaletta mietinnön 3:nella sivulla, toinen muutosehdotus samalla 3:nella sivulla alkavaa viimeistä kappaletta, kolmas muutosehdotus mietinnön 6:nella sivulla olevaa ensimmäistä kappaletta ja neljäs muutosehdotus saman 6:nnen sivun viimeisen kappaleen ensimmäistä ja viimeistä lausetta. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia ensimmäisen vastalauseen ensimmäiseksi, toiseksi, kolmanneksi ja neljänneksi muutosehdotukseksi. Ed. Gylling on puoltanut toisen vastalauseen ensimmäistä muutosehdotusta, joka kohdistuu mietinnön toisella sivulla olevaan kolmanteen kappaleeseen. Ed. Kirves on puoltanut toisessa vastalauseessa olevaa toista muutosehdotusta, eli sitä, joka kohdistuu mietinnön viimeisen edelliseen ponsilauseeseen. Tulen nimittämään näitä molempia, ed. Gyllingin ehdotusta toisen vastalauseen ensimmäiseksi muutosehdotukseksi ja ed. Kirveen ehdotusta toisen vastalauseen toiseksi muutosehdotukseksi. Ed. Murros on tehnyt seuraavan ehdotuksen, joka ei ole aivan sama kuin toisen vastalauseen kolmas muutosehdotus, jonka ponsi löytyy mietinnön 12:nella sivulla, joka kuitenkin lähentelee sanottua pontta. Ed. Murroksen ehdotus kuuluu: että eduskunta päättäisi lähettää mietinnön takaisin valtiovarainvaliokuntaan, jotta se joko erinäisessä mietinnössään tai budjettimietinnössään esittäisi täsmällisen käsityksen luotsilaitoksen nykyisestä tilasta ja muodostaisi yleensäkin lausuntonsa siihen suuntaan, kuin toisen vastalauseen viimeisen ponnin edellä olevat kaksi kappaletta sisältävät. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Murroksen ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, on otettava huomioon, että ed. Kirveen ehdottama muutos, joka on sama kuin toisen vastalauseen toinen muutosehdotus, kohdistuu mietinnössään olevaan ponteeseen. Se olisi, sitä tapaa noudattaen, jota täällä on seurattu, otettava ensinnä äänestettäväksi. Mitä taas tulee niihin muutosehdotuksiin, jotka kohdistuvat perusteluihin, ovat ne

keskenään erillisiä kaikki muut paitsi ensimmäisen vastalauseen ensimmäinen muutosehdotus, joka kohdistuu 3:nella sivulla olevaan ensimmäiseen kappaleeseen, ja kolmas vastalause, jotka ovat vastakkaisia siinä kohden, että kolmannessa vastalauseessa ehdotetaan sanotulle kappaleelle toinen muodostus ja ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan se poistettavaksi. Mutta muut muutosehdotukset, nimittäin ensimmäisen vastalauseen toinen, kolmas ja neljäs muutosehdotus, ovat erillisiä. Samoin on mikäli minä saatan käsittää, myös ed. Murroksen ehdotus erillinen, mutta jos se olisikin jossakin määrin edellisiin ehdotuksiin nähden vastakkainen, niin siitä sittenkin olisi viimeiseksi äänestettävä.

Olisi siis mielestäni äänestettävä siten, että ensin äänestetään mietinnön viimeisen edellisestä ponnesta, hyväksytäänkö mietintö vaiko toisen vastalauseen toisessa muutosehdotuksessa ehdotettu muutos siihen. Sen jälkeen otetaan äänestettäväksi perustelut ja seurataan siinä mietintöä sivu sivulta. Siis kun ponnesta on äänestetty, otetaan ensin äänestettäväksi toisella sivulla oleva kolmas kappale ja toisen vastalauseen ensimmäinen muutosehdotus siihen. Sitten kolmannella sivulla oleva ensimmäinen kappale, jossa on äänestettävä ensin mietinnön ja kolmannen vastalauseen välillä, ja sitten se ehdotus, joka, voittaa, asetettava ensimmäisen vastalauseen ensimmäistä muutosehdotusta vastaan, jossa ehdotetaan, että koko kappale poistettaisiin. Sitten äänestetään sen kappaleen, joka alkaa kolmannella sivulla ja jatkuu neljännen sivun alkuun, ja ensimmäisen vastalauseen toisen muutosehdotuksen välillä. Sitten äänestetään kuudennella sivulla olevan ensimmäisen kappaleen ja ensimmäisen vastalauseen kolmannen muutosehdotuksen välillä. Sitten kuudennen sivun viimeisen kappaleen ja ensimmäisen vastalauseen neljännen muutosehdotuksen välillä; ja lopuksi mietinnön perustelujen ja ed. Murroksen ehdotuksen välillä.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

#### Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valiokunnan mietinnön viimeistä edellisen ponnien ja toisen vastalauseen toisen muutosehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön viimeistä edellisen ponnien, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on toisen vastalauseen toinen muutosehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; mietinnön ponsi on siis tässä kohden hyväksytty ja muutosehdotus on hylätty.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja toisen vastalauseen ensimmäisen muutosehdotuksen välillä, joka kuuluu toisella sivulla olevaan kolmanteen kappaleeseen.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on toisen vastalauseen ensimmäinen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 81 ei-ääntä. Valiokunnan mietintö on tässä kohden hyväksytty ja muutosehdotus on hylätty.

3) Äänestys mietinnön ja kolmannen vastalauseen välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on kolmas vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 82 ei-ääntä.

Valiokunnan mietintö on siis tässä äänestyksessä hyväksytty ja kolmas vastalause on hylätty.

4) Äänestys mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen ensimmäisessä muutosehdotuksessa tehdyn hylkäävän ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on puheenalainen kappale mietinnöstä ensimmäisen vastalauseen ensimmäisen muutosehdotuksen mukaan hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; mietintö on tässä kohden hyväksytty ja ehdotus puheenalaisen kappaleen poistamisesta on hylätty.

5) Äänestys mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen toisen muutosehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ensimmäisen vastalauseen toinen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Mietintö on tässä kohden hyväksytty ja tämäkin muutosehdotus on hylätty.

6) Äänestys valiokunnan mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen kolmannen muutosehdotuksen välillä, joka kohdistuu 6:nella sivulla olevaan ensimmäiseen kappaleeseen.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ensimmäisen vastalauseen kolmas muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Mietintö on siis hyväksytty tässäkin kohden ja muutosehdotus on hylätty.

7) Äänestys valiokunnan mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen neljännen muutosehdotuksen välillä, joka kohdistuu toiseen kappaleeseen sivulla 6.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ensimmäisen vastalauseen neljäs muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Tähänkin kohtaan tehty muutosehdotus siis on hylätty ja mietintö on siinäkin kohden hyväksytty.

8) Äänestys valiokunnan mietinnön ja ed. Murroksen muutosehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Murroksen muutosehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Murroksenkin muutosehdotus siis on hylätty ja mietintö on tässäkin kohden hyväksytty.

Puhemies: Mietintö on siis loppuun käsitelty.

### 3) Leimasuostuntaa vuodeksi 1913

koskevan armollisen esityksen n:o 5 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5, joka kuluvan toukokuun 3 päivän istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Mietinnössä sivulla 21 oleva arvioimisponsi tulee esitettäväksi vasta kolmannen käsittelyn tapahduttua.

#### Keskustelu:

Ed. Tokoi: Minä pyydän ehdottaa että tämä mietintö pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Gylling: Minä pyydän kannattaa edustaja Tokoin ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, on se jäävä pöydälle; vain pöydällepanopäivästä on kysymys. On ehdotettu, että se pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi ja mietintö pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

### 4) Suostunnanluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista vuonna 1913

koskevan armollisen esityksen n:o 4 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään puheena olevan asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

#### Keskustelu:

Ed. Tokoi: Minä pyydän tätäkin mietintöä pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Leivo: Minä pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, on se jäävä pöydälle; kysymys on vain pöydällepanopäivästä. On ehdotettu, että se pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi ja mietintö pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

### 5) Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa vuonna 1910

esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä kertomus lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Haluaako kukaan puheenvuoroa? Ellei, niin eduskunta päättäneen lähettää kertomuksen lakivaliokuntaan?

Kertomus lähetetään lakivaliokuntaan.

### 6) Lapsenmurhaa koskevain säännösten muuttaminen.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o



3 valmistelevasti käsitellyn, edustajain Pärssisen ynnä muiden tekemän lapsenmurhaa koskevan säännösten muuttamista tarkoittavan eduskuntaesityksen n:o 5 toisen käsittelyn jatkamista varten.

**Puhemies:** Tämä asia esitetään jatkokäsittelyyn. Toinen käsittely ei vielä viime kerralla päättynyt, vaan päästiin asiassa niin pitkälle, että tultiin siihen kohtaan valiokunnan mietintöä, joka koskee 44 luvun 3 pykälää. Tässä kohti on huomattava, että jo yleiskeskustelun aikana edustajat Mannerman, Sohlberg ja Wrede kannattivat suuren valiokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta, mikäli se kohdistuu tähän kohtaan, eli että puheenalainen ehdotus kokonaan poistettaisiin.

#### Keskustelu:

**Ed. Nyberg:** I 22 kap. 4 § strafflagen, hvarom nu är fråga, stadgas straff ända till 6 månaders fängelse för det fall att kvinna som af oloflig bebländelse blifvit hafvande, förstört eller lönnlagt sitt foster. Lagutskottet har enhälligt ansett detta stadgande böra utgå och ersättas med en allmän bestämning i 44 kap. strafflagen om straff för den, som förstör eller undanskaffar lik. Stora utskottet har godkänt denna uppfattning, men emot stora utskottets beslut ha likväl reservationer från två håll gjorts. I den ena reservationen föreslås bibehållandet af det nuvarande stadgandet i 22 kap. 4 § oförändradt, i den andra bibehålles stadgandet likaledes på sin förra plats, men föreslås nedsättning af straffet till högst 3 månaders fängelse.

Det är i anledning af dessa reservationer som jag nu begärt ordet för att något utförligare än som skett i lagutskottets betänkande redogöra för utskottets ståndpunkt.

Såsom bekant, var det i de flesta länder i förgångna tider mycket vanligt att stadga särskildt straff för kvinna, som förhemligar sitt oäkta fosters födelse, särskildt genom lönnläggning af fostret. Grundtanken härvid var den, att sådant förhemligande innefattade ett indicium för att kvinnan afdagatagit fostret, ehuru ett indicium, som ej var tillräckligt för att döma henne för barnamord. Från denna uppfattning har emellertid den nyare rättsutvecklingen efterhand frigjort sig, i det man numera anser lönnläggning af foster ej böra behandlas anorlunda än annat hemligt undanskaffande af

lik. I Tyskland skedde detta redan genom den preussiska strafflagen af 1851 och yttermera genom riksstrafflagen af 1871. Det saknades icke en och annan röst, som varnade för en sådan förändring, alldeles såsom det nu på sätt och vis varnas genom de föreliggande reservationerna. Emellertid har vid det nu pågående arbetet på den tyska strafflagens revision den för ett halft sekel sedan intagna ståndpunkten icke förändrats. Det har besannats hvad den kände kriminalisten von Liszt år 1905 uttalade nämligen, att återupptagandet af ett sådant stadgande som det om förhemligande af hafvandeskap och förlösnings, väl icke från något håll skall föreslås.

I enahanda riktning, som utvecklingen tagit i Tyskland, har densamma jämväl gått i andra länder, i det man afskaffat det särskilda straffstadgandet rörande lönnläggning af oäkta foster. Särskildt må härvid nämnas Norge. I dess strafflag af 1842 ingick likasom i andra den tidens lagar straff för lönnläggning af oäkta foster, men något sådant stadgande upptogs ej i 1902 års lag, utan endast en bestämning om straff för den, som hemligen tillintetgör ett lik. I motiven till de olika förslagen till denna lag har man ej ens aktat nödigt att anföra skäl för denna ändring. Att den svenska strafflagen af 1864 och den danska af 1867 härutinnan stå på den äldre ståndpunkten må här för fullständighetens skull nämnas; sådant härör naturligtvis däraf att dessa lagar i detta likasom i flere andra afseenden representera ett tidigare utvecklingsskede.

Jag har anförut den utländska lagstiftningens ståndpunkt, icke så mycket därför att vår barnamordslagstiftning rätteligen har sina rötter i tysk rätt, som fastmer därför att straffrätten mer än de flesta grenar af lagstiftning och rättsvetenskap bär prägeln af universalitet. De olika ländernas lagstiftningar, i synnerhet de som stå på germanisk grund, hafva alltmör närmast sig hvarandra och tillgodogjort hvarandras erfarenheter på detta område. Särskildt märkbar har redan länge sträfvan varit att från strafflagarna utsöndra sådana bestämningar, som grunda sig på hvarjehanda presumtioner.

Äfven den tidigare lagstiftningen hos oss intog den ståndpunkten att förhemligandet af ett oäkta barns födelse genom fostrets lönnläggning skulle straffas relativt strängt såsom innefattande en misstänklighet omständighet därhän att barnamord begåtts. I andra reservationen säges att det nu ifrågavarande stadgandet i 22 kap. 4 § strafflagen icke mera står på denna stånd-

punkt efter det stadgandet undergått vissa ändringar vid 1888 års landtdag. Detta kan icke i allo erkännas. Strafflagsutskottet yttrade visserligen, att gerningen bör bestraffas såsom en politiförbrytelse, jämförlig med dem, som nämnas i 3 § 44 kap. strafflagen eller med andra ord såsom ett brytande af de föreskrifter, hvilka i ett ordnadtt samhälle böra iakttagas vid jordande af lik. Men strafflagsutskottet drog ej konsekvensen af detta uttalande, som skulle varit att, på sätt redan professor Hagströmer i sitt utlåtande öfver strafflagsförslaget påyrkade, förpassa förbrytelsen bland de politiöfverträdelse, som ingå i de sista fyra kapitlen i strafflagen, utan utskottet bibehöll stadgandet bland de egentliga rättsbrotten. Då härtill kommer, att straff för lönnläggning af foster endast utsättes för kvinna, som af oloflig bebländelse blifvit hafvande och således icke för kvinna öfverhufvud, samt vidare att straffet för ifrågavarande brott kan stiga så högt som till 6 månaders fängelse, medan däremot t. ex. den, som jordar annan, utan att ega visshet att han är död, högst kan straffas med tre månaders fängelse, så kan det ej bestridas, att stadgandet ännu i viss mån bär prägeln af den gamla presumptions- eller indicie-ståndpunkten.

Lagutskottets och stora utskottets af reservanterna ogillade förfarande i det föreliggande ärendet har nu endast bestått däri, att utskottet, då en gång yrkande om upphäfvande af den s. k. lönnläggningsparagrafen i motion gjorts, dragit konsekvensen af strafflagsutskottets vid 1888 års landtdag principiella ståndpunkt och ställt sig i jämnhöjd med den modärna straffrätten på detta område, i det att utskottet föreslagit upphäfvande af denna paragraf i 22 kapitlet strafflagen och upptagande bland politiöfverträdelseerna af ett stadgande om straff för den, som undanskaffar lik, om hvars jordande han borde draga försorg.

Utskottet kunde icke stanna vid att i 44 kap. strafflagen upptaga straff endast för den, som undanskaffade sitt oäkta foster. Det fann, såsom tidigare antydts, ej någon anledning att från stadgandet undantaga kvinna, som på enahanda sätt förfarit med sitt äkta barns lik. Men utskottet måste gå ännu längre och utvidga stadgandet, så att det gälde undanskaffande af lik öfverhufvud. Förhållandet är nämligen det, att i 24 kap. 4 § strafflagen visserligen under de s. k. fridsbrotten ingår straffbestämning för den „som utan lof förstör eller undanskaffar lik, som ej är jordadt”. Men då några stadganden ej finnas därom, att till dy-

lika handlingar kunde sökas tillstånd af myndighet, kan detta stadgande afse endast sådana fall, då, om jag så får säga, tredje man förgriper sig på liket. Det syntes sålunda utskottet nödvändigt att gifva stadgandet den allmänna affattning, att det rörde hvarje förstörande eller undanskaffande af lik, som skedde från deras sida, hvilka hade att ombesörja likets jordfästning och hvilka i regeln icke fölle under den af mig nämnda straffbestämningen i 24 kap. 4 §. Att stadgandet i 44 kap. 3 § sålunda erhållit en generellare lydelse än den s. k. lönnläggningsparagrafen har likväl icke närmast skett för att fylla en lucka i lagen, utan emedan endast på detta sätt nödig följdriktighet kunnat ernås. Jag har redan vid ett tidigare tillfälle här sökt klargöra, att vid handläggningen af en motion äfven andra bestämmingar än dem motionen innehåller kunna blifva nödiga att upptaga i lagförslaget, där detta eljes ej stode i konsekvens med andra stadganden i lagen.

Emot lagutskottets förslag har anmärkts, att därigenom medhjälps i fosters lönnläggning blifve strafflöst. Men om engång sådan lönnläggning måste erkännas vara en politiöfverträdelse, så måste man äfven finna sig i det allmänna stadgandet att medhjälps till politiöfverträdelse är strafflöst. Det finnes nog många andra politiöfverträdelse och med dem jämförliga brott rörande hvilka man med större skäl kunde önska att medhjälps straffades. Jag nämner endast såsom exempel medhjälps till uppenbart grym misshandling af djur eller medhjälps till sjömans rymning ur tjänsten.

Hvad sedan beträffar uppfattningen af 3 § 44 kap. strafflagen, såsom lagutskottet föreslagit den, hafva reservanterna häremot gjort ett par anmärkningar. Jag vill i anledning här af endast framhålla att reservanterna ju kunnat i stora utskottet föreslå tilläfventyrs nödiga förbättringar. Lagutskottet vill ej härvid tillmäta sig någon ofelbarhet och ej heller lär detta vara fallet med stora utskottet. Emellertid synas mig de gjorda anmärkningarna ej vara af någon afsevärd betydelse. Jag skall i korthet beröra dessa anmärkningar.

Först och främst säges, att lagutskottet bort definiera begreppet lik; det kunde eljest blifva oklart, huruvida lik, såsom lagutskottet afsett, innefattade äfven dödfödt barn. Härtill kan genmås att begreppet lik redan förekommer i 24 kap. 4 § strafflagen, att lagutskottets uppfattning om detta begrepp öfverensstämmer med aflidne jurisprofessor Forsmans uttalande och

med uttalanden af så godt som samtliga tyska vetenskapsmän samt att denna uppfattning för oss ej heller är främmande, då såsom känt både 1869 års kyrkolag och äldre författningar talade om jordfästning af dödfödt barn.

Vidare anmärkes det, att det ej framgår af lagförslaget, å hvem jordande af lik ankommer. Härtill kan svaras med frågan: framgår det då af 24 kap. 4 § strafflagen å hvem det ankommer att gifva lof till undanskaffandet af lik? Strafflagen kan ej befatta sig med dylika till andra områden hörande frågor. Men det kan vara skäl att påpeka att oaktadt tusental dödsfall här i landet årligen inträffa, det väl hört till de största sällsyntheter, att ovisshet för sports därom, å hvem jordande af lik ankommit.

Slutligen säges äfven, att det ej med nödig tydlighet framginge i hvilket förhållande politistadgandet i 44 kap. 3 § står till fridsbrottet i 24 kap. 4 §. Hærtill kan svaras, att det icke är någonting i straffrätten ovanligt att en del paragrafer till sitt innehåll äro svåra att afgränsa mot hvarandra. Taga vi exempelvis de norska stadgandena på förevarande område, så finna vi, att under fridsbrottet upptages misshandel af ett lik och borttagande af lik från annans värjo och under politistadgandet hemligt tillintetgörande af ett lik; gränserna emellan dessa stadganden torde böra erkännas vara nog så svårförståeliga. Jag kan här erinra om den af mig nämnde aflidne universitetsprofessorns humoristiska yttrande i strafflagsutskottet vid 1888 års landtdag: „Man bör också lämna något åt rättsvetenskapen att utreda”.

Ed. Grotenfelt: Jag har icke under-tecknat den till stora utskottets betänkande fogade reservationen, såvidt fråga är om 44 kap. 3 § strafflagen, emedan jag icke funnit spörsmålet vara af den betydelse, att jag velat reservera mig emot beslutet i denna del, men jag anser mig dock böra anmäla, att jag icke med min röst bidragit till majoritetens i utskottet beslut. Det förhåller sig visserligen så, att stadgandet i 22 kap. 4 § om lönnläggning af foster utgör en reminiscens från forna tiders betraktelsesätt, då detta brotts straffbarhet gjordes beroende däraf, att kvinnan förutsattes hafva begått barnamord, ehuru hon icke kunnat blifva förvunnen därom. Men enligt strafflagens ståndpunkt är detta icke längre fallet, utan är lönnläggning af foster ett särskildt brott för sig, som ej hvilat på någon presumtion om obehövligt barnamord. Till sin natur är brottet emellertid jämförbart med jordande af lik utan be-

hörig myndighets vetskap, och på sådan grund kunna äfven afsevärda skäl anföras för att, såsom nu skett, föreslå upphäfvande af 22 kap. 4 § strafflagen och öfverflyttande af dess hufvudsakliga innehåll till 44 kap. 3 § samma lag. Att märka är ju också att speciella stadganden om fosterlönnläggning icke återfinnas i den nyaste utländska strafflagstifningens samt att ur teoretisk synpunkt egentliga anmärkningar emot stora utskottets allmänna ståndpunkt i denna fråga knappast kunna göras. Men då jag likväl icke med min röst bidragit till utskottets förslag i denna del, så har det berott hufvudsakligen på två omständigheter. Den ena är att ett sådant specialstadgande om lönnläggning af foster, som för närvarande återfinnes i 22 kap. 4 § strafflagen onekligen kan väl försvaras, emedan det hänför sig till ett i praktiken ofta förekommande fall af undanskaffande af en mänsklig varelse i syfte att dölja frukten af en oloflig förbindelse, och emedan ett sådant förstörande ej sällan, såsom i förarbetena till strafflagen äfven framhålls, kan ske på ett om synnerlig råhet vittnande sätt, i hvilka fall ett något strängare maximistraff än det i 44 kap. 3 § omförmälda kan vara på sin plats och äfven straff för medhjälpl till brottet vara påkalladt.

Men hufvudskälet för att jag ej biträdt stora utskottets förslag i denna del har varit det, att lydelsen af det föreslagna tillägget till 44 kap. 3 § ej synes fullt tillfredsställande. Först och främst är det icke tillräckligt tydligt, hvad med uttrycket „lik” här afses. Utan kännedom om lagutskottets motivering till tillägget är det icke säkert, att detsamma skulle fattas så, att paragrafen — såsom meningen är — äfven hänför sig till foster, såväl dödfödt som lefvande foster, men i förra fallet ej till ett ofullgånget foster. Därpå vill jag dock icke lägga någon större vikt. Jag tänker, att praxis ändå med tiden skulle reda sig med denna tolkningsfråga. Vidare kan man ifrågasätta ändamålsenligheten af att inskränka tillägget i 44 kap. 3 § till förstörande eller undanskaffande af lik från den persons sida, å hvilken dess jordande ankommer — detta redan af den orsak att sistnämnda uttryck för betecknande af brottssubjektet i fråga är något obestämdt. Slutligen komme det, om nu ifrågavarande förslag antoges, att på två ställen i strafflagen stadgas om förstörande eller undanskaffande af lik, som ej är jordadt, nämligen, såsom här redan framhållits, i 24 kap. 4 § och i nu föreslagna 3 § af 44 kap. Mig veterligen förefinnas sådana dubbla stadganden öfverhufvud icke i nyare utländska lagar och lag-

förslag, och desamma vore synbarligen egnade att i någon mån förrycka enhetligheten af strafflagens hithörande bestämmingar. De sidor af ämnet, som för närvarande finnas berörda i 22 kap. 4 § om fosterlönnläggning och i 24 kap. 4 § om olofligt förstörande eller undanskaffande af lik samt i det nu föreslagna nya stadgandet i 44 kap. 3 §, pläga i de nyare utländska lagarna och lagförslagen inrymmas i ett enda stadgande, som utan närmare angifvande af subjektet för brottet endast utsäger, att enhvar, som utan behörig myndighets vetskap jordar eller undanskaffar lik, är förfallen till straff. I denna riktning skulle enligt min tanke revisionen af hithörande stadganden i strafflagen ock bort gå, men då hade äfven 24 kap. 4 § bort undergå ändring.

Vid öfvervägande af alla dessa omständigheter, och då jag godt kan förstå, att lagutskottet ej velat indraga jämväl 24 kap. 4 § inom ramen af den nu föreslagna revisionen, så har jag stannat vid den uppfattning, att starkare skäl tala för att ej i detta sammanhang föreslå upphäfvande af 22 kap. 4 § om fosterlönnläggning och ändring af 44 kap. 3 §, utan låta revisionen inskränka sig till 1, 5 och 8 §§ 22 kap. strafflagen.

Jag har på dessa skäl kommit till det resultat, att jag föredrager de nuvarande bestämmingarna i nu ifrågavarande afseenden framför de af stora utskottet föreslagna och biträder följaktligen den till stora utskottets betänkande fogade andra reservationen beträffande 44 kap. 3 § strafflagen.

Ed. B j ö r k: Ehuru hr Nybergh här närmare redogjort för de synpunkter, som förmått lagutskottet att föreslå en sådan anordning beträffande förändringen af lagstadgandet i 22 kap. 4 §, som ingår i lagutskottets förslag, så har jag likväl icke känt mig öfvertygad om, att dessa skäl skulle vara tillfyllestgörande; och får jag därför med vidhållande af de skäl, som i korthet finnas antydda i tredje reservationen, fogad till stora utskottets betänkande, i saken föreslå, att 44 kap. 3 § strafflagen skulle ur lagförslaget uteslutas och att 22 kap. 4 § skulle däri bibehållas med den ändrade lydelse, som ingår i tredje reservationen.

Hvad hr Nybergh här anført till stöd för lagutskottets förslag synes mig närmast hänvisa på en sträfvan att göra våra strafflagsstadganden i hithörande frågor så mycket som möjligt öfverensstämmande med hvad särskilda utländska

lagar angående dessa brott stadga. Detta skäl synes mig icke vara af så stor betydelse, att det skulle få blifva afgörande i nu föreliggande fall. Icke heller synes mig hr Nybergh ha kunnat häfva de betänkligheter, som uttalas i den af mig underskrifna reservationen beträffande de påföljder den föreslagna anordningen skulle medföra, d. v. s. anordningen att öfverföra straffstadgandet från 22 kap. 4 § till 44 kap. 3 §. Bland annat skulle såsom här framhållits, medhjälp vid ifrågavarande brott icke bestraffas. Om en gång straff anses böra stadgas för ifrågavarande brott, borde också medhjälp icke lämnas strafflös, särskildt då fråga är om sådan lönnläggning af foster, som oförmäles i 22 kap. 4 §, nämligen då till följd af oloflig beblandelse hafvande kvinna lönnlägger sitt foster. Enligt den rättsuppfattning, som hos oss är rådande, tror jag att i konkreta fall medhjälp vid dylikt brott ofta skall anses mera straffbar än själfva hufvudmannens gärning. Så har också i 1866 års förordning om barnamord det stadgande, som närmast motsvarar det nu ifrågavarande, upptagit straffmättet för delaktighet i allmänhet högre än för det egentliga hufvudbrottet. Härtill kan möjligen anmärkas, att 1866 års förordning hyste en annan uppfattning om brottets karaktär, enär däri detta brott ansågs bero på en presumption om barnamord. I alla fall tror jag icke, att den rättsuppfattning, som hos oss fortfarande gäller, har i nämnvärd mån i detta afseende ändrats, emedan, såsom jag tror, rättsuppfattningen fortfarande vill bibehålla stadgandet om straff för lönnläggning af foster af kvinna, som af oloflig beblandelse blifvit hafvande. Och om rättsuppfattningen i allmänhet är denna, så vidhåller denna rättsuppfattning också otvifvelaktigt, att medhjälp vid sådan förbrytelse fortfarande bör vara straffbar. Ännu ville jag tillägga att ett sådant allmänt straffstadgande om lönnläggning af foster, som blefve påföljd af ifrågavarande straffpåbuds öfverförande från 22 kap. 4 § strafflagen till 44 kap. 3 §, för så vidt hvad jag åtminstone har mig bekant, i allmänhet icke ansetts vara af behovet påkalladt. För närvarande finnes i lag, såvidt jag vet, icke något sådant allmänt stadgande, och har behof däraf, som sagdt, icke håller allmänne uttalats, ej håller på något sätt konstaterats. Att emellertid, oaktadt det till grund för ärendets behandling liggande initiativet härom ingenting talar, sålunda införa ett nytt stadgande af detta innehåll synes mig därför betänkligt. Det är icke minst på

grund af dessa formella skäl, som jag för min del icke kan biträda lagutskottets föreslagna lagförändring.

Hvad sedan beträffar de anmärkningar, som gjorts mot lagutskottets formulering af tillägget till 44 kap. 3 § strafflagen, ber jag att få förena mig om hvad herr Grotenfelt redan anført.

Ed. Lilius: Lakivaliokunnan arvoisa puheenjohtaja on äskeisessä lausunnossaan niin tyhjentävästi esiintunut ne syyt, jotka ovat määränneet lakivaliokunnan kannan esilläolevassa kysymyksessä, että minulla ei ole siihen mitään lisättävää, vaan pyydän kaikin puolin yhtyä siihen, mitä hän lausunnossaan siitä on esiintunut. — Ed. Grotenfelt on myöntänyt, että nyt puheenaoleva rikoslakimme säännös on jäännösmuisto entisten aikain lainsäädännöstä, ettei sellaista lakisäännöstä enää löydy muiden maiden laeissa, ettei tietopuoliseltakaan kannalta ole mahdollisuutta sitä puolustaa ja että näinollen huomattavia syitä on kieltämättä olemassa ehdotetulle lainmuutokselle. Näitä asiallisia syitä vastaan hän on esiintunut muodollisia seikkoja. Minä en tahdo kieltää kaikkea pätevyyttä niiltä silyt, jotka hän on esiintunut lakivaliokunnan ehdotusta vastaan. Mutta minä tahdon panna kyseenalaiseksi, ovatko ne niin päteviä, että ne voivat kumota niitä asiallisia syitä, jotka minun nähdäkseni puhuvat tämän lainmuutoksen puolesta. Ainakaan minuun ne eivät missään suhteessa ole vaikuttaneet vakuuttavasti. — Samaa täytyy minun sanoa myöskin ed. Björkin muistutuksista. Suurimmaksi osaksi on jo ed. Nybergh lausunnossaan ne kumonnut, ja minä voin siinä suhteessa viitata siihen. Ed. Björk huomautti siitä muodollisesta seikasta että kun alote tarkoitti ainoastaan kysymyksessä olevan pykälän kumoamista, lakivaliokunnalta puuttui aihetta ehdottaa muutosta 44 luvun 3 §:ään. Minä olen kyllä ennen asettunut tässä kysymyksessä sille kannalle, ettei alotetta saa mielivaltaisesti ulottaa, mutta tässä suhteessa lakivaliokunta varmaan ei ole mennyt oikeuttaan ulommaksi.

Ed. Listo: Olen yhtynyt suuren valiokunnan mietintöön liitettyyn kolmanteen vastalauseeseen lähinnä siitä syystä että, niinkuin vastalauseessa onkin mainittu, minun käsitykseni mukaan lakivaliokunta on ulottanut tehtävänsä melkoista laajemmalle asiassa tehdyn alotteen kehyksiä, ja toiseksi siitä syystä, että minusta lakivaliokunta on erinomaisen huonosti onnistu-

nut laatiessaan ehdotuksensa rikoslain 44 luvun 3 §:n muuttamiseksi. Lakivaliokunnan puheenaoleva muutosehdotus on ja tulee kaikin aikoina olemaan suuressa määrin hämää, ja ne vastalauseet, jotka suuren valiokunnan mietintöön ovat sitä vastaan liitetty, lienevät omansa jossain määrässä parantamaan sitä epäselvyyttä, jonka lakivaliokunta on tässä kohden aikaansaanut. En tahdo ehdottaa, että kolmas vastalause asetettaisiin äänestyksen alaiseksi, koska arvaan, ettei se kumminkaan tule saamaan riittävää kannatusta.

Ed. Wrede: Jag ber i anledning af landtdagsmannen Lilius yttrande att, beträffande 4 § 22 kap. strafflagen, få anmärka dels, att det brott, som här omförmäles, dock med afseende å brottets subjekt är ett särskildt brott, hvarigenom stadgandet väl kan försvara sin plats i stället för det allmänna brott, som lagutskottet innefattar i 3 § 44 kap. och som handlar om undanskaffande och förstörande af lik i allmänhet; och vidare, att denna paragraf i strafflagen, såsom landtdagsmannen Grotenfelt redan anført, dock icke mera står på den ståndpunkt, hvarpå stadgandet i ämnet förut ställt, nämligen presumption om barnamord. Men låt vara, att stadgandet sådant det nu förekommer i 4 § 22 kap. icke är fullt rationellt, så är å andra sidan det stadgande, som lagutskottet föreslår, enligt min tanke i ännu mindre grad sakenligt. När det då gäller att välja mellan ett stadgande, som redan finnes i strafflagen och ett nytt stadgande, som båda äro otillfredsställande, så synes mig valet böra utfalla till förmån för det redan förefintliga stadgandet, helst någon nödvändighet af dess förändring i detta sammanhang icke förekommer. Jag förordar därför andra reservationen.

Ed. Nybergh: Minua vähän kummastuttaa eräät tässä esiintuneet lausunnot, joissa on sanottu, että tämä lakivaliokunnan 44 lukuun tekemä lisäys on erinomaisen huonosti onnistunut. Minä pyydän saada kysyä, koska kerran kaikkien täytyy olla sitä mielipidettä, että pysyminen vanhalla kannalla on teoreettisesti mahdollon, mikseivät vastalauseentekijät ole katsooneet asiakseen suuressa valiokunnassa ehdottaa parannuksia lakivaliokunnan tekemään ehdotukseen? Sen parantamiseksi olisi ollut ajateltavissa useita keinoja. Se menettelytapa olisi ollut paljoka parempi kuin että täällä ainoastaan tuodaan esille negatiivisia ehdotuksia, nimittäin



että jäädään vanhalle kannalle, joka itsessään on mahdollon.

Ed. W r e d e: Svaret på herr Nyberghs fråga är ganska enkelt. Motionen hänför sig egentligen till frågan om barnamord, och den fråga, som här nu gäller, står icke i så nära sammanhang därmed, att tillräckligt skäl skulle hafva funnits att söka finna ett nytt stadgande, som vore fullt sakenligt och omfattade alla tillhörande fall, isynnerhet som man därmed ovillkorligen måste gå utom motionens syfte och upptaga också det stadgande i 24 kapitlet, som handlar om undanskaffande af lik.

Ed. Lilius: Edustaja Wreden lausunnon johdosta tahdon mainita, ettei alote suinkaan tarkoittanut yksinomaan lapsenmurhaa, vaan myös nimenomaan juuri kysymyksessä olevan pykälän kumoamista, ja näin ollen lakivaliokunta ei voinut jättää tätä pykälää käsittelemättä ja ummistaa silmiänsä niille asiallisille syille, joita täällä edustaja Nybergh jo on esiintuonut. — Mitä sitten tulee edustaja Liston voimasanoihiin, niin lakivaliokunta luullakseni voi hyvinkin tyynesti ottaa ne vastaan. Niinkuin edustaja Nybergh äsken lausunnossaan huomautti, ovat kaikkien maitten uesimmat rikoslait samalla kannalla, ja Norjan rikoslaki, joka kieltämättä on näistä parhaimpia, on ollut melkein sanasta sanaan esikuvana sille ehdotukselle, jonka lakivaliokunta nyt on tässä tehnyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohdin on ensinnäkin edustaja Mannermaa useampien kannattamana puoltanut suuren valiokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta, mikäli se koskee nyt käsillä olevaa kohtaa. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Mannermaan ehdotukseksi. — Edustaja Björk on puoltanut suuren valiokunnan mietintöön liitettyä kolmatta vastalauseetta, mutta häntä ei ole tässä kohdin kannatettu, joten se ehdotus ei voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Tulee siis asiassa äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja edustaja Mannermaan ehdotuksen välillä.

### Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on edustaja Mannermaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; mietintö on siis tässä kohden hyväksytty.

Asetusehdotuksen nimike ja alku hyväksytään.

P u h e m i e s: Kun suuren valiokunnan mietintö asiaa käsiteltäessä on hyväksytty, on asian toinen käsittely saatettu loppuun.

### 7) Ehdotuksen asetukseksi paloviinan valmistamisesta ja tislamisesta 9 p:nä kesäk. 1892 annetun asetuksen 41 §:n 1 ja 2 momentin muuttamisesta

sisältävän ed. Alkion y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 44 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime huhtikuun 29 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa esitettiin, mutta vielä pantiin pöydälle, esitetään eduskuntaesityksessä olevan asetusehdotuksen ensimmäisen käsittelyn jatkamista varten.

### Keskustelu:

Ed. L o h i: Eduskuntaesityksiä, jotka tarkoittavat osittaisia muutoksia voimassa olevaan väkijuomalainsäädäntöön, on nykyiselle eduskunnalle jätetty kaikkiaan seitsemän. Tuntuu tosiaan jonkun verran omituiselta ja ehkä myös tavallaan epäjohdonmukaiselta, että tällaisia korjausyrityksiä tehdään nyt, kun eduskunta vuonna 1909 on toistamiseen hyväksynyt yleisen väkijuomain kieltolain. Kuitenkin olemme nyt sellaisessa asemassa, että kieltolain ratkaisusta ei ole vielä mitään tietoa, vaikka kolme vuotta on kohta kulunut siitä, kun eduskunta viimeksi sen hyväksyi, ja vaikka eduskunta viime vuoden valtiopäivillä erityisellä anomuksella tämän kieltolain vahvistamista kiirehti. Tällä välin väkijuomain väärinkäyttö yhä lisääntyy saattaen yhä suurempaa pahennusta ja kurjuutta aikaan. Asian tällä kannalla ollen on siis mielestäni eduskunnan velvollisuus koettaa jotain yrittää asian auttamiseksi tähän kysymykseen nähden. Niin epämiellyttävältä



kuin tällaiset niinsanotut paikkausyritykset muutoin tuntuvatkin, on asiantila kuitenkin siksi sietämätön, että väliaikaisiin toimenpiteisiin ryhtyminen lienee välttämätöntä, välttämätöntä sitä suuremmalla syyllä, kun kieltolain vahvistamisesta kuluu itse lakiehdotuksen mukaan vielä vuosikausia, ennenkun se astuisi voimaan.

Näistä seitsemästä alotteesta on nyt jo neljästä saapunut talousvaliokunnan mietinnöt eduskunnalle. Nämä mietinnöt kuitenkin jokainen päättyvät hylkäävään pontteen. Talousvaliokunnan jällellolevat kolme alotetta ovat myöskin jo valiokunnassa alustavasti käsiteltyt, ja mikäli siitä voi päättää, tullee sama kohtalo valiokunnassa niidenkin osaksi.

Koska muutamit pääkaupungin sanomalehdet ovat jo kiirehtineet lukijoilleen sekä eduskunnan jäsenille että sen ulkopuolella oleville kuvaamaan minut tavallansa pääsylliseksi siihen, että valiokunnasta tulee tällaisia hylkääviä mietintöjä, niin lienee syytä ilmoittaa, että noista seitsemästä alotteesta olen kuutta valiokunnassa puoltanut. Kumminkin olen muuttamiin aloitteisiin nähden valiokunnassa jäänyt yksin puolustavalle kannalle. Niinpä tähänkin nyt käsilläolevaan alotteeseen nähden ovat kaikki muut valiokunnan jäsenet asettuneet yksimielisesti hylkäävälle kannalle. Valiokunta on tullut siihen tulokseen, että rangaistusmääräykset paloviinan luvattomasta valmistamisesta ovat aivan riittäviä voimassaolevassa asetuksessa. Minä puolestani en ole voinut tähän käsitykseen yhtyä. Jokainen käsittänee täydellisesti sen suuren pahennuksen ja siveellisen turmeluksen, jota salapoltto ympäristöön vaikuttaa. Toiselta puolen tämä teollisuus on, mikäli olen asiantunteviltä tietoja saanut ja kuten eduskuntaesityksen perusteluissakin mainitaan, niin tuottava, että esimerkiksi yhdestä ruishehtolitrasta voidaan saada tuloja 100 markkaan asti. Näin olen — koska aineellinen hyöty on tästä luvattomasta toimesta niin suuri — on se hyöty omiaan houkuttelevaan tähän toimeen. Kun toiselta puolen rangaistusmääräykset ovat niin mitättömän pienet, että asiasta selviytyy 100 markan sakolla, on luonnollista, ettei tarvitse kauvan saada tätä tointa harjoittaa, ennenkun on ansainnut moninkertaisesti enemmän kuin tuon pienen sakan. Eduskunta on kyllä äskettäin päättänyt eräällä toisella alalla lieventää rangaistusmääräyksiä entisestään, mutta rikos onkin tässä asiassa minun mielestäni kokonaan toisenluontoinen. Tässä ei minun käsitykseni

mukaan näet voi olla mitään sellaisia säälettäviä asianhaaroja, kuin voi olla niinsanotussa lapsenmurha-asiassa. Valiokunta kyllä huomauttaa, että rangaistus voisi kohdata sitä, joka palkan edestä toimii salapolttajana ja pääsyllinen, työnantaja ja polttimon omistaja voisi jäädä riittävään todistusten puutteessa rankaisematta. Valiokunta tuo nimittäin tämän yhtenä syynä sitä vastaan, että näitä rangaistusmääräyksiä olisi kovennettava. Tämäkään ei mielestäni riitä perusteeksi siihen, ettei rangaistusta voisi koventaa. Onhan luonnollista, että kun rangaistuksena on pieni sakko, isäntä voi luvata hyvän palkkion sekä sitoutuu sakkorahan maksamaan, jos asia ilmi tulee. Näin ollen ei ole mitään rangaistusta pelättävissä sillä, joka palkattuna tällaiseen toimeen ryhtyy.

Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat tekevät mietinnön 3:nnella sivulla olevasta tilastosta sen johtopäätöksen, että salapolttorikkomuksiin on ehkä vaikuttanut paloviinaveron suuruus eri aikoina. Vaikkapa näin olisikin asianlaita, ei kai se todista ainakaan sen puolesta että rangaistusmääräykset salapollostä olisivat riittävät. Päinvastoin se todistaa että, samalla kun eduskunta on ryhtynyt paloviinaveroa korottamaan, olisi sen myöskin ollut ryhdyttävä rangaistusmääräyksiä salapollostä koventamaan — ellei vastalausejain tarkoituksena ole ollut eduskunnalle antaa hieno viittaus siitä, että se on mennyt harhaan korottaessaan paloviinaveroa. Nämä tilastot eivät kuitenkaan ehdottomasti todista sitä, että paloviinaveron suuruuden muutokset olisivat varsinaisesti vaikuttaneet salapolttorikosten lukumäärään, sillä vaikkakin toisina ajanjaksoina viinan salapolttota koskevain rikosten lisääntyminen sattuu samaan aikaan, jolloin veroa on korotettu, niin toisina aikakausina se käy päinvastoin. Esimerkiksi vuonna 1896 oli näitä rikoksia koskevia juttuja 382, siis kaikkein suurin määrä koko 25-vuotisena ajanjaksona, viiden vuoden kuluttua eli vuonna 1900 oli niitä ainoastaan 98. Tällä välin oli paloviinaveroa korotettu, ja samaan aikaan oli rikosten lukumäärä noin kovasti alentunut. Siis näiden vertailujen nojalla ei voida oikeastaan mitään johtopäätöksiä tehdä.

Suositan allekirjoittamaani toista vastalauseetta, vaikka onkin epäiltävää, ettei asia enää ehtisi niin hyvissä ajoin palata talousvaliokunnasta, että se ehdittäisiin loppuun käsitellä. Mutta olisihan eduskunta kuitenkin täten antanut tunnustuksen eduskuntaesityksen tarkoitukselle.

Ed. Alkio: Vaikka onkin hyvin luultavaa, että esilläoleva eduskuntaesitys, koska valiokunnan melkein yksimielinen enemmistö on päättänyt ehdottaa sen kokonaan hylättäväksi, tulee hylätyksi, katson asian kuitenkin sen arvoiseksi, että sen tärkeyttä täytyy saada painostaa, koska on näet edellytettävä, että se kuitenkin toiste vielä palaa uudestaan tähän eduskuntaan samassa tarkoituksessa, jossa se on nytkin eduskunnalle jätetty.

Valiokunnalta oli tässä eduskuntaesityksessä pyydetty viinan salapolttota koskevain rangaistusmääräysten koventamista. Syynä tähän eduskuntaesityksen tekemiseen on se, minkä eduskunnan jäsenet kaikki tuntevat, että paloviinan salapoltto on viime vuosina huimaavassa määrässä kaikkialla kasvanut. Eduskuntaesityksen perusteluissa tosin tuodaan esiin ainoastaan eräiltä puolilta maata esimerkkejä. Mutta sanomalehtiutisista ja persoonallisen tutkimuksen nojalla tietää jokainen että kaikkialla maassa salapoltto on huomattavasti kasvanut. Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä että tässä suhteessa ei vaara ole niin suurenlainen, joksi eduskuntaesityksen perusteluissa on sitä tahdottu kuvata. Valiokunta senvuoksi arveleekin, että vaara on helposti poistettavissa kahta eri tietä, nimittäin siten että entiset rangaistusmääräykset, kunhan ne vaan pannaan käytännössä toimeen, vaikuttavat tehokkaasti ja kasvattavasti; toiseksi turvaa valiokunta siihen että valistus- ja raittusharrastukset tulevat vaikuttamaan sen että salapolttota ei enää siinä määrin harjoitettaisi kuin nykyään. Tämä valiokunnan erinomainen luottamus valistuksen kasvamiseen siihen suuntaan, että se vaikuttaisi salapolton häviämiseen on sangen omituinen ja merkillinen. Ymmärtääkseni, jos kerran valistus vaikuttaisi siihen että se synnyttäisi varsinaista vastustusta väkijuomaliikettä ja väkijuomain nauttimista vastaan, olisi kai ensimmäisenä edellytettävä että se yläluokissa, sivistyneissä luokissa synnyttäisi tätä vastenmielisyyttä. Minun täytyy kumminkin asettaa kysymyksenalaiseksi, onko valistus yleensä vaikuttanut laillisen väkijuomain polton, myynnin ja nauttimisen vastustamiseksi? Minusta näyttää siltä, että juuri sivistyneissä piireissä tässäkin maassa vähimmän harrastetaan raittiusasiaa. Mitä tulee siihen, että raittusharrastuksista voitaisiin odottaa jotain tulosta, niin tietää jokainen että juuri niitä, jotka salapolttota harjoittavat, on melkein mahdotonta saada milloinkaan edes kuulemaan mitään raittiusesitelmää. Suhde on siinä suhteessa aivan sama kuin se olisi, jos olisi kysymys laillisista

viinanpolttajista. Minä luulen, että nekin harvoin tulevat kuulemaan raittiusesitelmää ja, jos joskus tulevatkin, niin pilkaten ne niitä kohtelevat. Sama on salaviinanpolttajain laita. Osoitakseni, miten salapolttajat tulevat yhä häikäilemättömämmiksi ja vähitellen astuvat eräänlaisten yhteiskunnallisten uudistustaistelijain riveihin, pyydän esittää tässä äskettäin sanomalehdissä kiertäneen uutisen Anttolasta. Utinen kuuluu näin: „Viime Vapunpäivänä olivat Anttolan salaviinakauppiat ja viinatehtailijat järjestäneet täydellisen mielenosotustilaisuuden. Suuri joukko paikkakunnalla tunnettuja viinatehtailijoita oli kokoontunut yhteen, järjestynyt kulkueeseen, joka etunenässä punainen lippu, mihin oli merkitty kirjaimet A. V. K. o.-y., Anttolan viinakauppaosakeyhtiö, kulki harmonikkaa soittaen läpi kirkonkylän, häviten lopulta salolla oleville viinanpolttimoille. Myöhään iltasella, kun salaviinakauppiaitten kulkue taas palasi, tunkeutuivat he väkisin työväenyhdistyksen toimeenpanemiin iltamiin eikä iltaman toimeenpanijoilla ollut muuta neuvoa kuin hajoittaa iltamat”.

Minä olen vakuutettu siitä, ettei tämä esimerkki jää seuralaisittain, sillä paheitten harjoitus maassa on viime aikoina tullut niin yltyöpäiseksi, että silloin, kun kerran alote otetaan julkiseen esiintymiseen semmoississakin tilaisuuksissa kuin tämä tässä, se esimerkki ei seuraajittain jää.

Salaviinanpolton varsinaisena syynä edellytetään ensimmäisessä vastalauseessa olevan nuo aika ajoittain tapahtuneet viinaverojen korotukset. Niinpä arvelevat vastalauseen tekijät että 5 ja 10 pennin suuruiset viinaveron korotukset eri aikoina ovat vaikuttaneet salapolton lisääntymistä. Näin ollen siis voitaisiin tulla vastalausejain mielestä siihen käsitykseen, että oikeastaan säästäväisyysyys aiheuttavat salapolttota. Kun nyt kumminkin on tunnettu seikka, että ainakin niillä tienoilla, joissa minä oloja tunnen, yksi limonaadipullollinen salapolttimoissa poltettua viinaa maksaa 2 markkaa 50 penniä, niin havaitaan että tuo viina on ainakin noin 2 kertaa kalliimpaa kuin tavallinen viina. Selaisenaan eivät siis säästäväisyysyys suinkaan ole tässä varsinaisena tekijänä. Muut syyt siinä ovat vaikuttamassa, ja tällä kertaa minä otaksun, että suurena syynä salapolton viriämiseen ja leviämiseen on lain kunnioituksen häviäminen kansan keskuudesta.

Tähän lain kunnioituksen häviämiseen on vaikuttanut ensinnäkin se, että hallituksen puolelta on näinä viime aikoina järjestelmällisesti

harjoitettu lain polkemista. Kun lailla ei ole ollut hallituksen silmissä sitä kunnioitusta, mikä sillä tulisi olla, on sen täytynyt kansalaisten silmissä menettää auktoriteettinsa. Toiselta puolen on ilmeistä, että myöskin ne kansanvapaudenliikkeet, jotka ovat viime aikoina olleet maassamme niin voimakkaat, ovat — sen johdosta että vanhentuneita lakeja on haukuttu eikä ole tunnustettu enää niiden ehdottomasti sitovaa voimaa — vaikuttanut myöskin sitä että yleensä lain kunnioituksen on täytynyt hävitä semmoisissa kansalaisissa, jotka saattavat langeta sellaisiin rikoksiin kuin salaviinanpolttoon.

Jos viinan salapolttoon vastaan tahdotaan tositoimiin ryhtyä, olisi minun ymmärtääkseni salaviinanpolttajia ankarasti rangaistava näistä rikoksista. Jos missään, niin tässä ollaan tekemisissä sellaisten rikksellisten kanssa, jotka harkitusti ja tarkoituksellisesti ryhtyvät rikkoonsa ja joiden rikoksen päämääränä on sitaipaitsi vielä yhteiskunnallisen järjestyksen kumoaminen. Minä olen vakuutettu siitä, että ne vallanpitäjät, jotka nykyään Suomen hallituksellekin suunnan antavat, nimittäin venäläiset, että ne katsovat epäilemättä suosiollisin silmin sitä, että Suomessa siveellinen taso laskeutuu. Tämä äskeinenkin sanomalehtiutinen osottaa, mihin saakka tässä on saatettu mennä. Minä siis uskon että, jos salapoltto saa niin rauhallisesti kehittyä, kuin se nykyään on kehittynyt, parin kolmen vuoden päästä meillä ovat sellaiset olot, jolloin käy hyvin vaikeaksi pitää aisoissa salaviinanpolton tuottamaa raakuutta ja tuhoa. Senvuoksi laulen, että valiokunta on liian kevyesti ottanut tämän kysymyksen ja liian helposti luottanut siihen, että valistus, sivistys ja raittiusharrastukset tulisivat tekemään se, mitä tässä on yritetty aikaansaada kovenetun rangaistuksen kautta. Meidän yhteiskuntamme on vielä siinä asemassa että silloin kun ollaan tekemisissä varsinaisten konnien kanssa, jotka tarkoituksellisesti rikkovat yhteiskuntajärjestyä, joiden päämääränä ei ole mikään muu, kuin oma etu, on ryhdyttävä toimenpiteeseen sellaisten henkilöitten saattamiseksi sellaiseen edesvastaukseen, ettei heitä huvi tämäntapaisten lainrikkomisen jatkaminen. Ja sellaisina minä pidän salaviinanpolttajia, niin kevyesti kuin tätä rikosta nykyään tahdotaankin arvostella. Mielipiteeni laillisista viinanpolttajista ei ole paljoa parempi, ja minä senvuoksi toivon, että suuri valiokunta, kun se ottaa tätä asiaa käsitelläkseen, ryhtyisi siihen hiukan vakavammin kuin talousvaliokunta ja uudestaan päättäisi, että eduskuntaesitys sellai-

sena, jona se on eduskunnalle jätetty, tulisi lakina eduskunnan käsistä lähtemään.

Ed. Savolainen: Täytyy myöntää, että sangen vastenmielisesti tätä sanatulvaa ja turnausta täällä eduskunnassa käy jatkamaan, mutta kun edustajat Lohi ja Alkio ovat pitäneet velvollisuutenaan ruveta tätä valiokunnan mietintöä arvostelemaan, niin minun velvollisuuteni, kun me sosialidemokraatit olemme asettuneet tämän mietinnön taakse, on tätä mietintöä ruveta kehumaan ja kiittämään mahdollisimman hyväksi. Valiokunnassa näytti ensin, että valiokunnan kaikki jäsenet ovat yksimielisiä, kun tätä asiaa ruvettiin käsittelemään, mutta lopputulos oli kuitenkin se, että tähän mietintöön on liitetty kaksi vastalauseetta. Ensimmäisen vastalauseen tekijöillä minun mielestäni ei olisi ollut mitään erikoisempaa syytä vastalauseen tekemiseen, mutta edustaja Listolla, joka on ollut valiokunnan jäsenenä, oli vastalause valmiina jo ennenkuin valiokunnan mietintö, ja hän tietenkin tämän vastalauseensa liitti valiokunnan mietintöön ja jotkut toiset porvarilliset jäsenet ovat sen allekirjoittaneet. Minä olen samaa mieltä kuin edellinen puhuja noista valiokunnan mietinnön kolmannella sivulla mainituista salapoltojutuista eli rikkomuksista. Olen sitä mieltä, että ne eivät suinkaan ole johtuneet siitä syystä, että viinaveroa on eri vuosina korotettu, vaan minun mielestäni ovat päätekijänä juuri ne seikat, mistä valiokunnan mietinnössä on puhuttu. Kansansivistys on ollut suureksi osaksi vaikuttamassa siihen, että viimeisinä vuosina nämä salapoltorikkomukset ovat vähenneet, ja nämä numerot, joita on valiokunnan mietinnön kolmannella sivulla, todistavat, että tosiaankin asian laita on näin. Huomautan muun muassa, että vuonna 1893 kannettiin viinaveroa 65 penniä litralta ja seuraavana eli vuonna 1894 70 penniä litralta ja että nämä rikkomukset silloin olivat puolta lukuisammat, kuin vuonna 1910, jolloin viinaveron on ollut 2 markkaa litralta. Veron korotus ei ole johtanut näiden rikkomusten lisääntymiseen, vaikka näennäisesti siltä näyttää. Kun tarkastetaan numeroita näiden rikkomusten luvusta eri lääneissä, niin huomataan siitä ehdottomasti, että valiokunta on osunut oikeaan. Veron korotus on koskenut koko maata, mutta eri lääneissä näitä rikkomuksia on suhteellisesti tapahtunut eri lukumäärä. Muun muassa Uudenmaan läänissä ei ole tapahtunut monena vuonna kuin yksi rikkomus ja vuonna 1910 ei ole tapahtunut yhtään rikkomusta. Sama on

asian laita myös Turun ja Porin läänissä sekä Hämeen läänissä, joissa saatavissa olevien tilastojen mukaan ei ole näitä salapolttorikkomuksia ensinkään tapahtunut. Etupäässä ovat Vaasan ja Mikkelin läänit olleet näiden rikkomuksien pesäpaikkoina. Kyllä täytyy asian-tuntevien henkilöiden tulla vakuutetuiksi siitä, että tosiaankin kansan sivistys, sosialidemokraattinen työväenliike, on ollut näissä lääneissä niin heikko, ettei ole kyetty pitämään silmällä niitä talonisäntiä, jotka ovat nähneet asiakseen panna kasvaneita viljojaan viinamaltaiksi. Tuo sosialidemokraattinen työväenliike on erittäin heikko, muun muassa, Anttolan pitäjässä Mikkelin läänissä, josta edellinen puhuja mainitsi. Se on pitäjä, jossa tietäakseni järjestyneitä työläisiä ei ole kuin 46 koko pitäjässä. Jos meillä olisi pitäjittäin tilastoa käytettävänä, niin voisimme aivan selvästi osoittaa, että järjestyneen sosialidemokraattisen työväenliikkeen leveneminen on näissä lääneissä niin heikko, että nämä rikkomukset saavat rauhassa rehoittaa; on suomettarelaisia ja perustuslaillisia isäntiä, jotka pitävät velvollisuutenaan rikkoa lakia tällaisissa muodoissa, josta on vahinkoa heille itselleen ja häpeää koko Suomen kansalle. Edustaja Alkion mainitsemassa Anttolan pitäjässä, jossa minä jonkun kerran olen kulkenut muun muassa agitatsioonimatkoilla, saatetaan huomata ettei sosialidemokraattinen puhuja saa yösiijaa, puhumattakaan siitä, että siellä saisi huoneen kokousta varten. Siinä pitäjässä on palkkatyöväkeä äärettömän vähän. Mainittujen läänien asukkaat ovat etupäässä semmoista pikkutilallisväestöä ja jonkun verran torppareita, mutta palkkatyöväkeä niissä lääneissä enempää ei ole. Numerot osoittavat, että siellä, missä on järjestynyt työväestö, siellä salaviinanpolttoa ei ole enää tapahtunut. Tämä vain mainittuna siitä, mitenkä valiokunnan mietinnössä minun mielestäni on osattu oikeaan osoittamalla, että viinan polton hävittää kansansivistys, oikea sivistys, jos se leviää. Ei suinkaan tarvitse tarkoittaa sitä sivistystä, mitä edustaja Alkio mainitsi, yläluokan sivistystä minä en voi tässä asiassa asettaa mittapuuksi, mutta minä asetan siksi varsinaisen kansan keskuudessa kohoavan sivistyksen ja kun asiaa punnitaan, niin tullaan ehdottomasti siihen tulokseen, mihin valiokunnan mietinnössäkin on tultu. Ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajille minun mielestäni on tämän vastalauseen kirjoittamiseen antanut aihetta se, että viinatehtailijat ja senaatti ovat ruikkaneet veron korkeutta, ja vaatineet näiden

alennusta. Minä ajattelen että edustaja Listo, joka vastalauseensa lykkäsi jo ennenkuin valiokunnan mietintö valmistui, etupäässä teki sen siitä syystä. Me olemme kahdesta syystä jättäneet tähän valiokunnan mietintöön ottamatta näitä numeroita, mitä veron korotuksista on vastalauseessa mainittu. Ensinnä siitä syystä, että mielestämme nämä äsken siteeraamani numerot eivät todista sitä, että viinaveron korotus olisi ollut syynä salapolttorikkomuksiin ja toiseksi sentähden että, kun eduskunta on päätöksellään veronkorotukset hyväksynyt, se meidän mielestämme olisi eduskunnan päätöksien hallventamista, kun ei ole päteviä syitä olemassa.

Mitä sitten tulee edustajain Lohen ja Alkion esitykseen ja myöskin heidän vastalauseeseensa, niin siitä emme myöskään ole voineet kahdesta syystä kannattaa. Ensinnäkin on valitettu, että kuritushuoneet ovat jo entisiäkin rikollisia täynnä, ja että, jos näitä salonjunkkareita niihin ruvettaisiin kaikkia keräämään, silloin täytyisi valtion ruveta järjestämään lisää kuritushuoneita ja vankiloita. Emme me tahtoisi mielellämme tällaisiin sivistyslaitoksiin varoja uhrata, vaan voisimme niitä edullisemmin käyttää, jos nimittäin kansalla olisi käytettävänä varoja sivistyslaitoksiin. Toisekseen ei ed. Lohi, joka tätä kantaa on edustanut valiokunnassa, näyttänyt toteen, että salapolttorikkokset olisivat uusiintuneet sen puolelta, joka kerran on rangaistu tästä rikoksesta. Ei ole valiokunnalla ollut käytettävänä yhtään todistusta siitä, että sama henkilö olisi toisen kerran rikoksen uudistanut. Me olemme päinvastoin ajatelleet ja uskoneet että, jos kerran joltakulta on viinapannut kiskottu pois ja jos jotakin yhden kerran on sakoitettu, tuskinpa kukaan lienee käynyt uusia viinapannuja itselleen hankkimaan. Siitä syystä minun mielestäni sillä, joka aikoo ruveta vaatimaan kuritushuonevankeutta käytettäväksi, tulee olla pätevät todisteet siitä, että entiset rangaistusmääräykset eivät ole rikkomusten ehkäisemiseen riittäneet. Tämä vain selvitykseksi meikäläisten kannasta valiokunnassa.

Minun mielestäni siis ei ole suurella valiokunnallakaan, jonne tämä asia menee, syytä tässä asiassa muuta kuin hyväksyä valiokunnan mietintö.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun ei liene toivottavaa, että näin myöhäisellä hetkellä enää kiivetään tuonne puhujalavalle, koetan täältä omalta paikaltani tehdä pari huomautusta, joita ei voi olla tekemättä tämän mietinnön ja varsinkin ensimmäisen vastalauseen johdosta.

Täällä on jo mainittu niistä johtopäätöksistä, joita ensimmäisessä vastalauseessa on tehty mietinnössä esitettyjen numerosarjojen johdosta. Minustakin tuntuu, että nämät johtopäätökset ovat harhaan vieviä. Ensiksikin ovat numerot siksi pieniä, että ylipäänsä tilastollisten johtopäätösten vetäminen niistä suuntaan tai toiseen on hyvin epävarmaa. Mutta jos jokin seikka erityisesti on vaikuttanut tässä kohden, niin epäilemättä täytyisi vaikutusta etsiä siitä, mihin aikaan on kovennettua lainsäädäntöä esiintynyt. Kun vuosina 1886, 1892 ja 1895 annetut juovutusjuoma-asetukset ovat ennättäneet tulla tunnetummiksi ja ruvenneet tuntuvammin vaikuttamaan, niin niiden vaikutuksen johdosta on myöskin puheenalaisia lainrikkomuksia suuremmassa määrin esiintynyt. Johtopäätökset siis siitä, että viinaveron korotus jo viidellä pennillä litraa kohden jotain vaikuttaisi salapolttorikosten kasvamiseen nähden, tuntuvat hyvin oudolta.

Pieneksi todistukseksi siitä, kuinka vähän „valistunut” mielipide niinsanotun sivistyneen luokan keskuudessa osaa tuomita rikoksia väkijuoma-asetuksia vastaan, voin mainita, että Hufvudstadsbladet-lehti ei suinkaan asettunut erittäin tuomitsevalle kannalle Anttolan jutussa; se selitti, että asianomaisen nimismiehen ja muiden lainvalvojain pitäisi ottaa lieventävänä asianhaarana lukuun se, että nuo viinakauppiaat osasivat ottaa elämätä iloiselta kannalta!

Tärkein seikka, jonka vuoksi minä puheenvuoroa pyysin, oli tarkoitukseni lausua, että joskin käsiteltävänä oleva alote on siinä tilassa, ettei sitä enää voitane nostaa siitä kuopasta, mihin se on syösty, jotain ehkä olisi tässä kohden kumminkin tehtävä, jotta asiat saataisiin paremmalle kannalle. On ollut monasti puhetta raittiuden harrastajain keskuudessa siitä, että maan tuomarikunta yleensä tuominnee liian lievästi niitä henkilöitä, jotka ovat tällaisiin rikoksiin tehneet itsensä syyppäiksi. Meidän väkijuoma-asetuksemme ovat vanhat; viinanvalmistusta koskeva lakikin on tänä vuonna jo sangen kunnioitettavassa 20 vuoden iässä. Yleinen katsantokanta on näissä asioissa tietysti 20 vuoden kuluessa tavattomasti muuttunut. Se katsantokanta, joka vallitsi silloin, kun laki säädettiin ja ensinnä pantiin käytäntöön, oli toinen kuin nyt vallallaoleva. Näin ollen lieene paikallaan lausua sellainen toivomus — jos tämä toivomus eteenpäin kulkisi —, että otettaisiin käytäntöön nykyisissäkin oloissa ainakin kovemmat niistä rangaistuksista, joita jo nykyiset asetukset tekevät mahdollisiksi. Tätäkin tietä voitaisiin pääs-

tä edes pikkuinen askel eteenpäin, ja eteenpäin näissä asioissa epäilemättä olisi päästävä.

Ed. A l k i o: Ed. Savolaisen lausunnon johdosta pyytäisin vain tehdä huomautuksen. Hän arvelee että salapolttajat helposti lopettavat rikkomuksensa lakia vastaan, että he yhden kerran käytyään vankilassa siitä ottavat parantuksensa eivätkä enää sinne toista kertaa mene. Tosiasia on kumminkin se, että nämä ovat lainrikkokijia, jotka hyvinkin useassa tapauksessa käyvät vankilassa useampia kertoja peräkkäin, ollenkaan pelkäämättä sinne uudelleen tulemista. Mitä muuten tulee siihen ed. Savolaisen arveluun, että vankilat tulisivat täytetyiksi, jos nämä salapolttajat tulisivat vankilaan, niin jokaisen kai täytynee käsittää että, jos salapolttajat saadaan vankiloihin, se vapauttaa sinne menemästä monin kymmenin kerroin suuremman joukon, joka sinne tulee näiden salapolttajien valmistamain viinojen kautta. Tässä suhteessa ed. Savolaisen käsitys on siis aivan väärä. Eräs seikka, joka tämän yhteydessä ansaitsisi vielä tulla huomioonotetuksi, on se, että varsin harvat rikkomukset, joita salapolttajat tekevät, tulevat tuomioistuimen käsiteltäväksi. Suuren suuri osa heistä jää siihen asemaan ettei poliisimies koskaan tule saamaan heitä käsiinsä eikä oikeusistuin käsitelläksensä juttua heitä vastaan, joten siis tilastot näissä suhteissa eivät koskaan pidä paikkaansa. Kuinka suuressa määrässä näitä rikkomuksia on olemassa, siitä täytyy jokaisen vetää johtopäätöksiä sen kokemuksen kautta, minkä on sattunut saamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt; asia menee suureen valiokuntaan.

P u h e m i e s: Aika on kulunut sangen myöhään ja melkein puolet päiväjärjestyksestä on vielä käsittelemättä, jonka vuoksi puhemiesneuvoston päätöksen mukaan istunto on lopetettava ja jatketaan tämän päiväjärjestyksen käsittelemistä huomenna täysi-istunnossa. Mutta pöydällepanot voidaan kai jo suorittaa.

**Pöydällepano:**

- 13) Tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevien eduskuntaesitysten ja anomusehdotuksen johdosta

laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan ensi perjantain istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna keskiviikkona klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 11,30 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.